

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

1997

www.iqra.ahlamontada.com

روزنامه

مواجهہ شدہ ذہنی الوخی کو روکنا

مکتوبہ و نامہ کریم
رہنویں و رہنمائیوں

پۆدابه زانینی چۆرمها کتیب: سردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

وہ ناو خود را کہ دہنندہ و دلورقانہ

به نام خدای بخشنده و مهربان

ف: دم، پاس، هنگام، زمان.

ع: ساعه، حین، زمان.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (بری شست خولک).]

ف: پاس، گری، پنگ، تسو. (مقدار شصت دقیقه)

ع: ساعه، سعو.

سات

ل: ساعات. [کازمیر (نامازی کات پتران).]

ف: پنگان، پنگ شمار، گاه نما، گاه شمار. (دستگاه ساعت)

ع: ساعه، میزان الزمان، فنجان.

ساتمه

ل: سهرنگری، تربوخ. [رمتدان، هلتنگوتن (به تورکی

«تربوق» ی پی ده لین).]

ف: اشکوخ، سکندری (ترک «تپوق» گوید).

ع: عثر، عثار.

ساتور

ل: نامرازیکی گزشت جنینه.

ف: ساتور.

ع: معضاد، ساطور، صاطور.

وینه

ساته ری

ل: خوروش. [حیز (ژن یا پیارتک که نندامی دسکردی

نیرینه به کار دهینیت).]

ف: سمتری، سمترپاز، چرمینه باز، (ژن، یا مردی

که آلت چرمینه به خود استعمال کند).

ع: ماوون، قحبه، صعتری.

ساتی

ل: ساتن. [بری شست خولک. هررها: مارویک]

ف: پاسی، پنگی. هنگامی، دسی.

ع: ساعه، حیناً، زماناً.

ساج

ل: پایتیکی خری ناسینه که نانی لمر دبرژتن. [

ف: ساج (صفحه ای است مدور از آهن که روی

آن نان می پزند).

ع: طابق.

وینه

ساجمه

ل: خرد که کانزای رود.

ف: ساجمه.

ع: خردق.

ساهر - جادوویلز

ساحیو

ل: خاژن، من، وان. (خاژنما. دوله من. باخمران) [خاژن،

خیر، خردان]

ف: خداوند. دارنده، دارا، مند، بان. (خداوند مال.

دولتمند. باغبان)

ع: صاحب، ذو. (ذو مال)

ساحیو دوله ت

ل: دوله من، دارا. [دولتمند]

ف: دارا، دارنده، دولتمند، دارای دولت.

ع: ذو مال، صاحب دوله، ثری، ثری، کثیر المال.

ساحیو مال

ل: خاژن مال. خانه خوی، خانه خوا. [ساحیو خانوو.

میواندار]

ف: دیور، ایتگین، خداوند خانه، خانه خدا.

ع: صاحب البیت.

ساحیو منصب

ل: نفسر، جیگه دار، سردمه. [خاژن پایه، سرولک]

ف: افسر، دارای جاه، سردسته.

ع: صاحب المنصب، رئیس.

ساحیری

ك: ههنگور ساحیری. [جزیره تریه‌كه.]

ف: صاحبی، انگور صاحبی.

ع: دالی، غریب.

ساحیری غریب

ك: ندرخی قرمز. [جزیره تریه‌كه.]

ف: صاحبی غریب، فخری قرمز.

ع: دالی.

ساخت

ك: دروس كمره. [دروست‌كلو، سازدراو]

ف: ساخت، ساخته.

ع: صنع، مصنوع.

ساخت

ك: سازبان. [پنجه‌تانی نهینی. (كینیرین)]

ف: ساخت، ساختگی، سازش. (ساخت و پاخت)

ع: ثوالق، ثبانی.

ساختمان

ك: مال. [خانویه]

ف: ساختمان، خانه.

ع: بناء، دار.

ساختوپاخت

ك: سازوباز، خلیتمریلینه. [کینیرین (ریکوتنی نهینی).]

ف: ساختوپاخت، پخت و پز، ساز و باز.

سازش.

ع: ثوالق، مصالح، ثبانی، مصالحه.

ساختگی

ك: دسی، دسژن، دسه‌له‌س. [دسگرد]

ف: ساختگی، دستی.

ع: صنایعی، مصنوعی، جعلی، مختلف.

ساجرات

ك: دبربو، فروش، باره‌شار. [هشاره (برانبیری)

«هاریده».]

ف: درزو. (ضد واردات)

ع: صادرات.

ساجه

ك: یه‌کیارچه. سایه. [ساکار. هروها: خوتندمو به بی]

خونجه‌کردن.]

ف: ساده، ساد، کامود، کاموس، افشان، پریش.

ع: بسیط، سادج، نشر.

ساجه

ك: لوسکه. [لای مریلینهارترو.]

ف: ساده، پچه.

ع: امرد، مرت.

ساجه ← ساده‌لوح

ساده‌لوح

ك: کسمقام. [ساده‌کار، گیل]

ف: ساده، ساده‌دل، پاک‌دل، کم‌خرد، سبک‌مغز.

ع: غمر، غمر. صافی القلب، خالص‌القیة.

سار

ك: ... سان. (کوسار، کیتسان) [پاشگریکه (مانای

«جیگای زلریونی شتیک» ده‌گینیت.)]

ف: سار، ستان، ستر. جا. (کوه‌سار، کوهستان،

مُشعر به کثرت است.)

ع: محلّ، راس.

سار

ك: واه. [هارچمن: پاشگریکه. (واه: خاکسار.)]

ف: سار، مانند. (خاکسار)

ع: مثل.

سار

ك: باران. [دایژان، دابارین: پاشگریکه (واه: سنگسار.)]

ف: سار، باران. (سنگسار، سنگ‌باران)

ع: رجم.

سارا

ل: یاران. [دهشودن، چولگه]

ف: هامون، بیابان.

ع: بنو، بادیة، صحراء.

سارمه

[ل: همریشم و تالیزو یتکوه با دهمین دهیته سارمه.]

ف: سارمه. (ابریشم را با گلابتون می پیچند)

سارمه گویند.)

ع: صارمة

وئنه (۲)

ساروخ

ل: سرپوش، سدره ناز. [پارچی سر داپوشن.]

ف: سَریوش، سرانداز، ربوشه

ع: قناع، مَقْنَعَة، غطاء.

سارهوان

ل: رشتوران. [چاره یزی حرشت.]

ف: ساروان، ساریان، شَتُریان.

ع: جَمَال.

ساریش

ل: خوشه ربون. خوشه ربوگ. [سارِیز (چالربون) برین.]

ف: بهبودی، خوب شدن. (خوب شدن زخم)

ع: اَرَك، جَلَب، اِنْدِمَال. اَرَك، جَلَب، مُقْدَمِل.

ساز

ل: ساخت، دیوس بوون. (سازی هات.) [تیار بوون،

درست بوون]

ف: ساز، ساخت، درست شدن. (درست شد)

ع: صَنَع.

ساز

ل: لَسپار. (ساز سدفر) [کله پیل، نامران]

ف: ساز، سامان.

ع: اُهَبَة، عُدَة، عَتَاد. ثَمِیْثَة.

ساز

[ل: نامرانی موسیلا. (هر جزره نامرانیکی موسیلا؛ وک:

چنگ، عود، بهریت، تمسوره، قانون، تار، قیچک و...)]

ف: ساز. (مطلق ساز، اعم از چنگ، عود، بِرِبط،

طنبُور، قانون، تار، قیچک و غیره...)

ع: مِعْرَف.

ساز

ل: دیوس، کول، چاخ. (دماخی سازه.) [بهکیف]

ف: ساز، درست، چاخ.

ع: نَشِیْط، طَیْب، صَحِیْح، سَالِم، مُنْظَم.

سازشت

ل: سازبان، ساز و باز. [سازان، رَیکوتن]

ف: سازش، ساختن.

ع: تَصَالُح، تَوَافُق، تَسَالُم، مُصَالَحَة...

سازگار

[ل: گوبار]

ف: سازگار، سازوار، سازنده.

ع: صَالِح، مَوَافِق، قَانِع، دَافِع، سَلَم.

سازنه

ل: جَنَه، سَوزمانی. [سَوزانی، قَمَبه]

ف: سازنده، چنده، سَوزمانی.

ع: قَهْبَة، فَاجِشَة، فَاجِرَة، عَاهِرَة، هِیْفَرَة، مَوِیْسَة...

سازنه-سازگلو (بهکار نامینرت.) [استعمل نیست]

ساز و بلز

ل: بدنیوس، ساختریاخت، خلیته ریلیتسه، سازبان.

[کینورین. سازان]

ف: ساخت و پاخت، پُخت و پز، بیمان، سازش،

ساختن.

ع: تَبَانِی، تَوَافُق، تَصَالُح، مُدَارَة، مُقَارَة، مُعَاهَذَة،

مَوَافَقَة، مُصَالَحَة، سَلَم، اِصْطِلَاح، اِصْطِلَاح.

سازبان-سازشت

سازین-سازبان

ساسی

ل: گنه، گنه‌سورکه، گنه‌شینکه. [کسوی (جزء) گنه‌ی‌کی سور و بژگن و تیژوته.]
 ف: ساس، غسک (نوعی است از گنه قرمز رنگ و بدبو و سریع‌السیور).
 ع: سَاس، ساس.

ساعت**ساعیه**

ل: ترشه. چه‌خاخه، برروسکه. [هیرترشته]
 ف: تَنَدَر، تَنَدور، کُتور، بَخنو، بَخنوه، بَختور، بَختوه، آسمان غُرنبه، آسمان قُلنبه، درخش، آذرخش، سَینَجَر....

ع: صَاعِقَه، هَادَه، قَابَه، رَعَد، هَزَق، هَزیم، بَرَق، سَلَمَق.
 ساق

ل: خز، هامار، لورس، خشت، ریک، ته‌خت. [خلیسک. هیرها: بی‌برزنمی].
 ف: هموار، نَسوی، نَشَن، تخت.

ع: دَکِص، دَکِص، دِلَاص، اَمَلَس، مُسْتَوِی، مُسَطَح.
 ساق

ل: پال، زه‌لال، رُوشَن، پالته. [زولان، پتی، ررون]
 ف: پاک، زلال، پالاک، پالود، پالاده، پالته، راوک، ناب، روشن.

ع: رایشق، راووق، مُرَوَّق، مُصَنَفی، صافی، زلال، خالیص.
 ساق

ل: راس. [راست، نه‌وار]
 ف: راست.

ع: مُسْتَقِیم.
 ساق

ل: رُوشَن. [ررون، ینگ‌مرد، دیو‌یار (واک: شورش‌ی)

رُوشَن].

ف: رُوشَن، (شیشه مثلاً).

ع: شَقَاف، نَظِیف.

ساق ← کُتور [وشه‌ی‌کی کرم‌جیه.] [کرم‌جی است].

ساق‌کردن

ل: ریک‌کردن، ته‌خت‌کردن، هامار‌کردن. خشت‌کردن.

لورس‌کردن. [لابردنی بمرز و نرمی شتیک یا خز کردنی].

ف: تخت‌کردن، هموار‌کردن. نَشَن‌کردن.

لیز‌ساختن.

ع: سَمَوِیَه، شَسَطِیح، شَمِلیس، شَدِلیص.

ساق‌کردن

ل: پالته‌کردن. [پالوتن]

ف: پالودن، پالفتن.

ع: تَصَلِیَه، قَرَوِیق.

ساق‌سؤل

ل: لورس، خز. [سانولورس، بی‌گرنج]

ف: نَشَن، لَخشان، نَغزان، لیز.

ع: دَکِص، دِلَاص، دَلَاص، اَمَلَس، اَمَلَص.

ساق‌سؤل

ل: نهرموشل. [شلومل (واک: لاشی نهرموشل).]

ف: شَل و نرم. (بدن مثلاً).

ع: لَیْن، لَدِن.

ساسی

ل: رالا، پالوانه. [پالوتنه]

ف: پالوانه.

ع: مَصْنَفَه، مِخَل....

ساق

ل: ساقول، لورلاق، ده‌لهمه. [نیشانی به‌لبلک].]

ف: ساق. (ساق‌پا)

ع: ساق، شَطِیَه.

ساق

ل: تنه، ساقه، تنه. [قد، کزتره، لاسک (قدی درخت یا لاسکی گیا.)]

ف: ساقه، تنه، ستونه، پوز، پوزه، پور، پوره، تاپال. (تنه‌ی درخت، یا نباتات)

ع: ساق، جذل، جذع.

وینه—غیرما (۲)

ساق

ل: ساز، ساغ، دوروس. [ساخ (نشکار)]

ف: درست، بدرود. (ضد شکسته)

ع: سالم، سلیم، صحیح.

ساق

ل: ساز، خروش، دوروس. [لشساخ، تندروست (دژی نمخوش).]

ف: خوش، درست، ساغ، چاق. (ضد ناخوش)

ع: سالم، سلیم.

ساق پیر

ل: ساقه، [بنجی پیر که به لشی بالتدور، لکاره.]

ف: پُرگاهه، پُرغانه، پُرغازه، پُرغزه.

ع: سَنَمَة، قَصَبُ الرِّيش، اصلُ الرِّيش.

ساقیت

ل: قت. [دورکراو، پیرنراو، لبراو]

ف: افتاده.

ع: ساقط، مَحذوف.

ساق درهخت

ل: تنه. [قد (کزتره‌ی درخت).]

ف: ساق، تنه، ستونه، پوز، پوره، (تنه‌ی درخت)

ع: ساق، جذع.

وینه—غیرما (۲)

ساق گهنم

ل: ساقه، کوله‌ش. [قرش، کلز (لاسکی گهنم).]

ف: ساقه، سباری، سپاری، سفاری، ساقه‌ی

گندم.

ع: جل، قَشَن، قَصَب، ساق.

ساقول

ل: لرولاق. (ساق قوز) [نیسقانی باسک.]

ف: ساق دست.

ع: زند، ساعد.

وینه (۲)

ساقه

[ل: لاسک (قدی گیا.)]

ف: ساق، تنه، پوره، ستونه، سپاری، سفاری.

(تنه‌ی نباتات)

ع: ساق، قَلیف، قَشَن، قَصَب، جل.

ساقی

ل: دوروسی. خروشی. [ساخی، دروستی. لشساخی،

تندروستی]

ف: درستی، خوشی.

ع: سَلَامَة، صِحَة.

ساقی

ل: مه‌پی، باده‌چی. [میگنپ]

ف: سَرْدَه، چمانی، جمانی، مَن گَسار، باده‌گَسار.

ع: ساقی.

ساقی ویلی

ل: نالشت، ناروگز. [نالوگز، مامه‌له]

ف: دگش.

ع: مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.

ساکت

ل: بیتدنگ، نارام. [بیتدنگ، وسکت]

ف: خَمُوش، خامُوش، آرام، لب‌گرفته، گرفته‌لب.

ع: ساکِت، صامت.

ساکن

ل: نه‌جُم، نه‌جوول، نارام. [ومستار]

ف: نه‌جَنب، بی‌جَنبش، آرام، زیستور.

ع: ساکن، قار.

ساکو

[ل: چپای روتین. (کیری بی‌گیا.)]

ف: کوه ساده.

ع: جرد، آجرد.

ساکز

ل: سردار، سرکرده، گوره. [سرگوره، سرزک]

ف: سالار، سردار، سرور، مهتر، بزرگ، پیشرو.

سرکاروان، سرور کاروان، سردار سپه.

ع: کافه، رئیس، زعیم، سید، کبیر، رئیس النظام.

سالت

ل: خواهرمس، خواج. [بندوی خواهرست. (رپروری رنگی

خواناسین، تعلی تریقت.)]

ف: آشک، خدایپرست، (سالت طریق خداجویی)

ع: سالت، عابد، زاهد، وارع، اهل الطريق.

سالم

ل: ساق، ساز، دروس. [ساخ، تندروست]

ف: درست، بدوود.

ع: سالم، نسیم، صحیح.

سالم

ل: سالمه. [سارمه: بنی گیاهکی بناریانگه، گرلنکی

سوری همیه.]

ف: سعلب، (بیخ گیاهی است معروف، گل

قرمزی دارد.)

ع: سعلب.

ساله ← **سالم****سال**

ل: خرت، ورز. [دوانز مانگ.]

ف: سال، داد.

ع: عام، حول، سنّه، حجّه.

سالنلور

[ل: سالی بعیت. هوره‌ها: سال بر]

ف: سال آوز، سال بز.

ع: خصنب، مُسائنه، معاومه. (خصباء. سنه‌ها).

سال نینه

ل: نیسالمو، سالی تر. [سالی داهاتور]

ف: سال آینده، سال دیگر.

ع: العام الآتی، القابل، القادم، المقبل.

سالن

ل: سالگل، وهرزگل. [کزی «سال».]

ف: سالیان، سال‌ها. (جمع «سال»)

ع: أعوام، سنون، سنهات.

سال بهر

ل: سال‌تاور، سالته‌سان. [باخ یا ناژه‌تیک که سالتیک بری

همیه و سالتیک نیستی.]

ف: سال بز. [باخ یا حیوان که سالی بار دارد

سالی ندارد.]

ع: مُسائنه، معاومه، تعویم.

سالفورده

ل: پیر، سالدار. [بسالاچور، بتممن]

ف: پیر، کهن سال، بُنساله، سال خورده، کمپیر.

ع: مُسین، مُعمر، هَرم.

سال سینزه مانگ

[ل: فارس‌کان پیش نیسلام له باتی «کبیسه» پاش هر

سد و بیست سال، سالتیکیان ده‌کرد به سیانزه مانگ و

ژماربی ساله‌کبیان پی راست ده‌کردره.]

ف: بهترک، خرم سال، سال سیزده ماهه.

ع: کَبیسَةُ الکبائس.

سالنامه

ل: سالنما، [سالنامه، ریزژمیر]

ف: سال نامه، سال نما.

ع: تقویم.

سالنما ← **سالنامه****سال نه سال** ← **سال بهر**

سالموسان

ل: سالیه سال. [همو سالیک، سال له دواى سال.]

ف: سال به سال، هر سال.

ع: عاماً قعام. سَنَّةٌ قَسَنَةٌ.

سالیان ← سائن

سالیانه

ل: سالې. [سالانه]

ف: سالیانه.

ع: سَنَوِيَّة.

سام

ل: ترس. [خوف، مترس]

ف: سَهم، ترس، بیم.

ع: خَوْف، جُبْن، رَهْب، رُغْب، ذُعْر، نُخْب... .

سامان

ل: سه قام، یاسا. [ریکویتکی، داموزان]

ف: سامان، یاسا.

ع: نَظْم، تَرْتِيب، صِنَاعَة.

سامان دان

ل: سه قام دان، دوروس کردن. [ریکویتکی کردن، داموزاندن]

ف: سامان دادن، درست کردن.

ع: تَنْظِيم، تَرْتِيب، اِنْشَاء.

سامانسا

ل: شتویاگ. برباد، بی سه قام. [شتیوا، ناریک (تیکچرونی

سقامگی)]

ف: سامانسا، برباد. (بی نظم، به هم خوردن

نظم)

ع: مُخْتَلٌ، مُضْعَجِلٌ، اِخْتِلَالٌ، اِضْطِحَالٌ.

سامانسا کردن

ل: به ریاد کردن. بی سه قام کردن، شتوانن. [تیکدان،

پروخاندن]

ف: برباد کردن، بی سامان کردن.

ع: تَدْمِیر، تَخْرِیب.

سامناک

ل: ترس. [مترسیدار]

ف: سَهمناک، تَرسناک، بیمناک، سَهمگین.

ع: مَخُوف، مَهُول، مُرْهِب، خَطِيب.

سامیهه ← زنهواپی

سان

ل: پاشگریکه (زوریون ده گنیت). [کینسان، گولسان]

ف: ستان، سار. (کوهستان، گلستان، کثرت را

می رسانی).

ع: مَخَلٌ. (الجبال مثلاً).

سان

ل: نداشت، ریژه دان. [راناندن (رانانی لشکر).]

ف: سان، نُمایش، نُمودن، وانمودن، رَج دادن، رژه

دادن. (رَج دادن سپاه)

ع: عَرَضٌ، وَزَعٌ، تَصْصِيفٌ. (تَصْصِيفُ النِّظَامِ)

سان ← سلطان [(سروکه تکراره).] (تلف «سلطان» است).

ساو

ل: ساوین، مالشت. (ساودان) [تیز کردن به لیختاندن.

(ولک: له هساندانی تیخ).]

ف: مالش. (مالیدن تیغ به سوهان مثلاً).

ع: سَنٌ، تَحْدِيدٌ.

ساوا ← له من

ساواز

ل: سایواز، روودا مالیاگ. [رووه تماراو، ناورو، بیشروم]

ف: بی شروم، بی آبرو، پُروو.

ع: بَذِي، ذَرِب، شَكْس، شَطَاح... .

ساواق

ل: سرد. [سارد، سرما (به ترکی ده لَین: «ساروق».)]

ف: سرد. (تُرک «ساووق» می گوید).

ع: قَارٌ، بارِد.

ساواپی

[ل: هستی برکوتن.]

ف: سایایی، پَرماس، پَرواس.

ع: لَامِسَّة، الْقُوَّةُ اللَّامِسَّة.

ساودان

ل: هساندان. [تیزکردنی تیغ به هوی بودی تابیتوره.]

ف: سوهان دادن، فُسان دادن، ساییدن.

ع: سَن، تَحْدید، شَرِشَرَة.

ساوَرین

ساوَرین ← برویشین

ساوه

[ل: کاتوره «سا» به مائی «کات» و نامرانی «ره»]

نیشانی ناسراویونه. [لوساوه]

ف: «سا» به معنی هنگام، و حرف «ره» علامت

علامت عهد است. (از آن هنگام)

ساوهر

ل: ساره‌رین. [کارزله]

ف: هیرک، چپش.

ع: عَنَاق، جَدِي.

ساوهرین ← ساوهر

سایک

ل: هاریاک. کویاک. [هاردار. کوتراو]

ف: سَوَدَه، ساییدم.

ع: مَسْحُوق، مَحْكُوك.

سایوان

ل: هاریان. مالیان. (ساریاگسره. ساریاگه پیا.)

[هاردان، سوان. تیه‌لژنران.]

ف: سایش، ساییده شدن. مالش، مالیده شدن.

ع: اِنْسِحَاق، تَلَطُّع.

سایوین

ل: ولژین. [پیاختان، سورنره، سورنره]

ف: مالیدن.

ع: تَلْدید.

سایوین

ل: هارین. نارین. [سورنره: کم کردنره به‌هوی پیاختانوره.

هبره‌ها: تیه‌لزارین.]

ف: سَوَدَن، ساییدن. مالیدن، اندودن.

ع: حَكَّ، سَحَق، سَحَاق، لَطَعَ، نَت، طَلِي.

سایوین پیا

ل: نارین پیا. [پیا سارین، تیه‌لژندن]

ف: مالیدن، اندودن، آلودن.

ع: نَت، لَطَعَ، طَلِي، تَكْطِيع، تَضْمِيع.

سایوینوره

[ل: سورنوره (ره‌ل: سارینره کشک.)]

ف: ساییدن. (ساییدن کشک مثلاً.)

ع: مَرَس، مِث، مَوْث.

سایوه

[ل: بزیه، روکش]

ف: مالیدن.

ع: طَلَاء، طَلَايَة.

سایقه

ل: سا، ساف، ناسمان پاک، ناسمان بیه‌ره. [سامان]

ف: آسمان پاک، آسمان بی‌ابر.

ع: الهَوَاءُ الصَّافِي.

سایله

[ل: میوانی: چیشتی نارد و رژن. (ناردی بژدار ده‌کنه نارد

ناری کولار و پاشان رژنی تیده‌کن.)]

ف: تَتَمَاج، آردوله، آردوله، آردوله، آردتوله،

آرده‌اله. (آرد بوداده را توی آب داغ می‌پاشند.

بعد روغن توی آن می‌گذارند.)

ع: حَسُو، حَسَاء، حَرَوَقه، رَغِيفَة، سَخِيفَة.

سایواز ← روودا مالیک

سایه

ل: سیوره. [سیبر]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سایه

[ل: خرتندنروی نورسراو (واته: به بئ حورجه کردن).]

ف: ساده. (یعنی بدون هجی)

ع: قِرَاءَةُ، النُّطْقُ بالمَكْتُوبِ، اَلتَّكَلُّفُ بالمَكْتُوبِ.

سایه-زَهَنگ نَاسَن

سایه چهور

[ل: مرزئی دهنده و دلوزان.]

ف: سایه چرب، چَرَب سایه.

ع: نَسِيمُ الظِّلِّ.

سایه وان

ل: سه ریژشیده، سه یوان. [سایه بان: نامرزی سیبهرکمر.]

ف: سایه بان، سرپوشیده.

ع: مِظَلَّة.

وته

سبج-سُوج

سبج سادق

ل: دهمدمای به یان، رَزْزُوبُورَن. [به یانی راستنینه.]

ف: سپیده، سپیده دم، سَحَرگاه، دم سحر،

روزفراخ، بامداد روشن.

ع: صُبْحٌ صَادِقٌ، صُبْحٌ صَادِقٌ، طُلُوعُ الْفَجْرِ.

سبج کذاب

ل: گهردوگه لا. [گهردوگولی به یانی، کازیوه.]

ف: دُم گرگ.

ع: صُبْحٌ كَاذِبٌ.

سبجی

ل: سه با. سَزْزِ. [به ربه یان، سه یینی: رَزْزِ داماتور.

(وشیده کی کرماجیه.)]

ف: بامداد، فَرْدَا. (کرماجی است.)

ع: صُبْحٌ غَدٌ.

سبجیتی-سَبْجِی [وشیده کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

سپا

ل: لهشکر، لَوَشَن. [سویا]

ف: سپاه، لَشکر، اَرْدُو، سَپَه، قَشُون، هَنگ.

ع: جَيْشٌ، جُنْدٌ، نِظَامٌ، مَوْكِبٌ، عَسْكَرٌ، اَصْنَفَةٌ.

سپاهود

[ل: سمردرلی لشکر.]

ف: سَپَهْیُد، سپاه یُد. (خداوند لشکر)

ع: اَمِيرُ الْجُنْدِ، اَصْفَهْیُد.

سپاردن

[ل: نسیاردن، به نمانت دانان. ناشتن]

ف: سَپَرْدَن.

ع: ثَوْدَةٌ، ثَوْدَةٌ، اِيْدَاعٌ، اَمَانَةٌ. دَکَن.

سپاردن

[ل: راسپاردن، راسپیزی]

ف: سَپَرْدَن.

ع: تَوْصِيَةٌ.

سپاردن

ل: برین، روین. [برینی رنگا. (رنگه برین.)]

ف: سَپَرْدَن، رفتن، پایمال کردن. (رهسپار)

ع: طَيٌّ، قَطْع.

سپاس-سَتَافِش

سپایی

ل: نارام. [نسرخوا، نسیایی]

ف: آهسته، آرام.

ع: هَيْنٌ، هَيْنٌ، هَوْنٌ.

سپهستان

[ل: دهموگانه: بهری درهختیکه. (ترتی دشتی.)]

ف: سَپَهْستَان، سَگ پَستَان. (انگور دشتی)

ع: دَنَقٌ.

سپیل

[ل: نندامیتی لسه (ده کورته لای چپی جگروه.)]

ف: اَسْپَیل، سَپَرَز. (در طرف چپ جگر واقع

است.)

ع: طَحَال.

وته

سیلوت

ل: سه گد [سه، سپر: گیاندار یکی بنابرانگه.]

ف: سگ.

ع: کلب.

سپژوت

[ل: پیس، گلار، جی دمی سه گد.]

ف: سگ زده.

ع: نجس.

سپژوتی

ل: گلار، حه تار. [قوراری گلوسور بز گلاری دمر کردن.]

ف: گلاب، هفت آب.

ع: شیبیع، سمع غسلة.

سپله

ل: پینه زان، بدغدهک. [پینه هگ.]

ف: ناسپاس، بدنمک، نمک ناشناس.

ع: سفلة.

سپژن

[ل: نمپژن: بنه گیاه که جاران جلیان پی دهمورد. (تورک

پتیده تین: چورغان.)]

ف: چوئیک، چویه، چووه، شنان، آشنه، بلار،

بلال، کرمک، کندش، کندس، کندسه، گنستو،

گنشتو، گنشتوک، آذربو، آذربویه، غسلج،

گلیم شوی. (ترک «چوغان» گوید.)

ع: خرض، قلام، غاسول، اشنان، شجرة ابي مالک.

«سپوور» - «کووچه پلکه و کمر»

سپر

ل: قه تغان، قه تغان، متال.]

ف: سپر، اسپر.

ع: جئة، مجن، ثرس.

سپرده

ل: نه سپرده. [نه سپاردن، پتدان، ورگبار، نه سپرده کرار.]

ف: سپرده.

ع: تسلیم. مُسَلِّم، مُقَبِّل.

سپرده

ل: نه سپرده، ژس خاکه و کردن. [نه سپرده. به خالک

سپاردن، ناشتن.]

ف: سپرده، خاک کردن.

ع: دفن، اقبار.

سپرده

ل: نه سپرده. [نمانعت، نه سپارده.]

ف: سپرده، سفته.

ع: امانة، عاریة، ودیعة.

سپرده

ل: نه سپرده، پریاک. [پریدار، تنی کرار.]

ف: سپرده، درخور دیده.

ع: مطوي، طی.

سپی

ل: چهرنگ. [چهر مور: رنگینکه]

ف: سپی، سپید، سفید.

ع: أبيض، امره، أمهق، ألهمق، أقم.

سپین

ل: موزیان. [نمپی: میزویه کی زبان پخشه.]

ف: شپش، تش.

ع: قمل، قمال، فرع، حظی، شوشب، نمة (قملة،

فرعة)

سپیلا

[ل: درمانی تابیتی دمرچار سپی کردن.]

ف: سپیده، سپیداب، سفیداب، سپتاک، سپتیاک.

ع: اسفیداج.

سپیدار

ل: پهلگ. [سپیدچار: داریکه له تری چنار.]

ف: سپیدار، اسفیدار، پده.

ع: غرب.

سپیز

لک: پسن، تاريف [

ف: سپاس، ستايش، وِستا، آفرين.

ع: ثناء، مَدَح، حَمَل، شُکر، تَحسِن.

ستره

لک: شهرخه، جلیقه. [سدريه: سوخمی بی‌قراری پیاوانه.]

ف: جلیقه، جلیقه.

ع: سُدْرَة.

وینه ← جلیقه

ستک

لک: سه‌یدزک. [سیره‌لکه (گیاه که بز خواردن ده‌شیت).]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

ستو

لک: هراس، هراسان، مانگ. [ویریزون، ماندوریزون، ویرز،

ماندور]

ف: ستوه، هراس. ماندن، افسردن. خسته،

مانده، افسرده، هراسان، تنگ آمده.

ع: عَجَز، عَي، ضَجَر، مَلَاة، کَلَاة، تَعَب. کَل، تَعَب،

ضَجَر، عاجز، عَي، عَيِي.

ستوون

لک: کوله‌که. [نستون]

ف: ستون، پاغر، بالاگر.

ع: دُعْمَة، عَمَد، عِمَاد، سِطَاع، اُسْطُوْن، اُسْطُوَانَة.

وینه ← ستروانی (۷)

ستو هاتن

لک: هراس‌یزون، هراسان‌یزون، مانیان، مانگ‌یزون،

تدنگ‌هاتن. [ویریزون، ماندوریزون]

ف: ستوه‌آمدن، هراسان شدن، تنگ‌آمدن،

ماندن، مانده شدن، افسرده گشتن، خسته

شدن.

ع: عَجَز، عَي، عَيَاء، کَلال، مَلال، اِعیاء، اِنکِلال،

لک: بر. [رئیتیر] [پاشگره. (تیکر. سپیر. به تنیا به‌کار

نابرت).]

ف: سَپار، نَورد. (طی کننده، تسلیم کننده، تنها

استعمال نمی‌شود: ره‌سپار)

ع: طاوي، قاطع. مُودع، مُعري.

سپن گهنم

لک: سَرس. [نسپی گهنم: میزویه‌کی زیانده‌شده.]

ف: شپیشه، شپیشک، سَوفکه، سَوسه، سَیسک،

سَیلک، سَیکک، سَوس، سَیسَرو، سَیسَترک،

پَزَدک، تَرَدک، تَزَدک، مَولنجه، شپش گندم.

ع: سَوس، عَث.

وینه

سپتون

[لک: نسپترن]

ف: شپشو.

ع: قَمَل، مَقَمَل.

سقا

[لک: پیام‌لدر، پسنکر: پاشگره. (به تنیا به‌کار

نام‌تیرت).] [خز ستا]

ف: ستا، ستاينده. (تنها استعمال نمی‌شود،

خودستا)

ع: مادح، شاکر، حامد.

ستار

لک: نارام، واره، ورینگ. [نَزَره، مَدا]

ف: آرام، آرامش. عُنودن.

ع: قَرار، سَکون، اِسْتِراخَة، اِقامَة. تَنوِیس.

ستاره

لک: همساره. [نستیره، همساری گهرک.]

ف: ستاره، اختر.

ع: کَوکَب، نُجم.

ستایش

انْضِجَار، انْجِصَار، تَضْيِيقٌ، تَضَائِقٌ، تَعَاسُرٌ.
ستم

لک: زَر، بیداد. [نامحلی]

ف: سَتَم، زَوْر، آزار، آوار، بیداد، آبیداد.

ع: ظَلَم، جَوْر، ضَمیم، غَشَم، عَسَف، اِغْتِسَاف، عُدْران، تَعْدِي، قَسَط، غُفَر.
ستم

لک: سَهَت، سَهَلَت، نَهَسْتَم، دُخْشَار، [دژوار، دژواری]

ف: دَشْوَار، دَشْوَارِی.

ع: صَعَب، شَاق، عَنَف، شِدَّة، رَحْمَة.

سته مکار

لک: زَنْدَکَار، [زَنْدَدار، زالم]

ف: سَتَمْکَار، سَتَمْگَر.

ع: ظَالِم، جَائِر، قَاسِط، غَاشِم، غَشُوم، عَسُوف، غَدُو، مُتَعَدِّي، مُتَجَاوِز.

ستیزه

لک: رَل، کَارِشْت، کَارِشَن، لَهَنج، [رَق، قین، سَرکِشِی،

کَللِپَرَقِی]

ف: سَتِیز، سَتِیزَه.

ع: عِنَاد، نِزَاع، لَجَاج، جَدَل، جِدَال، مُجَادَلَة، مُعَارَضَة، مُخَاصَمَة.

سجاف

لک: پِراوِز، [کَنار، حَاشِیَه (پِراوِزِی نَاسِترِی)]

ف: وژَنگ، سَجَاف، سَنجَاف، طَراز، (حَاشِیَهِی آسِتر)

ع: کُفَة، عَطَف، حَاشِیَة، سِجَاف، سَجِیف.

سجاف نهنگ

لک: دَسْتَنگ، [دَسْت کُورَت، نَدار (نِیدِیوَمَه)]

ف: تَنگ دَسْت، تَهِی دَسْت، (کَنایَه است).

ع: مُفَسِّر، مِیلِرُ الْکُفَة.

سجاوله ندی

[لک: نَورِ سِینِی نِشَانَه گَلی رَوانِخَورِتی لَه قَورَنَدَا،

«سَجَاوَمَد» نَاوِچَی دَکَکَ لَه «سِیْتَان».]

ف: سَجَاوَنَدِی، (عَلَامَات تَجَوِید بِر قَرَّان

نَوشْتَن، سَجَاوَنَد مَحَلِی است از سِیستَان.)

ع: تَجَوِید.

سجده

لک: خَالَاکَه قَتَن، [سَوژَد، کِرَنُوش]

ف: خَاک جُوسِی.

ع: سَجْدَة.

سجل نه حوال

لک: نَارِشَان، [تَومار گِی پِیْتَنَاسَه.]

ف: نَام و نِشَان.

ع: تَعْرِفَة، سَجَلُ الْأَحْوَال.

سجللی

لک: کَارَنَامَه، [تَومار گَی، دَه پِترِی تَومار، (پِریساری

دَاپِرس.)]

ف: پَایزَه، دَا نَامَه، (حَکَم قَاضِی)

ع: سِجَل، حَکَم الْقَاضِی، کِتَاب الْأَحْکَام، کِتَاب

الْفُهُود.

سجللی

لک: دَا نَامَه، [سَکَالَا نَامَه (دَا دُخَوَازِی گِشِی).]

ف: گِرَژِش نَامَه، (عَرَض حَال عَمُومِی)

ع: عَرَضُ الْحَال، عَرِیضَة.

سدیور

لک: دِرمَها تَن، خِیْرِیَان، [هَاتَن دِرم]

ف: دِرْآمَدَن، پِرْآمَدَن.

ع: صُدُور، خُورُج.

سر

لک: تَدِزِیگ، سُس، گُزَت، [تَزِیو، پِی مِست]

ف: سِر، گِرَخ، گِرَخْت، گِرَخِیدَه، گِرَخْتِیدَه،

تَر غَدِیدَه، خَوَاب رَفْتَه.

ع: خَبِر، خَبِل، مَذَل، رَخُو، اَکَسَنج، مُسْتَرَخِی.

سر

ل: پاکموکر. (دسه سر) [نستی، پاکمروه: باشگریکه.

(به تنیا به کار نابریت.)

ف: پاک کننده. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: مُتَخَلِّف.

سر

ل: راز، پد نامه کی. [نهینی]

ف: راز، رازه، پَنام، نهفته، پُوشه، پوشیده، نهان.

نهانی، پنهانی، پوشیدنی.

ع: سِر، نَغیم، مَخْطی، مَكْثوم، خَفِیة، خَلْطی، مَغِیْب.

سرب

ل: قورقوشوم. [قورقوشم، سرب]

ف: سُرَب.

ع: اُنْک، رِصاه، اُسوَد، رِصاه، اُسُرَب.

سرب سوونیک

[ل: قورقوشی سورتاو]

ف: سُرَب سوخته.

ع: آبار.

سربوون

ل: تدرین. [بی هستبورن]

ف: تاسیدن، تَرَعْدیدن، کَرَخیدن، سست شدن.

ع: خَدَر، خَبَل، کَسَح، قَلَج، اِسْتِرْخاء...

سورت-فوک [درشیدی ممرامیه.] [اورامی است.]

سروش

[ل: سروشت، خورسک، خور]

ف: رِشَت، سِرْشَت، جَهش، خمیره.

ع: طَبِیعة، طَبِیعة، تَرکیب، مِزاج.

سر فاش کردن

[ناشکراکردنی نهینی، هه مالمالینی راز]

ف: زیمور، رازگفتن، راز پخش کردن

ع: کَشْفُ السِّر، نَشْرُ السِّر.

سرکاسن

ل: سِکاسن. [بزی رمشی پیتلاردوران که له سرکه و

ناسن دروستی ده کرت.]

ف: سِکاهن. (رنگ سیاه کفشگران که از سرکه و

آهن می سازند.)

ع: خَلُّ الحَديد.

سرکه

[ل: ترشاری کزنی هندی میره.]

ف: سِرْکَه، سِرْکَ، سِرْکَ، سِرْکَ، سِتْکَه.

ع: خَل.

سرکه

ل: سِرْوه، رِرتَه، رِره، پِچه. [چیه، سرته (لمسه کردنی

هیناش.)]

ف: سِرْفاک، سِرْفانگ، رَمَزْمَه، پِچ پِچ. (حرف زدن

آهسته)

ع: مَمَس، مَجَس، مَسِیس، دَنَدَنَه، نَجوی، مُناجاة.

سرکه سِرک

ل: سِرْکَه، مَقْزَمَقْز، رِرتورِت. [چپچپ، سرتسرت]

ف: پُچْپُچَه.

ع: دَنَدَنَه، مَسِیس، مُناجاة.

سرکه ی ده ساله

[ل: کَزَنَقین (نیدیزمه.)]

ف: کِینه ی دِیرِینه. (کنایه است.)

ع: القِیْطُ العَتِیق.

سرکه یی

ل: ده ساله سرکه یی. [جزره ده سالیکی هورنیشینی

رشد.]

ف: سِرْکَه یی، کَلاغی.

ع: ...

وینه-پِزْپِچ

سرک

ل: تِوِخس. [چمروش]

ف: رَمُوک.

ع: شَمُوس، شَرُود، صَعَب، وَحْشِي، طَوْرِي.

سرنا

[ك: زَبِنا: نامِرتكى مَوسِقايد.]

ف: سَرُنا، سَورُنا، سَورُنای، سَرِغِين، سَرِغِينه،
شَمَنای، شاه‌نای.

ع: كَرْتِیْمَة، سَور، سَورُنایَة.

وینّه

سروه

ك: سَرَكه، رَوته، رَره. [سَرته، چپه]

ف: سَروا، شَرَفاك، شَرَفانگ.

ع: دَوِي، نَدَس، رِكز، هَس، هَلَس. نَدَنَة، هَمَهَة،
هَیْمَة، هَتَلَمَة، هَمَلَة.

سرهفتن

ك: سَرَمِين، نارام گرتن. [همدادان، نَوَره گرتن]

ف: آرام گَرفَتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت.

سرهوانن

ك: رِسانن. [نارام کردن، جِنگیر کردن]

ف: آرام کردن. پایدار کردن.

ع: تَسَكِين، تَثْبِيت.

سرهوین

ك: سَرهَفَتَن، نارام گرتن. [سَروتن، نَوَره گرتن، همدادان]

ف: آرام گَرفَتَن.

ع: سَكُون، سَكُوت. قَرار، اِسْتِقرار.

سریش

[ك: چَریش: گیاه‌که پاش و شک کردن بَز لکاندن به‌کار

ده‌ریت.]

ف: سَریش، سَریش، اِشراش.

ع: خُشِي، شَراس، سَراس، اِشراس.

سریشم

[ك: مادده‌که له نِیسقان و پِستی هندی گیاندر درست

ده‌کَرت و بَز لکاندن به‌کار ده‌ریت. (سریشمی ماسی یا

گیاندری تر.)

ف: سَریشم، اسریشم. (سریشم ماهی یا حیوان

دیگر)

ع: غَرِي، غَراء.

سرین

ك: پاكَموكَردن. [پال‌کردن‌وه، نِستَرین (وله: سَپَری

لوت.)]

ف: سَترَدَن، پاكَ کردن. (پاكَ کردن بَینی مثلاً.)

ع: مَخَط، نَخَط، اِنْتِخاط، تَنخُم، تَنخُج.

سرتنچك

[ك: دره‌خَتِیكَه و به بَری دره‌خَت‌كَش دوتَریت.])

ف: سَنجِد، (درخت سَنجِد یا خود سَنجِد)

ع: غُجَراء.

وینّه

سرتنچكه تاله

[ك: جَزه سَرتنچكِيكَه.]

ف: سَنجِد تَلَخ.

ع: اَوطِي.

سزا

ك: پاداش. [تَوَلَه (پاداشی خرابه‌کاری.)]

ف: سَزا، شِیان، کِیفر، آفرَه، با افره، بادا‌افراه،

پاداش. (جَزای بد‌کاری)

ع: جَزاء، مُکافَاة، تَلالِي، اِنْتِقام.

سزا

ك: جَمرِوه، سَرسوِي، [نَشکِبَه، نازار]

ف: سَزا، آزار، شَکَنجَه.

ع: عَذاب، عِقاب، اَذِيَة.

سزاوار

ك: خُزَرَن، شایِسَه. [شایان، شایسته]

ف: سَزاوار، شایان، شایگان، شایسته، رَسَد، براه،

زُور، اَزَدَر، اَبَدان، فَرزام، کَزايش، برازنده،

نَرخُور، نَرخُورَد، خُورَد، خُورا، خُورنَد،

درخوش.

ع: حَرِيٍّ، قَمِين، حَلِيق، جَدِير، لَاقِ، مُسْتَحِق.

سزگ

[ل: سزگ: ناری پنیو و دز. (وله: نو ناری که ده کرتته

سر دز.)]

ف: زرداب. (آبی که روی دوع می افتد مثلاً.)

ع: شُنَانَةُ، مُصَانَةِ، مَاءُ الْجُبْنِ.

سسن

ل: ... سی، بن هیز، یهراش. [سست، شل، بن هست. خاو]

ف: سُسْت، پستار، آهسته.

ع: رَخَو، هَيِّن، خَدِر، فَشَل، بَطِيء، مُتَأَنِّي.

سسته

ل: فَش. [فَشَل (وله: خاکی فَشَل.)]

ف: سُسْتَم، (خاک سُسْت مثلاً.)

ع: رَخَو، هَش.

سسن هوش

ل: گیل، گنج، گهرج. [گیژ، که هوش]

ف: سست هوش، سست مغز.

ع: خَدِر، خَیَل، بَلِيد.

سسنی

ل: سری، بن هیزی. نارامی [سستی، شلی، بن هستی.

خاری]

ف: سُسْتی، سَمَك، آرامی.

ع: ضَعَف، وَهَن، وَهِي، وَنِي، خَوَر، رَخَاوَة، رُعُوْنَة،

فُتُوْر، فَشَل، رَكَكَة، قَرَاخِي، تَأَخَّر، قَبَاطُو.

سفارشت

ل: سه ختی، په یغام. [راسپارده، پیام]

ف: سپارش، سفارش، پیغام.

ع: اِنهاء، تَوْصِيَة.

سفت

ل: بَتمو، سه خت. [پتو، نارپ]

ف: سَفَت، سَخَت، پُر.

ع: مُصَمِت، مُلْتَك، مُحْكَم، مُكْتَبَر، مُبْرَم، مُؤَجَّد،

قُرْص، هَلَب، شَدِيد، شَبِيع، مَرِير، مَتِين، هَلِيق.

سفتاج

ل: داشت. [دهشت: هروهل فرزش.]

ف: دَشَن، دَخَش، داشت، دست فال، دست لاف.

ع: مَبَاحِيَة، اسْتِفْتَا ح.

سفتوسؤل

ل: سفت. [نارپ، پتو]

ف: سَفَت، سَخَبَر، مَشَت.

ع: مُصَمِت، غَلِيظ، ....

سفته

[ل: گلی پتو.]

ف: لوس، گل سفت.

ع: الطَّيْنُ الغَلِيظ.

سفته

ل: ساویاک. [ساریار]

ف: ساپیده، ساییده، نرم شده.

ع: مَسْحُوق.

سفته

ل: جامه لوسی، جامه لوسکی. [چاپلوسی، کلکسروته]

ف: کَرِيس، کَرِيسَنه، سَيِفُوْد، چاپلوسی،

چاپلوسی.

ع: تَمَلَّق، تَبَهَّبَص، مَلَس، مُدَاهَنَة، مُمَاسَحَة.

سفته و برون

ل: سه ختربرون. [پتربرون]

ف: سفت شدن.

ع: تَصَلَّب، تَثَرُّز.

سفته و کردن

[ل: توند کردن (وله: سفت کردنی گری.)]

ف: سفت کردن. (گره مثلاً.)

ع: شَطَط، شَدَّ، وَشَط، اِبْرَام، اِحْكَام.

سفت هُونانوه

[ل: توند تنين]

ف: سفت بافتن.

ع: اُرُوم، اِبْرَام.

سفتيچك

[ل: گيايه‌كى تال و شيرداره كه گرم‌ارداخسره‌كان ده‌يسوتتن.]]

ف: مِزُو. (علفى است تلخ و شيردار كه تُون تابان مى‌سوزانند.)

ع: صاب.

سفر

ل: نوخته. [خال له نورسینی ژماردا.]

ف: تيل.

ع: صِفَر، نُقْطَة.

سفره

ل: خوان. [رايمنى نان‌لسر‌خواردن.]

ف: تاتلى، شيدن، سَفَرَه، خُوان، دست‌خوان.

ع: صُفْبَة، صُفْبَة، صُفْبَة، سِمَاط، سَفْرَة، خُوان، خوان.

سفره‌بهره

[ل: (ميترويه‌كى رمى تيرپره له تنداذه‌ى سيسر‌كدايه كه سفره كون ده‌كات.)]

ف: سَفْرَه دَرُو. (جانورى است سپاه، سريع‌السير، به اندازهى زيزكى كه سفره را سوراخ مى‌كند.)

ع: ثاقِبُ السِّمَاط.

وینه

سفره‌چى

[ل: لئپرسراوى سفره و متبىق.]

ف: كاوَل، خوالگر، خوان‌سالار، سَفْرَه‌چى.

ع: مِيزيان، خوان‌سالار.

سفره‌ى چهارم

ل: كه‌نورده. [كِرَل]

ف: كَنْدُورَه، كَنْدُورِى.

ع: اَدِيم، صَنَن.

سفره‌ى داچنيك

[ل: خوانى رازاوه]

ف: سفره‌ى چيده.

ع: مائِدَة.

سفره‌ى فهقيان

[ل: هشت نستيرن كه لكارن به ترازو و درويشكوه.]]

ف: كاسه‌ى يتيما، كاسه‌ى درويشان. (هشت

ستاره است متصل به ميزان و عقرب.)

ع: اِكْلِيل شمالي.

سفره‌ى فهقيان - سفره‌ى فهقيان

سفتك

ل: سه‌ره‌ران، سه‌كف. [سه‌ردانه: دارى سه‌روى

چوارچيتوى درگا.]

ف: پَلَنَد، پَلَنَدِين.

ع: لجاف، عارضَة، ساكف.

وینه-تارگا

«سفلين»

ل: كفت، پورته‌ل. [نمخوشينيكى تشنه‌كمرى

مترسيداره.]

ف: كُوفَت.

ع: اَكَلَة، اَكَلَة النَّسَل.

سفته

ل: شيره، خَر، نشانه، وه‌سپ. [خرو، تاييه‌تمندى]

ف: فروز، فروزه، فروزينه، زاب، كواس، كواسه،

كواش، گواش، نشانى.

ع: صِفَة، خُصْلَة، فُضَيْلَة، مَزِيَة، نَعْت.

سفى - چهارمك

سقا

ل: پيشه. [نيسقان]

ف: استخوان.

ع: عظم.

سکاسن

ل: سرکاسن. [بزي رشى پتلا دوران که نارتمه که له

سرکه و ناسن.]

ف: سکاھن، سرکه آهن.

ع: خُلُ الحَدِيد.

سکپ

ل: ناسانه، ژيريه ران. [ژرده: تمختى خواروى چراو چينوى

درگا.]

ف: آستانه، فرود، فروردين، کرار، کوار.

ع: عَقِيَّة، قَاعِدَة، مَسَامَة، اُسْكُوفَة.

ویند-تارگا (۲)

سکف-سکپ

سکل

[ل: پزلو]

ف: سکار، آخگر، آتشپاره، گل.

ع: جَذْوَة، جَمْرَة، بَصُوفَة، کَلَة، ضَرْمَة. قَبَس.

سکھوت

ل: قروقه پ، پندهنگى، دم قروچانن، دنگ نه کردن.

[دسکتورن]

ف: خاموشى.

ع: سَكُوت، مُمُوت، مُمَات، نَحْت، اِنْصَات،

اِنْتِصَات، اِطْرَاق.

سکھون

ل: ستار، ريسان، وقره. [رستان، نژره، هدا]

ف: ايست، ايستادن، ماندن، آرامش.

ع: سَكُون، تَوَقُّف.

سکه

ل: مئخ. [ناسينكى مزناسا که نمخى سر درارى کتزاي

پي لندهن.]

ف: ماره، ميخ، سکه.

ع: ضَرْب، نَقْش، سَبْکَة.

سکه بنجه هين

[ل: نسکه بنجين: شريعتى سرکه و هنگرين.]

ف: سِرْکَنگِيْن، سِکَنگِيْن.

ع: سِکَنگِيْن.

سکين

ل: چه سين. [اجورت بونى سگى گول و ديل.]

ف: چسپيدن، سپوختن. (کله زدن سگ نر به

ماده)

ع: هَكَ، اِلْتِزَاق، اِلْتِصَاق.

سکگر

ل: جگهر. [تورتنى پتچاره بز کيشان.]

ف: سگار، سيگار.

ع: نَفِيْقَة، لِفَاقَة، سِيْفَار.

سل

ل: سی، نازار سی. [سيل، دردمبارکه]

ف: سَل.

ع: سَل، سُلَال.

سلاج

ل: چله. [نامرازى شپ.]

ف: جان، ژان، آدژم، گدر، گدرک، سلاه.

ع: سِلَاح، اِلَآتُ الْحَرْب.

سلسله

ل: رشته، زنجير، سلسله. [زنجير: هدر شتيكى زنجيراسا يا

ريزگرار به پناى يکوره، هروها: ملوتک]

ف: هار، رشته، زنجه، زنجيره، گريوازه.

ع: سِلْسِلَة، عِلْد، قِلَادَة.

ویند-سلسله

سل سهرده و بیرون

ل: مردن. [گیان درچوون (نيديزمه).]

ف: مُردن. (کنایه است.)

ع: مَوْت.

سلامتی ← سلامون علیک [بیستگانی گزیده را.]

(عرف «سلام علیک» است.)

سلامه

ل: دهرته رتقانه. [دیاری]

ف: ارمغان، راه آورد.

ع: تقدمة، هدیه.

سلامت

ل: خوش، تندرست، دروس، ساق. [سلامت، ساخ،

لشاخ]

ف: به، خوب، درست، شهنند، بدرو، بدرو،

تناسان، تن درست، بهبود.

ع: سالم، صحیح.

سلامتی

ل: سالی، دروسی، تندرستی، خوشی. [ساخی،

لشاخ]

ف: بدرو، بدرو، آرم، بهی، خوبی، خوشی،

درستی، تندرستی، تناسانی، بهبودی، شهنندی.

ع: سلامه، صیحة.

سلام ← سلام

سلب

ل: پلپ، تهرال، تهره. [سست، لشگران]

ف: چمند، سست، کمگان، تنیل.

ع: رُخو، تلح، ثقیل، بطیء.

سلطان

ل: پادشاه. گموره. [پادشاه، سروزل]

ف: پادشاه، بزرگ.

ع: سلطان، رئیس.

سلطان

[ل: به لگنورست، دانیانرا، پراوه]

ف: سمناک.

ع: قطعی، مُسَم.

سلطان مهر

ل: تروق سهر، کدالک. [تپلی سر]

ف: تارک سر، تارک.

ع: رعامة، قمة الرأس.

سلسله

ل: گردنبدن. [ملوتیک خشلیک که زنان دهیکنه

میلان.]

ف: گریوازه، گردنبدن. (زبوری که زنها به گردن

آویزند.)

ع: سلسله، سلسله، حلی.

سلف

ل: تلف. [پلته، تله]

ف: خرّه، کنجاره.

ع: کُرَب، ثفل.

سلف

ل: ره یفتت. دسغروشانه. دهغروشانه. [خهلات، بدخش]

ف: چلبله، پارتج. دست خوشانه. دهن خوشانه،

بادان.

ع: صیلة، جائزة، عطیة، نوال، انعام.

سلفه

ل: چله که. [سل، ره]

ف: زم، گرین.

ع: جُفول، شروود.

سلفه میانه

ل: چله کیانه. [سل کردنه، راجله کین]

ف: زم کردن، گریختن.

ع: شروود، جُفول، خروون، خیوص.

سایمانی

[ل:] پردیگی بفرخی بناربانگه که ژنان دیکمن به ملوینک. [

ف: سُلیمانی. (سنگی است معروف که زن‌ها گردنبند کنند.)

ع: سُلیمانی.

سم

[ل:] سربری رقی پدلی نازان. [یله‌سمه، دروسمه]

ف: سُم، سُمب، سَنَل.

ع: حافر، ظَلَف، مَنَسِم، سُمَیْک، سُنَیْک.

سم

ل: سَمُچک، سَمُچکه، پاقولاخ. [سمی نازله‌تی دروسمه.]

ف: ژنگله، سم شکافته (سُم حیوان‌های دو سمه)

ع: ظَلَف.

سمانه

[ل:] پردیگی رمشی زیره.

ف: سَنَباده، سَباده، سیماده، سیمیاذه، سنگ سیاه.

ع: مِسَن، سَنَبانچ.

سماق

ل: توتوم، توتوم، [داری ترش.]

ف: سماک، تَتَم، تَنری.

ع: عُرُوب، لَش، سَمَاق، طَمَطَم.

وینه-تونوم

سماقه

ل: رونج. [ره‌پته: رقبونی لش به هزی سرماوه.]

ف: گُزار، سرماخوردگی.

ع: قَرَس، کُزار.

سمبله‌تیب-سولبولوتیب

سخت

ل: که‌فل، تهراف، لاته‌راف. [نستورایی بر کسمر.]

ف: کَفَل، کَفَل، سَرین.

ع: وَرَک، آلیه، کَفَل.

وینه-بران

سمتاش

[ل:] سمی: نامرزی سم تاشین.

ف: سُم تراش.

ع: مِعَضَد، مِعَضاد، مِعَضاد البیطار.

وینه

سمتراش-سمتاش

سمتول

ل: سمت، که‌فل، لاته‌راف. [نستورایی بر کسمر.]

ف: کَفَل، کَفَل، سَرین.

ع: وَرَک، آلیه، کَفَل.

سمراکه

ل: چلک گونچه‌که. [ژنگی نار گوی.]

ف: زَهو.

ع: اُف، صَمِلاخ.

سمهر

[ل:] دسماله، مشوم.

ف: اُشَتَم.

ع: تَشَدَد، نِزاع، جِدال.

سمهار

ل: دس‌فرش، روده‌فرش. [دکاندارنک که کله‌په‌لی

نارمال مامه‌له ده‌کات.]

ف: سِپَسار، سِپَسار، داسار، داسستار،

خورده‌فروش.

ع: سَقَطی، بَیاع الذَّبش، سِمسار، خُوردجی.

سمغ

ل: که‌تیا، جبری، هه‌نگروژه. [شیری هندی روله.]

ف: ژد، زنج، زمج، شلمر، بنانک، کتیرا، انگوژه.

ع: صمغ.

سمغ سوداب

لک: هدنگروژی سهدار. [کتهدی گیای پینچن].

ف: آذریاس.

ع: صمغ السداب.

سمغ گدُون

لک: کتیرا، جدوی. [کتهدی گیای گوتنی].

ف: کتیرا.

ع: صمغ القناد، کتیرا.

سمغ ههلووچه

لک: هدنگروژی ههلووچه. [کتهدی درهختی ههلووچه].

ف: معقار، شلم آلو. (صمغ درخت آلو)

ع: صمغ النادرک.

سمغ ههنگوان

لک: بهروزه. [جیوی گوتیر].

ف: آنکوژه، آنقوزه، آنگزُد.

ع: حلیتیت، صمغ الانجدان.

سمکو

[لک: سم به زوریا کوتانی نسپ].

ف: سَم کُوب.

ع: ثلثیف، تَخْبَط.

سمکُول

[لک: ههکنندی جیگایک به سم].

ف: سَم کاو، سم گند. (باسم جایی را کندن)

ع: ثلثیف.

سمل

[لک: میخه کبند (ملونکیک که کچان له میخهک و شتی

له چشه دیگرنه).]

ف: گردن بند میخک. (گردن بندی که دخترها از

میخک یا چیز دیگر می سازند.)

ع: سیخاب.

سمل ← **سهنل**

(سهنل)

لک: سمانه، چه مه نتو، چیمه نتو. [سیمان]

ف: سممنت، سنگ گل.

ع: لاقوته، جص، سبجیل.

سمنج

لک: چمق، گیتز، رکن. [سرسخت، پینداگر]

ف: شکلایین، آویزگن.

ع: مَلیح، مَصیر، عَسُوق، ثَقَاف، مُبرم، سَمج.

سموچک ← **سموچک**

سموچک

لک: سم. [سمی نازله لی دروسم که له پیئیره هاتوچه

دروو].

ف: ژنگله. (سم حیوان سم شکافته که از پای آن

بیرون آمده باشد.)

ع: ظَلَف.

وینه ← پز

سموره

[لک: گیانداریکی مشکناسای له مشک گورته له نار داردا

دوی].

ف: سَمُورَه، سَمُورک، سَمُورچه.

ع: رُغَبَة، أَوْشع.

وینه

سم وشتز

[لک: سربیری پهلای حوشتز].

ف: سَنَیَل، سَم شَمَر.

ع: ظَلَف.

وینه ← کوزیده

سمه

لک: زمه. [شیشیکی باریکی نووکتیژه بو کون کردن].

ف: سَنَبَه.

ع: مِثْقَب.

سمه خرتنه

لک: لاته. [سک‌نیش به‌هزی سرماره، همروه‌ها: نارسائیک

که گوشت رمق ده‌کات.]

ف: درد شکم. (از سرما، یا ورمی است گوشت را

سفت می‌کند.)

ع: رِبُو، شَوْصَة، فَلْغُمُونِي.

سَنَجَاب

لک: سَنَجار. [سَمَزَره]

ف: سَنَجاب.

ع: قَرَقَذَان، قَرَقَذُون، سَنَجاب.

رَبَنَه

سَنَجاب

لک: دهرزی. [سَنَجاق، دهمبورس (دهرزی سرخر).]

ف: سَنَجَق، سَنَجاق، ماهچه. (سوزن دگمه‌دار)

ع: دَبُوس.

سَنَجاو ← **سَنَجاب**

سَنَعات

لک: پيشه، کار. [پيشه، نيش]

ف: پيشه، ورزه، قيار، قياوار، قياور، فیدار، بياور،

شَوَال.

ع: صَنْعَة، حِرْفَة، شَغْل، عَمَل.

سَنَك

لک: سه‌م‌ندولک. [ساجور (بستنی دار به گردنی سه‌گردد،

به داره‌کش دوتیرت).]

ف: بستن چوب به گردن سنگ. چوب مذکور را

نیز «سَنک» می‌گویند.

ع: سَجَر، ساجور، سَوَجَرَة.

سَنَك

لک: کرم. [جانوری نار سَك.]

ف: کرم، کرم شکم.

ع: دُود، دُود المَعِدَة.

[لک: گیاندارکی بالا کوتی دست و پی کوتاه.]

ف: جانوری است کوتاه قد و کوتاه دست و پا.

ع: ...

سَمَه خَرَنَه ← **کوله پره**

سَمَه شَهله

[لک: نم‌زشینکی سمی بز و مریه.]

ف: سَم‌درد. (ناخوشی بز و گوسفند است.)

ع: عَقاف.

سَمِیَریان

لک: زَل‌بورن، زه‌لاچورن. (تیس‌سریان) [تَک‌م‌بورن: پترو و

نستور بورن.]

ف: گنده شدن، کُفَت شدن.

ع: تَضَخُّم، انْهِخَام.

سَمِیل

[لک: سَمِیل: مروی پشت لیر.]

ف: سَبیل، سَبیل، سَبِلَت، بَرُو، بَرُوت.

ع: شارب، سَوَدَل، سَبَلَة.

سَمِیل تاشین

[لک: تاشینی مروی سَمِیل.]

ف: سَبیل تراشیدن.

ع: بَشَر، اِحْفاء.

سَمِیل گَرَن

[لک: کورت‌کردن روی سَمِیل.]

ف: سَبیل گرفتن.

ع: قَص.

سَمین

لک: کونا کردن. [کون کردن]

ف: سَفَتَن، سَنیدن، سَوراخ کردن.

ع: ثَقَب، ثَقَر، ثَقَب.

سَنان

سنگ

ل: سوزن، جوالدوز، [سوزن]

ف: جوالدوز، جُونَد.

ع: مِسْلَة.

سنگه سنگ

ل: خنه خن، خوخلافان. ييراش ييراش. [خو سرفازان کردن.

خاره خار]

ف: آهسته، آرام، درنگ، درنگ کردن،

يواش يواش.

ع: بَطُو، تَبَطُو، تَمَاطُل، تَأْثِي.

سنغان

ل: ميخ سنان. [نامراز تکه ناسنگران ناسنی لاسر

ده کورتن.]

ف: سندان، سَنَدَه.

ع: غَلَة، زُبْرَة، مِصْطَب، سَنَدَان.

وینه

سنوق

ل: مجرى، مه حفره. [سندوق]

ف: مجرى، سَنَدُوق.

ع: هِنْدُوق.

سنوق بارىو

ل: قوله ل، گزله دی پرول. [قاسى دسگرزى.]

ف: غَلْک، (صندوق اعانه)

ع: هِنْدُوقِ الْاِعَانَة.

سنوور

ل: حمد، [خووب، کوشمن]

ف: مَرَز، سَوْمَه، سامان، سَو، زى.

ع: حَد، لُغَر، تَحْم.

سفه

[ل: شار تکه لسه کوردستان. (نارهندى پارتزگای

کوردستان.)]

ف: سِنَه، سِنَه دَو. (مرکز کردستان)

ع: سَنَدَج.

سنهويه

[ل: درختىكى بالا برزى گه لا درزيله ييه.]

ف: ناز، نازو، نوژ، ناز، ناجو، تاجو، له، نَشْک.

ع: هِنْدُوق، لَبَان.

وینه

سنهيان

[ل: کپردان، سنان]

ف: خريده شدن.

ع: اِشْتِرَاء.

سوق

ل: نورک. [چز، تيزايى سر نورکى شت.]

ف: نيش، نَک.

ع: شَوْکَة، اِبْرَة.

سوق

ل: نيش، نيش. (سوى دا له دلى. هاتره سۆ.) [ژان]

ف: درد، نيش، بَنَک.

ع: آلم، وَجَع، أَثَر.

سوق

ل: خَر. [خور، تاييه نمندى]

ف: گَزِينَه، گَزِينِي، خَو.

ع: خَاصِيَة.

سوق

ل: دَق. [سيل، دردمباريکه]

ف: دَق.

ع: دَق.

سوق

ل: سَوْزِي، مَبِيَن، سَوِيح، سَوَا. [سبى. به يانى]

ف: فَرْدَا، سَخَر، بامداد.

ف: سوهان، سوهن، ساوو، سان.

ع: مَبْرَد، مِسْحَل، سَفَن.

سوان

[ل: حله‌رایه‌کی رقه و باشت‌ترین جزئی سوانی شاری

«قوم».]

ف: سَوَان. (حلوانی است سخت و بهترین آن

سَوَان قم است.)

ع: سَوَان.

سوانن

[ل: لووس کردن ر لئ‌کم کردنوه به هزی به‌کاره‌یتان یا

لئ‌خشاننده.]

ف: سَوَنَن.

ع: حَكْ، هَكْ، بَرَد.

سویات

ل: پایداری. [خزراگری (له برگه‌گرتنی گهرگرتندا).]

ف: کفتور، ایستادگی، پایداری، پافشاری. (در

تحمل مشکلات.)

ع: ثَبَات، بَقَاء، دَوَام، هَبَر، حَمَل، طَاقَة.

سویج

ل: حدوت‌ی‌له. [حدوت‌ی‌له به‌شیک له حدوت‌ی‌له.]

ف: هفت‌یک، هفت‌بُودَه.

ع: سُنْج.

سویا

ل: پوخاری، پوخاری‌فهرنگی. [سویه، زَیَا]

ف: آلاوه، بخاری فرنگی، بخاری.

ع: داخوئَه، مَدَخَن.

وئنه

سوتوونه

ل: لیزگی. [ایشکی خور که له کلارپ‌چنوه دیته نار

مالوه.]

ف: ستوئه. (ستونه‌ی آفتاب که از روزنه داخل

خانه می‌شود.)

ع: هَیُول.

سوچاده

[ل: فهری تاییتی نوژ لاسر کردن.]

ف: سَچَادَه، تَسْلِیخ، تَشْلِیخ.

ع: سَچَادَه، تَسْلِیخ.

سوچه

[ل: سچه: رنگی سور بز مار. (ماری سور).]

ف: سَچَه، شَکَنج. (مار قرمز)

ع: الْحَيَّةُ الْحُمْرَاء.

سوج

ل: سِج، سَچَا، به‌یان، به‌یانی، سه‌با، سَ، سَوا، شه‌ره‌کی،

رژژوربون، تاریک‌روژشن. [بهره‌یان]

ف: بام، بامداد، پگاه، پَنَک، سَخَر.

ع: صُبح، صَبَاح، صَبِيحَة، سَحَر، فَلَاح، فَلَاح، فَتَق،

غَدَوَة، فَجَر، غَدِيَة، غَدَاة، بُكَرَة، نَاشِئَة.

سوج

ل: سه‌را، سه‌با، به‌یان، به‌یانی، سه‌هر، شه‌ره‌کی،

گهرده‌گه‌لا، تاریک‌روژشن، مه‌لابانگدان. [بهره‌یان]

ف: پگاه، بامداد، سحر.

ع: صُبح، صَبَاح، سَحَر، شَفَق، فَجَر.

سوها

سوخال

ل: زوخال. [خهلوز]

ف: زغال، زغال، زُغال، شُغال، شُگار، سَجال،

رغال، آلاس، انکشت.

ع: فَحَم، فَحَم، فَحِیم.

سوخالدان

ل: زوغال‌دان. [خهلوزان]

ف: اَشَبُو، اَشَتُو، زُغال‌دان.

ع: مَفْحَمَة، مَنَقَلَة.

سوخت

ل: چِتَلَنگ. [سورتسمنی، نُهچینه، نِتَرَنگ]

ف: سُوخَت، هِيَزَم.

ع: وَقِيد، وَقُود، حُرَاقَة، حَطَب.

سوخته

[ل: تازه‌فلی (دِرس‌خوئی سهرتایی).]

ف: سُوخْتِه، سَفْدَه، اَسْفَدَه، آمادَه، نُونِيان.

(طَلَبَه‌ی اِبْتِدَائِي)

ع: مُبْتَدِي، مَهْيَا.

سوخته

ل: سوخته. [تازه‌فلی]

ف: سُوخْتِه، سُوخْتِه، سَفْدَه، اَسْفَدَه، آمادَه،

نُونِيان.

ع: مُبْتَدِي، مَهْيَا. (طَلَبَة)

سوخته

ل: که‌میری، سَه‌لته. [نیم‌تنه: جُورَه جَلویرگی‌که.]

ف: سَخْطَه، سَتَلَخ، کَمَرِي.

ع: سَلْطَة.

وینه (۲)

سوخورمه

[ل: سیخورمه]

ف: سَقْلَمَه.

ع: قُبْحَة، وَكَز، وَهَز، وَخَز، لَهَز، لَكَز، لَكَج.

سوداب

ل: پیتچن. [گیاه‌که بُو درمان دِشیت.]

ف: سُدَاب، پِیچَن، پِیچَن.

ع: سُدَاب، فِیچَن.

وینه

سوداخ

ل: زوکام، پَتا، سَه‌نِشَه. [ژانسر، سهراسی]

ف: کاتوره، سِرورد.

ع: سُدَاخ.

سودس

ل: شَه‌ش‌یه‌ک. [یَمک پَمش لَه شَمش پَمش.]

ف: شَش‌یَک، شَش‌یُودَه.

ع: سُدَس.

سوز

ل: لِیژ، خَز، سَه‌رِه‌رِه‌خوار. [بِه‌رِه‌خوارک]

ف: لِیژ، سِرَازِیر.

ع: زَلَق، زَلَج، زَلِیج.

سوز

ل: سَه‌خَت، تَرَن. [توندِیژ]

ف: سَخْت، تَنَد. سَخْت‌گیر.

ع: زُود.

سوزاهی

ل: نَالَه‌تد. [هَم‌رکام لَم‌رِیزَه دِلره چَه‌قِیترآوانه‌ی کِه سَه

شِیَرِه‌یه‌کی تَایبَه‌ت خِمراتی کِران.]

ف: صَرَاخِی، پَزَدَه.

ع: دَرَبَرِین.

وینه—مِلالت B

سوزاخ

ل: نُونگ، بَنه. وِتا. [دُوزِش‌وه. شِیَرَه‌کردن]

ف: سُرَاخ، گُمان.

ع: وَجُود، اِدْرَاک. ظَن.

سوزاخ

ل: سَه‌رِدَم، سَه‌رِه‌خَت. تَه‌لهر. [هَم‌لَزَدان بُو دِیداری کَمِیَنک

یا شِیَنک.]

ف: سُرَاخ.

ع: لُقیَه، تَنَقِّي. جَسَن، اِجْتِساس.

سورائن

ل: خَزائن، خَشَائِن. [خِلیس‌کائِن]

ف: لُغَزائِن، غُلَتائِن.

ع: اِزْلاق، زَحلاف، دِخْراج.

سُورانی

ل: لیفکه، قزچکه، قزچکه سوزانی. [نقیانه]

ف: آستین کردی.

ع: رُذُن، لِفَقَه، دَنْبُ الْکَمِّ، الْکَمُّ الْکَرْدِي.

وینه، هیه.

سورخ ← سورهی

سورهی

ل: سورخ. [سور، سوروی]

ف: سُرخی.

ع: حُمَرَة، قِرْمَز، قِرْمَزِي.

سورسوره

[ل: عومبانی بی‌تیچکی نارچه بسته‌له‌که‌کان (که بستر

سمزلدا ده‌غلیسکیت).]

ف: سُوْرْتَمَه. (از روی یخ لیز می‌خورد.)

ع: مَزْج.

سورکه

ل: خزگه. [جنگی غلیسکان.]

ف: خیزگاه، لیزگاه.

ع: زَلْج، زَلْج، مَزْلَقَة.

سورهه

ل: یه‌رق. [چراوی زبورین.]

ف: سیم نقره.

ع: حَبِیک.

سوره‌یی

ل: کهرگه. [کهر، کلی (رنگی کهری تاریلدا).]

ف: سرمه‌ای، کَبُود. (رنگ کَبُود تاریک)

ع: کُحْلِي، أَحْوَى، اُدْکَن، أَغْشَر.

سورنچ

[ل: سولغوری جیوه. (قورقوشم یا قه‌لایی سورتار).]

ف: سُرْنَج، شَنْگَرَف. (سرب سوخته، یا قلعه

سوخته)

ع: زَنْجَفَر، شَنْجَرَف.

سورنجان

[ل: گیاه‌که بۆ دهرمان ده‌شیت.]

ف: حَمَل، سورنجان، شَنْبَلید.

ع: سُورِنْجَان.

وینه

سوره

ل: هه‌نه‌زاگه. [هه‌نه‌زا: مندالی شور له ژنیکی تر.]

ف: پُسْتَنْدَر، دُخْتَنْدَر.

ع: رِبِيب، رِبِيبَة.

سوره‌وول

ل: هورل، شَل. [میلله‌سور، سورره‌ال، واک: مرؤسی

سورره‌ال.]

ف: سُرْحَن، سُرْخَرَنگ.

ع: نُكَم، فُقِيع، أَشْقَر، أَكْغ.

سوره‌ییا

ل: کۆ. [پۆ (چند نستی‌یه‌کی هیشو‌ناسایه له باکوروی

رۆژنلوی «ترازو» دایه).]

ف: رَقَه، پَرَن، پَرَنْد، پَرَوین، خوشه. (چند

ستاره‌ای است شبیه به خوشه‌ی انگور در

شمال غربی ترازو.)

ع: لُرْیَا.

سوریان

ل: خزان، غلیسکیان، لاسور کردن. [خزان، غلیسکان]

ف: غَلْتِیْن، لغزیدن.

ع: اِزْلاق، قَدْحَرَج.

سورنجه

ل: نه‌سپه. [سورنژ: نه‌خوش‌تیئکه.]

ف: سِرْخْجَه، سُرْخْجَه، سُرْخْده، سُرْخْزه،

سِرْخْزه، سُرْخِیزه، سُرْخِیزه، سُرْخْک، سُرْک.

ع: حَصْبَة، حُمَرَة.

سۆزىنە - سۆزىچكە

سۆز

ل: كۆلە، كۆز. [سۆزاتى دەروون.]

ف: سۆز، سۆزىش، سۆج، سوجىش.

ع: خۇرقە، جۆى.

سۆز

ل: سۆزە، ئاراز، ھۆرە. [گۆزائىسى خىمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود.

ع: نغمە، غناء، رُنا.

سۆزھانى

ل: چىنە، لەرن. [سۆزائى، قەجە.]

ف: چىندە، گۈس دە... .

ع: قَحْبَة، شَهَادَة، هُلُوك، هَيْعَرَة، فَاحِشَة... .

سۆزە

ل: سۆز، ھۆرە، ئاراز. [گۆزائىسى خىمبار.]

ف: آواز، نوا، سرود، سۆزە.

ع: نغمە، غناء، رُنا.

سۆزى

ل: سۆزور، سېن. [سېى.]

ف: قُردا، پُردا.

ع: باكر، غُد.

سۆس

ل: سۆسك. [كىپك (درشتى ئارد).]

ف: سَبُوس، سَبُوسَه، فَخْفَرَه. (زېرەى آرد)

ع: سَوِيْق، خُخَالَة.

سۆس

ل: سېن گەنم. [نەسپىتى گەنم: مېرورەكى زىنەتخەشە.]

ف: سَوس، سَوسَه، شېشە.

ع: عَث، سَوس.

وېنە - سېگەنم

سۆسك

ل: سورەبالە، تەيھو. [سۆسكە: باتىدەيدەكە.]

ف: سَوسك، تېھو، سرخبال.

ع: سَوسك.

سۆسك - سۆس

سۆسەن

[ل: گۆتېكى بىناربانگە، سېى و زەرد و سرورى ھىيە،

سېپەكى بۇغۇشە.]

ف: سۆسەن. (گلى است معروف، سفيد و زرد و

سرخ، سلفيد آن معطر است.)

ع: هَرِير، هَوْبَر، عَبَقَر، سَوسَن.

وېنە

سۆفى

ل: زانا. [دانا، خواناس]

ف: دانا، دانشمند.

ع: صُوفِي، عارف، فيلسُوف، حَكِيم.

سۆفيلە

[ل: سۆفيلەكى تەزىتەك دەگەنە سى بىشەرە و

تىمام - دىكى ھەرە درشت - لە سرورى ھەمورىيەتەيدە.]

ف: ھارسُوفى، سُوفى. (سوفى تەسبىيەكە

تەسبىيەكە را سە قەسەمەت كەنەد و در رأس ھەمە

محراب قرار دارد.)

ع: صُوفِيَة.

سۆفۈۋەت

ل: كەفت، داكەفت. [داكوتەن، پەرەخوار ھاتن. (دەبەزىن لە

كاررەيشەدا يا داكوتەن لە شەرتى پەرەزەدا).]

ف: افتادن، زەبەيدەن. (افتادن از شغل يا از جاي

بلند)

ع: سَقُوط.

سۆك

ل: كەم، ئاسان. كرتا. [سۆك]

سۆك مەقۇل

ك: بىن مەغز، سۆلمەغز، سەرسۆك، گىل، گەوج، بىن مەۋگى،
ساد. [سوكسەر، گەمژە]

ف: بى مەغز، سىبىك مەغز، بى خرد...

ع: غەر، اړوش، مالوس، خليف العقل.
سۆك كوردن

ك: ئارپووردن. [سوك كوردن، تېز كوردن]

ف: سىبىك كوردن، آبرووردن.

ع: اخلاف، اهاثة، استحقار، استخفاف، استهانة.

سوكنا

ك: نىشتن. نىشتان، ستارگە، ستارگا. [نىشتەمى بون.

نىشىگە

ف: نشستن. نشيمن، نشيمنگاه، نشستنگاه.

ع: سكونة، سكونى. مسكن.

سوكنا - نارام**سوكنايى - نارامى****سوكى**

[ك: سوكى]

ف: سىبىكى.

ع: خفة.

سول

[ك: پىتلارى سوكەلى بى پاژنە.]

ف: موزە.

ع: خف، مذل، موزج.

وئە**سولان**

ك: رسەن، تىزىم، رەتەدە. [رەگىز، تىزىمە]

ف: نژاد، پروژ، تىبار.

ع: نسب، سلسلە.

سولس

ك: سىلك. [سىلىك]

ف: سىبىك، كم. آسان. كوتاه.

ع: خليف، ناقص. مین، سەل. مختصر.
سۆك

ك: چاپك، زىنگ. [سوك، چالاک]

ف: سىبىك، چاپك، زىنگ.

ع: خليف، مەل، سەرىع، جەل.

سۆك

ك: جەل، مەرزە. [قوت، مەرزە، سوكسەر (بى قەدەر)]

ف: سىبىك، جەل، ھەرزە، ئوالو. (بى وقەر)

ع: خليف، جەل.

سۆك

ك: كوت. [چىنچەكە (ئۇندىن لە كاتى جوتىمىزدا).]

ف: كەلە. (كەلە زىن در ھىنگام مقاربت)

ع: ھكە.

سۆكبارى

ك: بارسۆكى. [كىم ئىركى]

ف: سىبىكبارى.

ع: ئىزق، تخليف.

سۆك دان

ك: كوت رەشان. [ئۇندىن، خۇيتومان]

ف: كەلەزىن، سىپوختن.

ع: ھكە.

سۆك دەمى

ك: دەم سۆك. [بەدەم سۆرد]

ف: سىبىك دەست.

ع: آخذ.

سۆك تۇچ

ك: چاپك. [چالاک، رىج سۆك]

ف: سىبىك، چاپك، سىبىك زوان.

ع: خليف، جەل، نشىط، مەل، ھف.

ف: سه‌يگ، سه‌بوده.

ع: ئىگت، ئىگت.

سولوك

ل: رەفتار. [روشت، ناکار]

ف: زۆش، رەفتار، سپردن، سپرد.

ع: سُلُوك، مُمَاشَاة، مُعَامَلَة، حَشَر.

سولوك

ل: سۆنىگەرى. [گرتىبەرى رىگای پاکزۇردنى دىرون.

(بەدستەينانى تەرىقت).]

ف: فُرت، (کسب طریقت)

ع: سُلُوك، سَير.

سول

ل: رەم، چەكە، سەمە. [سَل]

ف: زَم.

ع: شُرُود، حُيُوس، حُرُون، نُفُور، جِهَان، ثَبَاعِد.

ئىگف، اَنَف، مَسُو، اِمْتِنَاع.

سۆل

ل: سۆر، [تامىگە، رەك تامى خۆى].

ف: شُور.

ع: مَالِح.

سۆل

ل: سفت. (سفتوسۆل) [پتەر، پاشگرتىگە. (بەيى) «سفت»

بەكار ناهيترىت.].

ف: سفت. (بدون سفت استعمال نمى‌شود.)

ع: مُصَمِّت، غَلِيظ.

سۆل

ل: ھەنگوان. [گيايەگە].

ف: گُلپەر، انگدان.

ع: اَنجَدان.

وینە

سۆلەنمە

ل: تورۇزئىنمە، كزانئىنمە. [چورۇزئىنمە]

ف: سۆزاندن.

ع: اِحراق، اِمضاض، مَضِيض.

سۆلپ

ل: رەزلە، پىشت. [بېرىپ، لە رانەو تا سەوشان لە درارە].

ف: مازن، پُشت.

ع: سُلپ، سىسە، شُرخاب، ظەر.

سولت

ل: قۇلت، رۇوت. [بىزىشال]

ف: لخت، برەھتە....

ع: عَرِي، عاري....

سولج

ل: ئاشتى، سازشت، سازيان. [گوبان، سازان]

ف: آشتى، سازش.

ع: صُلج، سِلِم، بُدَّة.

سولھيان

ل: پىزپان. سازيان، دىروسىرون. [سازان، گوبان]

ف: سازآمدن، درست آمدن.

ع: صُلُوح.

سۆلۇخوا

ل: شۆرمەزە. [سۆر، خۆى پىنداكارا].

ف: شور، شورمەزە، نەمكسۇد.

ع: مَالِح، مَلِيح، مُمَلِّح، طَرِيخ، سَنَمُورَة.

سۆلە

ل: شەرق. [گېرى كەم].

ف: شۆلە. (شەلەى كەم)

ع: شُعَلَة.

سۆلە

ل: بۆلە، تار. [كۆپە]

ف: تاب.

ع: ئۇيىپ.

سۆله

ل: سرما، زولم، (سرمارسۆله) [برانبیری گهرما.]

ف: سرما، زم.

ع: بَرِد، بَرُوْدَة، صَبَر.

سۆله چرا

ل: چۆله چرا، شهرچرا. [مَشْخَل.]

ف: شۆله چراغ، هاله چراغ.

ع: قَبَار.

سۆله سۆل

ل: کره کر. [کرانبیری زَر.]

ف: سَوَزِش.

ع: حُرُق، اِحْتِرَاق.

سۆله که

[ل: کشکی تر.]

ف: کَتَخ، کشک تر. [← سیراج]

ع: کامَخ.

سۆلیانموه

ل: تۆزیانموه، کریانموه. (لوتی سۆلیاره.) [چورزانموه]

ف: سَوَزِش، سوختن، سَوَجِیدن

ع: حُرُق، اِحْتِرَاق، حِکَة، مَضَض، رَمَعَان.

سۆها

ل: هانا. (سۆهای چار) [رورناکی چار، هیزی بینج.]

ف: تَوَان، بینایی.

ع: حَس، قُوَة، باصِرَة، قُوَة الباصِرَة.

سۆها

ل: ناسۆ. [رورناکی له دورموه.]

ف: بَنَکَة، نشان، روشنی.

ع: شَنَج، اَثَر، عِلَامَة، نُور.

سۆممول

[ل: سَمَل (گولیککی بۆنغۆشی بناریانگه.)]

ف: سَنَبَل، آبرود. (گل معطر معروف است.)

ع: سَنَبَل.

سۆمن

ل: ههشتیهک. [یەك ههشت له ههشت ههشت.]

ف: چک، ههشتیک، ههشت بوده.

ع: ثَمَن.

سۆنبولوتیب

[ل: گیایه که بۆ درمان دهشت.]

ف: آله، آلهک.

ع: ناردین، ئردین، سَنَبَل الطیب، سَنَبَل العَصَافِر،

سَنَبَل هندی.

سۆنبوله

ل: هۆشه. [گوله گهَم (کهلوری ششمی ناسمان).]

ف: خوشه، شهریور. (برج ششم آسمان)

ع: سَنَبَلَة، برج السَنَبَلَة.

سۆنگه

[ل: پاشماوی سابوون. (سابوونی تنگ).]

ف: پس مانده. (صابون نازک شده)

ع: حُكَاكَة، سَقَاطَة، خُثَارَة، بَقِیَة.

سۆنگه

ل: پەردۆ، شینهیی. (سەر سۆنگه) [دەرغەت، وچان]

ف: دیل، رُستى، نَتَاس، آسایش.

ع: فُرَصَة، فَرَاغَة، مَجَال.

سۆننهت

[ل: کرداری باش که تەباجادانی پاداشی همیه بهلام پیوست

.. واجب - نیه.]

ف: چَنَب.

ع: سُنَة.

سۆنه

ل: بهت. [مراشی، تۆردەك: بالتەدهكە.]

ف: اُردک، بَت، مُرغابی.

ع: حَذَقَة، بَطَّة، بَط.

وینّه

سوو

ک: بهج، روج. [سورده، قازانج. همره‌ما: قازانجی پارسی

قرمز.]

ف: سُو، سُوْد، سُرّه، بَهره.

ع: صَوْرَف، صَوْرَه، رِیج، نَفَع، رِیا.

سووپ

ک: چِشْتَه‌تِرِه، [خواردنی لیتراوی ناودار.]

ف: سُوپ، آب.

ع: مائع، ماء.

سووت

ک: فِیکِیکه، [فیکه، شارر.]

ف: سُوْت، سُوْتک.

ع: صَفَاْرَة، صافوْرَة.

وینّه

سووتانن

ک: سورزان، [ناگرتیب‌ردان، داخ کردن]

ف: سُوْزاندن.

ع: اِخْراق، ثَحْرِیق، لَذع، نَفج.

سووتک

ک: بَوول، [خوْلَمِیش]

ف: سوخته، سُوْتَه، خاکستر.

ع: رَماد، خُراَقَة.

سووتک چرا

[ک: سورتوری پلِته.]

ف: سوخته‌ی چراغ، سوخته‌ی قَتِیلَه.

ع: فُراطَة.

سووه

ک: سورتیاگد. [سورتار]

ف: سوخته، سُوْتَه.

ع: جَاری، مَصْلَبی، مُمْتَشَش، مُحْتَرِق، قَتِین، مُحْرِق.

سووتیان

ک: سورزیان. [سورتان]

ف: سوختن، پُوازی، پایازی.

ع: جَوی، صَلی، اِمْتِیاش، اِحْتِراق.

سووتیانوه

[ک: سورتانوه، برژانوه (بِرژ نمونده) به هَوِی عَمْرِق

کردنمروه.)]

ف: سوختن، سوزش پیدا کردن (از عرق کردن

مثلاً.)

ع: مَذح، اِحْتِراق، اِلْتِهاب.

سووجگر

ک: سوروجگر، (سی و جگر) [دور نندامی لمشی

گیاندارانه.]

ف: جگر.

ع: سَحَاْرَه، کَبِد، مِعلاق.

سووجگر سورده‌وِکریک

[ک: سیرجگری سورده‌وِکرا.]

ف: باقلی‌پُوتی.

ع: حَسْرَة المَلُوک.

سووجگرک - سووجگر

سووج

ک: کونج، گوْشه، کوله‌سورج. [قرژین]

ف: کُنْج، گوْیز، گوْشه، پِیغُوْله، پِیغُلَه.

ع: زاوِیَة، رُکن.

سووجهر

[ک: سیخوْری: گیانداریکه له ژِیْک گهره‌ره.]

ف: سیخول، سیغول، سیغُر، سَغُر، سَغُر، اَسْغُر،

سَغُرْنه، سَغُر، اَسْغُر، سَغُرْنه، سَغُرْنه، سَغُرْنه، سَغُرْنه.

سنگه، شِکَر، شِکَنه، چِکاسَه، چِکاشَه، رُکاشَه،
رُکاسَه، رُکاسه، رُکاشَه، سُکاسَه، سُکاشَه،
سُکاسته، سُکاشَتَه، رِیکاسَه، رِیکاشَه، کاسِج،
کاسجُوی، تَشی، آتشی، بیهن، پَهْمزک، چِیزو،
جِبِرُوژ، زافَه.

ع: قَنغَز، دُلْدُل، شِیَم، مَدِج، أَبُو مَدِج.
وینه

سورخوهر

[ل: سورخَر، سورخَزَر]

ف: سُوْدخوَر.

ع: اَکَلُ الرِّیَا، اَکَلُ السُّحْت.
سُوْد

ل: سور. [قازانج. قازانجی یاری قمرز.]

ف: سود، سُو، بَهره، سَرَه.

ع: رِیج، نَفج، هَرَف، هَرَفَه، رِیا.
سُوور

ل: قَرَمز. [رَمَنگِیکه.]

ف: سَرخ، سُوْر، سُر، لال، گَلگون.

ع: أَحْمَر، حَمْرَاء، قَانِی، قَانِی.
سُوور

ل: زَمارَن. [شایی]

ف: سُوْر، بَیوکانی، عَرُوسِی.

ع: عَرَس.

سُوور

ل: رَزْد، شِیزگی. [بِتداگر]

ف: وِشْکُول، وِشْکُرد، چِیره، شَلایین.

ع: جَسور، حَرِیص، قَبِص، قَبِص، مَوِج، رَاغِب.
سُوور

ل: پَهرت، تَوِر. [فَپ: بَشی یه کَمی چارگی فِپ: دَن.]

ف: پَرت، پُرتاب.

ع: رَمی، قَذَب، اِلْقَاء.

سُوور

ل: گه پِیان. [گه پِان. خول]

ف: گَرْدِش.

ع: سَی، حَوِل، دَوِر.

سُوور

ل: خولان، گه پِان. [سورپانده، خولانده]

ف: گَرْدانَدَن.

ع: تَسِی، تَدویر، اِجَالَه.

سُوور

ل: خولانده، گه پِان. [خولانده، سورپانده]

ف: گَرْدانَدَن.

ع: تَسِی، تَدویر، اِجَالَه.

سُوور

[ل: نو پاریسی کوخا له زاوا یا له خرمانی بورکی

دستینیت.]

ف: سُوْرانَه، (پولی که دیوان از داماد یا کسان

عروس می گیرد.)

ع: عَرِسیَه.

سُوور

[ل: دهرمانی سور بز خوجوان کردن.]

ف: سُرخاب، سُرخی، گُلگونَه، غُلغُونَه، وُغُونَه،

بُلغُونَه، آلگونَه، آلفونَه، گُل غُنجه، گونا، گوناب،

غازَه، غُنجر، غُنجرَه، غُنجر، غُنجرَه، غُنجار،

گُنجاره، غُنجار، سُرک.

ع: دُم، حُمَرَه.

سُوور

ل: سورپانده. [سورپانده، خولانده]

ف: گَرْدِیدَن، گِشْتَن.

ع: سَی، جَوِل، دَوِر.

سورده اگريان

ل: سورده يورون، قرمز يورون. [سورده يورونه، سورده

هنگران]

ف: برافروختن، برتافتن.

ع: اخمرار.

سورده دان

ل: تورده دان، پرت دان، پرت کردن. [نريده ان]

ف: پرت کردن، پرتاب کردن.

ع: رمي، قذف، القاء.

سورده کوک

ل: سورده کره. [سورده ميلوشين]

ف: چپار، نيئه، کبود، سرخن.

ع: آبرش، صنبابي.

سورده کوه ← سورده کوک

سورده

ل: سورده ماي. [زوي روتن که ميلوشورده.]

ف: سرخ بوم، زمين سرخ.

ع: خبار، ارض حمراء.

سورده ماي ← سورده

سورده

ل: زورده، ستره، نوزده. [زپه]

ف: فغان، گريه، ناله.

ع: نوحه، بكاء.

سورده

ل: غوله. [چرخه، گران]

ف: گردش، گشت، گردیدن.

ع: جول، دور، سير.

سورده باله

ل: سوسك، تهدير. [سوسكه: باتنده كه.]

ف: سرخ بال، سوسك، تيهو.

ع: طيهوج.

سورده بغه

[ل: گياهه كي بغارينگه.]

ف: علفي است معروف.

ع: ...

سورده بي

[ل: جزينك دارميه.]

ف: سرخ بيد.

ع: صغصاف.

سورده ت

ل: شينه، دروشم، ديمه، وينه. [بيچم، نيگار، نهخش.

پديكر]

ف: نس، ديس، نش، قتن، تنديس، تنديسه،

تندس، تندسه، نژند، يازند، ينگ. شيوه. نگار.

مانند.

ع: صوره، شكل، هيكل، مثال، شبيه، نظير، تمثال.

نصمة. مصاحه. رسم، نقش.

سورده ت

ل: سهارت. (لهم سورده تا.) [شينه، حالت]

ف: جاور، روش. (در اين صورت)

ع: صوره، حالة.

سورده ت

ل: چيزه، روخسار، شينه، زو، رومه ت، دهرچار.

[چرچار]

ف: رخ، رخسار، چهره.

ع: صوره، عارض، خدا.

سورده ت

ل: قلانه ت، كه لانه ت، ديمه. [بيچم، تعمر، پديكر

(برانبيري «هيولا»)]

۱- هيولا: ماك و گوهه ر و بنه رتي هه شتيك،

زاراويه كي فلسه فيه. (ر - ر)

ف: پیکر، کالبد، (ضد هیولا)

ع: صُورَة، قالب.

سوودت

[ک: بشتیکی دیاری کراو له قورنان. (تنبیا بۆ قورنان به کار دبریت.)]

ف: سُورَة، سیمناد، بَند. (فقط برای قرآن مستعمل است.)

ع: سُورَة، فَصْل، باب.

سوورهنگه ل رُوحانی

ک: دروژمگه ل نادیار. [شیوه گهلی نمینراو.]

ف: پیکران درخش.

ع: الصُّورُ الرُّوحَانِيَّة.

سووره داله

[ک: دالاشی میلمسوور.]

ف: سرخ دال.

ع: نَسْر أَحْمَر.

سووره سوور

ک: زووپزوپ، سَیْر-سَیْر، نووز-نووز. [زیرمزسپ]

(دوبار مرونوه کی لبر زوورنیتی.)

ف: فَعَان، گریه، ناله. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نِيَاح، نَوْحَة، بُكَاء.

سووره موزه

ک: سوورمه گز. [شنگسوور]

ف: تَنَنَه، راز، غُلْفُج، زنبور سرخ.

ع: سُرْمَان، دَبُور، زُئْبُور.

وینه

سووره وویوک

ک: بۆرانی. [سوورمه کراو]

ف: بُوْرَانِي، سرخ شده.

ع: سَمِيط، حَمِيس، حَمِيس.

سووره وویوون

ک: نالوزیوون، توژیوون. [سوورمه لگپان له توویدیدا.]

ف: سرخ شدن، خشمناک شدن.

ع: اِحْتِدَاد، اِحْتِدَام، شَرَق.

سووره ووکردن

[ک: سوورکردنوه]

ف: سرخ کردن. بریان کردن، پختن.

ع: قَلَو، قَلِي، تَحْمِيس، تَاجِيز.

سووره ووکردن

ک: تاودان. [هملگرساندن توند، داخستن]

ف: تافتن، سرخ کردن.

ع: حَم، اِحْمَاء، حَدَم، تَحْمِية.

سووره ووکریک

[ک: سوورمه کراو]

ف: روده، سرخ شده، بریان شده.

ع: سَمِيط، حَمِيس، حَمِيس، مَحْمَس.

سووری

ک: قرمزی. [رنگسووری، سووریتی]

ف: سُرخِی، سُورِی، گُلگونه.

ع: حُمَرَة.

سووری ناسمان

[ک: سووررونی رنگی ناسمان، بۆ غورنه: پاش

خوژناو بوون.]

ف: سرخی آسمان.

ع: نَدَاة.

سووپیانوه

ک: گه پان، خولیانوه، خول خواردن. [سووپانوه، چسوخ دان،

گه پان]

ف: گردش، گردیدن.

ع: جَوَل، دَوَر، سَیْر.

سورینچکه

ل: سورتنه، گه‌لور. [سورینچکه، لورقورچاچکه]

ف: ناسوری، گئو.

ع: مریئ، بلعم، بلعوم، خلقوم، خلق.

سووزن

ل: سنگ، جوالدیرر. [سووزن]

ف: سووزن، گووند، جوال‌دوز.

ع: مسئله، شفیرة.

سووزنه

ل: چوزن. [سوریتینر]

ف: سووزنده، سوزا.

ع: مُحرق.

سووزنه‌ک

ل: نغوشینیکه له ننداسی زارزندا پیدایا دمیت.

ف: پرمیو، سووزاک.

ع: حُرقة البول.

سووزنه‌نی

ل: پارچیه‌که ده‌یدن بصر «جامام» (۱۰).

ف: سووزنی. (پارچه‌ای که روی جامام

اندازند).

ع: مِنْشَقَّة، شُشاقَة.

سووزیک

ل: سورتیاگ. [سورتار]

ف: سوخته، سوخته.

ع: مُحرق، مُحترق.

سووزیان

ل: سورتیان. [سورتان، کرانه‌ره]

ف: سوختن، سووزیدن، سووجیدن، پایازی،

پووازی، سووزش.

ع: صیلی، جوی، احتراق، إلتذاع، إلتهاب.

سووزیان

ل: سورتیان. [سورتانه، کرانه‌ره]

ف: سووزش، گزاز.

ع: عَطَش، إلتهاب.

سووس

ل: به‌لک، می‌کول (درختیکی بناریانگه).

ف: به‌ک، سووس، سووسپند. (درختی است

معروفه)

ع: سووس.

سووسه

ل: (له) درکورتی سورچیک له بابیتیک.

ف: سووسه. (گوشه‌ای از مطلب)

ع: نغیه، نره.

سووک

ل: (له) می‌لی گزری‌چنین.

ف: سووزن. (سووزن جوراب‌بافی)

ع: مَشْكَة. (أسلاك)

سووک‌ی دووچ

ل: (له) می‌لی نامرازی رستن.

ف: سووزن‌دوک.

ع: فِرْناس، مِسْکَة، فِرْناسُ الْمَغْزَل.

سوون

ل: سن (میتوریه‌که بروربورم تیا دبات).

ف: سن. (جانوری است که زراعت را فاسد

کند).

ع: سوونَة.

سوویک

ل: سیویاگ. ساریاگ. [سوار، سوتنار]

۱- پارچیه‌که له گهرماردا له ژیر جلوریرگدا پایده‌خن. (ر - ر)

ف: سُوذہ، ساییدہ، سُوذہ شدہ، ساییدہ شدہ.
ع: مَحْكُوك. مُنْصَحِي، مُتَهَضِّم. مَسْحُوق، مُنْصَحِق.
حُكَاةٌ.

سویان

ل: سیریان، سویان. [سوان]
ف: سایش، سوده شدن. ساییده شدن.

ع: اِحْتِكَاك. اِنْسِحَاق، اِنْسِحَاء، تَهْضُم.
سوها

ل: مہارکیش. [نستیرہ کہ.]

ف: مہارکش، سم آھو.

ع: سُهْا، سُهْی.

سودیل

[ل: سیوہیل (نستیرہ کہ لیسر لنگری شتوی
کشتیدایہ^۱، لہ کوتایی پاییزدا لہ لای رزہلاتی
عربستانوہ ہلدیت.)]

ف: پُرک، بُرک، اگست، سہیل (ستارہ ای است بر
لنگر شکل سفینہ، در اواخر پاییز در سمت
مشرق عربستان طلوع می کند.)

ع: سُهَيْل، شِعْرَاء شَرْقِيّ.

سویز

ل: سَزَل. [تامیکہ، رمل: تامی خوی.]

ف: شور.

ع: مَالِح.

سویز

ل: سہخت. [پتداگر]

ف: سخت، سفت، فرھودی، شلایین.

ع: مَاجِن، مَاسِن، صَنْعِب، شَدِيد، مُصِر، زَوْر.

سوتِرُق-کوانی [روشدکی کرماہیہ.] [کرماہی است.]
سوتن

ل: قہسم. [سوتند، سزکند]

ف: سوغند، قسم، سامہ.

ع: يَمِين، أَلِيَّة، قَسَم، كُنُوع، حَلَف.

سوتنہ-دولہ [روشدکی کرماہیہ.] [کرماہی است.]

سہبا

ل: سدوا. [بای خورہلات. (بایک کہ لہ نیوان رزہلات ر
باکورورہ ہلدکات.)]

ف: باد برین. (بادی کہ در بین مشرق و شمال می وزد.)

ع: قَبُول، صَبَا، هَيَر.

سہبا

ل: سَح، سوا، بے یان، بے یانی، شہوکی، سبع، سہبا،
مہلابنگدان. [برہمیان]

ف: پگاہ، بامداد، سَحَر.

ع: صُبْح، صَبَاح، سَحَر.

سہباغ

سہبارہت

[ل: ہز]

ف: فَرُوْد، انگیزہ، شَوْنَد.

ع: سَنَب، جَهَّة، عِلَّة، دَكِيل.

سہبارہت

ل: رموشت، شتوہ. [شیراز، ناکار]

ف: زووش، شیوہ، جاور، طَرَز.

ع: رَوِيَّة، حَالَة، صُورَة.

سہبات

ل: دہتہدار. [تَمارکری درامد ر خرج.]

ف: آوارنگار، آیارنگار، آواردار، آیاردار، دفتردار.

ع: ثَبَات، دَفْتَرْدَار.

سہباغ

ل: رانگرہز. [خومگر]

ف: زنگرز.

۱- شتوی کہشتی: مہبست کومہلہ نستیرہ کہ لہ
شتوی کہشتیدا. (ر - ر)

ع: صَبَاغ، لَوَان.

سبب

ل: دفتەر. [پېړۍ لیسته تیا نورسین.]

ف: آوار، آیار، دفتەر.

ع: ثَبِت، دَفْتَر.

سبب

ل: یادداشت. [تۆمار کردن]

ف: یادداشت.

ع: ثَبِت، ذَاكِرَة.

سبب

ل: شمویار. [شیلې گیایه کی کدله پناسایه و زۆر تالده.]

ف: شبییار. (عصاره ی نباتی است شبیه به کلم

و خیلی تلخ است.)

ع: صَبَر، مَقَر، سَوَّلَع.

سبب**سبب**

ل: شمویار، تالشاری. [تالیشاری: روه کتیکه و بر درمانش

دوترت که لئی درده هیترت.]

ف: شَبِییار، آلوا، چَندُرُوا.

ع: صَبَر، سَقَوَطَرِي.

سبب

ل: حدفت ههساره. [حدوت ههساره گهژ که که.

(مانگ و خۆز، هورمز، بارام و زاره

که بران و ناهید حوتی تواره.)]

ف: دَرْدَمَه، دَرْدَمَه، دَهسال، هفت ستاره. (مؤلف

گوید:

مه و تیر و ناهید و خورشید تابان

دگر هست بهرام و برجیس و کیوان)

ع: سَبْعَة سَيَّارَة، السَّيَّارَات السَّبْع.

سبب

ل: پیتشدسی. [دستپیشکری]

ف: پیدش دستى.

ع: سَبَقَة، تَقْدُم.

سبب

ل: رهشەبا. [بای توندی رژژتلاوا. (بایه که هاوینان له

رژژتلاوا ههله کات.)]

ف: باد گرم. (بادی است در تابستان از طرف

مغرب می وزد.)

ع: هَبِيف، حَرُور، سَمُوم.

سبب

ل: گهرما. [برانبهری سرما، گهرمای زۆر.]

ف: گرما، گرمای سخت.

ع: حَر، حِمْر.

سبب

ل: سهاربت، گهژله، بۆن، بۆنه، نهسل، بیانك، مایه.

سبب

ف: رَو، رَوی، رُون، كَيُو، كَيُوْد، كَيُوْدَه، شَوَه،

شَوْتَد، لاد، مایه، انگیزه، چیزه یۆد.

ع: سَبَب، عِلَّة، مُوجِب، داعِي، داعِيَة، باعِث، مَوْجِب،

واسِطَة، دَكِيل.

سبب

ل: نهسل ساز. [هزکار]

ف: انگیزه ساز، چیزه موزگر، لادگر، كَيُوْگر،

كَيُوْدگر.

ع: مُسَبِّب.

سبب

ل: کولمه بریا، کتکه نهفتینه. [سهره گنچلن، نازاره گنچل]

ف: سَرغُوْغا، شورانگیز.

ع: مُفَسِد، سَبَبُ الْفِتْنَة.

سبب

[ل: سبیل (نغزشیده کی چاره.)]

ف: شَرْناق. (مرض چشم است.)

ع: سَبَل.

سه بیل

[ک: نامرازکی تورتن کیشانه.]

ف: سَبیل، چُبُق.

ع: ماسُورَة، غُلَیون.

وینه

سَهان-وهرزور [وشیدکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

سه بیل

ک: همپزل، چهپنگ، سهدل، په خه، گنج. [گیل، گیل]

ف: دَنگ، دَنگ، گندهوش.

ع: بَلید، اَبَلَه، مَعْثوه.

سه بیل

ک: سَهپزل، همپزل، چهپنگ. [گیل]

ف: دَنگ، دَنگ.

ع: بَلید، اَبَلَه، مُخَیَر، حَیران، مَعْثوه.

سه ج

ک: تَهخت، کهف. [زهرینه، رو، بن (رک: تمختی قالی یا

خانر.)]

ف: زَمینَه، (زَمینَه ی قالی یا خانه مثلاً.)

ع: سَطَح.

سه لئی

ک: سدرسوی. [روالتی، سرچل]

ف: سادَه.

ع: سَطحی.

سه ل

ک: سَهتر، رَزَن، راسه، دیر. [هیل، خت]

ف: سَطَر، راسته.

ع: سَطَر.

سه لویه نئی

[ک: هیل کیشان]

ف: راسته بندی.

ع: نَبَق.

سه تل

[ک: پهلوج: دهفرکی قوولی دستداره بز نارگوژانره.]

ف: دَوَل، سَتَل.

ع: سَجَل، سَطَل.

وینه

سه تل

[ک: پهلوج (تاسی دستدار.)]

ف: دَوَل، سَتَل. (طاس دستدار)

ع: سَطَل، سَجَل.

وینه نیه.

سه دَنگ

ک: سدر، سدره، درگا. [سرقاپ، دهموانه]

ف: سَر دَنگ.

ع: صِبْطَة، صِیام، صِیاد، سِیاد، سِیاط، قِدام.

سه ه

[ک: (سورکه لئاری «ستار» ناوی پیارانه.)]

ف: مخفف «ستار» اسم مرد است.

سه هره

ک: خه تکه کش. [راسته، خه تکیش]

ف: سَتاره، آستاره، سَطَر آرا، پَکمال، حَط گَش.

ع: مَخْطَة، مِسَطَر، سَطَّارَة.

وینه

سه لئی

[ک: (سورکه لئاری «ستاره» یه، ناوی ژاننه.)]

ف: مخفف «ستاره» اسم زن است.

سه هر

[ک: پارچیدکی بناریانگه.)]

ف: سَجَر (پارچه ای است معروف.)

ع: سَجَر.

سه ج

ک: رَک کردن، رَک هارودن. [هارشیره کردنی وشی کوتایی

برگه کان. «سمج» له پخشاندن به کار دهریت و «قافیه»

له هژنراودا.]]

ف: سامان سخن. (سجج در نثر استعمال می‌شود، قافیه در نظم.)

ع: سَجَع.

سه‌چهره

ك: نه‌دوه، نه‌ژدانه‌مه. [ره‌گزنانه]

ف: پَرُوژ، نَزَادانه‌مه.

ع: شَجَرَة.

سه‌خفاف

ك: شهازه‌من. كاغه‌ز سار. [برگ‌تنگر. هم‌ره‌ها: كاغه‌ز سالگره.]

ف: شیرازه‌بند. كاغذسای، ساینده.

ع: صَخَاف.

سه‌هرا

ك: سارا، دشت، بیاران. [دشت‌دیر، چژنگه]

ف: بیابان، دشت، کویر، گویر، هامون.

ع: صَحراء، قَلاَة، قاع، بادیة. قارَة. سَهْل.

سه‌هرای بایر

ك: بیاران، چۆل. [بیابان]

ف: بیابان، کویر، دوخ.

ع: قفر، وَحْش، ثیهاء، مَقارَة، بیداء.

سه‌هرایی

ك: بیارانی، دشتی. کیتی. [دشته‌کی. هردی]

ف: بیابانی، دشتی. کوهی.

ع: بَنَوِي، وَحْشِي.

سه‌هن

ك: زوبینه، تەخت. [رنگی سره‌کی. هم‌ره‌ها: رود، بن]

ف: زمینه.

ع: صَحْن. مَتْن. سَطَح.

سه‌هن

[ك: پارچیه‌کی بنارینگه.]]

ف: سَحْن. (پارچه‌ای است معروف.)

ع: سَحْن، سَحْل.

سه‌هنچه

[ك: سَمْن: تَشْتَوَكِي مَسْن.]

ف: سَحْنچه، تَشْتچه.

ع: صَحْن، صَحْن، صَحْنَة.

سه‌هه

[ك: سورکه‌لغاری «سویمان»، ناری پیارانه.]

ف: مخفف «سُبحان» است، اسم مرد.

سه‌هات

ك: غوهی، تەندروسی، ساقی. [ساخی، لاشاخی]

ف: شَهَنَد، پَدروود، بهی، بهبودی، دوروزی،

تندروستی، تناسایی، تناسانی.

ع: صَحَة، سَلَامَة. بُرء.

سه‌هر

ك: به‌یان، به‌یانی، شه‌ه‌ك، سَوح، سَوحا. [بهره‌بیان]

ف: پَگاه، پَنگ، شَبگیر، سَخر، سَخرگاه، بامداد،

سپیده‌دم.

ع: سَخر، وَضَح، صُبْح.

سه‌هری

ك: پاشیو، پاشام. [پارشیو]

ف: سَخری، پاشام.

ع: سَخور.

سه‌هیج

ك: دوروس، ساق. [دورست، راست، ساخ]

ف: درست.

ع: صَحیح، سَلم.

سه‌ها

ك: به‌خَشَش، ده‌سَند، ده‌سَازی، شاخسی. [دلارایی،

به‌خَشین]

ف: دَهِش، بَخَشَش، بَخَشایش، پَرُوِیز، زرواس.

ع: سَخَاء، عَطَاء، بَذَل، نُول، جُود.

سه خاوت - سه خا

سه خت

ل: رَق. [پترو، رشك، برانبیری نرَم.]

ف: سَخَتْ، تُرْس، گُونَرَن.

ع: مَنُوب، مَنُود، جَمَاد، مَاچِن، وَكِيَع، قَسِي.

سه خت

ل: سَوِي، سَفَت. [توندوتیش، سخت، رَق.]

ف: سَخَتْ، سَفَت، قُرهودی، تُنَد. سَخَتگیِر.

ع: سَخَتْ، مَنَعِب، شَدِيد، زَوَر، مَاچِن، مَاسِن،

مُنَعَصِب.

سه خت

ل: دَوخْشَار، سَتَم. [دژوار، تَسْتَم.]

ف: سَخَتْ، دِشْوَار، رَنج آوَر.

ع: شَاق، وِیل، مُشْکِل، شَدِيد، مَنِيَر، قَمَطَرِیر، وَعَث.

سه خت

ل: سَرد. [بَتَبُورُم (سَرمای توند.)]

ف: سَخَتْ، شَجَام، سَرَد. (سَرمای سخت)

ع: بَارِد، شَدِيد، قَسِي.

سه خت

ل: سه خناخ. (رِنگهی سه خت.) [رَهْمَن، رِنگهی سه خلت.]

ف: سَخَتْ، سَنَگْلَاح.

ع: وَعَر، وَعَث، عَشَوَن.

سه خت

ل: سه ختان، چَهْدَن، زَرِیَان، کِتِف سه خت.) [رَهْمَن،

بَرْدَه لَان، هَه لَت]

ف: سَاخَسَار، سَنَگْلَاح.

ع: لُوب، لَابَة، حَرَة، عَدَر، وَعَر، وَعِر، وَعِی، حَچِی،

مَنَعِب، مَنُوب، حَزَن، شَار، شَنَن، شَاس، شَنِیس.

سه خت

ل: لَیْتی، گُورِز. [رَام، هَزْگَر]

ف: تَارَاس، رَام.

ع: مَنُوب، آنِس.

سه ختان - سه خت (چَهْدَن)

سه خت مَکَرِی

ل: گَرِی توند.]

ف: گَره سَفَت.

ع: مَوْرَب.

سه خت مَوْرَب

ل: رَق مَوْرَب، پَتَبُورِن]

ف: سَخَتْ شَدَن.

ع: مَنُوب، اِشْتِدَاد، اِعتِقَاد، اِستِغْلَاح.

سه ختی

ل: رَق، توندی (برانبیری نرَمی.)]

ف: سَخْتی، تَرِسی. (ضد نرَمی)

ع: مَنَابَة، مَنَادَة، غِلْطَة، شِدَة.

سه ختی

ل: تَه نَگی، تَه نَگانه، تَالی، نَاخو مَشی. [کَوِیر مَوْرِی،

تَنَگَوِچَه لَمَه (برانبیری خُوشی.)]

ف: سَخْتی، تَنَگَنَا. (ضد خُوشی)

ع: بُوَس، بَاسَاء، حُزَن، حُزَاء، لَزَن، شِدَة، مَنُوبَة.

اِلتِقَار.

سه ختی

ل: سه خلت، سَتَم، تَالی. [بَارِی نَاهَم مَوْر، دژواری

(برانبیری نَاسانی.)]

ف: سَخْتی، سَزَگی، دِشْوَارِی، رَنج. (ضد آسانِی)

ع: مَحْنَة، مَشَقَة، آزَمَة، مَازِم، اِزَل، مَازِق، عُسْرَة،

ضَبِیقَة، نَکَارَة، دَاهِیَة، عَرِیقِل. وَبَال، وَخَامَة.

سه ختی

ل: سَردی، تَبُوْشْک. [توندوتیشی، ساردی (وَه: سه ختی

زَسْتَان.)]

ف: سَخْتی، سَرَدِی، شَجَام. (سَخْتی زَمَسْتَان

مَثَلًا.)

ع: بُوْدَة، قُرَة، شِدَة.

سه‌خری

[ا]: پستی خوش‌کراوی کفعلی نَسَب و گویند که زبیری ده‌کمن) و پیلار و شتی لو چمنی لی‌دروست ده‌کمن.]
 ف: سغری، ساغری، چسسته، پَرخَش، پَرخَج.
 (پوست کفل اسب یا الاغ که آنرا زیر می‌سازند.)

ع: سَقَن، زَرْغَب، کِمُخَت.

سه‌خلاو

[دستمیک سرباز که بز پاسوانی له جیگایه‌کدا دمیتنه‌وه.]

ف: ساخلاو، ساخَلَو. (یک دسته سرباز که برای حراست در محلی می‌مانند.)

ع: خَفِر.

سه‌خلت

ا: سه‌ختی، تالی. [دژاری]

ف: سختی، دشوار، سزگی، رَنج، بقیار.

ع: شِدَّة، مِحَنَّة، مَشَقَّة، عُسْرَة.

سه‌خنان

سه‌خور

ا: سه‌خوَر، سه‌لخوَر، سه‌نیر. [پیمایی له ناو گده‌ی ناژ‌لدا.]

ف: سرگین. (سرگینی که در میان شکنجه است.)

ع: ثَلَط، فَرَث، فُرَاثَة، رَوَث.

سه‌خورکا

ا: سه‌ورکا، سه‌نیرکا. [سه‌لوتک، سه‌لوتلک]

ف: سرگین‌گاه، شَلَه، شَوَلَه.

ع: دَمَنَة، مَرَاث.

سه‌خی

ا: سه‌ری‌تی، سه‌سواز، شاخس، به‌خشته، ده‌سباد. [دلارا، ده‌هنده، به‌خشنده]

ف: بَخْشا، بَخْشَنده، بادِهش، راد.

ع: سَخِي، کَریم، مُعْطِي، باذِل، جَواد، شِمَر.

سه‌ج

[ا]: ژماره‌ی پاش نووه و نز.]

ف: سَد، صَد.

ع: مَأَة.

سه‌د

ا: بهن، بهنگه. [بهست، بهندار]

ف: بَنَد، تَرِي.

ع: سَدَّ، حاجز.

سه‌جا

ا: دنگ، بانگ. [تروی گوی‌ده‌بیستیت]

ف: سَدَا، صَدَا، بانگ، آواز.

ع: صَوْت، صَدَى، نَامَة، دَوَى، نِدَاء.

سه‌جا

ا: دهنگ، دهنگ‌دانه‌وه. [زایه‌له، گپ‌انروی دهنگ له

به‌ریستیکوه. (بز نمونه: له شاخوه)]

ف: تَوَف، نَوَف، پَزَواک، پَزَوَال، بَزَوَال، سَدَا،

خَنیدِه. (آواز منعکس از کوه مثلاً.)

ع: صَدَى، رِثَة، طَنْج.

سه‌جافته

ا: راسی، دروسمی. [راستی، یه‌کروسی]

ف: راستی، هرتوز، درست‌ی.

ع: صَدَاثَة.

سه‌جای پا

ا: هاز، شنه. [دهنگی با یا دهنگیک که به هزی باره پیدا

دمیت.]

ف: صدای باد.

ع: هَزیر، خَفیف.

سه‌جای پا

ا: چریه، خسه، زرمه. [دهنگی پی.]

ف: شَرَفه، شَلَبوی، چَمچَمه.

ع: خَشَفَة، خَفَفَة.

سه‌جای پلنگ

ل: نهری پلنگ.

ف: صدای پلنگ.

ع: زَمْخَرَة..

سه‌جای دره‌خت

ل: شنه. [دمنگی درخت که با لیتی‌ده‌دات.]

ف: صدای درخت. (که از آمدن باد صدا می‌کند).

ع: حَفِیف.

سه‌جای ره‌مد

ل: شریغه، شریغی همر، گرمه. [همره‌گرمه]

ف: تَنْدَر، تَنْدور، آسمان قُلَنْبِه، آسمان غُرْنَبِه.

ع: رَعْد، هَزِیم.

سه‌جای زئی

ل: [دمنگی زئی کران.]

ف: وُژ. (صدای کمان)

ع: رَنْج.

سه‌جای شمشیر

ل: شرننگه. [دمنگی تنقوت‌قی شمشیر.]

ف: چرننگ، چکچاک، چکاچاک، چکاچک.

چخاچخ، چخاچاخ، چقاچاق، چقاچق.

ع: رَنْج.

سه‌جای قلاوهره‌شه

ل: قاره. [دمنگی قلاوهره‌شه.]

ف: قاغ‌قاغ. (آواز کلاغ سیاه)

ع: غَاغَا.

سه‌جای قورواق

ل: قَیرِه. [قیری بوق.]

ف: وُغْوَع.

ع: نَغِیق.

سه‌جای کله‌شیر

ل: تورقه. [دمنگی کله‌باب.]

ف: بانگ خروس، آواز خروس.

ع: مَقَاع، زَقَا.

سه‌جای کیف

ل: دمنگ پیچیگ. [زایدله، دمنگی گبراره.]

ف: توف، نوف، پژواک، پژواک، پژوال، پژوال،

خَنیده، سَدا، آواز کوه.

ع: صَدَی، رَدَق، طَنین.

سه‌جای کله‌وو

ل: هه‌نکه. [هانکه، هه‌سراسری]

ف: خَنْجِه، زَکیل.

ع: نَهَت، زَفیر، زَنَة.

سه‌جای مه‌ل

ل: دمنگ په‌له‌ریر. [دمنگی بالتده.]

ف: سَپیل، سَپیر. (آواز مرغان)

ع: صَفیر.

سه‌جای مه‌لایکه

ل: سروه. [دمنگی لریشته. (له کوردینا هر دمنگیک رشی

سادی تایبستی خزی هه‌یه.)]

ف: سَروا، سَروش. (در کردی هر صدایی لفظ

مفرد دارد.)

ع: دَوِی.

سه‌جای نه‌نان

ل: [سَد نرنده.]

ف: صَد چندان.

ع: مَأَة ضَعِیف.

سه‌در

ل: کنار. [درمختی کُزنار.]

ف: کَنار. (درخت نَبَق است.)

ع: سَنَر، کَنار.

سدر مه جلیس

ک: ژیر، لَژیرگ. [لَژیری کُژ]

ف: تَخَش، بالا.

ع: صَدَرُ الْمَجْلِس.

سه جرهک

ک: زَلَل، حیزدایک، سه جتوخه. [حورامزاده، بیژد]

ف: اَشْوَح، سندهاره، دهرگه.

ع: رَنیم، دَعی، وَلَدُ الزَّیْنَا، ابْنُ الْجَمَاعَةِ.

سمنه

ک: دهگه. ناگا، کتیر، یِتخز. [سوفه، ناکار، ریکوت]

ف: سَوِیس، ناگاه، پیش آمد.

ع: صَدَقَه، اِثْطَاق.

سه دهف

[ک: گویچکماسی، لپیکه]

ف: سب، صدف.

ع: صَدَف.

سه دهف

ک: دزگه. [قزبچی قزقر (که له گویچکماسی

دهجیت.)]

ف: دگمه. (دگمه‌ی صدفی)

ع: زَد.

وینه-قوف

سه دهه

ک: دهردهگرین، [بساقه، بقریان]

ف: داشن، آرازش، آرزانش، آسیبگردان.

ع: هَدَقَة.

سه دهه

ک: ناسیر، تمروه، دهی، نازار. [کارسات، کُزست]

ف: آسیب، آزار، آکُفت، کوفت، کوب، کوس، گزند.

سپوخت،

ع: هَدَمَة، ضَرَبَة، اَلَم.

سهر

ک: سه لک، که له. [له نستز بهرموژیری گیانداران.]

ف: سَر، سار، ساران، دَک، کُله، فَرَق، («ساران»

هم مفرد است هم جمع.)^۱

ع: رَأْس، نِطَاب، هَامَة.

سهر

ک: بان. [لای ژیری.]

ف: سَر، بالا، فَران، ژَبَر، ژَوَر، شَتَفَت، چکاد، سَکاد،

سَپکاد، بَر، اَبَر.

ع: فَوْق، قَلَة، نَرَوَة، غُلُو، عَل.

سهر

ک: جار، که شه. [کهرت، را]

ف: سَر، بار.

ع: دَفَعَة، نَوِیَة، مَرَّة، شَوَط، حَرَّة.

سهر

ک: پهر. [جمسیر، لیوار]

ف: سَر، وَر.

ع: طَرَف.

سهر

ک: سهر، درگا. [سهرقاب، ده‌سوانه (وله: سهری تونگ.)]

ف: سَر، سَرَه. (سَر تَنگ مثلاً.)

ع: سَداد، سِیَما، سِیَما، سِیَما، سِیَما، لِدَام، دِسام.

وینه-تَنگ

سهر

ک: سهر. [بزاوتکی پیته. (بهرائیری «ژیر».)]

ف: سَر، ژَبَر، ژَوَر. (خمد «ژیر»)

ع: فَتَحَة، نَصِیْبَة.

سهر

۱- [«ساران»ی فارسی هم تا که هم کُز.]

ل: جیزیه. [تور باجی که میری له تالاک تاکی هاولاتیانی
دستیت.]

ف: سرانه، گزیت، گزید، سُرگزیت، سُرگزید،
سُرَبها.

ع: سُرَبیت، جزیه.
سهراو

ل: چارکه. [(سهرچاهی گهره).]
ف: سرآب. (سرچشمه‌ی بزرگ)

ع: سَرَب.
سهراو

ل: سهرچارکه. [سهرچاره]
ف: سراب، سَرچشمه.

ع: مَنع.
سهراو

ل: هان. [تراولکه (هدلی نارناسا).]
ف: سرآب، گُوراب، گُوراب، گُورابه، وانه، کتیر،
گُور، گُور. (بُخار آب‌نما)

ع: آل، هال، قاع، آباب، هَبهاب، عَسَقَل، نَعْلَع، یَلْمَع،
یَهْمَر، سَراب.
وینه

سهراوگهر-گهراو
سهراوهره

ل: لاهرگ. [لاسرور، لاژورور]
ف: بالا، بالایی.

ع: فوق، اعلیٰ.
سهراتن

ل: به سهراتن. [تورشیرون، رورداو، کارسات]
ف: سر آمدن، پیش آمد.

ل: مان، جینگه. [خانور، شرتن (وله: کاروانسرا).]
ف: سَرا، جای، خانه. (کاروانسرا: جای کاروان).
ع: دار، بیت، مَحَل، مَنزل.

سهرابا

ل: سرتاپا. (تور او نه نام) [تیکرا، له سرتاپین، گشت له
گشت]

ف: سَرابا، سرتاپا.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّجْلِ، مِنَ الصَّنَدِ إِلَى الذَّيْلِ، كُنَّا،
بِالْكُلِّ.

سهرامره

ل: پهره. [پهره‌ی دیروازه].

ف: درسار، درساره، سراپرده.

ع: فُسْطاط، رِواق، سُرَادِق، سِتار، سِدال، حِجاب.
سهراسر

ل: سهراسر، سهرتاسر، گشت. [هسرو، تیکرا]

ف: سَراسر، سَرتاسر، هغه.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّاسِ، مَجْمُوع، كُتَيْبَة، تَمَامًا.
سهراسن

ل: سهریشته. [ژانسر (هاریتی هلامت).]

ف: سردرد. (برادر زکام)

ع: صُداع، نَزلة.

سهراسیمه

ل: واق، دهمق، هازوراز، دهمپاچه، سهرگردان. [ریلان،
سرلشیرار]

ف: هان، آسئون، سَراسیمه، آسیمه، سیمه‌سار،

تیب، شیب، سَروا، آندروا، وانه، فَلَاوَه، خَلَاوَه،

کَلَاوَه، کَلالیوه، سَرَآل، سهرهال، سَرگَشته،

سرگردان، نَسْت پاچه.

ع: هانج، حیران، مُتَحَيِّر، مُتَزَمِّر، مَدْهوس.

سهرانسور-سهراسر

سهرانه

۱- نویسنده‌ی به‌پژ له مانا فارسی و عربی به‌که‌دا
«سهراتن» ی وک «سهرات» و «سهراتن» مانا
کردوده‌وه. (ر - ر)

ع: حادِثَة، سانِحة.

سهرامهاتن

لک: بهسرامهاتن، تورپه‌بون، نالوزی‌بون. [رق‌هستان]

ف: تُوپیدن، آلفَن ...

ع: غَضَب، اِحْتِدَاد.

سهرنمگه‌نه

لک: شهرمه‌سار. [شهرمزار، ریزمرد، خمالنت]

ف: نَزَنده، سَرَأَفَنده، سَرَفَنده، شهرمسار.

ع: خَجَل، مُنْفَعِل.

سهرایدار

لک: کاروانسراچی. [چار‌دیری کاروانسرا.]

ف: سرادار، سرایدار. (مواظب کاروان‌سرا)

ع: سَرَاثِی.

سهرای شلی

لک: دهریار، سهرای پاشا. [بارگاه، خان‌یرمی پیاوگهران]

ف: دربار، بارگاه، بارجاه، آوغر، سپرلوس،

اسپرلوس.

ع: دارُ السُّلْطَنَة.

سهرنیشته

لک: سهراسی. [ژانسر]

ف: کاتوره، سردرد.

ع: غَوْل، صُدَاع، مُزَلَة.

سهرنیشی

[لک: سهرالتیز]

ف: ایلچی کلان.

ع: سفیر کبیر.

سهرنیشواره

لک: نیشواره. [رژنیر]

ف: سر شب.

ع: غَسَق.

سهرپار

لک: نلویار. [نوی ده‌خرتته سهر باری بلرمهر.]

ف: تَمَلِیت، تَنْبَلِیت، بَکِیاسا، سربار.

ع: نُوَط، عِلَاوَة. کِلل.

سهرپاتی

لک: سهرسودا، سهرسود. [زساده لهرسدانه له

گزی‌نوده‌دا.]

ف: دِستوری، سَرچکادی، سَرسودا.

ع: رِیج، اِضاَفَة، عِلَاوَة.

سهرپ

لک: نه‌زیک. [لهدی (نریک‌ترین ریگه).]

ف: سَرَبُر، نزدیک، راه بالایی کوه.

ع: مَخَن، مَخَرَم، أَقْرَبُ الطُّرُق، طَرِيقُ الْجَبَل.

سهرپودن

لک: به‌سهرپودن، به نه‌جام گه‌یائَن. [به‌جی‌هیتان، بردنسر]

ف: سَرَبُرَدَن، به‌سَرَبُرَدَن، انجام رساندن،

به‌انجام رسانیدن.

ع: اِتِّعَام، اِکْمال، تَکْمیل.

سهرپکردن

[لک: لهدی کردن (ریگی کتر گرتنسر).]

ف: از کوه رفتن.

ع: اِخْتِرَان، اِخْتِرَام، تَجَبُّل.

سهرپیک

[لک: سهرپراو]

ف: سَرَبُرِیدَم. (بِسْمَل).

ع: مَذْبُوح، ذَبِیْحَة ...

سهرپیک

لک: چدر. [هلپاچراو (درختی هلپاچراو).]

ف: سَرَبُرِیدَم، چتر شده. (درخت چتر شده)

ع: غَرِیْسَة.

سهرپرین

لک: کوشار. [سهر له لشی جیاکردنره به تیخ.]

ف: سَرَبُرِیدَن، کُشْتَن، کُشْتَار.

ع: ذَبِیح، سَحَط، وَحِی، جَزو، جِزار، نَکَاة.

سەربین قەلەم

[ك: دادانی قەلەم، تاشینی خامە]

ف: سۆز دىن خامە.

ع: قەط.

سەربولونى

[ك: سەربەزى، شانازى]

ف: سۆز بۆلەندى.

ع: رەقە، افتخار، مۇباهە.

سەربەخۇ

[ك: خۆبەر. [سەربىست، نازاد]

ف: خۇدسەر.

ع: مۇستەقىل.

سەربەران

[ك: سەردەرانە: دارى سەربى چوارچىنەي دەرگا.]

(سەربەران دەرگا)

ف: بۆلەند، بۆلەندىن.

ع: ساكف، لىجاف، عارىضە.

ۋىنە—تەلەرگا

سەربەرزى

[ك: سەربولونى. [سەربەزى، شانازى]

ف: سەربىلەندى.

ع: افتخار، ئىباھى.

سەربەروخوار

[ك: بەرەروخوار، بەرەرزى، سەربەروزرى. [رەروخوار]

ف: سەراشەيب، سەرازىر، سەراپايىن.

ع: مۇختەر، ئىكە، مەھبۇ، سۇل.

سەربەروخوار

[ك: سەربەروخوار، دەرەروخوار، دەرەرونخوون. [دەرگەرار،

سەرخوون]

ف: نەگون، آگون، واژون، واژگون، باژگون،

باژگونه، سەرنگون، نەگونستر، نەگونسار، سەراگون،

سەگندەر، نەروا، نەروا.

[ع: مەنكوس، مەنكوس، مەنكوب.

سەربەروخوارکردن

[ك: سەربەروخوارکردن، دەرەروخوارکردن. [دەرگەرار،

سەرخوونکردن]

ف: نەگون کردن، نەگونسار کردن، واژگون کردن،

سەرازىرکردن، سەراگون کردن.

ع: كەب، قەب، تەنكەيس، تەنكەيس.

سەربەروخوارە

[ك: بەرەروخوارە، لىژايى، سەربەروخوارە. [رەروخوار، بەرەرزى]

ف: سەراشەيبى، سەرازىرى.

ع: خەنەر، خەنەر، مۇختەر، ئىكە، مەھبۇ.

سەربەروخوار

[ك: بەرەروخوار. [رەو بە بالا.]

ف: سەربالا، سەراپالا.

ع: مەغۇد، غۇل، ئىكە. مەغۇد.

سەربەروخوار

[ك: دەرەروخوار. [راوستار، قەنج]

ف: سەربالا، راست.

ع: قائىم، مۇستەقىم، مۇتەقىب.

سەربەروخوارە

[ك: بەرەروخوارە. [بەرەروخوارە]

ف: سەربالا، سەراپالا، سەراپالايى.

ع: ئىكە، مەغۇد، غۇل.

[سەربەروخوار—سەربەروخوار [سەردەر ساكەي.]] [بە

ەر دو مەنى.]

سەربەسەر

[ك: سەربەسەر. نەپتى، پەزىرا]

ف: سەربەسەر. پەزىشە.

ع: مەسۇد، مەخفى، مەكثوم، مەجھول، غامىض.

سەربەسەر

[ك: سەربەسەر. [گەزىنەر بە بى ياقى دانەر.]]

ف: سەربەسەر.

ع: مُبَادَلَةٌ، مُعَاوَضَةٌ.

سریشک

[ک: پارچیه که دبدن بسر یشکدا.]

ف: شاونی، گهواره پُوش.

ع: مِفْوَذ.

سریش مو

ک: تاس، سر تاس. [سری رورتاره]

ف: دُغ، دُغ، دُغ، لُغ، لُغ، دُغ، تَوِیل، طاس، دَغَسَر،

لَغَسَر، دُوخ چکاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد.

ویندی مدیه.

سریشا

ک: بدریا. [مستار، لنج]

ف: سَرِیا.

ع: قَائِم، مُنْتَصِب.

سریشاوردن

[ک: خستنه سر پی (واک: خستنه سر پیتی پدلیتکی

تفنگ.)]

ف: سَرِیا آوردن. (چخماخ تفنگ مثلاً.)

ع: اِقَامَةٌ، نَصَب.

سریشی

ک: زکچورن، زککشوره. [سکچورن، زمحیی]

ف: رِیخ، بُریش، تَرایمان، شکم زو.

ع: اِسْهَال، اِطْلَاق.

سریشین

ک: باشمرم، شهرمدار. [شمرن]

ف: سَرِیا بین، شَرْمِگین، باشمرم، فُرُوتَن.

ع: مُحْجُوب، مُخْجُول، مُسْتَحْی، مُعْزَر، ناکِس.

سریشینی

ک: شرمه ساری، باشمرمی. [شرمنی، خجالت تبرن]

ف: سَرِیا بین، شَرْمِگینی، باشمرمی، شَرْمِساری،

فُرُوتَنی.

ع: خَجَلَةٌ، اِنْفِعال، مَحْجُوبِيَّة، اِخْتِجَال.

سریش

ک: کد لِرِش. [کفرِش، پَرارِش]

ف: لِرِیز.

ع: رَثُوم.

سریشک

ک: سریش، بشه و کدر. [کسیتک که دهوانیت بشی همر]

باش له بش کردنده هلبگرت. همرها: دابشکر]

ف: سَرِیشخس. بخش کنندده، بخش دهنده.

ع: مُحَص، مُجْزَأ. قاسم، مُنْهَم، مُوَزَع.

سریشوت

ک: سرسری. [سرچل، روالتی]

ف: سَرِسَرِی.

ع: سَطْحِي. اِخْتِصَار.

سریشوش

ک: رویش. [دایوش، پرد]

ف: چتو، رُوش، سَرِوش، سَرِوشه، پُوشه،

پوشنه.

ع: سِتَار، غِطَاء، غِشَاء، خَفَاء.

سریشوش

ک: سهرنتاز، ساروخ. [پارچی سردایوش.

ف: شامه، واشامه، داسک، دامنی، سَرِوش،

رُوشه، وَرِوشه، رُوشه، رُوشه، سرانداز،

چادر.

ع: مَغْقَب، مَقْنَعَة، قِنَاع، خِمَار، بُرَق، جِلْبَاب. عَمَر.

سریشید

[ک: سرگیرا، سردایوشراو (سردروازه یا سردمی

درگان.)]

ف: سَرِوشیده. سایبان. (جلو دروازه یا جلو

دکان)

ع: سُدْفَة، مِظَنَة.

سدریه‌تی

ل: سدریوت. [کسیک که هیچی به سدریه نه‌بستیت].
ف: ستربرهنه.

ع: حاسر، فصمان.

سدریه‌تی

ل: دسولز، دسباد، [دلارا، دسبلاو]

ف: بخشنده، بادبش.

ع: سخی، باذل، مُعْطِی.

سدریه‌تی

ل: سنور، سهرحد. [کوشن، خورب، نر پری شت].

ف: مَرز، پایان، سرانجام.

ع: حَد، رَأْسُ الْحَد.

سدریه‌تی

ل: پهرسار. [خرمستکار، بغیرکو، سدریشت]

ف: سرپرست، پَرستار.

ع: خادم، قِیم.

سدریه‌تی

ل: پهرساری. [خدمت‌کردن، بغیرکردن، سدریشتی]

ف: سرپرستی، پَرستاری.

ع: خِدْمَة، قِیمُومَة.

سدریه‌تی

ل: سر لُق. [بشی سدریه لُقدار].

ف: ستر شاخه.

ع: رَأْسُ الْفُصْن.

سدریه‌تی

ل: گدلاگلی سدریه روله. [دژی پاپل].

ف: سدریگ، (ضد «پاپل»)

ع: عَوَالِي (الأوراق)

سدریه‌تی

ل: سدری پنبه‌گل، هررها: پنبه‌گل.

ف: ستر پنبه، پنبه.

ع: رُؤُوسُ الْأَصَابِع، أَصَابِع.

سدریه‌تی

[ل: لسر نوکی پنبه رزشتن.]

ف: ستر پنبه، (با نوک پنبه راه رفتن)

ع: قَلَد.

سدریه‌تی

[ل: یاخیرون، سدریوی]

ف: ستر پیچی، نافرمانی.

ع: ثَمَرْد، عُتُو، عَتِي، اِمْتِنَاع، اِسْتِنْكَاف، عِصْيَان.

سدریه‌تی

ل: نغام، بالا. [له سدریه هتا پی، همور نندامه‌کاتی]

لش: هررها: گشت.]

ف: سراپا، سرتاپا، بالا، همه‌ی اندام، همگی.

ع: مِنَ الرَّاسِ إِلَى الرَّجْلِ، كُلُّ الْبَدَنِ، جَمِيعُ الْقَامَةِ،

كُلِّيَّةٌ، كَامِلًا.

سدریه‌تی

[ل: سینه‌کی بچورکه بسمر تاسدا غورنی ده‌کنوره ر

دایده‌نات.]

ف: سرتاس، (مجمعه‌ی کوچک که روی طاس

نگون کنند و چفت می‌شود.)

ع: صِمَة، صِمَادُ الطَّاس.

سدریه‌تی

ل: تاس. [سدریوتاره]

ف: طاس، تَوِيل، تُوخ، نَق، نَق، نَغ، نَغ، دَغَسْتَر،

نَغَسْتَر، تُوخ چکاد.

ع: أَصْلَع، أَصْلَد، أَصْلَح، أَجَهِي.

سدریه‌تی

[ل: ده‌لال]

ف: ستر تراش، تانگو، توتگو، پیراگر، آینه‌دار،

سلمان.

ع: ذَنَّاك، حَلَّاق، مَوَّاس.

سدریه‌تی

[ل: لایردنی موری سر.]

سهره‌لن

ل: جی‌راز. [ه‌ل‌ب‌ز‌د‌ر‌ار، ه‌ر‌م‌ب‌اش (نید‌ی‌و‌م‌ه‌).]

ف: گ‌ز‌ی‌ده. (م‌ج‌از‌ا‌س‌ت‌).

ع: م‌ن‌خ‌ب‌.

سهره‌نگ

ل: ق‌ای‌ش‌ت‌یک‌ ک‌ه‌ ب‌س‌ر‌ ت‌ن‌گ‌ی‌ ز‌ی‌ن‌دا‌ د‌ی‌ت‌. (ت‌ن‌گ‌ی‌

د‌ر‌و‌م‌ی‌ ن‌س‌پ‌ ی‌ا‌ گ‌و‌ن‌د‌ر‌ی‌ژ‌.)

ف: س‌ر‌-ت‌ن‌گ‌، ز‌ب‌ر‌-ت‌ن‌گ‌، ب‌ر‌-ت‌ن‌گ‌. (ت‌ن‌گ‌ د‌و‌م‌ی‌ ا‌س‌پ‌

ی‌ا‌ ا‌ل‌ا‌ع‌).

ع: ن‌س‌خ‌.

سهره‌ن‌و‌ر

ل: ک‌ار‌خ‌ان‌ه‌. [ج‌ی‌گ‌ی‌ چ‌ی‌ش‌ت‌ل‌ی‌ت‌ان‌.]

ف: ت‌ئ‌ور‌خ‌ان‌ه‌، ک‌ار‌خ‌ان‌ه‌.

ع: م‌ط‌ب‌خ‌.

سهرج‌وش

ل: س‌ر‌ک‌ف‌. [پ‌و‌خ‌ت‌ه‌ (و‌ل‌ک‌: پ‌و‌خ‌ت‌ی‌ ش‌ر‌اب‌).]

ف: س‌ر‌ج‌وش‌، س‌ر‌ج‌و‌ه‌ر‌. (خ‌ل‌اص‌ه‌ی‌ ش‌ر‌اب‌

م‌ث‌ل‌اً‌).

ع: م‌س‌ن‌ط‌ا‌، س‌ل‌اف‌، خ‌ال‌ی‌ص‌، خ‌ل‌اص‌ة‌.

سهرجه‌م

ل: ی‌ه‌ک‌ه‌ر‌، ر‌و‌ه‌م‌، گ‌ش‌ت‌. [ت‌ی‌ک‌ر‌ا‌، ت‌ی‌ک‌ر‌ای‌]

ف: ر‌و‌ه‌م‌، س‌ر‌ه‌م‌، ه‌م‌ه‌ب‌اه‌م‌، ه‌م‌ه‌، ه‌م‌گ‌ی‌.

ع: ک‌ل‌ا‌، ج‌م‌ع‌ا‌، ج‌م‌ی‌ع‌ا‌.

سهرجه‌ج‌الی

ل: ت‌ر‌ک‌، س‌ر‌گ‌رم‌ی‌. [س‌ر‌ق‌الی‌]

ف: س‌ر‌ج‌ن‌ج‌الی‌، س‌ر‌گ‌رم‌ی‌.

ع: م‌ش‌ق‌ل‌ة‌.

سهرجه‌نگ

ل: پ‌ی‌ش‌ج‌ه‌نگ‌. [س‌ر‌ت‌ای‌ ل‌ش‌ک‌ر‌.]

ف: س‌ر‌ه‌نگ‌، س‌ر‌آ‌ه‌نگ‌، پ‌ی‌ش‌ج‌نگ‌.

ع: ط‌ل‌ی‌ع‌ة‌، م‌ق‌د‌م‌ة‌ الج‌ی‌ش‌.

ف: س‌ر‌ س‌ئ‌و‌ر‌دن‌، س‌ر‌ ت‌ر‌اش‌ی‌دن‌، س‌ر‌ پ‌ی‌ر‌ا‌س‌ت‌ن‌.

ع: ح‌ل‌ق‌، د‌ل‌ک‌، م‌وس‌.

سهرطاق

ل: د‌ار‌م‌رای‌ س‌ر‌ د‌ل‌ال‌ه‌.

ف: س‌ر‌ط‌اق‌.

ع: ...

و‌ی‌ن‌ی‌ ه‌ی‌ه‌.

سهرق

ل: ت‌و‌ژ‌گ‌، ت‌و‌ژ‌ک‌. [ت‌ر‌ی‌ژ‌الی‌ س‌ر‌ ش‌ل‌م‌ن‌ی‌. (ه‌ر‌ ج‌و‌ه‌

س‌ر‌ت‌و‌ی‌ک‌، و‌ل‌ک‌: ه‌ی‌ م‌ل‌س‌ت‌ ی‌ا‌ چ‌ی‌ش‌ت‌ن‌م‌ر‌ه‌ ی‌ا‌ ش‌ت‌ی‌ ت‌ر‌).]

ف: ت‌و‌، ش‌م‌ه‌، ت‌اش‌ک‌، س‌ر‌ت‌و‌، چ‌ر‌ب‌ه‌، چ‌ر‌اب‌ه‌،

ق‌ی‌ما‌ق‌. (م‌ط‌ل‌ق‌ «س‌ر‌ت‌و‌»، خ‌وا‌ه‌ س‌ر‌ ت‌و‌ی‌ م‌ا‌س‌ت‌،

ی‌ا‌ آ‌ش‌، ی‌ا‌ غ‌ی‌ر‌ آن‌).

ع: م‌ط‌ر‌ة‌، د‌و‌ای‌ة‌، ط‌ه‌ا‌و‌ة‌.

سهرق‌وی‌ سرکه

ل: ب‌ل‌خ‌. [ت‌ر‌ی‌ژ‌الی‌ س‌ر‌ س‌ر‌ک‌ه‌.]

ف: س‌پ‌ی‌چ‌ه‌.

ع: م‌ط‌ا‌و‌ة‌، ک‌ر‌ج‌.

سهرق‌وی‌ شیر

ل: خ‌ام‌ه‌، س‌ر‌ش‌ی‌. [س‌ر‌ت‌ر‌ی‌ژ‌ی‌ ش‌ی‌.]

ف: ت‌و‌، خ‌ام‌ه‌، س‌ر‌ت‌و‌، چ‌ر‌ب‌ک‌، چ‌ر‌ب‌ه‌، ش‌م‌ه‌،

ت‌اش‌ک‌، ق‌ی‌ما‌ق‌.

ع: م‌ط‌ر‌ة‌، د‌و‌ای‌ة‌، ط‌ه‌ا‌و‌ة‌.

سهرق‌وی‌ ماس

ل: ت‌و‌ژ‌گ‌. [س‌ر‌ت‌ر‌ی‌ژ‌ی‌ م‌ا‌س‌ت‌.]

ف: س‌ر‌ت‌و‌، س‌ر‌م‌ا‌س‌ت‌، چ‌ر‌اب‌ه‌.

ع: م‌ط‌ا‌و‌ة‌، د‌و‌ای‌ة‌، م‌ط‌ر‌ة‌.

سهره‌رز

ل: ت‌ه‌ر‌ز‌. [ل‌قی‌ ت‌ر‌ج‌کی‌ م‌ی‌و‌.]

ف: خ‌و‌ر‌ی‌س‌ت‌ان‌.

ع: ح‌ال‌ق‌، ع‌ن‌م‌.

سەرچاوه

ك: چاوكه، سەراو. [سەرچاوی ئاو.]

ف: سەرچشمه، آبشخور، سەر آب.

ع: مَنع، مَنعَل، عَيْن، سَرَب.

سەرچاوه

ك: سەرچاوه، چاوكه، بنهت (خوازییه.)

ف: سەرچشمه. (استعاره است.)

ع: مَأخِذ، مَنشَأ، مَنع.

سەرچنگنه

ك: به دەس رینگه روین. [لەسەر دەست روشتن.]

ف: پُشتك.

ع: اِنْتِكَاس.

وێنه—بە دەس رینگه روین

سەرچۆپی

ك: پیتشنگی هەڵپەركێ.

ف: سەرپنژەر، سەرچۆپی.

ع: رَأْسُ الدَّعْكَسَةِ.

سەرچۆك هاتن

ك: لەسەر نەژۆ دانیشتن، هاتنه سەر چۆك.

ف: سەر زانو آمدن.

ع: اِحْتِفَاز، تَحْفُز.

سەرچووون

ك: هەڵهاتن، تەراییوون. [کۆتایی هاتن]

ف: سەر آمدن، پایان رسیدن، تمام شدن.

ع: اِنْقِضاء، اِنحِلَال، اِحْتِتام، كَمال، تمام.

سەرچەسپ

ك: كاغەزی نرخ لەسەر نووسین.

ف: سەرچەسپ، نرخ ئوما.

ع: بَطَاقَة.

سەرچەم—سەرچاوه

سەرجه

ك: سنوور، سەرهن، سەرپە. [گەڕشەن، تەووب، ئەر پەڕی]

شت.

ف: مَرز، سَوْمَه، سَرسوْمَه، پایان.

ع: ثَغْر، ثَغْم، حَدّ، رَأْسُ الْحَدّ.

سەرجه جدار

ك: سنووریان، سەرهندار، سەرپەردار. [سنووریارێ]

ف: مَرزبان، مَرزوان، سَوْمه دار.

ع: مَرزبان.

سەرجه سلو

ك: سەرزی سەرژمێر، كان.

ف: سەر آمار.

ع: رَئِيسُ المُحَاسِبَات.

سەرجه سلو

ك: خەرمەدار! [بەناگا بە، ناگادار بە! (فرمانە.)]

ف: آگاه، آگاه‌باش، بیدار باش، بێر هیژ!

خەرمەدار! باخپەر! (امر است.)

ع: حَذَار، الْحَذَر، اِحْتَرَأ، تَجَنَّب، تَنَبَّه، تَقَطَّأ

سەرجه سلو کردن

ك: خەرمەدار کردن، ناگاکردن. [ناگادار کردن، پێڕاگیانن]

ف: آگاه کردن، بیدار کردن، خەرمەدار کردن.

ع: اِيْقَاط، اِخْبَار، اِعْلَام، اِحْذَار، اِخْطَار، تَنْبِيه.

سەرجه لقه

ك: سەر مه‌لا. [سەردەستی زیکر کران.]

ف: سەر خۆوان. (سەر حلقه، سەر سلسله)

ع: خَلِيقَة، مُبْلَغ، مُقَنَّ.

سەر خاس کەفتن

ك: سەر گەرە کەفتن. [بەعییمەت برون، وەر بەزی،

جوامێری]

ف: سەر بزرگ افتادن، بزرگ شدن.

ع: عُلُوُّ الْهَيْمَة، عَظَمَةُ الْفِطْرَة، اِسْتِعْدَادُ التَّرَقِّي.

سەرخان

ك: بەلەخانه. [ژێدر لە نەژی دوومی خانوودا.]

ف: بَروازه، پَروازه، فُروازه، بالاخانه.

ع: عُرْفَة، عَلِيَّة.

سرد خراو كهفتن

ل: سرد بويچك كهفتن. [بي-هيممت بون، بي-دريسي،

ناياري]

ف: سَرَكوچك افتادن، پَسِتَمَنَشِي، بي-شايسته.

ع: دَنَاقَةُ الطَّيْع.

سردخستن

ل: پِهراَن. [پِهراَندن (سواركردن) و لاخي نير له مي.]

ف: سِرانداختن، كشيدين. (الاغ نر)

ع: اِنزَاء، اِسفاد.

سردخستن

ل: بانبيان. [خستنس، زياد كردن]

ف: رُوگذاشتن، بالانهادن، سَرچكادي دادن،

نِسْتُوري دادن.

ع: رِيح، اِرِياع، اِضافَة.

سردخو

ل: نارام، درويسكار. [هيمن، ناكارچاك]

ف: سَرخود، آرام، درستكار، درست كردار،

درست گفتار.

ع: مَتِين، وَقُور، عَمَّار، حَلِيم، صَحِيح الْعَمَل، صَادِقُ

الْقَوْل.

سردخواردن

ل: پِه نيشتن. [نيكشكان]

ف: سَرخوردن، پَس نشستن.

ع: اِنكِسار، اِنْهَزَام، تَخْيِب.

سردخواردن

ل: له ناربردن. [تيا بردن به هزي شروع برونره.]

ف: سَرخوردن، از ميان بردن، بدشگون بودن.

ع: شام، افناء.

سردخوارتن

ل: هدرس كردن، ناريز كردن. [سردليغوران، هزليتكردن

(نيديزمه).]

ف: سَرخاراَندن، هُوس كردن، آرزو كردن (كنايه

است.)

ع: مِيل، هَوَى، اِشْتِهَاء.

سردخوش

ل: دَلخوش. [دلخوش، دلشاد]

ف: سَرخُوش، شادان، خُرسَند، شادمان.

ع: نَشِيْط، فَرَح، مَسْرُور.

سردخوش

ل: نيمه مَس. [سرخوش، نيمه مست]

ف: سَرخُوش، نيم مَسِت.

ع: مُكَيَّف.

سردخوي

ل: درويس، سَرخُز. [ساخ، هيمن، لسرخز]

ف: سَرخود، درست.

ع: سَالِم، وَقُور، مَتِين، حَلِيم.

سرد

ل: چاينگ، فِتْنَك، سَدرما. [سارد، چيار (سرمای

مامانورمدي).]

ف: حَنَك، سَرَد، سِيرُؤن. (سرمای معتدل)

ع: بَارِد، خَصِير، قَر، قَار، سَرَد.

سرد

ل: بي-هروس. [بي-ميل (نيديزمه).]

ف: سَرَد، بي-هُوس. (كنايه است.)

ع: غَيْر مَائِل، فَاقِدُ الْمِيل.

سرداخانه

[ل: زياناندي هملاَتن. (نمر پاريسي له كاتي هملاَتن]

سربازي خدلكي ناچهيه كدا له دربهه گي شر ناچهيان

دسند).]

ف: سرداخانه (پولي كه هنگام گريختن سرباز

محلی از مالک می گرفتند.)

ع: جرمُ الفِزار.

سرداختن

ل: ... شرمه ساری. [سردانواندن به معنای شرم کردن سوره.

خیمالتبوی]

ف: سترافگندن، سربه زیر انداختن. شَرَمَساری.

ع: نَکس، طَاطَاة، اِلِباد، خَجَلَة، اِنْفِعال، اِطراق.

سردار

ل: سردور، سالار، گمره. [سرزل]

ف: سردار، سالار، بزرگ.

ع: کافه، رئیس، زَعیم، سَید.

سردان

ل: چارینکه فتن، لاپورن. [دیدنی، دینی]

ف: سترزتن، دیدن.

ع: لِقَاء، مُلَاقَاة، رُؤْیَة.

سردان

ل: سردکیشان. [سردانی نارهت. (روشتن بزم مالی کمینک

به بی ناگدار کردنه.)]

ف: سترزتن، سرداندن. (بی خبر به خانه ی کسی

درآمدن)

ع: ذهاب، عَزَمُ اللِّقَاء.

سردان

ل: تمار کردن. (سالی دا سر.) [کوتایی پی میتان.]

ف: پایان رسانیدن. (سال را به پایان رسانیدن.)

ع: اِتِّعَام، اِکمال.

سردان

ل: وِیَل کردن. [رها کردن، نازاد کردن، بودان]

ف: ستردادن، رها کردن.

ع: اِرْسَال، اِطلاق.

سردانوان

ل: سر خه فائن. [سرچماندن]

ف: سرخواپاندن، سرفروداوردن.

ع: تَدْبِیح، تَعْظِیم، تَصْوِیْب، رُکُوع، اِلِباد، طَاطَاة.

سرداو

ل: سه یزان، ژیرزیرینی. [ژیرخان]

ف: سرداب، سردابه، شبستان، زیرزمینی.

ع: ثَقَب، دِیَعاس، قَبو، سَرَب، سَرَداب، دَوَلَج.

سرداو-سرداو

سرداهلوردن

ل: سرد شانه کردن. [شانه کردنی قزل.]

ف: سر شانه کردن.

ع: مَشط.

سرداهلوردن

[ل: سردهای تسه دامزواندن.]

ف: سر سخن گفتن، سر سخن بازکردن.

ع: اِفْتِتَاح کلام.

سردرو

ل: کزل، ریزی. [تلهلی درشت و شل.]

ف: سردوز، روزی. (دوخت نور و سست)

ع: شَعر، شَیج، شَل، بَشک، حَوص، تَشْرِیح.

سردل سه نگینی

ل: رودل. [گرفت، قیزیرون، زلمستان]

ف: گرفت، رودل.

ع: ثِقَل، قُبُوضَة.

سردوشی

ل: رهسله، سرشانی، پاگون. [پارچمیه کی زرد یا سوره

که سپایه کان دهلورون بصر شانیاندا.]

ف: سردوشی، زودوشی، پاگون. غسلی، گرده.

ع: غِیار.

سردوگرم

۱- نووسر «سرداو»ی نووسیوه، به لام وا دیاره مهبستی

«سرداو» بروه. (ر-ر)

سرد در هاتن

ك: پیدایبون، روان (وَك: سرد در هاتنی گيا.)

ف: سرد در آمدن. (گيا ه مثلًا.)

ع: تَقْرِح.

سرد در هاوردن

ك: پیدایبون، روان (وَك: سرد در هاتنی گيا.)

ف: سرد در آوردن. (گيا ه مثلًا.)

ع: تَقْرِح.

سرد در سنان

ك: نارسائی كه به هژی سرما برونه پیدای دهیت ر سَك

رِهَق دهیت.)

ف: سخت شدن شكَم. (ورمی است از

سرما خوردگی پیدا می شود و شكَم سفت

می گردد.)

ع: ثَوْرُ الْبَطْن.

سرد در سه - نه فسر**سرد در سیر**

ك: نِيْلَاح. [كوستان، زَزَان (برابر می گرمیان.)]

ف: سِرْسِير. (ضد گرم سیر)

ع: مَقَاطِ مَقِيْط، مَصِيْف، صُرُوْد. (سرد)

سرد در هم

ك: سُرَاخ، سرد رخت. [هول دَان بَو دیداری كَسِيْكَ یا

شَتِيْكَ.]

ف: سُرَاخ.

ع: لُقِيَّة، لِقَاء.

سرد در هی

ك: رِهَخْت، يَك رِهَخْت، زِه مَانْت. [سرد سِيْكَ، كَاتِيْكَ]

ف: هَنگامی، يَكْنَمی، يَكْ زِمَانی.

ع: حِينًا، وَكْتًا، زِمَانًا.

سرد در یویون

ك: ... فِتْنَكه یویون. [سارد برونه]

ك: نِيْم گهرم، مَلَايِم، شِيْتِيْن. [شَلْتِيْن (وَك: ناری نیوه گهرم.)]

ف: سَرْد و گرم، نِيْم گهرم، شِيْر گهرم، يَكْدَك، باْغْل، بَلَكْل. (آب نِيْم گهرم مثلًا.)

ع: فَاتِر، سَخِيْن.

سرد و گرم کردن

ك: شَرِيْتِيْن کردن، نِيْم گهرم کردن. [شَلْتِيْن کردن، نیوه گهرم کردن]

ف: سَرْد و گرم کردن، نِيْم گهرم کردن، شِيْر گهرم کردن، باْغْل کردن.

ع: فَتَّ، فَتَّج، تَفْتِيْن، تَسَخِيْن.

سرد در بای

ك: بای سارد.

ف: سَرْد بَاد، بَاد سَرْد.

ع: بُلِيْلَة.

سرد در

ك: سَايِمَانِي سَر دَر گَا.

ف: سَرْدَر، رَوَاق.

ع: كُتَّة، كُتِيْف، مَنَاج، عَلِيْه، رَوَاق.

سرد در چوون

ك: لِيزَانِيْن]

ف: سَرْدَر رَفْتَن.

ع: بَصِيْرَة، خِيْرَة، اِطْلَاح.

سرد در گردن

ك: رَا كَرْدَن. [هَلَاتَن، رَز گَارِيُون لِه بِلَا.]

ف: سَرْدَر كَرْدَن، گَرِيْخْتَن.

ع: فِرَار، تَقْرِح، اِسْتِخْلَاص، نَجَاة.

سرد در گردن

ك: فَا مِيْن. [تِيْگه يَشْتَن]

ف: سَرْدَر كَرْدَن، فُهْمِيْدَن.

ع: تَفْلَقَه، تَفْلَهُم.

ف: سرد شدن، خنک شدن، افسردن.

ع: تَبَرَّد. انجماد.

سهردهویرون

ل: مردن. [گیان دهرچرون (نیدیومه).]

ف: سرد شدن، مردن. (کنایه است).

ع: مَوْتُ، وَفَاة، بُرُود.

سهردهویرون

ل: تهراسیان، تهراسیانده. [دلسارد برونهوه، بیتران (دوری

کردن له کارتلک).]

ف: سرد شدن، دوری گرفتن. (از کاری دوری

کردن)

ع: فُتُوْر، بُرُود، اِعْرَاض، اِجْتِنَاب، اِحْتِرَاز.

سهردهو کردن

ل: ... فِتْکَهر کردن. [سارد کردنه]

ف: سرد کردن، خنک کردن.

ع: فَبْرِید.

سهردی

ل: چایگی. فِتْکَی. [ساردی، چیلری]

ف: سَرْدی، شِجَام، خنکی.

ع: قُر، بُرد، بُرُودَة.

سهرواف

ل: گوههرشناس، گوههرفرز. [ههلسنگینتری دراو،

دراوگزو.]

ف: فْهَبْد، درم‌گزین، گوهرشناس.

ع: صَبْرَف، صَبْرَف، هَمْرَاف، نَقَاد، قَسْطَر، قَسْطَار،

قَسْطَری، نَالِد، جِهَبْ.

سهروشته

ل: سَدَلِیقه. [لتهاتوی، پسیوری]

ف: سَرُوشْتَه، سَرُوشْتَه، سَلِیقه، دانش.

ع: خَبْرَة، مَهَارَة، حَذَافَه، ثَلَافَة، فِهم.

سهرزوان هوهوش

ل: جامه‌لوس. دروزوان. [دمتیر. زمانلوس]

ف: چاپلُوس. دوزبان.

ع: مُدَاهِن، مُزُوْر.

سهرزه‌نشت

ل: دهمکز. [دسکوت، لزمه]

ف: سَرُزَنَش، نکوهش، بیفار، بیفاره، پیفاره،

کَواژ، کَواژَه، سینه، همجا، سَرکوبی.

ع: قَبْکِیت، تَوْبِیخ، تَعْبِیر، نَوْمَة، زَرَايَة، عَذِیْبَة،

عَتَاب، عَذَل.

سهرزه‌وین

ل: به‌ریروم. [ملبند، هریم]

ف: سَرزَمِین، آرتا، یوم، دَمِیک، کشور.

ع: وَجْه الْأَرْض، سَطْحُ الْفَرَاء، مَمْلَکَة، اِقْلِیم، مَحَال،

نَاحِیَة، مَنَظَقَة.

سهرسام

[ل: ناوسانی می‌شک که دمیته هوی لعیرونده و

دراوه کردن.]

ف: سَرَسَام، نیدلان.

ع: هَمْرَع، مَرَضُ الرَّأْس، سَرَسَام.

سهرسپاردن

[ل: ملکچی، گوترایدی]

ف: سَرَسپَرْدَن، گرویدن.

ع: بَیْعَة، اطَاعَة، تَسْلِیم.

سهرستون

ل: سَرکُوْل. [داری نیوان کوله که ر بان.]

ف: سَرستون.

ع: تَاج، تَاجُ الْعَمَد، رَأْسُ الْعَمود.

وینه-۴ تانج کوله

سهرستونی

ل: ته‌پله‌ل. [چادر] [بارسه (تختی بازندی سر ستونی

خیمه).]

ف: چَناب، کماج، جاتاغ، شَنگُور، شَنلُوک،

کلیجه، سپندۆر، بادریسه.

ع: فَكَّة.

سەرسم

ل: سەرهنگری. [رهتدان، هەلەنگرتن (سەرسەدانی

چواری).]

ف: سەرسەم، اشکوخ. (سکندری خوردن چارپا).

ع: عَثَر، کَبو.

سەرسمۆک

ل: سۆلمەغز. [کەمخۆش، سوکسەر]

ف: سەیکەمغز، بێدانش.

ع: مَالُوس، خَفِيفُ الْعَقْلِ.

سەرسمۆنکە

ل: شێنەیی. [لە دەرفەتدا]

ف: رُستى، بە آسایش، بە آسودگی.

ع: لَدَى الْفُرْصَةِ، بِالْإِسْتِرَاحَةِ.

سەرسەری

[ل: تەفرەخستە (بە هیچ زانیی نیشکارەکان).]

ف: سەرسەری، گریز. (نیست گرتن کارها)

ع: فُرَازِي، طَفَرِي.

سەرسەری

ل: سەریزۆت. [روالتی، سەرچل]

ف: سەرسەری.

ع: سَطْحِي.

سەرسەری

ل: هاکۆ. [کەسەری، بێتامادەکردن]

ف: زَبُوذە، نااندیش.

ع: بَدِيهَةٌ، مُرْتَجَلٌ، مُقْتَرَحٌ، مُقْتَضِبٌ.

سەرسەوجا

ل: سەریاتی. [زیادە ئەسەردانەرە لە مامەتدا.]

ف: سەرسەودا، سەرجکادی، دەستووی.

ع: رِيحٌ، عِلَاوَةٌ، إِضَافَةٌ.

سەرشاخ گرتن

ل: گولکۆشی خوەن. [گفتوگۆی زۆرانبازان لە پێشهکی

زۆراندا.]

ف: سەز شاخ گرتن، گۆل کۆشتی خۆاندن.

ع: مُقَدَّمَةُ الصَّرَاحِ.

سەزشار

ل: سەرواز، کەفەرێژ. [پەراوێر، سەریڕ، کەفرێژ]

ف: سەزشار، سەریز، ئەبریز.

ع: فَيْضَان.

سەزشان

ل: تۆشە، تۆشەبەرە. [تۆشەو. تۆشەروەدان]

ف: تۆشە، راه آورد.

ع: مَزَادَةٌ، عَاتِقٌ.

سەزشانى

ل: پاگۆن. [سەردۆشی]

ف: سەردۆشی، رودوشى، پاگۆن.

ع: غِيَار.

سەزشکانى

[ل: بریندارکردنی سەربەشتی پەق.]

ف: سەزشکەستن، سەزشکاندن.

ع: شَدَخٌ، ثَدَخٌ.

سەزشکێنە

[ل: دابەشکردنی کەچوونی بەش بەسەر هاریشهکاندا.]

ف: سەزشکێن. (کەسەر قەسمەت را بر رۆوس تقسیم

کردن)

ع: عَوَل.

سەزشیڕ

ل: سەرتۆ، تۆژێ، تۆشک. [سەرتۆژ]

ف: تۆ، سەرتۆ، سەزشیڕ، شەمە، چەربەک، چەربە،

چەراڤە، تاشک، قەیماق.

ع: طَهْرَةٌ، طَهَاوَةٌ، دَوَايَةٌ.

سریشیه

ل: سره. [سرقاپ، دسوانه]

ف: سریشیه.

ف: صِبْءٌ، صِمَام، صِمَاد، صِطَام، دِسام، سِدَاد.
ویند-بژنگ**سهریشیو**ل: بهریشیو، بهریانگ. [دژڼو کردنه، خواردنی پیش
شپو.]

ف: شام.

ع: عِشاء، فُطور، افطار.

سهرع

ل: ف، سهرام. [فیداری (نمغوشی سر).]

ف: نیدلان، سهرسام.

ع: صَرع، سهرسام. (مَرَضُ الرَّأْس)**سهراف**

ل: سور، وچ. [سورد، دسکوت، قازانج]

ف: سود، بهره.

ع: ثلغ، ربا، صرف، ربح.

سهرافراز

ل: بهرخزدار، سهریولون. [سهریز]

ف: سرفراز، سرافراز، سربلند.

ع: مُقْتَضِر، مُبَاهِي.

سهرافنقه

[ل: خنه گرتنه سهریفه.]

ف: سرانگشتی. (سر انگشتان را حنا گرفتن)

ع: قَمْع، تَطْرِيف.

سهرفه جویی

ل: نۆته، مالداری. [پاشه کورت. دستپتو، گرتن]

ف: سودجویی، بهره جویی. پس انداز.

ع: اَلتَّصَاد. ثَلَتِي.

سهرفه نهمزه

ل: چش، چارپوشی. [لیبورن، گوتندان]

ف: چشم پوشی.

ع: اِغْمَاض، اِغْضَاء، صَرَفُ النُّظَر.

سهرفیتنه

ل: کولمرویا، فیتنه باشی. [نازاوچی]

ف: سَرغوغا، سَرأَشوب، آتش افروز،

هنگامه ساز، فروزینه ی هنگامه.

ع: أُمُّ السَّاد.

سهرقه ديقه

[ل: توکی پارچی مدخل - لهفه . .]

ف: سَرَقْدِيْقَه.

ع: خَمَلَة، شَمَلَة، قَطِيْقَة.

سهرقه ل

ل: له له پزیه. [پزیه، ترزیک]

ف: کُله، چکاد، بالا، ژیر.

ع: قَوْق، أَوْج، ثَرَوَة.

سهرقه لهم

ل: نروکه له لم. [نروکی پیتنوس.]

ف: سَرَقْلَم، نَک قلم، نیش.

ع: سَبَن.

ویند**سهرقه له هانه**

ل: وه لیفت، نیاز. [گری نویسن.]

ف: نیاز، دَسْت مَزْد، اَرْمَغَان، فِرِسْتَه.

ع: حَقُّ الْقَلَم، هَدِيَة.

سرکار

[ل: بهربربری کار و نیش.]

ف: سرکار، کارپرداز، کار وژول.

ع: رَأِيسُ الْعَمَل، مُبَاشِر.

سرکار روین

ل: پهسا. [دوام کردن (چرونه سر کاری بهردوام).]

ف: پست، پدیسار. (سر کار هر روزه رفتن)

ع: ورد، وظیفه.

سرکاری

ل: بربودنی کار و نیش.

ف: سرکاری، کاروژولی، کارپردازی.

ع: ریاست العمل، مباشرت.

سرکوان

ل: کُزاران، کُزالان. [لوتکی کتوهکان.]

ف: کوهساران، سرکوهها.

ع: رؤوس الجبال، قُللُ الجبال، قِمَمُ الجبال.

سرکردن

ل: سربرین. [جیاکردنوی سر له لُش به تیخ.]

ف: ستر بُریدن.

ع: قطع الرأس.

سرکردن

ل: شماردن، هه شماردن. [ژماردن، لیکولینوه، پشکنین]

ف: برشمردن، رسیدگی کردن، واریسی نمودن.

ع: عَدَّ، فَحَصَ، فَتَشَ.

سرکردن

ل: له نیشانه برزتر بوون. (وله: سرکردنی تیر.)

ف: بالازدن. (بالا زدن تیر مثلاً.)

ع: نبر، طیش، دُبور، لحد، إطلاع، شُخوص، زُهو،

عُدول، تَفُوْق، تَجَاوَز.

سرکردنوه

ل: سرهارودنوبردن. [تیرامان، لیکدانوه]

ف: اندیشه.

ع: تَفَكَّر، تَأَمَّل.

سرکل

ل: سرکله، سرکولوم. [چفتی درگا داخستن.]

ف: چفت، پسته.

ع: غَلَق، نَسَم، رَتَج، سَدَّ، سَكَّ، سَكَّر...

سرکله ← **سرکل**

سرکول

ل: سرزنشت. [دمکوت، لُزمه]

ف: سرکوبی، سرزنش، نکوهش.

ع: لُوم، تَوْبِیخ، تَبْکِیْت.

سرکوب

ل: سوار. [جینگهی بعرز که بمر جینگایه کی تردا

دروانیت.]

ف: سرکوب، نَمَذَمَه. (جای بلند که مشرف بر

جای دیگر باشد.)

ع: مُشْرِف.

سرکوبی

ل: سرزنشت، سرکز، سرکوتی. [دمکوت کردن،

لُزمه کردن]

ف: سرزنش، نکوهش، بیقرار، بیقراره، پیقرار، کواژ،

کواژه، سیئه، سرکوبی.

ع: لُوم، تَوْبِیخ، تَبْکِیْت، عِتَاب.

سرکوبان

ل: سرجل (پلاستیکه دیدن بمر کورتاندا.)

ف: سرپالان. (جلی که روی پالان اندازند.)

ع: جَلَب، قِرطَالَة، بَرْدَعَة، بَرْدَعَة.

سرکول

ل: سرستون. [باریسه (تمختی بازنمی سر ستونی

چادر.)]

ف: سرستون.

ع: تاج، تاجُ العُود، رَأْسُ العُود.

وینه ← تاج کُلمه

سرکول

ل: کول، کول. [شیشیک که سره کی تیژ نبیست.]

ف: کُند، سرکُند. (میله ای که سرش تیز نباشد.)

ع: کَال.

سرکول

ل: بدرکول. [چیشی توار نه کولار.]

ف: سَر جُوش، سَر پُخت، پيش پُخت.

ع: عَفَاة. [عَفَاة]

سرکولژم ← سرکول

سرکونه

ل: کُورانشوه، واورژ. [گيرانه‌وی چاکه بز منستخانه سر چاکه له گل کړل.]

ف: سپاسه، واگو، بازگفتن.

ع: مَنه.

سرکولژ

ل: سرکولژ، کولژدژ. [سرکولژ، دېنگ، تینه گیشتر]

ف: دنگ، کندهوش، سرکوب.

ع: مَبَکَت، بَلِيد، کُودَن.

سرکولژي ← سرکولژی

سرکچ

ل: سرچم، [هرکام لور دوو قولايه تعريبه سرچمارويه له

نورسيندا، واته: - [-].

ف: سرکچ، سرخَميده.

ع: مَعْقَف.

ونه

سرکمر

ل: دهمبس. [سره‌خمر، ملژم (خزه‌لقورتين)]

ف: سرخَر. [نامحرم به مطلب]

ع: رَأْسُ الْحِمَار.

سرکمرده

ل: سردهسه، جله‌رکيش، سرگوره. [سرول]

ف: کچير، کچيرده، کچيرده، سردهسته،

سرکرده، پيشوا، بزرگ.

ع: رَأْس، رَعِيم، سَيِّد، قَائِد.

سرکف

ل: پرخته، خلتنه

ف: سرکف.

ع: جُفَاة، ثَمَاة، حَئِير، حَبْت.

سرکيفتن

ل: سرکوتن [زالوتون]

ف: سرافتادن. [فائق شدن]

ع: غَلَبَة، رَجَحَان، مَرِيَّة، فَضْل، ثَقْلَب، تَفُوق.

سرکيفتن

ل: سدروين. [بوزبونوه، بوه‌سرحون]

ف: بالارفتن.

ع: مَنُوعِد، طُلُوع، اِرْتِقَاء، تَرَفُّع، تَفُوق.

سرکيل

ل: بان کيف. [سری چيا]

ف: سَر کوه، بالاي کوه.

ع: فُوقُ الْجَبَل، رَأْسُ الْجَبَل.

سرکيش

ل: به‌دسر. [سرسخت، چمروش (بدلغار)]

ف: سَرکَش، سَرزَن، سَرشَخ، تَوَسَن، تَرغاز،

پَلانِي، چَمُوش. [سخت عنان]

ع: حَرُون، حَرُوط، جَمُوح، طَمُوح، اَبِي، عَنِيْد،

مُسْتَعِيْد، مَنَعَب، سَاطِي، شَمُوس، شَدِيْدُ الشَّكِيْمَة.

سرکيشان

ل: سردان، سرکيشي. [دين، ديدار]

ف: سَرکَشِي، سَرکَشِيْدَن، دِيْدَن.

ع: مُلَاقَاة.

سرکيشان

ل: مل‌کيشان، سرده‌هاردن. [مل‌دژ‌کرده. مله‌وی]

ف: سَرکَشِيْدَن، سَر‌دژ‌آورتن، سرکشي کردن،

گردن‌درازی کردن.

ع: اِشْرَاق، اِشْرَاق، عُنُو.

سرکيشک

ل: سر‌نژگ، کيشکچي‌ياشي. [سرکي نيشکگر، کان]

ف: سَرکَشِيک، سَرپاس، سَرپاسبان.

ع: رَأْسُ الْحُرَّاس.

سرکشی

لک: به‌دسری. [سرسختی، چمروشی (بدلغاری)]

ف: سَرکشی، سَرزتی، پِلانی، سستیز، سخت

عنانی

ع: خُرُون، خُرُوط، جُمُوح، طُمُوح، اِباء، عِناد، عُنُوق،

صَنَم.

سرکشی

لک: سرکشان، سردان. [دین، دینار]

ف: سَرکشی، سَرکشیدن، سَرزدن، دِیدن.

ع: مُلاقاة.

سرکشی

لک: سَرقل، قَه‌لَه‌پَریه. [لوتکی کتو.]

ف: چکاد، بالای کوه.

ع: قَلَّة، قُرُوق، رَأْسُ الْجَبَل.

سرک

لک: سرگین، بَازگ. [ژورور، ژورترین]

ف: بَرین، زَبَرین، بالایی، بالاترین.

ع: أَعْلَى.

سرگرتن

لک: سرپوشین، روگرتن، بان‌گرتن. [گرتنی سربانی خانو.]

ف: سَرگرتن، سرپوشیدن، روگرتن،

روپوشیدن.

ع: غَمُو، غَمِي، تَغْمِيَّة، تَسْقِيف.

سرگرتن

لک: دورس برون. [پیکهاتن]

ف: سرگرتن، انجام یافتن، درست شدن.

ع: نَجَح، حُصُول.

سرگوزه‌شت

لک: سرگوزه‌شته‌یی، سهرهات. [داستان، چیرک،

بسرهات]

ف: سَروا، اندار، انگارش، انگارده، سرگذشت،

داستان. افسانه.

ع: سَمَر، قِصَّة، حِکَايَة، مَاجَرِي.

سرگوزه‌شته‌یی ← سرگوزه‌شت

سرگول

لک: خاس. [هلبژارده، چاک]

ف: سرگُل، بَرگَزیده، گَزیده، خوب.

ع: زَبْدَة، مُعْتَن، مُخْتَار.

سرگه‌ره

لک: قوروان، دره‌دِگه‌رین. [به‌لاگردان، قوربان]

ف: بَرخی، کُریان، سربها.

ع: فِدَاء، فِدِيَّة.

سرگه‌ردان

لک: ویلان، سه‌فیل، سراسیمه، سهریش‌نریاگ.

[سهریش‌نراو]

ف: سَرگردان، سَرگشته، تروا، سرهال، قَلاوَه،

کَلاوَه، کَلالیوَه، اَبَرکار، وآله، هاژ، سراسیمه،

سیمه‌سار، تیب، سیب، کَرخ، پَریش، سَفیل.

ع: حَیران، مُتَحَيِّر، اَمَقَّة، خَدِر، خَبَل.

سرگه‌رده‌نه

لک: سهرمله، مله، گه‌رده‌نه. [بستوی کتو، زینو]

ف: سَرگَرْدَنَه، گَرْدَنَه.

ع: عَقَبَة، مَخْرَم.

سرگهرمی

لک: خدی. [سرقالی]

ف: سَرگَرْمِي.

ع: شُغْل.

سرگه‌وره

لک: گه‌وره، سهرکه‌رده. [سهرک، پشورا]

ف: کَچیر، کَچیرده، کَچیرده، کَزبُود، سَرْدسته،

بُزُرگی.

ع: رَکِیس، شَمِخ، رُعیِم، قانَد.

سرگینجه

ل: سره گینجه، سره گینجی. [سره گیزه، سره سویده]

ف: سرگینجه، سرگینجش، سرگردا.

ع: نَوار، نَوام، هُدَام.

سرگین-سرک**سرله ق**

[ل: بمشی سرهوی لقدار.]

ف: سر شاخه، شاخه.

ع: قَنَن، غُصَن.

سرله قانن

[ل: سر تکان دان.]

ف: سر جنبانن، سر تکان دادن.

ع: انْقاض، انْقاض.

سرلینشیویک

ل: سرگردان، پَریشان. [سرلینشیوار، پمشیو]

ف: آشفته، آفتنه، سرگشته، دروا، پریشان،

سرگردان.

ع: مُتَشَوِّش، مُتَحَيِّر، حَیران، مُتَشَوِّشُ الْحَال.

سرلینشیویان

[ل: سرلینشیکچون (له ژماردندا).]

ف: واماندن، آشفته شدن. (در حساب).

ع: اِسْتِفْار.

سرلینکردنهوه

ل: سرکردنهوه، سهله مینره. [تیرامان، روینره،

داچله کین.]

ف: باریک شدن. واخوردن.

ع: نَظَر، تَأَمُّل، حُیُوص، حُیُود.

سرما

ل: سَرَلَه، زوقم. [برابری گرما.]

ف: زم، سرما، سَجام، شَجام، شَجن،

سَرَدی، آدَرخَش.

ع: مَرَد، قَر، خَصَر، بَرَد، بَرَوَدَه.

سرما بَرَدگ

ل: زوقم بَرَدگ، سرما لینداگ. [سرما بَرَدو: زبانینگیو به

هزی سرماوه.]

ف: زَمَزَمَه، سرما زده، سَجانیده، شَجانیده، گَزک،

اَهسَرده، سرما بَرده.

ع: مَحْسُوس، مَصْرُوق، مُحَرَّق. مَقْرُور، مَسْلُوق.

مُتَمَر، مَضْرُوب.

سرما خوارگی

ل: چایمانی، باپهر. [نخوش کوتن به هزی سرماوه.]

ف: سرما خورَدگی، چاییدگی.

ع: قَرَس.

سرما ناک

[ل: سرما تای هدیف.]

ف: آغاز ماه.

ع: غُرَّة.

سرما ی سهکت

ل: زوقم، زمدن، جهوره. [سرما سَرَلَه]

ف: سَجام، شَجام، شَجن، شَجد، شَجلیز،

سرما ی سخت.

ع: هَیَر، قَارَس، زَمَهریر، بَرَد بَارَد، بَرَد شَدید.

سرما ی هلاکیم

ل: فِتْنِکی. [سرما ی ماماناردنی.]

ف: سیرُون.

ع: بَرَد مُعْتَدِل.

سرما یه

ل: ده مایه، مایه. [ده مایه]

ف: سرما یه، نَسْت مایه، تَنخواه.

ع: قَلْوَة، بَضَاعَة، رَأْسُ الْعَال.

سرمله

لک: سمرگردنده، گهرده‌ده، مله. [بستروی کیتو، زینرو]
ف: سترگردنه، گردنه.

ع: عَقَبَة.

سمره‌گیر

لک: گهرده‌ده‌گیر. [چپته، رنگیر]

ف: سائوک، رَمَن، راه‌زن، دُزد گردنه.

ع: قاطع الطریق.

سمره‌فروشی

لک: کاره‌کمر. [کنیز، خوم‌تکار]

ف: کنیز، کنیزک، پرسته.

ع: خادمَة، جاریه، اَمَة.

سمره‌فولاد

لک: هدلگیرانمرو، که له‌له‌لق. [بسر سردا خو]

هدلگیرانمرو.

ف: پُشتک، اَشْکُوخ، سَکندری، سَرسَکندری.

(کَلَه مَعْلَق)

ع: عِثار، ثَعْلَق، اِنْتِکاث، اِنْتِلاب.

سمره‌ف

لک: سمرده‌سه. (سمره‌لای قولوللو ممره‌له‌ن.)

[سمرگردری یاری. (روک: سردستی چاراکتیکران.)]

ف: سَرماسَک، ماسَک، استاد.

ع: رَئِیس، اُسْتاد.

سمره‌ج

لک: پردو. [پردو (حصیری سر دارم‌ای سریان.)]

ف: رُمو، فُدره، اَنبیرَه، پُوشه. آسمانه (حَصیر)

رُوی دَسْتک بام)

ع: غَمّا، غِماء، سَقَف.

سمرنا

لک: نارسار، سمرنارسار. [جوگی سمر نیی ناش.]

ف: سمرناو، ناوسار.

ع: ناوَسار.

سمرناوسار

لک: سمرنا، نارسار. [جوگی سمر نیی ناش. (سمرنیای

ناش.)]

ف: سمرناو، ناوسار. (سمرناو آسیا)

ع: ناوَسار، فُوقِ النَاقِ.

سمرنج

لک: سمرنج، تراشا، وردیرون. [لوردیرونه، تیپینی]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دَقَة، نَظَر، نَظَّارَه، مُلَاحَظَة...

سمرنجه

لک: تراشا، وردیرون. [سمرنج، تیپینی، وردیرونه]

ف: نگاه، تماشا، نگریستن.

ع: دَقَة، رُؤُ، بَغو، نَظَر، نَظَّارَة، مُلَاحَظَة، مُلَاحَظَة.

سمرنگیا

لک: پالشت، بالین. [سمرین، بالیف]

ف: بالش.

ع: مَخْذَة، مِغْبَذَة، وِسادَة، مُرْتَق.

وِینه-بالین

سمرننگه

لک: سمرکشک. [سمرزکی تیشکگر، کان.]

ف: سَریاس، سَریاسبان، سَرنُوبه، سَرسَکیشک.

ع: رَئِیسُ العَیَس.

سمرنویش

[لک: چارنوس، تاله]

ف: سَنگول، سَمَناک، سَرنوشت، آبشخُور.

ع: مَقْدَر، طالع، حکم ازلی.

سمرنویشته

لک: سمرنامه. [سروتار، سمریاس]

ف: سمرنامه، برنامِه، سَرنوشته.

ع: عِنوان.

سمرنزه‌ده

لک: بیدنگ، بی‌خومر. [بی‌تاگادار کردنه (به بی‌مزلت)]

ف: سرزده، بی‌بار. (بی‌اجازه)

ع: دُمُور، دُمُوق، غیر مُستاندن، من دُونِ اِذن، بلا خَبَر.

سر نیلن

ک: مل نیان. (سری نیا و رُی). [سرعه‌لگرتن]

ف: سر نهاندن.

ع: اِنْدَلات.

سرُو

ک: درمختیکه.

ف: سَرُو.

ع: سَرُو، شجرة الحية.

وینه

سرُوا

ک: تانیه، پاشلی شیمر.

ف: سرواده، یساوتد، پُساوتد.

ع: قافیه.

سرُواز

ک: سر باز، چه‌کداری دولت.

ف: سر باز سپاهی، نیبساری، آرتش‌دار.

ع: نظامی، جُنْدی، عَسْکَر.

سرُواز

ک: له‌شکر، نرودر. [سریا، هزردو]

ف: سر باز، سپاه، اردو، لشکر، هنگ، قَشُون.

ع: نظام، جُنْد، عَسْکَر.

سرُواز

ک: که‌فریژ، سرشار، لیپان. [کنفریژ، پراپر، سرپر]

ف: سر ریز، لبریز، سرشار.

ع: فَيَضَان، طَفْحا، طَفَان، نُسْفَان، رَدَمَان، نُهْدان،

نَسَق، نُسُوف، رَدَم، طُفُوح. اِزْدیاد.

سرُواز

ک: سر نم‌سپاگ، سر نم‌سپاگه [سر کراوه، سر

نم‌ستار]

ف: سر واز، سر باز، سر نگرشته، سر نم‌بسته.

ع: مَكشُوف، مَقْشُوح، غیر مسدود.

سرُوازخانه

ک: سپاگه: بنکی سر بازان.

ف: سر بازخانه.

ع: ثُكْنَة، مُعَسْكَر.

سرُواله

ک: پد نرشکه. [نورسه‌که، پندریشکه]

ف: سرواله، سَنَک، بوزه، أَجْهَرَم.

ع: خُرْشُون.

وینه—پد نرشکه

سرُوایه چنک

ک: بیجم، سر و سیمما

ف: سر و سیمما، سر و رو.

ع: سیمما، وَجَنات.

سرُواپُورَت

ک: کم. [برانبیری زَدر.]

ف: کَم، اندک.

ع: مُخْتَصَر، مُجَمَّل. قَلیل.

سرُواپُورَت

ک: کلاو و سرپنچی ژنان.

ف: کلاه دستمال. (سر و عمامه‌ی زن‌ها)

ع: عِمامة.

وینه—پنپ چمرک (۱)

سرُواچاو

ک: دم‌وچار، روخسار

ف: دَک و دیم، سر و زو، رُخسار.

ع: وَجِه، عارض.

سرُواده‌روو

ک: سردروو. [کَوَک (تلقه‌لی درشت و شل).]

ف: سردوز.

ع: تَشْرِیج.

سەرۆژێر

ل: تاتی. [بزوینی پسته‌کان.]

ف: زیر و زۆر.

ع: اعراب.

سەرۆسۆرەت

ل: سەرپێڕ، دەمڕچار. [روخسار، روو]

ف: نەك و دیم، سَر و زَو.

ع: سُوْرَة، عَارِض، وَجْه.

سەرۆسەكۆت ← سەرۆپەچەك [بە سەروكایەتی كەون بەكار

دەبریت.] [دەرمقام تومەن كەوتە می‌شود.]

سەرۆسیمما

ل: سەرۆپەچەك. [بێچم]

ف: سَر و سیمما.

ع: سیمما، وَجَنَات.

سەرۆك

ل: گەرە. [سەر كرده (وشەبەکی كرمایید).]

ف: بزرگ، ستر، سَرۆز. (كرماجی استە.)

ع: رَكِيس.

سەرۆه‌خفت

ل: سَوزاخ، سەردەم. [هەوڵدان بۆ دیداری كەسێك یا شتێك.

هەروەها: بەدراوا گەڕان.]

ف: سَراغ.

ع: لُغْيَة، تَلْقَى، جُس، اِجْتِساس.

سەرۆه‌سەری

ل: سەر بە سەری. [ئالوگۆزی بۆ باقی دانەوه. (یەك سەر بە

یەك سەر.)]

ف: سەریه‌سەر. (یك سەر بە یك سەر)

ع: مِبادَلَة، المِثْلُ بِالْمِثْلِ، تَسَاوُح.

سەرە

ل: سەر. (سەرە تۆنگ مەسەلەن.) [سەر قاپ، دەم‌هوانە]

ف: سَتر.

ع: سەداد.

سەرە

ل: سەلارن. [ژنی كرامە. (ژنیك كە رەفتاری پیاوانەبە.)]

ف: سەلارە. (ژنیكە مانند مردەها رەفتار كەند.)

ع: كَهَلَة.

سەرە

[ل: گۆزی دەسكەلا. (گۆزێك كە لە باتی هەلەمات یاری

پێدەكەن.)]

ف: سَترە. (گردویی كە بە جایی گلولە با آن بازی

می‌كەند.)

ع: حَرَز، خَطَر.

سەرە

ل: رەخت، ساڵ. [كات. تێپەڕینی دوانزە مانگ.]

ف: هەنگام. سال.

ع: وَقْتُ، حَیْن، زَمَان، عَام، سَنَة.

سەرە

[ل: زەرە (هەزار كەردنی كەر یا هێسەر.)]

ف: غەنگ، غَرَة. (آواز الاغ یا استر)

ع: تَهْيِيق، شَهْيِيق، سَحْيِل، صَحْير، زَلْجیر، شَحْیح،

صَرَة.

سەرھات

ل: سەرگۆزشت. [بەسەرھات، روودار]

ف: سەرآمد، پێش‌آمد.

ع: مَقْدَر، قَدَر، مَاجَرَة.

سەرھاتن

ل: هەتەیان، تەراویون، بە ناخەڕگەیین. [کۆتایی هاتن]

ف: سەرآمدن، بە انجام رسیدن، بە آخر رسیدن.

ع: اِنْقِضَاء، اِخْتِتام.

سەرھاتن

ل: پۆزەبەرزەریون، لە خۆدەرچەسرون. [سەرلێشتیان لە

خۆشیدا.]

ف: پُغار، دیمعیاد، سردماغ آمدن، از خود در رفتن،
خود را گم کردن.

ع: غُرور، آنفة، نَشاط.

سهرهاتن ← **سهرهات**

سهره‌آوردن

ل: به سهره‌آوردن. تداو کردن، به ناخر گه یاتن. [کوتایی
پته‌یتان]

ف: به سر آوردن. سر آوردن، به انجام رسانیدن.

ع: قضاء، ختم، اتمام.

سهره‌آوردن و سهریدن

ل: سر کرده‌نره. [تیرامان، لیکدانره]

ف: سگالیدن، اندیشه کردن، سگاله کردن.

ع: تَفْکُر.

سهره‌قا

ل: برایی. [پیشه‌کی (برایی لشکر یا پیشه‌کی (سه.)]

ف: پیش‌آهنگ. پیش‌درآمد، (مقدمة الجیش یا

مقدمة الكلام)

ع: مُقَدِّمَة.

سهره‌تان

ل: ترژانگ. [کله‌روی چوارمی ناسمان.]

ف: خَرچَنگ. (برج چهارم فلک)

ع: سَرَطان، بُرجُ السَرَطان.

سهره‌چه

ل: نه‌سه. [نمغ‌شینکی و لاخه که سر و لمی دماسیت،

(سورری‌می نسپ.)]

ف: سَرخِجَه. (سرخ‌جهی اسپ).

ع: حَصْبَة.

سهره‌خوهره

[ل: تیابو به‌مزی شورمیره. (منالیک که دایک و بارکی

مردبن، یا دایک‌یک که منالی ناژی.)]

ف: سرخ‌خور، بدشگون. (بچه‌ای که پدر و

مادرش مرده باشند، یا مادری که بچه برایش
نماند.)

ع: مَشْهُوم، مَقْلَات، مُمِيت، مُمِيتَة.

سهره‌خمر

ل: خُوسِر. [سرریز]

ف: زَیْهر، بَرْمَخیده، خُودرای، خودسر.

ع: مُسْتَبِد، مُتَخَرَط، مُتَمَرِّد، مُتَهَوِّر.

سهره‌خمر

ل: مَلْزَم. [خوهره‌لوریتین (کسیتک که له ناکار خزی ده‌کات

به کوریکدا ر گفترگویان لری تیلنده‌دات.)]

ف: سَرخِر، خرسنگ. (کسی که بی‌موقع جایی

برود و مانع گفتگو شود.)

ع: رَکِیب، راسُ الحمار.

سهره‌خمر

ل: پُزْشَن، پَنخَه‌ف. [نورین، داپوشیری نوستو.]

ف: رُوپوش، زَیْ‌پوش، سرانداز.

ع: لِحاف.

سهره‌خمر

ل: که‌لله، داهژن، مه‌ت‌رس. [اسری گورنریژ که بز

تاراندنی گیاندار له بیستان دیکمن بصر تخته‌یه‌کدا.]

ف: خُوسَه، خواسه، هراسه، هراک، اَفچه،

داهل، داهول، داخول. (کله‌ی الاغ که برای رم

دادن جانوران از بستان سر چوب کنند.)

ع: خَیال، نُطار، مِحْذار، فَرَاغَة، داخُول.

سهره‌دار

[ل: بشی سهره‌ی لودی درخت.)]

ف: سر‌دار. (قسمت بالایی تنه‌ی درخت)

ع: عَالِیَة، عَالِیَة الشَّجَر، أَعْلَى الشَّجَر.

سهره‌ریگه

ل: بره‌گه. [گوزو، رتبا، سهریژ]

ف: سر‌راه.

ع: طَرِيق، مُطَرِّق، مُسْتَطَرِّق، مَذْهَب، مَمَر، مَعْبَر.

سرمری ← **سرمری**

سرمری

ل: دودیسر، سزا، سرمرگیجی، جهزومه، [نازار، شرکی
نذر].

ف: آزار، دردسر، ونج.

ع: ثَعْب، مَشَقَّة، رَحْمَة.

سرمری ← **سرمری** [دویارمرونه کی لیسر زلورونیستی.]

(تکرار برای تکیه است.)

سرمرنیان

ل: ... تروتان. [سرناسر. هتانهسه، وهسههیتان]

ف: سربه سرگذاشتن، بهسرخن آوردن.

ع: مُحَاجَّة، مُكَالَمَة، تَكْلیم.

سرمریگا

ل: جینگلی سرشتن.

ف: سَرشورگاه.

ع: مَرَحاض، مُغْتَسِل.

سرمریسا

ل: جینگلی دست له گالزکدا.

ف: خَلْمَة، سر عسا.

ع: قُبْضَة، مِقْبَض.

سرمریراز

ل: سرمرراز، بهرخودار، سربولون. [سرمرز]

ف: سَرَفَرَاژ، سَرَأَفَرَاژ، سَرَبَلَنْد.

ع: مُفْتَخِر، مُبَاهِي.

سرمرکوتی

ل: سرکوت کردن، له سر دان

ف: سرکوبی.

ع: لَفْخ، قَصْع.

سرمرکوتی

ل: لاره لار (بارودخ ده گنیت.)

ف: سرکوبان. (حال است.)

ع: مُكْرَحَا.

سرمرگیجه

ل: سرمرگیجی. [سرمریزه]

ف: سَرگیجه، سَرگیجش، سرگردا.

ع: دَوَار، دَوَار، دَوَام، اَوَام، هُدَام، مَیدَان.

سرمرگیجی

ل: سرمرگیجه. سرمری. [سرمری. دودیسر]

ف: سَرگیجه، دَرَسَر، آزار.

ع: هُدَام ... ثَعْب ...

سرمری

ل: نهغوشینیک که دیمتیه هی سوریونوره و نارسانی

پیتست و دمرچار.

ف: ورم سر، باد سرخ.

ع: الرِّيحَ الأحمر.

سرمرهی

ل: بهردرام (وله: تای سرمی.)

ف: همواره، هرروزه، شب و روز، پشت سرهم،

ناکسیخته. (تَب مثلاً.)

ع: مُطَبَّق، لازم، دائم، رَدْمَا، رَقَا.

سرمرههته

ل: سری نامازی دار سین. (کلادی مته.)

ف: سرماهه. (کلاه مته)

ع: مِیْطَدَة.

رینه ← سترکوبانه

سرمرهمرگ

ل: گیان که نش. [گیانه، ناریلکه]

ف: مردگانی، نَوِیک، جان گنیش، هنگام

جان کندن، هنگام مرگ.

ع: نَزْع، نَفْث، اِحْتِضَار، مَمَات.

سرمن

ل: بیژن، خالیتیر، خالته قین. [کمر: دلپیزی گمره.]

ف: سَرند، خاک بیژن.

ع: هَلْهال، مَنصَف.

وَنَه

سره‌نجام

ل: درایی. [کوتایی، ناکام]

ف: سرانجام، انجام، فَرجام، فَرناد، پایان،

سرآمد.

ع: عاقِبَة، مال، مَاب، مَرَجع، اَخِر، نَهايَة.

سره‌نگری

ل: سرسم، سرمه‌تولات، ساقه. [رِهت]

ف: سَكْرَف، شَكُوخ، تُبُوق، سَكَنْدَر، سَكَنْدَری،

سرِسَكَنْدَری، ساقه، اشکوخ، به‌سردآمدن.

ع: کَبو، عَثَر، عِثار، وَعَكَة، مُعَلَّق.

سره‌نگری دان

ل: که‌فَتَن، سرسَمدان، ساقه‌دان. [رِهت‌دان، هِلَنگوتن]

ف: سَكْرَفیدن، شَكُوخیدن، سَكَنْدَری خوردن،

به‌سردآمدن.

ع: کَبو، عَثَر، عِثار.

سره‌نفلز

ل: سریش، سارِخ. [یارچی سردیش.

ف: سرانداز، سَرپُوش، شامَه، واشامَه، رُپُوسَه،

رُپُوشَه، وِرپُوشَه، دامک، دامنی، چادر.

ع: خِمار، جِلِبَاب، مِقَنَعَة.

سره‌نفلز

ل: سریش، ریریش. [دایش.

ف: رُپُوش، رُپُوشَه، سرسِینی، رُوسِینی،

سرانداز.

ع: خَفاء، غِطاء.

سره‌نفلز

ل: که‌لله‌ی. [قالی پان که له پال سَری لاکیش' و له

۱- لاکیش: که‌ناره، قالی درِیوی به‌رته‌سک که له پال

قالی تردا رایدَه‌خَن. (ر - ر)

نیران فرشا رایدَه‌خَن. [

ف: سرانداز. [قالی پهن که در کله‌ی لاکیش و

میان فرش اندازند.)

ع: سَر‌انداز.

سره‌نهر ← سریره‌و‌خواره

سره‌نمیزه

[ل: سرِرم.]

ف: سرِ نِیزه.

ع: سِنان.

سره‌و‌خوار

ل: دمه‌و‌خوار. سریره‌و‌خوار. [ویرگِراو، غَریز.

سریره‌و‌ژیر

ف: نِگون، نِگونسار، نِگونسر، سرِنگون، آگون،

واژگون، واژون، باژگون، دروا، درواه. سرازیر.

ع: مَنکُوس، مَعکُوس. حَذَر، مَنحَذَر.

سره‌و‌خواری

ل: سریره‌و‌خواره. [سرِو‌خواره]

ف: آشِیب، سر‌اشِیب، سرازیر.

ع: حَذَر، مَنحَذَر.

سره‌و‌ژور

ل: دمه‌و‌ژور. [سریره‌و‌ژور، رارستار، قنج]

ف: سر‌بالا، راست.

ع: قائم، مَنصِیب.

سره‌و‌ژوره ← سریره‌و‌ژوره

سره‌و‌ژیر

ل: سریره‌و‌خوار. [سرِو‌خواره]

ف: سرازیر، سر‌اشِیب، شِیب، سر‌ایبِین.

ع: مَنکُوس، مَنحَذَر. ...

سره‌ونیان

ل: هِلَن‌و‌شَن. [بسر‌و‌نان، هِل‌نان]

ف: نوشیدن، سر‌کشیدن.

ع: قَمع، تَنقُس.

سر هه لپراښ

[ک: سره لپړن، سره زکړنمه]

ف: سر بلند کردن.

ع: اِقناع.

سره هم به نلی

ک: تهره، دسی دسی، [دراختن، بختګداختن،

ماتل کردن]

ف: سرهم بندې، ویدانګ.

ع: تَسْوِيف، تَلَاعُس، تَلَلُّث، مُعَاظَلَة، طَفَرَة.

سره نګ

[ک: سر زکې لښکر: پلمپه که له سر بایدا.]

ف: سره نګ، سر آهنگ، سرچنگ.

ع: رَئِيسُ الْجَيْش، رَئِيسُ الْحَرْب.

سره ښ

[ک: نمر داری ګاسنی پتړه دېست.]

ف: اَیْمَد، رِیْخِیز، سره ښ، قَلْبَه (چوبی که

ګاواهن بر آن وصل کنند).

ع: سِنَّة، عَظْم، مان.

سره ځ

ک: پاک، روشن، ناشکرا، روت، پزکه نه، بی پرمده، [رون،

بی پتېرینا]

ف: پزړیوتند، آپرخیده، پاک، روشن، آشکارا،

پوست کنده، بی پرده.

ع: صَرِیح، واضح.

سرین

ک: سرګین، سرګ، [ژورید، ستر]

ف: برین، ژبرین، بالایی.

ع: عالی، اَعْلَى.

سرین

ک: سره کردن، [زړه کردن]

ف: غنګیدن، غریدن، غرغړ کردن.

ع: نَهَق، شَهَق، سَحَل، صَحَر، زَفَر، صَرَ.

سرین

ک: زینګی، [ماري ژيان.]

ف: زندگی، زنده بودن.

ع: حَیَاة.

سرین

ک: بوون، (به سریني تز) [هېوون، برویتي]

ف: بوون، (با بوون تو)

ع: وُجُود.

سره ښک

ک: روهم، بان ښک، [بسرېدکوه]

ف: سر هم، روی هم.

ع: جَمْعاً، مَعاً، مُتَعَايَباً.

سره ښک

ک: بان ښک، [لسر ښک کهله که کراو.]

ف: سر هم، روی هم.

ع: رَئِید، نَضِید، مُتَرَاکِم.

سره ښک یا وېسان

[ک: لسر ښک لاج وروستان، هروما: پینداگرتن.]

ف: سر ښک یا ایستادن.

ع: وَقَلَ، سَمَاجَة.

ساعات

ک: سات، کات، [روخت]

ف: پاس، پنگ، گری.

ع: لَوْقَة، سَاعَة.

ساعات

[ک: کاتریمز]

ف: پاس شمار.

ع: سَاعَة.

ساعات دیوارګز

[ک: کاتریمز دیواری.]

ف: ساعت دیواری.

ع: ساعة جداری.

وینده—برهناز ساعات

سه عات زندگ

ل: گهرناز، ته ختسه زندگ. [پارچه‌یه کی مسفره لینی

هه لئو اساره که به پیی تیپهرینی کات لینی دهن.]

ف: گریال.

ع: ناقوس.

وینده—ته ختسه زندگ

سه عات زندگی

[ل: کاتمیری زندگ لیدر.]

ف: گریال، شَمَاطَه.

ع: طَنَافَة.

وینده

سه عا جهت

ل: خومشی، خورش به ختی، خورش نگیینی، فمر. [پیروزی،

به ختهری (برامبری شومی).]

ف: آرمگان، فیروزی، هراتی، شگون، خوشی،

خوشبختی، بهروزی، پیروزی. (ضد نحوست)

ع: سَعَادَة، مِیْمَنَة.

سه فحه

ل: خاس، خورش به خت، فهدار. [پیروز، به ختهری (برامبری

شوم).]

ف: نیک، هرات، آرمگان، فیروز، با شگون، پیروز.

(ضد نحس)

ع: سَعَد، سَعِید، مِیْمُون، مُبَارَك.

سه علب

ل: سالم، ساله. [سارمه: بنی گیایه کی بناروانگه.]

ف: سَعَلَب.

ع: ثَعْلَب، سَعْلَب.

سه عوه

ل: لِسَمَه. [کلاجه لته کینه: بالنده یه که.]

ف: دُم سِیجِه.

ع: صَعْوَة.

سه فحه

[ل: سروکه لئاری «سعد دین» «ناری پیارانه».]

ف: مخفف «سعد الدین» است، نام مرد.

سه عی

ل: کوشش، همزن، ته لالا، کوشره، په له کوتی، په لوشانن.

[تیکوشان]

ف: کوشش، خودکشی.

ع: سَعِی، جَهْد، جِد، اِهْتِمَام.

سه عی

[ل: سروکه لئاری «سعید» «ن».]

ف: مخفف «سعید» است.

سه ف

ل: رزن، قهتار، راسه. [ریز]

ف: دُخ، رُج، رَدَه، پَرَه، راسته، قَطَار.

ع: صَف، سَطَر.

سه فاه

ل: خومشی، روشایی، پاک. [شادی، رونایی]

ف: خوشی، خُرْمی، روشنی، پاک.

ع: فَرَح، طَرَب، تَشَاط، اِنْبِساط، مَسْرَة. ضیاء، نَقاء.

سه فلرای

ل: رزن رازانن، راسه به ستن، سازدان. [بهریز کردن بز

راتواندن.]

ف: دُخ آراییی، راسته آراستن، رسته آراییی،

رُج دادن، سان دادن.

ع: تَصْفِیف، تَسْطِیر، تَسْوِیَة، وَزَع، عَرْض، تَرْتِیب.

سه ف پیکان

ل: قهتاریکان، رزنیسان. [ریچکه بستن، ریزبون]

ف: رُج بستن، رسته کشیدن.

ع: اِصْطِافاف، تَسْطُر.

سه فحه

ل: سه‌خه، رووه، رووپه‌ره، دیو، په‌له، لاپه‌له، رووپه‌له.

[لاپه‌ره]

ف: روپژد.

ع: سه‌خه.

سه‌خه

ل: ته‌خته. [دهپ، ته‌تله، ته‌تیره‌ش (ته‌تله‌ی نورسین یا

ده‌زگای وینه‌کیشان).]

ف: تنگ، تخته. (تخته‌ی مشق، یا لوحه‌ی نقاشی)

ع: سه‌خه، لوحه، سه‌توره.

سه‌ترا

ل: زه‌دار. [شلمیه‌کی زرده له زلواو].

ف: لو، ژویر، زرداب.

ع: سه‌ترا، مره.

سه‌تیر

ل: گشت، روین. [روشتن له جینگایه‌کوه به‌روو جینگایه‌کی تر].

ف: سه‌تیر، سه‌تیرش، سه‌تر، جه‌مزه، وه‌سیاری.

ع: تروخ، ظعن، ظعون، سه‌تر، تهرُب، اغتراب، سه‌تر، مسافره.

سه‌تیر و شک

ل: وشکه‌گشت. [سفه‌ری بی‌دم‌کوت].]

ف: سه‌تر خُشک، سه‌تر بی‌سود.

ع: سه‌تر بلا‌نفع.

سه‌تی

ل: شیت. [نغام (سورکه‌له‌ی «سه‌تی»)].

ف: دیوانه. (مخفف «سه‌تی» است.)

ع: مجنون.

سه‌تیر

ل: بالیزو، نیلچی. [بال‌ریز، نو‌تس‌ری ولایتیک له

ولایتیکی تردا].

ف: ایلچی، نماینده. پیک، فرستاده.

ع: سه‌تیر.

سه‌تیر

ل: سه‌جای مه‌ل، ده‌نگ په‌له‌ور. [خو‌نندنی بالتند].]

ف: سه‌تیر، سه‌تیل. (آواز پرنده)

ع: سه‌تیر.

سه‌تیر که‌بیر

ل: سه‌رنیلچی، گهری نیلجیگه‌ل. [سربال‌ریز]

ف: سه‌ر ایلچی.

ع: سه‌تیر که‌بیر. شیخ السقراء.

سه‌فیل

ل: سه‌رگه‌ردان، ویلان. [سرسام، بی‌دو‌ه‌تان]

ف: گُرخ، سه‌یب، سه‌یب، سه‌فیل، سه‌رگشته،

سه‌رگردان.

ع: خیران، هانم. خدر، خیل، مته‌تیر.

سفق ← ناهمانه‌ی ده‌م

سقا

ل: نارکش. [ناوبر]

ف: آبکش، آبکار.

ع: سه‌قاء.

وینه

سه‌قاخانه

[ل: جیگی نارمه‌لگوزین.]

ف: آب‌خانه.

ع: منه‌ل.

سه‌قاوش

[ل: بالتدیه‌کی ماسگیر.]

ف: سه‌ریخه، سه‌قاوش.

ع: سه‌قاء، سه‌قاء.

وینه

سه‌قام

لک: سامان. [ریکوپیتیکی، دامیزان]

ف: دهناد، نیوارد، سامان.

ع: نظم، ترتیب، انتظام، اِئساق.

سقاو

[لک: جزه پتایه کی نسه که له «سقاو» سختیه.]

ف: سقاو. (صداع اسب است که از «مقاو»

سختتر است.)

ع: خُنان.

سکف

لک: ناسانه، بان، پژه. [سریان و تختپزشی خانور.]

ف: رُصو، نَزَه، سَخ، وِرسِیج، شتفت، پوشه،

آسمانه، آشیانه، آشیان.

ع: سَکف، سَمک، عَرش، غَما، غَما، غَما.

سَقْمُونیا

[لک: شیری گیاه که بز درمان دشتیت.]

ف: سَقْمُونیا. (شیره ی علفی است.)

ع: سَقْمُونیا، مَحْمُودَة.

سَقْمُورَه

لک: دَزْزَه، دَزْزَق، [دَزْزَخ]

ف: دُوزْخَه، دُوزْخ.

ع: سَقْرَة، سَقَر، سَعِی.

سَقْمُوقُور

[لک: جزه مارمیلکیده کی گهری کلک نستوریه.]

ف: سَقْمُوقُور، سَقْمُوقُوس.

ع: سَقْمُوقُور، اِسَقْمُوقُور.

وینه

سَکْکَ

لک: وتوریه. [راژونیاژ]

ف: گفنگو، گف و شنید.

ع: بَحْث، صُحْبَة، مُذَاکَرَة، مُصَاحَبَة.

سَکْکَن

لک: چه سپان، درویندان. [لکاندن، جنیودان]

ف: چسپاندن، دشنام دادن.

ع: سَکْ.

سَکْک

لک: سکف، سدریه ران. [سرد برانه]

ف: بَلَنْد، بَلَنْدین.

ع: سَاکْک، لْجاف، عَارِضَة.

وینه-تَکْرا (۲)

سَکْکُ

[لک: دک: برزایی دروستکارو بز لاسر دانیشتن.]

ف: جَوْتَرَه، جَوْتَرَه، سَکْکُ.

ع: سَکْک، سَکْکِله، مِصْطَبَة، مِصْطَبَة، دَکْک.

وینه (۲)

سَکْکُوت

لک: دیمین. (سور و سه کوت) [بیچم، تهر. شیوه (پهرانبری

«هیرولا» (۱).]

ف: کَالْبُد، پیکَر.

ع: صُورَة، هَیئَة، قَالِب. (ضِدَّ الْهَیْوَلِ)

سَکْک

لک: سَکْکُوت، سَکْکُوت. [سه: گیانداریکی بهرهای بناربانگه.]

ف: سَکْک.

ع: کَلْب.

سَکْکُوی

[لک: سَکْکُور]

ف: هَزْد، شَنَک، قُوقِی، خَزْمان، بیدستر،

ویدستر، سَکْکُلاب، سَکْکُلاو، سَکْکُلاب، سَکْکُابی.

ع: قُضَاعَة، کَلْبُ الْمَاء، جُنْد.

وینه

سَکْکُدهی

[لک: چوارییهک که له رَشتندا نَژوئی له یلک ده کرتیت.]

۱- هه ییولا: ماک و گهوهرو و بندهرتی هه شتیک،

زاراومیه کی فه لسه فیه. (ر - ر)

ف: قَلْج، سِگ دست.

ع: أَصْدَف.

سِگ سِلار

[ل: ناحیز]

ف: سِگ سار، سِگ ستر.

ع: كَلْبُ الرَّاس.

سِگ شکاری

ل: یَز. [درنده به کی پلنگ ناسای له پلنگ بهر و کتره.]

ف: یُوز، سِگ شکاری.

ع: فهد.

وینه

سِگ ماهی

[ل: گیاندار یکی دریا به.]

ف: سِگ ماهی، سِگ دریایی.

ع: فُقْمَة.

وینه

سِگ وهر

[ل: حیمعی سِگ ل.]

ف: غَوَاغُو، نُوفَة.

ع: عَوْه.

سِگ هار

[ل: سِگ ک که نمخوشی هاری گرتیت.]

ف: سِگ هار، سِگ گزنده.

ع: عَقُور، كَلْب كَلْب، كَلْب حار.

سِگ جه نکی

[ل: سِگ بشپردان.]

ف: سِگ بازی.

ع: مُهَارَشْتَة، مُحَارَشْتَة، مُخَارَشْتَة، تُخَارَش....

سِگ ک

[ل: نارزونه (قوایی کوش).]

ف: سِگ ک. (قلاّب کفش)

ع: اِبْرِیم، عَقْرَب.

وینه (۲)

سِگ ناز ← سِگ ناس

سِگ ناس

[ل: سِگ مرگ]

ف: سِگ مرگ.

ع: نُفُوق.

سِگ لاج

ل: پز سکن، پتسه کدن. [پتست دامالتر، کولکمر]

ف: پوست کن.

ع: سَلَاخ.

سِگ لزی

ل: سدر، قهیره، کزنده زن. [اژنی خاوند نغزموون و زانا.]

ف: سالاره. (زن باتجربه و دانا)

ع: كَهْلَة، سَيِّدَة، فَحْلَة.

سِگ لاهی غه سساله

ل: خومارشکین. [اسی پیاله شراب که بیایان یا نیواران

بژ لابردهی خومار دینزشن.]

ف: ستا، سه تا. (سه گیلان شراب که صبح یا

سر شب برای رفع خمار سر می کشند.)

ع: صَبُوح، صَبُوحِيَّة، جَاشِرِيَّة، غَبُوق، غَبُوقِيَّة،

الثَلَاثَة النِّسَانَة.

سِگ لایه

ل: مشت، دسه دنگ [دمکی هارن که له بلور یا

داری رفق یا برده درست دگرتت.]

ف: پته، سَلایه. (دسته ی هونگ که از بلور یا

چوب سخت یا سنگ می سازند.)

ع: مَسْحَقَة، كَوِيَّة.

سِگ لب

ل: سدن، دارین، لیکردن، نهری. [زمرت کردن، لیسندن

(دژی پیدان، ثری)]

ف: گرفتن، رانش. (ضد ایجاب)

ع: سَلَب، نَفِي، نَزَع، اِنْتِزَاع.

سهلخ

ل: بن مانگ، درایی مانگ. [کوتایی همیف.]

ف: انجام، پایان. (آخر ماه یا برج)

ع: سنخ، سَرار.

سهلک

ل: سدر. [له گودن بزوژوری گیاندار.]

ف: سر، سار.

ع: راس.

سهلک

ل: پیاز. [ریشی خری هندی رودک.]

ف: پیاز، بیخ.

ع: یصل، أصل.

سهلکه ← سهلک

سهلکه کوه

[ل: سلی پیایی.]

ف: سنده.

ع: ...

سهله سولیمول

ل: گمیز، چورتکی. [میزه چرتکی.]

ف: شاشویی.

ع: سَنَسُ البُول.

سهلهم

ل: پیشخ، سمرخ. [مامه لیمیک که پاری کال و بربروم

زوتر دهرت.]

ف: پیش خَرید، پیش خُورد، پیشکی.

ع: سَنَم، سَنَف.

سهلیس سولیمول

ل: میزن. [میز به خواکر - به خُزداکر - گمیز رانه گر]

ف: شاشو...

ع: سَنَسُ البُول.

سهلیقه

ل: سدرشته، سامان، یاسا. [لیهاتروی، پسپژی.

ریکوپینکی

ف: سر رشته، نیوداد، دانش. سامان، یاسا.

ع: مهاره، خیره، حَذَاقَه، سَلیقَه، فِهم، نِظام.

سهلات

ل: بدریانگ. [سهلا: پارانوی بر له بانگ.]

ف: پیش بانگ، دُرُود.

ع: هَلَاة.

سهلاج

ل: نمرام، دروسمی. رجوا. [چاکی، شایستیی.]

ف: ساز، سازگاری. دوستی، روایی، سزاواری.

ع: هَلَاح.

سهلاهید

ل: رجوادین. [رهوا بینین]

ف: روادید، سازگاردیدن.

ع: تَصَوِیْب، تَجْوِیز.

سهلام

ل: شه گه، سَلار. [سهلام (هواپرسی)]

ف: زندهش، درود. (خوش باش)

ع: سَلَام، تَحِیَّة.

سهلث

ل: سهلث، روت، قسوت. پیاده، سهواده. [بی پُزشالک.

هروها: برانبری سوار. (به بی پندارستی سفر.)]

ف: لُخت، برهنه، تک، تنها، پیاده. (بی لوازم

سفر)

ع: عَرَبی، عاری، کَل، کَال، کَلَانَة، مُتَسَيِّل. فَرِیداً،

وَحِیداً، مُجَرِّداً، راجِلاً، سَلَت.

سهلته

ل: سوخه، که موری. [نیمتنه: جُوره پُزشاکیکه.]

ف: سَنَلَخ، نیم تنه.

ع: سَلَطَة.

وِیْتَه ← سوخه

سه لوات

لک: به خشن، ستایش، نامه‌ریزان. [درود، لیبرده‌یی]

ف: زنده‌ش، درود، آمرزش.

ع: سَلَا، سَلَام. ثَحِيَّة. ثَنَا. رَحْمَة.

سه لاف

لک: تار، غار، تهرات. [دو، لنگ]

ف: دَو، تاخت.

ع: عَدُو، رُکُض.

سه لیته

لک: دهراش، بی‌شرم، بی‌توبیرو. [نافرستی دهمش و بی‌حمیا]

ف: چغاز، بی‌شرم، بی‌آبرو.

ع: سَلِیْطَة، بَذِیَّة، ثَرِیَّة، سِلْقَة، فَاحِشَة، فَحَاشَة،

مِلْقَة، مِدْاص.

سه ما

لک: هه‌له‌که، چزی. [دیلان (سماکردن)]

ف: چوپ، چَم و خَم. (رقصیدن)

ع: رَقص، دَعَكْسَة.

سه ماههت

لک: جوامه‌ردی، به‌خشن. [جوامیری، چارپزی]

ف: سَمَناک، کِیْفُوس، جَوَانَمَرْدی، بَخْشِش،

بَخْشایش.

ع: سَمَاحَة، قُوَّة.

سه ماهی

لک: ژنهریگ، ژنه‌فتنی. [یسراو، به پتی بیستن]

ف: شنیده‌ای، شنیدن.

ع: سَمَاعِی.

سه ماوه

[لک: نامرازیکی چا لیئانه]

ف: سَمَاوَر.

ع: مَحْمَة.

ویندی هیه.

سه متووور

[لک: نامیریکی مزیقایه]

ف: سَمْتُور.

ع: سَمْتُور، سَمْتُور.

سه هم

لک: زهر، ژار. [زهر]

ف: زهر.

ع: سَم، دَعَف، دُعَاف، دُفَاف، قَشَب.

سه هوور

[لک: گیاندارنکه له ده‌لک و پشیله ده‌جیت، پیسته‌کی]

بفرخه.

ف: سَمُور.

ع: سَمُور.

وینه

سه همه

لک: بار، بر، میوه. [برهم]

ف: بار، بر، میوه.

ع: ثَمَر، قِطَف.

سه همه

لک: تهمه‌ره، تاسو، نازار. [بلا، کیشه]

ف: آسیب، آزار.

ع: حَادِثَة، نَازِلَة، قَادِحَة، قَارِعَة، دَاهِيَة، فَاجِعَة، بَلِيَّة،

رَوِيَّة، مُصِیْبَة.

سه همه

لک: سرگوزشت، گوزارشت. [چیزک، بصرهات]

ف: سرگذشت، گزارش.

ع: حِکَايَة، سَمَرَة، مَاجَرِی.

سه هه

لک: زورد، ته‌لایی. [زوردی ئالتووینی. (وله: نسپی]

سممن.)]

ف: سَمَنَد، زرد طلایی. (اسب سمند)

ع: أَصْفَر، سَمَنَد.

سه مدن

[لک: یاسمن (گوتیکی بناریانگی پتج پرده)]

ف: سَمَن. (گلی است معروف پنج برگ.)

ع: وَثِر، سَمَن.

سه مدن هوك - سَنَك

سه مدن هدر

[لک: گیانداریکه له نار ناگردا دژی.]

ف: سَمَنْدَر، سام اندر، سَوَمَنْدَر، سَمَنْدور،

سالامَنْدَر، سَمَنْدَل، سامندل، سَمَنْدول،

سَمَنْدُون، سَمَنْدوک، آذرشین، آذرشب، آذرگون.

(جانوری است در آتش زیست می کند.)

ع: سُرْفُوت، عِظَايَة، سَمَنْدَر، سَمِينَر.

وینه

سه مدن قور

[لک: پارچیه کی زرد ناسکی بناریانگه.]

ف: سَمَنْقور. (پارچه ای است خیلی نازک

معروف.)

ع: سَمَنْقور.

سه مدن فی

[لک: حملایه که له ده گی فریکه گتم دروست ده کزیت.]

ف: سَمَنْو. (حلوایی است از بیخ گندم سبز شده

می سازند.)

ع: نیده.

سه مدن فی

[لک: گتم یا نیسکیتک - بژ غورنه - که به بژنی

دستی کرده نی سالی نویوه ده پروتن.]

ف: سَمَنی. (گندم یا عدس مثلاً برای تحویل

سال سبز می کنند.)

ع: حَقْلَة، مَحَقْلَة.

سه نا

[لک: گیایه کی روانکری بناریانگه.]

ف: سَنَّا، سَنیا. (علفی است مسهل معروف.)

ع: سَنَّا.

وینه

سه مدن

لک: سَنَن. [کرین]

ف: خَریدن.

ع: اِشْتَرَاء، اِبتِیاع، شِری، شِراء.

سه مدن رووس

[لک: بوردیکی بناریانگه له کاربا ده پیت.]

ف: سَنْدروس، سَنْدَرَه، سَنْدَر. (سنگی است

معروف شبیه به کهربا.)

ع: سِنْدِرُوس.

سه ننگ

لک: کوچک. [برد]

ف: سَنگ، نَرَد...

ع: حَجَر، جَلَمَد، جَلَمُود....

سه ننگ

[لک: کیش، وزنه]

ف: سَنگ، سَنگَه.

ع: وَزَنَة، سَنَجَة.

سه ننگانی

لک: نه نازه، برابره. [بر، تندازه]

ف: سَنگ، همسَنگ، اندازه، برابر.

ع: مُعَادِل، مُسَاوِی، مِقْدَار، مِيزَان.

سه ننگان - سه لسه ننگن

سه ننگو - دَوَاقُو

سه ننگباران

لک: سَنگه سار، گزیه جوو. [بوردباران]

ف: سَنگسار، سَنگباران.

ع: رَجَم.

سه ننگن - کوچک ننگن

سه ننگ داجان

ل: ک: قورس بورن]

ف: سنگین شدن.

ع: ثَقُلَ، انْعَصَار.

سنگدان

ل: ک: گوشار خستنسمر.]

ف: سنگ دادن، فشار دادن.

ع: اعصار، ثقیل، توزین، استناد، اعتماد، اِثْكَاء.

سنگزاوهره

ل: بازار، سنگگا. [دژوار]

ف: آندززا، گاوزهره، پادزهر.

ع: حَجَرُ الْبَقَرِ، فادنهر.

سنگفروش

ل: کوچکچن. [بردرپژ، چپرپژ]

ف: سنگ فروش.

ع: بَلَاط، رَصَف، تَبْلِيط، تَفْرِيش. رَصِيف، مُبَلِّط

(طریق رَصِيف او مُبَلِّط)

سنگفروش کردن

ل: کوچکچن کردن. [بردرپژ کردن]

ف: سنگ فروش کردن.

ع: رَصَف، تَبْلِيط، تَفْرِيش.

سنگکا—سنگ زاوهره

سنگ لیتیان

ل: رَزْلِيتَان، قدرگرتن.]

ف: اَوْجَمَنْد داشتن.

ع: اعزاز، اِكرام، تَعْظِیم، تَقْدِیر، اِحْتِرام.

سنگلاخ

ل: زربان، کِیْفسان. [بمده لان، رقتن]

ف: سنگلاخ، سنگزار.

ع: حَرَّة، لُوب، ظَلْف، ظَلِيفَة، حَجِیر.

سنگ و بمرد

ل: نارچیز. [قورسای خستنه سمر.]

ف: سنگ گذاشتن، فشار.

ع: عَصْر، اِعْصَار.

سنگ و وهزن

ل: سنگینی. [کیش، قورسی، ریز، شکز.]

ف: سنگ، سنگینی، گرانی.

ع: وَزْن، وَقَر، وَقَار، رَزَانَة، ثَمَكِنْ.

سنگمر

ل: پارتزگا. [معتوتز. حشارگه]

ف: سنگر، پرهیزگاه، کمینگاه.

ع: مَكْرَس، مِتْرَاس، مِتْرَاسَة، مَحْرَس، حِصْن، مَكْمَن.

سنگسار—سنگباران

سنگکی

ل: نانیکه لیسر چمدا دبرژنرتت.]

ف: سنگک، سنگکی.

ع: طُرْمُوس، مَلَّة، خَبْرُ الْمَلَّة.

سنگین

ل: قورس. [بهکیش]

ف: سنگین، گران.

ع: وَاِزْن، وَزْن، فَاذِج، ثَقِیل، رَزِین.

سنگین

ل: گران، نارام، سرخو. [بریز، شکزدار]

ف: سنگین، گران، آرام، زریو، مهست، گران گوش.

ع: وَقُور، مُوقَّر، مُؤَدَّب، رَزِین، ذُو وَقَار.

سنگین

ل: داگیریاکه. [داگیرار، داهیزرار]

ف: سنگین.

ع: كَسَل، رَذِي، ثَقِیل، وَقِیْط.

سنگینبار

ل: بار سنگین. [باری قورس. (ناره تباری باره کیه.)]

سَهْنِگِی

ل: گران، سرخوئی، نارامی. [هینمنی، شکزداری]

ف: بُرهیش، پرهیش، پرهیش، فُرهیش، زُریوی،

مِهستنی، هنگ.

ع: وَفَر، مَکانه، اَدَب.

سَهْنِگِی

ل: قورسی. [بی: دسوردهبون (وال: قورسیوونی پی -

دیرجورلانهوه - که دمیته هژی رانپیراندنی نیشوکار.)]

ف: سنگینی، گران. (سنگینی یا مثلاً که کار دیر

انجام شود.)

ع: اَوَق، شَوَم، ثَقُل.

سَهْنِگِی کَوِچَک

ل: کم ژنهفتن، دیر ژنهفتن. [قورسیوونی گوئی، باش

نیستن]

ف: سنگینی گوش، دیر شنیدن.

ع: وَفَر.

سَهْنِ

ل: سندن، خرین، کرین. [به پاره و مرگرتن.]

ف: ستانن، ستاندن، سندن، خَرینن، گرفتن.

ع: شِراء، شِری، اِشْتِراء، اِبتِیاع.

سَهْنِ

ل: لیسَهَنَن، لَیْزِین، [و مرگرتن. زمرت کردن]

ف: گرفتن، بریدن.

ع: اَخَذ، سَلَب، اِئْتِزاع، اِزْدِکاء.

سَهْنِ

ل: گلوردان. [و مرگرتن، گلدانهوه]

ف: گرفتن، پذیرفتن.

ع: اَخَذ، قَبُول.

سَهْنَمَره

ل: لیسَهَنَمَره. [لیومرگرتنمَره]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت بار است.)

ع: اَثقال، ثَقیل.

سَهْنِگِی بار

ل: قورسی بار. [بارقورس (نارهتساری رلاخه: رلاخی

بارقورس.)]

ف: سنگین بار، گران بار. (صفت الاغ است.)

ع: مُوَقَر، مُوَقَر، ثَقیلُ الحَمَل.

سَهْنِگِی پا

ل: پالورس. [کسیک که دیر دمجوریتسوه و گرجوگون

نیه.]

ف: سنگین پا، گران پا.

ع: مَآوُوق، مَشووم، ثَقیلُ القَدَم.

سَهْنِگِی دهس

ل: دیردهس. [دسوسان، بی: دسورده (کسیک که کارگلی

دهستی دیر توار دهکات.)]

ف: سنگین دست، گران دست. (کسی که کارهای

دهستی را دیر تمام کند.)

ع: مَآوُوق، ثَقیلُ الیَد، بَعلیُّ الیَد.

سَهْنِگِی سر

ل: سرقورس، سردهخت. [که للریق، قیسچمه]

ف: سرگران، سنگین سر، سخت نگام.

ع: شَدیدُ الشَکِیمه، ثَقیلُ الرَأس.

سَهْنِگِی و گران

ل: سَهَنگِی، سرخو، نارام. [هینمن، شکزدار]

ف: زُریو، مِهست، آرام، سنگین، گران.

ع: مُوَقَر، مُوَقَر، وَفَر.

سَهْنِگِی

ل: قورسی. [به کیشروون]

ف: سنگینی، گران.

ع: ثَقُل، ثَقالة، وَزانه، وَزَن.

ف: پس‌گرفتن، بازستاندن.

ع: استرداد.

سه‌ننه‌وه

ل: واورژ. (یه‌کئی دای نه‌دا و یه‌کئی نه‌پس‌یتته‌و.) [سندنه‌وه

(ره‌لادانه‌وی گۆرانی.)]

ف: بازگفتن، واگفتن. (جواب گفتن آواز)

ع: ئَرجیع، ئَردید.

سه‌نه‌ج

ل: کاغز، نویشته. [به‌لگنامه. قباله]

ف: چک، بیله، تَرده، نوشته.

ع: سَنَد، سِجِل. قَبَالَة.

سه‌نه‌ل

ل: سَمَل. [دره‌نیتیکی بزغۆشه].

ف: سَنَدَل، چَنَدَل، چَنَدَن.

ع: صَنَدَل.

وینه

سه‌نه‌لی

[ل: کورسی لاس‌ر داتیتشه. «سندل» به‌مانای پیلاوه،

«سندلی» واته: جینگلی کوش.]

ف: زیرگاه، صندلی، سَنَدلی. (سندل بمعنی

کفش است، سَنَدلی یعنی جای کفش.)

ع: کُرُسی، صَنَدکی، مَقَعَد.

سه‌نه‌لی سه‌نه‌ری

ل: سه‌نه‌لی بان‌بار. [کورسیه‌ک که دوش‌تیتته‌و و له باردا

ه‌ه‌لده‌گه‌دریت.]

ف: صندلی دولایی.

ع: مُئْئْی، مُدْرَج، مَطْوِی.

سه‌نه‌لی کلیم

ل: سه‌نه‌لی پارچه‌یی. [جۆره کورسیه‌کی پارچه‌یه که

دوش‌تیتته‌و.]

ف: آندول.

ع: مَطْوِی.

وینه

سه‌نه‌تر

ل: تەرس، لاس، سەور، شیاکه، پەیین. [(پیسایی گا و

ناژ، له‌کاتی تر.)]

ف: سِرگین، گشته، غُوش، غُوشا، غُوشاد،

غُوشای، غُوشاک. (مدفوع گا و یا سایر

حیوانها)

ع: رَوْث، خُره، رَجع، دِمَن، رَجیع، خُثا، جَلَة، لَاث،

سِرگین

سه‌نه‌ترکیش

ل: پەیین‌کیش، کورت‌کیش. [گسک‌دی زیل و غوشرخاڵ.]

ف: هاری، بَراو، سرگین‌کش.

ع: کَنَاس.

سه‌نه‌ترکا

ل: سەورگا، سەریوان، لاسگا. [سەلوتنک، سەروئیلک]

ف: شَلَه، شَلْتَه، شُولَه، تَبیرَه، سرگین‌گاه.

ع: دِمْنَة، مَرَاث، مَخْرَه.

سه‌نه‌ژه

[ل: نام‌رازیکی جۆلایه.]

ف: سنیزه. (افزار جولایی است.)

ع: سَنَیْجَة.

سه‌هوا

ل: سه‌با، بای سه‌وا، بای خورمه‌لات. [ناری بابه‌که.

(برانبیری بای رَنژانوا.)]

ف: باد‌برین. (ضد باد‌دیور)

ع: صَبَا، اَیِر، هَیِر، رَیْحُ الصَّبَا، قَبُول.

سه‌وابت

ل: به‌راجا‌گل، رَیسا‌گه‌گل. [راو‌ستار‌گل، جینگه‌گل]

ف: بزجایگان، بزجاماندگان.

ع: ثوابت، ثابتات.

سواد

ل: خوشتن، خوشتواری. [خوشتواری (بهره و توانایی

خوشتنداری).]

ف: خواندن، سواد. (مَلَکَه ی خواندن)

ع: قِرَاءَة، عِلْمُ الْقِرَاءَة.

سواد

ل: رونویس. [رونویس، لبعرنوسرا]

ف: رونویس، رونوشت.

ع: نُسْخَة، سَوَاد، مُسَوَّدَة.

سواد

ل: رمشی. [رمشیتی، برانبری سپیتی]

ف: سیاهی.

ع: سَوَاد.

سواددار

ل: خَندَمَار. [خَندَمَار]

ف: سواددار، باسواد.

ع: قَارِئ، مُقَرِّئ، عَالِم.

سواده

ل: پیاده، سَدَلَت. [برانبیری سوار. (کسینک که پنداریستی

سفری پی نیه).]

ف: پیاده. (پی اسباب سفر)

ع: راجل، مُجَرَّد، مُتَرَجِّل، (مُشَاة) **فِیَادِج**.

سواو

ل: دورس، راس، بهجیگه. [دورست، بهجی]

ف: هوده، بجا.

ع: سَوَاب، حَق.

سواو

ل: پاداشت، قمری. [دسکرت، قمربر]

ف: کرفه، پاداش، داشاد، سَوَاب.

ع: ثَوَاب.

سودا

ل: ولین، بیژ، رشایی. [نخوشیتیکی پیسته.]

ف: بُرِیُون، گُریُون، اَگُریُون، گِرارُون، گِوارُون،

کِوارُون، اَنَدُوب، اَنُروب، اَنَدُروب، اَنَدُوج، اَنَدُفن،

ولین، داد.

ع: سَوَداء، سَوِیداء. قُویاء، حَزَان.

سودا

ل: دادریست. [مامده]

ف: سَوَداء، دادوستد.

ع: مُعَامَلَة.

سوداگمر

ل: بازرگان، دادریستگمر. [تاجر، مامدلیچی]

ف: سوداگر، دادوستدگر، بازرگان.

ع: مُعَامِل، تاجر.

سودر

ل: هستم. [سبرهیتانی پژمه. (دزی جغت).]

ف: صَبَر. (ضد جَخذ)

ع: صَبَر، عَطَمَة.

سودر

ل: سَدَنِیر، سَدُور، تَرس، لاس. [شیاکه، پدین]

ف: سَرگین، غُوش، غُوشا، غُوشاد، غُوشاک،

غُوشای، گشته.

ع: رَوْتُ، خُراء.

سودر

ل: نارام، یواش. [هتِراش، لَسَرغَز]

ف: آهسته، آرام، یواش.

ع: تَأَثُّی، بَطْؤ.

سودر

سوزیوگ

ل: سوز. [شینور، رراو]

ف: سبز، سبز شده، روّیا، زویدده، رسته، دمیده.

ع: نابت، نامی، نَبات.

سوزیوون

[ل: رران، شینورن]

ف: رستن، روییدن، رنگیدن، دمیدن، سبز شدن.

ع: نَبَت، نَبات، اِنْبَات، ثَنَبَت، نَشَا، نَشُو، نَشَاة، نَمُو، حُصُول، وَصُول.

سوزیوهر

[ل: مامه‌ئی سه‌لم]

ف: زُشون، آرْمون، پیش خَرید.

ع: سَنَم، سَنَف.

سوزیووش

ل: تهر فرۆش. [فرۆشتنی کشتوکال به سوزی. (دایرشتی

بکهر به‌لام مانای چارگ ده‌دات.)]

ف: ترفروش. (بر وزن فاعل است. مقصود

مصدر است.)

ع: اِجْبَا، مُحَاقَّة.

سوزیوگردن

[ل: رراندن]

ف: رویانیدن، سبز کردن.

ع: اِنْبَات، تَحْصِيل.

سوزه

ل: گیا، سوزه‌لائی. [اگیای تهر.]

ف: سبزه، مَرغ، گیاه. (سبزه‌ی تر)

ع: حَضْرَاء، عَشَب، کَلَّا، نَبَت، نَبات.

سوزه

ل: گیا. [اگیای سوزی وشلکور.]

ف: سبزه، گیاه. (علف سبز خشکیده)

ل: سه‌بر، ورینگ، نارام، تار، لینگ، مهنه، وه‌قره.

[دان‌پنژداگرتن، خُزراگرتن]

ف: شکیب، شکیبایی، شکیفَت، ژکفر، ژکفری،

نیناد، مولش، آرام، تاب، بردباری.

ع: صَبَر، قَرَار، طَاقَة، تَحْمَل، تَجَلَد، كَفَّ نَفْس، ثَائِي.

سهور

ل: گا. [کهلوی گا، کهلوی درهم.]

ف: گاو، گاوگردون. (برج تور، برج دوم)

ع: ثور. (بُرْجُ الثَّور)

سهورکه

ل: بۆسه، بوتسه، نارام بگه، مهنه‌ی بکه، وه‌قره بگه،

جاری، جارتیکان. [لسهرخ به، راوسته!]

ف: بشکیب، بایست، آرام‌بگیر، بیاسای!

ع: اصْبِرْ، ثَوَّقْ، ثَانَ، عَلَي رِسْلِكَا

سهورکه‌ر

ل: وه‌قره‌گیر، ورینگ‌گیر. [خُزراگر، دان‌پنژداگر]

ف: ژکفر، شکیب.

ع: صَابِر، صَبُور، مُتَحَمِّل.

سهورگا

ل: سدنیزگا، سدریوان. [سرمزئلك، سدنزئك]

ف: شَلَه، شَوْلَه، شَلْتَه، چمین، تبیره، سرگین‌گاه.

ع: مَنَه، مَوَات، مَزْنَلَه، مَخْرَه.

سهوز

[ل: رهنگیکه.]

ف: سَبَز.

ع: أَخْضَر، خُضْر.

سهوز

[ل: شین، رراو]

ف: سبز، رسته، روئیده، دمیده.

ع: نَابِت، نَبَات، نَبَت. حاصل.

ع: قَلِيف، قَلِيب، كَلَا. قَتَّ، خَنَى، لَيْف.
سوزده

ل: گه‌نگزن. [رشتاله]

ف: سبزه، سبزه چوده، گندم‌گون.

ع: آسمر، أَخْضَر، آدم، سَوْدَة.

سوزده‌کوا

ل: خرم‌مرؤه. [کنده‌سه]

ف: سَبْزَك، سبْزَقْبَا، کَرَبَه ...

ع: أَخِيل، خُضَارِي ...

وینه-فوسرین

سوزده‌لان

[ل: سوز‌زار]

ف: سَبْزَه‌زار، سَبْز، خُرم.

ع: خَصِيب، عَشِيب، مَرَج.

سوزده‌لانی

ل: چیمه‌ن، میرگ. [گیاجار، چمنن]

ف: مَرَج، چَمَن، سبزه‌زار.

ع: خُصْب، خِصْنَب، خَصِيب، خُضِر، خُضراء،

خُضَيْمَة، مَرَج، عَشِيب.

سوزی

[ل: سوزده: گیای دست‌چین بز خواردن.]

ف: سبزی، سَمُو، تَرَه.

ع: بَقْل، لِفَاط، خُضار، خُضِر.

سوزی

ل: میوه، شینایی. [میوه، بفر]

ف: میوه، سبزی.

ع: فَاكِهَة.

سوزی

[ل: سوزتی (رنگی سوز).]

ف: سبزی. (رنگ سبز)

ع: خُضْرَة.

سوزات

ل: دیاری، دساریز. [دس‌تریقانه: پتشک‌شیک که پاش

گیرانوه له سلفر دیدن به خوش‌ریستیک.]

ف: سُوغَه، سُوغَات، بَلْک، اَرْمَقَان، یَرْمَقَان،

راه‌آورد، دست‌آویز، دست‌سوزده، راه‌واره.

ع: كُحْفَة، هَدِيَة، عَرَاضَة، لُهْتَة. زَلَه.

سوزانی

ل: ... چنگله. [قیرتانی بیجروله.]

ف: باوین، ساوین، ساویس، گیره، سَراچه،

چاللی.

ع: سَنَة، مِشِيعَة، اَرْمَل.

سوزن

[ل: رود‌کینکه.]

ف: زلف‌عروس‌ان، سرخ‌مرز.

ع: غَصَى الرَّاعِي.

سوزن

ل: پارز. [سدآپ (سولتی بدلم لی‌خورین).]

ف: چَهه، خَلَه، بِلْک، فُه. (پاروی کشتی‌رانی)

ع: مُرْدِي، مِقْدَاف، مِجْدَاف، مِجْدَاف.

وینه-پاروی‌کشت

سوزنک

[ل: گیای‌که مشک‌پی قانگ دده‌ن.]

ف: گیاهی است که مشک را با آن بخور دهند.

ع: ...

سوزه

ل: گوز. [ده‌ری نار له سواتت.]

ف: سَبْئُو، کُوزَه.

ع: کُوز.

سوزله

[ل: سەبەتە]

ف: سَبَد، سَوَد، لَوَدە، نَوپان، کوار، کوارە، کوارا،
کبارە، دام و ز، کَلج، کَلج.

ع: قَرطَلە، دَوَحَلە، سَقَط، سَلَّە، نَقَلانە.
وینە

سەوین

ل: دەش. [جینگى شت تێکردن.]

ف: وُند، آوُند، آوُند، باهار، سَوین.

ع: ظَرْف، وِعاء، اِناء، اَنِیە.

سەهلەنگاری

ل: ناسانگى. [گویەدان، گزنگى نەدان، چارێشى]

ف: سەهل انگاری.

ع: تَساهُل، تَسامُح، تَمَهَل.

سەهنە

ل: نەزەرا، بى گزچکە. [سەرسەخت، کەللەریق]

[گویەتیست]

ف: سَكاچە، سەتیهنەدە، سەتیزکەندە، نەشنوا.

[حرف نەشنو]

ع: غَنود، عَنید، لَجوج.

سەهو

ل: جەوێیان، سەرچەوون، لەسەرچەوون، لەبەرچەوون،

لەهۆشچەوون. نەزانست، پەشەزکیان. [سەرلێشتیان،

ل: تێکچەوون]

ف: شکوخی، ریژک، رَمژک. نادانستە، ناخواستە،

فراموشی.

ع: سَهو، فُهو. خَطَا، غَلَت. نسیان.

سەهۆل

ل: یەخ. [سۆلە، ئاری بەستور. (وشەیهکی کرماجیه).]

ف: یخ، مسر، هەسر. (کرماجی است).

ع: یَخ، جَمَد، جَلید.

سەهەن

ل: سَیوهر. [سَیوهر (سایه درخت).]

ف: سَهَند، سایه. (سایه ی درخت)

ع: فَيء، ظَليل، ظَليلَة، هَلل.

سەبیاح

ل: کێفگەر، شارانگەر. [گەڕیدە، گەشتیار]

ف: زمین پیمما، جهان گرد، گیتی نورد.

ع: سَبَاح.

سەبیاحت

ل: گەشت، گەریان، سەریان. [گەشتیاری، گەڕیدەیی]

ف: غوش، گەشت، گردش. جهان گردی.

ع: سَبَاحَة، تَفَرُّج.

سەبیحوون

[ل: ئاری روبرێکە. (ررباری سەبیحوون).]

ف: سَبِحوون. (رود سبیحوون)

ع: سَبِحوون.

سەبیحه

ل: ناله، شەبەح، شەبەح. [گرمە، شەرقە، زریکە]

ف: شَیبه، شَلِیخه، ناله، فریاد.

ع: صَبِیحة، صَهیل.

سەبێزکە

ل: سَبْكَ. [سَبْزەتۆکە (گیایە که بۆ خواردن دەشیت).]

ف: علفی است خوردنی.

ع: ...

سەبیر

ل: گەشت، گێژ، سەریان، گەریان. [گەران لە دەشت و در.]

ف: گەشت، غوش، گردش.

ع: سَبِی، سَبَاحَة.

سەبیر

ل: تواشا. [نوارپن، روانن]

ف: تماشا، نگاه کردن.

ع: نَظَر، نَظَارَة، تَبَصُّر.

سهیران ← سهیر

سهیرانگا

ل: گیلگه. [جینگه سیران کردن.]

ف: گردشگاه.

ع: مَسِير.

سهیزان

ل: ژتیزوینی، سردار. [ژیرخان]

ف: شبستان، سفاته، سرداب، سردابه،

زیرزمینی.

ع: دِیَمَاس، دُولُج، قُغَب، قَبو، سَرَب، سرداب.

سهیغه

[ل: سورکه‌لغاری «سفیوللا» یه.]

ف: مخفف «سفیوللا» است.

سهیقل

ل: پرداخ. [سافلورس]

ف: پرداخ.

ع: صَیْقَل، جَلَاء.

سهیل

ل: لاپار، لافار، لاسامه، لوشاره، سهیلار. [سیلار]

ف: لاختیر، لوشاره، سیلاب، قَر.

ع: سَیْل، زاعِب، آیهمان.

سهیلاو ← سهیل

سهیلاوکن

ل: لافلوکن. [کنند، زوریک که لافار دایدیوه.]

ف: قَر کُند، سیلاب‌کند.

ع: جُرْف.

سهیلک

ل: لافلوگا. [سیلارگا]

ف: قَرگاه.

ع: مَسَل، مَسِیل.

سهییاره

ل: بَیْم، رومان. [هماری گپزلک.]

ف: نَرْدَمَه، نَرْدَمَه، هَرَبَاسَت، رَوان، گردان.

ع: سَیَّارَة. (سَیَّارات سَبیع)

سی

[ل: ژماره پاش بیست و نۆ.]

ف: سی.

ع: خُلاشِین.

سی

[ل: نندامی هئاسدان له لشد.]

ف: شَش.

ع: رَه، سُحَر، سَحَر، سَحَر.

وینه

سی

ل: نازار سی. سل. [نخوشی سی، دوردسی. هروها:

سیل]

ف: آزار شش. سل.

ع: ذَاتُ الرِّقَّة. سَل، سُلَال، هُلَاس، دِق.

سی

ل: سیان. [ژماره پاش دور.]

ف: سه.

ع: ثَلَاثَة.

سیا

ل: رَمَش، مَشکی. [رمشگینه، براتبری سپی.]

ف: سیاه، تیره.

ع: أَسْوَد، أَسْحَم، أَسْحَم، أَحْثَم، أَكْفَح، حَالِك.

سیاتاله

ل: رَه‌شتاله، سیاهرده. [نهمری میله‌رومش.]

ف: سیه‌چرده، سیاه‌چرته، سیاه‌قام.

ع: اَسْمَر، آدم، اَقْتَم.

سیاتاله

ل: به دېه خت، رزږېش، کولول، سیاچاره. [کلول،

چارمېش]

ف: بدبخت، بداختر، سیهروز، سیاہبخت.

ع: شَقِي، مَنحُوسُ الطَّالِع.

سیاچاره ← سیاتاله

سیاهمړه ← سیاتاله

سیار

ل: کومله، شاگرد. [ناریکار، بردهست، کوتابی]

ف: سیمیار، دستیار، مددکار، یاری دهنده.

شاگرد.

ع: مُعِين، تَلْمِیْذ، مُتَعَلِّم، (مُتَعَلِّمَة)

سیار

ل: سیلدار، سیلای (سوکه له کراوی «سیدار».)

ف: دارای سل. (مخفف «سیدار» است.)

ع: مَسْلُول، مَسْحُور، مَسْحُوف، مَدْقُوق.

سیارخان

ل: ریحانه پرده.

ف: آس، اَسْفَرَم.

ع: حَقِيق.

سیلزاخ

ل: زاجی رش.

ف: شخار، قلبیا، زاج سیاه.

ع: قَلْبِي، زَاغُ الْأَسَاكِفَة.

سیاسالی

ل: رشک‌سالی. [گرانی، قاتوقری (سالی نهات).]

ف: خَشْک‌سالی.

ع: جُدُوْبَة، مُخُول، اُفُوک، شُصُوب، شَهَب، کَحَل،

اِکْحال. تَجْدُب، (سَنَة جَدْبَاء)

سیاسهت

ل: پرنساری، خاکداری. [رامیاری]

ف: پرستاری، کشورداری.

ع: سَیَاسَة.

سیاسه‌ران

ل: درویشگل، سادات

ف: سیه‌سران، درویشان.

ع: درویش. سادات.

سیان

ل: (ل: نورسینی وشه به خستی کیشرار، بز نمونه:

«نملواصل» ناوا دهنوسن: بحرته.)

ف: سیاق. (نوشتن کلمات با خطوط ممتده، مثلا

الواصل را اینطور [مانند شکل] می‌نویسند.

ع: سیاق.

سیاق

ل: ماری، رکلین. [مارپرانه]

ف: کابین.

ع: سیاق، صداق، عَقْر، شَبْر، حَبَاء.

سیاقه‌لهم

ل: نیگاری رنگ نه‌کراو.

ف: گزار، پیرنگ.

ع: رَسَم، طَرَح.

سیاهار

ل: ره‌شار. [ماری سیارنگ.]

ف: سیه‌مار، مار سیاه.

ع: سَالِخ، اَسْوَد سَالِخ.

ویندی‌هیه.

سیاهال

ل: ره‌شال، درار. [تاول، چادر، کزن]

ف: سیاه‌چادر.

ع: فُسْطاط، خِیاء، حِواء.

سیان

ل: گاین، پهرین. (سه‌گ) [جروت‌برون]

ف: سپوختن، گادن.

ع: وَطَن، جِماع.

سیان

ل: سَن. [ژماره‌ی پاش‌دور]

ف: سه‌تا، سه.

ع: ثَلَاثَه.

سیان‌سیان

ل: سَن سَن. [سَن - کس یا شت - له پاش سیتی تر.]

ف: سه‌تا سه‌تا.

ع: ثَلَاث، مَثَلث.

سیانه

ل: سیان. [سَندَن‌مِی]

ف: سه‌تایی.

ع: مَثَلث، ثَلَاثَه.

سیالو

ل: رهش، سیا. [رهنگی‌که]

ف: سیاه.

ع: اَسْوَد.

سیالوله

[ل: رشکه: تۆرتکی رشه، ده‌یکن به ناندا.]

ف: سَنز، سَنیز، شونیز، شینیز، کُرنج، کُونج،

غَرْمَج، غَرْمَج، بوغُنْج، خُنْجک، خُونْجک

سیسارون، سیاه‌دانه.

ع: شونیز، شینیز، اَلْحَبَّةُ السَّوْدَاء.

سیالون

ل: بَرَن رَش. [رَشانگ، بَرَن‌سور]

ف: بَرَن سیاه.

ع: اَلْمَعْرُ اَلْاَسْوَد.

سیاهه

ل: قَه‌لَه‌مَدَا. [لیسته]

ف: سیاهه، آواره.

ع: قَاهِبَّة، اَرْقَام، بَیان.

سیتاز

ل: کِه‌رَشَه‌لَه. [یاره‌کی بناربانگه.]

ف: پُشتک‌بازی. (بازی معروف است.)

ع: قَقِیْزِی.

سی‌بن‌هررد

[ل: گُرتَزِکَه، سِی‌بَن‌عَمَرزِله]

ف: لارو.

ع: قَیْصوم، ثُلُحُ اَلْاَرْض.

سیته‌ر

ل: سِی‌وَر. [سایه]

ف: سایه.

ع: ظِل.

سیتپا

ل: دِزِپا، سِپایه. [سِپایه‌ی ناگردان.]

ف: سه‌پایه، دیگ‌پایه، دیگ‌پا، دیزندان.

ع: مَنصَب، غُداف، اُلْفِیَّة.

وِتَنه‌ه‌یه.

سیتپا

ل: مَه‌شَکَه‌ژَن. [سِپایه‌ی مَشَکه.]

ف: سه‌پا، سه‌پایه، سه‌چوبه.

ع: شِجَاب، مِشْجَب، شُجَب، حَمَائِر، حَمراء.

وِتَنه

سیلاره

[ل: سِی جَزْمِی بَشْرِیش‌کَرای قورئان.]

ف: سسی پاره. (سسی جزوهی قرآن که مجزا باشد.)

ع: أجزاء.

سیپال

ل: پزشن، شهنګ. [جلویرګ. کلوپل. رایځ]

ف: پوشاک، پوشنه، رخت.

ع: لباس، دثار، ثوب، ظهرة، فرش.

سیپال

ل: چنگاڼ. [بزلماجی و رڼا] هر میشته (کولنیزه

تریت کرار له رڼدا.)

ف: چنگال، چنگالی، سکارو.

ع: حیس، دلیک.

سیپالوو

ل: سیگزښه، ډډر. [ناروزه]

ف: سه پهلو.

ع: منشور، موشور، مُکُث.

ونه

سیپالوو

ل: سیسینه، سیحاجه. [دړکیتی سی چرکلی خږسکه، یا شتیکی دسکردی لږ پمشنه که له زیو یا ناسن دروست کرایت.)]

ف: سیالځ، سه پهلو، سه خاره. (خاری است سه شاخه، خودرو، یا شبیه آن از سیم یا آهن می سازند.)

ع: حَسَك.

ونه

سیپیه ← **سیپا**

سیپه

ل: ماشه. [زمانی تله، په لیبیتکی تفنگ.]

ف: غمازک، ماشه.

ع: ضامنه.

ونه ← ونه / ماشه

سیپهره

ل: شمور. [گیایه کی میزبرګه. هرړه ها: شمېر]

ف: سه پره، سه برګه، سَمَن، اُزُود، کُرکمان.

شېدر، شغفل، انده قوقی، اندقوقو.

ع: ثرق، نفل، قُوط، حَندقوقه.

ونه

سی پهل چهره

[ل: نسیپک که سی پتی سپه.]

ف: سه پاسفید. (اسپی که سه پایش سفید باشد.)

ع: حَجیل.

سی په یدا

ل: زاکان، سی زاک، سی جزره. [سی زاده که: مېست

گیاندار و رولا و بی گیانه.]

ف: سه گوهر، سه فرزند، زادگان، سه گونه، سه هستی.

ع: موالید ثلاث.

سیپلر

[ل: نامیرکی مزیقایه.]

ف: سه تار، ستو.

ع: مَهر.

ونه

سی تو

ل: روک کش. [روکیش (پاری روکیش. نیدیزمیشه له

مرژی دیوید.)]

ف: سه تو، سه تویه. (پول روکش، کنایه از آدم

دورو هم هست.)

ع: ستوقه.

سینه

ك: دزگ، فریت. [دزور]

ف: فرت، بالواسه.

ع: ستا.

سینه رله کی

ك: فده تاح پاشایی. [اجوره هه لپه رکیه كه.]

ف: سه خیز. (نوعی از چوپای است.)

ع: فرنج، فنرچ، فرنجه.

سی: جوره — سی: په یجا

سینهك

[ك: برنکی دارمازوره.]

ف: پزغند. (یکی از ثمرهای درخت مازوج

است.)

ع: فزغند.

سینه چاه

ك: سیپالو، سینه خه. [در یکی سی چوکلید. هه روه ها:

هه شتیکی دسکردی سی چوكله.]

ف: سنیالخ، سه پهلو، سه خاره.

ع: حسك.

سینه خیه

ك: خه سه خانه. [نموشخانه]

ف: شه نندستان، بهبودستان، بیمارستان،

خسته خانه.

ع: صیخیه، مصیح، مستشفی.

سینه ر

ك: نه لسون، جادو، چاریدن. [چاریس]

ف: فره نست، نیرنگ، افسون، جادو، بامبول،

شعبده.

ع: سحر، طلسم، شعبده.

سینه ریلز

ك: جادوباز، نه لسون باز. [جادوگر]

ف: نیرنگ باز، جادوباز، افسونگر، بامبول باز.

ع: ساحر، مُشعید.

سیخ

[ك: سیخ، شیش (سیخی کیاب).]

ف: بُس، چلو، سیخ، گردنا، بابزن. (سیخ کیاب)

ع: شیش، سقود، مشوا، منضاج، سیخ.

بینه

سیخ

ك: راس. [راوستار، قبح (برانبیری لار).]

ف: راست، ستیخ، ستیغ. (نقیض کج)

ع: قائم، مُستقیم.

سینه پر

ك: درکینه، زهرنه فروته. [بینچوری بالنده که تازه پیری

دور کرده.]

ف: سیخ پر. (بچه ی پرنده که تازه پر درآورده

باشد.)

ع: مُسید، مُشوك.

سینه چه

ك: درك. [چقن.]

ف: سیخچه، خار.

ع: شوك.

سینه خه ی که نم

ك: داس، داسورله. [داسو (پرزوی گولده نم).]

ف: تزه، تره، سوک، آخگل، داس، داسه.

ع: سفا، شعاع، حسك.

بینه — چه پکته نم

سیخوار

ك: نه لاسه، نالاشك. [زولم]

ف: بژ، پژ، بشم، لشک، لشکه، سرماریزه.

ع: سَقِیْطَه، مَنَقِیْع، ضَرِیْب، جَلِید.
سی‌تخت

ل: سی‌لا، سی‌دووری. [لاکان: درِیژی و پانی و برزی.]

ف: سه‌سو، سه‌دوری، سه‌خت.

ع: اَبَعاَد ثَلَاثَة.

سِتَدَاجَرَه

ل: دار. [قناره]

ف: سه‌داره، دار.

ع: مَنَابَة.

وینِه-دار

سِتَدَاجَرَه

[ل: نشینگی باز یا بالنده‌کانی تر.]

ف: بَتَواز، بَتَواز، بَدَواز، بَدَواز، بَرَواز، پَرَواز، دازه،

آده. (نشین باز یا سایر مرغان.)

ع: مِیْقَعَة.

وینِه

سِدَاق

ل: مارِی، کارین. [مارمرانه]

ف: کابین، کاوین، مهریه.

ع: مَهر، مِیْدَاق، سِیاق، حِباء، شَب، عَقَر، حَبوَة.

سِیْدِیْق

ل: راسی، دوروسی. [راستی، دروستی، یه‌کپروسی.]

ف: هرتوز، راستی، دروستی.

ع: صِیْدِیْق، صَدَاقَة.

سی‌دووری-سی‌تخت

سیر

[ل: بنجی گیاه‌که، بَن‌تیره و دغورت.]

ف: سیر.

ع: ثوم، فوم.

وینِه

سیر

[ل: کیشیکه. (له «تاران» ۱۶ مسقاله و له «خراسان»

۱۵. یلک منی «تبریز» ۴۰ سیر که له «تاران» ۶۴۰

مسقال و له «خراسان» ۶۰۰ مسقاله.)]

ف: سیر، ستیر، استار. (در تهران ۱۶ مثقال

است، در خراسان ۱۵ مثقال، یک من تبریز

چهل سیر است که در تهران ششصد و چهل

مثقال و در خراسان ششصد مثقال است.)

ع: سیر.

سیر

ل: دیز. [رمی میلیویر.]

ف: سیر، تیره، تیر، دیز، پُرنِگ.

ع: مُشَرَب، مُشِیْع.

سیراج

[ل: سیرِش]

ف: رُحْبِیْن، رُحْبِیْنَه، کَتَخ، کِمِسک، لور، کامه.

ع: کَرِیص، صَرِیْب، صَرَب، اَللَبْنُ الْمُقْلُوع، شیران.

سیرایه‌ت

ل: راگی، تهنه‌ره. [بلاورنره]

ف: واگیر، درگیر، واگرفتَن، درگرفتَن، درگیر

شدن. پراکنده شدن، وُلُو شدن.

ع: سِرَايَة، تَجَاوُز، اِنْتِشَار.

سیرقی

ل: تَخْشَان. [بخشینره، دسبلازی، بغیزدان]

ف: سیری، ویل‌بخشی.

ع: اِسْرَاف.

سیرم

[ل: تایشیکی سپیه که گل‌شپنه‌کان به‌کاری دهینن.]

ف: تَسْمَه. (تسمه‌ی سفید که گیوه‌کشان

استعمال کنند.)

ع: سیر.

سیر

ل: سه‌یره. [بالتدیه‌کی بنایانگی دنگ‌خوشه.]

ف: سیره. (پرندۀ‌ای است معروف خوش‌آواز).

ع: ...

سیره

ل: سوریه، زیره. [زیره]

ف: فغان، گریه، زاری.

ع: نوحه، نباح، بکاء، زقاع.

سیره سیر

ل: سوریه سور، زیره زیری. [زیره زرد. (دربار مبرورۀ کسی

لیبر زرد برونیتی.)]

ف: فغان، گریه، زاری. (تکرار برای تکثیر است).

ع: نباح، بکاء، زقاع.

سیره نجن

ل: ریزرت، ریزرتزه. [نجن نجن، لعلت]

ف: سیرا نجن، ریزرت.

ع: اجزاء، شرایح، قطعاً.

سی زک - سی به یدا

سیرت - سوزی

سیس

ل: چرخ، ژاکاگ. [ژاکار، چرخولزج]

ف: پخس، پخس، پخسان، پخسیده، پخسیده،

پژولیده، پشولیده، پلاسیده، ژولیده، پژمرده.

ع: ذای، ذابل، کابی، ضام، ذیب.

سیس بون

ل: چرخ بون، ژاکان، سیسان. [ژاکان]

ف: پخسیدن، ژولیدن، پژمردن، پلاسیدن.

ع: ذوی، ذبول، کبو، ضمور.

سیرک

[ل: مبرورۀ که دهگیتی تیری میهد.]

ف: زیرک، سپیرک، سپیرو، سوسک، زنجره،

زانه، جرخه.

ع: ضرر، ضرر، ضرر، جُد، ضرر الیل.

وینه

سیسه مهر

[ل: سوسمه: گیاه که دژی زاری درویشک.]

ف: سیسنتر، سوسنتر، ذباب.

ع: نعام، نعام المک.

سیسه مهر نه عنا

[ل: گیاه که له نعمنا دهچیت.]

ف: جلیو، سیسنتر نعمنا.

ع: نعام.

سیسه

ل: لهر. [سیسه، لهر لاراز]

ف: ریقو، لاغر، پژمرده.

ع: ضعیف، نحیف، ذابل، ضام.

سیسوج

ل: سیگوشه، سیر. [شیره کی نمانده بی سی لایه.]

ف: سه گوشه، سننوسه.

ع: مکت.

وینه

سیسه له - سیسه

سیسیان

ل: چرخیان، ژاکان، سیسرون، چرخ بون. [ژاکان،

سیس هکمران]

ف: پخسیدن، پخسیدن، پژمردن، پژمردن،

پژولیدن، پشولیدن، ژولیدن، پلاسیدن، افسردن.

ع: ذوی، ذبول، ضمور، ذب، ذب.

سیسکه - سیسکه

سیسه‌ش

[ل: برتیه له هژده رژی سرهای بهار که شش رژی

با و شش رژی باران و شش رژی هتاوه، یا برتیه له

هژده رژی سرهای زستان هر بر ریزه. به هژده رژی

بهار ده‌لَین: «سیتشمی بهار» و به ههژده رۆژی زستان ده‌لَین: «سیتشمی زستان».]

ف: سه‌شش. (عبارت است از هجده روز اول بهار که شش روز آن باد و شش روز باران و شش روز آفتاب است. یا هجده روز از اول زمستان به ترتیب مذکور. هجده روز بهار را سه‌شش بهار و هجده روز زمستان را سه‌شش زمستان گویند.)

ع: ثلاث سَته.
سیتشه به

[ل: سیتشم]
ف: سه‌شنبه.

ع: ثَلاثاء، ثلاثاء، ثلاثاء.
سینه

ل: رته. [دارشته، گوته، سه]
ف: گفته.

ع: هیغه، لَفظ.
سینف

[ل: سیر]
ف: سیب، سیو، تیب، خاسپ.

ع: ثَلاح، **سیب**.
سیفات ← **سیفتات** [کزی «سیفت».] [جمع «سنت» است.]
سینفوک

[ل: گیاه‌کی بناریانکه له کرغی ده‌چیت.]
ف: علفی است معروف شبیه به کنجد.

ع: ...
سینف‌خورشه

[ل: سیری ترش].
ف: بَنَبل، سیب ترش.

ع: ثَلاح حامض.
سیفت

ل: ناوله مه، زیان‌کریاگ، [بیتچوری لبارچوو].
ف: آفگانه، فگانه، آپگانه، انداخته شده.

ع: سَقط، شَدَح، جَنَین.
سیقل

ل: گرفت، رووژ، [لعبزیون، سلوستان]
ف: گرفت، رُودل، سنگینی.

ع: ثَقَل، سُدّة.
سیقل

ل: گرفت، سه‌ردل سه‌نگینی. [قرورسرونی گده،
قعبزیون]

ف: گرفت، روول.

ع: ثَقَل، قَبَض، یُبوسّة.
سیقل

ل: سه‌نگینی، قورسی. [کیش، سنگ]
ف: سنگینی، گرانی.

ع: ثَقَل، وَذَن.
سیک

ل: پیزی، تریزه. [کۆم، تَنگ]
ف: پیزی، کون.

ع: اسَنت، مَقعد.
سی‌کۆ

[ل: سی کۆما، سی کورت]
ف: سه‌کود، سه‌تودم.

ع: تَتَلِیث، اَثلاث.
سینکۆشه

ل: سینسوج. [شیریه‌کی لهندازه‌یی سی‌لایه].
ف: سنڤوسه، سه‌گوشه.

ع: مُثَلث
وَلّه ← سینسوج
سی لا

ل: سی‌لانه، سی‌لز، سی‌لیزرگ. [سی‌لزنه: به سی لایی
نوشتاره، یا به سی لایی بادرارو.]

ف: سه‌لا، سه‌رشته، سه‌تاه.

ع: مَقْلُوث.

وینه ← سی‌لانه

سی‌لا ← سی‌فخت

سی‌لانه

ل: سی‌لا، سی‌لوز، سی‌تال، سی‌لیرگد. [سی‌لونه کراو یا به

سی‌لونه کراوی بادرلو.]

ف: سه‌لا، سه‌تاه، سه‌رشته.

ع: مَقْلُوث.

وینه

سی‌لچه

[ل: گیانداریک که لیریزی قلیشایت. (ولک: وشر که سی

لیری همید.)]

ف: سه‌لنچ، سه‌لب. (از قبیل شتر که سه لب

دارد.)

ع: اَعْلَم، نو ثلاثه شفا.

سی‌لیرگ ← سی‌لانه

سیم

ل: تن. [تیل]

ف: سیم.

ع: سِلک، مَقْتُول.

سیما

ل: به‌چک، جه‌نب، سه‌کوت، دیمه. [ردو، بیچم]

ف: سیما، چهره، رخساره.

ع: سیما، صوره، بشرة، هیئة، قیافة.

سیما

[ل: ناره بز ژنان.]

ف: اسم است برای زن.

سی‌سین

ل: قین‌جرین، نالوزیون. [تودیزون (نیدیزمه)]

ف: خشمگین شدن، آماسیدن شش. (کنایه

است.)

ع: غیظ، غَضَب، انتفاخ السَّحَر.

سیم خاردار

[ل: تملی درکاری.]

ف: سیالخ، خَسَنک، سیم خاردار.

ع: سِلک مُشَوک.

سیم‌کشی

ل: سیم‌کیشان. [دامزرائندی تملی کاربا و تملغورین و...]

ف: سیم‌کشی، سیم‌کشیدن.

ع: تَسْلِیک.

سیم‌کل

[ل: دیوار به کاکل سواخ دهن پاشان به گچ

ده‌پرازتنه.]

ف: دیم، سیم‌گل. (دیوار را کاهگل مانند سپس با

گچ تزئین کنند.)

ع: تشیید.

سیم‌ورغ

[ل: باتندیه‌کی نغمانیه.]

ف: سیم‌ورغ، سیرنگ، اشترکا.

ع: عَنقَاء.

سیم‌ک

[ل: صاف‌کردنی همدا به تل.]

ف: سیم‌ک. (نخ را با سیم صاف کردن)

ع: تَدْلِیص.

سین

ل: سینه، سینگ. [سنگ]

ف: سینه، بَتیا، کَش.

ع: صَنَد...

سین

ل: بسین. (هسپین) [بکری: پاشگریکه. (به تنیا به‌کار

ناهیتریت.)]

ف: گیر، خَر، ستان. (اسپ خر، اسپ ستان، تنها استعمال نمی شود.)

ع: مُشتری.

سین به «ث» کردن

[ل: زمانیکه کردن (وَلَا: شیوه ناخوارتنی مورسایه کان.)]

ف: سین را تا گفتن. (مانند لهجه ی کلیمیاها.)

ع: نُثْفَة.

سینزه

[ل: سیزده، سیانزه، زیاده، ژماره ی پاش دوانزه.]

ف: سیزده، زیاده.

ع: ثَلَاثَة عَشْر.

سینزه مانگ

[ل: همان سینزه مانگ (سالتیک که سیانزه مانگی همیده.)]

ف: بهترک، سیزده ماه. (سالی که سیزده ماه باشد.)

ع: کَبِیسَة.

سینزه همین

[ل: سیانزه همین، سیزده همین]

ف: سیزدهم.

ع: ثَالِث عَشْر.

سینگ

ل: سین، سینه. [سنگ]

ف: سینه، بَتیا، کش.

ع: هَنْدَر.

سینگه سپهری

ل: سینه سپهر کردن. [سنگ کرده قهلقان، به پیشوازی

تیوه چرون]

ف: سینه سپر کردن.

ع: اسْتِقْبَالُ السَّهَام بِالْأَكْبَاد.
«سینوما»

ل: شیره نسا، فانوس هیرا. [سینما]

ف: فانوس گردان، فانوس سحری، فانوس خیال.

ع: نَعْبُ الْفَانُوس، خِیَالُ الظِّلِّ، مُمَثِّل، مَسْرُح.

وینه

سینه نیشه

ل: ... گه لورنیشه. [سنگ نیشه. قورگنیشه]

ف: سَرَف، سینه درد، درد گلو.

ع: ذَاتُ الصُّدُر.

سینه باز

[ل: باز بردن پسر سنگدا له یاری «کوشک».]

ف: چخ، سینه باز. (از روی سینه جستن در

بازی کفشک.)

ع: قُفُوز.

سینه بدن

ل: گهرده بدن. [ملوتیکی ژنان.]

ف: سَمَاحَة، سَمَاحِچَة، سَمَاحِچَة، شاماخ،

شَمَاح، شاماخچه، شاماک، شاماکچه، شاماک،

گریوار، گریواره، گردنبند. (گردنبند زنان)

ع: عَصَبَة، قِلَادَة، عِقْد.

سینه بدن

ل: چه پهریدن. [دمرازه که سنگی مندالی له بیشکدا پی]

شَتَلَه دِدهَن. (سینه یی مندالان.)]

ف: باژرتد، باژرتگ، سینه بند، گردن بند.

(سینه بند اطفال)

ع: لَبَب، لَبِیَّة.

سینه بدن

[ل: سینه بری نمسپ.]

ف: سینه بند. (سینه بند اسپ)

ع: بنیقان، تصدیر، غرضه، لَبَب،
ویندی میبه.**سینه پالوو**

[ل: ژان و دود به هزی سرمالود.]

ف: پهلودرد.

ع: ذاتُ الجَنَب، ذاتُ الكَشْح، ذاتُ الدَّف.

سینه پوش

ل: شه رخه ف، جلیسقه. [سوریه: سرخی بی تولی

پیاراند.]

ف: سینه پوش، جلیسقه، جلتکه.

ع: عِلَقَة، صُدرَة، صُدرِیَّة.

وینده ← جلیسقه

سینه چاک

ل: چدن گران. [چنگار. شرانی]

ف: سینه چاک، چنگجو، هرزه، بی شرم.

ع: غَموس، شَرور، بَذِی.

سینه کردن

ل: کرانه کردن. [له شت کورتن و گرانسوی تیر.

[کرانه کردن تیر.]

ف: سینه کردن. (سینه کردن تیر)

ع: حَبو، خُطف.

سینه کش

ل: سهره ریزورده. [بهره ریزورده]

ف: سینه کش، سرابالا، فراز.

ع: صَعُود، ثَلَعَة، عَلُو، عَلِي، عَلَاوَة، عَلَايَة.

سینه کش

ل: تپه، بولونی، بولونایی، تپه لکه. [بلندی، بمرایی،

گرد لکه

ف: سینه کش، پُشته، بلندی.

ع: قَل.

سینی

ل: قارمینی. [دفرنگی پانه خواردن و خواردنوی دهخته

سر.]

ف: سینی، سنی، شتی، تال.

ع: طَبَق، صَبِیَّة.

ویندی میبه.

سیو ← سیف**سیوا**

ل: به جگه، جز. [بینجگه، جگه، بمی.]

ف: سیوا، جز، غلاوه.

ع: عَدَا، مَا عَدَا، عَلَى، سَوَى، غَیْر، وَرَاء.

سیواک

ل: دیان پاکوکر. [نو داری که له ده می پادیدن. (داری

سیواله.)]

ف: پیلو، جال، سَنَد. (چوب سواک)

ع: اِرَاک، مِجَرَد، مِسَوَاک، سِوَاک.

سیوان

[ل: سایبان: نامرزی سیرکر]

ف: سایه بان، سایبان، شاروان، شادریان،

شادروان.

ع: رَوَق، رَافَرَف، مِظَلَّة.

وینده ← سایه بان

سیودو

ل: دله بارمه که، دودلی. [دردزنگی، دوشکی]

ف: جگاری، پرویرگرد، سهودو، دودلی.

ع: تَرَدید، شَك.

سنی و دهخته

ل: سنی کات. [سنی زمانه که. (بهیانی، نیومز، نیواره)]

ف: سه هنگام. (صبح، ظهر، شام)

ع: أَلَوَاتُ الثَّلَاثَة.

سینه‌در

لک: سا، سه‌دن. [سینه‌در]

ف: سا، سایه.

ع: ظِلّ، فیه، سَمَر.

سینه‌در

لک: نسا، نسرُم، [نزار، نسر سینه‌در]

ف: نسا، نسا، نسر، نسریم، نش، سایه.

ع: ظِلّیل.

سینه‌در

لک: سینه‌در (نزهت سینه‌در).

ف: سه روز در میان. (تب)

ع: ربع.

سینه‌در

لک: په‌یون. (برزی سینه‌در). [په‌یوست، لکار]

ف: پیدوند، پیوسته. (ابروی پیوسته)

ع: مُغْصِل.

سینه‌در

لک: سینه‌در، سینه‌در (پشت و هردو پی).

ف: سه‌بندی. (مُلْتَقای پشت و دو پا)

ع: عَجَز، عَصْفَص.

سینه‌در

لک: سوریگ. [سوار]

ف: سوده، ساییده شده.

ع: مَحْكُوك.

سینه‌در

لک: سوریان. [سوان]

ف: سوده‌شدن، ساییده‌شدن.

ع: مَسَح، اِحْتِكَاک.

سینه‌در

لک: بدلاو‌گدرین، قه‌زاه‌گدرین. [بساقه، بقوربان]

ف: بلاگردان.

ع: صَدَقَة.

سینه‌در

لک: سینه‌در، یه‌ل له‌سی. [یه‌ل به‌ل له‌سی به‌ل].

ف: سه‌یک، سه‌بوده.

ع: کُث.

سینه‌در

لک: نازرونه.

ف: سَنَگ.

ع: عَقَر، ایزیم.

وینده-سنگ

اسی‌هستی

لک: زاکان، سزاکه، سی‌پیدا، سی‌جزره. [سی‌زاده‌که]

گیاندار و رولک و بی‌گیان.

ف: سه‌گوهر، سه‌گونه، سه‌هستی، سه‌فرزند.

ع: مَوَالِد ثلاث.

سینه‌در

لک: ونار. [سی‌گاسنه: زمری سی‌جار کیتلارار].

ف: شدیار، باسرم.

ع: فَلَاح.

سینه‌در

لک: یه‌ل له‌سی. [یه‌ل به‌ل له‌سی به‌ل].

ف: سه‌یک، سه‌بوده، یک‌سوم.

ع: کُث، تَثْلِیث.

سینه‌در

لک: سی‌کزی. [سی‌کوما، سی‌کمرت]

ف: سه‌یک، سه‌کود.

ع: تَثْلِیث، اَثْلَاث.

سینه‌در

لک: سی‌کزیمر. [کسیک که له‌سی به‌ل یه‌ل به‌ل]

ببرده کبریت. [

ف: سه یک بر.

ع: مُخَابِر، مَن لَهُ التُّلُث.

سینه کبری

لک: سی کزی، سینه کی. [سیلک بردن له دابش کردندا.]

ف: سه یک بری.

ع: مُخَابِرَة، مُثَالَّة.

سینه کی

لک: سی کزی. [سروش کردن]

ف: سه یکی، سه بخشی.

ع: مُثَالَّة.

وینه

شا

ل: پاشا، پادشا، قراَن. [سولتان]

ف: شَه، شاه، ریهه، خداوند، افسر.

ع: مَلِك، سُلطان، شاه.

شا

ل: شاد، دلشاد. [به‌کیف، خوشحال]

ف: شاد، شاه، شادمان.

ع: مَسرور، مَشعوف.

شا

ل: خروشا. (شا به حالی!) [خوش (و ل: خوش به حالی!)]

ف: خوشا، بها.

ع: طوی، مَرحبا.

شا

ل: تراشا، پروانه! [سیرکه، پنواړه!]

ف: بنگرا، نگاه کن!

ع: اِره، اُنظُرْ! قَبَصْرْ!

شاهادیه

[ل: کلمی مینى گمړه.]

ف: شاه‌بادیه، جام شهریارى، بادیه‌ی بزرگ.

ع: باطیة عظمی.

شاهز

ل: شاورس، شاوز. [بشترین بازی رار.]

ف: شهباز، شاهباز.

ع: بازی، شهباز.

وینه، هیبه.

شاهزای

ل: حاکمه کانی، حاکم حاکمه کانی، خانجانه کی. [میرمیرین:

یاریه‌که. هروره‌ها: دهره‌به‌گیتی: دمه‌لاتداریتی خان و

ناغاگان.]

ف: شاهبازی، خانجانی.

ع: لَعِبُ الشَّمْلِیک. مُلُوكُ الطَّوَانِف.

شاهانه

ل: شاورنه. [گیاه‌که.]

ف: شاهانه، شابانک، تنس‌سنگ. (علفی است.)

ع: بُرُوف، بَنَفَسْجُ الْکَلاب، شابانج.

شاهو

ل: بوړه‌که‌ړه. [کوندى گمړه.]

ف: بو، بوم، شاه‌بوم.

ع: بوف، بوم

وینه

شاه‌جره‌م

[ل: هنگریتیک که له پلورودا وشک بوویتت.]

ف: شاه‌بدرم، خُشک‌نگین، آبدندان.

ع: خُشک‌نجین.

شاه‌پرور

[ل: کستانه: جزیره‌پرورده‌که.]

ف: قسطل، شاه‌بلوت.

ع: کسثنا، بَلَوْتُ الْمَلِكِ، قَسَطَلْتُ، أَبُو قُرَّة، شاه بَلَوْتُ.

شاه‌نهر

[ل: سرزکی لنگرگا: بیریومیری گومرک له تسکلهدا.]

ف: شاه بندر، شه بندر.

ع: رَئِيسُ الْجَارِ، شاه‌بَنَر.

شاپ

ل: شپ، شپاله. [زله، شغزله (لینان به باسک یا بیری

دست).]

ف: بازو. تپانچه، کشیده. (زدن با بازو، یا کف

دست)

ع: عَصَد، ساعد. جناح. مَرَق. صَفْعَة، ضَفْدَة،

رَطْسَة، لَطَح، كَفَخ، ذَح.

شاپان-شاپ [اکو «شاپ»]. [جمع «شاپ» است.]

شاپان‌کاری

ل: شپان‌کاری. [دانه بر زله، زله لیدان]

ف: تَسْكَارِی، کشیده زدن، سیلی زدن.

ع: صَفْع، ضَفْد، رَطَس، لَطَح، كَفَخ، ذَح، اَلضَّرْبُ

بِالْكُفُوف.

شاپهر

[ل: شاپاتی میل. (پیری گوره).]

ف: شاه‌پَر، شه‌پَر. (پر بزرگ)

ع: قَادِمَة، أعشار. (قوادم)

شاه‌سمن

[ل: گریکی بناربانگه، رنگی سورد و پمیدی و

وشرعی و سپی هدیه.]

ف: شاه‌پسند. (گلی است معروف دارای چند

رنگ قرمز، چهره‌ای، بنفش، سفید.)

ع: ...

شات

ل: شاته، هاشه، هورشه. [خوهدلکیشان، فرویشان]

ف: شات، لاف، گزاف.

ع: شَلَف، أُسْرُوجَة، ثَفَاخُر.

شلفار

ل: شاتل، دواتل. [تلی گوری نامیری مزیقا.]

ف: شه‌تار، شاه‌تار، شاه‌رود، شهرود، تار بزرگ،

تار بَم.

ع: شه‌تار.

شالان

ل: هاتمت، په‌لامار. [شالار]

ف: سته، نهیب.

ع: دَعْرَى، حَمَلَة، بَطْشَة، صَوْنَة، ثَوْرَان، نُهَوْض،

وُثُوب.

شاطر

ل: پادو، بدو، نهران، پیاده. [مرزلی خوش‌پر، مرزلی

بپی.]

ف: پیک، شاطر، راه‌نُورِد، تیزرو، بدو، نُونَد.

ع: بَرِيد، قاصِد، قَانِب، قَيْنَاب، سَاعِي، فَيْج.

ویند-تیمه

شالان

[ل: گیایه‌که.]

ف: شاتل، رُوشَنَك. (علفی است.)

ع: شاطل.

شالوو

[ل: گاتور، تومسوره]

ف: شاه‌توت.

ع: ...

شاتوشورت

ل: هاشوروش، قومپرز. [فرویشان، خزه لکیشان]

ف: شات و شوت، باد پیمایی، باد پیمودن، لاف،

گزارف.

ع: سَلَف، اُسْرُوجَة، تَفَاخُر، تَكْبُر، ثَبَاهِي.

شاهه

[ل: جزره ناتیکی تغزوریه.]

ف: شاته. (نوعی از نان تنوری است.)

ع: سَمِید، رُقَاق.

شاهه-شات

شاهمره

[ل: گیاهه که.]

ف: شاه تره، شیتره، قرفت، بویه، خامشه،

هلیانه.

ع: عصاب، بَقْلَةُ الْمَلِكِ، شاه مَرَج، شاه مَرَج، شَیْطَرَج.

شاهیمان

[ل: شایثمان (سرو که لای «شایستی نیان».)]

ف: مخفف «شهادت ایمان» است.

شاجوان

[ل: تازه لار]

ف: شه جوان، شاه جوان.

ع: فتنی.

شاخ

[ل: لندامی رمق و زهی سری گیانداری ده: گا و بزین

و...]

ف: شاخ، بیراز، سَرُو، سَرُو، سَرُون.

ع: قَرَن، رَوَق، مِذْرَى.

وینه

شاخ

ل: شاهه، پهل، لفق، فاق. [لق]

ف: شاخ، شاهه، شَخ... .

ع: غُصْن، قَضِيب، شَعْبَة.

شاخ

ل: کیف. [کیتو، چیا (کیتوی بردین).]

ف: شاخ، شَخ، پَچ، پَژم، کوه. (کوه سنگی)

ع: طُود، طُور، جَبَل.

شاهخانه

ل: شاخ شمار. [سمرانی نازم.]

ف: شاهخانه، شاخ شماری، شاخ شمارانه.

(مالیات حیوان)

ع: میری، وَضِیْعَة.

شاهخان

ل: شیتان، چریکان. [زریکاندن]

ف: شیهه زدن.

ع: صِیَاح، نَعْرَة، نَعِی، جُلُوع.

شاهخان

ل: شرفان. [زیقاندن]

ف: شیهه کشیدن.

ع: شَهِیق، تَنْشُغ.

شاخدار

[ل: حدیوانیک که شاخی همیه.]

ف: شاخدار، باشاخ.

ع: اقَرَن، قَرْناء.

شاخسی

ل: دسراز. [دمبلار، دلارا، زق، دیار، بوجار]

ف: بخشنده، بَرَجَسْتَه.

ع: سَخِي، کَرِیم، بَاذِل، مُعْطِی. شاخص.

شاخسی

ل: دسرازی. [دمبلاری، دلارایی، زهی، دیارزون،

بوجارزون]

ف: بخشایش، بخشندگی، برجستگی.

ع: سَخَاوَة، كَرَم، عَطَاء، بَذَل، تَشَحُّص.

شاخ کردن

ل: چراغها و یسان، سر دست هاتن. [چپزکان کردن: (دور

دست بپرز کردن روی نسیپ) و لیسر پاشور و ستانی.]

ف: چراغها ایستادن، سر دست آمدن. (دو دست

برداشتن اسب)

ع: شَبَو، شَبَاب، شُبُوب، طُمُوح، اِتْلَبَاب.

وینده—چراغها

شاخکمر

ل: چالاخ، تیتته سر دس. [چپزکانکمر]

ف: چالاخ، سر دست می آید.

ع: شَبُوب، طُمُوح، شَابِي، شَبَاة.

شاخ نه‌فیر

ل: بَرَق. [جوزه کپرنایه‌کی بچورکه.]

ف: نفیر، شاخ نفیر، بُرغو، شَاوَعَر، دمامه، نای

رومی.

ع: نَفِیر، بوق.

وینده

شاخویه‌لک

ل: تینجمر وینجه، نوخته‌موخال. [نارایش، رازانور،]

ف: پایون، پیرایه، شاخ‌ویرگ.

ع: حَشَو، زَوَائِد.

شاخه

ل: لهق، پدل، چل، شاخ، حاجه، فاق. [لق]

ف: شاخه، شاخ، شَخ، رَخاره، بَرزه، ستاک، نهال.

ع: غُصْن، فَرع، قَضِيب، شُعْبَة.

شاخه

ل: قرمه، تربیه. [قرچه: ده‌گی‌کمه. (رولک: ده‌گی شکانی

دار.)]

ف: گُرَنبِه.

ع: هَزِیم، قَصِیف.

شاخه

ل: شریخه، شیته، چریکه. [زریکاندن، زیقاندن]

ف: شَیْهه.

ع: صَیْحَة، نَعْرَة، جُلُوع.

شاخه‌شاخ

ل: شریخه‌شریخ، چریکه‌چریک، شیته‌شیت. [زریکه‌زریک،

زیق‌زیق (دور بار موندو، کی لبیر ززروونیستی.)]

ف: شَیْهه. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: صِیاح، بُغَار، جُلُوع.

شاخه‌وشاخ

ل: باسکوباسک. [تقارلق (له لقی‌کمه) پیرینه سر لقی‌کی

تر.]

ف: شاخه به شاخه. (از شاخه‌ای به شاخه‌ی

دیگر پریدن.)

ع: طُفُور.

شاخه‌ی باردار

ل: شاخه‌ی پدیرن. [لقی متوریه‌کرار.]

ف: جوجم، فرهنگ، فره‌نگ.

ع: عُقْلَة، مُطْعَم، فَرْمَنج، فَره‌انج.

شاخه‌ی پمیوه‌ن—شاخه‌ی باردار

شاخه‌ی خم‌فیک

ل: کموشه. [تورلکیش‌کرار. (لقی درخت.)]

ف: خُفْتِه، خُفْدِه، خُفِیدِه، خوابیده، خوییده،

خبیده، فره‌انج. (شاخه‌ی درخت)

ع: عَکِیس، رَقِید.

وینده—خَم‌فان

شاخه‌ی مینو

ل: تهرز. [لقی دارمیتر.]

ف: شوش، زغاک، آژغ، شاخه‌ی مو.

ع: سرغ، قضیب.

شاد

ل: دلخوش. [به‌کیف، خوشحالی]

ف: شاد، شادمان، خُرسند، خوشنود، خوش‌دل، خُرم.

ع: مسرور، مشعوف، بهیج، مُفرح، مُنبسط.

شادانه

ل: دان به‌نگ. [گیاهه که دهنه‌کانی گهرویه و له که لاکانی

«حمشیه» در ده‌تیرت.]

ف: شَه‌دانه، شاه‌دانه، کَنودانه، تخم پَنگ.

ع: بَزْرُ الْكُتْب، بَزْرُ الْقُتْب، بَزْرُ الْبَنَج، شاهدانج.

شادبوون

ل: به‌کام‌گه‌ین. [گهیشتنه نارات.]

ف: جَم‌تود، به‌کام رسیدن، شاد شدن.

ع: نَیل.

شادکامی

ل: شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادکامی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَۀ، اِنْبِساط...

شادکامی

ل: به‌خ. [خوشحال‌بوون به تنگ‌وجه‌نعمی خه‌لکی.]

ف: تیوسول، شادکامی.

ع: شَمَاتَة، شَمَات.

شادمان

ل: شاد، دلشاد، دلخوش. [خوشحال، به‌کیف]

ف: شادمان، شادان، شاد، خُرم، خُرسند،

خوش‌دل، دل‌خوش، دل‌شاد.

ع: فَرَح، مَسْرور، مُنبسط.

شادمانی

ل: شادی، دلخوشی. [خوشحالی]

ف: شادمانی، شادانی، شادی، خُرسندی،

خوش‌دلی، شادکامی.

ع: فَرَح، مَسْرَۀ، شَعَف، سُرور، اِنْبِساط، نِشاط.

شادی

ل: دلخوشی، شادمانی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی، شادانی، کُروز، خُرمی،

خُرسندی، خوش‌دلی.

ع: فَرَح، شَعَف، سُرور، طَرَب، نِشاط، اِنْبِساط،

مَسْرَۀ.

شادیانه

ل: به‌زم. [کیف]

ف: شادیانه، بزم.

ع: عَیش.

شادیانه‌ی زابین

ل: کوپانه. [کیف و شادی به بزنی منداڵ‌بوونره.]

ف: زاگسور، زاجسور.

ع: عَیشُ الْوَلَادَة.

شار

ل: پاله. [باژر]

ف: نه، شهر، شار، پَهله، ویل، بیل، غُرد، کَندر،

نَسْکَرَة.

ع: بَلَد، مَدِیْنَة، قَصَبَة.

شار

[ل: ریژ: پاشگریکه. (به تخنیا به‌کار ناهیت‌رت. وک:

سرشار: سرپرژ.)]

ف: شار، افشار، ریز. (سرشار. تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ندارد. [هارواتی عربی نیه.)]

شارش

ك: شمشیر، خومدشتونه، كوله‌دویا. [ناژاره‌چی]

ف: شهر آشوب، شرانگیز.

ع: قُتَّان، قُستاد، مُفسِد، مُقْتَن.

شارانگه‌ی

ك: شاران‌گه‌شت، شاره‌شاركرم. [گشتیار، گم‌پرده]

ف: جهان‌گرد، شهران‌گردیده.

ع: زاعِب، قُتْقَال، سَنَاح، مِسْفَار.

شارانگه‌ی - جَنَمَی شاره‌وشار

شارانگه‌شت - شارانگه‌ی

شاردار

[ك: شارمران: سرراکی شارمرانی.]

ف: شهردار.

ع: رَئِیسُ البَلَد.

شاردنه‌وه

ك: شارینه‌وه، په‌نام‌کردن، پۆشین، پۆشاشن. [داشارین،

حشاردان]

ف: آبشستن، آبشستن، نهان‌کردن، پنهان‌ساختن،

پوشیدن.

ع: كُتْمُون، كَتَم، سَتَر، غَمَر، غَطِي، دَس، كُفَر، غَطُو،

اِكْمَان، اِخْفَاء، اِضْيَاء، تَغْطِيَّة، تَوْرِيَّة، مَوَارَاة.

شارسان

ك: شار. [باژیر]

ف: شهرستان، شارستان، شارسان، شهر.

ع: بَلَد، مَدِيْنَة.

شاری

[ك: باشمزل، پاشار: میوه‌ی به‌جیمار پاش‌باخ‌نن.]

ف: فَجَا، فَجَام، پَساچین، سَبَدچین.

ع: مَوْش. شَمَالِیل، لُقَاطَه، حُصَاصَة، حُصَاصَة.

شاره‌زا

ك: به‌ل‌د، ناگا. [ناگادار له‌ریزانی شار. ه‌روه‌ها:

ریتاس.]

ف: شارزاده، شهرزاده، بَلَد، آگاه.

ع: بَصِير، خَبِير، أَرِيب، مُطْلَع، مَاهِر، ابْنُ البَلَد.

شاره‌زور

[ك: ه‌ریتیکه له‌کوردستان. (د‌ه‌رویری سلیمانی.)]

ف: شهروز. (نواحی سلیمانیه)

ع: شه‌زور.

شاره‌گ

[ك: ره‌گی ه‌ره‌نستور له‌لشدا.]

ف: شاه‌رگ.

ع: وَرِید.

شاره‌ه‌روچه

ك: کونا‌ه‌روچه. [شاره‌میتروله]

ف: لانه‌ی مور، سوراخ‌مور.

ع: قَرْيَة، قَرْيَة النَّمْل، جَرْثُومَة النَّمْل.

شاره‌ه‌وا

[ك: (ك: پاری کاغز) که‌ه‌ک پاری جاران له‌تالتوون و‌زیو

در‌وست ن‌ده‌کرا.]

ف: شه‌روا، چاو. (به‌معنی اسکنا‌س است.)

ع: اِسْكَناس.

شاره‌ه‌وده‌رکردن

[ك: شاریده‌رکردن: له‌تاره‌دانی د‌رکردن.]

ف: از‌شهر بیرون‌کردن.

ع: شَغَر، تَغْرِيب، تَبْعِيد، اِخْرَاجُ البَلَد.

شاره‌ه‌ه‌ن

[ك: ره‌ه‌نی گ‌وره، نار‌ه‌زی سره‌کی.]

ف: شار‌ه‌نند، شاه‌ه‌نند، زه‌ند ب‌زگ.

ع: نَقَب، بِالْوَعَة.

شاری

ك: شارسانی. [خ‌لکی شار.]

ف: شهری، شهرستانی.

ع: مَدَنِي، بَدِي.

شاريگهوه

ل: پزשיگ، په نام کړياگ. [شاراوه، پزشرار]

ف: آبشته، آبشته، نهان شده، پنهان شده، پوشيده شده.

ع: مَخْفِي، مَكْتُوم، مَسْتُور، مَكْمُون، مَقْطُي.

شاريان

ل: پزشيان. [شارانهوه، پزشران]

ف: پنهان شدن، پوشيده شدن، آبشته گشتن.

ع: اِخْتِفاء، اِسْتِتار، تَغْطِي، اِكْتِتام، اِكْتِمان.

شاريانهوه - شاريان

شاريشه

[ل: ره گي هره ناستوري دار.]

ف: شاه ريشه.

ع: أَصْلُ الْعِرْق.

شاريکه

ل: شە قام. [شاري: رنگي سره گي.]

ف: کو، شاه راه.

ع: صِرَاط، شارع، مَنَهَج، مِدْعاس، جادة.

شارزاده

ل: پاڅازاده. [مندالي پادشا.]

ف: شاهزاده، شمرزاده.

ع: وَلَدُ الْمَلِك، أَوْلَادُ الْمُلُوك، أَبْنَاءُ الْمُلُوك.

شاهه ليم بازي

ل: پالمران که چه. [بيبيجان خانم: يارده که به بورکله

ده کرت.]

ف: شاه سلیم بازی، خیمه بازی، خیمه شب بازی.

ع: لَعِبُ الشَّامِيل.

وینه - پالمران که چه

شاش

ل: ته نك. [قوماشي شل تنراو.]

ف: تَنَك.

ع: مُتَخَلِّخِل، مُلْفَج، مُنْفَرَج، شَتِييت، مُتَفَرِّق.

شاش

ل: گميز، ميز. [ميز]

ف: شاش، شاشه، چمين، چامين، گميز، ميز،

پيشاب، زهراب.

ع: بُول.

شاشمين

ل: گميز گريان. [ميز گريان]

ف: شاش بند.

ع: أُسْر، حَبْسُ الْبُول.

ششم

[ل: جوړه مزميكي باريك و دريژ.]

ف: تَنَقَّتار، شاه شمع.

ع: شَمْع، تَنَقَطار.

شاعير

ل: بروژ، هه لېس، شاعر. [هزمر]

ف: سرخار، سرخوار، آميز، آميزه، سرود،

چامه ستر، چکامه ستر.

ع: شاعر، ناظم، اديب.

شاف

[ل: لوكي درمان بيتدا كراو که ده پخنه سر چار. هه روه:

درمانيك که له رنگي کومره به کار ده پترت.]

ف: پَرز، پَرزه، شاف.

ع: شِياف. فَرَجَة.

شاقول

ل: شارل. [شاقورل]

ف: شاوول.

ع: فادِن، شاقول، شاغول.

وینه

شاکلر

[ل: کاری کمزنده.]

ف: شاه‌کار.

ع: نَوَادِرُ الْعَمَلِ.

شاکي

ل: دادخوا، دادگیر. [سکالاکیر]

ف: دادخواه.

ع: شاکي، مُتَطَلِّم.

شاکا

ل: شه‌گه. [انم کاتیت باش! نه بیانی سلاز کردن به‌کار

دهمیترا.]

ف: شاهگاه، شهگاه، شهگه. (وقت شما خیر!)

به‌جای سلام استعمال می‌شده)

ع: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ، أَسْعَدَ اللَّهُ أَوْقَاتَكُمْ. (صَبَّحَكُمْ اللَّهُ

بِالْخَيْرِ، مَسَاكُمُ اللَّهُ بِالْخَيْرِ)

شاکرد

ل: سيار. [بپردست، قرتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد.

ع: تَلْمِيز، تَلْمِيز، مُتَعَلِّم، طَالِب.

شاکردانه

[ل: بمنشی شاگرد.]

ف: بَغِيَا، فَغِيَا، مَغِيَا، فَغِيَا، مَغِيَا، مِيلَاو،

نَرَسْتَان، نَرَسْتَارَان، دَسْتَارَان، بَرَمَغَار، شاگردی،

شاگردانه، نَوَادِرَانِه.

ع: صَبَّة، جَائِزَة، رَاشِن، حُلْوَان، اِنْعَام. أَجَر.

شاکردی

ل: سیاری. [بپردستی، قرتابیتی]

ف: وردی، میلاوی، شاگردی.

ع: تَلْمَذ، تَعَلَّمَ.

شاکردان

[ل: پاشاگردانی (روخوانی ده‌لالت.)]

ف: شاه‌گردان.

ع: سَقُوطُ السُّلْطَانَةِ.

شالیر

ل: شاه‌نشا. [پاشای پاشاکان.]

ف: گئی، شهریار، شاه‌نشام

ع: مَلِكُ الْمُلُوكِ، شاهنشَه، سُلْطَانُ السُّلَاطِينِ.

شالیر

ل: شایار. [هاردمی پادشا.]

ف: شاه‌یار.

ع: نَدِيمُ السُّلْطَانِ.

شال

ل: پشتین، پشتون، کد‌مهریدن. [پشتون، پزین]

ف: شال، کمر‌بند.

ع: حِجَاب، مِثْلَقَة.

شال

[ل: ملیچ]

ف: شال، رودوشی، دورگردنی.

ع: شال، شالَة.

شال

[ل: نامرازی رنل‌کردنی چوارین.] (شال و قشاو نسپ)

ف: شال.

ع: طَلِيز.

شالیکا

ل: چه‌لتورک‌جار. [مهرزه]

ف: کالجا، شالیکا، شلتوک‌زار.

ع: مَرَزَة.

شام

ل: شعر. [شینان]

ف: شام، شَب.

ع: لَیْل، عِشَاء، عِشِي، عِشِيَّة.

شام

ل: شیر. [نانی شیوان.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عِشی، عِشاء، فُطُور.

شاهلر

ل: حدلی. [نژدیها، حیزیا (ماری گوره).]

ف: شاهمار، شارمار، شادمار، شهمار، مار بزرگ.

ع: افسی، تین.

شام خواردن

ل: شیوکردن. [خواردنی ژمی شیوان.]

ف: شام خوردن.

ع: تَقَشی، تَقْدی.

شاهی

ل: همنی. [شورتی.]

ف: هندوانه، شامی.

ع: رَقی، دُناع، حَبَب، دابوغة، مِندی، البَطِیخ

الشامی.

وینه، میه.

شان

ل: میتلای هدیگ، مان هدیگ. [شانی مدیگ.]

ف: شان، شانِه، خان، خانه، پُشته، پشته‌ی

انگیبین، خانه‌ی زنبور.

ع: نُخُوب، کُعبُر، کُواره، کُواره، مِشواره.

وینه

شان

ل: قه‌لادشان. [پشی سرربی پشت.]

ف: دوش، سفت، هویه، هویه، گُرده.

ع: کاهل، کَتَف، کَتَف، عاتق، مَنکَب.

شان

ل: باسک، یال، تیرشان. [ملی کیر.]

ف: تیغه. (تیغه‌ی کوه)

ع: سَواة، شُوبوب، مَنکَب، حُدُ الْجَبَل.

وینه-تیرشان

شان

ل: باره، حنا، نه‌نازه. [باردوخ، پلرمیایه. شکز.]

ف: ورج، داب، داراب، دارات، آروند، باره، قُرباره،

أَصْرَغ، جاه، پایه، اندازه.

ع: شان، حَد، حال، أَمَر، قَدَر، رُتَبَة، شَوکَة، طُور.

شانلر

ل: خوزه‌لکیش. [خویزلزان، فیزکر، نمفرزوش]

ف: شاه‌ناز، خودستا.

ع: مُتَلَاخِر، مُتَبَاهِي، مُتَكَبِّر، مُتَمَلِّح، مُتَمَلِّش....

شانلزی

ل: خوزه‌لکی‌شان. [بمخودام‌لگرتن، نمفرزوشتن،

خویزلزانی]

ف: شاه‌نازی، خودستایی، بالیدن، بالودن،

بادپرائی.

ع: تَلَاخِر، تَفْیِش، تَهْمُوق، تَكْبُر، تَرْئِج، تَنَاجِج،

تَبَارُج، تَمَرْن، تَعَاظِم، تَمَلِّج، اِنْتِفاخ، اِنْتِفاج، اِفْتِخار،

اِکتواء، صَنَف، اَنِيَّة، اَنَانِيَّة، طَرَمَّة، مَبَاهَة.

شان به لای شانل‌دان

ل: شان‌لیدن، تهمردان. [شان‌لشان‌دان]

ف: لَتَزْدن، پهل‌وزدن، تَنَمَزْدن، دوش‌زدن،

کوستن.

ع: صَدَم، مُصَادَمَة، مُنَاكَبَة.

شان‌داهیشتن

ل: پال‌کدلت. دریزکیشیان. [پال‌کرتن، شان‌دادان. راکشان]

ف: درازکشیدن، به پهل‌و افتادن.

ع: اضطجاع، تَلْبُط، تَجَلُب.

شانشین

[ل: جیگی تابیت له ژوردا بز دانیشتنی گورمپاران.]

ف: شاه‌نشین، شکم‌دریده.

ع: خادِغَة.

شانشین

ل: پاتهخت. [پایتهخت]

ف: پایتخت، شاهنشین.

ع: عاصِمَة، مَقْرُ السُّلْطَان

شانش

ل: شاندن، وشاندن، پژانن. [پژوبلاو کردن]

ف: اوشاندن، افشاندن، پاشیدن، پاشاندن.

ع: ذَرَع، ذَرَّ، نَثَر، رَشَّ.

شانش

ل: وشانن، هه لومشانن، هه لته کائن. [راوشاندن، تده کاندن]

ف: بادزدن، تکاندن.

ع: مَرَّ، تَهْرِيز، نَفْض.

شانه

[ل: نامرازی قژدهیتان.]

ف: شانه، سَفَاهَن، سَفَاهَش.

ع: مِشَط، فاق، نَحِيت، فِیلَم، مِشَقی، مِشَقا، مِشَقاء،

مِرْجَل، مِیرِی، مِیرِج.

ویننه

شانه

ل: لِنِسِه. [خیشک]

ف: گُرا، بَنَکَن، خاک کش.

ع: مُشَط، مِسْوَاة، مِیْسَقَة، مِیْسَلَقَة، مِکْشَط، جاروفه.

ویننه ← غاکبذ

شانه

ل: دیانه. [نامرازیکی دده انداره (همریشمی پی رتک

ده کمن.)]

ف: شانه، دنده، دنده. (شانه‌ی ابریشم صاف

کردن)

ع: مِیْشَقَة.

شانه

ل: داروغه. [پاسروانی شار. (سرورکی یولیسخانه.)]

ف: شَحْنَه، داروغه، پاسبان شهر، شهربان.

(رئیس نظمیّه)

ع: مُحْتَسِب، رِئِیسُ الْاِحْتِساب، شَحْنَة.

شانه کردن

[ل: داهیتانی مرو.]

ف: شاندن، شانه کردن.

ع: مَشَق، مَشَط، تَمَشِیْط.

شانه‌ی جوّایی

ل: دهه، شده. [(نامرازیکی جوّاییه.)]

ف: هَف، کوف، متیت، دفته، بَفْتَرِی، کَفْتَرِی،

دَفْتِین، آهَنجه، پهناکش. (شانه‌ی جولاهاگان)

ع: مُشَط، مِکد، دَفَة.

شانشین

ل: فِرِهْدان، پمرت کردن. [فِرِهْدان، تورپردان]

ف: انداختن، پرت کردن.

ع: الْقَاء، قَذَف، طَرَح، رَمِی، رَفَض، نَبَذ.

شلاواش

ل: شاپاز. [باشترین بازی وار. (ناری پیوانیشه.)]

ف: شاهباز، شهباز. (اسم مرد هم هست.)

ع: شَهْبَاز.

شلاواش

ل: زمره‌وشان، زمره‌رشان. [زمره‌وشان: پاره‌ه‌پژانندن له

شاییدا.]

ف: بشار، شاپاش، شادباش، زرافشان.

ع: بَشَار.

شلاوانه

ل: شابانه. [(گیایه‌کی بناربانگه.)]

ف: شابانک، غابانک (گیاهی است معروف)

ع: بَنْفَسِجُ الْکَلَاب، شابانج.

ف: شاید، بُشکه، بَلکه.

ع: لَعْل، عَسَى.

شایی

ل: پاشایی. [پادشایی]

ف: شاهی، پادشاهی، شهریارِی، شهی.

ع: سَكْنَة، مَكُوت.

شایی

ل: پوولُ رود. [پارویه‌کی مینی بنلوانگه.]

ف: شاهای، پول خورود. (پولی است مسی معروف.)

ع: فُلوس، شای.

شایین

ل: باله‌وان. [شاهین (جزء «ه‌لَو» به‌که.)]

ف: شاهین. (نوعی از چرخ است.)

ع: **شاهین**.

وننه

شایین

ل: باهز. [تو بهشی ترازوو که «تا» کانی پیته ه‌لواسراوه.

(قوئی ترازوو.)]

ف: شاهین، میله، بازو. (بازوی ترازو)

ع: عَمود، مَنجَم، **شاهین**.

۱- يك شاهی یعنی پنجاه دینار، پنج قره‌پول بود. دو شاهی یعنی صد دینار، یازده قره‌پول بود. بیست شاهی یعنی هزار دینار، صد قره‌پول بود که يك قران می‌گفتند. نیم قران را هم که پانصد دینار بود «پناباد» می‌گفتند، که پنجاه قره‌پول بود، یعنی ده شاهی. [یهك شایی واته پدها دینار، که پینج قهره‌پول بوو. بیست شایی واته ه‌ه‌زار دینار، که سه‌ده قهره‌پول بوو و پینان ده‌گوت: یهك قران. به نیو قرانشیان - که پینج‌سه‌ده دینار بوو - ده‌گوت: پدهابا، که پدها قهره‌پول بوو، واته ده شایی.]

وننه-ترازوو (۲)

شیر

ل: بَنگَس. [بست، بوست]

ف: وژّه، وَجِب، گدست، بدست، اودس، اونتست.

ع: شیر.

شیرزه

ل: په‌شوك، پَرِيژ. [بیلاو]

ف: پَریش، پَرِویش.

ع: مَحوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، دَه‌شان، دَه‌ش،

مُندَه‌ش، مُنبَهت، مُهمل.

شیرزیگ

ل: په‌شوکیگ، شه‌پزکیگ. [په‌شوکار]

ف: پَرِویشیده، پَشولیده، شَپلیده.

ع: مَحوس، مُشَوُش، مُضَطْرِب، مُندَه‌ش، مُنبَهت.

شت

ل: چت. [تشت، چشت]

ف: چی، چین، پَرموده.

ع: شئیء.

شتن

ل: شُردن. [شوشن]

ف: شُسْتَن، وَزَشْتَن، پاویدن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شتوشو

[ل: شت، شُردن]

ف: شست‌وشو.

ع: غَسَل، رَحَض.

شغارله

ل: شغارته، کروت، گزگرد. [شقارته]

ف: گوگرد.

ع: کبریت، **شخاطه**.

شر

لک: چەلک، شرا، دریاگ. [دراو، پرتوکار]

ف: پارە، لێترە، شر، کەنە.

ع: بالی، خَلَق، واهی، سَمَل، هِدَمِل، رَت، هِرث، هَم،
خَبِی، رِییم، مُتَقَطِع، مُتَلَشِی، مُتَفَسِّی، مُتَمَشِّق،
مُتَشَقِّق، مُتَمَرِّق، مُنْخَرِق، عَتِیق.

شرا

لک: هرا [جرت (رشی گاتنه بیکردنه).]

ف: جرا (کلمه‌ی استهزا است).

ع: هرا

شراب

[لک: عرعره‌ی کتوی: دوه‌ختیکی بناربانگه.]

ف: شرب، شربین، نوش. (درختی است

معروف.)

ع: شربین، اَلْعَرَعُ الْبَرْی.

شرپوش

لک: رییان، شریان، درازیگ. [جلشی، جلورگرادراو]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَدَل، رَذیل.

شرکەت

لک: هاریشی، هارمائی، مال‌لەیه‌کی، تیکەلی، نلویته‌برون.

[کاربرایی، هاوکاری، بشداری]

ف: آنبازی، آمبازی، همبازی، هنبازی، هماسی،

همدستی، همبخشی، هامبخشی.

ع: شِرْکَة، خُلْطَة، فَوْضَى، إِشَاعَة.

شرنکه

[لک: تەقوتۆزی لایەلدانی شمشیر.]

ف: چرتگ، چکاچاک. (صدای شمشیر زدن)

ع: رَدَن، هَيْفَة.

شرقۆل

لک: رییان، شرپوش. [جلشی، جلورگرادراو]

ف: ژنده‌پوش، کهنه‌پوش.

ع: رمث، دَنَس، رَذیل.

شرپوش

لک: درازیگ، شرپریه. [داریازو، پرتوکار]

ف: کهنه‌پارە، تیکه‌پارە.

ع: بالی، خَرَقاء، مُتَقَطِع، مُنْخَرِق، مُتَلَشِی.

شرپوش

لک: پەلێت، هەلێت‌پەلێت، چەره‌ن، چەره‌ن‌پەره‌ن. [قسی

پریروچ.]

ف: بَسْباس، قَلَمَاش، شَرَوَر، چَرَنَد.

ع: أَباطیل، شَماریج، سُمِیَهاء، خَرافات، مَزْخَرَف.

شره

لک: کۆنه، درازیگ. [داریازو، پرلو]

ف: شره، لک‌ره، پارە، کهنه.

ع: بالی، خِرْقَه، جَرْدَة، خَلَق، کُتَة.

شرها

لک: جیمبار! [شرا (رشی گاتنه‌یکردنه).]

ف: جیمباوا!

ع: پَرَحی!

شره‌یار—شرۆل

شره‌ق

لک: ترەك، درز. [فلش، تەلش]

ف: تَرَك، شَكَاف.

ع: صَدَع، شَق، هَرَم.

شره‌قه

لک: تەقە. [دەنگی ناگر.]

ف: جَرَقَه. (صدای آتش)

ع: بَرَقَة، رَحَة، طَقَة.

شره‌قیان

لک: تره‌کیان، تره‌کین. [دورزیدن (بۆ نمونه: تره‌کینی دست و

بی: [

ف: ترکیدن، شکافته شدن. (ترکیدن دست و پا مثلاً.)

ع: رَزَع، سَلَع، قَلَع، سَعَف، تَشَقُّق، تَصَدُّع.

شبهه‌پره

ل: شرم‌رَمِه. [که لوله‌ای کزنی ناو مال.]

ف: لُک‌وِپُک، تیکه‌وپاره. (اسباب کهنه‌ی خانه)

ع: مُزْجَاة، بِضَاة، کُتَّة.

شبهه‌پره ← شبهه‌پره

شریت

[ل: بنی چند لژی لیت‌بادرار.]

ف: رَزَه، رَزَه، رَجَه.

ع: شَرِیط، شَرِیطَة.

شریفان

ل: چَرِکائُن، زَرِکائُن، شِیتائُن. [قیراندن، زیکاندن]

ف: شَلِیخ‌اندن، شَبِیه‌زدن، جیق کشیدن.

ع: صِنَیاج، شَهِیق، قَصِیف.

شریفه

ل: چَرِکَه، شِیتَه، زَرِکَه. [دنگی قیراندن یا دنگی

گرماتنی همور.]

ف: شَلِیخ، شَلِیخَه، شَبِیه، شَبِیحه، شَنْبَه، غَو،

غَرِیو، غُرْش. (صدای فریاد زدن، یا ابر)

ع: صُنَاق، رُغَاء، صُرْخَة، صُرِیخَة، رُزَعَة، شَهَقَة،

صَنِیخَة، صَاخَة، صَهیل، هَزِیم، قَصِیف، ضَجِیج.

شریفه‌شریخ

ل: چَرِکَه‌چَرِیک، زَرِکَه‌زَرِیک، شِیتَه‌شِیت. [قیرانجی،

زیک‌زیک، گرم‌گرم (دوربارم‌برونه‌کسی لب‌بر

زذریم‌نیتی.)]

ف: شَلِیخ‌اشَلِیخ، جیق‌واق، دادویداد، غَوغا.

غَرِیواغَرِیو. (تکرار برای تکتیر است.)

ع: حَمَحَمَة، رُغَاء، ضَجِیج، شَهِیق، هَزِیم.

شریفه

ل: شَرِیخَه. [گرمه (دنگی همور).]

ف: غَرِیو، غُرْش. (صدای ابر)

ع: هَزِیم.

شغال‌ره ← شغال‌ره

شفته

[ل: توپی خوشه‌کراو.]

ف: شَفْتَه. [گل قوام نیامده]

ع: ...

شفته

[ل: تساری خست.]

ف: شَفْتَه. (دو غاب سفت)

ع: ماء الْکَلَس.

شفت‌ره

[ل: دروگیانیک که منالی شبه‌خزری هدیه. (همسر

سالتیک مندان هیتان.)]

ف: هر سال زاییدن.

ع: غِیْطَه.

شفره

[ل: شرن (ددانی فیل یا خورگ).]

ف: شُفْرَه. (دندان فیل یا خوی)

ع: ناب.

وینده‌یه

شفره‌ی فیل

ل: شِیرمای، دیان فیل. [دانی فیل، عاج]

ف: شِیرماهی، شفره‌ی فیل، دندان فیل.

ع: عاج، ناب الْفیل.

وینده

شك

ل: گومان، درودتی. [دروگومانی، دره‌زنگی]

ف: شک، گمان، دودلی.

ع: رَبِّ، مَرِيَّة، اِمْتِرَاء، اِرْتِيَاب. وَهْم، شَك.

شکات

ل: داد، دادخواهی، دادکردن. هانا، گله. [سکالا]

ف: زندهار، گسرنش، آنداو، آندایه، داوری،

دادخواهی.

ع: شَكَايَة، شَكْوَة، شَكْوَى، تَطَلُّم.

شکار

ل: نه چیر. رار. [نیچیر. نیچیرگرتن]

ف: شکار، نَهاَل، شَبالَنگ، نخچیر.

ع: قَتَص، صَيِد.

شکار

ل: رَفِین. [رفین (ناری بکوره، بز نوره: دلشکار، واته:

دلهرین.)]

ف: شکار، شکر، رُبَا. (اسم فاعل است: شیرشکار،

دلشکار)

ع: صَيَاد، مُخْتَلِف، قَتَاَص.

شکاره

ل: کَرمه کی. [اتزیک که به خیره دیوشین بز

کسینک.)]

ف: کُمکی. (تخمی که به طور کمک برای کسی

پاشیده شود.)

ع: مُسَاعَدَة.

شکاری

ل: نه چیروان، رارچی، شکاروان. [نیچیروان، رارکر]

ف: شکارچی، نخچیروان، شکاروان.

ع: صَيَاد، قَتَاَص.

شکارکا

ل: راوگه. [جینگراو]

ف: شکارگاه، نهالگاه، نخچیرگاه.

ع: مَصِيد، مَصِيدَة، قَتَص.

شکاروان—**شکارچی**

شکاری

ل: راری، رارکر، نه چیری. [تانبی یا بازیک که فیرمراو

کراو.)]

ف: شکاری، نخچیری. (تازی یا باز که به

گرفتن شکار آموخته باشد.)

ع: جَارِحَة، مُقْتَنِص.

شکافت

ل: نه شکافت، تلش، چال، تروک. درز. [نمشکوت.

تلتش]

ف: شکاف، شکوف، شکفت، آشکفت، رخ، رخنه،

چِر، تری، آهون، چاک.

ع: شِق، صَدَع، شَقَب، شُعْبَة. غار، خَرَق، فِرْزَة،

لَصَب.

شکافتن

ل: تلشائن، تروکائن، چالکردن، نه شکافتن. درین.

[تلشاندن. دراندن]

ف: شکافتن، کافتن، کَفْتن، کافیدن، کاویدن.

ترکاندن، چاک کردن.

ع: شِق، صَدَع، شَقَب، خَرَق، فَتَق، شَرَم.

شکافه

ل: دهنوک. [نر شتی ژنی تری پی لیدهدن.]

ف: رَحْمه، شُکافه، سُکافه، سُکافره.

ع: مَضْرَب، مَضْرَاب.

شکائن

[ل: لستکردن (ول: شکائنی دار.)]

ف: شکستن، شکاندن. (شکاندن چوب مثلاً.)

ع: هَشَم، هَتَم، حَطَم، قَصَم، وَصَم، هَضَم، هَصَر.

فَضٌّ. فَقَسٌ، فَقَصٌ، فَقَشٌ، قَصَفٌ. فَدَغٌ، دَوَغٌ، هَدَغٌ.
فَخْضٌ، فَضَحٌ، شُدَخٌ، شَجٌّ. غَضٌ، غَضَفٌ، كَسَرٌ، قَبِيعٌ.
شکائن

[ک: لت کردن (ولک: شکستن) شکر و گریز.]

ف: شکستن، شکاندن. (شکاندن قند یا گردو مثلاً.)

ع: فَضٌّ، هَضٌّ، رَضِعٌ، رَضِيعٌ، شَقِيعٌ، بَدَغٌ، نَقٌّ، كَسَرٌ.
شکائن

ک: هَدِירוْشائِن. [هَدِروشاننده (ولک: پدیدان شکستن).]
ف: شکستن. (شکستن عهد مثلاً.)

ع: نَقَضٌ، نَكَثٌ، كَسَرٌ.
شکائن

ک: که کم کردن، خوار و هارودن. [داهزاندن (ولک: شکاندن) نرخی شتوملک.]

ف: کم کردن، پایین آوردن. (نرخ اجناس مثلاً.)
ع: مَكَسٌ، كَوَسٌ، اِحْطَاطٌ، اِهْباطٌ.
شکائن

ک: کردنه. [هَدِروشانندن (ولک: شکاندن ریژی).]
ف: باز کردن، شکستن. (باز کردن روزه مثلاً.)

ع: قَطَرٌ، قَطِرٌ، قُطُورٌ، اِفْطَارٌ.
شکائن

ک: کردنه، لایردن. [هَدِروشانندن (ولک: کردنه) جلوی رگی تایبعتی حاج «نیحرام».]

ف: شکستن، برداشتن. (برداشتن احرام مثلاً.)
ع: تَحْلِيلٌ.
شکائن

ک: بزمان. [شکستیدان (ولک: بزماندن لشکر).]
ف: شکست دادن، گریزانندن. (لشکر مثلاً.)

ع: هَزَمٌ، كَسَرٌ، هَبْتُ، قُلٌ، حَطٌّ.
شکائنهوه

ک: شکائن. [لت کردن (ولک: دار شکاندن).]

ف: شکستن، شکاندن. (چوب مثلاً.)

ع: كَسَرٌ، قَصَمٌ، قَصَمٌ، غَضٌ، هَشَمٌ....
شکائنهوه

ک: شله کردن. [شل کردنه (ولک: شل کردنه) قوی پترو.]

ف: شل کردن. (شل کردن گل سفت مثلاً.)

ع: لَقِقٌ، تَلْشِيقٌ، مَدٌّ.
شکئی

ک: بزمان، ترازیان، کُزَل، کُزَلْدان، تَرَوِیان، پَسَنِشتن، دَروِروین، هَلْکَنیان، ژیرکَه فتن، هَلْهاتن. [بزمان، شکست]

ف: شکست، گریز، پس نشستن، پس نشینی.

ع: نُكِي، نِکَايَةُ، هَرِيْمَةُ، اِنْهَزَامٌ، اِنْهَالٌ، اِنْقِلَاعٌ، دَبْرَةُ، اِنْكسار.
شکسَه

ک: شکایگ، بزمانیگ، هَلْهاتنگ. [بزمان (لشکر) تپکشکار.]

ف: شکسته، گریخته. (لشکر شکسته)

ع: قُلٌ، دَهَبٌ، مُنْهَزَمٌ، قِراري.
شکسَکَفتن

ک: گومان کافتن، دَروِروین. [دَروِرونگی، کورتنه گومانه]

ف: گمان افتادن، دودل شدن.

ع: تَشْكُكٌ، اسْتِرايَةُ.
شکل

ک: شتیه، دیمه، دَرَوِشَم، چشن، جَهَنب، جَهَنم. [بیچم، رراثت]

ف: فتن، ینگ، دَرتَد، یازند، پیکره، نگار.

ع: شَکْل، صُورَة، هَيْئَة. سِیَما، شَمَائِل. تِمثال.

شکو

ل: تَهْمَتراق، تَهْتَهْنَه، تَهْمَرِلِیز، [بِیاریز، شَانوشکز،

گهره بی]

ف: شکوه، شکّه، سپاوه، آیین، آرَوتد، تُمتراق،

تُرَنب تراق.

ع: شَوکَة، أُهْیَة، عَظْمَة، جَلانَة، جَبْرُوت، کِبرِیاء،

حَشَمَة، طَنْطَلَة، کَر، فَر، شان.

شکوفه

ل: رُل، خُونچه. [گوتی دار.]

ف: بَهار، کوپَل، کوپَله، شُکُفَه، شُکُوفَه، اشکُوفَه،

اشکُفَه، غُنچه.

ع: نُور، فَر، زَهَر، زَهَر، وَشَع. فُتَاح.

وینده - غونچه

شکُوفه

ل: شکُوفیانه ره، شادی. [خوشحالی]

ف: شادی، شادمانی.

ع: فَرَح، مَسْرَة، اِنْبِساط، شَعَف، ...

شکُوفه

[ل: ننگوستیللی گوهَر. (ننگوستیله یل که نگیته کی

له گوهری جزو جزو دروست کراوه.)]

ف: شکُوفه، انگشتر گوهَر، زیک. (انگشتری که

نگین آن از جواهر متعدد باشد.)

ع: زَیک.

شکُوفه نه

ل: فَنقچه، رَلجه. [خلفه به شیوی خونچه ده گره دست ر

پن.]

ف: بَرناچه، شُکُفچه. (بر دست و پا به شکل

شکُوفه حنا می بندند.)

ع: طَریف.

شکُوفی خورما

[ل: گوتی خورما: یه کسمین بیری دار خورما.]

ف: تیر، حَرَب.

ع: طَلع.

شکُوفی خنه

[ل: خرنچی گیای خنه.]

ف: شکُوفی حنا.

ع: فُفُو، فَاغِیَة.

شکُوفیانه وه

ل: بشکیانه ره، کریانره، کردنه وه. [پشکورتن]

ف: شُکُفَت، شُکُفَتَن، واشدن، باز شدن.

ع: فُفُوم، فُفُفُم، اِنْفِتَاح، اِنْفِلَاق، اِنْفِجار، اِقْعِیلال،

تَضَرُج، وَشَع.

شکُوفیانه وه

ل: شکُوفه کردن، شادی کردن، خوشی کردن، خوشنودی.

[خوشحالی]

ف: زیغیدن، کاغکیدن، شادی کردن،

شادانی کردن، شادمانی کردن، خوشی کردن،

خُرسندی، خُرَمی، خوشنودی.

ع: اِنْبِساط، اِنشِبَاح، اِنْفِراج.

شکُوه - شکو

شکهن

ل: چین، چرج، لُوج. [لُوی بَسیره کداهاترو.]

ف: چین، شَکَن، شَکَنج.

ع: خَین، غَین، غَضَن، ثَنِی.

شکهنجه

ل: نه شکهنجه، نه شکله، مارش. [گیره، منگنه، نه لاقه،

سزا]

ف: شَکَنجه، اَشکَنک، باهک، پاهک.

ع: دَمَق، مِکَبَس.

وینده - نه شکهنجه

شکیاگی

[ک: شکار]

ف: شکسته.

ع: مَكْسُور، مُنْكَسِر.

شکیان

[ک: شکان]

ف: شَكْسَتَن، سَكْسَتَن، شَكْسَتَه شدن.

ع: شَكْسُر، شَكْدُه، شَهْم، تَقْيِض، اِنْكِسار، اِنْغِراف، اِنْقِصاف، اِنْقِصام، وَثِي، وَثَا، وَصَم... (← شکان)

شکیان

ک: خواربوهان. [دایزین (ولک: شکانی نرخ).]

ف: شکستن، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ مثلاً.)

ع: اِنْكِسار، اِنْحِطاط، اِخْتِطاض، اِنْتِطاض، مُزُول، مُبْطُوط.

شکیان

ک: تلیشیان. تروکیان، درزبردن. له یه ک بهر یرون. [تلیشان

(ولک: تلیش بردنی خانویه).]

ف: شکستن، شکسته شدن، ترک پیدا کردن.

(شکسته شدن عمارت مثلاً.)

ع: هَذَا، اِنْقِضاض، اِنْصِدَاع، تَصَدُّع، تَشَقُّق.

شکیان

ک: به زیان، هه لپان، تروکیان، دواویرین، کوزلدهان،

هه لکنیان، ترازیان. [بیزین]

ف: شکستن، پس نشستن، گریختن.

ع: نَكْسِي، دَبْرَة، هَزِيفَة، اِنْهَزَام، اِنْكِسار، اِنْطِلال، اِنْقِلَاع.

شکیانهوه

[ک: شکانره]

ف: شکستن، شکسته شدن.

ع: اِنْكِسار، اِنْخِضاد، اِنْغِراف، اِنْقِصاف.

شکیانهوه

ک: شله یرون. [شل یرونره (ولک: شله یرونره ی قوری

خست).]

ف: شُل شدن. (شُل شدن گل سفت مثلاً.)

ع: التَّشاق.

شکیانهوه

ک: دواوهران، له یرون. [لازابرون]

ف: پس دادن، شکسته شدن، لاغرشدن.

ع: قَن، نُحُول.

شُل

ک: نرم، ناره کی. [دژی رفق. هیره ها: تراو]

ف: شُل، نَرم، پستار، سُسْت، آبَکی.

ع: لَيِّن، لَدِن، رَهْل، واهِن، رَخو، رَخف، رَخاخ، رَقِيق.

شُل

ک: شُل، بی هیز، سی. [سست، بی همت (دست و پینی

سست).]

ف: شُل، سُسْت، لَنگ، شیک، شیشله. (دست و

پای سست)

ع: خَدِر، شُل.

شُل

ک: خپ. [گورهر له نغدازه.]

ف: شُل.

ع: جَرَج، مَرَج، قَلِيق.

شُل

ک: پرپزل. [شمل (کاری ناقیم).]

ف: شُل، سُسْت، لَنگ. (عمل نااستوار)

ع: قَلَتَة، واهِن.

شُلک

[ک: جوانوریک که هیشتا خوی نده گرتوره و بز سوار یرون]

[ناشیت.]

ف: شُل، سُسْت. (کُرّه اسپه که در سواری سفت و محکم نشده باشد.)

ع: رِخو، رِیْض.

شله

ل: ولّه، نرّمه. [گزشتی بی تیغانی لش.]

ف: نرّمه، تَباهجه.

ع: عَرَم.

شله کی وان

ل: ولّه می ران. [نرّم می ران.]

ف: نرّم می ران.

ع: فُخْد، عَرَمُ الْفُخْد.

شله کینه

[ل: نانیکه له تارد و هیلکه، دیشیلن و لیسر ساجدا

دهیژن و به رزنره دهیژن.]

ف: گُلاج، نان گُلاج. (نانی است از آرد و تخم مرغ

روی ساج می یزند و با روغن می خورند.)

ع: صِهْرَة.

شوشوار

ل: شلوشژ. شلوشیواگه. [شلوشیوار. بی حیره له]

ف: شَلوشویر، سُسْت.

ع: واهن، مُشوش.

شوشول - شوشوار

شلوشیویک - شوشوار

شلوق

ل: جه نجان. [لرمانج]

ف: شلوق، غوغا، هنگامه، هرج و مرج.

ع: شواش، مُشوش، مُخْتَل، بَلَبَة.

شلوق

ل: نارته. [تیککل و پیککل]

ف: شلوق، درهم و برهم.

ع: مُخْتَلَط، مُشْتَبِه.

شلوقیان

ل: شتیران، شزریان. [شتیران، پشیری، ناژاره]

ف: شلوق شدن، به هم خوردن. شورش، شوریدن.

ع: ثورَة. اِخْتِلال، هِنَجان، اِنْقِلاب.

شلومل

ل: شلول، نرمرشل. [لاشه نرمرنیان.]

ف: نرّم و شُل.

ع: بَض، سَنیع.

شلوول

ل: شلومل، سُس، خار. [نرمرشل. شلوشرژل]

ف: نرّم. سُسْت، خام.

ع: بَض. غَمَر، غَشیم، غَبی.

شله

[ل: پارچه کی سووری بناربانگه.]

ف: شله. (پارچه ای است قرمز معروف.)

ع: شَلَة.

شله

[ل: شلهی برنج که تا راده یلک خست بیت.]

ف: شَلّه، دَم پُخت. (آش برنج که کمی سفت

باشد.)

ع: دَم پُخت.

شله پته

ل: چاخ، گزشتن. شله خته. [قه تهر. لشگران]

ف: چاق، فربه. سُسْت، شَل خته.

ع: سَمین، وَدک. هَرَم، تار، کَصیص.

شله جاف

[ل: گیاهه کی بناربانگه.]

ف: علفی است معروف.

ع: ...

وینه

شله جاز

ل: نهرمه جاز. [ررد جازینی تیکه].

ف: نرم جاییدن.

ع: مَضَغ، خَضَم، عَلَک، ثَمْرِیث.

شله خته

ل: شله پته. ته مه. [قهلو، گزشتن. لشگران]

ف: فربه. تَنْبَل، بیکاره.

ع: هَرِم. ثَقِیل، طَنْبِل.

شله ژاو

ل: ... لاژگ. [ژاوژاوکر]

ف: ژاژخا، سستگو.

ع: لای، بَلِید.

شله زه

ل: شله خته، شیرزه. [شلژار]

ف: پَرُویش، شَلخته.

ع: مَحِیس، مُهَمَل، مُشَوُش.

شله شل

ل: نهرمه نرم. [هتدی هتدی، غاره خاو]

ف: نرم نرمک.

ع: مُتْهَانِنَا، مُتْهَاوِنَا، مُتْمَهَلَا، مُتْمَهَلَا.

شله ویوون

ل: سسه ویوون. [سسته ویوون، خاویوونره]

ف: سُسْت شدن.

ع: حُکُوف، فُتُور، وَهَط، وَهَن، تَقُتُر، تَوَهَط. توانی.

شله وکردن

[ل: شل کردنره، خار کردنره]

ف: شَل کردن، سُسْت کردن.

ع: وَهَن، اِبْهَان، تَوَهِن، اِبْهَاط، اِبْنَاء، اِفْتَار، تَقْتِیر.

شلیقان

ل: تلیقان، فلیقان. [فلیقاندره، پلیشاندره]

ف: له کردن.

ع: اِفْلَاق.

شلیقیگ

ل: تلیقیگ، فلیقیگ. [تلقاره، فلیقاره (وله: ترزی

فلیقاره).]

ف: له شده. (انگور مثلاً)

ع: مُنْفَلِق.

شلیقیگ

ل: گهنیگ. [گهنیو (وله: شروتی گهنیو).]

ف: پوله، آب شده (هندوانه مثلاً).

ع: عَجِی، فاسِد.

شلیقیان

ل: فلیقیان، تلیقیان. [فلیقاندره، پلیشاندره]

ف: له شدن.

ع: اِنْفِلَاق.

شل

ل: هول، سور، سور هول. [سرری کالی پهلپه له].

ف: ژر، زال، سُرْخُن، سفید مور.

ع: أَشَقَر، أَصْهَب.

شلانه

ل: قه یسی. [میوه یه کی بغاربانگه.]

ف: زرد آلو.

ع: مِشْمِش.

وینه

شلانه بادام

ل: قه یسی بادام، جهرقه ن. [قه یسیرشکه که کاکلمی بادام

ده کنه ناری.]

ف: سرمرش، خوبانی، جوز قند، جوز آگند،

گوز آگند، جوز آغند. (زرد آلو خشکه که مغز

بادام میانش می گذارند.)

ع: مِشَلُون.

شانه کوت

ل: قه یسی. [قیسی رشکوره کراو.]

ف: کشته، زرد آلو خشکه.

ع: یَبِیسُ الْمِشْمِش، قَلِیفُ الْمِشْمِش.

شانه می پشته خوه شه

ل: قه یسی پشته خوه شه. [قه یسیک که ناره کی تاز نیه.]

ف: زرد آلوی هسته شیرین.

ع: مِشَلُون.

شَلَب

[ل: دنگیکه. (کوتان به جلوییگی تردا به هرورو دست

هتا چکه کی لاجیت.)]

ف: لَب، (دو بستی به جامه ی تر زدن که شسته

شود.)

ع: نَزَع.

شَلِپَان

[ل: شَلِپَانِیْتَان. (ولتاندن به نارد.)]

ف: لَب زدن. به آب فرو بردن.

ع: نَزَع، قَرَص، غَمَس.

شَلِپَلُو

ل: شَه پَزَل، لِپَار. [مَزَج، پِزَل]

ف: کوهه، خیزاب.

ع: نَجَب، فُوج، ثِیَار.

شَلِپِه

[ل: شَلَاب (دنگی کورته نار.)]

ف: لَپَلَب. (صدای افتادن توی آب)

ع: خَضْخَضَة، رَفَرَفَة.

شَلَخه

ل: پوریره. [روشه کی کرماجیه، واته: پوریدانی هنگ.]

ف: هنگ. (کرماجی است، یعنی: توده زدن

زنبور.)

ع: ثُول، خَشْرَم.

ونه ← پوریره

شَلَفه

ل: ... شَلِپِه. چَلِپِه. [دنگی جولانی شلمنی. (وله):

دنگی دژ له مشکدا یا نار له سکدا.]

ف: لَپَلَب. (صدای دوغ در مشک یا آب در شکم

مثلاً.)

ع: خَضْخَضَة، رَفَرَفَة. قَبَقَبَة. ثَلْثَم.

شَلَنگ

ل: ته کان، هه لمت. [هیرش، شالار]

ف: تکان.

ع: بَطْشَة، حَمَلَة.

شَلَه شَل

ل: تَلَه تَل، سورره یوزن. [سورتانره، کزانه ره (وله): شله شلی

دهرچار.]

ف: برافروختن. برافروختگی، سرخ شدن.

(رخسار مثلاً.)

ع: احمرار.

شَلَمَقَان

[ل: تیکدانی شلمنی و دنگ لیهیتانی.]

ف: شوراندن. به هم زدن. لَت زدن.

ع: اِثْمَال، تَعْمِیل، خَضْخَضَة، رَفَرَفَة. نَزَع.

شَلَمَقِیک

[ل: شَلَمَقَار]

ف: زده شده، به هم زده شده.

ع: مَنزُورَغ.

شَلَمَقِیان

[ل: شَلَمَقَان، شَلَمَقِین]

ف: زده شدن، به هم خوردن.

ع: اِنْتِزَاع، تَحْضُضْ.

شلیتوه

ل: درودانگ، بَزان. [کَپوه، تَوف]

ف: برف و باران، کولاک.

ع: مَزِيج، طوفان، دَمَق.

شلیتویان

ل: ژلتیوان، شیتوان. [شیتوان، پشیری]

ف: آشفتن، آشوب شدن.

ع: اِنهیاش، اِنقِلاب، شَواش، هیاج.

شماردن

ل: ژماردن، سرکردن. [حسب کردن]

ف: شمردن.

ع: اِحْصاء، عَدَّ، حِسَاب.

شماردن

ل: نډنگار. [دانان، گری]

ف: شَمَرش، اَنگار، اَنگاشتن.

ع: قَرْض، تَقْدیر.

شماره

ل: ژماره. [ژمیره، حسب]

ف: مَر، مار، ماره، اَمار، اَمار، اَماره، اَماره، اَمار، اَماره، اَماره، اَماره.

اَماره، شمار، شمار، هَماره، هَماره، هَماره.

ع: عَدَد، حِسَاب.

شمال

ل: پلور، لَوَله. [پلور]

ف: نَی، توتک، نَی لَبک.

ع: مِزمار، مِزَمَر، یَراغ.

وینه - پلور (۲)

شمال

[ل: دروغی شمشاد.]

ف: شَمَساد. (درخت شمشاد)

ع: بَقَس، شَمشار.

شمشه

ل: کاگل، سواخ. [سواخدانی ساف و ریکوینک.]

ف: کاهگل، اَندود، شَمشه. (گل مالی مرتب)

ع: سَچ.

شمشه

[ل: داری شمشه کیشان.]

ف: شَمشه. (چوب شمشه کشی)

ع: مَسْجَه.

وینه

شمشیر

[ل: شِ: تیخی درِژ بَژ شِ.]

ف: درنه، دُرُفْشه، شَمشیر.

ع: سَیْف، حُسام، صَمصام، کَوکَب، عَضْب، صَارم.

وینه، هیه.

شمشیر چنوبین

[ل: شمشیری دارین. (شمشیری وتاردر.)]

ف: بَلونه، بَلونک، بَکونه، بَکونک.

ع: سَیْفُ الخَطِیب.

شمشیر کَرَوُژ

ل: جَدنگی، دَلِیر. [نازا، بویر، جَنگار.]

ف: شَمشیر خوار، جَنگی، دلاور.

ع: قاضِ السَّیْف، شَجِیع.

شمشیره

[ل: بشیکه له نامرازی جروتی جاران.]

ف: شَمشیره (از اسباب یَرَق است).

ع: ...

وینه - بویر

شمقار

[ل: مه لیکي راکره.]

ف: شَنقار، شَنقار.

ع: سُنقَر.

وینه

شغه

لک: شنۆ. [سروه]

ف: باد خوش، باد خنک، خرام.

ع: نَسیم. هَزیر. هَشیم، قَصیف. نَسْمَة. اِهْتِزَاز. شنهفتن

لک: ژنهفتن. [بیستن، گریزگرتن]

ف: شَنَفْتَن، شَنیدَن، نیوشیدَن.

ع: اِسْتِمَاع، اِصْغَاء.

شنهوا

لک: نهژنهرا، ژنهرا. [بیسر، گریزگر]

ف: شنوا، نیوشنده.

ع: سَمِيع. مُسْتَمِع، مُصْغِي.

شنیان

لک: خهرا میان. [لارولنجه، شنیهه]

ف: دَنیدَن، خهرا میدن، کرازیدن، گرانیدن، خَرَشْتیدَن، خَرَشیدَن.

ع: اُبُوژ، اِهْتِزَاز، تَدَلُّل، قَمَاط، دَبْدَبَة، جِلْوَة. شنیان

[لک: ههکردنی سروه.]

ف: وَزیدَن، خهرا میدن.

ع: هُبُوْب. اُبُوژ.

شنین

لک: خهرا میان. [لارولنجه، شنیهه]

ف: خَرَام، خَرَامَش، گَرَاژَش، خهرا میدن.

ع: تَدَلُّل، جِلْوَة، دِلَال، اِهْتِزَاز.

شنین

لک: شَنَز هاتَن. [ههکردنی سروه.]

ف: وَزیدَن، خهرا میدن.

ع: هُبُوْب، هَزیر، هَشیم. ....

شوق

لک: نم. [تیرایی، تیرِ شرع]

ف: نَم، نَمِج.

ع: رُطُوْبَة، نَدَى، بَلَل.

شوق

لک: ناش، ناهاار. [دهتی پارچه.]

ف: شَوَى، آش، آهار.

ع: لُعَاب، نَشَا.

شوق

لک: شَن، شَوَرَدَن. [شوشتن]

ف: شو، شَوَى، شَسْتَن. [شستوشو]

ع: غَسَل، رَحَض.

شوال

[لک: شروان، پانتۆل]

ف: شوال، شَلوار، تَنبان، پاجامه، پایچه.

ع: حَقْو، عَاطِف، اِزَار، رِجْلَان، مِزْر، سِرْوَال.

شروال، سِرْوِل، تَنبان، تَنبان، رانان.

وینه - پانتۆل

شوال چه پهل

[لک: داوینزیس]

ف: بدشلوار.

ع: نَاصُ السَّرْوَال.

شوان

لک: رههرا، شوانکاره. [ششان]

ف: شَبَان، شَوَان، شَبَان، چوپان، گویان، گلهبان.

رامیار، زَمیار.

ع: رَاعِي، سَارِح، غَنَام.

شوان خله تینه

[لک: بالنده کی توژنک له چۆله که گهرهتره، ههتا مرزف]

تیراز نژیکی نه کهرتیره ههتا فریت. [

ف: شَبَان فَرِیْب، شَبَان فَرِیْو، شَبَان فَرِیْبک،

شبان فریوک. (مرغی است کمی از گنجشک
بزرگتر که تا انسان زیاد نزدیک آن نشود پرواز
نمی‌کند.)

ع: مُکَاء.

شوان‌شوان

ل: شوان‌شوانه‌کی. [یاریه‌کی بناریانگه.]

ف: رمه و چوپان. (بازی معروف است.)

ع: ...

شوان‌شوانه‌کی ← **شوان‌شوان**

شوانکده ← **شوان**

شوانه

ل: شوان. [شُان]

ف: چوپان، چوپانه، شبانه.

ع: راعی، ساریح، غَنَام.

شوپایی

ل: ته‌لیسه. [لُور باره، بچورکی که له بارمیری دهنین و

سوزی دهن.]

ف: تَمَلِیت، تَنَبَلِیت.

ع: حُمِیَنَة.

شولورکینه

ل: وِشترکینه، وِشترکین، قینه‌رن، قین‌له‌دن. [رَقَم‌رن]

ف: شترکینه، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: ضاغن، مُسْتَبِهر، مُنْتَقِم.

شوتورکاپلنگ

ل: وِشترگارپلنگ. [زَم‌ران]

ف: شترگاو پلنگ، شترگاو.

ع: زَرَّافَة.

وینه

شوتورکاپلنگ

ل: وِشترگارپلنگ. [ناتعبا، نالعبار (تیدیژمه له بابستی

نه‌گره‌بار.)]

ف: شترگاو پلنگ، شترگره‌به. (کنایه از مطلب
غیرمتناسب است.)

ع: مُتَنَاقِض، ضِدُّ و نَقِیض، مُتَخَالِف، غَیْر مُتَنَاسِب.
شوتورمورغ

ل: رِشترمر. [وِشترمرخ: باتنده‌به‌که.]

ف: شترمرغ.

ع: هَرْد، نَعَامَة، هَوْدَع، ظَلِیم.

وینه

شوجاع

ل: دلیر، دلداری، نه‌ترس. [بویر، نازا]

ف: گُرد، هُرو، هُزو، دلیر، دلداری، دلاور، پردل،
بی‌باک.

ع: شَجِیع، حَمِیس، جَرِیء، کَمِی، ذَمِیر، نَجِید،
بَاسِل، بَطْل، أَحْوَس.

شوجاهیت

ل: دلیری، دلداری، نه‌ترسی. [بویری، نازایی]

ف: نیوادی، دلیری، دلداری، نَتَرِسی.

ع: حَوْس، شَجَاعَة، شَهَامَة، بَسَالَة، حَمَاسَة.

شوخ

ل: خومشورو، خوش‌زوان، خه‌ننه‌ران، خه‌رامان، شوخی‌باز.

[رورخوش]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، شنگُل، شنگوله،

شوخی‌باز، خوش‌شو.

ع: ظَرِیف، مَلِیح، هَزَال، فَکِه، مَرَّاح، مُتَوَقِّد، مُدَاعِب.

شُخِی

ل: گالته، گپ، تیتالی. [گالتیرگپ]

ف: لاغ، لاج، کپراس، کنگل، کواژه، گواژه،

تَمَآخَره، شوخی، تیتالی، خیتالی.

ع: مَزَح، دَعِب، نَعِب، مَزَه، شَمَع، شَمُوع، هَزَل،

ظَرَافَة، فُكَاهَة، مُزَاج، مُطَايَبَة، مُدَاعَبَة، مُلَاعَبَة،
مُهَاشَاة، هَذِي، هُذَاء، هُزء، هُزوء، سُخْرَة، بَذَلَة.

شوخباز

ل: له رجه، گالتباز، تیتالبار. [گالتبچی]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، لوده، شوخی باز،
خیتال باز.

ع: ظریف، مکیح، مزیر، فکه، ملّاح، مزّاج، مزّال،
دَعَاب، مُتَوَلَّد.

شودان

ل: نمودن. ناهاردان. [ترکردن. نیشاسته لیدان]

ف: نمودادن. اهاردادن.

ع: قَرطِیب، قُنْدِیَة، ثُبُلِیل، اِرطَاب، اِنْدَاء، تَنْشِیَة.
شُور

ل: سَوَل، سَوِر. [چیتزیکه، وِلک، تامی خوی].

ف: شور.

ع: مالِیح.

شُور

ل: گز، خرویش. [هزانی دوردن].

ف: شور، خرووش.

ع: عِشْق، جِیْشَان، اِشْتِیَاق، عِیَاد.

شُور

ل: شُورِیَان. [خولور، پشتونه]

ف: شور، شوروش، غوغا، هنگامه.

ع: اِنْقِلَاب.

شُور

ل: دَرِیْز. [یوانیبری کورت].

ف: بلند، دراز، رسا.

ع: حَظَل، سَابِغ، طَوِیل.

شُور

ل: شَه پ، دالْوَمکیالَه. [داهیلراو]

ف: آویخته، فروهشته.

ع: دالِی، هادِل، سَدِیل، مُسَدِیل، مُتَدَلِی. شَفِیق.

نایع.

شوران

ل: هه لَحران، هه لَرنگان، هان دان. [رورواندن، هه لَرنان]

ف: شوراندن.

ع: تَهرِیش، تَحرِیک، اِغْراء، اِغْواء.

شُورِاو

ل: سَزَلو. [سوزراو]

ف: آب شور، شورابه.

ع: قُعاء، اُجاج.

شُورِاوِه

ل: نارچو. [جاری شُورِاوِه ته کا]. [رژانی نار له سرهوه].

ف: شُرايه، آب شُر. [چشمش آب شُر می کند].

ع: سَابِل، سَیْل، سَیْلان.

شُورْدن

ل: شَتَن. [شروشتن]

ف: شستن.

ع: غَسْل، رَحَض.

شُورِش

ل: بَشِیرَه، نَاش، شِلْزِیَان. [نازاره]

ف: شوروش، آشو، آشوب، سَروَتک، سَرموَتک،

هنگامه، غوغا.

ع: اِنْقِلَاب، ثَوْرَة، هَیْجَان، فِتْنَة.

شُورْمِهْزِه

ل: سَزَلوخوا. [سوز، خریاری]

ف: شور مزه، نمک سود.

ع: مَمْلُوح.

شُورِوا

[ل: شُورِبا]

ف: شوروا، شوربا، آشبرنج.

ع: مَرَق، صَبَّة، شورپاء، اسفیدپاج، بَهطَه.

شورواپیز

ل: دزغار. [دزغار، قسار]

ف: دوغاب، دوغابریز.

ع: ماءُ الْكَلَس.

شورواپ برنج

ل: شوروا. [شورپای برنج]

ف: شوربا، آشبرنج.

ع: بَهطَه، مَرَق، صَبَّة، اسفیدپاج.

شوره

[ل: باروت]

ف: شوره، ریه، دَنقَر، فوهل، بارود، نمک چینی.

ع: يَمَسُو، أَبَقَر، بارود، مِلْحُ الْبَارود، شورج، سورج.

شورپه

ل: چۆره. [رژانی نار له سروه.]

ف: شُره، شَرش، شریدن.

ع: انصباب، وِشَلان.

شوره‌بی

ل: بی‌مه‌جنون. [شنگبی]

ف: بید مجنون، بید موله.

ع: ...

ویندیه.

شوره‌ت

ل: نارازه، دنگ، چار، چارپار. [ناریانگ، دنگز]

ف: خُن، چاو، آوازه، خنبدن.

ع: صیت، شُهْرَة، سَمَا، سُمْعَة، دَالَة.

شوره‌شور

ل: چۆره‌چۆر. [دایژانی نند.]

ف: شَرشَر، شَریدن.

ع: تَصَبُّب، وِشَلان.

شوره‌کات

[ل: شورزار، شاسات]

ف: شوره، شوره‌زار، کتیر.

ع: مِلْحَة، مَمْلَحَة، سَبْخَة، نَشِيشَة، نَشاشَة.

شوره‌ویوگ

ل: دالۆچکه، نلۆتزان. [داهیلراو، شۆپوه‌کراو]

ف: آویخته، فروه‌هسته، آویخته‌شدن، آویزان.

ع: سَنَدِل، دالې. نافع، هادل، مُسَدَل.

شوره‌ویوون

ل: دالۆچیان، دالۆسکه‌ویوون. [داهیلران، شۆپوه‌نوه]

ف: آویختن، فروه‌هسته‌شدن.

ع: انسدال، تَسَدَل، تَهْدَل، تَدَلِي، تَتْع.

شوریک

ل: شتیگ. [شۆردار]

ف: شُسته، شُسته‌شده.

ع: مَفْسُول، رَحِیض.

شوریک

ل: داش‌شوریاگ، کارلی، چنده‌دریژ، چنده‌هر، بی‌شهرم.

[رووه‌تالار، نارسور]

ف: شوریده، چیره، لُکام، بی‌شرم، لول.

ع: بَذِي، شَكِس، شَطاح، وَجَح، ذَرَب، عُنْطَوان.

شۆریان

ل: شلۆقیان، شیریان. [هزان، شیان]

ف: شوریدن، آشفتن.

ع: انْقِلاب، هِمْجان، تَیْران.

شۆریان

ل: شتیان. [شۆردان]

ف: شسته‌شدن.

ع: انْغَسال.

شَوْرِين

ل: شَتَن، شُردَن. [شُشتَن]

ف: شُستَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شُوسِه

ل: پَال، پاكيزه. [شُردَرَاو]

ف: شُستَه، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شُوسِه

[ل: شُوستَه (رنگی خوش کراو).]

ف: شُستَه، خُوست، خُواست، راه کوفته، راه

کوبیده. (راه شُوسه شده)

ع: دُعُوب، لَاحِب، مِلطاط، مَذَل. (طَرِيقُ مَذَل)

شُوسِه پُورِفته

ل: پاكيزه. [پاکژکراو]

ف: شُستمورفته، پاكيزه.

ع: مُطَهَّر.

شُوسُوق

ل: شُردَن. [شَتَن، شُشتَن]

ف: شُستَوشو، شُستَن.

ع: غَسَل، رَحَض.

شُوسِه

ل: شُوسِه. [شُوستَه (رنگی خوشکراو بز هاتوچی

نُزُومَزِيل).]

ف: خُوست، خُوستَه، شُستَه. (راه ماشین رو)

ع: دُعُوب، مَذَل.

شُوشْتِری

[ل: جُزَه بریدیه که له بن دیچن.]

ف: شُشتِری، شُوشْتِری. (نوعی است از گلیم که

از نخ می بافند.)

ع: شُشتِری.

شُوعاع

ل: تیشک، لیزگ. [تیشک، تیریز]

ف: تیغ، فروغ، پَرَتو، تابش.

ع: شُوعاع.

شُوعله

ل: سُولَه، شُولَه، چُولَه. [گَری کم.]

ف: شُبرَه، شوله، آلاو، آنکه، آفرازه، پَرَتو.

ع: شُوعَلَه.

شُوعوهر

ل: زانست، زانایی، ناگایی. [هست، ناگاداری]

ف: دانش، دانایی، آگاهی، وایافتی، دریافتن.

ع: شُعوهر، احساس، ادراک.

شُوفال

ل: چَه دَل. [تُورک: گیانلیمریکه.]

ف: توره، اَهَمَر، شُغال.

ع: اِبْن آوِي.

وئنه - چَه دَل

شُوفَل

ل: کار، پِشَه، نِیش. [سِنعات، لِرمان]

ف: کار، فِیار، فِیدار، فِیاوَر، فِیاوار، فُهله، پِشَه،

شُوَال

ع: شُغَل، عَمَل.

شُوفَلر

ل: کولَه بنه، کولَه ریرا، چوکله شَکین، جاسوس.

[دورزمان، ناژابهی]

ف: سَخَن چین، دوبرهمزن، جاسوس، آیشه...

ع: فِتَنَه، مُقَنَن، مُسَد، نَمَام، نَجَات، جَسَاس...

شُوفَر

ل: ماشینچی. [لینخور، شولیز، سایق]

ف: راننده، شُفر، شُفور.

ع: حوذي، عَرَبِيّ.

شوقاق

ل: تره‌کین. [درزبردن (تره‌کینی مچ‌ه‌کی نمپ).]

ف: ترکیدن. (ترکیدن مچ اسنپ)

ع: عَزَن، کَلَع، ساف، سَعاف، شُقاق.

شوکان

[ل: (ل: سورکه‌لناری «شوکروللا» به.)]

ف: مخفف «شوکروللا» است.

شوکر

ل: سپاسه، سپاس، وسپ، ستایش. [سوپاس، پسن]

ف: سپاس، درود، ستایش.

ع: شُکر، حَمْد، ثناء، وَصَف، تَوْصِيف، مَدَح.

شوکرانه‌بزیری

ل: سپاسگوزاری. [سوپاس کردن، پسن کردن]

ف: سپاس‌گذاری، ستاییدن، ستایش کردن.

ع: شُکر، حَمْد، ثناء، مَدَح، تَوْصِيف.

شوکرانه‌بزیری

ل: به‌خ، شادکامی. [خوشحال بودن به گیدگرفتی

خه‌لکی.]

ف: تیوسول، شادکامی. (به مصیبت دیگری

خوشحال شدن)

ع: شَمَاتَة.

شوکه

ل: گمز، شوم، [نارنگی شیرینی دار.]

ف: گَز، گَزَنگَبین، شَبَنَم.

ع: مَن.

شوکئی

[ل: (ل: سورکه‌لناری «شوکروللا» به.)]

ف: مخفف «شکرالله» است.

شوله‌که

ل: جوال. [اجرائی له خوری ریسرای دوتایی که له هزِر

ده‌جیت.)]

ف: جوال. (جوال پیشین دوتایی شبیه به هور)

ع: سَفِيحَة، سَفِيحَان.

شؤل

ل: شل. (شلوشؤل) [سمت، تراو: پاشگریکه. (پدیرمه و به

تنیا به‌کار نابرته.)]

ف: سسست، شُل. آبکی. (از اتباع است، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: رَخو، لَدِن، وَاِمِن، رَقِيق.

شوله

ل: سوله، روشنایی، شروق. [تیشکی ناگر.]

ف: فروغ، وَرَاغ، شیر، تابش، شوله، روشنی،

روشنایی.

ع: شُعْلَة، ضَوْء، ضِيَاء، قِرَاط، قُرط.

شوله

ل: تیرشه‌وار. [نستیزی کشار.]

ف: شوله، شَمْلَه، نِیازِیک، تیرشه‌هاب، دُخ،

شَخانه.

ع: شِهَاب، نِیازِک.

شوله‌چرا

ل: چوله‌چرا، [مشخُل]

ف: شوله‌چراغ، هاله‌چراغ.

ع: قُبَار.

وینده-چوله‌چرا

شوله‌ی ناگر

ل: سوله، شروق، بلنسه، گر. [تیشکی ناگر.]

ف: شَبَر، آفرانه، شوله‌ی آتش.

ع: شُعْلَة. نَهِيب...

شومان

ك: ناشال. [كسيك كه نيشاسته دهات له جلومرگه.]

ف: شويمال، آشمال، آهارمال. (كسي كه آهار بر جامه مالد.)

ع: مُنَشِي.

شون

[ك: در، شون] (پورمه شونی.)

ف: پی.

ع: اِل. (طَلَب. دَعْوَة)

شون

ك: پەي، رەد، ئەتەر، شون پا. [شوتنوار. نیشانه]

ف: پی، رد، رُهو، هنجار، چَشپَر، چَشفَر، نشان پا. پیشینه.

ع: أَثَر، دَعَس، ثَرْيَبَة، سَلَايِق. عَلَامَة، قَرِيْنَة. سَابِقَة.

شون

ك: دوا، پەيسەر، پشتسەر. (رۆي به شونیا.) [شون، پاش]

ف: پی، پس، پشت سر، دنبال، دنباله.

ع: عَقَب.

شون‌پروین

ك: پەيسەرپروین، شون‌كهفتن. [بدواداچرون.

شون‌پیی‌ه‌لگرتن]

ف: دنبال رفتن. دنبال کردن. راندن.

ع: تَعَاقُب، تَعْقِيب. تَقْعِيط.

شونزانی

ك: پەيشناسی، پەيناسی، نشانزانی. [شون‌وارناسی،

دیزیناسی]

ف: پی‌شناسی، نشان‌شناسی.

ع: عِلْمُ الْأَثَار، عِلْمُ الْأَسَان.

شون‌کردن

[ك: كەرتنه شون‌سەك. (ولە: وانەسەر كه له گەرمادا

بەردوام بەشونین یەكتردا دەپۆن.)]

ف: دنبال هم رفتن. (مانند گله گوسفند که در گرما مرتب دنبال همدگر می‌روند.)

ع: اطْناَب، اطْراد، اسْتِرْعَال، نَيْسَب.

شون‌كهفتن

ك: پەيسەرووی كەردن. پەيسەرپروین. [شون‌كهوتن،

بدواداچرون]

ف: پی‌رفتن. پی‌روی کردن. دنبال رفتن.

دنبال کردن.

ع: قَفُو، تَقْلُوف، اِقْتِفاء، اِقْتِیاف. قَت. اِثْبَاع، تَتْبُع.

تَعْقِيب. مُحَاوَلَة، مُزَاوَلَة. طَرَد.

شون‌كهفتن

ك: رەد كەفتن، پەي كەفتن، شونپاكەفتن. [شون‌پیی

بەمەي‌ه‌یتشتن. (شون‌پیی بەجێمان لە بەفر یا لە لۆپدا.)]

ف: پی‌افتادن، رد‌افتادن، رُهوافتادن. (رد‌افتادن

در برف یا زمین گل شده.)

ع: دَعَس، اندعاس، تَأَلَّر.

شون‌گومەکی

ك: رەد گوم کردن، پەي گومکی. [شون‌پیی‌لەبەیزیردن.]

ف: پی‌گم کردن، رد‌گم کردن.

ع: عَفُو، اِخْتِیال، مُحَاوَلَة.

شون‌نیان

ك: تارنیان، تەرەوانیان. [شون‌ه‌لگرتن، بدواداگیران]

ف: راندن.

ع: تَعَاقُب، طَرَد، دَفْع.

شون‌ه‌لکردن

ك: پەي‌ه‌ه‌لگرتن، رەد‌پەیدا کردن. [شون‌پیی‌ه‌لگرتن]

ف: رد‌پیدا‌شدن، پی‌پردن، پی‌پرد‌شدن.

ع: تَأْنِین، اسْتِدْعاس، اِنتِثَار، تَأَلَّر، تَتْبُعُ الْأَثَر، اِقْتِفاء

الْأَثَر.

شَوْن‌ه‌ناردَن

ل: خواستن. [بَدَواداناردَن]

ف: خواستن، پی فرستادن.

ع: دَعْوَة. مَطْلَب.

شَوْن‌یَمَك

ل: پشت‌سریه‌ك. [یَمَك‌لِله‌دراوِیَك]

ف: پشت‌سره‌م، پشت‌سره‌م‌دیگر.

ع: وَا، تَوَالِي، تَسَاوُل، اِنْسِتَال، تَتَابُع. مُتَوَالِيًا،
مُتَعَابًا، مُتَسَاتِلًا.

شوو

ل: هاوخه‌ف، هاوسر. [میزد]

ف: شو، شوی، شوهر، جُفت، همسر.

ع: رَوْج، بَعْل، حَلِيل، قَبِيل، قَرِین.

شووَت

ل: شات، شاته، هوشه، شووته. [شاتوشوت]

[لانوگزان، فرویشال]

ف: گزافه، گزاف، لاف، بادپیمایی.

ع: تَفَاخُر، اُسْرُوجَة، حَصَف، كَذِب.

شووته—شووَت

شووَنی—هه‌نی [دشیده‌کی کرماپی.] [کرماپی است.]

شوودان

[ل: بمیزردان]

ف: شوهردادن.

ع: نَكَح، نِكَاح، اِنْكَاح، تَزْوِیج.

شوودوس

[ل: نافرته میزد خوش‌ریست.]

ف: شوهردوست.

ع: عَرُوب.

شووره‌یی

ل: خراو، نابار، نابار. [ننگ، عیب]

ف: شرم‌آور، شرم‌آگین، شوره‌گین.

ع: قَبیح. قَبَاحَة، شَنَاعَة.

شووش

[ل: تابی داپتراری زیر و زیر.]

ف: شمش، شووشه، شیوشه، شَفَشَه، خَفَفَه،

سوفچه.

ع: سَبِیكَة، سَلَاك، قَضِیْب، نُقْرَة.

شووش—سِیخ [دشیده‌کی کرماپی.] [کرماپی است.]

شووش‌بستن

ل: مال‌وسکه. مال‌وسکه‌به‌ستن. [شریتناری شورل یا

شلاق له لشد.]

ف: شمش‌بستن، برآمدن. (شمش بستن بدن از

اثر ضربت چوب مثلاً.)

ع: حَبَط، عَجَر.

شووش‌پخ

ل: دال‌وسکه. [چلورده‌ی شُرپ‌م‌بور.]

ف: دَرَغَلَه، دَرِگَالَه، دَرِغَلَالَه، دَنگَالَه، دَنگَدَالَه،

كُلْفَه‌شَنَگ، كُلْفَه‌شَنَگ، كُلْفَه‌شَنَگ.

ع: قَضِیْبُ الثَّلَاج.

وینه

شووکا

ل: فِتله‌گینه. [شور، فیه‌گیزه، جَوَی کده‌کیریه.]

ف: شوکا.

ع: وَعَل.

وینه

شووکردن

[ل: میزدکردنی نافرته.]

ف: شوهر کردن.

ع: نَكَاح، تَنَكُّح، تَزْوِیج، تَنَفُّی.

شووم

ك: تَوْشَه. [بِیْفَر، بدیومن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: شُوم، مَشُوم، مَشُوم، مِشُوم، شَكِیس.
شورومردگ

[ك: بیوژنی میژدمردور.]

ف: شوهر مرده.

ع: اَیم.

شوهرت ← **شورهت**
شوهری

ك: تەرگ، تورل. [شورل]

ف: تَرَكه. خَپچه. شاخه.

ع: شَغُوب، خَرُوب، غُصن.
شویت

[ك: یه كینه له سوزوات.]

ف: شبت، شود، شوی، شویت.

ع: شَبِت، شَبِی، شوگی.
شوین

ك: باریكه. [كینگى باریك و برتسك. (باريكه زوى)]

ف: تیکه. (زمین باریک)

ع: قَطْعَه.

شهباهت

ك: وِتایى، شیره، وهكى. [لینگچون، هارچشنی]

ف: دَسى، تَنَدَسى، تَنَدِیسى، مانندی.

ع: شَبَاهَة، تَمَثل.

شهبسان

ك: سه یزان، ژیرخان. [ژیرزهینی]

ف: شَبِستان، شَبِخانه، سرداب، سردابه.

ع: قَبو، دِیماس، دُولُج، سَرَب، سرداب.
شهبه

ك: شهبكه. [كلاری لیواره دار. (كلاری نینگلیزی.)]

ف: شاپو، شَبِقَه. (كله فرنگی)

ع: بُرْئِیْعَة.

وینه

شهبكه ← **شهبه**

شهبج

ك: داپو، تارمایی. [رهایى، شَبِنگ]

ف: رُهو، سیاهی.

ع: شَخْص، شَبِج.

شهبه یوون

ك: چپخون، شونوغون، شورولغار. [هیرش کردن له

شودا.]

ف: شَبِیخون، شَبِخون، شب تاختن.

ع: شَبِیت.

شهبساز

ك: چه شنساز، وینه ساز. [بیکساز]

ف: تَنَدَس ساز، تَنَدِیس چی.

ع: وَاْمَة.

شهبیه

ك: وله، وینه، چه شن، جزر، دس، نمراخت، هارچشن،

هاودهس... [هارشیره]

ف: مانند، لنگه، مان، سان، آسا، پام، دس، تَنَدَس،

تَنَدَسه، تَنَدِیس، سَجاهتر.

ع: مَثَل، شَبِیه، نَظِیر، ضَبْی.

شهب

ك: مَشَت. (شهبی كهره) [ژسولكه، پری مشت.]

ف: مَشَت.

ع: كَعَب، كَتَلَة.

شهب

ك: شَرِ، درِژ. [فش و داهنزار.]

ف: ویسته، بلند، دراز.

ع: طَویل، مَتَدَلِی. سابع.

(شش رنگ^۱ از این قرار: ۱. رخ، ۲. اسپ، ۳. فیل،

۴. شاه، ۵. وزیر، ۶. پیاده)

ع: كُوبَةُ شَطْرَنْج.

وینە

شەتەل

[ك: شتل: گیا یا دارك كه به دست دهقیتریت،]

ف: نشا.

ع: فسل، نَصْبَة، بادِرَة، غَرِيسَة، غِرَاس، غَرَز، شَتَل،

شَتَلَة.

شەتەلکە - تۆمەدانە

شەتەل

ك: شەتەلی. [پارەیلەك كه براروی قومار دەیەخشیت بە

كەسی سینیەم.]

ف: شَت، شَتَل، شَتَلی. (پولی كه برنده در قمار

به شخص ثالث می‌بخشد.)

ع: شَتَل.

شەتەلی - شەتەل

شەتەن

ك: تەنەف، گوريس. [گوريس]

ف: رَسَن، طناب.

ع: حَبَل، شَطْن، طَنَاب.

شەتەندان

ك: سفت‌کردن. [شەتەلەدان (رك: شەتەلەدانی بار.)]

ف: سفت کردن، سخت بستن. (سخت بستن بار

مثلاً.)

ع: شَد، شَطْن.

شەچەرە

ك: زاجنامچه، نه‌ژادنامهچه. [ره‌گزننامه]

ف: پَرۆز، بَن‌زاد، زادنامه، نژادنامه.

ع: سَنَب، سِلْسِلَةُ السَّنَب، شَجَرَة.

شەهە

ك: شاه، داروغه. [پاسروانی شار. (سرزکی پۆلیسخانه.)]

ف: شحنة، داروغه، شهریان.

ع: مُحْتَسِب، رَئِيسُ الْإِحْتِسَاب، شَحْنَة.

شەهە

[ك: (ك: سرورکەلتەاری «شامو محمد».)]

ف: مخفف «شاه محمد» است.

شەغره

ك: شەغره. [شخړه: باره‌گیا. (بۆ غورنه: برتییه له چەند

چەپكه گەم یا جز.)]

ف: شغره. (عیارات است از چند بسته گندم یا

جو مثلاً.)

ع: رَئِيسَة، شَخْرَة.

وینە، مەیه.

شەخس

ك: پە. [مەرگەد (قەبری مەرگە پەتەز.)]

ف: پیر.

ع: مَطَاف، مَزَار.

شەخس

ك: كەس. [تاكتيك له مەرگە، نەطر]

ف: دیسه، كَس، نَقَر.

ع: شَخْص، دَمَس، نَقَر، جُئَة، هَامَة.

شەخەل

ك: خړ، خړپ. [بەردەلان، رەلمەن، رەخەلان]

ف: ژراغش، ژراغن، ژراغنگ، ریگزار، ریگناک،

ریگلاخ، سنگلاخ، سنگزار.

ع: جَرَج، حَجِیر.

شەخەل

ك: دەرکودال، جەنگەل. [شینخەل. دارستان]

۱- به بۆچوونی نووسەر وشەیی «شەترەنج» لێ

«شەشرەنگ» هەردا هاتووە. (ر - ر)

ف: شَخْلَى، خَارِگیاه، جنگل.

ع: أَشْوَاک، اَمَاط. غِیْضَة.

شده

ل: گِی. [نیشانی گرتنی بیت] که له عمر پیدا بر پتیه له:

[١٠]

ف: گیره. (نشانه‌ی بستن حرف، نشانه‌ی گرفتن

حرف)

ع: شَدَّة، تَشْدید. ( )

شده

ل: درِیْزِوِکِرْدَن. [درِیْزِوِکِرْدَن، لیتانیه]

ف: درازگفتن، پیرایه‌ی بافتن.

ع: شَرَح، بَسَط، تَطْوِيل، تَفْصِيل.

شده

ل: شِلائی، کلارده‌ساز، شِیدبا. [سرریج و کلاری

ژنانه.]

ف: کلاه و دستمال. (زنانه)

ع: عِمَامَة، اِکلیل.

شهر

ل: جَدَنگ. [برانبهری «ناشتی».]

ف: جَنگ، پیگار.

ع: حَرْب، وَغَى، هِجَاء، شَر.

شهر

ل: به‌د، خَرار. به‌د به‌ختی. [خرابه (برانبهری چاکه).]

ف: بد. (ضد خیر)

ع: شَر، وِيل، نَحْس، عِلَّة، تَرَب.

شهر

ل: گدِرمَا. [اگرمای شیدار که میوه تیا دبات.]

ف: گرمَا، گرمای تابستان. باد گرم. (گرمای

مرطوب که میوه را فاسد می‌کند.)

ع: حَرّ، حَرور، سَموم، سَهَام.

شعرا

[ل: زیبکه‌گه‌لینکه له‌گمل خارشدا که له لمشدا په‌پیدا

دبیت.]

ف: سَر، شَرک، دُکُم. (جوششی است با خارش

که در بدن پیدا می‌شود.)

ع: شَری.

شهراب‌رنگ

ل: گه‌رم‌ابرده‌گ. [گه‌رم‌ابردو: به‌گرمَا خراب‌بو.]

ف: تَبَاسیده.

ع: مَحْرُوق، مَسْمُوم، فَاَسِد.

شهرابه

ل: شِیپ. [اگرلای درِیْ.]

ف: شِیپ. (منگله‌ی بلند)

ع: شِیپ، دُؤَابَة، شَرَابَة.

وینده

شهراره

ل: مالار، تار، بَلِیْسه. [پزیکه]

ف: تَف، آبیْز، آبیْزک، آبیْز، خدره، لُخچه،

سَیْنَجَر، ایْزک.

ع: حَدم، شَرَر، شَرَارَة.

شهراره‌ی ناکر—شهراره

شهراشو

ل: شاراشو، کوله‌ویرا، وه‌یغ. [ناژاره‌چی]

ف: هنگامه‌جو، غوغا‌انگیز، شهر‌آشوب.

ع: مُفَنِّن، مُفَسِد، مِیْعار.

شعراو

ل: باد. [معی، شراب]

ف: مَی، لَه، مَل، بگماز، باده، شراب.

ع: خَمَر، راح، مُدام، ناجود، قَرَقَف، رَحِیق، عُقار،

قَهْوَة، رَهِیق، سَنکَر، غَرَب، سَبَاء، صَهْبَاء، عَاتِیق،

کَمِیت، رُقی، طِلاء، فَضْلَة، لَذَة، لَذِیق، لَیْلِی، مَشْرُوب،

خَنْدَرِيس، يَانْدَة.شەراوخانە

ك: شەرخانە. [مەيخانە]

ف: مەيخانە، مەي كەدە، خُم خانە، شەيرە خانە، شراب خانە.

ع: خُصَن، كُلبَة، خَمَارَة، حان، حانوت، خان.
شەراوخور

[ك: مەيفرۆش، بادەفروش]

ف: شراب خور، شراب خوار، مەي گسار، بادە خوار.

ع: خَمِير، مُسْتَحْمِر، شَارِبُ الْخَمَر.

شەراوفروش

ك: شەيچى. [مەيفرۆش]

ف: مەي فروش، بادە فروش، شەيرە چى.

ع: خَمَار، سَكَار.

شەربەت

ك: نۆشیدەنى. [ئەبىر شەربەت كراپ بۆ خوار دەنەم.]

ف: نۆشىنە، نۆشابه، نۆشىدەنى.

ع: شَرَاب، مَشْرُوب.

شەربەتخانا

ك: جەنگران، داراغرازا. [جەنگارم]

ف: جَنَگجُو، جَنَگى، سَنَگجَشُور، شُور سَنَگ.

ع: مُبَارِز، مُحَارِب، سَلِيح، مُعْتَرِك.

شەرت

ك: پەيمان، پەندەس، تەي، پەس، پەسە. [پەلەين]

ف: پيمان، پيغان، پيغون، غنوتند، سامە، بۆر.

ع: شَرَط، عَهْد، قَطْع.

شەرت

ك: مەرج، گرو، فوتور. [گرو، ئام]

ف: مَرَج، گرو، شَرَت.

ع: شَرَط، قَيْد، نَذْر، نَحْب.

شەرج

ك: چەم، سەمە، گوزارە، مانا، رەلامە. [رائە، لىكەندەم]

ف: وىستى، سەفرىنگ، ئىمىرا، گزارة.

ع: شَرَح، تَفْسِير، تَفْصِيل.

شەرحە

ك: ناسكە، تىكە. [پارچەيدىكى تىكە لە گوشت.]

ف: پارە، پارچە. (تىكەنى نازىك از گوشت)

ع: شَرْحَة.

شەرع

ك: دەسور، نايىن، ياسا. [رەباز، رەشورتنى نايىن.]

ف: كىش، آيىن، ياسا، دەستور، وەخشورپند.

ع: شَرع، شَرِيعَة، طَرِيق، طَرِيقَة، مَذْهَب، سُنَن.

شەرع ھۇسەسى

[ك: نايىن يەمەد.]

ف: آيىن يەھود.

ع: تَلَمُود، فِقْهُ الْيَهُود.

شەرق

ك: خورەھەلات، رۆزھەلات. [جىڭگى ھەلاتنى خۆر.]

ف: بۆتو، خاور، خراسان.

ع: شَرْق، مَشْرِق، مَطْلَعُ الشَّمْس.

شەرم

ك: كەمپەيى، سەربايىنى، ئارپور. [تەرىقى، رەنەنەتن]

ف: ھەنوتند، آزرەم، شەرم.

ع: حَيَاء، خَجَل، خَفَر، إِغْضَاء، حِشْمَة، حِجَاب.

شەرمدار

ك: باشەرم، سەربايىن، كەمپەيى. [شەرمەن]

ف: باشەرم، با آزرەم.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْيِي.

شەرمسار - شەرمەسارشەرمگا

[ك: ەمەرت، ئارگەن]

ف: شرمگا، بَترجا.

ع: عَوْرَة، زهار، عائَة، رَکَب، خُشَلَة.

شهرمنه

ل: شهرمه سار، تهریق. [شهرمن، کمرور]

ف: فاوا، شرمگین، شرمنده، شرمسار.

ع: مَحْجُوب، مَخْجُول، مُسْتَحْجِی، مُنْفَعِل.

شهرمه

ل: روو گرتن، شهرم. [خوشاردنره له شرما، هسره ها؛

تهریق]

ف: رووگیر، رووگرتن، شرم.

ع: حجاب، حفاظ، اِحْتِجاب، اِحْتِمَار، اِکْتِنَان، حِیاء.

شهرمه سار

ل: تهریق. [خجالت]

ف: شرمسار، شرمگین، شرمنده.

ع: خَجَل، مَوْجُون، مَخْجُول، مُنْفَعِل.

شهرمه ساری

ل: تهریق، سرداخستن. [خجالتی]

ف: شوره، چکس، خُدوک، طیره، شرمساری،

شرمندگی، سرافکندگی.

ع: خَجَلَة، خَجَالَة، اِنْفَعَال.

شهرمه شکانی

[ل: دیاری به بژنی رود درختنی برورکرد.]

ف: رونما، روی نما، رونمای.

ع: جِلْوَة.

شهروال

ل: پانتول. [پانتول، شلوار]

ف: شروال، پانتول.

ع: سروال، سرویل.

وینه - پانتول

شهرور

ل: رووش، قه لشمش، شجیت، بیت شهرم، تون. [شهرانی،

بدنفر]

ف: شرانگیز، شورشانگیز، تندخو، آشوب جو،

بی شهرم، بی آژرم.

ع: نَبِیث، نَبِیْر، مُعْتَر، شَر، شَرِیر، بَذِی.

شهره پویان

ل: داوا. [چنگسیرچه (راکیشانی پرچی یه کتر له شهردا).]

ف: گیس کشی، تو سر همدیگر زدن. (زلف

همدیگر را کشیدن)

ع: مُعَاثَة، مُوَافَرَة، مُضَارَبَة، مُنَازَعَة.

شهره ف

ل: نابورو. [نابورو، ریز]

ف: آبرو، آبرومندی، بزرگی، بزرگواری، والایی،

بلندی.

ع: شَرَف، شَرَافَة، نُبَاهَة، رِفْعَة.

شهریان

ل: رهگ زینگانی. [رهگی خورتبهر.]

ف: رگ جان، رگ جُنبند.

ع: شَرِیان.

شهریک

ل: هاریش، بهشهر. هاردهس، هارمال، مال له یهک.

[هارکار، بهشار، برابش]

ف: آنباز، آمباز، هنباز، هنباز، هُماس، سَنگَم،

سَنگَمَبَر، همال، هامال، بَرخور، بَهره بَر،

بَخش بَر. همدست.

ع: شَرِیک، سَهیم، شَفِیع.

شهرس

[ل: شست: ژماره پاش پنبار نژ.]

ف: شست، شصت.

ع: سِشُون.

شہ سنس

ك: تہ نگوسہ گہرہ. [پنجہی نسیہ کوزہ، قامکہ گہرہ]
ف: شست، انگشت نر، انگشت بزرگ.

ع: ابہام.

وینہ: تہ نگوس

شہ سنس

ك: زانیی. (شہ سسی باخہ ویرہ). [ناگاداری، هست
(سو کہ لہی «شامسن»)، راتہ: شامست.]

ف: دانایی. (مخفف «شامسن» است یعنی «شاه
حسن»)

ع: مُدِرِکَ.

شہ سنس

ك: رھیلہ. [رژنہ (بارانی توند).]

ف: باران تُند.

ع: نُضَح، دیمَہ، هاطِل.

شہ سنس

ك: رریاس. [رریاہ، هستیارہ.]

ف: ہشیار است، بیدار است.

ع: مُتَقِظ، مُتَقِب، مُتَقِب، مُدِرِک.

شہ سنس

[ك: ژمارہی پاش پینج.]

ف: شش.

ع: سئَہ.

شہ سنس

ك: شہ ش لول. [جڑہ دہ مانچہ کہ.]

ف: شش لول، وِزور.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ سنس

ك: چوار بالور. [ششیر، خشتك]

ف: شش پھلو، چہار پھلو.

ع: مُكَبِّ، مُجَسَّم.

وینہ: چوار بالور

شہ سنس

[ك: ہر شش لاکہ.]

ف: شش سو.

ع: جہات سئَہ.

شہ سنس

ك: شمشہ. [مرژئی ششیر بچہ.]

ف: شش انگشت.

ع: اَعَنَش.

شہ سنس

ك: شہ سروج. [شمش لا]

ف: شش گوشہ، شش سو، پا آھو.

ع: مُسَدَّس.

وینہ

شہ سنس لول: شہ سن لکر

شہ شہ: شہ سن کلک

شہ سنس

[ك: شہ شہ کان (شش رژئی سہرتای مانگی «شہال»)]

ف: ششہ، شش بندان. (شش روز اول شوال)

ع: سئَہ، سئَہ الشَّوَال.

شہ سنس

[ك: یلک بش لہ شش بش.]

ف: شش یک، شش ہودہ.

ع: سُدَس، نَصَفُ الثَّلَث.

شہ سنس

ك: پدل، شاخہ، حاجہ، لیزگ. [لق]

ف: شاخ، شاخہ.

ع: شُعْبَہ، غُصن.

شہ سنس

دەخەنە سەر «شخەرە کیش» و لە وڵاخی دەنێن. [ف: شغره. (چند بسته گندم مثلاً که روی شغره کش گذارند و به وسیله‌ی الاغ حمل کنند.)]

ع: وَثِیْمَةٌ، شَخْرَةٌ.
شەغره ← شەغره کیش
شەغره کیش

ل: کەتەر، شەغره، شەخره. [نامرازتکی دارنه که باره‌گیا دەخەنە سەری و لە باره‌بەری دەنێن.]
ف: شغره، شغره‌کش.

ع: مَرِیْعَةٌ، مَشْخَرَةٌ.
وێنه
شەفا

ل: خوێشی، خوێشەبوون. [چالەبوونەر]
ف: بهی، بهبودی، خوبی، خوب‌شدن.

ع: شَفَاءٌ، بُرءٌ، بُرُوءٌ.
شەفا ← شەفاعەت
شەفاعەت

ل: تکا، خوایش، شەفاخوازی. [تکاکاری، شفات]
ف: ورفانی، دێست‌مردی، پای‌مردی، خوااهش، بخشایش‌خواهی.

ع: شَفَاعَةٌ، اسْتِغْفَاءٌ، اسْتِغْفَارٌ.
شەفاف

ل: رۆشن. [رون، دیدیار]
ف: کیارنگ.

ع: شَفَافٌ، شَفِيفٌ، نَعِيفٌ.
شەفافی

ل: رۆشنی. [روونی، دیدیاری]
ف: کیارنگی.

ع: شَفَافَةٌ، نَعَافَةٌ.

ل: تەردەسی، چاوبەنێ، جانقوڵیازی. [چاوبەس، جادوو، سیر]
ف: فَره‌ست، جادو، آفسون، شەعبە، تەردسی، چشم‌بندی، شاهبازی.

ع: شَعْبَذَةٌ، شَعْوَذَةٌ.
شەهرا

ل: بەرەل. [نەستێرەیکە بە عەرەبی «شعراى شامى» یەتدەلێن. (بە «شعراى شامى» و سیوێل دەلێن: دوو‌خوشکە، کە لە کۆتایی «گولە‌گەم»دا و لە باکووری رۆژه‌لاتەر دەلێن.)]

ف: پێرک، خواهر سەهیل، خواهر آگست، دوخواهران. (شعراى شامى، شعراى شامى و سەهیل را دوخواهران گویند، در اواخر سنبهله، در سمت شمال شرقی طلوع می‌کنند.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَاءٌ، شَعْرَى الشَّامِ، شَعْرَى الْعَمِيصَا، أَخْتَا.

شەهراى یەمانی

ل: گەلاوێژ. [نەستێرەیکە گەشە کە هێندەى رمێک لە خوار «ترازو» بوێ. لە ناوێراستی هاریندا هەلدیت، بەسەر شێوی «سەگی گەر» بوێ.]

ف: پێرنگ. (ستاره‌ای است روشن، پایینتر از ترازو به مقدار یک نیزه، در چهل و پنج تابستان طلوع می‌کند، بر شکل کلب اکبر واقع است.)

ع: شَعْرَى، شَعْرَى الْعَبُورِ، شَعْرَى الْيَمَانِ.
شەغره

ل: شەغره. [شخره: باره‌گیا (بۆ نمونه) چەند چەپکە‌گەم کە

شه قیله

ك: چدپاله، شه پاله، شه پالاه، چدك. [زله، شلزله]

ف: سیلی، سیله، تَس، تپانچه.

ع: لطم، لطمه، دَح، وِلخ، سَفَقه، صَفَقه، صَفَقه،

ضَفَقه، طَبَنَجَه.

شه قیله کل

ك: گل. چارنیشه. [نیشی له رادهبری چار] که سری پتوه

دیشیت.

ف: چشم درد. (سخت درد کردن چشم)

ع: رَمَد، وَجَعُ الْعَيْن.

شه قیله مشار

ك: هره، مشار. [مشاری دروکی.]

ف: آزه، آزه‌ی دو دستی.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.

وینه

شه قیله بال

ك: شاخه‌ی بال. [دنگی له یللدانی بالی بالنده.]

ف: صدای بال. (صدای بهم خوردن بال مرغ)

ع: صَفَق.

شه قیله

ك: لای سر. [نیوان گوتچکه و تووِل، لاجانگ (هرهرها

نمغوشینیک که لایه‌کی سر ده‌گرتیوه.)]

ف: نیمه‌ی سر. (مرضی هم که در نیمه‌ی سر

عارض می‌شود شقیقه گویند.)

ع: شَقِیقَه، صَدِیقَه.

شه قیله

[ك: چهرمیکه بز تمش سوردان هه‌لیدواسن به لای پیتی

راستدا.]

ف: چرمی که برای تاب دادن «تمشی» یعنی دکلان

به‌طرف پای راست آویزند.

ع: ...

ك: چاپ کردن. [لمچاپدان]

ف: باسمه‌کردن، چاپ‌کردن.

ع: رَسَم، طَبَع.

شه قواشهق «شه قواشهق

شه قوشی

ك: دریگ. داروشیاگ، شپدیز. [داوشاو، دراو]

ف: پاره، تیکه‌وپاره. نَأَسْتَوَار.

ع: مُشَشَّق، مُصَدَّع، مُخْزَق، مُتَفَلِّع، مُسَلَّع،

مُتَفَلِّق، مُتَهَرَّم، مُتَفَقِّع، مُتَفَلِّش، مُتَفَقِّص، مُتَفَقِّص،

مُتَزَلَّع، مُتَشَرَّتْ، بَالِی، وَاہِی، وَاہِن.

شه قیله

ك: تیکه. [لَت]

ف: تیکه، پاره، لَخت.

ع: شَقَّة، صَدَع، شَرَحَة.

شه قیله

ك: دهق، دنگ، سه‌جا. [دنگیکه، دهك: دنگی بال له

فرپندا.]

ف: دنگ، صدا.

ع: صَوْت، طَقَّة.

شه قیله

ك: شاخه. [دنگیکه. دهك: دنگی به‌رزقانی یا شکانی

دار.]

ف: چَک، صدا. (صدای فلاخن یا شکسته شدن

چوب مثلاً.)

ع: صَلَق، صِرْقَاعَة، قَضِیض.

شه قیله

ك: دهق، شانه‌ی جُولایی. [نامرازیکی جُولایانه.]

ف: هَف، کوف، دَقته ...

ع: مَکَد، مُشَط، دَقَّة.

شه قیله «چنوشه‌قه

شەك

ك: پەزەنتىز. [بەرخى نېز كە تەمنى لە يەك سالا زياتر
يىتە.]

ف: شېشەك، شېشەك، (گوسفند نر كە از
يەكسەل بېشىر عمر داشته باشد.)

ع: جَدَع، شَاة.

شەكەن

ك: تەكان. [لەرزە، بزوتنى بە تەزۇم.]

ف: تكان.

ع: رَجَّة، هَرَّة.

شەكەن

ك: لەرائى، تەكائى، لەرزائى، [راوشاندن، بزواندن]

ف: شىبەيانىدن، تكان دادن، نەزاندن.

ع: هَرَّ، تَحْرِيك، دَعْدَعَة.

شەكەن

ك: لەرائى، شەكائىرە. [تەكاندان (وەك: تەكاندانى پێوانە
مەتا پر بىتە).]

ف: جەنبانىدن، تكان دادن. (تكان دادن پىمانە
مثلاً تا پُر شود.)

ع: دَعْدَعَة، زَمَزَمَة.

شەكەنەو

ك: لەرائى، تەكائى. [لەرزاندن، راوشاندن]

ف: شىبەيانىدن، جەنبانىدن، تكان دادن.

ع: هَرَّ، تَحْرِيك، نَفْض، دَعْدَعَة، قَلْقَلَة.

شەكەشەك — شەكەشەك

شەكەشەكان

ك: شەكەشەك، جەرجەر. [جەرجەر: بزوتنى زۆر.]

ف: شىبەيان، جەنب جەنب.

ع: هَزْهَزَة، دَعْدَعَة، زَعزَعَة، تَحْرُك، تَطْلُوح، تَدْعُوع،
تَزْعُوع، تَمُور، تَزَلْزَل، اِضْطِرَاب، مَلْدَان.

شەكەشەك — شەكەشەك

شەكەشەك

ك: شەكەشەك، شەكەشەكان، شەكەشەك. [جەرجەر،

لەرزەر (دەربەربەرنەو، لەرزە زۆر بونىتى).]

ف: شىبەيان، جەنب جەنب. (تەكرار بىزى تەكئىر
استە.)

ع: هَزْهَزَة، دَعْدَعَة، دَبْذَبَة، دَعْدَعَة، زَعزَعَة، مَلْدَان،

تَحْرُك، تَمُور، تَطْلُوح، تَزَلْزَل، تَزْعُوع، تَدْعُوع، تَدْعُوع.

اضْطِرَاب، جُدُوف، نَوسَان.

شەكە

ك: پاپاخ. [جۆرە كەلەكە.]

ف: پاپاخ، پاپاق، شەكە.

ع: طُوطُور، قَاوُوق.

شەكە

شەكە

ك: لەرە، تەكە، جەلە، جەمە. [جەلە: بەملەلەدا.]

ف: جەنبەش.

ع: حَرَكَة، تَحْرُك.

شەكەت

ك: مانگ، مانياگ. [ماندەر]

ف: خەستە، مانده.

ع: عَيْي، عَيْي.

شەكەت كرىك

ك: مانياگ. [ماندەر كرار]

ف: خەستەشەده، ماندهشەده.

ع: مَعْلُوص، مَثْخَن، مَوْهَن، مَوْهَن.

شەكەتى

ك: مانياگى. [ماندەر بون]

ف: خەستگى، ماندىگى.

ع: عَيْي.

شەكەر

[ل: شکر]

ف: شَكَر، خُون، أَبْلُوج.

ع: سُكَّر، بُرْتُ.

شکرآو

ل: رَهْمَشْت، نازشت، دلتازردگی. [رهجان، دلگران بودن]

ف: شُكْرَاب، رنجش، نگرانی.

ع: ثُبُل، نِقَار، مُنَافَرَة، نِفَار، مُنَافَرَة، كُدُورَة، اِغْبِرَار، تَنَافُس.

شکر بادام

ل: جهرزقند. [قیسی یا قوخ وک «جهرزقند» پر ده کمن

له شکر و کاکلی کوتراوی بادام.]

ف: شکر بادام. (زرد آلو یا شفتالو را مانند جوزقند از شکر و مغز بادام کوبیده پر کنند.)

ع: مِشَلُوز.

شکر پیوره

[ل: جزوه برساتیکه به شکر درست ده کرت.]

ف: فَرخَشْتَه، شُکْرِبُورَه، شُکْرِبُوزَه، شُکْرِبِيزَه،

قُتَاب، قُطَاب، قُتَابِي، قُطَابِي. (یک قسم از برساق

است که با شکر می سازند.)

ع: قُطِيفَه، قُطَايِف، قُطَاب، قُطَابِي.

شکر پیه نیر

[ل: جزوه شیرینی که بناریناگد.]

ف: شُکْرِبَنِير، پَانِيز. (شیرینی معروف است.)

ع: فَانِيد.

شکر گری

ل: شه که رگریان. [گریانی شادی.]

ف: شُکْرُورِيز، شُکْرُورِيزِي، (گریه‌ی شادی)

ع: بُكَاءُ الْفَرَح.

شکره توسی

ل: تَوَسِي شچین. [گیاهه‌ی دپ‌کاره.]

ف: شُکْرُ تَوَسِي، تَوَسِي شچیرین.

ع: اَلْعُكُوبُ اَلْحُلُو.

شکه شهک «شکهوشوک»

شکینهوه

ل: له ریانهوه، جرو لیانهوه. [لرینهوه، جرو لانهوه]

ف: شیبیدن، جنبیدن.

ع: تَهَزُّمُنْ، تَزَعْرُع، تَذَعْدُع، قَطُوح، تَمُور، تَصْرُك، جُدُوف.

شکه

ل: شاگا. [راسته، نم کاتغان باشرین کات بیتا، له باتی

سلار کردن به کار براره.]

ف: شَهْهَه، شَهْهَه، شاه‌گاه، (یعنی: وقت شما

بهترین وقتها، به جای سلام استعمال شده،

مانند: مَسْبُحُكُمُ اللهُ بِالْخَيْرِ، مَسَاكُمُ اللهُ بِالْخَيْرِ.)

ع: اَسْعَدَ اللهُ وَكَلَّمَكُم، سَلَامٌ عَلَیْكُمْ.

شهل

ل: گیت. [لنگ]

ف: لَنگ، چولاغ، شیک.

ع: اَعْرَج، اَقْرَل.

شهلان

ل: قه‌مچی. [قامچی، شلاق]

ف: شَلَّاق، قَهْمُجِي، تازیانه

ع: سَوَط، بَرَة، جَذَمَه، مِجْلَدَة، مِیْبَلَة. (قمشه)

وینه

شهلانگری

ل: قه‌مچیکاری. [به قامچی لیدان.]

ف: شلاق‌کاری.

ع: لَکَا، لَکَث، مَشَق.

شلاقه

[ل: باتنده‌یکد.]

ف: یلوه، لَسْمَال.

ع: سَلَوَى.

وێنە هەبە.

شەلان

ل: ... شەل. [لەنگ، گێڕ، شەلین]

ف: لەنگ، لەنگان.

ع: اَعْرَجَ، اَقْرَلَّ، عَرَجَ، ظَلَعَ.

شەلان شەلان

ل: لارالارلا. [لارەلار، شەلەشل]

ف: لەنگان لەنگان.

ع: زَمَالَ، قَزَلَانَ. ظَلَعًا، مُتَعَارِجًا، مُتَعَايِدًا.

شەلایی

ل: شەجە. [جێزە مشکێکە ژنان دەپێچن بە سەریاندا.]

ف: کُلاە دەستمال. (یک قەسەم کلاغی است که

زەن ها بەسر می بندند.)

ع: اَكْلِيل، عِمَامَةٌ.

شەلەکوێرم

[ل: دەست نەپاراستن (وەشانەن بە بێ گۆڕدانه ئەوی بەر ج

کستیک دەکوێرت.)]

ف: شَلَمَ کوزم. (زەن، بدون قصد اینکه به چه

کس بخورد.)

ع: عَمَت، تَعَمِيت.

شەلەبەت

ل: لە تەبەت، کوتەلەت. لاچەپاچە. [شەلەبەتە]

ف: تەیکەو پارە، لە، لەمشە.

ع: مُتَقَطَّعٌ، مُنْهَمَكٌ، اَرِيَا اَرِيَا.

شەلەوەر

[ل: شەلەبەتە]

ف: لە لەنگ.

ع: وَقَيْذ.

شەلەشەل

ل: گێڕ، گێڕ. [لارەلار]

ف: لەنگان لەنگان.

ع: قَزَل، ظَلَعَ، قَزَلَانَ، ظَلَعَانَ. مُتَعَارِجًا.

شەلەکا

ل: شەلگە، بەریان. [شەوێنی هەلپێنی نار.]

ف: شەلەگە. (جای اقتادان آب)

ع: يَثْقُ، فُرْضُهُ، قُرَّةٌ، مَفْجَرٌ، مَدْعَقٌ، مَيْشَلٌ.

وێنە (۲)

شەلەگە—شەلەکا

شەلەم

[ل: شەلەم]

ف: شَلَمَ، شَلَفَمَ، شَمَلَفَ، شَمَلَخَ.

ع: لَفَتَ، سَلَجَمَ.

وێنە

شەلەماو

[ل: ناری شەلەم.]

ف: شَلَمَابە، شَلَمَابە.

ع: ماءُ اللَّفَتِ.

شەلەم شەوێنی

[ل: دارێکی سەرزە که شەلەمی پێ دەشێرتن.]

ف: گێجە، گێجە. (چووبی است سرگنده که شلغم

را با آن به هم می زنند.)

ع: مَجَذَحَ.

شەلەجە

ل: تەرزکە. [گیایەکی رەوانکەرە، سەلکەکی لە پەتەخە

دەجێت.]

ف: شَلَمَك، شَلِيمَ. (علفی است مسهل، بیخ آن

شبیبه به سیب زمینی است.)

ع: شَلَمَقَ.

شەلەمەین

ل: تەرخێتە. [جێشتی شەلەم.]

ف: آش شَلْفَم.

ع: مَرِقُ اللَّفْتِ، طَبِيعُ اللَّفْتِ.

شده مینکمره

[ك: پپرو لپایزه، پپرو، شده مینکمره (گرتی شنگه).]

ف: كوالف، بادآور، بادآورد، بادبُرَك. (گل شنگ

است.)

ع: مَلْيَارَة، الشَّوْكَة الْبَيْضَاء.

وینه

شده لی

ك: گِیِرِی. [لنگی]

ف: شَلْی، لَنگش، لَنگیدن.

ع: عَرَج، عَرَجَان.

شده لیل

[ك: میویه كه. (جوره توخیکه كه تووکی نیه).]

ف: شَلِیل، شَلِیر، شَكِیر، شَفْتَرَنگ. (قسمی از

شفتالو كه پشم ندارد.)

ع: زَلِیق، دَرَاق، دَرَاقَن.

شده لین

[ك: لَنگین]

ف: لَنگیدن.

ع: عَرَج، قَرَل، عَرَجَان، قَرَلَان.

شده لفاق

ك: دَبه، گِیچَه، تَشخَه، چاچوله. [گِر، تَشخَه]

ف: دَبه، شَلتاق، دَغَل.

ع: ضَغَو، اِفْتَرَاء.

شده لته

ك: ژیرشوال. [ژیردیرینی ژنانه].]

ف: شَلِیتَه، زیرشَلوار. (زنانه)

ع: خِصَار، مِشَد.

شده لته

ك: سَرمای پایز. [شخته]

ف: سَرمای پاییز.

ع: قَارِسَة، قَارِسَة.

شده م

[ك: مَزَم]

ف: شَم، سِپَندار، اِسپَندار، مومینه، موم.

ع: شَمع، سَعَو.

شده ماته - سهات زه نگی

شده ماته ت

ك: شادكاسی، بَدخ. [خوشحال برون به گیدوگرتی خدکی.]

ف: تِیوسول، شادكاسی.

ع: شَمات، شَماتَة.

شده مالی

ك: شَدم. [مَزَم]

ف: شَماله، سِپَندار...

ع: شَمع.

شده مالی

[ك: مالهوماز گِیران به چراوه له شودا.]

ف: شَماله. (شَب با چراغ خانه به خانه گشتن)

ع: اَلْاِسْتِرَاءُ بِالشَّمع.

شده مال

ك: بای شَه مال، بای راس. [بایده كه، نه گِر روهو روزه لات

راوستین له لای راستمانره - باشور - بیرهو لای چه پمان -

باکور - هلد، کات.]

ف: باد راست، باد شمال. (بادی است از طرف

راست - یعنی جنوب - به طرف چپ - یعنی

شمال - میوزد كه رو به مشرق ایستاده

باشیم.)

ع: خَدَو، نُعامی، سَلامی، هَیَر، هَیَر، مِسع، مِسع،

جنوب، اَزِیب.

شده مام

[ك: سوركه لَمی «شمامه» یه، ناره بَز ژنان.]

ف: مخفف «شمامه» است که زن‌ها را این اسم می‌گزارند.

شهمه

ل: شمام. [جزره کاله کینکی بچورکه.]

ف: شمام، شمامه دستنبو، دستنبوی، دستنبویه، دست‌آنبویه، خرچکوک.

ع: زرداب، شمامه.

ونه

شهمیر

ل: گولگیر. [نامرازی قرتاندنی سری پلیتی مزم و چرا.]

ف: گاز، شمع‌بُر.

ع: مقراط، منطاف، مقصن.

ونه

شهمچه

[ل: شقارتیه که چیلکه کسی له مزم و بن دروست کراوه.]

ف: شهمچه. (کبرییتی است که چوبک آن از موم و نخ است.)

ع: نَبَخَة.

شهمدان

ل: شهمسوز. [جنگه مزم.]

ف: شمدان، شمسوز.

ع: مائنه، مسرجه، مقارة، شمدان.

رونه - پیگشده

شهمدانی

[ل: شهمانی (گولینکی گلاپانه، رنگی زلری هیده، پر]

پره و کم پره.)]

ف: شمدانی. (کلی است برگی پهن همه رنگ

پُرپر و کم‌پر.)

ع: ابرة الراعي، شمدانی.

شهم رهش کردن

[ل: مزم رمش کردن (بۆ نازیتباری.)]

ف: شمع سیاه کردن. (برای عزاداری)

ع: تَجُون.

شهمسوز - شهمدان

شهمه

[ل: نالغو قوچمی لباده و پالتو که به شتری گول - یا

له گوهیر - دروست ده کرتت.)]

ف: شهمسه. (قفل و دگمه‌ی لباده و پالتو که به

شکل گل می‌سازند از جواهر هم درست

می‌کنند.)

ع: شهمسه.

شهمه - شهمه له

شهمه له

ل: شهمشه له کویره، شهمشه. [شهمشه کویره:

بالنده به که.]

ف: فُرپرک، شَبِپَره، شبانور، شبانور، شَبِباره،

شَبِباره، شَبِباره، شَبِپوزه، شَبِپوز، خویوز، بیواز،

پیواز، مرغ عیسی.

ع: خفاش، وطواط، اشرف.

شهمه له کویره - شهمه له

شهمه له

ل: تیره لک. [تیره کوله کیمیی دیدنه بر بنیمچی دیواری

شکار.]

ف: یازیر، نبارش، چفت، شمع.

ع: غمود، بعامة.

شهمه

[ل: شهم، شهمق، شهمه]

ف: شَنبِه، شَنبِد.

ع: سَبِت.

شهمه

ك: رووكەش، روپۆش. [پارچەى ناسكى سېى كە ھارىنان
بە خۆيدا دەدەن.]

ف: شەمەد، روپوش.

ع: ...

شەن

[ك: دارى چوارچىنگى خىرمان بە پا دان.]

ف: شەنە، آفشون، سكو، ھىسك، بواشە، چىك،

چىخ، ھىد، شاخى، انگشتە.

ع: عَضْم، مَنَفُض، مِذْرَى، مِذْرَاة، مِشْنَة، مِشْنَفَة،
مِخْفَة، مِخْفَة، مِشَار.

وئە

شەن

ك: شەنە. [ھەر شتەك كە يىپىرتىن بە تەنوردا ھەتا

ئاگرەكى سارد نەيتتە، ەك: پشقل و خاكىتپالە و ...]

ف: أفروزنە. (ھەر چىزى كە ميان تەنور پياشەد كە
آتەش آن را كەمك كەند تا سرد نشود از قبیل
پشکل، خاكە تپالە و امثال آنها.)

ع: ذُكوة، شىاع، حَصَب.

شەنەف

ك: سورنچ. [سولفۆرى جىو، (قورقوشم يا قەلەيى

سورتار.)]

ف: شەنگرف، ۆنگرف، ۆنگفەر، ۆنجفەر، سورنچ.

ع: شەنجرف، ۆنجرف، ۆنجفەر.

شەنەشە

ك: شەفە، تورۆ ھەلاجى. [شورلى ھەلاجىل.]

ف: شەنش، شەفش، شەفشە، كەندش.

ع: خَوَط، مِجْدَة.

وئەنەھىيە.

شەنەگەردن

ك: پەژن. ومانن. بادان. [خىرمان بە پا دان.]

ف: پاشىدىن. پشانەدن. بادادەن.

ع: فَعَل، ذَرى، تَذْرِية. شەن، نئىر.

شەنگ

ك: قەشەنگ، شەخ، شەنگۆل. [جوان، زەرىف،

شەخوشەنگ]

ف: شەنگ، شەخ، شەنگۆل.

ع: مَلِيع، نَشِيط، يَهِيح، بَشُوش، نَظِيف.

شەنگ

ك: سىپال، كەلەپور، كەلەپەل. [رايەخ]

ف: پەروژ، گەستەردنى، رخت.

ع: دئار، بساط، فَرش.

شەنگ - فەيشەك

شەنە

ك: شەن. [ھەر شتەك كە يىپىرتىن بەسەر ئاگرەدا بەزىلەسە

سەننى ەك: پشقل، خاكىتپالە و ...]

ف: افروزنە. (ھەر چىزى كە ميان آتەش پياشەد
تا شدت پيدا كەند، از قبیل: پشکل، خاكە تپالە و
امثال آنها.)

ع: ذُكوة، حَصَب، شىاع، شىووع.

شەو

ك: شام. [شەك، بىرانبەرى رۆژ.]

ف: شەب، شەو، شەف، شام، نەشىشەك.

ع: لَيل، عَشِي، عَشِيَة، عِشاء.

شەوارە

[ك: شەقارە (نەغەشىنىكى چارە كە كەمەكەرىپەكى يىتە

دىار نىيە، بەلام ھىچىش نايىنىتە و مەزۇف ەك كەرتە دەرۋات
بە رەتدا.)]

ف: بىرنەج، شەبارە. (مەرضى است عارض چشم

مىشود كە ظاهراً عيبي ندارد، اما چىزى ھەم

نەمىبىند، كە مانەند كور راھ مىرود.)

ع: عَوْرَ، عَمَه.

شماره کوثره - شماره

شماران

ل: شوگدل، [کزی «شو»].

ف: شَبان، شَوان، شب‌ها.

ع: لِيَالِي.

شموپلز

[ل: نمر کسی به بوکلله، یاری «بیبیجان‌خام»

ده‌کات.]

ف: شب‌باز. (کسی که خیمه‌شب‌بازی

درمی‌آورد.)

ع: لَا عِبَ الثَّمَانِيَل.

شموپو

[ل: گرتیکه له شودا بزنی دیت و چنبد جزری هدیه.]

ف: شب‌بو، شب‌بوی، شَبْ آن‌بوی. (گلی است که

در شب بو می‌دهد و آن چند قسم است.)

ع: عَرَار، مَنثور، خیری.

وینه

شموپوی زهره

[ل: جزره شمریزه‌که.]

ف: هیری، خیری، شب‌بوی زرد.

ع: عُصْفِرَة، مَنثور أَصْفَر، خیری.

شمو برات

[ل: شمری رزق و رزقی بیش کردن له لایمن خوداوه. (شمری

پانزدهمی شعبان.)]

ف: شب برات، شب چیک، شب جیک. (شب

پانزدهم شعبان)

ع: نَيْلَة الْبَرَاءَة.

شموپهن

[ل: زامنی خنجیر که ناهیتیت خنجیره که بیتته دمروره.]

ف: شب‌بند. (بند خنجر که بیرون نیاید.)

ع: ضَامِيَة.

شموپندار

ل: شمرنه غوس. [کسی که له شودا ناخورت.]

ف: تَرغاق، شب‌بیدار، شب‌زنده‌دار.

ع: سِنَمَار، هاجد، مُتَهَجِد، قَرع، قَائِمُ اللَّيْلِ.

شمو ته‌مفتقی

[ل: شمری دیسمی رتیندان.]

ف: شب سدم

ع: نَيْلَة الصُّدَّة.

شموچرا

ل: سزله چرا، چوله چرا. [چرای شماره. (چرایله که بز

دزینشوی نیچیر له شودا دایده‌گرتین.)]

ف: هاله چراغ، شوله چراغ، شب چراغ، شب‌تاب.

(چراغی است برای پیدا کردن شکار در شب

روشن کنند.)

ع: قُبَار، عُشْوَة.

شموچهره

[ل: خواردیتک که له شمرنشیندا ده‌خورت.]

ف: شب چره، شب چرا.

ع: عُقْبَة، لُمَجَة.

شموچهره

ل: رسوا، به‌دناو. [ناورزاو (کسیک که خه‌لکی له کزوی

شمراند) به خرایه ناری دیمین، تیدیژه‌مه.]

ف: رسوا، به‌دنام. (کسی که مردم در

شب‌نشینی‌ها به او بد بگویند، کنایه است.)

ع: سُبَّة، لَوْمَة.

شموچهره

[ل: رودلوی نوی که ده‌کرتته سو زمانی خه‌لکی.]

ف: داستان تازه. (مطلب تازه واقع شده که مردم

از آن صحبت کنند.)

ع: اُحدوثة.

شهرخف

ك: جلیسته، [سدريه: سرخمي بی‌تولی پيارانه.]

ف: جلیسته.

ع: مُدرة، مُدرة، شوتر.

وینه ← جیسته

شهرخف

ك: شهركلار. [تغلی شو كه بز نوستن ده‌یگنه سر.]

ف: شب‌كلاه، شب‌پوش.

ع: تَخْفِيفَة، طاقية، طریوش، سِنْدَارَة.

شهردوس

[ك: پيار یا ژیتك كه له شهردا كاری خراب نه‌یام

ده‌ات.]

ف: شب‌باره، شب‌دوست. (مرد، یا زنی كه در

شب به عمل بد بپردازد.)

ع: لیلی، لیلیة.

شهردیز

ك: رهش، مشكی، قه‌نورسی، [شهره‌نگ، سیا]

ف: سیاه، شبرنگ، شب‌دیز.

ع: آسود، غریب.

شهر

ك: راورژ، پرس، [بیدرا گزینمه.]

ف: كنگاش، كنگاج، كنگاش، پرسش،

اندیشه‌گویی.

ع: شوری، مشورة، مشاورَة، مذاكرة، تدبیر، تداول،

تبادل الأفكار.

شهره‌وی

[ك: رزشتن له شهردا.]

ف: شب‌روی.

ع: سُری، سُریة، سُرِیة، سِرِایة، اسراء، ادلاج.

شهرزُوسان

ك: یه‌لدا، شهر یه‌لدا. [شوری یه‌لدا: یه‌كمین شوری

زستان.]

ف: یلدا، شب یلدا، شب زمستان.

ع: یلدا.

شهره‌ن

ك: كَلِین، شهره‌ن. [جزره کلیلیکی جارانه. (کلیلی قفلی

دروازه.)]

ف: کلید، شب‌بند. (کلید کلیدان دروازه)

ع: مغلاق.

شهرسان

ك: سه‌یزان. [ژیرخان (نام‌ماتی مزگموت یا خورگی

شواته.)]

ف: شبستان، سرداب. (صحن مسجد یا خوابگاه

شب)

ع: دیماس، سرداب.

شهرسوق

ك: سوزی. [سبی]

ف: فردا.

ع: غدا.

شهرق

ك: تار، پرتو، پرتار، روشنایی، شوله. [روشناکی]

ف: فروغ، پرتو، روشنایی.

ع: شعاع، نور، ضیاء، شعله، عَشْوَة، عَشْوَة.

شهرق

ك: شادی، به‌زم [خوشحالی، کیف، تاه]

ف: درخوش، شادخواست، دل‌خواه، شادی.

ع: وجد، شغف، شغف، سرور، عشق، شوق، نوعة.

هوی. اشتیاق.

شعوقدار

ل: رۆشن، دروخشان. [رؤناک]

ف: روشن، درخشان.

ع: لامع، لامع... .

شعوقدانهوه

ل: درۆشیان، درۆشیانمرو. [بریددانهوه]

ف: درخشیدن.

ع: لَمَعان، لَمَحان.

شعوقکردن

ل: شادی کردن. بزم گرتن. [خۆشحالی دهرپرین.]

ف: شادی کردن، بزم گرفتن.

ع: وَجَد، تَقَلَّیس.

شعوکاو

ل: شعوخهف. [کاوێک که بۆ نوستن له سهری دهکهن.]

ف: شب کلاه، شب پوش.

ع: طَرَبُوش، تَخْفِیفة، طاقیة.

شعوکۆک

[ل: گدای سهر درخت یا سهر مناره که به شعودا هاور

دهکات) ر خههک بیدار دهکاتمه.]

ف: شب کوک، شب کوکه، شب کوکا. (گدای بالای

درخت یا منار که شب داد کند.)

ع: مَخْبِر، صَيَّاحُ اللَّیْلِ.

شعوکۆنر

[ل: کسێک که به شعودا نایینیت. (بهرامبهری رۆژگۆنر.)]

ف: آدوس، شب گور. (ضد روزگور)

ع: اَعْمَشَى. (ه: عَشَوَاء)

شعوکته

ل: شکو، ته متراق، ته تنهه. [گهروهی، بیاربرۆ]

ف: شکوه، آروند، سراوه، فَر، داب، داراب،

دارات، آیین.

ع: شوکة، اُبُهَة، حَشَمَة، عَظَمَة، جَلَالَة، کَبِیاء، شان، کَر، فَر.

شعوکمران

[ل: روه کیکی ژههراویه (ژاره.)]

ف: شوکران، دورس. (سَم است.)

ع: طَحْماء، شوکران، شیکران.

شعوک

ل: شعوه. [کنازیه کی بناربانگه.]

ف: شَبَه، شوَه، شَبَرنگ. (معدنی معروف است.)

ع: شَبَه، سَبِج.

شعوکا

ل: هه سارگه له، کوتان. [شەلین (زنجیر) که ناژەن به شعودا

پشوری تیندا دهات.]

ف: شَبِگا، شَبِقا، شَبِغاز، شَبِغازه، شَبِغار، خَباک.

(حصاری که شب گله در آن استراحت کند.)

ع: کَنیف، حَظیره، اُرْبَة.

شعوکار

ل: ... شعور. [سهراسهری شعور. ههروهه: شەش]

ف: شبانگاه، شب.

ع: لَبالی، لَبیل.

شعوکێر

ل: چراخان. [چرا رۆشن کردن بۆ شادی.]

ف: چراغان.

ع: اسراج.

شعوکهر

ل: شعورگهه. [کسێک که به شعودا دهگهڕیت.]

ف: شب گورد، شب پوی، شب پرو، شب پیمه،

سیاه پوش.

ع: ساری، سَرَاء، خَشوف، عاس، عَسَس، طَواف،

جَوَال، سَیارُ اللَّیْلِ.

شموگرد - شموگردی

ل: شموگردیان. [گمران به شمو.]

ف: شبگردی، شبپویی، شبروی، شبپیمایی.

ع: سَرَايَة، مَسْرَى، سُرَى، سَرَيَان، عَوَس، عَوَسَان، طُوف، جَوْل.

شمولیکریک

ل: شمولیشیریاگ. [شمولیشیرلو (کسیک که وختی شوی

لیشتواره و نازانیت چ کاتیکی شوه.)]

ف: شَبْ گشته. (کسی که هنگام شب از او گم

شده باشد که نداند چه هنگام شب است.)

ع: تَانَه اللَّيْل.

شموهنه

ل: په زره. [بیات]

ف: سته، پذیره، شبمائه، شَیینه، شَبانه.

ع: بَانَت، بَيُوت، غَاب، مُغَب، غَيْب.

شمونشینی

[ل: کُزری شمراند.]

ف: شبنشینی.

ع: سَهْرَة، بَيُوتَة.

شمونم

ل: قه رار. [تارنگ]

ف: بَزْم، بَشْم، بَشْك، پَشْك، اَپَشْك، أَفَشْك،

أَفَشَنُك، أَوْشَه، يَشْك، ژاله، شَبْنَم.

ع: طَل، لَنْ، لَنْق، نَدَى، نُدَوَة، نُدَاوَة، سَدَى، أَمَلَج.

شمونوفون

ل: شمویولغار، شمونوخورن، چهپخورن. [هیترش کردن له

شمو.]

ف: شَبْخون، شَیْخون، شب تازی، شب کاختن.

ع: بَيَات، شَبِیت.

شموه خوس

ل: شمویتدار. [کسیک که له شمو ناخویرت.]

ف: شببیدار، شبزنده دار، شبپاز، شب نخسپ.

ع: أَرْق، مُتَهَجِد، قَائِمُ اللَّيْلِ، مُحْيِي اللَّيْلِ.

شموه خوسی

ل: شموینداری، چارونه چورونه خمر. [خو زوان له شمو.]

ف: شببیداری، شب نخسپی، شب زنده داری،

شببازی.

ع: أَرْق، اِتِّرَاق، سَهْر، سُهَاد، اِكْتِلَاء، تَهَجِد، قِيَامُ

اللَّيْلِ، اِحْيَاءُ اللَّيْلِ.

شموه نوروز

ل: شمور لهره سال. [شموی سورتای ساتی نوی.]

ف: فرسناف، فرسنافه، شب نوروز.

ع: لَيْلَةُ الْخُرُوج.

شموپیا

[ل: گغینه یا جواهراتیك که به شمو له ژیر زورید

دهیشارنوه یا نمامیتک که به شمو دهینیزن.)]

ف: شب نهه، شب نهاده. (گنج یا جواهری که

شب در زیر زمین پنهان کنند یا نشایی که شب

بتشانند.)

ع: بَيُوت.

شموه

ل: شمرگ. [بوردیکی بغرخه. (کارمای رهش.)]

ف: شَبَه، شَوَه، شَوَق، شَبَرَنگ، (کهرپای سیاه)

ع: شَبَه، سَبَج، اَلْكَهْرِبَاءُ لَأَسْوَد.

شموه

ل: نال. [نال، هاله]

ف: بَخْتَنگ، خَفْتَنگ، خَفْتَو، خَفْجَا، خَفْخَا،

خَفْرَنج، بَر خَفْج، فَرَنجک، قَدَرَنجک، فَرُونجک،

نَرَقَنجک، بَرَقَنجک، قَرَانج، فَرهَانج، کَرَنجَو،

سَتْنَبَه، اِسْتَنْبَه، کوشاب، نیدلان، سَکاجَه،
دیو خواب.

ع: کابوس، ضاغوط، باروک، جاثوم، جُثام، خِیال،
عَبْدُ الْجَنَّة.
شهره

ک: سِتپه، شهره رگ. [نائیکه].
ف: شَبْدَر، کُرکمان، دیواسپست، اندقوقی،
اندقوقو.

ع: قُرط، ثَرْق، حَنْدَقَوِی، حَنْدَقَوِی.

وینه ← سِتپه
شهره رگ ← شهره
شهره زنگ

ک: شهر تاریک. [شهر تاریک و ننگرستچار].
ف: شب تار.

ع: دِجُور، دِجُوج، داجی، غاسیق، غَیْب، مُدْلَم،
مُظْلَمَة، لَیْلَة ظُلُماء.
شهره ق

ک: شهره ک، سَرح، سَبا، سَوا، سَواچی. [برجهیان]
ف: پَنگ، پَگاه، سَحر، شَبَک، سپیده دم.

ع: وَضَح، شَفَق، سَحر.
شهره که

ک: کونا کونا. [تَزَر، کون کون (هر جزیره تَزَرِک)].
ف: شبکه، سوراخ سوراخ. (به طور اطلاق)
ع: شُبَّاک، مُشَبَّک. قَفاریج.
شهره که

[ک: تَزَرِ پَنجهره یا عربوسی.]

ف: شَبَکه، (شبکه‌ی پنجره یا اوسی)

ع: قَفاریج، تَریزین.
شهره که

ک: یارز شهر. [شهر]. «که» [نشان‌ی ناسراوه].

ف: آن شب، یاروشب. «که» [علامت عهد است].

ع: تَلْکَ اللَّیْلَة، اللَّیْلَة.
شهره کی

ک: شهر. [شهرانه]

ف: شَب، شَبانه، شَبانگاه، شَبهنگام، شَو، شام.

ع: لَیل، لَیْلَة.

شهره کی

ک: به‌یان، شهرق، سَبا، سَرح، سَحر. [برجهیان،
تاریکیدن]

ف: پَنگ، پَگاه، سَحر.

ع: صُبح، سَحر، شَفَق.

شهره ن

ک: بایس، نَسل، سَبارت. [هَ، هاندن]

ف: شَو، شَوند، انگیزه، کَیو، کَیود، لاد، برون،
چیزه بود.

ع: سَبَب، عِلَّة، داعی، موجب، جِهَة ...

شهره یار ← شهر

شهره یار

ک: شهر نوغون. [هَترش کردن له شهردا].

ف: شَبیخون، شَبخون.

ع: تَبییت، بَیات.

شهره دت

ک: ناگای، گَرای، [شایستی]

ف: گواهی، آگاهی.

ع: شَهَادَة.

شهره دت نامه

ک: گَراینامه، گَراینامهچه. [گَراهنامه، بدلگنامه،

بروانامه]

ف: گواهی‌نامه، گواهنامه.

ع: اِسْتِشهاد.

شهره دت

ک: ... گَمره‌یی، دَلاهری. [پایبهری، پَهری، نقرسی]

[پریترایی]

ف: سیغور، بزرگی، دلیری، دلاوری. (بلندی عزم)

ع: شَهَامَة.

شدهاو

ل: تیرشهار، شوله. [نستیری کشار].

ف: نَخ، شوله، شَمَله، شَخانه، نیازیک، تیرشهاب.

ع: شهاب، نِیازِک.**شدهد**

ل: رینگ، رینگاز. [شیلہ (ریالی هنگرین)].

ف: شَهْد. (خلاصہ ی انگبین)

ع: شَهْد، رُضاب، طِرم، دُوب، عَسَل.

شدهوت

ل: با، هُک، هُدوس. [شارت]

ف: باه، آژ، هُوس.

ع: شَهْوَة.

شدهید

ل: کوزیگ. [کوزژاو له رنگی خواد].

ف: کشته ی زنده.

ع: شَهِید. مَقْتُول فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

شدهیوور

[ل: ناسیرکی موسیقاید.]

ف: شیپور.

ع: بوق، نَافِی، نَاقور، سُور، شَبُور.

وینه

شدهیوورچی

[ل: شهبورژن]

ف: شیپورچی.

ع: بواق.

شیتان

ل: چرتون، درنج. [ئیبلیس، مهلتتاریس (گیانی پیس)].

ف: هُرماس، اهرَن، اهرَن، اهرَمَن، اهرَمَن.

اهرامَن، اهرامَن، اهریمَن، اهریمَن، اهریمه.

اهریمه، شیتون، شیتان. (جان پلید)

ع: اِبلیس، خَناس، طاغوت، فَنان، فانتن، شیطان.

(رُوحُ الْخُبْث).

شیتانی

[ل: جورتبون له خردا.]

ف: گوشاسپ، گوشاسپ، گوشتاسپ.

ع: حُلم، اِحْتِلَام.

شیدا

ل: همرده، شیت، شیفته، سرگردان. [دیوانی نرین].

ف: واله، شیفته، شیدا، دیوانه، دلپاخته،

سرگردان.

ع: آله، واله، وکهان، خیران، عاشیق، هُوی، مُحِب.

هانم.

شیدا-شده**شیدایی**

ل: همردهی، شیتی، سرگردانی. [شیدابورن]

ف: والگی، دیوانگی، شیفتگی، شیدایی،

سرگردانی.

ع: هُیام، هُیمان، عِشَق، وَله، هُوی، مَحَبَّة، حیرة.

شهبیاد

ل: شیهواز، حوقه باز، لهرنگه دهرسر، مهرده خله تین.

[فیلَباز، فریودر]

ف: اَهَمَند، شیوه باز، مردم فریب، حقه باز.

ع: شَیاد، مَکار، حَیال، مُحیل.

شی

[ل: هداچی کراو، خوری و موری هداوشار.]

ف: شیت، زده، واخیده. زدن، واخیدن.

ع: مَندُوف، مَنفُوش. مَحْلُوج. حَلَج، نَدَف، نَفَش، تَنفِیث، تَشعِیث.
شیار

ک: شیتف. [شیر، جورت]

ف: شیار، شَدیار، شَدکار، شَتکار، شُخَم.

ع: حَرث، فَلَحَة.

شیاکه ← سَنیر
شیان

ک: برون، دورس برون. [هاتنبرون، سرگرتن، پتلهاستن]
ف: شدن، درست شدن.

ع: کُون، نُجج.
شیان

ک: شایسبرون. [شیاربرون]

ف: شایسته بودن، سزاوار بودن ...

ع: لیاقة.
شیان

ک: کردن، دورس کردن. [پتلهاستن، بدی هستان]

ف: کردن، درست کردن.

ع: اصلاح، اِنجاح، مَنع، فِعْل، عَمَل.
شیب

ک: شیه، لیزگ. [سجمنی قامچی].

ف: شیب، تسمه‌ی تازیانه، ریشه‌ی تازیانه.

ع: شیب، سِلک.
وینده ← شاه
شیپوران

ک: دارا، بره‌بدره‌کاتی، شیپوه‌ز. [مشتوم، مملاتی]
ف: جنگ، دادویداد.

ع: نزاع، جدال، مُاحَکَة، مُصاحِب.
شیپوه‌ز ← شیپوران
شیه

ک: پانا. [پانایی تیخ. (وله: پانایی «غداره»)]
ف: پَهنّا. [پهنای قداره مثلاً].

ع: صَلاح، جَانِب، عَرَض.
شیهه ← شیب
شیت

ک: هار. هارده، دیری. لیریگ، لیتهاگ. [کدلمی، لیر،
دین]

ف: حَل، شپیل، دیوانه. واله، شیفته، شیدا.

ع: سَلفیه، سَلفی، مَوسُوس، مَفسُوس، مَجنون،
مَلموم، مَمرور، مَعتوه، مَقتون، مَهرُوس، آیهم، حَیل.
شیقان

ک: شی، ریواژ، وینگول. [بزرگور، پارچی شی و هدتومار]
ف: پاره پاره.

ع: مُتلاشی.
شیتان

ک: ندرمان، ناران. [دمت (زوی ندرمان).]

ف: سَخاخ، سَخخاخ، سُسست. (زمین نرم
بی سنگلاخ)

ع: خَبار، سَهَل.
شیقان

ک: قِژانن، شریخانن، حیچانن. [هارا کردن. زیکاندن]

ف: شیهه زدن، داد زدن، جیق کشیدن، غوغا
کردن.

ع: جُلُوع، صِیاح، صَخَب، نُعار. عَجَاجَة، جَیشان.
شیهه

ک: شریخه، قِژ، حیهه، شیهه. [شاخه، گرمه، قِچ، هارار]
ف: شیهه، غوغا، داد.

ع: قَزَع، جَیشان، جُلُوع، نُعرَة، صَیحَة.
شیته شیت

ک: شریخه شریخ، قِژ، قِژ، حیهه حیه، شیپوران، ده‌نگه‌شه.

ف: شیر.

ع: اَسَد، لَيْث، هُر، هَتْرَك، هَرْتَم، هَيْصَر، هَرَّاس، هَرِيَت، هَرِيَر، هَرِمَاس، هَرِنَاس، هَرَّاس، دَرِيَّاس، ضَرِيْغَام، قَالِح، صَارِم، ضَيْغَم، زَنْبَر، حَيْدَر، عَضَنْقَر، نَوَسَك، نَهْد، نُهْن، نُهَام، غَادِي، قَسَوْرَة، اُسَامَة، مَدِين.

وینه

شیر

[ك: دَمَكِيَكَة. (رەك: دەنگی داوەرینی پارچە).]
ف: شَرَّ. (صدای پاره کردن پارچه مثلاً).

ع: تَخَرَّق، تَضَرُّط.
شیرا

ك: شەدار. [شەدەر]
ف: شَتَاغ، شیردە.

ع: لَبُون.
شیرازە

ك: تَالَهَنِي. [بەدەریین (تەخینی تالگەلی بەنوی کتێب).]
ف: شیرازە، تاربنندی. (تنبیدن تارهای تەبەندی
کتاب)

ع: ضَبَر، حَبَاك.
شیرازەبەن

[چەرمی باریکی ژێر شەازە].
ف: شیرازەبەند. (چەرم باریک زیو شیرازە)

ع: حِرَامُ الضَّبَر.
شیرازەبەن

[ك: نەو كەسێ بێ کتێب دەدورێت].

ف: شیرازە بەند. (کەسێ کە شیرازە ی کتەب
می‌بەندد).

ع: ضَابِر، صَخَاف.
شیران

ك: بەرزێلان، شیر یام خەت. [شیر و خەت (جۆرە) قومازێکە

[شیتتی زۆر. (دووبارەبەرێکی لایەرزۆریونیستی).]

ف: غوغا، جیق و واق، دادووبیداد. (تکرار برای
تکثیر است.)

ع: صَخْب، جَلْع، صِيَّاح، نُعَار، عَجَجَة.
شیتتی

ك: لَیْر، هاری، لَیْهَاتَن. [شیتتەبون، هەردەبەربون]
ف: حَلْی، شەپیلی، دیو بەدی، دیوانگی.

ع: سَفَه، یَهْم، مَس، سَعَر، جُنُون...
شیهە

ك: حِیْجە، قِیْزە، شەمخە. [قەزە، شاخە، هارار]
ف: شەیهە، شەیهە.

ع: صَیْحَة، نَعْرَة، صَهِيل.
شیدەت

ك: تَوَف، تَاف، سَخْتِي. [گەز، گەرمە، هەمەت]
ف: تَنَدِي، سَخْتِي، توف.

ع: شِدَّة، سَوْرَة، فَوْرَة، جِدَّة.
شیر

[ك: شەلی ناو گران و مەسك].
ف: شیر.

ع: لَبَن، دَر.
شیر

ك: شەشیر. [شیر، شور، نامرازکی کۆنی شەو].
ف: شەمشیر، دەرە، نۆفشە.

ع: سَفِيف.
شیر

ك: چیر، زال، رۆد، شیرگیر. [دەستەزێشتو، بەدەسلەت]
ف: چیر، چیره.

ع: غَالِب، مُسَلِّط، مُسْتَوَلِي، بَاهِر، قَاهِر، جَسُور.
شیر

[ك: پاشای دارستان].

ع: رَضَاع، اِرْتِضَاع، اِرْتِغَاث.

شیرداغ

[لک: پارچه‌یکی هوریشمینی بناروانگه.]

ف: شیرداغ. (پارچه‌ای است ابریشمی معروف.)

ع: شیرداغ.

شیردان

[لک: مسمکه دان به سارا.]

ف: شیر دادن.

ع: اِرْضَاع.

شیردان

لک: جینگه‌شیر. (جنگا یا ده‌فرنگ که شیری تیندا بیت.)

ف: شیردان، جای شیر.

ع: مَلْبَنَة.

شیردهم

[لک: بدلزعه (وَلَك: بدلزعی سماور).]

ف: شیر، مَزْمَل. (شیر سماور مثلاً.)

ع: مَخْرُق، تَوَلَب، حَنْفِيَة.

وینه

شیر نه مشه‌له

لک: شیر مه‌ل. (شیری شمشه‌کریزه.)

ف: شیر زج، شیر زق، شیر مُرَغ. (شیر شب‌پره)

ع: لَبَنُ الْخَفَاش.

شیرکؤل

[لک: نازا، بدبهرگی]

ف: شیرآوژن، شیرآفکن، شیرکُش.

ع: شَجِيع، بَاسِل، قَاتِلِ الْاَسَاد.

شیرکؤل

لک: ژیرکؤل. (جوزه کوله‌کمیله که خوار دایدسوزتن.)

ف: زیرستون. (ستونی است مورب می‌زنند.)

ع: سَنَد، دَعْمَة.

شیرکؤل

که یه‌کینک پارویه‌له‌ده‌دات، نوعی تر شیر یا خشت

ه‌لدسوزتن، نه‌گور بهو شیرویه‌کوته سر زوی که

وتویشی ده‌بانه و نه‌گور نا دایدمنیت.)

ف: شیریاخت. (قسمی از قمار است که پول را

به هوا می‌اندازند، دیگری شیر یا خط

می‌گوید، اگر مطابق گفته‌ی او به زمین آمد

می‌برد والا می‌بازد.)

ع: قِرَاع، مُقَارَعَة، تَقَارُع.

وینه—بهرینان

شیربرنج

[لک: چیشی شیروا.]

ف: شیربا، شیربرنج، شیرگرنج، گرنج‌شیر.

ع: ...

شیرپه‌نجه

لک: که‌گوریه. (نخوشی سرمتان.)

ف: شیرپنجه، هزارچشمه.

ع: سَرَطَان.

شیرلین

لک: شیرگرم، نیم‌گرم، ملازم. [شلتین، نیر، گرم]

ف: بلنک، بلنک، باگل، یکدک، نیم‌گرم، شیرگرم،

سردوگرم.

ع: فَاثِر، سَخِن، مُعْتَدِل.

شیرخشت

[لک: (شیری بناروانگی گیاهه) بز روان‌پرون باشد]

ف: شیرخشت، شیرخُشک. (صمغی است

معروف.)

ع: اَلشیرخِشْت.

شیرخواردن

لک: شیرمژین. [مسمکه مژینی سارا.]

ف: شیرخوردن، شیرمکیدن.

ل: شیر کوزه، به چکه شیر. [بیتجره شیر]

ف: شیر بچه، بچه‌ی شیر.

ع: شیل.

شیر کوزه - شیر کول

شیر گیر

ل: سدرخوش، نیمه‌مس، شیرمس. [سرخوش،

نیومست]

ف: سرخوش، نیم‌مست.

ع: مُکِّف.

شیر گیر

ل: رُژد، زال. [چارنقرس، دست رزشترو]

ف: شلایین، شیرگیر.

ع: جَرِی، جَسور، مُسْئُولِ، قاهر.

شیر مایی

ل: شفره، دیان فیل، شفره‌ی فیل. [ددانی فیل، عاج]

ف: شفره‌ی فیل، دندان فیل، شیر ماهی.

ع: عاج، ناب الفیل.

وینده - شفره‌ی فیل

شیر هژ

ل: شیر خمره. [جوانوری شیر خمره.]

ف: ستاغ، تَجَار، تَجاره، شیرمک، (کره‌ی

شیر خوار)

ع: فِلو، مُهر، رَغِیث، رَضِیع، راضع، کُرْج.

شیر مه‌ده

[ل: مندالی ساری لازار لبر کم‌شمی.]

ف: شیر زده.

ع: عَجَبی، غَوِی.

شیر مه‌س

ل: سدرخوش، نیمه‌مس. [سرخوش، نیومست]

ف: سرخوش، نیم‌مست.

ع: مُکِّف.

شیر

[ل: ناری تابسته. (کوری خورسره‌پروریز.)]

ف: شیرویه، شیرو. (پسر خسرو پرویز)

ع: شیرونج.

شیر وانی

ل: سدرت‌لار. [سربانی لِشِی لبه تخته و تخته‌که

دروست‌کرا.]

ف: چفت، سرتالار، شیروانی، شروانی.

ع: کوخ.

وینده

شیر وایی

ل: مالِ شروایی. [شربایی]

ف: شیربها، شیربهای.

ع: بَهَت، بَهَط.

شیر و شه‌کمر

[ل: رنگی زردی میلنوسی.]

ف: شیر و شکر، شیر و شکری. (رنگی است زرد

مایل به سفیدی.)

ع: مُهَقَّة، مُرَهَّة، قُمَرَة.

شیر و شه‌کمر

ل: خوش‌میس، گرم. (شیر و شه‌کمرن.) [دستاینتی زرد

گرم، کمر و خلت‌میش]

ف: باهم، دوست، گرم. (با هم‌اند.)

ع: ثُحَاب، ثَوَاد، حِب، وَد.

شیر و شه‌کمری - شیر و شه‌کمر (ره‌نگینه.)

شیره

ل: شه‌چرا. [رژن‌گرچک. رزنی چرا.]

ف: روغن‌گرچک، روغن چراغ.

ع: زَیْت، دُهن، زَیْتُ الخِرُوع، دُهنُ الخِرُوع.

شیره

ل: جدرهم، رینگ، رینگان. [شيله. گوشرا. ریا.]

ف: شیر، آفشره، آفشُرده، چکیده، دوشیده، جوهتر.

ع: عصیر، عصارَة، مُجاجة، خلیب، رَبّ، سَلاف.

شیره

ل: خورتساره، خورتساره. [انارکی رسته که درخت

درویده‌دات.]

ف: شیر، سرشک، آبیژ. (آب سیاهی که از درخت بیرون می‌آید.)

ع: نَکّا، نَکّی، مَغفور، مَغثور، مَغثار.

شیره

[ل: (سورکه‌لناری «شیر موحمد».)]

ف: مخفف «شیر محمد» است.

شیره

[ل: دنگی دادپنی پارچه.]

ف: شرّه، شیرّه. (صدای پاره‌کردن پارچه)

ع: صَریر.

شیره به‌رو

[ل: لقی تازی دارپرو.]

ف: هاله. (شاخه‌ی تر درخت بلوط)

ع: غُصْنُ الْبَلوط

شیره به‌فرینه

[ل: پمیکری شیر که منداآن له پفر دوستی ده‌کن.]

ف: شیربرفی. (شیری که بچه‌ها از برف می‌سازند.)

ع: أَسَدُ التَّلَج.

شیره‌پزخانه

[ل: درکائی رزن گرجک گرتن.]

ف: شیر، پزخانه. (دکان روغن گرجک‌سازی)

ع: عَصاری.

شیره‌ت

ل: تون، نالوز، به‌دخز. [بدخوز، نساوار]

ف: تند، تندخو.

ع: ثَرَب، ثَبِیث، مُعَثَر، شَرَس. شَرور، شَریر.

شیره‌چرا

ل: شیه. [رژنی چرا.]

ف: روغن چراغ.

ع: زَیْت، دُهْنُ السُّراج.

شیره‌چی

ل: شیه‌کیش. [شیراباز. گوشرا]

ف: شیر، چی، افشره‌چی، شیر، کش.

ع: خَمَار، عَصَار.

شیره‌خانه

ل: مدینه، شهرارخانه. [عربخانه]

ف: لَهَر، شیر، خانه، می‌خانه، شراب‌خانه، خرابات.

ع: حائَة، حانوت، خان، خُص، کُلبَة، خَمَارَة.

شیره‌خوهر

ل: شیمژ، مدمکه‌خوهر، کزیه. [مندائی سارا.]

ف: شیرخوار، شیرخواره، نوزاد.

ع: رَضِیع، راضع، طِفْل.

شیره‌دان

ل: دیزشیر، جینگه‌ی شیر. [تیانیه که رزن گرجه‌کی

تپنده‌کن و دیکن به ژیر خاکوره.]

ف: شیر، دان. (دیگی است جای روغن گرجک

که در زمین دفن کنند.)

ع: مُدَهْن، مَدَهْنَة.

شیره‌دان

[ا: (ا: نالره‌تی زبه‌لا‌هی ره‌ش.)]

ف: سیاه‌خُمره، شیرهدان. (زن‌گنده‌ی سیاه‌رنگ)

ع: حَنْطُوب.

شیره‌کوله

[ا: (ا: جُورِیک کولدی گوروی سرزه.)]

ف: خَرْمَلَخ.

ع: جُنْدُب، حُرْجُل، قُبُوط.

شیره‌کی

[ا: (ا: جلی‌نسپ که له سرجاده دروست ده‌کرت.)]

ف: شیرِکُی، (جل‌اسپی که از سجاد می‌سازند.)

ع: شِعار.

شیره‌کیشی ← شیره‌هی

شیره‌ی خاشخاش

ا: تریاک. [تلیاک]

ف: تریاک، شیرابه، شیره‌ی خشخاش.

ع: لَبَنُ الْخَشْخَاش.

شیره‌ی خوشبیک

ا: مامروته. [شیره‌ی گیاهی خوشبیک که روان‌کوره.]

ف: محموده، سَقْمُونیا.

ع: سَقْمُونیا.

شیر یا هت

ا: شیران، شیرپام‌خت، به‌ریلان. [شیرِخت]

ف: شیرِخت، شیرپاخت.

ع: ... مُقَارَعَه، تَقَارُع، قِرَاع.

وینه ← به‌ریلان

شیرین

[ا: (ا: تامیکه، وه‌ا: تامی شه‌کر.)]

ف: شیرین.

ع: حَلُو.

شیرین

ا: شه‌نگ، جوان، که‌یلان. [شوخ‌شنگ]

ف: شیک، قشنگ، خوب، زیبا، خوش‌رُخسار.

ع: رَیّان، زائِن، حَسَن، صَبِیح، وَضِیّ، لَمَعُ الْوَجْه.

شیرین‌بوون

ا: شه‌نگ‌بوون. [جوان‌بوون]

ف: قشنگ شدن، زیبا بودن.

ع: اِرْیّان، اِرْیّان، اِرْیّان، اِرْیّان، اِرْیّان، اِرْیّان.

شیرین‌بوون

[ا: (ا: خوش‌بوون، خوش‌بوستبوون.)]

ف: شیرین شدن.

ع: حَلَاوَة، اِسْتِحْبَاب.

شیرین‌ستر

[ا: (ا: خوش‌بوستر، خوش‌تر.)]

ف: شیرین‌تر، قشنگ‌تر.

ع: اَهْوَى، اَحَبّ، اَحْلَى.

شیرین‌زوان

ا: خره‌زوان. [زمان‌شیرین، تسخوش]

ف: شوخ، شنگ، شنگول، شیرین‌زبان،

شیرین‌سخن، خوش‌سخن.

ع: مَلِیح، ظَرِیف، حُلُو الْمُتَمَلِّق، مَعْسُولُ الْكَلَام.

شیرین‌شامزه

ا: شامزه. [گیاه‌که.]

ف: خامشه، بویه، شاه‌تیره.

ع: عَصَاب، بَقْلَةُ الْمَلِك.

شیرین‌شامزو

[ا: (ا: شین‌شامزو.)]

ف: ...

ع: بَلَشُون.

وینه

شیرین کردن

ل: خوش کردن. جوان کردن.]

ف: شیرین کردن. قشنگ کردن.

ع: إَحْلَاءٌ، تَحْلِيَّةٌ، تَزْيِينٌ، إِسْتِهْوَاءٌ.

شیرینکه

[بچور ککراوی «شیرین»، واته «قشنگ».]

ف: مصغر «شیرین» است، به معنی «قشنگ».

شیرینکه‌آنه—شیرینکه

شیرینی

ل: خواره‌مانی شیرینی له شکر و روغن و ... درست‌کراو.]

ف: شیرینی.

ع: حُلُو، حَلَاوَةٌ، حلوی.

شیرینی

ل: شه‌نگی. [جوانی، شوخ‌شنکی]

ف: شیکی، قشنگی، زیبایی.

ع: حُسْنٌ، زِينَةٌ، صَبَاحَةٌ.

شیرینی

ل: گهرزلی. [نمغ‌شینیکی پیسته.]

ف: شیرینی، شرینگ، پریون، گری.

ع: حَلَى، جَرْبٌ، حَصَفٌ.

شیرینی‌پز

ل: شیرینی درست‌کمر.]

ف: شیرینی‌پز، شیرینی‌ساز.

ع: شَوْلَقِي، خَلَوَانِي، قَنَاد.

شیرینی‌خواردن

ل: شیرینی‌خوران، ده‌س‌ماچ کردن. [شه‌کراو‌خواردن به بزنمی]

سرگرتنی خوازیتینیر.

ف: شیرینی‌خوردن، نامزدی، نامزدکردن،

کذفاله، دست‌بوسی.

ع: خَطْبَةٌ.

شیرینی‌خواران—شیرینی‌خواردن

شیشه

ل: شوره]

ف: شیشه، آبگینه، مینا، مینو.

ع: زُجَاجٌ، نِهی.

شیشه

ل: دهر و قابی شورشیمی.]

ف: شیشه.

ع: قَارُورَةٌ، نُهَاءٌ.

شیشه‌پز

ل: شیشه درست‌کمر.]

ف: شیشه‌پز.

ع: زُجَاجٌ.

شیشه‌ده‌سور

ل: نیماله، ده‌سور. [حوقنه: نام‌رازی دهرمان‌کردنه]

ریخته‌له.]

ف: مینا، اماله، شیشه‌ی اماله، مینای پزشک.

ع: مَحَقَّةٌ.

وینه—ده‌سور

شیشه‌ی شِراو

ل: بتی. [بتل]

ف: مینا، صُراحي، بُطری.

ع: قَثِيئَةٌ، ناجود، قَارُورَةٌ.

وینه—بتی

شیهار

ل: یاسا، رمرشت. [دروشم، شیواز، داب]

ف: یاسا، یاسه، زوش.

ع: شِعَارٌ، زَيٌّ، رَوِيَّةٌ.

شیهار

ل: چامه، به‌سه، هه‌ل‌به‌سه، شور، ویزه. [هون‌راوه]

ف: چامه، چکامه، بَستَه، سَرواد، شور،

بادرنګین، سروده.

ع: شعر، نظم، غزل، قصیده.
شيعه

ل: کومه ټيکه له موسولمانان (که علي به يه کمين

چي شين ده‌زان.)

ف: پيروان ... (که علي را خليفه‌ی بلا فصل
می‌دانند.)

ع: شيعه، رافضي.
شيع

ل: شيار. [شيو، جورت]

ف: شُخم، خيشاوه، آبسته، شيار، شديار،
خسته، باسرم. شيارشده، شوميزشده.

ع: حَرث، فَلح، فَلج، اَکر.
شيفته

ل: ش‌ي‌دا، حسپن، فريفته. [شيتي ثورن.]

ف: شيدا، شيفته، واله، فريفته.

ع: عاشق، مَفْتُون، اَله، واله، وُلهان.
شيفيلو

ل: جفتيار. [جورتيار]

ف: شُخم‌تر، خسته‌کار.

ع: اَکار، حارث، فَلّاح، فَلّاج.
شيلافه

ل: ژيلافه. [چي ټنگي خوار دني هوس کړاو له گدای نازولي

کاروژ کړدا که بز هورني پني ده‌شيت.]

ف: شيلافه. (روده‌ی حلال)

ع: حَفْلَج.

شيلان

ل: عذاب. [عذاب: درختي که در کاريه مي‌ويده‌ی خري

بچورکي هميه.]

ف: شيلان، جيلان، عذاب.

ع: عذاب.

شله

شيلان

ل: شيلان، مالين. [دمت پنداهيتان به گوشاره‌وه.]

ف: چلاندين، شلاندين، مُشت مال، ماليدين.

ع: دَعك، كَبَس، دَنك.

شيلان—دليلتي [روشيده‌ی کرم‌ايه.] [کرم‌اي است.]
شيلانين

ل: شيلان، مالين، دس پيانيان. [دمت پنداهيتان به

گوشاره‌وه.]

ف: چلاندين، چلانيدين، شلاندين، مالاندين،

پساييدين، پساويدن، ماليدين، مُشتن،

مُشتمال کردن.

ع: دَعك، دَنك، تَكبيس.

شيلانين

ل: پاشيل. [پيشيل]

ف: پای خوش، لگدمال.

ع: دَوَس.

شيلانين

ل: کورتان، پاکوت. [لقشيل کردن بز پستارتن]

ف: انباشتن، سفت کردن.

ع: اضغاط، تَوَزَنَة، عَصَر، احكام.

شيلانك

ل: دسرېژ، گلاويژ، تيرياران. [گوللمباران]

ف: شَلِيک، شنليک.

ع: رَش، نَضَح، وِيل، وَايل. اِطلاق. ضَرْب.

شيله

[ل: پارچيه‌ی دم‌زوريني گولداره.]

ف: شيله، سيله. (پارچه‌ای است نخي گلدار.)

ع: شيلة.

شيله‌ويته

[ل: رها، رها، راروا]

ف: چنین و چنان.

ع: کذا و کذا.

شیمال

[ل: باکور (کاتیک رود و رژه‌های رامستین باکور

ده کویته لای چه پانور.)]

ف: چپ، آباختر. (هنگامی که رو به مشرق

باشیم شمال دست چپ واقع است.)

ع: شمال، یسار.

شین

ل: شیر، گریان، زاری. [شپور]

ف: سوک، شیون، زاری، گریستن.

ع: عَزَا، مَاتَم، ماق، نُحِب، نُحِیب، تاساء، بُکاء...

شین

ل: شیائ، دیروس کردن. [پیکه‌یتان، سازاندن]

ف: کردن، درست کردن.

ع: صُنِع، اِنْجَاح، لِعَل، عَمَل.

شین

ل: چوین، روین. [روشتن]

ف: رفتن، شدن.

ع: ذهاب.

شین-شینک**شینایی**

ل: سمری، میتره. میانه. [میره، بر، نیوان، مامانولئی]

ف: میوه، سبزی، میانه.

ع: لاکِه، وَسَط، مُعْتَدِل.

شینک

ل: شین، کمرگ، سمرز. [کمره، کسک]

ف: کبود، سبز.

ع: اَزْدَق، اَخْضَر.

شینک

ل: رشوکی، سرپر. [جزره تفنگیکه.]

ف: سرپر، دهن پر. (تفنگ)

ع: باروَدَة.

شینته

ل: سزنگه، پمردژ، دسپمژژ، راوشکا. [دورفت، وچان]

ف: دیل، رُستی، نَتاس.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، رَاخَة.

شینهای

ل: سمرسزنگه، ناسورده گهری. [لسرخو، له دورفتدا]

ف: رُستی، دیل، آسودگی، نَتاسی.

ع: فَرَاغَة، مَجَال، اِسْتِرَاحَة.

شیو

ل: دژل، دوه. [گهلی، دهرار]

ف: شیب، دژه.

ع: شِیْب، وادی.

شیو

ل: داینه. [دایینی چیا.]

ف: شیو، شیب، داهنه.

ع: هَبِطَة، وَهْدَة...

شیو

ل: شمر، شام. [شیران]

ف: شب، شام، شَف.

ع: لَیْل، عِشَاء، عِشِی.

شیو

ل: شام. [نانی شیران.]

ف: شام. (خوراک شب)

ع: عِشَاء، عِشِی.

شیواره

ل: لاکیش. [نسام]

ف: ستاک، رستاک، لاکش.

ع: صِنَو، صُنَبور، خِلَف، رِنَد، قَرخ، شَطَا، مَرِیش،
فَسِیل.

شیوائن

ك: شَلَوَقَانَن، شَوَرَانَن، زَهَقَانَن، [وَرَوَزَانَن، هِزَانَن،
نَاوَزَانَنه]

ف: شَوَلانَدَن، آشَفَتَن، آشَوَبَریاكَردَن،
شَوَرانیدَن.

ع: كَحَص، تَكحِیص، تَشویش، تَهْرِیش.
شیوائن

ك: شَهَقَانَن، نَوِیْتَه كَرَدَن، [تِیكَدَن، تِیكَل كَرَدَن]
ف: شیوانَدَن، شیوانیدَن، شِیباَنیدَن، شَوَرانیدَن،
آشورَدَن، برَهَم زَدَن، دَرَهَم سَاخَتَن، آمِیخَتَن.

ع: مَرِج، جَدَح، عَبَث، خَلَط، تَخْلِیط، تَرَكِیَب.
شیو کردن

ك: شام خَواردَن، [خَواردَنی دُسی شیوان].
ف: شام خورَدَن.

ع: تَعَشَتِی.
شیوه

ك: رَنگَه، یاسا، بار، خَز، [شِیَراز، خور، داب، نَرِیت]
ف: شیوه، رُوش، رَستَه، راه، یاسا، خوی.

ع: رَوِیَّة، شِیْمَه، خُلُق، عَادَه، رَسم، قَاعِدَه...
(← مره)

شیوه

ك: چَهَشَن، چَوَر، نِوَاخَت، [هَوَاتا]
ف: جَوَر، مَانَدَن، نَوَرَد.

ع: مَثَل، شِبَه.
شیوه

ك: دِیْمَن، دِیْدار، رِوالَهت، [بِیچَم]
ف: دُزَدَن، رَخسار، چَهَرَه.

ع: شَكَل، صُورَه، تِمثال، تَصْمَه، عَكس.

شیوه

ك: خَو، نِشانه، [نِشانه، تاپیه تَمَنَدَن]

ف: زاب، فروز، كِواش.

ع: صِفَه، عَلامَه.

شیوه

ك: رِیتا، [لِیك چَوَرَن]

ف: دُسی، تَدُسی، تَندِسی، مَانَدَنی.

ع: شَبامَه، مُمائلَه.

شیوه

ك: رِیتا، چَمَشَن، [نِیگاری رَنگَنه كِراو]

ف: گُزار، بَیْرَنگ، (سِیاه قَلَم)

ع: رَسم.

شیوه

ك: حَوَه، كَدَلَه ك، دَو، فَن، [فِیل]

ف: شیوه، رَنگ، نَیْرَنگ، كَنك، حَقَه، شَعْبَه.

ع: حِیْنَه، مَكْر، كَید، شَعْبَه.

شیوه باز

ك: دَوِیاز، فَمَنباز، كَدَلَه كِیاز، حَوَه باز، [فِیل باز، فِرودَر]

ف: تَبَسَد، رَیْمَن، داغول، دَو، نَوی، گُربَن

سَالوس، شَنگول، شَنگُل، نَیْرَنگ باز، دُغاباز،

دُغَل باز، رِیوکار، افسونگر، حَقَه باز، شِیاد.

ع: حَیال، مَكار، كِیاد، رَواغ، عَیاز.

شیوهن

ك: شِن، گِریان، زارِن، زاری، [شَبَز]

ف: سوك، رَنج، رَنجَه، غَرَن، شیون، گِریه، زاری،

مویه، فغان، خَرویلَه.

ع: عَزاء، بُكاء، تاساء، ماق، نُحِب، نُحِیب، نُوحَه،

نُواح، نِیاح، مَناح، نِیاحَه، صِیاح، عَویل، صُراخ،

جَزَع، واعیه، ماش.

شیوهن کردن

ف: واخیدن، داخیدن، فلخیدن، بخیدن،
شیت‌کردن، زدن، ازهم‌بازکردن.

ع: نَفَش، مَزَع، حَرْن، نَدَش، نَسَل، نَدَف، مَشَع،
طَرَق، حَلَج، شَعِیْث، تَرَبِید، شَسَبِیخ، تَنفِیش،
تَفْدِیک، اِجْتِرَاد.

شیوه‌گرایک

ل: ک: گرایکرد. [شی‌کراره، هه‌لاجی‌کراو]

ف: واخیده، داخیده، بخیده، فلخیده، خیده،
شیت‌شده، زده‌شده، ازهم‌بازشده.

ع: مَنفَوش، مَندَوف، مَحَلُوج، مُلُک، مُزَید، مُجْتَرَد.
عُلم...

ل: گریان، زارین، بانگ‌ه‌لدان. [شی‌پَر کردن]

ف: شیون‌کردن، گریستن، گریه‌کردن، زاریدن،
زاری‌کردن، موییدن، رنجیدن، آنویدیدن.

ع: بُکاء، نِیاح، اِنتخاب، عَویل، جَزَم، صُراخ...
شیوه‌نگا

ل: پرسه. [جِنگی‌شیون‌گیران]

ف: کَزَن، شیونگاه، غَزَنگاه.

ع: مَناحَة، دارُ العَراء.

شیوه‌نما

ل: فانیروس سیمری. [سینما]

ف: شیوه‌نما. «سینما»

ع: حِیَالُ الظَّل، مَسَرَح، مُعْتَل.

رَنه—سینما

شیویک

ل: نارِته، به‌هم‌خواردگ، پهرِشان. [تیکل، شیراز]

ف: شولیده، ژولیده، پشولیده، آشفته، به
هم‌خورده، درهم‌شده، پریشان، آمیخته، قاتی.

ع: مَشَوُش، مُفْلَل، غَسِر، مَقْسَر، مَخْلُوط، مَمْرُوج،
مُمْتَرَج. مَشْبُوه.

شیویان

ل: نارِته‌برون، پهرِشان‌برون، به‌هم‌خواردن. [شیراز،

تیکل‌برون]

ف: شولیدن، شولیده‌شدن، شیویدن، پشولیدن.

ژولیدن، آشفته‌شدن، به‌هم‌خوردن، درهم‌شدن،
پریشان‌گشتن، قاتی‌شدن، آمیخته‌گشتن.

گم‌شدن.

ع: مَشَوُش، تَفْلُل، تَقْسَر، اِخْتِلَاط، اِمْتِزَاج. اِشْتِبَاه.

شیوه‌کردن

ل: کردنره. [شی‌کردنره، هه‌لاجی‌کردن]

عابا

لک: عـبابـا. [اجامیتیکی ناسکه بـسـر جـلـو بـر گـدا لـبـری دـکـن.]

ف: عـبا. (کـلـیم نـازکـی کـه رـوی لـبـاس مـی پـوشـنـد.)

ع: عـبـاء، عـبـایـة، رـداء.

وینـه

عابد

لک: نـرـیـژ کـمـر، خـوابـد نـس، پـارسـا. [پـارـنـز گـار]

ف: هـیـر مـنـد، کـاتـوزی، پـارسـا، خـدا پـرسـت، پـرهـیز گـار.

ع: عـابـد، زـاهـد، واریـع، مُتـقـی.

عاج

لک: شـیر مـایی. [شـفـری فـیل (دانی فیل).]

ف: شـیر مـاهـی. (دندان فیل)

ع: عـاج، نـابُ الفـیل.

وینـه: شـفـری فـیل

عاجز

لک: زـمـیـر، نـاتـهـوان، بـی دـمـس، بـی دـمـلـات، تـنـگ هـاتـگ.

دماگـه [دماگـه، تـنـگ پـتـه چـنـرا]

ف: سـتـوه، آسـتـوه، مـانـده، دـر مـانـده، سـسـت،

ناتـوان، افسـردـه، بـی دـسـت، تـنـگ آـمـده.

ع: عـاجـز، کـال، عـی.

عادل

لک: دادرس. [دادرس]

ف: داوـر، دادـگر، دادگـسـتر، دینـا.

ع: عـادـل، مُقـسـط، قـسـط.

عاجهت

لک: خـز، فـتری، فـتـیـرون. [خـرد]

ف: مـرـوس، پـدیسـار، خـو.

ع: عـادـة، اُمدود، مَطـرَة، عَرف.

عاجهت زنانه

لک: بـی تـورـی. [خـوینـی مـانگـانی ژن.]

ف: بـی نـمازی.

ع: حـیض.

عاجهت کردن

لک: خـوکـردن، فـتـیـرون. [خـرد گـرتن]

ف: مـرـوسـیدن، پـدیسـار کـردن، خـوکـردن.

ع: عـود، اِعتـیـاد، اِستِـعـادَة.

عار

لک: تـنـگ، تـهـشـک. [شـوریدن]

ف: عـار، تـنـگ، نـرواخ.

ع: عـار، عـیـب.

عارز

ل: دادخوا، دادکەر، هارارکەر. [سکالاکەر، دادخواز]

ف: گرز، گرزنده، دادخواه.

ع: عارض، شاکعی، مُشکعی، مُظَلَّم.

عارز

ل: تازه، تازه پدیدابوگ. روکەش، ملاحاتگ. [روکیش،

روالت، لابه‌لا (برامبری ماگ و گره‌مر).]

ف: ناوَر، ناوَریده، تاوَریده، (ضد گوهر)

ع: عارض، طاری.

عارزبوون

ل: دادخوایی کردن، ملاحاتن. [دادخوازی، سکالاکردن. تازه

پیدابوون]

ف: گرزیدن، ناوَریدن.

ع: تشکعی، تَظَلُّم، عَرُوض.

عارزی

ل: روکەش، تازه‌گی، ملاحاتگ. [لابه‌لایی، روالتی]

ف: ناوَری، ناگوهری.

ع: عارضی.

عارف

ل: زانا، سۆفی، خواناس. [دروون‌خارتن].

ف: بلاش، دانا، خداشناس.

ع: عارف، صوفی.

عاره‌قی

ل: ئاره‌ق، خوئی. [خۆ، خۆدان، ئاره‌قی لاش].

ف: خۆ، خۆه، خوی، آرق.

ع: عَرَق.

عاره‌قی

ل: ئارمق. [باده]

ف: آرق، تاهو.

ع: الکول، الکُل.

عاره‌قچن

ل: ئاره‌قچن، خوی هه‌لچن. [تله‌کلار]

ف: آرقچین، خۆچین.

ع: عَرَقِيَّة، طاقِيَّة.

عارى

ل: روت. [بى‌جلوهرگ].

ف: لُخت، برهنه.

ع: عاري، عَرِي.

عارى

ل: نەزان، بى‌تاگا، بى‌خەمر. [بى‌خەبر، ناناگا]

ف: بى‌داناش، نا‌آگاه.

ع: عاري، جاهِل.

عاريه

ل: عیترەتی، خواستە‌مدنی. سپەردە، ئەسپەردە. خواستن.

[نسانەت، سپاردە]

ف: ارمان، سفتە، سپێردە، سپێنج.

ع: مُسْتَعَار، عَارِيَّة.

عارزو

ل: ئازار، جەزیرە، چەرمە‌سەری. [سزا]

ف: لگ، آزار، شکنجە.

ع: عَذَاب، أَذِيَّة، نَكَال.

عاره‌و

ل: قازاخ، بێ‌ژن، گەرە‌کە‌نیشک. [سەلت، رەبەن، گەرە‌کەج]

ف: هیرسا، پارسا، بى‌همسر.

ع: عَزَب، مُكْسَع، يَكِر.

عاریه‌تی

ل: مەردە‌مۆداری، ماتە‌مداری. [نازی‌مباری (نازی‌باری)]

ف: زاریانە، سوگواری، ماتم‌داری. (عزاداری)

ع: عَزاء، تَعَزِيَّة، ماتم، حِداد، حُزن.

غازیہ تیار

ل: مردہ مژدار. [تازیبار]

ف: بَشَم، سوگی، سوگواری، ماتم دار، ماتم زده.

ع: مُقَرَّبِي، مُحَدِّ.

عاصا

ل: چتو دس، گالوک. [عسا، داردس]

ف: داسگاله، داسگتگاله، داسخاله، بازه،

داسخاله، داسخاله، داسخاله.

ع: عَصَا، نَجَا، مِحْجَن، مِئْسَاة، عُكَارَة.

ویند- پیوند

عسای دووسر

ل: دروسره. [عسایک که لبانی کسه. دارزکدیه کی

بسروریه.]

ف: دستوار.

ع: عُكَارَة.

ویند- پیوند (۲)

عاست

ل: حدن، حفا. [ناست، سبارت (وشه کی کرماجیه).]

ف: باره، دربارہ. (کرماجی است).

ع: شان، حَق.

عاشق

ل: ناشق، حسپدن، گرفتار، دلداگ، شهیدا، زامه تدار.

[نریندار]

ف: خاش، غاش، شیدا، واله، سَنَار، شیفته،

فریفته، گرفتار. زَنَبَر، زَنبَار، دلداده. شاهد باز.

ع: عاشق، صَبَّ، مُحِب.

عاشورا

ل: شرکوزان، کُتِه لُگِرَان. [تازیباری له روزی دهیسی

مانگی موهر پرمانا به بژنی شهید کرانی حسینهوه.]

ف: کُزَن، کدن.

ع: عاشوراء، قَتْل، تَعْرِیة، أَيْامُ الْعَزَاء.

عاقبت

ل: تهنندرسی. [لمشاخی]

ف: پدروود، تندرسی، تناسایی.

ع: عاقبة، صِحَة.

عاق

ل: پیووری. [بشبار، سرینچیکر]

ف: زِبَهَر، مَخِیدَه، بَر مَخِیدَه، پَر مَخِیدَه، بی بهره،

بیزار شده. نافرمان.

ع: عَق، عاق، قُطْع، مَحْرُوم. عاصی.

عاقبت

ل: سدره غام، پایان، دای. [ناکام، کوتایی]

ف: انجام، سرانجام، فرجام، بتاوار، قُدَم، بافدم،

پایان.

ع: عاقبة، مَقْبَة، آخِرُ الْأَمْرِ، مال، عُقْب، عُقْبِي، آخِرَة،

عُقْبَان، نِهَاء، نِهَائَة، غَائَة.

عاقربره

ل: ریشهی ترخون، ترخونه کیفیله. [ره گی ترخونی

کیری.]

ف: اکر کره، اکر کَرَا، اَکَل کَرَا، کاکره، اَکَرَا،

کَزُتَرخون، کَزُتَرخون. (ریشهی ترخون کوهی)

ع: عاقربرجا.

عاقل

ل: زیر، زانا، دانشمن، فرهزان، دنیادیده. [فامیده،

بنارین]

ف: آژیر، آژیر، لُزیر، آرش، بخرد، باخرد،

خرمند، هوشمند، دانشمند، فرهمند،

فروهیده، دانا، جهان دیده، عاقل.

ع: عاقل، دَهَبِي، کَيْس، نُهِي، زير.

عالم

ل: به رزخ، درای مهرگ. [جینگای گیانگل که رستگمی

نیوان مردن و پاشمژا،]

ف: پیکرشان، پیکرمانا. (مقام ارواح که مقام بین

مرگ و قیامت است).

ع: بَرَنَخ، عَالَمُ الْبَرَنَخ، عَالَمُ الْأَرْوَاح، عَالَمُ الْمُثَال.

عَالَمُ غَمِيب

ل: دنیای نادیار. [جهانی داپوشراو]

ف: پوشگان، پوشیدگان، جهان ناپیدا.

ع: عَالَمُ الْغِيب.

عَالَمُ مَوَکَاشَه

ل: بی، دنیای دبرون، بینار. [جهانی کشف و کرامت:

نوعی بزرگی دبرون خاوتین و پارتیزگار درده کویت.]

ف: بیناب.

ع: عَالَمُ الْمُکَاشَفَةِ، مُکَاشَفَةُ.

عَالَمُ مِیسال

ل: دنیای نومرونه. [جهانی هارچشنگل. (جهانی که له

جهانی لشگل ناسکه که هارچشنی لشگلی

تنداید. ۱]

ف: پیکرمانا، پیکران مانا. (عالمی است لطیف تر

از عالم اجسام که نظیر اجسام در آنجا موجود

است.)

ع: عَالَمُ الْمُثَال، عَالَمُ الْبَرَنَخ، عَالَمُ الْأَشْبَاح.

عالم

ل: گشت. [همرو، همران]

ف: همه، همگان، همگی.

ع: عام، عموم، جمیع.

عالم فام

ل: جاپ، بلاروکردن، دنیازان. [راگه یاندن، بانگمواز]

ل: فرزان، فرزان، خوانا، زانا، خونهوار، پر، مهلا. [زانبار]

ف: دانا، دانشور، دانشمند، فرزانه، خوانا، آخوند.

ع: عالم.

عالم با همه مل

ل: زانای ساکردار. [لر زانایی به پیش زانباریه کی

دهجرویتیره.]

ف: تنو تاس.

ع: عالم عامل.

عالمی

ل: بلن. [بلند، برز]

ف: بلند.

ع: عالمی، رفیع.

عالم

ل: دنیا. رزگار. سروزین، روی سروزین. چرخ،

گردون. [جهان، گیتی]

ف: گیتی، گیتی، نیوز، روکش، دشنگی، گهان،

گیهان، کیهان، کیهان، جهان. گردون، چرخ.

ع: عالم، دنیا، کائنات، کون، دهر.

عالم نه جسم

ل: دنیای دیاری. [دنیای برچار. (جهانی لشگل.)]

ف: نیوز، روکش، کیهان. (عالم هیولانی)

ع: عالم، کون، موجودات، کائنات، مکنونات، عالم

الأجسام، عالم الشهود.

عالم نه مر

ل: نادیری، دنیای نادیار. [دنیای داپوشراو. (جهانی

گیانگل.)]

ف: پیکرستان، پیکرمانا. (عالم ارواح)

ع: عالم الامر، عالم الارواح، عالم الملائكة.

عالم به رزخ

ف: همه‌دان، جهانگیر.

ع: اعلام، اعلان.

عامل

ل: کاریگر، نویسنده، جیگه‌نشین [نیشکر، خرمستکار.

جینگر

ف: کارگر، کارو، کارکن، گماشته، نماینده، جانشین.

ع: عامل، خادم، وکیل، نایب، قائم مقام.

عامل - فاعیل

عامی

ل: نه‌خونده، نومی، هیچ‌نه‌زان، بی‌سواد. [نم‌خوانوار]

ف: بامی، جندال، ناخوانده، نادان، بی‌سواد.

ع: عامی، اُمّی، جاهل.

هان

ل: دهم، روخت. [سات]

ف: آن، دم، هنگام.

ع: آن، حین، وقت، لحظه.

عایله‌همن

ل: توخوهر، [خزایی: بالنده‌ی‌کد]

ف: سار، سارآبلک، ملخ‌خوار.

ع: سَمَرَمَر.

وینه

هنوان

ل: سهرکاغز، سهرنامه، سهریادکت. [ناونیشانی

دسپیک‌کی‌نامه یا نورسرای سهر برگی‌نامه، وِلک: به

سهرگردت م و جناب.]

ف: سَجا، سرنامه، سرنوشت، برنامه، ورنامه.

(عنوان‌نامه یا سرپاکت، فدایت شوم، جناب

مثلاً.)

ع: عَنوان، عَنیان، عُلوان، عُلیان.

عویور

ل: بگردن، گوزشتن. [تیبیرین، گرتنبر]

ف: گذشتن، گذرکردن، زه‌سپردن.

ع: عُبور، مُور، سُلُوک.

عوجب

ل: خُزْوَایی، خُزْبه‌سَنی. ناز. [لخْزبایی‌بورن]

ف: خودخواهی، خودپسندی، ناز.

ع: عُجب، غُور، تَکَبُّر.

عُوجه

ل: ... دایق. [چار. تستز]

ف: چاره، گردن.

ع: عُجْده، ذَمّة.

عوززه - کیفیت

عوزر

ف: بیائک، بدریج. [بیائرو. پاکانه]

ف: بهانه، پوزش.

ع: عُذْر، عُذْری، مَعْذِرَة، مِعْذار، عِذْرَة، حُجّة، دَکیل.

عوزر

ل: بی‌توئی، چه‌پهل بورن، خورین‌کفتن. [خورینی مانگانی

ژن.]

ف: دشتانی، بی‌نمازی، خون‌افتادن.

ع: عُذْر، حَیض، طَمَع، قُرء.

عوزرخواهی

ل: بیائک‌ه‌آوردن، بدریج‌چ‌مردان. [بیائرو‌ه‌یتان‌سور،

پاکانه‌کردن]

ف: پوزش، بهانه‌گویی، پوزش‌خواهی.

ع: اِعْتِذار، اِحْتِجاج، اِسْتِدْلال.

عوزم

ل: گه‌وری. [شانوشکۆ، مزنی]

ف: بزرگی، بزرگواری.

ع: عَظْم، عَظْم، وَقْر، كِبْرِيَاء، جَبْرُوت.

عوزو

ل: نَعام، پَهل. [نَعام، پاژ]

ف: اندام، پارچه، پاره.

ع: عُضْو، اِرَب.

عوساره

ف: شیره، دَشاو، دَشاوَره. [پالته، گوشاوار، شيله]

ف: شیر، چکیده، دوشیده، فشرده، افشرده،

افشره.

ع: عُصَارَة، عُصِيْرَة، خَلِيْب.

عوشر

ل: ده بک. [یک بش ده بش.]

ف: ده یک، ده بوده.

ع: عُشْر.

عوقوبهت

ل: سزا. [تَوَلَه]

ف: کَیْفَر، بَادْفَر، بَادْأَفَره، بَادْأَفَره.

ع: عُقُوْبَة، جَزَاء، مُجَازَاة، عِقَاب، مُعَاقِبَة.

عومده

ل: گمره، ستورن. [مَزن، بَشی همر مَزوَری همر شَتِيك.]

ف: بزرگ، کاروگر.

ع: عُمْدَة، مَقْصُوْد.

عومومهن

ل: گشت، به جاریکا. [تَنِكْرَا، پَنِكْرَه]

ف: همه، همگی، همگان.

ع: عَمُوْمًا، جَمِيْعًا، کُلًّا.

عونسور

ل: گمرهر. [مَال، تَرَحْم]

ف: گوهر، آخشی، آخشی، آخشیگ، آخشیگ،

آخشیج، آخشیج، کُی، کیا.

ع: عُنْصَر، جَوْهَر، هَيُولی، مَادَة، أَصْل. جِسْم بَسِيْط، بَسِيْط.

عوود

[ل: داریکی رمشی بزغزشی بناریانگه.]

ف: عود، آنجوج، سندهان، داریبوی. (چوب

سیاه رنگ معطر معروف است.)

ع: عُوْد، مُنْدَل.

عبا

ل: عبا. [بِزَاشْکَیْکَه بِسَر جَلوِیَر گدا لبیری ده کن.]

ف: عبا.

ع: عَبا.

وینه ← عبا

عبید

ل: به نه، به رده. [بَنْدَه، کُزِلَه]

ف: گرا، بنده.

ع: عَبْد، قُنْجَل، قِنْ.

عبیدولا

ل: به نه خوا، خوابه رس. [بَنْدَهی خُودا.]

ف: ایزدگشسب، خداپرست.

ع: عَبْدَالله.

عبیرهش

ل: که شش. [مَرزُوْ یا نَاوَه تَنِيك که شعی کسه.]

ف: کم شیر. (انسان یا حیوان)

ع: نَاکِنْ، نَزُوْ.

عبوس

ل: روتورش، تورشیگ. [نَاوَه تَنِيك]

ف: تیموک، تَرُش رو.

ع: غَبُوْس، قَطُوْب.

عبه

[ل: سرو که تناری «عبیدولا» یه.]

ف: مخفف «عبدالله» است.

عده‌س

ل: لَیْز، بَیْخَز، بَیْهَرده. [برِج، بی‌مانا]

ف: بادرُم، بادِرُم، بادوبیذ، فلیو، فلیوه، فُلاذ، فُلاذ، بیهوده.

ع: عَیْث، نَعُو، فَزَل.

عده‌ک

[ل: (ل: سروکه‌لناری «عبدولکریم».)]

ف: مخفف «عبدالکریم» است.

عده‌یر

[ل: نارتیمیه که له هندی ماده‌ی بَزَنَوش.]

ف: عبیر.

ع: عَیْب.

عده‌ا

ل: به‌خُش، ده‌سند. [دانی بی قمربرو.]

ف: داشاد، داشاب، داشن، ده‌ش، بخشش، بخشایش.

ع: عطاء، بَذَل، جُود، نُوال، کَرَم.

عده‌لر

ل: دهرماندار، دهرمان‌لرِش. [دهرالرش]

ف: مازار، پیلوا، داروفروش، گیاه‌فروش.

ع: عَطَّار، داری، أَجْزائی، صَیْدَن، صَیْدَل، صَیْدَلانی، صَیْدَلانی، صَیْقَبانی.

عده‌لرد

ل: زار. [مساریده که له کزمدلی رَزْدا.]

ف: تیر، زاووش.

ع: عَطَّار.

عده‌تر

ل: بَز، بَزخوشی، بَزی خورش، عه‌تر. [حتر، بَزنی خوش.]

ف: بو، بوی خوش.

ع: عطر، طیب.

عده‌ردان

[ل: جِنگه، عه‌تر.]

ف: بویه‌دان.

ع: جُوْنه، کَبِیس، مَعطَرَة.

عده‌ف

ل: به‌رگه‌شت. [گه‌رانره]

ف: برگشت، برگشت، بازگشت.

ع: عَطَف، عود، اول.

عده‌ه

[ل: (ل: سروکه‌لناری «عنانوللا».)]

ف: مخفف «عطا، الله» است.

عده‌و

ل: ده‌ت، بیانک، رخنه. [عیب‌گرتن]

ف: آک، ذق، آک‌جویی، رخنه‌جویی،

سوسه‌جویی، خورده‌گیری.

ع: عَقَب، قَدَح، ایراد، اِعْتِرَاض، تَعْيِیب، تَنْقِیص،

اِتِّقَاد.**عده‌جایات**

ل: سهرس‌گر، پیاک مات‌گر. [سهرس‌مه‌ر (کُزیه به‌لام

مانای تال ده‌گه‌بنیت.)]

ف: آن‌دید، شگفتنی، بولندجک. (به معنی مفرد

استعمال می‌شود.)

ع: عَجِیب، عَجَاب، اَعْجُوبَة، طُرْفَة، غَرِیب.

عده‌چنه

ل: جنزکه، جن. [جنزکه، نه‌جنه]

ف: جن.

ع: جَن، جَان، أَجْنَة.

عده‌چهب

ل: عه‌چه‌را. دیدنی، تراشایی. [سهره‌را، هه‌روه‌ها:

سهرس‌هینتر]

ف: عَجَب، اُنْذِید، شَکْفَت، شَکْفَت، شَکِیْفَت، دیدنی، تماشایی.

ع: عَجَب، زَوَل، مُحِیْر، حَیْرَة. یاهِیْء، یَاللَّعْجَب!

عەجدە

ل: پەلە، پەلەپەل، تالزکە، دەسواکرد، تێژی، توننی. [لەز، دەسورد]

ف: شَتَاب، چَلْبَلە، گَزَاوَتگان، گَزَاوَرَنگان، تەندی، تیزی.

ع: عَجَلَة.

عەجدەم

ل: فارس. [کەسێک کە تورک و عەرەب نە، یا بە ڕەجەلێک عەرەبە بەلام لە هەرمی فارسدا ئەداڵەتێکی بەدەستێکێک]

ف: تَاجِک، تَاجِیک، تَازِیک، تَازِیک، فارس. (ماسوای ترکی و عرب، یا زاییدە در فارس از نسل عرب.)

ع: عَجَم، فُرس.

عەجدو

ل: سەر سەکر. دیدنی، توشایی، بلیەت. [سەر سەر هێنەر، سەر سەر سەر]

ف: اُنْذِید، شَکْفَت، شَکْفَتَنی، دیدنی، تماشایی، بُلْک، بُلْجَنجک، بُلْجَنجک، کُنْجک، شَکْفَت آور.

ع: عَجَب، عَجِيب، عُجَاب، اُعْجُوْبَة، طُرْفَة، غَرِيب، زَوَل.

عەجیب ← عەجدو

عەداڵەت

ل: دادپەرسی، دادپەرسی. [دادپەرسی، سەندەکردن]

ف: داد، دینا، رِیَواز، داوری، دادگەری، دادگەستری، آژرم.

ع: عَدَالَة، عَدْل، قِسْط، اِقْصَاط، اِحْقَاق، نَصْفَة.

عەدل

ل: تا. [لابەر]

ف: تا، تایی، لنگە.

ع: عَدْل، شَق.

عەدل

ل: بەرانیەر، بەرانیەر. [هاریتا]

ف: بَرَابَر.

ع: عَدْل، مُعَادِل، مُساوِي.

عەدل ← عەداڵەت

عەدلیە

ل: دیراڤانە، دیراڤان. [دادگا]

ف: دادستان، ریوازستان، دادگەستری، دیوان خانە.

ع: عَدْلِيَة.

عەدەد

ل: ژمارە. [حساب، بژاردن، ژمێرە]

ف: مَر، مار، مارە، آمار، آمار، همار، همارە، آمارە، شَمَار، شَمَر، شَمَارە.

ع: عَدَد، حِسَاب.

عەدەسی

ل: کاس، قازق. [زەق، دەرپەری]

ف: بَرجستە، قوز.

ع: عَدَسِيَة.

عەدە

ل: نیسی، نابودی، هیچ، هیچی. [نەبەون (بەرامبەری

بەون)]

ف: نیستی، نابەسی، نابودی، هیچ، هیش. (ضد

وجود)

ع: عَدَم، فَناء.

عەرز

ل: داد، هالا، هارار، ددر رتن. [سکالا، شکات]

ف: گرزش، داوژی، دادخواهی، دردگفتن.

ع: عَرْض، شکایه، تَظَلُّم.

عمرز هال

ل: دادنامه. [سکالانامه، عمریزه]

ف: دادنامه، گرزش نامه.

ع: عَرْض، عَرْضَه، عَرِيضَه، عَرْضُ الحال.

عمرزه ← عمرز هال

عمرش

ل: خیزیان، هدلسان. [راپهرنی گشتی.]

ف: رستاخیز، جُنُبِش، (جُنُبِش عمومی)

ع: نَهْضَه، قیام، إجماع.

عمرش

[ل: تمختی خودا.]

ف: کرزمان، عرش.

ع: عَرش، فَلَک الافلاک، فَلَک الأطلَس.

عمرشه

ل: بان. [سر]

ف: بالا، رو، روی، فراز.

ع: فَوْق، عَرِشَه.

عمره

[ل: داریکی بیبیره.]

ف: ارس، آورس، آردج، سرو کوهی، غرغر.

ع: اَبَهل، عَرَعَر.

وینه

عمریکووز

ل: سه پرتی. [سرین و ترپین (نیدیومه له ترسان و

ترساندن).]

ف: عَرَوْتِیز، عَرَوَگوز. (ترسیدن و ترسانیدن.)

ع: ...

عمرهوس پشت پهرده

ل: بزیگله. [قیمه، شسپهر: گولیکه.]

ف: کَجَوْمن، کاکنج، عروس پس پرده،

عروس در پرده.

ع: قَطِیقه، کاکنج، حَبُ الكاکنج، سَالِفُ العروس.

عمره

ل: سهر. [زهر (دنگی برزی گولتریز).]

ف: عَرَه. (صدای الاغ)

ع: نَهیق، سَحیل.

عمره پ

ل: تات. [عارو]

ف: تات، تازی.

ع: عَرَب.

عمره ز

ل: چشن، نیتار، تازه، ملاهاتگ، رنگ. روالهت. [شینواز.

روالنت (بهامیری مال^۱ و گرههر).]

ف: ناوَر، تاوَر، اُفتسانی. رنگ، ناگوهر. (مقابل

جوهر)

ع: عَرْض، لَوْن، صُورَه.

عمره ز

ل: کورتال، پارچه، کالا. [کله پیل. کورتال]

ف: اُروس، کالا، خواسته.

ع: عَرَض، مَتاع.

عمره ه

ل: رَوَز بر له جهژن. [عارفه (روزی نویسی زولمجه).]

ف: روز پیش از جشن. (روز نهم ذی الحجه)

ع: عَرَفَه.

عمره ق

ل: تارَق، خوهی. [عارقی لش.]

ف: خَو، خَوَه، خَوی، عرق.

ع: عَرَق.

عمرهق

ل: ناریق. [باد، عاریق]

ف: اُوق، تاهو.

ع: اَلْكُل.

عمرزا

ل: شیون، پرسه، ماتم. [نازیستی، تازیه]

ف: ماتم، سوک، سوگواری.

ع: عَزَاء، مَآثم.

عمرزادار

ل: مهرده‌مزدار، ماده‌مدار، عازیه‌تی‌یار. [خارده‌پرسه،

تازی‌بار

ف: سوگوار، سوگی، بَشَم، ماتم‌دار، ماتم‌زده.

ع: مُتَعَرِّي، مُحَدِّ.

عمرزدهت ← **عمرسرت** [پسته‌کلی‌گزرده‌راو.] [عمرت،

«حسرت» است.]

عمرزلی

ل: لابریدن، هدلک‌ئین. [هدلگرتن. لاسر کار لابریدن.

خان‌نشین‌کردن

ف: کَنَدَن، برداشتن. خانه‌نشین‌کردن، زیهیدن.

ع: عَزَل، نَزَع، رَفَع.

عمرزم

ل: قَرَم، نیاز، هم‌رس. [مرخ. نارم‌زور، رست]

ف: کَرَتَاخ، آهنگ، هنگ، بَسِیج.

ع: عَزَم، عَزِیمَة، تَصْمِیم، ارَادَة، هِمَة.

عمرزیز

ل: نازار، خوش‌مهریس، گران. تاسوخ. [نازیز]

ف: گرامی، گُونجی. ارجمند، گران‌بها.

ع: عَزِیز، مَحْبُوب، مَكْرَم، ذُو قَدَر.

عمرسا

ل: عاسا، چِتودس، گالژله. [داردست]

ف: داسگاله، داستگاله، داسخاله، داستخاله،

داسغاله، داستغاله، بازه، چوب‌دست.

ع: عَصَار، نَجَا، مِحْجَن، مَنَسَاة، عُكَازَه.

وینه ← چپندس

عمرسار

ل: شه‌کیش، شه‌چی. [گوشه‌ر. شراب‌ساز]

ف: شیرده‌چی، شیرده‌کش.

ع: عَصَار.

عمرسر

ل: خورده‌رد، برن‌نواره. [رژژسپ]

ف: ایوار، پسین، آفتاب‌زود.

ع: عَصَر، رَوَاح.

عمرسیر

ل: چاخ، زهمان، روزگار. [سردهم]

ف: هنگام، روزگار، زمان، زمانه، دمان.

ع: عَصَر، عَهْد، دَوْر، اَيَّام، زَمَان.

عمرسبانی

ل: تیریه، کدله‌یی، نالوز. [رق‌هستار]

ف: تَنَدُخُو، بَدَخُو، آئوس، آلیز.

ع: عَصَبَانِي، غَضَبَان، مُحَدِّد.

عمرسایر

ل: نیتل، نه‌حشام. [خیلات، رونند]

ف: ایل، کوچری.

ع: عَشَائِر، قَبَائِل، طَوَائِف.

عشرهت

ل: شادی، خوشی، به‌زم. [شادمانی، کدیف]

ف: شادی، خوشی، خوشنودی، خرسندی.

بزم، ماز.

ع: عِش، نَشَاط، اِنْسَاط، مَسَرَّة، فَرَح.

عده شروت

ل: خویش، نیل، کس. [کسکار، تروهمز]

ف: خویش، دودمان، ایل، اوپس.

ع: عَشْرَة، قَبِيلَة، طَائِفَة، قوم، قَرِيب.

عده شرفی

ل: نَشْرَفَی. [جورتک پارسی زتیه.]

ف: اشرفی. (پولی است از طلا.)

ع: طَائِفَة، اَشْرَفِی.

عده ها

ل: گور، عدن. [پسایی (به زمانی مندانان).]

ف: گه، گوه، چمین. (حکایت لفظ بجه است.)

ع: غَائِط، جَفَر، قَذَر.

عده فو

ل: گزشت، پاسا، به خشین، بگردن، نامرین. [لیبوردن،

چارپیشی]

ف: درپه، دامود، دامون، درسه، دَرَسْتَه، دَرَشْتَه،

أَرْزَش، بَخْشایش.

ع: عَفْو، صَفْح، غُفُور، غُفْران، مَغْفِرَة، أَمَان.

عده قد

ل: بهستن، گری‌دان. [گردان]

ف: بستن، گره دادن.

ع: عَقَد.

عده قوب

ل: دماره کزل، دوپیشک. [میترویه کی چنوداره.]

ف: کَزْدُم.

ع: عَقَب.

وینه - دوپوشک

عده قوب

ل: نابان. [غزله تور (که لوی هشتم).]

ف: آبان. (برج هشتم)

ع: عَقَرَب، بُرْجُ العَقَرَب.

عده قوبه

ل: شاه، سیخچه. [لق (چلگلی سر کاتریمیر).]

ف: تزه، آخْگُل. (عقربه ی ساعت)

ع: عَقَرِیَة، عَقَرَب، شَوَک.

وینه - سمات زنگی

عده قوبه

ل: چه پوراس، چه فته پراسه، چه فته، تولاپ. [نازورونه

(روله: نازورونی پشتین).]

ف: خَرْک، چَنگَک، قُلاب. (عقربه ی کمر بند

مثلاً.)

ع: عَقَرِیَة، اِبْزِم، حَرِیاء، کَالِب، کُتَاب، کُتَاب.

وینه

عده قل

ل: زانست، زانایی، ژیری. [ناور، فام]

ف: نَس، نَسبوت، بخرد، دانش، فَرهنگ، عَقْل.

ع: عَقْل، زَیِر، نُهَیَة، نَاهِیَة، هُرمَان، هَرَم.

عده قلداز

ل: عاقل، ژیر، زانا. [فامیده، بهنارن]

ف: آژیر، آژیر، لَزیِر، آرَش، بَخَرْد، بَاخَرْد،

خردمند، دانشمند، دانا، عاقل.

ع: عَاقِل، ذَهَبِی، نُهَی، زَیِر، کُنَیس.

عده قوب

ل: درآ، پشت. [بدامبری بر.]

ف: پَس، پُشت.

ع: عَقَب، خَلْف.

عده بنشین

ل: شُکسه، شُکیاک، به زیاک. [بسیز، شکار،

پاشه کشی کردور]

ف: فَرِیون، فرارون، شکسته، شکست خورده.

ع: مُنْهَرَم.

عده بنشین

ل: شکیان، به زیان، پسمانیستن، دوا بردن.

[پاشه کشی کردن، بزین]

ف: پس نشینی، پس نشستن، شکست خوردن.

ع: دَبْرَة، انْهَازَم.

عده قیده

ل: یاری. [بردا، یاری]

ف: نمشته، باور.

ع: عَقِیدَة، اِعتِقَاد.

عده کاس

ل: شیره گر، شیره گیر، شیرگر، شیرساز. [رتنه گر]

ف: مُرْتَوِرْگَر، تَنَدِیسَه گر، شیوه گیر.

ع: عَکَاس.

عده کس

ل: چه پوانه. [پتپوانه]

ف: رَخْش، باژگونه، واژگونه.

ع: عَکس، مَعکُوس.

عده کس

ل: شیره. [رتنه]

ف: فَرْتَوِر، تَنَدَس، تَنَدِیس، تَنَدِیسَه.

ع: عَکس، نَقش، صُورَة، تَصویر، تِمثال، اَیقوَنَة.

عده لاج

ل: به راج، چاره، دوبره، تیمار. [چارسار]

ف: گُزُزْش، گُزُزْد، شَکُرد، شوَبست، شونست.

گُزیر، گُزُرد، چاره، تیمار.

ع: عَلاج، مُداوَة، دَفْع، دِفَاع، مِرَاس، مُعَالَجَة، مُزَاوَلَة.

عده لاج کردن

ل: به راج کردن، چاره کردن، دوبره کردن، تیمار کردن.

[چارسار کردن]

ف: گُزُردن، گُزُزْدن، گُزُزیدن، شَکُردن، شونستن،

شوَبستن، چاره کردن، تیمار کردن.

ع: عَلاج...

عده لاج ده

ل: جیا، جیاکار، جیاراز. [تایبستی، جردا]

ف: جدا، جداگانه.

ع: عَلَیْحَة. [علی حدة]

عده لاف

ل: کافر زش. [کسیت که پیشی پرورش و پهلش

فرزشته.]

ف: کاه فروش.

ع: عَلاف.

عده لافخانه

ل: کافر زشی. [فرزشگای پرورش و پهلش فرزش.]

ف: پنیلو، دکان کاه فروشی.

ع: نَکَة اَلْعَلاف.

عده لافه

ل: دل به ستگی، به ستگی، دل پیسه ریزون. [پیروندی،

حزین کردن.]

ف: دل بستگی، بستگی.

ع: عَلاقَة، عِشْق، مَحَبَة، هَوَی.

عده لافه بهن

ل: بالکار، بافته باف. [چنر، گورسچن]

ف: بافت کار، ریسمان باف، ابریشم باف.

ع: شارط، حَبَاک.

عده لاهت

ل: نشانه، تهره، داخ. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه، داخ.

ع: عَلامَة، آیَة، کَی.

عده لوده

ل: بیجگه. زیادى. سربار. [سرمه]. په پوست

ف: علاوه. زیادى. سربار.

ع: علاوه. على. إضافة. ضمیمه.

عهلاهازا

ل: بینا بدمه. بینا لمسه نه مه. [کوابرو، بم پیته]

ف: لادبراین، بنا براین.

ع: عَلِيْهَذَا. [على هذا]

عهلمهوقهلم

ل: نینجورنینه. جورچه وقلینچکه. [نمری لابرندى]

دمیته هزی رازانده.

ف: پیرایه.

ع: حَشْو، زَوَائِد.

عهلیق

ل: نالک، کارجو. [نالیک]

ف: گاهوجو.

ع: عَلِیق.

عهلمه

ل: بهشگا. [جینگى دابشکردنى نار].

ف: تَرَاژ، طَرَاژ. [محل تقسیم آب]

ع: مَقْسِم.

عهلمه

ل: بهیاخ، بهیداخ، دروش. [نالا]

ف: بَیْرِق، دَرَفَش.

ع: عَلم، لَوَاء، رَايَة، بَیْرِق

عهلمههزار

ل: بهیاخدار. [نالاهلگر]

ف: درفشدار، بیرقدار.

ع: جُلُوَاز.

عهلمارهت

ل: دسگا، پارک، مال. [خانویره]

ف: شار، سهیت، ساختمان، خانه، لاد.

ع: اَرْج، عِمَارَة، قَصْر، بِنَاء، دار.

عهمهبر

ل: عهमेبر. [مادهیهکی بونخوشه. مادهیهکی تبری خست و

بونخوشه].

ف: عنبر، لام. (رطوبتی است غلیظ و معطر).

ع: عَمْبَر، عُنْبَر.

عهمهبر

[ل: جَوْرَه ماسیه که له نهنگ دهچیت، بهلام رهک

نهنگ ددانی نیده].

ف: عُنْبَر. (نوعی است از ماهی شبیه به بال که

دارای دندان است، و بال دندان ندارد).

ع: عُنْبَر.

عهمههن

ل: دمی، تاریهتی، تاییهتی. [بتاییت، ننگست]

ف: دانسته، ستم، دستی، دیده، کردگار، کرگاز.

ع: عَمْدًا، قَصْدًا.

عهمه

ل: ژى، ژيان، تهمهن، زینگی، زینگانی. ساز. [مارى ژيان

سالگهلى تسهن].

ف: داد، سال، زندگانی. (سالهای زندگانی)

ع: عُمُر، عُمُر، عَمْر، طَیْلَة، سِن.

عهمه

[ل: بى درختیکه له هیندوستان].

ف: اَنبِه. (ثمر درختی است در هندوستان).

ع: اُنْبِج.

عهمه

ل: میمی، میئلک. [پور (خوشکی بارک)].

ف: خواهر پدر.

ع: عَمَّة.

عه‌مه‌ر ← عه‌مه‌بر

عه‌مه‌ر چه

[ل: (ل: جُزْه خَشَلَنِيكه كه پِري ده‌كُن له عَمِبر).]

ف: عَنَبَر چه، عَنَبَرينه. (نوعی از زیور است كه

آنرا از عَنَبَر پَر كَنند).

ع: كَبِيس، شَمَامَة.

عه‌مه‌ل

ل: كَرْد، كَرْدار، كَار. [كردمه]

ف: كَار، كَرْدار.

ع: عَمَل.

عه‌مه‌ل هاتن

ل: دِل هاتن، دِین هاتن، راس هاتن. دِرورس یون. [بدی هاتن.

جِبَبِجِ یون.]

ف: كَار آمدن. راست آمدن، رَخ دادن.

ع: تَحَقُّق، قَضَاء، نَفَاذ.

عه‌ن

ل: عه‌عا، گور. [پسایی (به زمانی مندان).]

ف: عِن، گَه، چَمین.

ع: غَاظ، پَران، جَعَر، قَذَر، عَذَرَة، خِرَاء، مَدْفوع.

عه‌ناب

ل: شیلان. [درختیکی در کاروبه و به میوه‌دهیشی ده‌لین.]

ف: چیلان، چیلانه، شیلان، شیلانه، سنجد

گرگان.

ع: عُنَاب.

وینه ← شیلان

عه‌ناسر

ل: گدومهران، گدومهرگل. [ماکه‌کان، توخگل (مبست

نار و خاك و با و ناگره).]

ف: آخشیگان، آخشیگان، خَشگان، خَشیگان،

آخشیجان، آخشیجان، خَشیجان، خَشجان،

کَیان. (آب، باد، خاک، آتش)

ع: عَناصِر، اَرکان، جَواهر، اَضداد، اُصول، بَسائط.

عه‌متمر

[ل: مه‌یرونی لوتی.]

ف: بوزینه، بوزنه، سَنبالو، کُچی، عَنَتَر.

ع: قَرْد، رُیاح، رُیاح، خَمدوَة.

وینه

عه‌مه‌ر رووت

[ل: شیلی دارنکی در کاروبه بز درمان دشتیت.]

ف: اَنزَرُوت، رَنجرو، گوژد، گوژده، گوژده،

کُنْجده، کُنْجَدک، اَگروهک.

ع: عَنزُوت، صَمْعُ الشانْکَة.

عه‌نقا

ل: سیمورغ. [بالتدیه‌کی نَفسانیه.]

ف: سِیرَنگ، سِیْمَرُغ، اَشْتَرکا.

ع: عَنقَاء.

عه‌نکبوت

ل: کاکله‌مروشان، جزاییکهره. [جالباتوکه]

ف: تَنْدو، جولاهک، دیوپا، زجال، عَنکَبود.

ع: عَنکَبوت.

وینه ← جزاییکهره

عه‌نه‌قتلی

[ل: بستمالای قسزل.]

ف: خاله‌سوسکه. (قد کوتاه حرف بلند)

ع: اَقْلَح.

عه‌وام

ل: نه‌خونه. [نمونه‌سوار (کویه به‌لام مانای تاک

ده‌گه‌پنیت).]

ف: بامی، ناخوانده، جندال. (جمع به معنی مفرد است.)

ع: عامی، عَمّی، اُمّی. (عَوَام، اُمّیون، عَوَام الناس.)

عمرهت

ل: شرمگا. [نارگل]

ف: بَقَرَجَا.

ع: عَوْرَة.

عهه

ل: پدیمان، دسپدیون. [بدلین]

ف: سامه، پیمان، پیغان، پیغون، غَنُونَد، زَنهار.

ع: عَهْد، شرط، قَرار، میثاق، مُعَاهَدَة.

عههه

ل: چاخ، زمان، رَزگار، عیام. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، زَمَان، رَجُل، اَیام، دَوْر.

عهیادهت

ل: پرسا، هوالپرسی. [سردهانی نمغوش.]

ف: پُرسه، پُرسش. (احوال پرسى بیمار)

ع: عَوَادَة، عِیَادَة، عِیاد، تَعَوُّد.

عهیار

ل: دهغه‌لباز، شتوباز. [فریودر، فیلبار، گزیکار]

ف: تَبَنَد، داغول، ریوکار، دَغْلَباز.

ع: عِیَار، حِیَال، مَكَار.

عهیار

ل: بار. [زهغل ر ناپروختی نار سکه.]

ف: بار، شار. (بار مسکوک)

ع: عِیَار، حُمْلان.

عهیار

ل: رشک. (تدرار عیار به معنی: خالیس). [پستی، پرخت

(له سدا نرهه ر شش تالترن، که له سدا چوار ناپروختی -

مس یا زیو - تیدا بیت.)

ف: جو. (نودوشش درصد طلا که چهار از آن

مس یا نقره بار داشته باشد.)

ع: عِیَار، خَالِص، سَوَاء، تَام.

عهیاره

ل: نهیاره، پدیمانه، نه‌نازه. [تایره، پیور]

ف: ایاره، پیمانه، اندازه.

ع: عِیَار، مِعیَار، مِقدَار، مِیزَان، مِقیّاس. قَطْرًا، قَطْبًا،

جُزْأًا.

عهیام

ل: زمان، رَزگار، دهران. [سردهم]

ف: هنگام، زمان، روزگار.

ع: عَهْد، عَصْر، دَوْر، اَیام، رَجُل، زَمَان، عِیَام.

عهیب

ل: که‌تره. خورش، دهغل. روخنه، دهغه‌له، شاق، ته‌نگ.

چمپه‌لی، خراوی. [کمایسی، زده]

ف: آک، کُهب، رَنگ، آهو، آلایش، دَغْل.

ع: عِیْب، عَار، وَصَم، قَذَل، وَكْف، ذَاب، شَین، غَش،

آمَة، بُجْرَة، قَلِیَة، وَصْمَة، مُجْنَة، لَصَاة، غَضَاضَة،

نَقِیصَة، غَمِیضَة، غَمِیْزَة، مَعْمَن، مَطْعَن، مَعَاب.

عهیجوری

ل: روخنه‌جوری، دهغه‌ل‌جوری، دهغه‌له‌گرتن، خواره‌گرتن.

[روخنه‌گرتن، کسوروی دَژینره.]

ف: آک‌جویی، ننگ‌جویی، کُهب‌گیری. بدجویی.

ع: تَعِیْب، تَعِیْب، تَقْذِیل، تَقْذِیر، تَهْجِین، تَنْقِیص،

تَشْهِین، تَنْقِیص.

عه‌بیدار

ل: که‌تره‌دار، چمپه‌ل، نه‌نگین، خراو، دهغه‌ل‌دار. [خوشدار]

ف: آهویی، آک‌دار، ننگین، رنگ‌آکین.

ع: مَعِیْب، مَعِیُوب، قَذَل، وَكْف، غَش، ...

عمیش

ك: بهزم، شادی، شوق، خروشی. [کیف، خوشحالی]
ف: ماژ، بزم، شادی، خوشی.

ع: عَیْش، عَشْرَة، نَشَاط، اِنْبِساط.

عمیش تال بوون

ك: بهزم شیتریان، په کمر برون. [کمیف و شادی

لیتیکچرون.]

ف: افسردن، آشفتنه شدن، بزم به هم خوردن.

ع: نَفْص، نَكْد، كَدْر، تَنْقُص، تَنْكُد، تَكْدُر. (العیش)
همینهك

ك: چاريله، چاريلكه، چار. [نامرازنكي شيشداره، له چار

ده كرت.]

ف: چشمك.

ع: ناظورة، عَوِيَّة.

عيبادهت

ك: په رسش، بهنده گي. [پوستن، بنداييتي]

ف: هيز، پرستش، بندگي.

ع: عِبَادَة، وَكَلَة، طَاعَة، عُبُودَة، عُبُودِيَّة، مَعْبَدَة،
خِدْمَة، تَذَلُّل.

عيبارهت

ك: واته. [وته، دستواوه]

ف: گزازه، گفته، گفتار.

ع: عِبَارَة، كَلَام، قَوْل.

عينباري

ك: چه پلن، نه گېت، كه فارهت، نيباري. [پيس. نه گريس،

بدبخت]

ف: مَنذِبُور، ادباري.

ع: نَجَس. مَظْلُوك. نَكَبَتِي.

عيجز

ك: زه پورني، داماگي، بې دمه لاتي، دس نه پورين. [داماوي،

تنگ پته پچران

ف: زبونى، درماندگي، تنگ آمدن، ستوه آمدن.

ع: عَجَز.

عیده

ك: حديه، واده. (موردهي ته لاق) [نو ملویدی که نافرخی

ته لاندرو نایت شوری تیدا بکاتوه.]

ف: پرمو، پرموز.

ع: عِدَّة، تَرِيص.

عيرقونفيسا

ك: واگخيشه، بانيشه، كه ژوك. [نمغوشيتيكي دسماره

(له گل روماتيزمدا له پلك جيارازن.)]

ف: كُجوك، كَهَنگو، پادرد. (اين مرض غير از

روماتيس است.)

ع: عِرْقُ النِّسَاء.

عيزهني

ك: خواسته مني. دوروژي. [به نمانمت وركپار.]

ف: سَفْتَه، ارمان. سپنجي.

ع: عَارِيَة، مُسْتَعَار.

عيزا

ك: نيزا، پاداشت. قهرومي. ته لافي. [توله، پاداش، قهرومي]

ف: جاور، پاداش. كيهر، تلافی.

ع: اِزَاء، قِبَال، جَزَاء، عَوْض، بَدَل، مُقَابِل.

عيزرايل

ك: نيزرايل، گيان كه نكه. [مهلك سموت: فرشتي

گيان كيشان.]

ف: جان ستان، جان شكار.

ع: عِزْرَائِيل، مَلِكُ الْمَوْت.

عيززهت

ك: نابيدو. [شكن، ريز]

ف: آبرو، ارجمندی.

ع: عِرَّة، شَرَف، اِعتِبار.

عیسان

ل: نادمیزاد، تینسان. [مرژ]

ف: انسان، آدمیزاد، آدمی.

ع: انسان، بَشَر، بَنوادم.

عیسهت

ل: ناموس، پاکی، پاریزگاری. [دارینپاکی، خارینی،

روشتبیزی]

ف: هیوند، پاساد، ناموس، پارسایی،

پرهیزگاری.

ع: عصمة، عِفَّة.

عیشا

ل: تَخ! [کخ! (رشی بیتازی دورپین و پیناخوشپورنه).]

ف: ویکا، شَه! کخ! (کلمه ی نفرت و کراحت

است.)

ع: ثفا

عیضا

ل: شِتو، شام. [شیتوان، خورتنان]

ف: شام.

ع: عشاء، عَشِی، عَتَمَة.

عیشق

ل: شَهرق، شَرَر، زامهت، دَل لِیچرون، دَل پیهبرون،

دل به ستگی. [تورین، مزلیکردن]

ف: پَنشک، پَنشک، والگی، شیفتگی، دل باختگی،

دل بستگی.

ع: عِشَق، عَشَق، هَوی، تَعَلُّق، حُب، شَغَف.

عیشقبازی

ل: دل بازی. [نوریندار برون، دل داری]

ف: پَنشک بازی، گورشمه بازی.

ع: مُعاشَقَة، مُنَا... ۱.

عیشوه

ل: یاس. [گوریکه. (یاسمین کیتی).]

ف: عَشوه، یاسمین. (یاسمین بری است.)

ع: ظِلَّان، عُشْبَة النار، عُشْبَة.

عیشوه

ل: لهجه، لاره، ناز، خه مزه. [لار لهجه]

ف: غَنج، خَنج، شکنه، گورشمه، ناز، حَرَام.

ع: عِشْوَه، غَمَرَة، دِلال، کَعْمَرَة.

عیفریت

ل: نرنایش. [رموزن، دیو]

ف: سَتَنبَه.

ع: عَفْرِیت. عَفْرِیْتَة.

عیفتهت

ل: پاکی، پاریزگاری. [دارینپاکی، روشتبیزی، خارینی]

ف: پاساد، هیوند، پرهیزگاری.

ع: عِفَّة، عِصْمَة.

عیللهت

ل: سَهبارت، تَهسل، مایه، گهزهک، بۆن، بۆنه. [هۆ]

ف: فُرُنود، شَوْتد، شوه، کَیو، کَیود، کَیوده، لاد،

انگیره، چیزمهوژ، رو، رون، روی.

ع: عِلَّة، سَنَب، باعِث، مُورِث، مُوجِب، داعِی، داعِیَة،

جَهَة.

عیلم

ل: زانست، زانایی. [زانباری]

ف: دانش، دانایی، فرهنگ، فرزانه، بخار.

ع: عِلْم، فَضْل، فَرهَنْج.

عیلمولناسار

ل: شَوَنزانی، شَوَن شناسی. [شَویتوارناسی، دَیرینناسی]

ف: نشان شناسی.

ع: عِلْمُ الْأَثَارِ، عِلْمُ الْأَسَانِ.
عیل

ل: ئیل، خیل، [هوز]

ف: ایل.

ع: عَشِيرَةٌ، قَبِيلَةٌ، حَيٌّ.

هیناد

ل: لهنج، ړك. [سرکیشی، ړك گرتن، پېدا گرتن]

ف: شنګ، ستیز، ستیزه.

ع: عِنَاد، نَجَاج، مُكَابَرَةٌ، إِصْرَار.

هینسان ← هینان

عیوه ز

ل: تاوان، باتی، ته غوا، جیه، جیا، جینگه، جیایی. [برتی،

لباتی، جیات]

ف: رَمَش، گوهر، تاوان، پاداش، بجا.

ع: عَوْض، بَدَل، عُقْبَةٌ.

عیوه ز کردن

ل: گزین، گزاینه، نالوگز کردن، نالشت کردن.

[گزیننه]

ف: رَمَش، جَزیدن، جاوړیدن، جاوړ کردن،

گوهریدن.

ع: تَعْوِض، تَبْدِيل، تَغْيِير.

وڃڻه ڪانہ پڙهڻي ۽

عقربہ

عمر عمر

عقدہ سی

عابلمن

عابا

عہتہ

ع

غلر

لک: خار، هال، کزل، ما، نه شکفت. [نمشکوت]

ف: غال، تَهال، نهار، داهار، گابار، گاباره، گویه، شکاف، شکفت.

ع: غار، غور، مَغارة، کَهف، اُخْدود.

غلر

لک: تدرات، لنگ، لنگدان، سَلَف، لنگداران، تلو، پرتار، چوارنال. [دو، راکردن]

ف: تاخت، تاختن، دو، دويدن، شتافتن.

ع: رکض، حَبَب، عَدُو، اِهماج، کَرْدَحَة، هَمجَلَة.

غلر

[لک: درمختیکه گهلاکاتی بوغزوشه و بهلای یونانیه کانیره]

پمژد بوره.]

ف: غار. (درختی است برگ آن خوشبو و نزد

یونانیان محترم بوده.)

ع: غار.

غلره ت

لک: تالان، چمبار، کالات. [رابرودت]

ف: فَریش، یَقما، تاراج، تارات، چپاول.

ع: غارة، فُهَب.

غلل

لک: ناگا، بی تاگا، بی خموره، خافل، گیتل. [بی خبر،

ناناگادار]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوک، سَویس، سَویست،

نا آگاه، هُزاک، بی آگاه.

ع: غافل، ذاهل، جاهل.

غلغلی

لک: ناگایی، بی ناگایی، بی خموره، خاللی. [بی خبری،

لیرچورنره]

ف: بَرناس، فَرناس، فَرغوک، سَویس، سَویست،

نا آگاهی، بی آگاهی.

ع: غفلة، غَرارة.

غالبه

لک: بُوخوشی. [بُزنی خوش.]

ف: بویه.

ع: غالیة، عطر، طیب.

غالب

لک: زال، رژه، سدرکه تنگ. [سدرکه تنور، دمستوریشتر

(براسیری بزیو).]

ف: فرخاد، چیره، چیر، چَشک، فیروزمند. (ضد

مغلوب)

ع: غالب، فائق، باهر، مُسَلَّط، مُسْتَوَلِي، فاتح.
غالب بوون

ل: زَلَّ بوون، رُذَّ بوون، سه‌رکه‌فتن. [سه‌رکه‌رتن، دسه‌ر(ز)ین]
ف: چیره‌شدن، سرافتادن، فیروزمندی.

خشیش، افزونی، چربیدن.

ع: ثَقُلْتُ، ثَقُلْتُ، تَسَلَّطْتُ، اسْتِیْلَاءُ، غَلَبَ، قَتَحَ.
غالبین

ل: فره. [بمزوری، زرجار]

ف: بسا، چه‌بسا.

ع: غَالِبًا، اَغْلَبَ، اَكْثَرُ.

غلب

ل: نادیار، ناپیدا. [بزر]

ف: ناپدید، ناپیدا.

ع: غَائِبُ.

غیبت

ل: دری، ناخر، پایان. [کوتایی، ناکام]

ف: فَرَجَام، اَنْجَام، فَرَنَاد، پایان.

ع: غَايَة، نِهَايَة، نِهَاء، اِنْتِهَاء، عَاقِبَة. قُصَارَى، عُنَانَا،
عُنَامَا، نُعَامَا.

غلاف

ل: خلیف، تلیف، کیلان. به‌رگ، پزس. [توزاخه، کالان.

توئکل. لاپز]

ف: نیام، تلوسه. برگ، پوست.

ع: غِلَاف. جلد.

غویار

ل: تیز، گهره. [تپوتوز]

ف: گرد.

ع: غُبَار، عَجَاج، قَتَام، هُبَاء، نَقَع.

غویه‌ت

ل: دورری، دوررکه‌فتن، درکه‌فتن، درکه‌فته‌گی،

دورری‌رکه‌فتن. [دورری‌رکتویه له رلات، ناراریی]
ف: دوری، دورافتادگی، آوارگی.

ع: غُرْبَة.

غوروب

ل: نیشتن، نارابوون. [داچوون‌ای رز، مانگ، نستیره]

ف: نشستن، فرورفتن، پنهان‌شدن. (آفتاب، ماه،
ستاره)

ع: غُرُوب، اُفُول، غِیْبُوبَة.

غوربور

ل: با، فیز، بایه‌وایی، که‌لله‌بایی، خُزگرم کردن، له‌خز

دورچوون. [لغزبایی‌بوون]

ف: باد، تیوتور، دیمیار، شگفت، بَرَتَنی.

ع: كِبَر، نُخْوَة، غُرُور، تَعَطُّم، تَجَبُّر.

غوره

ل: سر مائگ. [سره‌تای هدیف.]

ف: آغاز، آغاز ماه.

ع: غُرَّة، بَرَاء، نَحْر.

غوسه

ل: خوسه، خدم، په‌ژاره، نه‌نو، نه‌فسوس، خف‌هت.

دل‌پروون. [کسر، دل‌تنگی]

ف: فرم، راخ، دریغ، افسوس، اندوه، غم.

ع: غُصْبَة، حُزْن، شَجَا، شَجْو، شَجْن، اَسْف، هَم، غَم،

مَلال، کَلال.

غوسل

ل: وسل، مه‌له. شتن، شزردن. [لشپسی دیرکردن.

مروها: شروتن]

ف: باخویش، شست‌وشو، آبتنی، توی‌آب رفتن.

شُستَن، پاویدن.

ع: غُسْل، غُسْل، رَحَض.

غول

ل: حزل، [دیر، رموزن]

ف: بُغامه، غول.

ع: سَعْلَا، صیدانه، غول، عَفْرِیت.

غولام

ل: خولام، بهنه، بمرده، زمخری، مناز، [بسنده، کزیده.

زارز]

ف: بَنده، بَرده، بُلون، زوخَرید، دادو، رهی.

کودک.

ع: غلام، عَبد، وکد.

غولام به چه

ل: خولام به چه، و مریزگلد [بندزاده]

ف: لیتک، زیدک، کودک، اَشاق، خانه شاگرد.

ع: غلام، رَفیق، عَبد.

غولام که مردش

ل: خولام که مردش، هیوان، هیوانچه. [همیران]

ف: سَنَتاوتد، قارمی، آیوان، رَست، رَسته، راسته.

ع: ساباط، آیوان، شُرْفَة، کَشک، صَفَة.

غولوو

ل: خولوو، زله، که پیوره، قاروقار، ههرا، قال، غمرغا.

[قربانی]

ف: هنگامه، غُلغُلَه، آشوب، غوغا، قالمقال،

شورش، سَرموئک.

ع: جَلَبَة، ضَوْضاء، غَوْغا، مَنخَب، ضَجِيج، وکولَة،

هَراء، هَمَمَة، وَغی، وَغی، بَوش، جَلَبَة.

غونچه

ل: ول، خونچه، [پشکروژ]

ف: ول، بوژنه، غنچه.

ع: کَم، بُرغَم، قَمعولَة.

وینه - غونچه

غوبغوبه

ل: خرخره، [غوبغوب]

ف: غَبْغَب، غَبَب.

ع: غَبْغَبَة، غَبَب.

غهبین

ل: زیان، [زمرمر]

ف: اَنقَت، زیان.

ع: غَبْن، ضَرَر، خُسران.

غهرازی

ل: خهرازی، ورده فرزشی، ورده فرزش، [ورده مراله فرزشتن.

چهرچی

ف: خورده فروشی، خورده فروش.

ع: خَرازی، خَرِزی، خَرَز.

غهرامهت

ل: تاران، [زیاتنه، قهرمور]

ف: جاوَر، تاوان.

ع: غَرَامَة، غَوْض، بَدَل.

غهرپ - مه غریبغهرغهره

[ل: نار له تورگ رادان.]

ف: غَر غَرَم (آب در گلو جُنْبانیدن)

ع: غَر غَرَة.

غهرق

ل: نوتم بون، [نقرچون، کورتنه بن نار.]

ف: فرو رفتن، زیر آب رفتن.

ع: غَرَق، غَوَس، اِنقِماس.

غهره

ل: خهه، بایههرا، له خهه مرچروگ، [له خویایی]

ف: دیمیار، خودسر، خودپرست.

ع: غَرَة، مَغُور، مُتَكَبِّر، مُتَجَبِّر، مُتَعَطَّم.

غهریب

ل: نواره، دبر که فته، دبر که فتگ، دبر و که فتگ، بیگانه.

[دبر کوتور له ولات.]

ف: آواره، بیواره، دور افتاده، بیگانه.

ع: غریب، نزع، ثقیل، طاری، طرانی.

غریبگز

ل: گنه. [غریبستان (جوره گنیه که).]

ف: غریبگز، گنه، (قسمتی از گنه است.)

ع: نارد، قُراد.

غره ب

ل: خه زبر، قین، جهر، نالوزی، نالوزیرون، غه زبر. [رق،

کینه]

ف: خشم، ریس، آرد، تفت، آرغند.

ع: غَضَب، غَیظ، حِدَام، قَهَر، قَلَب، مَقَت، شَتَا،

شَتَف، وَاَب، وَحَر... .

غزه بنگ

ل: نالوز، توره، جهریاز، قینرن. [رق هستاو]

ف: خشمگین، خشمناک، خشم آلود، ارغنده،

آلغده، آلیز، آلوس، ژیان.

ع: غَضَبان، مُغْیِظ، مُحْتَد، مُزْمَج... .

غزه ل

ل: بهسه، هه لبهسه. [هونراوی عاشقانه.]

ف: چامه.

ع: غَزَل، اُنشوده.

غزه ل

[ل: پارچه یکی هور شمه له «شیر داخ» ده چیت.]

ف: غَزَل. (جامه ی ابریشمی شبیه به شیر داخ)

ع: غَزَل.

غزه و ← خه زه و

غزه و (قه ضه و) ← خه زه و

غه سب

ل: دابر، داگیر، خه سم، رنه، نه ستم، زوریگی، دابیرن.

[زوت کردن، دستبستراگرتن]

ف: زوریگیر، ستم گیر.

ع: غَضَب، هَمَط، غَسَلَبَة، قَعْدَي، تَهْمَط، اِهْتِمَاط،

غَنَوَة.

غه ش

ل: بیهوشی، بیهوش برون، لسه رخوچرون. [برور انوره]

ف: بی هوشی، از خود رفتن.

ع: غَشِي، صَرَع، دَهْشَة.

غه ش

ل: دهغه له. یار. [ناپوخت، خورش]

ف: دَغَل، بار، شار.

ع: غَشَن، حَمَلان، عِیار، دَغَل.

غه فله ت

ل: ناگا، ناگابرون، هوش لینه یین، بی خه رمی. [بی خبری،

لیدچرون]

ف: سَوِیس، سَوِیسْت، سَوِیوَسْت، بَرْناس،

فَرْناس، فَرغوک، فرغول، نا آگاهی.

ع: غَفْلَة، دُھول، لَهیعة، لَهاعة.

غه فله نه ن

ل: ناگا، کوتوپر، بی خه رمی. [کوتپر، لئاکار]

ف: نا آگاه، ندانسته.

ع: غَفْلَة، دُھول، لَهیعة.

غه لیز

ل: سفت. [پتو]

ف: مَشَت، سفت.

ع: غَلِیظ.

غه لقیان

ل: سرپان، خلیسکیان، تلیان، پلیان، که لتن، خزیان.

[خزان، خلیسکان]

ف: غلتیدن، لغزیدن، تلو خوردن.

ع: انزلاق، تدرج، انزلاج، عثرة، زلة.

غده به

ل: زال بون، رزده بون، سرکه فتن، بدره بون. [سرکه بون،

دسر زشت]

ف: چشک، خشیش، چیرگی، فرخادی،

چربیدن، فزونی، سرافتادن، پیش رفتن.

ع: غلّة، ثَقُوق، تَسَلُّط، اِسْتِیْلَاء، فَتْح.

غله ت

ل: غله ت، بیتا، پرت، نادر، ریل. [هله]

ف: غلت، پرت، بیجا، ناروا، نادرست.

ع: غلط، غَلَت، خَطَل، خَطَا، سَهْو، غَيْرَ صَحِیح.

غله تنه ناز

[ل: به دما فریدان.]

ف: غلت انداز.

ع: ثَقُم.

غم

ل: غم، پهژاره، پدیشی، خوسه، خفت، دلته نگیبون.

[کسر]

ف: مُست، موژ، موژه، راخ، قَرَم، قَرَم، اندوه، غم،

بار دل، دل تنگی.

ع: حُزن، مَلال، غُصّة، كَرْب، هَم، غَم، شَجَا، شَجَن،

کلال.

غمبار

ل: غمبار، پدیشی، دلته نگ، غله تبار، غمین.

[خمسزک]

ف: دژم، نژند، نچند، مستمند، فرمگین، فرمگین،

موژگین، راخگین، اندوهگین، دل تنگ، پژمان.

ع: حَزَن، کُتِيب، اَسِي، مَكْرُوب، مَغْمُوم، مَهْمُوم،

مکول.

غمخوره

ل: غمه خوره. [شینشامز]

ف: غم خورک.

ع: يَمَامَة، بلشون، بوتیمار.

وینه ← غمه خوره

غمه میازه

ل: غه میازه، باریشک. [بارشک]

ف: خَمیازه، غَمیازه، باشک، دهان دره.

ع: ثَوِيَاء، ثُأَوِب.

فه مین ← فه مبلر

غه نازیر

ل: غه نازیل، مله خره، لک. [لوری مل.]

ف: چَخش، لُک، غُر، دژپه، دژپیه، دژپیل،

دشپیل، دامغول، غنازیر، گرم.

ع: سَلْعَة، غُدَة، خَنَازِير.

وینه ← غه نازیل

غه نیمه ت

ل: ده لیمه ت. تالان، تالای، چه پار، کالات. [بتالان برار.

راپروت]

ف: پروه، یفما، تاراج، فریش، چپاول.

ع: فَي، فَي، نَقْل، عَوَاف، غَنِيْمَة، أَخِيْذَة، نُهَب،

غَارَة.

غمواره

ل: یتگانه، نه شناس، غهیره. [کسر نفاس]

ف: بیگانه، ناشناس.

ع: غَيْر، نَخِيل، أَجَنَبِي.

غموغا

ل: غولور، زله، قال، که پروره، ههرا، بشیو. [خولور،

فره قو]

ف: غُوغَا، غُلْغُلَة، هنگامه، آشوب، شورش،

قالمقال، سَرموتک.

ع: غَوَّاء، ضَوْضَاء، بَوَّش، مَخْب، لَفَط، غَوَّشَة،
جَلْبَة، وَلَوَة، مَهْمَة، ضَجِج.

غہیب

ل: نادیری، پدنامہ کی۔ [دایزشار (جیہانی نادیار)]
ف: پوشہ، پوشیدہ، پوشگان، پوشیدگان۔ (عالم
غیب)

ع: غَیْب. خَفِیَّات.

غہیب

ل: راز، پنام۔ [نہنی]
ف: نہان، پنہان، ناپدیدہ، راز، نہانی.
ع: غَیْب، خَفِی، مَخْفِی، خَفِیَّة، مَجْہُول.
غہیبگو

ل: رازوئڑ، یانوئڑ، ہمسارہ گہ پین، ہمسار گہر، رازان.
[فالچی، بدخت گروہ]
ف: پوشہ گو، نہان گو، رازگو، ستارہ شناس،
اختر شناس.

ع: رَمَال، جَفَار، عَرَا ف. مُخْجِم. عَالِمُ الْغَیْب، عَالِمُ
الْخَفِیَّات.

غہیبت

ل: خوش، پشتہ سر۔ نا بردن، داکو تائن، پڑس کرانسرہ.
[زہم کردن لہ پاشملدا]

ف: پرتاد، دشتیاد، زشتیاد، آندا.

ع: غَیْبَة، وَشَا یَة، سَعَا یَة، هَمَز، غَیْمَة، اِغْتِیَاب.
غہیبہ لکھر

ل: خوشپکھر، پڑسوکړین، بدوئڑ، نارہر۔ [خراپوئڑ لہ
پاشملدا]

ف: پالادہ، دُشتیاد، زشتیاد، پوستکن، بدگو.

ع: غَیَاب، عِیَاب، فَمَان، غَمَان، وَاشِی، هَمَزَة.

غہیر

ل: غمورہ، بیگانہ، غہیرہ۔ [کس نمناس]

ف: بیگانہ، غیر، ناشناس.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر.

غہیر

ل: بدجگہ، بیتجگہ۔ [جگہ]
ف: جز، غیر، دگر، دیگر، دیگری.

ع: سَوِی، یَبَد، غَیْر.

غہیر نیرادی

ل: زڑو کی، نہ خواستی۔ [خونہوست]

ف: اَخْوَاسْتِی.

ع: جَبَرِی، قَسَرِی، غَیْر ارادی. جَبَر، قَهْر.

غہیر موہ نہلی

ل: ہر نہی، ہی تاخر، نہی۔ [نیکو تایی، نہ پارہ، ہمشیمی]
ف: نہار، ہی تہ، ہی کران، ہی پایان، ہی انجام،
نائجما.

ع: غَیْر مُتَنَاهِی، مُؤَبَد، مُخَلَّد، مُسَلْسَل، لَا یَنْقَطِع.
غہیرہ

ل: غمورہ، بیگانہ، نہ شناس۔ [بیانی]

ف: بیگانہ، ناشناس، غیر.

ع: اَجْثَبِی، غَیْر، دَخِیل.

غہیوور

ل: نازا، رہ گذار، باغیبتہ۔ [دہمارگی، خاوند نامورس]

ف: زشکن، رشکگین، مَرَد، باغیرت.

ع: مُتَعَصَّب، حَمِی، غَیُور.

غہیاب

ل: پینار، پنام، پشتہ سر۔ [پاشملہ (ہوامبری حوزو)]

ف: شَسِپ، رَنُود. (ضد حضور)

ع: غِیَاب، غُیُوب.

غہیبتہ

ل: خودزگہ، ناوات، ناروزو۔ [دلتخواز]

ف: بڑھان، پڑھان، آرزو.

ع: غِبْطَة، تَمَنَّى.

غیرت

ل: پیادگی، نازایی، خورولک، [بویری، ناموس پاراستن،

دما رگی، تیرایی]

ف: سَنَگاش، تیوزک، زشک، خدوک، مردی،

مردانگی، خاشه، رگداری، غیرت.

ع: غَيْرَة، عَصِيَّة، حَمِيَّة، مُرُوَّة، أَنْفَة، تَعَصُّب.

حَسَد.

ف

ف:

ك: ناهز، نس، شیتی. [نخوشینیکه. همره‌ها: لیتویی]

ف: دیوانگی.

ع: جُنُون، صَرَع.

فاحیشه

ك: جننه، گاندر، به‌دكار، بی‌شهرم، بی‌تایید، لهره،

همدري. [سوزانی، قهقهه]

ف: غُر، خشنی، روسپی، غازه، بَلایه، بَلایه،

جنده، بدکار، نابکار، بی‌شرم، بی‌آبرو.

ع: قَحْبَة، فاحِشَة، سَلِیْطَة، فاجِرَة، شَلَاة، قِیْعَرَة،

ملوك.

فاخته

[کوکختی (جزره کزترینکی همرده.)]

ف: فاخته، کالنجه.

ع: فَاخِتَة، نُمِیْه. (نوعٌ مِنَ الحَمَامِ الْبَرْیِ)

فلوس

[ك: نتموده‌كن.]

ف: فارس، پارس.

ع: فُوس، عَجَم.

فلزین

ك: ناسود. [بیتخم]

ف: آسوده، آرمیده، رُستیده، تَناسیده.

ع: فارغ، قَرِغ، مُسْتَرِیح.

فلز

ك: زانا، فروزان، پر. [زانیار، بزان]

ف: فَرَجَاد، فَرَسَاد، سَرَتِیر، کیاجو، دانشمند.

ع: فَاضِل، عَالِم، عِلْمَه، مَلَاء.

فلزی

ك: زیاد، زیاتر، زیادی. [زَر، زَره، زَری، فزی]

ف: بیش، فزون، بیشتر، فزونتر، برتر، فزونی.

ع: فَاضِل، زَائِد، أَفْضَل، أَزِيد، أَكْثَر، مَازَاد.

فلز و

ك: پاشارو، پاشوار، که‌فمریز. [پاشاوه، چلکار، نارمیز]

ف: پسایه، لهریز.

ع: مَدِي، مَدِي.

فلصق

ك: به‌دكار، گوناكار. [خرایه‌كار]

ف: بَلایه، بَلایه، بدکار، سیاه‌کار، گناه‌کار،

تَرْدَاضَن، آلوده‌دامن.

ع: فَاَسِق، فَاَجِر، عَاَصِي.

فاسله

ك: به‌دین، مارل، مارش، دوری، نار، نارچه، باخوهر، جیایی.

[نیوان، مرودا]

ف: بین، میان، میانه، بادخور. جدایی، دوری،
خواب، قُتار، قُتال.

ع: یین، بون، فُرَجَة، فاصِلَة، بُعد، مَسافَة، مَسیرَة.

فاسیج

ل: تمار، گدنیگ، له کار کفنگ، به ترف. [گنیو، گندان]
ف: تباها. گنبدیده، از کار افتاده.

ع: فاسید، ضائع.

فاش

ل: بلار، ناشکرا. [بی پیره، در کیتراو]

ف: فاش، پراگنده، آشکار.

ع: فاشی، شائع، ذائع، مُنتَشِر.

فاشافاش

ل: ناشکرا، بی پیره. [له پودا، بی شاردنره]

ف: فاشافاش، آشکار، بی پرده.

ع: عَلَنًا، عَلٰی رُؤُوسِ الْأَشْهَاد.

فاش بوون

ل: ناشکرا بوون، بلاو بوون. [دور کردن، تمینمه]

ف: فاش شدن، آشکار شدن، پراگنده شدن.

ع: فُشُو، شیع، ذیوع، دَعْدَعَة، اِنْتِشَار.

فاش کردن

ل: ناشکرا کردن، بلاو کردن. [خستنیه، راگیانندن]

ف: فاش کردن، آشکار کردن، پراگنده کردن.

ع: اِقْشَاء، اِشَاعَة، اِذَاعَة، نَشْر، اِعلان.

فامیل

ل: بکمر، بساز. [تخماندن، سازش]

ف: گنوره، کننده، سازنده.

ع: فاعِل، عامل، صانع.

فال

ل: شاخه، چل، لهق، پهل، حابه. [لق]

ف: فاق، شاخه.

ع: شُعْبَة.

فالق

[ل: جِزْرَة چارشینویکی هورتشمی رشه که ژنه

مالقوله کان دهیدن به سراندا.]

ف: فاق. (نوعی از چادر حریر سیاه است که
زن های متشخصه می پوشند.)

ع: فاق.

فلقه

ل: تله. [تلهی چوله که گرتن.]

ف: فاقه، تله. (تلهی گنجشک گرفتن)

ع: طَرِيق، طَرَقَة، قُلَّة، غَايَة، عاطوف. فُح.

فلنه-زیت**فلکوفیک**

ل: رتوتی، دنگریاس، چاریرار. [دنگز، باسوخراس]

ف: چاو، پُژواک، سَروَسَدا، آوازه.

ع: سُمْعَة، شُهْرَة، اِشَاعَة، نَشْرِیَات، اَخْبَار.

فال

ل: مروا. [به خورتندنره.]

ف: فال، مُروا، مُرْغُوا، فال زدن، فال دیدن،

فال گرفتن.

ع: فال، فال، نُحْبَة، قُرْعَة.

فال

ل: نیغری. [نارمزی جورتبون لای میینمی یکسم.]

ف: گُشَنی، ایغری.

ع: وداق.

فال

ل: خه رهمه، مایین بواز، نیغری. [فعل (نسب یا ولاخی

نیز، چاوگ بز بکمر به کارهیتراوه.)]

ف: گُشَن، بهاز، ایغری. (اسپ یا الاغ نر،

تسمیه‌ی فاعل به اسم مصدر است.)

ع: فحل.

فال به د

ل: قره، قرآن. [نورانی خراب.]

ف: مَرغوا، فال بد.

ع: تَشْوُم، تَطِير.

فال خواهش

ل: خاسریژی، خوش‌یژی. [نوخشانی باش.]

ف: شگون، مَرُوا، فال نیک، شگون‌گویی،

خوب‌گویی.

ع: تَقُول، سَعَادَة، یَمَن.

فال‌دان

ل: نیغری‌دان. [چال‌کردن: متینسی یه‌کسم له

فعل‌کیشان.]

ف: گشن‌دانن، ایغری‌دانن.

ع: ایداق.

فال‌گولن

ل: نیغری‌گرتن. [جورته‌یونی لعل له‌گمل متینسی

یه‌کسدا.]

ف: گشن‌گرفتن، ایغری‌گرفتن، فال‌گرفتن.

ع: وِداق، تَوُّق.

فالگیر

ل: نیغری‌گیر، نیغری‌خواز. [متینسی یه‌کسم که نارغزوی

جورته‌یون ده‌کات.]

ف: گشن‌گیر، ایغری‌خواه.

ع: وَدِیق، وادِق.

فالگیر

ل: حه‌سار‌گر، تاله‌گیر، به‌خت‌وِژ. [فالچی،

به‌خت‌وِخته‌یوه.]

ف: فال‌گیر، فال‌بین، فالک‌باز، حسابگر، بخت‌گو.

ع: مُقْتَل، مُتَقَل، کاهن.

فاله

ل: کاریگر. [باله]

ف: کارگر.

ع: فَعْلَة، عَمَلَة.

فال‌هاتن

ل: نیغری‌هاتن، نیغری‌خوازتن. [پیدابونی نارغزوی

جورته‌یون لای متینسی یه‌کسم.]

ف: گشن‌آمدن، ایغری‌خواستن

ع: وَدَاق، وَدَقان.

فام

ل: بام، چرده، رنگ، گزن. [میلور، نامان (به تنیا به‌کار

ناهیترت: رمشام، مدیلوره‌ش...)]

ف: فام، چرده، رنگ، گون، گونه، مانند. (تنها

استعمال نمی‌شود: سیه‌فام، سیه‌چرده،

سیه‌رنگ، سیه‌گون، سیه‌مانند)

ع: ضارب، مائل، نون، شَبِیه. (ضارب الی السواد،

يَشْبُه الی السواد، مَقْلُوبٌ الی السَّوَاد، مَائِلٌ الی

السَّوَاد.)

فام

ل: زانست، تیگه‌بین، ژیری. [ناوَز]

ف: نیوند، دانش، دانایی، دریافت، فهم.

ع: فَهَم، شَعُور، قَطَاة، قَطَنَة.

فامیده

ل: ژیر، تیگه‌یگ، زانا. [ناوَزو، تیگه‌یشو]

ف: دانا، دانشمند، مؤید.

ع: حَبِر، فُطِن، فُطین، فُهیم.

فانرز

ل: فانزس، لهنر. [چراده‌ستی]

ف: فانوس، چَرُونَد.

ع: فانوس.

وڼه (۱) و (۲)

فانوس ← **فانوز**

فانوس **سيهری**

ل: فانوز خه يال، شپږنما. [سينما]

ف: فانوس سحری، فانوس خيال، فانوس گردان.

(سينما)

ع: خيال الظل، لعبُ الفانوس، مسرح، مُمثل.

وڼه ← سينما

فاني

ل: نيس، نهماگ، نابور، نهمين. [نمار، تياچرو. کافي]

ف: نيمست، نابود، زړيوه. ناپايدار، نيمست شونده.

ع: عَدَم، مَعْدُوم، فاني، زائل، غېر باقي.

فليجه

ل: باره، سور، درامده. [سود، لازانج، کهلک]

ف: بهره، خست، سود، آمُرغ، بر، درآمد.

ع: نفع، ثمر، ثَمَرَة، فائِدَة، عائِدَة، جَدْوَى، مَنفَعَة.

فایق

ل: سهرکه تڼگ. [سرکرتور، زال]

ف: چشک، چير، چيره، فَرجاد، فيروزمند.

ع: غالب، فائق، مُسْتَولي، مُسَلْط، قاهر.

فتوا

ل: دينا، دسور، رواديد. روادين. [به پورا زاتين له روي

شرعوه.]

ف: وچر، وچر، دينا، رواديد. رواديدن،

وچردادن.

ع: فتوى.

فتوانويس

ل: دينادان، روادين. دينانويس، دسورنويس، روادان.

[فتوادان]

ف: دينادان، وچرنوشتن. زوادادان.

ع: افتاء.

فتوانويس

ل: دينانويس، رومانويس، دسوردهر، روادهر. [موقتي،

فتوادهر]

ف: دينانويس، وچرگر، وچرگو، دادستان.

ع: مُفتي.

فتفت

ل: سرکه سرک. [چپچپ]

ف: بيخ گوشي، سرگوشي، فتفت.

ع: نُجُوبی، سِران، فَتافَت، فَتَفَتَة، دَنَدَنَة، هَسيس.

فتيله

ل: پتيله، پليته. [پليته (وله) پليتي چرا.]

ف: پليته، آفروزه، آفروزه. (افروزه ي چراغ

مثلاً.)

ع: فتيله، فتيل، شَعْبِلَة، ثَبَانَة.

فزان

ل: راگردن، چسپان. [فرکه]

ف: فو، دويدن، شتاب.

ع: غَدو، سَعِي، رَكض.

فزان

ل: پدران، هملسان. [هملقانن]

ف: پراندن، پروازداند، بلندکردن.

ع: اطَارَة، طَظِير.

فراوان

ل: فره، خهيلي، گهلي. [زذر]

ف: فره، فروت، فراوان، بسيار، هنگفت، سناد،

سناو.

ع: وافر، وكير، كَثِي، مُتَعَدّد.

فرتائن

ل: دافرتائن. [داخستن: بېرو زوي بردانده.]

ف: انداختن.

ع: الإقاء، إقحام، طرح.

فرته

ل: پرته. [در پرین اول: در پرینی فسنری کاترمیر یا مشك.]

ف: فرت، پرت. (در رفتن فتر ساعت یا موش مثلاً)

ع: رَاجَة، فَرّ، هَرَب، عُدو.

فرته‌فوت

ل: پرته‌پرت، ته‌پته‌پ. [لیدانی برده‌وام، پل‌دان]

ف: فوت‌فوت، پرت‌پرت، خارخار، تیش.

ع: رَاجان، خَلْجان، ضَرْبان، نَغْدَغَة.

فریتنه

ل: توفان. [کپوره، بادوره، گمرده‌لول]

ف: فُرتَنه، کولاک، آشوب، شورش، کولاب، توفان.

ع: ثَلَاطُم، اِنْقِلَاب، اِضْطِرَاب، هَيْجَان، جَيْشَان، اِتْجَاج، كُوس، غَمَر، طوفان. فوز

ل: زور، گرج، تون، تیژ، چه‌سپان، په‌له، کرژ. [خیرایی، لیز]

ف: زود، تند، تیز، فوز، شتابان، باشتاب، چابک.

ع: سُرْعَة، حِدْه، شِدْه، قُور، وَحْي، عَجَلَة، حَتو. فوز

ل: گرج، توندوتیز، چابک، بزئو، کرژ، زونگ، خدیرا، تَوْجَاح، [خیرا، بلز]

ف: چابک، فوز، چسپان، دُژن، زونگ، تندوتیز، چالاک، تَجا.

ع: سَرِيع، حَديد، جَلْد، جَلِيد، شَدِيد، نَكْبَة، قَطْعَل، زُعْلُول، عَجُول.

فرزه‌ن

ل: منال، زوله، به‌چکه. [اکو و کچ]

ف: فرزند، زاده، اُژم، زهزاد. (پسر، دختر)

ع: وُلْد، وُلْد، عَقَب، عَقِب، نَسْل. نَجَل.

فرزه‌ن خُشَموِیس

ل: جگه‌رگوشه، دل‌بن. [مندانی نازیز]

ف: توره، توره، دل‌بند، اُرجمند، جگرگوشه.

ع: قُرَّة العَین، عَزِيزُ الوالِدین.

فرساده

ل: ناریک، همناریک، داسپتریگ. [پیامبر، نیردرار]

ف: پیگ، فرسته، فرستاده.

ع: رَسول، مَبْعوث، جَرِي، سَاعِي، وَاْفِد، بَرِيد، فَيِج.

فرسته

ل: همرت، پردژ، ده‌سپه‌ژ، وچان، رت، رینگ، دهرفت.

دسرس، پا، نۆگه، همل، سۆنگه. [ماره، بوار]

ف: پُرسْت، پَسْتا، رُسْتی، ویل، یاره، یارا، پا،

دست‌رس.

ع: مَجَال، مُهْلَة، مُهْرَة، شُرْیَة، فَرَاغَة، فُرْصَة، فُرْزَة. نُویَة.

فرسه‌ت هلوژدن

ل: پاک‌فتن، همل‌که‌فتن، دهرفت پدیداکردن، رت‌حایردن.

[قُوزتَنری همل]

ف: پُرسْت‌آوردن، رُسْتی پیداکردن، پا افتادن.

ع: اِنتِهَاز الفُرْصَة، اِغْتِنَام الفُرْصَة.

فرسحق

ل: فرسخ. [موردیه‌که. (هشت کیلومتر، واته: سی میل،

که ده‌کاته دواتره هزار گز.)]

ف: فُرسَنگ، پُرسَنگ. (هشت کیلومتر، یعنی:

سه میل، که معادل دوازده هزار ذرع است.)

ع: فُرسَخ.

فرسقی شمار

ك: فرسقی شیر، فرسقی نما، نشانه. [تابلوی مودانی شاندر
له سر ویدا.]

ف: كركوز، كركوز، فرسنگ سار، پرسنگ سار.
(علامت فرسنگ در راه)

ع: نُصْبَة، بُرت.

ویننه

فرسقی نما - فرسقی شمار

فریره

ك: گلگه، گیگه. [تخته‌یه کی باریکه دیبسن به
بنه و رای دهن.]

ف: فریره، فرفر. (تخته‌ی نازکی به ریسمان
ببندند و تاب می‌دهند.)

ع: خَرَارَة، خُذُوف، یَرَمَع.

ویننه (A)

فریره

ك: شقه‌قه. [دور تخته‌ی چوار گوشه ده‌گن به پشوه،
تخته‌ی سرپوه با دهن پاشان پته‌که ده‌گیشن دنگی لیوه
دیت.]

ف: فرفره، فرفرک. (دو تخته‌ی مربع را از
ریسمان رد کرده تخته‌ی بالایی را می‌پیچند،
سپیس ریسمان را کشیده صدا می‌کند.)

ع: فَرْفَرَة، فَرْفَرَة.

ویننه (B)

فریره

ك: بافر. [فرفرکه (له کاغذ دروست ده‌کرت).]

ف: فرفره، بادگردانک. (از کاغذ می‌سازند.)

ع: فَرْفَرَة.

ویننه (C)

فریره

ك: چیره‌له. [نامرانیکی سزادانه.]

ف: فریره، چوب‌جله. (آلت سیاست است.)

ع: ضَاغُوطَة.

ویننه - چیره‌له

فریره

ك: فره، درچون. [هدلچون. دهرچون.]

ف: پُرش، پرواز، دررفتن.

ع: طَیْرَة، طَیْران، فِرار.

فریره

ك: لَک‌باز، کوچک قه‌باز. [بهریک که بسر ناره]

دیهاریژن.]

ف: سنگی که روی آب پرتاب کنند.

ع: نَطَّة، قَفْزَة.

فریره

ك: رنگی دهرچون. [شونی دهرچون.]

ف: گریزگاه، راه گریز.

ع: مَفَر.

فرهان

ك: کدل، کار، هدرمان. [نیش، نرک. خرمت]

ف: کار. زاوری.

ع: اَرَب، اَرَب، مَارَب، وَطَر، اَمَر، حَاجَة، شُغْل، مَهْنَة.
خِدْمَة.

فرمیشك

ك: نه‌سرن. [رژندك]

ف: آشك، اوس، سرشك.

ع: دَمَع، عَرَة.

فرمیشك نقر

ك: خورتاره، هورتاره. [نور ناری له‌کاتی سورتانی داری]

تپردا دیتته دهره.]

ف: آبیید، ژابیر، خوفابه. (سرشك آتش)

ع: نَسِيس.

فرنی

[لن: عمللسی]

ف: بَهْت، فرنی.

ع: تَلْبِیَّة، مُهَلْبِیَّة، بَهَط.
فَرُو

[لن: هَوَیْمِلْ ژَلْ لَه گِلْ دَوِ «رَهتل» شیدا دِه کولتین

دِیته فر. ۱]

ف: پَله، آغوز. (یک اوقیه ژک را با دو رطل شیر

طبخ کنند «فر» شود.)

ع: لِبَاء، فَنَه.

فَرُوْتَن

لن: فرُوْتَن، نه ختم کردن. [دان له مامه لهدا.]

ف: فروختن.

ع: بَيْع، مُبَايَعَة، مُبَادَة، شِرَاء، شِرِی.

فَرُوْتَنی

لن: پسه سِرِنِی، شکسته نوتی. [بسی فیزوون،

خویه کم گرتن]

ف: سَیْفُوْد، فروتنی، شکسته نفسی. چاپلوسی.

ع: تَوَاضُع، تَخَاضُع، تَخَشُّع، تَذَلُّل. تَمَلُّق، خُشُوْع،

تَخَشُّع، خُضُوْع، مُدَاهَنَة، ضِرَاعَة، اِسْتِکَانَة.

فَرُوْش

لن: فرُوْتَن، فرُوْشَتَن. [دان له مامه لهدا. (چارگی

نایترانه ییه.)]

ف: فروش، فروختن. (حاصل بالمصدر است.)

ع: بَيْع، شِرَاء.

فَرُوْشَن - فَرُوْتَن

فَرُوْشَنه

لن: بفرِش. [فرزِیار]

ف: فروشنده، فروختار.

ع: بائع، شاری.

فَرُوْکَه

لن: بالسنه، ناسمانپرو. [ته یاره، بالافی]

ف: هواپیما، هوانورد، آسمان پیما، آسمان نورد.

ع: طَيَّارَة، رَفَرَف، رَهْرَاف.

فَرُوْجَه

لن: جوجه له. [جرچکه]

ف: فروگ، جوژه، جوجه.

ع: فَرِج، فَرُوْج.

وینه - جوجه له

فَرِه

لن: فراوان، مشهمر، بیتش، بیتداد. خه یلی، گه لی، گه ل.

چهره. [ززر]

ف: فره، فروت، فراوان، فزون، افزون، اَزْمَل،

بسیار، هنگفت، وِسْناد، وِشْناد، نَهمار، سَناد. بُل،

بیش، بَسا، خیلی. چندین.

ع: وَاْفِر، وَاْفِر، کَثِیر، عِد، مَتَعَدَد، زِیاد. رُب، رُبعا.

غالباً. کَأَی.

فَرِه

لن: فِرْکَه، راکردن، دِه چوون. [دِه پیرین و رُوْشَتَنی

توندوتیژ.]

ف: دو، دویدن، گریختن، در رفتن.

ع: هَرَب، فِرَار، سَعِی، قَدِید، کَلَسَمَة، کَلَسَمَة.

فَرِه

لن: پدوت، تورپ. [فرنی: بشی یکسی چارگی «فردان»].

ف: پُرت، پُرتاب.

ع: قَذَف، حَذَف، طَرَح، رَمِی، اِلْقَاء، ثَبَد.

فَرِه

لن: فِرْکَه، بالمرگرتن. [فرین، بال گرتنره]

۱- رَهتل و هَوَیْمِلْ دَوِ پشه وری کیشی شله مین. رَهتل =

۸۴ مستقل، هَوَیْمِلْ = ۷ مقال. (ر - ر)

ف: پرش، پرواز.

ع: طَیْرَة، فَدید، طَیْران، هَقْوَان.

فَرِه جَار

ل: فَرِه کَشِه، چَهِن بار، چَهِن جَار. [زَر جَار]

ف: بارها، واره‌ها، چَند بار، چَندین بار، بَسا، چِه بَسا.

ع: کَرَات، مَرَات، دَفَعَات. کَثِیراً، غَالِباً، رُبَّما.

فَرِه خَوَر

ل: حَافِیان. [زَر خَوَر، تَیرنَخَوَر]

ف: رَس، رَزَد، رَزْد، پُر خَوَار.

ع: اَکُول، هَلُوع، بَلُوع، لَحُوس، هَبْلَع، غَذَم، نَهَم، شَرِه، جَشَع، نَهَم، مَلْهَم، جُوعی، حَرِیص.

فَرِه خَیَال

ل: فَرِه یاز، پَر ناز، زور، نِیاز مَهِن. [سَهر پَر لَه خَیال.]

ف: بَلْکامَه، پُر کامَه، پُر آرزو، بَسِیَار آرزو.

ع: کَثِیرُ الْأَمَل.

فَرِه دَان

ل: تَوَرِدَان، پَهرت کَرْدَن. [هَارِشْتَن]

ف: یَاخْتَن، پَرت کَرْدَن، پَرتاب کَرْدَن، دَوَرانداختَن.

ع: قَذَف، طَرَح، رَمی، نَبَذ، حَذَف، إلقاء.

فَرِه فَر

ل: تَه پَته پ. [باز لَیکدان (و ل: باز لَیکدانی مَل).]

ف: فَر فَر، تَپ تَپ، تَپِش، تَپِیدَن، (طَپِیدَن مَرغ مَثلاً).

ع: فَر فَرَة، رَفَرَة.

فَرِه کَرْدَن

ل: دَهر چَوین، راکَرْدَن. [فَر کَه کَرْدَن، دَهر چَهرین]

ف: دَویدَن، گَریختَن، دَهر فِتن.

ع: هَرَب، فِرار، سَعی، فَدید، حَظَفان، کَلَسَمَة، کَلَسَمَة.

فَرِه گَهر

ل: هَهلَه گَهر، گَهر، وِیل گَهر. [گَهران]

ف: هَهر زَه گَهر، دَوَره گَهر، بَسِیَار گَهر، بُل گَهر،

وِیل گَهر.

ع: دَوَار، جَوَال، سَنَب.

فَرِه مَک

ل: کَزنَه، پَهر زَهر. [کَزن، دَهرنَه، هَمره‌ها: بَیات]

ف: بَسِیَار مانَدَه، کُهنَه.

ع: غَتیق، قَدِیم، مُزِین.

فَرِه نَجه مَشک

[ل: گِیایَه کِی بَزغوشَه لَه نَعمنا دَچِیت، تَور و گولَه کِی بَز دَهرمان دَشِیت.]

ف: پَلَنگ مَشک، پَرَنگ مَشک، بَرَنج مَشک،

فَرَنج مَشک، اَفَرَنج مَشک، فُلَنگ مَشک، لَهلَهان،

قَرَنفل بَستانی.

ع: بَقْلَة الضَّب، فَرَنج مَشک.

فَرِه یِی

ل: فَرارانی، مَشه مَهری، بَیش زَی، بَیدادی. [نَزدی]

ف: چَمَک، فَزونی، بَیشی، بَسِیاری، هَنگفتی...

ع: وَفَرَة، کَثَرَة، تَعَدُد، زَیادَة، مُو.

فَرِیا

ل: داد، هارار. [هَمل، هَمرار]

ف: فَرِیاد، فغان، داد.

ع: اِسْتِغَاثَة، اِسْتِعاثَة، جَزَع.

فَرِیا دَهر یِی

ل: داد پَرس. [بَه داد گَهریشْتو، بَه هاناره هاتو.]

ف: فَرِیا دَهرس، داد پَرس.

ع: غوث، غَوَن.

فَرِیا کَهریشْتَن

ل: بَه داد گَهریشْتَن. [فَرِیا کَهریشْتَن، بَه هاناره هاتَن]

ف: فرباد رسیدن، به داد رسیدن.

ع: اغاثه، اعانة.

فرب

ك: فربو، گول، خلت، خله ته. [خاب، فیل]

ف: فربب، گول، كرس، كرسه، كریسه، كَریش،

كرش، كَرشه، كَنور، رِیو، رِیوه، پِلواس، تَرَفَنَد،

تَرَكَنَد، تَرَكَنده، تَرَوَنَد، تَرَوَنده، ذَم، ذَمَدَمه،

فَنودن، فَنودن.

ع: خَتَل، خُدعة، خَدیفة، مَكِر، حيلة.

فربخوهر

ك: فربوخز، خوبهار، [زربار، دلساف]

ف: فربب خور، زودباور.

ع: خُدعة.

فربدان

ك: فربودان، گول دان، خله تائن، رنگ کردن، بازی دان،

لرنگه دمریدن. [خپاندن، دسرین]

ف: فَنودن، فَنودن، فَریب دادن، فَریفتن،

فَریباندن، تَرَفاندن، گول زدن، سويساندن،

كُرساندن، خَتَلاندن، بازی دادن، كُرشاندن.

ع: تَغْلِيط، تَوهيم، تَغْرِير، تَدْلِيس، اِغْفَال، اِغْراء،

اِغْواء، اِغْشاش، اِخْداع، اِضْلال، اِغْشاش، اِحْلاس،

غَبْن، ذَاو، خَتَل، مَخَاتلة، مُدَاعلة، مُرَاوغة، خُدع،

مَكِر.

فربدهر

ك: گولدهر، رنگه سر، بازیده، لرنگه دمره، فربونه،

خله تین. [خپینول، خلتینر، دسر]

ف: كَنوره، فربب دهنده، ترفاننده، كُرساننده،

گول زن، فرببنده....

ع: خُدعة، خادع، خُداع، خیدع، خُدوع، مُغوي،

مُغري، مُضِل.

فرببيلك

ك: گول خواردگ، رنگ كرساگ، فرببساگ، بازی درساگ،

لرنگه دمربرساگ، خله تیاگ، فربفته. [فربوخواردور،

خلتینراو]

ف: فَرِبفته، فربب خورده، ترفیده، كُرسیده، فَنو،

فَنوده.

ع: مُخْدوع، مُخْتول، مُغري، مُغوي، مُغبون، مُغْول.

فربت

[ك: رایفل، تان، راهیل]

ف: فرت، بالواسه، تار.

ع: ستا، خیط.

فربشته

ك: پهری. [فرمانگوزاری تایستی خردا، (له رشی

«مۆكَل»] جزگلی فربشته کان روون کراوه توه.]

ف: فرشته، فربشته، پرشته، پَره شته،

فروهنده، سروش، سروشه، نوجبه، امشاسپند،

امشاسفند، امهوسپند، امهوسفند. (انواع

فرشته ها در کلمه ی «مۆكَل» مذکوراند.)

ع: مَلَك، مَلَاك، مَلَاك، مَلَاك، طائر القدس.

فربشته

ك: بهخت، تاله، مارار. [چارنوس]

ف: هور، آورند، ماراب، بخت، تاخیره، اختر.

ع: طالع، اقبال.

فربشته ی نیکج

ك: چارنوس. [فربشته ی تایستی ماربرین به لای

زبردستیه کانرو.]

ف: اندیران.

ع: مَلَكُ الارِدواج.

فربشك

ك: مایه. (ژاك معده ی کارژنله) [نامیان (ژوکی گده ی

کارژله.ا]

ف: فُرش، فُرشه، پئیرمایه.

ع: اِنْفَحَة، مَجَبَّة، كَرِش الجَدِي، مِثْفَحَة.

فریفته

ل: فریبیگ. گرفتار، حسپهن. [فریوخواردو. نرینار]

ف: فریفته، فریب‌خورده، کرسیدمه... واله، شیفته، شیدا، دل‌داده.

ع: مَخْدُوع، مَخْتُول، مَغْوِي... عاشِق، مُحِب، صَبَّ.

فرین

ل: بالهرگرتن. [بال‌گرتنره]

ف: پرش، پریدن، پرواز، پروازکردن.

ع: طَير، طَيران، طَيمُورَة.

فرین

ل: جَرین، جَوَلیانه‌ره، لَیدان. [پَرین، پِل‌دان (وه: فرینی

رهگ.ا]

ف: جَسستن، جَهِیدن، تَپِش، تَپِیدن، طَپِش،

طَپِیدن، زَنَن. (تَپِیدن رگ مثلاً.)

ع: شَوُوص، شَوُوصَة، اِخْتِلَاج، اِرْتِکَاج، خَلْجَاج،

ضَرَبَاج، نَبْضَاج، نَبْذَاج.

فریو-فریب

فز

ل: فزّه، فز، فسه، جروله. [بزروتن، فزّه (هه‌وه‌ها

فرمانه بۆ رۆشتن.ا]

ف: جنبش. (امر بر رفتن نیز هست)

ع: حَرَكَة، قَرَة، قَرًا

فزان

[ل: (سورکه‌لناری «فزانوللا» به.)]

ف: مخفف «فضل الله» است.

فزوول

ل: دردۆك، هدرزویژ، مفتویژ، پدرتسین. [کستیک که تسه

یا کاری بیتجا ده‌کات.]

ف: آبلوک، هرزه‌گو، پرت‌گو، مفت‌گو، پرت‌کار.

ع: فُضُول.

فزوولی

ل: دردۆكسی، هدرزویژ، مفتویژ، پدرتسین. [خز

هدلورتاندن، کار یا قس بیتجا کردن]

ف: آبلوکی، مَشته، پرت‌گویی، مفت‌گویی،

پرت‌کاری، پرت‌کرداری.

ع: فُضُولی.

فزه

ل: فز، جروله. [فزه، بزروتن]

ف: جنبش.

ع: حَرَكَة، قَرَة.

فزه

ل: نوکه، له‌جَوَلیانه‌ره، نۆ. [کمترین دهنگ.ا]

ف: سخن، لب‌گشودن.

ع: نُطَق، رَجَمَة، نَبَسَة، نَبَاَة، تَكَلُّم.

فزی

[ل: (سورکه‌لناری «فزیوللا» به.)]

ف: مخفف «فیض الله» است.

فس

ل: با. [دهنگی دهرچوونی هیواشی هوا. (وه: دهنگی

«با» دانی خیگ.ا]

ف: باد. (حکایت در رفتن باد خیگ است مثلاً.)

ع: فُسْ، فُشِیش، اِنْفِشَاش.

فسی!

ل: ختا، خته! [فرمانه بۆ دهرکردنی پشله.ا]

ف: پشت! (امر به رفتن گربه است.)

ع: فُسْ!، غَسْ!

فسنجان

[ك: شله‌یه‌كه به گزشتی مریشك یا مەر و كاكلمی گوزر

وژن و روبه‌نار دروست ده‌كریت.]

ف: پسنگان، فسنگان.

ع: یخنی، فَسَنجَان.

فَس نِیشتنه‌وه

ك: بادرچون. [به هیچ دمرچون پاش خۆمه‌لكنیشان.]

ف: باددررفت.

ع: نَش، اِنفِشاش، خُروج النَفَج، اِنكِسارُ النَفَج.

فَسه - فَس

فَس‌كردن

ك: فَس‌كردن. [خته‌كردن له پشيله.]

ف: پشت‌كردن.

ع: فَسْفَسَة، غَسْفَسَة.

فَش

ك: نهرم، به‌م، نَس، نَمه. [فَشَل، خۆنه‌گرتوو. هه‌راو

(به‌وامبیری پتوو).]

ف: بستانار، سُنست، نَرم. (ضد سفت)

ع: رَخو، لَیْن، مَتَخَلخل، رَهیش، سَحیل، فَشفاش.

فَشَل

ك: گورشین، گورشان، ترنجائین، سفته‌وكردن. [گوشار.

پستان

ف: فشار، سفت‌كردن.

ع: عَصَر، ضَمَطَة، تَضْيِيق، اِحْكَام.

فَشَل‌دان

ك: گورشین، ترنجائین، سفته‌وكردن. [گوشار خسته‌سەر.

پستان‌تن

ف: فشردن، سفت‌كردن، زوردادن.

ع: عَصَر، ضَمَط، تَضْيِيق، اِحْكَام.

فَشَووَل

ك: نَس، نهرم، فَش، [فَشَل، هه‌راو (رشی پمپەر - راته:

فَوَل - بۆ جه‌خت‌كردنه.)]

ف: سست، بستانار، نَرم. (ذکر مهمل برای تاکید

است.)

ع: رَخو، لَیْن، رَكِيك، سَخِيف، فَشفاش. ...

فَشه

ك: فِشه. [دەنگینه (وله) ده‌نگی فِشه‌كشیته.)]

ف: فَش‌فَش. (صدای فشنگ آتش‌بازی مثلاً.)

ع: اِنفِشاش.

فَكِر

ك: خه‌یال، نه‌نیشه، به‌ر، هۆش، راوێش، په‌ژاره، یاد،

سه‌ركردنه‌وه، سه‌ره‌اوردن، سه‌ربردن. [هزر، لێكدان‌ه‌وه]

ف: سَمَرا، خیرنود، سگال، یاد، اندیشه، پُندار،

پنداره

ع: فَكِر، تَفَكَّر، خِیال، ظَن.

فَكِر عه‌به‌یه‌یه

ك: په‌ژاره. [په‌ژاش]

ف: سَنوود.

ع: فَكِر عَیْبَت، فَكِر لَعُو.

فَكِره‌وووون

ك: به‌رچون، هۆش‌چون، یادنه‌مان. [به‌هرچونه‌وه]

ف: فراموش‌كردن، یادرفتن، فراموش‌شدن،

یادنه‌مان.

ع: نِسیان، له‌یان، ذه‌ول، سَلَو، سَلِی.

فَل

ك: نَس، په‌خه، شل‌وَل، [گه‌لۆز، گم‌هۆ، شل‌وش‌وَل]

ف: لَش، پَپه، چَل، سُنست.

ع: دَنع، خَدِر، بَلِید، رَخو.

فَلز

ك: كانی. [كان، كانزا]

ف: كانی، آيخشت.

ع: فَلَز، مَعَدَنِي.

فلزات

لک: کانیان، کانیکه، [کانتراگول]

ف: آيخشت، کانیان.

ع: فلزات، معدنیات.

فلووت

لک: پلوور، شمشال، لورله. [بلویر]

ف: فلووت، قره‌نی.

ع: میزار.

وینه- پلوورین

فلیقان

لک: شاخه، حابه، لیزگ، لهق. [لق، چل]

ف: شاخه، ستاک، ستاخ، برزه.

ع: عُصن، شُعبه، قُرع.

فلیقان

لک: شلیقان. [فلیقاننده، پلیشاننده]

ف: له کردن.

ع: تَفْلِیق، تَفْضِیح.

فلیتیگ

لک: شلیتیگ. [ذلیقاره، پلیشار]

ف: جُکاک، له شده.

ع: ضائع، مُتَفَلِّق، مُتَفَضِّح.

فلیتیان

لک: شلیتیان. [پلیشانده، فلیقانده]

ف: له شدن.

ع: اِنْفِضَاح، اِنْفِلاق.

فلان

لک: فیسار. کی: فلانکس. [فران، کابرا]

ف: فُلان، بهمان، بیستار، باستار.

ع: فُل، فُلان، شَخْص.

فلان و فیسار

[لک: فلانکس و فیسارکس، فران و فیستار]

ف: فلان و بهمان، باستار و بیستار.

ع: فُلان و فُلان.

فلته

لک: کپه، فلچه. [دم بیه کاهاتن (دمنگی تسه کردنی

پیر).]

ف: کپ کپ. (صدای حرف زدن پیر)

ع: ضَفْضَفَة، نَفْلَفَة.

فلتمفلت

لک: فلچه فلچ، کاپیز. [ژارمژار]

ف: کپ کپ، کپ کپ، ژاژ خایی.

ع: ضَفْضَفَة، نَفْلَفَة، دَرْدَرَة، نَوک.

فلچه

لک: فلته. [دمنگی فلچمی جزا که دیدات له پارچه.]

ف: فلچه. (صدای لیف زدن جولاهه به پارچه.)

ع: کَتِیت، نَشِیش.

فلچه

لک: بهتاره، گزکچه، لیفه. [نامرزی نیشاسته سارین به

پارچیدا. (فلچمی جزایی).]

ف: غُرواش، غُرواشه، کُزُند، کُزُنده، گُزُنده،

کُزُنگه، کُزُنده، سمه، سَمَر، بَشَنجه، پَشَنجه،

بتاره، لیف، لیفه. (لیفه‌ی جولاهی)

ع: فُوشه، شَوکَة، شَوکَة الحائِک.

وینه

فلچه

لک: ... ملچه. [دمنگی زمان له کاتی خواردندا.]

ف: ملج، مَکیدن.

ع: مَص، ضَفْضَفَة، دَرْدَرَة.

فلجه فلج - فلج [فلچمی زرد (دوبارمرونده کسی لبیر

زردیونی).] [تکرار برای تکثیر است.]

فلته

[لک: دمنگی شلممنی. (دمنگی هاتنه دبره‌ی همای دفر -

فواره

لک: تولقوله، جوش. [فیچقه اوشی «فغ»ی فارسی به مانای بته، کراته «فغواره» مانای «بتئاسا» ده‌گه‌یفیت.]

ف: فغاره، فغواره. (فغ به معنی بت است یعنی: بت مانند.)

ع: فواره.

وینه

فولوه

لک: گرم، مدرج، شدت. [گرز، ناه]

ف: مَرَج، شَرَت، گرو.

ع: شَرَط، نَدَر، نَحَب.

فوته

[لک: پارچیه‌که له گرماردا ده‌یستق به کسمره.]

ف: فوته، ننگ، لونگ، بروفه.

ع: قوطه، مَنَزِد.

فوتله‌حمامی

[لک: مرژی دانم‌زار و حوعلولی که همیشه

شرتکرتی خه‌لکبه.]

ف: فوته حمامی.

ع: اَمَع.

فوجنه

لک: ناگا، کوتوپر. [ناکار، کتوپر]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج.

ع: فُجَاة، فُجَاة، مُفَاجَاة، بَغْتة، بَغْت.

فوجور

لک: گونا، به‌کاری. [خرابه‌کاری]

ف: کشود، گناه، بدکاری.

ع: فُجور، فِسق، فَحشاء.

فورسه‌ت—فورسه‌ت

بژ غورنه - له ژیر ناردا.]

ف: قُلُقُل. (صدای بیرون آمدن باد ظرف مثلاً از زیر آب.)

ع: کَتِیت، غُرْغُرَة.

فلّی

[لک: سووکه‌له و گزیده‌رای «فرامرز»، که ناره بژ

پیاران.]

ف: مخفف و محرف «فرامرز» است که اسم مرد می‌باشد.

فنجان

لک: پیاله، نیسکان. [کوپ]

ف: پنگان، بنگان، فنجان، پیاله، استکان.

ع: طاسه، فَنجَان.

وینه—نیسکان

فندق

[لک: فندق: چهره‌زکی غری رمشی میلم‌سوره.]

ف: فُنْدُق، پُنْدُق، بُنْدُق.

ع: جُلُوز، بُنْدُق.

وینه

فندقچه

لک: شکوفه، خنده‌شکوفه. [خونچمی گیای خنده.]

ف: شکوفه، برناشکوفه.

ع: فَعُو، قَاغِیَة.

فندق شکان

[لک: پل‌تاندن (به پهنی بالا‌برزه تله‌ه هستاندن له

پهنه‌کانی دستی چپ.)]

ف: فندق‌زدن، انگشتک‌زدن. (با انگشت وسطی

بین انگشتان مشت چپ‌زدن)

ع: تَفْرِیع.

وینه

فەتە

[ك: سووكەلئەنارى «فەتەجوللا» يە، ناره بۆ پياوان.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فەتەنى

[ك: جۆرە فۆتەبەكى چاكى حەمامە.]

ف: فتنى. (قسمتى از كنگ مرغوب حمام است.)

ع: فتنى.

فەتەنى

[ك: سووكەلئەنارى «فەتەجوللا» يە، ناره بۆ پياوان.]

ف: مخفف «فتح الله» است، اسم مرد.

فەتەير

ك: ھەلەندەھاگ، بى مایە، فەرىك، نەتورشياگ. [ھەيرى

ھەلئەتەتور، ھەيرى نەتشار.]

ف: خُشكوا، خُشكفا، بى مایە. (خمير بى مایە،

خمير بر نيامده)

ع: فطير.

فەتەير

ك: فەرىك، بى مایە، نەتورشياگ، ھەلئەتەھاگ. [نەتشار

(ھەيرى ھەلئەتەتور.)]

ف: خُشكوا، خُشكفا، بر نيامده، بى مایە. (خمير

بر نيامده)

ع: فطير، مُتَهَجَس.

فەجى

[ك: سووكەلئەنارى «فەجوللا» يە، ناره بۆ پياوان.]

ف: مخفف «فرج الله» است، اسم مرد.

فەھل

ك: خەرمە، مایىنەراز، فال. [نەسپى لەھل، ولاخى

نیر)]

ف: بەھاز، گُشەن، ایغر. (اسپ عمل، الاغ نر)

ع: فحل.

فەخۇل

ك: ئاجرپەز، كورەپەز. [ئەر كەسى خشت دەخاتە

كوررور.]

ف: آجرپز. كورەپز، كورەچى.

ع: فخار، آجری.

فەخۇر

ك: فیز، نازین، خۆھەلکیشان. [بە خۆدا ھەلگوتن، شانازی

کردن]

ف: بالیدن، نازیدن، سربلندی، خودستایی.

ع: فخر، فخرۃ، تفاخر، ثباہى، مُبَاهَاة.

فەپ

ك: فیت، شكۆ، سەنگ، تەستەراق. [شانوشكۆ، گەورەپى]

ف: فَر، فَرۋ، فَرۋهى، فَربارە، فَرهت، ھەنگ، سپاوه،

شكوه، سَنگ.

ع: شَوَكَة، عَظْمَة، جَلال، وَزَن، أُبْهَة.

فەپ

ك: پیت. [بەرەكت]

ف: اَرْمَگان، شگون، فیروزی.

ع: بَرَكَة، مِیْمَنَة، سَعَادَة.

فەراخوهر

ك: شاپسە، سزاوار، دەرخوهر. [شایان]

ف: درخور، فراخور، شایسته، سزاوار.

ع: لائق، حَرَبی، جَدِیر، قَمِین.

فەراسەت

ك: ھۆش، زیرەكى، بیدارى، وریایى. [ھۆشیاری]

ف: هوشمندی، بیداری، زیرکی.

ع: فَراسَة، کِیاسَة، فِطائَة، جَذاقَة.

فەپاش

ك: نۆكەر. جاپووكەش. [خزمەتكار. گەسكەر]

ف: زوار، گُستار، گُسترنده، بوبگسستر.
جاروبکش.

ع: خادم، مُستخدِم، فَرّاش، کَسّاج.

فراغت

ل: ناسوده‌گیری، فوتاریون، فوتاری، رلشکا، سزنگه،
شینه‌یی، پردژ، وچان، دمیپرژ، بیکاری. [ناسوده‌یی،
میدادان]

ف: رُستی، نَکاس، آسایش، آرامش، زیغ،
آسودگی، شکیبایی، بیکاری.

ع: فَرَاغَة، راحَة، عَدَمُ الْإِشْتِغَال.

فراغوش

ل: بی‌عورگ، له‌بی‌عورگ، له‌بینه‌ماگ، له‌مُوش‌چورگ.
ف: فراغوش، فراغشت، فراغوش، ازیادرفته،
ازهوش‌رفته.

ع: مَنَسِي، نَسِي، مَسْلِي، مَذْهُول، مَغْفُول عَنْهُ.

فراغوشکار

ل: بی‌مُوش، بی‌م‌غز، گنج. [بی‌یومُوش]

ف: بی‌هوش، فراغوش‌کار، بی‌مغز.

ع: نَاسِي، نَسِي، سَلِي، لَهِي، سَاهِي، ذَهول.

فراغوشی

ل: بی‌مُوشی، له‌بی‌عورچون، له‌مُوش‌چون، له‌یادنده‌مان.
[له‌بی‌چورنره]

ف: فراغوشی، بی‌هوشی، ازیادرفتن، یادنداشتن.

ع: نَسِيان، لَهِيان، ذَهول، سَلَو، سَلِي، سَهو.

فراهم

ل: بهره‌م، ناماده. [تیار]

ف: فراهم، آماده.

ع: مُتَهَيِّن، مُجْتَمِع، مُتَأَهَّب، حَاضِر، مُتَيَسِّر.

فراهم‌هاتن

ل: بهره‌م‌هاتن، دوروس‌یون، دسدان، ریک‌که‌فتن. [تیار

برون، بزلوان

ف: فراهم آمدن، درست‌شدن، آماده‌گشتن.

ع: تَهَيُّو، تَيَسِّر، حُصُول، نَجِج، سَوِي، اِمکان.

فراهم‌هاریدن

ل: بهره‌م‌هاریدن، دوروس‌کردن، ریک‌خستن، سازه‌یون.

[تیارکردن، ناسانکاری]

ف: فراهم‌آوردن، درست‌کردن، آماده‌کردن، ساز

کردن، سامان‌دادن.

ع: تَهَيَّة، تَيَسِير، تَسْوِيَّة، تَكْوِين.

فهرغوت

ل: فهرغوت، داپزیاگ، پرتوکیاگ، پهرپورت. [داپزاو،

پرتوکر]

ف: فَرَسوده، پوسیده.

ع: بَالِي، مُتَدَرِس، هِم، هِدِم، مُدَرِهَم.

فهرخی

[ل: جُورَه تَرِيَه‌که. (تری‌فرخی).]

ف: فُخْرِي. (انگور فخری)

ع: فُخْرِي.

فهرد

ل: تَهَل، تَالَه، پَرَد، تَاق. [تاقانه، بی‌رتنه]

ف: تَک، تَک، تَاه، تَاق، طَاق.

ع: فَرْد، وَحِيد، عَدِيمُ النَّظِير.

فهرد

ل: پَرَد، پَرَدَه. [دیلک پَرَدی کاغز.]

ف: پَرَد، پَرَدَه. (یک فرد کاغذ)

ع: وَرَق، صَفْحَة.

فهرز

ل: ره‌زین، ره‌زین. [پیارماقوتی راورژکاری بهره‌ستی پاشا.

ه‌ره‌دها: ره‌زیری شترنج. (پساده‌ی شترنج که ده‌یتسه

ره‌زیر).]

ف: فَرَز، فَرَزین، فَرَزان. وزیر. (فرزین شطرنج که پیاده به وزارت برسد.)

ع: وَزیر. فَرَزین، فَرَزان.

وَنَه - شطرنج

فهرز

ل: برید، بری‌گ. بانی. [بریاردار، پیوست]

ف: سَمَناک، سَنگول، دریا، بایا، بایست، بایسته.

ع: فَرَض، فَرِیضَة، واجب، مُقَدَّر، مُقَرَّر، حَتَمی، قَطعی.

فهرز

ل: ننگار، شماردن، حدس‌کردن. [گری، خسلاندن]

ف: انگار، شُمُرش.

ع: فَرَض، تَقْدیر، تَصویر.

فهرزه

[ل: سوکه‌کناری «فهرز علی».]

ف: مخفف «فرض علی» اسم است.

فهرزه‌ن

ل: گرم، گرم، رام‌ه‌سار کرد، نه‌نگارم کرد. نه‌گرم. [گرم،

رام‌دانا.]

ف: گیرم، انگار کردم، شُمُردم، انگار نه‌انگار. اگر.

ع: فَرَضاً، بالفرض.

فهرزی

ل: نه‌نگاری. [گرم‌اندی.]

ف: انگاری، شُمُری.

ع: فَرَضی، تصویری، تقدیری.

فهرزین - فهرز

فهرش

ل: ژیره‌خمر، سیان. [رایخ]

ف: بوب، آبوب، بی‌ری، پَرُوز، شادوود،

گستردنی، فرش.

ع: بَساط، مهاد، وَطَا، نَجْد، رُیْبَة، فرش، فَرّاش.

فرع

ل: شاخه، وهج، بهج. فرزند، زاگ، زاده. [لق (برامبیری

لدا)]

ف: شاخه، بهج. فرزند، زاده. (ضد اصل)

ع: فَرع، غُصن، شُعْبَة، شَجَعَة، فَنَن. وَکَد، نَسَل. نُجَل.

فره‌فانه‌لی - فره‌غانی

فره‌غانی

ل: ناسایشت، ناسورده‌گری، رده‌تی، هت‌دیا‌یه‌تی،

هت‌نایه‌تی، فره‌غانه‌تی. [ناسورده‌یی، هت‌منی]

ف: آسایش، آرامش، آسودگی، رامشت، رامشک.

ع: اِسْتِرَاحَة، فَرَاغَة، اَمْنِیَة.

فره‌فوت

ل: فره‌توت، پرتوکی‌گ، په‌پرت. [پرتوکار، پروا]

ف: فَرغیش، فَرسوده، فرتوت، پوسیده.

ع: بالی، رَمیم، قَضی، نَاخِر، مَنخُور، غَنَت، فَاَسِد، واهی.

فرقی

ل: ته‌فاوت، جیایی. [جیارازی]

ف: فَرَق، فَرُوز، تَفَاوت، دوری، جدایی.

ع: فَرَق، بَوْن، تَفَاوت، بُعْد، فَصَل، فَاَصِلَة.

فرقلن

ل: پیران، تاس، عوناق. [ناسپران (توپک هاتنوه‌ی‌لک، بز

نورنه: له کاتی گریان یا خفتی لمراد‌م‌دردا).]

ف: باد‌زهر، زهر‌باد، خُنّاک، خَفْگِی. (از شدت

گریه یا غصه مثلاً گلو به هم آمدن.)

ع: خُنّاق، خُنّاق، خُلّاق.

فرقه‌دان

ل: دوربراکه. [دور نستیرن له نار کۆمه‌له نستیری

«ورچی بچوړك».]

ف: غلبواج، دوبرادران، هفتوزنگ کهین.

ع: فرقدان.

وینه ← هفتکوشان

فرمان

ل: نامه‌ی شا، شانامه. [دسوری پاشا.]

ف: پرمان، پروان، پروانه، فرمان، فرازمان،

فرمایش، فرگفت، یرلیخ، پایزه.

ع: امر، منشور، عهد، اعلام، ایدان، فرمان، حکم

الملك، امر السلطان.

فرمانبردار

ل: رام. [گویایل.]

ف: فرمان بردار، پرمان شنو.

ع: مطلع، قانت.

فرماندهر

ل: دسوردهر. [فرمانده.]

ف: فرمانده، دستورده.

ع: امیر، امر.

فرموو!

ل: بیژ، بوژ، [بلی.]

ف: بفرما، بپرما، بگو!

ع: مرا، قل، کلم، تفضل!

فروفیت

ل: پدوپیت. [برهکت.]

ف: ریزش، فرو و فیروزی.

ع: سعاده، برکه.

فره‌چی

ل: کدرك، قاپوت، کدپدك. [فره‌چی: پالتوی نرگ.]

ف: لباجه، لپاجه، کپنک، بفتاق، بفتاق.

ع: لباده، فرجی.

وینه

فره‌نگ

[ل: دانیشتوانی نمریپا.]

ف: فرنگ. (سکنه‌ی اروپا)

ع: فرنج، افرنج.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، زانست. [زانباری، روشنبیری.]

ف: فره‌نگ، دانش.

ع: علوم، معارف.

فره‌نگ

ل: فره‌نگ، کتیر لوغه‌ت. [رشدان]

ف: فره‌نگ، کتاب لغت.

ع: کتاب اللغة.

فریک

ل: نه‌تورشیگ، هدانه‌هاتگ، فدر، بی‌مایه. [نغرشار]

(هریری هدانه‌هاتور.)

ف: خُشکوا، خُشکفا، برنیامده، بی‌مایه. (خمیر

برنیامده)

ع: فطیر.

فرزا

ل: مدیان، بلاری، بلار. [بوشایی]

ف: میدان، فراخنا، فراخی، فراخ.

ع: قضاء، فراخ.

فهلز

ل: زیادی، فره‌یی، سرکه‌فتن. [زوری، فره‌یی، باشی،

پسمنی]

ف: فزونی، فراسته، برتری، زیادی.

ع: فضل، مزو، مزیه، فضیله، فقیه، رجحان.

فهلز

ل: زانست. [زانباری، لیوشاویس.]

ف: دهار، دانش، فره‌نگ.

ع: علم، فقه، فضل.

فهرست

ك: چه پستی، خراوی، رسوایی، به دناوی، خراوه. [پستی.

بن تابریدی، تریزی]

ف: پلشتی، بدی، دژی، رسوایی، بدنامی.

ع: فُضیخه، قُبَاخه، سَيِّئَة، هَتیکَة.

فهماسهات

ك: زوانداری، روانیژی، تهرزوانی، دهمه راشی. [رهوانیژی،

زمانیاری]

ف: شیوایی، تریزانی، سخن پردازی.

ع: فُصَاخَة، بَلَاغَة، طُلُوقَة، ذَلَاقَة.

فهماد

ك: تهرابرون، بهربابرون، لهناچرون، پروچمرون، تیاچرون.

[گنده تی، زایبرون]

ف: تَبَاهی، تَوَاهی، تَبَاه شدن، برباد شدن، از

میان رفتن.

ع: فُساد، ضیاع، تَلَف، فَنَاء، هَلَاك، هُلُوك، تَهْلُوك،

تَهْلُكَة.

فهماد

ك: ناشو، حرلهسه، که پروره، خولور. [ناژاره، قره قی]

ف: رَس، آشوب، غوغا، شورش، غاک.

ع: فُساد، فِتْنَة، نَائِرَة، صَحْنَة، غُوشَة، غُوغَاء،

ضُوضَاء.

فهمسخ

ك: به یسه کادان، هه لروشانسره، هه لشیوانسره،

په شیمانمرون. [هه لوشاندنره]

ف: تَبَاه، تَبَاه کردن، واکردن، به هم زدن،

برهم زدن، پشیمان شدن.

ع: فُسَخ، غَلَت، فُساد رای.

فهمسخ

ك: گزریان، که پریانره، گیابرون. [گزان، نالوگزیریون،

برونه گیا. (گیان له شیری مرزفوره به پسته سر شیری ناژال

و پاشان روک. ۱)]

ف: ساک، تنگسار، گیاه شدن. (روح از صورت

انسانی به حیوان بعد نبات [تبدیل] شود.)

ع: فُسَخ.

فهمسل

ك: چاخ، وهخت، سا، گا، زمان. [رمرز]

ف: هنگام، آمد، زمان.

ع: فُصل، مَوْسِم.

فهمسل

ك: بدن. [بش (روک) بشی کتیب. ۱)]

ف: بند، فَرِیشم. (فصل کتاب مثلاً)

ع: فُصل.

فهمسیج

ك: زواندار، تهرزوان، قل، دهمه راش. [زمانیاری]

ف: شیوا، گویا، سَخَنُور، سَخَن پور، سَخَن سَنج،

سَخَن پردان، زَبان آور، تَرزبان.

ع: فُصیح، بَلِیغ، طَلِیق، ذَلِیق، ثَرِب، مِصْق، مِصْقَع،

مِصْطَع، مِصْطَع، مِصْطَق، تِکْلام، تِکْلام.

فهمله

ك: کاریگر، کریکار، مزیدر. [فاعله، عمهله]

ف: کارگر، مُزدور.

ع: عَمَلَة، فَعَلَة.

فهمقر

ك: گدایی، نهداری، نه بونی. [هه ژاری]

ف: گدایی، نهداری، پریشانی، نابودی.

ع: فُقر، مَسْكَنَة.

۱- به بینی بزچرونی نهوانه ی پروایان به «ته ناسرخ»

همید. (ر - ر)

فہقت

ل: ہس، تنیا، ہر نمونہ، ہر. [چتر نا]

ف: ہس، ہمان.

ع: فقط، لا غیر.

فہقرات

ل: مزہ گدل، مازیگدل، برپرہ گدل، ترہختہ گدل، مرزخہ گدل.

[برپراگہی پشت.]

ف: مہرہ، زورہ، مازہ، مازنہا، ترختہہا.

(فقرات پشت)

ع: فقرات، شراخیب، خرات.

وینہ۔

فہقرہ

ل: مزہ، مرزخہ، برپرہ، ترہختہ. [برپراگہ]

ف: مہرہ، زورہ، مازہ، مازن، ترختہ.

ع: فقرۃ، شُرخوب، سیسما، خَرزۃ، خَرز الظہر.

وینہ

فہقرہ

ل: تیکہ، پارچہ. [برگہ، رستہ (برگہگاہی ناخارتن).]

ف: زورہ، قران. (فقرات گفتار)

ع: جُمْلۃ، فقرۃ.

فہقرہ

ل: وارہ، کدہ. [کپریت، جار]

ف: بار، بھر.

ع: دفعۃ، فقرۃ، قِسط.

فہقی

ل: خونہار، زانا. [زانیار، زانستخواز، قوتابی نایس]

ف: خوانا، دانا.

ع: فقیہ، وعی، طالبُ العلم، طلبۃ.

فہقی

ل: گدا، ہزار، نرنامہ نہ، نمدار، دستہنگ، بی نہنوا.

[ہزار، دسکورت]

ف: گدا، ندار، پریشان، بی نوا.

ع: فقیر، مسکین، محتاج، مُقِل، مُعْتَر، مُضْطَر.

فہک

ل: کاکیلہ، ہارو. [شویلہ (کاکیلی سیرو)، کاکیلی

خوارو.]

ف: ناک، آرہ، آروارہ.

ع: فک. لثہ. (فک اعلیٰ، فک اسفل)

وینہ۔

فہلا

ل: کشتکار، جفتیار، کیکلار، ورزیر. [جوتیار]

ف: خَنور، خَنیور، شوریز، شومیز، شونیز،

شَمیز، نسودی، کدیور، مازیار، برزگر، کشاورز،

خیشکار، خویشکار، دھگان.

ع: اکار، فلاح، حارث، زارع، دھقان.

فہلقہ

[ل: نامرازیکی سزادانہ.]

ف: فُلک، فُلکہ.

ع: فُلُق، فُلُقۃ، فُلُک، فُلُکۃ.

وینہ

فہلای عومده

ل: ورزیردار. [جوتیاریک کہ خامنی کرزکار و

دامردترگیہ.]

ف: انگسبہ، انگشبه، انگشتہ. (برزگری کہ دارای

کارگر و سامان باشد.)

ع: دھقان.

فہلایی

ل: جفتیاری، ورزیری. [جوتیاری]

ف: برزگری، مازیاری، کدیوری، خیشکاری،

شومیزی، خَنیوری، کشاورزی.

ع: فلاحۃ، حراثۃ، زراۃ، اکارۃ، دَمَقَنۃ.

فہلہ کہ

ل: تہلہک، کُماجہ. [بارسہ (تختہ پہ کی خری نارو است

کون کراوہ کہ ہسر ستونی خیمہ توندی دہ کن.]

ف: چناب، جتاغ، جاتاغ، مہچہ، کُلیچہ، کُماج، شنگور، شَنلوک، سَپندوز، بادریسہ. (تختہ ای است گرد میان سوراخ کہ بر سر ستون خیمہ محکم کنند.)

ع: کَرَبَہ، فَلَکَہ.

فہلی

[ل: سوکہلناوی «فہلہ کناز»، نارہ بڑ نافرمان.]

ف: مخفف «فہلہ کناز» است، اسم زن.

فہلہ ک

ل: چہرغ، ناسمان، چہ پگہرد. [فہلہک، چہ پگہر]

ف: چرخ، آسمان.

ع: فَلَک، سَماء.

فہن

ل: فَنیل، کہلہک، دار، رنگ. [فروفیل، تہلہ کہ]

ف: فَنَد، زَرَق، شَید...

ع: کَید، حَیلَہ، خُدعَہ، شَید، خَتر.

فہن

ل: کار، ہونہر، پیشہ. [پیشہ، ہونہر]

ف: کار، پیشہ، ہنر.

ع: فَن، حِرَفَہ، شَغَل.

فہنافیللا

ل: دل مردن، لہخو بگردن. [لہخو بوردن لہ پیتناری خواد.]

ف: زریوہ، از خود گذشتن، ناچیز شدن.

ع: فَنّا فی اللہ.

فہنہباز

ل: فَنیلِاز، داریاز، کہلہ کباز. [فیلاری، دمسر]

ف: فَنَدباز، زرقباز.

ع: مَقَن، مَکار، حَيال، خَداع، شَياد.

فہنغازی

ل: پیکردن، لہ کار دہر ہاریدن. [راہیتان]

ف: دردادن، فرہیختن، از کار در آوردن، سواری آموختن.

ع: تَرویض.

فہنغازی

ل: پیکریاک، لہ کار دہر ہاتگ، سواری پیکریاک. [راہیتنار]

(نسبی راہیتنار.)

ف: یَرَغ، یَراغ، وراموہ، وردادہ، فرہیختہ، از کار در آمدہ، سواری آموختہ. (اسب تعلیم شدہ)

ع: مَروض، مُروض، مَعْلَم.

فہنوفیلن

ل: کہلہ کو کوژک. [فروفیلن]

ف: تَبَند و داغو، ریو و نیرنگ، افسون و ہرثوت، دوز و کلک.

ع: مَکر و خُدعَہ.

فہنہر

ل: فائوز. [چرادسی]

ف: فَنر، فانوس.

ع: فَنار، فانوس.

وینہ

فہنہر

[ل: پارچہ پزلی جہر ہردار] کہ پاش پستارتن دہ گہریتوہ

سر جینی خوی.]

ف: فَنَر. (تیغہ فولاد آب دادہ)

ع: ...

فہنہک

[ل: چہرغ: نامرازکی ناگر کردنہرہ. (نیستہ جگہرہی پی]

داده گریستن.)

ف: فَنَدَك، چراغ دزدان، چراغ شب‌روان. (حالا برای سیگار روشن کردن مستعمل است.)

ع: ...

فَهْنَك

[ك: وَهْنَك، كروشك، رتری بیابان (گیاندارتکه له تیره]

رتوی بهلام له رتوی بهروکته و ده له کیش نیه.)

ف: فَنَک. (جانوری است از جنس روباه اما کوچکتر و آن غیر دلک است.)

ت: قرساق.

ع: فَنَك.

وینه

فَهْنِی

[ك: ناری تایبته بۆ «توله».]

ف: اسم است برای توله سگ.

فَهوت

ك: روین، له دهس دهرچوین، له کیس چوین. [له دست دان،

رابردن، تیپرین]

ف: رفتن، از دست رفتن.

ع: فَوْتُ، مَضُو، مَضِي.

فَهوج

ك: تابوین، گورز. [دسته، کۆمەل]

ف: اَلَمْ، جَوُغ، جوق، گروه.

ع: فَوُج، فَوْد، سَرِيَّة.

فَهوره

ك: زور، دهمردس. [خیرا، یه کسر]

ف: روان، زود، دَرْدَم، بی درنگ.

ع: فَوْرًا، فِي الحال.

فَهوق

ك: سەر، ژور، لای سەرگ، لای ژورگ. [بان، لاژورور]

ف: سِر، بالا، رو.

ع: فَوُق، عُلُو، عُلْ، قُلَّة، قُرَّة.

فَههه

ك: یۆز. [دپنده که له پلنگ بهروکته.]

ف: یۆز، سگ شکاری.

ع: فَهه.

وینه—سگ شکاری

فَههم

ك: فام، زانست. [تینگستن]

ف: نلک، نیوند، دانش، دریایی، دریافتن.

ع: فَهَم، دَرَك، ادراك، شُعور.

فَهی

ك: تالائی. [بئالایزار.]

ف: پَرَوه، یَقَمَا. (فی و غنیمه)

ع: فَي، غَنِيْمَة. [فیه]

فَهیز

ك: بهرات، بهش خوا. [بهخشش له لایینی خوداره.]

ف: خَوَزه، فَر. (با را، سبک)

ع: فَيض الهی.

فَهی

ك: ناهۆ، شیتی، فُ. [لیتویی. ههروه: نهخوشینیکه.]

ف: دیوانگی، نیدلان.

ع: جُنُون، صَرَع.

فَهیت

ك: پیت، فەر. (فەرپیت) [بهردکمت]

ف: آروند، سپاوه، فَر.

ع: فَر، بَرَكَة.

فیهزت

ك: سرشت. [سرشت، خۆسك، خور]

ف: سرشت، آفرینش.

ع: فِطْرَة، خَلْقَة.

فیتنه

ل: بشترنه، کولمه‌ریوا، شوفار، چۆکله‌شکین، ناگیره‌ریاکر.

[ناژاره‌چی]

ف: آشوب‌خیز، شورش‌برپاکن. غاکجو، هنگامه‌جو.

ع: مُقْتَن، مُفسِد، نَزاع، اُمُ الفَساد.

فیتنه

ل: بشتو، ناشتو، ناشو، خولرو، که‌پوره، زله. [ناژاره]

ف: هنگامه، آشوب، غوغا، زس، شورش، غاک، چَلَب، خَرخَشو.

ع: فِتْنَة، فساد، نائِزَة، غَوْشَة، صَخْب، جَلَبَة، ضَوْضاء، غَوْغاء.

فیتنه‌باشی

ل: ناگر ژیر کا، سه‌ریشونه. [ناژاره‌بریاکر.]

ف: سر آشوب، سر غوغا.

ع: اُمُ الفَساد، مُوزِي، مُوقِدُ النَّائِرَة.

فیقه

[ل: ده‌نگیکه. (ده‌نگی تیپ‌پرینی هه‌) له‌ شتیکی

کلۆمه‌].

ف: شَخْل، سپیر. (صدای چیمز مجوف)

ع: صَفیر

فیدا

ل: ترووان، سه‌رگه‌رد، ده‌ره‌رگه‌رین. [خوینتکر،

تلاوه‌گیر]

ف: قربان، فدا، کریان، فدایی، برخ، برخی، آسیب‌گردان.

ع: جماء، فِداء، فِدِیَة.

فیدایی-فیدا

فیدیه

ل: سه‌رگه‌رد، ترووانی، وه‌ره‌رگه‌رین، ده‌ره‌رگه‌رین.

[تورباتی]

ف: بَرخی، کُریان، قُربان، سَرِبه‌ا، آسیب‌گردان، فدایی.

ع: فِدِیَة، اُضحِیَة، قُربان.

فیدیه

ل: سه‌رانه. [توبه‌په‌پاره‌یی که‌ بۆ‌ نازادکردنی دیل

ده‌دیت.]

ف: سه‌رانه، سَرِبه‌ا. (مبلغی که‌ برای آزادی اسیر می‌دهند.)

ع: فِدِیَة، جَزِیَة.

فیر

ل: ناموخته. رام. [راه‌اترو. کبری، دسمو.]

ف: آموخته. رام.

ع: دَرَب، دارب، داری، ضَرَبی، ضارِبی، مُقاد، مُقَاد، قَیِّد.

فیر

ل: یاد. [راه‌تان]

ف: یاد، آموزش.

ع: دَرَبی، عاَدَة، ضَرَاوَة، تَدْرِیب.

فیراق

ل: دوری، جیایی، له‌یه‌لجریان. [دابران، جودایی]

ف: فَرُوز، فَنُور، دوری، جدایی

ع: فِرَاق، فِصال، بَینوَة، انْقِطاع، انْفِصال، بُعْدَة، بُعْد.

فیران

ل: ریان، ترووان. [بیایی کردن له‌ کاتی سکچووندا.]

ف: ریخیدن، ریخ‌کردن.

ع: سَلَح، نَجو، اِطلاق، تَقْوُط، کَثْث، کُثوْثَة.

فیتربوون

ل: یادگرتن، هه‌لچنین، خوگرتن، خوگرتن. [راه‌اتن]

ف: یاد گرفتن، آموختن، خو گرفتن.

ع: تَعَلَّمَ، تَدَرَّبَ، تَدَرَّي، مَرَّانَةً.

فیرس

ل: په یرس. [پیوست]

ف: پَیْرَس، فِهْرِست.

ع: فِهْرِس، فِهْرِست.

فیرکردن

ل: یاددان، پته لجنین. [راهنایان]

ف: یاد دادن، آموختن.

ع: تعلیم، تلقین، شعور، تمرین، تدریب، ادراء.

فیرن

ل: توږن، گوډه. گراوی. [توږول، زهید]

ف: ریخن.

ع: سَلَّاح، مُسْتَسْهِل.

فیرۆ

ل: یتخو، مفته. [زایه، پوچ، خسار]

ف: فُلَیو، فُلَیوه، بی هوده، مفت.

ع: هَذَر، عَثَب، ضائع، مَجَان.

فیره

[ل: توره: (دهنگی پیسایي کردن) له کاسی سکه پورندا.]

ف: صدای ریخیدن.

ع: ...

فیز

ل: خوزه لکیشان، له خوزه چورن، خونوینی، خونمایی.

[به خوزدا هه لگوتن، له خونمایی برون]

ف: فیس، پُغار، نیو تور، نایش، پندار، شگفت،

بادبروت، بادبرون.

ع: فید، فیش، بَزج، تَکَبُّر، تَغَرُّر، تَبَخُّر، تَلَاخُر،

تَبَاوُج، تَفْئِش.

فیس

ل: خورس. [نرم برون له نار ناردا.]

ف: خیس، غنجه...

ع: نُقُوع.... [نیسان]

فیسار

ل: فلان، یتمان. [په یری وشی «فلان»: فلان و فیسار]

ف: فلان، بهمان، بیستار.

ع: فُلَان. (م: فُلَانَة)

فیسان

ل: خورسان. [عاندن: نرم کردن له ناردا.]

ف: خیساندن، خیسانیدن، آغاریدن، آغاریدن،

زفیدن، سرشتن، فرغاریدن، غنجانیدن، آغشتن.

ع: نَقَعَ، مَرَث، رَشَف، لَت، جَبَل، جَدَح، إِجْداح،

تَشْرِيب.

فیسق

ل: گونا، بهدکاری، چه پل کاری. [خرابه کاری]

ف: کَشود، گناه، بدکاری.

ع: فِسَق، فُجور.

فیسقه

ل: قنگه له کتنه. [بهرگایله، کلک هه له کتنه:

بالتدیه که.]

ف: دُم تَک، دُم سیجه، دُم سیچه، دُم سَنجه،

دُم جُنبانک، موسیچه، تَر تَرک، کَر کَرک، کَراک،

کَپاک، کَر کَما، گَزارک، سَریچه، هَوَزه، مَرغ

فاطمه، دختر صوفی.

ع: دُعْرَة، زُعْرَة، صَعْوَة، عَصْفُورُ الصَّبَاح، أُعْظُوبَة.

وینه

فیه ل

ل: پوچ، پوچه. [بی تاوړک]

ف: پوچ، تبا.

ع: فاسد، ضائع.

فیسان

ل: خورسان. [نرم برون له ناردا.]

ف: خیسیدن، آغالش، آغارش.

ع: نَقَعَ، نَقَوْع، نَعَرْتُ، تَلَكْتُ، تَرَشَفْتُ، تَشْرَبْتُ، تَجَبَّلْتُ،

تَجَدَّحْتُ، انْشَرَابُ، انْجِبَالُ، انْجِداحُ.

فیش

ك: فره، زیاد. [زَرَر]

ف: بیش، بسیار، زیاد.

ع: كَثُرَ، زَادَ.

فیشان

ك: پُرَافَن. فیشقان. [پُرَافَن (وهك: پُرَافَن میز).]

ف: بشاندن، پشاندن، پاشیدن، پرتاب کردن.

(شاش مثلاً).

ع: وَشَغَ، اِشَاغَ.

فیشقان

ك: فیشان. [پُرَافَن (وهك: پُرَافَنی ناو به دم).]

ف: پشاندن، پرتاب کردن. (آب از دهن پراندن

مثلاً).

ع: بَقَّ، مَجَّ، وَشَغَ.

فیشقه

[ك: دنگی دمپرینی ناو له دم یا له ترومپاوه.]

ف: صدای جستن آب از دهن یا از تلمبه مثلاً.

ع: نَهَرَ، بَقَعَ، مَجَّ، نَعِيَ، نَعَارَ.

فیشه

[ك: دنگی بمواداچوونی فیشه کمشیده یا دنگی شیر

دوشین.]

ف: فش، فشه. (صدای هوا رفتن آتش افران یا

صدای دوشیدن شیر مثلاً).

ع: اَشْخُوبُ، شَخَبَ، فَشَّ، اِنْفِشَاشَ.

فیشهك

ك: شنگ. [گولله]

ف: فشنگ.

ع: قَذِيفَهُ، فَشَكَ.

وینه

فیشهك

[ك: فیشه كمشیده كه دهچیت به همراهِ.]

ف: آتش فراز، آتشافراز، آتشافرازه، آتشین مار،

تیرتخش، تیر هواپی، فشنگ. (فشنگ

آتشبازی كه به هوا می رود).

ع: فُتِيشَةُ، سِهَامُ نَارِيَّةَ. (سَهْم ناری)

فیشهكدان

[ك: فیشه كدبند. تیردان]

ف: فشنگدان، تیركش.

ع: جَفِيرَ، وَفَضَةَ، كِنَانَةَ.

فیشهكلوخ

[ك: وشه بهی توركیه به مانای فیشهكدان.]

ف: فشنگلق. (ترکی است به معنی فشنگدان).

ع: وَفَضَةَ، جَفِيرَ.

فیعل

ك: كردار. [كار، رفتار]

ف: كردار، كار، كُنش.

ع: فَعَلَ، عَمَلَ.

فیعل وینفیعال

ك: ساختن، سازو باز. [كار و تیركان]

ف: كشش و كوشش.

ع: فَعَلَ و اِنْفَعَالَ.

فیعلهن

ك: نسه. جاری. [نیست لیگری!]

ف: كنون، اکنون.

ع: فَعَلًا، حَالًا.

فیفق

ك: لم، وقل. (وهریقی) [لاراز]

ف: لاغر، ریقو.

ع: نُحیف، مُزِل، ضعیف، نُحیل، زابل، ضامِر.
فیقائن

ل: جیقن، [جیقن کردن، جوړکاندن]

ف: جقیدن، جیق زدن.

ع: رُقیه، صیاح.

فیقفیه

ل: نیکفیکه. [نیکه، شارر]

ف: سوت، سافوت.

ع: صافورة، صَفارة.

وینه-فیکفیکه

فیقن

ل: له، ره له، وشکه وروگ. [ره له، لاراز]

ف: لاغر، ریقو.

ع: ضامِر، زابل، نُحیف، نُحیل، مُزِل، ضعیف.

فیقوهو

ل: ... جیقو ورو، پریک ورو، پریکو ورو، پریقو ورو.

[نیکه لیدان یا هرا ورو یا له هسرو لایه کوه.]

ف: سوتاسوت، جیقو واق. [از هر طرف سوت

کشیدن یا جیق زدن.]

ع: ثُصافِر، ثُصاحک، مُصاحکة، نُشاط، تَرَقُّق.

فیقه

ل: فیکه. [نیته]

ف: سوت، سافوت، شخیل.

ع: صَفیر، رُقیه.

فیکانن

ل: فیقائن. [نیکه لیدان]

ف: سوت زدن، سوت کشیدن.

ع: صَفیر، ثُصَفیر.

فیکنیکه

ل: فیقفیه. [شارر، نیکه]

ف: سوت، سافوت.

ع: صافورة، صَفارة.

وینه

فیکه

ل: فیکه. [نیته]

ف: سوت، سافوت، شُخل، شُخول، شُخیل، شپیل.

شپیل، شپِلت، شُفل، هُشپِلک.

ع: صَفیر، مُکاء.

فیکه فیک

ل: فیکه فیک. فیکه فیک. [نیکه لیدانی زور، هسروها:

خوشحال، به دم فیکه لیدانووه.]

ف: سوت زدن، سوت زنان، شادی کنان.

ع: صَفیر، مُکاء، نُشیطاً، مُتَنَشِطاً.

فیکه فیک

ل: کهن، زه قن. [حیلک حیلک، تریق تریق]

ف: خنده کردن، خنده کنان.

ع: ضَحک، ضاحِکاً.

فیله سووف

ل: سَوَفی، زانا. [فیل سووف، هوزان]

ف: زَد، کُندا، سَرتیر، فِرزانه، دانا، دانشمند.

ع: حَکیم، فیلَسُوف.

فیل

[ل: گیانداریکی زور گوهی بناریانگه.]

ف: پیل، کنجَر.

ع: فیل، عیثوم.

وینه

فیل

ل: فَن، کَهله، دار. [تله که، گزی]

ف: فَنَد، زَوَق، شید.

ع: کَید، شید، حیلَة، خُدعة، مَکر، ثَعَلَت.

فیلباز

ل: فَنباز، داریاز. [گریکار]

فینگه‌فینگ

ك: پروكه پروك. گریان. [اگرانی هت‌راش] به راست یا به درز.]

ف: گویه. (گویه‌ی آهسته)

ع: تَبَاكِي. بُكَاء.

فیه‌رست

ك: فیرس، په‌یرس. [پیرست]

ف: فیه‌رست، پیرس.

ع: فهرس، فیه‌رست.

ف: فندباز.

ع: مَفْنٌ، مَكَارٌ، حَيَالٌ، خَدَاعٌ، شَيَادٌ.
فیتپا

ك: پایه. [کوله‌کی گومز که به خشت یا بورد دروستی ده‌کن.]

ف: پایه، پیل‌پایه. (ستون گنبد که با آجر یا سنگ بنا کنند.)

ع: رُكْنٌ، سَدَنٌ، دَعْمَةٌ، زَاوِيَةٌ، قَاعِيَّةٌ.

فیتلکوت — **تولنگه‌ی فیتلوان****فیتلکینچه**

[ك: شور، فیله‌گیره: جزه که‌له‌کیریه‌که.]

ف: شوکا.

ع: يَحْمُورٌ، ثِيْتَلٌ، وَعَلٌ.

وینه — شوکا

فینچه

ك: فینچه. (فینچه‌فینچه) [نمره‌ی لابرندی دمیتسه‌هزی رازانه‌ره.]

ف: پیرایه، آرایش، زیب.

ع: زِيْنَةٌ، زَعْنَقَةٌ. (زوائدُ التحسين)

فینک

[ك: هرای سازگار.]

ف: خَنَكٌ.

ع: بارِدٌ.

فینگه

ك: پروكه. گریان. (فینگه‌ی به‌رزو بوو.) [دنگی گریان -

به راست یا به درز - له لورتوده.]

ف: گویه.

ع: بُكَاءٌ، تَبَاكِي.

قابل

ك: شایسته، سزاوار. [شایسته، شایان]

ف: شایسته، سزاوار، درخور.

ع: قابل، لائق، خری، اهل، صالح، جدیر، قَمین.

قابلہ مه

ك: قاولده، تاسكهوار. [تاسكیابی سردار یا کاسی

مسینی سردار.]

ف: قابلمه، تاسکیاب. (طاسکیاب سردار یا

بادیهی سردار)

ع: مُزاد.

وینه

قابلوخ

ك: قهباخ، قراخ، قراخ، قولاخ. [قابیز: تریکلی هر

شتیک.]

ف: غوره، پوست، قَباخ.

ع: خَرِیْطَة. سِنَف. غِلَاف، قِلَاف. جِلْد. مَحْفَظَة.

وینه

قابلوخ فیشمك

ك: قابلوخ، قهباخ. [قابیز: جیباروتی فیشمك.]

ف: پوكه، قَباخ فشنگ.

ع: مَحْفَظَة.

وینه

قابلوخ کتیو

ك: خلیف. [برگی کتیپ.]

ف: پیله، قباخ کتاب.

ع: قَمِطَرَة، خَرِیْطَة، غِلَاف، صُوان.

وینه

قاب

[ك: دهفری نقیول. (دهریی گمرد.)]

ف: قاب. (نوری بزرگ)

ع: صَحْن.

قاب

[ك: جگ (تیشقانتیکی بناربانگه یاری پیده گمن.)]

ف: بجول، پچول، بژول، پژول، گوزک، شتالنگ،

قاب. (استخوانی است معروف که با آن بازی

می کنند.)

ع: شَرَن، کَعَب، وَظِیف.

وینه

قاب

ك: لاق، قاج، قول، پا. [پن. به لملک. پیچکه]

ف: ساق، پا.

ع: ساق، رِجَل، قَائِمَة.

قَاب

لک: چوارچیترو. [چوار تمخته - یا شتیکی تر - که شتیکیان

له خُز گرتوه.]

ف: قَاب، بَرَواز، چارچوبه.

ع: اِطَار، کِفَاف. بِرَواز.

وینه

قَاب

لک: قَف، بدن. گری: [بندگه‌لی قامیش و حه‌یزمران. (رهک:

قَمَی قامیش.)]

ف: بَند، گره. (بَند نی مثلاً.)

ع: کَعَب، اُنُبُوب، قَصَبَة، کَرِيب. (العُقْدَة بین

الْأُنُبُوبَتَيْنِ)

قَاب

لک: قَولَاب. [چوکله‌ی قاچی که له‌شیر.]

ف: قَلاب. (قَلاب پای خروس)

ع: کَلَاب، صِیصَة، صِیصِیَة، صِیصِیَة.

وینه—که له‌شیر

قَابِلان

[لک: جَگِین: یلره‌که به نِیسانِیکِی تایبست ده‌کرت.]

ف: قَاب‌بازی، پِجول‌بازی، گوزک‌بازی.

ع: کَعَاب، لَعَبُ الكَعَاب.

قَابِلَوِیژ

[لک: وِلَختِک که دست یا پیتی له کاتی رِزشتندا له یلک

ده‌دن.]

ف: قُلُج، شوروپا. (الاغی که دست‌ها یا پاهایش

به هم بخورد.)

ع: مِصْک، مِصْطَکَة، اَصْک. اِصْطِکَک، رَهْص، رَهْش،

اِرْتِهَاش.

قَابِی

لک: دهروازمران، دهروان، قابیوان. [درگوان (سووک‌له‌کراوی

«قابیچی» بیه نِک «قاپوچی».)]

ف: دَرَبان، روزبان. (مخفف «قابیچی» است نه

«قاپوچی».)

ع: حَاجِب، بَوَاب، دَرَبان.

قَاب سه‌عات

[لک: برگِی کاتِرمِیز.]

ف: قَاب ساعت.

ع: جَفَن السَّاعَة، جِلْدُ السَّاعَة.

قَاب شمشیر

[لک: برگِیک که شمشیر له‌گِل کالانه‌که‌یدا ده‌خنه ناری.]

ف: قَاب شمشیر. (قابی که شمشیر را با غلاف

درون آن می‌گذارند.)

ع: جَفَن، جُرْبان، غِمَد، قِرَاب.

قَاب عه‌ینه‌ک

[لک: برگِی چارلیکه.]

ف: قَاب عینک.

ع: جَفَنُ العُویْنَة، غِلَافُ النَاطُورَة.

قَابِیوت

لک: که‌رِک، فِره‌جی بالدار. [فِره‌جی قَولدار.]

ف: لِبَاجِه، بَغْتَاق، بَغْتَاق.

ع: لُبَادَة.

وینه—فِره‌جی

قَابِک

[لک: نارسائیکه له قولا‌پدا.]

ف: قَایِک. (ورمی است در قَاب پیدا می‌شود.)

ع: وَرَمُ الكَعَب.

قَابِی

لک: درگا، دهرواز. [دِمرکه، دِمرگا]

ف: در، درواز.

ع: باب، دَرَب.

وینه—چله‌وغاز

قَابِین—قَه‌پانین

قَات

ك: نایافت. [شتینگ كه دست ناكیوت.]

ف: نایاب.

ع: قحط.

قاطر

ك: هیتر. [نیتر]

ف: آستر، قاطر.

ع: بقل، ثقل.

قادر، اشاهی

ك: هدمرزكچینه. [همرمی زل و ناؤلا.]

ف: خَرْمَل، خَرَامرود. (امرود گنده و بد ترکیب)

ع: بُرقوق.

قاتل

ك: تورش. [ترش]

ف: تُرش.

ع: قاطع، حامض.

قاتل

ك: خونی، خویته خوی، خویتهكر. [مرزفكوژ، خویتهژ]

ف: كشنده، خونی، خونریز.

ع: قاتل، سَفَاك، فُتاك.

قلمه

ك: پیارزگ. [پریاسكه، پرتسكه]

ف: قاتمه، پیِرزه.

ع: صُرّة.

قلمه بهن

ك: پیارزگیتچ. [بنتكه پریاسكه پی دهبستن.]

ف: قاتمه بند، پیِرزه بند.

ع: صرار، رباط الصُرّة.

قانونقر

ك: قری. [تیاجورن و نسمان]

ف: نابودی، نیستی. (نابودی و نابود شدن)

ع: قَحط وَ هَلَكَ.

قانونیهیماخ

[ك: كره، دهقرچینن و ناردی تیندا سورور دهكسوره و دهیغنه

سر نیش یا برین.]

ف: لایه. (كره داغ كرده آرد در آن سرخ كنند و

روی درد یا زخم می گذارند.)

ع: لِبْلَخَة، ضَمَاد.

قانی

ك: نایافتی. گرانسی. [دستنه كسوتن. همرهها:

دستنه كسوتنی بژیور.]

ف: نایابی، گرانسی.

ع: قَحط، قَحطی، جَدَب، آزَمَة، آزَمَة، مُحَل، مَجَاعَة.

غَلَاء.

قانی

ك: ناروته، تینكه. [تینكه لار، لینگراو]

ف: درهم، سَنَگَم، اكدش، قاتی، آمیخته، آلفده،

آلوده.

ع: مُلَاخ، مَخْلُوط، مَمَزُوج، مُرْكَب.

قاچ

ك: پا، قاپ، لاق، قول، چهقل، ساق، لسولاق، ههنگول،

ههنگوله. [پی. بدلك. پیتچكه]

ف: پا، ساق.

ع: رَجَل، قَانِمَة، ساق.

قاچاخ

ك: دز. دزی. دزیته. [كسینگ به شیوهی نایاسایی مامه له

دهكات. همرهها: قاچاخ و نهوی بز قاچاخ دشت.]

ف: دزد. دزدی. دزدیدنی.

ع: لِهْص، سَارِق، طَرِید. طَرِیدَة، هَشِیْلَة. سِرْقَة.

سُرَاقَة.

تاجه شرمه کی

ك: پابازی. [نارمزوریازی له ریگهی «پێ»وه. (جۆر]

یاره كیشه كه به پێ یه كتر بهرز ده كهنوه.]

ف: پابازی. (یک قسم بازی هم كه با پا همدیگر را بلند می كنند، «تاجه شرمه کی» گویند.)

ع: مُرَاجَلَة.

قاجین

ك: قهچی كردن. [به مقصد برین.]

ف: قیچی كردن.

ع: قَرْض.

قاخ

ك: توخ، چه میاگه ره. [كروپ، چساره (بالا نوشتاره)]

ف: خمیده، چمیده. (قد خمیده)

ع: مُنْحَنِي، مُنْعَقِف، مُنْثَنِي.

قافلی

ك: كاژێله. [گولێكه له زعفران ده پێت.]

ف: قاخلی، كاخی، كاغله، كاغاله، كفاله، كفاله،

كافیشه، كاژیره، كاجیره، كاكبان، گلرنگ. (گلی

است شبیه به زعفران.)

ع: قَلام، عَصْفَر، اِحْرِیض، مُزِیْق، قَاقِلِي، قِرطِم.

قار

ك: قین. [تورپیی]

ف: خشم، كین، ریس...

ع: قَهْر، غَیْظ، غَضَب...

قارپۆز

ك: قهرپۆز، قهپۆز، كاسه، قاربۆز. [بۆزی چرا.]

ف: قربوس، قاربوس، قَرُبُس، قَرَبُوس، كاسه.

ع: قَرَبُوس، قَرَبُوت، حَبَاب.

وتنه

قارپۆز زین

ك: كه لَبه، بهر كۆ، قهرپۆز. [لوتكهی پێشی زین.]

ف: زین كوه، زین كوهه، كوهه ی زین، زین كوده،

قَرپُز، قارپُز، قَرَبُوز، قاربوز.

ع: حَنُو، قَرَبُوس.

وتنه ← زین (۲)

قارچك

[ك: قاچ، كارگ]

ف: قارچ.

ع: فُطْر، كَمَاة، بَدَاة، بَنَاتُ الرُّعْد، نَبَاتُ الرُّعْد.

وتنه

قارچكه گولانه

[ك: جۆرێك قارچك كه بۆ خواردن ناشیت.]

ف: تَرَفَاس، هَكَل، غوشنه، فوشنه، آكارس، كلاه

قاضي، چتربار.

ع: فَعِيل، فَعِيل، جُلَّة، فُطْر.

قارزۆنگ ← قوزانگ

قارنج

ك: بابۆله پێچ. [لغافى مەلۆتكه..] (كناهی مارت^۱)

ف: نوار. (حاشیه ی ماهوت^۲)

ع: سَنِيْبَة، طَرِيْدَة.

وتنه ← بابۆله

قارپۆز

ك: بارپۆز. [دهنگدەنگی گا و مەر.]

ف: غاروغور. (غوغای گا و گوسفند)

۱ - [وشه ی «قرطم» ی عهره یی به مانای تۆزی «قاخلی»]

كه به فارسی «خسكدانه» ی پێ ده لێن.] (قرطم نعم كاخی

است كه به فارسی خسكدانه گویند.)

۳ و ۲ - مارت، ماهوت: جۆره پارچه یه کی له خوری چنارای

كولكنه. (ر - ر)

ع: ئالب، ئۆج.

قاروونه

ك: قهرمه، كرم. [كرمى نار ميوه وشك.]

ف: كرم. (كرم ميوه خشكيده)

ع: ارضه.

قاره

[ك: دنكى مېر.]

ف: قارقار. (صدای گوسفند)

ع: ئۆج.

قاره

ك: قېره. [قېره، هارار (ولك: دنكى قالار).]

ف: قارقار، قاق قاق، غاق غاق. (صدای كلاغ مثلاً.)

ع: ئعيب، ئعيق، زعيب.

قاره مان

[ك: پالتوان (نارای تاييسته و مانای «جى-متانه» يش

دهات.)]

ف: قهرمان. (اسم است، به معنى امين هم

هست.)

ع: قهرمان.

قارى

ك: بخوئين، قورعان خوئين. [خوئينر، كسيك كه قورئان

ده خوئينيت.]

ف: خواننده، قرآن خوان.

ع: قارى، قارى القرآن.

قارى

ك: پيرزن. [ژنى بىسالاچور.]

ف: پيرزن.

ع: غجوز، جَحْمَرَش.

وينه - پوپ چيرم

قاز

ك: ... سراوى. [بالدارىكى مللوتى له سراوى گهورتره.

هبروها: سزنه.]

ف: قاز، غاز، مرغابی.

ع: وژ، اوز، وژة، اوزة. ثم، قُلولا.

وينه

قازاخ

ك: عازو، بىژن. [سەلت، رەبەن (كەسەتەك كە ژنى

نەختارە).]

ف: بىژن، بىژن. (كسى كه زن نگرفته باشد.)

ع: عَزَب، خَلِي، صَرور، صارور، مُكسَع.

قازان

ك: تيانه، مدههل، مدههل. [بەرزش: دەرەزىكە مسينه.]

ف: ديگ، قزغان، قزقان، قازغان، قازقان، غزغن،

غازغان، غزغند، كزغان، كاژغان، خاژغان،

پاتيل، تنگيره، تيان.

ع: قدر، وئيّة، مِرَجَل، مِطْبَخ، طَنْجَرَة، قُطان.

وينه - چينه

قازانچ

ك: سود. [سود، قانجاز (وشميه كى كرماجيه).]

ف: سود. (كرماجى است.)

ع: صَرَف، ربح، نفع.

قازان قولغى

ك: قويه. [جۆره تەلەپكى چوكلەدارە بۆ داخستن.]

ف: كۆزى، كۆزە، كَجَك.

ع: ايزيم.

وينه

قازانه سهره

ك: سهره لكه نه. [شولەبان: جنوكى خەيالى كه مندالى

بى دەرستين.]

ف: لولو، اولولو، كُخ.

ع: هُوْتَه، ضَيِّعْطِي.

قازلاق

ك: جورَه. [بالتدیه كه. (به تركیش «قزلاق» ی پی: دتین،

جوزَه جورَه یكه.]

ف: هوزَه، هوزَه، قازلاق. (ترك هم «قزلاق»

می گوید، نوعی از «جُرَه» است.)

ع: قُبْرَه، قُبْرَه.

وینه ← جورَه

قازلی

ك: وارِس، كارِی، مَدَلَا. [دادپرس، داور]

ف: داور، نادور، دادگر، دادستان.

ع: قاضی، حاكم.

قازیخه

[ك: گیایه کی بناریانگه. بژ خواردن دشتیت.]

ف: قازی آغه، قازی آقا. (علفی است معروف.)

ع: ...

وینه

قازقولنگ

ك: قولنگ. [قازقولنگ: بالتدیه کی قازناسای کزچیره.

(تورك «درینا» ی پی: دتین.)]

ف: باتر، کُلنگ. (ترك «لُرنّا» می گوید.)

ع: كُرْکی.

وینه

قاز

[ك: جزر، قله رشیه كه پی و دشوکی سوره.]

ف: زاغ، زانج. (کلاغ سیاه که پا و منقار آن قرمز

است.)

ع: زاغ، غُرَابُ الزَّرْع.

قاز

ك: گریزك، قهره قازر. [گِرْزَك: كسیك كه زور ده گری.]

ف: گریزونگ، زارو.

ع: هَرَع، هَرَمَع، باکی، بَکَاء، سَرِیْعُ البَکَاء.

قازَه

[ك: دنگی قاز.]

ف: زِیقْ زِیق. (صدای قاز)

ع: زُقاء.

قازد

ك: گیف. [گیفه، ریزه (وك: دنگی گولله).]

ف: وژ. (صدای گلوله مثلاً.)

ع: دَبْنِین.

قاسپه قاسپ

[ك: دنگی خرتندنی كر.]

ف: بَقْ بَق. (صدای كبك)

ع: نَقِیق، قَطْقَطَة.

قاسم

ك: بهشكر. [دابشكر]

ف: تبا، بخش کننده.

ع: قاسِم، مُقَسِّم.

قاسی

[ك: سوکه لغاری «قاسم»، ناره بژ پیایان.]

ف: مخفف قاسم است، اسم مرد.

قاسیج

ك: پیای، به لپا، شاتر. [بَسْی، پیار، نیردراو، پیامبر]

ف: پیک، اسک، اسکدار، فرسته، فرستاده،

رامنورد، آلاغ.

ع: بَرِید، رَسول، مَبْعوث، ساعی، فِیج.

قاش

ك: کوژ، پرشت. [توروش، قاش (بریهك له میوهی و لك

۱- نم وشمیه له ده سنو سه كه دا ختی بسمردا کیشراوه،

نازانم له لایه نی نو سه ره وه بووه یان نا. (ر- ر)

خديار و كالمك به باري دريژدا.)]

ف: قاج، كرج، لاهوره، بُرش، بُرين، بُرينه. (يك

بُرش خييار يا خريزه مثلاً از درازي.)

ع: خُدْعُوْبَة، زُرْعَة، خُرْجَة، شُرْحَة، قِطْعَة، ضِلْع.

قاشاخ

[(ك: گيايه كه له «تنگر» دهچيت.)]

ف: علفی است شبیه كنگر.

ع: ...

قاشو

[(ك: نامرازي رنك كردني يه كسم.)]

ف: قَشْو.

ع: فِرْجُون، مِحْسَة، قَشْو.

قاييجه

ك: ياسا، رويش، دوسور. [شَيَرَاز، رِيسا]

ف: زُهو، رُوش، بَز، توره، يَنگ، ياسا، كواس،

كواش، كواسه، كواشه، هَنجَار، رُسْتَه، دَسْتور،

بُرِيَسْت، طَرَز.

ع: قَاعِدَة، ضَابِطَة، قَانُون، رُويَة، رَسْم، طُور.

قاييجهگل

ك: ياساگل، رهوشنگل. [شَيَرَازگل، رِيساگل]

ف: بَرِيَسْتگان، رُوش ها، تُوَرگان، رِيسْتگان،

كواسگان، كواشگان.

ع: قَوَاعِد، ضَوَابِط، رُسُوم.

قايهز

ك: قَاهَز، كاغَز، نَامِه. [قَاتَز، نِيسَرَاو]

ف: رُخْنَه، كاغَذ، نَامِه.

ع: قِرْطَاس، رَقِيْمَة.

قاف

ك: كَيْف قاف، تَدَقَاز. [كَيْتِي تاف. (كَيْتُوگَه لی هيرتیی

«تَدَقَاز».)]

ف: قاف، قافقاز، قفقاز، كوه قاف. (جبال قفقاز)

ع: قَاف، قَفْقَاز، قَوَقَان.

قافله

ك: كاروان. [كُومِه تِيك مِرُوْد و بارهبر كه يتيكه دهچنه

سمنر.]

ف: كاروان، كاربان، قافله.

ع: قَافِلَة، عِيْر، سَيَّارَة.

قافله ريگه

ك: شاريگه، كاروانه ريگه. [ريگي تاييستي كاروان.]

ف: شاهراه، كاروانراه.

ع: شَارِع، طَرِيق القَوَائِل.

قافليكا

ك: بارهناز، كاروانسرا. [جِيگي تاييستي پشوروداني

كاروان.]

ف: غوشاد، باراندان، كاروانسرا.

ع: مَرْحَلَة، خان، فَنْدُق.

قافيه

ك: سه روا. [پاشلي شيعر.]

ف: نِيسَاوَنْد، نِيسَاوَنْد، سِرَوَادِه.

ع: قَافِيَة.

قاق

ك: وشك. [بِرَانبِرِي تَر.]

ف: خَشْك، ژَف.

ع: شَرِّ شَرِيْن، يَپَس، يَپِيس، قَاحِل، خَشِي.

قاقا

ك: تَرِيَقِه. [قَلَكِي يَتِكْنِيْن.]

ف: قَاه قَاه.

ع: قَهْقَهَة.

قاقان

ك: پاشا، گهره، شا. [سُرتَان، پادشا]

ف: خاقان، بزرگ، شاه.

ع: خاقان، رئیس، زعيم، سلطان.
تاقم

ك: ناس. [گيانداري كه له تيري سموره].
ف: تاقم، آس.

ع: تاقم، السمور الابيض.
وينه
تاقه

ك: كاكه، نابرا. [براگيره].
ف: كاكه، كاك. [برادر بزرگ]

ع: آخ، آلاخ الاكبى.
تاقمز

ك: تاقگز، كاگگز، كاغغز. نويشته. [تاقز، نوسرار]
ف: كاغذ، نامه.

ع: قيرطاس، رقيمه.
تاقمز - تاقهز
قالور

ك: ساق. [سانته گياي رشكي كلور].
ف: ساقه.

ع: ساق.
قالونجه - قولانجه [رشيدكي كرماييه]. [كرمايي است].
تاله

ك: باله، باته. [باره (دنگي بز).]
ف: بع، بع. [صدای بز]

ع: ثيب.
قال

ك: تاريان. [توانره]
ف: قال، گداز.

ع: خلاص، ذوب.
قال

ك: قبوله، خولور، هرا، قار. [قبره]

ف: غوغا، هنگامه، غو.

ع: جلبه، ضوضاء، غوغاء.
قال

ك: ته يه يروگ، له كارده رها تگ. [واها تور (نسيپيك كه
سواري زندي يي كراييت).]
ف: ساغوني، از كار درآمده. (اسبي كه سواري
زياد با آن شده باشد).

ع: مذب.
قالهي

ك: قهلاخي، رهش. [پارچه يه كي رهش. هروهه: جلويبرگي
نازيستي].

ف: جامه ي سياه، پوشش سياه، جامه ي سوک.
ع: سلاب، لباس الغراء.
قالهي پوش

ك: قهلاخي پوش، رهش پوش. [سپا پوش، نازي متبار]
ف: سياه پوش.

ع: حان، مجذ.
قالو

ك: قدل. [باتنده يه كي بناربانگه].
ف: كلاغ.

ع: غراب، غاق، اعور.
قالووه بوولينه

ك: بزده نه. [قهلسايرونه]
ف: كلاغ، زاغ.

ع: غراب، زاغ.
وينه

قالووه ره شه

ك: قهله رهشه. [باتنده يه كي بناربانگه].
ف: كراك، زاغ سياه.

ع: غوهق، الغراب الاسود، الغراب الجيطي.
وينه

تالایی

ك: مَز. [تالایی: کانه‌ای که نمره، مسی پی مسپی ده‌کنند.]

ف: اَرزِین، قَزَدِیر.

ع: قَلع، قَلعی، قَلعی، رِصاص، رِصاص، اَبیض، قَصَدِیر، قَسَطِیر.

تالِب

[ك: نندازه‌یه‌کی دیاریرکار که ییشمازان بَر هارنندازهبونی دروس‌کراره‌کانیان سوودی لیتورده‌گرن.

(ره‌ك: تالایی کوش.)]

ف: تالِب، كالِب، (تالِب كفش مثلاً).

ع: تالِب، تالِب، تالِب.

تالِب

ك: دهرِیحه. [ده‌فریک که زیرنگر کانه‌ای توالوی تیده‌کات.]

ف: درِیجه، تَبَنگ، تَبَنگ.

ع: تالِب، تالِب، تالِب.

وینه-دهرِیحه

تالِب

[ك: نندازه‌ی شمشالور. (ره‌ك: تالایی سابورن.)]

ف: تالِب، (تالِب صابون مثلاً).

ع: كَعَب.

تالِب

ك: نه‌نام، سه‌كوت، كُریان. [لش، جسته]

ف: تالِب، كائِب، كالبُد، كالبود، كلوب، پِیَكِر، اندام،

تن، بَدَن.

ع: جَسَد، جِسْم، جُتَه، بَدَن، تالِب.

تالِب تاق

[ك: داربندی تایبستی تاق‌لیدان. (تالایی تاق.)]

ف: خَو، خواره، خَنبواره، خَمواره. (تالِب تاق)

ع: تالِبُ الهلال.

تالِب خُشت

[ك: نندازه‌ی تایبستی خُشت درست‌کردن.]

ف: تالِب خُشت، كالِب خُشت.

ع: مَلَبَن، تالِبُ اللَّیْن.

تالِ بُوون

ك: ته‌یبربون، له‌کارده‌ره‌اتن. [راهاتن، کارامبرون]

ف: ساغونی شدن، از کار در آمدن.

ع: تَدْرُب، تَخازِی، اِرْتِیاض.

تالِ كُردن

ك: ته‌یبرکردن، له‌کارده‌ره‌اوردن. [راهیتان]

ف: ساغونی کردن، از کار در آوردن، رام کردن.

ع: خَزو، تَدْرِیب، تَرِویض.

تالِمه‌قال

ك: قاره‌قار، قولاققول، قاله‌قال، قاروقو. [چیتوره‌ها]

ف: قال‌مقال، هنگامه، غوغا، غوغو، غوغو.

ع: جَلَبَه، ضَوْضاء، غَوغاء، نَقَل.

تالِمه‌قال-قال [تالایی زلر. (دوبارمورنوه‌کی لبر

زوربونیتی.)] [تکرار برای تکیه است.]

تالِه‌تنگ

ك: گه‌لای رِیواس. [کال‌تنگ، باسکلار]

ف: پیل گوشک، برگ رِیواس.

ع: وَزَقُ الرِیواس.

تالِی

[ك: مانورره]

ف: تالِی، کیز، تواسی، تَنبَسَه.

ع: بِساط، دُرْمُوك، زُرْبِیَه، طَلَفَسَه، طَرَفسان.

تالِیچه

[ك: مانورره‌ی بچورک.]

ف: تالِیچه.

ع: قَعْدَه.

قامك

ك: ننگوس. [پنجه (وشه‌ی‌کی کرماجیه).]
ف: انگشت. (کرماجی است.)

ع: اصبع.

وینه ← ساقون

قامك

ك: بدن. [پك بندی پنجه].
ف: بند. (یک بند انگشت)

ع: سلامی، قَصَبَة.

وینه ← ساقون

قاهیت

ك: بالا، قد. [بژن]
ف: بالا، پُشن، قد.

ع: قامَة، قد.

قامیش

ك: زول. [چیتك (تورك پی‌ده‌تین: «قابیش»)].
ف: نی. (ترك «قابیش» می‌گوید.)

ع: قَصَب، یَرَاغ.

وینه ← زول

قانگ

[ك: نسیپندمر: گیایه‌که برتکی خِرْزَك ده‌گرت].
ف: سَیْد، سَقْد، سَیْند، اَسَیْند، نُوْتد.

ع: حَرْمَل، اِسْفَنْد، اَلْخَرْدَل اَلابِیض.

قانگه

[ك: بن دینچن به دوری پنجه‌ی گمره و توت‌دا به‌م
شیره‌ی لی‌دیت. — گرتن]

ف: توک، تونه. (ریسمان را دور انگشت بزرگ و
کوچک می‌پیچانند به شکل ذیل درمی‌آید.)

ع: ...

وینه

قانوون

ك: دسور، یاسا، روهت. [دستور، شتواز، رِسا]

ف: بَر، رُهو، توره، رُوش، رُسته، یاسا، کانون،
دستور، هنجار، طَرز، بَرَبست، قانون.

ع: رَسم، قَاعِدَة، قَانُون.

قانه

[ك: گزی ینگیزی.]

ف: قانه. (ذوع انگلیسی)

ع: قَانَة.

قلو

ك: بانگ، ده‌نگه، چره، هارار. [ده‌نگی ببرز.]

ف: بانگ، صدا، صَلا، داد، آواز، غَو، غیو، عیسه،
داموغ، فریاد، خروش، خَرویله.

ع: بَداء، صِیاح، نَعْرَة.

قلو

[ك: تینه‌لدان (رهك: شمه‌لدان له هارکایه‌کان له یاری
گورزیندا).]

ف: شَلخت، شَلخته. (پا زدن به حریف در
خرسک‌بازی مثلاً.)

ع: طَلْط، رکل، نَجَل، زَلَن، ضَفَن، صَحَن.

وینه‌ی هیه.

قاوت

ك: کوتیاگ. [ناردی ده‌غلی برزار.]

ف: لوله، لوکه، قاوت، کُبیده، کوبیده.

ع: سَوِیق، قَمِیحه.

قاوخ

ك: قولاخ، قواخ. [قباخ، قاپزو.]

ف: پوست، قَباخ، قَباق.

ع: قَشَر، جلد.

وینه ← قَابَلْزَخ، قَابَلْزَخ فِشَه

قارودان

سیر و صحرا می‌برشد، تسمیه‌ی مظر و به
اسم ظرف است.)

ع: كُفِيَّةٌ، رُكَّةٌ، سَفَرَةٌ.
قلوه‌تو

ل: قاره‌قار، قرولاقول، قروله، هه‌را، قالمه‌قال. [قره‌قری]
ف: چَغَبْلُغ، قالمَقال، غَوَغُو، غَوَغا، غَوَغُو،
هنگامه.

ع: ضَوْضَاء، جَلْبَةٌ، صَنْخَب، غَدَمَرَّة، صِبَاح، غَوَغَاء.
قلوه

[ل: ببری دارتکه ره‌ک پایی لیدم‌رتت.]
ف: قَهووه.

ع: بُنْ، قَهْوَةٌ.
وینه
قلوه‌بریز

[ل: ده‌ری قاره برژاندن.]
ف: قهوه‌بریز.

ع: مَحْمَصَةٌ.
قلوه‌توون

ل: چاشت، نه‌مار. [قاره‌تی]
ف: چاشت، چاشتی، نَهار، نَهاره، نَهارِی.

ع: غَدَاء، تَضَحِّي، نَهارِی.
قلوه‌جوش

[ل: ده‌ریک که قاره‌ی تندا ده‌کریتن.]
ف: قهوه‌جوش.

ع: قُمَق، رِکوة، اِبرِیق القَهْوَة.
قلوه‌خانه

[ل: دیوکانی قاره‌خواردنبره.]
ف: قهوه‌خانه.

ع: مَقَهی، قَهْوَة، حان، حانوت، خَمَارَة.
قلوه‌سینی

[ل: تینه‌لدان (ره‌ک: شق‌ه‌لدان له هارکایه‌کان له یاری
گورزیندا).]

ف: شَلَخْتِیدن، شَلَخْتِ زدن. (پا زدن به حریف در
خرسک‌بازی مثلاً).

ع: مَنخ، رَکَل، نَجَل، زَنَن، ضَنَن، صَحَن.
قلودان

ل: هه‌راکردن. [دەر کردن به هه‌رامه‌را. (ره‌ک: قاروانی دز).]
ف: هوکردن، دادزدن. (هو کردن دزد مثلاً).

ع: صِبَاح، صُرَاخ، ضَجِيج، قَرْع.
قلورمه

[ل: گزشتی سرورمه‌کراری له ده‌ردا هه‌لگیر.]
ف: قورمه، قاورمه.

ع: قَشَم، خَمِيط، حَمِيس، حَمِيسَة، وَشِيق، قَلِيَّة،
مُطَهِّي.

قلوکردن

ل: بانگ کردن، چپین، دمنگ کردن. [گازکردن]

ف: بانگ‌زدن، بانگ‌کردن، صداکردن، صدازدن،
غویدن، دادزدن، فریادکردن.

ع: دُعاء، صِبَاح، دُعاء.
قلوله‌مه

ل: تاسکومه. [قابله‌مه (کاه‌ی مسین یا تاسکه‌بابی
سردار).]

ف: قابلمه، تاس‌کباب. (بادیه‌ی سردار یا
تاس‌کباب سردار)

ع: مَزُود، مَزَاد، مَزَادَة.
قلوله‌مه

[ل: خواردنیک که ده‌بین بز دشت و سه‌یران، ناری
ده‌ره‌که له خوراکه‌که نراوه.]

ف: پَرِوازه، پَرِوازه، قابلمه. (خوراکی که برای

ك: سینی. [ده‌فریزی پانه بز نان و خوان لسمردانان.]

ف: سینی، قهوه‌سینی.

ع: صِبْنِيَّة، طَبَق.

قاورقار

ك: هرا، قورله، قورلاقرول، قاورقور، ده‌نگه‌شه. [قره‌آر]

ف: چَنبُلَنغ، غَوَغَو، غَوَاغَو، غَوَغَا، هنگامه، وایاواپی.

ع: جَلَبَّة، ضَوْضَاء، غَذْمَرَّة، صَخَب.

قاورقار

ك: هد‌لواپی. [رمگینه. (رمگی رله قاره.)]

ف: قهوه. (رنگ قهوه‌ای)

ع: دُبْسَة، اَدْبَس، اَدَكْن، اَحْوِی، اَحْمَر قاتم.

قایم

ك: ده‌سه‌گشتی، به‌له‌م. [لوتکه]

ف: سُنْبُك، قایق، بَلَم.

ع: قَارِب، قُلُوكَة، زُورَق.

رینه-ده‌سه‌گشتی

قایم

[ك: سیرمه]

ف: تَسْمَه، ذوال.

ع: سَیْر، لَبِیْب، اِسَار، قَد.

قایم

ك: بدن تفنگ. [نموی تفنگی پی له شان ده‌گمن.]

ف: دوال تفنگ.

ع: حِمَال، حِمَالُ الْبَارُودَة.

رینه-تفنگ

قایم

ك: ژنیاک، به‌سیاک. [داخواو، به‌سراو]

ف: بسته، چفت شده.

ع: مُغْلَق، مُسَكَّر، مُرْشَج.

قایم

ك: شاریاک، شاریاگوره. [شاراوه]

ف: پنهان. پنهان‌شده.

ع: مُخْتَفِی، مَخْفِی.

قایم

ك: سفت. پاوه‌جی. [توند، پتور، چینگیر، دام‌مزراو]

ف: استوار. ایستاده، پایا.

ع: مُحْكَم، رَزِین، صَفِیق. ثابت، مُسْتَقَر.

قایم

ك: راس. [روستار، ستورنی]

ف: راست.

ع: قائم، غمود.

رینه-رازیه

قایم

ك: پایدار، رازیگ. [دام‌مزراو، راورستار (قائم بالذات):

ماک، سربم‌مز دام‌مزراو. قائم بالعرض: تمن، به‌هزی

شیزاوه راورستاره. (۱)]

ف: ایستاده، پایا، پایدار. (قائم بالذات، یعنی:

جوهر. قائم بالعرض یعنی: جسم.)

ع: قائم، مُسْتَقَر.

قایم کردن

ك: به‌ستن، ژنن. [داخستن، به‌ستن (ای قورنل، درگا،

سنوق...)]

ف: به‌ستن، چفت‌کردن. پیش‌کردن. (قفل یا در، یا

صندوق مثلاً.)

ع: اغلاق، ارتاج، ایهام، تغلیق، تَسْکِیر، نَسْم، صَك.

قایم کردن

ك: شاردنه‌ره. [داشارین، حشاردان]

ف: پنهان‌کردن.

ع: اِخْفَاء.

۱- قائم بالذات و قائم بالعرض: دوو زاراوه‌ی فله‌سین. (و-ر)

قائم کردن

ك: سفت کردن. پاره‌جی کردن، راوتساگ کردن. [پشو کردن،

توند کردن. جینگیر کردن]

ف: سفت کردن. استوار کردن، پایدار کردن.

ع: حَزَم، تَحْکیم، تَشْدید، شَدَد، احْکام.
قائمه

ك: ته‌نگانه. [بی‌درهتانی]

ف: تنگنا.

ع: ضَیْقَة، مُضِیْقَة.

قائمه

ك: زَرمه، زَیاتر. [زُرمه، فُره‌تر]

ف: بیشتر، زیادتر.

ع: اَكْثَر.

قائمه

ك: هیچ‌به‌هیچ. [ندَرزَران و نبردنوه. (زاراوی یاری شترنجه

که هیچ لایک نایابتره.)]

ف: قائم، هیچ‌به‌هیچ. (اصطلاح بازی شطرنج

است که هیچ کدام نمی‌برند.)

ع: قائم.

فت

ك: کدفتگ، لاجروگ، لاجریاگ، درچوروگ، درکریاگ.

[درکسار، دهره‌ای‌ترِژاو، بوام‌بیری «گول» له یاری

پشکیلاتدا.]

ف: افتاده، انداخته شده.

ع: حَذَف، مَحْذُوف، ساقط.

قتاؤ

ك: كتاو، کتیر. [کتیب]

ف: کتاب، نامه.

ع: کِتَاب، سِفَر.

قتاوخان

ك: كتارخان. [قوتابخانه]

ف: کتاب‌خانه، دبستان.

ع: مَكْتَب، مَدْرَسَة.

قتوفت

ك: قَلْبَل. [کدکله، خولیا]

ف: جنب‌وجوش، خارخار.

ع: قَلَق، خَلْجَان.

قخ!

ك: عیش!، قخه! [کخه! (وشی بیتزار کرده که مندالی له

خواردنی شَتِک پی‌ده‌گیرنوه.)]

ف: ویک!، کخ!، کخه!، شه! (کلمه‌ی تنفیر است

که اطفال را از خوردن چیزی نهی کنند.)

ع: ثَف!

قخه!-قخ!

قو

ك: قه‌لیب، قه‌لیبه، خنچه‌که، ناز. [لَه‌بُولار]

ف: قو، غُریب، شَکَنَه، گُرشمه، ناز، تیباش.

ع: تَخْطُل، دِلَال، تَغْطُج، تَغْمَن.

قو

ك: مهرگومیر، قاتوقی. [بَسِیَر (واک: مردنی به کزمه‌ی

گیانداران.)]

ف: مرگ‌ومیر، ازمیان‌رفتن. (مرگ عمومی

حیوانات مثلاً.)

ع: سُوَاف، نُقاز، عَاهَة، مَوْتَان، جَارِف، وَبَاء.

بقراض

قراش

ك: توا، قاش. [توی]

ف: تراش، تراشه، بُرش، بُرینه.

ع: شَرَحَة، خِرْجَة.

قراش‌قراش

ك: تواتوا، فاش فاش. [توی توی]

ف: تراش تراش.

ع: مُنْشَرَح، مُخْرَج.

قرآن

ك: شا، پاشا. [سولتان، قمران]

ف: شاه، پادشاه...

ع: مَلِك، سُلطان.

قرآن

ك: نابودی. [بنمبر بون]

ف: نیستی، نابودی، نابودشدن.

ع: سُوف، جارف، انْقراض، انْعِدَام، هَلَاك، فناء.

قرائن

ك: هائی خراب. [نورانی خراب لینان]

ف: مُرْغُوا، فال بد، مژده ی مرگ.

ع: نعی، نُعیان، تَشْوُم، تَطِير.

قرانی به گوینچه کیا.

ك: قیرانی به گوینچه یا. [به دنگی برز پی رت.]

ف: توی گوشش صدا زد.

ع: قَرَّيْ اُذُنِيه.

قرب

ك: برین، شانن. [دسکنه (درم کردن به دست).]

ف: شکستن، بریدن، درویدن. (درو کردن با

دست)

ع: حَشْ، حَصَد.

قرب

ك: قریه. [دنگی بران یا شانن.]

ف: صدای بریدن، صدای شکستن.

ع: قُرْطَة. هَزِيم.

قریه

ك: قرته، پرچه. [دنگینکه. (دنگی پچرانی گوریس یا

شکانی دار.)]

ف: پرت. (صدای گسیختن ریسمان یا شکستن

چوب مثلاً.)

ع: قُرْطَة، هَزِيم.

قوت

ك: جلف، جرت، همرزه. [بلج، گمزه]

ف: قوت، جرت، قُلْتُ، قُلْتَه، قُوتَه، قُوتی. قُوتَبان،

قُلْتَبان، قُلْتَبُوس، همرزه.

ع: جلف، سَفِيه، اَبِلَه. دِيوُث.

قوتان

ك: پرچان، پچرین. لهیچی کردن. [پچرانن. به مقست

برین]

ف: گُسیختن، گُسیخته کردن، بُریدن. اُنجیدن،

گرفتن.

ع: قُرت، قُطع، قُرض، حَذَف. قَصْ، قَدْ. غَمَز، اِخلاج.

قوت کردن

ك: قُرتان، قُت کردن. [برین. درهاریشتن]

ف: بریدن.

ع: قُطع، قُرت، قُرض. حَذَف، اِسقاط.

قوتکه

ك: پچرکه، ریزه، تَزْی. [لنت، ورده]

ف: پاره، تیکه.

ع: قُطْعَة. مُزْجَاة.

قرنماخه

ك: گهمره، که میله. [چلکی رقیبوی دست ر پی ر

لوت.])

ف: کُره، کُمره، پینه، قُرسنه، کیخ، کُلْخَج، شوخ،

شَغَه، شَغَر، بَهْرَکَه (چرک دست و پا و بینی)

ع: کُتَب، کُلْغ، نَغْف، قُرف.

قرتاخی گزیچکه

ك: سِراخه، چلك گۆچك. [دنگی گۆی.]

ف: زه‌هو.

ع: أَف، صِمَلاخ.

قرتاخی لوت

ك: كه‌مِله. [چلمی وشكه‌بوو.]

ف: قورسِنه، كَمَره، پینه. (پینه‌ی بینى)

ع: قَرَف، نَغَف.

قره

ك: قره. [دنگی پچرانی تناف و شتی تر.]

ف: پرت، (صدای گسیختن ریسمان یا چیز دیگر)

ع: قُرطه، هَرِم.

قره‌قوت

ك: قرتى زور، دنگی مریشكى كې. (قرت‌قوت‌کردنى مریشك.)

ف: قوت‌قوت، قُدُقْد. (قدقد کردن مرغ)

ع: قَرِق.

قره‌قره

ك: خَرِجْ خَرِجْ، خرمْچك، خرمْزته، خَرِجْچك، كَرِجْچك.

[كې‌كې‌گه، كَرِجْچنه]

ف: جَرِنْدِه، جَرِنْدُو، كَرَكْرِی، كَرَكْرَاك، كَرَجَن.

ع: غُضْرُوف، غُضْرُوف.

قرلى

ك: قرت، هَرَزِه، جلف، جرت. [بلج، گمزه]

ف: قرت، جرت، قرتى، هَرَزِه.

ع: جلف، سَفِه.

قرلیان

ك: پَرِجیان، پچریان. [قرتان، پچران]

ف: گسیختن، گسیخته‌شدن، بُریده‌شدن.

ع: اِنْقِرَاط، اِنْعِثَات، اِنْعِثَار، اِنْعِثَاك، اِنْعِثَال، اِنْعِرَات، اِنْفِصَام.

قرلیكەفتن

ك: مردن، قاتوڤي، تەواو بوون، لەناوچوون، قېهاتن. [بسنېر]

بوون

ف: نیست‌شدن، نابود‌شدن.

ع: اِنْقِرَاض، اِنْعِدَام ...

قرلینه

قرچ

ك: چرچ، كِرچ. [چورنه‌یلك به‌هۆی سورتانوه. ه‌ه‌روها:

گرمای زور.]

ف: بَخَس، پَخَس، سوزش.

ع: كَرَش، تَقْبُض، لَهْیِب.

قرچائن

ك: چرچائن، كِرچائن. داخ کردن. [چرچ کردن به‌هۆی سورتانوه. ه‌ه‌روها: گرم داهیتان.]

ف: پَخَساندن، سوزاندن.

ع: تَكْرِيش، تَلْهَیِب.

قرچاننوه

ك: برژاننوه، كِرچاننوه. [برژاننوه به‌دەرمان بۆ خوتن]

وستان. ه‌ه‌روها: چرچ کردن به‌سورتاندن.]

ف: سوزاندن، پخساندن.

ع: تَلْهَیِب، تَكْرِيش.

قرچوبریژ

ك: قِرچوهر. [دنگی سورتانی هندی شت. (وله) دنگی]

برژانی گوشت یا سورتانی خوی.]

ف: سوزش، سوزش و برشتن. (صدای کباب

شدن گوشت، یا سوختن نمک مثلاً.)

ع: حَرْقَه و اِلْتِهَاب.

قرچول

ك: قرخزل، وشكه و بويوگ، له پ. [دالگوشت، لازاز]

ف: پخسیده، پخسان، لاغر.

ع: مُنْكَرَش، مُتَقَبِّض، ذاوي، ذابل، هِم، ضامر.

قرچوله ← **قرخوله** [بچرككراوی «قرچول»] (تصغیر «قرچول» است.)

قرچوهویر ← **قرچوبیریز**

قرچه

ك: ... چۆقه، سورتیان. [دنگی سورتانی همدی شت.

روك: دنگی برژانی گوشت یا خړی له ناگردا.]

ف: سوزش، سوختن. (صدای برشته شدن

گوشت، یا نمک در آتش مثلاً.)

ع: حُرَقَه، لَوَعَة، اِلْتِهَاب.

قرچه قرچ

[ك: قرچی زړ. (روك: دنگی سورتانی خړی له ناگردا.)]

ف: سوختن. (صدای سوختن نمک در آتش مثلاً.)

ع: احتراق.

قرچه قرچ

[ك: قرچی زړ. (دنگی سورتانی پلټنې چرای گمرچه کی

تعبو یا دنگی زړنی داخ که نای لی پښایت.)]

ف: چک چک. (صدای سوختن فتیله ی چراغ

گرچکی که تر شده باشد یا صدای روغن داغ

که آب بر آن بپاشند.)

ع: ...

قرچ هه لائن

ك: چرچ هه لائن، چرچیان، چرچیان. [چرچ و لوج برون.]

ف: پخسیدن، پخسیده شدن.

ع: تَكَرَّش، تَقْبِض، تَذَوِي، تَذَبُّل.

قرچیان ← **قرچ هه لائن**

قرخ

ك: له پ، قرخزل، قرچزل. [لازاز، دالگوشت]

ف: لاغر.

ع: ضامر، ذاوي، ذابل، قَرَق.

قرخن

ك: مرخن، پرخن. [كَمْسِيَك كه له كاتی هغاسداندا

سنگی خړه خړی لینه دیت.]

ف: خړخړو. (کسی که هنگام نفس زدن

سینه اش خراخر کند.)

ع: خَار، كَار، غَاط.

قرخن ← **قرخ**

قرخول

ك: قرخ، قرچزل. [دالگوشت، لازاز. سیس]

ف: لاغر، پخسیده.

ع: ضامر، ذابل، ذاوي، مُنْكَرَش، مُتَقَبِّض، قَرَق.

قرخوله

ك: قرچزله. [رهقه لوی بچروك.]

ف: لاغر ك.

ع: ضَوِيَم، ذَوِيَل.

قرخه

ك: مرخه، پرخه، لرخه، خړه خړ. [دنگی خړه خړی گورو.]

ف: خړخړ، خراخر.

ع: كَرِير، خَوِير، غَطِيَط، حَشْرَجَة.

قرخه قرخ ← **قرخه** [قرخمی زړ. (دوبار جوبنو و کسی لبر

زړو رویتي.)] (تکرار برای تکرار است.)

قردان

[ك: جوزه سمایه كه. (قنگ بادن)]

ف: قردادن. (چرخ دادن كفل)

ع: تَغْمُر، تَغْمُج، تَرَقُّص.

قرژانگ

ك: قارژنگ. [قرژال]

ف: چنگار، چنگار، کلنجار، کلنجک، کلنجگ،

خرچنگ، کنگاج، کنگاش، پنج پا، پنج پایه،

پیچ پا.

ع: سَرطَان، مُکوی.

وَنه

قِرْقَره

ك: خرخره. [به کره، خلیتکه]

ف: قرقره، غلثک، چرخک.

ع: بَکَره، دولاپ.

وَنه ← خرخره

قِرْم

ك: نیاز، هروس. [مرخ]

ف: کُرتاخ، نیاز، آهنگ، مَلچکا، بیسج.

ع: عَزَم، هَم، قَصَد، اراده، نِیَّة.

قِرْمَز

ك: سور. [رنگینکه، وک: رنگی خوتین.]

ف: قِرْمَز، سرخ.

ع: أَحْمَر، قَانِي.

قِرْمِ بَوُون

ك: نیاز توزیرون. [مرخ خوش کردن]

ف: کُرتاخ تَنَد شدن، آهنگ اُستوار شدن.

ع: جَزَم العَزَم.

قِرْمُوهُوَر

ك: گرموهوَر. [قرمی زور، گرمی زور.]

ف: غُرْنِبِه، گُرْنِبِه، گُرْمَب گُرْمَب.

ع: لَحَب، هَزِم، هَدید.

قِرْمِه

ك: ... گرمه. قریه. [دنگی هندی شت، وک: دنگی هور]

یا (وک: دنگی شکانی دار.)

ف: گُرْنِبِه، غُرْنِبِه. (صدای شکستن درخت

مثلاً.)

ع: هَزِم، هَزِم.

قِرْمِه قِرْم

ك: قریه قِرپ. [قرمی زور.]

ف: گُرْمَب گُرْمَب.

ع: هَزِم.

قِرْمِجَان

[ك: شکاندنی زور کم، درز تیختنی کم.]

ف: بشکلاندن.

ع: اقْرات، ثَقْرِیت، حَرَص.

قِرْمِجَان

[ك: قِرْمِجَان]

ف: بشکلیدن.

ع: قُرْت، قُرُوت، قُرط، اِنْحِرَاص.

قِرْوُوش

[ك: پینج شایی کمتر له يك قران، راته: پانز، شایی.]

ف: قِرْوُوش، غِرُوش. (یک قران پنج شاهی کم،

یعنی: پانزده شاهی)

ع: قِرْش، غِرْش. (أَرْبَعُونَ بَارَةً)

قِرِه

ك: دِمَقِرِه، شه که رار، دنگه شه. [دهمقاله]

ف: شَنگ، آفَنَد، شَکْرَاب.

ع: نِقَار، نِزَاع، جِدَال، نِفَار، کُدُورَة، اِغْبِرَار، دَعْوَى،

نِقَرَة.

قِرِه

ك: دواگین. [دواگین کس له یاریدا.]

ف: پَسین.

ع: أَخِیر، عَقِیب، تَالِي.

قِرِه ← قِرَان

قِرِهَاتِن

ك: له ناوچوون، ترواووون. [بشپړ برون]

ف: نېست شدن، نابود شدن.

ع: انقراض، هلكاء، هلكه، هلاك، فناء، موت، انعدام.
قرین

ك: هوار كړدن. [لپاندن]

ف: جيق زدن، داد زدن.

ع: نعیق، صیاح.

قرین-قران
«قرنل»

ك: سوركهړه، سوركهړگه، [سوړی مه پلورئین. (وشه پدكی
توركیه.)]

ف: سُرْحَن. (تركي است)

ع: أبرش، أحمر.
قُر

ك: پوپ، زلف، موی سر. [توركسر]

ف: گیس، گیسو، بسوته، گلاله، کوپله، زلف.

ع: لَمَّة، عَثْوَة، شعر.
قُر

ك: قُر، كهف. [كهفی سر ترش.]

ف: كَف. (كهف ترشی)

ع: رَغْوَة، رَغْوَة.

قُرَالكه

[ك: بالندیه کی گرمیان نشینه.]

ف: پرنده ای است گرمسیری.

ع: ...

قُرْمه سره

ك: جنزكه، عهجنه. [جنزكه، ثعنه]

ف: جن، أَجْنَه.

ع: جِن.

قُرَه

ك: كهف، قُر، كهف. [كهف كړدنې شلمسنى ترش.]

ف: كهف، گاز. [كهف كړدن مایع ترش]

ع: رَغْوَة، رَغْوَة، ثَخُوخَة، ثَمَانَة، غان.
قُرَه كړك

ك: تورشیگ، تورش. [قُرَه كړدو، ترش (وړك دزی
قُرَه كړدو.)]

ف: تُرَش، تُرَشیده، تُرَش شده. (دوغ مثلاً)

ع: خازن، حامض.
قُرَه كړدن

ك: تورش برون، تورشیان. [ترش برون]

ف: تُرَشیدن، تُرَش شدن.

ع: خُرُور، ثَحْمَض، ثَقُوز.
قَصَب

ك: رهی، قُزوت، نایس، مسیروت. [كارسات، بدلا]

ف: آسیب، آزار، زیان.

ع: وِيل، وِيلَه، بَلِيَّة، حَادِثَة، مُصِيبَة. مُضْرَبَة، صَدْمَة،
نَائِبَة، كَارِثَة، فَاجِئَة، فَادِحَة.

قَصَر

ك: نه زوك. [نستیر (گیانداري نه زوك.)]

ف: سَقَرُون، أَسْتَرُون، أَهْزُون، نازاینده، بارنیاور.

(حيوان بار نیار)

ع: وَدْمَاء، عَقِيْمَة، عاقِرَة.

قَصَر

ك: بی زهر. [بی میوه (دره ختی بی زهر.)]

ف: بوه، بی بار. (درخت بی بار)

ع: غَیر مُثْمِر.

قَصَر

ك: زَوَر. [نابدل، ناچار]

ف: شَمْپُور، زور.

ع: قَسِر، قَهَر، جَبَر، اجبار، اِكْرَاه، كُرَه، كَرَه.

فـسـكـل

[ك: گزگل (به كيكه له بیره كانی دارمازور).]

ف: فُسْتُل. (ثمری از ثمرهای درخت مازوج است.)

ع: قُسْطُل.

فـسـن

ك: كَهْلَك، كوچكچن. [بردچن، وشكه كه لك (بسی) قر.]

ف: سنگ چین. (بدون گل)

ع: قُتْرَة، رُحْبَة، شَمَالَة، ثَحْبِير.

وینه-غزن

فـسـن-قـیـسـت

فـسـه

ك: وته، راته، گاله، درین، راز. [ناخارتن، پیف]

ف: سخن، گُفت، گُفته، گُفتار، گُپ، گُپته، گُبتار، رند، دَم، چَخ، چَغ، چَك، سَخُون، سَتَخُون، نوله، سروا، چامه، مرخشه.

ع: قول، کلام، حَدِيث، ذِكْر، صُحْبَة، مُذَاكِرَة، قِصَّة، حِکَايَة، اُسْطُورَة.

فـسـه بـاف

ك: بوختانكس، قسه هه لپهس. [كسیك كه درّه به دم خه لكیره دهیت.]

ف: سخن باف، پلمه باف، چفته باز.

ع: خُطْرُب، مُتَقَوِّل، كَذَاب، بَهَات، بَهوت، مُفْتَرِي. قسه بهر

ك: قسه هه لپن. [شورفار، دروزمان]

ف: چُغُل، سخنبِر، سخنجین.

ع: هَمَان، نَمَام، دَیْبُوب، وَاشِي، عِيَاب، مُعْتَاب.

قـسـه بـهر

ك: قسه هاربر، باسهر. [دروزمان، شورفار]

ف: سَخَنْچین، آیشه، آیشنه...

ع: نَمَام، اَسَاس، جَاسُوس، رَاثِد، دَاسُوس، فَاثُور، نَجَث، نَجَاث، فَخَاص، مُفْتَش، فُتَاس، جُتَاس.

فـسـه نـال

ك: بهدوژ، بهدزوان. [تسریق]

ف: تلخ گو، تلخ زبان، بدگو.

ع: مَرُ الكَلَام.

فـسـه حـالـیـبـوـوـك

ك: قسه زان، زانا. [تیگهیشور، زمین پیدن]

ف: سخن شنو، سخندان، سخن گیر، سخن یادگیر، گوش آوا، دانا.

ع: فُهیم، سَرِيعُ الْاِنْتِقَال، حَدِيدُ الذَّهْن.

فـسـه دـهـر هـاوردن

ك: درزدان. [قسه هه لپستن]

ف: سخن بافتن، دروغ گفتن.

ع: اِخْتِلَاق، اِبْتِشَاك، اِفْتِرَاء.

فـسـه سـهرـد

ك: سهردوژ. [پیف ناخوژ]

ف: سخن سرد، سردگو.

ع: بارِدُ الكَلَام، وَقِيعُ النِّیَان.

فـسـه قـووت دـان

ك: قسه خواردن، قسه نه کردن. [قسه خواردنره له برامهر

كسیكهر.]

ف: خواری خوردن، خواری کشیدن، دم نژدن.

ع: تَحْمَلُ، تَذَلُّ، تَوَاضِع، خُضُوع، تَهَاوُن، هَوْن.

فـسـه كـردن

ك: رتن. [ناخارتن]

ف: گفتن، چخیدن، چغیدن، چکیدن، دم زدن، سخن گفتن.

ع: لُطَق، تَقْرِیر، تَكَلُّم، بَيَان، رُجْمَة، نُبْسَة، تَفْوُه.

تسه وتن

ك: بهد وتن، خراو وتن. [تسهی ناشیرین گرتن به کسیك.]

ف: بد گفتن، ناسزا گفتن.

ع: نطف، تثطیف، انطاف.

تسهه لچنین

ك: تسه بردن. [دروزماني، شورفاری]

ف: چُقُلُی، سخن چینی، سخن چیدن.

ع: هَمَاژَة، نَمِیمَة، دَبِیْبَة، مَبْیَرَة.

تسهی ناسمانی

[ك: نرمايشتی خودا.]

ف: نوی، نُپِی، نُبِی، فراتین، گفتار آسمانی،

گفتار خدایی.

ع: کلام سَمَاوِی، قُرْآن، کلامُ الله.

تسهی تال

ك: وتی تال. [تسهی روق.]

ف: لَنگاک، سخن تلخ، سخن تند.

ع: کلام مَر، قول حاد.

تسهی ناامربووت

ك: مه لیتروپد لیت. [تسهی برِ مانا.]

ف: سَنَسَن، سَنَسَن.

ع: شَدَر، أَبَاطِیل، غَیر فصیح، غَیر مَرِیوط.

تشفه رِه

ك: زاخی، قهله بازده. [بالتدیه کی بناروانگه.]

ف: كَسَك، كَشَك، كَشَكْرَك، كَشَكْرَه، كَرَكْرَك،

عَلَك، عَكَك، عَكَك، عَكَه، غَلَبَه، كَجَلَه، كَلَاژ،

كَلَاژاره، قَلَاژاره، قَلَاژاره، قَالَنَجَه، زَاغِچَه، كَلَاغ

پِیسه.

ع: عُقُق، قُعُق، كَنَدَس، غُرَابُ البَیْن.

وتنه

تشلای

[ك: دتی بچورك كه له دپیه کی تر داپراوه.]

ف: قشلاق. (ده كوچك كه جزو ده دیگر باشد.)

ع: قُسَّة، قُرَّیَة.

تشلای

ك: گهرمه سیر. (زیددی ئینلاخ) [گهرمیان (برامبری

کوتستان).]

ف: گرمسیر، قشلاق. (ضد سردسیر)

ع: دَعْصَاء، جُرُوم.

تشله

[ك: تزله، سربازخانه (بنكی دسته یك سرباز).]

ف: تشله. (جای یک دسته سرباز)

ع: تُكَنَة.

تشلغ

ك: ریخت، سرشت. [دیمین، تمحر، سرشت]

ف: آنیر، ریخت، سرشت.

ع: هِیَوُلُی، ترکیب.

قلوبیل

ك: قتوفت. [خولیا، كه لکه له]

ف: خارخار.

ع: خَلْجَان.

قلهت

ك: روق، كلفتی، باوسایی. رئیس. [ئستورایی، قباره]

ف: كلفتی.

ع: حَجَم، ثَخَن، قَلَة، كَمِیَة.

قلیان

ك: قه نه. [قنده، نیرگه له]

ف: قلیان، غلیان.

ع: قَلِیَا، غَلِیُون.

قلیانلوی

ك: نیرگه له. [قسنی ناری.]

ف: قلیان آبی.

ع: نارجیلة، غلیون.
رنه

قلیان ددیمی

[ک: جۆرد نامراز تکی دروکل کیشانه له پیپ گهروتره.]

ف: چئیق، چئق.

ع: ماسوره.

قلی بلی

[ک: تیکه لوری بیکم، شەپ شیلە (وێک) نووسینی

تیکه لوری بیکم.]

ف: قلی ولی، درهم برهم. (نوشتن درهم و برهم
مثلاً.)

ع: مَشووش.

قلیمیا

[ک: ئەوی پاش تواند ئەوی گانزا له بنی دهفردا دەمێنێتێره.

(خلتی گانزا.)]

ف: قلیمیا، اقلیمیا، درد کانی. (سوخته ی فلزات)

ع: اقلیمیا.

قلینچک

ک: قلینچکه، جورچکه، قنچک، بن جورچکه. [ککک.

دسکی باریکی تری و میوژ. ههروه:ا بنی ککک]

ف: دُم، دُنب. دُمغز، دُمغزه، دُمغازه، دُنبغزه،

دُمچه.

ع: دُنب. قِمع، عَجَب، عَسِيب.

قلینچکه

ک: جورچکه. [ککک]

ف: دُم، دُنب، دُنبال، دُنباله، شَم.

ع: دُنب.

قلینچکه ی په لهوه

ک: قنچک. [کلینچکه]

ف: غزه، غازه، دُنبه ی مرغ.

ع: زِمجی، زِمکی. قَطَن، قَصْرَة، اِفتیک.
قَلت

ک: قَلته، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، حَقِيق، غَرغَرَة، غَلِیان.

قَلته

ک: قَلت، قول، قول، جوش. [قوتی ناری گهرم.]

ف: جوش.

ع: عُکوب، کَتیت، نَشیش، نَصِیص، حَقِيق، اَزیز،

هَزیز، غَلِیان، غَرغَرَة، فَوَارَة. ...

قَلته

ک: زَغِیز. [بیتاموس]

ف: گَرَدَنک، قَلتَبان، قَرَتَبان، کَرَتَبان، غَرَتَبان،

زَن جَلب، زَن بَمَزَد.

ع: دِیوَت، قَواد، قَرطَبان.

قَلته قَلت

ک: قول، قول، جوش، جوشان. [قوتله قوت]

ف: جوش، قُلُق، غُلُق، جوشیدن.

ع: عُکوب، اَزیز، هَزیز، کَتیت، نَشیش، نَصِیص،

کَشِیش، بَقْبَقَة، غَطْطَطَة، غَرغَرَة، غَلِیان، فِیحان،

فَوَحان، فَوَزان، هَدَجان، نَفَتان، تَغَلی. ...

قَلتیان

ک: قولدان، جوشیان، قولتدان. [قوتله کردنی ناری گهرم.]

ف: غُلُق زدن، جوشیدن.

ع: عُکوب، نَشِیش، کَشِیش، اَزیز، هَزیز، نَصِیص،

کَتیت، تَغَلی، غَلِیان، هَدَجان، فَوَحان، فِیحان، فَوَزان،

نَفَتان، غَرغَرَة، غَطْطَطَة.

قَلم

ک: لَیژ، لَیژبوون، رَژیان. [قَلپ، رَژان]

ف: ریختن، سرازیر شدن.

ع: سُكُوب، اِنْسِكَاب، اِنْصِيَاب، ثَجَّحِي، صَبَّ،
 نُكُوب، ثَرُوق، ثَرُوق، رِيْق.
قلم

ك: قلمه. [قلمه (دنگی رڼانی ناری كوزه).]
 ف: صدای ریختن كوزه آب.

ع: ...
قلمه

ك: قلم. [قلمه (دنگی رڼاندن).]
 ف: صدای ریختن.

ع: ...
قلمه و برون

ك: لیژ برون، رڼان. [قلمه و برونه، رڼان]
 ف: ریخته شدن، سرازیر شدن.

ع: ثَجَّحِي، سُكُوب، نُكُوب، ثَرُوق، اِنْصِيَاب،
 اِنْسِكَاب.
قلمه و دان

ك: لیژ و دان، رڼان. [قلمه و دانه، رڼاندن]
 ف: ریختن، سرازیر کردن.

ع: صَبَّ، جَخو، جَفَا، كَبَّ، اِسْكَاب، اِنْكَاب، اِرَاقَه.
قلمو

ك: رهه زاخ. [زاجی رهش].
 ف: قلیا، قلیاب، کلیا، ریلو، شَخار، شَخیره، زاگ
 سیاه.

ع: قَلِي، مِلح القَلِي، زَاجُ الاسَاكِفَة.
قلیش ← **قلیش**
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، كِلَاف، [كالان]
 ف: نیام.

ع: غَمَد، غِلَاف، قِرَاب.
قلیف

ك: خلیف، خَلاف، پَزَس. [تَرِكَل]

ف: پوست.

ع: قَلَف، قُلْفَه، قُلَافَه، كُمَه، قِشَر، غِلَاف.
قلیف شکوفه

ك: كاسه، تَزَافه. [برگه گول]
 ف: گوزه، غوزه.

ع: كَم، خَرِيطَه.
قلیه

[ك: چیشتیکی بغاربانگه به گوشت و دانویله
 لیدنرت.]

ف: كَسَك، تَفَشِيلَه. (آشی است معروف از
 گوشت و حبوبات می پزند).

ع: قَلِيَه.
قنج

ك: راس، بدل. [هستار، ره]
 ف: ستیغ، ستیغ، راست.

ع: قَانِم، مُنْتَصِب، مُتَمَلِّل، مُنْتَعِظ، مُسْتَقِيمُ الْقَامَه.
قنج

ك: قوت، ایت، [زق]
 ف: برجسته.

ع: بَز، مُبَرِّز، مُشَخِّص.
قنج دانیشتن ← **قنچکان**

قنچك

ك: قَلِينچك، قَلِينچكه، جروچكه. [دسکی باریکی هندی
 میوه (ولك: قنچکی تری).]

ف: دُم، دُنْبَالَه. (دنباله ای انگور مثلاً).
 ع: دُنْب.

قنچك

ك: قَرَتك، كَم. [تَوَزَنك]
 ف: تیکه، پاره، كَم.

ع: قُطْعَه، قَلِيل.
قنچکان

ل: قنچک، جنچک، چنچکان، چسپی، قنگدانه زهری.

دهه ززانی. قنچ دانیشن. [چیچکان، هدلروشکان]

ف: چنبا تمه.

ع: قُرُقُصَاء، اِقْعَاء، اِحْتَبَاء.

وینه ← چنچکان

قنچک ← قنچکان

قنچک سلام

[ل: باشکیر (زیکه به که له پیلوری چار یا له ده مورچار

دوردیت.)]

ف: گل مژه. (جوششی است در پلک چشم یا

رخسار پیدا می شود)

ع: وَدَقَه، وَدَقَّة.

قنک

ل: سیک، ییزی، کومی، تریزه، ییخ، قون. [کۆم]

ف: سُرین، سُرُون، کون، شیب، بَتَر جَا، ته، بیخ.

ع: اِسْت، سَتَه، مَكُوَة، تَبَاعَة، مَقْعَد، مِنتَجَة، مِنتَجَة،

مِنتَحَة، سَافِلَة، اَصْل.

قنگانیسک

ل: نانیسک، نانیسک. [ننیشک]

ف: آزن، آزننگ، آزنج، آزج، آزت، آران، وارن،

اشکوب.

ع: مَرَفِق، مَرَفِق، رُج.

وینه ← سَالَوَن (۱)

قنک چاو

[ل: تیلی چار (بهرولای لوت یا بهرولای گوتیکه.)]

ف: پِیغَلَه، پِیغولَه، کنج چشم، گوشه ی چشم.

(طرف بینی یا طرف گوش)

ع: مَاق، غَرَب، لِحَاط، حَقِیم، مُوَحَّرَة. (مُقَدَّم العین،

مُوَحَّر العین^۱)

قنک چاوی پی دا.

[ل: به تیلی چار روانی.]

ف: به گوشه ی چشم نگریست.

ع: لَحَظ.

قنک خول دان

ل: قه لیر، قردان، قنگه له کائن. [کسربادان.

له بولار]

ف: کچول، کاجول، تیباش، غریبله.

ع: تَقْعُج، تَرَقُص، تَغْمُز، تَدُل، تَبَازِی.

قنک دانه زهوی

ل: جنچکان، قنچک، قنچکان. [قنگه لئس (رولک:

هدلروشکانی سگ.)]

ف: چنبا تمه. (نشستن سگ مثلاً)

ع: اِقْعَاء.

وینه ← چنچکان

قنکر

[ل: کنگر]

ف: کَنگَر، سَرَم، هیشَر.

ع: شَوُکِی، اَرْضِی شَوُکِی، حَرَشَف، حَرَشَف،

حَرُشُوف، عَکُوب، هِیشَر، هِیشَر.

وینه

قنکر و ماس

[ل: کنگر ده کولتین و ماستی پیدا ده کمن و ده یزن.]

ف: کنگر و ماست. (کنگر را پخته ماست می زنند

و می خورند.)

ع: ...

قنکره را

[ل: کتیه ی کنگر.)]

ف: کَنگَرَز، کَنگَرِی. (صمغ کنگر است.)

ع: صَمَغ اَلْحَرَشَف.

قنگلاشک

تنگ هه لته کاشن

ک: قه لیج، [تنگ بادن.]

ف: کچول، کاجول، کاجولیدن، لَشکیدن، شَنیدن.

(کون جُنبانیدن)

ع: عَطَب، تَبازی.

تنگ هه لته کتیه

ک: نِسته، [بیرگایله: بالتدیه کی بچوکه.]

ف: دُمَتک، دُمسیجه.

ع: دُعَرَة، اُعْطویَة، صَعُوة.

وینه-نِسته

قنیات

ک: نهوس کوژی، سازگاری. [به کم رازی برون، سازان]

ف: توسَنگ، کُرسَنگ، کُرسَنج، خُرسَنده.

جین کُشی.

ع: قَنَاعَة، قَنَاطَة.

قواتو

ک: قاتوقار، قاتوله، خاتلور، هدر. [قَه قَه]

ف: غَوَاغُو، غَوَاغ، هنگامه، غُلْغُلَه، قالمقال.

دادوبیداد.

ع: ضَوْضَاء، نَقَط، صَخْب، غُوشَة، بَوش، جَلْبَة.

قوبیمره

ک: جوره. [بالتدیه که.]

ف: چکاوک.

ع: اَبُوالمَلِیح، قُبْرَة.

قوبکه

ک: قوبکه. گومز. [سری خری شتی باریک. هروها:

گومبیت]

ف: قُبْه، کُنْبِد، حَنْبِه، شَنْب.

ع: قُبْه.

وینه-تَپَر، تَق

قوبکه

ک: تنگه دِرک. [بته قنگری وشکی بابرده.]

ف: کنگرخار، باد بَرک. (بته ی خشکیده ی کنگر

که باد آن را به هر طرف می برد.)

ع: مَیْشَر، مَیْشَر، وَرَقُ الخُرْشُوف.

تنگه خشکی

[ک: رزشتی مندا لاسر تنگ.]

ف: خَز، خَز، خَزیدن، خَزیدن. (با کون راه رفتن

بچه)

ع: حُبُو، رُحُوف، رُحْفَان.

تنگه خشکی

[ک: تنگه خلیسکی (خزان لاسر تمیز لکوره بومو خوار.)]

ف: چِپْچله، تَرْتَرک، لَخْشَک، خَزیدن. (لیزیدن

از بالای تپه به پایین)

ع: رُحْلُوْلَة، رُحْلُوْلَة، رُحْلُوْلَة.

تنگه خوروقه

ک: نالرش. [خوروی کزم.]

ف: خارش.

ع: حَکَة.

تنگه دِرک

ک: تنگلاشک، تنگه دِرک. [گه لای وشکی کنگر.]

ف: کنگرخار، هیشرخار. (برگ کنگر خشکیده)

ع: وَرَقُ الخُرْشُوف، شَوکُ الخُرْشُوف، مَیْشَر.

تنگه زه

ک: پشته، مَز. [بنساله، ره گنز]

ف: نَزَاد، خاندان، خانواده.

ع: جیل، قَوْم، عَشیره.

تنگه تونلور

ک: تونلور، درتوبرون، درتو کیشیان. [راکشان]

ف: دَمَر، دراز کشیدن.

ع: جَخ، ضُجَع.

ك: قریكه، گره. [گزی سر بیاخ.]

ف: مَهْچه، ماهچه، مَنجوق، مَهر، گوی، سر بیرق. (گوی سر بیرق)

ع: قُبَّة.

وینله مییه.

قوبول

ك: قوبول مەنگەن، قلیاندارى. [جینگى نامرازى تاييستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نەسپی دەئیت.]

ف: قُبُل، قُبُل مَنقَل، قلیان داری. (قُبُل و مَنقَل که قلیاندار به اسپی می زند.)

ع: صُوان، مَحْفَظَة.

قوبول مەنگەن

ك: قلیاندارى، قوبول. [جینگى نامرازى تاييستی

قلیان کیشان که قلیاندار له نەسپی دەئیت.]

ف: قُبُل مَنقَل، قلیان داری.

ع: صُوان المَنقَل، صُوان القلیان.

قوبول

ك: دەبرخت. [شلە، جۆره لێنانێكى برهه.]

ف: دَم پُخت.

ع: دَم پُخت.

قوبكه

ك: قریكه، گرهه ز. [سەری خەری شتی بارێك. هەروەها:

گرمبەت]

ف: قُبَّة، گُنَبَد، گُنَبَذ.

ع: قُبَّة.

وینە—تەزیز، داق A

قوبكه

ك: قریكه، گره. [گزی سەری ئالا.]

ف: مَهْچه، ماهچه، مَنجوق، سربیرق، گوی

بیرق.

ع: قُبَّة.

وینله مییه.

قوبوز

ك: قوبوز، هوشه، لاف، فیز. [خۆمه لکیشان]

ف: قُبُز، لاف، گزاف.

ع: فیش، افجاس، تَكَبُر، تَفَاخُر.

قوبیان

ك: چال بون، چال داکەتن، بەناواچون. [قوبان]

ف: گود شدن، فرو رفتن، قُپیدن.

ع: تَقَعُر، تَقَوُر.

قوت

ك: قیت، ئنج، بەرز، بولون، قوز. قول. گت. [زق، زۆپ]

ف: ستیغ، ستیخ، بلند، برجسته.

ع: ناشن، رَفِيع، مَرْتَفِع، ناتن.

قوت

ك: قەتیز. [لەسەرمەست، تەییەیکەر]

ف: بَیوس.

ع: مَرَصَد، مَرَقَب، مُنْتَظَر.

قوت

ك: هەرز، گەج. [قوت. گیل]

ف: قُد، عُد، عَت، عُدنگ، عُدقەر، نادان، عُدقەر.

ع: مَشْهُور، جَسور، أَبْلَه، أَحْمَق.

قوتلی—شەکه ریقوره

قوتلار

ك: ناسوده، رسگار، نازاد. [رزگار، خەلاس]

ف: آسوده، رستگار، رسته، رها، آزاد، شگاله.

ع: فارغ، خلاص.

قوتلوی

ك: شاگرد، خۆنەوار. [قوتابی]

ف: ورد، میلاو، شاگرد، دبستانی، دانش آموز.

ع: مَكْتَبِي، تَلْمِيز، مَتَعَلَّم.

قوتایی

ل: بولوننى، قوتزايى، قوتلايى، گتايى. [زەتايى، زۇپايى]
ف: بُلندى، بَرَجستگى.

ع: شَتَن، اَرْتِفَاع، نُتُو، اِنْجَاداب.

قوتب

ل: كسورەك، سەركورەك. [چىق، كىزەك (وەك) چىقى
ناسمان.]

ف: شىيم، شىين، نشىيم، نشىين. (قطب فلک مثلاً).
ع: قُطْب.

قوتب

ل: نەجْمە، ھەسارەي نەجْمە. [نەستىرەيەككە ئە زەيىرە بە
نەجورۇ دېتە بەرجار. (نەستىرەي قوتب).]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: جُدَى، قُطْب.

قوتبىنما

ل: نەجْمەنما. [نامرازىكە ئاراستى نەستىرە نەجورۇلەكە -

قوتب - ى پى دەۋزەنمەد.]

ف: شىيم نەما، شىين نەما، نشىيم نەما.

ع: حُكْ، بُوَصْلَة، بَيْتُ الْاِمْرَةِ.

وئە: «ئىيەنما»

قوتىغاوتەرىق

ل: جەردە، رىگەگىر، تەرىدە، گەردەنگىر، دز. [چەتە]

ف: مَنگىل، سالوك، راھزىن، زەھزىن، راھبىند،

راھدار، گەردەنگىر، دزد، دزد گەردەنە.

ع: قاطع الطريق.

قوتىغە

ل: قەشەنگ، خاس، فرەخاس. [ناياب]

ف: نَفَر، خوپ، خىلى خوپ.

ع: ثُحْفَة، طُرْفَة.

قوتىر

ل: كورەك، پانا، رىس. [تىرە (ھىلىكە بە چىلى بازىندا
تىندىپىرىت).]

ف: زە. (خطى كه از مركز دایره گذرد).

ع: قُطْر.

قوتىر

ل: كوتوفتى، رىس. [نەستورىيى، قەبىلىتى]
فىس.

ع: قُطْر، ثُخْن، ضَخَامَة.

قوتىرۇقەوارە

ل: قەلەنەت. [سەروسىما، نەستورى ر قەبارە كە دېتە
بەرچار.]

ف: رىخت، كلفتى و اندازە.

ع: جُئَة، قُطْر و ضَخَامَة.

قوتىكە

ل: تىزە. [تەزەك، بەرزايى (وەك) قۇنگەرى سەردىوار.]
ف: كىنگرە.

ع: شَرْقَة.

وئە: «تىزە»

قوتىكە

ل: تەپۇلكە. [زەقايى لە زەمىندا. (وەك) خاكى سە
قارچك.]

ف: تېە. (خاك روى دنبلان مثلاً).

ع: قُلَاعَة، قَلْفَة.

قوتوقلىم

ل: سەت، پارەجى. [پەتەر، جىنگىر، واھستار]

ف: سەت. استوار، پايدار.

ع: مُحْكَم، ثَابِت، قَائِم، مُنْتَصِب.

قوتوقول

ل: كلفىت، درشت، زل، قوتوقەوى، گۇشتىن. [نەستور،
قەلەر، زەبەلاح]

ف: زۇقت، سۇطېر، درىشت، گۇندە، فربە.

ع: قۇي، سۇخېم، لىھىم، جىسىم، قۇتور.

قوتوقەوى ← قوتونۇقۇل

قوتونۇ

[ك: قالك: دەفرى چىكۇلى سەردار بۆز دەشت.]

ف: قوتى.

ع: نۇج، قۇق، سۇقېتە، قۇطى.

قوتە

ك: قوت، گت، گتە. [زەق، زۇپ]

ف: گۇتە، بىر جىستە.

ع: ناشىن، مۇرتەق.

قوتەقوت

ك: قىنجەق، مەلپەردەپەر. [قىتەقەت]

ف: جىست و خىز.

ع: ازقۇتە، قۇمران، وئبان.

قۇج

ك: بەران، تىل. [مەرى تىر.]

ف: قۇج، راق، تىگىل.

ع: كېش، شادە.

وئە ← بەران

قۇچاق

ك: زىنگ، گورج، خەيرا، زىكوزىنگ، لىتەنگ، كارى.

[چالاک، گورجوگۇل]

ف: چىست، چابىك، چالاک، وئىشكەردە، واشكەردە،

وئىشكەردە كارى، زۇنگ.

ع: جىلد، مەل، خەلىف، فارە، ضارى.

قۇچكە

ك: گوتىچكە. [جىزە كىلەرىكە. (رەك: كىلەرى

گوتىچكەداپوشى مىندالانە.)]

ف: كۇتە، گۇتە، دوگوشى. (كەلە گوشىدار

بىچەگەنە مثلاً.)

ع: قۇتە، قۇتە.

وئە ← بىر قۇچكە

قۇچكە ← قۇچكە سۇرانى

قۇچكە سۇرانى

ك: سۇرانى، لىفكە. [فەقەنە]

ف: آستىن جافى.

ع: عۇب، دۇب، كۇم، رۇن.

وئە ← مەلپە

قۇچەقانى ← قەلماسك

قۇج

ك: مەغز، مەزگ، ناركە، ناپىشتە. [كاكە، پوخە. مەك،

رەپەلەك]

ف: مەز، نۇخ، ھىستە، دۇون.

ع: قۇج، كۇج، كۇنە، ھوئە، ماھىيە، خۇلە، خەلە.

قۇج

ك: مەشتالور. [خۇخ: مەلپەكە.]

ف: شىكىر، شىفتۇرنگ، شىفتالو. ھىلو.

ع: خۇخ، دۇراقىن.

قۇج

ك: قۇخ، چەمياگ. [چەمبارە كورپ (پشت چەمبارە)]

ف: چەمبەدە، خەمبەدە. (قەد خەمبەدە)

ع: مۇنەنى.

قۇجداق

ك: قۇخداق، چەمبارە. [كورپ بىرون، چەمبارە]

ف: چەمبەدە، خەمبەدە، چەمبەدە شىدن، خەمبەدە شىدن.

ع: ائىنە.

قۇخە

ك: كۇخە، قۇزۇ. [كۇزەك]

ف: كۇخە، سۇرفە، كوك ...

ع: سۇعال ...

قَوَّحَه قَوَّحْ

لک: کَوَّحَه کَوَّحْ. [کَوَّحِی زَرْد. (دربار مبرور و کسی لبس

زردپوشینی). مبروها: به دم کَوَّحَه کردند.]

ف: کَخ-کَخ، کَوَّحَه کَنان. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: تَنَحَّجْ، مَتَنَحَّجْ، سَاعِلْ.

قَوَّحَه قَوَّحْ

لک: قَاخَه قَاخْ. [کَوَّحِی کَرَبِ]

ف: چَمَان چَمَان، خَمَان خَمَان.

ع: مَتَحَّجْ، مَتَحَّجْ.

قَوَّحَه قَوَّحْ

لک: قَوَّحَتْ، نَاشِک، تَوَانایی، دَسَلَات. [هَیَز]

ف: بَوش، بَاس، نَیرو، تَوَان، تَوَانایی.

ع: قُدْرَه، سُلْطَه، طَاقَه، طَوَل، بَاس.

قَوَّحَه قَوَّحْ

[لک: گِیایه کی بیابانیه تَرَه کی بَز دَرمان دَشِیت.]

ف: تَوَدِری، قُدومه، قُدامه.

ع: بَزْرُ الخَمِجْ، بَزْرُ القَصِیصَه، ثَوَدِریج.

قَوَّحْ

لک: هَدِیْگ. [حَیْری، خَوَلِی تَیْر.]

ف: گَل، لَای، رَمو، تَفوور...

ع: حَمَاقَه، طَیْن، سِیاع. کَثَفَه، ثَرْمُطَه، مِلاک، مَدَر،

مَسِیط، وَحَل.

قَوَّحْ

[لک: زَنگی گَورِی گَورِی دَردنی وِلاخ.]

ف: زَنگ. (زَنگ بَزَرگی گَورِی دَردنی وِلاخ)

ع: جَرَس.

قَوَّحْ-بَی مَانا، خَراو

قَوَّحْ

لک: قَوَّحَغان. [کَتیبی ناسمانی موسولمانان.]

ف: نَوِی، نُبِی، نَپِی، کُراسَه، فَرَاتین،

آسمانی زَبان.

ع: قُرآن، مُصَحَف، کَلَامُ الله.

قَوَّاب

لک: خَوَّخوا، خَوَّپه سَن، گَورِی کَلَفَت. [خَوَّپه رَست،

سَریش]

ف: قُراب، غُراب، خَوَّپه سَند، خَوَّخواه،

گَورِی کَلَفَت.

ع: مُسْتَبِد، مُتَمَرِّد، مُتَقَلِّب.

قَوَّابِی

[لک: جَوَّه شَیرینیک که رَک مَرَوَی دَغَه لِیاز پَهَلَه.]

ف: قَرابِی، گَل شَکَر. (نوعی از شَیرینی است که

مانند اشخاص متقلب درونش باد است.)

ع: فُرنِی، قَرابِی.

قَوَّابِکَه

لک: قَوَّابِکَه چَکَه، گَلو. [سَورِی چَکَه، گَورِی]

ف: کَرانک، نَای، گَلو.

ع: حَلَق، حُلُوم، اُنْبُوب الرِّئَه.

وِیَنَه-مِی (۲)

قَوَّابِجَه

لک: پیف. [نَارِسَوی فِشَل. (وِلاک: پیازی قَوَّابِجَه.)]

ف: قَوَّابِجَه، سَست. (پیازی قَوَّابِجَه)

ع: قَلَب، خَشل.

قَوَّابِجَه

لک: شَکیاگَد. [شَکار، سَفت (مِسی شَکار)]

ف: شَکِستَه. (مِسی شَکِستَه)

ع: قَرَضَه.

قَوَّابِو

لک: هَمر گار، چَکَلار، چَلپار. [لِیتَه]

ف: لَچَن، خَلیش، خَلاب، غَرِیْفَج، گَل، گَلابَه،

مَنْجَلَاب.

ع: رَدَقَة، رَیْبِکَة، وَحَل.

قوربان

ل: قورزان، سهرگردد. [سهریرینی همیوان له جیژی

قورباندا.]

ف: گریان، کیریان، گیریان، گوسفندکشان.

ع: قُربان، أَضْحِی، أَضْحِیَّة، نَحْر.

قوربانسی

ل: قوروانی، سهرگردد. [ناژدلی قوربانسی کراو.]

ف: گُریسان، گُریسان، کیرریان، گیرریان، بَرخی،

کُربانی، قُربانی.

ع: ضَحِیَّة، أَضْحِیَّة، فِدِیَّة، نَسِیكَة، قُربان، ذَبِیحَة.

قورپ

ل: هورنج. (قدی و قورپ) [هیننج]

ف: هراش.

ع: هُواع، تَهْوَع، قِیء.

قورث

ل: ناسیر، ته‌گه‌ره، ته‌ره. [کۆست، کارسات]

ف: آسپ.

ع: حَادِثَة، نَازِلَة، نَائِبَة، کَارِثَة، فَاذِخَة، فَاذِجَة، بَلِیَّة.

صَدْمَة، لَطْمَة، مُصِیْبَة.

قورث

ل: کۆس، قوتایی، بولونی. پاگیر، دسگیر. [کۆسپ،

لیمپر]

ف: بلندئ، بَرَجَسْتگی، مَس، خَشْکاب. پاگیر،

دست‌گیر.

ع: نَشَر، مَرْتَفَع، مانع، عائق.

قورث

ل: قوم، چۆز. [فِر (پِر به یلک دم نار).]

ف: هفت، قُرت، قورث.

ع: حَسَوَة، غَبْجَة، جُرْعَة، شَرِیَّة.

قورث

ل: گۆ. [بند و گره له شتی دیزد. (ولک: گرتی شاخ).]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً).

ع: حَیْد، عُقْدَة.

قورثان

ل: هه‌لەرگه‌رانی، هه‌لقورثان، قورثان. (لج هه‌لقورثاندن)

[هه‌لگیرانه‌ره، گرزکردن (ی لیر).]

ف: برگرداندن، برگردانیدن. (برگرداندن لب)

ع: قَلْب، قَلْبَة، لَمْع، ظَبْطاب، شَکْنِیص.

قورتم

[ل: لوتی فیل.]

ف: شَنگ، سَنَسور.

ع: خُرطُوم، مَلْمَعَة.

وینه—فیل

قورته‌قورث

ل: لۆقه‌لۆق. [به گورگه‌لۆقه رۆشتن.]

ف: سَک سَک، لُک لُک.

ع: وکری، نَنیل.

قورخ

ل: قه‌ده‌خه. [پاوان (هه‌ر شتیکی گشتی که بکرته

تاییه‌تی).]

ف: قوروخ. (هرچیز عمومی که خصوصی

شود.)

ع: حَیْر، حَیْم، أُنْف.

قورخانه

ل: جبه‌خانه. [همکاری ته‌قسمنی، تفاتی شر.]

ف: قورخانه، جَبَه‌خانه.

ع: مَسْلَحَة، مَوَادُّ الْحَرْب.

قوربانی سه‌بده

ل: هه‌فت‌خوان، هه‌فت‌خوانگه‌ل. [هه‌فت‌قوربان‌خوینه‌که.

ع: ثَقْل، ثَقَاة، زِنَة، وَزَانَة، رَزَانَة.

قورسی

[ك: تورسین: میترکی تایسته زستانان ناگریان دهخته

ژیری و له دوری دهنستن.]

ف: کُرسی.

ع: کُرسی. مُنْضَدَة.

رینه

قورسی

ك: بته ری. پی. بارسابی، بولوننی. [پتنبورن، نارپربورن.

بهری]

ف: کرسی، سفتی. بار، بلندی.

ع: کُرسی، ضَخَامَة. مُصَمَّت. رَفْعَة، رَفَاعَة، اِرْتِفَاع.

قورسی قورغان

[ك: میترکی تایسته بز قورغان لاسر خوتندن.]

ف: گیرخ، کرسی قرآن.

ع: رَحْل، مِقْرَة.

رینه

قورغان - قورغان

قورعه

ك: پشك، نارنریس. بهش. [ههلیژاردن له رنگی شانسه.

هروها: پاژ]

ف: پشك، فال. بخش.

ع: كُحْبَة، قُرْعَة. سَهْم، نَصِيب.

قورعه

ك: زخم. [برینی گده.]

ف: زخم.

ع: قُرْحَة.

قورقورچکه

ك: تورگ، گهلو، قورچکه. [گمرو. سرورتنچک]

(واته: نافعی مدینه یی، نیبنوکسی مدکسی،

نعبوعمری بفسره یی، نیبنوعامیری شامی، عاسی

کورفی، حمزه ی کورفی، کسای کورفی.)

ف: هفت خوانان، خوانندگان هفتگانه. (خافع

مدنی ابن کثیر مکی، ابو عمرو بصری، ابن عامر

شامی، عاصم کوفی، حمزه ی کوفی، کسای

کوفی)

ع: قُرَاء سَبْعَة.

قورس

ك: سَنگین. قورسوقژ. [به کیش. دامزار]

ف: سنگین، گران. استوار.

ع: وَزین، رَزین. ثَقِيل، مُحْكَم.

قورس

ك: کولوچه، خرت. [کولیزه یا هوشینکی خر.]

ف: کلیچه، گرده.

ع: قُرص.

قورس که مهر

ك: گرن شیتان. [بردیکی رهش و سو که هینده یی بهروردنك

دهیت، دهتین نه گمژنی سکر هلیگریت به ناسانی

سکه کی دهیت.]

ف: گند شیطان، خایه ی شیطان.

ع: حَجَرُ الْوَلَدَة.

قورسوقول

ك: قایم. سَنگین. [دامزار. شکودار]

ف: اُسْتَوَار. سنگین.

ع: مُحْكَم، صَفِيق، خَصِيف، وَطِید، مَتین، رَصین،

وَتِيق، رَزِيق، وَكیع، مَرصُوص. رَزین، وَزین، مُؤَجَّد.

قورس

ك: سَنگینی، گرانی. [تورسوردن]

ف: سنگینی، گرانی.

ف: كركرانك، ناي، گلو.

ع: حَلَق، حُلُقُوم، قَصَب، قَصَبُ الرِّثَّة.
 وئە—س (۲)

قورقۇزە

ك: كەرسەر. [مىزاج]

ف: گۇردنا.

ع: مىزىخ.

وئە—كەرسەر

قورقۇشۇم

ك: سەرب. [كانزايەكە. (توركىش «قورقۇشۇم»ى پىندەلەين).]

ف: سەرب. (تۈرك ھەم «قورقۇشۇم» گويد.)

ع: اَسْرَب، رِصَاص اَسُود.

قورقۇتە

[ك: قورقۇتە]

ف: آروغ، آرغ، رُغ، رَجَك، رَجُفَك، فوز، آجَل.

ع: جُشَاء، جُشَاءة، فَش.

قورۇك

ك: گەلور. قوپاچكە. [گەرر. سۈرۈنچەك]

ف: گلو، ناي، خر. كررانك، كركرانك.

ع: حَلَق، حُلُقُوم، مَرِيء. قَصَب، قَصَبَةُ الرِّثَّة. (مَجْرَى
الطَّعَام، مَجْرَى النَّفْس)

وئە—س

قورۇك دىرەك

ك: گەلور دىرەك. [چىنباۋ، تورگىدار]

ف: گلودرىدە.

ع: عَيْبَاب.

قورۇك دىرەك

ك: تەماكار، تىرنەخۇر. [بىرجارتىنگ (ئىدىزەمە)]

ف: آرمند. (مجاز است.)

ع: طَمَاع، حَرِيص، هُلُوع.

قۇۋىن

ك: تاۋان، تەخىر، گونا. [خراپە، گوناھ. ھەلە]

ف: گناھ، بۇزە.

ع: وَرْد، اِثْم، جِنَايَة. خَطِيئَة. خَطَا.

قۇرۇ

ك: زولم، خوتىز. [سېخوار، ئالتىت]

ف: پۇز، زىن، سىرمارىزە.

ع: صَنْقِع، سَقِيطَة، ضَرْيَب.

قۇرۇاق

ف: وَزَع، بَزَغ، وَزَق، غوك، وَك، يَك، چَغَر، چَغَر،

جَغَر، كَلَاو، كَلَاوَة، كَلَاوَر، كَلَار، قاس، قُرباغە.

(تۈرك ھەم «قۇرباغە» گويد.)

ع: ضَلْدِع، نَقَاق، هَجَاة، عَيْلَم، قِرَة، قِرَة، قِرَة.

قۇرۇان

قۇرۇانى

قۇرۇقە

ك: تار. بلارە. [قۇزە (بلارە كەرنى سوار بە غار).]

ف: تاخت. پراگندە. (پراگندە شەدن سوار با

تاخت)

ع: عُدُو، تَفَرُّق.

قۇرۇقەپ

ك: يىدەنگ، مامش. [رەسكت! (فەرمانە). ھەررەھا:

رەسكتەرىن]

ف: خَمُوش، خاموش! (امىر است.) خَمُوشى،

خاموشى، دھن بىستەن. (بى صدا، بى حرف)

ع: اُسْكُتًا، اُصْمُتًا. سَكُون، صَمُوت، وَجُوم، اِبِلَات.

قۇرۇل

ك: پورت، پورچ، پورچەن. [كلۇر (دان يا درەختى كلۇر).]

ف: پوك، پوچ، كرو، كروە، كاۋاك، تەھى. (دندۇن

يا درەخت پوك)

ع: مَجُوف، مَارُوض، مُتَاكَل، نَقِيف، مَنَقُوف،

خالی الوَسَط.

قورومساخت

ل: ژنیز. [بی تاموس، ژنیزمز]

ف: قُرُمساق، کُسکش، جاکش، زن بمزد، زن جَلَب.

ع: دیوٹ.

قوره

ل: هاله. [برسیله]

ف: غوره، کُنشتو.

ع: حصیرم.

قوره

[ل: دنگی سا.]

ف: قُرُقَر، شکم قُلنبه. (صدای شکم)

ع: قَرَقَرَة، رُعاق، وُعاق، وُعیق، جُخیف، بَزِیَری،

نَقیقُ البَطْن.

قوره

[ل: بزیه (دنگی گا).]

ف: جَنج. (صدای گاو)

ع: اَطِیط، خُوار.

«قوره تهمینه»

ل: بوخور. [کریه تینه، تورم تینه]

ف: قَرَنَتینه، قَرَنَتین، بخور.

ع: مَحجر، قَرَنَطین، قَرَنَطینه.

قوره خانه ← قورخانه

قوری

[ل: قزری]

ف: قوری.

ع: رکوَة، ابریق الشای.

وینده هیه.

قورپانه

[ل: قزری: جزیره مارمیلکینکه (له نارمانیدا دمی).]

ف: چلپاسه، سوسمار، وزغمه. (وزغهی بلدی)

ع: ضَب، عَظَاة، عَضَابَة، وَزَغَة.

وینده

قورپانه زرده

[ل: زرده قزری: جزیره مارمیلکینکه (که له چولمانیدا

دمی).]

ف: گلموژ، کلموژ. (وزغهی بری)

ع: سام ابرص، وَزَغَة.

وینده

قورپان

[ل: قزلجان: دهگی درختیکه بز درمان دشیته.]

ف: خولنجان، خُسرو دارو.

ع: خولنجان.

قوز

ل: کزم. [دیرپرو]

ف: قوز، کوز، کوژ، کُنج، ژونگ، برآمده،

برجسته.

ع: حید، مُنَحَدِب، أَحَدَب، أَحَنی، ادفا، أمثا، اقطن،

أَجَنَف.

قوزازه

ل: قزلاخه، کاسه، خلیف. [برگه گوز]

ف: غوزه، غوژه، گوژه، گوژه، گوژغه، کلوز، کتو،

کوه.

ع: کیم، کمامَة، عُلبَة، خَریطَة، عَصِیفَة، قُنْبُع، خباء،

غلاف، جَوَزَة.

وینده ← لاف

قوزازه

ل: دورکله. [گلزلی پمور یا بنی نرترسراو که وه کور

هیلکه پیچاره به دهری نامرازی رستندا.]

ف: ژغوتسه، شفته، پناغ. (گروهی پنبه یا

ریسمان خام مانند تخم مرغ بر دوک)

ع: نَصِیلَة، ضَرِیبَة، سِنَف، بَتَکَة، مِزَعَة، عَطَبَة، کُبَة، لَفِیغَة.

وینده ← بورغ

قوزایی

ل: قوزی، بولونایی. [بیرزایی، دیریری]

ف: بُلندى، برجستگى.

ع: نتوء، نُشز.

قوزلاخ — قوزلاخه

قوزلاخه — قوزلاخه

قوزلاخى كه نم

ل: قوزاخه. [بیرگی گوله گهم.]

ف: كفه، غوزه. (غلاف خوشه‌ی گندم)

ع: قُنُوع، غلاف، خِباء.

قوزلاخى لؤكه

ل: قوزاخه، دیركله. [شكزنى گیشتری پمور.]

ف: كوه، گوژه، گوژه، گوژغه، غوزه، غوزه، كلوز،

كلوزه، كلک، كوكلک، گال.

ع: كِمامة، عُلبَة، غَلاف، خِباء، كُبَّة، جَوْرَقَة.

قوزلاخى هه وریشم

ل: پیتله. [نر پردیدی که گرمی هوریشم به دوری خزیلا

دیتیت.]

ف: پيله، فيله، فيلق، فليق، دويل، كوه، كُزانه،

بادامه.

ع: قَبْجَة، صُلْجَة، شَرِيقَة، خَرِيقَة.

وینه — پيله

قوزولقورت

ل: رُقنه موت، رُقنه. [تاعورن، واک جرتن به کار

دهیترت.]

ف: قُزُل قُرت، رُقنه موت.

ع: رُقْمَة، طاعون.

قوزه

ل: كُزَه، كُزكه، قُزَه. [قُب]

ف: سُرُف، سُرُفه، سُلُقه، خُو، خُف، كوك، گيرا،

سكنج.

ع: سُعال، مُكام، مُكاع، قُصاب، نُجاخ، قُحاب، نُحب،

فُكع، نُحفَة، نُحيم، نُحُفَة.

قوز به مرد

ل: گله رمز، گله رمز. [قریز به مرد، قوزی به مرد]

ف: جُلْبَگ، گُلَسَنگ.

ع: أَشْنَة، بَهَقُ الحَجَر، حَزَارُ الصخر، زَهْرُ الحَجَر،

حِنا، القُریش.

قوز به شه

[ل: كُز كِرْمَة، نَمُز شینیکه.]

ف: سیاه سُرُفه.

ع: قُحاب، مُكام، سُعال.

قوز به قورواق

ل: قُزَه. [قیرزه]

ف: خَزَه، چِم، هَمَند، سَرند، سَرید، سابود،

بِرَغِست، بَرِغِسمه، گاو آب، جُلْبَگ، چَنزواره،

چَنزپاره، جُل و زَغ، جامه‌ی غوک.

ع: طُحْلَب، عَرْمَض، عَدْبَة، كُتَان، ثُور الماء.

قوزین

ل: كُزِکِن. [قُزَه کردن]

ف: سُرْفیدن، کوییدن، خوییدن، خَفیدن،

سُرُفه کردن.

ع: قُحْب، فُكع، سُعال، تَنَحُج.

قوسور

ل: کوتایی. [سورج، ختا، کسترخسی]

ف: کوتاهی.

ع: قُصُور، اِسْتِنْکاف.

«قوش»

ل: باز. داشه. [باتندی راوکر. (وشمیه کی ترکیه).]

ف: مرغ شکاری، قوش. (ترکی است.)

ع: جارحه.

قوشچی

ل: بازه‌ران. [نور کسمی سرپرستی بازی رار ده‌کات.]

ف: بازدار، بازچی.

ع: ببازار، بازدار.

«قوشقن»

ل: پالدر. [پالتو: گوریسی بن‌کلکی یه‌کسم. (وشه‌یه‌کی

تورکیه.)]

ف: پاردم، پالدم، دُمکی، گوزبان، قوشقون.

(ترکی است.)

ع: ثفر.

رینه ← ناسره

قوشی

ل: ترویه، نالز. [رق‌هستار]

ف: تَنَد، آلیز، آلوس، آغده، خشمناک،

خشمگین.

ع: مُتَقَبِط، غُضبان، غُضبانِی.

قوشه

[ل: (لزل‌بورنی مروی نارچیرانی نَسپ که شرومه.)]

ف: قوشه. (پیچیدن موی پیشانی اسپ که

مشنوم است.)

ع: عُدْرَة.

قوشه

ل: شوم، مه‌شورم. [بیتف، بدیومن]

ف: شوم، بدفرجام.

ع: مَشوم، مَشووم، شُووم، شَکیس.

قوشه

ل: نشانکرد، دیاری. [مبست، نامانج]

ف: نشان، نشانی.

ع: شَوط، هَدَف.

قوشه‌ن

ل: سپا، له‌شکر، نوردور. [سریا، لشکر، هژدور]

ف: سپاه، اُردو، لَشکر، قُشون.

ع: حَیْش، جُند، حَمِیس، نِظام، فُلیق، فُلیق، عَسکر.

قوشه‌نیان

ل: دهر. [پیش‌برکنی نَسپ‌واران.]

ف: دو، اسپ‌دوانی.

ع: مُسَابَقَة.

قوفل ← قوفل [(سروکه‌له‌کراوه.)] (عفف «قوفل» است.)

قوفه

ل: قایخ، ناره، ده‌سه‌کشتی. [به‌لهم، لوتکه]

ف: کرو، کَرَجی، سُنَبک.

ع: قُفَة، قارب، رُوق، شَختور، فُلوکَة، قُوف.

رینه ← ده‌سه‌کشتی

قوفه‌وان

ل: قایچی، ناره‌چی. [قایمران، به‌لهم لیتخوپ]

ف: ناوچی، کروچی.

ع: قَواف، قُوتی.

قوفز

ل: قوت، برتون. [زوق، دهریرو]

ف: قوز، بلند، برآمده، برجسته.

ع: حید، ناشِر، ناتِی، مُنَحَدِب.

رینه ← ده‌دس، لورته (۵)

قوفزایی

ل: قسزایی، قوتایی، بولونایی، قززی. [زوقایی،

دهریروی، برزایی]

ف: بلندی، برجستگی.

ع: نَشَر، نُتو.

رینه ← لورته (۵)

قول

ل: چه‌پکه، ده‌سه. [دمکه]

ف: مشتواره، بَسک، بَسَدک، دَسته.

ع: قُبْضَة، ثَمَّة، حُزْمَة.

قول

[ك: لبار بونی هم لوك كه ژیرسری خالی بیت.]

ف: پله. (درست افتادن پله، یعنی «هم لوك» كه زیر سرش خالی باشد.)

ع: اِشْراف.

قول

ك: پا، لاق، قاج، قولبه. (قاجولول) [بی. قولبه، قولبی،

باربایی پورز]

ف: پا، پی.

ع: عُرْقُوب، رِجْل.

قول

ك: كَلَفْت. [نستور]

ف: سَتْبَر، كَلَفْت.

ع: ضَخِیم.

قولابدوزی

[ك: درونی نمشونیکار لمر پارچه.]

ف: چکن دوزی، سوزن دوزی، قلاب دوزی.

ع: وَشِي، تَوْشِيَّة، طَرَان، تَطْرِيْن، ثَدْبِیج.

قولاب

ك: چه نكه. [هر شتیکی سرچمماوی نوكتیژ.]

ف: چنگك، چنگ، كَزْك، كَزْه، كَزْ، كَلَاژْك، دروند،

بَنْدِیْنَه، آكَج، آكَنج، سَرَكَج، قُلَّاب.

ع: كُتَّاب، كَلَب، مِعلَق. صِیصَة. صِبَّارَة.

قولاب

ك: قاپ. [چوكلتی قاپی كه لَشیر.]

ف: قُلَّاب. (سیخ پای خروس مثلاً.)

ع: كُتَّاب، صَبْمِئَة، صِیصِیَّة، صِیصَة.

قولاب ماسی گرتن

ك: چه نكه. [نامرازیکی راوه ماسیه.]

ف: نَشَل، نَشِییل، نَشِیل، غَمَازْك، شَسْت، قَلاب.

ع: صِبَّارَة، سِبَّارَة، شِصْ، صِیصَة، خَطَّاف، كُتَّاب.

قولابه

[ك: جوزه قولایینكه.]

ف: كَزْه، كَزْك، كَجَك.

ع: اِبْرِیم، كُتَّابَة.

وینه

قولاج

[ك: نندازهی دریتی هردور دست به کراوایی، تورکیش

پنی ده تین: «قولاج».]

ف: باژ، باز، بازه. (مقدار کشش هر دو دست که

باز کنند. تُرک هم «قولاج» می گوید.)

ع: باع.

قولانج

ك: قولانج. [مسودای نیتوان پهنه گمره و دوشامره به

کراوایی.]

ف: باژ، باز، بازه. (فاصله ی بین انگشت بزرگ و

شهادت)

ع: قِتْر، اِلْب.

قولانج

ك: قولانج. [نندازهی نیتوان پهنه گمره و دوشامره به

کراوایی.]

ف: باز. (مابین سبابه و ابهام)

ع: قِتْر، قُوت، اِلْب.

قولانجه

[ك: قالونجه]

ف: گَشْتَك، گَشْتَك، كُستَل، سوسك، چلاک،

زانه، خَرُوك، خَرُچُسْتَنه.

ع: جُعَل، اَقْلَح.

وینه

قۇلانچە ژارداره

ك: قۇلە ژارداره. [قۇلانچە ژاره، قۇلانچە نەخشىنە]

ف: سىن، تىلا، دارساس.

ع: ذرابىح.

ۋىنە

قۇلانچە نەخشىنە—قۇلە نەخشىنە

قولبارىك

[ك: قاقچوقول لاراز.]

ف: پابارىك.

ع: أَحْمَش.

«قولچماخ»

ك: تولونكى، ھەرزە، تولدر. [شەلاتى (رەشەيدەكى

تورگىدە).]

ف: قىلدر، كۇنگى، تۇنگى، ھەرزە، قۇلچماق،

قۇلچماغ. (تركى است.)

ع: بَرِيَا، لُوطِي، بَذِي، شَرور.

قول درىژ

ك: داھۇل، لاقدىرژ. [مىژى قاقچوقول درىژ.]

ف: دراز پا. (انسان بلند پا)

ع: قَطْوَان.

قولقۇلانچكە—قولقۇلانە

قولقۇلانە

ك: قولقۇلانچكە. [ئەلئەيدەكە لە پىرژىكۇنە دورىست كراۋە،

كۆركارى تاس گۆرۈزبۇدە يا سىنى فرۇش دەيغەنە سر

سەريان.]

ف: چىمىرك. (حلقەى است از كەنە و پاره كە

عملەى كاسەكش يا طبق فروش بالاي سر

مى گذارد.)

ع: كِفْل، حَوِيَّة، رِفَادَة.

ۋىنە

«قولۇخ»

ك: رىگە، پالادىراندە. [مىزى مائىدوبورنى پى. (وشەيدەكى

تورگىدە).]

ف: پارىنج، پاى مۇز، قۇغ. (تركى است.)

ع: حَقَّ الرُّحْمَةِ، أَجَر.

قولۇز

ك: كولۇز، كاس. [قوپار، ئاۋچال، كلۇز]

ف: گود.

ع: مُقْعَر.

ۋىنە

قولۇز

ك: ئاكرۇكار. [ئاقۇلا]

ف: ئاھموار، قۇنۇبە، رۇمۇخت، قۇمبە.

ع: غَضْبَة.

قولۇغ—قولۇغ

قولۇلۇلو

ك: چارشارەكى. [يارى چارشاركى.]

ف: چىشم بىندى، سىردىگلىم، سىرمامىك.

ع: لَعِبُ الْاِخْتِفاء.

قولۇلوب

ك: قىز. [دۇ، تىمىيات، بىژ]

ف: سوس، جەش.

ع: طَمَع، نَفْس.

قولۇوچ

[ك: چالى بچوروك. (چالى ئارەكە قىيى).]

ف: چالە، گودى. (گودى ھىستەى زىدآلو)

ع: حَفْرَة.

قولۇوچان

[ك: يارىكە بە ئارەكەيى دەكرىت.]

ف: ھىستەبازى. (بازى اى است كە با ھىستەى

زىدآلو بازى مى كىنند.)

قولۇوچ قولۇوچ

ك: چالوچول، [چالچال]

ف: پايز، چاله چوله

ع: مُحَقَّرَة، مُحَقَّر.

قوله

ك: رشتگره ترو. [رتگماری ژیرزه مینی له بۆری یا له

سوالت درست کرار بۆ گواستهوهی ناری روبرار.]

ف: شَتَر گلو.

ع: قُلَّة.

قوله

ك: چیه، کلاره، قهله پزیه، پزیه. [لوتکه، دوند]

ف: کُله، بالا، سَر، چکاه، چکاد، چکاده، چهاد،

سپکاد، قُلَّه.

ع: ثَبُورَة، شَعْفَة، فُوق، نِیق، أَرَج، قُلَّة، قُلَّة، قِلَالَة.

قوله—قَوْلَانِجِه

قوله پشکی

ك: قوله فسکی. [پینز، (هنگاونانی هیراش).]

ف: پاوژچین. (سست راه رفتن)

ع: قُنْجَلَة.

قوله په

ك: قاپ، قزل، قوله فیسقه. [قرلپه، قزلپین]

ف: قاپ، پی، شتالنگ، بژول، پژول، وژول، بچول،

گوزک.

ع: عَرْقُوب، رُسْع، كَعْب، وَطِيف.

قوله نه یین

ك: ناردس. [نارتک که به پینی شعر هتا تام، بژن یا

رنگی نه گزرت پيس ناییت. (ئندازی سئ بست و نیوی

شهبازو).]

ف: آبزَن، کُر. (سه وجب و نیم مکعب)

ع: کُر، قُلَّتِین.

قوله ژارداره—قَوْلَانِجِه ژارداره

قوله ژاره—قوله ژارداره

قوله فسکی—قوله پشکی

قوله فیسقه

ك: قوله په. [قرلپه، قزلپین، باریکایی پروژ].

ف: پژول، بژول، بچول، گوزک، شتالنگ.

ع: كَعْب، رُسْع، کُرسوع، بُوَع، کُوع، کُوع الرِجَل.

قوله ك

ك: گوزنه، پرولدان، باربودان. [ده غیله، داخله (گوزیهك

که پارمی تیندهخن).]

ف: غُلْک، غولک، غوله، غُلَّه دان. (کوزه ای که پول

در آن ریزند.)

ع: مَنَظَّة.

قوله مشتق

[ك: شت خسته نار دهستی کسیتک به دزیسه، به

شته کش ده تین. مانای چارگ و ناری بزرگاری هیده.]

ف: تومشتقی. (به معنی مصدر و مفعول:

محرمانه چیز ی تو مشت کسی گذاشتن)

ع: مُسْتَكْفٍ، اسْتِكْفَاف.

قوله نه خشینه—قَوْلَانِجِه نه خشینه

قول هه لکردن

[ك: دمه لنگ هه تالین بژ گورجو گزل بورن.]

ف: پاچه ورمالیدن.

ع: تَشْمُر، تَجْلُز.

قوله ی

[ك: سوره که لکرای چند نازیکه. (واك: «موجه مدقولی»

یا «جعفر قولی» یا «علی قولی».)]

ف: مخفف «محمد قلی» یا «جعفر قلی» یا «علی

قلی» است مثلاً.

قول

ك: جۆش. [قرتی ناری گرم.]

قَوْلَاج

ك: مَوْل، خوروزه، خورزگه. [خزگه (جینگى كزبورنوبى ماسى).]

ف: ژى، ژيسر، شَمَر، باركين. (محل اجتماع ماهيان)

ع: بُرَكَة.

قَوْلَاج

ك: تَوَكَل، پَوس. [تَوَكَل]

ف: غوزه.

ع: سِنَف، خِيَاء، خَرِيطة.

وینه-بابلغ

قَوْلَايى

ك: قَوْلَايى، كَلَفْتى. [نستورى]

ف: زَفْتى، سَتَبَرى، كَلَفْتى، كُنْدگى.

ع: مَشَن، رِفْعَة، ضِيخْمَة، غِلْظَة.

قَوْلَايى

ك: تەواوبورن. [برائره، گیشته ناکام. (کاتى يیکهاتنى کار).]

ف: اَنجام، پايان. (هنگام درست شدن کار)

ع: اِنْتِهَاء، اِخْتِتَام، اِتْمَام، مَا بَلْغ.

قَوْلَيهن

ك: قَوْلَه رانه، بازبونه. [خَشلى قَوْل].

ف: بازوبند.

ع: مَعْضَد، قُقَان.

وینه-بازو

قَوْلَت

ك: قَوْلَتِيان. [قَوْلَتان (چونه ژير نار يا دهنگى چونه ژير نار).]

ف: فروورفتن، غوته خوردين. (فروورفتن به زير آب يا صداى فروورفتن)

ف: جوش.

ع: عُكُوب، اَزِين، غَلِيان.

قَوْل

ك: قَوْلَه. [بن (بنى هيلكه)]

ف: ته. (ته تخم مرغ)

ع: تَحْت.

قَوْل

ك: كَوْل، جُوش، قَلَت. [قَوْلَتى نارى گرم.]

ف: جوش.

ع: قُور، غَلِيان، جِيَشَان.

قَوْل

ك: بَال. [نور بىشى جلوبىرگ كه باسك داده پوشيت.]

ف: آستى، آستين، آستيم، اوستيم.

ع: كَم، قُنَان.

قَوْل

ك: دَس، بَال، ساقَل. باهر. [دست. باسك]

ف: دست، بازو، ساق دست.

ع: عَضُد، سَاعِد، يَد.

قَوْل

ك: دَس، رِيگه، شاخه. [كُزْمَل، پهل، لا]

ف: دسته، راه، شاخه.

ع: عِدَّة، كُردُوس، طَرِيق، شُعْبَة.

قَوْل

ك: قُوت، كَلَفْت. [قوتوقول] [نستور]

ف: زَفْت، سَتَبَر، كَلَفْت، گنده، درشت.

ع: ضَخِيم، غَلِيظ، نَاشِيز.

قَوْلَاج

ك: قَابَلُوج، قَاوُخ، پَوس. [قابوژ، برگ]

ف: قَبَاخ، قَبَاق، پوست.

ع: قَلَاغ، قِلَاغَة، غِلَاغ. جلد.

ع: غَطَس، غَمَس، خَوْض، غَوْص، غَوَط.

قولت

ك: قورت، رروت، سەلت. [بیریشالک]

ف: لُخت، برهنه، لوت، لوچ، غوش، غوشت، ورت، لاج.

ع: عور، عَرِي، عَارِي، عُرِيان.

قولتاتن

[ك: قولتاندن (به ژیر ناردا كردن).]

ف: ناغوشاندن، باغوشاندن، پاغوشاندن، فروبردن. (فروبردن به آب)

ع: غَط، غَمَس، اغاصه، غَطِيس، اغاضه.

قولتاتن - قولتاتن

قولتخ

ك: بنه گل، بنه خل، بنكهش، بن قولتخ. [بنه منگل، بن

باخل]

ف: كَش، خَش، لَر، بَغَل، بَن بَغَل.

ع: اِبط.

قولته

ك: قورته. [رژچون به ژیر ناردا.]

ف: غوت، غوته، ناغوش، پاغوش، باغوش، باخویش. (فرورفتن به زیر آب)

ع: غَوْصَة، خَوْضَة، غَمَسَة، غَطَسَة، مَقَسَة، غَوَطَة.

قولته خوهره

ك: ژیر دریایی. [كشتی ژیر نارگبر.]

ف: پاغوش، غوتهور، زیر دریایی.

ع: غَوَاصَة، ثَحْتُ الْبَحْرِي.

قولته ش

ك: كولهش، روش، بی شهرم. [شهرانی، بد شهر]

ف: غُت، غُتْفَر، بی شهرم.

ع: بَذِي، شَقِيع، وَقِيع، شَرِير.

قولته قولت

ك: قورته قورت، هه لپه روداپهر. [هه لپه ز و داپه ز]

ف: جست و خیز.

ع: اِزْقَة، طَمَرَان.

قولته قولت - قولته قلت

قولتیان

ك: ژیر نارچرون، قولته ئیدان. [به ناردا رژچرون.]

ف: ناغوشیدن، باغوشیدن، پاغوشیدن، غوته خوردن، فرو رفتن به آب.

ع: خَوْض، غَوْص، غَرَق، مَقَس، اِنْغِمَاس، اِنْغِطَاس، اِنْغِطَاط، اِغْتِمَاس، اِغْتِمَار، اِمْتِقَال.

قول دان - قولتیان

قولدر - قولچماخ

قولف

[ك: قفل]

ف: چیلان، کلان، کلیدان، کلیدانه، قَلْخَم، قَلْخَمَه، کویله. (چیلانگر یعنی قفل ساز)

ع: قُفْل، مِرْتَاچ.

قولف

[ك: قفلی قزچه داخستن.]

ف: اَنگِیل، اَنگِیلَه، اَنگول، اَنگولَه، اَنگله. (قفل دگمه)

ع: عُرْوَة، اِبْزِیم.

وینه

قولف

[ك: ناسنیک بازنیی بهورك كه له سکی كۆن دهرا و

رهكو خشل به كار دههیترا. (قولفی پاره.)]

ف: اَنگِیل. (قفل پول)

ع: عُرْوَة.

تولف

ل: دسه. [دسك (دك) دسكى گززه.]

ف: دسته. [قفل كوزه مثلاً.]

ع: عروّة.

وینه ← دسكزونه

تولف چادر

ل: نه شكوله. [قفلې دپاره.]

ف: پل، اَشْكَنَك.

ع: زړ، شظاظ، قَلِيْجَة.

وینه ← نه شكوله

تولفوله

ك: جزش، فواره. [فيچقه]

ف: قَفَّارَه، قُفَّوارَه.

ع: قَوَّارَه.

وینه ← فواره

تولنگ ← قازي قولنگ

تولنگ ← قولنگ

تولنگه

ك: قولنگ، زنگن. [پاچى دوسر.]

ف: كُنگ، كُنگد، دنگ، بشنگ، مېتين، زاغول.

ع: محفر، معول، مېكاش، صاقور.

تولنگى فيلموان

ل: نيلكورت، كهزه. [نامرازيكه ليلبرانه كان فيلى پس]

لنډه خوړن.]

ف: اَنگَر، اَنگَرَك، اَنگَرَك، كَزه، كَژَك، كَجَك،

سَرَكوب، كوب.

ع: مِعول.

تولوممه

ل: قه پيه، ناهامار. [ناقولا، نارپسك (دك) بهردى]

ننناشراو.]

ف: كُنگد، كُنگبه، قُنگبه، ناهموار، ناتراشیده.

(سنگ ناهموار مثلاً)

ع: غَضْبَة.

تولوممه

ل: ناگوار. [ناخوش، دلنخواز (كارپك كه دلنخواز

ييت.)]

ف: شېست، شېبست، رُمخت، ناگوار. (كارى كه

بر خاطر سخت باشد.)

ع: صَعْب.

قوله

ل: قول: [بن هيلكه.]

ف: ته. (ته تخم مرغ)

ع: تَحْت.

تولفقول

ل: كوله كړن، لته للت. [قولفولت]

ف: قُلُّل، غُلُّل.

ع: بَقْبَقَة، غَرغَرَة، غَطْطَة، عُكوب، نُسشيش،

نُصيص، هَزِين، هِرَة.

توله مه

ل: ساقول، لړولاك. [نيسقانى بدلك.]

ف: ساق. (استخوان ساق)

ع: قَلَمَة، ساق.

تولهوانه ← قوليه ن

قوله له لتهكان

[ل: راوشاندنى قولى جلبرگر.]

ف: آستين افشاندن.

ع: تَتْوِيب.

قوله له لمالين

[ك: قوله لكردن، خړ ناماده كردن بز كار.]

ف: آستين بالاژدن.

ع: وَنَى الكَم.

قولیان - قولیان

قوم

ل: قوم (شارژچکیده که له باشوری تاراند). [

ف: کُم. (نام قصبه‌ای است در جنوب تهران.)

ع: قُم.

قوم

ل: قُوت، قُوت، پردم. [ف: (پَر به یلک دهم ناور).]

ف: هُفت، قُوت. (پُر یک دهن آب)

ع: غُبْجَة، حُسوة، جُرْعَة، شَرِیَة.

قوم

ل: ناره. [کول (جینگه‌یکی تابیسته که مالات - بۆ نمونه
میر - ناری لیده نمونه).]

ف: ناو. (ناوی که گوسفندان مثلاً از آن آب
می‌خورند.)

ع: قُفَة.

قوملر

ل: کایه. [یاری کردن لیسر پاره.]

ف: مَنگ، مَنگ، مَنگیا، بازی، قُمار، بُردوباخت،
بُردوباز.

ع: مَیسِر، قِمار.

قوماش

ل: پارچه، کورتان، سرشت. [کالای گزی. هروره‌ها:

سرشت.]

ف: قُماش، جامه، پارچه، بزیون، بَزیون.

سرشت، هابیخ.

ع: بَر، عَرَض، نُسبِج، قُماش. ماهیَة.

قومام

[ل: گیاهه‌یکی بناریانگه که گهم و چاردار ده‌کات.)]

ف: بازمیل. (علفی است معروف شبیه به گندم

یا چودان.)

ع: قُمام.

قوماشن

ل: برپا کردن. [ساز کردن، لئوساندن]

ف: برپا کردن، فراهم کردن.

ع: ایقاع، احداث.

قومپاره

ل: بۆم. [قومبه‌له، بۆمبا]

ف: حَمپاره، بُمب.

ع: قُنْبَلَة، حَرَاقَة.

قومپوز

ل: لاف. فیز. [فرویشال. خزمه‌لکیشان]

ف: قُپْز، لاف، گزاف.

ع: قُجس، فیش. تَفَاخُر.

قومراخ

ل: گورج، ناماده. [ساز، تیار، حازر]

ف: قُمرق، آماده.

ع: مُهْیَا، واپ، حاضِر، مُسْتَعِد، مُتَاهِب.

قوهری

[ل: بالداریکه له تیره کۆتره‌باریکه.]

ف: کُنا، قُمری.

ع: یِمَامَة، قُمری.

وینه

قوهری

[ل: جزه که لهرمیکه.)]

ف: قُمرید، کلم کُردی. (نوعی است از کلم.)

ع: قُنبِیط، قُرنِیط.

وینه

قومش

ل: ندغم، کورره، نرغۆم. [رینگه‌ناوی کارتز له ژۆر زویدا.]

ف: کُمش، کومش، آهون، شکاو، فَرکند.

ع: نَقَب.

تومشکن

ك: نه‌شکن، کاریزکن، [کینک که کاریز

مده‌کنیت.]

ف: گُم‌شکن، کوم‌شکن، کمش‌زن، گَن‌گَن، گُتکن،

چاه‌کن، کاریزکن، گُماسه، شکاونه، شکاونده،

آهون‌بر، چاه‌جو.

ع: نَقَاب، خَفَار، اَکَار، نَرَّاح، مُقَنِّي.

تومقومه

ك: بزغز، تیرتیره. [بزغشك]

ف: بُزْمَجَه، بُزْمَزَه.

ع: جِرْدُون، جِرْدُون.

وینه

تومقومه

ك: تونگ. [تونگ: ده‌ری مل باریک.]

ف: تنگ، قُمقُمه.

ع: قُمقُمَة، نَمَارَة.

وینه

قوم‌لیدان

ك: مژین. [لِرکردنی کم کم.]

ف: مکیدن.

ع: عَبّ (طیور)، كَرع (دواب).

قومه

ك: ته‌مده، سه‌مده، ته‌رده. [ده‌رده‌لا، کارسات]

ف: توه، پیش‌آمد، آسیب.

ع: واقعة، حادثه، نازله، كارثة، نائبة، فاجعة،

فاجحة. بليّة.

قومهزه

ك: ززل. (ده‌رامزاده) [بیژرو]

ف: آشوغ، خشوک، خشتوک، سندانم.

ع: ثبيذ، ثغیل، لقیط، زُئیم، قَزَعَة، مَنبُود، مَلقُوط،

وَلَدُ الزَّنا.

توممقوم

[ك: دنگی تونگی نار له کاتی نارخواردنوه‌دا.]

ف: قُلْقُل. (صدای تَنگ آب‌خوری در هنگام آب

خوردن)

ع: بَقْبَقَة.

تومین

ك: به‌ریابرون، قُزَمِن. [قُزَمان، رودان]

ف: سَرُزْدَن، برپاشدن، رُخ‌دادن، رُخ‌نمودن،

فراهم‌شدن.

ع: وُقُوع، حُدُوث.

تومین-تومین

قوناخ

[ك: داری خواروه‌ی تفنگ. (قوناخی تفنگ.)]

ف: قُنْداق. (قنداق تفنگ)

ع: ساق، قُنْدُق، خَشْبُ البارودة.

قوناخه

ك: بابزله. [مملزتك، لونداخ]

ف: قُنْداقه.

ع: قِمَاط، كِفَاس.

وینه-بابزله

قوناخه‌پیچ

[ك: لغائی مملزتكه. (به زوری کناهای مارت^۱ ده‌کن به

توناخ‌پیچ.)]

ف: نوار، قنداقه‌پیچ. (غالباً حاشیه‌ی ماهوت را

قنداق‌پیچ می‌کنند.)

ع: سَبِيبة، طَرِيْدَة، قِمَاط.

وینه-بابزله (۲)

تونسول

۱- مارت: ماهوت: جزره پارچه‌به‌کی کرلکنه. (ر-ر)

[ك: جیگری بالیزا.]

ف: قُنْسُل. (نائب سفیر)

ع: قُنْصُل.

قونه

ك: گرمته. [قنه (رویشنی كور).]

ف: خرام. (راه رفتن كبك)

ع: كَشْح، اُبوز، حَجَلان.

قوو

ك: قوله، ههرا، خولور، ئال. [قِرِهَر]

ف: غو، غوغا، نوفا، توف، هنگامه، قالمقال.

ع: جَنْبَة، لُفْع، لَفِيط، لِفَاط، ضَوْضاء.

قوو

[ك: بالندهی که دریایه که پیرایه ززر نمره.]

ف: قو، آرچ. (مرغی است دریایی که پر آن خیلی

نرم است.)

ع: قُون، اُردف.

قووبا

ك: ولین. [نغوشیتینکی پیسته. (زیبکه گهلیکی

بناربانگه.)]

ف: داد، بریون، گوارون، اگریون، آندوب، آندوج،

آزروب، آندروب، ولین. (جوششی است معروف.)

ع: قُوباء، سَوْداء.

قووت

ك: قورتهل، روت، روتله. [بیژشاك]

ف: لوت، لُخت، وُرت، برهنه.

ع: غُریان، اَضْكَل.

قووت

ك: لوروش. [چونمغاری تیکه له گوروش.]

ف: قُوت، قووت، بُنگش.

ع: بَلْع، سَرَط، سَلْج....

قووت دان

ك: قورت کردن. [به گورودا بری کردن تیکه.]

ف: بُنگشتن، آغالدن، آغالییدن، نُوارییدن،

اُوباریدن، فروبردن، قورت کردن.

ع: بَلْع، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، عَبّ، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِسْتِرَاط.

اِزْدِقَام، لَهْم، لَهْم، تَسْلُج، تَرْقَف، اِسَاعَة، هَلْقَمَة.

قووت کردن

ك: لوروش کردن. [قورت دان]

ف: بُنگشتن، آغالدن، آغالییدن، اُوبارییدن،

نُواریدن، قورت کردن، فروبردن.

ع: عَبّ، بَلْع، اِبْتِلَاع، اِلْتِهَام، اِلْتِقَام، اِزْدِقَام، اِزْدِقَاف.

اِسَاعَة، تَسْلُج، تَرْقَف، اِزْدِرَاد.

قووتنکر

ك: لوروشکر. [قورتدر]

ف: آغال، اُوبار، قورتکن.

ع: بَلْع، هَلْقَام، عَاب.

قووت لایه مووت

ك: نموا. [خراردنی کم] هر نموده که مرزف نسریت.

ف: آشام، آشام، خور، خورا، خورای، خواره،

خواربار، خواجهبار، خوا، نوا. (خوراک اندک)

ع: مُسَكَة، قُوت لا یَموت.

قووتلر قووت

ك: روتور قورت. [بیژشاك]

ف: لخت و برهنه.

ع: عاری و غُریان.

قووت

ك: چه که، روتله، روتله. [قورتهله، بیغورد]

ف: پُزدی، وُرت، فرومایه.

ع: اَضْكَل، غُور، اَرْدَل الناس.

قووت

ك: قورته. [رُزچون به ژیر ناره.]

ف: غوته، ناغوش، باغوش، پاغوش.

ع: غوصه، خوصه، غطسه، غمسه، مقسه، غوطه.

قووهل

ل: قورت، روتل، روت، چهك. [بیریشاك]

ف: لخت، لوت، ورت، برهنه.

ع: عُریان، اَضْكَل.

قووهلی کرد.

ل: خستی به گه لویا. هه لیلورشا. [قورتی دا.]

ف: او بُرد، آغالید، قورت کرد.

ع: بَلَع، اِبْتَلَع، اِلْتَهَمَ ...

قووچان

ل: قوچاندن (هك: قوچاندنی چار.)

ف: به هم گذاشتن. (چشم مثلاً.)

ع: غُمَض، اِغْمَاض.

قووچان

[ل: مشتەكۆل ساز کردن.]

ف: گره کردن، مشت کردن. (مشترا گره کردن)

ع: جَمَع، اِطْبَاق.

قووچیان

[ل: قوچان]

ف: به هم گذاشته شدن.

ع: اِغْتِمَاض، اِنْقِیَاض، اِنطِیَاق.

قووچ

[ل: قوچەك]

ف: گاو دنبال.

ع: مَخْرُوط.

وینه—مه غرووتی

قوویره

ل: لویره. [دەنگێكه. (هك: دەنگی ریوی.)]

ف: زوزه. (صدای روباه مثلاً.)

ع: ضَبَاح، عَواء، عَوَّة، وَاوَّة.

قوویره

ل: نویره. [نویزه (دەنگی گریان).]

ف: سوله، خَراره، خَرویلە. (صدای گریه)

ع: حَیْن، رَیْن. عَویل، شَهِیق.

قوویرهت—قودرهت

قوویر بن قوویر

[ل: بەلا لاسر بەلا، نەگبەتی لە درای نەگبەتی.]

ف: قوز بالای قوز.

ع: ضَبِطَ عَلَى اِبْنَةِ.

قوویشان

ل: تروته کردن. [خویندنی کەلەشێر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، خواندن خروس.

ع: قَوَّق، رَکَّی، رُقَاع، رُقَاع، مَقَاع.

قووینه

[ل: خویندنی کەلەشێر.]

ف: قوقو، بانگ خروس، آواز خروس.

ع: قَوَّاق، رَاقِیة، فِیق، رُقَاع، رُقَاع، مَقَاع، مَدَاح،

صُرَاح.

قوولاقوول

ل: قورله، ههرا، خوئخوئله، قاورق. [قورله قورول، ههرا]

ژند.

ف: غَوَغَا، غَوَغُو، غَوَاغُو، غَنُغَلَه، خَلَاش،

خَلَالُوش، تَلَاج، تَلانج، قوف، تلاتوف، توفاتوف،

ههنگامه، ههیاهو.

ع: ضَوْضاء، جَلْبَة، مُرَاء، مَضْب، ضَجِيج، مَهْمَمة،

وَاوَّة.

قوولانتن

ل: قورله کردن. قار کردن، ههرا کردن، بانگ کردن.

[ههرا کردن، قیاندن]

ف: داد کردن، فریاد کردن، بانگ کردن.

ع: نداء، صیاح.

قووله

ل: قاز، هرا، قور، قار، خولور، قراقر، خولغوله، که پرورده،

زله. [قربانی]

ف: بلغاک، توف، نوف، تللاج، تلانج، خللاش، شور،

غرنبه، هنگامه، غوغا، داد، فریاد.

ع: ضوضاء، ضوضی، وعی، وعی، جلبه، منخب،

ضنجیح، قُبُوب، هَمَهَمَه، وکولَه، ضَجَّة، عیاط، لَجَّة،

جَذَقَه، هُراء، هُزاهن.

قوول

ل: چان. [جنگایک که بنده کی رزچرویت.]

ف: گو، گود، ژرف، غُفج، نُغول، فرو، دور.

ع: قعیر، عمیق، معیق، مُجیح، زُوراء.

قوولایی

ل: قوولی. [چالایی، نزمایی]

ف: نره، نراب، گودی، ژرفی، غُفجی، نُغولی.

ع: عُق، لُجَّة.

قوولکه

ل: کوانگ. [کوانو (دهک) کوانوی ژیر قورسین.]

ف: اجاق. [اجاق کرسی مثلاً.]

ع: اره، وُعره، کانون.

قوولی

ل: چالی. [قوولایی]

ف: گودی، ژرفی، ژرفا، گودا، غُفجا.

ع: عُق.

قوولینه

ل: وینه. [وینهی بوچک] [قورتالی بچمولک.]

ف: سَراچه.

ع: سَنَّة.

قوون-قنک

قوه

ل: هیز، زذر، گریک، گپر، توانا، تارشت. [ریزه]

ف: نیرو، وسه، توان، توانایی.

ع: قُوَه، قُدره، طاقت.

قوهتغهلب

ل: دلیری، دلداری، دلقایی. [ریه (تینی دل).]

ف: تَفنود، دلیری، دلداری. (استواری قلب)

ع: نَجْدَه. طُمَانِیْنَه، قُوَه الْقَلْب.

قوهی باسیره

ل: سَوما، ویتایی، سَومای چاو، هیز چاو، هیز دین. [هیزی

بینی].

ع: باصیره، قُوَه الْباصِرَة.

قوهی بقرق

ل: زذر برورسکه. [هیزی هرورتریشقه.]

ف: نیروی درخش.

ع: قُوَه الْبَرَق.

قوهی جازبه

ل: کیش، کیشایی، زذر کیش، هیز کیشایی. [کیشهیز:

هیزی راکیشان.]

ف: کشایی، کشنده، رباینده، نیروی کشایی.

ع: جاذبه.

قوهی هافزه

ل: بید، هوش. [زبین]

ف: یاده، یاد، هوش.

ع: حافظه.

قوهی دافعه

ل: پهرت کردن، فیهده، زذر پهرت، هیز درورموشته. [هیزی

پالیتومهر، هورورم]

ف: گریزاننده، نیروی گریز.

ع: دافعه.

قوهی زابقه

ل: چهشایی، چهشتن، هیز چهشتن، تام زوان. [تام کردن،

چینش]

ف: چشش، چشایی، نیروی چشش.

ع: ذائقة.

قوهی سامیه

ل: ذنماری، نه‌ذنماری، هیز نه‌ذفتن. [یستن]

ف: شنوش، شنوایی، شنوا.

ع: سامعة.

قوهی شامه

ل: بویایی، هیز بوی، هیز بزر کردن. [بزن کردن]

ف: بویش، بویایی، بویا.

ع: شامة.

قوهی شهوانیه

ل: هزل، هدرس، مرخ، نارمزود. [هیزی جودت‌بودن]

ف: باه، آژ، هوس، آرزو.

ع: شهوة، شهوانیة.

قوهی عاقله

ل: زانست، زانایی، تیگدیشتن، مایه زانین. [ژری]

ف: سنجاد، دانش، دانایی.

ع: عاقله، ذراكة.

قوهی كه‌هروبانیه

ل: کاروایی، کاروبایی. [هیزی کاربایی. هیزی بارگاری

بودن. کیشیز]

ف: کاهربایی، کهربایی.

ع: برقیة، ناریه، جاذبة.

قوهی لامسه

ل: سارایی، هیز سارایی. [هیزی برکوتن]

ف: برمچ، برماس، پرماس، پرواس، سایایی،

سایش، پسایش.

ع: لامسة.

قوهی مونه‌خسیله

ل: راویژ، بیر، زرد بیر. [هیزی بیرکردنره]

ف: اندیشه، سگالش، نیروی سگال.

ع: مُتَخَيِّلَة، مُتَفَكِّرَة.

قوهی مونه‌سوویره

ل: ننگار. [هیزی بزچون]

ف: پندار، انگار.

ع: مُنْصَوْرَة.

قوهی مودریکه

ل: شمس، زانایی، وینایی، زانست. [هیزی ناوزان]

ف: یابایی، یابا، یابنده، دانایی، دانا، داننده،

دانش.

ع: مُدْرِكَة، ذَرَاكَة.

قوهی مومبیزه

ل: وینایی، شناسایی، هیز شناسین، هیز شناخت. [هیزی

ناسین]

ف: نیماد، بازگشا، شناسایی.

ع: مُمَيِّزَة، مُشْخِصَة.

قوهی ناتیه

ل: گزیایی، هیز وتن، هیز دم. [هیزی ناخواتن]

ف: کرویز، گویایی.

ع: ناطقه.

قوهی نامیه

ل: خیز، هیز خیز، هیز خیزیان. [هیزی گمشه کردن]

ف: شسن، رویایی، رویا.

ع: نامیة.

قوهی واهیمه

ل: ترس. [هیزی مترسی]

ف: ترس، ترسایی.

ع: واهمه.

قهباخ

ل: قواخ، قابلخ، قولاخ. [قابز، برگ]

ف: قباخ، قباق، غوزه.

ع: غلاف، قِلاف، سِنَف، خَرِيطَة، مَحْفَظَة.

وینه-تبلزع

قهبز

ل: بهسیاک، گریاک. [بسرار، گیار]

ف: گزفته، بسته.

ع: مُنْقَبِض، مُنْسَد.

قهبز

ل: نوشته. [کاغزی نوسراو که ده کرتته بدلگه]

ف: چک، نوشته، رسید.

ع: قَبْض، سَنَد، مَدْرَك.

قهبزوست

ل: کفتوکز، سفتوشل، بژوگر، قزچوبه م. [هاتنوبه بک و

کشان]

ف: سفتوشل، پَخَس وَجَم.

ع: قَبْض و بَسَط، اِنْقِابَاض و اِنْبِساط.

قهبزی نه لواسل

ل: رهسید. [رسل: بدلگنی گدیشتنجی.]

ف: یافته، رسید.

ع: الواصل، قَبْضُ الوُصُول، سَنَد الوُصُول.

قهبوول

ل: قهوول، رهوا، گوارا. [پسند]

ف: پذیر، سپاس، قبول.

ع: قَبُول.

قهبوول کردن

ل: قهوول کردن، سهئن، گرتن، رهواداشتن، گوارا کردن.

هموار کردن، هه لگرتن، گه رده ن گرتن. [پسند کردن،

رهو گرتن. گرتنه نستز]

ف: قبول کردن، گرفتن، پذیرفتن، رواداشتن،

گوارا کردن، هموار نمودن، برداشتن، گردن گرفتن.

ع: قَبُول، أَخَذَ، ثَقِيلٌ، تَحْمُلٌ، إِجَابَةٌ، اِنْجَاد.

قهبيله

ل: گرز، تی، هزز. [تایمه، خیل]

ف: گروه، تیره، دوده، دودمان، خاندان، خانواده.

ع: قَبِيلَةٌ، طَائِفَةٌ، سِلْسِلَةٌ، قَوْمٌ، رَهْطٌ، عَشِيرَةٌ.

قهپ

ل: گاز. [قبال]

ف: گاز، کب، کپ.

ع: عَضٌ، ضَعْمٌ، نَهْشٌ، نَهْسٌ، اِنْتِهَاسٌ.

قهپان

[ل: ترازوی گهره.]

ف: قپان، کپان، کُرسْتون، گُرسْتون.

ع: قَبَان، قَفَان، قَرَسَطُون.

وینه

قهپان

[ل: پایمی روکاری دیواری حورشه.]

ف: قپان. (پایه می تاق نما)

ع: سَنَدٌ، دِعْمَةٌ، زَاغِرَةٌ.

قهپانن

ل: رفائن، تاپن. [فراندن]

ف: قاپیدن، ربودن، کاپیدن.

ع: اِسْتِلابٌ، اِخْتِطَافٌ، اِمْتِلاَسٌ، اِزْدِلاَعٌ، اِزْدِقاَفٌ، نُشَل، نُدَل.

قهپ گرتن

ل: گاز گرتن. [قبال گرتن]

ف: گاز گرفتن، کپ گرفتن، خسانیدن.

ع: عَضْ، ضَعْم، نَهَش، نَهَس، اِنْتِهَاس.

قه‌پۆز

ك: پۆز، پۆزه. [ده‌مولوس]

ف: پوز، فوز، فوس، كپ، نور دهن. بینی.

ع: خَطَم، فَنطِيسِيَّة.

قه‌پۆز

ك: كه‌پۆل، كاپۆل، كه‌لله، كاسه‌ی سر. [كاژه‌له،

قاپیتكسر]

ف: سر، كُله، كوێله، كاسه‌ی سر.

ع: رَأْس، جُمْعَة.

قه‌پیان

ك: قاپیان، رُفیان. [فریتران]

ف: قاپیده شدن، کابیده شدن، ریوده شدن.

ع: اِنْسِلَاب، اِنْخِطَاف، اِنْخِلَاس، اِنْخِلَاس، اِنْزِلَاع،

اِنْزِقَاف ...

قه‌ت

ك: هه‌رگیز، هه‌چ، هه‌خت. [هه‌چ كاتیك]

ف: هه‌رگه‌ز، هه‌چ‌گاه.

ع: قَط.

قه‌تا

ك: رینه‌خوره. [فتی: بالتندیكه.]

ف: سغود، سغود، سنگ‌خوار، سنگ‌خواره،

سنگ‌خور، سنگ‌خوره، سنگ‌خورک.

ع: قَطَا.

قه‌تار

ك: رۆن، راسه، [ریز، ریجكه]

ف: ریج، رده، خَره، راسته.

ع: رَدِيف.

قه‌تار

ك: ده‌سه. [كۆمهل (بۆ غۆمونه: ده‌سه‌یك ولاخ).]

ف: دسته. (یک عدد الاغ مثلاً).

ع: قِطار، قِطَارَة.

قه‌تار

ك: رۆن، راسه. [ریز. دسته]

ف: قطار، راسته. دسته.

ع: صَف، سَطَر، عِدَّة، كُردوس، قِطار.

قه‌تار—ه‌اشین

قه‌تارچی

ك: ولاخدار. [چاروادار]

ف: الاغدار، خرکدار.

ع: حَمَار، يَغَال.

قه‌تاره—قه‌تار

قه‌تران

ك: دوجهیل. [دهرمانیکی رهش و چهره.]

ف: قُطران، كُتران، كُتیران، شُربون.

ع: هه‌نا، قَطَر، قُطران، دُجیل.

قه‌ترة

ك: تك، تكه، چك، ریزه. [دَلۆپ، تۆزقان]

ف: پنده، یوجه، چكه، سرشك.

ع: قَطَرَة.

قه‌ترة‌نكین

ك: تلیتکین، ناودزك. [نامرازی تار تکاندن. شریقه]

ف: جَرغاتو، سرشک‌ریز، آب‌دزدک.

ع: مِخْنَجَة.

وینه—ناروینك

قه‌تیره‌ی باران

ك: تك، تكه، دانه، ریزه. [دَلۆپی باران]

ف: چكه، چك، ژیک، ژنگ، سرشك، ریزه.

ع: قَطَرَة.

۱- له ده‌سروسه‌كه‌دا وا نووسراوه به‌لام له‌وانه‌یه «ده‌سه»

تہجدان

ك: قرتائن. [برین، گرتن]

ف: زدن، بریدن، گرفتن.

ع: قَطّ.

تہجدہ

ك: تیکہ. [پارچہ، بش، کورت]

ف: تکہ، پارہ، لُخت.

ع: قِطْعَة، حِصَّة.

تہجدہ - تہجدہ

تہجدہ زن

ك: قَرْتَنَن. [نامرزی قرتاندنی نوکی تہجدہ زن].

ف: خامه زن، قط زن.

ع: مِقْط.

تہجدی

ك: بریاگ، لہ لہ کریاگ، بگردگ، سلطان. [پراہ، لیسوہوہ.

تہجدی، بزدلی]

ف: آوری.

ع: قَطْعِي، بَثِّي، جَزْمِي، یقینی.

تہجدی

ك: کُشتار، کُشتن. [خوینریزی، تہجدی]

ف: کُشتار، کُشتن.

ع: قَتْل، قُص، جَز.

تہجدیز

ك: قوت، دماغ، تہجدیس. [لسر هست، تہجدیکر.

بزدورتان]

ف: بیوس، دوماندہ، واماندہ.

ع: مُتَرَصِّد، مُتَرَقَّب، مُتَنَظِّر، مُعْطَل، مُضْطَر.

تہجدیس - تہجدیز

تہجدہ ر

[ك: هَزَنَكِي توركمانه كه به معنوی پاشایانی قاجار له

تہجد داورت.]

ف: قَجَر، قاجار. (طایفہ ای هستند از ترکمن که

سلاطین قاجار منتسب به آن ایل هستند).

ع: قاجار.

تہجدہ ری

[ك: جزہ سریشیکہ. (تغیا سریشی چوارگوشہ دہدن

به سریاندا و له ژتر میاندا به دمری دہیسن، ئیتر

سریش و کلار ناکنه سریان، له هژی قاجارہ هاتوہ.)]

ف: قَجَرِي، (فقط چارقرد روی سر می اندازند و

زیر گلو سنجاق می زنند بدون کلاه و کلاخی،

منتسب به ایل قاجار است).

ع: قَجَرِي.

وینہ

تہجدہ ری

ك: کوپان تہجدہ ری. [جزہ کورتانیکہ، له هژی قاجارہ

هاتوہ.)]

ف: پالان قَجَرِي، (قسمتی از پالان است منتسب

به ایل قاجار).

ع: مَعْرَكَة.

تہجدہ

ك: جنه، لہ رهن، حه شہ ری. [سوزانی]

ف: غَر، لَوْتَد، چنده....

ع: هَلُوك، عَاهِرَة، فَاچِرَة، هَمِیْعَرَة، مَوِیْسَة، شَلَاقَة.

شَهَادَة، قَحْبَة، فَاحِشَة.

تہجد

ك: بالا، بدژن، گز، دریزی، تیز، تووز. [بژن، بگری]

ف: بالا، بَشَن، قَد، بلنددی، پُرز.

ع: قَد، قَا مَة، قِی مَة، قَوام، طول.

تہجد

ك: ننازه. [بر، هینده، ننازه]

ف: اندازه، قَدَر، قَدَر.

ع: قَدَّ، قَدِّي، قَدَر، مِقْدَار.
قَهْد

ك: چين. [لُزِي بِسَرِيه كداهاتورو.]

ف: تا، شكن، چين.

ع: طَيَّ، ثَنِي، راحَة.
قَهْدَارَه

ك: قَهياره. [غداره (شمشیری راست).]

ف: قَدَّارَه. (شمشیر راست)

ع: قَدَّارَة.

وینده - قَبیره

قَهْدِير

ك: لاره‌لا، لابه‌لا، نه‌زيك. [له لهدی كِتومو - رنگی كورتومو

- رُوشتن.]

ف: نژديك، از كمر كوه رفتن.

ع: تَمَنَّقَل، السَّيْرُ فِي الْمَنَّقَل. (أَي: الطَّرِيقُ فِي وَسَطِ الْجَبَلِ)

قَهْدِيَهَن

ك: پَرُوژين، يَشْتَبَن، كه‌مدرين. [يَشْتَبِن]

ف: تَكْسَبِنْد، قَدْبِنْد، كَمَرَبِنْد.

ع: وِشَاخ، رُنْجَب، مِئَطَّة.

قَهْدِر

ك: ژيان، پله، پايه، نه‌نازه. [نَرُخ، رُز، ناست]

ف: بها، آرز، آرج، وَرَج، نِيَا، بَلَنَج، پايه، اندازه،

بزرگی، آرزومندی، آرجمندی.

ع: قَدَر، شَان، نَرَجَة، مَرْتَبَة، مَنَزَلَة، عَظْمَة، رِفْعَة،
وَقَع، مَوَاقِع، قِيَمَة.

قَهْدِرَكُون

ك: پايه‌پيدان، پله‌پيدان. [حورميت‌گرتن، رُزِلَتِنان]

ف: بزرگ داشتن، آرجمَند داشتن، آرزومَند داشتن.

ع: تَوَقِير، تَقْدِير، تَكْرِيم، تَعْظِيم، اِعْزَاز، اِكْرَام،
اِحْتِرَام.

قَه‌جَكِرْدَن

ك: مورچاننوره. [نوشتاننده]

ف: تاكردن، تاه‌كردن، تَه‌كردن، نَوَرْدِيدَن.

ع: طَيَّ، عَطَف، تَثْنِيَة.

قَه‌جَكِرْدَن

ك: برينده. [داهيتان، برینی دار.]

ف: شكستن. اَنوار‌كردن.

ع: قَطَع، تَقَطِيع.

قَه‌جَوْبَلا

ك: بالا، قَه‌رِفَه‌واره، به‌ژن، تَوِز. [بِژُن]

ف: بَشَن، بالا، قَدوبالا، قَدوقواره.

ع: قَدَّ، قَامَة، قِيَمَة.

قَه‌جَوَه‌واره

ك: بالا، تَر، نه‌نازه، به‌ژن، تَوِز. [بِژُن]

ف: بالا، بَشَن، اندازه، قَدوقواره، قَدوبالا.

ع: قَدَّ، قَامَة.

قَه‌جَه‌ج

[ك: دَه‌رِيَكه شِلْسَمَنِي تَتِدا دَه‌خَزَنِرَه (قاپی گهره)]

ف: رِيغَال، كاسه، پيمايه، جام. (جام بزرگ)

ع: قَدَح، عُس، رَقْد، قَعْب، قَوَاقِب.

وینده

قَه‌جَه‌هَه

ك: ياساخ، قَرُخ. [رَتَمَدارو، پاران]

ف: قَدْعَن، غَدْعَن، ياساخ، قُرُغ، قُرُوغ.

ع: مَنَع، نَهِي، تَحْذِير، اِنْذَار. مَمْنُوع، خَلُوع.

قَه‌جَه‌هَه

ك: قَرُخ. [پساوان (دارستان يا نالعبارتك كه تاييستی

خاوه‌نيستی و خه‌لكی لی‌ده‌گِیَرِدِرَتومو).]

ف: قُروغ. (جنگل یا علفزار که از مردم منع می‌شود و به مالک اختصاص دارد.)

ع: حَیر، حِمی، اُئف.

قه‌دهر

ک: به‌ش، نویشته. تهره، سه‌مهره. [پاژ، براره، چارمنوس.

کارسات]

ف: بوش، سَمناک.

ع: قَدَر، قِضاء، مُقَدَّر، حادِثَة.

قه‌دهک

[ک: پارچیده‌که. (خامی رنگ‌کراو.)]

ف: قَدَک. (متقال رنگ شده)

ع: قَدَک.

قه‌دهم

ک: پا، هَنگاو. [پن، شتار]

ف: پا، گام.

ع: قَدَم، خَطوَه، رَتوَه.

قه‌ده‌مخیر

ک: خورشپا. [بیریل‌مخیر]

ف: خَجِسْتَه‌پا، سپیدپا، نیک‌پی، خَجِسْتَه‌پی،

فرخنده‌پی، خوش‌پی.

ع: مُبارکُ القَدَم، خَیرُ القَدَم، مَسْعُودُ القَدَم.

قه‌ده‌مشور

ک: به‌دپا. [بیریل‌مشورم]

ف: دژپا، سبزیپا، دژپی، شوم‌پی، بدپا.

ع: مَشْوَرُ القَدَم.

قه‌دیفه

[ک: خاری]

ف: قَدیفه، هولِه، آب‌چین.

ع: قَطِیْقَة، قَرطَفَه، قَطِیْنَة، خَمَلَة.

قه‌دیم

ک: بروگ، هریوگ، کوزه. [هریو، بری‌سره‌تا]

ف: قدیم، باس، جاوید، دیرینه، کهنه، باستان،

بو‌باش، دیرین.

ع: قَدِیم، دَه‌ری، قُدَمُوس، قِد‌ماس، قَن‌فَرش،

خَن‌دَرِیس، مُتَد، قَن‌سَری، اَز‌کی، عَتِیق، عاتِق.

قه‌دیمیگهل

ک: سالدارگهل، سائقره‌گهل، پیشینیگهل، گوزه‌شته‌گهل.

[پیشینیان]

ف: نیاکان، پیشینیان، گذشته‌گان، پیران،

سال‌خوردگان.

ع: قُد‌ماء، مُسَنین، مُعَمَّرین، شیوخ، اَه‌مام، هَر‌می،

هَر‌مین، مُقَدِّمین، اَسلاف.

قه‌رایه

[ک: ده‌ری گمره‌ی شراب.]

ف: قَرایه، صُراحی.

ع: ناجود، صُراحیّه.

وینه

قه‌راخ

ک: قمرخه، چه‌مک، کَنار. [نیرار]

ف: کران، کنار.

ع: حَرف، سیف، طَرَف، حافَة، حاشِیَة، جانب.

قه‌رار

ک: په‌یان، بره، ستار، پایداری. [به‌تین، راوستاری،

دام‌عزان]

ف: سامه، هرنیز، پیمان، هال، خُست، پایداری،

آرامش.

ع: قَرار، عَهد، مُعاهَدَة، مُبات، سَکون.

قه‌رارداد

ک: ته‌ی، بره، په‌یان. [به‌تین‌دان، یدکلایی‌کردنره، برینره]

ف: سامه، هرنیز، پیمان.

ع: قَرار، عَهد، شَرط، ثَبانی، مُواضَعَة، مُوافَقَة.

قمرارگا

ل: ررینگا، ره‌قره‌گا، نارامگا، ستارگا. [شوتنی نؤقره‌گرتن.

(ستارگای مرژده یا گیانداران.)

ف: بـِرواز، کُنام، هالگه، خُستگاه، آرامگاه.

(قرارگاه آدمی یا حیوانات)

ع: مَقَر، مُسْتَقَر، مَسْکَن، مَمان.

قمران

[ل: قران (پاری یلک مسقالی زیو، سکهی ئیران.)

ف: قران، هزاردینار. (پول یک‌مئقالی نقره،

سکهی ایران)

ع: قَران، وِدَق، وُدَق، وِدَق، وِدَق.

قمراو

ل: شهرنم. [نارنگ]

ف: شَبَنَم.

ع: نَدَوَة، نَدی.

قمرپوز

ل: کاسه، قارپوز. [بزی چرا.]

ف: کاسه، قارپوز.

ع: قَرَبوس، قَرَبوس، قَرَبوت.

وینه-هاپوز

قمرپوز زین

ل: که‌تبه، قارپوز زین. [لوتکی پیشی زین.]

ف: زین‌کوهه.

ع: قَرَبوس، قَرَبوت.

وینه-هیز (۲)

قهرز

ل: رام. [قهره، قهرت، دهرن]

ف: وام، آوام، پام، قام، بام، آبام، سامه. بدهی.

ع: قَرَض، دَین.

قهرزار

ل: بدیکار، وامدار. [کسیتک که قهرزی خه‌لکی له لایه.]

ف: ناشک، نیشک، نلشک، نلشک، نلشک، بدهکار،

وامدار...

ع: مقروض، مدیون، غَرم.

قهرزوقوله

ل: وامداره. [قهرزی پرزبلاز.]

ف: قرض و قوله.

ع: قُروض، قِراض.

قهرسه‌قول

ل: تهرس، پهرن. [تهرسه‌قول]

ف: سرگین، پَهرین. [تَرک]

ع: خُره، روژ، زیل، نثیل، بَعَرَة، جِلَة، دَبَلَة، فُتَة،

عُرَة، مَداد، سِرَجین، سِرَقین.

قهرسه‌قول خله‌وکه‌ره

[ل: گورخلیتکه، گورگلینتکه]

ف: چَلاک، چَلاَنک، خُروی، خُزوک، خوزدوک،

گوزد، گوگار، گوگال، سرگین‌گردان،

سرگین‌گردانک، سرگین‌غلطان.

ع: مَنَدوسه، خُفَسَة، خُفَساء، جُعل.

وینه

قهرقاؤل

ل: چۆز، مره‌کینی. [بالدارنکی کللدریژده.]

ف: تَرَنگ، توژَنگ، جوزبور، چورپور، بور، چور،

تَدرو، تَدَرْد، تَدَو، قرقاؤل، خروس کوهی.

ع: تَدرو، تَدَرُج، دیک بُری.

وینه

قهرقه‌شه

ل: گینه‌دل، ده‌چدل، ده‌نگه‌شه، شه‌لتاخ، دبه. حوله‌سی.

[تَشقه‌له. مشتومر]

ف: خَرخَشه، غَرغَشه، قَرَقَشه، خَرَسه،

خَرَجِسْتَه. ذَبَه، شَلْتاق.

ع: ضَغَو. نِزاع. جِدال.

قهرن

ك: سه-ساڤ. [سهده، (ههنگه) كس به مانای سی سال

به کاریان هیناره.]

ف: قرن، سنده. (بعضی بر سی سال اطلاق

کرده اند.)

ع: قَرْن، جیل.

قهره

ك: رهشایی. [رهشیتی]

ف: سیاهی. (تُرک هم «قهره» گوید.)

ع: سَواد.

قهره

ك: نشانه، دیار کرد. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه.

ع: سِمَة، وَسْمَة، علامَة.

قهره

ك: توغن، قهره، نهریک. (قهره که فتق) [توغن، نهریک]

ف: گرد، گرداگرد، نزدیک. (گرد چیزی افتادن)

ع: حَوْل، قُرْب.

قهره بالغ.

ك: جه-بال. [پرایسی ناپوره له شورنیک. (رشه ده کی

تورکیه.)]

ف: جنجال. (تُرکی است.)

ع: ازبحام، اجْتِماع.

قهره بوو

ك: قهره بوی، چیره. [بژاردنره، هینانره جی]

ف: شبیان، داشن، داشاد، پاداش، چهره. سزا.

ع: ثَلَاثِي، ثَلَاثُك، جُبْران، جَزَاء، أَجْر، دَین.

قهره بوول

ك: پورل رهش. [پارهی رمشی مسین که سه دانسی یك

قران - واته بیست شایی یا هزار دینار - بووه.]

ف: پَنَشِیز، پَنَشِیزه، پَنَشِی، بَچِیز. (پول سیاه

مسی که یکصد دانه از آن یک قران بود، یعنی:

بیست شاهی، که هزار دینار باشد.)

ع: فُلُس، فُلُوس.

قهره چنخ.

ك: دلو، چه ندریز. به دریز. [چهنور. زمان بیس (رشه ده کی

تورکیه.)]

ف: چانه زن، سیاه چانه، سیه چانه، چانه سیاه.

بدگو. (تُرکی است.)

ع: شَطَاح، مِهْدار، ثَرثار، وَعَواع، غَیَاب، عَیَاب.

قهره چوون

ك: تاق. (قهره چوون بریا: تاقیان نه ما.) [تاك، دانه]

ف: سیاهی، سیاهی بیابان. (پسین نفرشان

نابود شد.)

ع: سَواد، فَرْد.

قهره چی

ك: کاولی، بیژنگ فروش. [قهرج]

ف: کاولی، غُرْبیل باف.

ع: کُریالی، کُرماني.

قهره زاج

ك: قهره قاز، گریزك، هرزه، چناکه شکیاک، هرزه ریز.

[گُزك، زُزُزلی، فِریرس]

ف: هرزه گو، گریزك.

ع: هَرع، هَرَمَع، كَثِیرُ البُکاء. شَطَاح، شُریر.

قهره سۆران

ك: چهته، دزگیر، رادار. [ژاندارمی جرده گر.]

ف: قهره سوران، راه دار.

ع: اَمْنِیَة.

قهره سوه

[ك: جۆره تۆنگىكى مسينه.]

ف: قَراسَبو.

ع: قَرا، قَرع.

وینه

قهره قازر

ك: قازر، گرینۆك، فره گرى. [گۆزك (مندالتيك كه زۆر

ده گرى).]

ف: وقوقو، گرینۆك. (بچماي كه زياد گريه

كند.)

ع: فرع، فرع، مَرْمَع، بَكِي، بَكا، كَثِيرُ الْبَكا.

قهره قازره

ك: گريان. [شيون (گرياني زۆر).]

ف: زاراي. (زياد گريستن)

ع: تَضَرُّع، قَلَق، اِنْزَاج، قَلَقَة.

«قهره قرووت»

ك: كه شكه رشه. [جۆره كشكيكه. (وشه يكي توركيده).]

ف: تَرِيه، تَرِيك، تَرِيك، تَرَف، سياه كشك،

كشك سياه. (تركي است.)

ع: مَصَل، طَرِيق.

قهره قوش

[ك: نهخزشينيكي نسه. (ماده يكي وشكه كه لاملاراي

دست يا پيئى نسهپدا دوده كهرت).]

ف: عَرَن، قراقوش. (ماده اي است خشك كه در

پهلوي دست يا پاي اسب به هم مي رسد.)

ع: عَرَن، عِرَان، عَرْنَه، أَعْظَمُ السَّبِق.

«قهره قوش»

ك: هه لۆ. [بالنده يكي وشي راه، وشه يكي توركيده].]

ف: آله، آلوده، قهره قوش. (نوعی از مرغ شکاری

است كه سياه رنگ است، تركي است.)

ع: عَقَاب.

قهره هينا

ك: پشتار، دوانچه. [دومانچي دهم بلاز].]

ف: قهره مينا، تپانچه. (طپانچه ي دهن گشاد)

ع: قَرَامِيَّة، طَبِيئَة.

وینه

قهره نفلول

ك: ... مينه ك. [گۆنگي بچوروك له تهرى مينه ك. (پهره

زۆره كه مينه كه و پهره كهمه كه قهره نفلول، به مينه كي

چينيش كه وش و بزغوشه هره ده ليتن: قهره نفلول].]

ف: قرنفل. ميخك. (پُرپر را ميخك و كَمپر را

قرنفل مي گويند. ميخك چيني را هم كه سياه و

معطر است قرنفل گويند.)

ع: قَرْنَفُل.

وینه

قهره واش

ك: كاره كمر، زهرخري. [كنيز، كاره كمر]

ف: داه، كنيز، زرخريد.

ع: جارية، سُرِيَّة، خادِمَة.

قهره ول

ك: پۆس، دېدوان. [سواري چاوديري لشكر].]

ف: يَزَك، پُست، قَلاوَن، ديده بان. (سوار

مُسْتَحْفَظ لشكر)

ع: جِلَوَان، رَيِيَّة، طَبِيئَة.

قهره ول

ك: نشان، نشان گرتن. [نامرزي تاييئي نيشانه گرتن له

تفنگدا].]

ف: خيكال، نشان، قراول. (قراول تفنگ رفتن)

ع: غَرَض، نَيِشان.

«قهره ول»

ك: پاسدان، چاته. [نیشگر (وشه يكي توركيده).]

ف: یزک، پاسبان، دیده‌بان، قراول. (ترکی است.)

ع: خفیر، حارس، مُسْتَحْفِظ، قراغول.
قهره‌ونه

ل: کرم. [کرمی میوه‌ی رشک‌بو.]

ف: کرم، (کرم میوه‌ی خشکیده)

ع: اَرْضَة.

قهره‌وی

ل: قهره‌بو، چیره، پاداشت. [یژاردن، هینانورجی]

ف: داشن، داشاد، پاداش، شیان، چهره.

ع: ثلاثی، ثَدَارُک، جُبران. جَزَاء، دین، أَجر.

قهرین

ل: هارسر، هارچه‌شن، وک. [هارتا]

ف: سَجاهَر، همال، همسر، همتا، مانند.

ع: قَرین، نُظیر، شَبیه، مَثیل، عَدیل.

قهرینه

ل: شَوْن، نشانه. [نیشانه، دروشم]

ف: نشان، نشانه، رهبر، راهنما.

ع: قَرینَة، عَلامَة، دَلیل.

قهرینه

ل: چه‌شن، هارچه‌شن، هارده‌س، به‌رانبه‌ر، وک. [هارتا،

هارشیره]

ف: مانند، جور، همتا.

ع: مُطابِق، مُوافِق، مُشابه، شَبیه، نُظیر.

قَه‌زا

ل: توره‌ه. [کاره‌سات، به‌لا، چاره‌نوس، براوه]

ف: سَنگول، سَمناک.

ع: قَضاء، قَدَر.

قَه‌زا

ل: ناره‌خت، بگردگ. [تَیپِرِیو (نوتِرِیک که کاته‌کی

بسرچوره.)]

ف: ناهنگام، گذشته. (نماز خارج از موقع)

ع: قَضاء.

قَه‌زاوَهت

ل: دادرسی. [دادوری]

ف: دادرسی، دادگری، دانوری، داوری.

ع: قَضاءَة، حُکومة.

قَه‌زاوَه‌کَهرِین

ل: دهره‌وگه‌پَین. [دوررخ‌مرویی به‌لا. (مبست

خیتروخیراته.)]

ف: آسیب‌گردان، دردگردان.

ع: صَدَقَة، فِدِیَة.

قَه‌زاوَن--قَه‌سَخوان

قَه‌زِیه

ل: کار. [مسهله]

ف: کار.

ع: قَضِیَة، اَمَر.

قَه‌زِیه

ل: پارچه، تیکه. [رسته، برگه، پش (بشیک له لسه.)]

ف: پارچه. (قسمتی از سخن)

ع: قَضِیَة، جُمْلَة.

قَه‌سَاس

ل: خوین‌خواهی. [داواکردنی تَوَلّی کوژراو.]

ف: شَله، شیان.

ع: قِصاص، ثار، ثَوْرَة، مِثال، بَواء، اِبائَة.

قَه‌ساو

ل: کُشتکار، گوشت‌فروزش. [نمر کسی ناژده‌ن سرده‌پریت

یا گوشتی ناژده‌لی سرپر او ده‌فرۆشیت.]

ف: کُشتگر، کُشتکار، گوشت‌فروش.

ع: قِصَاب، شِصَاب، نَخار، لَحام، جِرَاز، هَسهاس،

سَاطِر.

قه ساو خانه

ل: کورتا ساو خانه. [جنگی نازدهن سر برین.]

ف: کُشتار خانه، کشتگر خانه.

ع: مَسْلَخ، مَذْبَح، مَجْزِر، مَنَحَر.

قه ساوی

ل: کورتاری. [کلری قساب.]

ف: کُشتگری.

ع: قصابه، جزاره.

قه سخوان

ل: قه زوان، ونه تهق، ون. [قَسَمَوان (تورک پیی ده لَین:

«چَتلا تَروچ» یا «چَتلا غَروچ».]

ف: وَن، بَن، بَهَن، کَن. (تُرک «چَتلا نَقوچ» یا

«چَتلا غوچ» می گوید.)

ع: حَبُّ البُطْم، حَبَّة الخَضِرَاء، بُطْم.

قه سد

ل: نیاز، هروس، گرم، گهرک. [خِیال، خواست. مرخ]

ف: مَلْجَک، هوس، گراه، گرایش. خواست،

خواهش. آهنگ، هنگ، آغاز، پی، پیگار، سَر.

ع: قَصَد، هَم، وَحی، وَحی، وَکد، عَزَم، نِیَّة، تَثْوِی،

اِرَادَة، غَوَز، غَرَض، نَحْو. صَدَد، صَنَعَت، مُرَاد.

قه سر

ل: کورتا. [خانوبهری گوره و جوان.]

ف: کاخ، کوشک.

ع: قَصْر، صَرَح.

وینَه ← کاخ، کُشک

قه سیر

ل: کورتا، کورتا کردن. [کورت کردنوه (واک: کورت کردنهری

نورژ).]

ف: کوتاه کردن. (قصر نماز مثلاً.)

ع: قَصْر.

قه سروجهم

ل: کورتا سوریه لک. [کورت کردنهر و کز کردنهری نورژ له

سغردا.]

ف: کوتاه و سرهم، کوتاه و روی هم.

ع: قَصْر و جَمع.

قه سس ← قه سد [سورکه لک کراوه.] [عفف (قص) است.]

قه سوت

ل: دلرشی، بددلی، دلچپه لی. [دلرشی]

ف: ترمک، بدلی، سیاه دلی. (قَسَوَت قلب)

ع: قَسَوَة، قَسَاوَة.

قه سهب

ل: کهرپز، لَزخ، زَل. [درمختیکه له قامیش ده چیت.

هروما: قامیش]

ف: لوخ، کوخ، هیرون. نَی.

ع: حَلْفاء، قَصَب.

قه سه به

ل: گهردهی، شاره برچکلانه، شار. [شارزچکه]

ف: تومَن، شهرچه. (قَصَبچه)

ع: قَصَبَة.

قه سه م

ل: سوتن. [سوتند، سزکند]

ف: سوگند، سامه.

ع: قَسَم، یَمِین، کُذُوع، أَلُوَة، أَلِیَّة، حَلَف.

قه سه م خود ران

ل: هره شه، گورپ شه، هه شه که. ترسانن. [توقانندن،

مترسی خسته بر.]

ف: شاخشانه، خت و نشان، ترساندن.

ع: تَهْدید، اِيعاد، اِرعاد، ...، اِنْذار ...

قسمه شكانن

ك: دروز، پهمان شكانن. [نمبرد نيمسرى سوتند و به لټين.]

ف: سوگند شكستن، پيمان شكستن.

ع: خنځ، غمس، غمص، فجر، نقض العہد.

قه سيان

ك: هراژ. [هه لټنانه، رشانوه]

ف: هراش، مراش، شگوفه، آشگفه، اكماك،

اكماك، برگردانده.

ع: قټي.

قه سيبډه

ك: هه لټسه. [هه لټست]

ف: چكامه، چكامه، چغامه، چغانه، چگانه.

ع: قصيډه.

قه سيل

[ك: جزى سرز.]

ف: خيد، خويد، خسيل. (جو تر)

ع: قصيل.

قه شمير

ك: بدچكه، مديرون. [پيچورى مديرون.]

ف: قشمر، بجهى ميمون.

ع: قشټه.

قه شه

[ك: پيشراى نايى مسيحيه كان.]

ف: كشيښ. (پيشواى عيسويان)

ع: قسيس، شماس، راهب.

قه شهنگ

ك: شيرين، جوان، كه يلان، زړوا. [زړيف، شوزخوشنگ]

ف: شنگ، قشنگ، شيك، سيگ، سيغ، نغر، زيبا،

خوالى، نيكو، خوب، سړه.

ع: رشيق، انيق، بهيج، طرفة، طريف، ظريف،

لطيف، زيان، غبقرى، شارب. نادر، موعجب، زين.

قه شهنگى

ك: شيرينى، جرانى، كه يلانى، زړواى. [شوزخوشنگى،

زړيفى]

ف: شنگى، قشنگى، نساك، افرند، زيبايى،

نيكويى....

ع: بهجة، اناقة، طلاوة، طرافة، ظرافة، رشاقة،

نضارة، نضورة، حسن، جمال، بهاء، زين....

قه ف

ك: قاپ. [بندگه لى قاميش و حديزران.]

ف: بند.

ع: كعب، اُنبوب.

قه فا

ك: پشتمل، پشتسر، پديسر. [پشتمل. دوا]

ف: پس گردن، پشت گردن، نذبال، پشت سر.

ع: قفا، قلاء.

قه فويليهوود

ك: كوجك تير. [تيرتار، ناسانات]

ف: سکنج، غاغاتى، موميائى كوهى.

ع: حفر، قفر اليهود، كفر اليهود، Asphalt.

قه فف

[ك: قاپاق (پيلوى دارين).]

ف: قپقاپ، كفش چوبين.

ع: قبقاب.

وټنى ميه.

قه ففز

[ك: قفس]

ف: قفس، كوفجان.

ع: ققص.

وټنه

قه ففزه

ل: دلایی قاتقات بز که‌لریمل یا کتیب.

ف: قفسه، آشکوب.

ع: قَفَصَة، مُحَفَظَة، طَبَقَات.

قه‌فیز

ل: که‌ریژ، کیله. [قه‌فیژ: پیوانیه‌که بز ده‌خل پیوان.]

ف: کفیز، کفیژ، کویژ، کبیژ، ئرون.

ع: قَفِيز.

قه‌فنه‌س

ل: ناگرخوره. [بالتدیه‌کی نغسانه‌یی ناگرخوره.]

ف: ققنس، آتش خوار، آتش خواره، آتش افروز،

مرغ آتش خوار.

ع: ...

قه‌ل

ل: قالار. [بالتدیه‌که.]

ف: کلاغ.

ع: زاغ، غراب.

قه‌ل

ل: دل، زواندار، گوساخ. [چاونترس، بده‌مرزمان]

ف: گویا، گوینده، گُستاخ، زبانداز، زبان‌آور،

سُخَن سَنَج.

ع: نَطَاق، فَصِيح، طَلِيق، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْق، مِصْقَع،

مِصْطَع، مِصْطَع.

قه‌لاده

ل: گهرده‌نبه‌ن. [ملریتک]

ف: قَلَادَه، گردن‌بند.

ع: وَذِیمَه، قِلَادَة.

وینه

قه‌لاش

ل: له‌رن، بی‌تارورو، داریاز. [بی‌شهرم، گزیکار]

ف: لوند، قَلَّاش، بی‌نام‌وننگ.

ع: قَلَّاش، أَقْلَش، مُحْتَال، خَذَاع، دَسَاس. قَحْبَة.

قه‌لیپ

ل: دل، گیان. [نمدامی سورپنبری خونی لمش. هه‌روه‌ها:

رژح]

ف: دل، جین.

ع: قَلَب، نَفَس.

قه‌لبیر

ل: پیژنگ. [پیژن، له‌بیر]

ف: غَلْبیر، بریزن، پرویزن.

ع: غُرْبَال، سَلْسَال.

وینه-پیژنگ

قه‌لبیر

ل: قز، ناز، قه‌لییه، قنگ‌خولدان. [کهم‌یادان، له‌غیولار]

ف: شَکَنه، قز، غُرْبیل، ناز، گرشمه، لَشک،

تیباش، شَن، غُرْبیله، کاجول.

ع: غُنْج، رَقص، دَلال، غَمْرَة، ثَغْمُن، ثَدْلُل، تَبازِی.

قه‌لبیره-قه‌لبیر [سروکه‌له‌کراوه.] [تخلف «قه‌لبیر» است.]

قه‌ل‌کردن

ل: ک‌پدل‌کردن، ک‌ل‌کردن، برین. [لعت‌کردن به مقمست و

شتی لو چشته.]

ف: بریدن.

ع: قَص، قَصو، قَطع.

قه‌لوده‌ل

ل: قه‌ل، دل، زواندار. [بده‌مرزمان، قسزان]

ف: تروزیان، شیوا، گویا، قَلَنْدر.

ع: نَطَاق، فَصِيح، بَلِيق، ذَلِيق، مِصْقَع، مِصْطَع.

هَذان.

قه‌لوده‌ل

ل: کوتا و شیرین. [کورت و پرمانا، کم و پوخته.]

ف: کوتاه و رسا.

ع: قَل و دَلْ.

قهله

[ك: شوتنی دستپیکردنی یاری هملو کین.]

ف: قَله. (مبدا. الک دولک)

ع: ...

قهله بلزه له - قشقه ره

قهله پویه - قوله

قهله زاره - قشقه ره

قهله منار

ك: فوتور. [کومل کورزی، قهلاچو کردن]

ف: گشتار همگانی.

ع: هور، قتل عام.

قهلای

[ك: سوو کده کراو و بچور ککرامی «قده خیر».]

ف: مخفف و مصغر «قدم خیر» است.

قهلا

ك: دز. [کدها، کدهات، قرات، قدهات]

ف: دز، دز، دیزه، باره، بارو، اورا، آرک، پیواسته،

آنباخون، پنا، پناهگاه، براورده.

ع: قلعة، اطم، حصن، ملاذ، حصار.

قهلاخی

ك: قالاخی، رهش. [پارچی رهش، جلبرگی نازیستی.]

ف: سیاه، جامه‌ی سیاه، جامه‌ی سوک، پوشش

سیاه.

ع: سیلاب، لباس العزاء.

قهلاووشان

ك: بان شان. [سر شان: بشی سر بری پشت، هر ره‌ها:

نملارلای مل.]

ف: سفت، دوش، شانه، سردوش، روی شانه.

ع: کتف، منکب، عاتق، کامل.

قهلاشکین

[ك: تزیی قهلا بیدخین.]

ف: گُشکَنجیر، کوشکَنجیر، دژکوب. (توپ

قلعه کوب)

ع: هادِم، هادِم القلاع.

قهلافت

ك: شیره، قهواره، کده لافِت. [بیچم، قهواره]

ف: دژند، سیما، قواره، ریخت.

ع: سیما، قیافه، هیولی، ترکیب.

قهلافت

ك: پلاریتو. [پرکاری برزبربو.]

ف: پلوپر، ملامال، لُب ریز.

ع: جُمام، جُمَم.

قهلائی بان کتف

[ك: قهلائی دروست کراو لُسر کتیرا.]

ف: پشلنگ، (قلعه‌ی بالای کوه)

ع: قلعة.

وتنه

قهلب

ك: ناروا. [زوغل، نانسِل]

ف: ماخ، ستو، ناستره، نبهره، نازوا.

ع: بهرج، زلف، زائف، قَسِی، قَسِی، قَشِی غیر نافق.

قهلب

ك: ناراس. [دروور، گزیکار]

ف: دغل، دغا، ناراست.

ع: مُتَقَلِب، خَبِیث، مَرِید، عَتِریف، مِلَط، قَطْ.

قهلباز

ك: باز. [قهلمباز]

ف: پَشرش، جَهِش، شَلَنگ، جَسَتن، جَهِیدن،

پَردیدن.

ع: قَلز، وَثَب.

ف: نال، کلک، غرو، ساسر، خامه، قلم.

ع: یراع، یراعة، قلم، مرقم، مزیر، مذبر، ملقاط.
قدهم

ک: چلاک. [داری برزیده بز ناستن.]

ف: نهال، خامه، قلمه، قلم.

ع: غسل، غسیل، عقله، قلم.
قدهم به نکشای

[ک: ناسنیکي نوکثیره که برودی پی دتاشن].
ف: آکس.

ع: ازمیل.

قدهم نه نقاشی

[ک: پینوسی نیگار کیشان.]

ف: قلم نگار، نگار خامه.

ع: منقاش.

قدهم و دهوات ← قدهم مدان
قدهم مبر

ک: قدهم متاش. [چیزیه کی بچکوله به بز قدهم دادن.]

ف: قلم تراش، خامه تراش.

ع: مبراة، مبراء، سکیڼ.

قدهم متاش ← قدهم مبر
قدهم مدان

ک: قدهم دهوات، قدهم و دهوات. [قدهمان: جینگې قدهم و دهوات].

ف: قلمدان.

ع: مقلمة.

قدهم مسر

[ک: پروزیک که قدهمی پی دسرن.]

ف: قلم پاک‌کن.

ع: وقیفة.

قدهم مکردن

ک: برین، پی کردن. [پیراندن به تیخ.]

ف: بریدن، پی کردن، قلم کردن، دوپاره کردن.

ع: قطع، قلم.
قدهم

ک: قوله مه، لرولاق، ساق، ساقون. [نيسقانی به لک.

نيسقانی باسک]

ف: ساق، قلمه.

ع: ساق، قلمه، قصب.

قدهم ندره

[ک: عودال]

ف: قلندر، وارسته.

ع: عارف، عارف بالله، واصل بالحق، متجرد.
قدهم

ک: گزشتن، زل، زلام. [نستوری پرگشت.]

ف: فربه.

ع: سمن، قطور...

قدهم مقل ← که مقل

قدهم مقل

ک: پزیه‌ن. [زاریینی ناژان.]

ف: پوزبند.

ع: حجام، کعام، شبام، فدام، کامة، غامة، قمطار.
وینه ← پزیه‌ن

قدهم

ک: پیچ. [لار]

ف: پیچ.

ع: عوج، اعوجاج، لوی، عمج.

قدهم

ک: قدهمی کردن. [ده‌تپاچینی کولکی ناژان بز دیاری

کردن.]

ف: بریدن، قیچی کردن. (بریدن پشتم حیوانات

برای نشان)

ع: قرض.

قدهچان

[ك: قهچين (ياريه كي بناريانگه كه پاره يا چو توتوك

هدهدهخنه و به دست ديگر نهوه.)]

ف: بازي اى است معروف كه پول يا ريگ را كمى

به هوا مى اندازند و با مشت مى گيرند.

ع: ...

قدهچى

ك: شەلاخ. [قامچى، شەلاق]

ف: قمچى، شلاق، تازيانه.

ع: سوط، قد، مِقْرَعَة، قَمْشَة.

وینه - شەلاخ

قدهچى نه قيزه

ك: نه قيزه قهچى. [شەلاقى نه قيزه دار.]

ف: چار دوال.

ع: مَنخَس.

وینه

قدهك

ك: قهكه، دز ناقله. [دزى ليتهاتود.]

ف: دزد، دزد نبرد، دزد ناقله.

ع: وَرَاب.

قدهكه - قهك

قدهه

[ك: خنجيرى دريژ.]

ف: قَمَه. [دشنة ي بلند]

ع: شَفَرَة.

وینه - دشنه

قدههر

ك: مانگ. [ههيف]

ف: ماه.

ع: قَمَر، نَيْرِ اصغر.

قهن

[ك: قهند، شه كرى درشت.]

ف: كُند، كاند، قُند، ابلوج، پانيد.

ع: قُند، فانيد. (سُكُ)

قده ناهات

ك: كارتز. [ناوتك كه له بن زويهوه دهردههين.]

ف: كاريژ، كهريز.

ع: قَنَاق.

قده ناهات

ك: شيرين پەز، شيرينى فرزش. [شيرينى دروستكر.

(گوزدروى «قناد».)]

ف: قندريز، شيرينى پز، شيرينى فروش.

(مصحف قناد است)

ع: قُناد.

قده ناره

ك: چەنگە ك. [قولاپى گۆشتفرۆش.]

ف: قناره، كناره. (قلاپ قصابان)

ع: مِعلق، قنارَة.

قده ناري

[ك: كنارى (بالنديه كى بچورك و دنگ خزشه.)]

ف: قنارى. (مرغى است كوچك خوش صدا.)

ع: كَنَارِي.

قده ناس

ك: خاكريژ، زويلگا، به فرماناز، سهريوان. [زويهك كه له

دهوريوى زويهكى تر دايه.]

ف: پيرامون. (زمينى است كه در زوايى ملك

ديگرى باشد.)

ع: حَرِيم، مَرَبِد، كُنَاسَة.

قده ناهات

ك: قتيات، سازگارى. [به كم رازى بودن، سازان]

ف: توسَنگ، کُرسَنگ، کُرسَنج، خُرسَندی،

کَم‌کامی، کَم‌خوری، سازگاری.

ع: قَناعَة، قَناتَة. رِیاضَة، کَفُ النّفس.

قهنتهر

[ک: ..... ']

ف: قَنَتَر. (دو سره بستن اسب مثلاً).

ع: قَنَطَر.

قهندان

[ک: قَنان، شەکردان]

ف: قَنَدان.

ع: سُكْرِيَّة، کوب.

قهندیل

[ک: چرادان: جینگچرا.]

ف: خَوَله، چراغواره، چراغبره، چراغواره،

چراغدان.

ع: نِبراس، مِشکوة، مِصباح، قَنَدیل.

وینف—چرادان

قه‌ننه—قَلیان [ارشیدی کرمایی.] (کرمایی است.)

قه‌نووسی

ک: رَش، مَشکی. [سیا (رَمشی تَزخ).]

ف: سیاه، مَشکی. (سیاه خیلی تند)

ع: اَسود، حَالِک.

قه‌نی

[ک: ناری تایبته بَز سَگ.]

ف: از اسامی سَگ است.

قه‌واخ

ک: قارَخ، قولاخ، خلیف، پَوس. [قابَلزَخ، بَروگ]

ف: قَباق، قَباخ، پَوست.

ع: غِلاف، قِلافَة، قِشر، جِلد.

وینف—قَهْلَز

قه‌واره

ک: نَه‌نازه. [نَه‌نازه‌یک پارچه که بشی جِلَبک بکات.]

ف: قَواره، اندازه. (یک مقدار پارچه که اندازه‌ی

یک تیکه لباس باشد.)

ع: قُواره، وَدَارَة.

قه‌واره

ک: قَه‌لافَت، تیر، بالا. مِیَن. [قَه‌باره]

ف: رِیخت، پِیکَر، بالا.

ع: قَد، قامَة، تَرکیب، جُئَة، قَوام.

قه‌واله

ک: نَرِشته. [قَباله: تاپِزی مَولک.]

ف: بَیله، بَیَلِک، تَرده، تَزده، تَورده، چَک،

چاک، قَباله.

ع: سَنَد، حُجَة، وَصَر، وَصِیرَة، رَقِیمَه، مَکتوب،

قَبالَة، مَک.

قه‌وام

ک: پایداری. سَقام، سامان. [دام‌زَن، رَکَرِینکی]

ف: پایایی، پایداری، سامان.

ع: قَوام، نَوام، نِظام.

قه‌وام هاتن

ک: هَده‌وِیون، سَفته‌وِیون. [خَستِیرونه]

ف: خَستیدن، خَست‌شدن، سَفت‌شدن، قَوام‌آمدن.

ع: خُثور، اِغْتِلاط، غِلْظَة، تَقَوم.

قه‌وانچه

ک: حَدرانچه، پَدرت. [فَری، تَورپ]

ف: پَرتاب.

ع: سُقَوط.

قه‌وانچه‌دان

ک: حَدرانچه‌دان، پَدرت‌دان. [فَری‌دان، تَورپ‌دان]

ف: پَرتاب‌کردن.

ع: قَذَف، رَمَى، طَرَح، إلقاء، ثَبَذ.

قەرچە

ك: دەم چۆرۈلە. [چىناكچىرولاندىن بە دەمى كراۋە. (ۋەك:

بىنىتت جازىن.)]

ف: خايش، خاييىدن، جاييىدن، ژاۋخايى.

(جاييىدن سىقىز مىثلاً.)

ع: عَنكَ، لَوْك.

قەرۋە

ك: گۆز، گۆلگۆز، زىيارەت. [قېرى]

ف: گور، مَفاك، ستودان، استودان، آرامگاه،

دخمە.

ع: قَبِر، رَمَس، جَدَث، غِيَاب، ضَرِيح، ثَرِيَّة، مَدْفَن،

مَرَقَد، مَضْجَع، مَزَار.

قەرۋەخە

ك: قەرەخ. قەرە، توخن. [كىنار، لىتوار، تىخون، نىزىكى]

ف: كَنار، گورد.

ع: طَرَف، حَرْف، حَوْل.

قەرۋەسان

ك: گۆزخانە، زىيارەتان، [قېرىستان، زىيارەتلان]

ف: مَرْزَغَان، مَرْزُغَن، گورستان، گورخانه.

(قېرىستان)

ع: مَقَابِر.

قەرۋەكىن

ك: گۆزىكەن. [قېرىلەكەن، گۆزەلەكەن]

ف: گوركىن.

ع: حَفَار، نَبَاش.

قەرۋەكەنكە - **قەرۋەكەنكە**

قەرۋەھەلەكەتەن

ك: گۆزىكەن. [ھەلەكەتەن، قېرى].

ف: گور بەھەمزدەن.

ع: نُبِش.

قەرۋە

ك: نويشتە، رەسى، ياداشت. [بەلگى گەيشتەنچى].

ف: چىك، نوشتە، رەسىد، يادداشت.

ع: قَبِض، الواصل.

قەرۋەس

ك: كەوان. [كىمان (كەلۋى نۆيمە).]

ف: كمان. (برج نەم)

ع: قَوْس، بُرْجُ القَوْس.

قەرۋەس قەرۋەج

ك: ھەسارەزەپىنە. [كۆلگەزەپىنە]

ف: تىراۋە، سرگىس، سدگىس، كمان رستم، كمان

زرىن.

ع: قَوْس قُرْج.

قەرۋەل

ك: ۋتە، ۋتە، ۋتار، قەسە. [گوتە]

ف: گُفَت، گُفَتە، گُفَتار، نولە، سخن، دازە.

ع: قَوْل، كَلَام، لَفْظ

قەرۋەل

ك: گُفَت، بەلەن، شەرت، پەيمان. [مەرج]

ف: سامە، گُفَت، پَيمان، زَبان. (قولدادان،

زبان دادان)

ع: قَوْل. عَهْد. شَرَط، ميثاق.

قەرۋەلەن

ك: دەرگەردەن. [تەبەلەندەن، بەخشىن بە پىتى شرە. (ۋالە:

تەبەلەننى زەكەت.)]

ف: دەرگەردەن، بىرون كەردەن. (برون كەردەن زەكەت

مىثلاً.)

ع: إِخْرَاج.

قەرۋەلەن

لک: گفتدان. [بدلتیندان]

ف: گفتدان، زبان دادن.

ع: عهد، ثَعْدٌ، ثَقْبُلٌ، شرط.

تہوم

لک: کس. [خزم، خویش]

ف: خویش، خویشاوند، اویس، پیوند، خانواده.

ع: قوم. قَرِيبٌ. عَصْبَةٌ، فَصِيلَةٌ، قَبِيلَةٌ، عَشِيرَةٌ،

طائِفَةٌ...

تہومی

لک: کس. [خزمايتی، خویشی]

ف: خویشی، خویشاوندی، اویسی، پیوندی.

ع: ولاء، قَرَابَةٌ، قَوْمِيَّةٌ، اُسْلُوفَةٌ، صِهْرٌ، مُصَاهَرَةٌ.

تہوول

لک: گوارا، سدن، گرتن. [پسند، پسند کردن، و مرگرتن]

ف: بیواز، سپاس. گرفتن، پذیرفتن.

ع: قبول. اِجَابَةٌ.

تہوول کردن

لک: گلهودان. [گلدانود، و مرگرتن]

ف: پذیرفتن.

ع: قبول.

تہوت

لک: هیز، توانا، تاؤشت. [روزه]

ف: تَنُو، تَوَان، تَوَانِي، يَارَا، نِيرُو.

ع: قُوَّةٌ، قُدْرَةٌ، طاقَةٌ.

تہوی

لک: قَزَل، کلفت. [نستور]

ف: سَتَبَر، کَلَفَت.

ع: ضَخِيم.

تہوی

لک: زُوردار، به گِر، توانا. [بهیز]

ف: زورمند، پُرزور، توانا، نیرومند.

ع: قَوِيٌّ.

تہهار

لک: ویران، کارل، خاپور. [رمار]

ف: ویران، خاپور.

ع: خَرَابٌ، مُنْهَدِمٌ.

تہهار

[لک: بغری زَر، خوازهید.]

ف: برف فراوان. (مجاز است.)

ع: اِثْلَاجٌ.

تہهر

لک: تار، تین. [تیریدی]

ف: تَفَتٌ، غَرَسٌ، آرد، ریس، خَشَمٌ، کینه، فدوک.

ع: قَهَرٌ، غَيْظٌ، غَضَبٌ، وَحَرٌ، شَنْفٌ، قَلِيٌّ، شَنَّا...

تہهقهه

لک: تَرَه، نانا. [تلکی پیکنین.]

ف: قاهقاه.

ع: قَهْقَهَةٌ، قَحْقَحَةٌ، قَرَقَرَةٌ.

تہی

لک: هه زار، هه سیان، هه تهاوردنوه، هه له وهاردن. [رشانوه]

[هه له تینانوهی خواردن.]

ف: هه راش، مراهش، اکمال، اکماک، شگوفه،

اشگفه، برگرداندن. (برگرداندن خوراک)

ع: قِيَاءٌ، سَنَقٌ، قِيَاءٌ، شَعٌ، اِنْتِاعٌ، اِسْتِفْرَاحٌ، هَوَاجٌ،

هَوَاجٌ.

تہی

لک: بدن، دورقهی، دوریدن، دوریدس. [بغند، بس، پهبوند]

ف: بَند، دَرَبَند.

ع: قَبْدٌ.

تہیلار

[ك: نینزکی درژی یه کسم که دیتاشن.]

ف: قَیَار. (زیادی سَم چارپا که می تراشند.)

ع: تَطْلِیف.

قهیاره

[ك: ششیری راست.]

ف: قَدَّارَه، غَدَّارَه، كُتَّارَه، كُتَّالَه. (شمشیر راست)

ع: صَارِم، عَضْب، قَدَّارَة.

وینه

قهیاس

ك: وه كزانی، وازانی، نه نازه گپی، بهرورد دان. [بهرورد کردن

و هه تسنگاندنی دروشت پینکوه.]

ف: آدگر، چنان دانی، سنجش.

ع: قِیَاس، اِقَاسَة، مَقَاسَة. تَشْبِیه. تَقْدِیر.

قهیاسه

[ك: بارمندی دمووین که نه لئه یه کی ناسنی به سروره

دبهستن.]

ف: آياسه، کیمیای، نوار. (تنگ نخى که حلقه ی

آهن بر سر آن بندند.)

ع: وَضَن، وَضِین، بِطَان، سَلِیفَة.

قهیتان

[ك: تنانیکه له هوروشم ده چریت. (بناوبانگه.)]

ف: قَیْطَان. (معروف است.)

ع: ضَلِیرَه، مَرِیرَة، بَرِیم، قَیْطَان.

قهیتران

[ك: گیایه که.]

ف: قَیْطَرَان.

ع: قَیْطَرَان.

وینه

قهی چاکا

ك: لهی چه نه کا؟ چه نه ری؟ [لهیچیکا، لهیناكا، چی

نییت؟]

ف: چه می شود؟

ع: مَا نِصِیر؟ ما یِکون؟

قهیچه

[ك: لهو دارانی به باری پانیدا ده رین له بنمیچ بز

تمختبند کردن.]

ف: قَیْچَه. (چوب های عرض سقف قاپ اندر قاپ)

ع: ...

وینه - شویوت (۲)

قهیچی

ك: دویرده. [دویرده، مقست]

ف: قیچی، دوکارده، جامه پُر.

ع: مَقَص، مَقْد، مَجَر، مَقَطَع، فِرِزِل، مِقْرَاض،

مِقْرَاضِین، جَلَم، جَلَمَان.

وینه - دویزده

قهیران

ك: ناگه، ناگه، ناخگه. [جنگی متری نه خوش یا

مندالی تازه لدا یلهور.]

ف: آستان. (هنگام خطر بیمار یا بچه ی تازه

زاییده)

ع: قِرَان، بُحْرَان، عُقْبَة.

قهیره

ك: کار که رده، له کارده رهاگ. [راهاتور (وهك: نسپی

راهاتور.)]

ف: کار کرده، آزموده. (اسپ از کار درآمده مثلاً.)

ع: مُدَرَّب، مُجَرَّب، مُعَرَّن، كَهْلَة.

قهیصری

[ك: چند دورکان له گومزیکدا.]

ف: قیسری. (چندین دکان دو یک گنبد)

ع: قِیسَرِی، قِیهَنَرِی.

قهیسی

ك: شلانه کورت. [لهیسی وشک.]

ف: قیسی، زرد آلو خشکه.

ع: مَشْمِش، یَبِیسُ المِسمِش.
قیسی بادم

ل: جه‌رزنه. [ناوکی قیسی ددرده‌هتین، کاکلی بادم یا گوتز ده‌خنه چنگه‌کی و رشکی ده‌کن.]

ف: سَرْمَش، خوبانی، گوزاگند. (زرد آلو را هسته درآورده به جای آن مغز بادم یا مغز گردو گذارند و می‌خشکانند.)

ع: مَلَوَز، مَشَلَوَز.

قیی کردن

ل: ه‌ل‌م‌ه‌واردن، ه‌ه‌رازیان. [رسانه، ه‌ل‌ه‌تیاره]

ف: برگرداندن، ه‌راشیدن.

ع: قِی، ثَق، سَنَق.

قیماخ

ل: ناردورزن. [نارد نه نار رونی قرچلدا سور ده‌کنمه و ناری کرلار ده‌کن به سربدا و به شه‌کر یا به خاک‌قشمه

د‌یخون، بۆ رنی زه‌سان باشه.]

ف: کاجی، آوماج، قیماق. (آرد را توی روغن داغ سرخ کرده، آب جوشیده بر آن ریزند و با شکر یا خاکه‌قند می‌خورند، برای زن نوزاییده خوراک سالمی است.)

ع: خُرْسَة، خُرْمَة، فَرِیْقَة، حَرِیْرَة، عَصِیْدَة.

قیماخ

[ل: سَوشِر (به شیر درست ده‌کرتت.)]

ف: کِیماک، قیماق. (با شیر درست می‌کنند.)

ع: وَکِیْقَه، رَغِیْقَه.

قیملکا

ل: خوه‌یزا. [با وایت، گرنک نیه.]

ف: با شد، زیان ندارد.

ع: مَایَضُن.

قییم

ل: س‌ر‌پ‌ر‌س. [س‌ر‌پ‌ر‌ست، به‌خ‌ت‌و‌کر]

ف: س‌ر‌پ‌ر‌س‌ت، پ‌ر‌س‌تار.

ع: عِض، قِیَم. (از طرف قاضی، اگر طرف میت باشد او را «وَصِی» گویند.)

قیافه

ل: ق‌ل‌ا‌ف‌ت، ش‌ی‌و‌ه، د‌ی‌م‌ن. [ی‌ی‌ج‌م، ه‌م‌ر‌و‌ه‌ا: ن‌ا‌س‌ی‌ن‌ی ر‌ه‌گ‌ز‌ی ک‌س‌ی‌ک ل‌ر‌و‌ی د‌ی‌م‌ن‌ی‌ه‌ه.]

ف: د‌ر‌ز‌ند، ش‌ی‌و‌ه‌ش‌ن‌ا‌س‌ی، ر‌و‌ش‌ن‌ا‌س‌ی.

ع: قِیَافَة، سِیما، هِی‌وَلِی، مَعْرِفَة الا‌ث‌ار.

قیامت

ل: ر‌ز‌ز باز‌خ‌واس، ت‌ه‌ر د‌ن‌یا. [ر‌ز‌ز‌ی ل‌ت‌ی‌ر‌س‌ن‌ه‌ه، پ‌ا‌ش‌م‌ر‌ز‌ز]

ف: خ‌ن‌ی‌و‌ر، خ‌ی‌ن‌و‌ر، خ‌ن‌ی‌و‌ر، ر‌س‌ت‌خ‌ی‌ز، ر‌س‌ت‌ا‌خ‌ی‌ز،

س‌ت‌خ‌ی‌ز، س‌ت‌خ‌ی‌ز، آن‌س‌ر‌ای.

ع: قِیامَة، عِماَة، نُشُور، حُشْر، مَحْشَر، آ‌ز‌فَة.

قبیله

ل: م‌ال‌ خ‌وا، ک‌ا‌به. [ر‌و‌گ‌ی ن‌و‌ز‌ت‌ک‌ر.]

ف: پ‌ی‌ش‌گ‌اه، آ‌ب‌اد، م‌که، ک‌ع‌به، خ‌ان‌ه‌ی خ‌دا.

ع: قَبِیْلَة، مَكَّة، کَعْبَة، بَیْتُ الله.

قبیله‌نما

ل: ک‌ا‌به‌ن‌ما. [ن‌ا‌م‌ر‌ا‌ز‌ی ق‌ی‌ب‌ل‌ه د‌و‌ز‌ن‌ه‌ه.]

ف: ق‌ب‌ل‌ه‌ن‌ما، ک‌ع‌به‌ن‌ما.

ع: بُوصَلَة، حَک، بَیْتُ ال‌ا‌ی‌رَة.

قینه

قیس

ل: ق‌ن‌ج. [را‌ه‌س‌ت‌ار، ز‌ق]

ف: س‌ت‌ی‌غ، س‌ت‌ی‌خ، ب‌ر‌ج‌س‌ت‌ه.

ع: بَرَز، مُبَرَز، مُشْخِص، شَخِیص، ن‌ا‌ت‌ی.

۱- [«قِیَم» به‌خ‌ت‌و‌ک‌ر‌ی‌که که ق‌ا‌ز‌ی د‌ی‌ا‌ری ب‌ک‌ات، به‌ل‌ام

ن‌ه‌گ‌ر م‌ر‌د‌و‌ د‌ی‌ا‌ری ک‌ر‌د‌ی‌ت «وَصِی» پ‌ن‌د‌ه‌ل‌ی‌ن.]

قیترونلن

ل: کله کورکولورک. [فریژن]

ف: دوز و کلک، دغاودغل.

ع: مکر و کید، حیلة.

قیتهمقیت

ل: قوته قوت، قنجه قنچ. [خزرائان و جعیلی کردن.]

ف: جست و خیز، خودنمایی.

ع: اِزْفَنَة، طَمران، وکبان.

قیج

ل: چارقیج. [کسیک که چاری غزی دینیتسره یلک تا به

شوردا بیینیت.]

ف: موژان. (کسی که چشم خود را تنگ کند تا

در شب ببیند.)

ع: آشوس، آخر، خَزر، موصوص.

قیجه «قیج» [پیتی «ه» بز دواندن یا بز ناسراوید.] (ها برای

خطاب یا عهد است.)

قیجه وکردن

ل: چارقیج کردن. [چار هتانهوه یلک بز باش بینج.]

ف: موژیدن، چشم تنگ کردن. (که درست ببیند.)

ع: ششاورس، ثخارر، تَدَنفَش، تَدَنقَش.

قینفا

ل: کینفا، کوتنفا، سهگون. [کاریدمستی دی.]

ف: کدخدا، ده خدا، ده خان، ده بان، کدیور.

(بزرگ ده)

ع: فرناس، کاخیه، دهقان.

قیر

[ل: قیل]

ف: قیر، کرف، کُرف، کُزف، کُزف، گُشف.

ع: قار، قیر.

قیرات

[ل: هینده پانایی پنجه یلک، واته: ۱/۲۴ ی گزنگ.]

ف: قیراط. (پهنای انگشت ۱/۲۴)

ع: قیراط.

قیران

ل: قیره کردن. (قالار مدسه لن.) [قیراندن]

ف: قارقار کردن.

ع: نُعیب، نُعبان. ...

قیرسیچم

ل: نه گرس. [رژد، چروک، چه کل]

ف: زفت، ژکور، ژکور، فروده.

ع: نُعیم، قِلزِم، خُسیس، دَنیء.

قیرقاج

[ل: تیرهارشتن به دم سواربود.]

ف: قیقاق. (تیراندازی در سر سواری)

ع: رمایه.

قیرقوله جهفت

[ل: مرژئی نویسک.]

ف: آویژن.

ع: نُشَبه، نُشِق.

قیره

ل: دوه، گه دزل. [قُز]

ف: قُر، قُور، دُبه، قُنچ، غُرْفَنج، دُبه خایه.

ع: مَلتوق.

قیره

ل: واته. [دنگی بالند.]

ف: قارقار. (صدای مرغ)

ع: قَوَقَاة، قَرَقَرَة، بَقْبَقَة، نُعیق.

قیره

ل: قاره. [دنگی قالار.]

ف: خاک، کاغ، غاق، قاغ، قارقار. (صدای کلاغ)

ع: نُعِیق، نُعِیق، نُعِیب، رُعِیب، شَحِیج، قَاقَاة، قَاقَاء، غَاق.
قیرہ

لک: واتہ. [دنگیکہ. (رہلک: دنگی بزق).]

ف: وقوق، واقواق. (صدای قورباغہ مثلاً.)

ع: نُعِیق، نُقِئَہ.

قیرہ قیرہ

لک: قیری زرد. (دنگی بالندہ، قالار، بزق.

دورباریرونہ کمی لبر زردیونیستی.)

ف: قارقار. قاغ قاغ، واقواق. (صدای مرغ، کلاغ،

قورباغہ. تکرار برای تکثیر است.)

ع: نُعِیق، نُعِیق، نُعِیب، رُیِیط، قُوقَا، وُوعَا.

قیر

لک: قولوب، دل. [تبیات، راز.]

ف: جُھِش، سوس، دل.

ع: عِیفَان، شَمَازِوَرَا، نَفَس، طَبِیْعَا. قَہِی.

قیر بردن

لک: قولوب بردن، دل بردن. [رازلیبیرون، تبیات بردن،

حمل نکردن]

ف: پیسودن، خواستن، دل بردن.

ع: مَیل، رُغْبَا.

قیر شیویانہ

لک: قولوب نہ بردن، دل نہ لشتیوانہ رہ. [تبیات نہ بردن، نیز

لیک کردن]

ف: نحواستن، هراشیدن، دل بہ ہم خوردن.

ع: نُقِرُر، تَمَقَس، تَہُوع، اِقہَا، تَنَطُط، عِیَاف،

اِسْتِکْرَا، اِشْمِزَا، اِقہَا.

قیر نہ بردن

لک: قولوب نہ بردن، دل نہ بردن. [بیز لیک کردن]

ف: نحواستن، دل نہ بردن.

ع: مُوَا، عِیَاف، تَقَرُر، تَمَقَس، اِسْتِکْرَا...
قیرہون

لک: دژخوہرلک. [درودل لہ خوار دندا، کمخیز.]

ف: دژخوار، دژخور.

ع: قَار، قَاس، مُقَتَمِی، هَانِغ، مُکِرہ، مُعِیف، مُقَرِر،

مُتَقَس، مَہُوع.

قیرہون

لک: چرولک، دل نہ لشتیرین. [شتیک کہ مرؤف بیتری

لیندکاتہو.]

ف: ورافتادہ، برافتادہ، دل بہ ہم زدن.

ع: مُقَرِر، مُتَقَس، مَہُوع، مُکِرہ، مُسْتِکْرَا.

قیراثن

لک: زیرکان. [زیرکاندن، قیرہ کردن (ی مرؤف یا بالندہ).]

ف: جیق زدن، جیق کشیدن، داد زدن، فریاد کردن.

(انسان یا مرغ)

ع: صِیَاح، رُغَا، رُغَا، نُعِیق.

قیروواژ

لک: زیرکوارک، قیروہز. [قیرایش، ہرامہرا]

ف: جیق وواق، داد و فریاد.

ع: صِیَاح، رُغَا، ضُوضَا، ضَجِج، جَلْبَا.

قیروہزیر- قیروواژ

قیرہ

لک: زیرک. [زیرک (قیرہ) مرؤف یا بالندہ.].

ف: جیق، داد، فریاد. (جیق کشیدن انسان یا

مرغ)

ع: صِیَحَا، ضَجَا، صَرَخَا، رَعَقَا، رَقِیَا، رُغَا، رُغَا،

نُعِیق.

قیست

لک: قسن، بدش، وارہ. [پاژ.]

ف: ورشیم، فرشیم، بخش، لخت، تہر، تہرہ،

پارہ، بزخ، رَسَد.

ع: قِسْط، نَجْم، نَصِیب، جُزْء، مِقْدَار، جُزْء، قِسْمَة.

قیسم

ك: جُزْء، بَہش. [چشن، پاژ، كرت]

ف: جُور، گونہ، بَخْش، لَحْت، فَرَشِیم، وَرَشِیم،

پارہ، بَہر.

ع: قِسْم، نَوْع، فِتْن، جُزْء، جُزْء، كُرَاسَة، قِسْمَة.

قیسمهات

ك: بَہش، بارہ. [پاژ، مروجہ]

ف: تاخیرہ، بَوْش، سَمْنَاك، خَرَّہ، خورہ، بَخْش،

آبْخُور، آبْشْخُور، سَرَنُوشْت، رَسَد.

ع: قِسْمَة، نَصِیب، رَسَد.

قیسمہ نکر

ك: بَہشْكَر. [دابشْكَر]

ف: تباہ، بَخْشْكَن.

ع: قَاسِم، مُقَسِّم، قَسَام، مُجَزِّي.

قیف

ك: كِيف. [جُزدان یا جانتای پِنداورستی نورین. قیف لہ

فارسیدا بہ مانای «راہمتی»].

ف: كِيف، (كِيف جیبی یا جای لوازم تحریر در

فارسی بہ معنی «راہمتی» است).

ع: كِنْف، خَرِیْطَة.

وینہ—کیف

قیفال

ك: رَگ دہمِرْجَار. [رہگی دیوی دیروہی ٹنیشك کہ

«باسلیق» دہکریتہ نم دیروہی].

ف: سَراروی، رگ رخسار. (رگ طرف وحشی

مرفق کہ رگ «باسلیق» در طرف انسی آن

است).

ع: قِیْفَال.

قیلک

ك: قِیلْكَ. [قِیلْكَ، قِیلْكَ]

ف: دروك، دُسوك.

ع: خُلْط، سَجُور.

قیمہ

[ك: جَنَار (وہك: گوشتی قیمہ كراو).]

ف: قِیمَہ. (گوشت قیمہ مثلاً).

ع: مُكْتَفَّ، مُخْذَع، خَذِیْعَة، مُشْرِخ.

قیمہات

ك: نِرْخ، نَہرْجِس، ژِیَان، بای، [بہما: نبرہ لہ ہرامبری

كالارہ دیدن].

ف: نِرْخ، اَرَز، اَرِج، اَرِش، اَرِجِش، اَخْش، اَخْش،

اَمْرُخ، بَہا.

ع: قِیمَة، ثَمَن، بَدَل، سِعَر.

قیمہ ندار

ك: گَران، گَران بای، [نِرْخ زَر، بنرْخ]

ف: گَران، گَران بَہا، پَرَبَہا، بَہاؤَر، بَہادار، بَہاگیر،

اَرزَمند، اَرجمند.

ع: غَالِی، ثَمِین، نَفِیس.

قیمہ تنما

ك: سَہرْجَسْپ، نِرْخ نَمَا. [کاغزی نرْخ لَمِہر نویسن].

ف: سَہرْجَسْپ، نِرْخ نَمَا.

ع: بَطَاقَة.

قیمہ تناسی—قیمہ ندار

قیمہ کینش

[ك: سَاتُورِی تَابِیْتِی گوشت جنین].

ف: كَزْه، قِیمَہ كَش.

ع: مَخْذَعَة، مِجْرَة.

قین

ك: جَہْمَر، حَمِیس، نَالُوزِی، مَان. [توریدی].

ف: كِین، كِینہ، اَرَد، رِیغ، رِیس، غَرَش، غَرِاش،

غُرْمان، دَرّه، ژکاره، اَرغنده، بشکول، تُند،
غُرْسیده، غُرشیده، دژاگاه، دژانگاه، دژآلود،
دژآهنگ، خشم آلود، سرگران، ستیزه‌کار.
سهمگین....

ع: غُضبان، مُقتاظ، مُقْطِظ، غُضوب، غُصْبانی....

غُرْواش، غُرم، غُزم، غُژم، خُشم، غُرس، سُرول،
آریغ، آزیغ، خدوک، ستیز، سرگرانی.

ع: غُیظ، بُغْض، وَغْز، وَحَر، مَقَت، قَلِي، قَهَر، شَنْف،
شَنْأ، وَاَب، غُضْب، حَقْد، نِرار، اِحْنَة، حِدَام، مَوْجِدَة.

قینتار

[ك: زَر پَر به پِنستی گا.]

ف: خَنْطار، خَرِتال، خِرْطال، قِنْطار. (پوست گاو
پر از زر)

ع: قِنْطار.

قین‌جوانش

ك: حیس‌جوانش. [تورپه‌کردن، رق‌هستادن]

ف: برانگیختن، سَر کین آوردن، خشمگین
ساختن....

ع: مَقَت، اِغْضاب، ثَقِیْظ.

قین‌خواردنه‌وه

ك: حیس‌خواردنه‌وه. [رق‌خواردنه‌وه]

ف: خشم فروخوردن.

ع: كُظْم، كُظُوم، كَبَت.

قین‌له‌دل

ك: جده‌ریاز، وشرقین. [رک‌ورنی، قین‌لسک.]

ف: کینه‌جو، کینه‌ور، کینه‌کش، کینه‌توز.

ع: مُكْتَبِت، مُتْرَصِدُ الْاِنْتِقَام.

قینه‌قینه

ك: دینه‌دینه. [دین‌دانوه، رق‌هستان]

ف: رُسانه.

ع: ثَرْغِیم، ثَحْسِی، ثَبْغِیض، ثَغِیْظ، ثَمَقِیْت،

اِغْضاب. رَغْمًا، مَقْتًا.

قینهون

ك: حیس، نالۆز. [قیناری، رقون]

ف: خشمگین، خشمناک، غُرم‌ان، غُزْمان،

ک

کا

[ک: لاسکه ده‌خلی وشک.]

ف: کاه.

ع: تین، موص، حُت، رُفَة.

کا

ک: بکا. (زوکا) [بکات.]

ف: کند، بکند. (زود کند)

ع: یَفْعَلْ.

کا

ک: کاکه، برا، پراگه‌وره. (کا جافری) [کاکا]

ف: کاکه، برادر، برادر بزرگ، دادر. (کاکه جعفر)

ع: آخ.

کابه

[ک: خانی خودا.]

ف: آباد.

ع: کَعْبَه، مَكَّة، قِبْلَة.

(کابینه)

ک: ده‌فته‌رخانه. [نورسینگه]

ف: دبیرستان، آوارستان، نگارستان،

نگارش‌خانه.

ع: دارُ التحریر، دارُ الانشاء، بَیتُ القراطیس،

دفترخانه.

کپول

ک: که‌پول، قه‌پول، کاپولک. [قاییلکسر، ده‌مولوس]

ف: کلّه، سر، کوپله، کوپله. کپ، پوز.

ع: رَاس، جُمُوعَة. حَظْم، فَنطِیسِيَّة.

کپولک ← کپول

کات

ک: سات، وهخت، زهمان. [دهم، تار، عان]

ف: گاه، هنگام، زمان.

ع: حَیْن، وَقْتُ، أَوَان، مِیْن، زَمان.

ککت

[ک: خیرۆک (تۆی سالی پار که لیبور وشکسالی سوز

نبور، پاشان به بارانی پهلوی به‌هار سوز دمیت).]

ف: کات. (تخم سال گذشته که به جهت نیامدن

باران سبز نشده، سپس باران پله‌ی بهار آن را

سبز می‌کند.)

ع: ...

ککت

ک: تۆیا که‌رله. [زاخی که‌ره، زاجی شین]

ف: کات، کات کبود.

ع: ثَوْتِیاء.

کاخ

لک: کوشک. [قسر]

ف: کاخ، کوشک.

ع: قُصر، کُشک.

وینه

کاجان

[لک: عساری کا تیکردن.]

ف: کاهدان.

ع: مَتَبَن، مَعْلَف.

کادوو

[لک: سروتاندنی کا بَر دیوکلن کردن.]

ف: کِه‌تاب، کاه‌دود.

ع: اِدْخَانُ النَّيْن.

کار

لک: پیشه. فرمان. [نیش، پیشه]

ف: کار، پیشه، شَوال، قَیار، قَیدار، قَیاور، قَیاوار،

بَیاوار.

ع: شُغْل، صَنْعَة، عَمَل. خَطْب، وَطَر، اَرَب، مَارَب،

مَهَنَة.

کار

لک: کدل، فرمان. [کدله نیاز]

ف: کار، زاوری.

ع: اَمْر، قَصْد، حَاجَة. شَان. فِعْل، عَمَل. قَضِيَة،

وَاقِعَة، حَادِثَة.

کار

لک: دسوارکار. [دستکار: کاری دست.]

ف: کار، دست‌کار.

ع: عَمَل، صَنْعَة.

کار

لک: کارژله. گَیْسک. [کارژله. گیسک (برنسی شمش

مانگه.]

ف: هیرک، بَرْغاله، بَرْبچه. (بِرْشش‌ماهه)

ع: جَدِي، عَنَاق، حُلَان.

کاربر

لک: دادبر. [کارا. میر]

ف: کاربر، کارساز، کارکن، کارپرداز، دادرس،

وَسْکَرْدِه، وَشْکَرْدِه، وَاشْکَرْدِه.

ع: فَعَال. قَاضِي، حَاكِم، اَمْر، قَضَاب، قَضَابَة.

کاربده‌سی

لک: کاررِوس، وارِوس، دادرِوس. [سرپرست. دادرِس]

ف: کاربه‌دست، کارپرداز، کارزَس، وارِس،

مَرزبان.

ع: مُبَاشِر، ضَايِع، عَامِل. قَاضِي، مَرزبان.

کارتنی ← سَوَان [روشنی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کارتنه ← کارتنه‌ک

کارتنه‌ک

لک: کارتنه، پسپه‌سه‌کوله، میسشه‌گیر. [جزره

جالتازک‌یه‌که. (جالتازکی پی کورت).]

ف: کارتن، کارتنه، زرزوره، زرزور، کلاش،

مَگَس‌گیره. (عنکبوت پاکوتاه)

ع: عَنكَبُوت.

وینه ← پسپه‌سَکَزه

کارخانه

لک: ... دسگا. [کارگه. نامیر یا میزنی بردستی

پیشوران.]

ف: کارخانه، کارگاه، کارگه. کارستان، کارسان.

دستگاه.

ع: مَعْمَل، مَصْنَع. دَارُ الصَّنَاعَة.

کارخانه‌ی کاشی‌سازی

لک: کاشی‌سازی. [کلی کاشی درست کردن.]

ف: کارخانه‌ی کاشی، کاشی‌سازی.

ع: فَاخْوَرَةُ الْقَيْشَانِي.

کارخستن

ل: رَتِگَه‌خَسْتَن. [خستنه‌گر]

ف: کارانداختن، راه‌انداختن. راندن.

ع: اِجْرَاء، اِعمال.

کاره

ل: وِیْد. [تینگی دمسکداری بپروک.]

ف: کار، گَزَنک، گَزَنک.

ع: مَدِيَّة، شَفَرَة، سَبَكِيْن، سَبِيخ.

وینه

کاره‌خنجر

ل: دَه‌شَه. [جزره‌کاردیکه.]

ف: دَشَنه، بُرازبان، بُرازوان.

ع: شَفَرَة، سَبَكِيْن، خَنجَر.

وینه-دَشَنه

کاره و په‌نیر

ل: دَرْمَن، نَه‌ساز. [ناتما، نه‌گوئمار (نیدیومه).]

ف: دَشْمَن، کارد و پنیر، ناسازگار. (کنایه است.)

ع: ضَبْ، ضَبْدَان، ضَبْدَان لَا يَجْتَمِعَان.

کاردوژه

[ل: کاردوژه (کاکلی‌گزیز که به کارد دمی‌دهین).]

ف: کاردآوژه. (مغز‌گردو که با کارد بیرون

آورند.)

ع: لُبَّ الْجَوَز.

کارده‌په‌له

[ل: بالتدیه‌کی قاج‌کوره و له‌پرسپلیکه ده‌جیت.]

ف: پالوایه، پالوایه، پالوانه، پیلوایه، رازال، زازال.

ع: أَبَابِيل، سُنُونِيَّة، سُنُونُوءَة.

وینه

کارده‌په‌له

ل: گَزَنِيژَه. [(زبرسونی لَمَش له سَرَمادا ره‌کوره‌نره‌ی

زپیکلی دهر‌کردیت و همر نه‌ونده‌ی لَمَش گهرم ده‌یتمه، خِیْرا

ده‌نیش‌تیه.)]

ف: گَزاز. (زبر شدن بدن از سرما مثل اینکه

جوش درآورده، همینکه بدن گرم شود فوراً

خاموش می‌شوند.)

ع: قُشْعَرِيَّة.

کار زوره‌کی

ل: یَنگاری. [نیشی زوره‌ملی کردن.]

ف: مَجْرَك، مَجْرَك، بیگاری.

ع: سَخْرَة، كُفْلَة.

کارزپه

ل: کار. [کاروله (بیچوه بزنی شمش مانگه).]

ف: هیرک، بُزغالَه، بُزبَچَه. (بچه بُز شش‌ماهه)

ع: جَدِي، خُلان، عَناق.

کارسازی

ل: کار درس کردن. [پنکھستان راپراندن تمجام دان]

ف: کارسازی. کار درست کردن.

ع: تَادِيَة، اِسْعاف، قَضَاء.

کارسان-کارخانه

کارک-کارچک [(وشه‌کی کرمایه).] (کرماهی است.)

کار کردن

ل: فرمان کردن. [نیش کردن]

ف: کار کردن.

ع: فَعْل، عَمَل.

کار کردن

ل: کاری بودن. [به‌کار بودن، به‌پرشت بودن (ی‌سه شمشیر

و...)]

ف: کارگرفتن. (سخن، شمشیر مثلاً.)

ع: حَيَك، حَيَكَان، اِحَاكَة، تَاثِير، نُفُوز.

کارکردن

ل: رنگه کفتن. [رهوان برون (سکچرون)]

ف: روان شدن، کارکردن. (کارکردن شکم)

ع: عَمَل، اِجَابَة، اِسْهال.

کارکون ← موسهیل

کارکرده

ل: قهیره، له کاردرهاتگ. [کاردیده، خاوه نهمزومون:

راهاتو له کار.]

ف: کارکرده، کرده کار، وُسکرده، وُشکرده،

واشکرده، کارآزموده.

ع: مُجَرَّب، مُدَرَّب، مُعَرَّن، بَصِير، خَبِير.

کارکا ← کارمکا

کارکای جولایی

[ل: مه کینیی چنین.]

ف: هتف.

ع: نُول، حَقَّة، مَنَسَج ...

رینه ← دسگای جولایی

کارنامه

[ل: پیرازنک که لیستی کاره نهمجادواره کانی تینداید.]

ف: کارنامه.

ع: دَفْتَرُ اِعمال.

کاروا ← کارهوا

کاروان

[ل: تافله]

ف: کاروان، کاربان.

ع: رَكَب، عِیر، قَافِلَة، سَیَّارَة.

کاروانناسی

ل: پیازار. [گزشتاریکی خسته به پیازره. (چیشتیکی

بناروانگه.)]

ف: آشکنه. (آشی است معروف.)

ع: شَوْب.

کاروانسرا

ل: تیمچه. [کارمسرا: جینگیی پشوردهانی تافله.]

ف: تیم، تیمچه، سرا، کاروان سرا.

ع: خان، فُنْدُق.

کاروانسراچار

[ل: بریتریمیری کاروانسرا.]

ف: سرایدار، تیمدار.

ع: رَئِیسُ الخان.

کاروانکوز

ل: کاروان کوز. [(نستیره یه کی پرشداره راک گه لاریژ که

به عسرمی «شعمرای یلمانی» پتیده تین و نیوشو له

باکوروی رزژه لایمده مه لدیت.)]

ف: شَبَاهَنگ، کاروان کُش، ساربان کُش.

(ستاره ای است روشن شبیه به «گه لاریژ» یعنی

شعمرای یلمانی که نصف شب طلوع می کند در

سمت شمال شرقی.)

ع: شِعری الکاذِب، شِعری.

کاروانه

[ل: کپروالت]

ف: کاروانک، کاروانه، کاروان، کُروان، کاردانک،

چوبینه.

ع: کُروان.

رینه

کاروایی ← توهی که هره بانییه

کاروبار

[ل: نیشوکار.]

ف: بیباوار، کاروبار.

ع: اُمُود.

کاروبا

ل: کاروا، زهره یی. [جیوهی زهردی رهمجودی دارنکه زذر

بترخه.]

ف: کاه‌رُبا، کَه‌رُبا.

ع: کَه‌رُبا.

کاره‌گر

ل: قهر‌واش، سهرمه‌فره‌شی، [کهنیز، جیری، لهر‌واش]

ف: داه، کَنیز، کَنیزک، پرسته.

ع: خادمه، جارية، غلام، امة.

کارمگا

ل: کارگا، [کارگی جولایی، ناسرازی جولایی]

ف: هف، کارگاه، کارگه.

ع: مَنسَج، مَنسَج، مَنسَاج، مَعْمَل، نُول، حَفَة.

وینه

کاره‌وا

ل: کاروا، زمرده‌یی، [جیره‌ی زمرده‌ی رفقه‌ی داریکه، زَرز

بفرخه]

ف: کاه‌رُبا، کَه‌رُبا، کاربا.

ع: کَه‌رُبا.

کاری

ل: کاریگر، که‌سکون، [به‌کار، مرتب‌ر]

ف: کاری، کاریگر، مرگ‌آور.

ع: مُؤَثِّر، مُزَعِف، مُهْلِك، نَافِذ.

کلری

ل: لِه‌تِه‌تِگ، قُزْجَاج، [لِه‌تِه‌تِو، چالاک]

ف: کاری، کارآمد، کارکن، وُسکرده، وُشکرده.

ع: کَافِی، فَعَال، مَقْدَام، قَدُوم.

کلریز

ل: ... کورده، قومش، [نارنگ که له بن زمره‌ی دهره‌تیراوه و

دابه‌شراوه]

ف: کاریز، که‌ریز، راه‌آب، کُمُش، فَرکند، فَرسَنگ.

ع: قَنَاة، مِفْتَح، کِبْطَامة.

کاریزکه‌ن

ل: قومشکن، [نور کسی کاریز هه‌لده‌کَمیتت].

ف: کُمُش‌کن، کُمُش‌زن، کَنکن، کَتکن، شکاونه،

شکاونده.

ع: مُقَنّی، حَقَّار.

کلریگر

[ل: کریکار]

ف: کارگر، کاریگر، مُزدور.

ع: عَامِل، سَاعِی، أَجیر، عَمَلَة، فَعَلَة.

کلریگر

ل: کاری، که‌سکون، [کارتیکور، سودبخش، تیایر]

ف: کارگر، کاری، نوژبخش، (اثر بخش)

ع: مُؤَثِّر، نَافِذ، مُزَعِف، مُهْلِك.

کلز

ل: پُوس‌مار، [کَوازی مار (توژی مار که هزی ده‌یخت)،]

ف: گنگار، (پوست مار که خود می‌اندازد.)

ع: خِرْشَاء، سَبْیَاء، سَلْخ، قُشَار، شَرَانِق.

کلز

[ل: داری کاج]

ف: کاج، کاژ، نُشک، کَرکَر.

ع: شُوح.

وینه

کاژتله

ل: تَاحِلی، [کاخلی: گیایه‌کی لاسک سپی گول زمرده.]

ف: کاژیره، کاجیره، کافیشه، خَسَنک.

ع: اِحْرِیض، عَصْفَر، عَصْفَر، قُرْطَم، («قُرْطَم» را بر

«حَبّ الْاِحْرِیض» نیز اطلاق کنند که به فارسی

«خَسَنک‌دانه» یا «تخم کاجیره» گویند.)^۱

۱- [«قُرْطَم» له عمره‌بیدا مانای کاژیره و هه‌روه‌ها مانای

تزووی کاژیره‌ش ده‌دات.]

کاس

ك: گنج، سر. [رَبْ مَنَك (بی‌همستجوئی میشك).]

ف: كَرْخ، كَرْخَت. (بی‌حس شدن مغز سر)

ع: خَدَب، خَدَبِ هَوَس.

کاس

ك: چان، قولوز، كولوز. [قوپار، نارچان]

ف: گود.

ع: مُقَر.

وینه ← قولوز

کاسب

ك: پیشه‌ور. [كسبك كه كاری کرین و فروخته و به

بازرگان داننرتت.]

ف: پیشه‌ور، آهنوخوشی، آلفان، آلفنج.

ع: کاسب، رَقاحی.

کاسبی

ك: خریوفروش، پیشه‌وری. [کرین و فروشتن]

ف: آلفیدن، آلفختن، آلفاختن، آلفندن، آلفنجیدن،

پیشه‌وری، خَرید و فروش.

ع: كَسَب، رَقَاحَة.

کسک

ك: سوز. [كسك: رنگی گيا. (وشه‌ی‌کی کرم‌اجیه).]

ف: سبز. (کرم‌اجی است.)

ع: أَخْضَر.

کسنی

ك: چه‌چده. [(گیاه‌کی بناریانگه).]

ف: كَسَنی، كَسَنی، كَسَنَاج، آنوپا. (معروف

است.)

ع: مِندَب، مِندَبَا، مِندَبَاء، يَعْضِید.

کاسه

ك: کاشی. [قاب]

ف: کاسه، لاک، پیمانه.

ع: قِحْف، جَفْنَة، صَحْفَة، طاس، کاس، کاس،

قَصْعَة

وینه

کاسه

ك: قهریز. [بیزی چرا.]

ف: کاسه، قارپوز.

ع: حَبَاب، قَرِیوس.

وینه ← قهریز

کاسه‌سر

ك: کله‌شور. [(پرزیک که کاسه و تیان و ... ی‌بی

دمشون).]

ف: کاسه‌شور. (کهنه‌ای که با آن کاسه و دیگ و

غیره می‌شویند.)

ع: هَرِشَقَة، مِغْسَلَة.

کاسه‌سفره

[(ك: میوانداری كسبك كه له سفر گرپراوته).]

ف: کاسه‌سفره. (اطعام رسیده از سفر)

ع: نُهْنَة.

کاسه‌شور

[ك: گیاه‌کی بناریانگه، گه‌لا‌کی پان و نستور و زیره.]

ف: علفی است معروف، برگ آن پهن و ستبر و

زبر است.

ع: ...

کاسه‌شور ← کاسه‌سر

کاسه‌کال

ك: کاسه کله، کله‌که. [لته گزه.]

ف: كَلَك، پاره سبو.

ع: أَصِیص.

کاسه‌گردانی

ك: کاسه‌گردان، چلاته. [یاره‌کی جارانه.]

ف: جُدازک، جُدانک، چُلانک، کوزه‌گردانی.

ع: نَعْبُ الكون.

کاسه‌لیس

[ل: کسینک که فاپ ده‌نیستیره. هیره‌ها: مرزفی چلیس

یا خوزریش.]

ف: کاسه‌لیس.

ف: سَلات.

کاسه‌هاب

[ل: لای ماست تیکردن.]

ف: گویس، گویسه، گویش، گویشه، گویش،

گویشه.

ع: کاسُ الرُّوبَة.

کاسه‌به‌ن

ل: پتوانه. [کاسی پتوانی کرین و فرۆشتن.]

ف: کاسه‌من، پیمانه. (کاسه‌ی پیمانه)

ع: مَحْفَد.

کاسه‌ی چلو

[ل: جینگلی چار له کاسه‌سردا.]

ف: کاسه‌ی چشم.

ع: قَلت، جَبَة، لَحج، كَفَة الغین.

کاسه‌ی زانای

ل: کلاره‌ی زانای. [کاسه‌تۆتۆ]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو.

ع: رَضْفَة، داغِضَة.

کاسه‌ی سم

[ل: کاسه سم: پشی سمی چواریی.]

ف: کاسه‌ی سم.

ع: حافر، صَحَن.

کاسه‌ی سمر

ل: کاسه‌ی مەژگ. [قایینلکه سمر]

ف: گدفت، آهیانه، کاسه‌سر.

ع: قَحف، شَواف، جُمُجُمَة.

کاسه‌ی شکوفه

ل: قوزاخه. [برگه‌گول]

ف: گوزه، کاسه‌ی شکوفه.

ع: كِم، كِمَامَة، قَلَف، قَنَب، قُنْبُع، غِلَاف، كَاس،

خَرِيطَة، كَاسُ الزُّمَرَة.

رنه

کاسه‌ی فه‌قیان

ل: کاسه‌ی فه‌قیان، کاسه‌ی هه‌تیمان، سفره‌ی فه‌قیان.

[هه‌شت ئه‌ستیره له ناسماندا.]

ف: کاسه‌ی بیتیمان، کاسه‌ی درویشان.

ع: اَکلیل شمالي.

کاسه‌ی فه‌قیان ← سفره‌ی فه‌قیان

کاسه‌ی کوو

[ل: قه‌عه: کاسی پیسای تیکردنی مندا.]

ف: ریخدان، کاسه‌ی گه.

ع: مَقْعَدَة.

کاسه‌ی گونجه

[ل: بشی برچاری گوی.]

ف: کاسه‌ی گوش.

ع: صَدَقَة، صَحْنُ الأذن، مَحَارَة الأذن.

کاسه‌ی هه‌تیمان ← سفره‌ی فه‌قیان

کاسی

ل: گیتی، کاس‌پرون. [دپرون]

ف: کُرخنی، کُرخنی.

ع: خَذَر، هَوَس.

کاش ← کاشکای

کاشتن

ل: کیلان، کیلانن. [چاندن]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: نَزَع.

کاشته

ل: ریز، کشت. [چترار.]

ف: کشت، وُرز.

ع: زَرع.

کاشکای

ل: خويزگای، خويزگه، کاش. [خوزگه بریا]

ف: کاش، کاج، کاج، کاشک، کاشکی، کاشکه،

أندی، آندیکه.

ع: نیت، عَسَى، لَو. (لَو ذاتُ سِوَارٍ لَطَمَتَنِي.)

کاشمه

[ل: گیایه‌کی بناریانگه.]

ف: کاشمه، کاشم. (نباتی است معروف.)

ع: کاشم.

کاشی

ل: کاسه. [قابی رنگ‌لیندراو.]

ف: کاسه، کاشی، کاجی.

ع: کاس، طاس، قِیشانی.

وینه

کاشی‌ساز

ل: کاشیپهز. [کسّیک که ده‌فری رنگ‌لیندراو دروست

ده‌کات.]

ف: کاسه‌گر، کاشی‌ساز.

ع: فَخَارِي، فَخُورِي.

کاغز

ل: قاغز، کاغز، فاگدز، قاقهز. [کاغز (کاغزی

نخروسراو).]

ف: رُخته. (کاغذ ننوشته)

ع: رَقّ، طِرس، رَجَل، نَمَق، قِرطاس، کاغذ، کاغذ.

کاغز

ل: قاگز، نامه، نرشته، دهنوس. [نورسراو، دهنوس]

ف: بتک، کاغذ، نامه، نوشته.

ع: مَكْتُوب، رُقْعَة، رَقِیمَه، ذَرِیعَة، صَحِیفَة، رَسِیلَة،

ذِبر، زَبور، زَبیر، کِتَاب.

کاغز بینکزه

[ل: کاغزی بینکله.]

ف: چکسه، داروپچیج، کاغذ شکسته، کاغذ

بیکاره.

ع: باطَلَة. (أوراق باطَلَة)

کاغز روشن

ل: کاغز شیشه‌یی. [جزره کاغزکی تنک و چمره.]

ف: چَرَبِک، چَرَبه.

ع: شَفِیفَة، شَفَافَة.

کاغز ساول

[ل: کسّیک که سمانه له کاغز ده‌دات.]

ف: رُخنه‌سای، کاغذسای، ساینده.

ع: صَحَاف.

کاغز شیشه‌یی ← **کاغز روشن**

کافر

ل: تهرس، بی‌تاین، گومرا. [بیتدین، بی‌پرور]

ف: مَنبَل، بَشَم، بی‌کیش، بی‌آیین، دژکیش،

بد آیین.

ع: کافر، مُلحد، لامَذَهَب.

کافرهان

ل: تیغ، سدرتاش. [چغز تیژی مووتاشین.]

ف: اُسْتَره، پاکی، تیغ.

ع: موسی، مِجلاق.

وینه

کافروش

[ل: کسّیک که پیشی فروشتنی کاید.]

ف: کاه‌فروش.

ع: تَبَّان، عَنَاف.

کافور

[(ك) شیهه كه له درهختی کافور ده گیدرت.]

ف: کافور. (صمغی است از درخت کافور

می گیرند.)

ع: کافور.

کافی

ك: بهس، كه فاف. [به نندازی پیوست.]

ف: بَس، بَسَنَد، بَسَنَدَه، كُفَاف.

ع: حَسَب، كَافِي.

کافی

ك: زوڼگ، قوچاخ، كاری. [لیتهاتر، کارا]

ف: زوڼگ، براژنده، کاری، شایسته، و شگرده.

ع: كَافِي، فَعَال، مَقْدَام.

کاک

ك: پیاگ، برا، کاکه. [پیار، براگوره.]

ف: کاک، مرد، برادر، دادر.

ع: وَجَل، مَرء، أَخ.

کاک

ك: نان چایی. [جزه نایکی شیرینه.]

ف: کاک، سوخاری، نان چایی.

ع: كَعَك.

کاکاوو

[(ك) کاکائو: دهنکی بیری دارنکه دهباږن و ده قاره

ده یزنه.]

ف: کاکائو، بادام هندی.

ع: کاکاهو، لوز هندی.

کاکشیر

ك: قه لیپ، قه، خنچکه. [هه لاسو کورت به ناز و

له یغولاره.]

ف: قه، کاجول. (رفتار با ناز و تَبَخُّثَر)

ع: عَرَقْلِي، تَخَطُّل، تَبَخُّثَر، حَيَّكَان، مَيَّحَان.

کاکله

ك: ناره گوتیز. [کاکل]

ف: مغز گردو.

ع: لُبَابُ الْجَوْن، لُبُ الْجَوْن.

کاکله شیران

[(ك) یاریه کی یغولاینگی مندا لانه که یاریکمران دهنه دور

دسته دسته یلک خزیان دشانره و نه گهر دسته کی تر

بیان دزنره دمیت به کۆل بیان گوتیزه.]

ف: بازی معروف بچه ها که دو دسته می شوند،

یک دسته پنهان می گردند و دسته ی دیگر آن ها

را پیدا می کنند و سوار می شوند.

ع: لَعْبُ الْاِخْتِفَاء.

کاکله مووشان

ك: جولاییکره، پاسبه کوله. [جالجاژکه]

ف: رَجَال، دیوپا، جولاهک، جولاهه، تَنَدُو،

تَنَنَدُو، كَرَه تَن، كَرَوَتَنه، کارتنه، تارتنه، تارتنک.

کلاش، عنکبود.

ع: مَوْل، رُوع، هَبور، كَحول، مِئَنَة، مَنوَنَة، عُكَاش،

عُكَاش. فُدَس، عُنْدُب، عَنكَبوت.

کاکله مووشان

ك: کهره، کهرتینه. [(داری جالجاژکه.)]

ف: كَرَه، كَرِي، كَرُو، تَقَنَد، تَفَنِي، تَنَنه، تَنَسْتَه،

أَنفَسْت، أَبر كاكيا، کلاشخانه. (تار عنکبود)

ع: شُع، حَق، هَلَل، عُكَاشَه، نَسْجُ الْعَنكَبوت، بَيْتُ

الْعَنكَبود.

رینه، جولاییکره

کاکله مووشان

[(ك) یاریه کی مندا لانه که کز مایله خال هه لده دهنه و نار

ف: کاکا، برادر، داداش. (برادر بزرگ)

ع: آنج.

ککشان

ل: کدشکشان. [کادن، کاکشان]

ف: کهکشان، کاهنگان، پالاهنگ، آسمان‌دره.

ع: مَجَرَّة.

ککبله

ل: چناکه. [شیرله: نسلزای چناکه.]

ف: چانه، زُفر، آرواره.

ع: حَنَك، طَلَع، لَهْرَه، لَهْرَمَه، كُكْفَه. (لَهْرَتان، لَهْرَمَتان،

كُكْفَتان.)

وینه ← کسی سر

ککلن

ل: سراخ. [لُور و کا.]

ف: آرزو، آرزو، خازه، آندا، آندود، آنداوه، کاه‌گل.

آندایش.

ع: سَج، شید، سیاع، خلیط.

ککمز ← کاغز

کالسکه

ل: گالینسکه. [عربی‌بانی گواستنره که نسپ

رایده کیشیت.]

ف: کالسکه، تخت روان.

ع: عَرَبَة.

وینه ← گالینسکه

کالیار

ل: تریزی ترم. [تریزی زل که بز ترم هدنگیراه.]

ف: غاش، غاوشو، غاوش، خاوش. (خیار چنبر

تخم)

ع: شَعْرور الجمار.

وینه ← تریزی

کالیار

دکن به سریدا هتا به قد یک پنبی له سروره دمیتته

لور، پاشان له سئ چوار لاره خوله کمی ژتری به ریکی

دمردهدن و گومزنك دهمینیتتورد.]

ف: کوهاموی. (بازیچه‌ی بچه‌ها است، مقداری

خاک تپه می‌کنند و آب روی آن می‌پاشند تا به

اندازه‌ی یک انگشت روی آن گل شود، سپس از

سه یا چهار طرف آن را منظمأ شکافته، خاک

توی آن را بیرون می‌آورند یک گنبد می‌ماند.)

ع: بَقْمَی.

وینه

ککنج

ل: رویشت‌پرده. [گیاه‌که.]

ف: کَجَوْش، کاکنج، عروس‌پشت‌پرده.

ع: قَطِیفَه، سَالِفُ العُروس، کاکنج.

ککول

[ل: موری ترق‌سری مرژ یا گیاندار یا پیری

برزوبوری ترق‌سری بالتده.]

ف: کاکل، کاکول، کویل، کویله، کوبله، کویله،

بُش، پُش، توک. (موی فرق سر انسان یا حیوان

یا پر زیادی بالای سر پرنده)

ع: فُش، ثَوَابَه، عُرْف. عُرْفَه، قُرْعَه، قَزِیعَه، قَزُوعَه،

طَهَافَه.

وینه ← جوبه

ککول مهل

ل: کلارنه. پزبه. [کلاره. پزینه]

ف: پوپ. کاکل.

ع: قُنْبُرَه، مَغْفَر.

وینه ← جوبه

ککله

ل: نابرا، داشی. [براگمره.]

ل: خه یار تۆم. [خه یاری زل که بز تۆم ههنگیاره.]

ف: پاشسنا، پاشسنگ، پاشسنگه، پاشسنگ، شسنگ،

بااوش. (خیار تخم)

ع: قشَاء الحمار.

وینده خه یار

کالیوش ← **کالیوش**

کال

ل: نه کولیگ، کرج. [نه کولار، پینه گسیو.]

ف: کال، خام، نا پخته، نارس.

ع: نیه، نیه، مَلهوج...

کال

ل: نه گدیگ، کنج. [نه گدیو، نه به کام (میوه)]

ف: کال، نارس، نرسیده. (فواکه)

ع: فنج.

کال

ل: که مرهنگ. [برامهری تۆخ.]

ف: کم رنگ. (ضد سیر)

ع: ناصیل.

کال

ل: کشت. (کشتوکان) [کار: پاشگره (چاندوار، به تنیا

به کار ناهیترت.)]

ف: کشت، کار. (کشتوکار، تنها استعمال

نمی شود.)

ع: دُغ.

کال

[ل: کینه، بکینه (دراشتی بکهره.)] [تیره کان]

ف: کار. (صیغه ی فاعل است: تره کار)

ع: زارع. (زارعُ البقل)

کالا

ل: کووتال. [قوماش پیدارستی، نسوی به پاره

ده کرد ریت.]

ف: آروس، کالا، خواسته.

ع: عَرَض، مَتاع.

کالات

ل: تالان، کالته. گونا. [راوروت. تاران]

ف: چَنیو، چَپاول، تاراج، یَغما، جُناه، یَزّه.

ع: نهب، غارة. جَنایه.

کالمه کال

[ل: ← کالومه کال]

ف: کشت نه کشت.

ع: دائر و باشر.

کالومه کال

ل: [ل: کالمه کال (چیترا و بهیار)]

ف: کشت و زار، کشت و زمین. (مزروع و نامزروع)

ع: دُغ و سُبَات، دائر و باشر.

کاله

[ل: پیتلری له چرمی خار دروست کراو. (تورک «چارووغ»

و «چارووق» و «چارووغ» ی پی ده لَین.)]

ف: کالی، لَکا، شَم، شَمَل. (ترکی «چارووغ»،

«چارووق»، «چارغ» گویند.)

ع: غَرِیْفَه.

کاله برویش

[ل: برویشی کال. (گفتی نه کولاری رد کراو.)]

ف: بلغور خام. (گندم نیخته را خورد کنند.)

ع: رَضِیض، حَشِیص، جَرِیش.

کاله برویش

ل: گَزَنِیْزَه. [تیرزی رد و وشک.]

ف: تَگَرگَچَه. (تَگَرگ ریز و خام)

ع: اِرِزِین، قَطَطَه.

کالته ← **کالات**

کالک

[ک: گندره: میوه که.]

ف: فُریوک، خُرَبزَه، اُربوزنیا، اُربوجینا.

ع: بَطِیخ، عَجور.

کالَمکه هارانه

[ک: بری گیاه که له شمعامه دهیت و زَر تاله.]

ف: پَهی، پُهَنور، کَبِست، کَبِستو، کَبِسته، شُرَنگ،

سیماهَنگ، تَلَخک، زراوند، زهرگیاه، خُرَبزَه ی

روباه.

ع: صاب، عَلَم، شَری، مُبِد، مُبید، حَدَج، حَنْظَل،

قَتَاء المبر، قَتَاء الحمار.

وَنه

کالَه مَشْتی

ک: پشکیلان. [کاکلمشتی: یاربه که. (شتیک به دزیوه

دهخنه نار مشتیان و هر دو دستیان دهیتنه بروره هفتا

لایینی برامبر بلیت له کام مشتاده.)]

ف: کَجه بازی، مُشت بازی. (چیزی از پشت توی

مُشت می گذارند و هر دو مُشت را جلو

می اندازند تا حریف بگوید در کدام مُشت است.)

ع: فَنال.

کالَه وِبوون

ک: رَنگ بَرِوین. پاکه وِبوون. [کاژ بوونوه، کمرنگ بوون]

ف: رَنگ رَفتن. پاک شدن.

ع: مُصُول، مُصَو.

کالَه هِش

ک: یله هِشَه. [زهریک که یک جار کیتاره.]

ف: یک شُخمه. (زمینی که یک مرتبه شُخم

شده باشد.)

ع: مُنْفَلَج.

کالی

ک: نَه کولیاگی. نَه گِیگی. کِه مِرَنگی. [نَه کولاری.

پِتنه گِیوی. ناچخ.]

ف: خامی، نَپُختگی. نارسی. کمرنگی.

ع: نُیوه. فُجاجَه. مُصُول.

کالی

ک: چدرمه لانه. [سپیکه له «ی» له «کالی» نیشانی

بچورکیه.]

ف: سفید پوست، کمرنگ. (یا [در «کالی»] برای

تصفیر است.)

ع: مُلَهَق، نُویصِل.

کالیان

ک: خورپن، داخوپن. [گورپشه کردن.]

ف: سته، سِتهیدن، توپیدن، غُریدن، نَهب،

ستیز، ستیزه، اشتلم.

ع: قَشَد، تَذَمَر، اِبراق.

کالیت

ک: کولیت. [بزه (حشارگه)]

ع: هودل، کمین گاه. (رصدخانه)

ع: رَصَد، مَرَصَد.

کالیتکا

ک: کولیت. [بزه (حشارگه)]

ف: هودلگاه، هودلخانه.

ع: مَرَصَد، رَصَد.

کالین

ک: کیلان، کیتلان. [چاندن، شورپری زوی]

ف: کاشتن، کشتن.

ع: زَرع، فَلَح.

کام

ک: نارمزور. [نارات مبست]

ف: کام، آرزو.

ع: اَمَل، مامول، مقصود، مَرام، مُراد.

کلام

[ل: نه‌خوشتيننگه به هزي بسيرچووني ژمي جوځواردنوه

دهمي نسل بلوق ده‌کات و ناتوانيت چو بغوات.]

ف: کام. (مرضى است به سبب تاخير جو دهن

اسپ تاول مي‌زند و نمي‌تواند جو بخورد.)

ع: لُکاڅ.

کلم؟

ل: کامه؟، کاميان؟ [کينه؟]

ف: کدام؟، کدامين؟، کدام‌يک؟

ع: آي؟

کامل

ل: تدار. رسا. [بي کمرکوپي]

ع: تمام. رسا، رسیده.

ع: کامل، تام.

کامه؟ کام؟

کان

ل: مه‌لوهن. [کاراله کاره: جيگي کانزا له زمريدا.]

ف: کان.

ع: معدن، منجم.

کان

ل: ... بوته. (کان باغ) [پنج، بنه‌گيا]

ف: کان. بُته.

ع: حُفَرَة، فُقرَة، فُقي. أَصلَة. (بيش)

کان

ل: مه‌غز، نه‌خ. [ناوړوله کروله ناخ]

ف: نَخ.

ع: کُنه.

کانال

ل: درناڼ، درگه، کمنال. [تنگه]

ف: نال، ناله، کانال، تنگه.

ع: ثُرَغَه، قَنال، کانال.

وینه-دېدان

کانه‌زوانه

[ل: چالايي جيگي شوي له پنجره‌دا.]

ف: کانه‌زوانه، کانه‌زبان، کانه‌وزبان. (گودي

جای شیشه‌ی پنجره)

ع: حُفَرَة.

کانه‌شکاو

[ل: (نامراني دارتاشيه چالايي جيگي شيشي

پنجره‌ی بي هالده‌کوتل)]

ف: کانه‌شکاو، کانه‌شکاف، کانه‌کن. (افزار نجاری

است که کانه را مي‌خند.)

ع: منقار.

کانه‌نيا

[ل: شتل چندانن]

ف: نشانندن، نشازدن، نشاکردن.

ع: تَفَقير، غُرس.

کانی

ل: کانيار، چارکه. [سرچاره]

ف: چشمه، چمشمه.

ع: مَعين، يَنْبوع.

کانی

[ل: کانزا]

ف: کانی.

ع: مَعْدني، فِلَر.

کانياو-کانی

کانی‌وکانياو

ل: چارکه‌سار. [جيگي پر له کانی.]

ف: چشمه‌سار.

ع: مَجْمَعُ الْعُیُونِ.

کلو

ل: کمربرگ. [زاغ، کورل، ناغله‌لی نار کتیر.]

ف: کاووک، کاواک.

ع: قَنع، لُحج، وَجَر، وَلَجَة.

کلو

ل: کینف. [کتیر.]

ف: کوه.

ف: جَبَل ...

کولسی

ل: بی‌شهرم، بی‌تاریو، داش‌وزیاگ، سه‌لیته. [نارمسو،

روره‌لتاتار. هردها: نارهنی دشمی و بی‌حمیا.]

ف: بی‌شهرم، بی‌آبرو، کُلوک، خُلولیا ...

ع: بَذی، شَرَس، شَکَس، ثَرَب، وَقِج. فاحِشَة،

سَلِیْطَة ...

کولسی

ل: قمرچی، بیژنگ‌لوروش. [خیتلیکی کۆچهری گزیدن.]

ف: کاولی، کابلی، غربیل‌باف.

ع: کابلی، کربالی.

کلوه‌کلو

ل: سوله‌سزل، قرچه‌قرچ، کالویان. [کرانه‌ره، چورزانره]

ف: سوز‌سوز، سوختن.

ع: اقتراص، احتراق.

کالویان

ل: تورزیان، قرچیان، کاربانره. [توزانره (ره)، توزانره]

دم به هزی بیبرخواردنره.]

ف: سوختن. (سوختن دهن از خوردن فلفل

مثلاً.)

ع: اقتراص، احتراق.

کالویانه‌وه ← کالویان

کلویژ

[ل: کاریج، قاریج]

ف: کاغ، شگال، نشخوار، نشخار.

ع: دَسع، جَرَة، نَشَوار.

کلویژکردن

[ل: جارینموی په‌لخورد.]

ف: کاغش، شگالش، شگال کردن، نشخوارکردن.

ع: اِجْتِرار، اِدْءاع.

کلویژکردن

ل: درپلندان. [ژاودژلو]

ف: ژاژخابی.

ع: دَرْدَرَة، ضَغْضَغَة.

کلوین ← هاره‌یی

کاهو

[ل: سوزیده‌که.]

ف: کوک، کیوه، کیو، کاهو.

ع: خَس.

کاهیتل

ل: سَس، هیچ‌نه‌که. [تیرزدل، بی‌کاره، لین‌ساعتو]

ف: آژهان، آژکان، پرویش، فرویش، آژهن.

ع: مُدْءع، دَنْبِءع، مُهْمَل.

کاهیتل

ل: یتکه‌یَگ. [یتکه‌یشتو، کامل (کسیتک که تمنی

گه‌یشتورته سی تا پلغا سان.)]

ف: کیاره، رسیده. (کسی که سن او به سی تا

پنجاه رسیده باشد.)

ع: کَهْل، کاهِل.

کاهیتی

ل: سَسسی، کارنه‌کردن. [تیرزدلی]

ف: آژهنی، آژکانی، پرویشی.

ع: اِدْناع، دُنوع، دُناعَة، اِهْمال.

کامیلی

ل: پَنگه یگی. [پَنگه یوی، کاملی (گشته تمنی سی تا

پنجا).]

ف: کِیار. (رسیدن به سن بین سی و پنجاه)

ع: کُهونه.

کاهین

ل: رازان، پَرشهریز، پَریدار. [غَمیزان، نَهیزان، فالچی]

ف: پَریدار، پَری گرفته، اَخترگو، فال گیر،

غیب گو.

ع: کاهن.

کالیوش

ل: کالیش. [کایه لروش (کشمیش و کاکله گریز و رزن

ده کنه نار دزکشک و دوی درو سی کول له سر ناگر

دایده گرن، پاشان نانی وشکی تی تریث ده کن و ده یخون).]

ف: کالیوس، کالیوش، کالجوش، کله جوش.

(کشمش و مغز گردو و روغن را توی دوغ کشک

ریخته، بالای آتش دو سه جوش می زند، پایین

می آورند، سپس نان خشکه ترید می کنند و

می خورند.)

ع: حیس، عَیْثَة.

کلیفات

ل: همسگل، همسی گل، پدیداهل، دیارگل، دیاران.

چنگل. [برونور]

ف: نیور، نیوران، هستگان.

ع: کائنات، موجودات.

کلیفات جهوو

ل: چنگل ناسمان. [نور برونورانی له نیوان ناسمان و

زویدا بدی دین].

ف: نیوارنیور، نیورنیوار.

ع: کائنات الجوّ.

کایه

ل: گمه، تله میان. [گاترگپ]

ف: بازی.

ع: لَعِب، مَلْعَبَة، مُدَاعَبَة، تَتَرَة. نَهو. مُزاح.

کایه کنی

ل: کایه. [لَیستزلک]

ف: بازیچه.

ع: اَلْعَبَة، مَلْعَبَة، لُعْبَة، لُعْبَة.

کایکا

ل: جیگی کایه. [یاریکا]

ف: بازیگاه.

ع: مَلْعَب، مَلْهَى.

کپ

ل: گپریگ. [گیرا، تسوار بَسراو (درز و کله بر تیتدا

نمار).]

ف: کپ، کپ. ^۱ (گرفته شدن منفذ)

ع: مُنْصَد، مُسَدود.

کپه ویوون

ل: گپریان. [کپ برون گران]

ف: کپ شدن، گرفته شدن.

ع: اِنْسِدَاد.

کتابچه

ل: کتپچه، دهفته. [پِراو]

ف: آواره، دفتر، کتابچه.

ع: دَفْتر.

کتلو-کتیو

۱- نویسه ی بهرِیز بهر هردوو پیستی «ک» وه لعم درو

وشدهدا سی نوخته ی داناره. (ر- ر)

کتری

ل: ده‌ری تایبستی نار تیدا کولاندن. (قوری کاتزا)

ف: کتری، آب‌داغ‌کن. (قوری فلزی)

ع: مَحْم، غَلَايَة.

کتک

ل: کته، پشی، نازی. [پشيله]

ف: گربه، پشی، پُشک، میلی، نازی.

ع: قِط، هِر، (هِرَة)، بَس، (بِسَة)، هَرَس، سِلُور، سَنار، کُلِیَة، خَنطَل.

کتکه‌کتینه

ل: هورشه‌ل. [پشیلی کیزی]

ف: ذله، بَتر، گربه دشتی، گربه کوهی.

ع: وَشَق، عَناق، ظَهون.

وینه

کتکه‌نه‌کتینه

ل: کر (کره‌یوا). [مایفیتنه ناژاره‌چی]

ف: گربه‌ی نفتی.

ع: قَتِیتی، اُم الفَساد.

کته

ل: کتک. [پشيله]

ف: گربه.

ع: هِر، قِط، بَس، هَرَس، سِلُور، سَنار. هِرَة، قِطَة، بَسَة، هَرَسَة.

کته

[ل: وشیدیه که له وه‌لامی قزهدا دوتریتته وه‌کرو «یرحمک

الله» له وه‌لامی پژمیندا.]

ف: جواب سرفه است، مانند «یرحمک الله» در

جواب عطسه.

کتیبو

ل: قاتار، کنار، دوتره‌ر. [کتیب]

ف: کتاب، آیسار، آیاره، آوار، آواره، دفتر، نامه.

نوشته

ع: کتاب، سِلِر، زَبور، زَبِر، عَصْفور.

کتیبو تاربخ

ل: باسامه. [کتیبی میژد.]

ف: باستان، باستان‌نامه، درج دهقان.

ع: کتابُ التاربخ.

کتیبو‌خانه

ل: قاتارخانه. [کتیبخانه]

ف: ایارخانه، اوارخانه، نامه‌گاه، کتابخانه.

ع: مکتَبَة، بَیتُ الرُّبُ، خَزَانَة الکُتُب.

کتیبودانه‌یه‌ک

ل: یه‌ل‌دان، دانه‌یه‌ک. [بستنی کتیب. (نسل‌لای کتیب

خسته سربک.)]

ف: هم‌گذاشتن. (دم‌کتاب هم گذاشتن)

ع: صَک.

کتیبویه‌دان - کتیبودانه‌یه‌ک

کچ

ل: که‌نیشک، کناچه. [دَوت کِژ]

ف: دُختر.

ع: بَنت، اِبْنَة، صَبِیَة.

کچک

ل: گچک، بروجکلانه. [بچورک]

ف: کیچ، کوچک.

ع: صَغیر.

کری

ل: کری‌کرتن. [کری کرتن (لسر هیلکه غوتنی مریشک بژ

جوجکه هه‌هینان.)]

ف: کر. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه برآرد.)

ع: رَحَم، رَحَم، حُبوم، وکن، حُصْنَة، حِصَانَة.

جَفَجَفَ. (واکِن. واکِنَة)

کراڑ-کراش

کراس

[ک: جلوسرگی کورتی پیارانه. هردها: جلوسرگی درتزی

نافرهتان.]

ف: پیرهنند، پیراهن، پیراهند، پیراهان، شوی،

گلانه، گُرتَه.

ع: قَمیص، شِعار، سِرِیال.

کراس زوی

[ک: سبرکروی له زوی دروست کراو.]

ف: جوشَن.

ع: یَلَبَة، جَوِشَن.

وینته-جوشَن

کراس فانوس

ل: بدرگ فانوس، بدرگه چرا. [پارچه‌یه‌کی مۆم تیتساوراو

که به دوری فانوسدا ده‌کیشرا هتا با نه‌یکوژتیتسره.]

ف: لَکَن، پیراهن فانوس.

ع: لَقَن.

وینته

کراش

ل: کراژ، کریش. [مۆم میو (مۆمی هنگرین).]

ف: موم، موم انگبین.

ع: عِکَبَر، خِرِشاء، نَخاریب، شَمْعُ الْعَسَل.

کراک

ل: کِراکه، کِراکه. [(کونه‌گویی)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِماخ.

کراکه-کراک

کراَن

ل: پاکه‌وکردن. پروانن. [هه‌لکندن به شتی تیژ یا له‌یمک

خشانن (واک: کِرانَنی خمت یا پروانَنی جلوسرگ).]

ف: سَنَردن، اُسَتوردن، اُسَتُردن، تراشیدن،

خراشیدن. پاکه‌کردن. (خط یا لباس)

ع: حَكَّ، حَتَّ، فَرَك، نَفَض.

کراَنَموه

[ک: کِرانَموه (گوشت چرین به گاز).]

ف: لیسیدن، به دندان کشیدن. (با گاز گوشت را

کندن)

ع: عَرَق، تَعَرَق، تَرَمُم، عَرَم، نَحَض، لَفُو، جَلَف، لَفَا،

نَهَس، اِنْتِهاس، اِنْتِشال.

کراویه

ل: زینان، زیره رۆمی، زیره سوز. [جزره زیره‌که.]

ف: زینان، زیره رومی، زینیان، زیره‌ی سبز.

ع: کَرَوِیا، کَمُون رُومِی.

کراهه

ل: کری، مزه، مز. [حتی کار، کرا، نیجاره.]

ف: مَزَد.

ع: کِرايَه، کِراء، کِروَه، اُجَرَة.

کراهه‌یا

ل: رَنگه، پالادانه. [کِرَی مائندورونی پین.]

ف: پای مَزَد.

ع: جَعَل، اُجَرَة، حَقُّ الرِّحْمَة، اُجَرَة الرَّسُول.

کراهه‌دیان

ل: کری‌دیان. [پاداشی خواردن، پاره‌یمک که پاش میوانداری

به میوانی فقیری دمیخشن.]

ف: دندان مَزَد، مَزَد دندان.

ع: اُجَرَة السِّن.

کرج

ل: سیس، ژاکیاگ، چرج. [ژاکاو]

ف: بَخَس، بَخْسیده، پَژمرده.

ع: مُنْکَرِش، مُنْقِض.

کرج

لک: کال، نه کولیاگ، نیمه سز، [نه کولار، زود کرار،

نیوه کولار]

ف: خام، نا پخته، نیم پخت.

ع: نی، نی، نهی، نهی.

کرج برون

لک: نیمه برون، [نیوه کول برون (ولک: گوشتی زود کرار).]

ف: نیم پخت شدن، (گوشت مثلاً).

ع: اشتناض.

کرجه

لک: چرکه، [ده گیکه، (ولک: ده گکی سومیچ کاتیک

گرمای ده گاتی).]

ف: شرفه، کرج کرج، (صدای سقف خانه مثلاً).

ع: نقیض.

کرجیان

لک: چرجیان، ژاکیان، سیربون، [چرج برون ژاکان]

ف: بخسیدن، پژمرده شدن.

ع: انکراش، انقباض.

کرجه

[لک: خوی لورس.]

ف: خواب گران، خواب سنگین.

ع: نوم.

کردار

لک: کردوده، [ناکار (ناره).]

ف: گنشت، گنشت، کردار، (اسم است).

ع: فعل، عمل.

کردم

[لک: رام دانا، گرم]

ف: گیرم.

ع: هب، قرضا، قرضا.

کردم

[لک: پتکم میتنا.]

ف: کردم.

ع: فعلت، عملت.

کردن

[لک: پتکم میتنا (چارگه).]

ف: کنش، کردن، نمودن، پرداختن، (مصدر

است).

ع: فعل، عمل، جعل، اقدام، ارتکاب.

کردن

لک: گان کردن، [جورت برون.]

ف: کردن، زدن، کس کردن.

ع: فعل، جماع، وقاع، وطأ، نیک.

کردن

[لک: تیکردن، تیرشتن] (ناری کرده گززه، رونی کرده

خیگه).

ف: کردن، ریختن.

ع: کثب، حقن، ادخال.

کردن

لک: چوون، (له چه نه کا؟) [ریمچوون هاوشیوهی.]

ف: ماندن، (به چه می ماند؟)

ع: شباهه.

کردن

[لک: ببی میتنان]

ف: کردن، توختن، گذاردن، پرداختن.

ع: تأدیة.

کردنموده

لک: شکانن، لنت کردن (ولک: دار کردنموده).]

ف: شکستن، (هیزم مثلاً).

ع: شق، جزل، قصف، غصف.

کردنوه

ل: وازیرن، شکوفیانهوه. [پشکورتن]

ف: شکفتن، کشفتن، کشودن، گشودن، واشدن،
وازشدن، باز شدن.

ع: بَلَق، ثَلَج، شَتَق، قَتَح، ثَقِيب.
کردنوه

ل: وازکردن. [رای کردن (واک: کردنوهی گری یا قتل:)]

ف: گشودن، بازکردن. (گره یا قفل مثلاً)

ع: حَلَّ، فَكَّ، فَسَخ، زَبَق، فَجَو، سَنَى، سَنَو.
کردنوه

ل: شکائن. [هدلرشدن (واک: روزوو کردنوه:)]

ف: بازکردن، واکردن، شکستن. (روژه مثلاً)

ع: فَطَو.

کردنوه

ل: شیرمکردن. [ش کردنوه]

ف: زدن، واخیدن، بخیدن، فلخیدن، شیت کردن.

ع: حَلَج، نَدَف، طَرَق، نَفَس، حَرَن، نَدَش، مَزَع،

نَسَل، مَشَع، نَحِي، تَشَعِیث، تَزِيد، تَسْبِیخ، تَلْدِیک،

تَنْفِیث، اِجْتِرَاد.

کردنوه

ل: درروس کردن، ساز کردن. [دروست کردن بنیاتنان]

ف: ساختن، درست کردن.

ع: بَنَاء، اِحْدَاث.

کردنوه

ل: کاروکردار، کاریار. [تیشوکار]

ف: کردوکار، کاروکردار، کاروبار.

ع: شَغَلَ وَ عَمَلَ.

کردنوه

[ل: بیلنکی پان و گورهه که تنافی پینوه دهیست و زوی

کیتراوی پی تخت دهکن.]

ف: فِه، بَنَكَن، گَرَا، گَرَا، کَرَا.

ع: مِسْوَاة، مِئْسَقَة، مِئْسَلَة، مِئْسَلَة، مِجْرَه، جَارَوْه.

وینه

کردنوه

ل: کردار. [ناکار]

ف: کردار.

ع: عَمَلَ، فِعَلَ.

کرژ

ل: لَوَل، [گرژ: مودی لیتلنلار. (بروامبری خار:)]

ف: کرچ. (ضد «خار»)

ع: جَعَد، مَجْعَد، مَحْطَرَب، مَرْجَل.

کرژ

ل: گودج، خهیرا، قزباخ. [چالال]

ف: تَنَد، تیز، زونگ، چابک، چالاک.

ع: جَلَد، جَلِيد، هَبَّ، هَارَه، خَفِيف، سَرِيع.

کرژ

ل: زو، پهله. [خیرا، بلنز]

ف: زود.

ع: سَرِيع، سَرِيعاً، قَوْرًا، مُعَجَّلًا.

کرژ کردن

ل: لَوَل کردن. [گرژ کردن]

ف: کرچ کردن.

ع: تَرْجِيل.

کرژ کردن

ل: زو کردن، پهله کردن. [خیرا کردن]

ف: زود کردن، شتاب کردن.

ع: تَسْرِيع، تَعْجِيل.

کرژه و کردن

ل: تَوَن کردن، گورجه و کردن. [چالال کردن، گورجه و گول کردن

(واک: کرژ کردنوهی گولدنر:)]

ف: تَنَد کردن، چابک کردن، برافروختن. (الاغ مثلاً.)

ع: حَذَق، اِسْعَار.
کرمک

[(ل: زوی ربق و تخت.)]

ف: سفت هموار. (زمینی که سخت و سفت و هموار باشد.)

ع: سُهَب، قِرَق.
کرمک

ل: رِب، کورِب. [تِفلیج: نندامی گرزوری لارولور.]
ف: کُنْجَل، چنگولک.

ع: فَلَج، مُتَشَنِّج، مُتَقَلِّع، مُتَازِر، مُتَقَلِّص، مُلْثَوِي.
کرمکراکه

ل: کِراکه، کِراک. [(کونی گوی.)]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِغَاخ، اُصْمُوخ.
کرمکهفتن

ل: کِ. [کِرکوتن (السر هیلکه نیستنی مریشک بز جورجه له لَهْتیان.)]

ف: کرافتادن. (نشستن مرغ بر تخم که جوجه شود.)

ع: حُبُوم، لُبُود، وُکُون، حُضُون، رَحْم، اِرْخام، ثَرخیم، تَجْفُجَف، اِحْتِضَان.
کرم

ل: سنگ. [جانموری خزکی بچرولک.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دود. اَدَح، قَادِحَة. ثَقَف، ثَقِيف.
کرمهاج

ل: کرمناج. [بشیکی هموزر له کورد.]

ف: کرماج.

ع: کِرماج.
کرمهائن

ل: کورژتن، خرمائن. [کورژتن (روک: کرمانندی شه کرا.)]
ف: کلوجیدن. (قند مثلاً.)

ع: حَرَب، قَضَم، خَضَم، کَشَا، قُتَا، حَتَرَشَة.
کرم بهفر

ل: زولال. [شتیکی کرم ناسایه له نار بلفردا، نارینکی ساردی تیندایه.]

ف: زلال، کرم برف.

ع: دُودُ التَّلَج.
کرم دار

ل: موزیانه. [موزانه: جانموری دارخزر.]
ف: گُهن، موریانه، مورچانه، چوب خوراک.

ع: سوسَة، اَرْضَة.
کرمکار

ل: به لَد، شاره زَا. [ناگادار، کارزان]

ف: بَلَد، کرم کار.

ع: بَصِير، مَطْلَع، مَاهِر، اِبْنُ بَجْدَة اَلْأَمَر.
کرمکه

[(ل: ژیرچنیه کی ژیرینی ژنانه به که دهنکه کانی له کرم دهجیت.)]

ف: کرمک. (زیر چانه ای است زنانه از طلا می سازند که دانه های آن شبیه به کرم است.)

ع: ...

کرم که نم

[(ل: کرمیکه له کیتلگی داتونلدا پیدایا دمیت.)]

ف: شنگرف، شنگزن. (کرمی است در غله زار تولید می شود.)

ع: شَنْجَرَف.
کرم معده

ك: کرم نازك، کرم. [کرمی شریتی]

ف: کدودانه، کرم.

ع: حَبُّ الْقَرَع، دُود.

کرم میوه

ك: کرم. [کرمی ناز میوه.]

ف: کرم، کوخ.

ع: دُود.

کرموژن ← **کرموژن**

کرموژن

ك: کرموژن. [کرماری کرمی.]

ف: کرم خورده، کرم آوژن.

ع: مَنخُور، مُتَأَكَّل، مُتَأَكِّل، مُدُود، مُدُود، فاسید.

کرمه

ك: کرمه. [دشگی کرموژن (رول: دشگی کرموژنی قند).]

ف: کُلُوج. (صدای خوردن قند مثلاً.)

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت، هَيْقَم، حَتْرَشَة.

کرمه به فرینه ← **کرم به فر**

کرمه ك

ك: کورول، زوانه. [(زمانی قتل).]

ف: مدنگ، کرمک، زبانه، زبانه ی قفل.

ع: لِسَان، لُسْنِيَّة، لِسَان الْقَل.

کرم هموریشم

ك: هارپه. [کرمی نازیشم.]

ف: کُناغ، دیوه، پبله، کرم ابریشم.

ع: دُود الْقَر.

رنه

کرنک

ك: بی مه غیر. [کرمچک (تورکیش «کرمچک»)]

پ: دلتین.)

ف: گرجچک، بیدانجیر، ثمره. (ترک هم «کرجچک»

می گوید.)

ع: خِرُوع، طَمَراء.

کرنک

ك: تَوَم بی مه غیر. [گرمچک: مسموم برده که یستی.]

ف: تخم بیدانجیر، گرجچک.

ع: حَبُّ الْخِرُوع.

کروژن

ك: کروژن. کرمائن، کروچائن. [کروشتن، کرماندن]

ف: جاییدن، گازگرفتن، کلوچیدن.

ع: قَضَم، خَضَم، حَرَت. مَضَغ، کُثَا، حَتْرَشَة.

کروچائن ← **کروژن**

کروج کروچ

ك: خِرُوج، کروچک، کروچک، خرموچک، خرموچه، خِرُوج خِرُوج.

[کِرکِرَاگه کروچنده]

ف: کُرچَن، چَوَندو، چَوَنده.

ع: غَضْرُوف.

کروچر

[ك: (سد هزار)]

ف: کروور. (صد هزار)

ع: كَر، كُرُود.

کروژ

ك: جار. (شمشیرکروژ) [پاشگره به مانای کسینک که

شتینک دهجاری.]

ف: کلوچنده، جاینده.

ع: قاضم، خاضم...

کروژن ← **کروژن**

کروژین ← **کروژن**

کروکاش

ك: کدراوکشا. [هروژ و تینکوشان]

ف: کار و کوشش.

ع: سَعِي و عَمَل.

کروکاشکر

است.)

ع: جَعَجَعَة، كَرَكْرَة.

کری

ل: مز، مزه، کراهه. [حلقی کار. کراه نیجاره]

ف: مُزِد.

ع: كِرَايَة، جُعَاة، أُجْرَة، أَجْر.

کریلری

ل: کراهه دان. [به کریه آن]

ف: کرایه داری، کرایه دادن.

ع: إِجَارَة، إِكْرَاء.

کریانهوه

ل: بهر یوین. [کرانره (وه) کرانمری تناف یا پشتین.]

ف: باز شدن، واشدن. (رسن یا شال کمر مثلاً.)

ع: اِنْتِقَاض، اِنْتِشَار، تَنْشُر.

کریانهوه

ل: وازیوین. [کرانره، نارهلا یوین.]

ف: باز شدن، گشوده شدن. (در مثلاً.)

ع: اِنْفِتَاح، اِنْفِجَاء، اِنْبِلَاق.

کریض

[ل: کریژ، کریژ. (کریش سر مسملین.)]

ف: سَبُوسه، خزازه.

ع: اِبْرِيَّة، هَبْرِيَّة، تَبْرِيَّة، سَكَبَة، خَزَاة، مُوَارَة، ثَبَاغَة،

جُرَاشَة.

کریکلر

ل: کار ییگر. [کسینک که به کری کار ده کات.]

ف: کارگر، مُزدور، مُزدبَر، مُزدکار.

ع: أَجِير، عَمَلَة، فَعَلَة.

کریلن

ل: سه خناخ. [قاق، وقمن (بهرا نبری نرمان).]

ف: سنگلاخ، شن زار. (ضد «نرمان»)

ع: لُوب، حَرَة.

کریین

ل: خرین، سه ن. [سندن به پاره و مرگرتن. (وشمیه کی

کرماییه.)]

ف: خَریدن. (کرماییه است.)

ع: اِشْتِرَاء، اِيتْيَاع.

کریوه

ل: توف، توفان، بادره. [بادره توف]

ف: دمه، باد لَمَه، کولای، شورش.

ع: رُوبَعَة، عاصِفَة، طُوف، دَمَق.

کز

ل: دامردگ. [ژاکار]

ف: افسرده، پَر مُرده؛ درهم رفته، کُله خورده.

ع: مُنْقِض، مَلُول، كَز.

کز

ل: کم، سوله. [سوله لمخوارتر (بهرامبری چمر).]

ف: کَم، سَبْک. (ضد «چمر»)

ع: خَفِيف، نَاقِص، شَف، أَقَل.

کزانش

ل: تووزانش، پریوزانش. [توزاندنوه، مه پریوزاندن]

ف: پایازی، سوزش، سوزاندن، خنجیراندن.

ع: حُرَقَة، جَوِي، اِحْراق، لُحْج، تَشْوِيط، تَشْطِيط،

اِکْراش.

کز

ل: نیوشک. [پنر، نیروشک]

ف: هفت، نیم خَشک.

ع: تَشْطِيف.

کزکوله

ل: کزکه، کسکوله، گورپ. [کزومات]

ف: کز، گرنج، چُنبا تمه.

کزین

ل: تویزان. [کزانهوه، تۆزانوه]

ف: سوزش، سوختن.

ع: احتراق.

کزینانهوه

ل: تویزیانهوه. کولتویزیانهوه. [تۆزانوه، کپویزانوه]

ف: سوختن، سوزش کردن. کروزش.

ع: احتراق. تفاقور.

کزینکه

[ل: هیری زور شلی وه «شلیکینه» دپرتونه سر ساج

دپیته نان، پاشان دهیغه نار رۆنی قرجار و دهیغۆن.]

ف: خمیر خیلی شل مانند «شلیکینه» روی ساج

می ریزند نان می شود و آن را توی روغن داغ

شده می گذارند و می خورند.

ع: ...

کزین

[ل: تنگی رلاخ که له خوری یا دزور دروست

ده کړیت.]

ف: نوار تنگ. (تنگ الاغ که از پشم یا نخ

می بافند.)

ع: وضین.

کس!

ل: بخا، گرا. [(رشی دنگدانی مېره.)]

ف: کس! (کلمه‌ی راندن گوسفند است.)

ع: شوأ، شئا، فعا، هرا. (شاشا، فمفعا، هرهرا-

شو شوأ، شاشا، فمفعا، هرهرا)

کسکوله - کزکوله

کسکه - کزکه

کسیانهوه

ل: کزکیانهوه، کزیانهوه، نسکیانهوه. [کزومات بوون]

ع: ششجُب، ثَقْبُض، قَرْفَصَة، قَرْفَطَة، جَرْمَرَة،

اَكْمِهَلال، كَز.

کزکوله کردن

ل: کسکوله کردن، گورپ کردن. [کز و مات دانیشن]

ف: گرنجیدن، کز کردن.

ع: اِقْرِعاب، اِقْرِفاط، اِجْرِمزان، ثَقْرَفُص، كَز.

کزکه

ل: کسکه، کزکوله، کسکوله، گورپ. [کز و مات]

ف: کز، گرنج، درهم رفتن.

ع: اَرُوز، ثَقْبُض، ثَقْرَفَط، ثَجْرَمَز، ثَقْرَفُص، اِقْرِعاب،

ثَقْرَعْب، كُزُورَة، كَز.

کزین

ل: تویزن. (تویلا کزن) [تۆزینمېوه (وهك: شولتی تېر).]

ف: سوزنده. (خامه‌ی تر مثلاً.)

ع: مُحْرِق، سِخِن.

کزین - کَلِیْنَه [(رشیه‌کی کرماجیه.)] (کرماجی است.)

کزه

ل: سرما، سوله. [بای سارد.]

ف: سرما، سردباد، باد سرد.

ع: حُرَقَة، بُرُودَة، بَلِیْلَة، سَنَسَنَة.

کزه

ل: جزه، چوته، چزه. [دنگی داغ کردن. (وهك: دنگی

برزانی کباب.)]

ف: کزه، سوزش. (صدای برشته شدن کباب

مثلاً.)

ع: حُرُوق، نَصِیص، نَشِیش، قَشَقَشَة.

کزهبای

ل: کزه، سردبای. [بای سارد.]

ف: سردباد، باد سرد.

ع: بَلِیْلَة.

ف: درهم رفتن، اندوهناک شدن، دلتنگ شدن،
نُستیدن.

ع: تَضَجُرٌ، تَبْرُم، تَلْهَف، تَمَاق.

کـ

ک: کار، پیشه. [پیشه کاسبی، نیش]

ف: پیشه، کار، اَلْفَحْتَ، اَلْفَغْد، اَلْفَنَج، اَلْفَحْتَن.

ع: کَسِب، عَمَل، صَنَعَة، حِرْفَة، رِقَاحَة.

کش!

ک: کِشَه! [(و شه‌یه‌کی دمرکردنی مریشکه واته: دور
به!)]

ف: کش!، کیش! (کلمه‌ی راندن مرغ است به
معنی: دور شو!)

ع: کِش!

کش!

ک: کشا! [(و شه‌ی دمرکردنی پاشایه له یاری شترنجدا).]

ف: کش!، کیش!، کِشَت!، شاه! (کلمه‌ی راندن شاه
است در بازی شطرنج.)

ع: کِش!، شاه!

کش ← هه‌لپه‌رین

کشت

ک: کاشته، وِرز. (کشتوکال) [چاندن کشتوکار]

ف: کِشَت، بَرَز، وِرَز، وِرْزه.

ع: زَرْع، زَرَاة.

کشتوکال

ک: کشت. [چاندن کشتوکار]

ف: کشت و کار، کشاورزی.

ع: زَرَاة، زَرْع.

کشته‌ک

ک: دِزْگ. [(دِزْوی بی‌کوره بادرا).]

ف: نِخ، درزمان. (نخ تاب داده شده)

ع: فَتیل.

کشکش

ک: هه‌لپه‌رین، کش کردن. [جزره سمایه‌که.]

ف: پَنَزیدن، پنچیدن، بَرَجستن، وِشتیدن.

ع: رَقَص، ثَرَقَص، تَنَقَز.

کشکش!

[ک: به‌عبه! و شه‌ی دنده‌انه.] (کشکش و نینای نه‌کرد.)

ف: کَش کَش!، خوش خوش!

ع: نِخ نِخ!

کشکان ← کش کش کردن

کشمیش

[ک: تری بی‌دَنکی و شکوه‌کرا.]

ف: کشمش.

ع: عُنْجِد، کَشْمِش، قَشْمِش.

کشپزه ← گزنیزه

کشه

ک: خشه. [(دَنگی تپه‌پرینی مار یا زمرعاتی‌ک که با
لته‌ده‌دات).]

ف: کشه. (صدای گذشتن مار یا زراعت که باد
به آن بخورد.)

ع: کَشِیش، کَشْکَشَة.

کشه!

ک: کش! [(و شه‌ی دمرکردنی مریشکه).]

ف: کش!، کیش!، کشه!، کیشه! (کلمه‌ی راندن
مرغ است.)

ع: کِش!، کَرکَرَة.

کش

[ک: سورکه‌لناری «کیشور»، ناره بَز ژنان.]

ف: مخفف «کشور» اسم زن است.

گفت

ک: خوره. [نَخوْشی خُزْره]

ف: کوفته، خوره.

ع: اَكَلَّة.

گفت

ل: نشس. خُزرد. نیشتنه، نیشتلو. (چوگه سه گفت.)

[هانترویلک، کشانروی نار.]

ف: نشست. آب نشین.

ع: قَبْض، تَقْبُض. جَز.

گفت

[ل: پاشگریکه مانای تینه سارو ددهاته ولک زترگفت.]

(تلاگفت)

ف: کوب. (طلاکوب)

ع: دَمَج، ثَنَبِيت. (مُطَلَّا، مُنَبَّت)

گفت

ل: لست، ماسه. [لم]

ف: خَرَه، ماسه.

ع: مَنِج، خَلْب، حَمَاة، مَلَفَه.

گفتوگو

ل: گزیر، قزچیدم. [سفت و شل (هانترویلک و کشان).]

ف: نشست و برآمد، پَخس و بَم. (سفت شدن و

شل شدن)

ع: قَبْض وَ بَسَط. جَزَد وَ مَدَّ.

گفته

[ل: خواردنیکه به قیسه و لنگه و برنج درست ده کرت.]

ف: کوفته، کوبیده، خوزی.

ع: مُدَقَّة، خَذِيعَة. کُبَة، کُفَه.

گفته شوروا

[ل: گفته شوزیا: چیشتیکه.]

ف: کوفته شوروا.

ع: طَبِیخُ الْمُدَقَّة.

گفته نالواوهیی

ل: گفته تلوئی. [گفتی سورور و کراو.]

ف: خوزی، کوفته ی سرخ کرده، کوفته تابه یی،

کوفته بریان.

ع: خَذِيعَة.

کلفه

ل: کوزه، کف کردن. [فیچقه کردن. دنگی فیچقه کردن.

اولک: دنگی دهریرینی خورین له قورگی نالوالی

سرپراروا.]

ف: جهش، جستن. کف کردن. (صدای جستن

خون از گلولی مذبوح مثلاً.)

ع: مَهر، نَع، ثُغور، ثَبُوع، ثَحْمُض، ثَرَبُود.

کل

ل: کلا، کج، لا، کمنار. [خوار. قراخ]

ف: کج، کنار.

ع: نَحو، نَاحِيَة، جَانِب، مُنَحَرَف، طَرَف.

کلا-کل

(کلاس)

ل: پزل، پله، پایه. [ناسته ریز، پلی زانست]

ف: پله، پایه، دانش پایه.

ع: طَبَقَة، مَرْتَبَة، رُتَبَة.

(کلاسها)

ل: قه فزده. [دولابی قاتقات.]

ف: آشکوب، آشکوب، قَفَسَه.

ع: طَبَقَات، مَرَاتِب، مَحْفَظَة، قَفَصَة.

کلك

ل: نه گرس. [پنجه]

ف: کلك، کلیک، انگشت.

ع: اَصْبَع، بَنان.

وینه-سلازل

کلك

ل: قه لم. [خامد پتورس]

ف: خامه، قلم، کلک، نال.

ع: یراعة، مِرَقَم، قَلَم... .

کلکبیس

ك: ... کلکبسه، نه نگوسبسه. [بغیتکه دهمسرت به پمغوه بز لیمچونووی شتیک. همروها: پمغوبسراو به بن.]

ف: انگشت بندد. انگشت بسته.

ع: رَتَمَة، رَتِیمَة، رَتِیم.

کلک بهستن

ك: نه نگوس بهستن. [بن بهستن به پمغوه (بز نهری

مسد لیدك لیمچونپتتوه.)]

ف: انگشت بهستن. (برای اینکه مطلب فراموش نشود.)

ع: رَتَم، اِرْتام، اِسْتَذْكَار.

کلک بهسه

ك: نه نگوسبسه. [پمغوبسراو به بن.]

ف: انگشت بسته.

ع: رَتِیم.

کلک پیوکردن

ك: کلک قنگی. [پمغه بز بردن. (نیدیومیشه له دندان) بز تورده کردن.]

ف: اَنگَنگ کردن. (کنایه از تحریک هم هست.)

ع: شَكَن، نَدَغ، تحريك، تحريش، اِغراء.

کل کردن

ك: لادان، که نارگرتن. [لروی لادان کلابون.]

ف: کنار گرفتن.

ع: عُدُول، ثَحْرُف، اِنْحِرَاف، ثُجَاف، ثَنَحِي.

کلکگیر

ك: دروهه لگیر. [کلک بهز کپروه. (ولك: نسپی کلکگیر.)]

ف: دُمگیر. (اسپ مثلاً.)

ع: ساطي، مُسْطَل.

کلک نشان

ك: نشات کرد. [دسنیشان دیاری کردن]

ف: انگشت نشان.

ع: صَنِيع، اِشَارَة.

کلک توتوله

ك: توتوه، توتوله. [قامکه بچکوله پمغی توتوه]

ف: کلک، کلیک، کابلج.

ع: خِنَصَن.

وینه ← سَلَوَن «»

کلک قنگی

[ك: پمغه بز بردن. دندان بز تورده کردن. (نیدیومه.)]

ف: اَنگَنگ. (کنایه است.)

ع: تحريك، تحريش، اِغراء، شَكَن، نَدَغ، نَخَس.

کلک که له ← کلک کپوره

کلک کپوره

ك: کلک که له. [پمغی نسپی کوزه.]

ف: انگشت نر، شست.

ع: اِبْهَام.

وینه ← سَلَوَن «»

کلک نما

ك: نه نگوس نما. [ناسراو، بناوبانگه غیرته پمن (له

خوابیدا.)]

ف: انگشت نما. (به بدی)

ع: شُهْرَة، عِبْرَة، نَكَال، شَهِيْر، مُعَيِّن.

کلک نما

ك: نه نگوس نما. [بناوبانگه ناسراو، دیاریکراو]

ف: انگشت نما.

ع: مُعَيِّن، مُشَخَّص، مُخَصَّن.

کلکوانه

ك: نه نگوسيله. [ننگوستوبيله]

ف: اَنگِشْتَر، اَنگِشْتَرِی.

ع: خاتَم، خاتِم، خاتام، خَتَم.

وینَه ← نه نگوسیه

کلکروانه

[ل: شتیکی کلاناسایه پنجه له دمرزی دپارتیزت (له

دروماندا).]

ف: انگشتانه، (خیاطی)

ع: قِمَع، قِمَع، کُشْتَبان.

وینَه

کلیسا

ل: که نیشته. [پرستگای مسیحیه کان.]

ف: کلیسا، کلیسه، کُنِشت.

ع: بیعة، کُنِیسة، کُنِشت.

کَلِین به بهشت ← که لیمه ی شاده ت

کل

ل: هه روپ. [جینگای سواتت سورکردنوه.]

ف: آوندان.

ع: فاخوَرَة، مُحَمَّة، مَشو ی، اَنوَن.

کل

ل: کله. [کله کله سورمه]

ف: سُرْمه.

ع: کُحل.

کلَاش

ل: چِمچِم. [پینلاری بزیزو یا بن چرم.]

ف: کلَاش، گیوه، چُمچُم.

ع: حِذاء.

کلَاشه

[ل: لکانی قوپ به کلَاشدا کاتیک که زوی له سروره بووه

به قوپ و له بنوه وشکه.]

ف: به گیوه چسپیدن گل که روی زمین گل شده

و زیرش خشک است.

ع: ...

کلَاشین

ل: خورانن. [خوراندن]

ف: خارانندن، خراشیدن.

ع: حَک.

کلَاف

ل: کلَاف. [له یه کتر پینجانی دمرزو به شیره ی دریزکه.]

ف: بَلَاف، کلَافه، کلَابه، کَلَاوه، چُنک، چفرسته،

چفرشته، چفرسته.

ع: کُبة، لُفیفَة.

وینَه

کلَافه

ل: خورنگل، پارمه لکمر، کلانده لکمر. [کلانده گر، پارکمر]

ف: جِهَره، چَرخه، کلَابه، کلَافه.

ع: حَلالة، دُولابُ المِغزل.

وینَه ← پورمه لکمر

کلَافه

[ل: پتیکه دییستن به پیتی ئسپ یا ئیسترو به

خوشپوت برون].]

ف: چدار. (ریسمانی که به پای اسپ یا استر

بندند تا یُرغه شود).

ع: ...

کلَافه

ل: چوارچیترو. [چوارچیره ی قادرمه یا په یزه.]

ف: چار چوبه، (چهار چوبه ی پایه یا پله)

ع: حِطار، کُلاف، پرواز.

کلَافه ← کلاف

کلانده لکمر

ل: خورنگل، پارمه لکمر، کلَافه. [کلانده گر، پارکمر]

ف: چهره، چرخه، کلابه، کلافه.

ع: حَلَاةٌ، دولا ب المِغْزَل.

وینده پرمه لکمر

کلانه

[ک: جزره موروریه که بز چارمزار به کاردیت.]

ف: جش، خرمک، خورتک.

ع: زَرْقَة، ثَمِیْعَة، غَضَارَة، غَضَار.

کلانه موکوژده که

[ک: دور جزر موروریه بز چارمزار به کاردیت.]

ف: خرمک، خرتک، خرمهره.

ع: سُلُوَانَة، ثَمِیْعَة، سَعَة.

کلانویژکه

ک: پالوانه. [پالوتنه: نمر کیسه‌یی که شلمنی پی

دپالوتن.]

ف: پالا، پالوانه، پالوان.

ع: غُل، مِیْزَل، مِصْفَاة.

وینده توروشی ساکمر

کلانویژکه

[ک: جزره کلاریکه.]

ف: گلوته، کلوته.

ع: قُبْعَة، مِیْطَر، طُرْطُور. (اسکیم)

وینده دیوینچه

کلانویژکه جن

[ک: دهماسک]

ف: روپوشه، روی ساختگی. (ماسک، ماسکه)

ع: مَسْخَرَة، اَلْوَجْهُ اَلِاسْتِعَارِي.

کلانویژکه

ک: کوشک. [کوس، خانویزه‌ی گهره و جوان.]

ف: کاخ، کوشک، کلاه فرنگی.

ع: صَرَح، بَيْتُ التَّفَرُّج، جَوْسَق.

وینده کوشک

کلانویژکه

[ک: جزره کلاریکه که هر دور گوتش داده‌پزیت.]

ف: کلوته، گلوته، دوگوشی، کلاه دوگوشی.

ع: قُنْبَعَة، قُنْبَعَة، قُبُوعَة.

وینده دیوینچه

کلانویژکه

ک: ... کاکول، پزیه، کلاره. [کلاره. پزیه]

ف: خُرْج، خُوجِه، جوج، پوب، پوپ، کاکل.

ع: قُنْبَرَة، مِغْفَر، تاج.

وینده جیره

کلانویژکه

ک: چیه، قهله‌پزیه، پزیه. [ترویلکه لوتکه]

ف: کله، چکاده.

ع: ذِرْوَة، قَلَة.

کلانویژکه

ک: کاسه. [شتیکی کلارناسیه که هروری لخنزگرتوره.]

ف: کاسه.

ع: قَمْع، قَمْع، قَمْع.

وینده

کلانویژکه

کلانویژکه به‌یاخ

[ک: بمشی سره‌وی نالا.]

ف: آذر.

ع: قُبَة اَللَّوَاء.

وینده میه

کلانویژکه زرانی

ک: کاسه زرانی، که‌شکه زرانی. [کشکه نژنژ]

ف: گردنا، کاسه‌ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضْفَة، ثَلَاخَة، داغِصَة.

کلبه

ک: بلنسه، گربه. [(دنگی هملگرسانی ناگر).]

ف: کُخته، گُرْپ. (صدای برافروختن آتش)

ع: لَهِيب، كَلْحَبَة، اِسْتِيعَال.

کلدان

ل: کله‌دان. [کلتور: جینگى کله.]

ف: سَرمه‌دان.

ع: مُكْحَنَة.

وینه ← کلدان

کلفت

ل: قه‌لەر، قوئل، قهرى، زهلام، زل، تيسميرپياگه قله‌تدار.

مه‌غزدار، درشت، چاخ، گۆشتن. [تۆکمه نستورى، زمه‌لاح]

ف: کُلفت، سَتَبِر، اسَتَبِر، سَطَبِر، زَفَت، گُنده،

دُؤشت، چاخ، فربه، اشگرف، دوسترى، دوسترانى،

پُشت‌دار.

ع: ضَخِيم. لَحِيم. جَاسِي، قُنْبُل، غَلِيظ، ثَخِيْن....

کلفتى

ل: رموق، قلهت، تولی، قه‌لهرى، زلى، زهلامى. چاغى،

درشتى. گۆشتنى، تيسميرپياگى. مه‌غز. [نستورى

تۆکمى]

ف: کُلفتى، سَتَبِرى، اسَتَبِرى، درشتى، گُندگى،

زَفَتى، فربهى، اشگرفى، چاغى، سَتَبِرناى.

ع: ضَخْمَة، ضَخَامَة، غِلْظَة، جُسُوء، ثِخْن، ثَخَانَة.

کلفت

ل: خيران. [زىرمندان]

ف: خاندان، خانواده، زن‌وچه.

ع: عَائِلَة، أُسْرَة، حُرَاة، کُلفَة، عيال.

کلکاف

[ل: کلکاف: بى‌زىكى دارمازور.]

ف: کلکاف.

ع: غَلَص، قَلَقَاف.

وینه

کله

ل: کل. [کل، کله، سورمه]

ف: سَرمه، توتيا.

ع: کُحل، اِئْمِد، لَمَك، لَمَک، جِلَاء، توتيا، اَنْتيموان.

کله‌دان

[ل: کلدان، کلان]

ف: سَرمه‌دان.

ع: مُكْحَنَة.

وینه

کلیشه

ل: بن‌کلیشه، بن‌به‌خه، بنه‌گل. [بن‌مىگل]

ف: کُش، بَغل.

ع: اِبْط.

کلیل

[ل: کلیل]

ف: کلید، برنگ، بَژنگ، بَژنگ.

ع: مِفْتَاح، مِفْطَح، کَلِيد، اِکَلِيد، قَلِيد، اَقَلِيد، مَقْلَاد.

کلیل به‌به‌شت ← که‌لیمه‌ی شاده‌ت

کلیل ده‌روازه

[ل: کلیل ده‌روازه.]

ف: کُده، کُزه، کُژک، کُژوند، کَلِيچَه، مَدَنگ،

بشکل، بشکنه، بَشکنه.

ع: قُنَاحَة، مَغْلَاق، مِفْتَاح.

وینه ← بینه‌ی کلیل (۷)

کلیل و دوبنه

[ل: چیرک، که‌لیله و دیمه']

ف: کلیل و دَمَنه، اُفسانه.

ع: حِکَايَة.

کلیل و کولوم

[ل: قلز و کلیل ده‌روازه.]

ف: کُده، قَلْج، قَلْجَم، کَلَانى، کلیدان، اُسْکَنْدان،

(مَدَنگ و اُسْکَنْدان)

کليلة

[ك: رنور (كليلی بفر که با بدی دهینیت.)]

ف: کليلة، کُل فُخْشَنگ، بهمن. (کليلة ی برف که باد آن را تشکیل می دهد.)

ع: کُداس.

کليلة بھون

ك: وُثيان. [رقیبونی دهم (قولمبورنی دهم و دان به جورتك که نه کرتیت بیکهیترو.)]

ف: بَشلیدن، پَشلیدن. (به هم چسپیدن دندان ها که نتوان باز کرد.)

ع: ...

کنا

ك: وُثْن، کهنه نی. [نافرمت («کناچه» بسچو ککراوی «کنا» به.)]

ف: وُثْن. («کناچه» تصغیر «کنا» است.)

ع: مَرَأَة.

کنا

ك: وُثْنه که! کنی! [نافرمت! (شیوازی بانگ کردند.)]

ف: وُثْنکه! (خطاب است.)

ع: اَمْرَأَة!

کناچه

ك: که نیله، که نیشلک، کچ، دَوْت، دَویت. [کیژ

(بچو ککراوی «کنا» به.)]

ف: دُعْد، دُخت، دُختر. (مُصَغَّر «کنا» است.)

ع: بَنت، اِبْنَة.

کنور ← بهادر

کنج

ك: کال. که وگ، نه گه یگ. (کالوکنج. کنجو کمرگ)

[نه گه یگ، نه گه کام]

ف: نازس، نَرَسیده، کبود.

ع: فُج.

کنجو کؤل ← کنج

کنر

ك: تخته ریسمانی. [بدره، مکاره]

ف: تخته ریسمانی.

ع: وَشِيعَة.

وینه

کنوکو

ك: پلویا. [مور و تیکوشان.]

ف: تَلّاش، کوشش.

ع: سَعْي، جَهد.

کنیوال

[ك: گیایه کی تام و بون تیژه، له کمر دچیت، ره گه کی

سه لکاره، به کالی و کولاری به نانور دویژن.]

ف: راهه. (علفی است تند طعم و تند بو شبیه

به گندنا، بیخ آن پیاز است، خام یا پخته با نان

می خورند.)

ع: قِرط، کُرَاتُ البَقَل.

کو

ك: کوزگا، گلیر، کومه له، جه له، جه. [کوما]

ف: کود، گرد، توده.

ع: کُومَة، جَمع.

کو

[ك: پیژو، کومه له نستیره که.]

ف: پیرو، پیروه، پیروین، پَرَن، پَرند، رَهه، رَمه.

ع: ثُرَيّا.

کو

ك: گه رله. [تاخ، مه لله]

ف: کو، کوی، سو، آسو، جَن، بَرَن، تنیزه.

ع: مَحَل، مَحَلَة، کُور، کورَة. طَرَف، جانب.

کو

ك: كەژ، كار، كىف. [كىو، چيا]

ف: كوه.

ع: جَبَل، طَوْد.

كۆ

ك: سَلَمە، سَلەمیانە، تەسیان. [سَل کردن، ترسان]

ف: زَم، تَرَس.

ع: جُفُول، حَوْف، واهِمَة.

كوا

[ك: كرا]

ف: قَبَا، يَلَمَة.

ع: كَمَعَ، دَثَار، قَبَاء، يَلَمَق.

كوا؟

ك: كوانی؟، ها له كوی؟ [له كوتیه؟، له كام جیه؟]

ف: كوی؟، كجاست؟

ع: آین؟

كواچەرمەنگ

ك: كواچەرمەنگ بەر تیپ. [كەرچکی هەموو کاسەیلە،

خۆمەلقورتنەر، هەموو کارێك.]

ف: سَقِيد قَبَاي لَشَكِر. نخود همه آش.

ع: نَصَاب.

كوارك

ك: دۆمەلان. [جۆرە قارچكێكە.]

ف: دُنبَلان، سَماروگ، سَماروخ، سَماروغ،

خایەوێس.

ع: كَمَا، كَمَاة، نَجَاة، سَمَارُوغ، شَحْمُ الْأَرْض.

وێنە-دەسلان

كوانك

ك: قورلەك، نوجاخ، وجاخ، كوانور. [ناگردان]

ف: اجاق، آلاوه، آتشدان، كانون.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُوْرَة، أَطِيْمَة، مَوْد، كانون.

كوانوو-كوانك

كوانی؟

ك: كوا؟ [له كوتیه؟]

ف: كوی؟، كجاست؟

ع: آین؟

كۆبوون

ك: خەپوون، گەڕەبوون، گەڕەبوون، گەڕەبوون،

كۆمەڵەبوون، جەپوون. [كۆیرونەر، خەپرونەر]

ف: كودشدن، گودشدن، تودهشدن، انبوهشدن.

ع: تَكْوَم، اجتماع.

كۆپەر-كۆپەرە

كۆپەرە

ك: كزیار، گزیار، گزیارە^۱. [بەرزایی سەر پشی و شتر.]

ف: كوهان، كوهه.

ع: سَنَام، كِدَنَة، هَوْدَة.

وێنە

كۆبان

[ك: كورتان.]

ف: پالان.

ع: رَحْل، اكاف، وكاف، رَبيخ. قَتَب.

كۆپاندوور

ك: كۆپاندۆز. [كورتاندوور]

ف: پالان-دوز.

ع: اكاف.

كۆپان قەچەری

ك: قەچەری، مەعرەكە. [جۆرە كورتانێكە.]

ف: پالان قچری.

ع: بَرْدَعَة، رِحالَه، قَر، بَرْدَعَة.

كۆپەر

[ك: پووشپەر (جەنگی وشەبوونی گیای کێو).]

۱- دورکۆپەرە: ف: بُخْتی - ع: یعلول.

ف: کوه پَر. (موسم خشکیدن علف کوه)

ع: العاع، میاج، مَیجان.
کوت

ل: لهت، تیکه. [پارچه کوه بش]

ف: تیکه، پاره، لُخت.

ع: قِطعة، کِسفة، کِسرة، فَلَّة، مَنامة.
کوت

ل: بر، پاژ. [بش، کورت (برامبری گشت).]

ف: لخت، پازتاری. (ضد کُلی)

ع: جُزء، جُزئی.
کوت

ل: ناتدار. [کُل، برامبری تدار.]

ف: اهمه، انگاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَیر کامل.
کوت

ل: سَرک. [ژمن له کاتی جوړتوبوندا].
ف: کُله.

ع: هک، سَحَق.
کوت

ل: چاکت (چاکت و پانتولن)

ف: کت. (کت و شلوار)

ع: ...
کوت

ل: خه لیلی. [پیرون (کوټره یسک که چاپی تارانباری
تړه دکن و دهیست).]

ف: کُند، کُنده، کُنند، کُلیدان. (کندهای که پای
مقصر را در آن کنند).

ع: قِطْر، قِطرة.
ویندغه لیلی

کوت

ل: کورت، کورتر. [کول]

ف: کوتاه.

ع: قَصیر، قاصِر، کوټی، کُنْثال. وَجیز، مُوجَز،
مُجمل، مُخْتَصِر، مَبْشَر.
کوت

ل: بالابوچک. [بالاکورت]

ف: کوتاه، کوتاه بالا.

ع: بُرُکع، قَصیر القامة.
کوت

ل: کوتاوه کردن. [کول کردنوه، کورت کردنوه]

ف: کوتاه کردن.

ع: قَصِر، تَقصیر، وَدَن، تَوَدِن، وَجَز، اِيجاز،
اِختِصار، اِجمال.
کوت

ل: شمرگا، هه سارگدله. [زنجی میو و گا.].

ف: خُپاک، خُپاک، کَمرا، دیل، شَبگاه، شَبغا،
شَبغاد، شَبغار، شَبغاره، شَبغاز، شَبغازه، شَوگا،
شَوگاه، شَوغا، شَوغاه، شَوغار، شَوغاره، غوشا،
غوشاد، غوشای، غوشاک. (محوطه‌ی گاو و
گوسفندان)

ع: حَرِیسة، حَظيرة، عُنَّة، کَنیف، اُریة.
کوت

ل: رود کردن. [لتریت کردن، هارین]

ف: کوفتن، کوبیدن، ساییدن، خورد کردن.

ع: دَق، دَک، دَهک، هَک، هَرس، کَس، رَهَن، قَهَن.
وَط، دَوس.

کوت

ل: لیدان. [کوتائن پیاکیشان]

ف: زدن، کوفتن، کوبیدن، کُستن، کوستن،
کویستن.

ع: ضَرْب، وَجَن، اَجَن، دَق، لَطَس. قَرع.

کوتائن به زموینا

ک: به‌زويادان. [به نعرزدا کوتان (له ززرانبازيډا).]

ف: زمين‌زدن. (در کشتي)

ع: وټس، وټس، وټس، عقس، لکا، تخفیش.

کوتائن به يه‌کا

ک: بديه‌کډادان، بديه‌کډاکوتان.

ف: بشليدن، پشليدن، به‌هم کوفتن.

ع: دق، ضرب، قرع.

کوتائنه‌وه

ک: سفته‌کردن. [پټوکردن (وه: کوتاندن‌وهی سريان).]

ف: کوفتن، کوبیدن، سفت کردن. (پشت‌بام مثلاً).

ع: دَعَق.

کوتانه‌چلو

ک: کوټائنه‌وه، واگوکردن، روډان. [به نارچاردا کوتانه‌وه:

باس‌کردنی چاکه به‌لای چاکه‌له‌گل‌کراوړد.]

ف: رو...دن، واگوکردن.

ع: مَن، تَذْکار.

کوتانه‌ماوښ

ک: ترازدان، خرکه‌ران‌دان. [خرکه‌مان لى‌تړند کردن بز

راست‌بوونډه.]

ف: خرکه‌مان کشیدن.

ع: تَكْبِيس.

کوتانه‌وه ملا

ک: خستنه به ملا. [به سردا دانوه]

ف: پس‌دادن.

ع: رَد.

کوتانه‌هان

ک: کوټره‌هان، کوټره‌هان، پاکردن. [کوټه‌بوون،

پټه‌گه‌پشتن (وه: نه‌گه‌پشتنی تير به نيشانه).]

ف: کوتاه‌آمدن. (کوتاه‌آمدن تير از نشان مثلاً).

ع: قُصُور، حَبو، ثَبو.

کوتایی

ک: درتخ. [تسور، کوټی، کمترخمس]

ف: کوتاهی، قُرویش، پُرویش، فروگذار.

ع: قِصر، قُصُور، ثَکاهل، ثَهاهل، ثَناقل، ثَباطو.

کوتایی هاتن

ک: درایی هاتن. [ترواويون، گه‌پشتنه ناکام.]

ف: پایان آمدن، انجام رسیدن.

ع: اِنْتِهَاء، اِخْتِتام.

کوټر

ک: کوټر، کوټا. [برامبیری درټز]

ف: کوتاه.

ع: قاصص، قَصير، ناقص.

کوټر

ک: کائوک: بالنده‌ی‌کی بناریانگه.]

ف: کوټر، کوټر، کوټر، کوټر، کوټر، کوټر، سَپاروک،

سَپاروک، سَماروک.

ع: حَمَام، وَرَقَاء، يَمَامَة.

وینه

کوټر خان

ک: مالی تاییت که بز کوټری داده‌نن.]

ف: کفترخان، کبوترخانه.

ع: مَحْضَنَة، تِمْراد.

کوټوکردن

ک: پاکردن. [(نه‌گشتنی تير به نيشانه).]

ف: پایین‌زدن، کوتاه‌آمدن. (کوتاه آمدن تير به

نشان)

ع: حَبو، ثَبو، ثَبو.

۱- هم وشه‌یم بز نه‌خوټنرایه‌وه، له‌وانه‌یه «دادن» یا

«زدن» بیت. (ر-ر)

کوترهاتن

ل: کوترهاتن، کوترهاردن، مانپان. [نه گیشتن

ماندوربون.]

ف: کوتاه آمدن، مانده شدن.

ع: حَبَو، عَي.

کوتره باریکه

ف: لومری. [جزیره کوتریکی زرد بچورک و باریکه.]

ف: کُناد. (قسمتی است از کبوتر که خیلی

کوچک و باریک است.)

ع: وَرشان، صُلصل.

وینه لومری

کوتره کیغله

ل: کوتره شینه.

ف: کفتر چاهی، کبوتر چاهی.

ع: حَمَان، یَمَامَة.

کوک

ل: چک، مشته. [نامرازیکی هلاجیه.]

ف: چک، مُشْتَه، فُلْخَم، فُلْخَم، فُلْخَمه، فُلْخَمه

(چک حلاجی)

ع: مَذَق، مَذَف، مَبْض، مَطْرَقَه، کِرِیال.

وینه میه

کوت کردن

ل: لهت کردن، تیکه کردن. [پارچه کردن.]

ف: تیکه کردن، پاره کردن.

ع: کَسَر، شَق، فُلَق، مُزَق، قَطَع، تَقَطِيع.

کوتوپر

ل: ناخلاف، دهمودهس. [سکته (مرگی لپری)]

ف: ناگهان، هنگامی، مرگ ناگهان. (مرگ

بی مقدمه)

ع: قَعَص، نَبَه، سَكْتَه، فُجَاة، فُجَاة.

کوتوپر

ل: ناگا، ناکار، ناخلاف، یه کهپر. [کتیری، لپری]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، زبوده، هوازوی، یکهو،

یکبار، یکباره، یکایک، یک به یک.

ع: بَعَثَة، فُلْتَة، فُجَاة، غَفْلَة، صَدَقَة، فُجَاة، غَهَبَا،

نَبَاهَا، نِقَابَا، اِرْتِجَالَا، بَدَاهَة، فُلْمَط، اِذَا، خَلَق

الساعة.

کوتومت

ل: هدر وک. [کومت]

ف: کُتومت، مانند.

ع: بَعِینَه، مَثَل، تَطْلِی، شَبِیْه، مَثِیل.

کوت وه شائن

ل: سَوَل و شائن، سَوَل پیسردان. [ژندن له کاتی

جوررت برندا.]

ف: کُله زدن.

ع: هَكَ، سَحَق.

کوتله

ل: دارنک که گوشتی لیسر رود ده کزیت.

ف: کُنده، کَلَنْد.

ع: وَضَم، جِذَل، جُذْمُور، حَطَبَة، قُفَّة، اُرُومَة، عِرْقَاة.

وینه پواز

کوتله

ل: تیکه. (کوت و موته) [لست پارچه]

ف: تیکه، پاره.

ع: قِطْعَة، کِسْفَة، فِلْقَة، کُسَارَة.

کوتلهرد

ل: بن، بیخ، ریشه. [قدی دار.]

ف: کُز، بُن، بیخ، ریشه.

ع: جَذِیَة، اَصْل، سِنَخ.

کوتلهرد

ك: چۆلۆسك. [چۆلۆسك (خەلۆزی نیوسوتار).]

ف: نیم سوز. (زغال نیم سوخته)

ع: جَنَوَه.

كۆتْمَرَه

ك: بی بال، بال بزیگه. [بال کراو (باتندە یەك کە پەری بالی

هەلکەنراوه).]

ف: باولی، پۆرکۆندە، پۆرپۆریدە، بی بال. (پرنده ای

کە بال آن را کۆندە باشند.)

ع: مَقْطُوعُ الرَّيش.

كۆتْمَرَه گۆرک

[ك: دەسی گسك.]

ف: بێخ جاروب.

ع: أَهْلُ الْمَكْنَسَةِ.

كۆتْمَه شَكِن

[ك: نامرازێکی سۆیدیە کە دەیکۆتن بە ئێزنگی ناز سۆیدا

هەتا بسووتیت).]

ف: آتش زنه، آتش شكن. (يکي از اسباب پيش

بخاری است که با آن هیزم ها را می زنند تا

بسوزد.)

ع: سَطَام، اسطام.

كۆتْمَه ك

[ك: تینلا (گۆری دارین).]

ف: كۆتك، دۆفۆك، چُماق. (گۆز چوبی)

ع: دَبُوس، قَضِيب.

وێنە-تەكە

كۆتْمَه ك گۆری

ك: گۆسەر، چۆرکاری. [دارکاری بۆتینلا لێدان]

ف: سَتَل، كۆتك کاری. چوب کاری.

ع: بَكَت، قَضِب. الضَرْبُ بِالْقَضِيب.

كۆتْمَه كۆت

ك: سۆكە سۆك. [ژەنینی یەك لەدوای یەك لە كاتی

جۆرت بروندا.]

ف: كۆه زنان. (كۆه زدن پێ درپی در هنگام جماع)

ع: مُهَكِّكًا، مُسَحِّقًا.

كۆتْمَه كەلەكە

ك: كەلەكە. [لەتە سۆلەت]

ف: پارەسبو، كلك پارە.

ع: خَرْف، كُسَارَةُ الْخَرْف.

كۆتْمَه ل

ك: كۆزەن، كۆزەر، كۆزەرە. [چەت (بێستی پرزەداری گەنم یا

جۆ).]

ف: كُفَه، كۆزەر، كۆزەر. (پوست سیخچەدار گندم

یا جو)

ع: قُصَالَةٌ، قُصَامَةٌ، قُصَادَةٌ.

كۆتْمَه ل

[ك: كۆتل (ئەسپی كۆتل) کە لە پرسدا دەبێژێت و جیاوازه

لە ئەسپی یەداك. (.)]

ف: كۆتل، كۆتل، پالا، پالای، بالاد، پالادە، پالادە،

بالای، غۆش. (اسپ جنیبت که برای عزا تهیه

کنند و آن غیر از بدک است.)

ع: جَنِيْبَةٌ.

كۆتْمَهی قەسۆی

[ك: ئەو كۆتْمەریی قەسب گۆشتی لەسەر رە دەكات.]

ف: كۆدەیی گۆشتگری.

ع: وَضَم.

كۆتْمَهی كەوش دۆژی

ك: دەسگا. [ئەو نامرازە کە پێنجی کاری لەسەر دەكات.]

ف: دستگاه كۆدەیی كەفشگری.

ع: جَبَاةٌ، قُرْزوم.

کوتیاگ

ل: وردبروگ، هاریاگ. [کوترا، هاردار]

ف: کوبیده، کوبیده شده، خورد شده.

ع: مدقوق، مسحوق.

کوتیاگ

ل: هوله کریاگ. [گیرد کراو (ول: گه می کوتراو که هیشتا

کاکمی لن جیا نه کراو مته).]

ف: کُسته، کوسته، کویسته، گوست، گویسته،

گویسته، کوفته، کوفته شده، کوبیده شده. (گندم

کوبیده شده مثلاً که از کاه جدا نشده باشد)

ع: مدقوق.

کوتیاگ

ل: هاریاگ، مانیاگ. [کوترا، ماندر، کفت (کوترا نی

لش لمبر لیدان یا ماندری لیدایه).]

ف: کوفته شده، کوسته، کویسته، گوسته،

گویسته، له شده. (کوفته شدن بدن از شدت زدن

یا از خستگی)

ع: ثَعَص، کَسَل، مُدقوق، مَسحوق...

کوتیاگ

ل: ساف کریاگ، خوش کریاگ [کوترا، تخت کراو (رتگی

خوش کراو).]

ف: خوشه، کوسته، هموار شده، شسته شده.

(راه هموار شده)

ع: مُذَلَل.

کوتیان

ل: هاریان، وردبرن. [کوترا، هاردار]

ف: کوفته شدن، کوبیده شدن، خورد شدن،

کوسته شدن، گوسته شدن، گویسته شدن.

ع: اِنْدَقاق، اِنْسِحاق.

کوتیان

ل: هاریان، مانیان. [ماندریون، کوترا (کفت بونی

لش به می لیدان یا ماندریوه).]

ف: کوفته شدن، کوبیده شدن، کوسته شدن،

کسته شدن، گوسته شدن، گویسته شدن، کوستن،

گوستن، له شدن. (له شدن بدن به سبب زدن یا

خستگی)

ع: وَثَا، وَكُوْه، ثَعَص، كَسَل، تَوَصُّم، تَثَاوَل.

کوتی شمو

[(ل: بَشِیک له شو).]

ف: پازیره. (لختی از شب)

ع: قِسْمَة مِنَ اللَّیْلِ.

کوچ

ل: نیفلیج. [شبه لیدار. گزج]

ف: شیک، چنگوک، چنگلویک.

ع: اُكْنَع، اُكْنَع، اُكُوغ، اُشَل، مَفْلُوج.

کوچ

ل: باریه نی. [بارگه تیلنن، بار کردن]

ف: کوچ، باربندی.

ع: رَحْلَة، رَحِيل، ثَرَحَال، نَقْل، هِجْرَة، ظَعْن، جَلَاء.

قَطُوع، اِقْطِطَاع.

کوچک

ل: بهرد، تهرن. [سنگ]

ف: سنگ، سنی. نهنه، دُسته.

ع: حَجَر، جَلَعْد، جُلُود، صَخْر، صِيخُود، صَفَا،

صَفَاة، صَفَوَان، صَفَوَاء، اَوَكَح.

کوچک

[(ل: بَیْگِیان) (کوچک و بنبچک)

ف: بر بسته.

ع: جَمَاد.

کوچک بنهرت

[ك: بردي بناغه گابرد]

ف: خرسنگ.

ع: صخره.

کوچک تاش

[ك: بردي، بردي تاش]

ف: سنگ تراش.

ع: حَجَّار، نَحَات.

کوچک تيز

[ك: بردي تيز]

ف: سنگ تيز.

ع: ظَر.

کوچک چلشتن

[ك: برديك كه جاران له كاسي شتندا جلوسرگيان

پير كوتاره.]

ف: لَهَنه، لَهَنَج.

ع: مَدَقَه، لَهَنَج.

کوچک کين

[ك: كه له ك. خدرن. [سنگين، ديواني وشكېبرد]

ف: سنگ چين.

ع: رَصَف، لَصَف، رَضَم. ضَفَر، ضَفِير.

کوچک چه فهاخ

[ك: برده نه ستی. [بردي چه فهاخ]

ف: مَرَو، سنگ چقماق، سنگ آتش زنه.

ع: رَنَدَه، قَدَاح، قَدَاحَه، سَوَانَه، حَجَر النار، حَجَر

الزناد، مَرَوَه.

کوچک رهش

[ك: كوچكه رهش، رهش كوچك. [بردي رهش.]

ف: سپاه سنگ، سنگ سپاه.

ع: وَحَفَه.

کوچک ريژه

[ك: برده شيشه]

ف: مَهَا، سنگ شيشه.

ع: مَهَا، مَهَو، حَجَر الرُجَاج.

کوچک سه فت

[ك: سه خته كوچك. [جزره برديكي ريق و پتوه.]

ف: خار هسنگ، سنگ خارا.

ع: صَدَك، صَخْرَه، حَجَر صَلَب.

کوچک گنهرش

[ك: سه گنهرش. [برديريژ، چوپريژ]

ف: سنگ فرش، آزيانه.

ع: بَلَط، تَبْلِيط، رَصَف، اِشْرَاج.

کوچک قه لباز

[ك: فركه باز. [برديك كه بسمر ناروا ديهاريزن و چنډ جار

له نارو كه ددات و هه لدميسته.]

ف: سنگ روي آب. (سنگي كه روي آب پرتاب

كند و چندين جستن نمايد.)

ع: قَفَّازَه، حَجَر النَّمْطَه.

کوچک قه لباز خستن

[ك: فركه باز. [برده فريدان بسمر ناروا.]]

ف: سنگ از روي آب انداختن.

ع: تَقْلِيْبُ الْحَجَر، تَنْطِيْبُ الْحَجَر.

کوچک قه لمانك

[(ك: بردي برزقاني)]

ف: مَنَجِخ، مَلَجِخ. (سنگ فلاخن)

ع: حَجَر المِرْجَام.

کوچنک قەور

ك: لاوانه. [تەبەردى سەر قەور.]

ف: سنگ گور، كناره‌ى گور.

ع: جۆل، جال.

كوچنك قير

[ك: قيرتار، نىفالت]

ف: سَنَكْج، غاغاتى، موميايى كوهى.

ع: حُمُر، حُمُر، قُفَر اليهود، كُفَر اليهود.

كوچنك لىج هموز

ك: كوچك دانىشتن، كوچك نويز، تەودەنما، بەردە نويز.

[بەردى پانى لىتوارى هموز بۆ لىسر دانىشتن يا نويز لىسر

كردن.]

ف: سنگ آب دست، سنگ نماز.

ع: نَصِيْبَة. (نَصَائِب)

كوچنك نالوكه

[ك: بەردىك كه نالوكى پىن دىشتن.]

ف: سنگ هسته. (سنگ هسته شكستن)

ع: مِلْدَام، مِلْطاس.

كوچنك و چه فمخ

ك: بەردە نەستى. [نامرازىكى ناگر كەردەرى جارانه.]

ف: سنگ و چَقْماق.

ع: قَدَاحِيْن، رَنْد و رَنْدَة، قَدَاح و قَدَاحَة.

كوچنك و كوانك

[بەردى كوانو.]

ف: دىگ پايله، أْجاق.

ع: أَثَاي، دَوَاحِيس. (أَثْفِيَة)

كوچنك ره شه

ك: ره شه كوچنك. [بەردى رمش.]

ف: سپاه‌سنگ، سنگ سپاه.

ع: وَحْفَة.

كوچنك ههسان

ك: ههسان. [بەردسان]

ف: سنگ فُسان، فُسان.

ع: حَجَرُ الْمِسْنِ، مِسْن، هَنْكَب، هَنْكَبِي.

كوچوبار

ك: تە لىت. [بنوبارگى سەفر]

ف: كوچوبار.

ع: رَحَل.

كوچومان

ك: كوچ. [ماله كوچ]

ف: خانه كوچ.

ع: عَيْلَة، عَائِلَة، رُحَل، رَحِيْلَة، رَاحِلَة.

كوچوبوله

ك: مدرگه ماسى. [زاره ماسى]

ف: كُچله، كُچوله، داراقي، آداراقي، مرگ ماهى.

ع: سَمُّ الْكَلْب، سَمُّ السَّمَك، خَانِقُ الْكَلْب، آداراقي.

كوچه‌رى

ك: كوچكەر. [رەرمەند (نەر خىلاسى گەرميان و كوستان

دەكن).]

ف: كوچرى. (عشايرى كه زمستان و تابستان

به گرمسير و سردسير مى‌روند.)

ع: نُورِي، نُور، نُورِيَه، نَاقِلَة.

كوچه‌لكوچ

ك: كوچاي كوچ. [كوچاي كوچ: كوچى زرد.]

ف: كوچاي كوچ.

ع: تَرَحَال، تَطَواف.

كوچه‌له

ك: كاسه‌ى چيوتين. [جزره ده‌فرىكى دارينه.]

ف: کُماش، کُماس، کُماسه، کاسه‌ی چوبین.

ع: عُلبَة، قُرو، قُحف.

کۆچه‌له چاقو

کۆخ

ل: زنج. [چارداغ]

ف: آلوئک، وُردوک، وُردوک، گومه، گومه، تواره،

سپنج.

ع: خُص، حَظِیرَة، عَالَة، کُوخ.

وینه-زنج

کۆخا

ل: قِخا. [کریغا]

ف: کدخدا، ده‌خدا.

ع: کاخِیَة.

کۆخواردنهوه

ل: ترسیان، پارێزکردن، دوری کردن، رهمیانهره. [ترسان،

سلمینهر]

ف: زَم کردن، دوری کردن، پرهیزکردن، ترسیدن.

ع: اِحْتِیاط، اِحْتِیاب، جُفول، خُوف.

کۆخه

ل: قۆزه. [کۆکه]

ف: سُرْفه، کوک، کوکیدن، کوخیدن، کُخ‌کُخ کردن.

ع: سَعال.

کۆخین

ل: قۆزین، کۆکین. [کۆکه کردن]

ف: خُویدن، سُرْفیدن، کوکیدن، کوخیدن،

سُرْفه کردن.

ع: تَنَحُّج.

کۆدوورهه

ل: شه‌که‌راو، نازشت. [ره‌هان، دلگران برین.]

ف: آزیغ، شُکراپ.

ع: کُدُورَة، اِغْبِرا، مَلَاة.

کۆده‌ری

[ل: پیتلای «زه‌هار»ی که رو‌کی له تیماجی پی‌مه‌رانه

دروست کراوه.]

ف: کُذْری. (کفش زهابی که رو‌هی آن تیماج

معکوس است.)

ع: کُذْری.

کۆپ

[ل: رۆلتی نێز، برامبیری کچ.]

ف: پُس، پُس، بوخت، لُند، پور، سُرک، ریمن.

ع: اِبْن، اِبْنَم، صِنو، سَلیل، وَلد.

کۆپا

[ل: وشێ بانگ‌کردنی جاشه‌کری یا نسیپه.]

ف: کُزْی! (کلمه‌ی صدا کردن بچه‌الاغ یا اسب

است.)

ع: فِلوَة!

کۆپ

ل: جه‌له، جه‌م. [کۆمەل]

ف: کوس، توده، آنبوه، جَرگه.

ع: جَمع، حَصَر.

کۆرانه‌وه

ل: سه‌رکۆنه‌کردن، واگۆکردن، دووباره‌کردنه‌وه. [گێڕانه‌وه‌ی

چاکه‌ بۆ منبەتخانه‌ سه‌ر چاکه‌له‌گەل‌کراو.]

ف: واگوکردن، بازگفتن، دووباره‌کردن، تازه‌کردن،

سپاسه.

ع: تَذْکار، تَکْرا، تَجْدید، اِعَادَة، مَن، اِمْتِنان.

کۆرانه‌وه

ل: کولانه‌وه، تازه‌کردن. [تازه‌کردنه‌وه‌ی نیشی برین. (وه‌ل:)

کولانه‌وه‌ی برین.]

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً).

ع: تجدید.

کُورانهوه

ل: سەرکۆتێرکردن، سەرزنه‌نشت کردن. [سەرکۆنه‌کردن،

لزمه‌کردن]

ف: بێفاریدن، بێفشاردن، کواژیدن، نکوهیدن،

سەرزێنش کردن، سەرکۆبی کردن.

ع: تۆبێخ، تَعَب، شَبَکیت، عَذَل، زَرايَة.

کُورانه

[ل: شادی به بۆنهی کۆڕبوونهوه.]

ف: زاگسور، زاج‌سور.

ع: میلادی، عَيشُ الْوَلَادَة.

کُور به‌رگین

ل: به‌رز. [یه‌که‌مین مناز (به‌رانبه‌ری دوازا).]

ف: نَخَزی، نَخَزین، نَخِیز، نَخِیزی،

نخستین‌پسر، پسر نخستین. (ضد «دوازا»)

ع: أَوَّلُ مَوْلُود.

کُورپه

ل: شیره‌خۆره، تازه‌په‌یدا‌بووگ. [منداڵی تازه‌په‌یدا‌بوو یا

تۆزی تازه‌داچێتارو.]

ف: شیرخواره، نوزاد، تازه‌پیدا شده،

تازه‌رسیده، نورسیده. (فرزند تازه‌متولد شده

یا تخم تازه‌پاشیده شده)

ع: طِفْل، راضع، رَضِيع. جَدِيدُ الْحَرث.

کُورپه

ل: دواوه‌که‌نتگ. [به‌سالتیک ده‌لێن که به‌عاری ساره‌ یا

باران دێر ده‌بارت.]

ف: دیرشده. (سالی که به‌هارش سرد باشد یا

باران دیر بیايد آن سال را «کُورپه» می‌گویند.)

ع: هَيْف.

کُورت

ل: کُوتر، کُوتا. [کُوت]

ف: کوتاه، ناوێسا.

ع: قَصِير، قَاصِر، نَاقِص، مُجَمَل، مُخْتَصَر.

کُورله

ل: کوله‌کوا. [کواي تر نَمِيتک. (کواي کورت).]

ف: گریبانی، نیم‌تنه، قباي کوتاه.

ع: کُوتَه، سَربال.

وێنه—**کُورله‌بوکردن**

ل: کُوتاهه‌کردن. [کُورت‌کردنهوه، کُوت‌کردنهوه.]

ف: کوتاه‌کردن.

ع: تَقْصِير، تَرْخِيم، إِجْمَال.

کُورتی

ل: کُوتایی. [کُوتی، کُورت بودن]

ف: کوتاهی، ناوسایی.

ع: قُصُور، تَرْخُم، جُمُول.

کُورد

[ل: (گه‌لێکن له‌ره‌گزی ناری).]

ف: کُرد. (گروهی هستند از نژاد آری).

ع: کُرد.

کُورده‌کُوزه

[ل: جُزه‌ترین‌ه‌کی دنگ گه‌ورپه.]

ف: انگور درشت.

ع: بَيْضُ الْحَمَام.

کُورک

ل: مه‌خۆز، به‌رگن. [برده‌موی سهر پێستی مهر و بز.]

ف: کورک، کُورک، کُک، تَفْکِیک، پَت، تَبَد، تَبَت،

بَزَشَم، گُلفَر.

ع: خَر، مَرَع، مَرَعَز، مَرَعَر.

کورکائن

ل: کورکه کردن. [(دنگی نسب له کاتی ناله پنداند).]
 ف: کُرکیدن، کُرکه کردن. (صدای اسپ در هنگام
 علف دادن)

ع: حَمَمَة، شَخِير، زَبِير.

کورکوپ

ل: کُتَی: بالندیه که. (تورک پتی ده لَین: «باقرقره».)
 ف: سنگ اَشکَنک. (ترک «باقرقره» می گوید.)
 ع: قَطَا، هَوْدَة.

کورکوره

ل: کزلاره. [بالتدییه کی رارچیه.]
 ف: زَغَن، پَزَن، گید، جول، پَند، چوزا، خاد، خات،
 خَرَنر، نوده، غلیواژ، غلیواج، گلیواژ، گلیواج،
 کلیواژ، کلیواج، کورکور، کورکوره، جنگلانی،
 جنگلاهی، گوشت زَبَا، جوجه زَبَا.
 ع: حِدَاة، شُوْحَة.

وَنَه

کورکه

[(ل: دنگی نسب بز ناله یا جز.)]
 ف: کرکه. (صدای اسپ برای علف یا جو)
 ع: حَمَمَة، زَبِير، شَخِير.
 کورکه

[(ل: تاسه و نارمزوی دل.)]

ف: کُرکه، خارخار. (میل خاطر)

ع: خَلْجَان، حَمَمَة، مِيل.

کورکین

ل: تاسه کردن، لَینان [دلی بز نو کاره ته کورکی].
 ف: کُرکیدن، خارخار کردن، پیسودن،
 هوس کردن، آرزو کردن.
 ع: تَحَمَم، خَلْجَان، مِيل، رَغْبَة، اِشْتِیاق.

کورک

ل: کوپ، هَوْلَی، جوانز. [(جوانروی نسب).]
 ف: کُره، تَجَار، تَجاره، هَوْلَی، ستاغ. (کره ی
 اسپ)

ع: مُهر، فِلو، کُرْج.

وَنَه ← جوانز

کورک

ل: کورِگ. [کوترو (گهغیلا که نمسوسوی روش
 برویتوره، له گیل گلوسوره) دیکوتن رمشیه کی لا
 دهجیت.]

ف: کوره، سیاهه. (گندمی که سر و تهش سیاه
 شده باشد، با خاک قرمز می کوبند، سیاهی آن
 می رود.)

ع: سَوید.

کورک

ل: کورِگ. [گوتزه کورِگ، (گوتزی کورِگ که کاکله کی به زذر
 درم دیت.)]

ف: چک، کَنک، نَخکَلَه، کوره. (گردو کوره که
 مغز آن به سختی در می آید.)

ع: ...

کورمرنگ

ل: کور جوانمهرگبر، سک سورتا به مهرگی کور.
 ف: پسر مرده.

ع: مُسِیف، هابل، شکلان. (شکلی)

کوره

ل: کوره. [رژله. کوره که]

ف: چَره، پَسره.

ع: بُنْی، وُکَد، اِبْن، اَلابَن.

کوره

ل: گره، گَز، گره، گرده لاته. گلوتله. [گرد، خر]

ف: نَنْبِه، گلوله، گوی، گرد، گرده.

ع: كُرَّة، مُسْتَدِير.

وینه

کۆپه

ل: کوره. [کۆپه که («کوپ» له گهمل «ه» ی نیشانی

ناسراودا.)]

ف: پسره. («کوپ» با حرف عهد)

ع: ابن، ولد، الابن.

کۆپه

ل: کورگ، کوری. [جوانور]

ف: کُره، ستاغ، تَجَار.

ع: مُهر، قِلو، كُرَج.

وینه— جوانو

کۆپه نوولاج

ل: مۆلی، مۆلیکەر. [جاشه کەر]

ف: هۆلی، کُره خَر.

ع: ثَوَلَب، جَحْش.

کۆپه پا

ل: پاکوپه. [بیچوری کولله.]

ف: بیچه ملخ.

ع: دَبی، غَوَاغ، حَرْشَف.

کۆپه زاک

ل: نهوه، نه تهمره، وه چهزا، نهویره. [کۆپزا]

ف: نهوه، نهواده، نهواسه، نهیسه، نهییره،

پسره زاده.

ع: حَالِد، حَفِید، وَدَاء، تَجَل، نَبِیرَة.

کۆپه ک

ل: نارپاس. [کۆزک، نارپاسته چمق]

ف: وندسار، کیار، دنگ

ع: مَرْکَز، وَسَط، قُلُوب، قُلُور، مَحْوَر.

کۆپه ک

ل: کرمه ک، زوانه. [زمانه (وهک: زمانی قفل.)]

ف: مَدَنگ، کُره، کَرَمَک، زیانه. (زیانه ی قفل

مثلاً.)

ع: لُسْتَنَه، بَسَان، بَسَانُ الْقَلَل.

کۆپه ک دل

[ل: کۆزکی دل، ناخی دل]

ف: تخم دل.

ع: شَغَاف، حَبَّة الْقَلْب.

کۆپه ک له ههلو

ل: زوانه. [زمانی لغاو.]

ف: کُرَک دهته.

ع: شَكِيمَة، فَاسُ النُّجَام.

کۆپه ما

ل: مای کۆتیرمیریوگ، کۆره مهی، کۆره لان. [زاخسی

کۆتیرمیریو.]

ف: کوره غال.

ع: ذَبِيبَة.

کۆپه وهری

ل: کۆتیرمیری، خواری. [زیموونی، خهفتیاری]

ف: خواری، اندوه باری، رتجوری.

ع: ذَبَة، خَفَة.

کۆپری

ل: کورگ، مۆلی، جوانو. [جوانوو]

ف: کُره، هۆلی.

ع: قِلو، قِلو.

کۆپری

ل: رووتیاگه. [ناژدلی خوری ههلباچراو.]

ف: لخت، بی پشم. (حیوان پشم کهنه شده)

ع: جَزِير.

کۆپریانهوه

کۆز

ك: بکۆز. [کۆز: پاشگرتکه. (ولك: «شیرکۆز»، به تنیا

به کار ناهیتیرت.].

ف: گۆش، گۆشنده. («شیرکۆز» مثلاً، تنها استعمال

نمی شود.)

ع: قاتل.

کۆزانهوه

[ك: تسرائدن (ولك: کۆزاندنوهی چرا).]

ف: گۆشتن، خاموش کردن. (خاموش کردن چراغ

مثلاً.)

ع: قتا، اطفاء، إخماد.

کۆزانهوه

ك: پاکو کردن. [پاک کردنهوه، سرینهوه (ولك: کۆزاندنوهی

خست.].

ف: خاموش کردن، پاک کردن. (خط مثلاً.)

ع: محو، مَلَخ، لَطَخ، طلع، تَطْلِيس.

کۆزین

ك: لیدان، مرائن. [کۆشتن]

ف: زدن، گۆشتن، میراندن.

ع: ضَرْب، قتل.

کۆزیه

ك: کۆشنه، بکۆز. [کۆزیر]

ف: گۆشنده.

ع: قاتل.

کۆزیاگ

ك: لیدریاگ. [کۆزوار، لیدراو]

ف: زده شده، گۆسته، گۆسته شده.

ع: مَضْرُوب، مَلْخُوف، مَقْرُوع.

کۆزیاگ

ك: کۆشته، مریاگ. [کۆزوار، مریتراو]

ك: وێژریانهوه. [وترانهوهی چاکه له لای چاکه له گیل کراودا.]

ف: واگوشدن، بازگفته شدن.

ع: تَكْرُر، تَذَكُّر.

کۆریانهوه

ك: کۆریانهوه، تازه برون، تازه برونهوه. [کۆلانهوه (ولك:

کۆلانهوهی برین).]

ف: تازه شدن. (زخم مثلاً.)

ع: تَجَدَّد.

کۆریانهوه

ك: کۆریه برون. [به سهر زویدا درێژ برون (ی گزگیا لیسر

سرما).]

ف: پلاسیده شدن. (نباتات از سرما)

ع: کُذُو، اِکْداء.

کۆز

ك: زهما. [زئ]

ف: گۆس، چۆز، چۆز، اَدْک، شَلْفیه، شَلْفینه،

بَتَرجا.

ع: حِر، فَرَج.

کۆز

[ك: حوشی جیگی بزن و مپی.]

ف: دیل، غوشا. (حصار جای بره و بزغاله)

ع: حَرِيسَة، حَظِیرَة.

کۆزکەش

ك: کۆزکیش. [گنواد، بی تامروس]

ف: گۆس گۆش، چۆز گۆش، زن بمزد.

ع: قَواد.

کۆزهوه

ك: کۆته. [کۆزیر، چیت]

ف: کۆز، کۆزل، کُفه.

ع: قُصاة، قُصادة، قُصامة.

ف: کُشته، ماری.

ع: قَتیل، مَقْتُول. مُفَرِّج.

کوریاگ

ل: هه ویر. [کانزای تواروی تیکلن کراو له گنل جیره دا.]

ف: رَس، کُشته، حَمیر.

ع: مُلْغَم، مَلْغَمَة.

کوریاگ

ل: مردگ. [کورژاو.]

ف: کُشته، مُرده، خاموش.

ع: خامِد، مُنْظَفِي، خامِل.

کوریاگ

ل: لیدریان. مرانیا. [لیدران. مرتزان]

ف: زده شدن، کُشته شدن، کُشته شدن.

ع: ضَرْب. قَتْل. (مُضَافاً إِلَى الْمَفْعُول)

کوریاگ

[ل: کورژانوه، تهرمان (وهک: کورژانوهی چرا یا ناگر.)]

ف: کُشته شدن، خاموش شدن، تَنبیه شدن،

فرونشستن. (چراغ یا آتش مثلاً)

ع: انْطِفاء، طُفُو، بُوخ. خُمود، هُمود. سَكُون.

کوریاگ

ل: پاکه و برون. [کورژانوه، سِرانوه (وهک: کورژانوهی

خفت.)]

ف: خاموش شدن، پاک شدن. (خط مثلاً)

ع: عَمَس، اِمْحاء، تَطْلُس.

کوریاگ

ل: خوشیانوه، شیریانوه، هه (پروشیانوه. [هه لو شانهوه]

شیران

ف: به هم خوردن.

ع: بَطُول، سَكُون، تَعَطُّل، تَقْوُض، اِنْتِقاَض.

کوس

ل: قُورت، قوتایی، بهرزیایی. [کُوسپ]

ف: بَلَنْد، بَرَجَسْتَه، برآمده، بُلَنْدی، بَرَجَسْتگی،

برآمدگی.

ع: نَاتِن، مُرتَفَع، خَمَر، حَید، مُضَبَة، قَلْعَة.

کوس

ل: تهره، قُورت، چورتومه. [بهلا، کارسات]

ف: کوس، آسیب.

ع: صَدْمَة، نَائِبَة، نازِلَة، بَلِیَة.

کوساران ← **کوسالان**

کوسالان

ل: کوساران. [لوتکه گلی چیا.]

ف: کوهساران، کوهساران، کوهسارها.

ع: قُلَى، رُؤُوسُ الجِبَال.

کوسایی

ل: قُورت، قوتایی، بهرزیایی. [زُردپایی، زه قایی]

ف: بُلَنْدی، بَرَجَسْتگی، برآمدگی.

ع: نُثُو، اِرْتِفاع، قَلْعَة.

کوسکش

ل: کوزکیش، مروکش، ماسکش، جاکش، قورومساک،

ژغیز. [بیتاموس، گواد]

ف: کُسکش، جاکش، ماسکتکش، قُرُمساق،

زن بمرزد.

ع: دَیوُث، قَوَاد.

کوس کهفتن

ل: گه وره مردن. [کُوسِت کُوسِتَن، مەرگی پینشو،

(نیدیرمه.)]

ف: بزرگ مردن. (کنایه است.)

ع: فَقْدُ الرُّعیم.

کوسوف

ل: خوهر گریان، رزجیار گریان. [رژژ گریان]

ف: گرفت، آفتاب گرفت، خورگیری.

ع: کُسُوف.

وینه

کُوسَه

ل: ریش نه دار. [بیاری مور لینه هاتوو.]

ف: کوسه، سوک.

ع: سَنُوط، اَسَط، کُوسِج.

کُوسَه

[ل: قیش (جزره، ماسیه که).]

ف: کوسه. (نوعی از ماهی است.)

ع: کُوسِج. [قرش]

کُوسَه و ریش پان

[ل: نیدیومه له نشیاریونی کُویونومی دو دژ.]

ف: کوسه و ریش پهن. (کنایه از امتناع اجتماع

ضدین است.)

ع: مُمْتَنِع، اِجْتِمَاعُ الضِّدِّینِ، سَنُوطُ کَثِیفُ اللَّحِیَةِ.

کُوشَت

ل: کوشتن. [کُوشتن، مراندن]

ف: کُششتن.

ع: قُتِل.

کُوشَت

ل: لاش، لاشه. [نازه‌تی سریرار.]

ف: کُشت، کُشته، کُشتار، لاش.

ع: نَبِیْحَة، مَذْبُوح، جَزَر.

کُوشَتار

ل: ... سریرین. [کوشتن، سر له لاش جیا کردنوه]

ف: کُشتار، کُشتن، سریریدن.

ع: ذِیح، جَزَر، جَزَر، جَزَر، اِجْتِزَار، قُتِل.

کُوشَترا

[ل: نامرازیکی دار تاشینه.]

ف: کُشترا. (آلت نجاری است.)

ع: مَنجَر.

کُوشَتکار

[ل: قصابه سریر]

ف: کشت کار، کشتگر.

ع: قُصَاب، ذَبَاح.

کُوشَتَن

ل: ... سریرین. [کُوشتن (ی مرژله نیچین، رشت، نمسین)]

ف: کُشتن. (انسان، شکار، شتر، شپش)

ع: قُتِل، قُصص، اِصماء، نَحْر، قُصع، وَهز، سَحَق.

کُوشَتَن

ل: لَیدان. [کوتان]

ف: کُستن، کوفتن، کوبیدن، زدن.

ع: ضَرْب، لُخف، ذَق، قَرع.

کُوشَتَه

ل: کُوشیاگ، مریاگ. [کُوشرا، مرتزار]

ف: کُشته، ماری.

ع: قُتِل، مَقْتُول، مُفَرَج.

کُوشَتَه

ل: مردگ. [مردوه، له تین و تاو کُوتوو (گلهی مردوه).]

ف: کسته، مرده. (گج مرده)

ع: ...

کُوشتی

ل: زُوزان. [ململاتی]

ف: کشتی، کستی.

۱- قُتِل، قُصص: کشته انسان [کُوشتنی مرژف.]/

اِصماء: کشته شکار [کُوشتنی نیچیر.]/

نَحْر: کشته شتر [کُوشتنی حوشت.]/ قُصع، وَهز، سَحَق:

کشته شپش [کُوشتنی نه‌سپین.]/

ع: صِبْرَاع، مُصَارَعَة، مُصَارَع، إصْطِرَاع، ثَمَار، مُعَارَة،
مُعَافَسَة، مُعَافَسَة، مُعَارَصَة، مُبَارَزَة.

وینه- زۆدان

کۆشش

ل: کۆشش، کۆشهوه، دهسوپا، ههول، تهلاش، داکۆکی،
کۆشین. [تیکۆشان]

ف: کوش، کوشش، جَخ، جَخ، تلاش، نَبَرْد.

ع: سَمِي، جَهْد، كَهْد، قَصْر، قَصَار، قُصَار،
قُصَارِي... .

کۆشک

ل: کاخ، باله‌خانه. [قصر]

ف: کوشک، کاخ، جوسه، بالاخانه.

ع: قَصْر، صَرْح، كَشْك، جَوْسَق.

وینه

کۆشک-عه‌ماره‌ت

کۆشکه‌لان

ل: ته‌پالدان. [جینگه‌تپالان زه‌خیره‌گراو بز زستان (له

سغیر دروست ده‌کرت).]

ف: پشکل‌دان. (از سرگین می‌سازند.)

ع: مِجَر، مَوَالَة.

کۆشونه‌ر

ل: که‌راوی. [گیاه‌کی دیکاره‌یه].

ف: گُشَندر، خوشاروزه، ژاژ.

ع: ...

کۆشه‌وه- کۆشش

کۆشین

ل: هه‌ول‌دان، ته‌لاش‌کردن، دهسوپا‌کردن، په‌له‌کوتی،

په‌له‌قازی، په‌لومشان، کۆشش‌کردن. [تیکۆشان]

ف: کوشیدن، جَخیدن، جَخیدن، چَغیدن،

تلاش‌کردن، دستوپا‌کردن.

ع: سَمِي، جَهْد، كَهْد، كَدَح، فَشَق، جِد، قَصْر، قُصَار،

قُصَارِي، اِهْتِمَام. طَلَب.

کۆفر

ل: بی‌تایینی. [بی‌دینی، بی‌پروایی (به‌راستی نیمانده).]

ف: بد‌آیینی، نافرمانی، ناسپاسی، بی‌باوری.

(ضد ایمان است.)

ع: كُفْر، جُحْد، اِلْحَاد.

کۆفو

ل: هارسه‌ر. [هارکوف: هارشان به‌وونی ژن و بیارتک که

ده‌یانووت بینه هارسه‌ری به‌کرت].

ف: هَمْسَر، هَمَال، هَمْتَا، مانند.

ع: كُفُو، مِثْل، نَظِير.

کۆک

ل: وِزْزِي. [تله‌لی درشت و دورره‌لیک].]

ف: کوک. (بَخیه‌های دور)

ع: بَشْك، مَل، حَوْص، شَمَج، شَصْر، شَصْرِيح.

کۆک

[ل: (قورمیشی کارتمیر).]

ف: کوک. (کوک ساعت)

ع: ...

کۆک

ل: ساز. (ده‌ماخی کۆکه). [چالاک. ساخ]

ف: ساز.

ع: طَلَب، تَشْيِط، سَالِم، صَحِيح.

کۆکردن

ل: رهم‌کردن، سه‌میانده، ترسیان، چله‌کیانه‌وه. [ترسان،

سه‌لینه‌وه، ره‌]

ف: رَم‌کردن، ترسیدن.

ع: جُفُول، تَجَنُّب، اِحْتِيَاظ، خَوْف، اِحْتِرَاز.

کۆکردن

ل: گرده‌بو‌کردن، جهم‌کردن. [کۆکردنه‌وه، خر‌کردنه‌وه]

ف: گۆردکردن، گۆدکردن.

ع: جَمْع.

كۆكۆر

[ك: خواردينىكه به هيلكه دروست ده كړيت.]

ف: تَواشه، خاگينه، خايه ريز، كوكو.

ع: عُجَّة، طاطوي، كوكو.

كوكوكو، كۆكۆر

كۆكه

ك: قَزَه. [كۆخه، قف]

ف: كوك، سرفه.

ع: سَعَال، سَعْلَة.

كۆكېن

ك: نالغېرېن. [كالى نالغېرېن كير.]

ف: خَو، خَسور، كوه كند. (هنگام علف بريدن

كوه)

ع: جَز، جَز، حَش.

كۆكه ناز

ك: پۆس خاشخاش. [پينستى گياي رېمئوك كه بىز درومان

د شيت.]

ف: كوكنار، ناركوك، ناركيو، پوست خاشخاش.

ع: رُمَانُ السَّعَال.

كۆكېن

ك: قَزېن. [كزخين، كزكه كردن]

ف: كوكيدن، خَفِيدن، خَوِيدن، سُرْفِيدن.

ع: سَعَال، تَنَحُّج.

كۆكا

ك: كۆمەل، كۆمەل، رېپەل، رېپەل، كز، تەپ، تەپە،

كه له كه. [كۆما]

ف: كود، توده، راژ، بَنون، بَنوه، تَل، خَرْمَن، قُل،

فال.

ع: كُومَة، كُتْلَة، كُتْلَة، كُتْبَة، كُودَة، حُبْرَة، ثُلَة،

حُوبَة، كُدَس، رُكَام.

كۆكا

ك: خورزگه، كزگه، جهمگه، جهمگا، كۆمه لگا، رېپه لگا.

(جېگه گردمېرون) [كۆر، يانه]

ف: انجمن، گردگاه، آرسن.

ع: مَجْمَع، مَحَل، نادى.

كۆكابلزى

[ك: شتيك له درو كۆما خۆلدا دشارنوه، نه گړ لايىنى

بهرامېر دوزيوه ياريه كه دېباتوه.]

ف: خاك نَمَك. (چيزى را در دو توده خاك

پنهان كند، اگر حريف پيدا كرد بازى را

مى برد.)

ع: فينال.

كۆكادان

ك: تېپه دان، كۆدان، كۆمه لـه دان، كۆكردن.

[بسيرونه كدا كودن]

ف: توده دادن، گورد كردن، خرمَن كردن.

ع: تَكْوِم، تَكْتِيل، تَكْتِيل ....

كۆكاريچ

[ك: كۆمى لم.]

ف: خَبِيره، خَبِيوه، خَبِيوره. (توده ي ريگ)

ع: كُتْلَة.

كول

ك: كۆل. مانيگ. [تينخين كه نابرت. هررهما: كفته

شه كت]

ف: كُند، كُل، خسته.

ع: كَل، كَال، نابى. كليل، كَهِيم، كَهِام

كۆلاره

ك: كۆز كۆره. [بالتديه كى را وچيه.]

ف: کوکور، غلیبواج ...

ع: حَدَاة.

وینه- کورکور

کولان

ل: کولانه، کولین، کولینه. [مالی هندی گیاندار.]

ف: کُلانه، لانه، تَکَند، شَبَکَند.

ع: وکن، وکر.

کولانهوه

ل: کورانسهوه، تازه کوردهوه، تازه کورن. [نوی کردنهوه]

نیش (ول: کولانهوه برین.)

ف: تازه کردن. (زخم مثلاً.)

ع: تَجْدید، اِعادة.

کولانه

ل: کولان، کولین، هیلانه. [مالی هندی گیاندار.]

ف: کلانه، تَکَند، شَبَکَند. لانه، آشپانه. کاشانه.

ع: قُن، وکن، وکر، مَقَرَّخ، مَحْضَنَة.

کولانهی دهوریسی

ل: کولانه. [کولینی فغیانانه.]

ف: کُلبه، کُلبَک، کُربه، کُرچه، کُریچه، کُریجه،

کُریج، کُریز، کُریزه، کاشانه.

ع: کُوخ، حُجرَة، جُحرَة، وکن.

کول بوون

ل: ... هالسهوون. [سپرنی تیخ. هال بوونسهوه (وهک):

کولیهونی دان.]

ف: کندشدن. (دندان مثلاً.)

ع: ضَرَس، کَل.

کولره- کولبره

کولل

ل: گشت، روهم، هامار. [همسو، سرهم: زاروده که له

منتیقدا. (برامبری پاژ. بز نمونه: نسکتهمین گشته و

سرکه پاژه، یا زیندومو گشته و مرؤد پاژه.)

ف: همه، سَرهَم، همگی، روی هم. هَماده (ضد

جزء، سکنجبین کل است، سرکه جزء، حیوان

کلی است، انسان جزئی.)

ع: کُل.

کوللی

ل: هاماری. [گشتی، همویی (برامبری پاژی.)]

ف: همدای. (ضد جزئی)

ع: کُلّی.

کوللییات

ل: هاماریان. [گشتیه کان همویگل (برامبری

بشگل یا پاژگل.)]

ف: همدایان. (ضد جزئیات)

ع: کُلّیّات.

کوللوج

ل: جوژ. (همر کوللوج) (نعرز، شیره، کللوج]

ف: جور. (هر جور)

ع: وَجِه، طَرِیق.

کوللور

ل: قوللور، کاس، نارچان. [قویار]

ف: گود، ناهموار.

ع: مَقَرَّ، غَضَبَة.

کوللووچه

[ل: کولیچه]

ف: کُلیچه، گُلبَشَکَر، بهنانه، پَهَنانه.

ع: قُرْص، قُرْص. کَعک.

کوللووچه مدژگه

[ل: کولیچیدیک که پرکاره له خورما یا شتیکی تر.)]

ف: کُلبَیه. (کلیچهی انباشته از خورما یا چیز

دیگر)

ع: قُرْص مَحْشُوق.

کولور

ل: کورور. [(سدهزار)]

ف: کروور، صدهزار.

ع: کَر، کُور، الف مائة، مائة ألف.

کولوکى

ل: پەلە، پەلەپەل. [لەز، هەلەداوان]

ف: شتاب.

ع: عَجَلَة، اضطراب، سَرَاة، اسراع.

کوله

[ل: کولله: میزوریه که.]

ف: مَلَخ، مَیگ.

ع: جَراد، حَرشَف، خَیْهان.

وینه

کولهی برزیك

ل: کولهی سولوخوا، [کولله یا کینچی دەریایی - رویان -

برژار بۆ خواردن.]

ف: خَرَجَل، مَیگو، مَلخ شورمزه.

ع: هَمیشَة.

کولهی سولوخوا - کولهی برزیك

کولیانموه

ل: تازه بونوره. [نوی بونورهی نیش (ی برین)]

ف: تازه شدن. (زخم)

ع: سَاد، غَفَر، تَنَسُّس، اِبْتِقَاض.

کولیز

ل: کۆل، جۆش، قۆلت. [قۆلتی ناری گەرم.]

ف: جوش، جوشش، جوشیدن.

ع: غَلْيان.

کولیزه

ل: کۆلره، خەپله. [کولیزه، نەستورەک]

ف: گرده، وئانه.

ع: رَغِيف، قَرص، جَرْدَق، مَرَقَق، صَهِيْرَة.

کولیزه مەزگه

[ل: کولیزی کاکله گریز تینکار.]

ف: گۆتک.

ع: رَغِيفُ الْجَوْز.

کولین

ل: کۆلان، کۆلاته، کۆلینه. [مالی هەندێ گێاندار.]

ف: تَکْکَد، شَبْکَنْد، لانه، کاشانه، آشیانه.

ع: قُن، وَکَن، مَحْضَنَة، مَفْرَخ.

کولینه - کولین

کۆل

ل: کۆتا. [کورت]

ف: کۆتاه، کُل، کُله.

ع: قَصِيْر، ناقص.

کۆل

ل: بى جوجکه، دوو بیاگه. [بى کلک، کلک بیاو]

ف: کَبِج، کَبِجه، بَکَنگ، گَنجه، نەم بڕیده، بى نەم.

ع: اُبْشَر.

کۆل

ل: قۆل، قۆلت، کۆلیز، جۆش. [قۆلتی ناری گەرم.]

ف: جوش.

ع: غَلْيان.

کۆل

ل: پۆشی. [تێله که: نەوی به پۆشت دە یگۆز نەوه.]

ف: پُشْتِه، پُشتاره، پُشتواره، کوله، آمَنه.

ع: اِبْأَلَة، کَارَة، جُرْزَة، حِطَة، حال.

وینه

کۆل

ل: پۆشت. [له شانهو تا سەر پان له دواوه.]

ف: کۆل، پُشت، گُرده.

کۆلَن

ل: ک: کودچه. که لاره. چوارپیان. [رینگى نار تاوددانی. ویرانه.
پینگى دور رینگى یه کتیرپ.]

ف: کو، کوی، کوچه. کلجان، زلفه. چهارراهه،
چهارسو، چارسو.

ع: سِکَة. کُناسَة، زلفه، دِمَنَة. مُفترَق، مُلتَقى الطُّرُق.
کۆلَن

ل: ک: پەزائىن. جۆشان. [کۆلەندى لىنان]
ف: پُختن، پَزاندن. برىان کردن. جوشانیدن،
جوشانیدن.

ع: طَبِخ، سَلَق، تَهْرِیَة. قَلَو، قَلَى، غَلَى، اِغْلَاء، تَغْلِیَة.
کۆلِبَلَر ← کۆلەبلر
کۆل پەرىن

ل: ک: سواربون. [چرونه سەر پشت بۆ لیخوړین].
ف: سوار شدن، گرده پریدن.

ع: دَام، رُکوب.
کۆل خواردن

ل: ک: جۆش خواردن، جۆشیان. [هاتنه کۆل (له تووڕه بیدا).]
ف: جوش خوردن. (از خشم)
ع: غَیْظ، اِغْتِیاض، غَلَى، جَبِش.
کۆلەدان

ل: ک: جۆش دان، قَلتدان، جۆشیان، قوتیان. [هاتنه کۆل]
ف: جوشیدن، جوش دادن، جوش زدن.

ع: نَغْران، غَلِیان، جَبِشان.
کۆلەدان

ل: ک: شکس خواردن. [بزین]
ف: پُشت دادن، شکست خوردن. (مغلوب شدن)

ع: اِنْهَزام، دَبَرَة.
کۆل دَل

ل: ک: سۆز دَل. [قوتلى دەرۆن].

ع: ظَهَر، کاهل.

کۆل

ل: ک: کۆلَه، به چکه، هۆلى. (که رکۆل) [پینچوری هندی
چوارین].

ف: بچه، کُرَه.

ع: وُلَد، تُولَب.
کۆل

ل: ک: کۆل. [تینیک که نابریت، بهرامبری تیژ].
ف: کُند.

ع: کَال.
کۆل

ل: ک: شکس. (کۆلەدان) [شکست، بزین]
ف: شکست.

ع: اِنْهَزام.
کۆل

ل: ک: بى شاخ. [بهرامبرى ناژه لى شاخدار].
ف: بى شاخ. (ضد شاخدار)

ع: جَمَاء، اَجَم.
کۆل

[ل: ک: گیاهه که، «پسل» بى پى ده لىن].
ف: علفى است که آن را «پسل» نیز گویند.

ع: ...
کۆل

ل: ک: کال، کۆلنج. (کنج کۆل) [نه گیشتور، نهبه کام]
ف: نارسیده.

ع: فِج.
کۆلەتک

ل: ک: قولاک، جوشیاک، کولهاتک. [کۆلەتور، کۆلار]
ف: جوشیده، جوش آمده.

ع: مَغْلِی.

ف: تَش، سوز دل.

ع: حَرَارَةُ الْقَلْب.

کولک

ل: تړک، کړلکه، [(خوړی نمرم).]

ف: کُلک، کُرک، پُرز، [پشم نرم]

ع: وَبَر، دَبَب، رُغَب، خَمَل.

کولنکردن

ل: بهرزه‌یوون. [(بهرزه‌یوونې منډال له سکې ډایکیدل).]

ف: بلندشدن. (بلند شدن بچه در شکم مادر)

ع: ...

کولکن

ل: تړوکن. [تیسکن، ژد به مړه].

ف: کُلکین، کُرکین، پُرزو.

ع: وَبَر، وابر، مُرَغَب.

کولکنه

ل: تړوکنه، تړوکن. [(جوجکې تازه پېرېدوږدو).]

ف: کُرکینه، کُرکین، کُلکینه. (جوجه‌ی تازه پر

درآورده)

ع: رُغَب، مُرَغَب.

کولکه

ل: کړلک. [نارخن: نو خوریمی ده‌یغنه ناو دژشک و سرین

و ...].

ف: جَبَبوت، جَبَبوت، جَبَبوت، چَنفوت، چَنفوت، چَفیت.

کُرک.

ع: خَشو، نَسال، بُقامه، وَبَر، رُغَب.

کولکیش

ل: پشټیبه. [حمال، کولکر]

ف: کول کش، پشته‌بر.

ع: خَمال، عَمال.

کولم

ل: گړپ، ته‌ته، گژنا. [رومست گړوپ]

ف: کونا، گوته، لُپ.

ع: وَجَنَة، صَفَح، واهِد، خَد.

کولمه

ل: ولمه، که‌فلن. [نستورایی بهر کسمر].

ف: سُرین، کُفل.

ع: آلیه.

کولنج

ل: کول، کولنجه، کولنگ. [نډگه‌یشتو، نډه‌کام (وله

تړی نډگه‌یشتو).]

ف: نارسیده. (توت نارسیده مثلاً).

ع: فِج.

کولنجا

ل: نارشان. [نیران هردو شان].

ف: کولنجه‌گه. (بین دو شانه)

ع: مَحْجَم، کاهل.

کولنجه ← **کولنج**

کولنگ ← **کولنج**

کولو

ل: ... مژه. [کلموتله کلزگل. چینمی دیواری توب]

ف: کُلوخ، پُیو، مُهره.

ع: مَدَرَة، مَدَر. بهص، کُتله.

کولو

ل: تیکه. (کلزی قه‌ن مسه‌لن). [کلز: هر شتیکی وردی

به‌کگرتو].

ف: پاره.

ع: حَبَة، حَب.

کولوز

ل: کوله‌بریز. [کولوز: داری تنورر شتواندن].

ف: تنور آشون، تنور آشور.

ف: کُلون، کَلَنَد، کَلان، کَلانی، کلیدان، آسکندان،
کُرِه، کُدِه.

ع: ضَبَّة، کَتِیْفَة، غَلَق، مِغْلَق، مِغْلَاق، مُغْلَوق.
کولویز

ک: کَریبِز، پَرِدوخیاک. [په ککرته]

ف: ناچیز، ناتوان، فُرسوده، فُرتوت، کُروز.

ع: لاهف، عاجز، فقیر.

کولویزیانهوه

ک: کَریبِزیانهوه، / کَریبِزاندهوه (دەریزی بی‌دەسلانی و
تینکشکان.)

ف: کُروزش، اندوهناکی. (اظهار عجز و انکسار
کردن)

ع: تَلَهْف، تَعَاَجُر، تَفَاقُز، اِنْکِساَر.
کوله

ک: گَریچکه ته کاش، گَریچکه دان. [کوله گرتن: خَو کز
کردن بَو گَری گرتن به دزیوه.]

ف: نِیوشه، نفوشه، گوش دادن.

ع: اِسْتِراق سَمْع.

کوله

ک: ژَوْد. [ژَشک]

ف: کَلِه، ژَوژ، ژَوژو، ژَوژه، راوړا، چَرَخ، کوله...

ع: قُنْفَذ، اَنَقَذ، شَوَهَب...

وینه - ژَوژو

کوله

ک: کول، کَزا. [کورت]

ف: کُل، کَلِه، کوله، کوتاه.

ع: قَصیر، قاصِر، وَجِیز.

کوله

ک: کل، بی‌مړچکه. دویړپیاک. [بی‌کک، کک بپاړ]

ف: کَبج، کَبجه، بکنگ، بی‌دُم، دُم پریده.

ع: مَلِیل، جِبِیل، مَجْهَل، مِفَاد، مِیسَعَر، مِحْرَک،
مِحْرَک، مِهْزَام.

کولۆك

[ک: کَلۆك، کَلۆت (نِیسَتانی کفیل.)]

ف: آلست، (استخوان کفل)

ع: حَرَقَفَة، وُوك. (حراقف)

کولۆکار

ک: ساف، هامار، دورس. [تخت، خشت، قولا (برامبری
«ناکولۆکار» و «ناقولا»)]

ف: هَموار، درست. (ضد «ناکولۆکار»)

ع: صَالِح، مُسْتَوِي، مُتَنَاسِب.

کولۆکار

ک: مَزه کار. [بنايک که دیواری قوړ هه لده چنیت.]

ف: چینه کار، مهره کار.

ع: رَهْاص، بَنَاء.

کولۆکاری

ک: مَزه، مَزه کاری. [دیواری قوړ هه لده چنیت.]

ف: چینه، مهره کاری.

ع: مَدِير، سَاقَة، سَاف، رَهْص.

کولۆکو دا مردن

ک: سَروِیاَن. (به نار داخ) [سَروِیاَن (به ناری کولار)]

ف: سوختن، سوخته شدن.

ع: اِحْتِراق.

کولۆن

ک: کورۆن، بده بخت، بیتچاره، چاره‌پش. بی‌ته‌نوا. [کَلۆن،

رژرپش. بیتنوا]

ف: بدبخت، بداختر. بیتنوا.

ع: شَقِي، عاجز، فقیر.

کولۆم

[ک: کَلۆم: جَزه نفلینکی درگایه.]

ع: آبش.

کوله

ل: کول، سۆز. (کوله‌ی دومین) [قولت]

ف: تَش، گُژم، سوز.

ع: حَرَارَة، حُرْقَة، احْتِرَاق.

کوله

ل: کول، به‌چکه. (پارکوله، شیرکوله) [بیجوری هسلن]

گیاندار.

ف: بچه.

ع: وُلْد.

کوله

[ل: همریتک که کورتوته نار تنور و سوتاره.]

ف: کُلِیج، کُلُوج، کُنْجَل، پُرزده. (خمیری که میان

تنور افتاده و سوخته شده باشد.)

ع: قَرَف، قِرْفَة، قُرَامَة، قُرْدَق.

کوله‌بار

ل: کولبار. (کوله‌که‌یک که دیدمه ژنر درختی میوه‌دار

هتا نشکیت.)

ف: بارکو. (ستونی که زیر درخت باردار زنند که

نشکند.)

ع: مَرَجَب.

کوله‌بار

ل: کولبار، کول، پشتی. [تیلکه: نمری به پشت

دیگریزنه.]

ف: کوله‌بار، کوله، پُشته، پُشتاره، پُشتواره.

ع: اِبَانَة، کَارَة، حِطَة، حَال، جُرْزَة.

وینه-کول

کوله‌بال

[ل: نمرغی بی‌قولی تا سر پشتین.]

ف: نیم‌تنه. (کپنگ نیم تنه)

ع: کَبَل.

وینه

کوله‌برک

ل: برلک. [پلارنک که دیگرنه درخت هتا میوه‌کی

بهرت.]

ف: چوب. (چوبی که به درخت اندازند تا ثمر

آن بریزد.)

ع: مُحَذَقَة، مِزَاق.

کوله‌بنه

ل: بشپونه، ویشومه. [ناژاوچی]

ف: شورانگیز، شورشانگیز، آشوب‌جو.

ع: مُقَنَّ، مُفَسِّد، مِثْر، مَمَام، قَسَاس.

کوله‌بره

ل: کوله‌خرته، چوارشانه، تیسیمیریگ. سم‌خرته. [توکمه

زبه‌لاح. نستوری کورتیبال.]

ف: پکنه، غک، کُله‌گنده، کوتاه‌گنده، چهارشانه.

ع: حَیْدَر، حَنْبَل، حَبَاب، جَحْرَب، اِرْزَب، اُرْزَب،

کَلَن، حَبْنَطی، بَحْثَری.

کوله‌فراش

[ل: مزراح]

ف: فَرْمُوک، فَرْمُوک، چَرخُوک، لَاتُو، بادبُر،

بادفَر، بادافراه، گردنا، گردنای.

ع: بُلْبَلَة، خَذْرُوف، دُوَامَة.

وینه-غوبنه

کوله‌چه

[ل: کلزغیه. سوخمی قولداری ژنانه.]

ف: کُلْجِه.

ع: ...

کوله‌خرنه-کوله‌بره

کوله‌رم

[ل: نیزی کورت.]

ف: ژوپین، دَلَنگ، دلام، بَرخڅ. (نیزه ی کوتاه)

ع: مَرَج، مَشَغَر، مَطَرَد، مِزْزاق، رُمِيحَة.

کوله زړک

ف: شانک، سنگدان. (سنگدان مرغ)

ع: قَانِصَة.

کوله سووچ

ل: سِرچ، گُزْش. [قوژین]

ف: کُنْج، کویز، گوشه، پَیغَله، پَیغوله.

ع: زَاوِيَة.

کوله ش

[کلۆش (لاسکی گدَم یا جَز).]

ف: گالی، سباری، سپاری، سفاری، گاهَبِن،

ساقه. (ساقه ی گندم یا جو)

ع: قَش، جَل، هَشِيم، جَدَامَة.

کوله ش

ل: شەن نه کړياگ. [شەن نه کړاو (خەرماني گيږه کړاو نه

هيشتا کاکمى لى جيانه کړاو متوه.)]

ف: لوبښه، پوښال. (خړمن کوبيده که از کاه

جدا نشده باشد.)

ع: غَفِي.

کوله ش

ل: قوَلتَش، قه لاش، له رن. [شېوانى بد فېر]

ف: لَوْتَد، قَلاش، بى نام و ننگ.

ع: غَنظَوَان، بَذِي، شَرِير، مَفْسِد.

کوله کوا

[ل: کواى کورت.]

ف: درلک، درليک. (قباى کوتاه)

ع: قَرطِيق، کُرْتَة.

وینه ← ته که

کوله که

ل: نه ستون. [ستون]

ف: ستون، پاغر، بالاگر.

ع: دَعَمَة، دَعَامَة، عَمَد، عِمَاد، آسِيَة، أُسْطُون،

أُسْطَوَانَة، أُصْطَوَانَة.

کوله کهى چهر چهره

[ل: نمر دروداره درو ماچیدی نامرازی نارعه لگوزینی لاسر

داد مین.]

ف: ستون چرخ.

ع: قَمَوان، قَعِيدان، رِجَمان، سَنَفَتان، زَرَنوقان.

وینه ← چهر چهره

کوله کهى چادر

ل: دِيلَه، دِيرَه، تِيرَه. [نستونده ل]

ف: دیرک، ستون خیمه.

ع: سَقَب، بُوَان.

کوله کهى کومهز

ل: فِيلْپا. [ستورنى گرمبست که به خشت یا برد درست

ده کرت.]

ف: فیل پا، فیل پایه، پیل پا، پیل پایه، تازنگ.

(ستون گنبد)

ع: دَعَامَة، أُسْطُون.

وینه ← تل

کوله کوجان

[ل: گُزْجانی کورت.]

ف: سگبینه. (چوگان کوتاه)

ع: مِخْصَرَة، مِرْغَة، سَكِينْج.

کوله وهس

ل: کۆله بهس، هه نه زاک. [زېږوې، زېږکچ]

ف: نافر زندی. (ناپسری، ناختری)

ع: هَرَل، رَيب، رَيبَة.

کوله وهس

ل: وشکامه. نارونیا. [تۆرتک که پاییز یا بهار
و شاندریانه و تازه سوز بروه.]

ف: خید، خَوید. (تخمی که پاییز یا بهار
می باشند و تازه سبز شده باشد.)

ع: حَقَل.

کوله دیوا

ل: کرله بنه، ویشرومه، بشیونه، کرلهش، کرلکه،
کتکه نه فینه. [مایینته، نازاره پی]

ف: سر آشوب، شورش انگیز، آشوب جو،
سرغوغا، هنگامه جو، آتش افروز، آشوبگر.

ع: اُمُ الفَسَاد، مُفسِد، مُفْتِن، مِبْر، مَنَاس، مِمَاس،
قَسَاس، نَمَاس، مِسَر.

کوله ویزی

[ل: قسمی پرژیلار. (هژراوی پرژیلار.)]

ف: نابسته. (شعر نامربوط)

ع: مُخْتَشَب.

کوله ویزی

[ل: قسمی پرژیلار کردن. (هژراوی پرژیلار وتن.)]

ف: نابسته گویی. (شعر نامربوط گفتن)

ع: اِخْتِشَاب.

کولی

ل: خام، نه پوخت، ناشی، نه کهرده، نامرخته. [له کارنزان]

ف: ناشی، ناکاره، نکرده کار، خام، نه پخت کار،
ناموخته.

ع: غَمَر، غُرَضِي، خام.

کولیک

[ل: کولار]

ف: پُخته، یُخنی، جوشیده.

ع: مَطْبُوح، مَقْلِي، مَهْرًا، مَجِيش.

کولیان

[ل: کرلان، پینگین]

ف: پَزَش، پُختن.

ع: طَبِخ. ادراك.

کولیان

ل: جَوشیان، لَولیان، قَرتیان، کرلَدان، قَستَدان.

[توت خواردنی ناری گرم.]

ف: جوشیدن، جوش زدن.

ع: ثَقْلِي، غَلِيان، جَيِّشان، قَوحان، قَوران، غَرغَرَة،
نَتیت، عُكُوب.

کولیت

ل: مرده زنده. [حشارگه (مالیک که راوی خوی تیدا

حشار ددات.)]

ف: گازِه، کازِه، کاژِه، کوله، کومه. (خانه ای که

صیاد خود را در آن پنهان می کند.)

ع: قُوس، قُرمُوص، داموس، ناموس، بُرَة، بُرَة،
قُفِيَة، رُقیَة، قُتَرَة، زُرب، رُبیَة، رُجَبَة، جُریَة، کُوخ.

کوم

ل: قُوز. [دپیرو، کوب]

ف: قوز، کوز، کوژ، زَوتنگ، زَوتگل، زَوتزک، کُنج،
چَنگلُک.

ع: اَحَنِی، اَحَدَب، اَدَفَا، اَمَثَا، اَجَنَف، اَقَطَن، اَعُوج،
مُحَنَب.

کوماج

ل: رَتگبان. [هیربان]

ف: ناغول، نغول، نروانه، راه پشت بام.

ع: قَصَفَة، قَصَاف.

کوماج

ل: نان چایی. [کولیزه پیره که دک لکه نرم و شله.]

ف: کُماج، کوماج، کُماجی، بورک. کاک. (گرده

روغنی که مانند پنجه نرم و شل است.)

ع: طُلْمَة، قَطْلِيفَة، فُرْنِي، (قَطَائِف). كَعَك.

کُزماج ← کُوهره

کُزماجه

ک: ته‌پله‌ک. [بارسه]

ف: کُماج.

ع: فُلْکَة، کَرِيَة.

کُزمار

ک: رَشْمَال. [به کُزمه‌لِک رَشْمَال ده‌لِتن: کُزمار.]

ف: سیاه چادر. (یک عده سیاه چادر را «کُزمار»

گویند).

ع: غَمِيْرَة.

کُزمار ← کُوه‌ل

کُوش

ک: قُوش. [رنگه ناوی کارِتِز له ژیر زه‌ریدا.]

ف: کُمش، شکاف.

ع: نَقَب، حَفَر.

کُوشکَن

ک: قُوشکَن، کارِتِزکَن. [کَمِيْک که کارِتِز

مه‌لده کُنیت.]

ف: کُمش‌زن، کُمش‌کن، شکاونه.

ع: حَفَر، نَقَاب.

کُومه

ک: خَمِي. [کُوه‌که «ه» «ه» «کُومه» نیشانی

ناسراویره.]

ف: قُوْزه. (ها برای عهد است.)

ع: الْأَحْدَب.

کُومه

ک: کُزمه‌له، کُزمه‌لته، کُزگا. گدل. [کُزما. پزل.]

ف: کُمپله، گله، توده.

ع: سِرَب، ثُلَّة، جَمْع، عِرَة.

کُومه‌ک

ک: یار، یاور، پشتیوان، پالویه‌ن، لاکُوشکه، یاریه‌دهر،

دسگیر. [یارمَتیدِر، هاریکار]

ف: یار، یاور، کُمک، پایمُرد، پایداره، دَسْتیار،

دَسْتگیر، همراه، پُشتیبان.

ع: ناصِر، نَصِيْر، عَوْن، مُعِيْن، مِعْوَان، حَامِي، رَدء،

غُوْث، غَضْد، مَدَد، مُمِد، مُنْجِد، مُسَاعِد.

کُومه‌ک

ک: یاریه، کُومه‌کی، پالویه‌ننی، پشتیوانی، هامرایی.

[یارمَتی‌دان، هاریکاری]

ف: کُمک، یاری، یاورِی، پایمُردی، دَسْتگیری،

دَسْتیاری، دوستداری، همراهی، پُشتیبانی.

ع: إِعَانَة، مُعَاوَنَة، نَصْر، رَدء، حِمَايَة، إِمْدَاد، إِنْجَاد،

مُعَوْنَة، مَعَانَة، نُصْرَة، ثَقْوِيَة، ثَائِيْد، مُسَاعَدَة،

مُعَاذَنْدَة، مُوَازَنْدَة.

کُومه‌ک

ک: باریو، دسپاری. [دسگری]

ف: کُمک، دَسْتیاری.

ع: إِعَانَة، مُسَاعَدَة، ثَقْوِيَة، مُعَاذَنْدَة.

کُومه‌کی ← کُومه‌ک

کُومه‌ل

ک: کُزمه‌له، کُزگا، کُزمار. [کُزما]

ف: توده، قُل، فال، خُرْمَن، کود، قُل، راژ.

ع: کُومَة، کُودَة، کُتْلَة، کُتْلَة، کُتْلَة، ثُلَّة، صُوبَة،

کُدْسَة، کُدْسَة، دُبْلَة، صُبْرَة، رُکَام.

کُومه‌لته ← کُومه‌ل

کُومه‌لکا

ک: خورِزگه. [کُزِر، یانه]

ف: آنجمن.

ع: مَجْمَع، مَحْفَل.

کُومه‌له

ل: کۆمە، گەل. [پۆل (رەل): پۆلچۆلە کە کاتێک بە یەگەر
[ب.]]

ف: کۆمپلە، گۆلە، تودە. (گەلە گنجشک مثلاً کە
مجتمع باشند.)

ع: سیرب، ئۆلە، عِزە. جَمْع. عُصْبَة.
کۆمەلە، کۆمەل
کۆمەلە بەفر

[ل: کۆمای بەفر.]

ف: کۆمپلەبەرف، تودەبەرف.

ع: رُکام، کُداس.
کۆمەووبوون

ل: خەمەریبون، خەمیانهەر. [چەمیانهەر]

ف: خَمِیدن، چَمِیدن، خَم شدن، دولا شدن.

ع: اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، تَحْدُب، تَقْوُس، رُكوع،
اِحْدِیداب.

کۆمى

ل: چەمیایگی. [چەماوەی، کورێ]

ف: قوزی، کوژی، خەمیدگی، چەمیدگی.

ع: حَدَب، حَدَبَة، اِنْخِفاء، اِنْخِداپ، اِحْدِیداب،
اعوجاج.

کۆمى

ل: فەنگ. [فەرن، کۆم]

ف: کۆن، پەند، سۆرین...

ع: اِسْت، مَقْعَد، مَكْوَة، سَبَّة ...
کۆن

ل: کرنا. [فۆل]

ف: سوراخ...

ع: ثَقْبَة ...

کۆن

ل: شل، شس. [خار، سست]

ف: کُند، سُسْت.

ع: بَطِيء، فُشِل.
کۆن

ل: کۆنە، قەیرە. [قەدی، بێسەمن]

ف: کُهن، کُهنه.

ع: عَتِيق، قَدِيم.
کونا

ل: کون. [فۆل]

ف: سوراخ، سوکه، سوله، ئواد. سوراخ شده.

ع: ثَقْبَة، ثَلَمَة، حُجْرَة، خُصاص، مَثْقُوب.
کونا

ل: رۆژن. (دیوهر) [رۆژنه، کوناردەر]

ف: روزنه، پالنگ، سوراخ.

ع: مَنقَذ، خُصاص، ثَقْبَة.
کونا

ل: کون. (کوناگەرگ مەهلەن.) [خانوری هەندێ]

گیاندار.

ف: کُنام، غال، سوراخ.

ع: جُحْر.
کوناناخ

[ل: شتێک کە کونی پێ دەخن.]

ف: سوراخگیر، سوراخ تپان.

ع: حُبْس، سِداد.
کونا باخ

[ل: کونی باخ کە ناری لێو تێدەپەڕێت.]

ف: عُلبه. (سوراخ باخ کە آب از آنجا عبور کند.)

ع: بَانُوعَة.

کونارۆژن

ل: رۆژن، کونارهه، تەشاری. [کلاڕۆژنه، رۆژنه]

ف: روزنه، باجه، بادجه، بادگیر، بادجَهک،

پالنگ، پالکانه، بالکانه، تابدان، روشندان.

ع: کُوْء، مَنفَذ، هَو، رُوْشَن، رُوْزَنَه، جِلِي، فُخْت.
کونلکردن

ل: سِمين. [کون کردن]

ف: سفتن، آنجیر دَن، سوراخ کردن.

ع: ثَقِب، فُقِر، بَزَل، اِثْقَاب، تَفْقِير. ثَم، قَض، ثَقِب.
تَقْوِير.

کونا کورگ

ل: کونا. [کونه گورگ (کونی دپند).]

ف: غال، کُنام. (سوراخ درندگان)

ع: مَکُو، جُحَر.

کونا کونچکه

ل: کُرْکِرَاکِه، کونای کونچکه. [کونه گوی]

ف: سوراخ گوش.

ع: صِماخ، سِماخ، اُصْمُوخ، خَرَقُ الاُذُن.

کونا کونچکه

ل: کونای کونچکه، کونای گزشاره. [کونی نرمنی گوی]

کونی گواره

ف: سوراخ گوش، سوراخ گوشواره.

ع: خُرْب، خُرْبَه، خُرْت.

کونا لُهووت

ل: بِرِناخ. [کونه لوت]

ف: سوراخ بینی.

ع: خَيشوم، مَنشَق، مَنخَر، مَنخور، مُلْمول.

کونا مار

[ل: کونه مار]

ف: سوراخ مار.

ع: جَحَر.

کونا مَشک

[ل: کونه مشک]

ف: سوراخ موش.

ع: قُصَعَة، قُصَاعَة، قُصَعَة، قَاصِيعَاء. نَافِيعَاء، رَاطِيعَاء، رُطَمَة.

کونا لوه چه

ل: کونا، کوناوجه، باده، تشاری، کونا رُزَن. [کلار رُزَنه

(کونی سربان)]

ف: رُوْزَن، رُوْزَنَه، باجه، بادجه، وادجه،

روشندان، پالکانه، بالکانه. (سوراخ بام)

ع: کُوْء، هَو، فُخْت، جِلِي، رُوْزَنَه، رُوْشَن.

کونای نهقه ل

[ل: کونی تنقل]

ف: کن، درز.

ع: خُرْزَة. (عَيْنُ الخُرْزَة)

کونای نهوه ر

[ل: کونی تور که کلکتوری پیدا ده کن.]

ف: جای دسته، سوراخ دسته.

ع: قَف، خُرْزَة.

کونای دِگمه

ل: قَوْلَف. [نر قولقمیسی که تزیجی پی داد خریت.]

ف: سوراخ دگمه.

ع: عُرْوَة. (عُرْوَة الرِّجْلِ)

وینه

کونای ده رزی

[ل: کوند رزی]

ف: سوفار، سَفْت، چشمه.

ع: سُم، خُرْت، ثَقْبَة، عَيْن. (ثَقْبُ الابْرَة)

کونای قنگ

[ل: کونی کُوم]

ف: هُرْه، آنجیر، سُوکه، سوله.

ع: سُرْم، وَدَب، اِسْت، قَقْه، قُنْفَعَة، خُرْبَة، وَرْطَة.

کونای کارخانه

ک: رنگه نار. [کونی کارگه (کونیک که ناری کارگمی لیسه

تینه پیریت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب کارخانه از

آنجا...)

ع: اِرْدَبَّة، بِالْوَعَة.

کونای کولوم

[ک: کونی قلی دمرزده.]

ف: کلنک، کلنگ.

ع: ثَقْبَةُ الضُّبَّة.

کونای کمیژ

[ک: کونی نندامی زاوژی که میزی پیندا دیت.]

ف: سَوَکه، سوله، سوراخ شاش، سوراخ خزره.

ع: اِحلیل.

کونای کونجکه ← **کونا کونجکه** [اهمر دور ماناگمی.] (به هر

دو معنی)

کونای مه مکه

[ک: کونی مَمک.]

ف: سوراخ پستان.

ع: اِحلیل، اِحلیلُ الثَّدي.

کونای هاره

ک: گهر. [کونی برداش.]

ف: سوراخ آس.

ع: بُلعة.

کونای هموش

[ک: کونی حمرشه. (کونیک که ناری حمرشی لیسه

دبرده جیت.)]

ف: شَلکک. (سوراخی که آب حیاط از آنجا

بیرون رود.)

ع: بِالْوَعَة، اِرْدَبَّة.

کونتی

ل: خَوَه لَکیش. [کسینک که به خویسا هملده تیت.]

ف: خودستا.

ع: کُنْتِي، کُنْشِي.

کونج

ل: سوچ، گوشه، کونجور. [توژین (وله: سوچی مال)]

ف: کنج، گوشه، پیغله، پیغوله. (کنج خانه مثلاً.)

ع: زاوِیَة.

کونج دهم

ل: گوشه ی دهم. [سوچی زار]

ف: کنج دهن، گوشه ی دهن.

ع: شِدی.

کونجکاو

ل: پرسا، فرهرس. [کسینک که زَر زه شت ده کزیتیره.]

ف: جویا، کنجکاو.

ع: فَخَاص، جَسَاس، بَحَاث، مُفَنِّش.

کونجکاو ی

ل: پرسا، پرسین. [بندوادا چورن.]

ف: جویایی، پالش، پالیدن، کنجکاو ی.

ع: فَحَص، بَحْث، ثَفْتِش، ثَجَسُّس.

کونجور

ل: کونجور. کونج، سوچ، گوشه. [توژین]

ف: کنج، گوشه، پیغوله، پیغله.

ع: زاوِیَة، زاوِیَة.

کونجور و ← **کونجور و**

کونجی

[ک: دانرتله یکی زَر وردی زمرده.]

ف: کُنجد.

ع: سِمِسم.

کونزوان

ک: تور. [لالیمته، زمانگیر]

ف: تَمَمَدَه، ها کره، کُنْدزبان.

ع: قَدَم، اَلکن، عَیّی.

کونزه یین

ک: کەدەدن، سەرکۆز، کۆزێڤ، کەمەژۆش. [دەبنگ،

نازیرە (زەین کۆز)]

ف: کودن، کندهوش، کمهوش، (کند ذهن)

ع: بَلید، کُودن.

کونسال

[ک: بستمین (پیره‌ار)]

ف: کهن‌سال، (درخت)

ع: نَوَحَة.

کونسال

ک: پیر، قەتاخە کۆن. [بستمین، بسال‌چور (مرۆف یا

ناژۆل)]

ف: پیر، کهن‌سال، بِن‌ساله، سال‌خوردە. (انسان

یا حیوان)

ع: مُسَبِّ، مُعَمَّر.

«کونفەرانی»

ک: وێژە. [وتار]

ف: انداز، سخنانی.

ع: وَعْظ، اِنْداز.

کونگره

ک: کۆنگره، تیزه. [قوتکه، قۆنگره (قوتکی شوریه یا

قۆنگره‌ی دیواری قەلا.)]

ف: کنگره. (بلندی‌های دیوار حصار یا

دندان‌های دیوار قلعه)

ع: شَرْفَة.

وێژە—تیزه

کۆنگره

[ک: نەپومەن]

ف: کُنگره.

ع: مُؤْتَمَر، مَجْلِس عالی.

کۆنگره

ک: تیزه. [قوتکه، قۆنگره‌ی سەر دیوار.]

ف: کُنگره، تیزه.

ع: شَرْفَة.

کوننه

[ک: کوندە: دەفری چەرمی گەورە بۆ ناوھێنان.]

ف: مَشک.

ع: رَق، سَاب، سِقَاء، قَبْیة. راویة.

وێژە—سِقَاء (۲)

کوننه‌لان

[ک: چینگێ کوندە]

ف: مَشک‌خانه.

ع: مَرَقَة.

کوننه‌ی زوانی

ک: کاسە‌ی زوانی. [کشکه‌ نەژۆ]

ف: کاسە‌ی زانو.

ع: رَضْفَة، داغِصَة.

کونوپ

ک: کونوپ. [جەوی دارقەزوان. (شیرە‌یه‌که بە‌لام بنیشتە‌تالە

نیه.)]

ف: بُستک، بناست، کام، لَبان، کُنْدَر. (صمغی

است غیر از سقز.)

ع: لُبَان، کُنْدَر.

کونوپ رومی

ک: کونوپ رومی، مه‌سه‌کی. [مه‌ته‌کی: جۆزه

جیره‌که.]

ف: برماس، رماست، کُنْدَر رومی.

ع: مُصطَلَكِي.

کُونُوش

[ل: کرنوش (دروماتیکه مرؤف دپڑمیتنت).]

ف: کُنْدُش. (دارویی است عطسه می آورد).

ع: کُنْدُش، عُوْدُ الْعَطَاس.

کُونُووِي ← کُونُوِي

کُونِه

ل: دارزیگ، پرتوکیگ. [دازلو، پرتوکار، پراو]

ف: پڑ، کُهَنه، کُنانه، فرسوده، فراسوده.

ع: رَنَ، خَلَقَ، بَالِي، مُنْدَرَس، عَتِيق.

کُونِه

ل: لهیره، هدربروگ، کُزَسال، سالداز. [بتممن، دیرین]

ف: سالی، بوباش، کُهَنه، کُهَن، دیرینه، باستان.

فروهر، گوهر.

ع: قَدِيم، قَدَام، عَتِيق، جَوهر، مَانَة.

کُونِه

ل: سالداز، سالگردهگ. [به کارهیتراو، شپ (رل): جلبروگی]

[کُزَنه.]

ف: کُراد، کُراده، کُراوه، کُزاد، چپان، داغینه،

کُهَنه. (لباس کهنه مثلاً).

ع: نَهَج، مُسْتَعْمَل، رَدِيم، داپس، طامِس، خِرْقَة، نَقَل،

مُنْدَرَس.

کُونِه پُوش

ل: ریال. [شپزش، جلبروگه دپراو]

ف: کهنه پوش، ژنده پوش.

ع: دَنَس.

کُونِه جَننه

ل: چه قال، چه قالته. [اسزانی پر که دمیتته ده لالی نرائی]

[تر.]

ف: لَنبان، کُهَنه جُنده. (جُنده ی پیر که دیگران را

دلالی کُند).

ع: قَوَادَة.

کُونِه زُن

ل: سهره، قهیره، سه لاری. [نسافرتی کارامه و خاوهن]

نزمون.

ف: سالاره.

ع: کُهَله، شُهَله.

کُونِه زُن

ل: ژن بهرگ، ژن بهرگین. [ژنی پیشروی پیایونک که زیاتر له]

یلک ژنی هیتاره.]

ف: زن پیش، زن پیشین.

ع: زَوْجَة سَابِقَة.

کُونِه فروش

[ل: کسینک که شتی به کارهیتراو ده فروشیت.]

ف: کُهَنه فروش.

ع: قَشَاش، بَانِع الرُّثَاث.

کُونِه کُردن

[ل: پرتوکاندن به هزی زور به کار هیتانوره.]

ف: کُهَنه کردن.

ع: اِبْلَاء.

کُفُوَار

ل: روزنامه. [کُزُفَار]

ف: روزنامه.

ع: جَرِيْدَة، مَجَلَة.

کُوبِه

ل: دمهک. [دَنَبَک، دمهک]

ف: کوبه، تَنَبَک، دُمَبَک.

ع: ضَرْب، کُوبَة.

وَنَه ← دمهک

کُووپ

[ک: گزهی بی دسکه.]

ف: کوب، کوزه. (کوزه‌ی بی‌دسته)

ع: کُوب.

کھوت

[ک: پمین و شتی لمر چمشته که به زوریدا ده‌کن بز]

بیت‌برونی.]

ف: کود، انبار. (رشوه‌ی زمین)

ع: سَماد، رَشوَة، زِبِل، سِرچین.**کھوت**

[ک: رشی بانگ‌کردنی سه‌گه.]

ف: بیا. (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جَن.

کھوتال

ک: جل، کالا، پارچه. [قوماش. پندارستی، نمری به پاره

ده‌کردیت.]

ف: جامه، کالا، اُروس، پارچه، خواسته.

ع: بَر، عَرَض، سِلْعَه، مَتَاع، مَحَاش، لِبَاس، اَثاث.

کھوت‌دان

[ک: پمین و شتی لمر چمشته به زوریدا کردن بز]

بیت‌برونی.]

ف: کود‌دان. (رشوه دادن به زمین)

ع: شَمعید....

کھوت‌کھوت

[ک: کورت‌کوت! (رشی بانگ‌کردنی سه‌گه.)]

ف: بیا بیا! (کلمه‌ی صدا کردن سگ است.)

ع: جَن جَن!، جَا جَا.

کھوت‌کیش

[ک: پمین‌کیش، گسکدیری زِبِل و غوش‌خاں.]

ف: وِشَنی، وِشَتی، هاری، سرگین‌کُش،

خاکروب‌ه‌کُش.

ع: زَبَال، کُنَاس.

کھوجی

ک: کورچه، کُزَلَن. [رنگی نار نارهدانی.]

ف: کو، کوی، کوجه، کویچه. (راه میان آبادی)

ع: رُقَاق، مَعْبَر، سِکَة.

کھوجه

ک: کسروجی، کُزَلَن، رِگه. [رنگی باریکی نار

نارهدانی.]

ف: کوجه، کویچه، کیچه، کو، کوی، بَرزَن، راه.

(راه کوچک در میان آبادی)

ع: سِکَة، رُقَاق، مَعْبَر، مَنَقَبَة.

کھوجه پلک‌نوک

[ک: کُزَلَن گسکدر، خُزَلَرِز]

ف: کوی‌روب، کوجه‌پاک‌کن، سپور.

ع: سَنُور.

کھوجه‌ی سرپوشیک

ک: دالان. [کُزَلَنی سرگیرار]

ف: کوتار، دالان، کوجه‌ی سرپوشیده.

ع: دَه‌لِیز.

کھور

ک: کرک، نیلیج. [نندامی گرزبوی لار و لوتر.]

ف: کُنْجَل، چنگل‌وک.

ع: فَلَج، مُنْشَلَج، مُتَقَلِّص، مُتَازَن، مُتَقَفَّع، مُلْثَوِی.

کھور

ک: لُیْژ، سهریدروخوار، [سهریدروارکه]

ف: شیب، سَراشیب، سَرازیور.

ع: مَزَلَة، ثَلَعَة، حَذَر.

کھور‌بون

ک: کرل‌بون، نیلیج‌بون. [گُرژ و لار و لوتر‌بون.]

ف: کَنجَل شدن.

ع: التوی، اُروز، خَبَل، تَشْنُج، تَقْلُص، تَقْلَع.
کوهره

ل: دهمگا. [جزیره ناگردانیکه. (کوره‌ی زرنگری یا آهنگری) ناسنگر.]

ف: کوره، دمگاه. (کوره‌ی زرگری یا آهنگری)
 ع: کور، مُحَم، قَمین.
 وینه ← دم

کوهره

ل: کزماچ، داش. [فَن]

ف: کوره، چار، داش، آوه، پزازه، آتشگاه، آتش خان.

ع: فُن، مُحَم، کُور.
 وینه
کوهره

ل: قوش، کارتر. [رنگه‌ناری کارتر.]

ف: کوره، کُمش، فَرکند، کهریز. (راه آب قنات)

ع: ثَقَب، مَثَعَب، اِرْدَب، قَناء، مَجری.
کوهره

[ل: دنگی بای سارد.]

ف: صدای باد سرد.

ع: تَشِج.
کوهره‌پزخانه

ل: کورره‌خانه. [کلی خشت سرورکردنوه.]

ف: کوره، کوره‌خانه، آلو، چار، پزازه. (کوره‌ی آجرپزی)

ع: فَاخُورَة، مِغی، فُن، قَمین. مَعْمَل القرامید.
کوهره‌خانه ← **کوهره‌پزخانه**
کوهره‌فهرنگی

[ل: تباخ: نامرازیکی چِشت‌لِیتانه.]

ف: کوره، دیگدان، آلاه، اجاق.

ع: طَبَاح.
کوز

ل: قاش. [قوش]

ف: کُرج، بُرش، بُرین، بُرینه، تراشه، لاهوره.

ع: طَلِخ، خُذْعُوبَة، حَزَة، شَرَحَة، قِطْعَة.
کوز

ل: باره. [تخته زوی باریکی باخ یا بینان که پنجه‌گیای له خُز گرتوره.]

ف: کوز، خَنْبَه، بالشتک، بلندی، برجستگی.
 (کوز باغ یا جالیز که هر کوزی مشتمل بر کان است.)

ع: رَکِیب، سُرِیَة، سَرِیف، مَصْطَبَة.
کوز

[ل: ختی چال یا زلفی شمشیر و خنجیر و غداره.]

ف: کوز. (خط گود یا برجسته‌ی شمشیر و خنجر و قداره)

ع: شَطِیْبَة، غَش.
کوهزه‌له

[ل: کوز: گیاه که له تاردا ده‌ی.]

ف: زواس، سیر، کَرَفَسَن.

ع: نَهَق، قُرَة الغین، جَرِجِر الماء، کَرَفَس الماء.
کوهزی

ل: به‌ستو. [هورمه (کوپی سوریسراو).]

ف: کوزه.

ع: قُداف، راقود.
 وینه‌ی هیه.

کوهزی

[ل: نامرازی ناگریازه.]

ف: کوزه. (اسباب آتش‌بازی است.)

ع: فِشاشَة.
 وینه

کوهژه

ل: نارچه. [لورسارکی ناش که گه‌نی پیادا دمرژتته نار

کونی برداش.]

ف: ناوچه. (ناوچه‌ی آسیا که گندم از آن به

سوراخ سنگ می‌ریزد.)

ع: ...

وینه ← نولیان

کوهژه‌ره

[ل: شیلی دارنکی درکاربه بز درمان ده‌شیت.]

ف: کُنْجده، کُنْجِدک، زَنجرو، آنزُورت، کوژد،

گورژده، اگروَبک.

ع: عَنزُروت، صَمْعُ الشَّائِكَةِ.

کوهژه‌که

[ل: موروریه‌کی سپی چینیه) بز چارمزار به‌کار دیت.]

ف: کُژ، کُژک، کُج، کُجک. (مهره‌ای است سفید

چینی)

ع: وَدَع، حِجْج، نَبَاحَة، صِیْنِي، خَضَض. سَمَّة.

کوهفت

ل: کفت، پروته‌ل، خوره. [نمخوشی خوره.]

ف: کوفت، خوره.

ع: اکَلَة.

کوهفتی

ل: کفتی، پروته‌کی. [کمی‌تک که نمخوشی خوری هدیه.]

ف: کوفتی، کوفت‌گرفته.

ع: ذو اکَلَة.

کوه‌کوه‌که‌ل

ل: که‌ل‌ل. [فریفتل]

ف: دوز و کلک، کلک....

ع: حِیْلَة، خُدَعَة، دَسِیْسَة، خَتَر.

کوهول

ل: فیل. (سراری شه‌ترنج) [فیلی شترمنج]

ف: فیل، پیل.

ع: فیل.

وینه ← سوار، شترمنج

کوهول

ل: ما، هاژ. [زاخه، نشکورت]

ف: داه، دَهار، تَهاَل.

ع: غار، کَهف، اُخْدُود.

کوهول‌ل

ل: تَزف، باجوره. [کرپره]

ف: کولای، کولاب، دمه، بادئمه، توفان.

ع: رُوبَمَة، عاصِفَة، طُوفان، دَمَق.

کوهوله‌که

[ل: کوندل: بوی گیاه که له کالک ده‌چیت.]

ف: آج، کولک، کدو.

ع: قَرع، قَرَا، دَبَاء، یَقْطِین.

وینه ← کوهله‌کسراوی

کوهوله‌که‌سراوی

[ل: جزره، کوله‌که‌یده‌که.]

ف: کولک.

ع: قَرع.

وینه

کوهوله‌کمین

ل: کوله‌ک‌یین. [چیشتی کوله‌که.]

ف: کدوبا، آش کدو.

ع: طَبِیخُ الیَقْطِین.

کوه

ل: کز. [کومه‌له نستیره‌که له پاژ یده‌کدا.]

ف: پرو، پروه، پَرَنَد، پَرَن، پَروین، رَهه، رَمه.

ع: ثُرَیا.

کوهبود

ل: غارنشین، گوشه گیر، [خوابوستی پیاانشین]

ف: کُهئبد، غارنشین، گوشه گیر.

ع: زاهد، عابد، جبلی، مُرتاض.

کوهه نساال

ل: کۆنساال، پسر، ته مه نساال، عه مردنر. [بمساال پور،

بتمن]

ف: کُهن سال، بُنسااله، سال خورده، پیر.

ع: مُسین، مُعمر، دوحه. قهوان.

کوی؟

ل: کورته؟ [کام جیگه؟]

ف: کُجا؟

ع: آیین؟، آکی؟

کویت

[ل: سورری مهیلوردش.]

ف: تُرغ، کُهر، هیگر.

ع: کُمیت، ارمک.

کویخا - کیتفا

کویر

ل: بی چار. [کۆر.]

ف: کور، نابینا.

ع: عَمی، اَعَمی، اَعمه، اَکمه، کَفیف. طَمیس.

کویر

ل: کویرگ، کوزگ. [گوتیزی کویر که کاکله کسی به زذر

دودیت.]

ف: چک، کَنک، نُخکَنه. (گردوی کور که مغز آن

به سختی در می آید.)

ع: ...

کویر

ل: کویروبوگ، کارل، ویزان، خاپور، قه مار. [کویروبو،

کارل، بی سورشین چورن]

ف: ویزان، خاپور.

ع: خراب، مُنهدِم، مُنهدِم.

کویردل

ل: سهر کویر، کونهوش. [دیمنگ، کمزین، نازیرک]

ف: کوردل، کورهوش، کُندهوش.

ع: بَلید، کُودن، اَعمه.

کویزهین - کویردل

کویر کویرانه

ل: نه زانست. [کویرانه]

ف: کو کورانه، ندانسته.

ع: علی العمه.

کویره ویووک

ل: کارل، ویزان، خاپور، کارله ویوگ، ویزانه. [کویروبو،

رمار، بی سورشین]

ف: کور شده، ویزان شده، خاپور شده.

ع: مَخرویه، مُنهدِم، مُنَحی.

کویره ویوون

ل: کارل ویون، ویزان ویون. [کویربونره، خاپور ویون،

بی سورشین چورن]

ف: ویزان شدن، خاپور شدن.

ع: اِنهدام، اِنحاء.

کویرهوش - کویردل

کویره وهری

ل: کویروری. [خفتمباری، زبورنی]

ف: رَنج باری، اندوه باری، خواری.

ع: خَفه، ذَنه.

کویری

ل: چارندین، بی چاری. [کۆری]

ف: کوری، نابینایی.

ع: عَما، کَمه. ...

کوئنه؟

ل: کری؟ [کام جی؟]

ف: کجا؟

ع: این؟، آئی، منسِم، مقصد.
که

ل: یا، (نره که هات.) [نامرازکی په یوه ندیده.]

ف: که. (آنکه آمد.)

ع: آل، الذي.
که

ل: (هرکاشی) (که من هاتم.)

ف: که. (که من آمدم.)

ع: اَنْ، اِنْ، لَمَّا.
که بابه

ل: که بابه ی چینی. [بهری دارتکه بز درمان د شیت.]

ف: کبابه، کبابه ی چینی.

ع: حَبُّ الْعُرُوس.
که باده

ل: (ل: نامیرتکه له و مرزدا، برتیه له کسانیکي ناسین

که ژتکمی زبیریکسی ناستورده و پالوانان

هدیدسورتن.) [

ف: کپاده، لیزم، تَنبُول، تَنبُول. (یکی از آلات

ورزش است و آن کمانی است آهنی که وتر آن

زنجیری است کلفت، پهلوانان آن را

می گردانند.)

ع: کَبَادَة، کَبْدَاء.

که بیسه

ل: سال پیر. [(سالتیک که روژتک ده خنه سر مانگی شویات

و دبیتته ۲۹، هر چوار سال جارِتک کمیسه.)]

ف: سال پُر شده. (سالی که یک روز بر شباط

افزایند که ۲۹ می شود، چهار سال یک مرتبه
کبیسه است.)

ع: کَبِيسَة.

که بر

ل: خانوچکی له تووژ و قامیش درستکراو.]

ف: کَپر، کَپر، کاز، کاز، گازه، کاشه، کُرچه،

کُریجه، کُریجه، کُریح، کُریز، کُریزه، کُلَبک.

ع: عَالَة، حُص، ظَلَة، سِباط، ساباط، مُسْطاط، خِیمَة،
مَنْفَة.

وینه

که پسرول ← که فسول

که بو

ل: که پوژ، کاپوژ، که پوژ. [د مولوس، لوت، فایتلکسر

(وشمیه کی کرماجیه.)]

ف: کَپ، پوز، فوز، بینی. کَلَه. (کرماجی است.)

ع: حَظْم، فَنِطْسِيَّة، أَنْف، رَاس.

که بو

ل: کاکبله. [شعربله (وشمیه کی کرماجیه.)]

ف: آرواره. (کرماجی است.)

ع: حَنَك، نَهْرَة، لِهْرَمَة. ...

که بو

ل: بی دیان. [بی ددان]

ف: کَپیر، بی دندان.

ع: قَضَم.

که پوژ ← کاپوژ (سروکه له کراو.) [عفف «کاپوژ» است.]

که پوژ ← کاپوژ (سروکه له کراو.) [عفف «کاپوژ» است.]

که پوره

ل: خولو، خولخوله، قول، قور. [قورق]

ف: هنگامه، بُلغاک، غوغا، شورش. ...

ع: نِزاع، ضَجَّة، لَجَّة، صَخْب، ضَوْضَاء، جَلَبَة،

جَدَفَه، مُرَاء، قِيَامَة.

که به کب

ل: فُلْتَه فُلْت. [دوم بهیه کاهاتن (قسه کردنی کسیتک که دانی

نه دوما نماره.)]

ف: کَبْ کَبْ، کَبْ کَب. (حرف زدن کسی که دندان

نداشته باشد.)

ع: ضَغَضَفَه، نَرْدَرَه.

که به ن— که به ن

که به ن

ل: نَره رَجی. [نره رَجی]

ف: کَبَنگ.

ع: لُبَادَه.

وینه— نره رَجی

که ت

ل: تَه خَتخار. [نره رَجی]

ف: کَت، تَخَت، پَلَنگ، تَخَت خواب.

ع: سَریر.

که ت

ل: شَان. (که تو کَوَل) [نیران سری لَوَل و مل.]

ف: شَانه.

ع: کَتَف، کَتَف، کَتَف.

که تن

ل: رَاآ. [پارچه ی ناسکی میزیر.]

ف: شَار، شَرَب، شَكوب، کَتَان، زَیر، دَسْتار.

(پارچه ی نازکی عمامه)

ع: شَرِیع، مَنَدیل.

که تن

[ل: گِیای کَتَان.]

ف: کَتَان. (عَلَف کَتَان)

ع: کَتَان.

وینه

که تن

ل: رورِپُوش. [پارچه یه کی سپی ناسکه بز خُزداپُوشین له

هاریندا.]

ف: شَمَد، کَتَان.

ع: غِطَاء.

که تن و که وان

ل: پَه شَه بَن. [کولله پردو کولله]

ف: کَتَان و کَمَان، پَشَه بَنَد.

ع: کُتَلَه.

وینه

که ت به سه

ل: بَالِیَسَه. [بالیسراو.]

ف: نَسِت بَسِتَه، کَتَف بَسِتَه، کَت بَسِتَه.

ع: مَكْتُوف، مَكْتُوف الیدین.

که ت ره

[ل: کَمایسی، دَه غَن.]

ف: آک، بَدی، آلایش.

ع: عَیْب، نَقِیصَة.

که ت ره بی

ل: هَاکَر. [بی یی لیکر دَنره (قسه سِر سِر)]

ف: کَتَره، کَلِپَتَره، بَیخود، بَیهُودَه. (حرف

بی قصد)

ع: رَجْمًا بِالغَیْب، رَمِیَة مِنْ غَیْرِ رَامٍ، بَلَا قَصْد.

که تن

ل: پُوشِین. [شار دَنره]

ف: کُیْفَسَام، پُوشِیدَن، رَاذَدَارِی.

ع: کَتَمَان، بُلُوج.

که تن

ل: پَه ن، که ت ره، پَه تِپَه تی. [کاری خراب.]

ف: بَزَه، کَار بَد.

ع: فِسَق، فُجُور، وَسَخ، نَرَن، کَتَن، کَتَن.

کدت وکلفت

ل: کدستیریاگ، زهلام، زل. [نستور، زهلاخ]

ف: گنده، فربه، سترگ، درشت، ستنه، نمتر،
لُنْبَر، لُنْبَك، تهمتن، تَنومند، تَناور، لُکویک،
کُتو کُلفت، چاغ.

ع: ضَخیم، اَحیم، سَمین، قَطور، بَدین، فیلَم، ...

کدتون

ل: کدمن. [تسانی درتزی سر به تعلقه یا قولپدار.]

ف: جَلیز، جَلبیز، جَلویز، کَمَند.

ع: وَهَق، مِقود.

کته

[ل: دهری ناردی نانرا.]

ف: کته. [جای آرد خبازان]

ع: مَوَضع السَویق.

کته

ل: رشک پلار. [پلارتک که له گنل لیتاندا روتی تیناکرت.]

ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه پلو.

ع: کَتَه.

کته چلاو

ل: رشک پلار، کته. [پلارتک که له گنل لیتاندا روتی

تیناکرت.]

ف: کته، بته، بده، خُشکه، خشکه چلو.

ع: ...

کتهن

ل: کدلهپچه. [(بستنی دست و پی یا بستنی هردرد

دست له پشتهد.)]

ف: کُتن. (بستن دست و پا، یا بستن هر دو

دست از پشت)

ع: قَلَس، قَفص.

کتهیه

ل: کدمهده، کدنا، یادگار، یادگاری. [نوسراو. بیدهری

روک: نوسراوی سر برد یا خشت.]

ف: کمر بند، گردن بند، پاوند. نگار، نگاشته،

یادگار، یادگاری. (نوشته بر سنگ یا آجر مثلاً)

ع: کَتِیَبَه، کَتَابَه، تَذکِرَه.

کتهیر

ل: شه غره، شه غره، شه غره کیش. [نامرازکی دارینه

بارگیای دهخنه سر و له بارهبری دهتین.]

ف: شغره، شغره کش.

ع: مَرزَعَه، مَشخَرَه.

وینه: شغره کیش

کتهیره

ل: جدری. [شیری هندی روک.]

ف: کتیرا، کتیره.

ع: صِیغ، نُکَمَه، صِیغُ القَتَاد، کُتیرا.

کچه

ل: چدفت، گیر، لار، ناراس. [چرت خوار]

ف: کُچ، کُز، خُم، خُهل، خُهلَه، خوهل، خوهله،

کُپوس، ناراست.

ع: اَعَوَج، مُعَوَج.

کچه

ل: شفتور، کل. [خوار پرا، لاول، قیدلاج]

ف: کچ، اُریب، وریب. چلیپا.

ع: مُخَرَف، مُنَحَرَف، مُوَرَب، مُنَوَرَب.

کچه رین

ل: چدت رین. [لری لادان]

ف: کچ رفتن، کچ روی.

ع: ضَلال، ضَلالَه، اِنحراف.

کچهان

ل: سرگه نیگ. [کسیک که سری قزی پیره نماره.]

ف: کل، تَر، چُسَنگ، خُسَنگ، کَچَل، سَرگُل.

ع: اَقَرَع. (قَرعاء)

که چه له

[ل: بَیپوری بالنده که تورکه مرداره دِوَر تَنیت و تازه پیر

دِوَر دکاتره.]

ف: کَچَله، سیخ پَر، (جوجه ای که پَر بچگیش

ریخته شده تازه پَر در آورده باشد.)

ع: ...

که چه نی

[ل: بی تَی]

ف: کَچلی، کَلی.

ع: قَرَع.

که چهویه چه

ل: مَنال، زاوروه، [خاوخیزان، مالمندان]

ف: بَچه، فرزند، پور، نوه.

ع: اولاد، اَحفاد، عائلَة.

که چی

ل: چه نی، گَپری، [چوتی، خورای]

ف: کَچی، کَچی، خَهلگی، خوهلگی، خَمیدگی،

چَمیدگی.

ع: اَوَد، عَوَج، اِعوجاج.

که ر

ل: نولاخ، گَردِریژ، [بارمیری زوِوَر مَکر.]

ف: خَر، الاغ، درازگوش.

ع: جَمار، عِلج، عَی.

که ر

ل: بَکر، (سه که ر، فرمان که ر) [پاشگرِک، (نیشانی

ناری بَکر، و به تنیا به کار ناهینرت.)]

ف: کَننده، هَریز، (علامت فاعل است و تنها

استعمال نمی شود.)

ع: ا.

که ر

ل: کَریل، نَمُنه وا، [کَوی کَپ.]

ف: کَر، شَوا، نَشَنَوا، نَاشَنَوا، کَلیاوه.

ع: اَطروش، اَطروش، اَصَم، اَصَلخ.

که ر اَخ - که نَر

که راهت

ل: پَرجَن، که سَنه کردگ، [دِوَر ناسا: کاری به کس نه کراو

که له نَریا دِوَر شَیتره.]

ف: فَر جود.

ع: کَرَمَة، مُعجَزة، اِعجاز، خَرَق عاَدَة.

که راهت

ل: گَردِریژ، [شانوشکَر]

ف: بَزرگی.

ع: کَرَمَة، عِزَة، عَظَمَة.

که ر اَوکوشا

ل: کَپَکاش، کَپَکاشکَمر، [مَهر دَوان، مَهر دِوَر (تیکوشان.

تَیکوشا)]

ف: کَارا و کوشا، کَار و کوشش، (کوشش.

کوشش کننده)

ع: سَمعی و عَمَل، ساعی و لَقال.

که ر اَوی

ل: کوشندر، [گیاه کی دِکاریه.]

ف: کُشندر، خوشاروزه.

ع: ...

که ر به سه

ل: رَویا رَپَرس، [جَور مارمیلیک که رنگی ده گَوریت.]

ف: کَریاسو، چَلپاسه، کَرفَش، آفتاب پَرسِت.

ع: حَریاء.

وینَه

که رت

کهرد

ک: تالاه، باخچه. [تالانه: تخت‌میزی بزرگ چاندن].

ف: مَرز، باغچه.

ع: مَسْکَب، دَبَره.

کهرد

[ک: (جُزّه) هم‌زینیکه.]

ف: کیخُرس. (قسمتی از ارزن است).

ع: مُجَاج.

که رَسمر

ک: مه‌زنج، قَوزقَوه. ((مِزراحی گم‌روی ناهل‌کۆل‌راو))

که له کاتی سورپان‌بویدا بۆی دیت.

ف: گردنا. (فرووی بزرگ پوی)

ع: مَزْج.

وینه

که رَسمر

[ک: (جُزّه) مرابده که وه کمر دمسرتینیت.)]

ف: خَرصدا. (نوعی است از مرغابی که مثل خر

صدا می‌کند).

ع: حَذَفه.

که رَشین

[ک: (سینی درزین).]

ف: خَرَجَسَته، خوردرگله، خَرَشین. (سید

دروغی)

ع: مُسَيّد.

که رکۆز

ک: زاله. [لویوک: دره‌ختیکه.]

ف: شَرَنگ، خَرزهره.

ع: دَلّلی، حَبَن، قَطَف، سَمُ الحِمَار، خَرزهرج.

که رکۆل

ک: هۆلی، هۆلیکه. [جاش]

ک: باور. (بهین دور تالاه) [بارس (بهرزایی) نیزان دور

باخچه] یا دور پارچه زهری که لمیه‌کیان جیا ده‌کاتوره.

ع: کُرت، کُرد، کُز، کُزّه، پُلوان. (بلندی بین دو

باغچه)

ع: کُرد.

وینه- باور (۲)

که رتینه

ک: درادس. ((دراین دس له گزهری‌بازیدا.))

ف: پسادست، دست پسین. (آخرین دست در

جوراب بازی)

ع: الدَسْتُ الْآخِر. (فِي الْفِئَالِ)

که رته

ک: که‌ره. [بهری گیایده که له خیار ده‌چیت و زور تاله.]

ف: کُرتَر، کُرتَره.

ع: قِثَاءُ الْحِمَار.

که رته‌شی

[ک: (دِرِکی‌خره که له کنگر دهریت.)]

ف: کنگرخر، گل‌کنگر. (خاری است مدور که از

کنگر می‌روید.)

ع: شِکَاعِي.

وینه

که رتینه

ک: کاکله‌مورشان. [داری جالتازکه.]

ف: کُره، کُری، کُرتنه، کُرتینه، تَنَسَته، أَنْفَسَت،

أَبْرَکَاکیا.

ع: نَسِجُ الْعَنْكَبُوت.

که چهره‌مک

ک: بدنه‌ری. [جُزّه کُرنکی سپید.]

ف: کوژه، بندری، خرسفید.

ع: أَقْمَر.

ف: کُره خر.

ع: تَوَلَّب، جَحَش.

کەرکۆژ

[ک: گیایه‌کی بناربانگه.]

ف: علفی است معروف.

ع: ....

کەرکهوش ← کالۆش

کەرگ ← مامر [رشته‌ی گزالیه.] [گورانی است.]

کەرکه‌ده‌نگ

[ک: کەرگ‌دەن]

ف: کُری، کُری‌گدان، آنبیل.

ع: خَریش، هَرمیس، مَرمیس، کَریکند، کَریکدن، وَحید

القرن.

وینه

کەرگەس

ک: دال. [دالاش: داله‌کەرغۆزه (له‌ره‌گزی داله‌ به‌لام)]

ف: کُریس، لاشخور. (از جنس عقاب است اما

دنی. الطبع است.)

ع: نَسر، اُنوق، عَنس.

وینه

کەرۆ ← کاکله‌مه‌وشان

کەرپوڤ

ک: که‌شوفش، ناووتار. [شانوشکۆ «کەرپوڤ» له‌عەرمیدا

به‌مانای «شەر کۆدن و هه‌لاتن» به‌لام له‌فارسیدا به‌مانای

شانوشکۆیه.]

ف: کەرۆڤ، آب‌وتاب. (در عربی به‌معنی جنگ و

گریز است در فارسی به‌معنی آب‌وتاب.)

ع: کُز و فَر، شان و شوکة.

کەرە

[ک: وێنی قازته‌کراو.]

ف: کەرە.

ع: سَمَن، زَید، مَسکة، مَهِید.

کەرە

ک: نولاخه. [کەرەکه (کەر له‌گەل «ه» ی نیشانی

ناسراوايه.)]

ف: خره، الاغه. («کەر» با‌های عهد)

ع: اَلحِمار.

کەرە

[ک: شیر و فرل ده‌خنه‌سر ناگر وه‌کور پنیڕ ده‌بیستیت.]

ف: کُره. (شیر با‌ژک روی آتش می‌گذارند مانند

پنیڕ بسته‌شود.)

ع: خاثر.

کەرە

ک: کەرپوسه. [کەرەکه («کەر» له‌گەل «ه» ی نیشانی

ناسراوا.)]

ع: کُره، کلپاوه. (با‌های عهد)

ع: اَلأَصَم، اَلأَصْلَح، اَلأَطْرُوش.

کەرەپۆ

ک: کەرپوڤ، لوخ. [بەری وه‌کینه‌خوی له‌قامیش ده‌چیت

و بەره‌گهی له‌وردپه‌موو. (به‌عربی به‌«لُوح» ده‌لێن:

«قَصَب»، کەرپۆ بەری لۆخه‌که به‌ده‌ست شی ده‌کێوه و

له‌گەل به‌ری خۆلمیش و قه‌لاره‌ تینکه‌تی ده‌کهن.]

ف: بَلاج، کۆلان، هیریون، لوی، لوخ، لُخ، کُخ، کوخ.

(لوخ را به‌عربی قَصَب گویند، «کەرپۆ» ثمر لوخ

است که با‌دست شیت کرده و با‌ساروج مخلوط

می‌کنند.)

ع: ثَمَرُ الحَلْفاء، ثَمَرُ القَصَب.

کەرەپووه ← کەرەپۆ

کەرەت

ک: ک‌شه، جار، واره. [وا]

ف: بار، وار، واره.

ع: کَرَّة، مَرَّة، تارَة، دَفْعَة.

کهره‌جی

ک: دسه‌کشتی، قایخ. [لوتکه بهلم]

ف: سَنَبَک، کَرَجی، دسته‌کشی.

ع: زَوْدَق، قارِب، شَخْتور، قَفَّة، فُلُوکَة.

وینه ← دسه‌کشتی

کهره‌سپ

[ک: کهره‌س، کهره‌ز]

ف: کَرَفَس ...

ع: کَرَفَس ...

وینه ← کهره‌وس

کهره‌شیل ← کله‌شیر

کهره‌ک

ک: قاپورت، فدره‌جی. [فدره‌جی، کمپنک]

ف: کَچَنک، بَغْتاق، بَغْلَتاق، لَبَاجه.

ع: لَبَادَة.

وینه ← فدره‌جی

کهره‌کیفه

ک: کهره‌ل، پهرمین. [کهره (تورژالتیکی سوزه لهر نان

و شتی تر پیدا دهیت.)]

ف: کَره، بَوَزک، بَوَز، کَچَک. (بلخی است سبز

رنگ روی نان و چیزهای نمناک می‌نشیند.)

ع: نَمَس. حَشَن، قَم، کَرَج.

کهره‌کیفه

ک: پهرمین. [(تمیکه لهر کاکلی بسته و گویز و بادام

دنیشت و تان و توند و خرابی ده‌کات.)]

ف: اور، اَرغ. (کَره‌ای که روی مغز پسته و گردو

و بادام می‌نشیند و آن را تلخ و تند و فاسد

می‌کند.)

ع: حَمَت، حَشَن، قَنَمَة، حَنَحَة.

کهره‌کیفی

ک: گَوَز. [کهره‌کیزی خمرگوز]

ف: گور، خرگور.

ع: فَرَا، عَیر.

وینه ← گَوَز

کهره‌لیاس

ک: هه‌لاله‌جی، هه‌لاله‌کر، جارچی. [راگینسر به ده‌نگی

بهرز، فارکر]

ف: جارچی، جارکش.

ع: مُنَادی، هَاتِف، صَارِخ، نَاشِد، نَشَاد.

کهره‌م

ک: به‌خشس، دسه‌نه، به‌خشین. [دانی بی‌قهره‌بور.]

ف: دهش، داشاد، داشاب، داشَن، دادن، بَخَشش.

ع: کَرَم، جُود، بَذل، نَوَال، عَطَاء.

کهره‌نا

ک: بَوَزیه. [جزره شه‌پورنکه.]

ف: کَرَنای، کَرَنَا، حَرَنای، نای، نای رویین.

ع: بوق.

وینه

کهره‌واله

ک: هه‌مورده. [بالدارنکه. (تورک پیسی ده‌لین:

«بلدروچین».)]

ف: کَرُک، کَرَاک، کَرَجَفو، وَشَم، وَتَک، وَرده،

وَرَدیج، وَرَتیج، وَنج، بودند. (ترک «بلدروچین»

گوید.)

ع: سُمَانی، سُمَانه، فَرِی. Calle.

وینه

کهره‌وس

ل: کدروس. [کرموز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف.

ع: کَرَفَس.

وینه ← کرموس

کرمهول ← کرمه کبفه

کرمهوس

ل: کرموس، کرمسپ. [کرموز]

ف: کَرَفَس، کَرَسَف، کَرَسَب، کَرَسَب، سَرَد،

أجمود.

ع: تَوَاجِل، کَرَفَس.

وینه

کرمهوه نگون

[ل: خوار دینکد.]

ف: کره و انگبین.

ع: طَرِم، سَمَن و عَسَل.

کهری

ل: نهژنهای، بن گونچکهای. [گوی کپی نیستن]

ف: کری، شوایی، نَشَنَوایی، ناشنوایی.

ع: صَمَم، صَلَح، طَرَش، وَقَر.

کهریل

ل: کهریله، کهر، بن گونچک. [گوی کپ. گوی پراو]

ف: کَر، نَشَنَو، بی گوش. گوش بریده.

ع: أَطَرَش، أَطَرُوش، أَصَم، لَا یَسْمَع.

کهریله ← کهریل

کهژ

ل: گرورک. [(هر رتشی خاری خراب).]

ف: کَر، کَج، قَر، بَنَبِک، کُماله. (ابریشم خام

نامرغوب)

ع: قَر.

کهژ

ل: کز، کَش، کَیَف، هَرَد، هَرَدَبان. [چیا]

ف: کوه.

ع: طَوَد، جَبَل.

کهژاوه

ل: هودد. [سهیوانی له تمخته دروست کراو که له بارهبر

ده نرت و دمنه ناری.]

ف: کَزَاوه، کَزَابَه، کَزَاوه، کَزَابَه، کَزَاوه، کَزَابَه،

قَزَاوه، قَزَابَه، قَزَاوه، قَزَابَه، کَجَاوه، کَجَابَه، کَجَوَه،

کَجَبَه.

ع: مَحْمِل، طَعِیْنَة، هَوْدَج، فَوْدَج.

وینه

کهژولک ← عیروننیمسا

کهژه ← قولنکی فیلهوان

کهژل

ل: کهژین، چارپرش. (چار کهژان) [سیاچم]

ف: سیاه چشم، سیه چشم.

ع: أَحَوَر.

کهژیکران

ل: کهژران. [شاخواتنگل (ناری دیه کیشه له نارچی ...]

سندا.)]

ف: کوه روان، کوه گردان، کوه گردها. (اسم دهی

هم هست در محال ... سندنچ)

ع: جَبَلِیُون.

کهس

ل: ... نفر. [مرژ. نفر]

ف: کس، مردم، نَقَر.

ع: شَخْص، نَقَر.

کهس

ل: خوتش، وابه سه. (که سوکار) [خرم]

ف: خویش، خویشاوند، اوبس، پیوند، پیوسته،

خاندان.

ع: قَوْم، قَبِيلَة، قَرِيب، عَصَبَة، عَشِيرَة، طَائِفَة.

کسات

ک: که ساس، که ساد، خه تگ، بی بره، به سیاک، برهوی نیه.

[بی رواج]

ف: مَنَدَک، مَنَدَه، نازوا، بی رواج.

ع: کاسد، خائس، غار، کَساد، غرار، مُفَارَة، تَناعُس.

که ساد-کسات

که سافهت

ک: چه پللی. [پسی]

ف: وژن، پلشتی، پلیدی.

ع: کُثافَة، نُجاسَة.

که سب

ک: کم، پیشه، کار. [پیشه کاسبی]

ف: وُرزه، پیشه، کار، اَلْفَیدَن، اَلْفَحَتَن، اَلْفَقَدَن،

اَلْفَنجیدَن.

ع: کَسب، رِقَاحَة، حِرْفَة، صَنَعَة.

که سی تر

ک: که سی تر، نه فدی تر، سیدمین. [نهری دی کسی]

سیتیم سیتیم کس]

ف: دیگر، دیگری، کس دیگر، نفر دیگر، سوم،

نفر سوم.

ع: اَخر، غائب، شَخْصٌ اَخر، ثَالِث.

که سی

ک: کم، رده، کد، پل. [ناتواو، ناتواوی]

ف: کم، کمبود، خورده.

ع: کَس، نَقص، ناقص.

که سی

ک: شکیان، خوار و هاتن. [داشکان (رمل: داشکانی نرخ)]

ف: شکست، پایین آمدن. (پایین آمدن نرخ)

مثلاً:

ع: کَس، رُخص، نُزول.

که سک

ک: سوز. [رنگی گیا. (رشته یکی کرماجیه)]

ف: سبز. (کرماجی است.)

ع: اَخْضَر.

که سکون

ک: کاری، کوشنه. تیژ. [کوژور. تیژ، توند]

ف: کاری، کشنده، بیمناکه، تیز، بُرَنده.

ع: مُهَلْک، مُزْعِف، قاتل. حاد.

که سیه

[ک: جزرک کولیر چه ریه.]

ف: کَسمه، نان روغنی.

ع: کَسَمی، کَسَم، خُبز الطابون.

که سیه

[ک: نیتسانی زیادهی لوتی نسیپ.]

ف: کَسمه. (استخوان زیادهی بینی اسپ)

ع: ...

که سی نه چار

ک: نایادت. [نایاب]

ف: کَس ندار، نایاب، تَنسُج، تَنسُوق، طَرَفه.

ع: عَزِین، نَفِیس، نادر، لَا یُوجَد.

که سی نه کرنگ

ک: په ریو. [دورنسا، مَجزاتَه کاری به کس نه کراو.]

ف: فَرَجود.

ع: مُعْجَزَة، خَرَامَة، خَرَق عَادَة.

که سوکار

ک: کس، خَوتش. [خزموخوتش]

ف: کَس. کَسان، اوبسان، خویشتان، پیوندان،

خویشاوندان.

ع: غاشیة، اِبَانة. اقارب، عَصَبَات، اقوام...

کسمبه

ل: کسمکارگل، پيشه‌ورگل. [پيشه‌وران، کاسکاران]

ف: پيشه‌وران، اَلفانيان، آه‌نوخوشی.

ع: کَسْبَة، اصناف، مُحْتَرَفَة.

کسيف

ل: چه‌پل. [پيس]

ف: وژن، پلشت، پليد.

ع: نَجَس، قَدِر.

کسيف

ل: چه‌پل. سفت. [پيس. چر]

ف: پلشت، پليد، ناپاک، ناويژه. سفت، چگال.

ع: كَثِيف، وَخِيم، وَخِم، مُتْرَاكِم.

ککش

ل: به‌خدل. (بن‌کشی) [باخدل]

ف: ککش، بَقْل.

ع: اِبْط.

ککش

ل: کز. [پنر (زهری نیرم‌شک که بز کتان دمیّت.)]

ف: هفت. (زمین نیم‌خشک که قابل شخم بریدن باشد.)

ع: نُشِيف، قَابِلُ الْحَرِث.

ککش

ل: کز، کز، کيف. [کيو، چيا]

ف: کوه.

ع: جَبَل، طُور، طُود.

ککش

[ل: کيران: هساره که له کومه‌لای رزدا.]

ف: کيوان.

ع: رُحَل.

ککشو

[ل: چه‌کسمبه (وله: چه‌کسمبی میژ.)]

ف: کَشُو. (کَشُو میژ مثلاً.)

ع: کَشَفَة.

ککشتی

ل: پاپوژ، گمی. [گسمه]

ف: کَشْتی، سال، ناو، تا، جُنْگ، گَلَبِت، سُماری.

زَنْبَری.

ع: سَفِينَة، جَارِيَة، جِهَان، فُلْک.

ککشتی چه‌نگی

ل: زَرَبِزَش. [کشتی ناسینی شر.]

ف: کشتی جنگی، کشتی زره‌پوش.

ع: بَارِجَة، طَرَادَة، مُدْرَعَة، شَانِئَة، حَرَاقَة.

رته

ککشینه

[ل: نَسْکَوَ (کوچکی گوری داری دسک درژ.)]

ف: چم، کَفْچِه. (قاشق بزرگ چوبی دسته بلند)

ع: مَذْنَب.

ککشینه‌سره

[ل: کچک‌قوله (بچک‌بزی که له پیستی ساراییدایه سر

رلاشی خر و کلکی باربله پاشان پیسته‌کی دهره‌کیت ر

قریژی لی‌دینه دهره.)]

ف: کَفْچِلِيز، کَفْچِلِيزک (بچه وزغ که در غلاف

است سر و تنه‌ی گردی دارد و دُمی باریک، که

بعد ترکیده وزغ از آن غلاف بیرون می‌آید.)

ع: دَعِیل، دُعْموص.

ککشیران

ل: خدَتان، ناخرا. [پاپوهران]

ف: راموز، ناخدا، کشتیبان.

ع: سَقَاف، مَلَّاح، فَلَاح، نَوْتی، قَفْتان، قَبْتان.

کشتیوانی

[ک: پایبِروانی، کشتی لیغورین]

ف: راموزی، کشتی بان، کشتی رانی.

ع: مِلَاحَة.

که شَف

ل: یان. [دەرکوتنی هندی نهینی بز نعلیای خودا. (برای

«کرامت».)]

ف: واژن، فَرَتاب، هوش، یان. (برادر کرامت)

ع: کَشَف، مُشَاهَدَة.

که شَف

ل: دەر خستن، پیداکردن، رۆشنکردن، ناشکراکردن،

هه لهاربردن، روشن، ناشکار، پیداکردن، [خستنه پید. ناشکار،

برچار]

ف: هَوَیداکردن، پیداکردن، آشکارکردن،

روشن کردن، هَوَیدا، پیداکردن، روشن، آشکار.

ع: کَشَف. واضح، لایح.

که شَنک

[ک: سیریزی به تبری گوشراوی وشکوه کرار.]

ف: کَشَک، کَنج، تَرَف، کَنخ، کَنخ، کَنخ، پینو،

پینوک، تیکوز.

ع: کَرین، أَقَط، عَیْبَة.

که شکو سوور

[ک: سور و سپی. دورینگ]

ف: پَرۆز، سرخ وسفید، دورنگ.

ع: لَوئین.

که شکول

[ل: قابِلۆخی میوه که دهریش له شایان ده کرد.]

ف: کَشکول، کَچکول، خَچکول.

ع: رُشَبَة، مَدَعَة، کَشکول.

وینه

که شکول

ل: به یاز. [دەفتەری دەستووسی بیدواری و شیعر.]

ف: کَشکول، جَنگ.

ع: وَضِیْعَة، کُناشَة، مَجموعَة، بَیاض.

که شکول

ل: قەدەح. [دەفرێکی فەخفۆرە.]

ف: کَشکول، رِیقال، قَدَح.

ع: قَدَح.

وینه

که شکە رەشە ← قەرە قورھوت

که شکە زرانی

ل: کلای زرانی، کاسە زرانی. [کلای نوێز]

ف: گردنا، کاسە ی زانو، استخوان سر زانو.

ع: رَضَفَة، داغِصَة، تُفَاحَة.

که شکە شان

ل: کاکەشان. [کادز، کاکشان]

ف: کَهکشان، کاهنگان، پالاهنگ، آسمان دره.

ع: مَجَرَة.

که شکەك

ل: حەلیم. [هیرسه (چیشی گهغه کوتراو و گوشت).]

ف: ریس، هَلیم.

ع: هَریسَة.

که شکین

[ک: چیشی کشکان.]

ف: کَشکبا، تَرَقِبا، کَتَخِبا، کَنجوا، پینوبا، کَشکوا،

آش کَشک.

ع: عَیْبَة، مَاقُوط.

که شماکه بی

ل: کیشراکیش، کیشه، گیراو کیشه. [ناکۆکی]

ف: کَشَمکَش، کَشاکَش، کَشواکَش.

ع: تَعام، تَمدَد، تَماطل، تَسوَف، اِختِلاف، تَنارُع.

کهشوتووش

ک: شه نئۆر. [خوارپار، لاوِلا]

ف: اُریو، اُریب، وُریب، اُریف.

ع: مُحَرَّف، مُوَرَّب.

کهشوفش

ک: نینجه، فینجه، گروپی، لاروله نجه. [ناز و نداد]

ف: کَش و فَش، گُرشمه و خَرام.

ع: تَرَمِیو، تَغَلُج، کَعْتَرَة. تَبَخْتَر، تَعَاظَم، طَمَطَرَق،

کَرَوَف.

کهشوتنگ

[ک: دورریز]

ف: کَش و فَش، بَغَل و دُم.

ع: اطراف، حَوَالِی.

کهشه

ک: جار، گل. [کهره را]

ف: بار.

ع: کَرَة، مَرَة، دَفَعَة، مَرَقَبَة.

کهشه

ک: خهت. [(خستیک که نیشانی کهرته بزو نمونده:

«IIII» واته پینج جار.)]

ف: کَشه، خت. (خطی که نشانه ی دفعه است.

IIII پنج مرتبه)

ع: خَط.

کهشه

ک: کیشه. (~) [نیشانی هه لکشابرونی پیت.]

ف: کَشه. (~)

ع: مَد. (~)

کهش هانن

ک: کزروبوون. [پنسر بوونره (کزر بوونره ی زوی که بز

کینلان بشیت.)]

ف: کَش آمدن. (شیار آمدن زمین)

ع: اِتَشاف، قَابِلِیَة الحَرث.

کهشمیده

ک: زیله، شه پلاخه. [زلله شه قزله]

ف: کَشیده، سیلی، سله.

ع: سَلَفَة، صَلَفَة.

کهشمیده

ک: بولون، دزئو، رسا. [پراپری، بلند داگر]

ف: کَشیده، بلند، رسا، دراز.

ع: رَفِیع، طَویل، رَشِیق.

کهشمیده

ک: رهشتی، کیشباف. [رهشتی، مشکی (دهمائی

موریشمینی دهری کلار.)]

ف: رَشْتی، کَشباف. (دستمال ابریشمی دور

کلاه)

ع: رَشْتی.

کهشیش

ک: کهشه. [(پیشوای نایینی مسیحیه کان.)]

ف: کَشیش. (آخوند مسیحیها)

ع: قَمِیس.

کهعب

ک: ریشه ی سیم. [رهگی سیهم (بز نمونده: رهگی سیهمی

۱۲۵ ده کاته ۱.۵)]

ف: ریشه ی سوم. (مثلاً کعب «۱۲۵»، «۵» است.)

ع: کَعْب.

کهعبه

ک: چوارپالوو. چوار گوشه. [ششپالوو]

ف: چهار پهلوو. چهار گوشه.

ع: کَعْبَة.

کهعبه

ک: کابه. [مالی خود].

ف: آباد، کعبه.

ع: کعبه، مَكَّة، قِبْلَة.
کف

[ک: نرسیده سیاهی له سابون و تایت و ... پیدا دمیت.

(وہ: کفی سابون.)]

ف: کَف، کَفک. (کَف سابون مثلاً.)

ع: رَغْوَة، جُفَانَة، ثُمَالَة، کَفَخَة، زَيْد. عَفْوَة، عَفْوَة، عَفَاوَة، عَفَاوَة، عَفَاوَة، زَوَال، غُثَاء.
کف

ک: لَف، نالِف، لِهواسه. [(لپی دست. ژیر پی)]

ف: هَبْک، کَبْک. (کف دست یا کف پا)

ع: کَف.

وینہ - پائنه، نمگوست

کفلهت

ک: نه دامد، نه دامد، نه گبت، مسیرهت. [نامد،

شومی]

ف: نامد، اکبری.

ع: ادباری، نَکَبَة، مُصِیْبَة.

کفلهت

ک: پسا، پاساکر. [تَوَلّی تاران. (داپوشری گوناها).]

ف: پوشنده. (پوشندهی گناه)

ع: کَفَّارَة، اِسْتَارَة.

کفف

ک: رسا، رسایی. رَوّی. [پَرایِ پی_رَوّی (روزی پَرایِ که

نه زیاد بیت و نه کم).]

ف: کُفّاف، تورتیز، رسا، بسا. رسایی، بسایی.

(روزی رسا که نه زیاد باشد نه کم)

ع: کُفّاف، کُفّیه، کُفّایَة.

کفک

ل: تهرقهته. [تپلی سر].

ف: هَبْاک، فُزاک، چکاه، چکاد، چکاده، کاچک،

تارک، تارک سر، کلهی سر.

ع: فَرَق، قَحَف، رَعَامَة، قَمَة، قَمَة الرّاس.

کفالهت - زه مانهت

کف پا

ک: لَهْیان، لِهواسه. [بنی پی].

ف: کف پا، شکم پا.

ع: اَخْصَص، اَخْصَصُ الْقَدَم.

کففلر - که متار

کفتن

ک: گلیان، داربانره. [کوتن، گلان، دارانره]

ف: سکوخ، اَشکوخ، شکوه، چوخ، شکوخیدن،

اَشکوخیدن، شکوهیدن، شَخیدن، چوخیدن،

افتادن، به سرد آمدن، سکندری خوودن، ازپای

در آمدن.

ع: سَقُوط، وَقُوع، اَبْط، اِنْصِرَاع، اِکْیَاب، اِنْکِفَات.

کفتن

ل: رَمِزن، هه لَهاتن، دَمِین، به زین. (خره کفتن)

مانگ کفتن [هه لاتن]

ف: بر آمدن، میدن، تابیدن.

ع: طُلُوع، ظُهُور.

کفتن

ل: لَیکهفتن. [لَیکدان، بَرکوتن، لَیکوتن]

ف: کوس، کوست، آسیب، کوستن، نَسْتزدن،

تَنه زدن، پهلوزدن، دوزدن، به هم خوردن.

ع: لَطْمَة، صَدْمَة، کَبَة، ثَصَادُم، ثَمَاس.

کفتن

[ک: کوتن، سرداژندن (وہ: کوتن بسر کتیدا).]

ف: افتادن. (بر روی کتاب مثلاً.)

ع: انکباب.

کهفتن

ل: پتکهفتن. (پت نه کهفتن.) [لیتهان، لی جوان بودن]

ف: آمدن. (به او میاد.)

ع: شُبُوب، تَأَثُّی، تَوَافُق، مُوَافَقَة.

کهفتن

ل: کهفتنره، بیتزان، هه لکهفتن. [بیتزان لبرچاو کمرتن]

ف: ورافتادن، از چشم افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِکْرَاه، اسْتِغْزَان.

کهفتنوهه لسان

ل: ته پوکو. [ته پوتل، کمرتن و هستانه]

ف: افتان و خیزان.

ع: شَرَهْمِیُو، شَسَاقُط، قَرْلان.

کهفتنه دل

ل: لیریان. [کمرتنه دل بز هاتن، سروش]

ف: درد دل افتادن.

ع: وَحی، الْهَام.

کهفتنوهه

ل: بیتزان، هه لکهفتن. [بیتزان لبرچاو کمرتن]

ف: ورافتادن، از چشم افتادن.

ع: نَفَرَة، اسْتِکْرَاه، اسْتِغْزَان.

کهفتنه

ل: کهفتنگ. [کمرتنو]

ف: افتاده.

ع: مَصْرُوع، سَاقُط، ذَلِیل، عاجز.

کهفتنهی

ل: یار سهره می. [کمرتنی (گرانغا)]

ف: تب هار، تب پیوسته. (تب لازم)

ع: مُطَبِّقَة.

کهفچه راتن

ل: کهفچه راتن. [کهف پرژاندن (به هوی توریهی یا

قه کردنی زژورده.)]

ف: کهف پراتدن. (به سبب غضب یا زیاد گفتن)

ع: ازباد، ژژُید، ژزُیب، ژزُیب.

کهف ده ریا

[ل: کهفی زمرسا (شتیکی سپیه له یتسقاتی پرتوکار

ده چیت.)]

ف: کهف دریا. (چیزی است سفید رنگ شبیه به

استخوان پوسیده.)

ع: رَیْدُ الْبَحْر.

کهف ده بی

[ل: نارلپ]

ف: خُو، هَبْک، کَف دست.

ع: کَفْ، رَاخَة، فَاخَاخَة.

وئنه نه مکوس

کهف ده م

[ل: کهفی سر لئوی مرژلی زژورتوره یا زژور قسه کمر.]

ف: بَفْج، کَف دهن.

ع: رَیْبَة، مُجَاج، رَیْد.

کهفرو لیه هوود

ل: کرجلقر، مزمیایی کینی. [قیرتار، ناسفالت]

ف: مومیایی کوهی.

ع: قَفَر الْیَهُود، أَبُو طامون.

کهفسول

ل: کهفسول. [همر داپوشترک که شتیکی له خز گرتوره،

وکل: پزدان و تلاش.]

ف: کَپْسُول، کَفسُول.

ع: غَرَس.

کهف کردن

[ل: کهف دبر کردن. کهف چیراندن]

ف: کَف کردن.

ع: ازباد، ژژُید....

كەك

ك: كىچ. [قىچ: مىنروپەكە. (رەشەيدەكى ھەورامىيە).]

ف: كك. (اورامىيە).]

ع: بۇرغۇش.

كەكرە

ك: كەرتەپ. [(جۆرە خەييارچەسەرتكى زۆر زۆر تالە).]

ف: موچە، كۆرتەر، كۆرتەر، خىيار دىشتى. (نوعى

است از خىيارشنىر كە بى اندازە تلخ است.)

ع: قِثَاءُ الْبَرِّ، قِثَاءُ الْحِمَارِ.

كەكلى

ك: كەر. [زۆمۈ، كىلش (رەشەيدەكى ھەورامىيە. توراك

«كەكلىك» بى پىدەلەن.)]

ف: كېك. (اورامىيە) است. ترك «كەكلىك» گويد.)

ع: قېچ.

وئە: كەو

كەل

ك: پەل، لەت، كۆت، شىكىياگ. [ناتەوا، شكار]

ف: شەكستە.

ع: قَاصِص، مُنْكَسِر، كَسِر.

كەل

ك: كار، كەلك، فرمان، نیاز. (كەلوكار، بەكەل نىيە.)

[نىش. پىتەدەستى، ناتاجى]

ف: كار، فرمان.

ع: شُغْل. أمر، مَرَام، إِحْتِيَاج، حَاجَةٌ، حَوَاجَاء.

كەل

ك: ملە، گەردەنە، كىف. [بەستورى كىز. ھەرەھا: كىز]

ف: گەردەنە، كۈھ.

ع: عَقَبَةٌ، جَبَل.

كەلەرە

[(ك): دەفرىكە لە سەنئەت دەكرتت بىز زىل]

تەكردن.]]

ف: كَلارە. (ظرفى از سرگین مى سازند برای

زباله)

ع: ...

وئە

كەلاك

ك: لەزەين، دەشت. [زەوى، بىابان (دەشتى باير).]

ف: كَلَاك، زەمىن، دىشت. (دشت غىر مزروع)

ع: بَسِيطَةٌ، أَرْضُ.

كەلاك

ك: لالە، لاشە، لاش. [كەلاش، لاکى مردارەوېر.]

ف: لاشە، لاش.

ع: نَعَش.

كەلام

[(ك): گىي بىسەرىكەدا كرار.]]

ف: درزە. (تودەى علف)

ع: وَثِيقَةٌ.

كەلام

ك: قە، واتە، گەتە. [ناخارتەن، پەيٹ]

ف: نولە، گۇقتە، گۇفتار، سخن، سترۈپ.

ع: كَلَام، قَوْل.

كەلام نەفسى

ك: رەكە، لىتە. [قەسى دەروىن.]

ف: گۇفتار دل، نىرنود.

ع: هَجَس، وَجَس، هَسْهَسَاس، حَدِيثُ النَّفْس، كَلَام

نَفْسِي.

كەلامەللا

ك: قورعان. [كىتەبى ناسمانى مۇسولمانان.]

ف: نَوَى، نُبَى، نُبَى، فَرَاتِين، كُرَاسَه،

آسمانی زبان.

ع: کَلَامُ اللَّهِ، فُرْقَان، قُرْآن، کِتَابُ اللَّهِ.

که لانه

[ک: نان پر ده کمن له کسور یا پیاز، بسمویه کدا

دهینوشیتنموره و لسمر ساجدا دهیژتین پاشان دهیغه نار

رژن و دهیژن.]

ف: کَلَانَه، سَنبُوسَه. (نان را با کَبَر یا پیاز

انباشته، دولا می کنند و روی ساج می پزند،

سپس میان روغن گذاشته می خورند.)

ع: قُطَاب، قُطَابِي، سَنبُوسَه.

که لاله

ک: که لَین، خوله کهوان، خراوه. [ویرانه (جینگه رما که

خوشوخالی لیدریژن.]

ف: کَلَجَان، کَنَدَمَنَد. (جای خراب شده که

خاکروبه در آن ریزند.)

ع: دَمْنَه، مَزْلَه، زَلْفَه، خَرَبَه، مَنَهْرَه، کُنَاسَه.

که لیه تره

ک: که لَیت. [کسی بی سرریز.]

ف: بیدلا، کَلَبَتَرَه، پرتویلا.

ع: شَذَر، مَذَر، مَذَاء، لُوی، مَذِیَان، شَطَحَات ...

که ل پیمونه مان

ک: که لَک پیمونه مان. [له که لک کومتن.]

ف: بیکاره شدن.

ع: دَنَاعَه، تَعَطُّل، بَطُول.

که ل خستن

ک: که لَک خستن. [کَل لَینکومتن، ناتاج بوون به کسیتک.]

ف: واگذار کردن.

ع: اِرْجَاع، اِئْتِقَار، اِحتِیاج.

که لاده

[ک: کَلدانیه کان (هوزی کلدان و ناشور.)]

ف: کَلَدَه، کَلدانیان. (طایقه ی کَلَدَه و آشور)

ع: کَلَدَه.

که ل کردن

ک: پهل کردن، گویچه کبرین. [گویی قرتانیدن (وله):

کَل کردن (ناژن).]

ف: گوش بریدن. (حیوان مثلاً.)

ع: قَصَو، قَصَ.

که لاله

ک: سمر. [له نَسَو بروریژن.]

ف: کَلَه، سمر، تاره، تارا.

ع: فَرَق، رَاس، جَمْعَه.

ویننه ← کاسی سمر

که لاله با

ک: خوسمر. [له خویایی بوون]

ف: کَلَه باد، بادسمر، سَر کَش.

ع: مَقُور، مُتَقَرِّغ، مُتَكَبِّر.

که لاله بایی

ک: خوسمری. [له خویایی بوون]

ف: کَلَه باد، بادسمری، سرکشی، خودسمری.

ع: غُرُور، عُجَب، تَكَبُّر.

که لاله چاخ

ک: سدرزل. [کسیتک که سمری له نندازمی ناسایی

گورتره.]

ف: کَلَه گُندَه، سَر گُندَه.

ع: اَكْبَس، اُرَاس.

که لاله کردن

ک: سمره و خوار بوون. [سمری و ژیری بوون]

ف: از سَر در آمدن، سَر اَزیَر شدن.

ع: اِئْتِکَاس.

که‌له‌مه‌له‌ق

ک: سه‌رمه‌قولات، هده‌م‌و‌گریان. [بسه‌رم‌سردا

خو‌مه‌ل‌ک‌ت‌ر‌ان‌وه‌]

ف: سکندری، کله‌مُتَلَق.

ع: قَلْبَة، کَبَّة، عِثَار، اِنْکِفَات، اِنْقِلَاب.

که‌له‌می

[ک: ژودی درِی‌ی پا‌ل دالان.]

ف: آهنگ، کله‌گی. (اتاق دراز پهلوی راهرو)

ع: اَنَج.

که‌له‌می

ک: تورپ، ناته‌شی، تون، قوشقی. [رق‌ه‌ستار]

ف: کله‌ای، آتشی، آتشین‌خو، تندخو.

ع: غَضبان، مُحْتَد، مُغْتَاز، غَضَبانی.

که‌له‌می ← سه‌رمه‌نغاز

که‌ل‌یک‌که‌فتن

[ک: ناتاج‌برون (کار کوتنه لای کس‌یک).]

ف: کار داشتن. (به کسی)

ع: اِحْتِیاج، اِفْتِقار، اِرْجَاع.

که‌لو‌پو‌ور

ک: ش‌دنگ، که‌لو‌پ‌ل، نه‌سپار‌ن‌وما‌ل. [پ‌ت‌دار‌ی‌ستی

ن‌وما‌ل.]

ف: خَنور، کاله، کالای.

ع: مَتَاع، سَلْعَة، دَبْش. أَثَاثِيَّة، أَثَاثُ الْبَيْت.

که‌لو‌پ‌ل

ک: که‌لو‌پ‌ور، خر‌ت‌ر‌یت. [کالای. پ‌ت‌دار‌ی‌ستی]

ف: بو‌ب، کاجار، خَنور، کاله، کالای، آخ‌ر‌ما‌ن. اَوْزَار.

ع: نَجْد، دَبْش، سَلْعَة، مَتَاع، أَثَاثِيَّة. اَسْبَاب.

که‌لو‌پ‌ل

ک: ورده‌وراله. [ش‌پ‌ر‌پ‌ه، ورده‌ن‌س‌اب.]

ف: خو‌رد و ر‌ی‌ز، تیکه و پاره.

ع: اَجْزَاء، اَبْعَاض.

که‌لو‌وک

ک: تیکه، گوشه. [پارچه‌لست (وه: له‌ت‌خ‌شت).]

ف: پاره، گوشه، تیزه، تیکه. (تیزه از آجر مثلاً.)

ع: شَطِیْطَة.

که‌ل‌هان

ک: د‌ر‌د‌خ‌و‌اردن. [به‌که‌ل‌ن‌بر‌ون به‌کار‌ه‌اتن]

ف: د‌ر‌د‌خ‌و‌ردن، کارآمدن.

ع: مَصْلُوحِيَّة، مَصْلَاحِيَّة.

که‌له‌پ‌ی‌ز‌نگ

[ک: نام‌را‌ز‌یک‌ی نا‌گ‌ری‌از‌یه.]

ف: گردونه. (اسباب آتش‌بازی است.)

ع: دَوَّارَة.

و‌ن‌ه

که‌له‌پ‌ا‌چه

[ک: س‌ر و پ‌ی یا خ‌و‌ز‌ای س‌ر‌ر‌ی‌ی.]

ف: کله‌پا، کله‌پا‌چه. (کله و پا‌چه یا آ‌ش

کله‌پا‌چه)

ع: سَلَب، كَرَع.

که‌له‌ب‌چه

ک: به‌له‌چ‌ل‌ک، که‌ته‌ن. ک‌ت‌ب‌ه‌سه. [ده‌س‌ر‌م‌را‌و]

ف: ک‌ت‌ب‌س‌ته.

ع: کَلَب، مَكْتُوف.

که‌له‌رم

[ک: که‌لم: گیاه‌که.]

ف: کَلَم، کَرَم.

ع: کُرْب، مَلْفُوف، قُرْنِیْط، قُنْبِیْط.

و‌ن‌ه

که‌له‌رم قومه‌ری

ک: ق‌ر‌م‌ری. [ق‌ر‌ن‌ای‌ت (چ‌و‌ره که‌له‌رم‌یک‌ه).]

ف: ق‌م‌ر‌ید.

ع: قُنْبِيط، قُرْنَبِيط.

وَنَه-دُورِی

که‌لکه‌ن

[ک: که‌لکه‌ن کر]

ف: کَلَه‌قَنْد.

ع: ...

که‌لکه

ک: که‌لکه. [لته سِوالْت.]

ف: کَلْک، سُنْپال، سُنْپاله، سَفال، سَفاله، پاره سَبو.

ع: خَرْف، سُنْفال، شَقْفَه.

که‌لکه

ک: که‌لکه، گولْدان. [دِفری گول]

ف: کَلْک، گُلْدان.

ع: اَصِیص.

وَنَه-گولْدان

که‌لکه‌کلاو

ک: ته‌په کلاو. [جُزره کلاوَرِکی ژنانه‌یه.]

ف: ته‌په کلاه.

ع: فَرَقُ العِمارة.

وَنَه-ته‌په

که‌لکه

ک: کاسه‌کدل. [لته سِوالْت.]

ف: کَلْک، سُنْپال، سُنْپاله، سَفال، سَفاله، پاره‌سَبو.

ع: شَقْفَه، خَرْف، فَخارة، اَصِیص، سُنْفال.

که‌لکه

ک: که‌لکه، گولْدان. [دِفری گول.]

ف: کَلْک، گُلْدان.

ع: اَصِیص.

که‌لکه

ک: پالو، پِراسو، خالیگا. [تَنیشت، خالیگا]

ف: پهلو، ته‌یگاه.

ع: جَنْب، حَقو، خَصِر، خاصرة.

که‌لکه‌کی بهر سهک

[ک: نمر لته سِوالْتِی خوارِنی تَیْدا دِده‌ن به سهک.]

ف: یلاق، سَوین.

ع: قُرْوة، مِیْلَه، اَصِیص.

که‌لکه‌کی بهر هَاصر

[ک: نمر لته سِوالْتِی ده‌یغنه بهر مَریشک.]

ف: سَوین.

ع: اَصِیص.

که‌لکه‌لا

ک: به‌ترف، زامدار، خَویناوَلین. [کَولوار، پَرینار]

ف: زخم‌دار، خُون‌آلود.

ع: مَجروح، مَدْموم.

که‌لکه‌وهر

ک: که‌لکه‌بهر، رَه‌خنه. [کونی گِوره لَه دیواردا. (رنگه لَه

دیواردا.)]

ف: رَحْنه. (راهی که در دیوار باشد.)

ع: فَلَق، فَلَق، فُرْجَه، ثَلْمَه.

که‌لکه‌وهر ده‌ش کردن

ک: دَزی کردن. [به دَزیو ده‌ش بردن.]

ف: دَزدی کردن.

ع: سِرْقَه، اسْتِراق.

که‌لیمه

ک: واژه، واته، رته، گفته. [رَشه واچه گوته]

ف: وات، واته، واژ، واژه، نوله.

ع: کَلْمَه، نَبْسه، نَبْسه، نَقْیه، رُجْبه، ناعِیه.

که‌لیمه‌ی شادّه‌ت

۱- نَم مانا عه‌ره‌بیه له‌گِمل مانا کوردی و فارسیه‌که‌دا

ناته‌بابیه، له‌وانیه به‌شیک بیت له وشه‌یه‌کی تر یا نووسر

له بری «العمامة» نووسیبیتتی. (ر- ر)

کَلْبَتَن

ل: گمروی شار. گمروی مه مه له. [سرداروغه]

ف: کَلُو، شَحْنَه، کَلانتَر. (بزرگ شهر. بزرگ محله)

ع: شَيْخُ الْبَلَد، رَفِيسُ الْمَحَلَّة.

کَلْبَه

ل: بهراوه. [ددانی کَلَب]

ف: نیش، یَشک، کَلک، کَلب، سگ دندان.

ع: ثَرَوَة، قَلَّة.

کَلْبَه نَمِین

ل: گاز. [کَلْبَتان: گازی بزمار کیشانه.]

ف: گاز.

ع: کَلْبَتان، کَلْبَاة.

ویننه

کَلْبَه ی زین

ل: قارپوز. [لوتکی پیشی زین.]

ف: کوهه ی زین، قَرپوز.

ع: حَنو، قَرپوس.

کَلْبُوس

ل: پینه بزن. [پینستی تیسکداری بزن.]

ف: پوستین، پوست بزن.

ع: ماعزن.

کَلْبُوس

ل: کمرل. [فرو، بالاپوشی له پینست دوروار.]

ف: کُول، کَبَل، گَرگینه، پوستین، دیوجامه.

ع: فَرُو، مُسْتَقَّة.

کَلْبَدَان

ل: کیشان، لیکیشان، لیتیان، لپهرانش. [مانگا له کَل]

کیشان بژ تاروس برون.]

ف: سپوختن، کردن.

ل: کَلْبَن به هشت. [ل: شایه تمان، کَلیلی به هشت]

ف: کلید بهشت، کلید ایمان.

ع: کَلِمَة شَهَادَة، تَشْهَدُ. «اشهَدان اَنْ لا اله الا الله، اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ»

کَلْبَن

ل: پناه، کَلاره. [سایه دالده. هروها: ویرانه یلک که زیل و

غروشخالی لیدرپژن.]

ف: پناه، سایه. کَلجان.

ع: کَنْف. دِمَنَة.

کَلَن

[ل: بونی نیزی کیری.]

ف: کَل، کَل، کَل. (نَرَه بژ کوهی)

ع: عَلَهَب.

ویننه مهیه.

کَلَن

[ل: نیرینی ناژه لی دور سم.]

ف: کَل. (ترینه ی حیوان سم شکافته)

ع: ذَكَر، فَحْل.

کَلَلَتَن

[ل: کَلات (دیی بچولک که به سر بهزاییوید.)]

ف: کَلاته. (ده کوچک که بر بلندی باشد.)

ع: ...

کَلَلَه ت

ل: کَلَلَه ت، تَرُو، تَه شک. [بیچم قباره]

ف: ریخت، دَرزد، پیکره.

ع: قِیَافَة، قِیَولُی، تَرکیب.

کَلَلَن

ل: کَلَن، زَل، گمروه. [مزن زهه لاج]

ف: کَلان، بزرگ، گنده.

ع: کَبیر، عَظِیم.

ع: ئىك، انزاء، اسفاد.

كەلەك

ك: كەل، كار، فرمان. [ئىش پىندارستى، ئاتاجى]

ف: كار.

ع: شغل، امر.

كەلەك

ك: بان، لىج بان. [سەرباز، گۆرسوانە]

ف: بام، پىشت بام، لىب بام.

ع: سىطىح، طنىف.

كەلەكە پاسار

ك: پاسار. [گۆرسوانە گۆرسەبان]

ف: لىبە، پالانە، پىكوك، تابوك، قابوك، قابول،

قاپول.

ع: طنىف، طنىف، زىف، الرىز، مۇخارجە.

وئىنە پاسار

كەلەكە

ك: ھەرس، ئارمىزور. [خوليا (كۆركى دىل)]

ف: آرزو، ھوس. (جىنبىش دىل)

ع: ھوى، اشتىياق، قىلقلە.

كەلەكەت

[ك: كىركىت: شانى پىزكۆت لى قالى كۆندى].

ف: شانە، كىلكىت.

ع: شوكة، مىيىنە.

وئىنە

كەلەكۆرتىن

ك: ئالەكۆرتىن. (مانگا كەلى گۆت). [جۆرتبۇرنى مانگا

ر كەلەگا]

ف: جىفت گۆرتىن. (مادە گاو جىفت گۆرتى).

ع: نىزاء، سىفاد.

كەلەكە

ك: كەلەكە، كۆمەلە، كۆگا. [كۆما]

ف: تودە، خىرمىن، روى ھىم.

ع: كۆمە، كۆتە، دۇبە، كۇدسە، كۇداسە. [جىتماع،

تەقۇل، ازىجام.

كەلەبابە - كەلەشىر [رەھبەرى كىرمايىدە]. [كۆرمايى است].

كەلەس - كەلەك

كەلەشاخ

ك: باكەش. [كۆپى خۆرىن گۆرتى لى لىش].

ف: كۆپە، كۆبە، گۆپە، گۆبە، سىمىرا، بادكش.

ع: مېئىنە، مېجىم، قىبە.

كەلەشىر

ك: كەلەشىن. [كەلىباب]

ف: خۇروس، خۇروچ، خۇرە.

ع: دىك، صىرصر، عىرس، صارخ.

وئىنە

كەلەشىربازى

[ك: شىر، كەلشىر]

ف: خۇروس بازى.

ع: مۇھاراشە.

كەلەشىرە جەنگى - كەلەشىربازى

كەلەك

ك: كەلەس. [چىند دانە دار بە يەكەرە دەپىستى ر دەپىنە

سە ئار و بارى پىن دە گۆرتىنەر].

ف: جالە، كۆرو، سىل، كۆك. (چىند تا چوب بە ھىم

بىستە روى آب اندازند و با آن بار حمل كىندى).

ع: طوف، عامە، رەمى، كۆك.

وئىنە

كەلەك

ك: خەرمەن، خىزىن، سەنگىچى، كۆچكچى. [بەردچىن].

ف: جۆند، سىنگ چىن.

ع: ضەيىر، ضەفر، شەئالە، قىترە.

كەلەكە

ك: لىرىو، حۆلە، مقام، دار، رىو، فەن. [فەن]

ف: تَنْبَد، تَنْبَرَنگ، زُوق، شَید، هَرَنوت، گَریس،
گریسه، رِیو، تَنْبُل، دوال، دوبال، داغول، دویل،
دغا، کَلک، سوفته، خاتوله.

ع: حِلَّة، نَسِيسَة، خُدْعَة، خَدِيعَة، مَكْر، خَتَر.
که‌له‌ک

ل: چِه. [(لَه شاخ یا لَه دشتدا وه‌کورو داوولُ بورد ده‌خنه
سر یله به شیره‌یل که لَه دروره له مرز ده‌چیت.)]
ف: تَوِيل. (مانند مَتْرَس در کوه یا صحرا سنگ
روی هم می‌چینند که از دور آدم به نظر
می‌رسد.)

ع: وَجَم، اَرَم، ثَوِيَّة، اَمَرَة، اَمَارَة الرَّاعِي.
که‌له‌ک

ل: که‌له‌که، بَان يَك. [لَسَر يَك].
ف: کَلک، روى هم.

ع: رَثِيد، نَضِيد.
که‌له‌ک ← داوولز
که‌له‌ک

ل: که‌له، بَان يَك. [کَزگا، کَزما]
ف: توده، دسته، روى هم.

ع: رَثِيد، نَضِيد.
که‌له‌ک‌له

ل: دِه‌دِه‌دِه، گِرده‌واری، کُزْمَه‌لَه. [کُزْمَلُ کُزْمَلُ کُزْمَا.
کُزْبُونُوه]

ف: توده‌توده، دسته‌دسته، روى هم، گردشدن.

ع: تَعَاظُل، اِعْتَظَال، اِزْدِجَام، اِجْتِمَاع.
که‌له‌ک

ل: نِیره‌گا. [گای نِیره].

ف: گاو نر، گاو.

ع: ثور، بَقَر.
که‌له‌ک‌ت

ل: زه‌لام، زَل، تَه‌نومَن. [زه‌بَلاح، بالابَرز]

ف: کَلان، گَنده، بَزَرگ، تَنومَنَد.

ع: قَطور، فَخِيم، عَظِيم، جَسِيم، رَشِيق.
که‌له‌لان

ل: مِه‌ر، مَآ، بَه‌رْمَه‌غار. [اكونی برنه‌کِیوی و مِه‌ر کِیوی.]

ف: آغل، لانه، شکاف.

ع: زَبِيبَة، حَظِيْرَة، رَبَض، غَار، مَغَار.
که‌له‌م

ل: که‌له‌ن، چه‌لَم، که‌لَمَه، چه‌لَمَه. [که‌لَمَه (دور داره
که ده‌خنه نار نیره و وه‌کو که‌لَمَه ده‌یستَن به گِردنی
گاوه.)]

ف: چَنْبَر، سَنِم. (دو چوب است از نیره رد کرده
مانند چنبر به گردن گاو بندند.)

ع: سَاجور، سَمِيق. (سَمِيقان)
که‌له‌مه ← **که‌له‌م**

که‌له‌ن

ل: که‌لَم، که‌لَمَه، چه‌لَم، چه‌لَمَه. [که‌لَمَه (تِعرنی
گِردنی سَگ یا که‌لَمِی گِردنی گا.)]

ف: کَلَنَد، بوغ، جوغ، یوغ. (طوق گردن سگ یا
چنبر گردن گاو)

ع: حَوَط، غُلَطَة، زَنَاق، قِلَادَة، وَذِیْمَة. سَمِيق،
سَاجور.
که‌له‌هرز

ل: که‌لِز (جنگلی جور تِیورنی مِه‌ر کِیوی‌ه‌کان، که

نِیره‌کان هرزه دهن.)]

ف: جُفَت بَدَنان. (هنگام جفت گیری گوسفندان
کوهی، که نرها هرزه می‌شوند.)

ع: مَوْسِمُ السِفَاد.
که‌لِشَه

ل: بَزَکه‌لِشَه. [بُزنی بن‌هنگل.]

ف: بوی بَغل.

ع: سَنَهک.

که لَین

ک: که لَان، زه لَام، گه وره، زل. [مَوزن]

ف: کلان، بزرگ، مَهتر.

ع: کَیِر، عَظیم، رَعیِم، فَخم، جَلیل، نَقیب، عَزیز...
که م

ک: نه خت، تَوز، سَول. [بهرامبری زَرز]

ف: کَم، اَنذک، تام، خوار، وید، سوتام، لَخت.

پاره. شَمَه، کَماس، سَنَک.

ع: رَزه، نَوز، نَوز، نَوز، قُل، قُل، قَلیل، بُراض، نَبد.

زَمد. یَسیر، نَاقص، کَسر، مَاصل، خَلیف.

که م

[ک: به ده گمن]

ف: اَنذک.

ع: قَلما.

که ها

[ک: گیاهه کی بناریانگی بزغوشه که نَسپ و گوردریش

حمزی لی ته کن.]

ف: کَما، کَمای، گُلیگان. (علفی است معروف

معطر که اسپ و الاغ با میل می خورند.)

ع: قَصیص.

که هاجار

[ک: شوتنیک که کسای زوری لینه.]

ف: کَمازار.

ع: مَقَصَّة.

که هانچه

[ک: نامریکی موسیقابه.]

ف: کمانچه، کَمیچه.

ع: بَریط، کَمَنجَة.

که هباره

[ک: کمهرود، کمختر]

ف: کم بهره، کم سود.

ع: نَکد.

که هتار

ک: گَور که نکه، قه متار. [کستیار]

ف: کَفتار.

ع: ضَنع، خَزَعَل، عَیشوم، هَنبر، هَنبر.

وینده

که هتر

ک: که مترین. سَکتر. [بهرامبری زَرزتر، هروده ها: سورکتر]

ف: کَمتر، کَمترین، کَمینه، نَخیر، سَنَکتر.

ع: اَقَل، اَرز، اَنز، اَخَف.

که هتر هه م

ک: وِلنی. [گورندمر، کاردواخر]

ف: سَست کار.

ع: بَطی، بَطی، بَطی، بَطی، عَیوش، مَغَل.

که هچه

ک: که رچه، که رچک، چمچه. [کچک، کدچی]

ف: کَمچه، کَپچه، کَفچه، چَمچه.

ع: مِلَقَّة.

که هچه

ک: تورنشیر. [نامرازی تورن هدلگرساندن.]

ف: کَبچه، کَپچه، تون آشون، تنور آشون.

(کمچه ی تونتابی)

ع: مَحراک، مِسر، مِقاد.

که هچه

ک: مالِه. [نامرازی لور و چیمنتو لورس کردن. (ماله ی

بنایی)]

ف: کَمچه، کَفچه، مالِه، گَلیگر. (ماله ی بنایی)

ع: مِسیعَة، مَالَجَة.

وینده

که مخور

ل: که دمدم. [به کم رازی دستینه گر]

ف: فرم رست، کم خور.

ع: قانع، قانت، قنیت، قصبیح. قاتر، قنور.

که مخیر

ل: که چاره. [کم سود، کم خیر]

ف: کم سود، کم بهره.

ع: نکد.

که مدل

ل: بی‌دل، بی‌جگر، ترس‌دل. [خویری، بی‌دار]

ف: کم‌دل، بزدل، کرسنج، ترسو.

ع: داله، نخب، نخیب، مفنود، جبان، ضعیف النفس.

که مروو

[ل: شرمن]

ف: کم‌رو، شرمگین، باشرم.

ع: محجوب، معتز، خجول، موجون، مستحیی.

که مشیر

ل: که برش. [مرؤ یا نازه لیک که شیری کهمه.]

ف: کم‌شیر. (انسان یا حیوان کم شیر)

ع: ناکز، نرور، غار.

که مروشی

[ل: گیرانور، له بهشی کریار له کاتی فروشتندا.]

ف: کم فروشی.

ع: بخس، خس، حساسه.

که م کردن

[ل: کم کردن، داشکاندن]

ف: کم کردن.

ع: تقلیل.

که م کریک

ل: که مکرریگ. [کسکار، داشکار]

ف: کاسته، کم شده.

ع: منقول، ناقص، مقل.

که مکول

[ل: تریکی سوزی گریز.]

ف: پوست سبز گردو.

ع: ...

که مکولی

ل: تریاکی، قارویی، سوروتاریک. [رنگی سوری

تاریک.]

ف: تریاکی، قهوه‌ای، سرخ‌تار. (رنگ سرخ تار)

ع: ادبس، ادکن، آحوی، آحمر قاتم.

که م کهم

ل: ردمرد. [تیزه‌تیز، لاسرخز]

ف: کم‌کم، اندک‌اندک، رفته‌رفته.

ع: قلیلاً قلیلاً، شوی‌شوی، تدریج.

که م مویی

[ل: کم‌پونی موی لش.]

ف: کم‌مویی.

ع: حصص، زغر.

که موله

[ل: کسوله (کاسی دارین).]

ف: کماش، کماس، کماسه. (کاسه‌ی چوبین)

ع: قحف، غلبه.

که مه

ل: زیواره، که‌ناره، نه‌لقه. [لیواره (وله) لیواری دفر

نارتنه و بیژنگ.]

ف: چنبر، کفه، بروان. (کمه‌ی داریه یا آینه یا

غریبال مثلاً.)

ع: طارَة، اِطار، حِطار، کِفاف، کَفَّة، بِروان. خِرَص،
فَتْخَة، حَلَقَة، بُرَة.

که مه

ک: دایره، چه موره. [گور، بازنه، نهلقه]

ف: بَرهون، پَرهون، کَچه، دوله، چَنبَر، دایره.

ع: دَارَة، دایرة.

وَنَه ← بِيژَنگ (۲)

که مه

ک: چه مده، چه میاگی. (چه مدهی گزچان) [چسارهیی]

ف: چمیدگی، خمیدگی.

ع: عَقَّة.

وَنَه ← گزچان

که مه

ک: ناوله د. [کمبر: نارو راستی بپژن.]

ف: میان، کَمَر.

ع: وَسَط، مَنطِق، نِطاق. حَقو، خَمِر، خاصِرَة.

که مه

ک: کِیف، شاخ. [چیا]

ف: کَمَر، کوه.

ع: جَبَل، طَوْد.

که مه

ک: بهرکار، بهرزاخ. [گوره (لدهی کپو).]

ف: کَمَر. (وَسَط کوه)

ع: هَلَك، سَنَد، مَنَقَل.

که مه

ک: ناوله د باریک. [بپژن زراف]

ف: کمر باریک.

ع: مُخَصَّر، ضامِن.

که مه

ک: خولام، بهرده، نوکمر. [خزمتمکار]

ف: کَمَر بسته، کَمَر دار، بَنده، نوکَر، چاکر.

ع: غَلام، مُلَازِم، خادِم، مُسْتَخْدِم، ناصِف.
که مه

ک: ناماده. [تهیار، حازر]

ف: کمر بسته، آماده.

ع: مُهَيَّا، مُجَدِّ، حاضِر.

که مه

ک: پَرَوِین، پَشْتِین. [پَرِین، پَشْتِین]

ف: کمر، کمر بند.

ع: حِجَان، مَنطَقَة.

وَنَه ← پَنهک

که مه

[ک: کمری دبوخ که بنی لمر هلد، کرت.]

ف: جوژه، کمر دوک.

ع: مَنطَقُ المِغْرَل.

وَنَه ← بوخ

که مه

ک: شهلته. [زُتر پاتنۆل (شعروالی کورت که بسر گزشتا

لبر ده کرت.)]

ف: کمرکش، زیرشلواری. (شلوار کوتاه که روی

گوشت می پوشند.)

ع: خِصَار، مِشَدَة.

که مه

ک: که تیبه، یادگاری. [نورسار، بهروری (بسر برده یا

خشتوره.)]

ف: نگار، نگاشته، یادگار، کتیبه، نوشته. (بر

سنگ یا آجر)

ع: کَتِیْبَة، کِتَابَة.

که مه

که مه

ک: تزوله تله. (که مک) [نمختال، تزوزال (بچوک کراوی

«کم».)]

ف: کَمَك. (تصغیر کم است.)

ع: قَلِيلًا.

که من

ل: که تون. [تغنی درژی سرینده لته یا قولپدار.]

ف: کَمَد، حَمَد، شَوْلان، جَلیز، جَلويز، جَلبیز.

ع: وَهَق، مَقوَد، مَقوَس، نَصاحَة.

وینه

که من

ل: که تار، تَدَناف. [بستنه وی هوساری چند نعل به

یک تنافره.]

ف: کَمَد، طَناب. (افسار چند اسب را به یک

طناب بستن کمند گویند.)

ع: أَخِيَّة، أَخِيَّة، رِباط، عان.

که من

ل: رشته، ته گال. [تغافیک که تعلی تربیت دهمنه

دوری کمر و سوزن و دهمنه ناو بیرکردنه و

رایتته.]

ف: کمند، رشته، غغال. (رشته ای که اهل طریق

دور کمر و زانو می اندازند و به فکر و رابطه

فروروند.)

ع: عِقَال.

که مموکره

ل: که کم کردن. [داشکندن، دایزاندن (واک) کم کردن وی

مانگانه.]

ف: کم کردن. (ماهیانه مثلاً.)

ع: تَمصير، تَنْزير، تَقيل.

که می دایره

ل: زتواره، لیتاره، لیتار. [کناره ی دَف.]

ف: چَنْبَر، کَفَه.

ع: طَارَة، اِطار، کَفَة، دَارَة.

وینه «دایره» B.

که میده

ل: که دل. [مروزی بی بریار و به کم پازی.]

ف: کَرَسَنج، کم دل.

ع: ضَعيفُ النَّفس، قانع، قانت.

که می

ل: که چوونی. [برامبری «فروبی» و «نزی».]

ف: کمی، کم بودی. (ضد «فروبی»)

ع: قَلَّة، نُزوة، نُزارة. نقص، نقصان.

که می

ل: چکی، توزی. [نختیک، توزقالتیک]

ف: کمی، آندکی.

ع: قَلِيلًا، نَبْذًا، قَطْرَة.

که می

ل: تانی. هوایک. [بریک]

ف: کمی.

ع: بَعْضًا، قَلِيلًا.

که میده

ل: قَرَمَخه. [چلمی رشک.]

ف: قَرَسَنه. (عن دماغ سفت)

ع: قَرَف، نَغَف.

که میده

ل: گه مِه، قَرَمَخه. [چلکی رفیبوی دست و پی و

برین.]

ف: پینه، کَمَره، شَغَر، شَغَه، شوخ، بَهَرک (چری

سفت شده ی دست و پا یا زخم)

ع: كَتَب، كَلَع، نَغَف.

که میده

ل: راقله. [اسنیری و شکرمور که به خوری موروه شور

دیتته.]

ف: گار، گال. (سرگین سفت شده که به پشم
گوسفند آویخته می‌شود.)

ع: وَدَح، وَطَح، عَبَس.

که مینگا

ل: په‌ناگا. [پزه، حشارگه]

ف: کمینگاه، نخیزگاه، نخیرگاه، کمین.

ع: مَرَصَد، مَرَثَب، مَكْن.

که ن

ل: که‌نار. [کند، نادر] (زیریک که ناریا لاناو

ه‌لیک‌کنند.)

ف: کُند، آب‌کُند، فَرکُند، فَرکَن، تَکاب، تَکاو،

لورکُند، کال. (زمینی که آب یا سیل آنرا کنده

باشد.)

ع: خَوَر، جُرُف، مَسِيل.

که ناور

ل: قه‌راخ، لُتوار، زُتوار، کلا. پهر، پهرانه‌ی، چه‌مک،

لج، که‌نار. [لُتوار]

ف: کَنار، کَناره، کران، کرانه، پیرامون، زه، تبه،

طَرَف.

ع: حَرَف، حَافَة، کُفَة، شَفِی، حَاشِیَة، شِفَه، طَرَف،

خَذ، جَانِب، نَحْو، شَط، شَطَط، شَاطِی، کَنَف.

که ناراو

ل: نادره‌س، ناوخانه. [پیشار]

ف: آب‌دست، آب‌خانه، جایی.

ع: مَبال، مَبَر، مَنَصَع، مَذْهَب، مَرَحاض، مُسْتَرَح.

که نارفست

ل: که‌ناردان. [فری‌دانه کَنار. (واک) تعرم خسته کَنار له

لایمن ناوی دمریاره.]

ف: کَنار انداختن، کَنارزدن. (کَنار زدن آب جسد

را مثلاً.)

ع: لَفْظ.

که ناردهریا

ل: لچ‌ده‌لیا. [ده‌خی زهریا]

ف: فُرز، فُرزه، کَناردریا، لب‌دریا.

ع: عِدوة، عَدان، سیف، ساحِل، شاطِی، شَطَط، شَط.

که ناره

ل: لاکِش. [قاتی باریک و درِش که لمرمرسره‌ی له

نیران قالیدا وایده‌خن.]

ف: کَناره. (فرش باریک و بلند که در دو طرف

میان فرش اندازند.)

ع: سَنیف.

که ناره-که نارف

که نارفگیر

ل: گوشه‌گیر. [دورنیریز، بی‌لایمن]

ف: کَناره‌گیر، گوشه‌گیر.

ع: رُحَلَة، حائِد، مُحاید، مُتَنَحِی، مُتَجَنِب، مُتَعَزِز،

مُعْزِل، مُنْزَوِی.

که ناره‌ی ناسمان

ل: دیارگا، دیارگای چار. [ناسو]

ف: کَران، کرانه‌ی آسمان.

ع: اَفَق.

که نایس

ل: کسرتکیش. گور پاکه‌رکهر، گویهر. سه‌نیرکیش.

[گسکدیری زل و خوش‌خال.]

ف: هاری، براو، چندان، سرگین‌کش، گه‌روپ.

ع: کَناس.

که نال-که نبال

که نلو

ل: کن، نادرگه. [کند، سیلارکن]

ف: کند، آب‌کُند، فَرکَن، فَرکند، قَرکَن، لورکند، سیلاب‌کن، لوره، نَرَه، کال.

ع: خَوَر، جَرُف، مَسِیل.

که‌ندال

ل: که‌نال، که‌نه‌لان، که‌ن، دَرگه. [کند، شیو، نارِدِر]

ف: کُند، کُنده، نال، ناله.

ع: هُوَ.

که‌نِس

ل: رَوَد. [چه‌کل، چِرورک]

ف: رَزَد، رَزَد، رَزَد، چُسخور.

ع: لَنِیم، دَنی، دَنع.

که‌نِشِه

ل: مَزگَت. [پهرستگویی یه‌رودیه‌کان.]

ف: کَنشت، (معبد یهود)

ع: بَیغَه، کَنیغَه.

که‌نِ

ل: کِیشان، هَدکِیشان، دهرمارردن. [دهریتان،

دهرکِیشان(ی دان یا درخت).]

ف: کندن، کشیدن، درآوردن، ازجا کندن. (دندان

یا درخت)

ع: نَزَع، جَعَف، قَلع.

که‌نِ

ل: دهرمارردن. [دامالین، گریون (روک: گریونی پیست).]

ف: کندن، درآوردن. (پوست مثلاً.)

ع: سَلخ.

که‌نِ

ل: هَدکِیشان. [هَدکِندنی مور.]

ف: کندن.

ع: رُیق، رُمق، سَمط، نَتف.

که‌نِ

[ل: دانور، (هَدکِندنی زهری).]

ف: کندن، کافتن، کاویدن، کاپیدن، شکافتن.

(کندن زمین)

ع: حَفَر.

که‌نِ

ل: دهرارردن. [دهریتان (روک: دهریتانی چار).]

ف: کندن، درآوردن. (چشم مثلاً.)

ع: قَلع، قَلع، ضَخَر، بَخق، بَخص، نَجس، تَعویر،

تَقویر.

که‌نِ

ل: دهرارردن. [داکندن (روک: داکندنی جلوی‌رگ).]

ف: کندن، درآوردن. (لباس مثلاً.)

ع: نَزَع، خَلع.

که‌نِ

ل: که‌نِره، (گه‌لا له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنره (روک:

کندنره‌ی گه‌لا له درخت).]

ف: کندن، چیدن.

ع: کَشط.

که‌نِ

ل: که‌نِره، (مِیَوه له دار مه‌سه‌له‌ن.) [لِیکردنره، چنِین.]

ف: چیدن.

ع: جَنی، قَطَف، اِجَتِناء، اِقتِطاف.

که‌نِنه

ل: که‌نه‌ک، خه‌نه‌ک. [غندک، غورخند]

ف: کُنده، کُندک، آلتنگ، کالار، مورچال.

ع: حَفِرَة، خَنَدَق.

که‌ننه‌کلر

[ل: کسِیک که نه‌خَش‌دِیگار لَسِر دار و شتی لور پهنه‌نه

هَدلِدکِینیت.]

ف: کُنده‌کار، کُنده‌گر.

ع: حَكَكَ، نَقَّر.

کهنه‌لان

ل: کهن. [کند، شیو، ناردو]

ف: گُند، کُنده.

ع: هُوَّة.

کهنه‌لان

ل: تہ‌پزلکہ، تہ‌پ. [اگر دژ لکمی زیل و خورشخاژ کہ

بسر نارایدا دروانیت.]

ف: تپہ. (تپہ‌ی خاکروبہ کہ مسلط بر آبادی

باشد.)

ع: نَشَن، کُشیب.

کهنه‌مر

ل: کهن. [تیکردنہ. رینہ. (واک: کهننہ‌مری میوہ لہ

درخت.)]

ف: کندن، چیدن. (میوہ از درخت)

ع: قَطَف، جَنِي، جَزْ.

کهنه‌مر

ل: رینہ. (مر، پو مہ سہ لہ ن.) [بہ دست ہلکندن.]

ف: کندن، چیدن.

ع: نَتَف، جَزْ.

کهنو

[ل: کوار: دہری گلینی گورہ. (لہ گل دروست دہ کرت بڑ

گہم و نارد تیکردن ہتا لہ مشک بہ دور بیت.)]

ف: پاتو، پُرخو، گنو، گندو، گندوک، گندولہ،

گنون، گنور، کانور. (از گل برای گندم یا آرد

می‌سازند کہ موش نژند.)

ع: فداء، کُندوج.

رینہ

کهنو

ل: گژہ. [پلورہ، خلیف (مالی هنگ.)]

ف: کندو. (خانہ‌ی زنبور عسل)

ع: خَلِيَّة.

کهنورہ

ل: سفری چہ رمی. [کول]

ف: گُندورہ، گُندوری.

ع: صَفَن، اَدِيم.

کهنوی جیون

ل: بوشکہ. [برمیلی دارین کہ ناو یا شرابی تیدہ کن.]

ف: چیک، بوشکہ، پیپ.

ع: دُنْ، برمیل، راقود.

رینہ—بوشکہ

کهنہ سہ

ل: ہنگہ چنہ. [باتندہ کہ.]

ف: سَبَزْک، زنبورگیرہ.

ع: شَقْرَاق، خُضَارِي.

رینہ—ہنگہ چنہ

کهنہ فٹ

ل: چرورک، نہژد. [ژاکاو]

ف: نَشْت، ژولیدہ، پَزْمُودہ.

ع: قَذَر، ذَابِل، ذَاوِي، غَضِن.

کهنہ فٹ

ل: تَل، نہ گویس. [کس نہویست، خورتنتال]

ف: شبست، ورافتادہ.

ع: مَکْرُوہ، مَنلور، مَقْدُور.

کهنہ لک—ہنہ ق

کهنہ کاری

[ل: ہلکندنی نہخشونیگار لہ سر دار رشتی لہ

چشنہ.]

ف: گُندہ کاری، گُندہ گری.

ع: حَکَاکَة، نَقَر، نَقْش، نَقَاشَة.

کهنو

ل: به‌نگ، چهره‌س. [حشیشد]

ف: کَنَو، کَنَب، بَنگ.

ع: حَشیش، اَسرار، کَنَب، قَنَب، بَنج، بَرش، وَرَقُ
الخیال.

که‌نی!

ل: کنا، ژنه‌که! [نافرمان! (شیوازی بانگ‌کرده).]

ف: زَنکه! (خطاب است).

ع: اَمْرَأَة!

که‌نیشک

ل: که‌نیله، دَژت، دَژیت، کچ. [کیژ]

ف: دُغد، دُخت، دُختر، دُخ.

ع: بَنَت، اِبْنَة، صَبِيَّة، سَلِيلَة، صِنْوَة.

که‌نیشک

ل: کچ، دَژت. [نافرمانی شوونه‌کردوی بن‌دار.]

ف: دَژر، دَژزه، بَوَبَک، پَوَبَک، تَرُک، بالست،

دوشیزه، دُخ، دُخت، دُختر.

ع: بِکَر، بِکَرَة، عَذراء، خَرِيدَة.

که‌نیشک‌وکه‌نیشک

ل: که‌وارکچ، دَژت‌دَژت، ژتاوژن. [ژنیژن (دو کس که‌ی

خُزبان له ی‌کتر ماره‌بکن).]

ف: دَخت‌به‌دَخت، زَن‌به‌زَن. (دو نفر دَخت‌خود

را به‌اندیگر [به‌همدیگر] بدهند).

ع: شِغَار.

که‌نیشک‌مزاک

ل: نه‌ره، ره‌جه. [که‌مزرا]

ف: نَبَس، نَبَسَة، نَبِيسَة، نَواسَة، نَوَه، دُخترزاده.

ع: سَبِط، وَلَدُ الْبِنْت.

که‌نیشکی

ل: دَژتی. [که‌چیتی]

ف: دُختی، دُختری.

ع: بَنْتِيَّة، صِنْوِيَّة.

که‌نیشکی

ل: بن. [که‌چیتی]

ف: دُختری، دُختره، دوشیزگی.

ع: بَكَارَة، عَذْرَة، كُعبَة.

که‌نیشکی

ل: که‌نیشکی چار. [گلیته (خال‌ی ناو‌ه‌راستی رشتینه‌ی

چار).]

ف: کاک، مَرْدَم، مَرْدَمک، (مردمک چشم، یعنی:

نقطه‌ی وسط سیاهی چشم).

ع: عَمِي، نَاطِر، نَاطِرَة، بُوَيُوءَة، اِنْسَان، اِنْسَانُ الْعَمِي.

که‌نین

ل: خه‌نه، خه‌نین، تَرَقِین، تَرَقِیان، [پینکین]

ف: خَنَد، خَنَدیدن، کر‌کر‌کردن، گوهرشکستن،

هرهر‌کردن.

ع: ضَحْک، مُتَوَل، اِکْشَاف، مَرَهَرَة، کَرکَرَة، کَتَکَتَة،

خَنین.

که‌و

ل: ژره‌ژ، به‌ق، چیلن. [کند]

ف: کَبَک، تَرَنک، ژَرژ، زَرج.

ع: جَل، قَبَج، قَبَج، یَعْقوب.

ویننه

که‌وان

[ل: کسان]

ف: شِیو، خَمَان، کَمَان، کَمانه.

ع: قَوس، نَفِیجَة.

ویننه-تیروکه‌وان

که‌وان

[ل: نامرازکی ه‌ل‌اجیه. (چه‌کوکران)

ف: لورک، کَمَان. (چک و کوان)

ع: مَنْدَاف، مَنبَض، مَحْبَض.

ویننه‌میه

که‌وان‌پیتک

[ک: دارلاستیک]

ف: کمان مُهره، کمان گُلوله، کمان گُروهه،
کمان قُروهه.

ع: قوس البَناق، قوس الجَلاحِق، جَلاحِق.

ویننه

کمانه

ک: بازه، سینه. [تیر یا گولله بدات له جیگایک و درباره
دبرچیتوره.]

ف: کمانه، سینه، جِستن. (تیر یا گولله به جایی
بخورد و از آنجا دوباره جستن کند.)

ع: حَبو، خَطَف، دَلَف.

کمانه

[ک: شتیکه رهک نانمشان، دهیستن به ژیر پیتانوره و
بسر بنفردا دبرژن و داناجیت.]

ف: پاچله. (چیزی است مانند ترنیاں به زیر پا
می‌بندند و از روی برف حرکت می‌کند که فرو
نمی‌رود.)

ع: ...

کمانه

[ک: کمرانیک بسوره متهمیان پی سرری داره. (مته و

کمرانه)]

ف: کمانه. (مته و کمان)

ع: قوس المثقب.

ویننه - متهوگوانه

کمانه‌کردن

ک: بازه‌کردن، سینه‌کردن. [کمانه‌کردنی شتی هاورژاوا.]
ف: کمانه‌کردن، سینه‌کردن، واجستن، واجستن.

ع: حَبو، خَطَف، دَلَف.

کمانه

[ک: کباب.]

ف: کباب.

ع: شَوَاء، کَبَاب.

کمانوچی

[ک: کبابچی]

ف: کبابی، کبابچی، کباب‌پز.

ع: شَوَاء، طاهي.

کمانوچ

[ک: جیگایک که کوی زرد.]

ف: کبک‌بار.

ع: مَحَجَّة.

کمانوچیز

ک: مه‌لاقه. [ناوگردانی بچوکی دسلندریژ.]

ف: چَمچه، مَلاقه. (آب‌گردان کوچک دسته‌بلند)

ع: مِسَاط، مِفرَقَة، مِلَعَقَة، مِذَوْبَة.

ویننه - مه‌لاقه

کمانوچ

ک: که‌رچه، چمچه. [کچک، کفچی]

ف: چَمچه، قاشق، قاشوق، قاشخ.

ع: مِلَعَقَة، مِقْدَحَة، مِفرَقَة، مِذْب، خاشوقَة.

کمانوچ

ک: که‌وچک، چمچه. [کچک، کفچی]

ف: چَمچه، کَمچه، کُپچه، کَفچه.

ع: مِلَعَقَة، مِفرَقَة، خاشوقَة.

کمانوچ

ک: چتکری، پادار. [ماکر که بز دارناموره دویمن بز]

کیر.]

ف: خُروهه، خُرَخسه، خُرَخشه، پادام. (کبک

۱- هرچند له فله‌هنگه کوردیه‌کاندا «کمانوچ» به

«بیتجوی کور» مانا گراوده‌وه، به‌لام به پتی مانا فارسی

و عدردیه‌که مدهستی نویسه «بیتجوی کور» نیه. (ر - ر)

ماده که برای دام به کوه می‌برند.

ع: رامج، ملواج.
کهوده‌ن

ک: گیل. [دبهنگ، کمزین]

ف: غاش، کُودن.

ع: بلید.
کهوده‌نی

ک: گیلی. [دبهنگی، کمزینی]

ف: تیماو، غاشی، کُودنی.

ع: بِلَادَة.
کهوریشک

ک: هدرتشه. [کدرتشک]

ف: درما، خرگوش.

ع: اَرنب، خُز، قَواج.

وینه
کهوریشکه

ک: زه‌غیره. [شپ‌زدانی گزگیای سرز به هزی باوه.]

ف: زنجیره. (زنجیره زدن علف سبز از باد)

ع: رَقیف، مَعج، تَمعْج، تَمَوْج، اِهْتِزار.
کهوش

ک: پالا، پینلا، پاپوش، ته‌ک. [پینلار]

ف: کَفش، پاچنگ، پاژنگ، پاننگ، پالیک،

پاهنگ، پاهنگه، پاپوش، پافزار، چَمَتَک،

چمتاک، چمناک، چَمَشَک، چَمشاک، چَمشاک،

سَنَدَل، سَنَدکه، چاچله.

ع: نَعل، حِذاء، غَریفَة، مَداس، کَفش، قَفش، کَوْث،

خَصَف، سَکَف.

کهوشدور

[ک: پینلاردور، پینچی]

ف: کَفش‌دوز، کَفشگر، سَرگر.

ع: سَکَاف، اِسکاف، اِسکاب، اُسکوف، اُسکوب،

خَصَاف، حِذاء، کَفاش، قَفاش.

کهوش سرپایی

[ک: نعل، پینلاری سولک.]

ف: کَفش سرپایی.

ع: نَقْل، نَقْل.

کهوش عمره‌بی

ک: قَه‌قَاف، کهوشه‌چینونه. [قاب‌قاب، پینلاری دارین.]

ف: کَفش چوبین.

ع: قَبَاق.

کهوشکاری - چیلکر
کهوشکن

ک: ناسانه. [شونی کهوش‌داکندن لای درگا.]

ف: کَفش‌کن، پایگاه، آستانه.

ع: سُدَة، عَتَبَة.

کهوشه

ک: خه‌فته، خه‌فیاک. [تروکیش‌کراو]

ف: کَفشه، فره‌انج.

ع: عَکِیس.

وینه - خه‌فان

کهوشک

[ک: سباز (باری کهوشین).]

ف: پُشتک. (پشتک‌بازی)

ع: قُفیزی.

کهوشه‌کونه

[ک: پینلاری شپ.]

ف: کَفش کهنه.

ع: شَرطَة، نَقْل، بَرَقوش.

کهوشن

ک: دهرتان. جاپ. [(زورسزار و دهشتودری سر به

ناواییک).]

ف: کَفشَن، کشت‌زار، نشت. (اراضی و منضمات

دهکده)

ع: سَعَة، وَسَعَة.

کموکه مانه

[ل: برنگه لیکه له مهلاشوردا پیدایا دمیتت.]

ف: زخم‌هایی است در سقف دهن پیدا می‌شود.)

ع: ...

کموکهوه

[ل: دارکی سرچمباریه که گزیه کی پزلاینی لورسی پیتا هدلدبراسن، له نامرازگلی پاشایتیه.]

ف: کوکبه. (چوبی است سَرکَج که گوی فولادی صیقلی به آن می‌آویزند، از لوازم پادشاهی است.)

ع: ...

وینه

کموک

[ل: کوه، شین]

ف: کَبود، کَوود، کَوُد.

ع: أَرْزَق، أَقْمَر، أَغْبَس، أَغْثَم، أَرَمَد، أَرِيد.

کموکمووون

[ل: رمش‌بونه‌ی پینستی لمش به هوی کوترانمود.]

ف: کَبودشدن، سیاه‌شدن. (سیاه شدن پوست بدن از صدمه)

ع: إِرْزِقَاق، إِرْزِقَاق، قُرُوت، إِنْقِرَات، تَقْرَه.

کموکی

ل: گنده. [میرویه که. گنهی می.]

ف: کَنه، گاوک. (کنه‌ی گوسفند)

ع: بَزَم، قُمَل.

کموکیر

[ل: کنگیر]

ف: کَفْکیر، کَفْلیز، کَفْلیز، کَفْلیزه، کَفْچلیز،

کَرکفیر، أَرْدَن، أَرْدَن.

ع: مَنشَل، مَطْفَحَة، مِغْرَقَة، مِغْرَاقَة.

کموکیره

ل: شِیرَه‌غِه. [سرماتان]

ف: شیرپنجه، هزار چشمه.

ع: سَرطَان.

کمول

ل: که‌لَوس. [فرو: بالاپوشی له پیتست دوررار.]

ف: کَوَل، کَبَل، پوستین، دیو جامه.

ع: فَر، مُسْتَقَّة، دَلَق.

کموله

ل: کمرگ. (مَورگه کمرله) [کوه، شین]

ف: کَبود، کَوود.

ع: زَرَقَاء، أَرْزَق.

کموله

[ل: چپای رورتن (شاخی بی‌گیا و درخت که تنیا برود و

لمه.)]

ف: لُخْتی. (کوه بی‌درخت و گیاه که فقط سنگ

و ریگ باشد.)

ع: بَرَقَة، حَرَقَة.

کمومار

ل: کمره‌مار. [جَورَه مارتکی میلبوشینه.]

ف: کَبودمار، مار کَبود.

ع: أَرْقَم، عَسَوَد.

کموه

ل: کمرگ. [شین]

ف: کَبود، کَوود.

ع: أَرْزَق.

کموهر

[ک: (ک: برنج - زرد - ی ناو پرستی کوله کی ردشان که له
هاران - نارنگ - دهچیت.)]
ف: کویژ. (برنجیه ی وسط ستون خیمه که
شبیه به هاوان است.)

ع: کفیز

کهوین

[ک: کوخ، کولیت، خانوی بچکولی یلچاره..]
ف: کلبه، کلبک، کُرچه، کُریجه، کُریزه، کومه،
خانه باغ.

ع: خص، کوخ، کاخ. (قُش، خِشایه)

که هال

ک: بیتوکل، بیتهموس، تهمدل. [سست، تهمدل، تهمدل]
ف: فَرغوی، تن زده، تَنبَل.

ع: ثقیل، مُعرض، صَاد، طَنبَل، تَنبَل.

که هوور

[ک: دارتکی رق و بقیسته..]

ف: کهور. (چوبی است سخت و گرانبها.)

ع: کهور.

که ههنگ

ک: برک، کولنج. [نیشانی پشت و ناوشان]

ف: کهنگ، کولنج، باد کُنجی.

ع: قولنج.

که هیا

ک: گهرد، سردار. [غارن شکز، پیتشوا]

ف: بزرگ، سردار.

ع: جَلیل، کَبیل، زَعیم، سَید.

که ی

ک: پاشا، شاهنشاه. [پادشا (و ک: که یقویاد، که یغوسرد).]
ف: کی، شاهنشاه، پادشاه بزرگ. (کیقباد،
کیخسرو...)

ک: که و هرگ، کار، زاخ، مدی، ژیر کهن. [زاخه (پناگی شاخ
که مرژ یا ناژن له با و باران دیاریزیت).]
ف: کاوژ، کاووی، آغل، کاز، کاشانه. (پناهگاه
در کوه که انسان یا حیوان را از باد و باران
حفظ کند.)

ع: قَلع، لُحج، وَجَر، وَلَجَة، مَغَارَة.

که و هرگ

[ک: کور]

ف: گندنا، کالوخ، کَبَر، کَوَر، کَوَر، تَره، ژبووه.

ع: رکل، کُرَاش. (قِرط)

وینه

که و هرگ

ک: که و هر، کار، مدی، ژیر کهن. [زاخه، کورل]

ف: گاز، کاووی، کاوژ، آغل، کاشانه.

ع: مَغَارَة، قَلع، وَجَر، وَلَجَة، لُحج.

که و هرژ

ک: هدرمژژ. [رژژ تسمرژ].

ف: روز مه، مه روز. (روز مه و بخار)

ع: مُعْتَم.

که و هر

ک: دهشت. [چَزَل (بیابانی فراوان و بی نار و گزگیا).]

ف: کَویر، کَوَر. (دهشت وسیع بی آب و علف)

ع: قاع، قَراج.

که و هرژ

ک: که فیز. [قَنیشر (پیتوانیه کی بغاوبانگه) بژ ده خل]

پیتوان.

ف: کویژ، کفیژ، کفیژ، درون. (پیمانیه معروف

است.)

ع: قَفیز.

که و هرژ

ع: کَی.
که‌ی؟

ک: چ وخت؟ [کام سات؟]

ف: کَی؟، چه‌گاه؟، چه‌هنگام؟

ع: مَتَی؟، آیان؟

که‌یان

ک: که‌یگدل، گه‌ره‌گدل. [پادشاه‌گل]

ف: کَیان، بزرگان.

ع: سَلاطین.

که‌یان

ک: دنیا. [جیهان]

ف: کَیهان، جَهان، دُنیا.

ع: عَالَم، دُنیا.

که‌یانی

[ک: له بنمائی کئی که بنمائی‌کی پاشایتی کۆئی

تیران بورن.]

ف: کِیانی. (از خانوادهی کیان)

ع: کَیانی.

که‌یانی

ک: دنیای. [جیهانی]

ف: کَیهانی، جَهانی.

ع: دُنیوی.

که‌یف

ک: خوشی. [شادی، خوشحالی، زرق]

ف: کِیف، خوشی، شادی.

ع: نَشَاة، سُرور، نَشاط.

که‌یفیه‌ت

ک: چلۆنی، چلۆنایی، چه‌بروگی. [چۆنیستی]

ف: هرایند، چگونگی.

ع: کَیفِیة. حَقِیقة.

که‌یک

ک: کِیچ. [کَیچ: میزوریه‌که.]

ف: کَک.

ع: بُرغوث.

که‌یکف

[ک: کِیکف (دره‌ختیکی بناربانگه کوچک و نامرازی تری

لَی درست ده‌کن.)]

ف: کِیکف، کَهوک. (درختی است معروف که

قاشق و ادوات دیگر از آن سازند.)

ع: مَیس، قَیْقَب، کَهوک.

که‌یکوا

ک: راویژان، کارزان. [خارن نزمورن، کارامه، لیزان (له

بنه‌رتدا) «که‌یقرباد» بسوره، به پیرۆنی جادورگهریش

ده‌لَین.]

ف: گاردان، چاره‌دان، فسونباز. پیرزن. (محرف

کیقباد است، پیرزن افسونباز را هم گویند.)

ع: مُدَبَّر، حَیَال، مَکار. عَجْوزة.

که‌یل

ک: دلپی، پیر، نالۆز. [دلتنگ. تژی. تروره]

ف: دلپَر، پُر، خَشمگین، خَشمناک.

ع: تَلَق، مُتَلَق، مُتَعَفِظ.

که‌یل

ک: تیر. خه‌فته‌بار. [بهرانبهری برسی. هه‌روه‌ها: خه‌مبار]

ف: سیر، اندوه‌گین.

ع: شَیعان، مَهموم، مَهموم.

که‌یلان

ک: له‌شەنگ. زه‌ریف، خه‌ش‌ئه‌ننام. [جوان و لبار]

ف: شیک، قشنگ، خوشگل، خوش‌اندام.

ع: جَمِیلة، وَجِیة، حَسَناء. غَیلم. مَحَبُوبة. غَانِیة.

که‌ین

ل: به‌ین. (کهنوبه‌ین) [په‌یروندی]

ف: میانه.

ع: بَین، رابطة، ارتباط.

کهنوبه‌ین

ل: ناشایی. [په‌یروندی]

ف: آشنایی، میانه.

ع: رابطة، ارتباط.

کهیوان

[ل: هساره‌یه که له کۆمه‌لای رۆژدا.]

ف: کَیوان.

ع: رُحَل.

کهیوانوو

[ل: کهیوانوو. سه‌لاری (کابان، کابانی ماڤ، کابانی نارایی).]

ف: خَ‌دیش، کُ‌دبانو، بانو. (بانو، بانوی خانه،

بانوی ده‌کده)

ع: خاتون، سَیِّده.

کهیهان

ل: دنیا، که‌یان. [جیهان، گیتی، بوونه‌رو]

ف: جَ‌هان، گَ‌یهان، گَ‌یهان....

ع: دُنیا، کون، عالم، غُ‌رور، دَ‌هر، کائنات.

کَی

ل: دَی. [کَ‌یخوا] [لادی، نارایی (کَ‌یخوا - خاوه‌ن دَی)]

ف: ده، کد. (کدخدا)

ع: قَ‌ریه.

کَی

ل: که. (کناچه‌کَی، که‌نیشکه‌که) [پاشگرزکه نیشانی

ناسراو‌یرونه، بز تافرت به‌کار د‌بیرت.]

ف: ه. (دختره)

ع: آل، آلاپته.

کَی

ل: چ که‌س؟ [کَی؟، کام که‌س؟]

ف: کَی؟، چه‌که‌س؟

ع: مَن؟، آي؟

کیلستن

ل: همناردن. [ناردن، روانه‌کردن (وشه‌یه‌کی گۆزانیه).]

ف: فرستادن. (گورانی است.)

ع: ارسال، اعزام.

کیانا

ل: هه‌نارد. هه‌ناردن. [ناردی. ناردن (وشه‌یه‌کی

هه‌روامیه).]

ف: فرستاد. فرستادن. (اورامی است)

ع: اَرْسَل، ارسال.

کَییر

ل: با، باد، متم. [لَمَز بایی بوون منمن]

ف: باد، مَنی، مَ‌نم، خَو‌دپسندی.

ع: کَی، عَجَب، غُ‌رور.

کَیته‌له ← کَیکه [وشه‌یه‌کی کرماجیه.] (کرماجی است.)

کَیج

ل: که‌ک. [کَیج: می‌زویه‌که.]

ف: کَک.

ع: بُ‌رغوث، قُ‌ده، طامِر.

کَیخا ← کَیخوا

کَیخوا

ل: کَیخا، قَیخا. [کَ‌یخا]

ف: کَ‌دخدا، ده‌خدا.

ع: کَاخَیَ، دَ‌هخا، دَ‌هخا.

کَیِر

[ل: نغنامی نَ‌یرنه.]

ف: کَیِر، چَ‌ر، چَ‌ل، چَ‌ک، چَ‌وک، فُ‌ز، زه، خَ‌رزه،

خَ‌رازه، سَ‌ختو، نَ‌یمور، اَ‌بَر، خَ‌مدون، خَ‌مدان،

سَنَگه، گروگان.

ع: نَكَر، رُب، اِیر، اِحلیل، تَحلیل، قَضیب، اَلْفِیة، اَلْفِیة.

کی

ك: کیه. [دنگی نورسین به قهلم زل.]

ف: جیر. (صدای نوشتن)

ع: صَریف، صَریف.

کی

ك: خیت، خدت. [هیل، دیر]

ف: حَظ.

ع: حَظ.

کیرکلت

ك: کیرزل. [خاوی نندامی نیرنی نستور.]

ف: فَنَجَر، فَنَجَره.

ع: ضَخیمُ القَضیب.

کیر که لکا

ك: کیل کاله کگا، گول بیسان. [کیر که له، که له: ره کیکه

لسو ده کی تروتن و له نار نیستاندا د پرویت و وشکی ده کات.]

ف: گل پالیزگاه.

ع: وَرْدُ المَبْطَخَة.

کیه

ك: ریکه، جیه. [دنگی قهلم یا دنگی دان.]

ف: جیر جیر. (صدای قلم یا صدای دندان)

ع: صَریف، صَریف، رَشَق. عَلك، نَمِیة.

کیزه چهرینه

ك: چهرینه. [نندامی نیرنی دسکرد.]

ف: سَعَتَر، چَرَمه، چَرَمینه، جیز چَنگ،

مَچا چَنگ، مَچا چَنگ، مَسما چَنگ، کیر کاشی.

ع: سَبِیة.

کیس

ك: پیله، مه لِهاتن، مه لِهاتن. [نارسانی پروک.]

ف: پیله، برآمدن. (ورم کردن دندان)

ع: وَدَم.

کیس

ك: چرچ. [لُچ. (وهك: لُچ پورنی قالی.)]

ف: کیس، کوس. (کیس شدن قالی مثلاً.)

ع: تَقْبُض.

کیسه

[ك: تورده کی پچووک.]

ف: کیسه، کیسه، امیان.

ع: صُرَّة، بَدْرَة، کِیسَة، کِیس، هَمِیان.

کیسه بر

[ك: گیر فایر، پار دز.]

ف: کیسه بر، جیب بر.

ع: طَرَار.

کیسه نه ملکو

ك: چالنه. [تورده کی پچوکی تروتن.]

ف: چَرَم دان.

ع: صَبِوة، جِرَاب.

کیسه کیش

[ك: لفکدر، خه لک شَوَر (له گرومادا).]

ف: کیسه کش. (در حمام)

ع: مُلِیف، نَلاک، مُکِیس.

کیسه ل

ك: کاسه پشت. [کیس: گیاندارکی بناربانگه.]

ف: باخه، کَشَو، کَشَتوک، شیلونه، سنگ پشت،

کاسه پشت، لاک پشت.

ع: کَشَف، ضَهَر، غِیَم، سَلْطَاة.

وینه

کیسه ماس

[ك: تورره كی ماست.]

ف: کیسه ماست.

ع: مِمَصَل.

کیسه و که مهر

[ك: جزره پشتینیکی چرمه.]

ف: كَمَر کیسه، کیسه كَمَر.

ع: نِطَاق، مِطَاقَة.

رینه

کیسه‌ی چرمین

[ك: تورره كی بچوړی له چرم دروستكړاو.]

ف: دولمیان.

ع: بَرَّة، صُرَّة.

کیسه‌ی حمام

[ك: لڼكه.]

ف: کیسه، کیسه‌ی حمام.

ع: لَیف، لَیفَه.

کیسه‌ی حمامی

[ك: تورره كه، درمندان. [چنگه درمان]]

ف: تَبَنگو، تَبَنگو، كَكه دان، قَهقه دان.

ع: جُوته، رِبَعَة.

کیسه‌ی قُز

[ك: تورره كیك كه بسمه قُزیدا ده كیشن.]

ف: سر آغوش، سر آغوج، سر آغج، سر تماچ.

(کیسه‌ای که زلف را در آن بندنند.)

ع: صِقا ع.

کیسه‌ی لیباس

[ك: تورره كیك كه بسمه جلو بر گیدا ده كیشن هتا توزی

لی تنیشیت.)]

ك: جامانه.

ف: وُشرك، وُشرك، جامه دان. (کیسه‌ای که

لیباس در آن بندد تا گرد نگیرد.)

ع: مَلَبَسَة.

کیش

[ك: چیر، چیر، خُزگرتو، نهچر]

ف: كَش، چیر.

ع: مَرِن، لَدِن، مُمَدَد.

کیش

[ك: گیر، زور، رفائن. [راکیشان، کیشهیز]]

ف: کشایی، زور، زبایش.

ع: جاذبه.

کیش

[ك: بدره بن. [بدره گوبه، چتو هسینل (دارتک که گوبی

نستیزی پی ده گرن.)]

ف: دَنگ، (چوب جلو مجرای استخر)

ع: صَناع، صَناعَة.

کیش

[ك: توركهش، تیركیش، تیردان. [هه گبی تیر.]]

ف: تَرَكش، تیركش، خوله، تیردان.

ع: جَعَبَة، قَرَن، جَفِر، وَلَضَة، كِنَانَة، رِبَابَة.

وینده-توركهش

کیش

[ك: نایین. [دین، رتبار]]

ف: کیش، آیین.

ع: دین، مَذَهَب.

کیش

[ك: کیشیان. [کیشران، درتزیورنی شتی لینگ (واک:

کیشهاتنی هنگوین.)]

ف: کش، نخ دادن، (نخ دادن غسل مثلاً.)

ع: سَعَب، تَمَدَة ...

کیش

ف: گشتی، کشیدن، ایفری.

ع: ایداق، اِساب، انزاء.

کیشانی ← کیشان

کیشیاف

ک: کیش، کهشیده، رشتی. [مشکی، شده.]

ف: رشتی، کُشیاف.

ع: رشتی.

کیشک

ک: پاس، پسه‌رانی. [پاس‌گرتن، تیشک‌گرتن، چارذیری]

ف: کشیک، پاس، پاسبانی، نگاهبانی، نگاه‌داری.

ع: حراسه، حفاظه، صیانه، مراقبه.

کیشکچی

ک: گشتی، پسه‌ران. [تیشکگر، پاسگر، حارس]

ف: کشیکچی، پاسبان، نگاهبان.

ع: جلواز، عَسَس، حارس، حافظ، مُسْتَحْفِظ،

مُراقِب، مُواظِب.

کیشکچی‌باشی

ف: کشیکچی‌باشی، پاسبان‌باشی. [ک: سرکیشک]

سرزکی تیشکگره‌کان.

ع: رَئِیسُ الحَرَّاس، رَئِیسُ العَسَس.

کیشکی

ک: کیشه. (گورس کیشکی) [راکیشان]

ف: کشش، کشاکش، کشمکش.

ع: مُجَارَّة، مُعَادَّة، مُجَادَّة، تَجَار، تَعَاد، تَجَادِب. مَدَّ،

مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتَّی، مَتَر، مَقَط، مَطَّی.

کیشماکیش ← کیشاکیش

کیشمان

ک: کیش. (کیشمانی دا، کیشمانی هات.) [دریژکردن یا

دریژیرونی شتی جی.]

ف: کش، کشش، کشیدن.

ع: مَدَّ، مَتَّ، مَطَّ، مَتَو، مَتَّی، مَطَو، مَطَّی، مَتَر، مَقَط.

تَمَدَّد، تَمَتَّت، تَمَطَّط، تَمَطَّی، تَمَعُّط، ... لُزُوج.

کیشواکیش ← کیشاکیش

کیشه

ک: کیشان، نالف‌کیشان. [گراستنه‌ه]

ف: کشیدن، بَرَموز‌کشی.

ع: حَمَل.

کیشه

ک: که‌شه. [نیشانی هه‌لکشاویرونی بیت.]

ف: کُشه.

ع: مَدَّ. (~)

کیشه ← کیشاکیش

کیش‌هاتن

[ک: کیشران و دریژیرون لمبر نرمنی یا لینجی.]

ف: کش آمدن، غَزیدن.

ع: مُوَوَّة، لُدُوَّة، لُزُوَّة، تَمَدَّد، ...

کیشه‌ک

ک: کیشال. [رانار، جینار. ناری نیشان دان (ره‌ک) نر، نمر،

تو.]

ف: کشاک. (او، این، تو ...)

ع: ضَمیر، إِشَارَة.

کیشه‌ویمره

[ک: کیشان و بردن، هه‌لگرتن و گراستنه‌ه. ناکزکی]

ف: کشیدن و بردن.

ع: جَزَّ و أَخَذ، حَمَل و نَقَلَ.

کیشیاگ

[ک: هه‌لکیشرار. کشار. دریژ]

ف: یازیده، آهازیده، آهته، آخته، آهخته،

آهیخته، کشیده‌شده.

ع: مُسَلَّ، مُنْدَلَق، مُمَعَّد، مَمْدود، مَجْبُور، طَوِيل.

کیشیاگ

[ک: به ترازو کیشلار.]

ف: سنجیده، کشیده شده.

ع: موزون.

کیشیان

[ک: خشان یا درژیرونی شتیک که دیتوره‌یلد.]

ف: کشیده شدن، دویدن.

ع: تَمَدُّ، تَمَطُّط، تَمَطِّي... لُزُوج. رُحُوف، اِنْسِیَاب.

کیشیان

ک: به‌رزهریرون، بالاکردن. [درژیرونی، هملکشان

(گمشده‌دنی رولد).]

ف: یازیدن، بالیدن. (نمو کردن نباتات)

ع: نُفُو، نَمَاء، اِنْتِمَاء، زُكُو، سُمُوق، زُخُور.

کیشیان

ک: دهرهاتن. [هملکیشران، هاتندهرای شمشیر له کیلان.]

ف: کشیده شدن، بیرون آمدن، در آمدن،

آهیخته شدن. (تبغ از نیام)

ع: دُلُوق، اِنْدِلَاق، اِنْسِلَال.

کیشیان

ک: خشیان. خلیسکیان. [خشان. خلیسکان (بسر

زیردا).]

ف: کشیده شدن. (بر روی زمین)

ع: اِنْسِیَاب، اِنْجِرَار.

کیف

ک: کیف. چه‌خامخادان. [جزدان. جانتای بچورلد. تورده‌که یا

برگی چرمین که شتی تیدا هلدده‌گیدرت.]

ف: کیف. بُلَغُشْتَه.

ع: کِنَف، خَرِیطَة.

ویننه

کیف

ک: که‌ش، که‌ژ، کوز، کار، شاخ، چیا، همد، همده‌بان، کیر.

[کار]

ف: کوه، کوب، پُج، پُژم، شاخ، شَخ.

ع: جَبَل، طُود، طُور، عَلم.

کینف ناته‌ششان

ک: کینف ناگریار، کینف ناگریزان، کینف ناگریژین. [گریکان]

ف: کوه آتش‌فشان، کوه آسند.

ع: بُرکان، جَبَلُ النار.

ویننه

کیشیان

[ک: فیشکاتدن (فیشکه‌کردن دهک مار یا کیسل).]

ف: فوت کردن. (مانند مار یا سنگ پشت فوت

کردن)

ع: فَحِیح، فَخِیح، اِکْهَاء، کَهْکَهَة.

کیفایه‌ت

ک: پلپا، ده‌سپل، عورزه. [لینه‌توری، لینه‌شاره‌یی]

ف: شایستگی، برازندگی.

ع: کَلَايَة، لَیاقَة.

کیفایه‌ت

ک: رسایی، که‌فای، به‌ش کردن. [پیاگدین به‌س‌یرون

پراپریرون]

ف: رسایی، بَسندگی، بَس بودن، رسایی کردن،

کُفاف بودن.

ع: کَلَايَة، کَلَاف.

کینفیر

ک: کینفیه کیف. [شاخه‌شاخ (رنگی شاخ گرتیمبر).]

ف: کوه‌بُر، کوه‌به‌کوه. (رفتن از کوه)

ع: تَجَبُّل.

کینفسار-کینفسان

کینفسان

ک: کینفسار، کُوسار. [ناو چیا، چپای زور]

ف: کوهستان، کهستان، کوهسار، کهسار،
کوهپایه، شاخسار.

ع: صخر، صخر، قلی، جبال، قلال.
کیفه

[ک: نیشکه، هاژد، خسه (دنگی کیسل، دنگی با، دنگی
جلویرگی تازه.)]

ف: فوت، سوت، (صدای لای پشت، صدای باد،
صدای لباس تازه)

ع: فحیح، فخیخ.
کیفه کیف

[ک: نیشک، نیشک، هاژد، خشمخ (دو بار برودن روی
لبه زردی ریزی.)]

ف: فوت کنان، فوت، (تکرار برای تکثیر است.)

ع: مُتْکَهْکَهْ، کَهْکَهْ، فحیح، فخیخ،
کیفی

[ک: کتری، هردی، دشتی]

ف: کوهی، دشتی.

ع: جَبَلی، وَحْش، وَحْشِی، بَرّی.
کیل

ک: کوچک، قه‌ور، [بردی قبر].

ف: سنگ کور.

ع: رُجْمَة.

وین، میده.

کیلان

ک: قزلان، قایلوخ، [کالان]

ف: نیام، چخ، میان.

ع: غلاف، قراب، جراب، غمد، جفن، خِلَة.

کیل کاله ککا

ک: گول، بیستان، [کیرکله، کله]

ف: گُل پالیز.

ع: وَد المَبْطَخ.
کیله

ک: کمری، قه‌یز، پیوانه. [قه‌یز: پیوانه‌یه‌کی دانورته‌یه.]

ف: کیله، کفیز، کوپژ، پیمانه.

ع: قَفِیز.

کیلان ← کیلان

کیلان

ک: کاشت، کیلان. [کیلان، چاندن]

ف: کاشت، کشتن.

ع: نَرَع.

کیله

ک: بکیلگه. [زربوزار]

ف: خَوید، کشت‌زار.

ع: مَرْزَعَة، حَقَل.

کیلیک

ک: ره‌شیگ، داره‌شیگه. [کینراو، چینراو]

ف: خَوید، کشت، کشته، کاشته، کاشته‌شده،

پاشیده‌شده.

ع: مَزْدَوَع.

کیم

ک: چلک، زروخ. [نروی له برین دیت جگه له خورن.]

ف: خم، خیم، ریم، ستیم، چرک.

ع: قَبیح، صَدید.

کیمخوا

ک: پدروا، بالک. (کیمخوا ناخوین.) [سام، بیم، خوف]

ف: پُروا، باک، بیم، ترس. (پروا نمی‌کند.)

ع: اِعْباء، اِعْتِباء، خَوْف.

کیمیا

ک: ته‌لا دورس کردن. [زانستیکه. هورده‌ها: نیکسیر:

ماده‌یه که جاران بتمباکون مسی پی‌یکمن به زیر.]

ف: کیمیا، طلاساختن.

ع: کیمیا.

کین

ل: کین، کینه. [رق]

ف: خشم، کین، کینه، ستیز، سرول.

ع: حقد، غیظ، غضب، قهر.

کینایه

ل: هیتا، گوشه، درکه، جده‌نگ. [نیدیزم، ناماژ]

ف: سیم، کوس، پر خیده، گوشه، سر بسته،

دندش.

ع: کنایه، رمز، ایماء، اشاره، تعریض.

کینه ← کین

کینه‌جویی

ل: کین‌کردن. [رق له دن مه‌لگرتن.]

ف: کینه‌جویی، کینه‌توزی، ستیز کردن.

ع: انتقام.

کتو ← کیف

کیه

ل: چیه، پزیه. [لوتکه]

ف: بالا، سبکاد.

ع: قُله، قُمه، نروء، سراة، شَعْفَة.

کیه؟

[ل: کینه؟]

ف: کیه؟، کیست؟

ع: مَن؟، مَن هُو؟

گ

ک

ک: گشت. (گ لای، گ جزئی) [همسر] (به تنیا به کار ناهینرت.)

ف: همه. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: کُل.

کا

ک: روخت، دم، زهمان. [سات، کات]

ف: گاه، گه، هنگام، ذم، زمان.

ع: وقت، حین، فصل، زَمان.

کا

ک: جینگه. (پهرتگا، سه نیرگا) [پاشگریکه مانای شوی

دهدات.]

ف: گاه، گه، جا.

ع: محل، مکان.

کا

[ک: چیلی نیر.]

ف: گاو، گاب، غاو، سهر.

ع: ثور، بقر، قینس. فرد، فارد.

وینه

گاجفت

ک: جفت. [گاجورت]

ف: وِرزاو، گاو جفت.

ع: نُحَّة، فَد، فَرَد، عَوامل. (فَدان - فَردان) وینه

گاجان

ک: چاله گهره، گهره چان. [قرلکی گهره و قول.]

ف: گاو چاه، چاه بزرگ.

ع: رَس، بِسر عَظیم.

گادانه

[ک: کزن]

ف: گاودانه.

ع: شَحْدان، قَرطمان، حَبَّ البَقَر.

وینه

گادمه

[ک: گادمه (گیایه کی بناریانگه) بز درمان دهشیت.]

ف: گاودمه. (علفی است معروف.)

ع: ...

وینه

گار

[ک: پاشگریکه. (نیشانی بکریشه «کر: ستمگار»

ستمکر»، به تنیا به کار ناهینرت.)]

ف: گار، گمر. (خداوندگار)، (علامت فاعل هم

هست؛ ستمگار، تنها استعمال نمی شود.)

ع: ۱. (ظالم)

کلرام

ك: گالوك، ته‌ياخ. [تيلآ دارتك كه گاكل ر گويدريزي

بي‌لينده‌خوپن.]

ف: خواز، گواز، گوازه، گواز، گوازه، خرگواز،

كزايش، شنگينه، غباره. (چوبي كه الاغ و گواوان

را با آن مي‌رانند.)

ع: مطرد.

كاراش

ك: گاره‌گار كردن. (مامر) [دنگدنگ‌كردني مريشك كه

هيكله ده‌كات.]

ف: كراجيدن، قدقد كردن، قُغ قُغ كردن،

قوغ قوغ كردن.

ع: قوق، قوقاة، قيقاء، غرغرة، بقبقة.

كاره‌كار

[ك: دنگدنگي مريشك.]

ف: كراج، كراخ، قدقد، قُغ قُغ، قوغ قوغ. (صدای

قدقد كردن مرغ)

ع: قوقاة، قر، قرير، قرق، قوق، قيقاء، انقاض، نقيق،

نقنقة، بقبقة، غرغرة.

كلز

ك: قهپ. [قبان]

ف: گاز، شخود، دندان گرفتن.

ع: عَض، نَهِش، نَشط، ضَغَم، اَزَم، كَدَم، لَسع، نَقَر،

نَسَر، زَر.

كلز

[ك: نامرزي بزمار هملكيشان.]

ف: گاز، ماشه، ماشرَز.

ع: مِقَطع، مِلَقط، كَلَبَتان.

وَيَنه - كه بيه‌تئين

كلز

ك: بوشار. [بُزق، بَزخ، تَم، هَلَم]

ف: گاز، بُخار، جوهر آتش.

ع: بُخار، غاز.

كلزگرتن

ك: قهپ‌گرتن. [قبان ليگرتن]

ف: شخودن، خشانيدن، خسانيدن، گازگرفتن،

دندان گرفتن.

ع: عَض، سَن، كَدَم، اَزَم، لَسع، ضَغَم، ثَنِييب، نَهِش،

نَشط....

كلزن

[ك: شغره: نامرزنكي چمره‌پينه.]

ف: گاهَزَن، گَهَزَن، نشگرده.

ع: شغرة، اَزَمِيل، تَرِب.

كلزور

[ك: بمعيز (هيزي بدمرزش، هيزي سروشي).]

ف: گاوزور. (زور بي‌ورزش)

ع: قُوَّة فِطْرِيَّة، قُوَّة طَبِيعِيَّة.

كاسن - كَلوه‌سن

كاسنوق

ك: يه‌غدان، يه‌غدان. [سنوقتي گمرد.]

ف: يخدان، گاوصندوق.

ع: سَوَان، صِيان، تَخَت، تابوت.

كلقر

ك: گاتِران. [گاتِي: نموشي گامردن.]

ف: يوت، گاوميري.

ع: سَواف، جَارِف، وِبَاءُ الثَّوَر.

كلقران - كلقر

كلقور

[ك: دوايين مانگي پاييز كه ناري كانياره‌كان كم

ده‌كنن.]

ف: آذر. (آخر ماه پاییز که آب چشمه‌ها کم می‌شود).

ع: قوس.

گاکوتر

[ک: گابل: (جوزه کزتریکی همدیه که زور گمرویه.)]

ف: گفتوکوهی. (نوعی از کبوتر کوهی است که خیلی درشت است).

ع: یعامه.

گاکوچک

[ک: گابرد (بردی گمره.)]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: جندل، صخر.

گاکیفی

ک: گمرزن. (کله‌کیزی)

ف: گوژن، گاو کوهی.

ع: ایل، عین، ذب.

وینه

ککا

ک: جارجار. (مندی کات، بری رخت).

ف: گاه‌گاه.

ع: احياناً، بعض حين. غیباً.

گاکوپر

ک: قمر. (قمری گموره که گزپچه - نه‌لحد - ی تیدا

همده‌کنن.)

ف: گاوگور. (گور بزرگ که لحدرا توی آن حفر

می‌کنند.)

ع: ضریح، رمس، جدت.

گاکهل

[ک: کزملی گاو چیل.]

ف: گاوگله، گاباره، گواره، گوواره.

ع: صوار، صُبابه، ثیران.

گاکله

گاکتیره

[ک: گای خرم‌ان‌کوتان.]

ف: گاو خرم‌ن‌کوبی.

ع: بَقَرُ الدَّوس.

گالیکه

ک: ته‌خت روان. [عربانه‌ای گواستند که نسیب

رایده‌کنشیت.]

ف: کالیکه، تخت روان.

ع: سَيَّارَة، عَرَبَة، عَرَبَانَة.

وینه

کال

[ک: هرزن‌تاله]

ف: آرزن، گال، پگین، شوشو، کیخُرس، گاورس.

ع: دُخُن، مُجَاج، چاورس.

وینه

کال

ک: گاله، قسه. (گورگان) [قسه‌کردنی مندان.]

ف: سخن. (حرف زدن بچه)

ع: غَنِين، غَنَفَنَة، تَكَلَم.

گاکله

ک: گپ، گمه، شوخی. [جبننگ]

ف: گپ، گنگل، شوخی، گزاف.

ع: هَزَل، دَه، مزاح، نَعِب، نَعَب، دُعَابَة، عَبَث.

گال‌دان

ک: هان‌دان. [روژاندن، دندان]

ف: آغالیدن.

ع: ثَحْرِيك، ثَحْرِيش، اغراء.

گالوش

ک: کمرکش. [کمرشی لاستیک.]

ف: خَرکُش، خَارکُش، چیدار، چیداز، چیدان،
لُخا، لُخت، سَرْموزه. (گالش)

ع: مُوق، جُرْمُوق، خُف، کالوش.
کالوک

ل: گاپام. [تیل]

ف: خِوان، گِواز، گِوازه، خَرگِواز، کِواز، گِوازه...

ع: مِطَرْد، مِنبَسا، مِنبَسَا.

کالوک پشت کرن

[ل: گائوک خسته سر پشت و گرتنی به هر دو دست.]

ف: گِواز پشت گرفتن.

ع: تَشِیج.

کاله

ل: گال، گسه، گِرِوگال. [پدیفین، ناخارتن (ی مندال).]

ف: سَخِن، گُفتار، نوله، گُفتگو.

ع: تَکَلُم، مَحبَة، غَین.

کاله بهنگ

[ل: گیاهی که خواردنِ سر، گِیژه دِینیت.]

ف: گال بَنگ. (علفی است که خوردن آن

سرگیجه می آورد.)

ع: ...

کالینه

[ل: نانی هرزن.]

ف: نان اَرزن.

ع: خُبْرُ الدُخْن.

گامیش

[ل: گامروش]

ف: گامیش، گامویش.

ع: جاموس.

وینه

کان

ل: جَفت برون، جَفتی، پَدرین. [جوتبونی نیر و می.]

ف: جالَش، چالَش، سَکند، مَرز، نیوَتَش، آمیز،

آمیزه، آمیز، آمیزه، آمیغ، آمیغه، آمیزش،

جُفت شدن، جُفت گیری، جفتی کردن.

ع: نیک، وِطّا، جِماع، سِفاَد، مُسافَدَة، مُباشَرَة.

گان هرام

ل: پَدرین. [زنا: جوتبونی نارِوا.]

ف: جِهْمَرز.

ع: زِنا، سِفاَح، فِجار.

کاندهر

ل: جَنه، حِیز. [نجه، سَزانی. تورنده]

ف: جَنده، کُس ده. کون ده.

ع: قَحبَة، فاحِشَة، مابون.

کانکر

[ل: نیلاکه کر]

ف: جالَشگر، مرزگر.

ع: ناکِی، واطین.

کواره

ل: بَیشک. [لنک]

ف: گَهواره.

ع: مَهد.

وینه-بیشک

کلوان

ل: گالِه پَدرین. [شوانی گاران.]

ف: گاوبان، پادِهبان، گویان، گوارِهبان، گویارِهبان،

گوارِهوان، گووارِهبان، گوارِهبان، گوارِهوان.

ع: خَلِیج، بَقار، سَرّاج.

کلوانی

ل: سَرِیژ، رِیژله. [باتنده یکی بناربانگه.]

ف: سار، سارک، سارج، سارچه، ساری، ساسر.

سوران، سویدی، هزارستان، سار سیاه.

ع: دُزُور، شُحُور، هُزار.

وینه

کلور

ک: گور، ناگره‌رس. [زردمشتی، پدیروی زردمشت.]

ف: گُبر، آتش پرست.

ع: مَجوس، عبدالنار.

کاوین

ک: مَشکِه. [مَشکِی گمره که له پیستی گریه که

دروست ده‌کرت.]

ف: مَشک. [مَشک بزرگ که از پوست گوساله

می‌سازند.]

ع: رَق.

کلوه

ک: کوزی. [ده‌فری زلی سوانت بز نارتیکردن.]

ف: کوزه.

ع: راقود.

وینه میه.

کاولکی

ک: چواردسویا. [گاگولگی (روشنی مندان به دست و

پی.)]

ف: غَز، غِیژ، لوک، خِیز. غَزیدن، غِیژیدن،

خِیزیدن. (راه رفتن بچه با دست و پا)

ع: حُبُو، رُحُوف، رَحْفان، دُیِب. حَبُو.

کلوه‌خان

[ک: نندازیک زوی که جورته‌گاییک له رزژیکدا

دیه‌کینن. «۳۳×۳۳» نزیکه هزارگزی چوارگوشه.]

ف: گاوخان. (مقداری زمین که یک جفت گاو در

یک روز آن شخم ببرد «۳۳×۳۳» تقریباً هزار

ذرع مربع.)

ع: جَرِب.

کلوه‌زوان

ک: گُزُوروان. [گیاه که بز درمان ده‌شیت.]

ف: گاوزبان، آنوپا، قَویِر.

ع: حَمَم، حَحاء، حُحَلاء، لِسَانُ الثَّور.

وینه میه.

کلوه‌سن

ک: گاسن، هیش. [ناسنی نروکتیژی تابست که زوی

پی‌ده‌کینن.]

ف: سَپار، هیش، خیش، خِیج، گاواهن،

آهن‌جُفت.

ع: سِنَّة، سِنَّة، لُؤْمَة، مان، سِکَّعة، مِحراث.

کلوه‌سر

ک: گاسر، تَیَز. [گَزیالیک که سره‌کی له سری گا

ده‌جیت.]

ف: گاوسر، گاوسار. (گَرز گاوسار)

ع: رَأْسُ الْبَقَر.

وینه

کلوه‌سر

ک: سرکه‌نه. [له کونی دیواروه گا دیمستن به سری

تاوانباروه تا ملی ده‌لکنیت.]

ف: گاوسر. (از سوراخ دیوار گاو به گردن مقصر

می‌بندند تا سر او را بکند.)

ع: ...

کلوه‌کی

[ک: جزره ناسرپنکه. (ناسرپی گاره‌کی.)]

ف: گاوک، گاوکی. (آستر گاوکی)

ع: بَقَرِی.

کله

ک: گا، وه‌خت. [سات، کات]

ف: گاه، گَہ، زَمان.

ع: حین، وقت.

گاهگاہی

ل: گاہگاہی، جارجار. [هندی کات، بری رخت]

ف: گاہگاہی.

ع: بعض حین.

گاهہیں

ل: گاس، شاید. [لواندیہ]

ف: شاید، گاہ هست.

ع: عسی، یُمكن، یَحْتَمِلُ.

کاهی

ل: گاہی، بری جار. [هندی کات]

ف: گاهی.

ع: وقتاً، حیناً، بعض حین.

کھنچہ

[ل: داریکہ دیکمن بہ کونی «تیرہیش» دا ہستا توند

بیت.]

ف: گیرہ، (چوبی کہ بہ سوراخ سر «تیرہیش»

فروبرند تا گیر شود.)

ع: ضامۃ.

وینہ پیرق

کھین

ل: لپیہ پین، کہ لڈان. [نیلاہ کردن]

ف: گانن، گاییدن، سکندن، جالییدن، چالییدن،

مزیدن، کردن.

ع: نیک، وِطَا، مَطَا، وقاع، سِفَاد، زِناء، زنی،

مُباشرة، غصب، جماع.

کت

ل: کُوت، کُتج، کُوتومہ، گمرہ. [زق، قیت، زل]

ف: کُت، گُتہ، گُندہ، برجستہ، قُلُنْبہ، بزرگ.

ع: ناتیق، مُبَرِّز، شاخص، مُتَشَخَّص، مُتَعین.

کت

ل: کُت، سفت، بتر. [رہتی یدہ کپارچہ]

ف: سفت، رُفت، یک پارچہ.

ع: صَمَد، مُصَبَد، مُصَمِت، مُبَرِّم، مُحکم.

کت

ل: ویسان، ورینگ. [رچان، نوزرہ]

ف: ایست، آرام.

ع: وَکَفَة، مَکَث.

کتلی

ل: کُوتایی، بولونی. [زہتی، قیتی]

ف: بلند، برجستگی.

ع: نُتوہ، اِرْتِفاع.

کتہ

ل: کُوتہ، قنچہ. [زہتی لہ دور دیار]

ف: کُتہ، گُندہ، برجستہ.

ع: نائی، شاخص، بارز، مُتَعین.

کتہ کوچک

ل: کہ لہ. [کاشمیر، گاہرہ]

ف: خرسنگ، سنگ بزرگ.

ع: دُمُلوک.

ک ک جُور

ل: گشتجزر. [ہمسر چشتیک]

ف: ہمہ جور.

ع: کُل نَو، کُل نَحو.

کچی «کراس» [دشمنی ہورامیہ.] [اورامی است.]

کچک

ل: بوچکہ لہ، بوچکہ لاثہ. [بچورک]

ف: کیج، کیچک، کوچک، کوچلو.

ع: صَغِير.

گدی

ك: بزَن. [ناژدِیكى بناربانگه. (خوازیه).]

ف: بُز، گُدی. (استعاره است.)

ع: مَعز.

گدی گدی

[ك: رشی لواندنوی بزنه.]

ف: گُددی، بَج بَج، پُچ پُچ، پُژ پُژ. (کلمه ی نوازش

کردن بز است.)

ع: ذَره ذَره. عَتَعَت، نَبِیب، اِنقَاض. مَماَه.

گِری

ك: تار، کَلَبه، بَلَنسه. [گریه، بلَتره.]

ف: زبانه، تاب، شوله، سوزش، خُذَره، تَف.

ع: شَعَلَه، نَبِیب، شَرَر، حَدَم، لُطی، لِسَانَه.

وینه - م

گِری

ك: زرب، گِریاک. [زبری دنگ، گِریای دنگ (دنگی

گِری)]

ف: گرفته، زیر. (صدای گرفته، صدای زیر)

ع: مَحَل، حَشَن، غَلِیظ. فَهَو، اَبِج، اَجَش، اَمَحَل،

اَصَحَل، فَحفَاح.

گِری

ك: هالار، گِرمی. [تین، گِرمایی]

ف: گِرمی، آلاو.

ع: خَرارَه، وَهَج، شَرَر.

گِرالَنك

[ك: گیایه کی ساقمتباریکه له کاتی وشلبورندا سپی

دبیت) و بز سورتانن به کار دیت.]

ف: درمه، غُرْفَج، گُرْفَج، کُرْفَج، آتشگیره. (علفی

است با ساق های باریک که هنگام خشکیدن

سفید می شود.)

ع: اَبو سَرِیع.

گِرامافون

ك: دسگای نالواز. [سنووقه ناراژه: سامراژتکی تایبستی

لیندانوی دنگی توَمار کراوه.]

ف: دستگاه آواز.

ع: گِرامافون، گراموفون.

گِران

[ك: بخرخ.]

ف: گِران، ساریس، اَرجمَند، اَرجدار، بهادار،

گِران بها، بیش بها، گِران مایه.

ع: شَمین، نَقِیس، غالی، غَلِی.

گِران

ك: سه نگین. [قورس]

ف: گِران، سنگین.

ع: وَزین، ثَقِیل.

گِرانجان

ك: گیان هخت، گِران فرۆش. [خونتال، رماقورس.

مروها: کمینک که شت له نرخی نلایی به گِرانتر

دفرۆشیت.]

ف: گِران جان، گِران فروش.

ع: مُغلی، وَغَال، لَخِیم، لَخَمَه.

گِران کردن

[ك: بردنسرروی نرخی شتومهك.]

ف: گِران کردن.

ع: اِغلاء.

گِرانه تی

ك: سه رمی. [کوتیه یی (گِرانغا)]

ف: تَب تَبُر. (تَب لازم)

ع: مُطَبَقَه.

کِراوه

[ك: دږورگه]

ف: جز، بيله، آداک، خواست.

ع: جَږوړه.

وینه—جمزیره

گريه

ك: كليږ، بليښه. [گريه (دهنگی هډلگرساني ناگر).]

ف: گُرپ. (صدای روشن شدن آتش)

ع: التَّهَاب، كَلْحَبَة.

گرفت

ك: پيارزك. [پرياسكه، پرياسكه، بوخپي بچړوك.]

ف: پيرزه.

ع: صَوْرَة.

گرفته

ك: گردكه، گرموله. [گونك، گونكه، ننگوتك (بړ غرونه: بهشكي كم له هوير).]

ف: تيكه، گلوله. (يك تيکه‌ی کوچک از خمير

مثلاً.)

ع: شَوِيَّة، فِدْرَة، كُعبُرَة.

گرن

ك: سه‌ن. [خستناومشت، وەرگرتن.]

ف: گرفتن، ستانندن. پذيرفتن.

ع: أَخَذَ، قَبَضَ، عَصَبَ، قَبُولَ، تَنَاوَلَ، اِمْسَاكَ.

گرن

ك: نيگاداشتن، دواخ کردن. [دست‌بسر‌داگرتن.

بندکردن.]

ف: گرفتن، دستگیر کردن، نگاه‌داشتن.

ع: ضَبَطَ، أَخَذَ، اِمْسَاكَ، حَبَسَ، سَجَنَ، تَوَقَّفَ.

تقييد. قَبَضَ.

گرن

[ك: بندکردنی بالتده یا گیانداري سل:].

ف: گرفتن. (گرفتن پرنده یا حيوان رموك)

ع: ثور.

گرن

ك: ته‌پائن. [ناخن (وهك: خنینی کون).]

ف: گرفتن. (سوراخ مثلاً.)

ع: سَدَة، رَدَم.

گرن

[ك: دست‌بسر‌داگرتن (گرتنی قهلا یا ولاتينك).]

ف: گرفتن. (گرفتن قلعه یا کشور)

ع: فَتَحَ، اِفْتَتَاحَ، تَسَخَّرَ.

گرن

[ك: قرتانن (وهك: نيتول کردن).]

ف: گرفتن. (ناخن مثلاً.)

ع: قَتَمَ.

گرن

ك: زخم کردن. [بريندار کردن (وهك ثوروی زين پشی ناسپ

بريندار بکات).]

ف: گرفتن، زخم کردن. (گرفتن زين، پشت اسب

را.)

ع: عَقَرَ، اِلْحَاحَ.

گرن

ك: گرنجان. [جی‌کردنره.]

ف: گرفتن، گُنجاندن، گُنجايش دادن.

ع: وَسَعَ، ضَمَّ.

گرفته‌ده

[ك: گرتنی شتی هارترار. (وهك ثوروی بستا خشتی

کرتکاری خشت‌هاریز بگرتنره).]

ف: گرفتن. (گرفتن بُنَا آجر را از خشت انداز

مثلاً.)

ع: أَخَذَ.

گرتنموه

ل: فِسانَن، فراهم هارودن. [تراوکردنموه و ټینګل کردن]

(وړك: گرتنموی قور و خښه.)

ف: خپساندن، خپسانیدن، فراهم کردن. (گل،

حنا مثلاً.)

ع: نَقع، ټپه.

گرتنموه

ل: گرتن. [دست خستنموی راکردو (وړك: گرتنموی

نسب.)]

ف: گرفتن، بازگرفتن. (اسب مثلاً.)

ع: ضَبَط، ثور.

گرتنموه

[ل: لاېردن، هلگرتن (وړك: گرتنموی زین له نسب.)]

ف: برداشتن، بازکردن. (باز کردن زین از اسب

مثلاً.)

ع: اِجْفاء. (مهموز اللام)

گرتنموه

ل: پاک کردن، جیاره کردن، لیکردنموه. [جیاکردنموه (وړك

گرتنموی پیستی درخت یا پیستی خیار.)]

ف: بازکردن، جداکردن، پاککردن. (جدا کردن

پوست از درخت یا از خیار مثلاً.)

ع: شَذَب، قَشَر، حَسَر، قَلَف، نَزَع، كَشَط، سَحَي.

گړد

ل: خړت، خړ، چهرخی. [بازنهی، گوزین]

ف: گړد، لَنبِه، غُنْد، غُنْدِه، گوی، گلوله.

ع: مَخْرُوط، مَدَوْر، مَلْعَم، كُرَّة، كُرُوي.

گړد

ل: جدم، خړ، گلیر. [گز]

ف: گړد، کود، غُنْد، فراهم.

ع: مَجْموع، مُجْتَمِع.

گړد

ل: قهره، قهره، قهره. (گرد کهفتن) [توخن]

ف: گړد، پیرامون.

ع: خَوَل، دَوَر، تَصْنَدِي، مُبَاشَرَة.

گړد

ل: تپ، تپولکه. [گرد، گرد زلکه]

ف: ټپه، پُشته، بَرَنْدک.

ع: قَل، رِبْوَة، اَكْمَة.

گرداو

ل: گنج، گنجار، گیتزار.

ف: گرداب.

ع: لُجَّة، خُبَّة، دُرْدور.

گرده‌با

ل: گهرده‌لول، گیتجه‌با. [گهرده‌با، گیتزه‌لوکه]

ف: دوله، ستونه، گردباد، دیوباد، سنگ‌دوله.

ع: نَوَجَة، خَجُوج، زَوْبَعَة، اِعْصار.

گرده‌پر

[ل: مشاری باریک.]

ف: گرده‌پر، بَیرَم. (اره‌ی باریک)

ع: مِشْمار، بَیرَم.

گرده‌کان

ل: گوز. [گرتنه‌کان: بوی دارگوز.]

ف: گردو.

ع: جَوْد.

گرده‌له

ل: خشته. [گړزله، گړزله (سرووی تیرنج)]

ف: سوزه، سوژه، سوچه، خسته، خشتک،

بَقَلَك. (بالای تیریز)

ع: لِبْنَة.

گرده‌له

کرده له

ك: ورده له، جگه. [جرمگى دست و پى.]

ف: پك، بَند. (بند دست و پا)

ع: بُرْجُم، مِفْصَل.

گردهواری

ك: گردهویرون، جه پیرون، جه مهویرون. [کۆبرونهو،

خپرونهو]

ف: گردشدن، گرد آمدن. گردآوړی.

ع: جَمْع، تَجْمَع. تَحْصُل.

گردهویرون

ك: جه مهویرون، گلیرویرون، خپرون، کۆیرون، گه له یهستن،

مرژیانهو. [خپرونهو، کۆچرون]

ف: گردشدن، گرد آمدن.

ع: تَجْمَع، اِجْتِمَاع، اِزْدِجَام، اِحْتِفَال، تَكَاَب. اِنْعَوَاء.

گردهوکردن

ك: گلیروکردن، جه مهوکردن، خپ کردن. ماشینهو،

هه لگرتن. یه کهوړیان. [کۆکردنهو، خپکردنهو. پتکپوهنان،

خستنسوریلک]

ف: گرد کردن، فراهم کردن، به هم رسانیدن.

اندوختن، برداشتن، نگاه داشتن، ألفاختن،

ألفختن، ألفغدن، ألفنجیدن.

ع: جَمْع، لَمْ، ضَم. تَكْتِيل، تَضْبِیْر، تَدْبِیْل. تَحْصِیْل.

اِقْتِنَاء. كَبْكَبَة.

گردهوکردن

ك: خرته وکردن، گلیروکردن، خلیزوکردن. [خپ کردن،

تزیل کردن]

ف: گرد کردن، غنده کردن، گلوله کردن.

ع: خُرط، تَدْوِیْر، تَكْوِیْر.

گردهی-کشت

گردهیسه

ك: سهو گهړان، گهړیان. [بهواداچوړن، پشکنن]

ف: گشتن، گردیدن، جُستجو.

ع: تَفْحُص، تَجَسُّس، اِلْتِمَاس.

گرژ

ك: گرژ. [لورل، لینکالار]

ف: کُرس، کُرسه، ژولیده، پیچیده.

ع: مُجَعَّد، مُنْقَبِض.

گرژ

ك: دژ، دژ، دانه نگ. [خسپار، کز]

ف: اُفسَرده، غمگین.

ع: مَلُول، مَهْمُوم.

کرس

ك: سفت. [توند و لینگه سپار (وهك: زوی پتو).]

ف: رُس. (زمین سفت مثلاً.)

ع: غَلِیْظ. مُنْجَمِد. مُنْعَقِد.

کرسان

ك: سفتو کردن. [گیرساندن خمست کردنه، شیر کردنه

ماس.]

ف: بستن، اَنبِستَن، بسته کردن.

ع: عَقَد، رَمَا، تَخْفِیْر، تَرْوِیْب.

کرسان

ك: لكانن، لكانهوه، چه سپانن. [لكاننهوه، گرتنهوه (وهك:

گرتنهوهی یتسانی شكاو).]

ف: بَسْتَن، پِډووستن، بسته کردن، چه سپانندن.

(استخوان شکسته مثلاً.)

ع: نَمَم، جَبَر، اِعْثَام. اِلْصَاق.

گرسیاگ

ك: هس. سفت. [غست. بستو]

ف: بَسْتَه، اَنبِستَه، اَنیسه، اَنیسه، اَنیسته،

بسته شده.

گرفتگی

لک: گیری. [هانتو، بیک، دوچاروون، بمران]

ف: گرفتگی، گیری، گرفتاری.

ع: انقباض. ابتلاء. انسداد.

گرکه

لک: زرکه، خرجه. [کالده کی نه گه یوو.]

ف: آسن، آشن، سفجه، کاک.

ع: حجاج، قسفر.

گرکه زهوی

لک: قووتله زهوی، بی گیاه، روتله لاتی. [روتنن ازوی]

بی گیاه.]

ف: لوت، زمین بی گیاه.

ع: جریاء، جرد، جرد، جرد.

گرکر

[لک: جزوه پاللمیه که.]

ف: گرگر. (نوعی از باقلا است.)

ع: قول، جرجر.

گرکران

لک: ناگریازی. [یاری کردن به ناگر له بونه کاند.]

ف: آتش بازی.

ع: لَعِبُ الْمَشَاعِل، لَعِبُ النَّار.

گرهائن

لک: داخلین. [گرمه کردن]

ف: غریدن.

ع: هدر، هدير، تهدیر.

گرهائن

لک: خوهن، به قبه لور کردن. [گماندن ای کوترا.]

ف: سرودن. (کیبوتر)

ع: هدر، تهدیر. قَرَقَرَة، وکوکَة. سَجَع، تَسَجِيع. غَرْد،

تَغَرْد. اغراد. هَدِيل. هَذَذَة، تَغَرِيد.

ع: خاثر، خثر، رائب، غلیظ. مُنْقَعِد، مُنْجَمِد. مُتْکَبِد.

زفینه.

گرسیان

لک: سفته ربوون، خزگرتن، هسه ربوون. [خستبورنوه،

بستن (روک: گرسانی شیر.)]

ف: بستن، آن بستن، ماسیدن، بستن شدن،

آن بستن شدن، خفتیدن. (بسته شدن شیر مثلاً.)

ع: رُووب، تَرُووب، صَاک، خُثُور، اِرْتِشاء، اِنْجِماد،

اِنْعِقاد، اِسْتِفْلاظ، تَجْبُن، تَکْبُد، تَخْثُر.

گرسیان

لک: لکیان، چه سپیان. [لکان، گرانوه]

ف: بستن، بسته شدن. چسپیدن.

ع: عَثَم، اَلْبِیَام، اَلْتِصاق.

گرسبانه وه - گرسیان

گرفت

لک: رودن. [قبزبوون، سلومستان]

ف: گرفت، گرفتگی، رودل.

ع: سُدَة، ثَقُل، حُصْر، یُبُوسَة، اِنْقِیاض.

گرفتار

لک: دچار، تروشیار. گیر، پاگیر. [نارده، گیرده]

ف: دچار، گرفتار. گیر، پاگیر.

ع: مُصَاب، مُقَيَّد، مُتَوَلِّف، مُعْطَل، مُبْتَلَى.

گرفتاری

لک: تروشیاری. [گیرده بی]

ف: گرفتاری، دُچارِی.

ع: اِبْتِلَاء، تَقْيِيد، تَوَلَّف.

گرفت و گیر

[لک: گیر گرفت]

ف: بَشَل، گرفت و گیر. در آویختگی.

ع: اِنْسِدَاد، اِبْتِلَاء، اَلْتِصاق.

گرمزته - گرمزله

گرمزله

ك: گرمزته، گرتكه، بهسه. [خپ، خپژكه (شتی خپ،

گونكى همیر بیت یا شتی تر.)]

ف: گردكه، بستمه. (چیز گرد اعم از خمیر یا غیر آن.)

ع: كُعبَزَة، شویة. مَخروط، مُدَوَّر، كُرَوِي.

گرموهو

ك: گرمه گرم. [گرمی زنده.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب.

ع: لَجَب، هَدید، هَزیم.

گرمه

ك: هار. [دهنگی زل (و لك دهنگی همرا.)]

ف: گُرنَبه، گُرنَبه، تَنْدَر، غُرش. (صدای ابر مثلاً.)

ع: لَجَب، هَذ، هَدید، هَدیر، تَهْدان، هَزیم، لُزین.

گرمه

ك: زرمه. تریه. [دهنگی کوتنی شتی قورس. (و لك: دهنگی رمانی دیوار.)]

ف: تُسرَب، گُرنَبه. (صدای خراب شدن دیوار مثلاً.)

ع: لَدم، وَاَد، هَذ، هَذَة، هَذد، هَدید.

گرمه

[ك: گمه (دهنگی کوتتر.)]

ف: سرود. (صدای کیوتر)

ع: هَدیر، هَدیل، هَذَة، وِكوَكة، قَرَقَرَة.

گرمگرم

ك: گرموهو. [گرمی زنده.]

ف: گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب، گُرنَب.

ع: لَجَب، هَدید، هَزیم.

گرمگرم

[ك: گمی زوری کوتتر.]

ف: غُرْغُر، قُرْقُر.

ع: هَدیر، قَرَقَرَة، هَذَة.

گرمه می همور

ك: گرمه. [هموره گرمه.]

ف: تَنْدَر، آسمان گُرنَبه، آسمان گُرنَبه،

آسمان قُلْنبه.

ع: رَعْد، هَزیم.

گرنج

ك: زرب. [زبر.]

ف: گُرنَج، تَنَبَل، زبر، آجیده.

ع: خَشین.

گرنج گرنج - گرنج [زنده گرنج. (دوربار همونو، کسی لبیر زنده

هرونیت.)] (تکرار برای تکیه است.)

گرنی

ك: گفنی، شهلتاخ، دبه، گد... [گری، تله که]

ف: دَبَه، شلتاق.

ع: ضَنْق، فَشَخ، فَرِیة، اِفْتِرَاء، خِیائَة.

گروفر

ك: ناپاره جی. [شتیک که زور ده فوتیت.]

ف: ناپایدار.

ع: سَرِیغ الرِّوَال.

گروفر

ك: شاترشورت، خونمای. [فریشتال (خونواندنی

بی تاومزك.)]

ف: آهنامه، اوش و بوش، خودنمایی، خود آرایی.

(خودنمایی بی اساس)

ع: كَر و فَر، تَعَاظُم، تَظَاهُر.

گروگان

ك: گاله، قسه. [قسه کردنی مندان.]

ف: گفتگو. (سخن گفتن بچه)

ع: غَنِين، غَنَفَنَة، تَكَلَّم، صُحْبَة.

گروهک

ک: کدڑ. [هموریشمی خراب.]

ف: کڑ، لاس، بَنیک. (ابریشم پست)

ع: اَرِن، قَر.

گروه

[ک: گری (پلک لیسر شانزه ($\frac{1}{16}$ ای گزیتک.)]

ف: گروه. (شازدهم ذرع)

ع: ...

گروه

ک: شوله، کلپه، بلنسه. [بلنزه، گر]

ف: سوزش، سوختن، شوله.

ع: لَهیب، شُعْلَة، اِشْتِعَال، اِحْتِرَاق.

گروه سازی

[ک: سازکردنی نخسزنیگار له پهنبره و دهرگا و ...دا به

تمخته گلی باریک.]

ف: گروه سازی.

ع: تَفَارِیج، ذَرَابَزُون، صَنَعَة التَفَارِیج.

وینده-نالهت

گروه

ک: بارمته. [رهمن]

ف: گرو، گروگان، شالهننگ، پایندان.

ع: رَهَن، رَهْمِیْنَة، مَرَهْمُونَة، وَثِیْقَة.

گروه

ک: مدرج، فوتو، شمرت. [گرز، تاه]

ف: گرو، مَرَج، جَنَاب، جَنَاغ، بَند.

ع: نَذَر، نَحِب، شَرَط، تَرَاهَن.

گروه بردن

ک: مدرج بردن، سدرکه فتن. [بردنبردی گرو، سدرکوتن]

ف: گرو بردن، سَرَأْفَتادن.

ع: اِحْرَام.

گری

ک: گریان. [ناولپارهاستن له خفتندا.]

ف: گریه، گری، زاری، گریستن.

ع: بُکاء.

گری

[ک: زبری، گیان (گهانی دنگ.)]

ف: زبری، گرفتگی. (گرفتگی صدا)

ع: بُحُوح، بُحَاح، بُحَّة، جُشَّة، فَحْفَحَة.

گری

[ک: گره، بند]

ف: گره، گری. پیل، بیل.

ع: عُقْدَة، اُریَة، عُجْرَة، فُزْرَة، اُنْشُوطَة، عِلْبَة، وَصَم.

گری

ک: بهنگه. [قوت (واک: گزنی شاخی ناژول.)]

ف: گره. (گره شاخ مثلاً.)

ع: حید، وَصَم.

گویان

ک: گری، گریان، زاری، زاریان. [ناولپارهاستن له خفتندا.]

ف: گریه، رَنج، شَم، زاری، پَرَوَک، گری،

گریستن، گریستن، گریه کردن، بهانستن،

زنجیدن، زاری کردن، شمیدن.

ع: بُکاء، مَخْن، نَحِیب، ضَرَاعَة، تَضَرُّع، نُوْحَة.

گریان

ک: گریان. (به گریان گریان هات.) [بسلام گریانوه.

(برامبری «خنان».)]

ف: گریان، شمان، زنجان، گریه کشان. (ضد

«خنان».)

ع: باکی، ماخِن، ناحِب، نائِج. باکیا، ناحِباً، نائِحاً.

گريان

ك: داگريسان، رُژشَن بَوْدَن. [گران، داگريسان]

ف: سوختن، روشن بودن، شوله وُريودن.

ع: اِشْتِعال، ثَضُوْء، ثَنُوْر، اِحْتِراق.

گريان شادی

ك: شه كمر گری. [ناولچارهاتن له خوشيدا.]

ف: شَكْر گريه، شَكْر ريزی، شَكْر ريز، گريه ی

شادی.

ع: بُكَاءُ السُّرُوْر.

گری دار

ك: گری. [تورتي درخت.]

ف: زنج، گره درخت.

ع: عِلْبَة، حَبْرَة.

گری شاخ

ك: به نگه. [تورتي شاخی ناژان.]

ف: گره شاخ.

ع: حید، وَصَم.

گریك

ك: هیز، گور، زَر، توانایی. [رزه، تاقیت]

ف: تَوَان، تَوَانایی، نیرو، زور.

ع: قُوَّة، بُنْيَة، حِس.

گری کوره

ك: گری کُورِه. [گری پروچکه.]

ف: دُؤْک، غِلج، آنیسه، دُمُخت، گره کورم.

ع: أُرْبَة، رُبِّي، عَمِيسَة.

گری کویره - گری کوره

گری ناوچاو

[ك: لَوچي تَوِيْل.]

ف: گره ابرو، چین ابرو.

ع: قُطُوْب، عُيُوس.

گریفوك

ك: قهر قازر. [گريزك، فره گری]

ف: گرينوگ، زود گریه.

ع: هَرَج، هَرَمَج، سَرِيْعُ الْبُكَاء.

گری وزه نجیره

[ك: هه (بستنی ریشی رایخ).]

ف: رشیده. (شبکه ی ریشه را تاب دادن.)

ع: ...

وینه - جانماز

گریوه

ك: تپ، تپزله. [گرد]

ف: گریوه، پشته ی بزرگ، کوه کوچک.

ع: تَلّ، أَكَمَة.

گز

ك: شُور. (گُز قوما) [تاسه (تاسی قوما).]

ف: شور.

ع: وَتَع، شَوَق، عِشَق.

گز

ك: گفنی، شه تاخ، دبه. [گپ، تله که]

ف: دَبّه، شَلْتاق.

ع: ضَنْقُو، فَشَخ، اِفْتِرَاء.

گزره

ك: زَرَكُز. [گیای رشك بز لومری ناژان.]

ف: بَرْموز، گُزره، گیاه خشک.

ع: كُنَّا، مَشِيْم، حَشِيْش.

گری

[ك: نمر پنجکی گسکی لمر درست ده کمن.]

ف: کرتِه، گُخج. (بته ای که از آن جاروب درست

کنند.)

ع: مَنَعَم، مِخْمَة، مِشْمَة ...

گری

[ك: نامرازی گسلدان.]

ف: جاروب.

ع: مِخْمَةُ، مِقْمَةُ، مِقْشَةُ، مِكَسَحَةٌ، مِكَنَسَةٌ، مِصْوَلَةٌ، مِقْبَنَةٌ.

گزگچار

ك: گزچار، گمز. [دارگز]

ف: گز، گزم. [درخت گز]

ع: طرءاء، اثل، غضا، نِضار.

گزکچه

ك: پزنجہ، فلجہ. [فرجہ (فلجی جولایی).]

ف: سمہ، سَمَر، بَنارہ، کُرنَدہ، کُرنِگہ، کُرنَدہ، کُرنَدہ، کُرنَدہ، پَشَنجہ، غَرواشہ، لَیف، لَیفہ.

(لیفہی جولایی)

ع: فُرَشَہ، شَوکَةُ الْحَاكِ.

گزکدان

ك: دامالین، پاکه و کردن. [گسلدان]

ف: جاروب زدن.

ع: کُنَس، کَسَج.

گزنی

ك: گزنی، گفنی، دبه، گد، تده که، تده که، گز، گیتجه، شتاخ. [گز، تده که]

ف: شَلْتاق، دَبہ.

ع: ضَنو، فُشخ، فَرِيَّة، اِفتِراء، کَذِب، خِیَانَة.

گزهر

[ك: گیزر]

ف: گَزَر، مَنْتک، مِینک، مَنْبک، زَرْدک، هَوِیج.

ع: صَاحِبِیَّة، جَرَز.

وینه

گزهر سه هرای

[ك: سدلی گیاه که له گیزر ده چیت.]

ف: نَهْشَل، شَقَاقِل، زَرْدک، صَحْراي.

ع: نَهْشَل، شَقَاقِل.

گزچار - گزگچار

گزیر

ك: پاکار. [برده ست. هردها: برده ستی کویتا له دیدا.]

ف: گزیر، پاکار، پیش کار. ده کار.

ع: سَاعِي، مُدْعِي الْعُموم.

گز

ك: نش، بهم. (گزى كرد گه). [بهرزدهو، فشن]

ف: سُنست.

ع: بَسط.

گز

ك: گرژ، بهریشان. [نالتوزار، تیلک نالار (برامبیری خار،

مبست قژی خار).]

ف: گُرس، کُرس، کُرسه، کُورس، ژولیده،

شولیده، پَشولیده، پیچیده، کَلالَه، شَفته،

چَنگله، مَرغوله، پَریشان، درهم گشته. (ضد

سبط یعنی: موی صاف.)

ع: جَعَد، مُجَعَد، عِکف، عَکَش، قَطَط، مُقَل، مُتَلَبَد.

گز

ك: قَد. (چوبه گز چنارا). [قمدی دار: له زهریوه تا

ده گاته لقویزه کانی.]

ف: بالا.

ع: قَد.

گزاچوون

ك: به قده اچوون. [بیاهه زنان (سرکوتن به دارا).]

ف: بالارفتن، روی درخت رفتن.

ع: صُعود، نَمَل، اِرْتِفاع.

گزاچوون

ك: دارا کردن، ملییه لنیشتن. [ململاتی، تیلک نالان،

دسویخنوون.]

ف: در آویختن، گلاویز شدن.

ف: اندام، همه‌ی اندام.

ع: كُلُّ الدَّن.

گس! - گس!

گشت

ك: پاك، بترون، يده‌كه‌ر، تهرار، تهراری، هم‌مای، سرجه‌م.

[همسرو، تینکرا]

ف: همه، همگی، همگان، هماد، همادی، رُت،

أزمل، شگاله، روهم، روی‌هم، سرهم.

ع: كُلُّ، عَمَم، عَمِیم، عُموم، عام، كافه، رُمه، أَسر.

أَبْتَح، أَجَمع، أَزمل، جَمع، جَمِیع. كَلَّا، كَلْبَة، جَمِیعاً،

جُمْلَة، عامّة، طَرّاً، ثَماماً، قاطباً، بِالْجُمْلَة، بِالتَّمام،

كاملاً.

گشتی

ك: پاکی، يده‌كه‌سرو، تهراری، سرجه‌م. [همسروی،

بسریده‌کوه، بتینکرا]

ف: همه‌اش، روهم.

ع: كُلُّ، كَلَّا، بِالْکُلِّ، جُمْلَة، بِالْجُمْلَة.

ك شتی

ك: گ چشتی، گشت چتی، گ شتیک. [گشت شتیک،

همسرو شتیک]

ف: همه‌چیز.

ع: كُلُّ شَيْءٍ.

ك شتیک - ك شتی

گشتی

ك: گرینی، گهر، گینچهل، ته‌شخه‌له، ته‌له‌كه، شه‌لتاخ، گز،

ده‌به، دریز. [گز، ته‌شقه‌له]

ع: دَبَّه، شَلْتاق، دُرُوع، ضَغُو، فَشَخ، فَرِیه، اِفْتِراء.

كذب، خیانه.

گنه!

ك: به! [نه‌کی! (له) وشه‌گه‌لی ترساندن مندا له‌هتا

دست له شتیک نهدات.]

ف: گنه! (گنه، بقه، از کلمات تحذیر بچه است

كه دست به چیزی نزنند.)

ع: حَذَار!

گفت

ك: به‌لتن، گفتار، رته. [مروج، پدیمان، قبول، قسه]

ف: گُفت، گُفتار، نوله، سخن.

ع: قَوْل، قَرار، كَلَام. تَقَبُّل، تَعَهُد، اِلْتِزام، اِشْتِراط.

گفت

ك: بار، دسرور. [مؤلت]

ف: بار، لهی، گُفت، گُفتار.

ع: اِجازَة، رُخصَة.

گفتار

ك: گُفت، رته، رتار. [قسه، گوتار]

ف: گُفتار، گُفته، سخن.

ع: قَوْل، كَلَام.

گفتگو

ك: رتوریز، واتروریزه، گاله. [تاخارتن، پدین]

ف: گفتگو، ذرایش، ذراییدن، گفت‌وشنید،

سخن‌گویی.

ع: مُقَاوَلَة، مُكَالَمَة، مُحَادَثَة، مُحَاوَرَة، مُذَاكِرَة،

اِنتِدَاب.

گفته - گفتار

گفتنه

ك: بارپسه، لپ‌لپه. [لپ‌لپه، رتوریزه]

ف: بادفر، بادافراه، فرفر، فرنک.

ع: يَمْع.

وینه

گفتنه

ك: لپ‌لپه. [گفت‌گفته: نامرازکی گشتی مندا له‌هتا]

ف: فَرْقَرَه، فَرْقَر.

ع: خَرَارَه، خُنْدُروف.

وینده-هَیله ۸

گفته

[ک: دِشگی خوځولزکه و مزاج.]

ف: گفته^۱. (صدای «خوځوله»)

ع: خَرِير.

کل

ک: نیش، دود. [ژان]

ف: دود.

ع: وَجَع، آلم.

کل

ک: جوړه، گمريان. (له گل که ننگه.) [مروجول، بزودتن]

ف: جُنْبش، گُردش.

ع: حَرَكَة.

کل

ک: تل. (گله‌وبوین) [تليتر، خل، خلير]

ف: تلو، غال، غلت، غلط.

ع: دِحراج.

کل

ک: جار، که‌شه. (چمن گل) [کمره‌ت، را]

ف: بار. (چند بار)

ع: مَرَّة، کَرَّة، نَفْعَة.

کلاروا

ک: بی‌تارامی. [بی‌تقواری، نوزنده‌گرتن]

ف: ناآرامی، ناآسودگی.

ع: نُصَب، ثَعَب.

کلان

ک: تلان، تليزان، گليزان. [تيلين به گوينز]

ف: تلوبازی.

ع: نَعْبُ الدِّحراج.

کلانين

ک: تلانن. جوانن. [خل کردنوه، تل‌دان. جوړلانندن]

ف: تلانندن، تلوودان، گردانیدن، گردانییدن،

غلاننندن، غلناییدن، جُنْبانیدن، جُنْبانندن.

ع: دَحْرَجَة، دِحراج، اِبراج، تَحْرِيك.

کل‌خواردن

ک: ويسان، مهنه‌رکردن، گله‌وځواردن. [وستان، مانوه]

ف: ایستادن، ایست کردن.

ع: تَوَقَّف، تَلَبُّث، رُكُود.

گلولکل

ک: گلاوگل، تلاوتل، تلواتل. [به دم تل‌خواردنوه.]

ف: غَلَتَاغَلت، غَلَطَاغَلط.

ع: مُتَدَحْرِجاً.

گلوځول

[ک: سوړپانوه و گپان]

ف: چرخ و گردش، چرخیدن، گردیدن.

ع: دَحْرَجَة و دَوْران، حَرَكَة وَضَعِيَّة و اِنْتِقَالِيَّة. (معاً)

گلوک

ک: فره‌گل. [زَرزَگلدیر، زَرزَ دتدیر (داریشتی زیاده‌بریه).]

ف: شکوخان، شکوخنده، شکرفان، شکرفنده.

(صیفه‌ی مبالغه است.)

ع: عَثَار، عاثور، کابی.

گلوگوینز

ک: توانایی. [مروجول، چمبرکان]

ف: جُست‌وخیز، جُنْب‌وجوش. توانایی.

ع: جَوْدَة، جَوَلَة، خِفَة، قُوَة، قُدْرَة.

۱- علت استفاده‌ی مولف از کلمه‌ی کردی در ردیف معانی

فارسی این است که کلمه‌ی «گفته» حکایت صدای چرخ‌وک

است که معادل فارسی آن را نیافته است. (ر. ر.)

گله

[ك: گلهیی، سكالآ]

ف: گله.

ع: شكوة، شكوی

گلهكوزاری

ك: گله كردن. [گلهیی كردن، سكالآ كردن]

ف: گله گذاری، گله کردن.

ع: شكوی، اشتكاه، تشكّی.

گله مهن

[ك: گلهییكبر، سكالآكبر]

ف: گله مند.

ع: شاكی، مُشكّی، مُشكّی.

گله پنداشت ← گلهكوزاری

گله خواردن

ك: گل خوارده، مهنه كردن، ريسان، مان. [مانده،

روستان]

ف: ايستادن، ايست كردن، ماندن.

ع: ثَوَقَف، ثَلْبُث، رُكُود، بقاء.

گلهودان

ك: سه ن. [گلدانه، رورگرتن]

ف: پذيرفتن، ستاندن.

ع: قَبُول.

گلهودان

ك: نيگدا داشتن. [گلدانه، لای خَز هيشتنده]

ف: نگاه داشتن، باز داشتن.

ع: ثَوَقِيف، ابقاء، تَرَك. حَبَس.

گلی

ك: بَزَل. [ده نكترئ]

ف: گله، وشگله، اَنگَرده. (انگور دانه)

ع: قَطَافَة، عَنَبَة. (عنبات)

گلی

ك: خلی. [شتيك كه مندال سوراق ده كات.]

ف: گگا، لیلی.

ع: صُمُتَة، سُمُكَة.

گیان

ك: تلیان، جورین. [تلان، گلان، بزوتن]

ف: گردیدن، جنبیدن.

ع: تَدَحْرُج، تَدَمُور، تَحْرُك.

گیان

ك: كه فت. [گلان، رهدان، هه تنگورتن، كوتن]

ف: غَلَتیدن، غَلَطیدن، شكوخیدن، افتادن، ازپای

درآمدن.

ع: اِنزِلَاق، عِثَار، عَشْرَة، سَقُوط، اِنصِرَاع ...

گلیر

ك: خلیز، تلیر. [خلوز، خل]

ف: تَلُو.

ع: دَحْرَجَة.

گلیر

ك: گرد، خي، كز، جهم. [گل]

ف: گرد.

ع: مَجْمُوع.

گلیران

ك: تلان، تلیران، گلان. [تیلین به گویز.]

ف: تَلُو بازی.

ع: ...

گلپیره ← خلیزه (گوهی که وانیشك)

گلپیره ← کوهله

گلپیره و پیرون

ك: تله رپون، خلیزه رپون، تلپیره رپون. [گلپیره و پیرونه،

خلپیره و پیرونه، تلپیره و پیرونه]

ف: تَلُو خوردن.

ع: تَدَحْرُج، تَدَمُور.

گلپره و بیرون

ل: گرد بیرون، کژیون، خریبون، جهمه و بیون، [کژیون و نه]]

ف: گرد شدن.

ع: اجتماع، تجمّع، تفرّش، ازدحام.

گلپره و کردن

ل: گرد و کردن، کز کردن، خر کردن، جهمه و کردن.

[کز کردن و، خر کردن و]

ف: گرد کردن.

ع: جمع، قرش.

گلپره و کردن، تله و کردن

کلینه

ل: کزن. [دان و تله به که.]

ف: کرسن، کرسنه، کشنی، کشنک، کسنک.

ع: هُرطمان، جُلْبَان، رَعِي الحَمَام، کرسینه.

کلینه

ل: نگین چار، رمشی چار. [ریشینه (ریشیمی چار که

بیلبللی تیدایه.)]

ف: کاک، چم، سیاهی چشم. (سیاهی چشم که

مردمک در آن است.)

ع: قَص، حَدَقَة.

کلینه و زیر پا کردن

ل: همل خرائن. [سلبون له ژیر پی دان، فروردان]

ف: آغالیدن.

ع: اغواء، اِزْلاق، اغراء، تغریر، حَض، حَتّ، ...

کل

ل: کدش، پنکدش، بنه کدش، بنه گل، بنه خل. [پاشگر و

مانای هنگل دودات. (به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: کَش، خَش، لَر. (تنها استعمال نمی شود.)

ع: اِبط، ضبر.

کل

ل: هدرگ. [قور]

ف: گل.

ع: طین.

کلله

[ل: نیودروستبرو.]

ف: گلله. (نیم ساخته)

ع: مِیْنَة، مِیْنَة.

کللو

ل: هدرتار. سلوتی. [حوت جار شتنی جینگه ده می سگ.]

ف: هفتاب، گلاب، گلابه، خازه.

ع: ماء الطّین، تسبیع.

کل نهرمه نی

[ل: گلنهرمینی: خاکینکه بز درمان دشتیت.]

ف: گل ارمنی.

ع: طین آرمنی، حَجَر آرمنی.

کلله ک

[ل: خزل و تسلی تینکه لاو بز سواخ دان.]

ف: گل آهک.

ع: طینَة، لیاط، عَجینُ الکلس.

کلکار

ل: سفتکار. هدرکار، هدرگکار. [کسینک که قور کار

دو کات.]

ف: گل کار، گلگیر، غلیغر، غلیغر، سفتکار.

ع: طیان، بناء.

کلکاری

ل: هدرکاری، هدرگکاری، سفتکاری. [قور کاری]

ف: گل کاری، سفتکاری، ...

ع: طیانَة، تَطمین. بناء.

کلکو

ل: گلز، قور. [قبر]

ف: گور، قَبر، مُغاک، سَتودان...

ع: ضَرِیح، قَبر، کُفر، وَدَع، جَدَث، جَنَن، طَفَد، رَجَم، مَضْجَع...

کله جانی

ل: کانه خاک. [کَلَبْجان (کانی گلی تازه).]

ف: کان خاک، کان. (معدن خاک تازه)

ع: مَعْدُن الثَّرَاب، مَعْدِن.

کله جانی

ل: سدریان، خوله کمران. [شورنی خورشخاڅ رشتن.]

ف: گُلْجان، کُلْجان، شَلَه، شَلْتَه، شَوْلَه، شَنْگَه،

تَبیرَه، زَبَلْگاه.

ع: دَمَنَه، مَزْنَلَه، مَنَهْرَه.

کله ههرا مزاده

ل: گَلامَهک. [خول و قسلی تیکه لار بۆ سواخدان.]

ف: گِل آهک.

ع: لِبَاط، طَبِئَه، عَجَبُ الْکَلَس.

کله خوه رکه

ل: کرم زهری. [کرمی گلی، کرمه سوورکه]

ف: شَکَنَد، رُغار، خُراهِین، خُراتین، خویِتاد، کرم

زمین.

ع: خُراطین، حُمُرُ الْأَرْض.

کله سهر

[ل: گِلْتکی زهره سهری پی دِمشون.]

ف: گِل سِر، گِل سِرشوی، سِرشوی، گِل پارسِی.

ع: غَسَل، طَبِن فِارَسِی.

کله وهرز - کله وهز

کله وهز

ل: گِلْهه رز، تَوْز به رِد. گه نم گویز. [تَوْز به رِد، تَعوْز به رِد]

ف: جَلْبَک، گِل سَنَگ.

ع: أَشْنَه، حَزَاز الصَّخْر، زَهْرُ الْحَجَر، بَهَقُ الْحَجَر.

حَنَاءُ الْقَرِيش.

کَلیم

ل: بهر. [بهه، بهلاس]

ف: کَلیم.

ع: مَرَط، کَسَاء.

کَلیم کوش

ل: یاجوج و ماجوج. [تیره یلک مرۆفی نانا ساین که له

تورناندا ناریان براره.]

ف: کَلیم کوش، گوش بَسْتَر، یاگوگ ماگوگ.

ع: یاجوج ماجوج.

کَلین

ل: هه رگین. [له گل: درست کرار، سواخت]

ف: گلی، کَلین، سَفالین، سَفالی، سَفالی.

ع: خَرْف، فَخَار.

کَلینه

[ل: ده فزی سواخت]

ف: سَکَره، سَکوره، أَسَکَره، زُکَنج، زُکَنَد، کَلینه.

(کاسه ی سَفالی)

ع: زَبْدِيَه، مَحْضَنَه.

کَلینه - کَلین (هه رگینه)

کَهان

ل: گرمائ، گرمه کردن. [گمه کردنی کوتر.]

ف: سِرودن. نالیدن، ناله کردن. (ناله کردن

کیو تر)

ع: سَجَج، سَجِيع، هَدِير، هُتاف، شُجون، نِيّاح.

کَهه

ل: گرمه، ناله. [دمنگی کوتر.]

ف: ناله. (صدای کیو تر)

ع: هَدِير، هُتاف، شُجون.

کَهیتز

ك: میز، زاراو. [میز]

ف: شاش، شاشه، چمین، چامین، کمیز، گمیز،

میزک، میز، میخ، پیشاب، زهراب.

ع: بول.

گمیزدان

ك: میزدان. [ده‌فری میزتیکردن.

ف: شاشدان.

ع: اَصیص.

گمیزگیریان

ك: میزیدن. [میز قعیس بوون.]

ف: شاش‌بند.

ع: ...، رُئوء، سُدُ البُول، حَبَسُ البُول.

گمیزن

ك: میزن. [میزن، کسیتک که میز چرکتی همیده.]

ف: شاشو، میزو.

ع: بُول، سَلَسُ البُول.

گمیز ناخوش

ك: زاراو. [میزی نه‌خوش] که له شوشدا ده‌یمن بز

تاتیگه.]

ف: پروار، پیشیار. [پیشاب بیمار]

ع: قارورة.

گمیزه‌چورتکی

ك: میزه‌چورتکی. [میز چرکتی]

ف: چک میزک.

ع: تَقَطِيرُ البُول.

کندوره ← **کالهک** [رشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

کۆ

ك: گوه. [خپ و گزله‌ر]

ف: گو، گوی، لنبه، گلوله.

ع: كُرَة، اُكُرَة.

وینده ← کیره

کۆ

ك: گزیسته، دزگمه. [چرزه، گزیکه]

ف: تَنَزَه، تَنَدَه، جانه...

ع: غَض، بُرْعَمَة، رَمْعَة...

وینده ← زریاک

کۆ

ك: گپ، گریک، هیز، گور. (له‌گۆ چوون، له‌گۆ بردن)

[مست، وزه]

ف: تـوان، گیر، زور. (بسی حس شدن

بی حس کردن)

ع: حِس، قُوَة، نَامَة.

کوار

ك: به‌چکه‌کر. [بار، کبر]

ف: فَرِه، جوجه‌کپک.

ع: سَلَح، سَلَف، سُلَک.

کوارا

ك: خوش، نوش. نوش‌گیان. [خوش، روان (برامبری

گروگر.)]

ف: گوار، گوارا، گواردن، نوش، نوشین. (ضد

گیرا)

ع: هَنِيء، مَرِيء. نُجِيع، عَسِين، سَائِع.

کوارا

ك: هموار، به‌زیرا. [پسند، بردل، سازگار]

ف: گوارا، پذیرا، پذیرفته، هموار.

ع: مَقْبُول، مَطْبُوع.

کوارابوون

ك: خوش، نوش. [خوش‌بوون، روان‌بوون]

ف: گواراشدن، گوارابوون.

ع: هَنَا، مَنَاءَ، مَنَاءَ.

گوارا کردن

ل: په‌زیرا کردن، هموار کردن. [سازگار کردن]

ف: پذیرفته کردن، هموار کردن، گوارا کردن.

ع: قَبُول، تَحْمُل.

گواره-گوشواره [رشدیه‌کی کرمایه،] [کرماهی است.]

کواسن

[ل: خلتنه و تلتنی و شکومبری ناسن.]

ف: سنی، نَخَجْد، نَخَجْد، داشخال، داشخار،

ریم آهن، چری آهن.

ع: خُبْتُ الحَديد.

کواله^۱

ل: گزنی. [گوتنو، تهلِس (له گیا ده‌چنریت،)]

ف: گواله، گاله، گونی شکیس، بارجامه. (از علف

می‌بافند)

ع: فُود، شَلِيف، غِرَارَة، جُوالِق، جُونِ.

کوان

ل: مدمکه. [جینگگی شیر له لمشی نازدندا.]

ف: پستان. (پستان حیوان)

ع: خَلَف، طَبِی، ضَرَع، ثَدِی.

وینده-مانگا

کواوی

ل: چه‌پن، فین. [پس. زهر.]

ف: گَه‌آلود، ریخن.

ع: مُلُوْث، مُسْتَشْهِل.

کویازی

[ل: یاری کردن به گز.]

ف: گوبازی، گوی بازی.

ع: تَجَاخُف، تَنَاوُش، تَخَاطُف.

کویردن

ل: رشک کردن، له‌روبریدن. [شرم‌زار کردن]

ف: از‌روبردن، شرم‌ساز کردن، شرم‌نده‌ساختن.

ع: اِبْهَات، اِدْهَاش، تَخْجِيل.

کویهن

ل: گزلمز، بلیمه‌ت. [ناژاو، فِرْدَقِ، گاتنه‌جاری]

ف: هنگامه، شورش، آشوب، بِلَنجَک.

ع: ضَوْضَاء، مَخْمَصَة، اُضْحُوْکَة.

کوپ

ل: تملته، کولم، گزنا. [گروپ، رورومت]

ف: گونه، گونا، لُپ، کُپ.

ع: خَذ، صَفَح، وَجَنَة، وَالِد، عَارِض، قَب.

کوپ

ل: له‌رس. [ناربری گروپ.]

ف: کُپ، آکُپ، لُنْبوس. (اندرون گونه)

ع: بَاطِنُ الخَذ.

کویله-کویله**کویله-کویال****کویال**

ل: گزیال، گزیار، گزیاره، ریس. [املی زل و نستور.]

ف: گویال، کویال. (گردن ستبر و گنده)

ع: عُرف... .

وینده-که‌له‌شیر

کویال

ل: گروز، تیزیز. [نامرازی سرنستوری شیر. (گروزی

ناستین.)]

ف: گویال، کویال، تپوز. (گروز آهنین)

ع: عَمُود، مِقْمَعَة، دَبُوس.

کویتر

ل: گویجر، له‌گوبدان. [ادمرکردنی هوای نادم به مشت

که دنگی لیتوه دیت، تورل پینی ده‌لین: زومورته.]]

۱- له ده‌سنورسه‌که‌دا ناوا نووسراوه: گزاله. (ر-ر)

پاغنده، پُندش. (گلوله‌ی پنبه)

ع: ضَرِيبَة، كُنْ، كُبَّة، فِرْصَة، سَبِيخَة.
گورپ

ك: هِيْز، گريك، توانا. [وز، ناصت]

ف: توان، نيرو، توانايی.

ع: بُنِيَّة، قُوَّة، قُدْرَة.
گورپ

ك: خه گز، گز، خه ر. [كه، كپري]

ف: گور، خورگور، خورخر، خردشتی.

ع: فَر، فَرَاء، فَرَا، غَيْر، نَوْص، كَعَسَم، غَيْثَمِي، حِمَارُ
الوحش.

وینه
گورپ

ك: گلکز، قهر، زیارت، آرامگا. [قبر، مرقد]

ف: گور، مفاک، ستودان، اُستودان، دُخمه،
آرامگاه.

ع: ضَرِيع، وَدَع، كَفَر، رَجَم، جَدَث، جَنِين، جَنَن،
مَلَقَد، مَرَقَد، مَضْجَع، مَدَقَن، مَزَار.

گوراز

ك: خورگ. [وراز، گاکول]

ف: گُراز، خوک.

ع: خَنْزِير.

وینه-غوبگ

گوران

ك: رايست، ديهاتی. [ره‌عیست: لادیسی ژیر ده‌لانی

ناغا.]

ف: روستا، روستایی.

ع: رَعِيَّة، رَعَايَا.

گوران-گورپان

گورپان

ك: گوران، گزپین. [نالوگوزکردن]

ف: گوه‌راندن. رَمَسْتَن، رماندن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل، تَغْيِير، تَحْوِيل.
گورپانه‌وه

ك: گزپنه‌وه. [شتبشتدان، نالوگوزکردن]

ف: جاوَریدن، جاوَرکردن، گوه‌راندن، گوه‌ر
کردن، رَمَسْتَن.

ع: تَعْوِيض، تَبْدِيل، مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.
گورپانی

ك: ناراز. ده‌لپسه. [ناهنگ، بسته (به‌ستی گوران،
ده‌لپستی گوران).]

ف: آواز، نوا، سرود، سُرود، چامه. (آواز گوران،
اشعار گوران)

ع: غَنَاء، نَغْمَة، رَنِيم، شِعْر، حُدَاء.
گورپانیچ

ك: ناراز، خوین، ناراز، خوان. [گورپانیچ]

ف: آوازخوان، خُندیاگر، سرودگر. چامه‌خوان.

ع: مُغْنِي، نَقُوم، رَنُوم، مُثَرِّم، مُطَرِّب، مُطَرِّب،
حادي.

گورپوز

ك: زرنگ. به‌دکار. [چالاک، خرابه‌کار]

ف: گُربُز، چُست، چابُک، چالاک، زرنگ. بدکار.

ع: جَلَد، سَرِيع، جَرِيب، فَاجِر.

گورپوزه

ك: زرنگی. [لینه‌ترویی، چالاکي]

ف: گُربُزه، چابُکی، چالاکي، زرنگی.

ع: كَفَايَة، جَلَادَة، عُرْضَة، جَرِيبَة.

گورپه

ك: نیره‌کتک. [له‌کوردیدا به‌پشیلای نیر ده‌لین: «گورپه»

و به‌پشیلای می‌ده‌لین: کتک.].

ف: گُربِه. (گُربِه‌ی نر را در کردی «گورپه» گویند

و ماده را «کتله» خوانند.

ع: ضَيُون، خَنْطَل، قَطّ.

گورپ

ل: کز، کزکوله. مات. [کزوله (سر خسته سر نرؤن).]

ف: کز، گُرَنج، چُنْباتمه. (سر به زانو گذاشتن)

ع: اُرُون، جُتُوم، قُبُوع، اِنْقِباع، قَرَصَعَة، اِقْرِنصاع.

اِنْتات، اَلْفاف.

وِنَه

گورج

ل: کرژ، فرز، بزیز، قزچاخ، قومراخ، خدیرا، ترن، تیز،

چابک، زرنک. [چالاک، بزورک]

ف: چُسْت، چابک، تجا، دُرَن، چالاک، کَرَمَند،

کَرَمَند، شتابان، شتابکار، زُرَنگ، وُشکرده، تند،

تیز، وُشکول، وُسکرده.

ع: جَلَد، جَلید، سَرِیع، نَکِظ، حَدید، مُحْتَدّ، سَعُور،

عَجُول، شَدید، قَعَطَل، مِثَل.

گورج

ل: کوتا. (بار گورج، زیددی شِرْپ) [کول، هه لکراو]

ف: کوتاه.

ع: قَصیر، مُحْتَصِر.

گورج وِن

ل: زرو وِن. کورت وِن. تیز وِن. [زمان پاروی. خیرا

تسه کردن]

ف: تیز گفتن.

ع: فَصاحَة، طَلاقَة.

گورجوکولی

ل: گورج، کرژ، تونوتیز... [فرز، چالاک، بزورک]

ف: چابک، چالاک، وُشکول، وُشکرده، واشکرده،

شتابان.

ع: جَلَد، جَلید، سَرِیع، نَکِظ، سَعُور...

گورجوکولی

ل: گورجی، کرژی، تونوتیز. [چالاک، فرزی]

ف: چُسْتی، چابکی، چالاک، وُشکرده،

وُشکرده، واشکرده، وُشکولی، تندو تیزی...

ع: نَکِظ، سُرْعَة، سَرَاعَة، جُلُودَة، حِدَة، شِدَة...

گورجهوویون

ل: ناماده بوون، قومراخ بوون، کوتاره بوون. [گورج بوونره.

کول بوون]

ف: آماده شدن، چابک شدن، وُشکر دیدن،

وُشکولیدن. کوتاه شدن.

ع: تَجَلَد، تَهَيُّو. قُصُور، اِختِصار.

گورجی

ل: کرژی، تیز، زرنکی، چابکی. [چالاک، فرزی]

ف: چُسْتی، چابکی، چالاک، تندی، وُشکرده....

ع: سُرْعَة، سَرَاعَة، نَکِظ، حِدَة، شِدَة، جُلُودَة...

گورچک

ل: وُلک. [گورچله]

ف: قُلوه، قُلْیه، حِرْده.

ع: کُلْیه.

گورچویلِه - گورچک [اوشیده کی کرامیه.] [کرامچی است.]

گورخانه

ل: زَد، زِدْخانه. [قبرستان، زیاده تهلان]

ف: گورخانه، گورستان.

ع: مَقَابِر، اُجْداث.

گورد

[ل: داری نارم پاستی ترن...]

ف: گُرد. (چوب کمر تون)

ع: نُول، مَنُول.

وِنَه (۲)

گورد

ل: کۆز. (گورده خوروی گورگه.) [نوروی به پشت

ده گورترتسوه.]

ف: کوله.

ع: حطء، اباله.

گورده

ل: گورده، کۆز. [نوروی به پشت ده گورترتسوه.]

ف: گورده، گول، کوله.

ع: اباله.

گورز

ل: تۆز. [گوزال]

ف: گورز، لخت، چشان، پشان، سرباش، سړکوب.

ع: غمود، دَبوس، جُرز.

گورز

[ل: گورزی پارچیمی. (گورزی تایبستی یاری «گورزان».)]

ف: تُرنا. (گورزی که برای بازی «گورزان»

می سازند.)

ع: مِخراق.

گورز ناسنین

ل: تۆز. [گوزال]

ف: گوپال، کوپال.

ع: غمود، جُرز.

گورزان

[یاری گورزین.]

ف: خرسک، خرسک بازی، تُرنا بازی، کاکاوو.

ع: خَجُورَة، مُماشَعَة، مُماشَعَة، مُماشَعَة (مُماشَعَة

المائده)

گورزان سوار

[ل: جوره گورزینیکه.]

ف: مزاد.

ع: تدمیح.

گورزه ژیر بهری

[ل: جۆزیکه له یاری «گورزان».]

ف: تُرنا بازی، خرسک زیر جلی.

ع: خَجُورَة.

گورگه نکه

ل: که متار، قه متار. [کمیتار]

ف: گورکن، کفتار.

ع: ضنَع، خَزَعَل، خَفُوف، هُئیر، عیشوم.

وئنه-کمستار

گورگه نکه

ل: که فندز. [کفندز: کمیتک که گور هملده داتسوه بز کفن

دزین. (خوازیه.)]

ف: کَفَن نَزَد. (استعاره است.)

ع: نَباش.

گورگ

ل: ورگ. [گیاندارتکی دپنده یه. («ورگ» وشه یه کی

هیرامیه.)]

ف: گُرک، اویس. («ورگ» اورامی است.)

ع: ذَنب، سَلَق، طَبَس، سَبَد، سَید، سَیدانه، اوس،

هَیل، سَعَسَع، شَیْذَمان، اَطْلَس، سِرْجان، سِرْحال،

نُواله.

وئنه

گورگ داویده

[ل: کارامه، خارن نزمورن]

ف: گرگ دام دیده، گرگ بالان دیده.

ع: خَییر، بَصیر، مُجَرَّب، واقِف.

گورگوقلو

ل: بَرَفِیز بَرَفِیز. [تالانوبرز]

ف: بچاپ بچاپ، چاپیدن، قاپیدن.

ع: نُهَب، غارَة.

گورگومیش

ل: ... گوردگه لا، دهمدما. [تاریکریون، کازیره (وروناکي]

پیش یا پاش مدایانگدان. [

ف: گرگ ومیش. دُم گرگ.

ع: صُبُح صادق. صُبُح کاذب.

کورگه

ل: دِورگه، دارباز، چاچوله باز. [گرباز، تله کچی]

ف: گُورگه، دُرگه، داوباز.

ع: دَسَّاس، مَکَّار، مُحِیل، مُتَقَلِّب.

کورگه—کورگه لُوق

کورگه پشت

ل: کُوزَن. [پشت درپریو.]

ف: خَرِپِشت، ماهی پشت.

ع: مُحَدَّب، مُسْتَم.

کورگه شهوی—وه رگه شهوی

کورگه لُوق

ل: گورگه، دزمانه، لُزَه. [گورگه لُزَه، نیوه غار]

ف: گرگ دو، لُکَلُک، پویه.

ع: مَرَوَّة، وَنَوَّة، عَسَلان.

کورگه میش

[ل: گورگ له پیمشی مِرِدا (به روایت باشی درون

خراب.)]

ف: خوشرو و بددل.

ع: ظاهِرُ الصَّلَاح. مُنَافِق.

کورگه

ل: لیش، نامخته، سخت. [رام، هُزَگ]

ف: گروه، گرویده، تاراس، رام، دلپسته، آموخته،

آمخته.

ع: مالوف، رُؤوم، اَنَف، مُسْتَأْنِس.

کورگه

ل: تیغ، تَنگه زه، خِیَل. [بنه ماله، هُوز، تایغه]

ف: گُروه، گُروهه، گروزه، تیر، مردم.

ع: لِرَقَّة، رَهط، بَطْن، فِئَة، حَيّ، حِیل، قَبِيلَة، عَشِيرَة،

قَوْم، شَعِب، فَخْذ، طَائِفَة، عِمَارَة، زُمَرَة، مَلَة.

کوروا

[ل: گزروی]

ف: گوراب، گورب.

ع: کُنْسَة، قَنَشِيْنَة، مِسْمَا، جُورَب، جُورَاب.

کوروابازی

[ر: پشکیلان: یاربه که.]

ف: گوراب بازی، کچه بازی.

ع: اُنْبُوْثَة، فِئَال.

کورواباف

ل: گزرواچن. [گزروی چن]

ف: گوراب باف، جوراب باف.

ع: طَمَاق.

کورواچن

[ل: گزروی چنه (بالتدیه که.)]

ف: گورب باف. (مرغی است.)

ع: وَصْفَة.

کورواچن—کورواباف

کوروان

ل: زَیْتِران. [زیتان، گزروان]

ف: گوربان.

ع: خادِم، سادِن.

کورویوون

ل: لینی یون، رام یون، نامخته یون. [دسم یون،

هوزگ یون]

ف: گرویده شدن، دلپسته شدن، تاراسیدن، رام

شدن، آموخته شدن.

ع: اُلْفَة، تَأْنِس.

گوریتس — گوریتس

گوره

لک: به رانبر. (به گوره) [گور (به گور، به پیتی)]

ف: برابر. (بر طبق)

ع: طبق.

گوره

لک: هاشه، هوشه، شانه، شاتوشورت. هه رشه، گوره شه.

[فریشال، داخوین، ترساندن به شه.]

ف: شاخشانه. لاف، خودنمایی. ترساندن.

ع: تلاخ، تعاضم، تظاهر. وعید. تهدید.

گوره هور

لک: سنگسار، سنگباران. [بهر باران]

ف: سنگسار، سنگباران.

ع: رجم.

گوره شه

لک: هه رشه، گوره. [ترساندن به شه.]

ف: شاخشانه، ترساندن.

ع: ابعاد، تهدید، ترعیب، شخوف. وعید، تهدد.

گوره که — گورته که

گورته گور

لک: به لپهل، زوزو، هه یته یته. [خیرا خیرل]

ف: گرگر، گورگور، زودزود.

ع: سرعه، عجله. سریعاً.

گورپان

لک: جزریان. [گزان، نالو گزیرین]

ف: زمش، رمیدن، جزیدن، گوزریدن، جاوژیدن.

ع: تبدل، تغیر، تحول، تعرض.

گورچه

[لک: نارمزی برده چن کرا یا چنگی سرورو له گزردا]

[نه لعد.]

ف: گورچه، گورچه، گریچ، گریچ. (مجرای آب

که سنگچین کرده باشند یا جای مرده در گور)

ع: مجری. لعد.

گوریز

لک: راکردن. [هه لائن، تیتماندن]

ف: گریز، گریخ، گریخ، گریف.

ع: فرار.

گوریزان

لک: تارائن، تهر کردن. [راوانان، تاراندن]

ف: گریزاندن.

ع: دفع، طرد.

گوریزدان

لک: لادان، که نارگرتن. [دور دیریزوون، دور کمرتهه]

ف: گریختن، گریفتن، گریفتن.

ع: فرار. احتراز. اجتناب.

گوریزکا

[لک: چنگی هه لائن، برای دیریزوون.]

ف: گریزگاه.

ع: مفر، مهرب، مناص، مجال.

گوریتس

لک: گوریتس، وریتس. [گوریتس (تغای له مرو رستراو)]

ف: ورس، ورسن، اوریتس، وریسن، گزیش، چاتو،

ریسمان. [ریسمانی که از مو می‌بافتند.]

ع: رسن، شطن، حبل، رشاء، رباط، ضمیر، سبب،

اندری.

گوریتس دیله کانی

[لک: تغای دیله کانی.]

ف: اورک، بادپیچ، بازپیچ.

ع: نوذاة.

وینه — دیله کانی

گوریس ره‌شویازگ

[ل: تنافى رمش ر سبی.]

ف: ریسمان سیاه و سفید.

ع: ازغَب، حَبَل ازغَب.

گوریس کیشکی

ل: کیشه، که‌شماک‌ش. [ناکزی. همرها: راکیشانی

گوریس له همر در سمره.]

ف: کُشاکش، کُشمکَش.

ع: ثَمَاد. ثَنَارُع. ثَرْدُد. ثَرافُع. رَحْمَة.

گورین

ل: گورائِن. [نالوگور کردن]

ف: رَمَسْتِن، رَمَسِیدِن، رَمَسانَدِن، جَزانَدِن،

گوهرانَدان، جاوَرانَدِن.

ع: تَبْدیل، ثَمویض، ثَغیغی، ثَحویل.

گورینهوه

ل: نابوگور. [نالوگور، شتبه‌شدان]

ف: دَگَش، گَه‌ولی، رَمَسْتِن، گوهرکردن،

جاوَزکردن.

ع: مُعَاوَضَة، مُبَادَلَة.

گوزار

[ل: پاشگر، به مانای دانه ر جیبجیکر. (داریشتی بکره

ر به تنیا به‌کار ناهینریت.)]

ف: گُذار، گُزار، گُزارنده. گُزاراننده. (صیفه‌ی

فاعل است تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: واضع، مُمضی.

گوزار-بکار

گوزارشت

[ل: راپزرت، خبهردان، لیکدانره.]

ف: گزارش، گزاره.

ع: اِبلاغ، اِعلام، تَعبیر.

گوزارشت

[ل: بَسهرات، راپزرت]

ف: گُذارش.

ع: جَرِیان، مَاجَرِی.

گوزارشتدان

[ل: راپزرتدان، خبهردان]

ف: گُذارش‌دادن.

ع: عَرَضُ الجَرِیان، اِبلاغُ الجَرِیان.

گوزاره

ل: چِه‌مَلک، مَنا. [واتا]

ف: آرش، چَم.

ع: مَعْنی، مَفاَد، فَحوی.

گوزان

ل: جِبِه‌جِن‌کردن، جِبِه‌به‌جِبِه‌گه‌کردن، گُزارانوه.

[گوزانوه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، ثَحویل، ثَحریک.

گوزانن

ل: پارازتن. لِنَدان. (همرکه نه‌یگوزی خوا بیگوزی. دمی

لن‌گوزاره.) [پاراستن، به تنگه‌ه هاتن. کوتان]

ف: پَره‌ییزانَدان، زدن.

ع: رَعایَة، مُراعَة، وَقایَة، صِبایَة، حِفْظ، ضَرَب.

گوزانموه

ل: گُزارنده، جِبِه‌به‌جِبِه‌گه‌کردن. [گُززانوه، گواستنوه]

ف: جابجا کردن.

ع: نَقْل، ثَحویل، ثَحریک.

گوزانموه-گوزانموه

گوزاوله

ل: هَدَلَزَین. [بلزی سر پیست.]

ف: تاول، دُزک، شوغ، شوغه، خجوله.

ع: نَطَط، کَنب، جَنَر.

گوزن-گوزنموه

کوزنمهوه - کوزاننمهوه

کوزروان

ل: گارمزان. [گیاهه که بو درمان دشیت].

ف: انوها، فُریر، گاوزبان.

ع: حِمَم، لِسَانُ الثَّوَر.

کوزره

ل: ده‌ری نار له سوات. [

ف: کوزه، سبو، دولا، کلیره.

ع: حُب، جَرَّة، خایبة، کُوز.

کوزهر

ل: قیسری (راستبازاری سرگیار). [

ف: گُذر، گُزَر. (راسته بازار که سرش پوشیده

باشد).

ع: سُوَق.

کوزهر

ل: گوزرگا، گوزار، بگار، رَگه. [رَبَاز، بوار]

ف: گدار، گُذر، گُذار، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجَری، طَرِيق.

کوزهر

ل: روین. [تَنبیرین، رَشتن]

ف: گُذر، گُذشتن، رَفتن.

ع: عُبُور.

کوزهران

ل: زی، بژیو، زینگی، رازی. [زبان برونه‌هرون، رازی،

مایبی زبان.]

ف: گُذران، زندگی، زندگانی، زیست، روزی.

ع: عِيشَة، مَعِيشَة، مَعاش، نَفَقَة.

کوزهران

ل: بژیو. [مایبی زبان.]

ف: گُذران، توریتیز، هزینه.

ع: مَوْنَة، مَوْنَة، مَعاش، نَفَقَة. قوت.

کوزهران‌دان

ل: ژبان. [بخیتر کردن، بژیویدن]

ف: زیستادن، گذران‌دادن.

ع: اَعاشَة، اِنفاق.

کوزهران‌کردن

ل: ژبان، زینگی کردن. [ژبان رابواردن]

ف: زیستن، زندگی کردن، زندگانی کردن.

ع: عِيشَة، تَمِيش.

کوزهران

ل: بگاردن، بگاران. [تَنبیراندن]

ف: گذراندن. رواکردن، روان‌ساختن.

ع: اِمْرار، اِمضاء.

کوزهرگا

ل: گوزار، بگار، رَگه. [رَبَاز، بوار]

ف: گدار، گُذرگاه، راه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجَری، طَرِيق.

کوزهرگا

ل: بگار. [دبوار، رَباز]

ف: گُدار، گُذرگاه.

ع: مَعْبَر، مَدَب، مَجَری.

کوزه‌شت

ل: بگردن، به‌خش. [بورین]

ف: گُذشت، آمُزش، بَخشایش.

ع: عَفو، صَفح، سَمَح.

کوزه‌شت‌کردن

ل: بگردن، نامه‌زین، به‌خشین. [لنبردن، چارپُشی کردن]

ف: گُذشتن، گُذشت‌کردن، بَخشیدن، نرسه،

نُرسه، نُرشته، نُرپه، نامود.

ع: عَفو، صَفح، سَمَح، اَمان، غُفران.

گوزه شتن

ل: بگردن، دایگره، رانگردن. [رابرودن، رابره،

تیپیرین]

ف: گذشتن، روشن.

ع: عُبُور، مَشِي، مَضَى، انْقِضَاء.

گوزه شتن

ل: بدرمه که بتن، جله و که بتن. [پیشکوتن، تیپیرین]

ف: گذشتن، پیش افتادن، جلو افتادن.

ع: سَبَقَة، تَلَدُم، تَجَاوَز.

گوزه شته

ل: بگردگ. [رابرود، تیپیر]

ف: گذشته.

ع: ماضی، سالف، عابر، غابر.

گوزه له

ل: ناخوردی. [گوزل، گزهی بهوردی ناخواردنره.]

ف: کوزه، آب خوری، جرغاتو.

ع: مِشْرِیَّة، مَعَارَة.

وینله - ناخوردی

گوزه لهی پوول

ل: قرلهک. [گوزه یلک که پری ده کم له پاره و له ژیر

خاکدا ویشارنره.]

ف: غوله، غولک، غُلک، غُلهدان. (کوزه ای که از

پول پر کرده دفن کنند.)

ع: مَخَضَة، دَفِیْنَة.

گوزه ههنگ

ل: که نور. [پلور، خدایف]

ف: کندو، کوزه ی ژتبور.

ع: خَلِیْفَة، غَنِیْنَة، شَوْرَة، مَشَوْرَة.

گوزه یانهوه

ل: جینگه به جینگه برون. [گواستنره، جینگه گزین]

ف: جابجا شدن.

ع: اِنْتِقَال.

گوزله بده

ل: هه لژی نیایک، بهر گزیده. [هه لژی تره رار.]

ف: گزیده، بَر گزیده.

ع: نُخْبَة، مُنْتَخَب، مُصْطَفَى ....

گوزله یهوه

ل: گزانهره. گزتنهره، لیدان. [جینگه گزین، گواستنره.

کوتان]

ف: جابجا شدن. جابجا کردن، کوچ کردن، زدن.

ع: اِنْتِقَال، نَقْل، ضَرْب.

گوزله گیره

ل: گوشگی. [سرین]

ف: گوشگیره، گوشگیر، نازبالش، بالشک، بالش.

ع: مِصْدَقَة، مِخْذَة، مِشْرَة، مِرْفَقَة، مُرْقَة، حُسْبَانَة،

وَسَادَة.

وینله - بیان

گوزله نو

ل: دهره گزتنه. [سریشی گزته و شتی له چمشنه.]

ف: نُهْدیان.

ع: هِیْمَة.

وینله - بره گزتنه

گوساخ

ل: بی پیرو، نهرس. [گوستاخ، گوی ندر]

ف: گُستاخ، اُستاخ، بُستاخ، بیستاخ، پُرو،

بی پروا، بادستر، نترس.

ع: بُزَاع، مَاجِن، جَرِی، جَسور.

گوساخی

ل: بی پیروایی، نهرسی. [گوستاخی، چارنهرسی]

ف: گُستاخ، اوستاخ، بُستاخ، بیستاخ،

بادستری، پرروی، بی پروایی.

ع: بَزَاة، مَجَانة، جُرَاة، جَرَاة، جَسَاة.

کوشاد

ل: بَرَاق، نَارَان، وَاَل، دَلَب، بَلَار. [هررا، دهل، نهرنول]

ف: گُشَاد، گُشَاد، فَرَاخ.

ع: وَسِيع، وَاسِع، فَسِيع، فَرِيع، رَحِيب، وَعِيب،
فَاضِي، فَارِغ، سَايِغ، مَنجُوب، رَحْرَاح، فَيَحَاء، أَلِيح.

کوشاده و برون

ل: نَاوَانده و برون، گمر و برون، وَاَله و برون ... [هررا و برون،

روینده]

ف: گُشَادشدن، فَرَاخشدن.

ع: تَفْسُح، تَوَسُّع، اِتِّسَاع، اِنْفِصَاح، اِفْضَاء ...

کوشادی

ل: نَاوَانی، وَاَلی ... [هررای، دهلی، نهرنولی]

ف: گُشَاددی، گُشَادگی، فَرَاخی، فَرَاخا، فَرَاخنا،
فَرَاخا.

ع: وَسِعة، سِعة، فَسِحة، رُحبة، رَحَابَة، لَیج، فضاء ...

کوشانفت

ل: نَاوَانی، کوشادی. [فرآوانی، پانریزی]

ف: گُشایش، فَرَاخی، فَرَاخنا.

ع: سِعة، تَوَسُّع، تَوَسِعة، فَسِحة، بَسِعة، رُحبة ...

کوش بهرنلواز

ل: گوی قولاخ. [گوی لاسر هست.]

ف: گوش بر آواز، گوش بر دَر، گوش به دَر.

ع: مُتَرَصِّد، مُطِيع.

کوش بهرنلواز

ل: نَدَندها. [بیسر]

ف: گوش آوا، شنوا.

ع: سَمِيع، فَهِيم.

کوشپاق

ل: گُشَقَاب. [دوری]

ف: بُشَقَاب.

ع: مُنْحِيقة، مُنْحَقَة، مُنَحْن، مُنْحِيئة.

کُشت

[ل: نریمی نیران نیتسان و پیست یا نیران ناول و پیست.

(گُشتی مرژد یا گُشتی میوه.)]

ف: گوشت، خُوا. (گوشت بدن یا گوشت هواکه)

ع: نَحْم.

کُشت بیتج دیان

ل: هارو، پورل. [گُشتی دوری ددان.]

ف: آرِه، گوشت بُن دندان.

ع: لُتَة، مَوِیم، عُمَر، عُمَر، حَمَل.

کُشتپاره

ل: کُوتِه گوشت. [لغیلا گوشت.]

ف: گوشت پاره. (لختی گوشت)

ع: هَبَرَة.

کُشتپاره

ل: چله لده، کُوتِه گوشت. [بیتجوری خزنه گرتور که لبار

ده پیت.]

ف: افگانه، آفگانه، آبگانه، گوشت پاره. (بچه ی

نارسیده که سقط شود.)

ع: شَدَخ، زَلِیق، مُضَفَة.

کُشتتال

ل: بدخو. [خوینتان، رزاقورس]

ف: بَدخو، بَدأخَم، بَدگِل، بَدسِرشت.

ع: قَاطِب، بَاسِر.

کُشت ترنج

ل: بَالَنگ. [گُشتی میوه ترنج.]

ف: آبست، آبست، بَالَنگ، پیسه ترنج، گوشت

ترنج.

ع: لَحْمُ الْأَتْرُج، شَحْمُ الْأَتْرُج.

گوشته‌خورد

[ل: گوشتخورد، درند.]

ف: گوشت‌خوار.

ع: جَارِحَة، ضَارِیَة.

گوشتن

ل: چاخ، قه‌لەر، غیپشته. [خرین، خشین، نستوری

پرگوشت.]

ف: فَرَبه، کبد، کَبِدَا، کروت، بَشِیون، بَشِیون،

گَنده، تَنومند، تَنه‌مند.

ع: لَحِیم، سَمِین، شَنُون، مَقِید، ضَخِیم، اَهَبَر.

گوشت و شکم‌گیریک

ل: قاق. [گوشتی و شکم‌کراو.]

ف: کاک، فَرِیس، فَرِیش، فَرِیز، بهارخوش،

گوشت خَشْکیده.

ع: قَدِید، وَشِیق، قَصِید، عَفِیر، اِرَة.

گوشتمزوین

ل: خالک پالک. [زوی نرمان و بی‌نبرد.]

ف: رُس، رُسْت، خاک.

ع: سَهَل، ثَراب.

گوشت‌گیره

[ل: زیکه‌گلیکه له لشی مندان دردیت و نیشانی

قهلورونه.]

ف: جوششی است در بدن بچه پیدا می‌شود،

نشانه‌ی چاغ شدن است.

ع: ...

گوشت‌نوووری

ل: دِزِه. [دیزی پِشت‌ایتنان که دمرتته تنوورمه.]

ف: خُمچه، خُمَره، خُمبره.

ع: بُرمَة، خُرس، اَنَبِن.

گوشته‌نووری

ل: دمرنوخورن، مه‌لک‌نی. [دمرزنمه‌کی قورله که بامر

تنووردا قورونی ده‌کنمه.]

ف: تَغارچه، تَغار، درنگون.

ع: جَفَنَة.

وَنَه—مَلْکَرَه

گوشته‌وزوون

ل: په‌ترز، گوشت تازه. [گوشت‌مزونه (که له کاتی

چاکورنومدا لمر برین پیدا ده‌یت.)]

ف: گوشت تازه. (که زخم هنگام بهبودی پیدا

می‌کند.)

ع: قِرْفَة، جُلْبَة، قِش.

گوشت‌باب

ل: گوشت‌پاق. [دمری.]

ف: بُشْقَاب.

ع: مَحِیْنَة، مَحِیْفَة.

گوشتگیره

ل: گوزگیر. [سرین.]

ف: گوش‌گیر، نازبالش.

ع: مِرْفَقَة، مُرْمَقَة، مِیْثَرَة، مِخْدَة، مِصْدَقَة، حُصْبَانَة.

گوشتواره

[ل: گواره.]

ف: گوشواره، داجک، آویزه.

ع: قُرْط، خِرْص، شَنْف، سَنْس، رَعْنَة، حَجَّه، خَلْدَة،

نُطْفَة، حادور.

وَنَه—نَوِیز

گوشتواره

ل: جِرْز. [قورزن، گوشه (زاراری بناییه).]

ف: جِرْز، گوشواره. (اصطلاح بنایی است.)

ع: زَاوِیَة.

گوشه

ل: کونج، کونجول، سورج، کونجول. [قوزین (قوزنی ساز،

سورچی پارچه، تیلی چار.]

ف: گوشه، گوش، کُنج، خُنْج، طَرَف. (گوشه‌ی

خانه، گوشه‌ی پارچه، گوشه‌ی چشم)

ع: زاویه. خُصم. عَذَب. طَرَف. طَرَف.

کُوشه

ل: سورج، کونجول. [قوزین، حشارگه]

ف: گوشه، گوشانه، پیغوله، پیغله، کُلبه،

کَمینگاه.

ع: مَكَمَن.

کُوشه

ل: ناشیت، درکه، هینا. [نامازه، نیدیزم]

ف: گوشه، کوس، پَرخیده.

ع: رَمَن، اشارة، کِنایه، اِیماء.

کُوشه به کُوشه

ل: ترنج، ترغی. [لبزینیه]

ف: گوشه به گوشه، تَرَنجی.

ع: مُعین، لَوَزی.

وینه

کُوشه به لَو

[ل: بادامه، نالور، جورتنالور (دورگری بادامناسایه

لسالولای تورگدا.)]

ف: اَرَم، اَرَمَان، گوشک، گوشگان. (دو گره شبیه

بادام در دو طرف ابتدای گلو واقع‌اند.)

ع: لَوَزَتین، غُندُبَتین، قُردوچه.

کُوشه به لَو کفنت

[ل: نیشیک که له تارسانی «بادامه» به پمیدا دمیّت.]

ف: گوشک درد، گردن درد.

ع: لَبَن.

کُوشه کیر

ل: که ناره گی. [دورپیرز، دورخه لک]

ف: زبین، ساسان، کُهَبُد، سیامک، گوشه گیر،

کناره گیر.

ع: تَارک، زَاهِد، مُنْزَوِي.

کُوشه‌ی چاو

ل: کنگ چار. [تیلی چار]

ف: پَیغَله، پیغوله، گوشه‌ی چشم، کنج چشم.

ع: طَرَف، غَرَب، لِحَاظ، مُوق، مُوق، مَاق.

کُوشه‌ی دهم

ل: لای دهم، له غاره. [لغاره، سورچی دهم]

ف: زَفَر، کُنْج دهن.

ع: شِدْق.

کُوشی

[ل: نمر نامرازی به گویره دهریت. (وله: دنگوبوری

تدلفورن.)]

ف: گوشی. (گوشی تلفن مثلاً.)

ع: سَمَاعَة.

کُوک

[ل: سرته‌ای جیلورنسوی ییچره هینگ له

پلورده کیان.)]

ف: آغاز جدا شدن بچه‌های زنبور از لانه.

ع: طَرَد.

کُوک، کُوشیه

کُوشه

ل: هه لورچه، گُزگجه سلتانی. [جزره هه لورچه که.]

ف: گُوجه، اَلنج، آلو، آلوگرده، شاه آلو، آلوی

سفید، آلو سُلطانی.

ع: اُجَاهَن، اَبَرک، اُجَاهَن اَبیض، شاهلو.

کُوزگرد

[ل: کازایه کی بناربانگه.]

ف: گوگرد، ایرون.

ع: کبریت.

کوتکره

ل: شخارته، کروت. [شکارته]

ف: گندک، گندش، گوگرد.

ع: بُخَ، شخاطه، کبریت.

کول

ل: پیس. [خزره لیکرتور. همره ها: بدلهک]

ف: پیس، پیست.

ع: مَجْزوم، مَبْروص.

کول

ل: نارگیر، چالار. [چالی بچورکی پر له ناور. گولاری

بچورک، واک: گولی باخ.]

ف: گول، آبگیر، تالاب. (آبگیر کوچک مانند

گول های باغ)

ع: رَکِیب، ثَم، خُذَة، اُخْدود، مَسْکَبَة، مِقْرَا.

کولله

ل: گولروله، گولوله. [برک، تیر]

ف: گوله، گلوله، غلوله، گُروهه، قُروهه.

ع: کَلَة، جَلَهَق، جَلَامَق، بُدُق، بُدَقَة، رِصَاصَة.

کولله ریس

ل: رزه، سهرس. [لور سردایسی که گوللی هاریژاری

ده گاتی.]

ف: گُلوله رَس، تیر رَس.

ع: غُلوة، مُسَبُّ بُدَقَة.

کوللوهه-کولله

کولله کول

ل: یاریار، خاره خار. [هتواش هتواش، نارام نارام]

ف: لَنگان لَنگان، یواش یواش، آهسته آهسته.

ع: دَلُوف، رُعاس. دَالِفا، رَاعِیا، مُرْتَعِسا، مُقَرَّعِسا.

کوللی کموان بیتک

ل: بیتک، زواله، گلیره، گولهی همرگین. [لوروی به

دارلاستیک دهبهارژن.]

ف: زاغوی، زالوی، غالوی، غابوی، زواه، زواله.

(گلولهی کمان گروهه)

ع: قَضَة، خُذَقَة، حَصَبَة، بُدَقَة.

کوللی ویل

[ل: گوللیدک که بی نامانج تفتنراوه.]

ف: گلولهی ویل.

ع: عائر، غریب.

کوللی همرگین-کوللی کموان بیتک

کولسی

ل: پیسی، خوره. [نمزشی خزره. همره ها: بدلهکی]

ف: پیسی، پیستی، میستی، لوری، خوره.

ع: جُذام، برص.

کول

ل: ول. [خرونچی پشکورتور.]

ف: کل، چچک.

ع: وُد، ففر.

ویلنه

کول

ل: فریو. [خاب، نینل]

ف: گُل، گول، فریب.

ع: خُدَعَة، خدیغَة.

کول

ل: کم، چکی، ریزه، نهخت. (گولنی تهماکز، گولنی هدنی)

[توز، نهختان]

ف: کم.

ع: قلیل، نَز، نَبَذ.

کول

ل: شوله. [کَی (کَی چرا).]

ف: گُل، شوله. (شعله‌ی چراغ)

ع: شَعْنَه.

گول

ل: ناشکرا. [دیار گول له پشکیلاکدا که یه کم چار

«پشکیل» که دهریبتیت.]

ف: گول، آشکار. (گل جوراب بازی که اول بار

«پشکیل» را دوبیارد.)

ع: بَوَح، سُبْقَه، فَتَح.

گول

ل: گسرج. [چالاک «گورجوگول» به یه کسره به کار

دهرین.]

ف: چاپک، چالاک، زرنک. «گورجوگول» با هم

استعمال می‌شوند.)

ع: جَلَد، سَرِیع ...

گولاه

ل: هه لاله، چاره‌دلیله. [میتلاه]

ف: لاله، آلاه، آلاه، شَکَر.

ع: شَقَانِق.

وینه «هده‌دینه

گولاه‌سوره

[ل: گولاه‌ی گوره.]

ف: لاله‌ی نعمان. (لاله‌ی درشت)

ع: شَقَانِقُ النُّعْمَان.

گولان

ل: گولنگول. [کزی «گول».]

ف: گلان، گله‌ها. (جمع گل است.)

ع: أَوْرَاد.

گولتو

[ل: نارقه‌ی گول.]

ف: گلاب. (عرق گل)

ع: مَاورِد، ماءُ الوَرْد، جَلَاب.

گولاباش

[ل: ده‌ری گولارتینکردن.]

ف: گلاب‌باش.

ع: قَمَقَم.

وینه

گولتوه‌نوون

[ل: گولتیک که به تالزیر و تالزیر لسه پارچی

ده‌دین.]

ف: گلابتون.

ع: رُخُوف، کلابشن.

گولاهار

ل: ناهار. [گولتیک بناربانگه، کم‌پیره و پیره‌ی

هم‌پرنگه.]

ف: گل آهار، آهار. (گلی است معروف کم‌پیر و

پُرپیر، از همه رنگ.)

ع: أَهَار.

گول نه‌طه‌سی

ل: نه‌طه‌سی. [گولتیک بناربانگه.]

ف: گُل أَطْلَسِی، أَطْلَسِی. (گل معروف است.)

ع: أَطْلَسِی.

گولبادام «جقه

گولبانگ

ل: بانگ، هه لاله. [جای، بانگراز]

ف: گُل بانگ، گُل بام، بانگ.

ع: نِدَاء، أَذَان. صیاح.

گول به رسم

[ل: گولسر، گولتُر]

ف: گُل زنانه.

ع: بَقَرَس.

گولپر

ل: سمران، ههنگوان. [گیاهه که]

ف: گُلپر.

ع: آنجدان.

وینه-سزلان

گول چلوینشه

[ل: بادیورنه، بابورنه]

ف: بابونه، کوبل، ریل، کافوری، گاوچشم.

ع: حَبَقْ، غَاغ، قَرَاص، حَبَقُ الْبَقَر، بابوئج. (قُحوان،

أَقْهوان)

وینه

گول چرا کون

[ل: قرتاننی سورتوی پلیمتی چرا.]

ف: گل چراغ گرفتن.

ع: قَصُّ أَنْفِ السَّرَاج، قَرَطُ ذِبَابَةِ السَّرَاج.

گولچن

ل: ههلیژین، ههلیژان. [ههلیژاردنی شتی ههه، باش.]

ف: گلچین، برچیدن، برگزیدن، به چیدن، به

گزیدن.

ع: اِیْثَار، اِنْقَاء، اِصْطِفَاء، اِخْتِیار، اِنتِخاب.

گول خواردن

ل: خله تیان، فریو خواردن. [خلتان، دسیران]

ف: گول خوردن، فریب خوردن.

ع: اِنْخِدَاع، اِنْخِتَال....

گول ههه

[ل: غونجی گیای خهه.]

ف: شکوفه ی خهه.

ع: هَاغِیَّة، فَعْرُ الْحَمَاء.

گولندان

ل: که له له. [دهلری گول تیختن.]

ف: گُلندان، کَنک.

ع: اَصِیص، قَصْرِي.

وینه

گولندان

ل: گسێردان. [دهلری میز تیگردن.]

ف: شاشدان، گُلدان.

ع: اَصِیص، مَبوَنَة.

گولندان

ل: خله تاش، فریودان، گول لیدان. [خاپاندن]

ف: گول زدن، فریب دادن.

ع: خَتَل، غَبَن، مَكْر، اِغْراء، اِخْدَاع.

گولندان

ل: گول کردن. [گول دهر کردن (وله): گول دهر کردنی

دارگون.]

ف: گل کردن. [درخت گل مثلاً]

ع: ثَوْرید.

گول رۆن-گول مهشکه

گولزار

ل: گولسان، گولشن. [گولجاری]

ف: گُلزار، گُلستان، گُلشن، بُسَد، بُست، بوستان.

ع: رَوْضَة، بُسْتَان.

گول زیوا

ل: زیوا. [گولیکه.]

ف: گل زیبا، زیبا.

ع: زَبِیْه.

وینه-زیوا

گولشه-گولزار

گول عاشقان

[ل: گولیکه.]

ف: لاله ی خطایی، گل عاشقان.

ع: حَمَاحِم.

گولکار

ل: باغوان. [کسیک که گول دهرینیت.]

ف: گلکار، باغبان.

ع: رَوَاض، رَوْضِي، اَنَار، وَرَاد.

گولکاری

ل: باغ‌رانی. [گولَ رواندن]

ف: گُل کاری، باغبانی، گل کاشتن.

ع: ثَرَوِيض، تَأَكَّر.

گول‌کردن

ل: ناشکرابرون. [دور کردن (گولَ کردن) له یاری

پشکيلاند.]

ف: گُل کردن، آشکار شدن، پدیدار شدن.

ع: ظَهَرَ، بَدُو، بَرُو.

گول‌کردن

ل: نه‌شده کردن. [کدیف‌سازبون (وله) سرمتای

مستبرون.]

ف: گُل کردن. (آشکار شدن اثر شراب مثلاً.)

ع: نَشُو، تَنَشِي، اِنْتِشَاء.

گول کردن

ل: گول‌دان. [گولَ دور کردن]

ف: گل کردن، گل دادن.

ع: ثَوِيِد.

گول‌کوپنک

ل: قه‌ز به‌رد. [قریز به‌رد، قه‌زی به‌رد.]

ف: جَلْبَنگ، گُل‌سَنگ، شکوفه‌ی سنگ.

ع: اُسْتَه، زَهْر الحَجَر، يَهَق الحَجَر، طَحْلَبُ الصَّخْر،

حَزَاؤُ الصَّخْر، حِنَاءُ الْقَرِيش.

گول‌کوشتی

ل: گولَ زَزران. [له‌روشانی زَزران‌باز، کان له پیشه‌کی

زَزران‌بازیدا بز هم‌شه یا بخوده‌امه لگوتن به هزتراره یا

په‌شان بز به‌کتری دستینه‌وه.]

ف: گل کشتی. (کلماتی که پهلوانان در مقدمه‌ی

کشتی برای خودستایی یا تهدید نَظماً یا نثرأ

مبادله می‌کنند.)

ع: رَجَز.

گولگه

ل: گولگه‌ی سه‌ر به‌خوین، کول‌ه‌دیوا. [مایه‌فیتنه،

ناژاره‌چی]

ف: آشوبگر، سر آشوب، آتش‌افروز، هنگامه‌جو.

ع: مَثَر، مَنَاس، مِمَاس، قَسَاس، مِسَع، مُفَسِد، اُمُّ

الْفَسَاد.

گول‌گوه‌زوان

ل: گوزرزان. [گیاه‌که بز درمان دشتیت.]

ف: فَرِيو، اَنُوپا، گُل گاو‌زبان.

ع: حَمَج، حَمَجَة، كَحَلَاء، كُحَيَلَاء، لِسَانُ الثَّوَر.

گول‌گرن

ل: سر فرتائن. [فرتاندنی سورتوی پلیته‌ی چرا. (گولی

چرا)]

ف: گُل گرفتن، سَر زدن. (گل چراغ)

ع: قَرَط، قَص، نَظَف.

گول‌گوتو

[ل: گولی سور که گولای لیده‌گرن.]

ف: گل سرخ، گل گلاب.

ع: وَرَد، وَرْد أَحْمَر.

گول‌گولی

ل: خال‌خال، له که‌له که. [په‌لپه‌له]

ف: گُل گُل، خال‌خال، نَکَمَنَکَه.

ع: مَرَقَش، مَنَقَط، مَبَقَع.

گولگه‌زی

ل: سور. [(رنگی سوری تاریک.)]

ف: گُل گَزَی، سَرخ. (رنگ سرخ تاریک)

ع: أَحْمَر.

کولکیر

ل: شه مېر. [نامرازی قرناندنې سورتورې پلټه.]

ف: گاز، گل گیر، شمع بر.

ع: مَقَص، مِقْرَاط، مَنطاف.

کول لیدان—کول دان

کول مه همه لى

[ل: کولې زېږد که پشته کسى سرېږه.]

ف: گل دورو، گل قحبه، گل رَعْنَا، (گل زرد که

پشتش قرمز است.)

ع: وَرْدُ الْفُجَار، وَرْدُ الْحِمَاق.

کولمه ز

ل: گزیدن، بلیه د. [نازاره، قره قر، گاتمه بار.]

ف: هنگامه، آشوب، بولنجک.

ع: ضَوْضَاء، مَخْصَصَة، أَضْهُوْکَة.

کول مه شکه

ل: کول رن. [کوله برژنه: کولیکه.]

ف: گل روغن، افسنتین.

ع: مَسِيسَة، اَفْسَنْتِین.

کول میخ

[ل: بزماری سریان.]

ف: گل میخ، گُرمیخ، گُرمیخ، گُورمیخ. (میخ

سرپهن)

ع: وُتْد.

کول میخک

ل: میخک. [کولیکى بېرکه.]

ف: گل میخک، میخک، سُنْبُل.

ع: قَرْنَل، سُنْبُل.

رینه—قرنل

کول مینا

ل: مینا. [کولیکى بشاریانگه.]

ف: گل مینا، مینا، (گلی است معروف.)

ع: ...

کولنار

ل: کولمه نار، کوله نار. [کولیکه.]

ف: گُلنار، گُل انار، نارخور.

ع: حُدَّ، عَنَم، جُلنار، جُلنار.

کول نیلووېر

[ل: لولوپر: کولیکه.]

ف: آبو، گُل نیلووېر.

ع: وَدُّ النِّیلُوْفَر.

کولو

ل: کولونه، کولته. [کولیتنه (بابویری تنور).]

ف: گُلو، برین، برینه، دمنه، بادکش. (بادکش

تنور)

ع: مَنَلْد، نَافِذَة.

کولو

[ل: کولی شاخ که له خواروه بېر ودرېت.]

ف: گُلو، دمنه، (سوراخی که در کوه از زیر به

بالا رود.)

ع: نَافِذَة، شَعْب.

کولوناخن

ل: ددرکولونه. [کولین ناخن (پرویسک که ددمنه نار

بابویری تنور هتا بکوژتود).]

ف: دمنه دانی، (لته ای که به سوراخ بادکش تنور

می تپانند تا خاموش شود.)

ع: سِدَاد.

کولوپه

ل: کلپ، بلیسه. [بلیزه، گر.]

ف: کُخته.

ع: نَهِیب، شَعْنَة.

کولونه

[ل: بنی بصر یه کدا پتپرار.]

ف: گُلوله، غُلوله، گُروهه، غُروهه، کلابه.

ع: کُبَّة، وَصِيْلَةٌ. خُصْلَةٌ، جُلَّة، جُلَامَق، جِرَوَق.

گولوله-گولله [دره‌بکی حورامیه.] [اورامی است.]

گولوله لَوَکَه

ل: گوده. [گولوی لَوَکَی هداجی کراو.]

ف: گاله، یاغُند، یاغُنده، غُنده، بُنجک، پُنجک،

پُنجش، پُندک، پُندش، پُندش، پُندک، کُندش،

غُندش، گُغُنده. (گولوی پنبه‌ی هداجی شده)

ع: کُلن، فرصه، کُبَّة.

گولوله موو

ل: موی بسریه‌کدا پیترار.

ف: گولوله مو.

ع: غُسنه، فرصه.

گولوله هوریشم

ل: گلزلی ناریشم.

ف: پیچک.

ع: کُبَّة، کُبَّة حَریر.

گولوله یطو

ل: دررکله. [گلزله بنی نرپسار.]

ف: دُشکی، دُکچی، جُغُر شِبته، جُغُر سَسته،

جُغُر سَسته، بَنّاغ، فُرموک. (گولوه‌ی ریسمان خام)

ع: نُصْلَه، نُصِيْلَةٌ.

گولونه

ل: گولز، گولینه. [گولینه (بابری تنور).]

ف: گُلوه، برین، برینه، دَمنه، بِنادگش، (بنادکش

تنور)

ع: مَنفَذ، نَافِذَه.

گولمه‌رود

ل: رلسم‌رود. [جزیره گولیتیکی زوده، مرهم‌ای لسی‌روست

دوکرت.]

ف: گُل زرد.

ع: فُلَقَه، وعاط.

گوله‌سنگانه

ل: دلیق. [دلق، جلیق: گولیکه]

ف: گل باغی.

ع: غُلُوقُ الْکَلْب.

گوله‌نگ

ل: گولنگه، گولنه

ف: مَنگله، شَنگله، پُش.

ع: دُؤَابَه، شُرَابَه، هَضَاة، نُوسَات، فُش.

گوله‌نهام

ل: ناسک (ناره بز ناهرتانیش.)

ف: گُل اندام. (نام زن هم هست.)

ع: لَطِيف، لَبِيق. (و اسمُ العَراة)

گولی

ل: سورر، نال. [رنگینکه.]

ف: گُلی، گُلرَنگ، سُرُخ.

ع: أَحْمَر، وَرْدِي، مُؤَرَّد.

گولینه-گولونه

گوم

ل: گوم، نادیار. [زن]

ف: گُم، ناپیدا.

ع: مَقْضُود.

گوم

ل: گرم به، برزا (لاچار زن به) (فرمانه.)

ف: گم، گم‌شوا، برو! (امر است.)

ع: هَذَا، إِذْهَبْ. (قَم)

گوم

ل: چالار. [نستیر، گول]

ف: زُی، ژیر، شَمَر، تالاب، آب‌گیر.

ع: بَرَكَة.

گومگوم—**گومه** [گمگم، گمی زار. (دروبارموندنوه کی لبر

زادرونیستی.)] (تکرار برای تشکیه است.)

گومه‌لته

ل: گوتره، گومه‌لته، گزگا. [گزما]

ف: توده، کود، گرد.

ع: کتله، کومه، کوده.

گون

ل: راته. [باتر]

ف: گُن، گُند، خابه.

ع: خُصیه، بِيضَة، تَلِيْمَة.

گون

ل: دئ. [گوند، لادئ (رشیدکی کرماجیه).]

ف: ده، کد. (کرماجی است.)

ع: قَرِيَة.

کونا

ل: گوپ، کولم، ته‌تله. [رومست. گوپ]

ف: گونا، گونه، چهره. رخسار.

ع: خَد، وَجْهَة، عارض.

کونا

ل: کالته، قَوز، تاون، گوناع، خراوه. [گوناه، گوناح،

خرابه]

ف: بزه، ریژک، گناه، تاوان. کشود، نافرمانی.

ع: ذنب، اِثم، وِز، رِج، جُرم، طَهي، اَطير، خَطِيَة،

خَطِيَة، مَعْصِيَة، جِنَايَة، جَرِيْرَة، جُنَاح، عِصْيَان.

فَسَق، فُجور.

گونابار

ل: گوناکار، تاواندار، کالته‌بار، قَوزی، گوناعبار، تاوانکار،

خرابه‌کار. [گوناه‌بار، خرابه‌کار، تاوان‌بار]

ف: گناه‌کار، گناه‌بار، گُناه‌باز، بزه‌کار، تاواندار.

نافرمان.

ع: مَلَقِد، مَخْضَة، مَعْمَى مَعْسَف، مَجْهَل، عَمَاء،

عَمِيَاء، توه، ثِيَاء. (مَعَامِي، مَعَايِيف، مَجَاهِل...)

گومه‌گمه

گومه‌ته

ل: قونه. [قنه (روشتنی کر).]

ف: خَرَام.

ع: اُبوز، حَجَلَان.

گوممز

ل: تاق. [گومبت]

ف: گُندب، خُندب، خُم، شَنب، طاق، طازم.

ع: قُبَة.

وِئَه—**تاق** A

گوممز کُوز

ل: چوارتانی. [گومبتی سر قیر.]

ف: گوراب، گورابه، ستودان، اُسِتودان،

چهارطاقی.

ع: رَوَاق، اُسْطَوَان.

وِئَه—**تاق** A

گومزه

ل: بلق، بلقار. [گولزی سر شلمنی.]

ف: کوپله، آفراس، آفراسیاب، آب‌سواران.

ع: حَبَاب، حَبَب، غُرَان، يَعْلُول، لُفَاخَة، كُعْدَبَة،

جُعْدَبَة، قَارِخَة.

گومزی

ل: هداتگ، قَوز. [دوربر واک گومز.]

ف: گُنددی، برآمده، بَرَجِسْتَه، قوز.

ع: مُحَدَّب، مُقَبَّب.

گومسار

ل: نورتمسار، نورم. [بی‌سرورین.]

ف: وید سار، گُم‌شده، گُمسار.

ع: مَقْطُود، فَقِيد، ضَلُول، ضَال، ثِيهان.

ع: مُذْنِب، مُجْرِم، عاصي، خاطي، آثم، جاني. فاجر، فاسق.

گونا

ل: گونا، تاران، بزاره. [زياننده، چهره، قهروری هدف]
ف: گناه‌سا، گنمسا، گنم‌ساي، تاوان.

ع: جَرِيْمَة، جُرْم، دِيَة، عَزَامَة.

گونا

گونا

گونا

گونا

[ل: راهن: ناروی ناری پیس.]

ف: گنگ، آنگ، منگ، تنبوشه، موری، لوله.

ع: اُنْبُوب، اِرْدَبَة، بَرِيخ، قَصَب.

گونا

ل: خرنپکه، خرنپکا، چنگه. [شونی جی بونره.]

ف: گنجایشگاه، جای، نشینگاه.

ع: مَوْسَع، مَوْسَع، مَحَل، مَكان....

گونا

ل: خرنچان، چنگه‌دان، دام‌زرائن. [جی کردنره، گرهباندن،

دام‌زرائدن.]

ف: گنجاندن، گنجانیدن، جادادن.

ع: ثَاتِيَة، اِصْلَاح، اِقْرَار، ثَلَرِيس، ثَثْبِيَت، تَسْكِيْن،

اِسْكَان.

گونا

ل: خرنچیان، گرهبان. [گرن، چنگه‌نره.]

ف: گنج، گنجش، گنجایش، گنجیدن.

ع: سَعَة، وَسَعَة، فَيْح، فَيْح، ثَأْثِي، ثَقَر، اِسْتَقْرَار،

ثَثْبُت.

گونا

ل: قرتکه. [ریز، لت]

ف: زواله.

ع: جُزء، قِطْعَة.

گون

[ل: گونی سه‌گلر که بز درمان ده‌شیت.]

ف: خُزْميان، هُزْدْگُند، آش بچگان، گُند بیدستر،

گُند ویدستر، خایه‌ی سنگ آبی.

ع: فاحِشَة، جُندَقُولِي، جُند بیدستر.

گون

گون

ل: به‌که. [گرنکه (بشی نایک له هریر).]

ف: گُنده، گُندک، گُنده، چونه، پرازده، (مقدار

یک نان از خمیر)

ع: كُمْرَة، قُرْصَة، شَوْبَة، عَجِيْنَة، رَغِيْف.

گونگ

ل: گزم، پتچیاگ، به‌سیاگ. [نا‌وز]

ف: گُنگ، پیچیده، دُرَبسته.

ع: مُبْهَم، مُفْلِق، مُعْضِل، مُشْكِل.

گونه‌ل

ل: درمه‌لان. [درمه‌لان: جزه نارچکینه.]

ف: دُنْپَلان، زماروخ، سماروک، سماروخ،

خایه‌ویس.

ع: كَمَا، كَمَا، شَحْمَة اِلْأَرْض، سَمَارُوح،

وِنْد، دِرْمَة‌لَان

گونور

[ل: قه‌لندر، دُزیه (گیاه‌که له هنگوان ده‌جیت).]

ف: گندور. (گیاهی است شبیه به گلبر).

ع: جُنْدُور.

گونه‌ل

ل: گزل‌له. [گزل، یفلج]

ف: گُلوله، چنگلوی.

ع: مَطْلُوج.

گونه‌ل، گونه‌له

گرنه

ك: ... گفته. [خواردنیکی تزییل-کراوه، هرره‌ها: هر

شتیکی غر و تزییل-کراوه.]

ف: کوفته، گنده، گندک.

ع: مُدَقَّة، كُفَّة، كُمَرَة، قُرْصَة.

گوئی-گوآله

گوینا

[ك: ناسازنی نغدازیاریه. (سیگوشی و ستار).]

ف: گوینا، سَنَبُوسَة.

ع: كُوس، زَاوِيَة، مُثَلَّث قَائِمُ الزَّاوِيَة.

وینمی ملبه.

گوینته

ك: گرنینه دینه. [چیشتیكه.]

ف: دوغینه.

ع: كِشَك، طَبِيخُ الْكِشَك.

گوو

ك: چه‌ئی، مرداری. [پسای]

ف: گه، ككه، كکی، چمین، چامین، ریخ.

ع: خُره، خُراء، غَائِب، جَعَر، بَرَاژ، قَذَر، عَذِرَة،

مَدْفُوع.

گووچر-گووچر

گووچر

[ك: به پرتکه پرتکه پیسای کردن. هرره‌ها: به دم

پسای کردنه.]

ف: ریدریده. گه‌کنان.

ع: تَقَاوُط، مُتَقَاوُط.

گووچر-گووچر

گووچر-گووچر-گووچر [دوراب‌موند، کس لبر نلد

بوینتی. (تکرار برای تکتی است.)

گووچو-گووچی [دشیه‌کی کرماجیه. (کرماجی است.)

گووچی

ك: په‌لکه. (گروگی). [نهر پته‌ی یخ‌ی کمر و کراس و

... پی دیمستن.]

ف: گُرج، بَندَمه، بَندیمه، بَندینه، بَند یخه. (گوی

پیراهن.)

ع: رِبَاطُ الْجِد.

وینه (۲)

گووژه-هه‌نزه رووت

گووشان

ك: گروشین، گروشائن. [گروشین، هیزخستنسر،

پستارتن.]

ف: گوشان، فشار.

ع: غَصِر، كَبَس، ...

گووشان

ك: گروشین. [گروشین، هیز خسته سر، پستارتن]

ف: فشردن، آفشردن، فشار دادن، گوشاندن،

گوشانیدن، شپلاندن، زغانیدن.

ع: غَصِر، خَصِر، ضَغَط، كَبَس، شَد، رَحِم، غَمَز،

اِبْسار، اِعْصَار، هَز، زَغَد، جَز، جَس، رَهْص، خَرَط.

گووشیاک

[ك: گروشراو]

ف: فشرده، زغیده، گوشیده.

ع: غَصِر، مَعْصُور، ...

گووشیان

[ك: گیشان.]

ف: زغیدن، شپلیدن، فشرده‌شدن، گوشیده‌شدن.

ع: اِنْعِصَار، اِنْضِغَاط، اِنْكِبَاس، اِنْحِصَار، اِزْدِجَام،

اِنْبِسَار، ...

گووشین

ك: گروشائن. [گروشین، هیزخستنسر، پستارتن]

ف: فشردن، زغیدن، شپلیدن، گوشیدن،

فشاردادن.

ل: گوما، نه یزی، چمان، چمان نه یزی. [گویه، وادیاره،
ویده چن]

ف: گویا، دژندیس، گویی، گمانم، شاید، باشد.

ع: أَظُنُّ ظَاهِرًا. كَأَنَّهُ.

کویا

ل: بوژ. [بگز، قسه کمر]

ف: گویا، گوینده، دژاینده.

ع: فَاطِقٌ، مُتَكَلِّمٌ، قَاتِلٌ.

کوی به کوی

[ل: لم گوتره تا نر گوی.]

ف: از گوش تا به گوش.

ع: مِنَ الْأُذُنِ إِلَى الْأُذُنِ.

کویچه

ل: گوی. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، أُذُنٌ، سَمْعٌ.

کویچه - قوچه

کویچه نیشه

[ل: گوی شمه: نیشانی گوی.]

ف: گوش درد.

ع: وَجَعُ الْأُذُنِ.

کویچه پرووستی

[ل: یاره کی مندالانه، مشتیک میوژ یا سرتنچک - بژ

نورنه - بسور زوریدا دهرژنن، هر کس بیعوت بیچنیتوره

گوییچی راده کیشن هتا نترانیت کزی بکاتوره.]

ف: گوش گیرک. (بازی بچه ها است که یک

مشت مویز یا سنجید مثلاً می پاشند روی زمین،

هر کدام می خواهند بردارند دیگری گوش او را

گرفته می کشد تا نتواند بردارد.)

ع: ...

ع: عَصْرٌ، ضَغَطٌ، شَدٌّ، جَرٌّ، حَصْرٌ، خَرَطٌ، رَغَدٌ،
جَسَنٌ، هَرَنٌ، غَمَزٌ، رَهَصٌ، كَبَسٌ، رَحِمٌ، إِعْصَارٌ،
إِحْصَارٌ، إِبْسَارٌ.

کوومیش

[ل: پیسای میش.]

ف: گهمگس.

ع: وَنِيمٌ، وَنَمَةٌ، مَتَكُ الدُّبَابِ.

کوی سگ

[ل: پیسای سگ.]

ف: سگاله، سگاله، گه سگ.

ع: غَانِطُ الْكَلْبِ.

کوه

ل: گز. [گرد، خر، گزله]

ف: گوی.

ع: كُرَّةٌ.

وینه - کوره

کوه

ل: گزیته، گرهک، گز. [چرز، گزیکه]

ف: تَنَزَه، تَنَدَه، جانِه، تَژَه.

ع: بُرْعَمٌ، زُمْعَةٌ، غَضٌّ.

وینه - بزیاب

کوهه ساره

ل: شهرچرا، کرم شه چرا. [گونستیره، نستیزوک]

ف: کاونه، چراغله، آتشک، آتشیزه، چراغک،

غروسک، شب تاب، کرم شب تاب.

ع: قَطْرُبٌ، يِرَاعَةٌ، حُبَابِجٌ، وَلَدُ الزُّنَا.

وینه

کوی

ل: گوییچه. [نندامی بیستن.]

ف: گوش، غوش، غول.

ع: أُذُنٌ، سَمْعٌ.

کویا

گوینچه ته تی

ك: گوی ترلاخ بوون. [گویی لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش گرداندن.

ع: تَنَسُّم، تَهْنُبُس، اسْتِنْشَاء، اسْتِقْرَاء، اسْتِرَاق
سَمْع، تَجَسُّس.

گوینچه نه کائن

ك: گوینداری، گوینچه شل کردن. [گوی گرتن.]

ف: گوش دادن.

ع: اَذَن، سَمَاع، اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء.

گوینچه دا دان

ك: به گوینچه دا دان، به گوینچه دا هارردن. [به گویندا

دان، قسه بۆ کردن.]

ف: گوش زد کردن.

ع: قَرَعُ السَّمْع.

گوینچه دان

ل: گوینچه ته کائن. گوینچه ته تی. [گوی شل کردن،

گوی گرتن]

ف: گوش دادن.

ع: اِصْغَاء، اِنْقَاء، اسْتِمَاع.

گوینچه زرنگیان

[ك: گوی زرنگانوه: دنگدنگ له نار گوی هاتن.]

ف: آواز گوش، آواز دادن گوش.

ع: طَنَن، ذَوِي.

گوینچه شل کردن - گوینچه نه کائن**گوینچه گرتن**

ل: گوینچه خه نائن، گوینچه ته پائن. [گوی بستن،

خزکیر کردن]

ف: گوش گرفتن.

ع: لُبْس، تَصَامُم.

گوینچه گرتن**[ك: لاسر کردن]**

ف: گوش گرفتن، به یاد سپردن.

ع: حَفْظ، ضَبْط.

گوینچه گرتن - گوینچه دان**گوینچه لهق**

ك: گوی تَژور. [گوی لهق (لهك: سه گی گوی تَژور).]

ف: گوش نرم، گوش آویخته. (سگ مثلاً.)

ع: غَاضِف، اَغْضَف.

گوینچه ماسی

[ك: گوش ماسار: جزره سعد فیکه.]

ف: شَس، گوش ماهی.

ع: شَنْج، صَدَقَة، مَحَارَة، مِيقَب، وَدَع.

وینه

گوینچه مله

ك: گوی مله. [گیاهه که بۆ درمان دهشیت.]

ف: مرزنگوش، گوش موش.

ع: اُنْثُ الفَار.

گوینچه نه له قیان

ك: نه ترسیان. [نترسان، گوی تدان، بیرالبوون.]

ف: باک نداشتن، پروانداشتن، نترسیدن.

ع: عَدَم اِعْبَاء، عَدَم اِعْتِنَاء.

گوینداری

ك: گوینچه ته کائن. گوینچه ته تی. [گوی گرتن. گوی

لاسر هست بوون بۆ بیستن.]

ف: گوش داری، گوش دادن، گوش داشتن.

گوش گرداندن.

ع: اسْتِمَاع، اِصْغَاء، اِنْقَاء، اَذَن، تَنَسُّم، تَهْنُبُس،

اسْتِنْشَاء، اسْتِرَاق سَمْع... .

گویند ریژ

ك: ترلاخ، کدر. [گوی ریژ]

ف: دراز گوش، آلاغ.

ع: جمار، شرفاء.

گویر—گویره‌که

گویره‌که

ك: گویر، گۆره‌كه. [گۆرك]

ف: گوی، گوگه، گۆنر، گۆنزه، تاوک، تاوُل،
گوساله.

ع: عجل، غفر، بهمة، حسیل، تبیع، فصیل.

گویره‌که‌سووره

[ك: خالخالزکه (میترویه‌کی سورره، خالی رمشی پتویه،

هیندی میشتیک دیمیت، باتی له ژیر قه‌لقانه‌کیدایه.)]

ف: قرمز. (جسانوری است قرمز رنگ با
نقطه‌های سیاه به اندازه‌ی مگسی است در زیر
سپهر بال دارد.)

ع: دُوْدُ الصَّبَاغِین.

گویر

[ك: بری دار گۆز.]

ف: گۆز، گۆز، گردو، گردن‌کان.

ع: حُسُف، جۆز.

گویر

ك: جووله، گل. (گلوگۆز) [بزوتن]

ف: جنبش.

ع: حَرَكَة.

گویران

ك: میشان. [تیلین به گۆز.]

ف: هیلو، هۆلک، گردوبازی.

ع: سَدُو، سَدِي، اسْتَدَاء، مُسَادَاة، رَدُو، رَدِي،

مُرَادَاة، مُخْصَاة، لَعِبُ الْجَوْن.

گویرموان

[ك: گۆزمرانه، گۆزه‌بانه (گۆز و میوژ که له کاتی

لعدایله‌برونی کۆردا به خه‌لکی دهبخشن.)]

ف: نغیازی. (گردو و میوزی که هنگام زاییدن

پسر به مردم می‌دهند.)

ع: خُرس، خِرَاس.

گویر

ك: بلج. [گۆژ]

ف: گویر، گوچ، کویج، کاینج، کھیر، غیزران،

زلزالک.

ع: زُعوُر.

گویی قولاخ

ك: چارپریگه، گۆردار، گۆزگەر. [چارپروان. گۆی لاسر

هست بز بیست.]

ف: چشم‌دار، چشم‌به‌راه. گوش‌دار، گوش‌گردان،

گوش‌برآواز.

ع: مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مُصِرّ، مُنْتَظِر، مُتَنَسِّم،

مُنْمَصِّع، مَوْفِد، تَشَوُّف، تَرَصُّد، صَرّ، اِنْتِظَار، تَنَسُّم،

انمصاع، ایفاد، تنصیب.

گوینگەر

ك: گۆی قولاخ، گۆردار، گۆی‌گهرین. [گۆی لاسر هست بز

بیست.]

ف: گوش‌دار، گوش‌گردان.

ع: مُتَشَبِّه، مُتَشَوِّف، مُتَرَصِّد، مَوْفِد، مُنْمَصِّع،

مُتَجَسِّس.

گویل

ك: مشت، دروشت. [پیر به دست یا پیر به همدرو دست

به قورلک‌راوی. (لاگۆیل یلک‌مشته.)]

ف: دو مشت. («لاگۆیل»: یک مشت است.)

ع: مُدّ، حُفْنَة، حَفْنَة، ضَبْطَة، كَحْطَة، كَحْشَة، حَقْیَة،

كَفْلَین.

وینه

گویی‌له‌مشت

ك: به لبه له گزشتی، خورشیاور، خورشیاور، زوریاور

(كستك كه خلكی هرچی بلت ددییست.)

ف: خوشیاور، گوش در مشت. (كسی كه هرکس هرچه بگوید بشنود.)

ع: اُن.

گوی مله - کوچکه مله

گوی مه که

[ك: چچك.]

ف: چُچو، گوی پستان.

ع: حَلْمَة، بُلْبُلَة، طَبِي، قُرَاد، سَعْدَانَة. خَلَف، اِحْلِيل.
گوی نوقره

[ك: گزُئری زیر.]

ف: گوی نقره.

ع: تومَة.

گوینه

ك: چه پل. [پس، گوازی]

ف: ریخو، گُهیینه.

ع: قَدْر، كَثِيف، نَجَس، مُتَنَجَس.
گوینه

ك: بوژ. [بگز، سه کمر]

ف: گوینده، نراینده، سُراینده.

ع: مُتَكَلِّم، قَائِل، لَافِظ، مُتَفَوِّه، نَاطِق.
گوینی

ك: گدن. [پنج گیاه کی در کدله.]

ف: گون، دهله، قباد.

ع: قَتَاد ...

وینه - گون

که پ

ك: گالته، شَرخی. [جغنگ]

ف: گُپ، گَنگَل، شوخی، گزاف.

ع: مَزاح، نَعِب.

که چ

[ك: گنج: ماده یکی سیه بز سپیکاری به کار دهرت.]

ف: گُج، گُج، گُج، گُج، رشت، اَرزه.

ع: جِر، جَص، جَبَس، جَبَسین، جَفَسین، جَفَصین،

جَلَسین.

که چبری

[ك: نمشونیکاری به گج دوست کراو لسمر دیوار و

بنیچی مالدا.]

ف: گج بُری، پا آهو، پی آهو.

ع: مُقَرَّس

که چکری

[ك: به کارمینی گج.]

ف: گج کاری، ارزه گری.

ع: ثَشِید، ثَجَصِیص.

که جا

ك: بی پت، بی ته نوا، له ته چن، سوالك. [ندار. سوالکیر،

غوازه لوك]

ف: گدا، ساسی، پُژوم، چُنْبُل، نَریوز، نَریوش،

نَریوش، ارزانی، بی چیز، ناچیز، فرومایه،

نان جو، نان خواه.

ع: مَسْکِن، مُفْلِس، اَرْمَل، سَائِل، شَحَاد، فَقِیر،

مُتَكَلِّف، مُتَكَلِّف، سُبُوت، سَبِیت، مَصْغِرِب،

مَصْلُوك، نَریوش.

که جاقوز

[ك: نداری دهر لسمندرنگ.]

ف: حَتَنَبَر. (گدای دارا نما)

ع: مُقَتَنِي، مُقَتَنِي.

که جای سمره پیکه

ك: گدای کورچه، کزانی. [سوالکیری سمره پیکه]

ف: راه‌نشین، زه‌نشین، گدای سر راه.

ع: مُتَكَفِّف، مُتَسَوِّل.

گه‌دایی

ل: بی‌ت‌نوایی، له‌ته‌چی، پارسه، سواز. [نداری.

سوال‌گیری، خواز‌الزکی]

ف: گدایی، ساسی، چُنْبُلْسی، پارسه، پَرسه،

نریوزی، نریوزه، نریوزه، نریوزه، نریوژی،

نریویشی، نریوشی، بی‌چیزی، ناچیزی،

فرومایگی.

ع: فقر، فاقه، شَحْذ، خَلْه، مَسْكَنَة، تَكْدِي، تَسَوِّل،

تَسَوِّل، تَكْفُف، اِسْتِكْفَاف، اِفْتِقَار، اِفْتِیَاق، اِحْتِیَاج،

صَعْلَكَة.

گه‌جک

ل: ماده. [ررگ، گنده]

ف: گدک، شکنبه، نَرَه. یمینه.

ع: کَرَش، کَرُوش، وَدَخْه، مِعْدَة، مَعْدَة.

وینه—ریله‌خو

گه‌جگن

ل: زکرل. [سکرل]

ف: شکم‌گنده.

ع: اَقْعَس، بَطْن.

گه‌جگیر—گه‌یکیر

گه‌جکین

[ل: چیشی ررگ.]

ف: شکنبه‌با، آش‌شکنبه، سیرابی.

ع: طَبِیخُ الْکَرَش، مَرِیقُ الْکَرَش.

گه‌ده‌وَل

ل: قِیرَه. [قِزِل]

ف: غُر، قُر، قور، فَنج، غُرْفَنج، دُبَه‌خایه.

ع: مَغْتَوَق.

گهر

ل: نه‌گهر، نمر. [رشدی مدرجه.]

ف: گر، اَگر.

ع: اِنْ، نَو.

گهر

ل: بنگس. [بست، بَست، بنگوس («ناسیار هشتگر»

واته نستوری برداشه‌کی هشت بست بیت.)]

ف: وَجِب، وَژَه. («ناسیار هشتگر» یعنی قطر

سنگ آن هشت وجب باشد.)

ع: فِتر، شِیر.

گهر

ل: تَهک، له‌تَهک، له‌گهر. [له‌گن]

ف: باد.

ع: مَع.

گهر

ل: مه‌جَهک. (گهر مه‌جَهک) [مر ج]

ف: مَچ.

ع: رُسغ، مَایِض.

وینه—سازَن

گهر

ل: چی، ساز. [پاشگره به مانای دروست‌کیر. (واک: مسگر،

به تنیا به‌کار ناهیت‌رت.)]

ف: چی، گر، ساز، سازنده. (پینه‌گر، مسگر.

کوزه‌گر، تنها استعمال نمی‌شود.)

ع: صَانِع.

گهر

ل: گرنی، گفنی، ته‌له‌که، ته‌شخه‌له، گینه‌چَه‌ن، شه‌لتاخ،

دبه. [گری، فِزِل]

ف: دَبَه، شَلْتاَق.

ع: ضَعُو، اِفْتِرَاء.

گهر

ل: گهرزڼه. [گهری]

ف: گهر.

ع: غر، امعط، مجروب.

گهرا

ل: تۆم، پرگ. [تۆزی وردی گیانداران (گهراي ماسی، گهراي

کولله، گهراي مریشک که تازه له سکیاندا دروستیږه.])

ف: تخم. (تخم ماهی، تخم ملخ، تخم مرغ که

تازه در شکم پیدا شده باشد.)

ع: صُعُور، سَره، سِرَف، بَیظ، قَصَم، قَمَص، مَازِن،

مازِن، بَطارِخ.

گهرا

ل: نره گهر. [گهراڼ]

ف: هرزه گرد، دوره گرد، بسیار گرد.

ع: جَوَال، نَوَار، طَوَاف، سَنَار. رائدَة.

گهراڼي

ل: خولاندنډه. [ههلسوړاندن]

ف: گماشتن، گرداندن، گردانیدن.

ع: تَیَس، إِسَارَة، إِدَارَة، تَطْوِیف. إِسْرَاء.

گهراڼي

ل: کار پیکردن. [خسته گهر (نیش کردن به ناش یا به

نامراز.])

ف: گرداندن، گردانیدن. (گرداندن آسیا یا ماشین

مثلاً.)

ع: إِدَارَة، إِجْرَاء.

گهراڼي

ل: ماشین، له پ کوتاڼن. [گهراڼ، ماشینان (دست ماشینان

له تاریکیدا بز دوزینډوی شتیک.])

ف: گرداندن. (دست گرداندن در تاریکی برای

یافتن چیزی)

ع: إِدَارَة، تَطْوِیف، تَحْرِیک.

گهراڼي

ل: سواری پیکردن. [سواریږونی نِسپ و لیڅوړینی.

[گهراڼی نِسپ.])

ف: گرداندن، سواری کردن. (گرداندن اسب)

ع: شَوَر، شَوَار، تَشْوِیر.

گهراڼي

ل: درس کردن. [گهراڼدن، کردن به، وهک، خوا به څیری

گهراڼدن.]

ف: ساختن، درست کردن.

ع: جَعَلَ، تَصْصِیر.

گهراڼښووه

ل: وشنډه. [گهراڼښوډه]

ف: بازگفتن، بازگویی.

ع: نَقَلَ، رَوَايَة، حِكَايَة.

گهراو

ل: گهرماو، سهراو گهر، بلاخ. [گهراو]

ف: گهراب، آب گری، آب گرم، گرمابه.

ع: حُمَة، ماءُ الْجَرَب.

گهره

ل: تۆز. [تپوتۆز]

ف: گرد.

ع: غُبَار، قَتَام، قَتَان، هَبَاء، هَبَاب، نَقَع، هَبِج ...

گهره

[ل: تۆزی هر شتیک.]

ف: گرد.

ع: سَفُوف، ذَرُور.

گهردان

ل: تۆز. (گهردان نهکا.) [تپوتۆز]

ف: گرد، باد و گرد.

ع: هَبِاج، رَغَام، قَتَام ...

گهردش

ل: گهشت، گهريان، گيتلان. [گهړان، سهيران]

ف: گوردش.

ع: ستر، سياحه، جريان.

گهرده نكته لای بهيان

ل: دهمدهای بهيان، تاريخ نوېشن، گورگوميش. [كازيره،

گهرده گوتی بهیانی، رويناکی پيش مهلابانگدان.]

ف: آغاز پگاه، يامداد، دم گرگ.

ع: فلق، صبح كاذب.

گهرده لولول

ل: ته پرتوز، گهرده لولول. [گهرده با، ياهوز]

ف: گردوباد.

ع: رغام، اعصار، ربيعة، غبار، هيج.

گهرده وون

ل: چهرخ، چه گهرده، ناسمان. [نه لک، چپ گير]

ف: آسمان، گردون، چرخ. روزگار.

ع: فلك، سماء، دهر.

گهرده

ل: خاكه زوخال. [ورده خه لوز (خه لوزی دار بسی بز

رینه كيشان ده كوتن.)]

ف: گرده، خاكه زغال. (زغال بيد را برای نقاشی

می كوبند.)

ع: فحيم، ذبيق الفحم.

گهرده لولول - گهرده با

گهرده ن

ل: مل، نه ستز. [ستز: نيوان شان و سر.]

ف: گردن، گری.

ع: جيد، علق، مراد، رقية، قرده، كرد، كردن.

گهرده نيمس

ل: شال گهرده ن، شال دور مل. [مليج]

ف: گردن بند، شال گردن.

ع: مشنة.

وينه - چه پريدن

گهرده نيه ن

ل: سينه بن، ملوئنسك. [ملوانكه]

ف: گردن بند، گريواره، گريوار، هار، آمده.

ع: عقد، قلادة، منجد، معنقة.

وينه - قلاده

گهرده ن خستن

[ل: خسته نستز]

ف: گردن انداختن.

ع: قلد، تقليد.

گهرده ن كلفت

ل: ملهرو، مل زل. [مل نستور]

ف: گردن كلفت.

ع: أجوق، أغلب، ألود.

گهرده ن كلفت

ل: ملهرو، ياخی، سهركيش، قروپاب، نانه رمان.

[سرسخت، سرينچيكر]

ف: گردن كلفت، گردن كيش، سر كيش، ياخی،

نافرمان.

ع: باغي، طاغي، عاصي، مُتَمَرِد، مُتَغَلِب، غُلاب،

ألود.

گهرده ن كلفتی - گهرده نكته شی

گهرده نكته ج

ل: نهر مابهردار، گهرده ننه رم. [ملكج، گوترايل]

ف: گردن كج، فرمان بر، نرم گردن.

ع: مُطبيع، خاضع، مُنقاد، مُذعن، مُحكوم.

گهرده نكته شی

ل: گهرده نكيش، ملهرو، ياخی، سهركيش، قروپاب،

نافرمان. [سرسخت، سرينچيكر]

ف: گردن کش، سرکش، باغی، نافرمان.

ع: باغی، طاغی، متمرّد، عاصی، مُتَقَلِّب، اَلَوْد.
گهرده نکشی

ا: مله‌روی، سرکشی، یاخی‌گری، نافرمانی،

گهرده‌ن‌کشتی. [سرسختی، سرپیچی]

ف: گردن‌کشی، سرکشی، یاخی‌گری، نافرمانی،
گردن‌کلفتی، اُسْتُلَم.

ع: بَغِي، ثَمَرْد، ثَقْلَب، طُغْيَان، عَصِيَان، اَلَوْد.
گهرده‌ن‌گرتن

ا: بالاگرتن. (گرتیه بالای خوی). [گرتنه نستون]

ف: گردن گرفتن، پذیرفتن.

ع: ضَمَانَة، تَحْمَل، تَقْبَل، تَعَهَّد.
گهرده‌ن له موو باریکتر

ا: ندرمان‌بهر، گهرده‌ن‌کج، گهرده‌ن له موو ندرمتر.
[گوپرایل]

ف: گردن از مو باریکتر، فرمانبر، گردن‌کج، گردن
از مو نرمتر.

ع: مُطِيع، مُنْقَاد، مُذْعِن، مُحْكُوم، خَاضِع.
گهرده‌ن له موو ندرمتر—گهرده‌ن له موو باریکتر
گهرده‌ن‌نهرم—گهرده‌ن‌کج
گهرده‌ن‌نیلان

ا: مل‌نیان. [خستنه نستون، خستنه سرشان]

ف: گردن نهادن.

ع: تَكْلِيف، تَحْمِيل.
گهرده‌نه

ا: مله، سدرمله، سدرگهرده‌نه. [گهرده‌نه، بستوی کتو]

(زیگی سبروی کتو). [

ف: گردنه، (راه بالای کوه)

ع: عَقَبَة، هَدُود، شُعَب، مَخْرَم.
گهرده‌ی

ا: گهردیک، که‌سی، که‌مینک... [تَوَزِيك «ی» بی‌نیشانی

تاکیتی له‌گدلایه.]

ف: گردی، کمی. (یای وحدت است.)

ع: قَلِيْلًا، عَفْرًا، فَضْضًا، ذُرًّا، ثَبَدًا...
گهر قاپ

ا: موج پا. [جومگی پیی یه‌کسم.]

ف: موج پا.

ع: رُسْع.

وینه

گهرک

ا: له‌رک، له‌رک، گهرک، گهرک [له‌ر. گهر.]

ف: لاغر. گر.

ع: مَهْزُول، جَرَب.

گهرکه—گهرک

گهرل

ا: گهرک، له‌رک، [گهر، گهرل، له‌ر، لاراز]

ف: گر. لاغر.

ع: جَرَب، مَهْزُول.

گهرم

[ا: برامبری سارد.]

ف: گرم، ود.

ع: سَخْن، سَاخِن، سَخِين، اَبِت، اَبِت، وَهِيَج، قَايِظ.

حار.

گهرم

[ا: بریدین، برودوام] (به‌گهرم نامشز نه‌کمن.)

ف: گرم.

ع: شِدَّة، حَرَاة، مَوْدَّة، اِسْتِفْرَاق.

گهرما

[ا: تین، تار، برامبری سرما.]

ف: گرما، تَبِش، تَفْش.

ع: حَرٌّ، قَلِیْظٌ، أَوَارٌ، سَهَامٌ. وَهَجٌ، رَمَضٌ، رَمَضَاءٌ، غَكَّةٌ، غَكِیْکَ.

گرم‌ماژو

ل: گرم‌باردگ. [گرم‌باردو، تاویردو]

ف: تنباسیده، گرم‌زده.

ع: مُرْمَضٌ.

گرم‌ما سه‌خت بوون

[ل: بتین‌برونی گرم‌ما.]

ف: گرم‌ما سخت‌شدن.

ع: أَجِیجٌ، أَجِیْمٌ، لَفْحَانٌ.

گرم‌ماو

ل: گرم‌پاو. [گِراو، بِلَاخ]

ف: گرم‌اب، گرم‌ابه، آب گرم.

ع: حَمَّةٌ.

گرم‌ماو بووت

ل: گرمه‌خول. [جزره تَوِیْتِیْکَه. (که هر جاری له تَوِیْدَه که

ده‌دن جَارِیْکَ ده‌خولیت‌موه.)]

ف: توپ‌بازی. (که هر مرتبه توپ را می‌زنند

یک مرتبه چرخ می‌خورد.)

ع: لَعِبُ الطَّابَةِ، دُمُوكٌ.

گرم‌ماوه

[ل: گرم‌ما، حمام]

ف: گرم‌ابه، ماوه، کدوخ.

ع: حَمَّامٌ، بَلَّانٌ.

گرم‌ما بوون

[ل: بتین‌برون]

ف: گرم‌شدن، تبیدن، تَفِیْدَن.

ع: تَشْنَنٌ. اِحْتِدَامٌ.

گرم‌ماخانه

[ل: مالی گرم بَز و مرزی سرما که له ژِر زمریدا دروست

ده‌کرا.]

ف: گرم‌خانه.

ع: مَدْقَاةٌ، وَاَمٌ.

گرم‌مک

ل: زَرَك، زَرَك. [(جزره کاله‌کینه.)]

ف: گُرمَک، گُرمه. (نوعی از خربزه است.)

ع: مَلِیْوَنٌ. حَدَجٌ.

گرم‌مک

ل: گرمه‌هانه، گرمه‌خانی، گرمه‌کانی. [کانیک که به

زستاندا گرمه.]

ف: گرم‌اب، گرم‌ابه.

ع: حَمَّةٌ، سَخِیْنٌ.

گرم‌کردن

[ل: گرم‌داهیتان (به ناگر.)]

ف: گرم‌کردن. (با آتش)

ع: تَشْنَنٌ، تَدْقِیْقَةٌ، تَحْمِیَّةٌ.

گرم‌کردن

[ل: گرم‌داهیتان (به پارچی گرم.)]

ف: گرم‌کردن. (با پارچه‌ی گرم)

ع: كِمَادٌ.

گرمه‌بوق

[ل: بَوخی گرم.]

ف: تَف.

ع: وَهَرٌ، عُكَابٌ.

گرمه‌چک

ل: مَوِیجٌ، مَدِچَه‌لَه. [نِتوان باسک و دست.]

ف: مِیج دست.

ع: رُسَخٌ.

ویننه-ساقون

گرمه‌خول

ل: گهرماربووت. [مهلسوران، خولانهوه (واك: گرمهخولی

ناش.ا]

ف: چرخ خوردن. (مانند آسیا)

ع: دُمُوك.

گهرمه سووت

ل: مهوج مهوج. [جزره پارچه یه کی شهزداره.ا]

ف: گرمسوت. (پارچه ای است موجدار.)

ع: گرمسوت.

گهرمه سیر

ل: گهرمیان. [بهرامبری کورستان.ا]

ف: گرمسیر. (ضد سردسیر)

ع: مَشْتی، دَعصاء، جُرُوم. (جَرم)

گهرمه ویوون

[گرمبوونه (پاش سرمابوون.ا]

ف: گرم شدن. (از سرما)

ع: دَقَا، دُقُو، تَشْحَن.

گهرمه وکردن

[ل: گرم کردنه (واك: گرم کردنه یه چیشتی سارد.ا]

ف: گرم کردن. (آش سرد مثلاً.)

ع: ارجاع.

گهرمه وکردن - گهرمه کردن

گهرمی

ل: تین. [تار]

ف: تاب، تَف، تَفَش، تَفَش، تابش، گرمی.

ع: سَخُوْنَة، حَرارة.

گهرمیان

ل: گهرمه سیر. [بهرامبری «کیفسان».ا]

ف: گرمسیر. (ضد «کیفسان»)

ع: مَشْتی، دَعصاء، جُرُوم. (جَرم)

گهرمی دل

ل: کول دَل، [تین و تار دَل]

ف: تَش.

ع: حَرارة القلب.

گهرفال

ل: تهخته زنگ، ساته زنگ. [پارچه یه کی کانزایه به پیی

تییپرینی کاتمیر لیتی ده دن.]

ف: گریال.

ع: ناقوس.

وینه - ته عترت

گهرۆك

ل: گهرۆك، له رۆك، بی ته نوا. [گهر. له ی. بینخوا]

ف: گُر، لاغَر، ناچیز.

ع: جَرَب، مَهزول، صِفَریت.

گهرۆل

ل: گهر. [گهری]

ف: گُر، گُری، گُریگن، گُریگین.

ع: جَرَب، أَجَرَب، عَر، أَعَر، أَصْعَد، تَشْبَر، حَصِف،

نَقَب.

گهرۆلی

ل: گهری، شیرینی. [نهخوشینیکی پیسته.]

ف: گُری، پَریون، شیرینی، شیرینه، شیرونه،

شیرینک.

ع: جَرَب، حَصَف، نَقَب، عُر، عُرَة، عُرور، عَز.

گهره

ل: گه لَر، کونا. (گهری ناسیار) [گهری برداش.ا]

ف: گلو، سوراخ. (گلوی سنگ آسیا)

ع: بُلَعَة.

گهرهك

ل: بایس. هه رس، خوائشت. [خواست، رست]

ف: خواست، خواه، خواهش، درخواه،

درخواست.

ع: طَلَب، ارَادَة، اِنَامَة، حِوَال، مُحَاوَلَة، اِبْتِغَاء،
التَّماس. قَصْد.
گهرهك

ك: بَائِس. [بیتیت]

ف: دَرَبَا، خَنُور، سَنگُول.

ع: لَازِم، مَطْلُوب، مَقْصُود، مُبْتَغِي، مُلْتَمَس، لَابُدُّ
مِنْهُ.
گهرهك

[ك: تَاخ، مَعْلِلَه]

ف: كَو، كَوِي، سَو، سَوِي، بَرَزَن.

ع: مَحَلَّة، كُورَة، حَارَة. طَرَف.
گهرهك نكههك

ك: ناچار، خَوازه‌خَواز. [حَقَمَن، بَتَرِيت و نَتَرِيت]

ف: خَواهن‌خواه، ناگزير، ناچار.

ع: لَابُدُّ، حَتْمًا.

گهرهكوتريه

ك: شَموكوتري. [كَمِيَك كه به شَمردا ناييئيت. (شَموكوتري

بين بدين.)]

ف: شَب‌كُورِي، (شَب كُورِي غير دائم)

ع: غَشَاوَة.

گهرهكه

ك: نَه‌خَوازِي. (نَه‌مه گه‌ره‌كه، نَه‌ديه گه‌ره‌كه، نَه‌مه‌انه

گه‌ره‌كه، نَه‌ويه‌انه گه‌ره‌كه.) [بِتَرِسته، دَوَرِت]

ف: دَرَبَا است.

ع: لَازِم، مَطْلُوب، يَطْلُبُ، يَبْتَغِي، يَلْتَمِسُ.

گهره‌لاوتري

[ك: گُزَرَانِي وَتَنِي نَارِيَك كه هَر كَس بَز خَزِي گُزَرَانِي

دَوَرِت.]

ف: جَنجَلِي، (آواز خواندن بي ترتيب كه هر

كس براي خود مي‌خواند.)

ع: لَجَب، جَلَب.

گهري-كه‌رؤلي

گهريان

ك: گه‌شت. هاتِرچو، هاتِرچوون. [گه‌ران]

ف: گُشت، گُردش، گُشتَن، گُرديدَن، رَفَت و آمَد،

رَفَتَن و آمَدَن.

ع: سَيَر، مَشِي، جَرِي. جُول، جُول، حَرَكَة. دَوَرَان.

گهريان

ك: مَلَمُورُوش، گُرديسمر. بَشكاشَن. [بهداراگه‌ران،

بَشكِن]

ف: يَوَز، يَوش، جُستجو، جُستَن، گُشتَن،

جستجوگُردَن، يوزيدَن، يوشيدَن.

ع: تَجَسُّس، تَلَحُّص، التَّماس، طَلَب.

گهريان

ك: بَوَرَن. [گه‌ران، لِبَهاتَن]

ف: شُدَن، گُشتَن، گُرديدَن.

ع: صَبُورَة، تَحُول. عَوَد.

گهريان

ك: لَادَان. (له من بگه‌ري!) [لِيگه‌ران، دَسبُردارِبوون،

رازِليَه‌تَان]

ف: گُذُشتَن، كَنارگُرفَتَن، پَرهيزكُردَن.

ع: اِجْتِنَاب، اِحْتِرَاز.

گهريانهوه

ك: رَوينمِه. هاتِمِه. [گه‌رانمِه]

ف: بَرگُشتَن.

ع: عَوَد، أَوَل، أَوْب، ثَوْب، ثِيَاب، ثُكُوص، رُجُوع.

ثَوْبَة، اِنَابَة، اِرْتِجَاع، اِنْتِكَاص، اِنْعِطَاف، اِنْصِياع،

اِرْتِدَاد، عَوْدَة، رَجْعَة.

گهريانهوه

ك: په شیمانه‌یوون، هه‌لگه‌پیاوه. [پاشگه‌زیوونه، گه‌پیاوه]

ف: برگشتن، پشیمان شدن.

ع: نُكص، نُدَم، نُدَامَة، رُجُوع، اِحْجَام، اِطْرَاق.
گه‌پیاوه

ك: هه‌لگه‌پیاوه. [خراپیرون، نالوگ‌زیوون (وهك):

گه‌پیاوه‌ی سرکه، که تامی خراب ده‌ییت.]

ف: برگشتن. (برگشتن سرکه مثلاً که طعم آن خراب شود.)

ع: فِساد، تَحَوُّل، تَغْيِير، اِنْقِلَاب.
گه‌ز

[ك: نام‌رازیکی پی‌وانه.]

ف: گز، وُش، چشان.

ع: ذرع.
گه‌ز

ك: هه‌لو‌گه‌ز. [شیرینه‌كه. (وهك: گه‌زی «نصفه‌مان» که شیرینه‌کی به‌نارینه‌كه.)]

ف: گز. (گُز اصفهان مثلاً که حلوایی است معروف.)

ع: ...
گه‌ز

[ك: پاشگه به مانای «نموی ده‌گه‌زیت». (داپشتی بکوه و به تغیا به‌کار ناهینریت، وهك: غریب‌گه‌ز.)]

ف: گز، گُز، گُزَا، گُزَنده. (صیغه‌ی فاعل است، تنها استعمال نمی‌شود، غریب‌گه‌ز مثلاً.)

ع: لادغ. عاش. ضاری.

گه‌ز-گه‌زیچار

گه‌زاره

ك: زوان. (گه‌زاره‌کیشان) [زمان]

ف: زبان.

ع: لسان.

گه‌زاره‌کیشان

ك: زوان‌کیشان. [زمان‌ریزی]

ف: زبان‌کشیدن.

ع: اِطَاعَة اللِّسان.
گه‌زاف

ك: فره. [زذر]

ف: گُزاف، گُزافه، بسیار، بیش.

ع: كَثِير، زِيَادَة، جُزَاف.
گه‌زاف

ك: لاف، قوپرز، فیز. دروژ. [فریشتال. دروژده‌لسه]

ف: لاف، گُزاف، گُزافه، یاوه، بیهوده، گوزکند، گوزگند. دروغ، باد‌پزانی.

ع: باطل، فیش، صَف، طَرْمَذَة، اَنْيَة، كِذْب...
گه‌زفن

ك: گاز‌گرتن. پیمردان، گه‌زین. [تسپ‌گرتن. گستن (وهك):

گستنی‌سگ، مار، درویشك.]

ف: گزیدن. (سگ، مار، عقرب، مثلاً.)

ع: عَض، نَدغ، نَذع، نَقع، لَسب، نَهِش.
گه‌زفن زوان

[ك: گاز‌گرتن له زوان (بعوی بیرکردنمویه.)]

ف: زبان‌گزیدن. (به سبب فکر)

ع: تَلْسین.

گه‌زفن زوان

[ك: سروتانموی زمان (بۆ نمونه: به‌هوی ترشی یا

ترونیوه.)]

ف: گزیدن زبان. (از ترشی یا تندی مثلاً.)

ع: حَذِي، قِرص، حَمَن، نَذع.

گه‌زکردن

ك: پیتوان، [پیتوان به گز.]

ف: پیمودن، گزکردن.

ع: ذرع.

گهزگهزك ← گهزنه [دشمنی كرماییه.] [كرمایی است.]
گهزلهك

ك: كارده. [تینخی دسكداري بچووك.]

ف: كارده، گزَنك.

ع: سَكَن، قَزَلَق، جَزَلَق.

وینه ← كده

گهزمازك

ك: گزمازو، بیری داره گز.]

ف: گزمازی، گزمازو، بارگزم.

ع: حَبُّ الْأَشْلِ، ثَمَرَةُ الطَّرْفَاءِ، كَزْمَانَج.

گهزنه

ك: گازگیر. [گهزنده، گازگیر، سووتینر]

ف: گهزنده، گزا، گزای، گازگیر. خَراستَر.

ع: عَاضَن، لَازِع، لَاعِيس، سَوَاك، ضَارِي، ضَرِي،

مُودِي.

گهزنه

ك: تون، تورش. [سووتینر (تامی تون یا ترش که زسان

دسووتینیت.)]

ف: گهزنده، اُزغ. گیر. (طعم تند یا ترش که زبان

را بگیرد.)

ع: حَذِي، قَارِص، لَازِع، ضَارِيس، كَاوِي.

گهزنه

ك: گهزگهز: گیاه كه.]

ف: آنَجَرَه، گهزنه.

ع: قُرَيْص، قُرَاص.

وینه

گهزنه یی

[ك: جزوه تَرِيَمَك كه به شتووی خُزِرَسَكِيش دهرُوت.]

ف: گهزنه ای، (نوعی از انگور است که خودرو هم

سبز می شود.)

ع: ناهِر.

گهزَق

ك: شوكة. [گهز: ناوَنگی شیرینی دار.]

ف: گَز، گَزَنگَبین.

ع: سَلَوِي، مَن.

گهزَهك

ك: بیانك، به هانه. [بیانو، پاكانه]

ف: بَهانه.

ع: وَسِيلَة، عُنر.

گهزَهك

ك: نهسل. [هز، بهلکه]

ف: شادور، اُور، نخشه.

ع: دَلِيل، حُجَّة، بُرهان، سُلطان.

گهزَهن

ك: ناسیو، تموره، تمههه، دهرده. [كارسات، وهی، كُوست]

ف: گهزَند، زنج، آسیب.

ع: أَفَّة، عَاهَة، بَلِيَّة، نَارِئَة، حَادِثَة....

گهزین

ك: گهزتن، گازگرتن. [گهستن]

ف: گهزیدن، گازگرفتن.

ع: عَضَن، لَوغ.

گهش

ك: رُوشن، گهشه یووك، داگرسیاك. [ههنگرساو. سكلی بی

ریشایی.]

ف: روشن، افروخته.

ع: مُشْتَعِل، مُتَوَقَّد.

گهش ← گهشه

گشت

ل: گه‌ریان، گیل، گیلان، [گه‌ران، سه‌ران]

ف: گشت، گردش، گشتن، گاشتن، گاشت، گردیدن.

ع: سیر، سیاحت، تجوال، تطواف.
گه‌شتی

ل: پاسه‌ران، کیشکچی، تهره‌ل، [نیشکگر، پاسگر، محس]

ف: گشتی، پاسبان، کشیکچی.

ع: حارس، حافظ، جلوان، مُسْتَحْفَظ.
گه‌شکه

ل: خویشی، شکوفه، شادی، [خوشحالی لهراده‌بر].

ف: خوشی، شادمانی، شادی.

ع: مَسْرَّة، اِنْبِساط....
گه‌شه

ل: گدش، [لقی تازه‌ی رمزا].

ف: ستاک، آژغ، ژغاره، [شاخه‌ی تازه‌ی مو]

ع: عُسلوج، حَبَلَة.
گه‌شه

ل: گه‌ش، بالآ، [فراژن]

ف: بالش، کواکش، فزایش.

ع: نِماء، نُمُو.
گه‌شمکردن

ل: گه‌ش‌کردن، بالا‌کردن، [گهره‌بین، فراژی‌بودن]

ف: بالیدن، بالودن، کوالیدن، بلندشدن، بزرگ‌شدن، فُرویدن.

ع: اِنْتِماء.

گه‌شهووون

ل: داگریان، گه‌شیان، گه‌شیانه‌وه، [گمش‌پورنده،

گشانوره، داگران]

ف: روشن‌شدن، آفروختن، آفروخته‌شدن، سُرُخ‌شدن.

ع: شَوَقْد، ثابِت، اِضْطِرَام، اِحْتِدَام، اِتْقَاد.
گه‌شه‌وکردن

ل: داگرسائن، [گش‌کردنوره، داگرساندن]

ف: زوِشَن‌کردن، آفروختن، آفروخته‌کردن، سُرُخ‌کردن.

ع: اِيقاد، اِضْرام....

گه‌شیان—گه‌شه‌وووون

گه‌شیانه‌وه—گه‌شه‌وووون

گه‌ف

ل: گدغه، حدپ، حدبه، وهره، [حبر (دهنگی سگ).]

ف: نوفه، غوغو، وَعَوَع.

ع: نِباح، نَبِیح، عَواء، وَقَوَع.

گه‌ف—گه‌ف

گه‌فه‌کردن

ل: گهلین، وهرین، حدپین، [حمرکردنی سگ].

ف: نو‌فیدن، لابییدن، نوفه‌کردن، غوغو‌کردن، وَعَوَع‌کردن.

ع: نِباح، نَبِیح، عَواء، وَعَوَع، وَقَوَع، هَبَبَة.

گه‌فک‌ف—گه‌فه [گه‌فی ژژو، (دوباره‌پورنده‌ی کسی لبر

ژژو‌رونیستی).] (تکرار برای تکثیر است).

گه‌فین—گه‌فه‌کردن

گه‌ل

ل: گه‌له، روئل، کومه‌له، تیپ، [دمسته، پزل (رله): پزلی

بالنده یا گله‌ی نازن].

ف: گُل، گُله، جوق، جوقه، جفاله، جفاله، تیپ.

(گله‌ی مرغان یا حیوانات مثلاً).

ع: سِرِب، ثَلَة، عَصَبَة، ورد، غَیف، جَمع.

گه‌ل

ل: فره، خه‌یلی، (گه‌لیکن) [ژژو]

ف: بسیار، خیلی.

ع: کثیر، رفیع، زیاد.

که ل

ل: ان. (گولگدل، گزلان) [نیشانی کزیه.]

ف: ها، ان. (علامت جمع است: گلها، مردان)

(علامت مسند و جمع است)

ع: ون، ات. (جُمُوع مُکَسَّرَة)

که لاوینز

ل: شیلک، تیرباران. [تیرها ریشتن به تیکرا.]

ف: شلیک، شنلیک، تیرباران.

ع: نُصْخ، اِطْطَار، اِطْطَاق، ضَرْاب.

که لاویژ

[ل: نک: نستیره کی ریونال و تریفداره که له ۴۵ هارینره

له گنل «ترازو» ده لَدیت - ده کوریت - ده کوریتسه لای

روژه لاتنی «ترازو» یوه به نندازهی دور رم خوارتر.]

ف: پَرَنگ، (ستاره‌ای است روشن و نورافشان که

در ۴۵ تابستان در معیت جوزا یعنی ترازو

طلوع می‌کند، در سمت شرق آن به اندازه‌ی دو

نیزه پایینتر.)

ع: شِعْری شِعْری الْقَبُور، شِعْری الْیَمَانِی.

که ل به ستن

ل: گردوبرون، جدمه‌برون. [کزیرونره له دوری یدکتر.]

ف: گردآمدن، گله بستن.

ع: اِجْتِمَاع، اِزْدِجَام، اِکْتِتَال، اِحْتِفَال.

که ل کد

ل: جِروَق جِروَق، دسه‌دسه، کُزْمَه‌لَه کُزْمَه‌لَه.

کُزْمَه‌لَه کُزْمَه‌لَه. [دست‌دسته، پُژُول]

ف: دسته‌دسته، گله‌گله، جوق جوق.

ع: جُمُوعاً، اَفْئَاداً، اَفْوَاجاً.

که لور

ل: له کارته، بیکاره. [تسمن، لهشگران]

ف: بیکاره، آژهان.

ع: دَنَع، مُهْمَل.

که له

ل: ران، رهمه، رموگد. [رموکه، رموه، جمله]

ف: گله، گَته، رُمه.

ع: قَطِیع، ثُلَّة، حَیَلَة، فِرَق، (دَوَاجِن)، رَمَق.

که له خان

ل: گهرپ. [ناغلن]

ف: آغل، باغل، گله‌خان.

ع: صَبِیرَة، ثَابِتَة، رَیْض، مَرِیض، مُرَاح، حَظِیرَة،

زَبِیرَة.

که له راوینز

[ل: نک: تەگیرکردنی بە کۆمەڵ.]

ف: اندیشه‌گویی.

ع: شَوْر، شَوْر ی مَشَوْرَة، مَشَوْرَة، شَاشَوْر، مَشَاوْرَة،

مُحَادَثَة، مُزَاعَمَة، مُضَافَرَة...

که له کوران

ل: گله‌منال، منال‌بازار. [کُزْمَه‌لَک مندل.]

ف: کودکان، گله‌ی کودکان.

ع: جَمَاعَة الصُّبَّیَّان، صُبَّیَّان.

که له کومه

[ل: نک: گله‌کُزْمَه‌کی، شَوْرش، خَویشاندان.]

ف: شورش.

ع: اِجْمَاع، رِجَام، اِزْدِجَام، رَحْمَة، اِثْلَاق، اِعتِصَاب.

که لک

ل: خدیلی، فره. [رزور]

ف: بسیار، فراوان.

ع: کثیر، رفیع، عِدَّة.

که لیکن

ك: فرن، خه‌یلنكن. [زۆرن]

ف: بسیاراند، خیلی‌هستند.

ع: كَثِير، كَثِيرُون ...
گه‌لنکه

ك: فرس، خه‌یلنكه. ده‌میتكه. [زۆره. ماوه‌یه‌كه]

ف: خیلی است. دمی است.

ع: كَثِير. مُدَّة، زَمَان.
گهل

ك: لنگ، ناولنگ، ناوگهل. [نیران هه‌روه‌یه‌ی.]

ف: لنگ، میان پا.

ع: بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ.
گه‌لا

ك: به‌لنگ. [به‌لکی دار و گیا.]

ف: بَرگ، بَلگ.

ع: وَنَق.
گه‌لاه‌ه‌زان

ك: به‌نگه‌ریژه. [گه‌له‌ریزان]

ف: برگ خزان، بَلگ ریخته.

ع: جُثَالَة، غُثَاء، عَبَل.
گه‌لاه‌ه‌زان

ك: گه‌له‌ریزان، پاییز، پاییز. [ره‌زی سیمسی سال.]

ف: برگ‌ریزان، پاییز.

ع: خَرِيف، كُسْعَة.
گه‌له‌ریزان - گه‌لاه‌ه‌زان
گه‌لاه‌ه‌ل

[ك: به‌لکی قامیش.]

ف: برگ نی.

ع: غَشِيه، وَنَق الْقَصَب.
گه‌لاه‌ه‌ل

ك: زریان. [به‌لك لمریان (وه‌ك) گه‌لاه‌ه‌ل درخت.]

ف: بَرگ‌کردن، بَرگ‌درآوردن. (درختان مثلاً).

ع: وَنَق، اِبْرَاق، تَوْرِيق، اِرْشَام.
گه‌لاه‌ه‌ل

[ك: به‌لکی رز.]

ف: بَرگ مو.

ع: خُلْب، وَنَق الْكَرَم.
گه‌لاه‌ه‌ل نیل

ك: رِسْمه. [ره‌نگینه‌ی ناه‌ه‌ستان به‌ره‌ش‌کردنی مسو به‌کاری
ده‌بن.]

ف: برگ نیل، وِسْمه.

ع: وَنَق النَّيْل. (وِسْمَة)
گهل داچه‌ه‌ه‌ان

ك: پا به‌لور‌کردن. [فاج به‌لور‌کردنوه‌]

ف: میان‌پاگشادن.

ع: بَدَد، تَفْسِيح، تَفْشِيح.
گه‌لاه‌ه‌زه

[ك: گه‌ریزی گه‌ره‌ی.]

ف: گه‌ریزی درشت.

ع: ...
گه‌لاه‌ه‌لوه‌لاه‌ه‌

[ك: گه‌له‌گهل (به‌قچی گراوه‌ی به‌ریزنده‌ی چرون).]

ف: پاهای گشاده‌راه رفتن.

ع: فَحْج، دُلُوح، حَصْحَصَة، فَجَج. قَبْجَا، مُفْجَا،
مُتَفْجِجَا.
گه‌لاه‌ه‌لوه‌لاه‌ه‌

ك: تَوْرِگ، نَاقَوْرِگ، نَاق، خِرْخِرَة، بَناقاله. سورینه.

[گه‌روه‌ی]

ف: گهل، پَلَخ، نا، نَای، نَی، خِرْخِرَة. ناسوری،
سُرخ‌نَای، سُرخ‌روده.

ع: حَلَق، حَلْقُوم، سَاعِل، حُنْجُور، حَنْجَرَة، نَاه‌ت.

مَرِيء، بُلْعوم، قُمَقْم.

که‌لوونیشه

ل: بوعمه، سینه‌نیشه. [نیشی سنگ، نیشی مل]

ف: سَرَف، گلودرد، سینه‌درد.

ع: عُدْرَة، اَجَل، ذُبْحَة. خُنَاق، خُلَاق.

که‌لووبین

ل: گمرد، نه‌ند. [تسمله: ملرینکی کول.]

ف: رُس، رَس، گلوبند.

ع: بُخُنُق، مِخْنَقَة، مِغْنَقَة.

که‌لووسوز

[ل: تورگسورتینر]

ف: گلوسوز.

ع: مَضَاض، مُحْرِقُ الحَلَق.

که‌لووگیر

ل: ناگوار. [گمروگر، ناسازگار، (برامبری نوش).]

ف: گلوگیر، ناگوار. (ضد گوارا)

ع: خَانِق، رَدِيء.

که‌لووگیر

ل: زوانب. [اقسی حق که ره‌لامی نیه.]

ف: گلوگیر، زبان‌بُر. (حرف حسابی که بی‌جواب

باشد.)

ع: مُسَكِت، كَلِمَة حَقّ.

که‌لوو هاتن

[ل: نارسانی مل، ملبیره]

ف: گلوبز آمدن.

ع: خُنَاق، خُلَاق، عُدَة.

که‌لوو هاتنه یه‌ک

ل: که‌لورگیران، که‌لورنیشه. تاس‌کردن. [قورگ‌گیران،

مناسب‌بران]

ف: تاسه، خلاشمه، گلوهم آمدن، خپه‌شدن.

گلودرد.

ع: خُلَاق، عُدْرَة، ذُبْحَة، ذُبَاح. خُنَاق.

که‌مال

[ل: گزلسگ، سگی نیر.]

ف: نَرَه سَگ.

ع: کَلَب کَبِی.

که‌مال‌نو

[ل: گیاه‌کی بناربانگ له بنه قنکر ده‌جیت.]

ف: علفی است معروف شبیه به بُته‌ی کنگر.

ع: ...

که‌هره

ل: به‌گر. [کمره (شیاکی وشکه‌لاتو).]

ف: کُرس، کُرسه، پینه. (سرگین ستبر شده)

ع: ذیرَة، وَاَلَة، کُرس.

که‌هره

ل: قَرَمَاخه. [چلکی ره‌قیری دست و پی.]

ف: کَره، کَمَره، بَهرک، پینه، شوخ، شَقَه، شَغَه،

شَغَر. (چرک دست و پا که سفت شده باشد.)

ع: قَرَف، کَنْب، کَلَع.

که‌مه

ل: کایه، گاته. شوخی. [یاری، وازی. گاتروگپ]

ف: بازی. شوخی.

ع: لَعِب، لَهو، دَد، مُزَاح، دَعِب، هَزَل، هَذِي.

که‌می

ل: که‌شتی. [پاپز، گمی]

ف: کُشتی، ناو، ناوه.

ع: سَفِینَة.

وینه «کشتی جنگی

که‌ن

ل: به‌د، خراو، ییغه‌ی. چه‌په‌ن. گیتاژ. [بزن‌ناخوش. خراپ]

ف: بَد، گَند، گَندِه. دژ، زشت.

ع: سَيءٌ، رديء. خَبِيثٌ، عَفِنٌ، فاسِدٌ.
گہنائن

[ك: رزائمن له ترماییدا، بۆن ناخوش كردن.]
ف: گُنداندن، گُندانیدن.

ع: ثَعْفِن، اِنْتَان.
گہناو

[ك: زۆنگ، تالار]

ف: گُنداب، آب گند، آب خوست.

ع: مُسْتَنَقِع.
گہنج

ك: خەزانە، خەزینە. [خەزە، گەنجە]

ف: گُنج، گُنجینە، هەزینە، هەزانە، خَزینە، خَزانە.

ع: كَنْز، رِكان، دَفِینە، خَزانة، مَفْتَح، سَيُوب.
گہنجە

ك: گەنجینە. [خەزینەى پەارە و شتى بەئەرخ. هەروەها:

دۆلاب.]

ف: تَوْنَك، تَوْنَكە، تَوْبَك، تَوْبَك، پوتە،

نەهان خانە. دولابە.

ع: قَيْطُون، مَخْرَن، خَزِيفَة، مَخْذَع.
گەنجەفە

[ك: كارتەگەلىكە لە يەك خالەو تا دە خال لەگەڵ شا و

شاژن و سەرباز، خالە رەشەكانى گۆنیزناسا و تۆژناسا و خالە

سەردەكانى چوارگۆشەى و تۆژناساى، چەندىن جوژە يارى

پىدەكرىت.]

ف: گُنجفە. (اوواقى است از يك خال تا ده خال

بە انضمام شاه و بيبي و سەرباز، سياه آن

كەشيزى و تَخْمى، قەرمز آن خەشتى و تَخْمى، با

آن چەندىن نوع بازى مى کنند.)

ع: وَرَقُ النُّعْب.

گەنجینە—گەنج

گەنجینە—گەنجە
گەنكاو

ك: گەنار. [زۆنگ، تالار]

ف: گُنداب، گُندابە، مُرداب.

ع: آجِن، مُسْتَنَقِع.
گەنكەزەردە

[ك: گيايدكى بۆن ناخوشە.]

ف: گُلچە زردە.

ع: ذَفَرَة، ذافَرَة، ذَفَرَاء، وَرْد ذَفَرَاء.
وینەى هەيه.
گەنم

ك: ... خەلە. [گەندم. دەغل، دانەرئە]

ف: گُندَم، غَلە.

ع: بُرْ قَمَح، قوم، حَنِطَة، غَلَة، دَخَل.
گەنم بەهەارە

[ك: بەهارو، گەنبەهارە]

ف: گُندَم بەهارە.

ع: زَيْن، بُرْ رَيْبِي.

گەنم خۆرۆو

ك: گەم سەحرايى. [گەمى خۆرۆسك.]

ف: گوژر، گوژرە، گندم خودرو، گندم كوهى.

ع: بُرْ طَبِيعِي.

گەنم دەبیم

[ك: گەمى دیم كه به باران سوز دەيیت.]

ف: گندم دیم.

ع: عَذِي، دَيْمِي. (بُرْ دَيْمِي)

گەنم زۆردە

ك: گەم شیر، زۆردە. [فەرىكە گەم.]

ف: دُرْمَل، دُرْمَل، كَرَكَن، كوكن، گُرجَن. (گندم

نیم رَس)

ع: بَقَوَة، ناضح.

گه‌نم سه‌وز

[ك: گندمی پینه‌گیشتره.]

ف: خید، خَوید، گندم سبز شده.

ع: حَقْل، حَضِر.

گه‌نم شامی

ك: زبِزبات. [گرم‌شامی، گه‌نم‌شامی]

ف: دُرَّت، بِلال، گندم شامی.

ع: دُرَّة.

وینه ← زبِزبات

گه‌نم شیر ← گه‌نم زورده

گه‌نم‌گون

ك: سه‌وزه. [گه‌نم‌رنگ، نه‌سمر]

ف: گندم‌گون.

ع: اَسَمَر، اَدَم.

گه‌نم‌گویر

ك: گله‌ره‌ز. [کِرِزِی برود (شتیکه وه لته کاکله‌گوز یا

چند دنک گه‌نمی بیده‌کوه‌لکار بسر بودی شاخوه دروست

دمیت، هر بویه «گله‌ره‌ز» ییشی پی ده‌لین، به‌لام له راستیا

«گله‌ره‌ز» له گیا ده‌چیت و به‌کل‌هینانی له بری «گله‌ره‌ز»

هه‌له‌یه.]

ف: گُل گندم، گوز گندم، جَوز گندم. (چیزی است

شبییه به لختی از مغز گردو یا چند دانه گندم

که پیوسته به هم شده باشند، در روی

سنگ‌های کوه متکون می‌شود، به این جهت او

را «گله‌ره‌ز» نیز گویند، ولی «گله‌ره‌ز» شبیه به

علف است و اطلاق آن بر «گله‌ره‌ز» غلط است.)

ع: حَزَّ الحِمَام، جَوَز جَندَم.

گه‌نم‌گه‌نم

[ك: یاریه‌کی مندا لانه، که دهنه دور دسته، کاتیک

سرده‌سه ده‌تیت: گه‌نم‌گه‌نم، دسته‌یک به گوز دسره‌ننه

نور دسته‌کی تر. هر نه‌وندهی سرده‌سته که بلیت: جز یا

تاس، نندامانی دسته‌ی دووم نندامی دسته‌ی یه‌کم

ده‌گرن و هتا لای سرده‌سته که ده‌چنه سر کزلیان و پاشان

گوزده که ده‌درت به‌وانی که سواربون، چونکه نیتر سهری

نبرانه.)]

ف: گَندَم جَو. (بازی بچه‌ها است که دو دسته

می‌شوند تا هنگامی که سَرماتک می‌گوید:

گندم گندم، دسته‌ای با گُرز دسته‌ی دیگر را

می‌زنند، همینکه سَرماتک گفت: جو یا تاس،

دسته‌ی دوم افراد دسته‌ی اول را می‌گیرند و تا

نزد سَرماتک سوار می‌شوند و گُرز به دست

سوار داده می‌شود که نوبت آن‌ها است.)

ع: ...

گه‌نم کیلانه

[ك: گه‌نی گیلانی. (جزره‌گه‌نیکه تزوه‌کی له «گیلان» هوه

هاتروه.)]

ف: گندم گیلانه، گندم گیلانی. (نوعی از گندم

است که تخم آن را از گیلان آورده‌اند.)

ع: بُر جیلانی، جیلانی.

گه‌نم‌وجو

ك: ره‌شبه‌له‌ك. [بِز، ماش و برنجی (واك: موری

ماش‌برنجی.)]

ف: گندم‌وجو، سیاه‌وسفید. سرخ‌وسفید. (موی

سیاه و سفید مثلاً.)

ع: شَمِيط، اَشَمَط.

گه‌نم و شیر

[ك: گه‌نم‌کوتراو له‌گُل شردا.)]

ف: شیر و گندم. (گندم کوفته با شیر)

ع: زهیده.

گندمه

ل: بالوک. [بالوک، بایله]

ف: بالو، گندمه، ژخ، آژخ، توت، گوگه،

زگیل، باشکل.

ع: لؤلؤل، سالول، وڈم.

گنده

[ل: (میترویه که مرؤد ده گزیت و چوار جزؤد «گنده» و

«گاروک» له بیک ده چن به لام «گاروک» خاره و به کوردی

«تمخته کله» بیهی پی ده لیتن، «هوره» بیش له نسپی ده چیت

و تیژر و ته، «گنده سوروک» بیش له سنی بچووک ده چیت

قادی و تیژر و ته، جگه لمانه «غریبمنجان» بیش هیه

که له رشک ده چیت و سیه و پاش مژینی خورین سور

هاله گزیت.]

ف: گنده، مله، ساس، گاوک، (جانوری است که

انسان را می‌گزد و آن چهار نوع است: کنه و

گاوی شبیه به همدیگرند، اما گاوی

بطی، الحریکه است و آن را به کردی «تمخته کله»

نیز می‌گویند، مله هم شبیه به شپش است و

سریع السیر، ساس هم شبیه به سن کوچکی

است قهوه‌ای رنگ و سریع السیر، و این‌ها غیر

از غریبگزاند، غریبگز شبیه به رشک است و

سفید رنگ پس از آنکه خون می‌مکد قرمز

می‌شود.)

ع: قُرد، قُراد، قُسالس، بَق، ساس، حَمَانَة.

گنده‌کار

ل: به‌دکار، چه‌دکار. [خرابه‌کار]

ف: بدکار، زشت‌کار، پلشت‌کار.

ع: سَيِّءُ الْعَمَل.

گنده‌کوله

ل: کدوگی، میج. [جزء گنده‌کی گموره‌یه. (به ناژوتەر،

ده‌نوسیت.)]

ف: گنه، نارد، نارد، کرنه، تارو. (به حیوان

می‌چسبید.)

ع: قُرد، قُراد، نارد، قُمل.

گنده‌کانه

[ل: درختیکه دهرمانی مالاریا له تونکله‌کی

ده‌گیدرت.]

ف: گنه‌گنه.

ع: کینا، کین.

گه‌نیک

ل: زایه. [گنیو (ره: گزشتی گنیو.)]

ف: خوسته، گندیده، گندا. (گوشت گندیده

مثلاً.)

ع: نَتَن، نَتَن، نَتَن، مُرِیح.

گه‌نیک

ل: نم‌بردگ، زایه‌بووگ. [گنیو، زبو له تیراییدا. (نالف یا

چاندرا تیک که لهر تری رزیت.)]

ف: گندیده، نم‌زده، تبا‌ه‌شده. (علف یا زراعت که

از رطوبت فاسد شده باشد.)

ع: غَمَق، غَمَل.

گه‌نیک

ل: چه‌په‌ژ. [گنیو، پیس (هیلکی پیس یا میوه

گنیو.)]

ف: پَنَغْدَه. (تخم‌مرغ گندیده یا میوه‌ی گندیده.)

ع: فاسد، ضائع، مَذَر، قُضی، هَرِید.

گه‌نین

ل: زایه‌بورن. [بوگم‌بورن، رزین له تیراییدا.]

ف: گندیدن، پوسیدن، پلاسیدن، پَنَغْدیدن،

گهره

ك: زل. [سرژك، سردار، خاوند شكز]

ف: بزرگ، وژرگ، بزرگوار، مه، مهین، كلان، كلو، گُت، كوهگین، خَدیش، خَدیو، خداوندگار، سَرغنه، كزبود، بُد، بُت، خَر، نهمار.

ع: سَید، رَئیس، رَئس، كَبیر، فَخیم، عَظیم، عَزیز، نَقیب، اَمیر، سَری، جَلیل، شَریف، رَفیع، رَعیم، كَریم، صَندید، غَطریف، یَعسوب، بَهلول، قَرم، قَمقام، قُمَام، كَوثر، نَاهَن، عَظَام. ...

گهره‌بووگ

ك: گهره، بهرزبووگ. [بالاگردو، گمسه‌گردو، هه‌تپو]

ف: بزرگ شده، بالوده، بالیده، بلندشده.

ع: ناشی، نامی، رَشید، رَفیع. ...

گهره‌بوون

ك: بهرزبوون، گمسه‌کردن. [بالاگردن، هه‌تپوون، زلیبوون،

پینگین]

ف: بزرگ‌شدن، بالودن، بالیدن، بلندشدن.

ع: نَشا، نُشو، نُشو، نُمو، رُشد، بُلوغ.

گهره‌بوون

[ك: بوونه پینشو، پایبهرزبوون]

ف: بزرگ‌شدن، بزرگوارشدن، كلان شدن. ...

ع: تَسید، تَرأس، تَرَفُع، تَجَلُّل، تَكَبُّر. ...

گهره‌تر

[ك: زلتر، زلامتر]

ف: بزرگتر، مهتر، كلانتتر. ...

ع: أَعظم، أَكبر، أَكرم، أَفخم، أَجَل، أَمنع، مَهتر.

گهره‌كه‌نیشك

ك: مانگۆر. [قیدره، گهره‌كچ (كچيك كه له مالی باركیدا

ماوتیره و هیشتا شوری نه‌کردوه).]

ف: هیرسا، دختر مانده. (در خانه‌ی پدر

مانده‌ی به شوهر نرفته)

ع: عانس، نَقَله، تَریكه، عَزَب، مُتَعَطَره.

گهره‌مال

ك: بنه‌مال، خانه‌دان، خانه‌واده. [بنه‌ماله، هز، خیل]

ف: دوده، خانواده، خاندان.

ع: قَبیلة.

گهره‌وه‌بوون

ك: گوشادبوون. [فراوان‌بوون، ره‌نیوه، هه‌راو‌بوون]

ف: فراخ‌شدن، گشادشدن.

ع: اِشباع.

گهره‌ی له‌شكر

[ك: سر‌كرده، فرماده‌ی سوپا.]

ف: سر‌لشكر.

ع: دَحیة.

گهره‌ی مال

ك: بنه‌مال. [ریش‌پی بنه‌ماله.]

ف: بزرگ دوده، بزرگ خانه.

ع: رَئیسُ القوم، رَئیسُ البیت.

گهره‌ی هه‌لێزنیك‌هل

ك: سه‌رێزنیانگهل. [سرژکی هه‌لێزیده‌اران، سرژکی

نیزدراوان]

ف: سَتر‌گزیدگان.

ع: رَئیسُ مُنتَحَین، رَئیسُ مَبعوثین.

گهره‌یی

ك: زلی. [سرداری، سالاری، پایبهرزی]

ف: بزرگی، بزرگ‌واری، خدیوی، خَدیشی،

كلانی، خداوندگاری.

ع: سَیادة، رَئاسة، جَلانة، كَرامة، عَظَمَة، عَظَم، عَظَم،

رَفعَة، عِزَة، اُبهة، عَظَموت، جَبَروت، كَبیر، مَكبَرَة،

كَبیراء، مَنعة، مَجْد، هَجاة، عِز، علاء، عَلی.

گه‌وریه

ل: گه‌ورگه. [تپلی گوره.]

ف: گُوریه. (طبل بزرگ)

ع: طَبَل.

گه‌وَن

ل: گورَنی. [پنج‌گیاه‌کی درکداره.]

ف: گُون، نَهله، قَبَاد.

ع: قَتَاد، شَجَرَةُ الْقُدُس، مِسْوَاكُ الْعَبَّاس.

وَنه

گه‌وه‌زن

ل: گاکِنی. [که‌له‌کتری]

ف: گُوزَن، گُوز، گاو کوهی.

ع: ذَب، أَيْل، بَقَرُ الْوَحْش.

وَنه—گاکِنی

گه‌وه‌ر

ل: دِه. مرواری. [بِردی بفرخ. (به همر ببردیکی بفرخ

ده‌تین: «گوه‌ر»، وه‌ل: یاقوت، نه‌لماس، مرواری و...]

ف: گوهر، دُز، مُروارید. (هر سنگ گرنبه‌ایی را

گوهر گویند، از قبیل: یاقوت، الماس، مروارید و

...

ع: جَوْهَر، نَر، لَوْلُو، عَسَجَد.

گه‌وه‌ر

ل: مایه، کوزه. [مالک، بنه‌وت (بهرام‌بری عمرز^۱)]

ف: گوهر، فروهر. (ضد عرض)

ع: مَادَّة، جَوْهَر.

گه‌وه‌ر شه‌وچرا

[ل: (ک) وادیاره ماده‌ی‌کی رادیو‌مدار یروه که به شه‌ردا وه‌ل

چرا ترورسکاوتوره.]

ف: گوهر شب‌چراغ. (تصور می‌رود ماده‌ای

بوده دارای رادیوم که شب‌ها مانند چراغ نور و

روشنایی داشته.)

ع: لَعْل، یاقوت.

گه‌ی

ل: گه، مان. رک. [پن‌چمقاندن و نمریشتن. (خوپاراستنی

نسب یا کمر - بز نمونه - له رزشتن که همرچمده نمقیزه ر

ناورمگی لینه‌دهن ناپروات.)]

ف: گَی. (خودگیری کردن اسب یا الاغ مثلاً از

رفتن که هرچه سیخ یا رکاب بزنند نرود.)

ع: ضَغْن، مَسُو، حِرَان.

گه‌ی

ل: زوان گرتن. (گه‌ی گرتن) [توری، لاتیپتی.]

ف: گیرِی، زبان‌گرفتن.

ع: عَمِي، حَصَر، رَهْ، لُوشْ، لُكْنَه، عُجْمَه، نَعْنَعَه،

تَخْتَه. (فهو: عَمِي، عَمِي)

گه‌یائَن

ل: ده‌ردان، دان. [گه‌یاندنه دست (گه‌یائنی مانی

کستیک به خاومنه‌کی.)]

ف: رساندن، رسانیدن، به دست‌دادن، دادن. (حق

کسی را به صاحبش دادن)

ع: ایصال، آداء، تسلیم.

گه‌یائَن

[ل: گه‌یاندنمَی (نسب - بز نمونه - کستیک بگه‌یانیته

منزل.)]

ف: رساندن، رسانیدن. (رساندن اسب مثلاً کسی

را به منزل)

ع: احضار، ایصال.

گه‌یائَن

ل: رتن. [گرتن، گه‌یائنی مبست.]

ف: رسانیدن، گفتن.

ع: اِبلاغ، اِنهاء، اِلقاء، اِعلام، اِیصال، الاَکة، اِشارة.
گه‌یشتن

ل: گه‌یین. [گه‌یشتنجه‌ی ینگه‌یین]

ف: رسیدن.

ع: وُصول، وُزود، بُلُوغ، سُزُول، قُدُوم، اِنْتِهاء.
گه‌یگ

[ل: ینگه‌ییو، گه‌یشتور]

ف: رسیده.

ع: یانع، یَنعِج، ناضِج.
گه‌ی‌کرتن

ل: مان‌کردن، ولد‌بردن. [په‌داچهلان‌دن و نه‌وِشتن]

ف: گه‌گرفتَن، گاه‌گرفتَن، گِی‌گرفتَن، نَرَفَتَن.

ع: ضَمَن، خُرُون، حِران، مَسو.

گه‌ی‌کرتن

ل: توری، زوان‌گرتن. [لاله‌پتیمی، باش‌سه‌بِز نه‌کران]

ف: گَنگلاجی، زبان‌گرفتَن.

ع: عُجْمَة، لُکْنة، حَصْر، عَی، قُدُومَة، عَفَت.

گه‌ی‌گیر

ل: گه‌گیر، رگگیر. [مانگیر]

ف: گه‌گیر، گاه‌گیر، گِی‌گیر، نَرُو.

ع: ضاغَن، حَرِن، حَرُون، ماسی.

گه‌ی‌گیر

ل: تور، زرانگیر. [لاله‌پتیه، زمانگیر]

ف: گَنگلاج، زبان‌گیر.

ع: اَعْجَم، اَلْکَن، حَصْر، حَصُور، عَی، عَیْ، اَلوْث، قَدَم، عَفَت.

گه‌ی‌کیری — **گه‌ی‌کرتن**

گه‌یین

ل: گه‌یشتن. شاد‌بورن. [گه‌یشتن، دمس‌کوته، سر‌کوته]

ف: رسیدن، جَمْتُود، شاد‌شدن.

ع: وُصول، حُصُول، نِیل، قَوْن، قُلُج، اِفلاج، قُلُج، فُلُج.
فلاج

گه‌یین

ل: گه‌یشتن. بر‌کردن. [گه‌یشتنه‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن، فرارسیدن.

ع: وُصول، نُزُول، قُدُوم، وُزود، بُلُوغ، اِنْتِهاء، تَأْذِی.

گه‌یین

ل: گه‌یشتن. [ینگه‌یشتن (وه‌ل: گه‌یینی میوه‌)]

ف: رسیدن، پُخْتَن. (میوه‌ مثلاً.)

ع: یَنع، نَضِج، اِبراک، بُلُوغ، اُدُو، اِناء، اِناء قَمَدُج.

گه‌یین

[ل: زهر‌دبورن (وه‌ل: گه‌یینی دوسل‌)]

ف: رسیدن. (دُنْیَل مثلاً.)

ع: اِقْران، اِسْتِقْران، نَضِج.

گه‌یین

ل: واپرسی، رمیده‌گیری، پی‌اگه‌یین. [پشکنین]

لین‌کرتنه‌و

ف: رسیدن، وارسی.

ع: فَحْص، ثَحْقِیق.

گه‌یین

ل: ینگه‌یین. [زهر‌دبورن (وه‌ل: گه‌یین گه‌م‌)]

ف: رسیدن. (گندم مثلاً.)

ع: اِحْصَاد، اِیْذَان، اِبراک.

گه‌یین به‌یه‌ک

[ل: چار‌پیت‌کوتن، به‌یلاک‌ه‌یشتن، دیدار]

ف: به‌هم‌رسیدن.

ع: ثَمَاسَن، لِقَاء، مُلَاقَة.

گه‌ییننه‌بره‌و

ل: به‌بره‌و‌گه‌یین. [گه‌یشتنه‌بره‌و، هاتن]

ف: رسیدن.

ع: قُدُوم، کُزول، وُود.

کی

ل: ی، تی. (شیئی، بیاهستی) [نیشانی چارگی

نابیرانه به له فارسیدا.]

ف: گی. (علامت حاصل بالمصدر است، فارسی

است: دیوانگی، مردانگی)

ع: ه. (سفاقة، مَروءة).

کین

[ل: بگی: کسینک که جوتدمیت. (دایک خو گی)

ف: کُن، گاینده. (مادر خود کُن)

ع: ناکبی.

کیا

ل: سوز. [گیا: شینکی زمری.]

ف: گیا، گیاه، گیه، گیاغ، کیاغ.

ع: نُبت، نَبات، عُشب، کَلأ، نُجم، آب.

گیاجار

ل: میترگ، میترگجلی، میترغزار. [جینگیک که گیای زوری

لی پور.]

ف: سبزه زار، مرغزار.

ع: رَوْض، خِصب، مَنجَع، مَعْشَبَة.

کینکن

[ل: نامرزی گیاه لکندن.]

ف: گیاه کُن.

ع: صِیصَة، صِیصِیَة، مِجْئَة.

کیان

ل: رنج. [جان، رح]

ف: جان، روه، ره، روان، زی، زند، زندگی،

هولس، پَزْد، دل، خواجه.

ع: مَهْجَة، رُوح، حَیاءَة، نَفْس.

کیان

ل: نه نام. [لش، جست]

ف: اندام، پیکر.

ع: بَدَن، جِسم، جُئَة، نَفْس.

کیاندار

ل: زینگ، جانمور. [زیندور، زیندمور]

ف: مَوت، زنده، جاندار، جانوَر.

ع: حَی، حَیوان، ذی رُوح، ذی حَیاءَة.

کیاندار

ل: زیننه مال. [نارَه و مالات]

ف: جاندار.

ع: اَنعام، مَواشی، حَیوان.

کیان دهر به دهن

ل: گیسانی گیسانی، دَوس، هارپاز، هاردمس. [گیانی، زذر

خوشترست (یک گیان له دور لاشدا.)]

ف: جان در بدن، جان در میان، دوست، همراز. (یک

جان در دو بدن)

ع: مُتَّحِد، مُتَّفِق، حَبِ، خَل، وَد، خَدَن، صَفِی، دِمَج.

کیان سه خت

ل: مه یندستی، جه فاکیش، مسیروتی. [کسینک که

کوزرموری و چرمسری زوری دیو.]

ف: سخت جان، آهن جان، جان سخت، جفاکش.

ع: بَلَوِی، مِجْئِی، اُمُ الخَوادِث.

کیان سه خت

ل: ... گران فروش. [نیشلقرس، گرانجان]

ف: جان سخت، گران جان، گران فروش.

ع: لُحْمَة، لُخیم، لُئیم. مُغْلِی. ثَقیلُ الرُّوح.

کیان که نشئت

ل: سه رمدرگ. [کاتی گیان دمرچون.]

ف: جان کنش، جان کندن، جان دادن.

ع: نَزَع، نِزاع، حُرُوض، وَقْد، اِحْتِضار، غَمَرات،

سَنکرات.

گیان که نکه

لک: نيزراييل، عيزراييل. [قاييز: فریشتی گیان کیشان].

ف: جانستان، جان شکار.

ع: عزرائیل، مَلَكُ الْمَوْتِ.

گیان کیانان

لک: خوا. [بینایی چاران، خودا]

ف: جان جانان، خدا، ایزد، یزدان.

ع: رُوحُ الْاَرواح، رُوح، الله، رَبِّ، رَبُّ الْاَرْبَاب، نُسُودُ

السَّمَوَاتِ وَ الْاَرْضِ ...

گیانه سمر

لک: ... هراسان. [گیان کنشت. جاپز، ناراحت]

ف: جان دادن، جان کنش. هراسان.

ع: تَزَع. وَقَدْ. عَايَ.

گیانه مهرگ

لک: مزخ گهردهن. [در کمزخ، بر پر مزخ]

ف: مخ گردن.

ع: نُخَاع.

گیانه مهر

لک: گیاندار، جانه وهر. [زیند مهر]

ف: جانور، جاندار.

ع: حَيَوان، ذُو حَيَاة.

گیانی

[لک: رُوحی]

ف: جانی.

ع: رُوحِي.

گیانی

لک: گیانه کم! [گیانه!، رُوحه کم!]

ف: جانا!، جانم!

ع: رُوحِي!

گیای خُورَوو

لک: بزار، بژال. [همرز، گیای خُورسک]

ف: گیاه خودرو، گیاه هرز.

ع: بُزَي. (ثَبِت بُزَي)

گیای وشک

لک: گزره. [زَرَكُو]

ف: گیاه خشک.

ع: حَشِيش، كَنَّا.

گیپال

لک: زَلْا زَل. (گه دک و گپال) [سکی گوره.]

ف: شکم گنده.

ع: بَطْنُ ضَخْمٍ، بَطْنُ دَحِلٍ، بَطْنُ دَلِيقٍ، بَطْنُ حَبْنٍ، بَطْنُ

قَمِلٍ.

گیپال

لک: زَكَل، زَلْدَمِرِیگ. [سَلْدَمِرِیو]

ف: شکم گنده.

ع: ضَخْمُ الْبَطْنِ، دَحِلُ الْبَطْنِ، دَلِيقُ الْبَطْنِ، قَمِلُ

الْبَطْنِ، حَبْنٍ، أَحَبْنٍ، مَحْبُونٍ.

کیبه

[لک: رُگ پر ده کن له برنج و قیمه و داودمرسانی بَوَغْخُوش و

به دَمِرِو دَیْدورن و لِنار چِیشْتدا لَیْه دَئِین.]

ف: گپیبا، گاشاک، مَنَتو، گَذَک. (شکنبه را از برنج

و قیمه و ادویه ی معطره پر می کنند و با نخ

می دوزند و در میان آتش می پزند.)

ع: مُكَرَّشَة، تَكْرِيش.

کیتال

لک: گن، خراو. [خراب]

ف: گند، پُست، بُد.

ع: رَدِيء، ثَقَد، رَذَل، قَبِيح، خَبِيث، أَسْفَلُ النَّاسِ.

کیتنه - بَزولماجی

گیتھر

ل: گہدا، شُرڈل. [سوالکمر، شریوش]

ف: گہتر، ناچیز، گدا، چُنْبُل.

ع: دانہ، شُخَاذ، اُرمَل، صِفریت.

گینج

ل: حزل، مہنگ، بڑ. [گیڑ]

ف: گینج، دنگ، کُرُخ، دَنگ، تیپ، سیب، پَریش،

پَریشان، سُرگشتہ.

ع: خَدِر، خَبِل، نَمہ، حیران، مُتَحیر.

گینج

ل: گینجار. [گیڑار]

ف: بوڑ، زبوز، گرداب.

ع: خُبَّة، لُجَّة، لُردور.

گینج

گینج بوون

ل: دِہوون، مہنگ بوون، حوڑبوون. [گیڑبوون، واقدبوون]

ف: گینجیدن، گینج شدن.

ع: تَخْبِل، اِنْخِدَار، تَحیر، تَمَمہ.

گینج خواردن

ل: گینچک. [خولانہرہ بہ دوری خودا.]

ف: گینج خوردن، گردیدن.

ع: مَوْر، نَوْران، حَوّمان، مَیدان.

گینجہا

ل: گردہا. [گیڑلوک، گردہلورل]

ف: گینجہباد، گردباد، دولہ، ستونہ، دیوباد.

ع: خُجوج، نُوخۃ، اِعصار.

وینہ—گردہا

گینجہنہ

ل: پاژنہ. [پاژنہی درگا] [گریژنہ]

ف: کوادہ، پاشنہ.

ع: فُرَضہ، خُجران، رِجل. (رِجل الباب)

گینچک

ل: چہرخہ، گینج خواردن. [خولانہرہ بہ دوری خودا.]

ف: چَرخ، چُرخہ، گینج خوردن، چَرخ خوردن. (بہ

دور خود گردیدن)

ع: مَوْر، نَوْر.

گینچل

ل: دہبہ، تہ شخہلہ، شہلتاخ، گہر، گفنی، حہچہل.

تہرقہ شہ. [تشفہلہ، گزی]

ف: دَبہ، خَرخَشہ، غَرغَشہ، قَرَقَشہ، شلتاق.

ع: ضَعُو، اِفتراء، نِزاع.

گینچہلی

ل: دہسپتچک. [گلزلہیک خوری کہ دہسپتچن بہ دوری

دستدا مہتا بیرین.]

ف: یک حلقہ پشم کہ دور دست می پیچند تا آن

را بریستند.

ع: جَحْشۃ، غَمیقۃ، ضَرِبۃ.

گیر

[ل: تفت (تاسی توین و تال وک تاسی مازور).]

ف: اُرغ، رُفت، رُمُخت، گیر، گیرندہ. (طعم تند و

تلخ مانند طعم مازوج)

ع: قَابِض، عَقِص، حَرِیف.

گیر

ل: گرفت، گہوہ، پاگیر، گرفتار. [نارہ، گیزدہ]

ف: گیر، گرفتہ، گرفتار.

ع: مُقَيَّد، مُتَوَقِّف، مَحْبُوس، مُعْطَل، مُتَعَطِّل.

گیر

ل: زَر، ہیز، گریک، توانا، گز. [رزہ]

ف: گیر، زور، توان، نیرو.

ع: حَس، قُوۃ.

گیر

ل: زَر، کیش. [ہیزی راکیشان، کیشہتیز]

ف: کَش، کَشایی، کَشنده.

ع: جاذِبَة.

کیر

ل: لَر، چَهفت، کَچ. [چوت، خوار]

ف: کَبوس، کَج، خَهَل، خَهله، خَوهل، خَم، چَم.

ع: مُعَوَج، مُعَوَج، أَعَوَج، مُنْضَوِر، مُلْثَوِي، مُنْعَطِف، مُنْحَنِي.

کیردان

ل: گِرتَن. [گلدانبره، بندکردن]

ف: گِیروادَن، گِرفتَن.

ع: أَخَذ، حَبَس، تَوَقِيف، تَقْيِيد، إِمْسَاك.

کیردان

ل: گِرخَسْتَن. [راگِرتَن، کُزَسپ هِینانه رِئ].

ف: گِیروادَن، گِیرانداختَن.

ع: حَبَس، تَوَقِيف، إِمْسَاك، التَّعْرِیضُ لِلْخَطَرِ.

کیرفان

[ل: بولک: جِنگی شت تیختَن له جلبرِگدا.]

ف: جِیب.

ع: رُدَن، جِیب، جِیبَة.

کیرفانبر

[ل: پاره‌دز]

ف: جِیب‌بُر.

ع: طَرَار.

کیرفان مَاده

[ل: جِنگی دَست له رِفِندَدا.]

ف: کَما.

ع: جَبِيبُ الْكِمَادَة.

کیرکردن

[ل: مانوه و له رَوشتَن کورتَن.]

ف: گِیرکردَن.

ع: نَحَج، نُزوم.

کیرکه

ل: گِیر. [نامِرازی جِردان کِه پِشمازَه‌کان بَه‌کاری

دِه‌مِینَن.]

ف: گِیرکِه، گِیرگاه، گِیره.

ع: مِلْزَمَة، كُتَابَة.

وینَه

کیرکه

[ل: جِنگی جِنگِیرون و لَسِر دامِیزان.]

ف: پایی.

ع: قِوام.

کیرودار

[ل: فرمان‌روایی (گِرتَن و له دار دان.)]

ف: گِیرودار، بَگیرووبِندَن، فرمانداری، فرماندهی.

(گِرفتَن و دارکشیدن)

ع: حُكُومَة، أَمَارَة. (أَخَذ و صَلَب)

کیروده

ل: گِیره، گِیر، گِرفتار. [نارقه، درچار]

ف: گِرفتار.

ع: مُصَاب، مُبْتَلَى، مُقَيَّد.

کیره

[ل: (نِشانَمی گِرتَنی پِیت) کِه له عَمِرِیدَا برِیتیه له: «

»]

ف: گِیره. (علامت گِرفتَن حرف)

ع: شَدَّة، تَشْدِيد.

کیره

ل: نَه‌شکَلَه. (قِوالف و گِیرَه) [(قِفلِ ده‌وار.)]

ف: پِل، أَشْكَكْ. (اشکلک خیمه)

ع: زَوَّ، شِظَاظ.

وینَه—نَه‌شکَلَه

کیره

ع: مُعَوِّجٌ، مُنَحْنِي، مُلْتَوِي، مُنْعَطِفٌ، مُنْصَوِّرٌ،
مُتَّصِرٌ، مُتَمَائِلٌ، مُتَحَنِي.

گیران

ك: كِهَرِبُون، گرفتاریون، دوساخیون. [گیران]

ف: گرفته شدن، گرفتار شدن.

ع: اِنْسَاد، حَبَس، سَجَن، أَخَذَ، اِثْقَاذ، اِحْتِبَاس.

گیران

ك: به دسه‌یون. [له‌كاردابون]

ف: دم‌دست بودن.

ع: فِي شَغْلٍ، تَحْتَ الْحَاجَةِ، مَبْغِيٌّ، مُبْتَغَى، بَيْنَ
الْأَيَادِي.

گیران

[ك: گیران، داگیران (واك: گیرانی قه‌لا یا ولات).]

ف: گرفته شدن. (قلعه یا کشور مثلاً).

ع: اِفْتِتَاح، اِنْفِتَاح، تَسْخُر.

گیران

ك: گریان، شیون‌کردن، فرمیسله‌داوژان. [گری‌کردن]

ف: پَرُژَك، گریستن، گریه‌کردن، گریه‌کردن،

زادیدن، زاری‌کردن.

ع: بُكَاء، تَضَرُّع.

گیران هوه‌شی

ك: گریان شادی، شه‌كه‌رگی. [فرمیسله‌رشتن له شادیدا].

ف: شكوریزی، شكوریز، گریان شادی.

ع: بُكَاءُ الْفَرَح، الْبُكَاءُ فَرَحًا.

گیر

ك: مه‌س، دنگ، لوول. [سرخوش]

ف: مَسْت، مَلَنگ.

ع: سَكْران، طافح.

گیره‌گیره

[ك: لَظْظَرَه، مزاحیتك كه له سوورانه‌دها دهنگی لیتوه

دیت.]

ك: هَوَلَه، خهرمان کوتان. [رد‌کردنی دهغل به شیلای

ناژان.]

ف: خرمن کوفتن.

ع: دَوَس.

گیره—قورسی قورعان

گیره—گیره

گیره‌وکیسه

ك: کوتان و کیشان، گیتچه‌گه و زه‌غیره، گرتن و کیشان.

[کلوش بردنه سر خهرمان و گیره‌کردنی.]

ع: دَوَس وَ حَمَل، دَوَر وَ تَسْلُسُل، أَخَذَ وَ جَرَّ.

گیره‌وه—گیره‌ده

گیری

ك: گرفت، گرفتاری، گهی. [بسران، رستان، ناوه‌یون.

توری]

ف: گیری، گرفت، گرفتاری، گرفتگی، گه‌گیری.

ع: اِشْتِغَال، تَقْيُد، اِنْسَاد، عُجْمَة، لُكْنَة، عَفَت، عَي،
عَجَز.

گیری

ك: لاری، چه‌فتی، چه‌میایی، كه‌چی. [چه‌تی، خواری،

چه‌ساره‌ی]

ف: كَجِي، چه‌میدگی، خَمیدگی.

ع: عَوَج، حُنُو، صَوْر، مِيل.

گیرك

ك: گرفتار، كه‌یویرگ، درساخ، دیل. [گیراو]

ف: گرفته، گرفتار، گرفته‌شده.

ع: مَسْدُود، مَسْنَد، مَشْغُول، مَحْبُوس، مُقَيَّد،

مَسْجُون، سَجِن، أَخِذ، أَسِر.

گیرك

ك: لار، چه‌فت، كه‌ج، كه‌چیایی، چه‌میایی، خه‌میایی.

[چه‌وت، چه‌ساره، خوار]

ف: كَجَبیده، چه‌میده، خَمیده، كَج، چه‌م، خَم.

ف: گردنا، بادآفره.

ع: خَرَارَة، دَوَامَة، بَلْبَلَة، خَذْرُوف، يَرَمَع.

وینه

کیز و گولنهنگ

[ک: رشه و گولنهنگی میزور و شتی لور چشنه.]

ف: منگله و سنگله. پیرایه.

ع: فَش و هُدْبَة.

کیزه

ک: جیزه. [دهنگیکی باریکه. (و:ک: دهنگی میش.)]

ف: وِزَوَز. (صدای مگس مثلاً.)

ع: زَطِيط، زَمِيم، زَعِيب، دَنِين، دَنَدَنَة، طَنِين، طَنَطَنَة، نَوِي، غَنَان.

کیزه

ک: گِیْه، قَاژه. [ریزه: دهنگیکه. (و:ک: دهنگی گولله.)]

ف: وِزْ. (صدای گلوله مثلاً.)

ع: دَن، دَنِين.

کیتسک

ک: کار. [گِیسک (بپکبزی یه کساله).]

ف: چَهْش، هِیْرَک، بُزْغاله. (بُزْ یک ساله)

ع: حُلَام، حُلَان، غَنَاق، جَدِي، نَهْمَة، يَعمور.

کیتسکه موو

[ک: (موری گیسک).]

ف: بُزْشَم، پَشَم بُزْ، موی بُزْغاله.

ع: شَعَرُ الْجَدِي.

کیتکیتسه

کیتکیتسه

کیتسه

کینل

ک: گهرج، لاژگ. [سپزل، گیت]

ف: تیماو، هُزَاک، گول، گیل.

ع: غَبِي، بَلِيد، مَرثو، أَبْهَة، آمَوَج، غَابِل، کَوْدَن،

زَبُون

کیلاخه

[ک: گیایه کی بناربانگه، سورری ده کنبوره و ده بخزن، گول

و گهلا و سه لکه کی له نیرگز ده چیت.]

ف: گُل آقا، گُلَاغِه. (علفی است معروف آن را

سرخ کرده می خورند، گُل و بُرگ و پیاز آن

شبییه به نرگس است.)

ع: وَدُّ الرِّجَال.

کیتک

[ک: گولله خوری ناماده بَز رستن.]

ف: گلوله ی پشم برای رشتن.

ع: عَمِيْقَة، ضَرِيْبَة.

کیتکیتسه

ک: لاسره. [خشلینکه ژنان له توره سوری ده دن.]

ف: لاسره. (زیوری که زنان به بالای سر

می زنند.)

ع: ...

گیلویی

[ک: گلی ده روی سرمیچی خانو.]

ف: گیلو، گیلویی. (گل دور سقف)

ع: اِطَارُ السَّقْف.

کیتلی

ک: گهرجی. [گیتلی، سپزلی]

ف: تیماوی، هُزَاک، گولی.

ع: غَبَاوَة، بَلَادَة، بَلْه، غَفْلَة.

کینل

ک: گهشت، گهریان. [گهران، سهریان، پیاسه]

ف: گهشت، گردش.

ع: سَبَر، سَبَاحَة.

کینل

ك: تته‌له‌کردن (وله: هه‌لته‌كانننى گه‌ئم.)
ف: طَبَق کردن. (طَبَق کردن گندم مثلاً.)

ع: ئَسَف.

گیلاس

ك: میوه‌ی گیلان.

ف: گیلان

ع: كُرْز، حَبُّ المُلُوك.

وینه

گیلاس

ك: پیاله. [گیلاسی باده‌خواره‌نره.]

ف: چَمَان، اِیَاغ، تَفَاغ، ساغَر، ساتگین، سایگین،

بَلوَتک، گیلان.

ع: کاس.

گیلان ← گه‌ریان

گیله‌به‌نا

ك: به‌نا و ماس. [مَنی و ماست (به زۆری خه‌لكی گیلان^۱

ده‌بخۆن.)]

ف: بنا و ماست. (اهل گیلان بیشتر می‌خورند.)

ع: ...

کین

ك: بِن. (خه‌مگین، خه‌مین) [نیشانه‌ی ناوه‌لناره.]

ف: گین، ناک. (علامت و صف: غمگین، غمناک)

ع: ...

کیتنۆ

ك: نەسپه‌ره. [زەوتك (گیاهه‌كه خوری و دەرزی پی زمره

ده‌کمن.)]

ف: آسپۆک، سپۆک، بۆداغ، بَشتۆغ، زۆیر. (علفی

است که با آن پشیم یا نخ را زرد رنگ می‌کنند.)

۱- گیلان: پارێزگایه‌که له باکووری نێزان. (ر- ر)

ع: هِراد، خُص، زۆیر.

کیوه

ك: پیتلۆزیکه له «ئەسەمان» ده‌بخۆن.)

ف: گیوه، جامکی. (پاپوشی است اصفهانی.)

ع: غَرِیْقَة، کِیوَة.

ل

لا

ل: لَو، لَاحَ، (دورلا مەسەلەن،) [لۆنه]

ف: لا، لای، تا، تاه، تە، پێرد.

ع: شُعْبَةٌ، صَفْحَةٌ، سَبَك.

لا

ل: بەر، لان، پال، تەنشت. (تەم لا، ئەولا، لای من، لام کردە)

لایەر،) [کەن، نالی، رەخ]

ف: سو، نۆزد، بێر، پیش، زێ، سۆ، خن، لا، نزدیک،

تەنیزە، پهلۆ.

ع: نَحْو، نَاحِيَّة، ضَاحِيَّة، جِهَةٌ، صَوْب، سَمْع، قَبِيل،

جَانِب، جَنْب، لَدُن، لَدَى، عِنْد، طَرَف، كَشْح.

لا

ل: نيمه. (لایەرە، لاگزیل، لامشت) [نیرە]

ف: نیمه.

ع: نَصَف.

لا

ل: بێز، لاچرا! [وێ بە!]

ف: بێرو، دور شو!

ع: اِذْهَبْ!

لایەرە

ل: هەلگرتن، پاکەکردن. [دورکردنەوە، پاککردنەوە]

ف: برداشتن، ژدودن، رُفتن، ستردن.

ع: رَفَعَ، حَذَف، مَسَح، كَسَح، اِزَالَه، عَزَلَ، نَفَى.

زَحْرَحَةٌ ...

لایەرە

ل: ناچار، بایس. [مەجبور، پێتست]

ف: ناگزیر، ناچار. خَنُور، سَنگُول، نَرَبَا.

ع: لَاعِلَاج، وَاجِب، لَازِم، لَابُدْ مِنْهُ.

لایەرە

ل: پارە، لالە. [پارێنەر، هانا]

ف: لایەرە، لاوەر، نیایش، فروتنی، اِرْجَزْ.

ع: لَوْب، اِسْتِدْعَاء، اِلْتِمَاس، اِلْتِجَاء، اِعْتِصَام.

لایەرە

ل: لاوەر، کەج. [خواروخیج]

ف: کُج.

ع: مُنْخَرَف، مُعَوَّج.

لایەرە

ل: لاوەر. [قەدپاڵ (زێگە لە قەدپاڵی کێڕوە).]

ف: لایەرە، بَغْلَکَش، سەینەکَش. (راوە از کمر کووە)

ع: مَنَقَل، مَخْرَم، عَرَق، سَنَد.

لایەرە

ل: لایەرە، لایێژ، لایێژی، لایێژگە. [هەلدێژ، سەرەخوارکە]

ف: لیژی، لیژگاه، سرازیری.

ع: مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَدَر، حَدُور، حَادُور، حَدراء، مُنَحَدَر... .

لپار

ل: له پار. [سوپ (بردی تمخت که مندا لان «لپاران» ی پتدهکن.]

ف: لپار. (تخته سنگی که بچه ها با آن گوی بازی کنند.)

ع: قَضَف، مِطْنَة.

لپاران

ل: له پاران. [دارتکی خپی وه ک گز ده خنه نار گزوپانره و به «لپار» لئی ددهن هتا برنک دورو ده کورتیوه، پاشان به بی دیرمیرن و هرکام له دورو هارگمه که زورتر نور ژمارویه توارو بکات که پیشتر دیاریان کردوره یاریده که دباتیوه و تا نور جیگایمی که ژماره کمی ده گاتی سوار ی کزلی هارگمه کمی دهیت.]

ف: لپار بازی. (چوب گردی را مانند گوی به میدان می اندازند و با لپار - تخته سنگ - به آن می زنند که مسافتی برود، بعد با پا مسافت را می پیمایند، هر کدام از دو رقیب زودتر عددی را که قبلاً معین کرده اند تکمیل نماید او می برد و تا مسافتی که مطابق با عدد باشد سوار طرف می شود.)

ع: مَلَت.

لپال

ل: لاپا، لالیز، لیتژی، که ممر. [ههلدیر، سربو خوار که گره]

ف: لیژی، سرازیری، گمر، سینه کش، بَغْلَکَش.

ع: سَفَح، سَنَد، ضِلَّة، مَزَلَّة، مَزَلَجَة، حَدَر، مُنَحَدَر،

مَلَك، أُوْمِيَّة.

لایاو - لافلو

لایلا - لابه لا [(وشه یکی هورامیه.)] (اورامی است.)

لایلار

ل: توفه یلی، لاپواز. [مشخوَر، لاوَرگه (کسیتک که خزی به میانره دبیستتیره.)]

ف: ایرمان، بشتام، بشتانم، اَنگُل، ناخوانده. (کسی که تابع مهمان شود.)

ع: راشن، ضیفن، طَفیلی.

لایواز

ل: پواز، لاپلار، توفه یلی. [سنگیکه بز قلیشانندی دار. هبروها: لاوَرگه، مشخوَر]

ف: یغاز، ایرمان، بشتام... .

ع: شَکَة، راشن، ضیفن.

لایوله

ل: لاسره. [پلله (سکه و مورورو که به لای سر یا لای دسرجاردا ههلدیواسن.)]

ف: لاسره. (پول و مهره که لای سر یا لای صورت می آویزند.)

ع: صُدْغَة، سُمَة.

لایهره

ل: لاپله، لافره. [رورپره]

ف: پَرْد، فَرْد. (لاوَزَق)

ع: صَنِیْحَة، صَنِیْفَة، صَفْحَة، وَجِه. نِصْفُ صَنِیْفَة.

لایله - لایهره

لات

ل: لووت، رورت، قروت. [ندار، یینوار]

ف: لات، لوت، لُخت، بی چیز.

ع: أَضْکَل، صُغْلُوك، عُریان.

لات

ل: لای تو. [کنت، له کن تو]

ف: سوی تو، نزد تو، پیش تو.

ع: نُحُوك، عِنْدَكَ، لَدَيْكَ.

لات

ل: لوتی. مه یورن ساز. [بزمگیزی شایی. هررها:

عنترپاز]

ف: لاط، لوطی، میمون باز.

ع: مُحَنَّتْ، اَرَزَلُ النَّاسِ، قَرَد.

لاتار

ل: هه تار. [تاوتر (بردیک که له برزاییه بره و غوار تلیری

ده کنهرد).]

ف: قندیره. (سنگی که از بلندی به پایین رها

کنند).

ع: دُهُوْفَة.

لاهه

ل: سنان. [ههنا سوارای (سکینشه)]

ف: شکم نرد.

ع: رِبُو.

لاهه یاف

ل: لاسمت، سمت، کفه. [نستورایی بر کسره].

ف: سَرین، کُپَل، کُفَل.

ع: اَلْبَيْتَة، کُفَل.

لاهه مری

[ل: پشک: هه لپژاردن له رنگی شانسهرد].

ف: لاتار، لاتاری، لوتری.

ع: بِاللَّصِيبِ، قَرَاع، قُرْعَة.

لاهه نشت

ل: ته نشت، لا، پا. [کن، رهخ، کنار]

ف: پهلو، لا، کنار.

ع: جَنْب، جانب، طَرْف.

لاهه وهق

ل: لاپه ره، لاپه له، لانه رد. [روپه ره]

ف: پَرَد، قَرَد.

ع: نِصْف وَرْقَة، نِصْف صَفِيحَة، صَحِيفَة.

لاهه پیر

ل: تیر، چیر. [لاتیر ویا. [مۆر (روانین به تیلیم چار له

تورریددا).]

ف: آغول، آئوس. (به گوشه ی چشم از روی

خشم نگریستن)

ع: خَزَر. اِزْزاق.

لاهه

[ل: لایه کی ده مردچار].

ف: نیم رُخ، نیم رخسار.

ع: نِصْفُ صُورَة.

لاهه وه

ل: به دهر، به دله غار. [چمورش، سرسخت]

ف: جَمَنَد، بَدَسَر، سَرَكَش.

ع: جَمُوح، حَيُوص.

لاهه یوهرد

[ل: بردیکی کوهی پناورانه].

ف: لاجورد، لاژورد. (سنگی است کبود معروف).

ع: لاجُورْد، لاژُورْد، لاژُورْد.

لاهه یوهردی

ل: کهر، کهرگ، ناسانی. [شین]

ف: لاجوردی، لاژوردی، کبود، آسمانی.

ع: اَزْدَق، سَمَوي، لاجُورْدِي.

لاچناکه

ل: لاپه نه. [بشی سروری شویله].

ف: پالهننگ.

ع: عذار.

وینه-نهغو

لاچوا

ک: پرې! [رن به!]

ف: بروا، دور شو!، رد شو!

ع: اذهب!

لاچواچو

ک: شلویته. [شلپاته]

ف: تیکه وپاره. له شده.

ع: مټنېک.

لاچوون

ک: روین، نه مان. [دورو کمرتنه]

ف: رځتن، ټماندن، رد شدن.

ع: ذهاب، زوال، براج، بوخ.

لاچه نه-لاچنکه

لاخالی کردن

ک: که نارگرتن. [دورو پریزیوون]

ف: کنار گرفتن.

ع: اعتزال، اجتناب.

لاخستن

ک: که نارخستن. [فری دانه کنار. (نار شتیک بخانه

کناره.)]

ف: کنار انداختن. (کنار انداختن آب چیزی را)

ع: جفل.

لاخستن

ک: که مږوژن. [کسفرژی]

ف: کم فروختن.

ع: بخش.

لاخوارک

ک: خوار، ژیر، خوارک، ژیرک. [لاخوارو، خوارو]

ف: زیو، زیری، زیرین، پایین، پایینی، پایین

دست. دامنه.

ع: سفل، سافل، سافله، تحت، حَضِیض، مَسْفَلَة،

صَفَا النِّعَال.

لاخیز

ک: لافار، لاسامه. [سیلار]

ف: لاختیز، سیلاب.

ع: سَیْل، اَبْهَمَان.

لادان

ک: پاریز. [خوگیزانه، پاریزگاری]

ف: پرهیز.

ع: وزغ، ثقوی، کَفْ نَفْس.

لادان

ک: گدیران. (له من بگدیر!) [لینگیران، تیپیرین]

ف: رد شدن.

ع: عُذُول، تَجَاوَز.

لادان

ک: نه نگ کردن، نارام گرتن. [مانوه، دابیزین، خستن]

ف: لنگ کردن، آرام گرفتن.

ع: وَقُوف، تَوَقُّف، نُزُول، هُبُوط، اِسْتِرَاحَة.

لادان

ک: لاگرتن، کل گرتن، که نارگرتن. گوریزدان

[دورو پریزیوون]

ف: بردیدن، کنار گرفتن. گریز دادن.

ع: حَوْد، حید، حیدان، نَیْصَان، مَیْلَان، غَصْن،

صَوْف، زَوغ، زَیغ، نُکُوب، اِعْتِزَال، اِنْجِرَاف، تَجَاوُب.

تَجَاوَز، عُذُول.

لادې

ک: لادېکه، لاکهن. [بودې، رهوژ]

ف: سُم، سُمج، سُمب، سُمچه، نهفت، نهان نره.

ع: حُمْرَة، حُجْرَة، جُحْرَة، نَحْل، نَحْل، نَحْلَة.
حَظِيرَة.

لادرکه

ك: لادر، ناركهن، ژيركهن. [كون و قلیشی ژیر بعد.]
ف: آب كند، شكاف. (شكاف زیر سنگ)

ع: قَلْع.

لاده

[ك: دیواری له تپاله دروست کرار.]

ف: لاد، تواره، خرگهر. (دیواری که از تپاله می سازند.)

ع: حُواطَة، اطار، حاجن.

لادگا

ك: لادی، دئی، نارایی، دهگا. [گوند]

ف: لاد، لادگاه، ده، دهکده، آبادی.

ع: قَرِيَة، کفر.

لادگا

[ك: جینگى پشوردهان.]

ف: غوشاد، ایستگاه، آرامگاه. (در این قسم کلمات امر به جای مصدر استعمال می شود، مانند: بزنگاه^۱)

ع: مَنَزَل، مَوْقِف، مَحَطَّ.

لادهن

[ك: نارى كته ربه كى بنارایانگه، نارى گولینكیشه كه تام و بزنى له تورور دهچیت.]

ف: لادن. (اسم صمغی است معروف، اسم گلی هم هست که برگ آن طعم و بوی تراب می دهد.)

ع: لادن.

لادی ← لادهگا

لار

ك: گنر، كج، چه، خه، چه میاگ، خه میاگ. [خوار، چسار]

ف: كج، چمیده، خمیده. اریب.

ع: اَمَوْج، مَعَوْج، اَزَوْر، مُنَحْنِي، مُنَحْدَب، مَوْرَب، مُنَحْرِف، مُمَاطِل.

لاروا لاروا

ك: له قه لاق، له ره لار. [لاره لار (لاره لاری مندا) یا نمغزش.]

ف: ننگان ننگان. (كج كج راه رفتن بچه یا ناخوش)

ع: خُموع، خَمَعان، تَرْمِيُو، تَهْلُج، اِكْتِتَار، نَرْجان، لارواپی

[ك: كپنى هاویش. (بۆ نمونه چهندكس ناژدلیك پتكمه ده كپن و پاشان دابیشی ده كن.)]

ف: سَنگَمَبَر. (حيوانى را مثلاً. چند نفر می خرنند، بعد تقسیم می کنند.)

ع: حُجْرَة.

لاره

ك: له غه، چه موخه. [له غولار]

ف: چم و خم، گرمشه، خرام، غنج.

ع: ظَلَع، جَنْب، خُموع، خَزَعَة، كَعْقَرَة، تَرْمِيُو، غَنْج، لاره سَنگ

ك: لار. [تاسنگ، بارى لار (وك: لار سَنگ بونى بار).]
ف: كج. (بار مثلاً.)

ع: شَانِل، مُمَاطِل، مُنَحْنِي، مُمَرْمِي، مُسْتَنْج.

لاره و بون

[ك: لاریونوه (وك: لاریونوه ی زین یا بار).]

۱- [لهم جزره وشه فارسیانه ده] - ... + گاه - ، فرمان له باتی چاوگ به کار دههیتیت. وک: بزنگاه.]

ف: کج شدن. (زین مثلاً. یا بار)

ع: مَیل، تَمَیل. تَنَحَّی، تَجَافِی. اِسْتِنَاج. لُجُور.
لاره وکردن

[ک: لارکردنوه (ارهک: لارکردنوهی گوزده).]

ف: کج کردن، سرازیر کردن. (کوزه مثلاً.)

ع: اِمالة، تَصویب، کِبْ، اِقناع، کَفء، اِکفاء، اِکتفاء.
لاری

ک: گِیَری، کچی. [خواری، چوتی]

ف: کجی.

ع: عَوَج، دَرَم.

لاری

[ک: سر به شاری «لار»، واک: کهلشیری لاری.]

ف: لاری. (خروس لاری نسبت به لار)

ع: لاری.

لازم

ک: بایس، گهرهک، پتویست. [پتویس، پندویست]

ف: ایست، نرِبا، سَنگول، وایی، خَنور، درِبايست.

ع: لازم، واجب، لا بُدَّ منه.

لازم

ک: یه لالایی. [تَنبیهی. (کرداری تَنبیهی).]

ف: کردار یک لایی.

ع: لازم، فعل لازم، غَیر مُتَعَدِی.

لازوان

ک: لاژک، نه فام، گَیَل، گموج. [حَوَل]

ف: لَهَنه، لَهَنله، گول، کَوَدَن، نادان، بی خرد.

ع: غَیَی، اَمُوج، اَبَنه، اَحَمَق، بَلید، اَشَق. عَیَی، قَدَم،
کَوَدَن

لاژک ← **لازوان**

لاژورک

ک: ژور، لاسرگ. [لاژورور، سَرور]

ف: بالا، تَخَس، ژَبَر، ژَبَری، ژَبَرین، ژَبَرَنست،
بالانست.

ع: فُوق، عُلُو، عُلِیا، عَالِی، عَالِیة، عُلْ، مَعَالَة، صَدَن،
نُروَة، اُوج.

لاس

ک: سَهَنیر. [شیاکه (پسایی گا).]

ف: سرگین. (سرگین گاو)

ع: ثَلَط، جُلَة، لَاث.

لاس

ک: لاسک. [خولمغولی گمناژ به دوری دِلَسَه گدا.]

ف: لاس. (وَرجهیدن سگ نر به دور سگ ماده)

ع: لَوس.

لاساه

ک: رَهَمِله، لَیَرمار، لَیَرمه. [رَیَرنه، شَمست]

ف: باران تَنَد.

ع: هَاطِل.

لاساه

ک: لافار، لَیَرمار، لَوشاره. [سَیَلار]

ف: لاخیز، سیلاب، لوشاره.

ع: سَنیل، زاعِب، عَرَنَدَس.

لاسیلی

ک: ده ده لاسکی. [لاسا (دوباره کردنوهی قسه یسا

هه لاسکرتی کسیتک).]

ف: نوس، والوچانیدن. (گفتار یا کردار دیگری را

تکرار کردن)

ع: لَمَص، تَقْلید.

لاستیک

ک: جِب. [لاسیق]

ف: لاستیک.

ع: مَطَاط.

لاک- لاس

لاک- لاسک

ک: لاس لیدان، لاسکین. [خولمخولی گمناں به دوری دیلمه گدا.]

ف: لاسیدن، لاسزدن، آشمالی. [ورجستن سگ نر به دور سگ ماده]

ع: لوس، تَخُنْتُ، اِنْخَنَات، اِغْتِلَام، تَشُوْق. لاسکین

ک: لاس لیدان، لاسکه لاسک. [خولمخولی گمناں به دوری دیلمه گدا.]

ف: لاسیدن، لاسزدن.

ع: تَخُنْتُ، اِنْخَنَات، اِغْتِلَام، تَشُوْق، تَلُوْس. لاس لیدان- لاسکین

لاسور

ک: خزیان، سورپان. [خلیسکان]

ف: لَغَزَش، لَغَزیدن.

ع: اِنْزِلَاق، نُبُوْة.

لاسورک- لَزْوورک

لاسره

ک: لاپوله، گیلگیله. [پلهله (خشتیک که زنان له ترقه سری دهن).]

ف: لاسره. [زیوری که زنان به بالای سر می زنند.]

ع: سُمَّة، حُدُغَة.

لاش

ک: لاشه، به بدن، ندام، لهش، لهخت. [لش، جسته (لشی گیانداری زیننور).]

ف: تَن، بَدَن، تَوْن، بَر، پَیکَر، اَندام، اَبدام، کالْبَد، لاشه، لاش. [بدن زنده]

ع: جَسَد، جُتَّة، جُثمان، طُن، جِسْم، رُوْق، بَدَن،

شخص، نَفس، بُنْیَة.

لاش

ک: لاشه، لاک، تهرم. [لشی گیانداری مردور.]

ف: لاش، لاشه، تَنه.

ع: مَیْتَة، جُتَّة، نَعرَش، صَدَی، شُصُب، جِیْقَة، ذَبیح، قَتیل.

لاشخور

ک: لاشه خور، دال. [داله کمرخوره، دالاش]

ف: دال، کَرکَس، کَرکَسک، لاشخور، مردارخوار، دژاکه

ع: غُدَاف، اَنوْق.

وینه-دان

لاشه-لاش

لاشیپان

ک: لارانه، باهو. [داره دریژه کانی چوارچیتوی دهرگا.]

ف: باهو، بازو، رَش، اَلنی، کَلتان. [چوب بازوی نر]

ع: عَضَد.

وینه-تادرا

لاف

ک: فیز، قویروز، غزه لکینشان. [بمخوداه لگوتن، فشه کردن]

ف: لاف، گاف، گزاف، چُم، گُنَرم، گوزگند.

ع: فِیْش، تَفَاخُر، اِغْراق.

لافاو

ک: لاپار، لیتَمار، لوشاره، لاسامه. [سیلاو]

ف: لاختیز، سیلاب، فَر، تَوَجِبِه، لوشاره.

ع: سَبیل، اَبَمان، عَرَدَس، زاعِب.

لاق

ک: پا، تاج، قول، لولاق. [پن، له بمری پیتو، تا جومگی

ران]

ف: پا، ساق.

ع: رجل، قائمة، ساق.

لا تدریژ

ك: فاج دریژ. [قرله دریژ]

ف: دراز پا.

ع: قَطْوَان.

لا قهید

ك: شیرزه، پدخه، هه له کار، نه زانکار، تهمه زن. [گرتند در

(بی مریالات)]

ف: پیرویش، پرتکار، تَنبَل. (لا بآلی، بی مریالات)

ع: غافل، مُهْمَل، لا قید.

لاک

[ك: جزوه کتیره یه کی سروره.]

ف: دوزه، لاک.

ع: لَک، لاک، حِقَام، صِیغ اللک.

لاک ← **لاش**

لاکردن

ك: کهچ کردن، کهچ لیدن. [لادانی تیر له نیشانه.]

ف: لاژن، کُج زدن. (کج زدن تیر به نشان)

ع: صَنِيف، ضَيف، لُحْد، إِيحَاد، عُدُول.

لاکردنموه

[ك: تاروده انبره.]

ف: چغرا، رو کردن.

ع: كَشْح، لُطْف، إِيْتِفَات، إِسْتِخْبَار.

لاکن

ك: به لَام، وه لی. [به لَان، نه ما، وه لیکنان]

ف: پَن، ولی، لیک.

ع: لکن، اَمَا.

لاکوشکه

ك: هه واخوا، لانگیر، کومه ک، لاگر. [لاینگر]

ف: هواخواه، دوستدار، کمک، طرفدار.

ع: حَامِي، مُدَافِع، مُعِين.

لاکوشی

ك: داكۆكی، لانگی، هه واخوا، لان گرتن، کومه ک کردن.

[لاینگی]

ف: هواخواهی، دوستداری، کمکی، طرفداری.

ع: حِمَايَة، دِفَاع، إِعَانَة.

لاکهن

ك: لادرگه، لادر. [چالیکه له شاخ یا له دشتدا بز رتبار

یا ناژن هه له کسرت.]

ف: سم، سُمب، سُمج، سُمچه، کُنده، نهفت،

تهان دره. (جایی که در کوه یا صحرا برای

مسافر یا حیوانات حفر کنند.)

ع: دُخْل، حُفْرَة.

لاکیش

ك: شیوره، نه مام. [ریشی ناشن. (لاکیشی درخت.)]

ف: سَتَاک، رَسَتَاک، رَشَتَاک، لا کَش، دارخال.

(لاکش درخت)

ع: رَشْد، قَرخ، فَسِيل، خِلْف، صَبُو، صُنْبُوْر، شَطَا.

مَرِيش

لاکیش

ك: کناره. [قالی دریژکه. (قالی کناره.)]

ف: لا کَش، کُتَارَه. (فرش کناره)

ع: سَنِيف، نَحْ.

لکا

ك: لاده گا. (جیگی لادان) [شرتی وچازدان.]

ف: غُوشاد، آرامگاه، ایستگاه.

ع: مَنَزَل، مَحَطَّ، مَوْقِف.

لاکایی

ك: لاده گایی، دهاتی. [لادینی، گوندی]

ف: لادی، روستایی، دهاتی.

ع: قَرَوِي، رُستاق، دهقان.

لاگر- لاکوَشک

لاکرتن

ک: لادان، لَدَنگ کردن. [مانوه، دابیزین، خستن]

ف: لَنگ کردن، آرام گرفتن.

ع: وَقُوف، شَوَقَف، اِسْتِراحَة.

لاکرتن

ک: لادان، کد نارگرتن. [دوریمرتزیون]

ف: بُریدن، کنارگرفتن.

ع: اِعتِزال، اِنْحراف، تَجائُب.

لاکرتن

ک: لادان، گوریزدان، پشته و کفتن، نه نما کردن.

[نکورولی کردن، پیندهاتن.]

ف: مَنبَلی، اُزندان، کیبید، مَنبَلیدن، کیبیدن،

دوری کردن، روگردان شدن.

ع: اِنکار، جُحود، ثَحابِشی، ثَبَری، ثَباعِد، اِسْتِکاف،

امتناع.

لاکرتن- لاکوَشی

لاکوئل

ک: لامشت. [گربلیک، پر به دستیک به تورون کراوی.]

ف: خَو، یک مُشت.

ع: خَف، حَشیَة.

وینه

لالو

ک: خالو. [خال، لاله (برای دایک).]

ف: لالو، خالو، کاکو، کاکویه، دایی.

ع: خال، اَخ الأم.

لالووت

ک: توَریاک، دَگران، رَهغیاگ. [توزلو، زویر، زیز]

ف: آژوده، دل گران.

ع: مُکَدَر، مُسْتَکَرِه، مُسْتَنفِر، مُسْتَنکِف.

لاله

[ک: شمدانی بَوریدار.]

ف: لاله.

ع: ...

وینه

لاله عه عباسی

[ک: لالِباس (گولیکی بناربانگه).]

ف: گُل مُرد، لاله عباسی. (گلی است معروف.)

ع: شَبُّ اللَّیْلِ.

لاله غلوه

[ک: نو بَشی لغار که دِیسَرِت به لاجِناکمی نَسپوه.]

ف: پاچه. (پاچه‌ی دهنه)

ع: فَرّاش، حَکَمَة.

وینه- لَه‌غاو

لاله نه‌جه‌فی

[ک: گولیکه.]

ف: لاله نجفی.

ع: ...

لاله‌پور

ک: گدوج، نه‌فام. [حَزَل، گیتل]

ف: دَنگ، تیماو، کالبو، کالیو، کالیوه، نادان.

ع: بَلید، دُعبوس، اَهوَج.

لالیتز

ک: لاپا، لاپان، لیژایی. [هه‌لدیر، سهره‌خوارکه]

ف: لیژی، سَرازیری.

ع: مَرَلَة، مَرَلَجَة، مُنَحَدَر.

لال

ک: بی‌زدان. [لال]

ف: لال، گَنگ.

ع: اَخرَس، اَبَکَم.

لان

ل: له‌عل. [(بردیکه له ره‌گزی یاقوت.)]

ف: لال، لعل. (سنگی است از جنس یاقوت)

ع: لعل.

لال

ل: سور. [(ره‌نگی سوری تۆخ.)]

ف: لال، سرخ. (سرخ تند)

ع: قانی، أَحْمَر، قُرف.

لال

ل: گه‌یگ. [(زړه‌گیشتهو (ترى) یا هه‌لوړه یا هناری توار

گه‌یو.)]

ف: رسیده. (انگور یا آلو یا انار تمام رسیده)

ع: یانع، ناضج، نَضِيج.

لا له

ل: پاره. [(لږه، هانا)]

ف: لږه، لږه، تابوځ، زنه‌ار، نیایش، فروتنی.

ع: لَوْب، الْقِمَاس، اِسْتِدْعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِسْتِغْنَاء.

لالیان

ل: لالیانه، پارپان، پارپانه. [(لالانه، پارپانه)]

ف: نیاییدن، لږه‌کردن، لاویدن، تابو‌غیدن،

نیایش کردن.

ع: لَوْب، الْقِمَاس، اِسْتِدْعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِسْتِغْنَاء.

لالیانهوه — لالیان

لالیانهوه له خوا

ل: نړو له. [(نړا، لالانه له خوا)]

ف: سیمراخ.

ع: دُعَاء، اِسْتِغَاثَة.

لام

ل: بیانک، نه، (لامی تی هاورد.) [(بیانو)]

ف: بهانه، انگیزه.

ع: عُذْر، مَعْذِرَة، ثَعْلَل.

لامشت

ل: لاگوړل. [(پر به دستیک به قوړل کړای.)]

ف: خَو.

ع: كَفَّ، حَثِيَة.

وینده — لاگوړل

لاموچیم

ل: له‌جه، بیانک. [(خمره، ناز. بیانو)]

ف: لُنجه. بهانه‌جویی.

ع: تَعَمَّنْ، ثَعْلَل، اِعْتَدَار.

لامه‌مه‌که

ل: لامژ، لاشی. هارمژ. [(درو مندان که شیری ژنیک

ده‌مژن.)]

ف: هم‌پستان، هم‌مک.

ع: مَكِيك، مُعَاجِي.

لامه‌مه‌که

ل: لادایان. [(کسیک که له‌گمل مندالی خزیدا شخ به

مندالی کسیکی تریش بدات.)]

ف: دایه، تابه، مادزک. (کسی که فرزند دیگری

را با فرزند خود را شیر بدهد.)

ع: ظُنُر، ظُور، ظُورَة، ظُورَة.

لامیه

ل: سارایی. [(هستی برکوتن.)]

ف: بَرماس، پَرماس، پَرواس، سایایی، پَساوه،

بشار. سایش، مالش، پَسایش.

ع: لَامِیَة.

لان

ل: لا، لاین. (لان منی بدردا.) [(لاین)]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لان

ك: ما، كولانه، هيلانه، لانه. [زاخه، كورل، مهره‌ها:

خانوری بالنده و گیانداران.]

ف: لانه، آشیانه، آشیان.

ع: وكر، قُرمُوص، عُش، وكن، مَسكن، ماوی، غرین.

لانك ← بینكه

لانكه ← لانك

لان‌گرنن

ك: لاكُوشی، كُزمه‌ك‌کردن. [لاینگیری]

ف: دوستداری، هواخواهی، كمك‌کردن.

(جانبداری)

ع: حمایه، دفاع.

لانگیر

ك: لاگر، كُزمه‌ك، هه‌راخوا. [لاینگیر]

ف: دوستدار، هواخواه، كمك، طرفدار.

ع: حامی، مدافع.

لانگیر

[ك: سه‌گی در كه له جینگیی خُزیدا گاز له مرژ ده‌گرت،

یا تانجی نازا كه تیچیر له پال لانه‌كهیدا ده‌گرت و ناهیتیت

دیرر بکورتیمود.]

ف: گُزنده، گیرا. (سگ گزنده كه در محل خود

مردم را می‌گزد یا تازی چابك كه شكار را در

نزدیکی لانه می‌گیرد و مجال نمی‌دهد كه دور

شود.)

ع: ضاری، سَوار.

لانه

ك: لا، لَو. (دولانه مه‌له‌ن.) [لُونه]

ف: لا، تا، تاه.

ع: شُعبه، سِلَك.

لانه ← لان

لاو

ك: جران. [گنج، جعیل]

ف: جَوان، بُرنا.

ع: شاب.

لاو

ك: لاره، دل‌پُژانن. [دل‌پُردن، نوبیندار کردن]

ف: لاو، لاوه، دل‌ربایی، دل‌فریبی.

ع: جَذب، دِلال.

لاواز

[ك: ناو كه له سورچینگهوه رنگی خُزی بکاتره و به فیژ

بپیت.]

ف: لاواز. (از یک گوشه آب راه باز كند و هدر

برود.)

ع: اِنِثاق.

لاواز

ك: له‌پ. [هالگوشت (رشیده‌کی کرماجیه).]

ف: لاغر. (کرماجی است.)

ع: عَجَف.

لاوانن

ك: دل‌پُژانن، دلنه‌رایی کردن. [دل‌پُردن، دل‌نانه]

ف: لاواندن، نوازش کردن، دلجویی کردن،

دلنوازی کردن.

ع: جَذب، تَدبیل، مُلاطَفَة.

لاوانن

ك: لاواننهوه. [لاوانندهوه (پسن‌کردنی مردور به دم‌گریان و

شیره‌نوه).]

ف: نیویدن، موییدن، رنجیدن، بهانستن،

مرده‌ستایی. (اوصاف مرده را با گریه و نوحه

بیان کردن)

ع: رثو، رثی، مَرثیه، نُدبه، نُوخه.

لاواننهوه ← لاوانن

لاوانه

ك: لاشيان. [باهو (وك: داری باهروی درگا یا

کورسی.)]

ف: باهو، بازو، رَش، اَنَش، كَلَتان. (چوب بازوی در یا کرسی مثلاً.)

ع: عَضُد.

وَنَه ← تارگا (۱)

لاوانه

ك: زواری گزِر. [قراخی قسیر.]

ف: کناره‌ی گور.

ع: جُول، جال.

لاووسه

ك: بمزهك، ناریشت. [رازانره]

ف: بَزَك، آرایش، پیرایه.

ع: زَیْئَه، زَوْنَه، زَعْفَه.

لاونا ← لاوانن [روشیکی همراهمه.] [اوراسی است.]

لاوه

ك: لار، دانه‌وایی. [دلدانره]

ف: لاو، لاهه، نوازش، دل‌نواایی، دل‌رَبایی،

دل‌فریبی، چَرَب‌رَبانی.

ع: جَذَب، دِلال، مُداهَنَه.

لاوه!

ك: هه‌لگه‌را. [لاِه! (فرمانه.)]

ف: بردار! (امر است.)

ع: اِرْفَعْ، اَحْذِفْ!

لاوه‌دان

[ك: لادان (وك: لادانی بسلک.)]

ف: كنارزدن. (زلف مثلاً.)

ع: حَرَف، اِمَانَه.

لاوه‌دان

ك: كَهَن، دانه‌ره. [هه‌لكنندن (دانه‌ری زهری یا خاك.)]

ف: كندن، كاویدن، شكافتن. (زمین، خاك)

ع: اسْتِحَاثَه.

لاوه‌کردن

ك: بهر دواره کردن. [نابردانره]

ف: روبه‌گرداندن.

ع: تَلَّطُت، اِلْتِفَات، غَطَفُ الوَجْه، صَوْرُ الوَجْه، اِمَالَه

الْوَجْه.

لاوه‌لا

ك: لابه‌لا، قه‌دبِر. [رَنگه‌یك كه له قه‌دپاتی كینوه

تیدپه‌پیت.)]

ف: لابلأ، سینه‌كَش، بَغْلَكَش. (راهی كه از كمر

كوه می‌گذرد.)

ع: عَرَق، مَخْرَم، مَسْبَا، مَنَقَل.

لاوه‌لا

ك: لابه‌لا، كهج، كه‌شوتوروش. [خوار. لاولا، خوارپار]

ف: كهج، گوشه‌به‌گوشه.

ع: مُحَرَف، مُنَحَرَف، مُوَرَب.

لاوه‌لاو ← لاهه [لاوی زور. (دو‌بار مروتوه‌کی لمبر زُورونیشی.)]

(تکرار برای تشکیه است.)

لای

[ك: كن، لا. (هاته لای من.)]

ف: نَزَد، نَزْدِیك، پِیْش. (آه‌د پِیْش من.)

ع: عِنْد، اِلَی. (جاء اِلَی.)

لای

[ك: كن نو، لای نو] (نه‌مه هات منیچ چورمه لای.)

ف: پِیْشش، نَزْدش.

ع: اِلَیه، لَذِیه، لَذْنَه، عِنْدَه.

لای نو خوه‌ش ← خوانیگا‌دار

لای‌لای

ك: نۆلۆز. [لايلايه (سرودىك كه بۆ مندالى دهخوتين

مەتا بىرىت.)]

ف: نانو، بنگره، لالايى. (سرودى كه برأى اطفال

مى خوانند تا بخوابد.)

ع: زَمْرَمَة، مَهْمَمَة. تهميم.

لایِن

ك: لا، لان. [لاين]

ف: سو.

ع: جانب، طَرَف.

لايهق

ك: سزاوار، شایسه، خومرن. [شايان]

ف: سزاوار، شايان، شايگان، شايسته، برازنده،

درخور، درخورد، درخوش، زَنَر، خورد، خورا،

خورند، براه، فَرزَام، ياسان، گُزَايش، كُزَايش.

ع: لائق، حَرِي، جَدِير، قَمِين، قَمَن.

لايهك لايهك

[ك: ريزكراو له پال يه كدا. (وله: ددان.)]

ف: پهلوى هم. (مانند دندان)

ع: مُنْضَد، مُنْشَق.

لايه نهك

ك: نمچر. [نمچر، لكار، نورسار]

ف: ناگسل، پيوسته، چسپيده.

ع: لاينَلَك، مُلْتَصِق، مُثْصِل.

لايى لايى - لاي لاي

لايى لايى كردن

ك: نۆلۆز كردن. [لايلايه كردن]

ف: لاييدن، لالايى كردن.

ع: تهميم.

لاي يهك نايان

[ك: ريزكردن، خستنه پال يهك.]

ف: پيكندن، پهلوى هم گذاشتن.

ع: تَنْصِيد، تَنْسِيْق، جَمع.

لج

ك: لهوس. [ليو]

ف: لب، لنج، لُج، لَو، لُوجه، لُوجه.

ع: شَفَة.

لج

ك: كهراخ، كهناره، كهناره. [ليوار، قعراخ (وله: قعراخى

نان.)]

ف: كئاره. (كئاره‌ى نان مثلاً.)

ع: جَلَف.

لج

ك: كهنا، كهراخ. [ليوار (ليواری هر شتيك.)]

ف: ليه، كئاره، كئانه، كئان، كئار. (مطلق كئاره)

ع: حَرَف، حَافَة.

لجان

ك: لپان. [ليوان]

ف: لَبَرِيْز، سَرشَار، لَمَام، لَبَائِب، مَالَامال.

ع: طَاف، تَرَق، فَهَق، تُسوف. طَفَفَا، طَفَا فَا.

لجانلج

ك: لپانلپ، پِر، كهلهپِر. [ليوانليو، كهلهپِر]

ف: لَبَائِب، لَمَام، مَالَامال، پِر، سَرشَار، لَبَرِيْز.

ع: فَايْض، مُمْتَلِئ، طَفَف، طَفَا فَا، فَهَق، تَرَق، دَيْسَق.

تُسوف، تُهُود. تُهْدان. قَلَسَان، قَيْضَان.

لج پردنهوه

[ك: ليو ترنجاندنه يهك. (نامادهبون بۆ گريان.)]

ف: آماده شدن برای گريه.

ع: كَشْمَرَة، جُهوش، اِجْهَاش، اِشْخَام.

لج به لگ چاو

[ك: ليواری پيلرد.]

ف: لب پلگ چشم.

ع: شُغَر، شُغَر الجُفْن.

لج خولدان

[ك: لیتو بادن (له كاتی وتارداندا بۆ روانیپیزی).]

ف: لب گرداندن. (در هنگام سخنرانی برای

فصاحت)

ع: تَشْدُق.

لج خه نه - زه رده خه نه

لج رۆخانه

ك: كه نار چه. [لیواری رویار]

ف: لب رود.

ع: شاطی، ساحل، ریف، حَرْف، حافّة، حاجز، شِفّه،

طَرْف، جانب.

لج شور

ك: له وشوژ. [لیوشوژ]

ف: لب آویخته لب.

ع: اهدل.

لج شور و وکردن

[ك: لیتو شور کردنوه (بۆ غومنه له تورپیدیا).]

ف: لب آویختن. (از غضب مثلاً.)

ع: بَرطمة.

لج قهوی

ك: لچ کلفت. [لیونستور]

ف: ستنبرلوچه.

ع: برطام.

لج لاره و وکردن

[ك: دم لاره کردنوه (بۆ گاته پیکردن).]

ف: دهن کج کردن. (برای تمسخر)

ع: لَمَص.

لج وشک و بویون

[ك: رشک و بونوه و زهردبونی لج.]

ف: هواسیدن.

ع: عَصَب. (فَهَو عاصِب)

لج هه لژیوان

ك: ته رخال. [پیدابوونی زیبکه له دوروبوری لیتودا.]

ف: تَبَخَال، تَبَخَاله.

ع: حَنّا، عَقْبُول.

لج هه لقورتان

ك: لچمه له وگه پائ. [لیتو هه لگه پاندنوه (لیتو خواروه).]

ف: لب برگرداندن. (لب پایین)

ع: لَمَص، قَلْبَة، ظَبْطاب، تَكْنِیص.

لج هه لقورتان

[ك: لیتو هه لقورتانن (بۆ نهری کردن یا گاته پیکردن).]

ف: ریغ، لَبْغَنچه کردن. (به عنوان تَفی یا

تَمَسْخَر)

ع: لَمَص، نَكف، اِسْتِنَکاف، اِمْتِناع.

لج هه له پیکه پائ

[ك: هه لگه پاننهری لیواری شتیک (وهك: لیواری خیکه).]

ف: لب برگردانیدن. (لب خیک مثلاً.)

ع: قَلْب، قَمع.

لج هه له پیکه پائ

[ك: لیتو هه لگه پاندنوه (ی گویند ریژ له بونی شیاکه).]

ف: لب برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: كُحَرَف، كُحَراف، تَشَاخُص.

لرجه

ك: نچه. [نكه]

ف: نهچ نهچ.

ع: آئین.

لرجه لرج

ك: نهچه نهچ. [نكهك (دورباره بونوه كی لبهر

زۆربوونیستی).]

ف: نچنج. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: آنین.

لرخه

ل: لرخه. [دهنگی سربپاو که له گسل خورند دیته

د مورو.]

ف: خَراخَر. (صدای ذبح شده که با خون بیرون

می آید.)

ع: خَریز.

لرخه لرخ- [لرخه زور. (دورباریونو، کسی لبریر

زور برنیشی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

لف

ل: جفت، جَوَر، لنگه، تا، هارتا. [هارچشن، ناوال دوانه]

ف: جُفت، اُخت، لنگه، همال، همتا، هماس،

مانند.

ع: مثل، شبیه، زُوج، نُظیر، لُفق.

لغت

ل: نوازشت، میروانی، مدیده. (گفتولفت) [میهربانی،

نرمونیانی]

ف: نوازش، میهربانی. (خوش‌زبانی و میهربانی)

ع: لُطف، مَحَبَّة، عَطُوفَة.

لغتولیش

ل: چلپولیش. [لستنبوی به پهل.]

ف: لُفت ولِیس، لُپ ولِیس.

ع: لُسد، لُحس.

لغتی

[ل: سورکه‌لغای «لوتفول» به و پسته‌کانیشی گۆدرداره،

ناره بز پیوان.]

ف: مخفف و محرف «الطف‌الله» است، اسم

اشخاص.

لغکه- [لیفته

لغکرتن

ل: جفت‌بیرون، جفت‌گرتن. [شروکردن و ژن‌هستان.

جورته‌بیرون]

ف: جُفت‌گرفتَن، جُفتی‌کردن.

ع: تَزْوَج، اِزدواج، مُجامَعَة، مُواقَعَة، مُقارَبَة.

لغکیری- [لغکرتن

لغه‌دوانه

ل: هارزکه. [دوانه، جک، نارال‌دوانه]

ف: غول، دوغلو، تاوتک، جُناپه، همزاد، همتا،

هم‌شکم.

ع: لَذَة، ثَوام، ثَوامان، تَرِب.

لک

ل: گری. [لو (گری گزشت).]

ف: لُک، چَخش، چَخج، کُنن، دُشپیل، دُشتپیل،

زشتپیل، دُشبل، دُزپیه، دُزیه، مُقَنده. (گره

گوشت)

ع: سِلَعَة، سَلَعَة، نَعْفَة، غُدَة، لَوْرَة.

وینه- [مه‌نازید]

لکاتن

ل: چسپانن.

ف: سَنگَم، دوساندن، چسپاندن.

ع: الصاق، الزاق، الزام، الزام، الزان، الباد، الاطة،

لام، ضَم، لَز، غرو، وَصل، توصیل، تفریة.

لک‌مل

[ل: لوی گروور.]

ف: گره‌گلو.

ع: نَكف.

لکوجک

ل: ناساف. [لکولدار، ناپتک]

ف: لُک‌وِیک، ناهموار.

ع: مُتَقَدَّد.

لکیاگی

ک: چه سیاه. [لکار، نورسار، چسپار]

ف: دوسیده، بشلیده، پشلیده، چسپیده.

ع: مُلتَصِق، مُلْتَرِق، مُثْصِل، مُلْصَق، مُلْزَق، مُنْخَم.

لازب، لاتب، مُتَلَبَد.

لکیان

ک: چه سپیان. [لکان، نورسان، چسپان]

ف: سَنَگَم، پَشلیدن، پَشلیدن، دوسیدن،

چسپیدن.

ع: لُصُوق، لُصُوق، لُزُوق، لُسُوم، لُزُوم، لُزُوب، لُذَب،

لُتَب، لُذَم، لُذِي، لُبُود، لُتِصَاق، لُتِرَاق، لُتْصَال،

لُنْضِیَم، لُتِرَاق، لُخْص، [چشم چار]. تَکْکُل، تَلْبُد،

لُحج، لُتْثَام.

لکیان

ک: چه سپیان. [نورسان، لکان (ی مندا) به دایکوره.]

ف: چسپیدن. (بچه به مادر)

ع: رَزَب، لُتِیَاق.

لکیان

ک: جفت برون. [لکان، جور تبورن ای گسسال له گمل ده له

سه گدا.]

ف: پیوستن، جفت شدن. (سگ نر با سگ ماده)

ع: عِظَال.

لم

ک: لُز. [مز، هاندز]

ف: رون، اَنگیزه.

ع: لَم، سِر، رَمَز، عِلَّة.

لم

ک: لَمَت. [رمل، رالم]

ف: خَرَّة، ماسه.

ع: مِیَح، خُلَب، حَمَاة.

لمت

ک: لَم، کَفَت، نِشْتَه، ماسه. [لمار، توپاوی لم (وده): لمار

بن حمز.]

ف: خَرَّة، خَرْد، لای، ماسه. لَزَن، لَجَن، بَزَن،

غَرِیژَن، غَرِیژَنگ، غَلِیژَن، غَلِیوَن، غَرِیْفَر،

غَرِیْفَج. (لجن بیخ حوض مثلاً.)

ع: مِیَح، خُلَب، حَمَاة، قُتْف، قُراش. غَرِین.

لنگ

ک: تهرات، تار. [غار]

ف: تاخت، تان، دو، رانش.

ع: رَکْض، غَدو.

لنگ

ک: پا. [لاق (له بنی رانوه تا تووکی پی).]

ف: لنگ، پا. (از بیخ ران تا نوک پا)

ع: رَجَل.

ویننه—ران

لنگ

ک: لنگه، تا. [لابار، تاک]

ف: لنگه، تا.

ع: عِدَل، شِق.

ویننه—تا

لنگ

ک: مهنر، وچان. [روستان، پشودان]

ف: لنگ، ایست.

ع: وَقَف، وَقُوف، وَقْفَة.

لنگ بلاوه وکردن

[ک: لاق بلار کرده نره.]

ف: پاها گشادن.

ع: بَدَا.

لنگداران

ک: تهرات. [کیتیرکینی غاردان.]

ف: تاخت، تاز، دَو، تاختن، اَسپ‌دوانی.

ع: رَکض، عَدو، سَعي، سَباق، مُسابَقَة، مُباراة.

لنگدان

ل: تاردان، رتائن، [غاردان]

ف: تاختن، راندن، دوانیدن، اَسپ‌دواندن.

ع: رَکض، عَدو.

لنگه

ل: لنگ، تا، [لابار، تالک]

ف: لنگه، تا.

ع: عدل، شِق.

وِتنه-تا

لنگه‌شه

[ل: گورگه‌لَوْه (جزره رَشتی‌کی به پهلیمه.)]

ف: گرک‌دَو، (نوعی از عجله راه رفتن است.)

ع: رَنقَة، مَجمَلَة، رَهَلَقَة، لَلَعَقَة، رُکیک، رَمَلان.

لنگه‌لیرین

ل: پایه‌رزوکردن. [لاق به‌رزوکردنوه (وه: لنگ هملیرینی

سه‌گ له کاتی می‌زکردندا.)]

ف: پا بلند کردن. (سگ مثلاً در هنگام

شاشیدن.)

ع: شَغَر.

لَو

[ل: گیاه‌که له کما ده‌جیت، خواردنی بَو چایو نِسپ

خرابه، درو بشه: چَه‌لَو، کوه‌لَو.]

ف: لو. (علفی است شبه به کما که برای چشم

اسپ خوردن آن مضر است، دو قسم است:

«چه‌لَو»، «کوه‌لَو».)

ع: شَمَار، شُمَرَة.

وِتنه

لَو

ل: لا، لانه. (دورلَو، دورلانه) [لَونه]

ف: لا، لای، تا، تاه، تَه.

ع: شُعْبَة، غَضن، ثُنی.

لوا

ل: روی، روین. [رَوشت، رَوشتن (وشیده‌کی گُورانیه.)]

ف: رفت، رفتن. (گورانی است.)

ع: ذَهَب، راج، ذهاب، رواج. مَضی، مَضی، مَضَو،

ذُهوَب.

لوای

ل: روین. [رَوشتن (وشیده‌کی گُورانیه.)]

ف: رفتن. (گورانی است.)

ع: ذهاب، ذُهوَب، مَضی، مَضَو، رواج.

لوییا

[ل: فاسُولیا]

ف: تُلک، دَجَر، اَزاردَم، لوییا، لوبیه، لوویا.

ع: ثام، ثامر، حُنْبُل، قَریناء، لوییا، لوییا، لویا.

لوف

ل: لُفت، نِدرمی، نِوازشت، میروانی، مِوِسِدت.

[مِهرمانی، نِرمونیانی، دِل‌سَزی]

ف: نَوازش، نَرمی، مِهرمانی.

ع: لُطف، عُطُوفَة، مَحَبَة، لَیقَة.

لَوته‌رانه

[ل: زمانی تاییدی دو یا چند کس که خدایکی تر لیتی

یتانگن. (زمانی تاییدت.)]

ف: لوت‌رانه، لوت‌ری، لوت‌ره‌ای، لوت‌ره‌ای. (زبان

قراردادی)

ع: ...

لوفی

[ل: بزم‌گیری شایی.]

ف: لوطی.

ع: لوطی.

لَوْتی

[ك: بزمگیزی شایی. هررها: لورسكباب، همتیویاز]

ف: لوطی.

ع: لوطی، لاطی. داعر، فاجر، فاسق.

لَوُج

ك: چرچ. [لوی بستره كدا هاتوو.]

ف: اَنجَح، انجوغ، چین، تا.

ع: حَبْن، غَبْن، عَضْن، ثَنِي، مَثْنَة، عَكْنَة. حَبْن... .

لَوُچلو

ك: شه پزل، لیبه، لیبار، وشتار. [پزل، مزج]

ف: خیز، کوهه، ستونه، شَتَرَك، رَنجیره،

آشویه، آشوب آب.

ع: مَوَجَة، حَدَب، غُبَاب، فِرَق.

لَوُچكه

ك: لهراشه، لَوُشكه. [نامرازتکی تاییستی نابینده كه

دهمی یه كسمی پی دهبستیت.]

ف: لَواشه، لَباشه، لَبیشه، لَباشَن.

ع: زُیار.

وینه-لَواشه

لَوُج

ك: پهرده. [پیتستی دروهمی لهش كه له نیوان پیتست و

گَوشْتدابه.]

ف: پَرده. (پوست دوم بدن كه در بین پوست و

گوشت است.)

ع: غِشاء.

لَوُج

ك: گیر. [نیشه كلزخ] [پاشگریكه مانای «لهخوگر»

دندات.]

ف: لَوُغ، لُغ، خَوَر، خوار. ریزنده، آشامنده.

ع: جَفیر. صاب. شارب.

لَوُج-كهړه پو

لَوُخانه

ك: هزارلوخانه. [نندامیتکی پر چرچ و لَوچه له نار ورگی

نازه لدا. (هزار لوغانی مپ.)]

ف: هزارتو، سی تو. (هزار لوخانه ی گوسفند)

ع: قَبْه، حَبْث، فَحْث.

لَوُر

ك: جیگه، مه لَوَن. [شَوین]

ف: جا، جای.

ع: مَحَل، مَسْكَن، مَكان.

لَوُرد

ك: بار. (كهفتگه به لَوَر خروبا.) [دَوخ]

ف: بار.

ع: مَاتی. (مَاتی الامر)

لَوُرد

[ك: هَوَزتکی كوردن.]

ف: لُور، لَوَر. (طایفه ای هستند از نژاد كرد)

ع: لُور.

لَوُراسی

[ك: جَوَره شروته کی درِزَه.]

ف: هندوانه ی دراز.

ع: دَلّاع.

لَوُرت

ك: دارا، دِهوله من. [خاوهن سامان.]

ف: دارا، دارنده.

ع: مُثَرِي، مُثَمُول، غُني.

لَوُرتَه

ك: شیرین، گه بَگ. (ههنگور) [لَوته (ترتی تملو گه یو

كه مدیلر سورر بوو.)]

ف: انگور شیرین. (انگور تمام رسیده كه متمایل

به قرمز شده باشد.)

ع: يَنْع، نَضِيج.

لُؤْزَه

ل: مَزْرَه. [گُزْانِيْلَك كِه لَه قِرْگَمَرَه وَ بَه هَاهَاوَه

دَمَرْتِيْت.]

ف: آواز. (آوازی که با حنجره و هاها خوانده

شود.)

ع: غَناء، قُرْئَم.

لُؤْزَووم

ل: گَمَرَك، نَمَرَجَه. بَه سِيان. [پِيوِيستِي. پِيوِيست بِيوِن،

پِيْكَوِي سِران.]

ف: دَرْبَا، دَرْبَايِيستَه. وابِستگِي، پِيوِيستگِي.

(← لازم)

ع: لُؤْزَم، وَجُوب، ضَروري.

لُؤْيس

[ل: چِنْد دَارْتَك كِه دَهِييِسْتَن بَه شَاخِيوَرَه بَزْ گِواستَنوِي.]

ف: بَا لَارْگَش. (چوبي که به شاه تير می بندند تا

حمل کنند.)

ع: جَارِغَة.

وِيْنَه

لُؤْشَكَه ← لُؤْچَكَه

لُؤْشَمَه

[ل: گِيَايَه كِه «تَفْت» يِ پِيْ دُرُوسْت دَه كَمَن.]

ف: عِلْفِي است که از آن تَفْت می سازند.

ع: ...

لُؤْغَه ت

ل: وَاژَه، وَاثَه، وَتَه. زَوان. [رَشَه. زَمَان]

ف: وَاژَه، نَواد، گَفْتَه. زَبان، فَرْهَنگ.

ع: لُغَة.

لُؤْغَه ت

ل: جَام. [يَك تَمْبِق شِيْشَه.]

ف: لُغَت، جَام. (يَك قِطْعَه شِيْشَه)

ع: ...

لُؤْق

ل: لُؤْغَه، گُورْگَه، قُؤْرَتَه. [گُورْگَه لُؤْغَه]

ف: لُؤْک، لُؤْک، لُؤْکُک، لُؤْک لُؤْک، گُورْگَدُو، پُويَه.

ع: رَتْک، وُکْري، هُروْلَة، رَهْبَلَة، رَتْکان. رَکْض. نُنِيْل.

لُؤْقَانَن

[ل: بَه گُورْگَه لُؤْغَه رَا کُردَن.]

ف: لُؤْکَانْدَن.

ع: اِرْتِکَاک، اِرْکَاض ...

لُؤْقَمَه

ل: تِيْکَه. [پَاروَر]

ف: تِکَه، تِيْکَه، گُراس، نَوَالَه.

ع: لُؤْقَمَة.

لُؤْقَمَه

[ل: نَمُوشِيْنِيْکَه بَه هُؤْی زُؤْرخُورِيوَرَه پِيْغِدَا دَهِيْت.]

ف: لُؤْقَمَه. (مَرَضِي است از زياد خُورْدَن تُولِيْد

مِي شُود.)

ع: لُؤْخَمَة، عِلْوَص.

لُؤْقَه ← لُؤْق

لُؤْغَه لُؤْق ← لُؤْغَه [لُؤْغِي زُؤْر. (دُورْبَا مِرُونُو، کُسي لَبِيْر

زُؤْرِيوَرِي نِيْشِي.)] (تَکْرار بَرای تَکْثِيْر است.)

لُؤْقِيْن

ل: لُؤْق کُردَن. [گُورْگَه لُؤْغَه کُردَن.]

ف: لُؤْکِيْدَن، لُؤْکِيْدَن، لُؤْک کُردَن، سُک سُک کُردَن.

ع: رَتْک، تَهْرُوْل، تَهْرَبُل، اِرْتِکَاض.

لُؤْکَانَن

ل: گَايِيْن. [لَاغَه کُردَن.]

ف: گَايِيْدَن.

ع: ئیک، وطن.

لوکنهت

ک: گیرى، گه‌ی، زوان گرتن. [تورى، لالپتیبی]

ف: گیرى، گئی، زبان گرفتن.

ع: لُکَنه، عُجَمه، عَفَت، عَی، عِجَن، حَصَر، لُوثه، رُکته، نَعْنَه، تَخْتَه.

لۆک

[ک: پسمور]

ف: پَنبه، لوکه، طوط، کُرشَف، ساویس.

ع: قُطن، عُطب، بُرس، قُور، کُرفَس، کُرسُوف، کُرسُف، هِنیم، یَقق.

لۆکه‌ی شیهوکریک

[ک: لۆکه‌ی شیکراوه]

ف: پُند، ساویس، کُئوزه، (پَنبه بَرژده)

ع: قُطن مَحْلُوج.

لۆله

ک: رۆله، (لۆله‌ی بابا) [رۆله به زمانی مندانان]

ف: بچه، فرزنده.

ع: وُلد.

لۆمه

ک: تانه، سهرزشت، [توانج، ده‌مکوت]

ف: کواره، همجا، سَرکوب، سَرکوبی، سَرزَنش، نکوهش.

ع: لُوم، لُومه، مَلامه، عَذل، عَذیمه، ثَعین، ثوبیخ، وَتِیغ، عَتَاب.

لۆنگ

ک: فۆته، [پارچه‌یه‌که له گهرماردا ده‌یبه‌ستن به

کسیریانوه]

ف: لوتنگ، لُنگ، بروفه.

ع: قُوطه.

لۆنه - لانه (دوولونه، دوولانه)

لووت

ک: دماغ، برناخ. [کپز]

ف: بینی، دماغ.

ع: أَنف، مَشام، مَساف، نَخه، خَیشوم، مَرغَم، مَعطَس، مَنخَر، مَنخَر، مَنخَر، نَخَره، نَعَره، نَعَره، هَرثمه، قِرطِمة، عَرین، مَخَطِم، مَنشَق، خُرطوم.

لووت

ک: لات، روت، قوت، (لاترلوت) [ندار، بیتنرا]

ف: لوت، لُخت، وُرت، برهنه.

ع: عُرِیان.

لووتلویژ

[ک: لوت گرتن له تار شتی بۆگن]

ف: ریغ، شَم، (بینی گرفتن از چیزی که مطبوع نباشد).

ع: اِسْتِکراه، نَفَره.

لووت بریک

[ک: کپزبار]

ف: بینی بریده.

ع: اَسَلت، اَجَدع.

لووت پان

[ک: کپزبان]

ف: پهن بینی.

ع: اَفطَس، اَطَطع.

لووت پروان

[ک: نار همت کردن]

ف: اَفسردن، اَفسرده کردن، دماغ افسردن.

ع: رَغَم، اِرغام، تَنکیل، عَکظ.

لووت خوریان

ک: هدرس کردن، [سر لی خوران، حزین کردن]

ف: هوس کردن، پیسودن.

ع: مُیل، رَغَبَة.

لوروت‌داگیریان

ک: لوروت‌گیریان. پەتا. [کپزگیران. هه‌لامەت]

ف: گرافتگی بینی. کاتوره.

ع: اِنْسِدَادُ الْاَنْف. زُکام.

لوروت‌زل

[ک: کپززل.]

ف: بینی‌گنده، گنده‌بینی، دماغ‌گنده، گنده‌دماغ.

ع: اُغْب.

لوروت‌سۆلیانموه

[ک: کپور چورزانموه.]

ف: سوزش بینی.

ع: نُعْرَة، حُرْقَة.

لوروت‌سۆلیانموه

ک: لچه‌له‌رگه‌پرائن. [لیره‌لگیرانموه (ی گوتیریز له بزنی

شیاکه).]

ف: لب‌برگرداندن. (الاغ از بوی سرگین)

ع: شَشَاخُس.

لوروت‌گرتن

ک: لوروت‌لاگرتن، لوروت‌هه‌لیرائن، تۆزسان، قین‌کردن.

[لالوروت‌بۆرن، تۆزان]

ف: ریغ، دلگیرشدن. کینه‌کردن.

ع: نَكْف، اَنْف، اِسْتِنْكَاف، اِمْتِنَاع. زَمْ، شَشْمُخ.

خَمِيَة.

لوروت‌گیریان—**لوروت‌داگیریان****لوروت‌لگرتن**—**لوروت‌گرتن****لوروت‌پووت**

ک: لوروت‌لوروت، نه‌خم. [پرت‌پۆزله. ناوچار‌تال‌کردن]

ف: آخم و یخیم. لُندلُند، غُرْغُر.

ع: حَزَد، کُلُوح، عُبُوس.

لوروت‌وکتیجه‌کردن

[ک: کپز و گوتی‌برین.]

ف: گوش و بینی بریدن.

ع: جَدَع، اِفْتِلَام، اِصْطِلَام.

لوروت‌هه

ک: ده‌ماخه. [لوتکه]

ف: دماغه، بینی، شَخ، بینی کوه.

ع: اَنْف، رَعْن، رَعْل، خَرَم، خَرشوم، راعِل، شِناخ،

قِرْناَس، عِرْناَس، شَنْعُوف. قانِد.

وئنه (۷)

لوروت‌هاتنه‌خواره‌و

ک: باده‌رچوون. [فرنیشتنموه]

ف: پست‌شدن، پست‌نشستن، باد دررفتَن.

ع: تَخَاوُل، مُبْوَط، خُشْوَوع.

لوروت‌هه‌لوروت—**لوروت‌پووت****لوروت‌هه‌وانه**

ک: زَنواره. (زَنواره‌ی درگا) [تخت‌یه‌کی درتیزه که ده‌کورتیه

نیوان هر دو تاکی دروازوه.]

ف: دماغه، بینی دۆ.

ع: مَحْجُوبَة، راعِقَة، قِرْناَس.

وئنه—تارگا (۵)

لوروت‌هه‌وانه

[ک: خَرتَم (زَنورته‌که له ئالتۆن و جواهریات که ده‌یکنه

نوممی لوروتیان).]

ف: گُل بینی. (گل‌میخی که از طلا و جواهر

می‌سازند و به بلگ بینی فروبرند.)

ع: اَنْفِیَة.

وئنه—ده‌ماخ‌شمره

لوروت‌هه‌لیرائن

ک: ده‌ماخ‌نهم‌زۆکردن. [کپز‌هه‌لیرین، مل‌ندان]

ف: بینی بلند گرفتَن.

ع: قُمُوح، اِقْمَاح، اَنْفَة.

لوورائن

ک: نورپائن. [لورپه کردن (وړک: لوراندنی سډگ یا گورگ).]

ف: زټویدیدن، زوزه کشیدن. (سگ یا گرگ مثلاً).
ع: غواء، غې، ثُباح....
لووره

ک: نورپه، لورپه. [دښمنی درېژنی گیاندار. (وړک: لورپه سډگ یا گورگ).]
ف: زوزه، زټویه، مویه، ډوله. (آواز سگ یا گرگ مثلاً).

ع: غواء، ثُباح، ضُباح، ضُغاب.
لووره کردن

ک: لورپائینه، نورپائن، نورپائن. [لوراندن]
ف: زټویدیدن، زوزه کشیدن.

ع: غواء، ثُباح، ضُباح، ضُغاب.
لووش

ک: ... زوانباز. [زمانلوس، ماستارکمر]
ف: لوس، چاپلوس. زبان باز.

ع: مُمَلِّق، مُتَخَنَّت. مُحیل.
لووش

ک: سان، خز. [بی‌بروزنرمی]

ف: نَسو، نَسود، نَسو، نَسْن، نَخشان، نَغزنده، هموار.

ع: مَلِیس، اَمَلَس، مَلَساء، دَلِص، دَلَّاص، ذَلِیق، ناعم، نَیْن.

لووشکه

ک: بې‌پیش. [لاری مورلینهاترو].

ف: چورده، ساده، بچه، ریډک، تکل، بی‌ریش.

ع: اَمَرَد.

لووشکه بازی

ک: بې‌ریشازی. [حتیربازی، بچبازی]

ف: بچه‌بازی، تکل‌بازی، بی‌ریش‌بازی، چورده‌بازی.

ع: لواط.
لووش

ک: قورت. [هملترین و قورت‌دان]

ف: دَرکشیدن.

ع: غَب.

لووشائن

ک: لووشین، هملووشائن، قورت‌کردن، لووش کردن.

[هملووشین]

ف: دَرکشیدن.

ع: غَب، یَلع، بَلَعَمَة، اِبْتِلاع، اِنْتِقام.

لووشائن

ک: هملووشائن، دالووشائن. [هملووشین. هنگ کردن (وړک: هملووشین و دالووشینی چلم).]

ف: بالاکشیدن. پایین کشیدن. (عن‌دماغ مثلاً).

ع: مَخَط، مَخِیط.

لووشاوه

ک: لافار، وازار. [سیتار. هیره‌ها ناری سمرپژکردو].

ف: لوشاره، لاخیز، فَر، سیلاب.

ع: سَیَل، غَرَنَدَس، اَبَهمان، فاضِلُ الماء.

لووش کردن - لووشائن

لووشکه

[ک: دښمنی هملووشین یا هنگ‌کردنی چلم به دم

گریانده].

ف: صدای بالا کشیدن یا پایین کشیدن عن‌دماغ

با گریه.

ع: مَخَط، نَخِیط.

لووشکه لووشک - لووشکه [لووشکی زور. (دوبارمرونه‌دکس

لمبر ژۆرۆنیستی. [تکرار برای تکثیر است.]

لووشین ← لووشان

لوول

ك: كرۆ، پیچ. [بادارو، ناآوز]

ف: مَرغول، پیچیده.

ع: مُجَعَّد، مُلْتَوِي.

لوول

ك: ته‌نورده. [لور (هینرش‌کردنی) بالدار برموخوار یا

برموسر.]

ف: ستونه. (حمله‌ی پرنده رو به سوی پایین

یا رو به بالا.)

ع: خَوْت، كَفْت، كَلَات، كَلِیت، تَكَفَّت، كَفْتَان، زَفِیف،

اِنْقِضَاض.

لوول

ك: مَس، گیز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مَسْت، مَلْنِگ.

ع: مُل، طَافِح، مُلْتَح، سَكْرَان.

لوولاق

ك: لَاق، قَهْلَمَه، سَاقَل. [تَشَقَاقی بَدَلَك.]

ف: استخوان پا، قلمه‌ی پا، ساق.

ع: سَاق، صَاق، قَصَب، عَصَا، نَعَامَة.

لوول‌دان

ك: ته‌نورده‌دان. [لور بوون (ی) بالدار.]

ف: ستونه‌زدن. (پرنده)

ع: خَوْت، كُسُور، اِنْقِضَاض، كَفْتَان.

لوولوو

ك: قازانه‌سره، گلیم‌گوش، لژنه‌سره، گورگه‌بزه، چارزانه.

[شهرلبان (شیروی سامناکی) خه‌یالی که منداالی

بی‌ده‌رسینن.]

ف: لولو، اولولو، آَللو. (شکل مهیب موهوم که

بچه‌ها را با آن می‌ترسانند.)

ع: ضَبِیقْطی.

لووله

[ك: هَر شَتِیكی دِرِیژی خَری ناوْخالی وَك: بۆزی نار.]

ف: لوله، نَی، نای، نا، لیسنه، لیسپنه، ماشوره.

ع: اُنْبُوب، قَصَب، قَصِیب.

لووله

[ك: چِنگی تاییتی نار داکردن له هِنسِن دِه‌فردا. (وَك:

لَوَلی مَسینه.)]

ف: لوله، نایژه. (لوله‌ی آفتابه مثلاً.)

ع: بُلْبُلَة، زَلُومَة، اُنْبُوبَة.

لووله

ك: پلور. [پلور.]

ف: نَی، نای، غَرَو، لَبَك، نَی لَبَك، تَوْتَك، نَرای.

ع: مَزَمَر، مَزمار، یَرَاع، شَبَابَة، نَای.

وینه، پلورژن (۲)

لووله

ك: تَومار. [پیتچاره (وَك: کاغزی پینچاره.)]

ف: لوله، نَوَرده، پیچیده، تومار. (کاغذ پیچیده

مثلاً.)

ع: مَلْفُوف، مَطْوِي، مَدْرَج، طُومار.

لووله

[ك: خَشَلِیکه. (لولی نالترون زیر که نوشتی

تیده‌خن.)]

ف: پَنام، کَماهه. (لوله‌ی طلا یا نقره که در آن

دعا گذارند.)

ع: عُوْدَة، مَعَادَة، ثَعْوِید.

لووله‌ژدهن

ك: پلورژن. [پلورژن]

ف: نَی‌ژن.

ع: زَمَار.

وینه «پلیورژن»

لووله کردن

ک: پیتجان، پیتچانه‌ره. [لروله دان]

ف: لوله کردن، نوردیدن، نرهم پیچیدن.

ع: لَفْ، طَلِي.

لووله‌ینه

[ک: نافتاوی سوات.

ف: لوئین، لوئنگ، جوشک.

ع: بُلْبُلَة، حَنْفِيَة.

وینه

لوولیان

ک: پیتچیان. [لروله‌بون (ی مو یا گیا).]

ف: پیچیدن. (مو یا علف)

ع: اَزَر، اُثُوب.

له

ک: له. (براله، براله. بووچکه له، بووچکه له. چه‌چله،

گژده له ...) [«له» و «له» نامرازی بچروک کرده‌نره.]

ف: با لام کوچک یا بزرگ حرف تصغیر است.

ع: ...

له

[ک: ده‌نار، لغار] (ها له مالا).

ف: نَر، اَنَدَر.

ع: فِی.

له

ک: جه. (له‌کیسه‌ره؟ له‌کوتسه‌ره؟) [نامراز تکه مانای

دمستین کردن ددات.]

ف: از. (از کی؟ از کجا؟)

ع: مَن، عَن، مَد، مُنَد.

له نلو دان

[ک: پیرینه‌ره له روبرار.]

ف: به آب زدن.

ع: تَخْوِیض، اِخاضَة، ضَرْب. (ضَرْبَ فی الماء.)

له نه‌گره

ک: له گره. [لیره]

ف: اینجا، از اینجا، در اینجا.

ع: هُنَا، مِنْ هُنَا، فِي هُنَا، هَاهُنَا.

له نه‌ینه

ک: له‌ینه. [لیری]

ف: آنجا، از آنجا، در آنجا.

ع: هُنَا، هُنَاكَ، مِنْ هُنَا، مِنْ هُنَاكَ، فِي هُنَا، فِي هُنَاكَ.

له‌باتی

ک: له‌یه، له‌جیه، له‌جیای، له‌جینگه، له‌جینگه‌ی. [لیری،

له‌جینی، له‌جیاتی]

ف: به جای.

ع: بَدَلًا، عَوَضًا.

له‌باهه

[ک: جزره بالا‌پزشیکی درتزه.]

ف: لباده. (سررداری بلند)

ع: لَبَادَة.

له‌باربوونه‌وه

ک: زاین. [زان، بیچرو هیتان.]

ف: زاییدن.

ع: وَضِع حَمَل.

له‌بارچوونه‌وه

ک: له‌وک ویتانه‌ره، له‌بهرچورنه‌ره، له‌منالوچرون، له‌منال

ویتانه‌ره، له‌زک چورنه‌ره، له‌سروبوون. [سزوک‌بوون دوی

بیچرو هیتان.]

ف: زهدان بستن، سترون شدن، از بار ایستادن.

ع: یَاس، اَیَس، عَقَم.

له‌بخنه

له پ

ك: لهوس. (له پولهوس) [الهی مستور.]

ف: لپ، لَفَج، لَفْجِه، لَوْچِه، لَنْبوس. (لب كلفت)

ع: جَحْفَلَة، شَفَه.

له پ

ك: لهواسه، ناومشت، ناردهس. [بهری دست.]

ف: هَبَك، شكم دست.

ع: راحَة، كَف.

له پاكه فتن

ك: مانيان، شه كه تېرون. [لېسې كورتن]

ف: مانده شدن، خسته شدن، از پا افتادن.

ع: عَي، كُوم، تَعَص، لُغوب، عَجَن، زَحَل، بُو،

اِرْتِهاك، اِهْتلاك.

له پان

[ك: بنې پې، چالايې پې.]

ف: شكم پا.

ع: اَخْمَص.

وینه — پلټنه (۲)

له پ كوټان

ك: دس كوتان. [دست ماشاندن]

ف: بَرَنجیدن.

ع: مَلَش، ثَعِيث، اِعداق.

له پ له پ

ك: كه نه ریژ، لېبانیلیپ. [كه نه ریژ، لیترانیلیژ]

ف: لِبالب، لَمالم، مالامال.

ع: فانیض، فَيَضان، تَرَجَرَج.

له پولهوس

[ك: دهرولچ (الهی مستور یا لېسې ناژان).]

ف: لپ و لنبوس.

ع: جَفَلَة.

له پ

ك: سواخ، ناویه. [سواغ، قور تېنه لسون]

ف: گلابه، خازه، آندود.

ع: سیاع، سَج، شید.

له پ

ك: لېپه، كه نه ریژ. [كه نه ریژ، لیترانیژ]

ف: لبریز، لبالب، مالامال.

ع: فَيَضان، رَجَرَجَة.

له پ كوټی

ك: دس كوتان، دس ماشان. [دست گیراندن به شرین

شتینګدا.]

ف: بَرَنج. (دست گرداندن)

ع: مَلَش، ثَعِيث، اِعداق، تَجَسُّس.

له پورهو

ك: دهرورو. [بهر روډا كوتورو.]

ف: دَمَرَو.

ع: بُرُوك، تعس، نُوحَة. مُسْتَبْرَك، تاعِس، مُكِب.

له ت

ك: كوت، ټيکه. (له توبه ت) [پارچه، پاژ]

ف: لَت، ټيکه، پاره، لُخت.

ع: فَلَاقَة، قِطْعَة، كِسْفَة. هَمَامَة. ناقص.

له ت

ك: نیمه. [نیره]

ف: نیم، نیمه، آهغه، آنگاره.

ع: نَصَف، شِق، صِدَع.

له تاریکی روشنایی دین

[ك: چار برینه روونایی له تاریکاییره.]

ف: در تاریکی روشنایی پاییدن.

ع: تَضَوُّء.

له تافه ت

ك: ناسکی، نازکی. پاکیزه یی. [ترچکی، تنکی، خاریزی،

د پړدي ياري]

ف: كيار تنگ. پاكي زگي. نازكي.

ع: لُطافه، شُفافه.

له تر

[ك: روت.]

ف: تَلَو، غَلَت، غَلَط.

ع: لُكس، كُتَر، رَنج، ثُرُج، صُور، ثُصُور.

له تر دان

[ك: روت دان (بسلار لادا كوتن.)]

ف: تَلَو خور دن، غَلَت يدن، غَلَط يدن. (اينور و

آنور شدن)

ع: ثُرُج، ثُصُور، تَخُلُج، اِكْتَتار.

له تډك ← له ت [(پړو كړاوي «له ت»)] (تصغير «له ت» است.)

له ت له ت

ك: كوت كوت، تيكه تيكه، له توبه ت. [پارچې پارچه]

ف: لَت لَت، تيكه تيكه، پاره پاره، لُخت لُخت.

ع: قِطْعَة قِطْعَة، قِطْعًا، مُتَقَطِّع، مُتَلَكِّت.

له توبه ت

ك: كوتوله ت، شه لوبه ت. [شه لپاته]

ف: تيكه و پاره.

ع: مُتَقَطِّع، مُنْشَرِح، مُنْهَمِك.

له ت

ك: له ت، تيكه. [پارچه، بش]

ف: لَت، لُخت، تيكه، پاره.

ع: كِسْفَة، قِطْعَة، هَمَامَة.

له ت

[ك: (له ت تپاله كه يو تنور يا گل داخستن كوي

ده كغو.)]

ف: له ت. (پاره تپاله كه براي تنور تازه يا هوږ

جمع مي كنند.)

ع: قُرش.

له تډچن

ك: گډا. [سوال كمر، خوازه لوك (له ت كز كمره)]

ف: گډا، دوره گرد. (لته جمع كن)

ع: قارش، خَباش، صُعلوك.

له تډچني

ك: گډايي. [سوال كودن]

ف: پاره گرد كردن.

ع: قُرش، خَباشَة، تَكْدَي.

له تډره

ك: ته شي. [نامرزي سادي رستن (وښه كي هورامي.)]

ف: دكلان. (اورامي است.)

ع: مِرْدَن، مِرْغَل.

وینډه ← تښي

له تډره بوق

ك: نه تډره بوق. زكزل. [زبه لاج. سكل]

ف: تَتْرَبوق، گنده. شكم گنده.

ع: ضَخيم، فَيْلَم، جَلَنْدَج، اَقْعَس.

له تډك

ك: له گډر، له تډك، تډك. [له گډل]

ف: با، ابا.

ع: مَخ.

له تډك

ك: له گډر، له تډك، هډرته ونه. [له گډل، هډر هينډي، هډر

نډرندې]

ف: همينكه.

ع: بِمَحْض، بِمُجَرَّد.

له تډك

ك: له گډر، له گډل، هډرته ونه. [ده گډل، هډر هينډي، هډر

نډرندې]

ف: با، ابا. همينكه.

ع: مَخْ بِمَحْضٍ، بِمُجَرَّدٍ.

له ته كه تۆمه.

ك: له تهلته تۆمه، له گه رته تۆمه. [تسه بۆ ته ده كم].

ف: با توام.

ع: مَعَكَ، خَطَابِي مَعَكَ.

له تيف

ك: ناسك، نازك، پاكيزه. [تريچك، تنك، خارين، ديودياري]

ف: ساس، كى، كيارنگ، شگوف، نازك، پاكيزه.

ع: لَطِيف، شَفِيف.

له تيفه

ك: به زله، هاكز، شوخى. [نوكته، حازرجرابى، گاتىرگىپ]

ف: بۆزله، ربه ده، آمده، شوخى.

ع: لَطِيفَةٌ، بَدِيَّةٌ، مَرْحَ.

له چاچه ت

ك: له نج، رله. [پيداگرتن، قيسچمى، كۆلتهدان]

ف: ريس، غرس، ستيز، ستيزه، ستيهش، سكه.

ع: لَجَجَ، لَجَاجَةٌ، عَنَادَ، عَنُودَ.

له جوج

ك: ركن، له نجهاز. [پيداگر، قيسچمه]

ف: ستيهنده، ريسو.

ع: لَجُوجٌ، عَنُودٌ.

له جهن

ك: چلپار، چلكار، هه رگار، ليته. [قورار]

ف: لژن، لجن، لشن، لژم، لچم، لوشن، لش، لوش،

رشت، غليژن، لاي.

ع: حَمَاةٌ.

له جيگه چوون

ك: له جيگه ده چوون. [له جى چوون (وهك) له جى چوونى

نيسك].

ف: از جادروفتن. (استخوان مثلاً).

ع: نَتَأَ، وَثَاءَ، رَيْغَ، رُوعَ، سُدُورَ، اِنْخِلَاعَ، تَخْلُعَ.

اِنْخِلَاعَ، اِنْخِلَاعَ، اِنْخِلَاعَ.

له جيگه ده ربه دن

[ك: ترازاندنى جرمگه له جيگه خى.]

ف: از جا دربردن.

ع: خَلَعَ، فَكَّ، فَسَخَ، اِزَاعَةً، اِمَالَةً.

له جيگه ده ربه چوون - له جيگه چوون

له چك

ك: سه ربه ش. [لچك: قژ داپزش.]

ف: لچك، سه ربه ش، سه رگوش، سه رآغوش،

گيسو ربه ش، گيسو ربه ش، چارقه.

ع: مَعْجَرٌ، مَقْتَعَةٌ.

له چه؟

[ك: له جى؟، له چ شتى؟]

ف: از چه؟، از چه چيز؟

ع: مِمَّ؟، مِمَّا؟، عَمَّ؟، عَمَّا؟

له چه ر

ك: رژه، سه ركه. [چه كل]

ف: لچر، پست منش.

ع: عَسَ، نَسِيءٌ، لَتِيمٌ، خَسِيسٌ.

له هزه

ك: دم، تار. [چارو روكانيك، كاتيكى كم]

ف: اندى، دم.

ع: لَحْظَةً، آن.

له هيم

ك: جوش، چه سپ. [لکانى كانزا.]

ف: بريزه، بيژه، بيژه، گبد، گبيد، گبيد،

كيكن، چسپ، جوش، پيوند.

ع: لَحِيمٌ، لَغِيمٌ، مَلْعَمَةٌ.

له هيم كردن

له: جوشدان، چهپانن. [پیکره نورساندنې کاترا].

ف: کبېدېدن، کبېدېدن، جوش دادن، چهپانندن، پيوستن، پيوستدکړدن.

ع: لحم، الحام.

له حیوَت

له: له ترس. [لسمېست]

ف: از ترس، از غُرم.

ع: مِنْ خَوْفٍ، مِنْ هَيْبَةٍ، مِنْ رَهْبَةٍ، مِنْ رُعبٍ.

له خاترا پوون — له پير پوون

له خاترا نه مان — له پير پوون

له هت

له: به دېدن، تنه، لاشه، نمام. [جسته، قالب، لمش]

ف: تَن، تَنَه، بَدَن، أَندام.

ع: جُثَّة، جِسم، جَسَد، بَدَن، أَعْضاء، بُنيَّة.

له خشه

له: خزيان، خشيان، خلیسکیان. [خزین، خلیسکان]

ف: لَخْشَه، لَخْشَک، لَغْزِیدن، لَغْزِش.

ع: رَلَق، رَلَج، رَلَل، مَلَص، رُلُوج، رُلُول.

له خشیان

له: خزيان، خشيان. [خزین، خشان (همو جزوه خشانیک،

واک: خزانی بارود زخی مړوږ څراپی، یا لنگېوونې

ترازوو).]

ف: لَغْزِیدن، لَخْشِیدن، شَخْشِیدن. (لَغْزِیدن

مطلق، لَغْزِیدن حالت انسان رو به بدی، لنگېدن

ترازو)

ع: اِنْزَلَق، اِنْزَلَج، اِنْبَلَص، اِنْحِطَاط، اِنْعَايَل.

له څو پوونهوه

له: تهرېقه وېوون، شهرمه ساری. [تهرېقه وېوونه، شهرم کړدن]

ف: شَرْمَساری، شَرْمَتدگی.

ع: حَجَلَة، اِنْفِعال.

له څو دهر چوون

له: ليز. [لغزايي بوون]

ف: فيس، از خود در رفتن.

ع: فُحْش، اِبْطاط، تَكْبُر، تَغَرُّر، تَعَطُّم، خُرُوج مِنْ

زَيٍّ، خُرُوج مِنْ حَدٍّ.

له دواو دهر هاتن

له: رسگاری. [رزگار بوون، نازاد بوون]

ف: پرماس، رستگاری، ازدام در آمدن.

ع: نَجاة، خلاص.

له دهم دهر چوون

[له: دهر چوون بهرې کمیتر خمیښود. (واک: له دست

دهر چوونې بالنده یا گولله).]

ف: از دست در رفتن. (مرغ یا تیر مثلاً).

ع: فُز.

له دهم دهر چوون

له: مردن. [لدمست چوون، تیا چوون]

ف: مُرُدن، اَز دست در رفتن.

ع: مَوْت، فَوْت، حَبُوط.

له دهم دهر کفتن

له: نه تاتی، بی هیزی، بی گریکی. په س نیشتن. [زېوونې.

پاشه کشی کړدن]

ف: نَاتوانی. پس نشستن.

ع: عَجَز، ضَعْف، خَذَلان.

له دهم دهر فسی

له: ... هه رزه گی. [گاتنه باری. هه رزه یی]

ف: لَوْدگی. هه رزه گی.

ع: تَمَسُّخ، جَسارة.

له دهم داکه فتن

له: لده دهر هاتن. له دهم دهر پړین. [له دهم دهر چوون، به

هه له رتن. هه روه ها: له دهم داکه فتن].]

ف: از دهن افتادن، از دهن درآمدن.

ع: حَطًا، سَهَو، لَفْظ، تَلَفُظ.

له ده دم دریه پرین

ك: له ده دم درچون، به دهله وتن

ف: از دهن جستن، از دهن پریدن، از دهن افتادن.

ع: سَهَو، حَطًا.

له پر

ك: ده له، رِق، نِق، دال، بی هیز، بی گیان. [دالگوشت،

لاوا]

ف: لَر، لاغر، نَزار، كاك.

ع: ذابِل، زاهِق، ضامِر، قاجِل، ناجِل، راهِن، شارب،

ضاي، غَث، غَش، عَجَف، عَجِيف، ضَعِيف، نَحِيف،

نَحِيل، مَهْزُول، مَزِيل.

له راس

ك: تیر به تیر، به ران بهر. [همبهر، همبهر]

ف: بَرَابَر.

ع: قِبَال، مُقَابِل، مُحَاذِي، حِذاء.

له ران

ك: جوان، جوانن، شه کائن. [لراندنوه، جواندن]

ف: جَنبَانْدَن، جَنبَانِيدَن.

ع: هَز، نَوْض، تَحْرِيك.

له رانسهوه ← له ران

له رز

[ك: له رزینی لش به هوی نمخوشینوه. (له رزوتا)]

ف: لَرَز. (تنب و لَرَز)

ع: نَافِض، رَعْدَة، رَاجِفَة.

له رز

ك: ترس، له رزه. (ترس و له رز) [له رزینی لش به معوی

ترس یا سرماره.]

ف: نَو، لَرَز، لَرزه، فسره، یازه. (لرزیدن از ترس

یا از سرما)

ع: رَعِشَة، رَعْدَة، صَعْفَة، نُفْضَة، قَلَة، قَرَقَفَة، رَجْرَجَة،

قُشْعِرِیرَة، رَمَع، كُزَان، نَافِض، أَفْكَل.

له رزانه

ك: له رزانه. (دروزی بهر سر) [خشتیکی ژنانیه له سر

ده درت.]

ف: لَرَزانه.

ع: بَقَرَس، رَجْرَجَة.

له رزانه

[ك: گوزانیه کی کوردیه.]

ف: آوازی است در کردی.

ع: ...

له رز پرین

[ك: دوعایه کی تایسته بز چاك كرده وی له رزوتا.]

ف: لَرَز پریدن.

ع: حَسَم.

له رزه

ك: له رزین. [بزوتنی راستوخو.]

ف: لَرزه، یازه، فسره، نَو، نَویدن.

ع: رَعِشَة، رَعْدَة، رَجْفَة، صَعْفَة، هَزَهْزَة، رَجْرَجَة...

له رزه ك

ك: زمین له رزه. [بومه له رزه]

ف: لَرَزك، زمین لَرزه.

ع: رَجْفَة، زَلْزَلَة، زَعْرَعَة.

له رزین

[ك: بزوتنی راستوخو.]

ف: لَرزیدن، تَنبیدن.

ع: كُزَان، رُجُوف، اِرْتِجَاف، اِرْتِجَاج، اِرْتِغَاش، اِرْتِغَاد،

اِرْتِهَاش. اِهْتِزَاز...

له‌رێك

ك: له‌ر، ره‌هه‌ن، بێ‌گیان. [دالگۆشت، لاراژ]

ف: ئێرك، لاغرك، كاك، خشكیده.

ع: ضامر، ذابل، شازپ، شاسپ، شاسیف، زاهق، قاحل، ناحل، نحیل، نحیف، ضعیف، عجیف، غثیث، غث، عَش، مه‌زول....

له‌ره

ك: جروهه، جروهه‌یه‌وه، له‌ریانه‌وه. [جرولان به‌ملاولادا،

له‌رینه‌وه (وه‌ك: له‌رینه‌وه‌ی فالوده).^(١)

ف: جُنْبِش، نَو، جُنْبِیدن، نَوِیدن. (جُنْبِیدن پالوده مثلاً.)

ع: رَعَس، هَمَزَه، رَجَرَجَه، خَبْخَبَه، طَفْطَفَه، اِرْتَاد، تَمَرْمُر، تَخْبُخْبُ، نَوْدَكَه، دُلوَف.

له‌ره‌له‌ر

ك: لارولارا. [به‌ده‌م له‌رینه‌وه‌وه، هه‌روه‌ها: له‌ره‌ی زۆر.]

ف: ئێزان و جُنبان.

ع: مُخْبِخِبَا، مَرْتَعَسَا، نَوْدَكَه، دُلوَف. له‌رێ

ك: دالێ، ره‌هه‌تی، ریتی، فیتی. [دالگۆشتی، لاراژی]

ف: ئێری، لاغری، ئزاری، كاكی.

ع: ضَمَر، ضَعْف، ئُذْبُول، قُحُول، زُهُون، هُزَال، رُزاج، عَجَف....

له‌ریانه‌وه

ك: جروهه‌یه‌وه. [له‌رانوه، جروهه‌یه‌وه]

ف: جُنْبِیدن، نَوِیدن.

ع: تَهْزَهْزَه، تَمَرْمُر، تَدَلْدَل، تَرَجُوج، اِرْتِجَاج، اِرْتِجَاس، اِرْتِجَاش، اِرْتَاد، نَوْدَكَه.

له‌رێكه‌ده‌ریه‌وه‌ی

ك: گۆل‌دان، خه‌تانه‌ن، فریبه‌دان. [فریبه‌دان، گومرا‌کردن]

ف: آزاره‌ده‌ریه‌وه‌ی، گۆل‌زدن، فریبه‌دان، كُرساندن، مَقْتُون.

ع: نُدَس، خُتَل، خِدْعَه، اِغْوَاء، اِغْرَاء، اِغْثَال.

له‌زك

[ك: له‌نار، له‌سك] (به‌هه‌روه‌یه‌یه‌ی له‌زك^٢، نه‌ر له‌زك من.)

ف: در دل، در شكم، خَلِیس. خَلِیسیده.

ع: ضِمِن، مَتَضَمِن، فِي ضِمِن.

له‌زك‌وه‌یسه‌نه‌وه

ك: له‌زكه‌هه‌چوون، له‌زك‌هه‌چوونه‌وه، قسه‌هه‌چوون، له‌باره‌چوونه‌وه،

له‌مانا‌وه‌یسه‌نه‌وه، له‌مانا‌هه‌چوون. [له‌سكزا كه‌وتنی

مییته.

ف: زه‌ده‌دان‌به‌ستن، از بار ایستادن، سَتَرُون گشتن.

ع: عَقَم، اَیَس، یَاس.

له‌زكه‌هه‌چوون - له‌زك‌وه‌یسه‌نه‌وه

له‌زه‌ت

ك: مه‌زه، چه‌شه، خه‌وشی. [چێژ]

ف: خوا، رِبُوخه، مَزه، چشه، خوشی.

ع: لَذَّة.

له‌زه‌ت مه‌قاربه‌ت

ك: مه‌زه‌ی جه‌نگیری. [چێژی جوه‌ته‌به‌وه‌ی.]

ف: رِبُوخه، رِبُوخه، مَرزَمزه.

ع: لَذَّة الجِماع.

له‌زیز

ك: خه‌وش، خه‌شه‌ده‌زه، بامه‌زه. [خوش، به‌تام]

ف: خوش، وش، خوش‌مه‌زه، بامه‌زه.

ع: ...

٢- له‌ده‌سه‌روهه‌كه‌دا وا نووسراوه، به‌لام له‌وانه‌یه «له‌

زكه» بێت. (ر-ر)

١- فالوده: شه‌ریه‌تیكه‌ به‌ به‌ر و رسته‌ی نیشاسته‌ دروست

ده‌كه‌یت. (ر-ر)

له‌زیز

ك: هۆشیار. خۆشه‌ویس. [زیرك. نازیز]

ف: ئۆیز. هوشمند. أرجمند.

ع: عَزِيزٌ، مَحْبُوبٌ. لَطِيفٌ.

له‌زیره‌پروانین

ك: به‌گۆشە‌ی چار روانین، له‌ ژێره‌ نوارین. [له‌ ژێره‌

سەیرکردن، به‌ لاچار سەیرکردن.]

ف: از زیر چشم نگریستن، از گوشه‌ی چشم نگاه کردن.

ع: لَمَحَ.

له‌سەر

ك: كۆمەك، لاگۆشكە. هارده‌س. [پشتیان، لاینگر.

هاركار]

ف: كەمك، دوستدار. هەم‌دەست.

ع: حَامِيٌّ، مُعِينٌ، مُدَافِعٌ. مُوَافِقٌ، رَافِقٌ، شَرِيكٌ.

له‌سەر

ك: بۆ. (له‌سەرچه؟، بۆچه؟) [له‌بەر]

ف: برای. (برای چه؟)

ع: ل. (لە؟)

له‌سەر

[ك: له‌برامەبر، بە] (مارە‌ی لەسەر چەن بڕیا؟)

ف: بۆ، بۆسەر. (بۆ چەند کابینش بێستە شد؟)

ع: عَلَيَّ. (عَلَيَّ أَيُّ مَبْلَغٍ صِدَاقُهَا؟)

له‌سەرچوون

ك: له‌هۆش‌چوون. [له‌بەرچوون، هەڵە‌کردن]

ف: از سر رفتن، شکوخی، ریژک، زەژک، فراموش کردن.

ع: سَهَوٌ، فُهَوٌ. خَمَلًا. نِسْيَانٌ.

له‌سەر‌خۆ‌چوون

ك: زە‌حف، بێ‌خۆ‌بوون. [بۆ‌روانە‌وه‌]

ف: بێ‌خودشدن، از خودرفتن.

ع: غَشِيٌّ، اِغْمَاءٌ.

له‌سەر‌پروین

ك: به‌شۆ‌نا‌پوین. [له‌سەرچوون، بە‌داد‌ا‌چوون]

ف: دُنْبَال کردن.

ع: تَعْقِيبٌ. اِدَامَةٌ، مُدَاوَمَةٌ.

له‌سەر‌هین

[ك: له‌گۆل‌ه‌ن] (كۆ‌ له‌سەر‌ه‌ن؟)

ف: با‌ه‌ن.

ع: مَعِي.

له‌سەر‌هین

ك: له‌ پای‌ه‌ن. [له‌ نە‌ستۆ‌ی‌ه‌ن، له‌ عۆ‌ده‌ی‌ه‌ن]

ف: پای‌ه‌ن. (به‌ عه‌ده‌ی‌ه‌ن)

ع: عَلَيَّ ذِمَّتِي.

له‌سەر‌هین

ك: به‌ بۆ‌نه‌ی‌ه‌ن. (تە‌حمە‌د له‌سەر‌ه‌ن كۆ‌ژیا.) [بە‌هۆ‌ی‌ه‌ن]

منه‌وه‌]

ف: سەر‌ه‌ن، به‌ به‌انه‌ی‌ه‌ن.

ع: عَلَيَّ رَغْمِي.

له‌سەر‌هۆ‌کردن

ك: كۆ‌مەك‌ه‌ن. [له‌سەر‌كۆ‌نە‌وه‌، یارمە‌تی‌دان]

ف: كُتِّمَكَ کردن.

ع: ذَبٌّ، نِضَالٌ، جِمَايَةٌ، اِعَاثَةٌ، دِفَاعٌ.

له‌سەر‌هۆ‌کردن

ك: له‌ مله‌ر‌ه‌ن، ده‌سه‌سه‌ر‌کردن. [له‌ كۆ‌ل‌ه‌ن‌ه‌وه‌]

ف: از سر واکردن، دست‌به‌سەر‌کردن.

ع: تَنْجِيَةٌ.

له‌سیخ‌دان

ك: به‌سیخ‌ه‌وه‌کردن. [به‌ سیخ‌دا‌کردن]

ف: به‌ سیخ‌ه‌ن‌ه‌ن، به‌ سیخ‌ه‌ن‌ه‌ن‌ه‌ن.

ع: تَسْفِيدٌ.

له‌ش

ل: لاش... [لاشه، جست، تالب]

ف: لَش، لاش...

ع: بُنْیة، جُنْة...

له‌شکر

ل: سپا، ئوردو، قزهن. [لشکر، سوپا]

ف: لَشْکَر، سپاه، اردو، آرتش، قُشون، هنگ.

ع: عَسْکَر، جُنْد، جَیش، لَجب، حَمِیس، نِظام،

جَحْفَل، مَوْکِب.

له‌شکرگا

[ل: جینگى لشکر، بنکى سوپا.]

ف: گَزَنک، لَشْکَرگاه.

ع: مُعَسْکَر.

له‌شکهره‌وان

ل: سپادار، سردار، سالار. [سرلشکر]

ف: چَغْدول، سپاهداری، سپهدار، لشکریان،

لشکران، سردار لشکر، سالار لشکر.

ع: سَائِقُ الْجَیْش، قَائِدُ الْجَیْش، رَئِیسُ الْجَیْش،

کافه.

له‌شیربرینه‌وه

ل: برینه‌وه. [له شیر گرتنه‌وه.]

ف: از شیر بازداشتن.

ع: فِصام، فِطام.

له‌عاب

ل: ناش، نه‌هار. لىنجى. ئار. [هەر ئارێك كه تۆزێك لىنج

بیت.]

ف: آش، آهار. حَلَم، آب.

ع: لُعب، لُغام، لَعم.

له‌عابى

ل: چىنكۆ، ناشدار. [چىمكۆ، روكىش]

ف: روگش، روگشدار، آب‌داده.

ع: مُلْعَب، مُمُوّه.

له‌عل

ل: لال. [بەردىكى بەرخە.]

ف: لَعل، لال.

ع: لَعل.

له‌هله

له‌هه‌ت

ل: نفرین. [نفرین، نعلیت]

ف: شنه، سنه، فرنه، فریه، نفرین.

ع: لَعْنَة، بَهْلَة.

له‌هوزده‌ووچوون

ل: له‌هوزین‌وسانه‌وه. [له‌سکوزا کووتن.]

ف: زهدان بىستن، از خون باز ایستادن.

ع: آیس، یاس.

له‌هین

ل: تهر، ره‌هینه. [بەيش له بەزى، دەرکراو]

ف: رانده.

ع: لَعِين، مَلْعُون، مَطْرُود، مَتْرُوك، مُسْتَبْهَل.

له‌هوا

ل: دیانه، جله‌وه. [لغار: نامرازىكى ئاسىینه دهمریتته دهمى

نەسپه‌وه و دەسەجەلەوى پێوه‌یه.]

ف: لُغام، لُغام، دَهْنه، جَلو.

ع: سَحال، زَمَام، عِئان، لُجام. (أَعَنُ الْفَرَسُ - أَلْجَمَةُ.)

وینه (۲)

له‌هواوه

ل: لای دهم، گۆشه‌ی دهم. [لغار، سووچی دهم]

ف: زَفَر، كُنج دَهْن، گۆشه‌ی دَهْن.

ع: شِدْق.

له‌هواوه‌له‌برین

ل: له‌غار هه‌لکیشان، جله‌وه‌هه‌لکیشان. [دەسەجەلە

بلند کردن بز راومستاندن ئسپ.]

ف: لگام پس کشیدن، جَلَو پس کشیدن.

ع: اکماج.

له غاو هه لکیتشان ← له غاو هه لبرین

له غو

ک: برتیا، بیتخ، وێل، بیکاره، [بیهوده، پرپر وچ]

ف: باژرم، بادژم، غاب، یاوه، ههززه، بیهوده،

بیکاره.

ع: لغو، واهی، لاطایل، عبت، هذیان.

له غه ز

ک: مەتل، [لیچار، له گز]

ف: گردنک، کردنک، بُردنک، پُردنک، نَرْدنک، کرمک،

جُرمک، کروس، چیستان، (چیست آن؟)

ع: نَغز، اَلغوزَة، اُغلوطة، مُعماً.

له فافه

ک: ناراخن، [پارچی نێوان روه و ناسته].

ف: پُروتده، (پارچهی بین روه و آستر)

ع: نَفَاة.

له فز

ک: له ز، وه، [گوفتار]

ف: گُفته، دازه، واژه، گفتار.

ع: نَفْظ، کَلَمَة، کلام، قول.

له فکروه و چوون ← له بیره و چوون

لهق

ک: شل، [سست، دانمەزار]

ف: لَق، شَل، جُنبان.

ع: قَلِق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّد، غَیَر مُسْتَحْکَم.

لهق

ک: چل، پهل، تهل، تاله، شاخه، [لق]

ف: شاخ، شاخه، آژغ، ژغاره، ژخار، ژخناره.

ستاک، ستاخ، نهال، تاه.

ع: غُصَن، فَن، فَرع، شُعْبَة، عِذْق، قَضِيب، طاقَة.

له قاتن

ک: جواتن، له راتن، [لغاندن، لهراندن]

ف: جُنباندن.

ع: نُوَص، عُلُص، اِقْلَاق، تَحْرِیک، تَرَعِیظ، اِشالَة.

اِنْفَاض.

لهق بوون

ک: شل بوون، جوین، [سست بوون، جوولان (وهک): لهق بوونی

ددان.]

ف: لق شدن، شَل شدن، جُنبدن، (دندان مثلاً).

ع: نَسِغ، نُوَد، تَنَوُّد، تَحَرُّک.

لهق تازه

ک: جُوش، شاخه ی تازه، [لَقی تازه ی درخت].

ف: نُوپه، شاخه ی تازه.

ع: فَسِيل.

له قلهق

ک: حاجی له قلهق، [بالتاریکی ده نوک و قاچ درێژ].

ف: پلارج، کلک.

ع: نَقْلِق.

وینه ← حاجی له قلهق

له قلهق

[ک: چیتشیکه به گه م و کونجی لیدهرتیت.]

ف: لَقْلِق، (آشی است از گندم و کنجد

می سازند.)

ع: نَقْلِق.

لهق مینو

ک: ته رز، [لَقی ته رچی مینو].

ف: شوش، خودستان.

ع: عُسْلُوج، رُعْلة، قَضبان.

له قویو

ل: چلریدل. شاخو به لگ. [لقریو پ]

ف: شاخ و برگ.

ع: شَذِب، فُرُوع، اَغْصَان، اَفْئَان، قِضْبَان، عِیدَان، هَذَاب.

له قویو کوردن

ل: هه لپاچین. داپاچین. [پیرینی لقریو پ. (وله) لقریو کوردن درخت.]

ف: پیراستن، شاخه زدن. (درخت مثلاً.)

ع: تَشْدِیْب، تَقْضِیْب، تَخْصِیْل.

له قولوار

ل: شلوشوژ، شلوشوار. [شلوشوژ، نا قایم]

ف: شلوشویر.

ع: مُتَلَقِّق، مُتَحَرِّك، مُتَنَوِّد، قَلْبِق.

له قولوق

ل: له قولوار. جیرین. [شلوشوژ، له قه لوق]

ف: جَنْبَان، جَنْبِش.

ع: مُتَلَقِّق، لَقْنَقَة.

له قوه

ل: تاتوله. [خواروونی دهم.]

ف: تاتوره، تاتور، تاقول.

ع: لَقْوَة.

له قه

ل: پاله قه. شقی. [پیلته. شاق]

ف: لَگْد، لَچ، پُخت، شپَتَک، سَگِیزه، پاسار.

ع: ضَمَن، رَکْسَة، لَطْعَة، رَمَحَة.

له قه

ل: جرو له. له ره. [جروتن له جینا.]

ف: جَنْبِش.

ع: حَرَكَة، تَنَوُّد، لَقْنَقَة.

له قه پ

ل: نازناره، نازنامه. [لنقم، نازنار، سرنار]

ف: پاچنامه، پاژنامه، پاشنامه، پاژنام.

ع: نَقَب، نُرَب، نُبْن، نَقَر، نَقَس.

له قه شیل

ل: پاشیل. [به تهرژم بریی دان.]

ف: لَگْدَمَال، لَگْدَکُوب، پاسار، پاسپار، پای خُست، پَیخُست، لَگْله.

ع: دَعَس، دَوَس، وَمَس، وَطَس، وَهَص، وَهَت، وَهت، وُحج، وُطی، وُظب، هَتو. مَدَعُوس ...

له قه فوولی

ل: پافرتکی. [لنگفرتی (حاله) بارودوخ دهر دهریت.]

ف: لگدزنان، پاکوبان. (حال)

ع: ضافنا، رافسا، ضیفان، رفاَس.

له قه فوولی

ل: دهمسپالیدان، دهمسپاروشان. [لنگفرتی (چارگه) دست و پی واروشاندنی ناژۆتی سرپارو.]

ف: دست و پا زدن. (مصدر، حرکتی مذبوح)

ع: دُحَص، مَحَص، دُحَض، سَهَف.

له قه له قی

ل: یدراش یدراش، لاروالاروا. [لاره لار، هتواش هتواش]

ف: لَنگان لَنگان، جَنْبَان جَنْبَان، آهسته آهسته.

جَنْبِیدن

ع: دَالِفاً، مُتَلَقِّلاً، دَلْهَان، لَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَفْسَفَة، قَتْلَقَة، نُوَص، دَکِیف، نُوَصَان.

له قهوه شین

[ل: جورتعاروژ]

ف: لگدزن، چموش.

ع: جَمُوع، رَمُوح، شَمُوس.

له قین

له‌ک‌وله‌ر

له: جوین. [شل‌بوون و لم‌زین له جیندا.]

ف: جُنْبیدن.

ع: لَقْلَقَة، لَصْلَصَة، سَخْسَخَة، قَنَقَنَة، تَرَعُظ، تَحْرُك،

نُوص.

له‌ک

[له: هَوَزِکَن له هَوَز‌گه‌لی کورد.]

ف: له‌ک. (طایفه‌های است از طوایف کرد.)

ع: لَک.

له‌ک

له: سده‌زار. [ژماره‌ی پاش ۹۹۹۹۹]

ف: صدهزار.

ع: مائة آلاف. [مائة الف]

له‌کارنه

له: له‌کار که فتگ، بیکاره. [له‌کار که‌وتوو، په‌ک‌ک‌وتوو]

ف: لَکَنته، بیکاره.

ع: مُهْمَل، لَا یَنْفَع.

له‌کار خستن

[له: په‌ک‌خستن، له‌ک‌خستن]

ف: فَرَنجاندن، فَرَحَنجاندن، از کار انداختن.

ع: اِبْطال، الْغَاء.

له‌کار ده‌ره‌هاتگ

له: ته‌دیر بووگ. [راه‌تیراو (ره‌ک: نسبی راه‌تیراو).]

ف: از کار درآمده، سواری شده. (اسپ مثلاً.)

ع: مَرُوض، مُدَرَّب.

له‌کار که فتگ

له: له‌کار ته، به‌کار نه‌هاتگ، له‌ک‌ره‌م که فتگ، به‌ک‌ره‌م

نه‌ماگ. [له‌کار که‌وتوو، په‌ک‌ک‌وتوو]

ف: تبه‌ه، تبست، به‌کار نیامدنی.

ع: ضائع، فاسد، ساقط، باطل، حَرِیض، مُضنی،

لَا یَنْفَع.

له: نزا. [تروک و دَوعای خراب.]

ف: سَمِیز، دُرون. نفرین.

ع: بَهْلَة، دُعَاء. (عَلِیه)

له‌ک

له: خورش. [په‌له]

ف: لَک، لَکِه، تاش.

ع: کَلَف، شِیَة.

له‌ک‌ره‌م که فتگ

له: به‌ک‌ره‌م نه‌ماگ. [له‌کار که‌وتوو، په‌ک‌ک‌وتوو]

ف: از کار افتاده.

ع: باطل، ضائع، فاسد، مُلغی، مُضنی.

له‌ک‌نه‌نه

له: له‌ک‌ه‌نتی، بی‌هیز، بیکاره. [سست، له‌کار که‌وتوو]

ف: لَکَنتی، لَکَنته، پُژمُرده، ناتوان، نکات.

ع: دَنی، ضعیف، ذَوِی، عاجز، دَنع، ضائع، فانی.

له‌ک‌ه‌نتی، له‌ک‌نه‌نه

له‌ک‌ی نه‌فانم

له: گول. (له‌ک‌ی ده‌مرچار مه‌سه‌له‌ن.) [په‌له‌ی ده‌مرچار]

یا په‌له‌ی سر‌لش.]

ف: بَسَنج، بَشَنج، تَفَسِه، تاش، ماه‌گرفت. (له‌ک‌ی

رخسار یا له‌ک‌ی بدن)

ع: کَلَف، کَلَفَة.

له‌ک‌ی چلو

له: تانه، ناخورنه. [په‌له‌ی سر‌چار.]

ف: حَجَک، ناخَنه، خَرْمُه‌ره.

ع: کَوَکَب، ظَفَرَة.

له‌ک‌ی ده‌موچلو

ف: مه‌نِیله. [په‌له‌ی ده‌مرچار.]

ف: کَلَمَک، ماه‌گرفت، کُنْجده، کُنْجِدک، بادز.

ع: کَلَفَة، بَرَش.

له‌کەمی ناخوون

ک: چه‌رمنگی ناخوون. [په‌لمی سر نینۆک].

ف: ملک، سفیدی ناخن.

ع: ویش، ویش، کذب، ئُدغە، ئُمم، حِقَاب.

له‌کیس چووک

ک: له‌ده‌سه‌ده‌ر چووگ، له‌ناوچووگ. [له‌کیس چوو،

له‌ده‌س چوو]

ف: از کیسه رفته، از دست رفته، از میان رفته.

ع: ضائع، تالف، حابط، فقید.

له‌گن

[ک: قاپی گهری کاتزا که ده‌ستی تیدا ده‌شۆن. (وه‌ک:

نافتاره و له‌گان.)]

ف: لَگَن، لَگَن، (آفتابه و لگن مثلاً).

ع: لَقَن، لَکَن، طُشَت، طُسَت، طُسَّة.

وینه

له‌گرسه

[ک: مەییو (بۆ نمونه: خۆتێن که وه‌ک جگر ده‌گرسیته.)]

ف: آنه‌سته، بێسته. (خون مثلاً که مانند جگر

بسته شود.)

ع: جَسَد، مَتَحْثَر، مُسْتَفِظ.

له‌گه

ک: له‌گه‌نه، له‌نه‌گه، له‌نه‌گه‌نه. [لێره]

ف: دراینجا، از اینجا، ای‌جا، ایدر، ایدون.

ع: فِی هُنَا، مِی هُنَا، هُنَا، هَامُنَا.

له‌گه‌نه—له‌گه

له‌گه‌ودوا

ک: له‌گه‌ولا، نی‌ساولا، له‌مه‌وسا. [له‌سه‌ودوا، له‌تیمته

به‌داروه.]

ف: از این سپس.

ع: مِی بَعْد.

له‌گه‌ودوا—له‌گه‌ودوا

له‌گه‌وه

ک: له‌نه‌گه‌وه. [لێروه]

ف: از اینجا.

ع: مِی هُنَا.

له‌گۆبهرن

ک: سَپَر کردن، له‌گیربردن. [بێ‌هست کردن، له‌جووله‌مستن]

ف: خیره کردن، خُشک کردن، سست کردن.

ع: تَقْلِيع.

له‌گۆبدان

ک: نه‌تعا کردن، هاشا کردن. پشته‌وه‌که‌تق. [نکۆولی کردن،

هاشا کردن]

ف: کپییدن، مَنبَلِیدن، سرباز زدن.

ع: اِبا، اِنکار، جُحود، تَحْشِي، تَحاشي.

له‌گۆبدان

ک: گه‌رێ. [گه‌رێ: ده‌کردنی هه‌رای ناره‌ده‌م به‌مشت

لێدان.]

ف: زَیغَر، زابغَر، زابگَر، زَیغَر، زَنبَلُغ، آپوق....

ع: عَفَط، تَضْرِيط.

له‌گۆچووگ

ک: سَپَرووگ، له‌گیرووگ. [بێ‌هستبوو، له‌جووله‌کووتوو]

ف: چاییده، تَرغَیدیده. سست‌شده.

ع: مَقْرور، مَقْرَس، مَقْفَع.

له‌گۆچوون

ک: سَپَرۆن، له‌گیرچوون. [بێ‌هست‌بوون، له‌جووله‌کووتن

(بێ‌هست‌بوونی ده‌ست و پێ) - بۆ نمونه - به‌هزی

سه‌رماره.)]

ف: خیره‌شدن، خُشک‌شدن. چاییدن، تَرغَیدیدن،

سست‌شدن. (بێ‌حس‌شدن دست یا پا مثلاً از

سرما.)

ع: خَصَر، قُرور، صُرود، قَرَس، تَقُّع، اِقْلَعاف،
اِكْزام، تَيَّيْس، اِسْتِرْخاء.

له‌گۆرهاتن

ك: به‌ران‌به‌ركردن. [به‌خۆدا پهرموونه‌ به‌ز له‌بهرام‌به‌رموه
وستان. (له‌مۆده‌هاتن).]

ف: برابری‌کردن، از‌جلودرآمدن. (از‌عهده‌آمدن)

ع: مَقَاوَمَة، مَقَابِلَة، مَدَافَعَة، دِفَاع.

له‌كهر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك، [ده‌گه‌ل]

ف: به‌، ابا.

ع: مَع.

له‌كهر

ك: له‌گه‌ل، له‌ته‌ك، ته‌ك، [ده‌گه‌ل]

ف: به‌، ابا.

ع: مَع.

له‌كهر

ك: له‌ته‌ك، هه‌رنه‌نه. [هه‌ر هه‌تهدی، هه‌ر نه‌نه‌دی،

له‌گه‌ل]

ف: هه‌مینكه.

ع: بَمَجْرَد، بَمَحْض.

له‌كه‌ل ← له‌كهر

له‌كهر چوون ← له‌گۆچوون

له‌ل؟

ك: بۆچه؟ [بۆچی؟ (تانی‌ له‌ دوو رسته‌یدا - كه‌ رسته‌ی

نوی و رسته‌ی پرسیاره - به‌ كار ده‌بریت:)] (ناتانی بیژی

له‌ل، نه‌تانی بیژی له‌ل؟)

ف: برای چه؟ چرا؟ (فقط در این دو جمله‌ی

نفی و استفهام استعمال می‌شود: ناتانی بیژی

له‌ل؟، نه‌تانی بیژی له‌ل؟)

ع: لِم؟

له‌لۆ

ك: هه‌لوروك، جۆلانی. [ده‌گوش: جۆلانی منداڵ تێدا

خوارندن.]

ف: نۆو، نۆتی، هه‌لو، گازه، بانوج، بادرنگ.

ع: اُرْجُوخَة، دَوْدَاة، مَضْجَع.

وینه

له‌له

[ك: نو‌كهری منداڵ به‌خێو‌كهر.]

ف: لالا، لئه، فُرَه‌نگار، فُرَه‌ختار، فُرَه‌یختار،

أرامگان. (نو‌كهری كه‌ بچه‌ را تربیت كند.)

ع: مُؤَدَّب، مُرَبِّي.

له‌له

ك: دابړ. [تلیش تیتختن به‌ شتی تیژ.]

ف: لئه، بُرش.

ع: حَزْء، فَقْرَة، فُرْضَة ...

له‌له‌كردن

ك: دابړین. [خه‌تخت‌كردنی دار به‌ شتی تیژ، به‌ نمونه:

به‌ز تو‌مار‌كردنی ژماره.]

ف: لئه‌كردن، بریدن. (ئه‌له‌ كردن چوب برای

نگه‌داشتن حساب مثلاً.)

ع: حَزْء، فَقْر، كَطْر، وَسْم، عَلْب، تَعْلِيب، تَفْقِيق،

فَرَض.

له‌هم

ك: زك. (نانه‌له‌م) [سك]

ف: شَكْم، أَشْكَم.

ع: بَطَن.

له‌مهه

ك: دم، چار‌ترروكه، چار‌ترروكانن. [كاتی‌کی كم.

چار‌ترروكانینك]

ف: ژغَنَك، دَم، چَشَم‌زَدَن.

لەناوچووک

ك: ناوچووك، بەریابووك. [تیاچووک]

ف: از میان رفته، نابود شده، نیست شده، برباد شده.

ع: ضائع، تالف، فانی، هالك.

لەناوچوون

ك: ناوچوون، بەریابوون، نابووون. [تیاچوون]

ف: نیست شدن، نابود شدن، برباد شدن، از میان رفتن.

ع: ضیاع، فنا، هلاك، تهلكه، تلف. لەنتەر

[ك: چرای مەلەسراو.]

ف: لنتەر. (چراغ آویخته)

ع: نبراس.

وینە

لەناج

ك: رك، قین. [رق]

ف: ویس، سته، استه، ستیز، ستیزه، ستیهش، غرس، سكره.

ع: لَچ، عِناد، مَحَك، إِمْحَاك، إِلْحَاح. لەنجیلز

ك: ركن، قینهون، ركباز. [کین له دل]

ف: ژکاره، ژکاره، ستیزکار، ستیزکن.

ع: لَچوچ، عَنوود، دَعَك، مَحَك، مَاحِك. لەنجە

ك: لاره، خەمره. [لارولەنجە، ناز]

ف: گرشمه، خَرام، لَنجە، غَنج.

ع: عَشووة، غَمزوة، كَعفَرَة، دِلال، غَنج. لەنگکردن

ك: وێسان، مەنەرکردن. لادان. [وستان، مانەر]

ف: ماندن، ایست کردن، لنگ کردن.

ع: ثَوَقَف، مَكْتُ، لَبِث.

لەنگەر

[ك: زنجیری سەر بە قولاپ بزوستانی کشتی. (رهك):

لەنگەری کشتی.]

ف: لَنگَر. (لَنگَر کشتنی مثلاً.)

ع: مِرْسَاة، اَنجَر، اَنجَرَة.

وینە

لەنگەرگا

ك: مەنەرگا. [جینگەری لەنگەرگرتنی کشتی.]

ف: لَنگَرگَاه، ایستگاه. (جای ایستادن کشتی)

ع: جُون، مَرَقَا، مِیناء، مَرَسِی.

لەنگەری

[ك: دەرئێکی گۆینه له تەشت دەپیت.]

ف: لَنگَری. (ظرفی است گلی شبیه به طشت.)

ع: طَسَنَة.

لەواشە

ك: لەپ، لەپان. [بەری دەست یا بنی پێ.]

ف: هَبَك، كَبَك. (كف دست یا كف پا)

ع: كَف، اَحْمَص، رَاحة.

لەواش

[ك: جۆره ناییکه. (نانی لەراش)]

ف: لَواش. (نان لَواش)

ع: لَواش.

لەواشە

ك: لۆچکه، لۆشکه. [نامرازیکی تاییستی نالەبندە که

دەسی بەکەمی پێ دەبەستێت.]

ف: لَواشە، لَویشە، لَویشَن، لَویش، لَباشە،

لَبیشە، لَبیشَن، لَباشَن، لَبیش.

ع: زَیار. عِکاس.

وینە

له‌وان

[ك: له‌بان (جزیره قامیشینکه حسیری ئه‌ستوری لی دروست

ده‌کمن و به‌بره‌کی ده‌تین: «کرمپۆ».]

ف: کُخ، کوخ، لُخ، لوخ، بَلاج، هیرون، کۆلان.

(قسمتی از نی است که از آن حصیر کلفت

می‌بافند و ثمر آن «کرمپۆ» می‌باشد.)

ع: اَسَل، حَلَاء.

له‌وج

ك: گه‌رج. [لاژگ، نِغام («گرجولرج» پیکره به‌کار

ده‌تیرت).]

ف: گِیج ... («گرجولرج» با هم استعمال

می‌شوند.)

ع: اهُوج، اَحَق، غِبِی.

له‌وجه

ك: له‌رس. [له‌پی ئه‌ستور].]

ف: ئوچه، ئَفچه، ئَفج، ئَفج، ئَپ. (لب سَطبر)

ع: جَحْفَلَة، مِشْفَرَة، مِقْمَة، مَرْمَة، مِنسَر، شَفَه ...

له‌وج

ك: ته‌خته. [دَب]

ف: تخته.

ع: لوح، لَوْحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌له (ته‌ته‌یه‌كه كه له قوتابخانه نه‌له‌ویتی

له‌سر ده‌نوسن تا منداڵ بیخورتیت).]

ف: پَلمه، تَخْته. (لوحه‌ای که در مدرسه روی

آن الفبا می‌نویسند تا اطفال بخوانند.)

ع: سَبَق، لَوْحَة.

له‌وجه

ك: ته‌خته. [ته‌ته‌ریش (له‌ر ته‌ته‌یه‌ی كه له قوتابخانه

راهیتانی له‌سر ده‌نوسن).]

ف: تَنگ، تَخْته. (تخته‌ای که در مدرسه روی

آن مَشَق کنند.)

ع: لَوْحَة.

له‌ودوا

ك: نه‌سا. (من روم نه‌سا هات.) [پاشان، درای نه‌ره]

ف: آن‌گاه، پس از این.

ع: بَعْدَ ذَلك.

له‌وده

ك: گه‌رج. تیتالباز. [گیل. گالتباز]

ف: ئوده، لاده. تیتالباز.

ع: اَبْله، اَحَق، مَرَّاح، مُسْتَسْخِر.

له‌وز

ك: گفته، رته، واته. [لِبر، گوشتار]

ف: گُفته، گُفتار.

ع: لَفْظ، قَوْل، كَلَام.

له‌وزنه‌یه‌ین

ك: گۆشه‌گه‌لور. [جورت‌نالو، جروتبادامی بن گردن.]

ف: کوشک، گوشکان، اُرم، اُرمان.

ع: لَوَزْنِین، غُذْبُنِین.

وَننه—زوانبووچه‌كه (٧)

له‌وزینه

ك: له‌بزینه. [جزره شیرینه‌كه.]

ف: ئوزینه، گۆزینه، جۆزینه.

ع: لَوَزْنَة، لَوَزْنِج.

له‌ویس

ك: له‌پ. [لِوی ئه‌ستور یا لِوی گیانداران.]

ف: لُنج، لَفج، لَفج، لَفچه، ئوچه، ئَپ. (لب سَطبر

یا لب حیوانات)

ع: جَحْفَلَة، فِطِيسَة، خَطَم، بِرطیل، مِشْفَر، مِنسَر،

مَقَمَّة، مَرَمَّة، شَقَّة.

لهوس

ك: گوب. [نارویی گوب.]

ف: بَیج، لَنبوس. (اندرون گونه)

ع: باطنُ الخَد.

لهوساوه

ك: له ره ختەر. [لهر كاتره]

ف: از آن هنگام.

ع: مَذ، مُنَذ.

لهوس شویره و كُردن

[ك: لَچ شویره كُردن]

ف: لوجه آویختن، لَفچه فروهشتن.

ع: بَرطَمَة، قَبْرَطَم.

لهولوا

[ك: لارلار: گولتیکه.]

ف: خَو، سَن، سَرَنَد، سَپان، سابود، تویج،

بویچه، پیچك، لولاو.

ع: عَشَقَة، عَصَب، عَصَب، لَبَلاب.

وَنه

لهولاه

ك: نه نجامه، لهولمه. [لارلاره: نامرازی لیتك قایم كردنی

درگا و پنبهره.]

ف: لولاو، لولاوه، آنجامه، آهن جامه.

ع: طَرَف، مُفَصَّلَة

وَنه—نه نجامه

لهولاه

[ك: لهر تهره نوره، لهرویه]

ف: از آن سو، زان سو.

ع: مِنْ ذَلِكَ الْجَانِب.

لهولهوه—لهولاه

لهون

ك: جَزَر. (به میچ لهرونی داناكاسی.) [شینوه، شینواز]

ف: جور، گونه.

ع: وَجَه، طَوْر، طَرِيق، لَوْن.

لهوه

ك: له ندره. [لهر شته، لهر كسه]

ف: از آن.

ع: مِنْهُ، عَنْهُ.

لهوه

ك: له ندره. [له نهر شته، له نهر كسه]

ف: از آن.

ع: مِنْهُ، عَنْهُ.

لهوه

ك: پدرا، نالف، گیا. [خوارده منی ناژهل.]

ف: چِرا، گیاه.

ع: رَعِي.

لهوه

ك: چدرگا، نالفجار، گیاجار. [لهرویه، جی لهرویه]

ف: چِراگاه، عِلْفَزَار.

ع: مَرَعِي، مَسْرَح.

لهوه رایش

ك: چهران. [ناژهل برده دشت بز گیاهواردن.]

ف: چِراژدن.

ع: سَرَح، تَسْرِیح، اِرْعاء.

لهوه ریان

ك: لهروین، چهرین. [لهروان، نالف خواردن ناژهل.]

ف: چِردین، بَرْموز خوردن.

ع: سَرَح، سَرُوح، رَعِي، رِعايَة، اِرْتِعاء.

لهوه رین—لهوه ریان

لهوهن

ك: جَنَه، قَلاش. [سوزانی، قعجه]

ف: لَوْتَد، جَنده، قَلاش، کینال، کوچه گرد، کيفال،

دوره گرد.

ع: قحبة... .

لههجه

ك: زوان، رتار. [شیرازی ناخارتن.]

ف: زبان، گفتار.

ع: تَلْفُظ، تَكَلُّم، لَهْجَة.

لهیلج

[ك: قوماریازنك بوه لپهاتور و بناریانگ.]

ف: لیلج. (قماربازی بوه زبردست كه معروف

است.)

ع: لَجَلَج.

لهیلج

ك: ئیلخ، سهردهسیر. [کریستان]

ف: بیلاق، ایلاق، ییلاق، سردسیر.

ع: مَقِیظ، مَصِیْف، صُرود.

لهیله دؤنی

ك: به دنار. [ژنی مالانگری]

ف: بدنار، بدرفتار. (زن هرزه گود)

ع: لَعْنَة، مَهْتَوَكَة.

لهینه

ك: له نهینه، نهینه. [لورن]

ف: آنجا، در آنجا.

ع: ثَم، فِی ثَم.

لهینهو

ك: له نهینر. [لورره]

ف: از آنجا.

ع: مِنْ ثَم.

لهیهك به ریوون

ك: جیاره یوون. گیانیهك كهفتن، خراو به یهك رتن.

[لینك جیاره یوون، لهیهك لپهچران، بریورنهيك، مشومر]

ف: ازهم گسیخته شدن، ازهم جدا شدن،

ازهم پاشیدن. به جان هم افتادن، به هم بدگفتن.

ع: اِنْفِكَاك، اِنْجِلَال، اِنْفِصَال، تَفَرُّق. تَنَارُع، تَشَاثُم...

لهیهك به مردان

ك: جیاره کردن. [لهیهك جیاره کردنه]

ف: ازهم گسیختن، ازهم جدا کردن، ازهم

پاشیدن.

ع: حَل، فَصَل، تَفَكِیك، تَفَرِیق.

لهیهك به مردان

ك: گیانیهك نخست. [بهردانهيك، به گزیه كذا کردن]

ف: به جان هم انداختن.

ع: تَحْرِیك، تَهْرِیش، تَوْرِیش، تَحْرِیش.

لهیهك ددان

ك: یهكدان، تیلكدان. [پنكوره لكاندن، شیراندن، رووخاندن]

ف: به هم پیوستن، ازهم پاشیدن، ازهم گسیختن.

ع: وَصَل، فَصَل، حَل، هَدَم، تَخْرِیْب، تَشْوِیْش.

لهیهك دانهوه

ك: واپسی کردن، بیرو کردن، سهرنج دادن. [لینكدانهوه]

ف: رسیدگی کردن، وارسسی نمودن،

كنجكاوی کردن، درست جویی.

ع: تَعَمَّق، تَأَمَّل، تَفَوَّر، تَفَكَّر، تَحْقِیْق، تَفْحُص.

تَطْبِیْق.

لهیهك دهرچوون

ك: سازیان. [لهیهك دهرنچوون، سازان]

ف: سازش کردن، ساختن.

ع: تَصَالُح، تَخَارُج، مُصَالَحَة.

لهیهك كهفتن

ك: كهفتن لهیهكترین، لهیهك كتر كهفتن. [لهیهك كووتن،

لهیهكدان]

ف: كوس، كوست، كوستن، تنه زدن، نت زدن،

پهلوزدن، به هم خوردن.

ع: مُلَاطَمَة، مُلَاخَمَة، مُصَادَمَة، ثَلَاطُم، ثَصَادُم، اَصْطِدَام.
لی

[ک: پاشگر نکه. (وشی رتزلتانه که له فارسی و عمره بیدا

نیه.)] (بابلی، بابلی، کاکهلی، ناغلی و ...)

ف: حرف اعزاز است که در فارسی و عربی وجود ندارد. («بابلی»... یعنی: پدر محبوب و ...)
ع: ...
لی

ک: تلیقیگ، شلیقیگ، فلیقیگ. [پلیشاره، تلیقاره، فلیقاره]

ف: له، له شده.

ع: مُهَرَا، مُنَمُوك، مُنَسَحِق.
لی

ک: له نهر. (لی نای.) [لنی، لهر]

ف: ازیش، از او. (از او نمی آید.)

ع: مِنْه. (لایقائی منه)

لیقته

ک: شایه گی. حنهر. پلویا. [شایسته یی، لینه اتوی، لیرشاهی]

ف: شایستگی، برازندگی، درخوری، سزاواری، هنر.

ع: لِبَاقَة، جَدَارَة، اِسْتِعْدَاد، اِسْتِحْقَاق، قَفِيَة، قَابِلِيَة.
لیبایی

ک: جل، پزاشک، بدرگ. [جلویرگ]

ف: جَنْدَر، جامه، رخت، بَرگ، پوشاک، پوشش، پوشیدنی.

ع: لِبَاس، دِثَار، كِسْوَة، لِبَس، زِي.
لیتبریان

ک: بریان، بچریان، لیتبریان. [پچران، بران]

ف: گسیختن، گسیخته شدن، بُریدن، بُریده شدن.

ع: اِنْفِكَاك، اِنْقِطَاع.
لیتبریان

ک: ناماده برون. [لیبان، تیار برون، بریاره ان]

ف: آماده شدن.

ع: تَهَيُّو، عَزَم، قَطْع، جَزَم.
لیتبرین

ک: برین. [پچرین]

ف: بریدن.

ع: قَطْع، فُطْم، فُصْم.
لی بون

ک: زور، نه ستم. [ستم، دسلیژی (زوت کردنی مانی کسیت.)]

ف: بریدن، ستم. (حق کسی را بریدن)

ع: ظَلَم، غَضَب، تَعْدِي.
لی بوون

ک: له دس چوون. [بیشیرون له شتیک، له دس دمرچوون]

ف: رفتن، گسیخته شدن.

ع: اِنْتِقَاء، اِنْسِلَاب، اِنْتِزَاع.
لی بوون

ک: تلیقیان، فلیقیان، شلیقیان. [پلیشانوه، تلیقانهوه]
ف: له شدن.

ع: اِنْسِحَاق، اِنْمِهَاك، تَهَرِي.
لیتبرونهوه

ک: دس خالی بوون. [ناسوده بوون، له کول کردهوه]

ف: رستن، رستگار شدن.

ع: نَجَاة، خَلَاص، فَرَاغ.

لِیَبوونَهوه

ك: جِیابوونَهوه، كِنِیابَهوه. [هه‌لکفران، جودابوونَهوه (بِرَ)

نورَهوه: جِیابوونَهوهی خوری له پیست.]

ف: بازشَدَن، جِداشَدَن. (جِدا شَدَن پِشَم از

پوست مِثَلًا.

ع: تَفْسُخ.

لِیَبوونَهوه

ك: ده‌هاتِن، خِیَریان. [هاتِنده‌م، ده‌م‌چوون]

ف: درآمَدَن، برآمَدَن.

ع: خُرُوج، صُدُور.

لِیَبَن‌بوون

ك: بَه‌ن بوون. [لِی‌گیربوون]

ف: بِنْدشَدَن.

ع: آخِذ، جَز.

لِیَب ← شَه‌پُول

لِیَب ← لِیَبه

لِیَبان

ك: لِبَان، كه‌فەرِیژ، پِر. [كفرِیژ، لیوان]

ف: لِبَانِب، لِب‌رِیز، سِرشار، پِر، لَمَالَم، مالا‌مال.

ع: طَفَان، جَمَان، مُمْتَلِی، هَانِض، نَهْدان.

لِیَبانلِیَب

ك: پِریر، لِبَانلِج، كه‌فەرِیژ. [لِیوانلِیو، سەرپرِیژ]

ف: لِبَانِب، لَمَالَم، مالا‌مال، لِب‌رِیز، سِرشار،

پِر‌پِر.

ع: طَفَان، جَمَان، نَهْدان، دِیسِق، هَانِض، مُمْتَلِی،

مُتَلَهَق. طَفاف، طَفَف، فُهَق، نُهَوْد، قَلَسان، فِیضان.

لِیَباو ← شَه‌پُول

لِیَبه

ك: كه‌فەرِیژ. [كفرِیژ، سەرپرِیژ]

ف: لِب‌رِیز، سِرشار.

ع: دَسَق، فُهَق، طَفَف، نُهَوْد، قَلَسان، فِیضان.

لِیَبه

ك: هه‌رِگاو، چَلِیار. [فِر‌واو]

ف: لَجَن، خَلاش، خَلِیش، خَلاب، گَلاب.

ع: وَحَل، رَدَغَة، ضَوِیطة، رَخراخ.

لِیَبان

[ك: مَرِبا، دَزار]

ف: لِیَبار، رِیَبار، رِیَبال.

ع: مَرِبا، مَدْبَس.

لِیَبچوون

ك: ده‌لَئِن، ده‌لِیان، لِیَتکیان. [لِیَتکان، تِرای‌دادان]

ف: تِراوِیدَن، چَكِیدَن.

ع: تَرَشُح، تَقَطُر.

لِیَبچوون

ك: لِیَكِرَدَن. [لِیَكچوون، هارچِیشنی]

ف: گِرایِیدَن، مانَدشَدَن.

ع: شَبامَة، مَثول. تَمَثُل، تَشْبُه.

لِیَخِن

ك: لِیَنج. [لِیَجَن]

ف: لِیَز، خَلَمِین، خَلَم‌آلود.

ع: لَزج، ذولُعاب.

لِیَخوَرِین

ك: خَوَرِین، دَنگ‌كِرَدَن. [بِری‌دا بَرَدَن، تِیخوَرِین]

ف: رانَدَن.

ع: سَوَق، حَدو، نَهَم، نَهیم، اِثْغار، رَجَر، زَعَق. (بِه)

لِیَخوَرِین

ك: هه‌رِشه‌كِرَدَن. [گَنین، گِوَرِشه‌كِرَدَن]

ف: توپِیدَن.

ع: تَه‌دِید، تَرغِیب، رَجَر، نَه‌نَهَة.

لِیَدان

لک: کوتان، کوتائن، زهرپائن، مالتن، وهشائن. [کوتانندن،

پیاکیشان، تیسرواندن]

ف: زدن.

ع: ضَرْب، لَخَف، طَعْن، لَطَأ.

لیدان

لک: کوتائن، تهقائن. [تمقه لیتینان (وهك: لیدمگادان).]

ف: زدن. (زدن در مثلاً.)

ع: قَرَع، نَقَى.

لیدان

لک: هه لیدان. [بلند کردن و دامزواندن (وهك: لیدانی

چادر).]

ف: زدن. (زدن خیمه مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَصَب، تَخْيِيم.

لیدان

لک: دان. [له رویار پیرینوه. (وهك: له ناودان).]

ف: زدن. (زدن به آب مثلاً.)

ع: ضَرْب، سَبَح.

لیدان

لک: پف کردن. [فوریا کردن و دهنگ لیدموهیتان. (وهك:

لیدانی شهپوور).]

ف: زدن. (شپیپور زدن مثلاً.)

ع: ضَرْب، نَفَخ، نَقَر.

لیدهر

لک: بزهن، دهره شین، جهنگی. [کمیستک که لیددها، کوتر،

نازا]

ف: بَزَن، سَلَحْشور، جَنَگی، جَنَگجو، رَزَمی.

ع: ضَرْب، باسَل، مَحْراب، شُجَاع.

لیدهره رین

لک: ده پسه رین، لیهه تالین. [هه لکوتانسه ر،

لیراستیورنوه]

ف: در پرییدن، توپییدن، پر خاش کردن،

از جلودر آمدن.

ع: سَطَو، ظَهَو، خُرُوج، اِنْدِرَاء، اِنْفِجَار، اِطْلَاع،

تَبْكَل، فَجَاءَ، صَوْلَة. (صَالَ عَلَيْهِ، ظَهَرَ عَلَيْهِ، خَرَجَ

عَلَيْهِ، فَجَأَ عَلَيْهِ.)

لیرگ

[لک: لیر: زبکی پانکه لئی سر پیست.]

ف: ایر، گهیر، بُشْتَر، بُشْتَرَم، بُشْتَرَم.

ع: شَرَى، بَنَاتُ اللَّيْلِ.

لیرگدار

[لک: لیردار، لیردو کورو.]

ف: گهیری، بُشْتَری.

ع: شَرَى، اَلْمَصِيبُ بِالشَّرَى.

لیره

[لک: سکمی نالتورن. ههروها: یه کمی پارهی همدی ولات.

(وهك: لیره ینگیلیزی یا لیره تورکی).]

ف: لیره. (لیره ی انگلیسی یا لیره ی ترکی)

ع: لیره، لیرا.

لیرگ

لک: تیشک، تال، لۆ، لا، ستونه. (لیرگ گوریس یا رۆجیار

مهسه لهن.) [تیرۆژ، تیشک، گشتهک، بنی رتسراو.]

ف: تار، رشته، ستونه.

ع: سَبَك، قُوَّة، شُعَاع، هَيُول^۱.

لیژم

لک: لیته، همرگار. [قوروار]

ف: خَلَاب، گَلَاب، گَلَابِه.

ع: ضَوِيطة، وَدَعَة، رَخْرَاح.

۱- لیرگ، لیرگ رۆجیار، تیشک، ستونه = ستونه = شُعَاع،

هَيُول - تال، لۆ، لا، لیرگ گوریس = تار، رشته = سَبَك، قُوَّة.

لیزم

ل: لیزمه، ره‌میله، لاسامه. [ریژنه، شست]

ف: باران تَند.

ع: هَطِل، هاطِل.

لیزمو

ل: لانار، لاسامه. چَلپار. [سیلار، قورار]

ف: فَر، لاختیز، لوشاره. مَنجَلاب.

ع: سَیل، زاعِب، رَدَغَه.

لیزمه-لیزم

لیز

ل: خَز، تَوَن، خَوِیس، سه‌ره‌خوار، سه‌ریه‌ره‌خوار.

[سهریره‌زتر]

ف: لیز، سرازیر، سراسیب.

ع: حَدر، حَدر، حَدر، حَدر، رَاق، رَاق، مَرَّه، مَرَّه.

مَرَّه، مَرَّه.

لیزایی

ل: خزایی، توژنه، سه‌ره‌خواره، سه‌ریه‌ره‌خواره، لاپان.

[سهرره‌خواره‌ک]

ف: لیزی، سرازیری، سراسیبی.

ع: مُنحَر، مُنحَر، مُنحَر، مُنحَر، مَرَّه، مَرَّه، رُحَلَوَه.

لیزه‌ویبون

ل: قلمه‌ریبون، رژیان. [قلپه‌ریبون، رژیان]

ف: سرازیر شدن، ریخته شدن.

ع: تَجَخی، تَجَخی، سَكُوب، انصباب.

لیزه‌ودان

ل: قلمه‌ردان، رژیان. [قلپه‌کردن، رژیان]

ف: سرازیر کردن، ریختن.

ع: جَخو، مَنب، سَكَب.

لیسانه‌وه-لیستانه‌وه

لیستن-لیستانه‌وه

لیستانه‌وه

ل: لیستن، لیسانه‌وه، لیستانه‌وه. [لستانه‌وه]

ف: لشتن، لیسیدن، ورساخیدن.

ع: لَس، لَس، لَس، لَس، لَس، لَس، لَس، لَس، لَس، لَس.

فَحس، سَلت، لَعق، لَعق، لَعق، لَعق، لَعق، لَعق.

لیسه

[ل: مالی‌بردین. (بردیکی خِر لورسه که سواخی پی]

ساف ده‌کن.)]

ف: آنداوه، مَهره. (سنگ گرد و املسی که اندود

را با آن صاف کنند.)

ع: صَبَّارَه، مِصَقَّة، مِصَقَل.

لیسه

ل: شانه، ماله. [خیشک (تمختمیه‌کی پانه که بۆرتک‌کردنی

زهری کیتلرود ده‌بیستن به گاره.)]

ف: لیسه، خاک‌کش. (تخته‌ای است پهن که

برای تسویه‌ی شخم به گاو می‌بندند.)

ع: جاروفا، مَشط، مِسوَا.

لیسه‌تن

ل: لسه‌س‌ده‌هارردن. (به زَر) [زهرت‌کردن،

لده‌ست‌ده‌میتان]

ف: گرفتن، از دست‌درآوردن.

ع: اِسْتِلاب، اِبْتِزَان.

لیسین-لیسینه‌وه

لیسینه‌وه-لیستانه‌وه

لیشمه-پرده

لیف

ل: پورشال. [تریکل و لفکی دار خورما. (رله: لیفی

خورما.)]

ف: پریچه. (لیف خرما مثلاً.)

ع: لیف.

لیف

ل: لینخف، سهرخهر. [لینفه، لینخفی نارتینخراو.]

ف: لواج، نهالی، شادیچه.

ع: لحاف، ملحفه، دثار، دفاء، لفاع، رداء.
لینفه

ل: دفلوک، گوشه. [لنکه (گوشی شوپره کروی میزور).]

ف: لینفه، گوشه. (گوشه‌ی عمامه که آویخته می‌کنند.)

ع: سبط، عذبة، تحت الحنك، ذنب العمامة، طرّة.

لینفه ← قوچکه سؤرائی [دشمنی کرمانیه.] [اکرمایی است].
لینفه

ل: کیسه باران. [لنکه (لنکی سورتاش).]

ف: لینفه. (کیسه سابون سلمانی)

ع: لینفة.

لینفه‌ی جوتایی

ل: فلچه، گزگچه. [فرچه (فلجی جولایی).]

ف: سمه، سَمَر، لیف، بتاره، بشنجه، غرواشه، غراوش.

ع: شوكة الحائك.

وینده ← لپه

لینقی

ل: ندرؤ. [لینقوین] (گوشی لیچ و چرچ و لری).

ف: نشت، نَرم.

ع: غَضِن.

لینقویمان

ل: لیکه‌فتن، پهرنربورن. [لینقومان، تروشی به‌لابورن]

ف: شکسته شدن، ورشکست شدن، گدا شدن، پریشان شدن.

ع: بوط، افتقار.

لینقه

ل: (پرز و رشالی ناو مره‌کف.)

ف: پُز، لینقه، لینفه. (لینقه‌ی دوات)

ع: لینقه، بومه، مرشقة، کُرسفة، کُرسوفة.
لینک

ل: دهمار، ناوردم. [لینق (ولک: ناری ده‌می مرؤف یا نمپ).]

ف: گلینز، لیر، یقچ، خُلشک. (لُعب دهن انسان یا اسب مثلاً.)

ع: رینق، نَعم، بُزاق، بُساق، بُصاق، رُضاب، لُعب، رُوال، رِیال، مُجاج.

لینکردن

ل: شون‌ختن، سهرختن، تیبه‌ردان، لی‌به‌رلاکردن.

[رهاکردن و به‌دادا ناردن. (ولک: به‌رلاکردنی تاجی بز]

گرتنی کمررتشک.)]

ف: دنبال فرستادن، رهاکردن. (تازی را مثلاً

دنبال خرگوش رها کردن.)

ع: اتباع، ارسال، تَقْفِيَة.

لینکردن

ل: به‌شوناروین، تیبه‌ربورن، شون‌که‌فتن. [به‌شونداچورن.

دواکوتن (ولک روشنی تاجی به‌دوای نیچیدا).]

ف: دنبال کردن، دنبال رفتن. (رفتن تازی مثلاً به

دنبال شکار.)

ع: تَتَّبَع، تَقْفِي، تَعْقِب.

لینکردن

ل: پشت کردن، زین کردن، بار کردن. [لمر پشت دانان.

(ولک: زین‌کردنی نمپ).]

ف: بستن، زین کردن، بار کردن. (زین به اسب

کردن مثلاً.)

ع: اسراج، حَمَل، تَحْمِيل.

لینکردن

ك: لینچون، دك برون. [لینکچون، هارشیوایی]

ف: مانستن، مانند بودن.

ع: تَشَابُه، تَمَاطُل، تَشَاكُل، تَضَامِي.

لینکردن

ك: لینبرین. [بیش کردن له شتیک.]

ف: بُریدن، گسیختن، بازداشتن. گرفتن.

ع: مَنَع، نَزَع، سَلَب، نَفَى، عَوَق.

لینکردنوه

ك: جیاوه کردن، پاک کردن. [جیاکردنوه]

ف: باز کردن، جدا کردن. پاک کردن.

ع: قَشَر، مَذَب، قَلَف، حَسَر، فَصَع.

لیکن

ك: ده‌ماری. [لیقن، لیکاری]

ف: لیرن، گلیزن، خُشِشکن.

ع: مَاج، بَزَاق، بَسَاق، بَصَاق، لَعَام، رَوَال، رَسَال،

لیکنفتگ

ك: لیتومیاگ، پرتشان، لاکه‌ته، لیکه‌ته. [په‌ککوتور،

لیقمرمار]

ف: افتاده، فلک‌زده، پریشان.

ع: بَاطِل، مُتَفَتِّر، مُضْطَرَّ.

لیکنفتگ

ك: لاکه‌فته، زورنگیر، گوشه‌گیر. [لیکوته، په‌ککوته]

ف: فگار، افگار، افتاده، زمین‌گیر، گوشه‌گیر.

ع: مَتَارِض، مَنزَوِي، عاجز.

لیکنه‌فن

ك: لیتومیان، پرتشان‌که‌فتن. [لیقمرمان، توشی به‌لا

برون]

ف: افتاده‌شدن، فلک‌زده‌شدن، بی‌نواگشتن.

ع: بَوط، اِتِّقَار.

لینکه‌فتن

ك: به‌رکه‌فتن، به‌ش‌که‌فتن. [برکوتن، بش‌پینران]

ف: بخش افتادن، زون شدن.

ع: نَصِيب، حِصَّة، سَهْم، حَظ، قِسْمَة. رَسَد.

لینکه‌فتن

ك: کم کردن، لی‌کم برون. [لی‌کمپونره، لی‌داورین]

ف: کم شدن، کمبود داشتن.

ع: نَقْص، كَسْر. (نُخَالَة)

لینکه‌فتن

ك: له‌یه‌ك‌کفتن. [له‌یه‌ك‌کوتن، به‌یه‌ك‌کوتن،

شان‌له‌ی‌لاندان]

ف: کوس، کوست، کوستن، لَت زدن، تنه‌زدن،

پهلوزدن.

ع: لَمَخ، لَطَم، مُلَاطَمَة، صَدَم، مُصَادَمَة.

لینکیشان

ك: لینیان، کیشان. (کهریکی لی‌کیشا). [لینان،

سوارکردنی نیز له می:]

ف: کشیدن، کشاندن، گُشنی‌دادن.

ع: اِنزَاء، اِیْدَاق.

لینگوپیان

ك: گوریان، جزریان. [لینیکچون، لینشوان]

ف: رَمَز‌کیدن، گوهریدن.

ع: اِشْتِبَاه، اِتِّبَاس.

لیلق

ك: لینج، لیخن. [لینچ (دك): گوشتی لری لینج که پتو

نبوویت.]

ف: خُلْمِگین. (گوشت لاغر لیز مثلاً که سفت

نشده باشد.)

ع: لَزَج.

لینووپه

ل: لیلرغ، [لیرفر: گوتیکه].

ف: لیلوئر، لیلوئل، لیلوفر، نیلوفر، نیلوئل، نیلوفر، نیلوئل، نیلئر، آبو، آبرو، آبرود، ورتاج.

ع: نیلوفر، لینوفر، کَرْتَبُ الماء.

وینه

لینووپه - لیلووپه

لیله ننگ

[ل: خم، هیش: بری گیاه که خام و بنی پی شین ده کن.]

ف: سندوس، نیلنگ، نیله، لیلنگ، نیل.

ع: نیلج، نیل، نیلج، لینج.

لین

ل: تاز، ناساف، تاریک، [شلو، تلخ]

ف: تار، تیره، راود، ناصاف.

ع: کدر، عکر، مُغْبِر، مَغْشوش.

لیلاوی

ل: هرگار، لمتار، لیله، [قورار، ناری لیل].

ف: گلاب، خلّاب.

ع: ربیکه، طفیل، آجن، رمد، عکر.

لیلاوی

ل: تدم، تاریکی، [لینایی]

ف: تم، تیرگی.

ع: غُشوة، غُشاوة، غُشیة، غُشایة، رمد.

لینل بوون چاو

ل: تاریلبون چار، [لازوبونی بینایی]

ف: تارشدن چشم، سستشدن بینایی.

ع: سَمَازیر.

لینل بوون هموا

ل: تاریلبون ناسمان، [رهشپوونی هموا]

ف: تاریکشدن هوا، ابرناکشدن آسمان.

ع: غیم.

لیله

ل: لیتار، لمت، [قورار]

ف: گلابه، خلّابه.

ع: مَیج، عکر، طفیل، ربیکه.

لیم

ل: له من، [ژ من، ل من]

ف: ازیم، از من.

ع: مَیج، عَیج.

لیمو

[ل: میرویه کی زورده.]

ف: لیمو.

ع: لیمون

لی ناکا

ل: ناکه فیتته سهری، تاروی به شونیا، [ناکوتته دوی،

نارپات به دوایدا (وک: تاجی بو کورتشک).]

ف: دنبال نمی کند، دنبال نمی رود، (تازی

خرگوش را مثلاً).

ع: لا یُعَقَّبُهُ.

لینج

ل: لین، لیلق، ملتن، ملتاوی، [لیچق، لنج، لچق]

ف: لیز، لغزان، خلم آلود، چسپان.

ع: لَیْج، لَیْج، لَیْج، لَیْج.

لینچاو

ل: چلکار، [پاشاروی جلشزدن].

ف: پساب، پسابه، پساوه.

ع: مُواصَنة، غُسانة.

لینجی

ل: ملت، [لیچقی، لنجی]

ف: لیزی، خلم، چسپندگی.

۱- دور و شهی عمره بی له په راویژدا زیاد کراوه، که

به داخمره بزم نه خوئترایوه. (ر - ر)

ع: لُؤجَة. لُؤقَة، لُعب.

لینی

ك: گورز، دساژ. [دسمز، هزگر]

ف: رام، تاراس، دست آموز.

ع: رُؤوم، رُؤول، رُؤف، مألوف، ألوف، مانوس، أنیس.

لینی

ك: مالی، خانه گی. [کوی]

ف: خانگی.

ع: أهلي، داجن.

لَیْشَیان

ك: سهرنیان، کولاشن. [لَیْشان، خسته سر ناگر. (رهك]

لَیْشانی چِشت. [

ف: بار کردن، پُختن. (آش مثلاً).

ع: طَبخ.

لَیْشَیان

ك: لَیْکَیشان. (کهره کی لَیْشیا). [لَیْشان، سوارکردنی نیر

له می.]

ف: کشاندن.

ع: انزاء، ایداق.

لَیْشَیان

ك: بار کردن. (باره کی نیا له کهره که). [بار خسته سر

پشت.]

ف: بار کردن.

ع: حَمَل.

لَیْو

ك: لیج. [لَیْج]

ف: لَب، لَو، لَچ، لَنج.

ع: شَلَه.

لَیْواری

ك: زَیْوار، قهراخ، کهنار، کهناره، زَیْواره. [لَیْواره]

ف: لَبه، شَل، ازار، ایزاره.

ع: اطار. حَرف، حافَة، حاجن.

لَیْواره—لَیْوار

لَیْوان

ك: نارخوری. [پرده اخ]

ف: لیوان، آب خوری.

ع: مَشْرِیَة، طاس، لَیْوان.

وینه

لَیْوَه

ك: ف: شَیْتی، لَیْهاتن. [نَخو شَی فِیداری. هرهما:

هرده بی یون، کهله بی یون.]

ف: نَیْدلان، دیوانگی.

ع: هَمَن، صَرع، لَم، جُئون. هَڈیان.

لَیْوَه

ك: هاته. ورکه. خوریه. [خفته ره، لَیْدانی دل.]

ف: خار خار. نیرنود. اندیشه.

ع: حُطُور، دَعْدَقَة، هَجَس، وَجَس، هَسهاس.

هاجس، واجس، حَدِیْثُ النَفَس.

لَیْوَه شَیان

ك: تیره شیان. (وهشیا له که لوپوره که، وهشیا له نانه که.)

[تَیْهر یون]

ف: افتادن. (افتاد توی اسباب خانه، افتاد به

خوردن نان.)

ع: غَارَة. اِشْتِغال.

لَیْوِک

ك: فِیدار، شَیْت. [خوردار. هرده بی، کهله بی]

ف: دیوکلوج، نَیْدلان دار، دیوانه.

ع: خَیْل، نَمیم، مَصْرُوع، مَجْنُون، مَلْعُوم، مَهْمُوز.

لَیْوِیان

دیوانه شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَان، اِصْطِرَاع. صَرْع، هَمَز، خَبَل،

لَمَم، جُنُون.

لیه بورن

ك: لی بورن، تلیقیانهوه. [پلیشانوه، فلیقانهوه]

ف: له شدن.

ع: قَهَرِي، اِنْسِحَاق، اِنْهَكَ.

ك: لیهاتن. گوج بورن، شیت بورن. [فی گرتن. گیل بورن.

كهلهیی بورن]

ف: دیوگلوچ شدن، نیدلان شدن. دیوانه شدن.

ع: اِخْتِبَال، اِهْتِمَان، اِصْطِرَاع، جُنُون، لَمَم، صَرْع.

لیویان

ك: خوریان، هاتن به دلا، ورکیان، وتهی دهرونی. (لیویا به

دلما). [خستور، کردنی دل، لیدانی دل].

ف: نیرنود.

ع: هَجَس، وَجَس، خُطُور، اِلْقَاء، اِلْهَام، وَحْي.

لیویان

ك: چلیان، دوروس بورن. [لوان، راستهاتن، چورنسر]

ف: پیش رفت.

ع: تَسِيرُ، اِمْكَان.

لیهاتک

ك: قُزْجَاخ، خهیرا، زرنک، کاری. [لیهاتور، چالاک، کارا]

ف: زرنک، چابک، چالاک، کاری، کارکن، کارآمد.

ع: كَانِي، فَعَال.

لیهاتک

ك: شیت، فی سمدراگ، لیویاگ. [كهلهیی، همردهیی، فیدار]

ف: دیوانه، نیدلان زده.

ع: مَصْرُوع، مَلْمُوم، مَهْمُوز.

لیهاتن

ك: خهیرابورن، قُزْجَاخ بورن، کاری بورن، قُزْجَاخی، زرنکی،

توانین. [لیهاتوربورن، چالاکبورن، کارابورن]

ف: زرنکی، چابکی، توانایی.

ع: كِفَايَةُ، قُدْرَةُ، طَاقَةُ، فَعَالِيَّة.

لیهاتن

ك: لیویان، فی سمدان، شیت بورن. [فیداربورن.

كهلهیی بورن، همردهیی بورن]

ف: بیخود شدن، ازخود رفتن، نیدلان شدن،

م

ل: هسی، هسه ویرون، دوروسی، دوروس بیرون.

(مای هارودو). [خستی، خستبورنوه (واک: ما هاتنوهی دَوَخُوا).]

ف: خسی. درستی، درست شدن. (قوام آمدن دوغباً مثلاً).

ع: قوام، نظام، صلوح.
ها.

ل: ریس، جیه ما. [راومتا، بهجیما. (کرداری رابردوه بز کسی سییمی تالک).]
ف: ماند، ایستاد، جاماند. (فعل ماضی مفرد است.)

ع: بقی، تَأَخَّرَ قَصُرَ وَقَفَ، مَكَثَ، تَوَقَّفَ، تَمَكَّثَ.
هات

ل: پتدنگ. [رست، رسکت]
ف: مات، بی صدا، خاموش.

ع: ساکت، صامت.
هات

ل: مات، سهراسیمه، دهمق، ریسه، بزسه. [سرگردان سرسپرمار]

ف: مات، پتخ، آنزوا، خلاوه، آسیمه، سراسیمه.

ل: من. [نیشاندی کسی یه کمه: دستم، دستی من.]
ف: م، من. (علامت متکلم است: دَسْتَم، دست من.)

ع: ی، انا. (یَدِی)
ها

ل: من، دهل، مایه. [میینه، میچکه]
ف: ماده، مایه، مایچه.

ع: اُنْشَى، مُؤَثَّ.
ها

ل: شاخ، کیف. [زود، شاخی لورس (شاخیک که له برده پینکهاروده).]

ف: شاخ، شخ، کوه. (کوهی که از سنگ تشکیل شده باشد.)

ع: طُور، طُود، صَخْرَة.
ها

ل: مهر، کونا، کدله لان. [کونی برنه کتیری و مهر کتیری].
ف: غال، غار، سوراخ. (لانه ی بز و گوسفند کوهی)

ع: غار، مَغَارَة، زَرْبَة.
ها

ع: مَبْهُوت، مَدْهُوش، خَيْرَان، مُتَحَيِّر. مُتَوَقِّف.
مُتَفَكِّر. مُتَأَمِّل.

مات

[ك: لهجوله گوتنی شاه یاری شترخدا.]

ف: مات. (بی حرکت شدن شاه در بازی
شطرنج.)

ع: مات.

ماتلو

ك: مانگه شور. [ماتاب، تالعیث]

ف: ماهتاب، مهتاب، آیشم، مهشید.

ع: مُقَمِّر، مُقَمِّرَة، قَمَرَاء. (لَيْلَة قَمَرَاءُ)

ماتلو

[ك: نامرازیکی ناگربازی.]

ف: مهتاب، ماهتاب. (یکی از اسباب آتشبازی
است.)

ع: ...

ماتلوان

[ك: مانگی تریغدار. (ناری نافریشه.)]

ف: ماه تابان، مه تابان. (اسم زن هم هست.)

ع: مَهتابان.

ماتبوون

ك: بیدنگ بوون. دههق بوون. [وسکتبوون. سرسوپمان]

ف: مات شدن، بی صدا شدن. سراسیمه شدن.

ع: سَكُوت. بَهِت. تَحْيِير.

ماتدان

ك: بیدنگبوون. [خوماتدان، چرکه له خوبرین]

ف: مات زدن، بی صدا شدن.

ع: سَكُوت، صُمُوت.

ماتن

ك: بیکار، په ککه فتگ، ریتماگ. قه تیز. داماک، بیتچاره.

دسه پاچه. [چاربروان. په ککرتور. دامار]

ف: بَبُوس، بیکار، وامانده. نرمانده، فرومانده.

ع: مُعْطَل. مُنْتَظَر. مُتَرَصِّد.

ماتمه

ك: شیون، پرسه. [تازیباری، نازیباری]

ف: سوگ، ماتم.

ع: عَزَاء، مَاتَم.

ماتی

ك: مات بوون، بیدنگ بوون. سه راسیمه بوون، ماتی.

[وسکتبوون. سرسوپوون]

ف: ماتی، مات شدن. بی صدا شدن. پتخیدن،

سراسیمه شدن.

ع: سَكُوت. بَهِت. أُلُومَة، حیرة.

(ماتیک) ← **ماتات**

ماچ

[ك: رامروس، رامروسان]

ف: ماچ، بوسه، خوش، بوس.

ع: لَثم، لَثَمَة، قَبْلَة، هُبْلَة. اِسْتِلام، اِسْتِلام، بَوس،

بُوسَة.

ماچوموچ

[ك: ماچاپچین (ماچ کردن و لستنره.)]

ف: چپچاپ، بوس ولوس، بوس وکنار. (بوسیدن

و لیسیدن)

ع: ثَلَاث، مَلَاثَمَة، مُعَانَقَة، مُطَاعَمَة، مُفَاعَمَة، ثَفَاعَم،

بَوس.

ماچه

ك: ما. [میتچکه، مینینه]

ف: ماده، مایه، ماچه.

ع: اُنْثی، مَوْنُث.

ماچه نولاج

ل: ماکمر. [دینه کمر]

ف: آتان، ماده‌آلاغ، ماچه‌آلاغ.

ع: حمارة، آتان.

ماخولیا

[ل: نمزشینکه.]

ف: ماخولیا، خولیا، خُلولیا، مالیخ، مالیخولیا.

ع: ملانخولیا.

هاده

ل: کورد. [ناریکی لمیژینمی کورد. (له نتموهی مادی

کوری یا پسی کوری نوحن.)]

ف: ماد، مد، کرد. (اولاد ماد پسر یا پت پسر نوح

هستند.)

ع: ماد، مادا، مد، کُرد.

هاده

ل: مایه، توماش، گمرهمر. [مالک، بنهرت (نبری شتیکی

لریتلیدیت و مانوهی بومره بسراره.)]

ف: کیو، کیود، کیوده، مایه، واده، گوهر.

ع: مائة، ماهیة، میولی، اصل، جوهَر. (ما یترکبُ

منه الشیء و یقوم به.)

هاده

ل: لک، دمهَل. [لور، دومهل]

ف: لُک، غُر، چخس، گره، دژپیل، دُنبل، چنر،

بناوَر.

ع: سَلعة، غُدّة، دُمَل، دُمَل، حِبَن، خُراج.

هاده

[ل: رفیدی نان پیوه‌دان.]

ف: کابوک، کابک، بوک، کُمایوک، دَم‌کُنی، رَفیده.

ع: کِمادة، رَفیده.

هاده

ل: دَن، گبگ. [گده]

ف: یَمینه، خورا کدان.

ع: مَعْدَة، مَعْدَة.

هاده‌ریه‌چه

[ل: هَژره درونیک که راسی درزه‌کان به تمقه‌تی گموره و

بچروکی یلک‌لدرای یلک ده‌دورن.)]

ف: مادر بچه. (قسمتی از خیاطی است که

راسته‌ی درزها یکی بزرگ و یکی کوچک

می‌دوزند.)

ع: ...

هاده‌رزا

[ل: سروشتی، خَورسک]

ف: مادرزاد، مادرزا.

ع: فِطری، حَبَلی، خَلقی.

هاده‌رمه‌رده

ل: شَلیقیاگ. [گنیر (وله شروتی که له ناروه

گنییت.)]

ف: پوله، مان‌مُرده. (هندوانه مثلاً که درون آن

ضایع شده باشد.)

ع: عَجی.

هله

ل: حه‌فی. [گیانداریکی خوشکی ژارداره.]

ف: مار، خالَم.

ع: آیم، طَل، طَلع، صِل، حَضِب، حَنَش، عَناء، حَیة،

قَرزة، قَرزان، کُعبان، حَقاق، لاهة، خِشاش، شُجاع،

عَرید، عَسود، اَسود، اَرَقَم، اَبشر.

وینه

هله‌انگاز

[ل: مار پیوه‌دار، مارگسترو]

ف: مارگزیده.

ع: لدیف، مَدوغ.

ماراو

ك: هات، نامه. [بمخت]

ف: ماراب، آمد، شگون.

ع: اقبال، هیاط.

مارپیچ

[ك: پیچزكه، پیچپیچزكه، مارپیچی]

ف: مارپیچ.

ع: حَلزوني.

وینه

مارتووله

ك: بهچكه مار. [تورلسار]

ف: مارتووله، ماربیچه، بچه مار.

ع: حَریش، عُثمان.

مارتووله

ك: كرم. [جانسورنکی خزوكی بچورك. (وله: كرمی]

گنده. [

ف: كرم. (كرم معده)

ع: نود.

مارتووله ← **مارمزووك**

مارچینه

[ك: گیاهكه.]

ف: مارچویه، تارچویه، مارگیاه.

ع: جُنْجُل، هِلیون.

وینه

مارستان

ك: خهسه خانه. [نخزشخانه.]

ف: مارستان، بیمارستان، خسته خانه.

ع: مَصَح، مارستان.

مارقه شیشا

[ك: بره یکی بناربانگه.]

ف: مَرَقشیشا. (سنگی است معروف.)

ع: مَرَقشیشا.

مارگیر

[ك: مارگر: كسیك كه مار ده گزنت.]

ف: مارگیر، مارافسا، مارافسای، مارافسان،

مارافسار.

ع: حَواء.

مارمسی

[ك: جزره مایه كه له مار ده چیت.]

ف: مارماهی.

ع: حَریت، جَرِي، جُنْکِي، انْقَلیس، خنْکَلیس.

مارمزووك

ك: مارتووله. [مارمیلک]

ف: مارمولك، ماتوزنگ.

ع: وَدَل.

مارو

ك: نارچار چدرمَنگ. [قشان، تهریز سپی]

ف: سفید پیشانی.

ع: أَقَرَع، أَشْدَخ، أَغَر.

ماره

ك: په پیره نی، هاسه ری، هارغتی، شوردان، ژن خواست.

[هارجرتی]

ف: پیوندی، همسری، شوهر دادن، زن گرفتن.

ع: نِكَاح، اِزْدواج، وَصَلَة، عَقْد، مُزَاجَة.

ماره

ك: راوكه، رامه. [هیلکیمیک كه دهغنه ژنر مریشك تا

هر لو بیگمیدا هیلكه بكات.]

ف: رامك. (تخمی كه زیر مرغ گذارند تا همانجا

تخم گذارد.)

مازوولی

ل: له کاربړون، ښکارېون، ښکارۍ. [لابران،

لسرکارلابران.]

ف: ژبهدګۍ، ازکارشدن، بیکارۍ، بیکارشدن،
کنارگرفتن، کناره‌گیری.

ع: انْعِزال، تَنْحَي.

مازوولی‌کیش

ل: ښکارۍ‌کیش. [اکسټیک که پاش لسرکارلابرانی

کارېدمستیک په‌یوړندی به گرمۍ دمیتیتوړه.]

ف: ژبهدۍ‌ګښ، بیکارۍ‌ګښ. (کسی‌که در
معزولی کاردار، مودت را از دست ندهد.)

ع: رَفِيقُ الْعُزْلَةِ.

هازه

ل: مازی، پشت. [لسر راتوړه تا شان له دواړه. هرومها:

برېږه‌ی پشت.]

ف: مازه، مازو، مازن، پشت.

ع: صُلْب.

هازی

ل: گزښته، بگردګ، له‌مه‌وېر، نه‌وا. [رابردو]

ف: گذښته، پیش.

ع: ماضِي، مَارَ، قَبْلُ.

هازی ← هازه**ماس**

[ل: ماست (د ز شیر ده‌کولتین دمیته ماست.)]

ف: ماست، جفراټ. (دوغ را با شیر می‌پزند

ماست می‌شود.)

ع: قَرِي، حَقِين، رَوْب، رَائِب، مَطَاط، خَاشِر، صَامِت،

حَجِیْمَة، مَهْدُوم، لَبَن حَامِض.

هاس

ل: په‌نام، په‌شام، یا، تښته‌نه‌ک. [پنهم]

ف: ماس، آماس، آماه، باد.

ع: مَهْدَة، مَهْدَاة.

هاره‌بیرین

ل: په‌یوړنی‌کردن، هاروړی‌کردن. هاروړکردن،

هارجفت‌کردن، په‌یوړن‌کردن. [ژن‌کړنه‌ه‌لاټی‌پیاوړ.

هروړه‌ها: دیاری‌کردنی‌ماردۍ.]

ف: پټیوتد‌کردن، هم‌سټر‌کردن، جُفت‌کردن،

ژن‌کردن، شوهر‌کردن، کابین‌بستن، مَهْر بُریدن.

ع: عَقْد، اِنْكَاح، تَزْوِیج.

هاره‌یی

ل: کارین، سیاق. [مار‌برانه: نروې ژنی لسر‌ماره

ده‌کړت.]

ف: کابین، کاوین، مَهْرِيَّة.

ع: صِدَاق، سِیَاق، عَقْر، مَهْر، شَبْر، حِیاء، حَبِوَة.

هارین

ل: شکاښن. [شکاښن، لست‌کردن، وده‌کردن (وښه‌یکۍ

گوزانیه.)]

ف: شکستن، شکاښن. (گوزانی است.)

ع: کُسر.

هازګه

[ل: مازوړ]

ف: ماز، مازګ، مازو، مازون.

ع: عَفْص، مَازِج.

وینه

هاز‌هاز ← به‌ران

مازوړ ← مازوول

مازوول

ل: لابریاګ، له‌کار‌یوړګ. [لابراو، کار به‌دستی‌لسر‌کار

لابراو.]

ف: ژبهدۍ، برداشته‌شده، ټر‌کنار‌شده،

خانه‌نشین.

ع: مَعزُول، مَرْفُوع، مَمْنُوع.

ع: وَدَم، اِنْتِلَاح، تَنْفُخ، تَخْرُب...
ماسلو

ل: دَر. (دَرِي نَهَنِيَاگ) [ماستار (دَرِي نَهَنِيَاو).]

ف: دَوغ، ماستاب. (دوغ نازده)

ع: رَائِب، مَخِيض.

ماسلو

ل: ماسِي. [ماسا، ماسز]

ف: ماسِي، پَرُوِيَز.

ع: سَمَك، نُون، حوت.

ماسي نَوَازَاح

[ل: ماستي نار خيگه.]

ف: ماست خيگ.

ع: حَقِيَن.

ماسرِيشَم

[ل: سَرِيشِي لِه ماسي گهراو.]

ف: يَلَم، سِبِلَت، سَرِيشَم ماسي، سَرِيشَم.

ع: ثَرَط، غِرَاء، غِرَاء السَمَك.

ماسكه

ل: كَلَار سِه خَرِيَجَن. [دِمامَك، ماسك]

ف: سَاخْتِهَرَو، رَوِي سَاخْتِگِي.

ع: مَسْخَرَة، وَجِه مَسْخَر، وَجِه اِسْتِغَارِي.

ماسكه ش

ل: دِمويت، جاكهش. [بِي تَامُرُوس، گوراد]

ف: ماست كَش، جاكش، كَس كَش.

ع: دَيُوْث، قَوَاد.

ماسي كيسه

[ل: ماستي نارلِيگهراو.]

ف: لور، ماست كيسه، ماست چكیده.

ع: رُوْبَة الكيس.

ماسوله

ل: مَرخَلَك. [مِساوَه، ماسولكِي جَوَلَايِي. (نامرازنكي

جَوَلَايِيه.)]

ف: ماسوره، ماشوره، زاغوتِه، جَغرسْتِه،

جَغرسْتِه، لِيَسَنَه، لوله. (افزار جولاھي است.)

ع: كُبَة، مَكَب، اُنْبِيَة.

وينه

ماسه

ل: مَل، لَمَت، زِيخ، رِيخ. [رَمَل، رِيخ، لِم (لِي نِرم).]

ف: ماسه، رِيگ. (رِيگ نِرم)

ع: رَمَل، رَغَام. (رَمَل نَاعِم)

ماسه

ل: كَفَت، لَمَت. [لَمَار، تَوَرَاو، لِيته]

ف: ماسه، خَرَة.

ع: مَلَقَمَة.

ماسي

ل: ماساو. [ماسا، ماسز]

ف: ماسي، پَرُوِيَز، بَخَش.

ع: سَمَك، حوت، نُون، ماسي.

ماسي سَوَل

ل: ماسي سَوَل (خوا). [ماسي خَوِيَكِرَاوِي وشكوه كراو.]

ف: ماسي شور، ماسي نمك سود.

ع: صِيَر، سَمَمُور.

ماسي فَرُوش

[ل: كَسِيَك كه پيشي ماسي فَرُوشْتِه.]

ف: ماسي فَرُوش.

ع: سَمَاك.

ماسيگير

[ل: كَسِيَك كه راوَه ماسي دِه كات.]

ف: ماسي گير.

ع: عَرَكِي، سَمَاك.

ماسيگيره ← ماسيه وچنه

ماسيله

[ك: گیاندارنگی ماسی ناسایه که له خانوری شیداردا
دوئی.]

ف: ماهیچه. (جانوری است شبیه به ماهی که
در خان های مرطوب پیدا می شود.)

ع: سُمیکاء.

ماشین

ك: پنه مین، په شام هار دڼ، باگردن، تدهنه ك گردن، هه لائن.
[نارسان]

ف: آماسیدن، آماهیدن، آمالیدن، پَنامیدن،
برآمدن، بادکردن، آماس آوردن.

ع: تَوْرَم، تَخْرُب، تَنْفُخ، اِتِّفَاح، اِسْمِقْداد، اِصْمِكاك.
ماسی نه یزه دار

[ك: شیر ماسی: جُوز، ماسیه که.]

ف: ماهی نه یزه دار.

ع: سیف.

وینه (۲)

ماسیه و چنه

ك: ماسیگره، زبقارله. [ماسیگره: بالنده یه که.]

ف: ماهی گیر، ماهی خوار.

ع: رُمُج، نَوْرَس.

وینه - بزیقوله

ماش

[ك: دانورلیه که.]

ف: ماش.

ع: زَن، نَش، مَیج، ماش.

ماش

[ك: چمند دارك دهخنده بهر نیی ناش همتا خوشرخال

نه كمرته ناری.]

ف: ماش. (چند چوبی در جلو ناو آسیا قرار

دهند که آشغال میان ناو نیفتد.)

ع: ماسِکَة، آخِذَة.

ماش

ك: پهننگ، ویسان، مهنر. [دارمستانی ناو

زَدرهتانی.]

ف: ایست، ایستادن. (ایستادن آب و زورآور

شدن آن)

ع: قَوْم، رُكُود، تَرَاكُم. اجتماع.

ماشان

ك: گه رانن، دس ماشانن. [دست گیران بز دوزینره ی

شتیک.]

ف: بَرَنج، گرداندن، دست گرداندن.

ع: مَلَش، تَعییث، تَجَسُّس.

ماشقه

ك: یار، دلبر. [گراری، دوستی مینه.]

ف: اهُوز، ریکا، تاز، یار، دلبر، دلارام.

ع: مَعشوقَة، مَحْبُوبَة.

ماش کردن

ك: پهنگو خوار دڼ، ویسان، مهن کردن، مهنر کردن.

[پنگ خوار دڼوه (روستان و زَدرهتانی ناو.)]

ف: ایستادن، ایست کردن. (ایستادن و زورآور

شدن آب)

ع: قَوْم، رُكُود، مَكث، تَرَاكُم.

ماشه

ك: سیه، پا. [پهلیتکه (روك: پهلیتکه ی تفنگ.)]

ف: ماشه، پا. (ماشه ی تفنگ مثلاً.)

ع: ضامَة.

وینه (۳)

ماشه - گز

ماشین

ك: ماکینه، مه کینه، مهنگنه. [کُز مه لیک پارچه و نامراز

که بز نه یجادانی کارتک به به کمره بهسراون.]

ف: ماشین، ماکینه.

ع: ماکِنه.

ماشین

[ک: ماشین، چیتشی ماش]

ف: آش ماش.

ع: طَبِیخُ العاش، مَرَقُ العاش.

ماشین

ک: قهتار. (قهتار ریگه ناسن) [شمسندفر]

ف: ماشین، قطار.

ع: قاطِرَة.

ماشین ← ماشان

ماشینه‌وه

ک: مالیینه‌وه، گردکردن. [به تواروی کزکردنوه و بردن،

گسل‌لیدن.]

ف: گرد کردن.

ع: نَزَح، لَمْ، فَنَو، جَمَع.

مانه‌ته

[ک: مافستا، گیاب (کرمیکسی بچورکه له برگیکی

«کا» بیندایه که مپر ده‌غوات و ده‌سِت.)]

ف: پَریچه. (کرمی است کوچک توی غلافی از

کاه و خاشاک که گوسفند می‌خورد می‌میرد.)

ع: سُرَقَة.

رنه

ماق ← واق

مالوون

ک: گهره. [بهریز، شکردار]

ف: بزرگ، بزرگوار، آبرومند.

ع: شَرِیف، کَرِیم، أَصِیل، عَظِیمُ الشَّان.

ماتوون

ک: دانش‌په‌سن، داناپه‌سن، زاناپه‌سن، عه‌قل‌په‌سن،

عاقل‌په‌سن. [گونجار، نه‌وی نارمز پمندی ده‌کات.]

ف: دانسته، پَسَنَدیده، دانش‌پَسَنَد، داناپَسَنَد،

خَرَدِ پَسَنَد.

ع: مَعْقُول.

ملکان

ک: کوناکان، لاته‌کان. [کۆی «ما» به و «ک» بی‌نیشانی

ناسراوی خراوتسه‌سر، راته: جیگه‌گه‌لی بزنه‌کیتی و

مپرکیتی.]

ف: غالها، سوراخها، لانه‌ها. (جمع «ما» است به

انصمام کاف عهد به معنی جای بز و گوسفند

کوهی است.)

ع: غِیران، زَیبات.

ملکه‌ر

ک: ماچه‌نولاخ. [دَیله‌کمر]

ف: آتان، ماده‌خَر، ماچه‌ألاغ.

ع: عَاثَة، حَمَارَة، سُکِیْنَة، أَتَان.

ملکینه ← ماشین

ملکه

[ک: ماره. (کرداری رابردوره.)]

ف: مانده. (فعل ماضی است.)

ع: بَقِیَ.

مالک

ک: خاون. [خارن، خودان، خینو]

ف: خداوند، دارا، دارنده.

ع: مَالِک، صَاحِب.

مالوین

ک: خوگ، ماچه‌خوگ، ده‌له‌خوگ. [بهرای می.]

ف: خوگ، ماچه‌خوگ، ماده‌خوگ.

ع: خَنْزِیرَة.

مالووسکه

ک: شروش، هه‌لاتن، به‌ره‌ره‌بون. [شورن‌واری دار یا

قامچی له‌لشدا.]

ف: شمش، برآمدگی، برآمدن. (جای چوب یا شلاق بر بدن)

ع: حَبَار، حَبَط، عَجَر، وَرَم، ثُلُوه.
مال

ك: دارایی. [شتی تابیهتی كسیتك.]

ف: مال، دارایی.

ع: مال، ثروة، مَكْنَة، مَكْنَة، ثَمْب، مَمْلوك، عَقَار.
مال

ك: خان، خانور، هُود، سَرا، ثَوتاغ، ثَوتاق، رَستاق. [خانه: جنگی ژانی خیزان.]

ف: خان، خانه، خَن، خون، خونه، اُرییتا، سرا، سرای، كَد، كُده، ساختمان، نشیمنگاه.

ع: بَیت. دار، مَسْكَن. بِناء، بُنیان.
مال

ك: چاروا، [چارپن، بارمیر]

ف: مال، چارپا، چاروا، مال سواری.

ع: خَیل، مَرَكَب، مَرَكوب.
مال

ك: ژن، خیزان. (مالان نیه له مالا). [دایکی مثالدهكان.]

خارخیزان]

ف: زن، همسر، خانواده.

ع: رُوجَة، عِیال، اُرییَة، اهل البیت.
مال

ك: مالشت، مالین. (مشتومال) [دست پیدا هیتان به توژم.]

ف: مالش، چلانندن، چلانیدن. (مشت مال)

ع: دَك.

مال

ك: مَول. [دروجای ژماره. (بز نمونه: نژ دروجای سیئه.)]

ف: تَزیده. (یعنی حاصل جذر، مثلاً ۹ مال ۳ است.)

ع: مال، مَجْذور.
مالات

ك: مالیات، گیاندار، چارپا. [ناژدل، دولت]

ف: دام، جاندار.

ع: نَعَم، ماشیة، حیوان. اَغنام، دَوَاب، مَواشي، اَنعام، مالات.

مالآتن ← مالین
مالآوا!

ك: خانه نارا! [بدوعا! مالا!]

ف: خانه آباد!

ع: مَاجورین، جَزاکم الله
مال برین

ك: دزی. [مالپن، دزی له مالان.]

ف: دزدی، خانه بُریدن.

ع: سَرَقَة، اِسْتِراق.
مال بشکین

[ك: مال بشکین: گران له مالان بز شیتك.]

ف: خانه جویی، گنجگای.

ع: فَحْص، تَفْحُص، تَجَسُّس.
مال تلوسانی

ك: باله خانه. [ژور له نهژمی سرهوی مالدا. (بعارخر)]

ف: بَشْکَم، پَرپار، پَرپاره، پَرواره، پَرپال، پَرپاله، بالاخانه. (خانه ی تابستانی)

ع: غُرَقَة.

مالدارى

ك: دنیاداری، مال گردو گردن. [گردو کزی، دستپینه گرتن، کیهیانویی]

ماله‌ی جۆلایی

ك: فله، به‌تاره. [نامرازكه جۆلا نیشاستی پی دسارت

به پارچیدا.]

ف: سمه، سَمَر، بَتاره... .

ع: فُرشته.

مالی

ك: خانه‌کی، لینی. [كوی، رام]

ف: خانگی.

ع: أهلي، داجن، آلوف، آنیس، مانوس.

مالیات

ك: میری، سالیانه، باج. [پاره‌یك كه میری له هارولاتیانی

دمیتیت.]

ف: سا، ساو، باژ، باج، گزیت، سالیان.

ع: جَبَايَة، مَجْبَى، وَضِيعَة، ضَرْبِيَة، إِتَاوَة، نَجْوَى،

خِراج، مِیرِی، جِزْيَة.

مالیات

ك: مالات، گیاندار، چارپا. [ناژول، دولتت]

ف: دام، جاندار، چارپا.

ع: حَيَوَان، أَغْنَام، غَنَام، مُوَاشِي، ذَوَاب، مالات.

مالین

ك: ساوین. [نارین، تینه‌نساوین]

ف: مالیدن، آندودن، ساییدن.

ع: تَلَطِیخ.

مالین

ك: پاكه‌كردن، لابردن. [رامالین: پاك‌كردنوه به گسگ و

وهوره و...]

ف: رُفْتَن، روفتن.

ع: كَسَح.

مالین

ك: مالان، مالشدان، چلان، شیلان. [لارین، ساوین.

[دمست‌پیتاده‌یتان به توژم. ههروه‌ها: سورنوه.]

ف: مالیدن، مالاندن، مالش‌دادن، مُشتَن، چلاندن.

ساییدن.

ع: دَك، دَعَك، تَكْبِید.

مالین

ك: كوتان، كوتائن، لیدان. (چیتكیم پسا مالتی.)

[پیاكیشان]

ف: زدن. (چوبی به او زدم.)

ع: ضَرْب، صَك.

مالین

ك: برین، پیژان، پیژائن. [دارشتن، له قالدان (خشت‌مال:]

خشت‌دارپژ.)]

ف: زدن، مالیدن، بُریدن. (خشت مال، خشت

زن...)

ع: ضَرْب.

مالینه‌وه

ك: ماشینه‌وه، گرده‌كردن. [به سه‌واری كۆكردنوه و بردن،

گسك لیدان]

ف: گرد کردن.

ع: جَمْع، نَزَح، قَنَو، نَم.

ماها

ك: دایك‌نه‌نه، نده‌گه‌ره. [دابیر، گه‌ره]

ف: مادر‌بزرگ، مادر‌نه.

ع: أَعْلَى جَدَّة.

ماهان

[ك: یاریده‌دمری دایك له زاندا.]

ف: ماما، مامك، ماماچه، ماناف، پازاچ.

ع: قَابِلَة، مُؤَدَّة، دایه.

مامانه‌گیتی

ك: خول، خول‌خواردن. [باره‌خولی: سووړانوه به دوری

خزدا.

ف: چرخیدن، چرخ زدن، چرخ خوردن، گنج خوردن.

ع: دُور، دُوران، استِدَارَة.
مامانی

[ل: کاری مامان]

ف: مامانی، پازاچی.

ع: ...
هامر

ل: کهرگ، [مرشک]

ف: مُرغ، کُورگ، خواگ، ماکیان. (ماده مُرغ)
ع: دُجاجة.

وینده - جووجه له
مامش

ل: قوروقه پ، بینهنگ، [سکت، وسکتیون]
ف: خُموش، خُموشی، خاموشی.

ع: سُکوت، صُموت، وُجُوم.
هامو

ل: برای بارک، نامز. [مام، نابز]

ف: اُوذر، اُفذر، عمو، برادر پدر.

ع: عَم، صَنو، صِنو، اَخُ الآب.
مامؤزا

ل: نامززا، نامززاگ، [کورمام، کپمام]
ف: عموزاده. (پسر عمو، دختر عمو)

ع: وَلَدُ العَمِّ. (ابْنُ العَمِّ، بِنْتُ العَمِّ)
مامؤسا

ل: نوسا. (مامزنوسا) [فیرکر]
ف: اُستا، اُستاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.
ماموونه

ل: شیری خوشیلك. [شیری گیای خرزلیك که بز درمان دهیئت].

ف: مَحموده، سَقْمونیا.

ع: سَقْمونیا.
مامیران

[ل: جزره زرده چیریکی لینجه.]

ف: مامیران. (قسمتی از زرده چوبه است که چسپندگی دارد.)

ع: بَلَلَةُ الخَطاطيف، شَجَرَةُ الخَطاطيف، عُرُوقُ الصَّيْفَر.
مامیران درگای دهم گیریان

ل: قوروقه پ کردن. [قوروقه پ ناردی جز، رسکت بیرون نیدیزمه.]

ف: ذهَن بَستَن، نَتَوَاسِطَن ذهَن باز کردن. (کتابه است.)

ع: سُکوت، صُموت، وُجُوم.
هامیز

ل: نه لیزه. [مامزه: ناسنیکي چقلداره له پشت پاژنه می چه که ده نرتت بز لیتخوری نیسپ].

ف: مَهمیز، مَخیز، نَخیز، فَخیز.

ع: شَوکَة، مَنخَس، مَنخاس، مَنخاز، مِیخان، مِهمان، مِهمَز.

وینده - سینگک (۲) / مِهمیز (۷)

هان

ل: تَزَر، پیش، قین. گدی. [گه، پی، دچمتاندن و نریشتن].

ف: تور، تول. خَشَم، گُی.

ع: سُکوت، وُجُوم، مَسو، خُرون، ضَعَن، غَیظ.
هان

ل: مه نر کردن، دانیشتن، وِیسان. [وستان، مانوه]
ف: ماندن، ایست کردن.

ع: وَقُوفٌ، عُكُوفٌ، حُكُوفٌ، مَكُثٌ، عَكْفٌ، لُبُثٌ، لُبَاثٌ،
لُبَيْثَةٌ، اِحْتَاءٌ، ثَوَقٌ، تَعَكُّفٌ، تَلَبُّثٌ، اِعْتِكَافٌ.

هان

ل: بورن. [ببردوام ژيان و تيانچورن، خياندن]

ف: نيوساد، بود، بودن، ماندن، پاييدن، پاينديگي،
پايداري، زيبستن.

ع: نَوَام، دَيَمُومَةُ، بَقَاء، سَرَمَد.

هان

ل: نيمه. (مالان) [هي نيمه. (نیشانی کسی یه کمی

کزيه.)]

ف: مان، ما. (علامت متکلم مع الغير است:

خانه مان، خانه ی ما)

ع: نا، نَحْنُ. (بَيْثُنَا)

هان

ل: نارمال. (نهمپار مال: خنومانی دا به يه کا.)

[کلهويلی نارمال (په پوره) به تنيا به کار ناپيت.])

ف: مان، مانه. (اسباب خانه: خانه و مانه اش را

به هم زد، تنها استعمال نمی شود.)

ع: اثَابِيَّةٌ، اثَاثُ الْبَيْتِ.

هان

[ل: له کوردیدا نیشانی چارگه، و له: کیشمان و

درومان، واته: کیشمان و دروین، دهرانیّت نیشانی شولن و

جینگش بیت. و له: نیشتمان، واته: شولنی دانیشتن. به لام له

فارسیدا نیشانی برکاره: «ساختمان» و «رسمان» واته:

سازگراو و رتسراو.])

ف: در کردی علامت مصدر است، «کیشمان

درومان» یعنی: کشیدن، دوختن. به علامت مکان

هم استعمال می شود «نیشتمان» یعنی: جای

نشستن، اما در فارسی علامت مفعول است:

ساختمان، و رسمان، یعنی: ساخته شده،

ریسیده شده.

مانا

ل: چه، خوازه، گرزازه، مانعا، ویر. [واتا]

ف: آرش، چم، خواسته.

ع: مَعْنَى، فَحْوَى، مَغْزَى، مَدْلُول، مِعْرَاض، فَحْوَاء.

مانع

ل: بهرگیر، دسگیر، پاگیر، داینه گیر، قُورِت، نَدَتَل.

[لمپیر]

ف: مَس، خَشْكَاب، پاگیر، پاگیره، پابند، جلوگیر،

بازدارنده.

ع: مانع، رادع، عائق، حِطَار، حِطَار، مَحْذُور.

مانعا

مان کردن

ل: پیش کردن، لین کردن. گه ی گرتن. [پي: داچماندن و

نهرژشتن.]

ف: توریدن، تولیدن، خشم کردن. گي گرفتن.

ع: سَكُوتٌ، وَجُومٌ، اِغْتِيَاظٌ، مَسُو، حُرُونٌ، ضَعْفٌ.

مانگ

[ل: هدیث، مانی ناسمان.]

ف: ماه، مه، مانگ، ماس، ماج، صَبح، مَهِیر، لَوخَن،

شَبْتَاب.

ع: قَمَرٌ، غَاسِقٌ، سَبَّحٌ، أَبْرَصٌ.

مانگ

ل: هدیثی. [هدیث (یك بش له دوازده بشی سال.)]

ف: ماه. (یک بخش از دوازده بخش سال)

ع: شَهْر.

هانگ

ل: مانیگی، شه کت. [ماندرو، مانرو]

ف: مانده، خَسْتِه، زَزْدِه، بِيخَسْتِه، نَرمانده،

وامانده.

ع: عَمِي، عَيْي، مُعْيِي، طَلِيح، كَال، مَعْفُوص، مُخَن،

مَوْنَن، مَوْنَن، لاغِب، عاجِز.

مانگا

[ك: چِتَن]

ف: ماده گاو.

ع: بَقَرَة.

وَنَه

مانگار

ك: ماگ. [مار، جِيگِر]

ف: مانده.

ع: باقي.

مانگان

ك: مانگدل. [هَدِيگِل (كۆي «مانگ»)، وِل:

«سالان».]

ف: ماهيان، ماهان، ماهها. (جمع «مانگ» است،

مانند «سالان».)

ع: شُهْر، أَشْهُر.

مانگانه

[ك: نَو موروچيبي سي رَزُو جاريك دهرِت.]

ف: ماهاته، ماهيانه، ماهوار، ماهواره، مَهواره.

ع: شَهْرِيَّة، مَشَاهِرَة، مُهَالَة، رَزَقَة.

مانگ تازِه

ك: مانگ يه كشهوه، داسه مانگ، مانگ نوئ. [هَمِيئي تازه

كه كوانه ييه.]

ف: ماه نو، ماه تازه، ماه يِك شَبِه.

ع: هِلال.

وَيَنِي هَمِيه.

مانگ چواره ده

[ك: هَمِيئي شَعْرِي چواره، مانگي پَر]

ف: خار، پَر ماه، ماه چواره ده.

ع: بَدَر، جِيْلَم.

مانگ گيريان

[ك: تاريك برونِي مانگ كاتِيك زوِي ناهِيئِي تِي شَكِي

خُزِي بگاتِي.]

ف: ماه گِرِفَت.

ع: خُسُوف.

وَنَه

مانگ نوئ ← **مانگ تازِه**

مانگ پور

ك: مَدَنگُز، گَمِرِه كَدِي شَك. [قَدِيرِه، گَمِرِه كُج]

ف: هِيرِسا، دُخْتَر مانده.

ع: ثَرِيكَة، نِقْلَة، عَانِس، عَزْب، مُعْطَرَة.

مانگه شهو

[ك: مانگاشِر، تَاك هَمِيف]

ف: آيِشَم، مَهَشِيْد، مَهْتَاب، مَاهْتَاب.

ع: فُخْت، مُقْمِر، لَيْلَة مُقْمِرَة، لَيْلَة قَمَرَاء.

مانسكي ← **مانيلكي**

مانگ يه كشهوه ← **مانگ تازِه**

ماتن

ك: ماتِن، شَه كَدَت كُردَن. [ماندِر كُردَن]

ف: مانده كُردَن، خُسْتِه كُردَن ...

ع: اِعْيَاء، اِتْعَاب، تَكْدِيْد ...

مانهن

ك: وِل، تَا، جِفَت، جُزُر، چَه شَن، نَه رَاخَت، هَاوَتَا، هَار جِفَت ...

[مارشِيَرِه]

ف: دِيَس، تَنْدَس، تَنْدَسِه، مانْدَن، هَمْتَا، لَنْگِه.

ع: شَبِه، شَبِيه، مِثْل، مَثِيْل، نَد، نَدِيْد، نَظِيْر، نَقِيْش،

نَقِيْش.

مانيلك

ك: مانْگ، شَه كَدَت، خَسِه. [ماندِر]

ف: مانده، خُسْتِه، بِيخُسْتِه، دَرمانده، دَزْدِه،

راه زْدِه، پُشْلَنگ، دَرمانده.

ع: عَی، عَیسی، مُعَیسی، عَیسان، طَلیح، مَعْلُوص،
مَكْظُوط، مَبْهُوط، مُثَخَّن، مُوَهَّن، مُوَهَّن، مُرْتَهَك،
لاغِب، عاجز، کال.

مانیلکی

ک: مانگی، شکه‌تی، خسه‌گی. [ماندویی]

ف: ماندگی، خستگی، بیخستگی، رَزَدگی،
پُشَلَنگی، درماندگی، واماند، راه‌زدگی.

ع: عَی، نَبو، کَلُوم، بُلُوح، لُغُوب، طَلاحَة، عِجَز، کَلال،
تَعَص، رُحَل، اِعیاء، اِرتَهاک، اِهتِلاک.

مانیان

ک: مانگ‌برون، شکه‌تبرون. [ماندوبرون]

ف: ماندن، بیخستن، خسته‌شدن، پُشَلَنگیدن،
رَزده‌شدن.

ع: عَی، نَبو، کَلُوم، بُلُوح، لُغُوب، تَعَص، رُحَل، اِعیاء،
اِرتَهاک، اِهتِلاک.

ملو

ک: مار، به‌ین، تز. [موردا]

ف: میانه، میان.

ع: یَن، فاصِلَة، خَلَل.

ملوت

[ک: ماهوت: پارچیده‌کی کولکنه.]

ف: ماهوت.

ع: جُوخ، ماهوت.

ملوت بلکموکر

[ک: فلچیده‌که پارچی ماهوتی پی پاک ده‌کنه.]

ف: لیف، سمه، ماهوت‌پاک‌کن.

ع: مَنطَض، فُرشَة، فُرشایَة.

وینه

ملوش

ک: تراز، نه‌شکه‌نه. [منگنه]

ف: فشار، شکنجه، خَرکمان.

ع: مَکِیس.

ملوش

ک: باخور، کونا. [کونبا، کون، به‌ین]

ف: بادخور، سوراخ.

ع: فُرَجَة، مَنطَض.

ملول

ک: ملو. واده. واز، برس. [درفت دان بز تار.]

ف: مول. زنه‌ار.

ع: مُهَلَة، مَجال، مَوَعِد، فاصِلَة.

ملوه - ملول

ما هاورده‌مهوه

ک: شیرائن. [تیکدان (ره‌ک: شیراندنی دزخ‌وا) هتا]

نبروستیت.

ف: شورانیدن، به‌هم‌زدن. (قوام آوردن دوغبا

مثلاً.)

ع: تَمَرِج، تَخْلِیط، تَقْلِیب، تَقْوِیم.

ماهجه

ک: مایچه، مه‌نچوخ. [سری نالا که به شیره‌یه‌کی

کوانیه‌ی دروستی ده‌کن.]

ف: ماهجه، مَنجوق. (ماهجه‌ی بیرق)

ع: هِلال العَم.

ماهه‌ک

ک: نالگ. [نارانی پیست پاش کرتان دژی ناله.

(ماده‌یه‌که به هوی ناله‌وه - بز نمونه - بدی دیت.)]

ف: بُنْک. (ماده‌ای که از اثر آبله مثلاً تولید

می‌شود.)

ع: اُشَر، وَرَم.

ماهی

ک: ناگا، شارفا، مه‌لیقه‌دار، مه‌لاح، سدرپشته‌دار.

[کارامه، پسيز]

ف: آگاه، باسليقه، باسز رشته.

ع: ماهر، بارع، اَرَب، اَرِيب، مُطْلَع، مُتَدَرِّب، مُتَمَرِّن.

ماهيات

ك: مايه گدل، مدغزگدل. [پنكهاته گدل، چي برون گدل]

ف: او چيزيان.

ع: ماهيات، حقايق.

ماهيه ت

ك: مايه، مدغز، لرماش، چه برون. [راستيتي، چي برون]

پنكهاتني سره كي. (راستيتي ره ما.)

ف: او چيزي، چيست، هستو. چگونگي.

(حقيقت نوعيه)

ع: هُوِيَّة، ماهيَّة، حَقِيقَة.

مايجان

[ك: «مايجان»، پسته كاني گزواره، ناري نافرته.]

ف: محرف «مايجان» است، اسم زن.

مايچه

ك: ندرمه. (گژشت مايچه) [ماسولكه]

ف: ماهيچه، نرمه، نرمه ي پا.

ع: عَضَلَة، عَضِيْلَة.

مايچه

[ك: گژشي كواندي. (وهك: سراخي گژشه گلي حوز.)]

ف: ماهيچه. (اندود زواياي حوض مثلاً.)

ع: مُنْعَرَج. (مُنْعَرَجُ الرَّاوِيَةِ)

مايچه

ك: ماهچه، مدغجوق، مدغجوخ. [سري به باخ كه به

شيوه يكي كواندي درست كرايتت.]

ف: ماهچه، منجوق.

ع: هَلَالُ الْعَلَم.

ماينه

ك: ما، نافرته. [ميچكه، ميئينه (برامبدي نيرينه).]

ف: ماده، مادينه. (ضد نرينه)

ع: اُنْثَى، مُؤَث.

مايوه تاج

ك: پتريس، بايسگدل، هر چه بايسه. [پنداويستيه كان،

نرهي پتريسته.]

ف: خُنور، نرَبَا، نرَبَاي، نرَوَا، نرَوَاي، اُنْدَرَبَا،

اُنْدَرَبَاي، داربَا، اُنْدَرَوَا، نرَبَايست، اُنْدَرَبَايست،

نرَوَايست، اُنْدَرَوَايست، بايست، بايستته، وتكول.

ع: ضَروري، لازم، نوازِم، مَايْحَتاج، مَايْحَتاجُ الْيَه.

مايه

ك: گوهدر، ههسي، برونابي، چت، چشت. [مك]

ف: مايه، واده، گوهر، بُنياد، كيو، كيو د، كيو ده،

چيز.

ع: مادَّة، ماهيَّة، اَصْل، جَوْهر، هَيُولَى، شَيء.

مايه

ك: ناميان، ناميزن. [ميرن]

ف: مايه، پخيرمايه.

ع: رُوْبَة، خُمرة، اِنْفِخَة، مِثْقَة، مِجْبَة.

مايه

ك: سرمايه، دهمايه. [دزمايه]

ف: مايه، اَمْرُخ، سَرْمَايه، نَسْت مايه.

ع: رَأْسُ الْعَال.

مايه

ك: بَرَن، بَرَنه، نِهسل، به هانه. [هز]

ف: شَوْنْد، انگيزه، مايه، چيزه بون، چيزه بوس،

به هانه.

ع: سَبَب، عِلَّة، بَاعِث، مُوجِب.

مايه

[ك: (ماكي نمخوشينه كان) كه له كوتاندا ده كرتنه لمشي

مرژفـ

ف: مایه. (مایه‌ی بیماری‌ها)

ع: جرثوم. (سرم)

مایه‌دار

ل: دوما‌مدار. [پتو و بدوام. (وهك: نیتزنگی مایه‌دار).]

ف: مایه‌دار، بادوام. (هیزم مایه‌دار مثلاً).

ع: قوي، وزین.

مایین

[ل: نسپی می.]

ف: مادیان.

ع: حجر، رَمَك، رَمَكَة، فَرَس، فَرَسَة، لُكَمَة.

وئنه ← جوانو

مایین‌مراز

[ل: نسپی نیز بز پیراندن.]

ف: بهاز، گشن، ایغری.

ع: فحل، فَنیق، قَب.

متقال

[ل: جزو پارچه‌ی کی‌سپه.]

ف: متقال.

ع: سَحَل.

متوموورگ ← متومووره

متومووره

ل: متوموورگ. [مترموورو، مورویدی جزوا‌جزو.]

ف: خرَمَك، خَرَمَك.

ع: خَضاض، خَرَزَات، خَرَزِيَّات.

مته‌کا

ل: سدرنگیا، پالشت، بالین. [پشتی، بالین]

ف: بالش، بالشت، بالین.

ع: زِبِي، لُمَرَقَة، مِسوْرَة، مِبْنَذَة، مِبْصَدَغَة، مِحْذَة،

مُكَا، وِسَادَة.

وئنه ← بالین

مجری

ل: سَنَوَق. [(سندوقیک که له دار و تشه‌که

دروست‌کراوه.)]

ف: مجری، صندوق. (صندوقی‌که از چوب و

حلبی می‌سازند.)

ع: صندوق.

مچ

ل: که‌رگی. [(جانوریکه له تیره‌ی گنه که به ناژده‌تیره

ده‌روستیت.)]

ف: کرنه، گاوک. (جانوری است از جنس کنه که

به حیوان می‌چسپد.)

ع: قُمَل، بَزَام، حَمَلَة، قَرشوم.

مچوله

ل: ملوچه. [(له دستا گل‌زنیار.)]

ف: مُشْتی.

ع: کُعرَة.

مچه

[(ل: سورکه‌لغار و گزیده‌راوی «موستفا» ید.)]

ف: مخفف و مصحف «مصطفی» است.

مچه‌له

ل: گه‌ره‌ک. [(تاخ، عدله)]

ف: بَرَزَن، کوی.

ع: حَارَة، حِلَة، مَحَلَة، حِوَاء، کُورَة.

مچه‌له‌ق

ل: سدرمه‌قولات. سدرمنگری. [(تقله، بسم‌سردا

خزمه‌لگیرانیره. هبروها: رمتدان]]

ف: پُشتک، اَشکوخ، سکندری، سَرسکندری.

ع: تَحْلُق، تَحْلِیق، تَدویم، عِثَار، اِنْقِلَاب.

مچه‌له‌قبا‌ز

ل: سدرمه‌قولاتباز، سدرمه‌قولاتچی. [(تقله‌لیدر)]

ف: پشتکباز، بازیباز، بازیگر.

ع: مُخَلِّق، مُدَوِّم، رَقَاص. مُرَعَش.

مخ مخ

[ک: دنگی لروتی پیر له کاتی نان خواردندا.]

ف: مخ مخ. (صدای بینی پیر در حال خوردن غذا)

ع: خَمَخَمَة.

مخرا

ک: وِستان. [وستان (وشمیه کی گزانیه).]

ف: ایستاندن. (گورانی است).

ع: مَكْتُ، تَوَقَّف.

مهر

ک: مَرِشَلْک. پهلوهو. [کمرگ، مامر. بالنده]

ف: مَرُغ، ماکیان. پرند.

ع: دَنَاج، فَرُوج. طَیْر.

مهر

ک: مَلَاژ. (مپی بردگه سهو). [مهلاس]

ف: کمین.

ع: تَرَصُّد، تَرَقَّب، تَحَقُّد، اِنتِهَان.

مهر

[ک: کتبی درختیکه.]

ف: مَر. (صمغ درختی است).

ع: مَر.

مهراد

ک: مهرلز، نیاز، کام، هموس، نارفزو، مهراق. [نارات،

مبست]

ف: ریز، ریژ، کام، کامه، وایا، وایه، نیاز، بژهان،

آرزو.

ع: مُرَاد، مَرَام، مَرُوم، مَقْصُود، بُغْيَة.

مراهعه

ک: کیش، دادخواری. [ناکوزی، سکالا کردن، مشتومر]

ف: کَشَمَکَش، دادخواهی.

ع: مُرَافَعَة، مُحَاكَمَة، مُنَافَذَة، مُخَاصَمَة، مُنَافَذَة،

مُنَافَرَة، تَرَاغ، تَاش.

مراهقه

ک: ژُورار. [رایسته: چاونوقانننی سؤفیه کان بز په یونندی

کردن به شیخ و روحی پیاوچاگانوه.]

ف: فرزند شاد. (از مصلحات صوفیه است).

ع: مُرَاقَبَة، حَال، تَوَجُّه، حَالُ المُرَاقَبَة.

مراهقه

ک: پَژ، گورپ. (زوی به پژا). [اشیوازی رایسته کردن ای

سؤفیه کان.]

ف: سربه زانو، گوی شدن. (هیئت مراقبه)

ع: مُرَاقَبَة، شَکْلُ المُرَاقَبَة، وَضْعُ المُرَاقَبَة.

وَنَه ← گورپ

مراهن

ک: کوشتن. [مراندن، له ژبان بینمش کردن]

ف: کُشتن، میراندن، میرانیدن.

ع: قَتْل، اِمَاتَة، اِمَادَة، تَوَقِّي.

مراهن

ک: مرپه کردن. [گورپه کردنی پشیله.]

ف: مَرَمَر کردن. (مرمر کردن گربه)

ع: خَرُود.

مراهن

[ک: گورپه کردنی سگ له کتی تورپیدا.]

ف: غَرُغَر کردن. (غُرُغُر کردن سگ در هنگام

غیظ)

ع: هَرِیر، کَشَر.

مراوکه

[ک: گیاه که له قامیش دهچیت.]

ف: شبرم. (علفی است شبیه به ئی.)

ع: شبرم.

مراوی

ك: مره‌پشه. [قهلمراوی: بالدارنکی رمشی ماسیگره.]

ف: مَرغابی.

ع: رُقه.

وینه-مره‌پشه

مراوی

ك: سزنه. قاز. [مراشی، تَزوده، همره‌ها: بالدارنکی

مل‌دریزی له مراوی گموره.]

ف: مَرغابی، مَرغابی، اُرْدَك، بَت.

ع: خَذَقَه، بَطَّ، وَزَّ، اَوَزَّ.

وینه-سزنه/قاز

میردندهوه

ك: ملازگرتنه‌ره. [خۆمه‌لاسردان]

ف: کمین کردن، آماده‌ی جستن شدن.

ع: اخمار، ازیئرار. تَحَقَّد، تَنْفُش، تَرْقُب، تَرْهَد،

اِتْتِهاز.

مرچوله

ك: مریچه، مریچه‌پشه. [بالدارنکی رمشی زَر

بچورکه.]

ف: جَجْرَه. (گنجشکی است سیاه خیلی

کوچک.)

ع: نُفر.

مرخ

ك: کورکیان، دلکورکه، هروس. (مرخی له تاپه‌ری، دلی

بژی ناکورکی، هروس‌سی ناکا.) [لرم-ه‌یالی

تساحکارانه]

ف: سوس، پیسود، جهش، هوس، آرزو.

ع: مَیل، طَمع، اِشْتِهَاء، رَغْبَة.

مرخ‌لیتیه‌رین

ك: دل بژ کورکیان، هروس کردن. [لرم لیخوش کردن،

تساح‌تیکردن]

ف: سوسیدن، پیسودن، هوس کردن، آرزو کردن.

ع: مَیل، رَغْبَة، اِشْتِهَاء.

مرخن

ك: پرخن، قرخن. [پرخن‌رخگر]

ف: خَرخَرَو.

ع: خَار، کَار، نَخَار.

مرهه

ك: پرخه، لرخه. [پرخ]

ف: خَرخَر، خَرَاخَر، خَرَاک، کَرش، بُخُست.

ع: نَخَر، نَخ، بَخْبَخَة، بَخِیخ، خَرِیخ، غَطِیط.

مرهه‌ك

ك: ماسوله. [لته قامیشکی کورته که داری لی‌دهینچن

بژ تنین. (ولا: ماسولکی قالیکران.)]

ف: ماشوره، ماسوره. (ماشوره‌ی قالی‌بافان

مثلاً.)

ع: وَشِیعَة، كُبَّة، مِکَب.

وینه-گورده

مردار

ك: لاک، مردار‌میرورگ. [مرا، مردار‌میرور]

ف: مُردار، لاش.

ع: مَیْتَة، جِیفَة.

مردارخوهر

ك: لاشخوهر، لاش‌خوهر، دال. [داله‌کمرخوهر، دالاش]

ف: مُردارخوار، لاش‌خوار، دال.

ع: غَدَاف، اَنُوق.

مردارخوهر

ك: گه‌خوهر، گه‌نه‌خوهر. [گه‌گو‌خوهر]

ف: دژکاک، گنده خوار، پلید خوار، پلشتی خوار،
وژن خوار.

ع: جَلَالَة.

مردار سنگ

ل: ماده‌ی یکی سرور و زمرده له قورقوشم و له لای
دبرده هینرت، بۆ درمان ده‌شیت.

ف: مُردار سنگ.

ع: مَرْتَك، مُردار سَنَج.

مرداره‌بووگ

ل: (ل: مردار مورو)

ف: مُردار، پَلید.

ع: مَيْتَة، جَيْفَة، طَفْس، نَافِق.

مرداره‌بوون

ل: ... تَژِین. [مردنی گیاندارنک که گوشتی ده‌خورت.

(بۆ گیاندارِ گوشت نه‌خوراو «تَژِین» به‌کار ده‌جیت.)]

ف: مردار شدن. (در غیر مأكول «تَژِین» مُستعمل
است.)

ع: طَفُوس، نُفُوق، تُمَيْت، ثَمَائِت، ثَثُل، تَجِيف.

مرداری

ل: گور. [پیسایی]

ف: گَه.

ع: غَاثُط، مَدْفُوع.

مرداو

ل: زق، زه‌هار، زه‌هۆر. [زناو، زنه]

ف: مُرداب، تالاب، زهاب.

ع: مَنَقَع، مُسْتَنَقَع، صِهَاء، مَفِیض، مُبَكَّة...

مردک

ل: مردور. [گیان‌دروور]

ف: مُردِه.

ع: مَيْت، مَيْت، مُتَوَلَّى، جَنَن.

مردن

ل: مهرگ. [گیان‌دروور]

ف: مُردن، مَرگ، زَمان.

ع: مَوْت، قَوْت، قَوْد، قَید، قَوْن، قَوُط، قَیْض، قَیْض،

فَرُوزَة، وَفَات، قَفَن، حَتَف، كَفَت، لِزَام، مَنُون، مَنِي،

مَنْبِي، هَوِي، هُتُون، قَضِي، قَاضِيَة، قَبْضَة، وَجُوب،

طَفُوس، طَلَاطِل، سَام، نَیْطِل، عَسَف، حَمَام.

مردوو ← مردک [دوشه‌ی یکی کرم‌جیه.] [کرم‌جایی است.]

مرق

ل: ملق، مَرک. [دەنگ له گەروو هیتان به بی دەم

کردنوه.]

ف: غُرْغَر.

ع: شَخِیر، زَنِیر.

مرقانی

ل: مرکان. [مرقه‌کردن]

ف: غُرْغُر کردن.

ع: شَخِیر، زَنِیر، نَحِیح.

مرق له خۆدان

ل: ملق له خۆدان، باکردن. [فیز و دەمار کردن.]

ف: بادکردن.

ع: تَنَقُّع، تَزْئِیب، تَکْبُر، تَشْخَر.

مرقن ← ملقن

مرقه

ل: مرکه، مرق. [دەنگ له گەروو هیتان.]

ف: غُرْغَر. (صدا از گلو دادن)

ع: زَاوَة، شَخِیر.

مرقه‌مرق

ل: مائه‌ملق. [مرقمی زۆر. (دروباره‌بونوه‌کمی لیسر

زۆر بونیستی.)]

ف: غُرْغَر. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: شَحْشَحَة، تَزَار، شَخِیر.

مرکاتن

ل: مرکاتن. ملقاتن. ترکاتن. [مرقه کردن (نبراندن) له

تورگوه.]

ف: غُرْغُر کردن. (در گلو غُریدن)

ع: شَخیر، رَذیر، تَشخُر، قَرَوَر.

مرکه - مرقه

مِر مَکَکی

[ل: کتیده درختیکه له عربستان.]

ف: مَرَزَرْد، مَرَمَکی. (صمغ درختی است در

عربستان.)

ع: صَبَر، مَرَمَکَ، مَرَمَکی.

مِر نَوا

ل: میار. [مِرمیار (دنگی پشيله).]

ف: مَو، مِیو. (صدای گربه)

ع: مَواء، مَواء.

مِر نَوا مِر نَوا - مِر نَوا [میامیوا (دروبار مرونه کسی لبیر

زُزرونیستی.)] [تکرار برای تکیه است.]

مِروا

ل: فال. [بخت‌خوتندنره (نوخشانه، نوقرانه).]

ف: مَروا، مَرغوا.

ع: فال. (تَقُول، تَشْوُم)

مِروار

[ل: جَوَری داریبه که دسته‌ی بیل و خاک‌نای لی‌دروست

ده‌کن.]

ف: مروار، جُودان. (قسمتی از درخت بید است

که دسته‌ی بیل و خاک‌انداز از آن کنند.)

ع: صَفصاف.

مِرواری

ل: گهرمر. [مراری، لورلور]

ف: مَروارید، نَر، گَوهَر، کَسِیَرَج.

ع: نُولُ، جُمان، مَهو، وَهَّیة، وَنِی، وَنِیة، نُر، خَضَل،

جَوهر.

مِروچه

ل: میلزده، مِیروله. [مِیلزده]

ف: مور، مورچه، مِیروک.

ع: نَمَل.

مِروچه بالداره

[ل: مِیرولمی بالدار.]

ف: مورچه‌ی پردار، مورچه‌ی بالدار.

ع: دُعاع، مَوق، رَمَة.

مِروچه‌پَرده‌شه

[ل: مِیروله‌پَرده‌شه جَزه مِیروله‌یه‌که.]

ف: شتر مور.

ع: دُعُوب، عُجُوف.

وَنَه

مِروچه‌سُوره

[ل: مِیرولسُوره: جَزه مِیروله‌یه‌که.]

ف: شود، مورچه خاکی.

ع: نَر، قَرَة، سُمسُم، نَمَل.

مِروچه‌کُردن

[ل: تَیزین (مِیروله‌کردنی لش).]

ف: مور مور کردن، خارخار کردن. (خارخار

کردن بدن)

ع: نَمَل.

مِروچه

ل: بَریره، تهرخته. [بَریراگی پشت.]

ف: مَهره، زوره.

ع: شَرخوب، قُقرات، خَرَزُ الظَّهر.

وَنَه - مَهره

مِروچه

ل: مَورَحه، مازَه. [دَپ‌کَمَزَخ، بَریره‌مَورَخ]

ف: مَخ مازه، زَگ مازه.

ع: نُخاع.

مرور

ل: تاله که. [دمنکیکی تال و رشه له سیارله دهچیت و له

نار کینلگی گنمدا دپوتت.]

ف: تَلَحْک، سَیْهَک، گندم دیوانه. (دانه‌ای است

تلخ و سیاه شبیه به گنجد سیاه در میان

گندمزار سبز می‌شود.)

ع: ماروَرَة، مُریراء، دُثیْبَاء، وَغْل، شَلِمْ، خافور.

وینه-مرور

مروشیان

ل: خرُوشیان، گرد مویون. [وردژان، پشیتی و تیکل پیکل

بورنی خه‌لک.]

ف: گرد شدن، گرد آمدن.

ع: اجتماع، ازدحام، مُلَامَسَة.

مروشیانمه ← **مروشیان**

مروشت

ل: مشتمر. [ململاتی، دسدرژی]

ف: شَلْم، أَشْتَلْم.

ع: تَغْلُب.

مروهت

ل: پیاه‌تی. [پیاه‌تی، مرؤدزستی]

ف: مَر دانه‌گی، آدمیت، انسانیت.

ع: مَرُوَة، اِنْسَانِيَة.

مروه

[ل: دمنگی مرؤ یا نازَه - بز نمونه - له قورگوه لبر

تورپیی.]

ف: غُرْغُر. (صدای انسان یا حیوان مثلاً از خشم

در گلو.)

ع: هَریر، هَرهَرَة، غَمَمَة، کتیت.

مروه

[ل: دمنگی پشله له کاتی دست به پشت هینانیدا.]

ف: مَرَمَر. (صدای گربه در هنگام نوازش)

ع: خُرور، خُرْخُرَة.

مره‌با

ل: لیچال. [میوه له شه‌کراوا کرلاری توندومورو. (مره‌بای

دزشاری.)]

ف: لیچال، لیچار، ویچال، ریچار، ریچاله.

(مره‌بای دوشابی)

ع: مُرْبِی، مُدْبِی، مَقْنَد، خَبِیص.

مره‌باخی

[ل: مره‌لاره: جزئی مریشکه‌کیتیه.]

ف: آبیا، مرغ باغی.

ع: دُحِیْجَة الغابة.

مره‌دهشتی

[ل: جزئی مریشکی سرکه‌چله.]

ف: مَرُغ دشتی.

ع: غُرْغُرَة.

وینه

مره‌ده‌شه

ل: مرای. [قه‌لرایی: بالدارتکی رمی مایگه.]

ف: مَرُغ آبی، مرغابی سیاه.

ع: رُقَة، غُرَة.

وینه

مره‌کبکی ← **مه‌رقاول**

مویه‌ده‌شه

[ل: مرچوله (بالدارتکی رمی زَر بچوکه.)]

ف: جُجْره. (گنجشکی است خیلی کوچک و

سیاه‌رنگ.)

ع: نُغَر.

مرید

ك: گرل، سهرسپهرده، پدیرس. [شوتنكوترو]

ف: گروه، گرویده، سرسپرده، هاوش، هاوشت، پیزو، نیازمند.

ع: مُرید، مُطیع، مُعْتَبِد، تابع، مُحِب، مُؤْمِن.
مريشك

ك: مر، مامر. [كرگی: باتنده‌یكى مالىه.]

ف: مُرغ، ماكیان.

ع: دُجاج، دُجاجة. فُروج، فُروجة.
رشته ← بوبه‌ده

مویه

[ك: گولیکه.]

ف: مَرِيَم. (گل مریم)

ع: مَرِيَم.

مز

[ك: مزه، كرى، مقدس]

ف: مُزِد، تَزده.

ع: أَجْر، أَجْرَة، عُمْلَة، عُمْلَة، ثواب.
مز

ك: قَالَى. [قه‌لایى: كانه‌یكى نرمه.]

ف: أَرزِيز، قزوير.

ع: رَصَاص، قَلْع، قَلْعِي، قَلْعِي، قَصْدِي، قَسْطِي.
مزه‌ر

[ك: كرىكار، به‌كرى‌گيار]

ف: مُزْدَبَر، مُزْدور، مُزْدَه‌بَر.

ع: أَجِر، مُوجِر.

مزه‌ر

[ك: به‌كرى‌گر: كسيتك شتيتك به كرى ده‌دات. هرورما]

كسيتك كه كرى ده‌دات.]

ف: مُزْدَدَه، مُزْدِدَه.

ع: مَوْجِر، مُسْتَأْجِر.

مزد

ك: مه‌مِروش. (میره) [مِیخوش، ترش‌شیرین]

ف: غُنْجَال، مِیخوش، تَرش‌مَزه.

ع: مُز.

مزه

ك: ناورج. [بیره]

ف: مُزَر، بوزه، آب‌جو.

ع: فُقَاع، مُزْد، مُزْد، مُبِيد.

مز قنك

ك: تنگه‌مزه. [كرى قورنه‌دان.]

ف: چَرْمه، كون‌مُزْد، مُزْد كون.

ع: حَقُّ الْأَسْت.

مزگانى

ك: توفلايه، خدیر خوش. [مورده، هم‌رالى خوش.]

ف: نُوید، نُبید، مُزْدَه، مُزْدگانى، مُزْدگانى، حَرَام،

ايتوك، میلاده، قُغیازى، بَغیازى، مَغیازى،

دستاران.

ع: بُشْرِى، بِشَارَة.

مزگانى

ك: مزوانى. [مزگینى، مژدانه، شیرینی هم‌رالى خوش]

ف: مُزْدَه‌لَق، مُشْتَلَق.

ع: حَذِيَّة، حَذَايَة، حَذْيَا، قُرْحَة، بُشَارَة، حُلْوَان.

مزگت

[ك: مزگوت]

ف: مزگت.

ع: مَسْجِد، مَعْبِد، مُصَلَّى.

مزهانى ← مزگانى

مزه ← مز

مزه ناسپار

[ك: مزناش: بشی ناشوران له خله.]

ف: مُزْدَه، تَزْدَه، تَزْدَه، تَزْدَه، مُزْد آسیا.

ع: بُرْكَه، حَقُّ الطَّحْن.

مژه بهر

ل: مژه بهر. [کرتکار، به کروی گراوا]

ف: مُزْدَهَبِر، مُزْدَبِر، مُزْدَوَر، مُزْدَوَر.

ع: أَجِب.

مژه رت

ل: زیان، خراوی، وی. [خرابی، زهره]

ف: زیان، آسیب، بدی.

ع: مَضْرُوءَة، أَذِيَّة، مِحْنَة، تَعَب.

مژ

[ل: تدم (هروثک که لکاره به زویوه).]

ف: مه، میخ، ماع، تَزْم، تَزْم، تَزْم، تَزْم، وشم،

خوزم، مژ، خواره. (ابری که مَلَصِق زمین

باشد).

ع: ضِباب.

مژ

ل: مژین. مژین. (شیرمژ) [هملترین، مشت. سردها:

مژر]

ف: مَک، مَکیدن. مکنده.

ع: مَص. ماص.

مژده ← مژکانی

مژه مژ

[ل: پارچه‌ای که له کتان ناسکتد.].

ف: مَشْمَش. (پارچه‌ای است از کتان نازکتر).

ع: مَشْمَش، ساپری.

مژه مژه

ل: گولته. [پپرولمیدی کهیده، لوتیکی درژی هیده،

شیلای گولان ده‌مژت.].

ف: گُل مَک. (پروانه‌ای است کبود رنگ، خرطوم

درازی دارد، لعاب گل‌ها را می‌مکد.)

ع: ...

مژه مژ

ل: مژمژ. [مژمژ (چاری نیوه‌کراوه که ده‌لینی خوالوره،

به چاری خوالورش دوتریت.].

ف: موزان. (چشم نیم‌باز مانند اینکه خواب‌آلود

باشد، چشم خواب‌آلود را نیز می‌گویند.)

ع: أَخْفَش، أَحْشَف، أَحْوَص، أَرْسَع، أَعْضَن.

مژن

ل: بیتزک. [بیتزو]

ف: ویار، کیار، کیارا، تاس، تلواس، تلواسه.

ع: وَحَم.

مژن ← مژین

مژه

ل: بژانگ. [بژانگ، مژول]

ف: مژه، مژگان، مژه‌گان.

ع: مُدَب، خَمَل.

مژیک

ل: چه‌کیاک. [مژرا]

ف: مَکیده، خَنیده.

ع: مَمْصُوص، مَمْرُوز.

مژین

ل: چه‌کائن، قوم‌لیدان، ده‌لینیان. [مژن، مشت.

تروتدانی شلمسی.].

ف: مَکیدن، خَنیدن.

ع: مَص، مَر، مَک، مَش، مَرث، مَصَد، مَغَد، رَشَف.

شَفَع، کَرَم، عَب، حَجَم، تَحْسَن، مَکَمَکَة، اِمْتِصَاص،

اِمْتِشَاش، اِلْتِصَاص.

مژین

ل: چه‌کین، مژ. (شیرمژ) [مژر]

ف: مَکنده، خَننده.

ع: مَص، مَاز.

مژیوهر

ك: مژیوهر د. [اگیایه کی گه لاوړده، گوله کمی کویه، له دشت و سوزه لایدا دهریت.]

ف: نباتی است برگ ریز، گل آن کیود، در صحرا و چمنزارها می روید.

ع: ...

مس

[ك: باقر: کانه یه کی سوری بخاریانگه.]

ف: مس.

ع: نحاس، صاد، مس.

مساقول

[ك: سورکه لغاری «موسثغا قولي».]

ف: مخفف «مصطفی قلی» است.

مسال

ك: مه تل، وینه، غرونه. [نموده، نمنا]

ف: نمونه، نموده، نمودار، مانند.

ع: مثال، انمودج.

مست

ك: گوزل، درومشت. [مشت، پي هر در دست به

تورل کرای.]

ف: دومشت.

ع: کفین.

وینه-گویند

مسقال

[ك: کیشیکه. (هیندی قورسای ۲۴ نزل.)]

ف: مثقال، سنگ. (معادل ۲۴ نخود)

ع: مثقال، دینار.

مسقال

ك: سینگ. [کیشانه یه که.]

ف: سینگ.

ع: مثقال، دینار.

مسگر

[ك: مزگر: کسیت که ده فری مسین دروست ده کات یا

ده فری مسین سپی ده کاتوه.]

ف: مسگر. سفیدگر.

ع: صَنقار، نحاس.

مسقه لات

[ك: زوی و باغ و دورکانی ناو شار، که بهرهم و داهاتی

هیده.]

ف: مُسْتَقْلَات. (زمین و باغ و دکان جزو شهر)

ع: مُسْتَقْلَات. (ما یَحْصُلُ مِنْ رِبْعِهِ الدَّخْلُ او الْغَلَّةُ)

مسبوه

ك: نارار، تالار، جودره، رهیشورمه، چورتورمه، سه مدره،

وهی، سه ختی، زورخار. [بهلا، کارسات]

ف: موژ، موژه، سوک، آسیب، گزند، سختی.

ع: مُصِيبَة، مَصُوبَة، مِحْنَة، بَلِیَة، رَزِیْنَة، مَهْلَكَة،

دَاهِیَة، فَاجِعَة، قَارِعَة، نَارِیْلَة، نَائِبَة، حَادِثَة، غَائِلَة.

مسبوهی

ك: ناراری، تالاری، تالارکیش، زورخارکیش. [بهره لا]

ف: آهنگان، رنج کش، سختی کش، سوک زده.

ع: مُصِيبَتِي، مِحْنَتِي، بَلَوِي.

مشار

ك: هدره، دهمه ریه. [نامرزی ده اندازی دارپرینره.]

ف: آزه.

ع: مِشَار، مِشَار، مِشَار.

وینه

مشت

ك: چنگ. مست. [پي به دستيك یا هر درو دست به

تورل کرای.]

ف: مُشْت، دومشت.

ع: مُدّ، قُضْبَه، سَفَّة، سَفْنَة، ضَبْثَة، جُمع، مِلْئُ الكَفِّ. غُرْفَة.

وَنَه ← گویل

مشت

ك: لاگوئیل، لامشت، [پر به دستيك به قولكراوى.]

ف: خَو، مُشْت.

ع: كَفّ، حَفْنَة، حَثِيَة.

وَنَه ← لاگوئیل

مشت

ك: مشته كُزَل. [مسته كُزَل]

ف: اور، مُشْت.

ع: وَكَن، لَكَن، نَقَن، لَكُض، لَهَن، لَعَن، لَكَح، لَكَد، لَتَد،

لَكَم، لَكْ، لَكُش، لَحَف، صَقَب، جُمع، جُمعُ الكَفِّ.

(الكَفُّ المُجْتَمِع)

وَنَه

مشتا

[ك: مستاخ (میژوی تیر، هیروها: جیگی هدلخستنی

میژوی تیر).]

ف: مویز تر، جای مویز تر.

ع: جَرین، مِسْطَح.

مشتاق

ك: نارمزومَن، تامازرز، [تامازرز، تاسبار]

ف: آرزومند، تاسه خوار.

ع: مُشْتاق، شابق، اَمِل، صَبّ، مُقَمَّي.

مشتگرن

ك: گرتنه مشت. [گرتن له نار مشتدا.]

ف: مُشْت گرفتَن، توی مُشْت گرفتَن.

ع: قَبْض، اِمْسَاك.

مشتودرؤش

[ك: مشته كُزَل له درموشدان: شیری نیوان بهیژ ر

برهیزر.]

ف: مُشْت و دَرَفَش، مُشْت و نیشتر.

ع: وَكْرُ المِخْرَز.

مشتومال

ك: شِتِلان، مَالِین، مَالِشْت. [شِتِلان، دست پیاہیتان به

تیرؤم.]

ف: مُشْتَمال، مَالِش، چلانَدن.

ع: دَعَك، دَلَك، مَعَك، تَكْبِيس.

مشتومر

ك: مروشت. [مملاتی، دسریژی]

ف: اُشْتَلَم، شَتَلَم، شالَهَنگ.

ع: بَقِي، شَحْرُخَر.

مشته

ك: چەك. [نامرازنکی هدلاجیه.]

ف: مُشْتَه، قَلْخَم، قَلْخَمَه، فُخْلَم، فُخْلَمَه، چَك.

(چك حلاجی)

ع: مِدَق، كِرْبَال، مِطْرَقَة.

وَنَه میه

مشته

ك: دَمَس. [دَمَسه، دَمَك: جیگی دَمَت له نامرازدا.]

ف: مُشْتَه، دَمَسَه.

ع: قَبْضَة، مَقْبِض، نِصَاب.

وَنَه ← غنبر

مشته

[ك: نامرازنکی پینچیه] كه چرمی پرده کوتیت.

ف: مُشْتَه. (مشته ی كفشگران)

ع: مِذْقَة.

وَنَه

مشتبرهك

ك: دِرَوَكُزِی. [هاربشی دروكسی.]

ف: سَنَكَم، سَنَكَمِيز.

ع: مُشْتَرَك، مُشَاع.

مشتهری

ل: بَسِین. [کریار]

ف: خَرِیدار، بستان.

ع: مُشْتَرِی.

مشتهری

ل: برجیس. [مساره‌یه که له کومه‌لمی رزّدا. (مساره‌ی

ششم.)]

ف: زَوَش، زاوش، هورمز، اورمَز، اورمَزْد،

خُسپی، بُرجیس. (ستاره‌ی ششم)

ع: مُشْتَرِی.

مشته‌کۆل

ل: مَشْت. [مشته‌کۆله]

ف: مَشْت.

ع: مَصْب، لَکَم، لَکَز، لَهَن، وَکَز، جُمُع الکَف، الکَفُ الْمُجْتَمَع.

وینه-مَشْت

مَشْک

[ل: میسک (ماده‌یه‌کی بزخوْشه له خورنی ناژ، اَیْک ده‌گیریت که له ناسک ده‌چیت و به فارسی «ناف») پتد(ئین).]

ف: مُشْک، اَدَمَن. (ماده‌ی خوشبویی است که از

خون حیوانی فراهم می‌آید شبیه به آهو که آن را به فارسی آف گویند.)

ع: مِشْک، شَنُو.

وینه

مَشْک

ل: مَلَه. [گیانلبهرتکی بناریانگه.]

ف: موش، مَرَزَن، مَرَزَه، بَبر.

ع: فَاَر، فَاَر، رَکَن، هَاقِل، فَمَعا، فَوَیْسِق. (فَاَرَة، فَاَرَة)

مَشْک تَرامُشِیج

ل: پورنگه کینفله. [جَوزَه پورنگه‌یه‌کی خَوزِسْکَه. (گیاهه‌کی

بَزخوْشی بناریانگه که تورک پینی ده‌ئین: «کاکورتی».)]

ف: رَکْک، مُشْک تَرامُشِیر، مُشْک طَرامُشِیع،

پودنه‌ی کوهی. (علفی است معطر معروف که

ترک آن را «کاکوتی» گوید.)

ع: بَقْلَة الغَزَال، فَوْدُجْ جَبَلِی.

مَشْک ده‌شتی

ل: مَشْک ده‌شیلَه. [جرج]

ف: موش دشتی.

ع: جُرْد، رَکَن.

وینه

مَشْکَل

ل: گِرَی، دوخشار، دژوار، سه‌خت، سه‌ختی. [چمترون،

زحمت]

ف: سیرَنگ، دشوار، دشخوار، سخت، گره.

ع: مُشْکَل، مُعْضِل، غَامِض، عَوِیص، مُعْقَد،

مُسْتَفْلَق. مُتَعَدِّر، مُتَعَسِّر، مُتَارَب، شَدِید، مُمْتَنِع.

داهیه. (دَواهی، عَراقیل، شَدائِد)

مَشْکَه‌خوهره

ل: نَومس. [گیانلبهرتکه مَشْک و مار راو ده‌کات و

چندین جزئی هیه، به تورکی «لاکخیه» پتد(ئین).]

ف: نُمس، موش خوره. (جانوری است که موش

و مار را شکار می‌کند و آن را به ترکی «لاکخیه»

گویند.)

ع: نَمس. (أَنواعُهُ کَثِیرَة.)

مَشْکَه‌کویره

[ل: جَوزَه مَشْکِیکه.]

ف: کورموش، موش کور، انگشت‌بُرک.

ع: خُلْد، جُلْد.

وینه

مَشْکِی

ل: رهش، قه‌نوسی. [ره‌نگینه، برامبری سپی].

ف: مشکی، مشکین، سیاه.

ع: آسود.

مشکی

[ل: سرینچی نارریشینی ژنان.]

ف: مشکی، کلاغی حریر.

ع: ...

مشه

[ل: دمنگی هیزاشی لوت.]

ف: مشه. (صدای آهسته‌ی بینی)

ع: نفَس.

مشه

[ل: مشمه (نخوشینیکی مترسیداره که یه‌کسم تووشی

دمیت.)]

ف: یوت، مشمشه. (مرضی است مُهلک که

عارض ستوران می‌گردد.)

ع: سواف.

مشمه‌ت

ل: رنج، تالار، کوزه‌وری. [کوزه‌وری، نرکی زلر.]

ف: رنج، بتیار.

ع: مُشَقَّة، مِحَنَّة، کُلْفَة، تَکْلِيفَة، عَنَاء، صُعُوبَة، ذِلَّة،

رَحْمَة.

مشه‌ها

ل: مزینه. [پارچی مزم پیدا سارواو بژ دانه‌دانی

تیرایی.]

ف: مومین، مومیت.

ع: مُشْتَمِع، لَصُوق، لَزُوق، لَازُوق، مِمْطَر، مِمْطَرَة.

مشه‌هر

ل: فره، فراوان. [زلر]

ف: بسیار، فره، فراوان، خیلی.

ع: کَثِیر، زیاد، وافر، مُتَعَدِّد.

معه‌مع

[ل: له‌گورودا تسه‌کردن.]

ف: مع‌مع، در گلو سخن گفتن.

ع: تَقَعِیر.

مفت

ل: خُزْزایی، خُزْزایی، مفت، هدرآ. [به‌لاش]

ف: ژب، شَفَت، مُفَت، چَلَمَنَه، راهگان، رایگان،

مُفَتَه، مُفَتَکی.

ع: مَجَان، مَجَانی، وَهَبی، غَنیمَة.

مفت

ل: بیتخ. [پرویدج، بیهرده]

ف: خَنج، فَرخَنج، بیهرده، بیخود.

ع: عَبَث، لَعْو، باطل.

مفتخود

ل: مفتخود. [کسِتک که بی‌ماندوبورن برهمی رنجی

خه‌لکی ده‌وات.]

ف: مُفَت خور.

ع: رَغُول.

مفته ← مفت

مفته‌کی ← مفته

مفتی

ل: مفتی‌کی. مفت‌کار. [خُزْزایی. کاری بی‌کری]

ف: مُفَتی، شَفَتی، مُفَتَکی، رایگانی. مفت‌کار،

شیگار.

ع: مَجَانی، بلا آجر.

مق

ل: مرق، با، ملق. [بای لوت.]

ف: باد، باد بینی.

ع: نَفَح، شَخِر، تَنَفَّح.
مقام

ل: که تله که پوره. [فیل: همروها: مقام (همرکام له
ناواز گملی مزیقا).]

ف: کَنک، بازی، پَرده. (پرده‌ی موسیقی)

ع: خُشَر، حیلَه، خدَعَه. مقام.
مقائن

ل: مرقائن، مقائن، باده کردن. [مقه کردن، مخه کردن (با
دور کردن له لووتوره).]

ف: باد در کردن. (از بینی)

ع: شَخِر، اِبْتِفاخ.
مقوا

[ل: هه لامتی نمپ.]

ف: مُقَوَا. (زکام اسپ)

ع: خُنان، نَکاع.
مقوله خودان

ل: مرق له خودان، مرق بردنوه، با کردن. [مقائن، مخه کردن]
ف: باد کردن.

ع: تَشْخُر، تَكْبُر، تَعْظُم، اِبْتِفاخ.
مقه مق

ل: مرقه مرق. [دنگ له گورو هیتان.]

ف: در گلو حرف زدن.

ع: مَقْمَقَة، تَقْعِی.
مقوها

[ل: مقبا: کاغزی نستور.]

ف: مُقَوَا.

ع: مُقَوَا.

مقیاس

ل: نه نازه. [پیتور]

ف: گُری، اندازه.

ع: مَقِیاس.
مکبیل

ل: رززی پسان، رززی پستین. [فریشتی دابشکری رزق و
رززی.]

ف: بُشْتَر، تَشْتَر، روزی رسان.

ع: مِیکائیل، مَلَكُ الْأَرْزَاقِ.
مل

ل: که گهردن. [نستور]

ف: گردن.

ع: جید، عُق، عُقْ.
مل نیشته

[ل: نیشی گردن.]

ف: گردن درد.

ع: اِجَل.

مل چهار دان

ل: رام کردن، فرمانبهر کردن. [گوترا یمل کردن،

خستنه زردمه لا توره.]

ف: رام کردن، آرام کردن، فرمان بر کردن.

ع: تَغْلُب، ثَلَوِيَّةُ الْأَعْنَاقِ.
مل داکیشان

ل: ملدان، مل که چ کردن. [گوترا یمل بون]

ف: گردن خَم کردن، گردن کج کردن، فرمان بُردن،

فرمان بُرداری.

ع: اطاعَة، انقیاد، انطیاع، اِمْتِثال، تَمَكِّين.
مل دان — مل داکیشان

مل شکبان

ل: ملورد بون. [گردن شکان]

ف: گردن خورد شدن.

ع: وَقْص.

ملکه چ — مونیع

مل کیشان

ل: مله تانکی، سمرکیشان. [سره تانکی]

ف: گردن کشیدن، نگاه کردن.

ع: اتلاع، اشریبات، تشوُف، تطال.

ملکین

ل: مل لار، مل کهج. [گهرده خوار.]

ف: گردن کج، گج گردن.

ع: آلوی.

ملکینره

[ل: بالتدیه که.]

ف: سربچه، سربچه دزه.^۱

ع: لواء.

وینه

مل له موویاریکتر

ل: گهردهن له موو باریکتر. [گوترایمل، ملکچ]

ف: گردن از موو باریکتر، گردن از موو نرمتر،

خرآن.

ع: مُطیع، مُنقاد.

مل نه دان

[ل: مله ری، سربچی]

ف: گردن ندان.

ع: ثمرُد، اِمْتِناع، اِسْتِنکاف، عُو، عُنود.

مل نیان

ل: سمرنیان. [سره لگرتن]

ف: گردن نهان، سر نهان.

ع: اِنْدِلَاث، حُرُون، جُمُوح.

ملوره

ل: میلوره، مرزچه. [میتورله، میتورده]

ف: مورچه.

ع: نمل.

ملوهن

ل: گهردهن، گهردهن بهس، ملیوان. [ملینچ]

ف: گردن بند، شال گردن.

ع: مِشْنَة.

ملوین

ل: هزاره هزار. [ملیژن]

ف: ملیون، هزاره هزار.

ع: ملیون، آلفُ آلف.

ملوینر

[ل: ملیژنر، لژوت، زژر دولتمند.]

ف: ملیونر.

ع: مُقْطِر.

ملوینک

ل: گهردهن. [ملرانکه]

ف: هار، خرمک، گریوازه، گردن بند.

ع: رِبْقَة، سِدَل، مِعْقَاد.

مله

ل: گهردهن. [بستوری کینو.]

ف: گردنه.

ع: عَقَبَة، شَعْب، سَنِیْعَة.

ملهت

ل: پدیرم، گورز. [شونکورتو]

ف: بَرَسان، بَرُوسان، بَرشان، بَرُوشان، بَرُوشان،

وَرشنان، بَرُوسَنان، وَرستان، هاوُش، فَرَسَنَداج،

گروه، پیرو.

۱- نووسه ری به ریژ له سر پیتی «ی» ی ندم وشهیده
نیشانهی «~» ی دانارد هرچنده له ریژی مانا فارسیه کاند
نووسیویه تی، شتوی وشه کش له کوردی دهجیت، ته نانه ت
وشی «سربچه» ش له کوردی دهجیت، شایانی باسه له
فرهنگه فارسی و کورده کانی بهر دستمدا تهم دور
وشه ییم نه دژیه وه. (ر - ر)

ع: مَلَّة، صِبْغَة.

مله تاتکی

ل: مل کیشان، نوارین. [اگردن کیشان و راست چپ کردن
بز بینین.]

ف: گردن کشیدن، چپ و راست کردن. (برای نگاه
کردن)

ع: شَرَابِيَّيَّة، ثُلُوع، تَلَاعَة، اِتْلَاع، تَلْدُع، تَشْوُف،
تَطَالُل، لُضْلُضَة.

مله خره

ل: مله ماسی. [دردیکه تستوی پی ده ماسیت.]

ف: جَخَش، جَخَش، جَخِش، غُر، گره.

ع: خَنَازِير، غُدَّة.

وینه ← خه نازیل

مله زهن

ل: تهریده، گهرده نه گیر، جهرده. [زنگر، چته]

ف: زه زن، دزد گردنه.

ع: طَرِيْدَة، طَرَاْدَة، لِص، قَاطِعُ الطَّرِيق.

مله ما

ل: ده سه ملان. [دهست لملان: دهست کرده ملی یه کتر.]

ف: گلاويز، دست به گردن.

ع: عِناق، مُعَانَقَة.

مله ماسی ← مله خره

ملهوپی

ل: خوسمر، سهرکیش، یاخی. [سرسخت، سرور]

ف: خودستر، گردن کش، بی پروا.

ع: شَكْبَس، لَكِس، عَسْبِر، مُتَمَرِّد، باغی، یاغی.

ملی ملی

ل: منی منی. [منمن، خوپروستی]

ف: منی، مَنَم مَنَم.

ع: اَنَانِيَّة.

ملیوان

ل: یخه. (گهردهن لباس) [ملشو، نیتخه]

ف: یخه، نوژه، گریبان، گریوان. (گردن لباس)

ع: جیب، زِیق، جِرِیان، بَنِيْقَة.

ملیوان ← ملوهن

ملیون ← ملوین

مل

ل: ماسه، ریز. [الی نرم]

ف: شن، ماسه، ریگ. (ریگ نرم)

ع: رَمَل، رَغَام.

مل ← مله

ملاز

ل: مری، قرم. [مه لاس]

ف: کمین.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، اِنْتِهَان.

ملاز بردنهوه

ل: موزیردنهوه. [خومه لاس دان]

ف: کمین کردن.

ع: تَرَصُّد، تَرَقُّب، اِنْتِهَان.

ملاشک

[ل: مه لاشور]

ف: تَشَنُّک، جاندا نه، کام.

ع: يَافُوخ، لَامِعَة، نَبَاعَة، رَمَاعَة، نَمَاعَة، حَنَك.

ملاک

ل: کهرچک. [کمچک، کنفچک، میللک]

ف: قاشق.

ع: مِلْعَقَة.

ملاک

ل: میللک، چه شک، چه شه. [میللک، چشتن، چیره]

ف: مزه، چشه.

ع: ذوق.

ملار!

ف: ملج، مَك، مكیدن، (صدای مكیدن بچه یا خاییدن پیر)

ع: مَلَج، مَرَس، لُوك، ضَعْفَضَة، نَرْدَرَة.

ملجه ملج ← **ملجائن** [ملجی زَر. (دوبار برزنده، کسی لبر ززرونیستی.)] (تکرار برای تکیه است.)
ملق

ك: ... ملقه. [لومه تارَك كه هله‌ده‌قورین، یا ده‌نگی هله‌قورینی قومك تار.]

ف: هُفَت، هَنگ، (جرعه آبی كه فروبرند یا فروبردن یک جرعه آب)

ع: عَبّ، جُرْعَة.

ملق ← **مرق**

ملقن

ك: مرقن، باكر. [لغزایی، ده‌مارفروش]

ف: بادگَن.

ع: مُتَكَبِّر، مُتَشَجِّر، مُتَنَفِّخ.

ملقه

ك: ملق. [ده‌نگی هله‌قورینی تار.]

ف: هَنگ، هُفَت. (صدای فروبردن آب)

ع: عَبّ، تَجَرُّع.

ملقه ملق ← **ملقه** [ملقی زَر. (دوبار برزنده، کسی لبر ززرونیستی.)] (تکرار برای تکیه است.)
ملك

ك: جاخ، زَید، مَرزَوین، مَه‌لَوَن. [مه‌لَبند، مَرتم، نیشتمان، ولات]

ف: بوم، اَلْكا، كشور، خاك زَمین، مَرز.

ع: مُلْك، مَمْلَكَة.

ملك

ك: جاخ. [مولك (نوعی كسیك دمیته خارنی.)]

ف: خواسته، دارایی. (هر چیزی كه تو صاحب

ك: مالارا. [خواجه‌افز! (سروكه‌لئی «مال‌تارا» یه.)]

ف: خانه‌آباد! (مخفف است.)

ع: بَيْتُكُمْ مَعْمُور!

ملایم

ك: شَرَتین، نیم‌گرم. [شَلَقَتین، نیوه‌گرم]

ف: نیم‌گرم.

ع: مُلَايِم، فَاتِر، سَخِين، مُعْتَدِل، مُهْمَد.

ملت

ك: لَینجی. [لِیجتی]

ف: مالت، خَلَم.

ع: لُعاپ.

ملتانى

[ك: خلكی هیندوستان كه نایستی تاییستی خزیان هه‌یه.]

ف: ملتانی، هندو.

ع: هندو.

ملج

ك: ملق، ملك. [ده‌نگی لستنه و زمان پیداهیتان.]

ف: ملج، مَك، مَرز.

ع: مَلَج، مَرَس، مَصْن، مَرّ، لُوك.

ملجائن

ك: ملكائن، ملتائن. [مژنی مملك یا مساسه حژمژد.]

ف: ملجیدن، مكیدن. مزیدن. (مكیدن پستان یا آب‌ذبات)

ع: مَصْن، مَلَج، مَرَس، مَرّ، لُوك، مَضْع، ضَعْفَضَة، نَرْدَرَة.

ملجه

ك: ملقه، ملكه. فلجه. [ده‌نگی مژنی مندال یا جارینی

پیر.]

آن باشی)

ع: مَمْلُوك، مُلْك، مَلِك، مُلْك. ملك

ك: ملج. [دنگی لستمرو و زمان پيدا هيتان.]

ف: ملج، مَلِك، مَز.

ع: مَلِج، مَرَس، لُوك. ملكاتين

ك: ملچان، چلچان. [مژين و زمان پيدا هيتان.]

ف: ملچيدن، مَكيدن، مَزيدن.

ع: مَلِج، مَرَس، مَز، لُوك، لُوج، لُوس. مَص. مَضِغ، مَضِغَة، مَرْدَرَة.

ملوچه

ك: مچوڼه. [له دستدا گلزيوار.]

ف: مشتي.

ع: كُمرَة.

ملوزم

ك: مِيَل، بهرچهپ، سه ره خمر. [مرؤسي نوره كي

خوځه لټوريتين.]

ف: دشمير، بځخواه، سَرخَر.

ع: رَقِيب، مُوَاطِب، مُلَازِم.

ملومووش

ك: گودي سر. [گيران و بون کردن بځ دوزينهوي شتيك.]

ف: جُستجو، كُنْجكاوي.

ع: تَفْخُص، تَجَسُّس، اِسْتِكْشاف. مله

ك: مَل، مَشَك. [گيانلېبريکه. ارشيدې كي گوزانيه.]

ف: موش. [گوراني است.]

ع: فَاَر، فَاَرَة.

مين

ك: خوځم. [نيز]

ف: مَن، خود.

ع: اَنَا، هُنَا.

مناره

ك: گولده. [چيگايه كي بهرزه له مرگوتدا كه جاران

بانگي ليو، ده گوترا.]

ف: جَوْتَره، گُلْدَسْتَه.

ع: مَنَارَة، مِئْدَنَة.

منه

منال

ك: به چكه، بهج، منداڼ، زارڼ، تلف. [زارڼك]

ف: بچه، زه، كوڼك.

ع: طِفْل، صَبِي، صَغِير، صُنْبُور، رُغْلُول، وُكْد، وُكيد،

مُولُود، نَتِيجَة.

منال

ك: پوځه، فرزند. [فرزند، پيچوري مرؤځ.]

ف: فَرَزَنْد، رود، اَزَم.

ع: وُكْد.

منال

ك: خه تنه داگ. [خه تنه دار: تازه لاري مولينده رنمهاتو.]

ف: گوشاسب، ساده، خط ننده.

ع: غُلام، اَمْرَد، وَصِيف، (ه: وَصِيفَة)

منال بازار

[ك: شرين يا كايي منالان.]

ف: بچه بازار، بچه بازي.

ع: سَوَقُ الصَّبِيَّان، لَعْبُ الصَّبِيَّان.

منالدان

ك: به چهدان. [منالان، پزدان (معبست لم منالنده پيردي

منال - كه پتي ده لين و تلاش - نيه.)]

ف: زهدان، يوغان، بوگان، بوهمان، بون، تون،

آتون، پركام، پركام، زاقدان، بچه دان. («منالان»)

غیر از پرده‌ی «منال» است که آن را مَشیمه گویند.)

ع: رَحِم، رَحِم، قَمِیص، قَالِب، مَثَانَة، مُسْتَوْدَع. **منالورثک**

ل: زاپزله، منالورد که. [مندالی بچولک.]
ف: بچه کُچلو.

ع: دَرْدَق. **منالی**

ل: به چوله‌یی. [روژگاری زارزکی.]
ف: بچگی.

ع: صِبا، صِبَاوَة، صِغَر، طُفُولِيَّة. **منجه**

ل: ملکه، دهم‌ملکان. [ملجه]
ف: منگ‌منگ.

ع: تَمَجُّج، تَجْمُج. **منجه‌منج**

منجه‌منج ← **منجه** [منجی زلر. (دوبارمیرنوه‌کی لبیر زلریمویتی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

مندال ← **منال** [دشه‌یه‌کی کرماییه.] [کرمایی است.] **منکن**

ل: منکن. [مینکن (کسی‌ک که له لوتدا قسه ده‌کات.)]
ف: منکن. (کسی‌ک که در بینی حرف بزند.)

ع: أَخَن، أَغَن، أَدَغَم. **منک**

ل: منغه، منجه. [مینگ (له لوتدا قسه‌کردن.)]

ف: منگیدن، منگ‌منگ‌کردن. (در بینی حرف زدن)

ع: حُغَّة، غُغَّة، غَنِين، حَنَحَنَة، حَمَحَمَة.

منگه‌منگ ← **منگه** [منگی زلر (دوبارمیرنوه‌کی لبیر زلریمویتی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

منوتویی

ل: جیایی. [ئیلجیایی. جیاوازی]
ف: دوی، جدایی، منوتویی.

ع: فَرَق، اِثْنِيْنِيَّة. **منه‌ت**

ل: سه‌رکزنه. [کُوزاندنوه (باس‌کردنی چاکه) لای چاکه‌له‌گئل‌کرادا.]

ف: هن، سپاس، سپاسه. (نیکی گفتن)

ع: مَنَة، مَن. اِحسان. **منه‌قا**

[ل: جُوزَه تَرِنه‌که له «گزنه‌یی» ده‌چیت، به‌لام لمر گورمتره.]

ف: مَنَقَا. (نوعی از انگور شبیه به گزنه‌یی اما درشت‌تر)

ع: مَنَقَا. **منی** ← **منم**
منی‌منی

ل: منی. [منمن (دوبارمیرنوه‌کی لبیر زلر بوریتی.)]

ف: مَنَم، منی. (تکرار برای تکثیر است.)
ع: اُنَانِيَّة.

منی‌منی ← **موورتک**
مواجب

ل: میری، مانگانه، سالیانه. جیره. [مروچه]

ف: راستاد، وُزستاد، نَزشتاد، ماهیانه. سالیانه. جیره.

ع: وَظِيْفَة، مُسْتَعْمَرِي، اِسْتِمْرَارِي، حَقُوق. **موار**

ل: دَولَه‌جهرگ، زومج. [رِغَزَلَمی مَعِر بِر ده‌کن له گُزشت و برنج و دِلده‌رمان و هدیده‌گرن بَز خواردن.]

ف: مَبَار، آكامه، آگنج، سَخْتو، جَرغند، زیچک، زَوَنج.

ع: عَصِيب، قَتَب، قَتَائِب، قَتَائِق.
موارهك

ك: خَرَشْتان، خَرَش، پِیژز. [مبارك]

ف: فَرخ، فَرخنده، پیروز، فیروز، زَخش، هرات، هَمایون، خُجسته، خُنشا، خُنشان، خُشنان، خُشتان، خُشتان، اَرَمگان، باشگون.

ع: مُبَارَك، مِیمون، مَسعود.
موارهكباد

ك: خَرَشَباد، خَرَشْتانی، پِیژزایی. [مباركبابی]

ف: فَرخَباد، فَرخندهباد، خُجستهباد، آفرینه.

ع: تَبَرِک، تَهْنِیة.
موازهبت

ك: چارویاری، سَرکِشِی، هَزش پِیسه‌ریوون. [چاودتری، ناگاداری کردن]

ف: چَشمداری، وَرزش.

ع: مُوَاطَبَة، مُرَاقَبَة، مُلَازَمَة، مُدَاوَمَة، مُوَکَبَة، مُوَکَلَفَة، مُتَابَرَة، مُوَاصَبَة.

مواصات

ك: هَم‌مرایی، یاری، کُزَمه‌ك. [هارکاری، یارمندی]

ف: تِیمناک، هَمراهی، یاری، کُمک.

ع: مُوَاسَاة، مُعَاوَنَة.

موافق

ك: هَارَنیاز، یه‌کپرو، یه‌کدَل، یه‌کُزوان. [تَمبا، کُزک، نِتوان]

خُش]

ف: هَم‌رای، هَمراه، رایگان، یگانه، دَمساز، یک‌رو،

یک‌دل، یک‌دله، هَمساز.

ع: مُوَافِق، مُطَاوِع، مُتَّحِد، رَافِق، مَالُوف.

مویه‌سیر

ك: کاری، کاریگر. [کارتیکگر، سودبەخش]

ف: نوژان، نوژنده، کارگر، دَراینده.

ع: مَوَّج، نَافِذ.
مویه‌سیر

ك: رَتَوِیژَه، دَمقَرَه. [گرفتوگر، خستنبه‌ریاس، دَم‌مقاله،

چەل‌سائی]

ف: خَوِیسه، نَوَسیره، گُفتگو.

ع: مُبَاحَثَة، مُنَاطَرَة، مُکَالَمَة، مُنَاقَشَة.

مویه‌ك - **موارهك**

مویه‌شیر

ك: کاریه‌دَس. [سَری‌رِشت، هَم‌سَویژَتَن‌ر]

ف: کاریه‌دِست، کاررَس، وارَس، کارفرما.

ع: مُبَاشِر، مُتَصَدِّی، ضَاطِع، نَاطِر.
مویه‌اله‌ه

ك: گَزارفَوِیژَی، بَریزیه‌رِین. [زیاده‌ریزی، پِتوانان]

ف: شَنگ، گَزارف‌گویی، بلندپروازی.

ع: مُبَالَغَة، اغْرَاق.

مویه‌هاات

ك: فِیز، خَوَه‌لکِیشان. [دَدعیه، بَخُوداه‌لکِوتَن]

ف: ناییدن، خودستایی.

ع: مُبَاهَاة، مُنَاقَبَة، تَفَاخُر، تَبَاهِي.

مویه‌ندی

ك: سوخته، نەرچه. [تازَه‌نَلی، تازَه‌کار]

ف: سَغْدَه، اَسْغَدَه، سوخته، نُونیاز، آماده، نُوکار.

ع: مُبْتَدِی.

مویه‌ریم

ك: رکن، سَنج. [پِن‌داگر، چَنق، سَرسخت]

ف: شَلاییِن، سَمِج.

ع: مُبْرَم، مُصِر.

﴿مویل﴾

ك: نَومَسال، نَسه‌پار مَسال. [کَه‌لویه‌لی داری‌نی مَال.]

[کله پدلی مال:]

ف: کاجال، کاجار، سپار، خَنور. (اسباب خانه)

ع: شوار، شیار، بقات، اَثَلَة، اَثَائِيَة، اَثَاُ الْبَيْت، مَتَاُ الْبَيْت.

موتابق

ل: بهرانبهر، چوبه چو، ولیدک. [هارشیره، یکسان]

ف: برابر، مانند.

ع: مُطَابِق، طَباق، طَبِيق، مُوَافِق، مُعَافِل.

موتالیه

ل: دارا، داوخوازی. [داخوازی]

ف: درخواست، خواستاری.

ع: مُطَالَبَة، مُحَاوَلَة، تَقَاضِي.

موتالیه

ل: تراشا، رده برون. [موتالا، متالا]

ف: نیرنود، نگاه کردن.

ع: مُطَالَعَة، مُلَاحَظَة.

موتبیقه

ل: گرانه تی. [گرانتا (کوتی)]

ف: تب شبانه روزی. (تب لازم)

ع: مُطَبَقَة.

موتسبیل

ل: چه سپیگ، یک شوق، پشت سهریک. همیشه. [لکار.

یک لکدرای یک. بردوام]

ف: چنسیپیده، پیوسته. پی در پی، دَما دَم، رَما رَم،

پُشت سَر هَم، هَماره، همیشه.

ع: مُتَّصِل، مُتَّصِق، مُسْتَمِر، مُتَّابِع، مُتَّاعِب،

مُتَّسِر. دائم.

موتقی

ل: پاریزگار. [خزیزارز له گوناها]

ف: جیواد، شاهنده، پارسا، دُکام، دُزاکام،

پرهیزگار.

ع: مُتَّقِي، مُتَوَرَّع، وارِع.

موتلهه

ل: له که دار، به دنار. [گومان لیکرار]

ف: لکه دار، چفته دار، بَدنام.

ع: مُتَّهِم، مَظْنُون، مَشْكُوك.

موتلهقی

ل: روت، پدتی. [ساده. رها (برامبری پدیوست کراو.)]

ف: موکده. (ضد مضاف)

ع: مُطْلَق.

موتلهقی

ل: بهرلا. [سریست، بی خاوهن]

ف: آزاد، رها.

ع: مُطْلَق، مُسَبَّل، مُسَوِّم، مُنْصَاق، هَمَل.

موتله نین

ل: دلنیا، ناسوده. [بی خم، خاترجم]

ف: آرمند، ارمنده، آسوده، آسوده دل.

ع: مُطْمَئِن، اَمِن، رَاحَة، سَاكِن.

موتله نه نی

ل: ورد، سَنگین، سَرخز. دیرخیز. [هیمن، لمرخز.

لشگران

ف: سپوزگار. درنگ کار، دیرخیز. دوراندیش.

ع: مُتَّائِي، مُتَّابِل، مُعَاطِل، بَطِيء.

موتله هه سین

ل: بهسی. [پنابهر]

ف: بستی، پیخست، دژنشین، پناهنده.

ع: مُتَّحَصِّن.

موتله هه پیر

ل: سهراسیمه، دهمق، مات. [سراسام، راق ورمار]

ف: آسیمه، سراسیمه، واله، شیفته، مات.

ع: مُتَحَيِّرٌ، مُتَعَوِّثٌ، مَبْهُوتٌ.

موتہ خبیله

ل: هُوشگا. [خبیالگہ: جینگہ خیال لہ دہرونی مرؤلدا بہ

بۆچرونی پیشیان.]

ف: هوشگاه، آندیشگاه.

ع: مُتَخَيِّلَةٌ، مُتَفَكِّرَةٌ.

موتہ رجم

ل: زوانزان، زوانریژ. [ورگریژ]

ف: پچواک، تاجران، ترفان، ترفان، ترفوان.

ع: مُتَرْجِمٌ، تَرْجِمَانٌ.

موتہ زہ لیم

ل: دادکمر، دادخوا. [سکالاکمر، دادبر]

ف: دادخواہ.

ع: مُتَطَلِّمٌ، مُتَشَكِّیٌّ، شاکِی، عارض.

موتہ زہ مبین

ل: لہ نار، لہ ژیر، لہ کاسہ. [جی کرارہ، تہہ لکیش کرار

(مانای برکار دہات.)]

ف: خلیسیدہ، دز میان، دز زیر، دز بز. (بہ معنی

مفعول)

ع: مُتَضَمِّنٌ، مُتَدَرِّجٌ.

موتہ زہ مبین کردن

ل: ژیر نیان. [جی کردنہ، تہہ لکیش کردن]

ف: خلیساندن، تونہادن، دز برداشتن.

ع: تَرْجِ، تَضْمِین.

موتہ سہوور

ل: نہ نگار کریاک. [بیرلی کرارہ]

ف: نوریتہ، آنگاشتہ، پُنداشتہ.

ع: مُتَصَوِّرٌ، مُتَخَيِّلٌ، مُتَوَقِّمٌ.

موتہ سہید

ل: کمرشین. [سہیدی درزین.]

ف: خُرَشِین، خُرَجَسْتہ، خُرَدَرِگَلہ. (سہید

دروغی)

ع: مُتَسَيِّدٌ.

موتہ سہ ددی

ل: زۆر کمر، زۆر کار، زۆر دار. [دہستدریژیکمر]

ف: سَتَمْگَر، سَتَمْگَار، سَتَمْکار.

ع: ظالم، جابر، مُتَعَدِّي، مُتَجَاوِز.

موتہ سہ ددی

ل: دولایی. (کردار دولایی) [تیبہر (ہرامبری کرداری

تیبہر.)]

ف: دولایی. (ضد لازم، یک لایی)

ع: مُتَعَدِّي.

موتہ سہ سبیب

ل: سہخت، لانہ دہر، نہ پۆر. [دہمارگیر]

ف: فَرہودی، بَر نایشت، سخت کیش.

ع: مُتَعَصِّبٌ، مُدَافِعٌ.

موتہ سہ لیلیق

ل: بے سہ، بے سیاگ. [بیسراو، ہہ لواسراو]

ف: ہاوش، ہاوش، پُیوست، پُیوستہ، بَستہ.

ع: مُتَعَلِّقٌ، مُربوط، منوط.

موتہ سہ لیم

ل: قتاری، شاگرد. [لوتابی]

ف: دانشجو، میلاو، ورد، شاگرد، دہستانی.

ع: مُتَعَلِّمٌ، تَلْمِیذٌ، مَكْتَبِيٌّ، مُحْصِلٌ، طَالِبُ الْعِلْمِ.

موتہ سہ ہدی

ل: گہرہ نگیر. [لہستۆزگر، ہریرس، ہہ لہندہر]

ف: شاننگ، گردن گیر.

ع: مُتَعَهِّدٌ، مُتَقَبِّلٌ، مُلتَزِمٌ.

موتہ فہرست

ل: بلاو، پراش، تہ فروتونا. [پرژوبلاو]

ف: پَرّاش، پَرّاشیده، پَرّیشیده، پَرّاکنده، پَخش.

ع: مُتَفَرِّق، مُتَقَدِّد، مُتَشَنَّت، مُتَشَدِّب.

مونه قاعید

ل: خانه نشین. [کارکنار]

ف: راستادی، یازنشسته، خانه نشین.

ع: داری، مُتَقَاعِد.

مونه کعبیر

ل: مرغن، خَزه سمن. [لغزبایی]

ف: شگفت مَند، دمیادمند، پندارمند، خودپسند،

باشگفت، خودبین.

ع: غَطْرِیس، عاتی، عَتی، مُتَكَبِّر، مُتَفَرِّغ، مُتَبَخِّر،

مُعْجِب.

مونه که لیم

ل: بوژ، قسه کمر. [یگز]

ف: گوینده، سَخَنگو.

ع: مُتَكَلِّم، مُتَلَفِّظ، قَائِل، ناطِق.

مونه لا

ل: روکesh، زرمال، ته لاکفت. [زِرْکفت، روکشی

نالترون]

ف: زْرائدود، زْرمال، روکش.

ع: مُطَلّا، مَذْهَب.

مونه مهمیم

ل: مده، تهراری، ناته راری. [پاشماوه، تهراکمر]

ف: وینا، مانده.

ع: مُتَمِّم، باقی، بَقِیَّة، تَکْمِلَة، تَتِمَة.

مونه نهجه

[ل: گزشتی له تاوده سوربره کراو.]

ف: مَنجَنجَه. [گوشت سرخ شده در تابه]

ع: مُنْجَنجَة.

مونه وه جی یوون

ل: وردیروون، پهرساری کردن. [ناگالییروون،

چاردری کردن]

ف: رسیدن، وارسی کردن. پَرستاری کردن.

ع: تَوَجُّه، دَقَّة، تَفَوُّر، تَأَمُّل، مُرَاقِبَة، مُوَاطَبَة.

مونه وه للی

ل: سرکار، کاریدهس، پهرسار. [بهریرس]

ف: پرستار، سرکار، کاریدهست.

ع: مُتَوَلّی، مُوَاطَب، مُوَاقِب.

مونه وه للی ناته شکمه

ل: خُزْمه تکار. [بهریرسی ناگردانی زمرده شتیه کان.]

ف: جادنگو.

ع: سادین، مُتَوَلّی، سادین النار، مُتَوَلّی بَیت النار.

مونه یج

ل: رام، گویله مشت، گهرده نکج. [گوتپایلن]

ف: تاراس، خَران، رام، گوش برآواز، فرمان بردار،

فَرمانبَر.

ع: مُطَبَّع، مُنْقَاد.

مونه جرات

ل: سزا، ته سق. پاداشت. [تَوَلّه]

ف: سزا، کَیْفَر، آفره، بادآفره، بادآفره، شیان.

پاداش. (پاداش بدی)

ع: جَزاء، مُجَازاة، مُکَالاة.

مونه هید

ل: پَشوار. [پیشوای نایینی.]

ف: تَدْوَتاس.

ع: مُجْتَهِد، جاد، مَرَجُع التَّقْلید.

مونه جره

ل: کسه نه کردگ. [کاری به کسه نه کراو، دهرناسا، مزجرات]

ف: فَرْجود.

ع: مُعْجَرَة.

موجره د

ل: تڼيا. کناره گير. [دور پيرز له دنيا. (تر کړدنيا)]
 ف: سياح، تنها، وارسته، کناره گير. (تاری دنيا)

ع: مُجَرَّد، تارک، مُنْزَوِي.

موجره د

ل: تا، همر نه ونه، نه ونه. [له گڼل، همر نرمنده]
 ف: تا، تاه، نُويم، همين. (تا اينکه، همينکه، نويمکه)

ع: مُجَرَّد، مَحْض. (بِمُجَرَّد، بِمَحْض.)

موجره د

ل: چواره سوبا، چوارېدل. [نال کړدن چوارېلی ولاخ].
 ف: مجرد، چهار دست و پا. (نعل کردن چهار پای الاغ)

ع: تَرْبِيع، تَنْعِيل، اِنْعَال.

موجسه مه

ل: که لاندت، شتړه، تنيسه. [پدیکر]
 ف: تَنْدَس، تَنْدَسَه، تَنْدِيسَه، پېگړه.

ع: مُجَسِّمَة، تِمثال، صَوْرَة.
 ونه

موجوهه ف

ل: پوړک، پوړچل، پوړت. [کلز]

ف: پوک، پوچ، کاک، کاواک.

ع: مُجَوَّف.

موج

ل: موزیاری، داموزجان. [ناموزگاری، هازدان]

ف: سپړدن، آموختن، آموزش. پند. آغاليدن.

ع: تَعْلِيم، وَعْظ، نَصِيحَة، تَلْقِيْن. اَدَب. اِغْراء، تَحْرِيك.
 مَوْجَاتِن

ل: موز کردن، داموزجان. [ناموزگاری کردن. هازدان]

ف: آموختن. آغاليدن.

ع: نَصِيح، وَعْظ. اِغْراء.

موزچکر

ل: نوسا، دالکه موزجان، موزيارېکر. [ناموزگارېکر، پنددار. هاندېر]

ف: آموزگار. آغالنده.

ع: ناصح، واعظ. مُعْري.

موزه

[ل: گياهه که له نېپناخ ده چيت.]

ف: بَرغَسْت، مُچه. (علفی است شيبه به اسفناج.)

ع: غَمْلُول، تَمْلُول، قَنَا بَرِّي، شَجَرَة الْبَهْو.

موزجیاری

ل: موز، موزیاری، ناموزیاری. [ناموزگاری، پند]

ف: آموزش، آموزگاری، پند، اُنْدَرَز.

ع: نَصِيحَة، تَعْلِيم، تَلْقِيْن.

موجاچه

ل: ده مقره، زمه زلی، بدرمه کانی، وتدويزه. [مشرمي،

چهل سحانی. وترويز، ده مستقلى]

ف: شنگ، ستيز، آفنديدن، آوندیدن.

ع: مُحاجَة، مُحَادَّة، مُحَابَرَة.

موجاسره - ههوشه**موجاسيب**

ل: ژماره دار، ژماره زان. [ژميريار]

ف: مار، ماردار، آياردار، آيارگير، آياره گير.

ع: مُحاسِب.

موجاکه مه

ل: ديران، رسیده گی. [دادگایی کردن]

ف: داوری، رسیدگی.

ع: مُحَاكَمَة.

موختاج

ل: ناتاج، نیازمَن، گدا. [دمكورت، ندار]

ف: چُنْبُل، نیازمند، گدا، نَدَار، پَریشان.

ع: مُحْتَاج، مُعَوِّز، فَقِير.

موختاج

ل: نەوَجە، بایس. [پیتوست]

ف: سَنگول، خَنور، بایست، دَرَبَا.

ع: مُحْتَاج، لَازِم، لَا بُدَّ مِنْهُ.

موحه ددهب

ل: قَز، قَزَز. [زَم، دهرپریر]

ف: کوز، بَرَجستە، بَرآمده.

ع: مُحَدَّب.

موهیبیرو لوتوول

ل: هوشِ فِئین، ماتکەر. [سراسامکەر، واقورکەر]

ف: هوشِ رُبَا، شگفت‌آور، آسیمه‌ساز،

سراسیمه‌ساز.

ع: مُعْجَب، مُخَيَّرُ الْعُقُول.

موحیت

ل: دَلیا، دَریا، دَلیای گَهره. [زَهریا، نَوتیانوس]

ف: دَریا، دَریای بزرگ.

ع: مُحِيط، أَقْيَانُوس.

موحیت

ل: کە مە. رەوق، قەلت. [کەمەرە (کەمەری بازە)،]

ف: پَرهون، چَنْبَر، کَلَفَتی. (محیط دایره)

ع: مُحِيط، إِطَار، دَوْر، دَائِرَة، حَجَم، ضَخَامَة.

مُوخ

ل: مەغز، مەژگ. [نەوی لە ناو ئێسکدا یە.]

ف: مُخ، مَغز. (مغز استخوان)

ع: مُخ، نُخ، نُخَاخَة، مُكَاکَة، بَقِي، نَقِيَة، وَدَك،

صُهَارَة، صَنْب، صَلِيب. (نُخاع)

موخه لب

ل: بَرَنەر، وُئەوا، نەژنەوا. [بیسەر، گوتگر، کەسی درووم.]

ف: شَنوُندە، نیوشندە، سخن‌شنو.

ع: مُحَاظِب.

موخالف

ل: بەرچەب، دژمەن، مینل. [نەیار، ملزوم]

ف: آخشیج، آخشیج، کیانگن، نیسان، نسیان،

دشمن، بَرَمخندە.

ع: مُحَاْلِف، ضِدّ، ضَادّ، نِدّ، خَصَم، ضَادِي.

موخالف

ل: چەپەوانە. [پتچەوانە]

ف: چَپ.

ع: ضِدّ، تَقْيِض، عَكس.

موخاله نهت

ل: بەرچەبی، دژمەنی، کارشکینی. [دژایەتی، دژمەنی]

ف: بَرَمخ، نیسانی، نسیانی، دشمنی، کارشکینی.

ع: مُخَالَفَة، مُعَاكِسَة، تَضَادّ، مُضَادَاة، تَنَادّ،

مُخَاصَمَة.

موخبیر

ل: خەوەرکەر، خەوەرەوارەر، بادیەر، باس‌هوارەر، هەوالجی،

هەوال‌هوارەر. [هەوالدەر]

ف: کاتوره، آگاهنده، آگاهی‌ده، آگهی‌آور.

ع: مُخْبِر، مُنْهِي، مُعَلِّم.

موخته سه

ل: کوتا، کەم، سەرپۆرت. [کورت، کورته]

ف: کم، کوتاه.

ع: مُخْتَصَر، قَصِير، مُجْمَل، قَتِيل.

موخشل

ل: خەریک، سەرگرم. [سەرقال]

ف: سَرگَرَم.

ع: مُشغُول، مُشغَل.

مُخْ كَرْدَن

ل: گیاهانه‌دُزگ، مرزخه. [دِرِ كَمُخْ، بِرِ بِرِ مَخْ]

ف: مَخْ گَرْدَن.

ع: مُخَاع.

مُوهُوز

ل: دهنوکه. [دمورکانه: گیاهه‌که.]

ف: کشمش کاولیان.

ع: دِ بَق.

مُوهْ مَهْ

ل: په‌نبه‌تنی. [پنج‌بندی، پنج‌خشتک]

ف: پنج بندی.

ع: مُخَمَّس.

مُوهْ نَهْ

ل: حیز، نیروما، نیرمورک. [ژنانی: نیرمندرک]

ف: نَفا، هیز، حیز، سابوره، کُماسه.

ع: مُخَثَّ، خَثْ، مُتَخَث. خُنْثی، مُتَأَث.

مُوهْ یَلان

[ل: دره‌ختیکی دِرِ کداره.]

ف: مُغِیلان.

ع: اُمْ غِیلان.

مُوهْ یِهْ

ل: بیرگا، ویرگه. [جیگی بیرکردنره، له‌دورونی مرژدا به

لای پیشینانیره.]

ف: بیرگاه، ویرگاه، هوشگاه، یادگاه، اندیشگاه.

ع: مُخِیْلَة، مُتَخِیْلَة.

مُودارا

ل: سازگاری، سازشت. [گوجان، هه‌لکردن، دلتیرایی کردن]

ف: سازگاری، سازش.

ع: مُدارَة، مُواساة، مُماشاة، مُلاطَفة.

مُوداوا

ل: تیمار، دهرمانخوهری، دهرمانکاری. [دهرمان کردن،

چارسیرکردن به دهرمان.]

ف: تیمارکردن، داروکاری، داروخوری.

ع: اَسو، شَداوی، مُداواة.

مُوداوه مه

ل: پایداری، شَوَیبتدان، ورزشت. [بهردهوامی، یسلکینه‌یی.

ورزش، راهپتان]

ف: پایداری، دُنبال‌دانن، وِرزش، وِرزیدن.

ع: مُداوَة، تَسْلَسُل، تَمَرین.

مُوددهت

ل: زه‌مان، ره‌خت، رَزگار. [کات]

ف: زَمان، دَمان، دَم، هنگام، روزگار.

ع: مُدَة، وَقْت، مُحِب، زَمان.

مُوددهتی

ل: زه‌مانی، چه‌ن ره‌ختی، رَزگاری. [ماوه‌یلک، رَزگارنک]

ف: دیرگاهی، روزگاری.

ع: مَلِیّا، اَزَمَة.

مُودده عابیه

ل: داریاک، دواکریاک. [بابتی دواکراو له‌سکالادا.]

ف: داویده، داوشده، خواسته.

ع: اُدعیَة، اُدعُوَة، مَدَعی به.

مُودده عابه‌له‌یه

ل: پادار، دواالیکریاک. [دواالیکرار، سکالا لیسر

تزارکراو.]

ف: پاداو، دادخواست، خوانده.

ع: مَدَعی عَلیه.

مُودده‌یی

ل: داران، دادخوا، دواکهر. [دادبهر، سکالا کهر]

ف: خواهان، خواستار، داوان، داوچی، دادخواه.

ع: مُدْعِي، مُتَّظِم.

مورده عییل عوموم

ك: گزیر، داركار. [داراكاری گشتی].

ف: دهكار، دهیوید، دادستان.

ع: مُدْعِي الْعُوم.

مورده

ك: دمهنه. [جنگی دم له قلیانی دیمدا].

ف: دمه. (دمه قلیان دیمی)

ع: قنّاء، اُنْبُوب.

مورده رییس

ك: ترسا، دهرزیز. [ماموستا، فترکر]

ف: اُستاد، وړگو، آموزگار.

ع: مُدْرِس، مُعَلِّم، اُستاد.

مور

[ك: ناوی هدلگنراو بز لمر كاغز دانان.]

ف: مهر، ماره.

ع: ختم، طابع، مهر.

مور

[ك: میزوری کی بچورکی بالداره، بیتچوره کانی پارچی

خوری دهخن.]

ف: بید، بیو، شپیشه، شیشه، زدنچو، زوتنجو،

ریوتنجو، ریوتجه، دیوک، لُبَنک، تافشک.

ع: اَرْضَة، سوسه، قَرَاضَة، عَث.

مور

ك: دهنه خواردگ. [دمت لینه دارو، کارینه کراو]

ف: مهر، دست نخورده.

ع: پکر، سالم، غیر ممسوس.

مور

ك: تپې، زارچار. (مور برده نه) [به تیلی چار روانین له

تورپیدا.]

ف: نُهور، آغول، آغیل. اَلوس. (به گوشه ی

چشم نگاه کردن از غضب.)

ع: شُرز، شَنف، شوس، رُزق، شُفون، اِتْناز، اِزْزاق.

اِرشاق.

مور

ك: تروس. [نارچار بده کادان.]

ف: اَلوس. (ابرو درهم کشیدن)

ع: كَلج، رُوي، تَزوي، تَقْبُض.

مور ← مروچه

مور برده نه

ك: تپېو کردن، به تروسه تواشا کردن، به زار چار نواین.

[به گوشه ی چار روانین له تورپیدا.]

ف: نُهوریدن، آغولیدن، آغیلیدن، اَلوسیدن، به

گوشه ی چشم نگرستن، ابرو درهم کشیدن.

ع: شُرز، شوس، شَنف، رُزق، شُفون. كَلج، رُوي،

تَزوي، اِتْناز، اِزْزاق، اِرشاق.

مورته

ك: مروچه. تهرخته. [برپړه موخ، درې كم موخ. هرېرېرې:

برپړې پشته]

ف: زگ ماژن، مَخ ماژن.

ع: لُخاع. شُر خوب.

مورته چهل

ك: كُپر، زوده لېس. [سپړتیی، بېی نامه ده کردن]

ف: ژبوده، نااندیش.

ع: مُرْتَجَل، بَدِيهَة، مُقْتَرَح.

مورته د

ك: هد لمر گه ریگ، هد لمر ریگده. [وړ گه راو، پاشگړ]

ف: بَرگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد، مُرْتَجع.

مؤرد

ك: درختيکه له دارهفتار ده چیت. [

ف: اسمار، آسمار، مورد.

ع: آس.

مؤرشکان

ك: به کارهیتان، کردنره [

ف: مهر شکستن، مهر برداشتن.

ع: فض، فضُ الختم.

مؤرشکیان

ك: مؤرلاچورن. [کرانره، به کارهیتران]

ف: مهر شکستن.

ع: انفضاض، انفضاضُ الختم.

مؤرشکیان

ك: چتی خواردن. [خواردنی شتیک، (نیدیزمه).]

ف: چیززی خوردن. (کنایه است).

ع: تذوق.

مؤرشکیان

ك: بزیزیان، کهنیشکی لاچورن. [لاچورنی پلردهی

کچینی.]

ف: دختیری رفتن، گُسدادن. (بکارت دختر

رفتن)

ع: انفضاض ختم.

مؤرکردن

ك: باورکردن، گوزه رانن. [برپایه کردن، پسندکردن]

ف: پذیرفتن، باورکردن، گُزُرانیدن.

ع: تصدیق، ثوقیع، قبول، امضاء.

مؤره

ك: تاس. [زار (زاری تاوله).]

ف: مهره، طاس. (مهره‌ی نرد)

ع: کعب، کعبه، کعبتین، زهر، زهرُ النرد، قَصُ النرد.

وینه

مؤره

ك: رمل. [جُوره فال گرتنره به کله. مهره‌ها: بگردورده.]

ف: رمل، مهره.

ع: رمل، کعبتین. خصی، حصاة.

مؤره

ك: کُوته. [کُوتره (پارچمیک له قعدی درخت).]

ف: کُنده، ألوار. (قطعه‌ای از تنه‌ی درخت)

ع: جُدمور، مُجَدَّع.

وینه—شقه‌شار

مؤره

ك: سَموونه (بورغور و سَموونه)

ف: مهره. (پیچ و مهره)

ع: ثَقْبُ البرغي.

وینه—پنج

مؤره

ك: کولز. [کولزگل، گلموتک، چینمی دیواری قور، (له جیانی

خشت بز دیوار هملچنین به کاردیت).]

ف: مهره، چینمه، کُلوخ. (برای دیوار به جای

خشت استعمال می‌شود)

ع: رهص، ساف.

مؤره

ك: جُوره سَمایه‌به کله. (بگرد یا سواتتی کاغز

ساف کردن.)]

ف: مهره. (مهره‌ی کاغذسایی)

ع: مَصْقَل، مُهَرَق.

مؤره

ك: چه کوش. [(زمانسی زنگ) که ده‌دات بسملاولای

زنگه کدا.]

ف: مهره، چکش. (زبانهای زنگ)

ع: مضراب.

وینه—زنگ

مؤره

[ك: لؤره (گوزانی میواش).]

ف: دَمور. (آواز آهسته)

ع: حَسِيس، زَمَمَة.

مؤره بیه

ك: چوارسروچ، چوارگوشه، خشتی. [شیتویه کی نندازی

چورلایه.]

ف: چهارگوشه، چهارگنجی.

ع: مُرْبِع.

مؤره تیه

ك: دسه کریگ، سامان دریاگ. [دسته کرا. رتکویتک کرا]

ف: ایواز، ایوازه، سیاییده، آراسته، دسته شده،

روی هم.

ع: مُرْتَب، مُنْظَم، مُنْتَسَق.

مؤره د

ك: سوان، پریه. [پریند]

ف: سان، سوهان.

ع: میرد، مسحل.

مؤره ککه ب

ك: نارِتته، قاتی، پیروس. [تیککل، لیکدراو (بهرامبری

تاک).]

ف: آشکیود، آمیخته، قاتی، پیوسته. (ضد

مفرد)

ع: مُرْكَب، مُمْرُوج، مَخْلُوط.

مؤره ککه بات

ك: پیروسگل. [نارِتته گل، لیکدراو گل (بهرامبری

تاکگل).]

ف: اشکیودان، پیوستگان. (ضد مفردات)

ع: مُرْكَبَات، مُكُونَات.

مؤره هوریشم

[ك: کرمیکه له هوریشم ده دات و خرابی ده کات.].

ف: پینک، سوس. (کرمی که ابریشم را می زند و

خراب می کند).

ع: سُوَسَة.

مؤره ی پشت

ك: تدرخته، بریره، مرّخه. [برپراگنی پشت.]

ف: زوره، مَهره ی پشت، مَهره ی مازه.

ع: لَقَرَة، فَقَرَة، شَرْخوب، فَقَرَات، خَرَزُ الظَّهْرِ.

وینه-ههیره

مؤره ی هل

[ك: برپری گردن.]

ف: مهره ی گردن.

ع: وَاقِصَة. (وَقَائِص)

مؤری

[ك: جزره پارچه ی کی ناسکه.]

ف: موری، چلوار، شاره، شار، تیر.

ع: ...

مؤریان

ك: سپی. [نسپی]

ف: شپش، تش.

ع: قَمَل، قَمَال، فَرع، نِمْة، حَطْطی، شَوْشَب. (قَمَلَة،

فَرَعَة)

مؤریانه

ك: ژنگ. [نور شتمی لمر ناسن دنیشتت و خرابی

ده کات.].

ف: موریانه، موچانه، مورچه، مور، دشمنیز.

(زنگی که آهن را می زند و خراب می کند).

ع: هَنْدَاء، دُعَر، قَتَع، اَرْضَه.

مؤریانه

ك: کرم دار. [میترویه که دار ده خوات.]

ف: گهن، چوب خوازک.

ع: سۈسۈتە، اَرَضَة.

مۆزى نەشكىيەگە.

لە: دەسى نەخواردگە. ھىچى نەخواردگە. [نەكرادەتەر،

بەكارنەمتەر. ھەررەھا: ھىچ شىتكى نەخواردەر.]

ف: مەھرەش بىر دااشتە نەشە، دەست نەخوردە،

چىزى نەخوردە.

ع: بىكر، باكرە، لَم يَنْفَضْ خَتْمُهَا. لَم يَذُقْ شَيْئاً.

مۇزاف

لە: خەدىرەياگە. [پەروست كراو (بىرامبىرى سادە).]

ف: خەدىيە. (ضد مطلق)

ع: مُضَاف، مُقْتَد.

مۇزەرىب

لە: پەشتىر، دەسەپاچە، ھەرل. [پەرىشان، بېرەلەر]

ف: پَلَمَس، پَلَمَسە، دەست پاچە.

ع: مُظْطَرِب، مُتَشَوِّش، مُتَوَجِّش، مُتَهَوِّش.

مۆزىر

لە: زىيان ھارەر. [زىيانەخش]

ف: زىيان آور، زىيان بەخش، آسىب رەسان.

ع: مُضِرّ، مۇدى.

مۇزەمىن

لە: كۆنە، زەمان بىگەردىگە، بىرلىكەردىگە. [بىرلىكەردەر،

نەخۇشىنىك كە دىرئە دەكەشىتە.]

ف: كەنە، زەمان گەزشتە.

ع: مُزَمِن.

مۇزەخەف

لە: ھەلىت، رەپ، پەروپوچ، چەكە. [ژاۋمۇزار، ھىچەپوچ]

ف: ژاۋ، ژاۋە، لاغ، چانە، بىيەودە.

ع: مُزَخَرَف، ثَرْمَة، خَزْعِيْلَة، خَزْعِيْلَة.

مۇزەخەفەۋىزى

لە: دۇلدان، چەكەشكەن، ھەلىتەتەن. [ژاۋمۇزار كەردەن،

ئەسى ھىچەپوچ كەردەن.]

ف: ژاۋخەسەي، لاغ گەۋىي، بىيەودە سۇرەي،

چەنە زەدەن.

ع: دَرْدَرَة.

مۇزەفەفەر

لە: پەروپوچ، پەش، سەركەلتەگ. [سەركەتەر، بىرەر]

ف: پىروز، فىروز، پىروپوچ، كامىيەپ، كامرەۋا.

ع: مُظْفَر، مَنصُور، غَالِب، لَاقِظ، فَاتِح.

مۇزەلەف

لە: پەچەن، پەچەدار، زەلەدار. [لەزەن، قەدەر]

ف: گەيسەدار، گەيسەۋار.

ع: مُزَلَف، ذَو لَمَة.

مۇزەۋۋىر

لە: زەناباز، رەۋالەتەز. [زەمانلۇس، سەختەكار]

ف: سەلۇس، سەختەكار.

ع: مُزَوَّر، مُرَافِق، مُنَافِق.

مۇزىيەرى

لە: نامۇزىيەرى، مۇزىيەرى. [نامۇزىگەرى، پەند]

ف: آموزۇش، آموزگەرى.

ع: تَعْلِيم، تَلْقِيْن، نَصِيْحَة، وَعْظ.

مۇسەپەقە

لە: دەۋ. [پەشتىر كەتەن سەپ غەردەن.]

ف: سەپ دەۋانى.

ع: مُسَابَقَة.

مۇسەفەر

لە: رەۋەن، رەۋەنە، رەۋەن، رەۋەن، رەۋەن، رەۋەن. [رەۋەن،

گەشتەر]

ف: جەرمۇزى، رەۋەندە، رەۋەن، رەۋەن، رەۋەن.

ع: مُسَافِر، اِبْنُ السَّبِيل.

مۇسەفەرەت

ك: نؤغر، رۆين، گهريان. [گهريان، گشت]

ف: جرّمه، اُغر، رفتن، ره سپردن، ره سپاری، گُردش.

ع: سَفَر، مُسافَرَة. سِيَاحَة.

موسالو جه

ك: سازشت، سازيان، ناشتي. [سازان، رتك كيرتن]

ف: سازش، ساختن، آشتي.

ع: صُلَح، مُصَالَحَة.

موساوات

ك: بهرابهري، ريكی. [بهكسانی، چونیستی]

ف: زیوار، برابرې، یكسانی. راستی.

ع: مُساوَة.

موساوی

ك: بهرابهري، بهرابهري، رتك، وهكیهك. [بهكسان، چونیك]

ف: بَرَابَر، یكسان، مانند هم. راست.

ع: مُساوي، مُعَادِل، مُعَادِل.

موسته ننیف

ك: واخوا، [دستیكمرهري دارا، كسینك كه له داواكیدا

تیهدله چیتیره.]

ف: واخواه.

ع: مُسْتَأْنَف، مُسْتَعِيد.

موسته بید

ك: خُورای، خُورې. [سرموژ]

ف: خودرای، خودسر.

ع: مُسْتَبِد، قُوْت.

موسته سنا

ك: جیا، جیاراز، له گه له در، له گه له بهدر.

[دهرهاریزار، جیا کراره]

ف: جُدا، جُداگانه.

ع: مُسْتَشْنِي.

موسته ننیق

ك: برسا، قسه برس، پرسیار. [پرسیاركر، لِنكۆلەر]

ف: پرسنده، سَخَن پُرس، سَخَن جو، بازجو، سَخَن خواه.

ع: مُسْتَنْطِق.

موسلمان

ك: بسلامن. [به پرمی نایینی نیسلام.]

ف: مُسلمان.

ع: مُسْلِم.

موسه بیه

ك: بهرله، نازاد. [بی خاوهن (شتینك كه هیچ لمپرنك بز

كه لكلیسور گرتنی نیه و هر كس بتوانیت كه لكی

لنیرمه گرت.)]

ف: خولیا، آزاد. (چیزی كه مانع تصرف نداشته

باشد، كه هر كس بتواند آن را متصرف شود.)

ع: مُسَبَّل، موات.

موسه لسه

ك: شۆنیهك. [یك له درای یك، رچك بستر، زنجیری]

ف: هار، پیوسته.

ع: مُسَسَل، مُثْمَل، لَا یَنْقَطِع.

موسه لهج

ك: چه كدار. [بهچك، خاوهنی نامرزی شر.]

ف: سَجاكند، سَلَحشور، جانداز، آذرمدار،

گُدرېند، گُذر كېند.

ع: مُسَلَّح.

موسه لیه

ك: سینسوج، سینگوشه. [شیره یكی نمنازی سی لایه.]

ف: سَنَدوسه، سه گوشه.

ع: مُلْكُث.

وینه - سینسوج

موسه لیه

ك: سنیالو. [نارینه]

ف: سه‌پهلو.

ع: مَنشور، مَوشور.

وینه-سینالو

موسه‌لله‌م

ك: بى-تسه. [سه‌لیم‌تراو، به‌لگن‌نوست]

ف: ارزانی، بى‌گفتگو.

ع: مُسَلَم، قَطْعِي، مَرْضِي.

موسه‌یل

ك: جوشانه، كاركون، داشور. [ورانكر]

ف: شگرف، جوشانه، كاركن.

ع: مُسهول، مَشو، مَشَاء.

موسیر

ك: سخت، ركن، سنج. [پنداگر، سرسخت، چق]

ف: شَلایین.

ع: مُصِر، مَلِج، مُجِر.

موشاع

ك: ناكزى. [دارایی‌هاوش كه بشی شریكه‌كان

دیاری‌ده‌كروه.]

ف: سَنگَمَبَر، همگانی، میان‌همه.

ع: مُشاع، مُشْتَرَك.

موشاعره

ك: به‌رانبه‌ركى. [شر‌شیر (کینه‌ركى) شیر خورندونه كه

پتوسته پیتی سهرتای شیرى دره‌همین كس همان پیتی

كزتابی شیرى یه‌كم كس بیت، دما دهبزرتیت.]

ف: چامه‌بازی. (شعر خواندن برای همدیگر كه

حرف اول شعر شخص دوم باید برابر با حرف

آخر شعر شخص اول باشد، اگر نتوانست

باخته.)

ع: مُشاعَرَة، تَلاحُز.

موشووره‌ت

ك: راورژ. [مشور، ته‌گیدریا]

ف: كَنگاج، كَنگاش، كَنگاش، جانقى.

ع: مَشَوَرَة، مَشَوَرَة.

موعادل

ك: به‌رانبه‌ر، هاورازو، باى. [هاوسنگ، هاتا، نرخ]

ف: بَرابَر، همسنگ، هم‌ترازو.

ع: مُعادل، مُوازِي، مُساوي، مُوازن.

موعاره‌ده

ك: به‌رسره‌كانى، روده‌رویی، چنده‌به‌چنده. [ململای،

ده‌مده‌مى]

ف: شَنگ، مَرى، سَتیز.

ع: مُعارَضَة، مُحاجَة، مُكابَرَة.

موعاله‌جه

ك: چاره، تیمار، درمان‌کردن. [چارمسر]

ف: ویدن، شکردن، چاره‌کردن، درمان‌کردن،

تیمار‌کردن.

ع: مُعالَجَة، عِلاج، مُداوَة، مُزاولَة.

موعامه‌له

ك: سهردا، دادرس‌ت. [مامه‌له]

ف: سودا، دادوستد.

ع: مُعامَلَة، مُبادَلَة، مُبايَعَة.

موعلو‌ده

ك: رَه‌مشت، نالشت، ناپوگزى، گزوانشوه، گزپینه‌وه.

[نالوگزى]

ف: رَمَش، دَگَش، گَه‌ولی، رَمست، رَمستن،

گوه‌ریدن.

ع: مُعاوَضَة، مُبادَلَة، مُقايَلَة.

موعاه‌ده

ك: په‌یمان، شهرت، به‌نویس، ده‌سویه‌یوه. [رَنگَكوتن،

پِنكهاَن، كه‌بنوین]

ف: سامه، سوگند، غنوند، پیمان.

ع: مُعَاذَة، مُعَاذَة، میثاق.

موعایه

ل: ههروك. (موعایه نه مه دهه.) [ده لئی، نه لئی]

ف: مانند، توگویی. (توگویی احمد است.)

ع: عینا، بعینه.

موعه بهر

ل: سهنگین، نارپوردار، پشتیواندار. [نارپوردار، پشتقایم،

پشتگرم]

ف: ورسنگ، آبرومند، باپشتوانه.

ع: مُعْتَبَر، مُوْتَق.

موعه دیل

ل: میانه. [شیتندی، مامانندی، میانرزی]

ف: دادوند، میانه.

ع: مُعْتَدِل، مُتَوَسِّط.

موعه ریز

ل: عهه گر، ورده گر، یانکگر. [ره خنه گر، یانورگر]

ف: آفندگیر، سخنگیر، خورده گیر، آفندجو،

دق جو، رخنه جو، بهانه جو.

ع: مُعْطَرَض، مُنْتَقِد.

موعه ریف

ل: پیتی، پتهات، پتهاتگ. [دازیانر، پتهاتور]

ف: هسستو، خسستو، مستو.

ع: مُعْطَرَف، مُذْعِن، مُقَر.

موعه قید

ل: گورز، بارپر، سهرسپاردگ. [برودار، بروداگر]

ف: آوری، گروه، گرویده، نمشته مند، باورگن.

ع: مُعْتَقِد، مُصَدِّق، مُرید، مُؤْمِن، مُخْلِص.

موعه مه د

ل: بارپرگا، جینگه ی بارپر، بارپر پتکرسیگ. [جی متمانه.

متمانیتکرار]

ف: سَوتوان، اَسَوتوان، سَوتوار، اَسَوتوار، اوستام،

اوستان.

ع: مُعْتَقِد، مُؤْتَمِن، مُوْتَق، ثِقَّة، اَمین.

موعه ج

ل: په رجز، موزج. [موزجات، درمنا]

ف: فرجود.

ع: مُعْجَزَة، خارق العادة.

موعه جج-کتر

موعه لن

ل: پیکار، ورساگ، داماک، مائل. [په ککرتور، رستار،

له کار کرتور]

ف: بیکار، ایستاده، وامانده.

ع: مُعْطَل، عاطل.

موعه ررف

ل: بشناس، ناسنه. [ناسینر]

ف: شناسنده، شناساننده، شنازنده، ستاینده،

بادخوان، پیشگو.

ع: مُقَرَف، وَصَاف.

موعه ررفی

ل: شناسان. [ناساندن]

ف: شناساندن، ستاییدن، پیشگویی.

ع: تَعْرِيف، تَوْصِيف.

موعه للهق

ل: هه لره سیگ، هه لره سیگ، هه لره سیگ، هه لره زیگ،

ناریزان. [هه لره سوار]

ف: آویزان، پادروا.

ع: مُعْطَق، مُوْقُوف.

موعه للیم

ل: نوسما، فیرکەر، یاددەر، نامزئیسار. [مامزستا،

دروسوژ

ف: استاد، وُرده، یادده، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، مُدَرِّس.

مونه‌للیمه

ل: نوسا. [ماموستای نافرته، نافرتهی درسوژ.]

ف: آتون.

ع: مُعَلِّمَة.

مونه‌مما

ل: مته‌دن. [لیچار، نه‌گنز]

ف: پَرْدَک، کَرْدَک، پَرخیده، چیستان، کیستان.

ع: مُعَمَّا، لُغْن، اِیْمَاء.

مونه‌ووچ-کیریک**مونه‌یین**

ل: گُزْشَه‌به‌گُزْشَه، تورنج. [لبرینه‌یی]

ف: گُوشَه‌به‌گُوشَه، تُوْرَنج.

ع: مُعَیْن.

مونه‌یین

ل: کُزْمَک، یاور، دس‌گیر، هه‌واخوا، یاریه‌دهر.

[یارم‌تیدر، لاینگر]

ف: یار، یاری‌ده، یاوَر، کَمَک.

ع: مُعَیْن، ناصِر، مُسَاعِد، مُعَاوِد، مُعَدِّ.

وَنَه-گُزْشَه‌به‌گُزْشَه

مونه‌ل

[ل: قه‌لَسی دارتاشی] که داری پی‌مه‌لده‌کُزن.

ف: مُغَار، نَشْگَرده. (قلم نجاری)

ع: اِزْمِیل، شَفَرَة.

مونه‌له‌ته

ل: خَلَة‌تَاش. [فریودان، سرلیشیراندن]

ف: فَرِیْب دادن.

ع: مُغَالَطَة، مُخَالَفَة، مُوَارِیَة، اِسْتِثْرَاب.

مونه‌یلان

ل: موخه‌یلان. [درمختیکی درک‌داره. (درکی مرغه‌یلان).]

ف: مُغَیْلان. (خار مغیلان)

ع: اُمُ غَیْلان.

مونه‌تی

ل: دس‌وَرده‌ر، دس‌وَره‌نویس. [فتو‌ده‌ر]

ف: چَرگَز، وِچَرگَر، وِچَرگُو، وِچَره‌نویس.

ع: مُفَتّی.

مونه‌ده

ل: تال، ته‌نیا. [تاق]

ف: تَک، تَنها.

ع: مُفَرَّد، مُنْفَرِد، وَحْد، وَحِید، مُتَوَحَّد، مُتَفَرَّد.

مونه‌سید

ل: شَرفار، بشیرنه، خومه‌شیرنه، چوکه‌شکین، کوله‌ره‌یوا.

[ناژاره‌چی]

ف: رَسا، هاله، چَلوِیز، چُفَل، پالاده، آشوبگر.

سُخَن‌چِین، آتَش‌افروز.

ع: مُفْسِد، مُفْتَن، دِیْبُوب، هَمَّاز، نَمَام.

مونه‌لین

ل: نه‌دار، بی‌ته‌نوا. [هَمَّاز، دس‌کُرت، نابوت، مایه‌یوچ]

ف: خَشْتَه، لَیْتَک، هَشَنگ، نابود، ناچیز،

ناداشت، نَدَار، تَباه‌شده، ته‌ی‌دست، باد‌دست.

وَرَشْکَست.

ع: مُفْلِس، مُعْسَب.

مونه‌لتین

ل: شَرفار، بشیرنه، خومه‌شیرنه، کوله‌بنه، کوله‌ره‌یوا.

[ناژاره‌چی]

ف: چُفَل، هاله، آشوبگر، سُخَن‌چِین.

ع: مُفْتَن، نَمَام، هَمَّاز، مُفْسِد.

مونه‌پرک

ل: رَا‌یَنَة. [متفه‌رک، پیوَز، تمبه‌رک]

ف: پاره، نیاز.

ع: تَرَك.

مرفه زره

ل: روکش، زیرکش، نوره سار، نوره کفت، [روکش کراو

به زیر].

ف: سیم مال، سیم اندود، روکش.

ع: مُقَضَّض، مَفُوه.

مرفه له

ل: به رانبری. [روبروبرونره]

ف: بُزْهَش، بِرَابَرِی.

ع: مُقَابَلَة.

مرفه زرا

ل: خواس، شایسه، سزاوار. [داخواز. شایان]

ف: خواست، شایسته، سزاوار.

ع: مُقْتَضِی.

مرفه موقو

ل: سرکه سرک. [مقزمقز، رتمرت، سرتسرت]

ف: شرفاک، شرفانگ.

ع: دَنْدَنَة، رَمْزَة.

مرفه دده

ل: سرنوشت، نسیو، بهشخوا. [چاره نوس، خوانوس]

ف: سمناک، سنگول، دُربا، سرنوشت.

ع: مُقَدَّر، قَضَاء، واجب، حَتَم.

مرفه ده بی

ل: پاك، پاكيزه. [پاک، بی خوش]

ف: آشو، پاک، پاکیزه، ویژه.

ع: مُقَدَّس، مُطَهَّر، مُنَزَّه.

مرفه دنیه

ل: برداشت، سده تا، برایی، دیواچه. [پیشه کی]

ف: پیش آهنگ، پیش درآمد، دیباچه، آغازه.

ع: مُقَدَّمَة، فَاتِحَة، تَوَلُّیَة، تَمهید، دیباجَة.

مرفه ریه بین

ل: نریکگل. [نریکگل، نریکان]

ف: هتوتاش.

ع: مُقَرَّبِیْن.

مرفه رنه بی

ل: گه چیری. [نخشنیگار دوست کردن به گج لسم دیوار

و بنیچی مائدا].

ف: گج بُری.

ع: مُقَرَّبِیْن، نَقَاشِی.

مرفه عهر

ل: کاس، نارچان. [قربار]

ف: گود، کاس، فُرو زفته.

ع: مُقَرَّب.

وینه، ورنو

مرفه ففا

ل: رتک، برانبر، هاونوکه. [قافیدار، پاشلدار (قسی

سروراده)]

ف: باسرواده، بَرَابَر، هَمَرَنَد. (سخن با قافیه)

ع: مُقَفِّی، مُسَجِّع.

مرفه لید

ل: پدیرمو. [شونکرترو]

ف: پیرو.

ع: مُقَلِّد، مُقَتَلِی، مُقَتَدِی، تابع.

مرفه نی

ل: قومشکن، کارتزکن. [نر کسی کارتز هتده کمنیت].

ف: کمانه، کُماسه، کُمشکن، کَهریزکن، کاریزکن.

ع: مُقَتَلِی، حَقَّار، نَقَاب.

مرفه بیه

ل: مهتور، بهسیاک، بهسیاگوره. [بسراره، پدیوست کراو]

ف: خدیبه، بسته.

ع: مُقَيَّد، مَرْبُوط. مُضَاف.

موقبر

ك: پنهانگ. [دانيانر، پنهانر]

ف: مُسْتَو، حُسْتَو.

ع: مَقْر، مُذْعِن، مُعْتَرَف.

موکابره

ك: دهمقر، بديره كاني. [دهمدمي، دهمقاله]

ف: شنگ، مري، ستين.

ع: مُكَابَرَة، مُجَادَلَة، مُحَاجَة، مُعَادَة، عِنَاد، جِدَال.

موکاشه

ك: دينار، ويناو. [پرده هه لگيان له نيوان گياني مرؤ و

جياني نادياردا.]

ف: بيتاب.

ع: مُكَاشَفَة، رَفْعُ الْحِجَاب.

موکالاف

ك: پاداشت، سزا. [توله]

ف: شيان، پاداش، سزا، كَيْفَر، بادافراه، بادافره.

ع: مُكَافَأَة، مُجَازَاة، جَزَاء.

مۆكَل ناسايشت

ك: فرشته ناسايشت. [پري ناسوردي.]

ف: رام. (فرشته ي آرامش)

ع: رَبُّ الْأَمَان، مَلِكُ الْأَمَان، مُوَكَّلُ الْأَمَان.

مۆكَل نلار

ك: فرشته ناگر. [پري ناگر.]

ف: شهريور، آذر شَب، آذر شَسَب، آذر شَسْت،

آذر گَشَب. (فرشته ي آتش)

ع: رَبُّ النَّار، مَلِكُ النَّار، مُوَكَّلُ النَّار.

مۆكَل نلو

ك: فرشته نلر. [پري نار.]

ف: آبسان، آبانگاه، مارأسپَنَد، مارأسفَنَد.

(فرشته ي آب)

ع: رَبُّ الْمَاء، مَلِكُ الْمَاء، مُوَكَّلُ الْمَاء.

مۆكَل نايين

ك: فرشته ي دين. [پري نايين.]

ف: ارد. (فرشته ي آيين)

ع: رَبُّ الْأَدِيَان، مَلِكُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ الْأَدِيَان، مُوَكَّلُ

الْمَذَاهِب.

مۆكَل با

ك: فرشته ي با. [پري با.]

ف: بادران. (فرشته ي باد)

ع: رَبُّ الرِّيح، مَلِكُ الرِّيح، مُوَكَّلُ الرِّيح.

مۆكَل باران

ك: فرشته ي باران. [پري باران و روله.]

ف: بَشْتَر. (فرشته ي باران و نباتات)

ع: رَبُّ الْمَطَر، مَلِكُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ الْمَطَر، مُوَكَّلُ

النَّبَات.

مۆكَل چواريا

ك: فرشته ي چواريا. [پري ناژل.]

ف: تير. (فرشته ي ستور)

ع: رَبُّ الْأَنْعَام، مَلِكُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ الْأَنْعَام، مُوَكَّلُ

الْمَوَاشِي.

مۆكَل خلعي

ك: فرشته ي خوشي. [پري چاكه.]

ف: يزدان. (فرشته ي خوبي)

ع: رَبُّ الْخَيْر، مَلِكُ الْخَيْر، مُوَكَّلُ الْخَيْر.

مۆكَل خراوي

ك: فرشته ي بدى. [پري خراپه.]

ف: أَهْرِيض، أَهْرَمَنْ، هَرِيْمَنْ. (فرشته ي بدى)

ع: رَبُّ الشَّر، مَلِكُ الشَّر، مُوَكَّلُ الشَّر.

مۆكَل خوه روتاو

ك: فرشته ي روجيار، فرشته ي خور. [پري رۆژ.]

ف: آذر، خور. (فرشته‌ی آفتاب)

ع: رَبُّ الشَّمْسِ، مَلَكُ الشَّمْسِ، مُوڭلُ الشَّمْسِ.

مۆڭل خوهشويى

ك: فرشته‌ی مهربت. [پەرى خۆشويىتى.]

ف: مهر. (فرشته‌ی مهر)

ع: رَبُّ الْمُحَبَّةِ، مَلَكُ الْمُحَبَّةِ، مُوڭلُ الْمُحَبَّةِ.

مۆڭل خوهشويى ← **مۆڭل خاسى**

مۆڭل دارگه‌ل

ك: فرشته‌ی داران. [پەرى دارستان و دره‌تگه‌ل.]

ف: خُردان، اسفندازند، اسفند. (فرشته‌ی بيشه

و جنگل و درختان)

ع: رَبُّ الْأَشْجَارِ، مَلَكُ الْأَشْجَارِ، مُوڭلُ الْأَشْجَارِ.

مۆڭل دزمه‌نى

ك: فرشته‌ی دژه‌نى. [پەرى دوژمنى.]

ف: آسموغ. (فرشته‌ی دشمنی)

ع: رَبُّ الْعَدَاوَةِ، رَبُّ الْيَغْضَاءِ، رَبُّ الْبَغْتَةِ، رَبُّ

الْفَسَادِ، مَلَكُ الْعَدَاوَةِ، مُوڭلُ الْعَدَاوَةِ.

مۆڭل دنيا

ك: فرشته‌ی گه‌ردون. [پەرى گيتى.]

ف: آبرهام. (فرشته‌ی جهان)

ع: رَبُّ الْعَالَمِ، رَبُّ الْعَالَمِينَ، مَلَكُ الْعَالَمِ، مُوڭلُ الْعَالَمِ.

مۆڭل رۆزى

ك: فرشته‌ی رۆزى. [ميكائيل (پەرى رۆز).]

ف: مراد. (فرشته‌ی روزی)

ع: رَبُّ الْأَرْزَاقِ، مَلَكُ الْأَرْزَاقِ، مُوڭلُ الْأَرْزَاقِ، ميكائيل.

مۆڭل زانست

ك: فرشته‌ی زاناسى، گمراييل. [پەرى زانبارى، گيانى

يعئز، جبرائيل.]

ف: گبراييل، روان‌بخش، فرشته‌ی دانش.

ع: رَبُّ الْعِلْمِ، مَلَكُ الْعِلْمِ، مُوڭلُ الْعِلْمِ، رُوحُ الْقُدُسِ،

جبرائيل، جبريل.

مۆڭل زه‌وين

ك: فرشته‌ی زه‌وى. [پەرى زمين.]

ف: آختر، سپند، سفند، أسفند، أسفندارمُذ،

أسفندارمُذ، أسفندارمُذ. (فرشته‌ی زمين)

ع: رَبُّ الْأَرْضِ، مَلَكُ الْأَرْضِ، مُوڭلُ الْأَرْضِ.

مۆڭل سه‌پەر

ك: فرشته‌ی سه‌پەر. [پەرى گه‌ران و گمشت.]

ف: بهرام. (فرشته‌ی سفر)

ع: رَبُّ الْأَسْفَارِ، مَلَكُ الْأَسْفَارِ، مُوڭلُ الْأَسْفَارِ.

مۆڭل قه‌لم

ك: فرشته‌ی خامه. [پەرى پيتروس.]

ف: دين. (فرشته‌ی خامه)

ع: رَبُّ الْقَلَمِ، مَلَكُ الْقَلَمِ، مُوڭلُ الْقَلَمِ.

مۆڭل كيا ← **مۆڭل باران**

مۆڭل كيانداز

ك: فرشته‌ی گياندازان. [پەرى گياتلېبران.]

ف: بهمن. (فرشته‌ی جانداران)

ع: رَبُّ الْحَيَوَانِ، مَلَكُ الْحَيَوَانِ، مُوڭلُ الْحَيَوَانَاتِ.

مۆڭل ماره

ك: فرشته‌ی ژوشويى، چاره‌نويس. [پەرى ژوشويى.]

ف: باه، باد. (فرشته‌ی زناشويى)

ع: رَبُّ النِّكَاحِ، مَلَكُ الْإِزْدِجِاجِ، مُوڭلُ الْإِزْدِجِاجِ.

مۆڭل مانگ

ك: فرشته‌ی مانگان. [پەرى هه‌شگه‌ل.]

ف: أرْمَز، هَرْمَز. (فرشته‌ی ماهها)

ع: رَبُّ الشُّهُورِ، مَلَكُ الشُّهُورِ، مُوڭلُ الشُّهُورِ.

مۆڭل مردن

ك: فرشته‌ی مەرگ، گيانكهنكه. [عيزراييل (پەرى

گيان‌كيشان).]

ف: آسمان. (فرشته‌ی مرگ)

ع: رَبُّ الْمَوْتِ، مَلِكُ الْمَوْتِ، مُوَكِّلُ الْمَوْتِ، عِزْرَائِيل.

موکه ععب

ل: شه‌ش‌پالرو، چوارپالرو. [خشتك (بناكان چوارپالرو]

پتدیلین چونکه له بناییدا دورپالرو لبرچار ناگیریت. [

ف: شش‌پهلو، چهارپهلو. (بنایان چهار پهلو

می‌گویند، به جهت اینکه در بنایی دو پهلو

منظور نیست.)

ع: مُكْعَب، مُجَسَّم.

رینه

موکه ممیل

[ل: شِخِنَک که بتوانیت پیرپره‌کمی بگه‌ینیت به

خودا. [

ف: آدم‌پیرا. (مرشدی که بتواند مرید را به حق

برساند.)

ع: مُكْمَل، قُطْب، قُطْب اِرْشَاد.

مولقات

ل: یه‌کگرتن، بده‌ک‌گین، چارپیکه‌فتن، چاربه‌یه‌ککه‌فتن،

سمرکیشی، دیداربینی، دیدن. [چارپیکه‌گرتن، بده‌ک‌گشتن]

ف: به‌هم‌رسیدن، دُچارشدن، بَرخورد،

بَرخوردن، روبرو شدن، دیداربینی، دیدن.

ع: مُلاقاة.

مؤل

ل: خورزه، قولاخ. [جینگ‌ی رستانی کۆمه‌لینک ماسی یا

گیاندری دیکه. [

ف: ژى، ژیر، شَمَر، بارکین. ایستگام (ایستگاه

جماعت ماهی یا حیوانات دیگر)

ع: بُرْکَة. مَوْقِف، مَجْمَع.

مؤل—مان

موله

ل: ماره، مارل، واز، پرس. [درفتدان بز تارینک.]

ف: مول. دَرَنگ، زَنهار، فروگذاشتن.

ع: مُهْلَة، نَفْسَة، مُجَال، أَجَل، نُظْرَة. اِنْظَار، تَاجِيل.

مؤلفق

ل: نه‌نازه. [بر]

ف: بلنج، آندازه.

ع: مَبْلَغ، مِقْدَار.

مؤلفق

ل: فره، خدیلی. [زۆر، همرسی]

ف: بسیار، خیلی، فراوان.

ع: كَثِير.

مؤم

ل: میتر. [شم، موم]

ف: موم.

ع: عَسُو، شَمْع، شَمْع، شَمَا، مُم.

مومانه‌هه

ل: به‌رگل، به‌ریس، په‌ک، نه‌هیشتن. [پیشگیری،

ری‌لیکرتن]

ف: شه، بَرکَم، بَرکَم، جَلوگیری، بازداشتن،

نگذاشتن.

ع: مُعَانَقَة، تَهْنِئَة.

مومته‌نیع

ل: مه‌حال، نابو، نیافت، ناشیگ. [نمبرو، نه‌شیار]

ف: زاوَر، تَرَفَنْد، ناشو، نابای، نیافت.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحَال.

مومته‌نیحول و جود

ل: نابو. [نمبرو، نمری که نایبت بیتت.]

ف: زاوَر فَر تاش، نابود.

ع: مُمْتَنِع الْوُجُود.

مومسیک

ك: نه گريس، رژد. [چه كل، دستپيو گر]

ف: زس، رژد، رژد، ژكور، ژكور، فروكاس، رُفت،
سپنه كاسه.

ع: مُمسك، نُليم، بَخيل، قاتر، قَتور، مُقْتَر، مُقْتَر.

مومکين

ك: شايا، دږبه غتي. [نموي ده گونجې بېټت يا نعيټ.

(برامبري واجب: نموي پيړسته بېټت.)^(۱)

ف: نادر، توان، شايان، شايا. (ضد واجب)

ع: مُمكن.

مومکينات

ك: چتگدل، چتان، شاياگدل. [نمرشتمې يوون و نمبودنيان

پيړست نيه.]

ف: ناوړان، توانان، شاياها.

ع: مُمكنات.

مومکينلوون

ك: ددروسوون، وټك كتن، ناسان بوون. [دستدان، لوان]

ف: دژست شدن، فراهم شدن، آسان شدن،
سامان رسيدن.

ع: اِمكان، تَيَسُر.

مومکينولوجود

ك: شايا. [نموي يوون و نمبودنې پيړست نيه و ده كرت

بېټت يا نعيټ.]

ف: ناوړفرتاش، شايا، شايان.

ع: مُمكن الوجود.

مؤمله

[ك: ثاني مؤمين.]

ف: پَرزه، پَرزه ي مومين. (شاف مومين)

ع: فَرَجَة.

مؤميايي

ك: مؤميايي. [دبرماښك كه لمشي مردو راده گرتت.]

ف: خوږخين، موميايي.

ع: حَنَاط، حَنَوط، مُوميا، حَافِظُ الأَجْسَاد.

مؤميايي ← مؤميايي

مومين كردن

ك: مؤميايي كردن. [سارنې مؤميايي به لمشي

مردودا.]

ف: مومين كردن، موميايي كردن. (جسد مرده را

موميايي ماليدن)

ع: تُحْنِيط.

مؤمينه

[ك: مشما: پارچې مؤم پيدا سارواو بډ دانداني تعرايي.]

ف: مومينه، مومين.

ع: مُشْمَع.

موناچات

ك: راز، په نامه كي، نیاز، رزه. [رازنياز]

ف: راز، نهفته، نهاني، نیاز، شرفاك، ژمزمه،

رازگويي.

ع: مُنَاجَاة، سِر.

موناژهه

ك: قره، چنه به چنه، بهريره كاني. [شعوههرا]

ف: جنگ، ستيز، آفند.

ع: مُنَازَعَة.

مونااسب

ك: فمراخوهر. [گونجار، شايان، بجي]

ف: فراخور، درخور.

ع: مُنَاسِب.

موناقق

ك: ددېرو، ددېزان. [دېزمان، رباكار]

۱- «مومکين» و «واجب» و «مومکينات» و

«مومکينولوجود» زاراه گلي زانستی که لامن. (ر - ر)

ف: ماخ، دورو، دوڙيان.

ع: مُناق.

مونه شه

ك: ده مقره. [ده مقاله. خستمبرياس]

ف: مری، خوږيسه، نوږيره.

ع: مُناقشه، مُباحثه، مُجادله، مُحاجه.

مونه خه ب

ك: بڙنيگ، هه بڙنيگ. [هه لېږده، هه لېږدراو]

ف: گزیده، بږگزیده، بږچیده.

ع: مُنتخب، مُصطفى.

مونه زير

ف: چاره پيگه، گوی قولاخ، ته مدار، قه تيز، خه پ، ده سخته پ.

[چاره پړان، چمپړا]

ف: يرمز، چشم دار، چشم به راه، چشم به در،

گوش به در، نگران.

ع: مُنتظر، مُترصد، مُترقب.

مونه ها

ك: هه نه تونده، هه نه تونده، دراجار، دوا دهس. [نهونده]

هه ده، به لام، کوتایی]

ف: همين.

ع: مُنتهى، غايه. لکن.

مونه ريچ

ك: نارينه. [تېنه لکينشېرو، تېکلېرو]

ف: آموده.

ع: مُندرج.

مونه زيچ

ك: روان. [روانکتر، درماني روانی.]

ف: شگر ف.

ع: مُنضج، مُلین.

مونه سيف

ك: دادگر، راسوږ. [دادور]

ف: غباد، قباد، دادور، دادگر، راستگو.

(حق گذار)

ع: مُنصف، عادل، مُحق.

مونه شي

ك: مهزا، نویسه، بنوس، دهویر، دهفته دار. [نوسو،

تو مارکړ]

ف: نویسنده، نگارنده، بناغ، پناغ، میرزا،

خامه زن، ډییر، دوویر.

ع: مُنشي، مُحَرِّر، کاتب، راقم.

مونه کير

ك: بهر چه پ، پشتو که فتگ. [دږ، نکرو ليکېر]

ف: مُنډل.

ع: مُنکړ، مُخالف، جاجد.

مونه به تکاري

ك: خانه مکاری. [رازاندنډه ی شمرازی دارین به

نمخشونیگاری له عاج و ښتقان و ... دروستکوار.]

ف: مثبت کاری، خاتم کاری.

ع: قُسیقُساء.

ونه - غلامکاری

مونه جچیم

ك: هه ساره ناس، هه ساره شمیر، هه ساره گه پین.

[نستیرناس]

ف: أَختر شناس، أَختر شمار، گاه شناس.

ع: مُنجم.

مونه زه م

ك: ساماندار، شوږيه ك. [ريکوپيک، ريزي سترو]

ف: به سامان، پُشت سترهم، سپايیده.

ع: مُنظم، مُرتب، مُنسَق.

موو

مورچه

[ك: نوشتاره، قندكار (وهك: مورچی حه‌لوا).]

ف: موچه، تاشده. (موچه‌ی حلوا مثلاً.)

ع: معطوفه.

مورچه

ك: به‌ش. [پشك، پاژ.]

ف: بخش.

ع: قِسْمَة، نصیب، سَهْم، رَسَد، حِصَّة.

مورچه‌بهر

ك: به‌شهر. [خارن بهش، شریك]

ف: بخش‌بَر، اَنباز.

ع: قَسیم، سَهیم، شَرِیک.

مورچه‌کردن

ك: مورچاننوه.

ف: تاكردن.

ع: عَطَف، تَثْنِیَة.

مورچه‌مورچه

ك: به‌ش‌به‌ش. [پاژپاژ، پشك‌پشك]

ف: بخش‌بخش.

ع: اَقْسام، اَرساد، جِصَص، سِهَام، مُنْقَسِم ...

مورچیاننوه

ك: چه‌میاننوه. [چماننوه، لاریوننوه. نوشتاننوه]

ف: تاشیدن، دولاشیدن، چمیدن، خمیدن،

خَم شدن.

ع: اِنْعَاف، تَثْنِی، اِنْحِاء، رُكوع.

مور راسه‌بوون

ك: گرژکردن. [راست‌بیرننوه‌ی مور‌ی لش. (وهك: مور

گرژکردنی پشیله).]

ف: فراخیدن، مو برخواستن. (گربه مثلاً.)

ع: تَنَفُّش.

مورگ

[ك: موریرگ]

ف: موش، مُهره.

ع: خَرَز، خَرَزَه.

مورگ-پیتك

مورگ‌كهر

ك: كهرمورگ. [مورده‌كرانه]

ف: پُلچِی، خُرْمُهره.

ع: حَجَر الحِمار.

مورگ‌مار

ك: مارمورگ. [موریریه‌كه بز چارسیرکردنی ژاری مار.]

ف: مُهره‌ی مار، مارمُهره، زهرمُهره.

ع: حَجَر الحِیَّة.

مورگه‌با

[ك: موریربا: موریریه‌كه بز چارسیرکردنی باداری.]

ف: بادمُهره.

ع: حَجَر النُّفخ.

مورگه‌كهوله

[ك: جُزّه موریریه‌کی شورشیی كهریه.]

ف: جَش، كَبود مُهره.

ع: زَرَقَة.

مورره

ك: مورگ، پیتك، په‌له‌پیتك. [نور خلیتره‌یی به دست یا

به دارلاستیک ده‌هارژرتت.]

ف: زاغوك، زالوك، غالوك، غابوك، ژواله، ریگ.

ع: بُنْزُق، قِضَّة، خَذَفَة، حَصْبَة، كوفان.

مور زهره

ك: شَل. [موریرم: لش‌سی و مور‌بُز.]

ف: زال، سُرْخَن، زردمو.

ع: أَشْقَر، أَصْهَب.

موزی

ك: گزنده. [گازگر، چزینر، نزیترگر]

ف: گزنده، زنده.

ع: موزی.

موزیات

ك: گزنده گدل. دپنه گدل. [چزینر گدل. دپنه گدل (مار،

دوریشك، زمره واله، شیر، پلنگ و ...)]

ف: تئندبار، گزندگان، دزندگان، زندگان. (مار،

عقرب، زنبور. شیر، پلنگ، و امثال آن)

ع: موزیات.

موزیقان

ك: شایلوغان، نه خشام. [ناهنك و موسیقای شای].

ف: موزیک.

ع: موسیقی.

موسسای

ك: جو، جوله كه. [پدیرهوانی حمزه‌ای مرسا].

ف: تیداك، جُهود، یهودی.

ع: موسوی، کلیمی، یهود.

موش خورما

ك: راسو. [مشکی خورما: گیانداركه].

ف: تُمس، پُرسق، راسو، موش خُرمَا.

ع: سُنْعَبَة، اِبْنُ عُرْس.

رینه—راسو

موش کردن

ك: بیدنگبرون. [روسکتبرون له ترسا].

ف: موش کردن، خاموش شدن. (بی صدا شدن از

ترس)

ع: اِخْتِقاء، سُكوت.

موش کردن

ك: تیزبرون، تونبرون. [زرد تیزبرونی تیخ. (نیدیزمه).]

ف: بُرا بودن، تَنَد بودن، زَردست بودن. (کنایه

است.)

ع: جِدَة، شِدَة.

مووکهش

ك: مووکیش، مورچن. [مورچینك (نامرزی سرور

هلاکندن).]

ف: موکَش، موچین، موچینه، گاز، اُنْبِر. (اُنْبِر

موکندن)

ع: منخاص، مِنقاف، مِنقاخ، مِنقاش.

مووکهش

ك: کوزکَش، جاکَش، ماسکَش. [بی نامروس، گواد]

ف: کُس کَش، جاکَش، ماست کَش.

ع: دُیوْث، قَوَا.

مووی بانگا

[ك: بروتروك]

ف: اسپ، رُم، روم، رومه، رُنْبه، رَمگان، بَرَمگان،

رَمگان.

ع: شَعْرُ العانة، عانة.

مووی نووی چاروا

ك: دامروسك. [مروی کلکی یدکم].

ف: موی دُم اسپ.

ع: سَیْب، سَیْبِیْب.

مووی راسو بوو

ك: گزی کرد. [مروی لمشی راستجویره].

ف: فراخید، موهایش بر خاست.

ع: تَنَقُش.

مووی سم

[ك: موی سمی رلاخ (ولك هی نَسپ).]

ف: موی سَم. (اسپ مثلاً).

ع: ثُلَّة.

رینه

مووی سدر

ك: فَرْ، [تووكسیری مرز].

ف: كوئله، كوئله. (موی سَر آدمی)

ع: لَمَّة.

مووینه

ك: گَزَنه. [كولكن].

ف: موین، پُرمو.

ع: أَشْعَر، قِنَعَات.

موه

[ك: مَرَو (بریتیکه له پنبه دیت و هندو جار نینزك

داده‌خات).]

ف: خوی، خوی دَرَد. (زخم انگشت که گاهی

ناخن را هم می‌اندازد.)

ع: داحس، داحوس.

موه‌رِج

ك: باسنیس، باسزان. [میژونوس، میژوزان]

ف: باسن‌نویس، باسدان، باسگیر، بازگیر،

داستان‌نویس، دهگان، دهقان.

ع: مُوَرَج.

موه‌پره‌ب

ك: نورف، شفتز. [لارلا، خوار برار]

ف: اُریب، اُریو.

ع: مُحَرَف، مُوَرَب.

موه‌پزه

[ك: نغوشتینیکه توك دهریتیت.].

ف: گُریوَن، بَریوَن. (مرضی است بر اثر آن مو

ریخته می‌شود.)

ع: حاصَّة، داء الثعلب.

موه‌روا

ك: داریزیاگ، دافره‌یَاگ، واپ، کولیَاگ. [دافره‌تار، زَرَر

کولار.].

ف: له، له‌شُدَه، پُخته‌شُدَه.

ع: مُهَرَّأ، مُتَفَسِّح، مَطْبُوخ.

موه‌بیا کردن

ك: ناماده کردن. [خَز تمیاز کردن بَو کارِتِك. (بَر نمونه بَر

سندِر).]

ف: بَسِیجیدن، بَسِیج کردن، آماده کردن. (برای

سفر مثلاً.)

ع: قَهِيَّة، تَدَارُك.

موه‌بیه‌سهر

ك: ناسان، سامان. [بَو کزسپ، سورك، سانا]

ف: سامان، آسان.

ع: مُيَسَّر، مُعَكِّن، سَهْل، مَقْدُور، مَيَسُور.

مه

ك: نه. (مه‌رِز!) [پیتی نه‌کهر.].

ف: نه. (نه‌زو!) [تَرو!]

ع: لا. (لا تَذَهَبْ!)

مه‌نمور

ك: همناریاگ. [نیزدار، فرمانبیر]

ف: گُماشته، قَرستاده، قُروماندار.

ع: مامور، رَسول، مَبْعُوث.

مه‌بال

ك: کنارار، ناودس. [پیشار]

ف: جای، شاشگاه، کنار آب.

ع: مَبال، مَبَرَّ، مَخْرَج، مَذَهَب، مُسْتَرَاخ، بَيْتُ الْخَلَاء.

مه‌بغووز

ك: بیتریاگ، نه‌گمریس، هه‌لکه‌فتگ. [بیترار]

ف: وُرافتاده، رانده شده، از چشم افتاده.

ع: مَبْغُوز، مَنفُور، مَطْرُود.

مه‌بله‌غ ← مَوَلَه‌ق

مه‌به‌ست

ك: نامانج، نیاز. [مبیس]

ف: آهنگاه، آهنگ‌گاه.

ع: مقصد، مطلب، مرام.

مديعه

ل: فرزشياگ، فرزشه‌نی. [فرزشرار، نهری بز فرزشتن دمیتت.]

ف: فروخته، فروختنی.

ع: مبیعه.

مهتا

ل: کالا، کورتان. [پیتداریستی، نهری به پاره ده کردرت.]

ف: آروس، آخریان، کالا.

ع: عرض، عرض، متاع، بعا، سیله.

مهتله

[ل: ده‌رتکی لول‌لداری چرمیه.]

ف: چغل، گراز، متاره.

ع: بطة، اداوة، مطهرة.

وینه

مهتال-قه‌لخان [دشیده‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

مهتروکه

ل: میرات، میراتی، جیناگ. [نهری له مردرو به‌جیماره.]

ف: مُرده‌ری، گذاشته، به‌جامانده.

ع: میراث، متروکه.

مهتروقی

ل: مه‌ته‌شه. [داردستی ناستور و گرتدار که دهرتشگل

به دستیانره ده‌گرت.]

ف: منتشا، منتشه.

ع: مطرق، مطراق.

وینه

وینه-دوریش (۲)

مهتلوب

ل: په‌سه‌ن، خوه‌شه‌ویس، گه‌ره‌ک. [دلخواز، پردل]

ف: رایگا، دلخواه، پسنند، دلپسنند، دلپذیر،

دلاویز.

ع: مطلوب، مرغوب، محبوب، بُغیه.

مهتلوب

مهتلپ

ل: کار، نیاز، ناره‌زور. [خراست، مبیست، بابست]

ف: کار، نیاز، خواهش، خواسته، آرزو، هوس.

ع: مطلب، مطلوب، مقصود، مرام، مُراد، سؤل،

مسألة.

مهتن

ل: زهرینه. [ایوانبیری پیراریز.]

ف: متن، زمینه. [ضد حاشیه]

ع: متن.

مهته

ل: برمه. [نامرازکی سینه.]

ف: مته، برمه، برماه، برماهه، بَهرمه، ماهرمه،

ماهه.

ع: مېزل، مشغب، مْثَقَب، بَریمه.

وینه-مه‌توکوان (۲)

مهته‌ریس

ل: داهؤل. [داهؤل]

ف: هَراک، خوسه، خواسه، هَراسه، أَفچه،

مُتَرس، داهؤل، داهؤل، داخل.

ع: خیال، نُطان، مُحْذان، فَرَاة، داخل.

مهته‌ره‌نگی

ل: بورغر. [نامرازکی سینه.]

ف: مته، بَرمه‌ه.

ع: بزال.

وینه

مهتل

ل: مه‌ته‌له، مه‌ته‌ل. [لیچار، له‌گنز]

ف: متل، متلک، گردک، کَرْدک.

ع: لَغز، أَحْییه، أَغْلوطه، مَقّا.

مهتل

ك: نمورنه. [نمورده، نماتا]

ف: نمونه، مانند.

ع: مثل، مثال.

مه‌تل

ك: پهن، سه. [پند]

ف: پند، داستان.

ع: موعظه، نصیحة، حكاية، قصه.

مه‌ته‌له ← **مه‌ته‌ل**

مه‌ته‌نجه ← **مونه‌نجه**

مه‌ته‌موكه‌وانه

ك: مه‌ته‌ره‌وان. [نامرازکی سینه كه به مزی كمرانیکی

تایسته‌وه دس‌روپ‌تیه‌وه.]

ف: مه‌ته‌وگمان.

ع: میزل.

وتنه

مه‌تی

ك: مه‌تیه، میهك. [پور (خوشکی دایك).]

ف: خواهر مادر.

ع: خاله، اُخت‌الأم.

مه‌تیه ← **مه‌تی**

مه‌جاز

ك: خرازه، خوازمان. [واتای خواززار. (برامبری

راستقیه^۱.)]

ف: زوا، سفته، ارمان. (ضد حقیقت)

ع: مجاز، مستعار.

مه‌جاز

ك: خز. [خور، نریت]

ف: خوی، خو، خیم.

ع: مزاج، خلق، دیدن، طبع، سنجیه، عاده، داب.

مه‌جاز

ك: سرشت. [تعیات، خده، خور]

ف: مَنش، جهش، سوس، آبرهام، سرشت،

آمیزه.

ع: مزاج، طبیعه، فطره.

مه‌جازی

ك: خوازمانی. [واتای خواززار. (برامبری راستقیه^۱.)]

ف: روایی، ارمانی، سفتگی. (ضد حقیقی)

ع: مجازی، استعاری.

مه‌جال

ك: وچان، رت، هدرت، پەردۆ، دسپەرزۆ، سۆنگه، مارۆ.

[درفت، همل]

ف: رُستی، نِست‌رِس، پا، یارا، ویل.

ع: مجال، فُرصة، فَرَاغَة.

مه‌چیوور

ك: روگیر، روده‌ریاس. ناچار. [كسیك كه دسه‌لاتی كاری

به خۆی نعیث.]

ف: روگیر. ناچار، ناگزیر.

ع: مجبور، عانی، مُعْنَى، مُعْنَت.

مه‌ججانی

ك: مفت، مفته، خۆزپایی فێژ. [خۆزپایی]

ف: ژب، مُفت، رایگان.

ع: مَجَانِي، بلا عوض.

مه‌جرا

ك: نارپو، نارگوزەر، گوزەرگا. [نارپۆ]

ف: آبرۆ، زوانگاه، موری، فُرخور، گُذرگاه.

۲- «حقیقی» و «مه‌جازی» زاراوه‌ی زانستی روونیشی

(به‌بیان)ن. (ر - ر)

۱- «حقیقت» و «مجاز» زاراوه‌ی زانستی روونیشی

(بیان)ن. (ر - ر)

ع: مجری.

مه‌جرای با

ک: باخور، ده‌لاه. [کونبا، روجه]

ف: بادخُن، بادغَر، بادخور، باجه.

ع: مَنفَذ، نافذَة، کُؤَة.

مه‌جلیس

ک: خوریزگه، کزنگره، نشتان. [کۆز]

ف: آرش، اُرسِن، انجمن، کُنگره، دس‌توانه.

نشست‌نگاه، نشیمن‌گاه.

ع: مَجْلِس، مَحْفِل، نادِی، نَدوة، مَجْمَع، مُجْتَمَع، مُحْتَمَل.

مه‌جلیس شوورا

ک: راوریزگا. [مه‌کزی راوریزکردن. (پارلمان)]

ف: بارستان، جگارسستان، کنگاشستان،

کنگاجستان.

ع: مَزْعَمَة، مُؤَمَّر، مَجْلِس شوری، مَجْلِس مَبْعُوثِین،

پارلمان**مه‌جهه**

ک: خوریزگه، پورده، پوررگه، کۆگا. [کۆز، مه‌کۆز]

ف: آرش، کانون، انجمن...

ع: مَجْمَع، مَحْفِل، مَجْلِس...

مه‌جهه‌هه**مه‌جنوون****مه‌جووس**

ک: نات‌شپه‌رُس، ناگره‌رُس. [په‌په‌رانی زردشت.]

ف: مَجُوس، آتش‌پرست. (امت زردشت)

ع: مَجُوس.

مه‌جه‌هه

ک: سینی، شام‌خوهری. [سینی گهری مسی.]

ف: سینی، خوانچه. (سینی بزرگ مسی)

ع: مَجْمَعَة، صینی.

مه‌جه‌هول

ک: نادیار، نزاریاگ. [ون. نزاریار]

ف: ناپیدا، کانه‌سته، نادانسته.

ع: مَجْهول، غَیر معلوم.

مه‌جه‌ک

ک: مروج، مروج دوس. [جومگی نیران دست و باسک.]

ف: مُج، مُج دست.

ع: رُسْغ، نَسَم، کوع، کُرسوع، سِنط، مِعَصَم، کُعبَرَة.

وَعْلِف. (رُسْغ الْحَيَوَان)

مه‌جه‌ک

ک: باسک. [له سوری په‌نجو، تا نغیشک.]

ف: آرش.

ع: سَاعِد، ذِراع.

وَتَه «سَلْزَل»

مه‌چیر

ک: دیزگ. [دیزو]

ف: نَخ.

ع: غَزَل، خَیْط.

مه‌هال

ک: نه‌شردنی. [نبرو، نه‌شیار]

ف: تَرَفَنْد، سیرنگ، زآور، نابای.

ع: مُحَال، مُعْتَمَع.

مه‌هال

ک: نار، نارچه، ناران. [مه‌لَبَند (کۆی «معمل».)]

ف: بلوک، جاها. (جمع محل است.)

ع: مَحَال، نَوَاحِی. صَفْحَة، رَجَاء، کُؤَرَة.

مه‌هیووب

ک: دۆس، خوشهریس، نازار. [خوشهریست، نازیز]

ف: ریکا، ریکا، رایگا، آهۆز، دوست، نگار.

مه خه و برون

ل: پروچه و برون، له ناوچه سرون، لاسرون، نساب و برون.

[لمبەین چوون، تیاجوون]

ف: نیست شدن، نابود شدن.

ع: اِنْمَاء، اِنْعِدَام ...

مه خه و گردن

ل: پروچه و گردن، لسه ناویردن، لاسردن، نساب و گردن.

[لمبەین بردن، تیابردن]

ف: نیست کردن، نابود کردن، بست کردن.

ع: كَحْص، مَحْق، مَحْو، اِمْحَاء، اِطْطَال، اِزَالَة.

مه خه ک

ل: سفت، سهخت، پاره جی، راویستار. [پتسو، جینگیر،

دامزوار]

ف: خَبُوك، خَبُوه، خَبَره، پایا، اُستوار، اُستوان،

پا براجا.

ع: مُحْكَم، مُتَقَن، مُبْرَم، مُوَلَّق، مُؤَجَّد، مَرْصُوص،

مُسْتَحْكَم، حَصِيف، وَثِيق، وَكِيع، وَطِيد، مَتِن،

رَصِین، زَنْيَق.

مه خه ه

ل: دادگه، دیواخان. [دادگا]

ف: دادگه، دادگاه، دادستان، داوَرستان، داوَرخان،

داوَرخانه، دیوان، دیوانخانه، دادخانه.

ع: مُحْكَمَة.

مه ه و و برون

ل: مامورته، شیر، خرشیلک. [شیری گیایه که له

«لاغیه» ده پیتا.]

ف: سَقْمُونِیا، (شیر علفی است شبیه به لاغیه)

ع: مَحْمُودَة، سَقْمُونِیا.

مه ه

[ل: سورکه لئاوی «مرحه محمد».]

ف: ترخیم (محمد) است.

مه ه به به ت

ل: مهره به ت، دزسی، خورشه ویسی. [میهره بانی،

خورشهرستی]

ف: مهر، میهره بانی، دوستی.

ع: مَحَبَّة، مَوَدَّة، وَدَّ، وَدَاد، وَمَق، وَلاء، هُمُوم، هِیام،

هَیْمَان.

مه ه ه ک

ل: زهرناس. [بردی محلهک]

ف: سَنَگ زَرشَناس، سَنَگ.

ع: مَحَكَّ، قَثَانَة.

مه ه ه خه

ل: بره، تهی. [به بیان، به لَین، برینه]

ف: سامه، پیغان، پیغون، غَنُونَد، بُر، بُرَی، پیمان.

(قرارداد)

ع: مُقَاطَعَة، قَرَار، شَرَط.

مه خروونی

ل: خرت، گرد، کله رمی. [خر]

ف: گرد، کَلَمی.

ع: مَخْرُوط، مَخْرُوطی، مَكْوَر، مُدَوَّر، مَلَمَم، مَلَمُوم،

مُسْتَدِیر.

مه خروونی

ل: شه پیوری، قوچ. [قورچک]

ف: گاو دُنْبَال.

ع: مَخْرُوط، مَخْرُوطی.

وَنَه

مه خسووس

ل: تاربه تی. [تایبستی]

ف: بویژه، ویژه.

۱- لاغیه: ناوی فارسی گیایه کی شیرداری گول زهرده، به داخوره ناره کوردیه که یم بز نه دوزرایه وه. (ر - ر)

ع: مَخْصُوص.

مه خُصُوصَه

ك: تاويه تی. [بنايیت]

ف: بویژه، ویژه.

ع: خاصَّة، مَخْصُوصاً، بِالْخُصُوصِ، خُصُوصاً.

مه خُسه

ك: بلیهت، ته تله میزان. [گالتپی]

ف: لاغ، تَنَرَبو، كُنْجَك، بَلْکُنْجَك، بَلْگُنْجَك.

ع: مَسْخَرَة، سَخْرَة، سَخْرَة، هَزَّة، هَزَّة. ظَرِيف.

مه خسهل

ك: پرداخ. [لورسکر، سانکر]

ف: پَرِداغ، پَرِداغ، پَرِداغ.

ع: مِسْقَل، مِسْقَل، مِسْقَلَة، جَلَاء.

مه خُش

ك: مدشخ. [مَشَق، راهبَنان]

ف: مَشَخ، مَخْش.

ع: مَشَق، قَمَرین.

مه خُشوش

ك: شیریگ، تیکه. [شیر، تیکه لرینگل]

ف: آشفته، به هم خورده، نَرَهَم و بَرَهَم.

ع: مَفْشُوش، مَخْشَل، مُنْقَلَب، مَمْرُوج، مَخْلُوط.

مه خُشه

ك: مدخه. [جینگه ناگرتك كه به دست هه لده گیردیت.]

ف: بَرِوازه.

ع: مَشْعَل، مَنَارَة، مِهْزَام.

وینه**مه خُشه لَان**

ك: گر گران، ناگریزی. [یاری کردن به ناگر له بونه کاند.]

ف: آتش بازی.

ع: لَعِبُ المَشَاعِل.

مه خُشه

[ك: ته فینه، مدخمر]

ف: مَخْمَل.

ع: مَخْمَل، خَمِل.

مه د ← ماد (سروکه له کراوه.) [تخف «ماد» است.]**مه داخِل**

ك: باره. [داهات]

ف: بهره، در آمد، سود.

ع: دَخَل، مَدَاخِل، مَنَافِع، غَوَائِد، فَوَائِد، مَحَاصِل.

مه داو

ك: گیلکه، گوزبرگا. [خولگه]

ف: گردشگاه، گُذرگاه.

ع: مَدَار، مَسِير.

مه داَل

ك: نشان، نشانه. [میدان، مدالیا، نشان]

ف: نشان، مدال.

ع: وِسَام، نِشَان، نِیشَن.

مه دَج

ك: دسپ، به تانیرا هاتن. [پیاهدان]

ف: سَوَن، سپاس، ستایش، درود، آباد.

ع: مَدَح، حَمْد، نَعْت، وَصْف، تَوْصِيف، تَعْرِيف.

ف: شَاء، شُكْر.

مه دد

ك: کیشه. [نیشانی هه لکشایرونی پیت.]

ف: کُشه. (علامت کشیدن حرف)

ع: مَدَّ. (مَدَّ)

مه دد

ك: خیزاو، کیشان، خیزان. [هستانی ناری دوریا، هه روهها]

ف: راکیشان.

ف: آب خیز، کشیدن.

ع: مَدَّ، اطاعة.

مدرسه

ك: دمرزگا، قوتارخان. [قوتابخانه، فیرگه]
ف: دبستان، آموزشگاه، دانشگاه.

ع: مدرسه، مکتب.

مدرسه‌ی جوان

[ك: فیرگنی جورله‌كه.]

ف: پُهر، آموزشگاه جهود.

ع: مکتب اليهود.

مدفوع

ك: رفتوپژ، گور. [پیسایی]

ف: چمین، گه.

ع: مدفوع، خُره، فُضلة.

مدهد

ك: كزمله. [یارمستی]

ف: كَمَك.

ع: مدد، اعانة، ثایید.

مهر

ك: ما، كه‌له‌لان. [ناغل (لانی بز و مهر له كتردا).]

ف: كاز، غال، غار، آغل. (لانی بز و گوسفند در كوه)

ع: زُیبة، مغارة، ریض.

مهر؟

ك: مه‌گهر؟، ثایا؟ [اوشی پرسیاره.]

ف: مگر؟، آیا؟ (حرف استفهام است.)

ع: هل؟، آ؟

مهرانب

ك: پله‌كان، پله‌گدل، نهزمگدل. [پلریابه‌گدل، ناستگل.]

مهره‌ها: فاتگل [

ف: پله‌كان، پله‌ها، پُغنگان.

ع: مراتب، طبقات.

مهراز-مراز**مهراق**

ك: مهراز، ناره‌زور. [تاسه]

ف: بژهان، آرزو.

ع: مرام، اشتیاق.

مهرام-مراز**مهرنوب**

ك: تماری، تمی، شودار. [نمدار، شیدار]

ف: نمناک، نَمُور، نمدار، ژفیده، تَرشده، تَر،

آغار، زغار.

ع: مَرطوب، نَدی، ثری، خاضل.

مهرنجه

ك: نهزم، ترنگ، پله، پایه. [قات، درجه، ناست]

ف: آشکو، آشکو، آشکوب، آشکوب، شپل، شپلت،

آسمانه، زینه، پوشه، پغنه.

ع: مَرْتَبه، نَرَجَه، سقف.

مهرج

ك: گرهو. [گریز، نام، شمرت]

ف: مَرَج، گرو.

ع: شَرط، نَحَب، نَذر، مُراهنة، مُخاطرة.

مهرجان

ك: بزگ. [جزری مورروی سوره بز خشل.]

ف: بُسُند، وُسُند، بستام، وستم، قزول، خروهك،

مَرجان.

ع: مَرجان، بُسُند.

مهرجیه-کویا، گومانم [اوشیه‌کی گزانیه.] [اگرانی

است.]

مهرجه‌مه

۱- نهم و شیه دودوخته‌تی به‌س‌ردا کیشراوه له‌وانیه نو‌س‌ر

پاکی کردیتته‌ود. (د-ر)

ك: مهرری، ده‌سَاز. [خاوری، پشت‌ساز]

ف: هوله، دَستمال، پیش‌گیر.

ع: مَحَرَمَة، مَنَشَقَة، مَنَدیل، حَمَلَة، قوطَة.
مهرخوز

ك: مهره. [چۆره بزنیكه مویرده‌کی میلوسوری همد.]

ف: مَرَحَز، مَرَعَز. (قسمتی از بُز است و پشم آن
سرخ‌فام.)

ع: مَرِعَز، مَرِعَرِي، مَرِعَزاء.
مهره

ك: پیا، پیَاگ. [پیار]

ف: مَرَد.

ع: مَرء، رَجُل، ذَكَر، مُذَكَّر.
مهردم

ك: خه‌لك. [خه‌لق، خه‌لكی]

ف: مَرْدَم، كاك، كيك، آدمی.

ع: ناس، أَناسِم، أَنام، فَلَق، خَلَق، خَلِيقَة، بَرِيقَة، وَدِی.
مهرده‌ناره‌ق

ك: چایمانی. [ناره‌قی ساردی لَش.]

ف: سَرْدَخَو، مَرِی‌خَو.

ع: نَسِیخ.

مهرده‌زننه

ك: مهره‌زننه، كَزَنیت. [حشارگی رارچی.]

ف: كاژَه، كوله.

ع: زَرْب، زَرْبَة، جَرْبَة، بُرَة، بَرَامَة، قُتَرَة، ناموس،
داموس.

مهرده‌شور

[ك: مردورشور]

ف: مُرْدَه‌شوی.

ع: غَسَال.

مهرده‌شور

ك: تَه‌شَوَر. [مردورشور (نو تخته‌یی که مردوری لَسَر
دمشزن).]

ف: مُرْدَه‌شوی. (تخته‌ای که مُرْدَه را روی آن
غسل می‌دهند.)

ع: مَقْصَلَة.

مهرده‌مال

[ك: دارایی بی‌گیان. (بهرامبری زین‌مال).]

ف: مُرْدَه‌مال. (ضد زنده‌مال)

ع: مَوْتَان، صامِت.

مهرده‌مؤدّار

ك: عازیه‌تیار. [نازی‌تیار، تازی‌تیار]

ف: سوگوار. (عزادار)

ع: مُتَعَرِّي، حاد.

مهرده‌نگی

[ك: شورشی‌ده‌کی کورپشاسایه که سرورینی نه‌گیراره ر

ده‌یخنه سر چرا هتا با نیکوژتنیتیره.]

ف: مَرْدَنگی. (خمره ماندنی است از شیشه که

سر و ته آن باز است، روی چراغ می‌گذارند که

باد خاموش نکند.)

ع: فَانُوس.

وینه

مهرز

ك: سنور. (سمره‌ده) [مخروب، کبرشن]

ف: مَرَز، بوم. (مرزو‌بوم)

ع: حَدّ، حُدُود، رَأْسُ الْحَدّ.

مهرزه

[ك: گیایه‌کی گه‌لارده. (مهرزه‌ی باخ).]

ف: مَرَزَه، اوشه. (سَعْتَر بُستانی)

ع: شَطْرِيَة، سَعْتَر بُستانی.

مهرزه‌کینفیله

کُرِه.

ع: مَرَكْز، قُطْب، مِحْوَر.

مهرگ

لک: مردن. [گیان دمرچون]

ف: مرگ، مُرَن، زَمان.

ع: مَوْت، فَوْت، وَفَاة، حِمَام، سَام، مُوَجِب،
مُوَصِّل....**مهرگه کونوپر**

لک: مهرگی بیندنگ. [مهرگی لبر، سه کته]

ف: مرگ ناگهان.

ع: قُزَام، ثُرَان، فُجَاة، فُجَاة، مُلَا جَاة، سَكْتَة.

مهرگه ماسی

لک: کوچروله، ژار. [ژار ماسی]

ف: کُچلوله، مرگ ماهی، زهر ماهی.

ع: سَمُ السَّمَك، شَیْكَرَانُ الحَوْتَ، خَانِقُ الْکَلْب.

مهرگه موش

لک: داره شکینه. [درومانیکه بۆ کوشتی مشک]

ف: شُک، هاکول، مرگ موش، داراشکته.

ع: سُلَیْمَانِی، سَمُ الْفَار، شُک، هَالُک.

مهر مهر ← مهره لعات [رته پکی کرماجیه.] [کرمابی است.]
مهر مهر

[لک: بریدیکی بناربانگی سپی و دیو دیاره.]

ف: مَرَمَر. (سنگی است معروف سفید و شفاف.)

ع: رُخَام، بُلُق، مَرَمَر.

مهره خه سی

لک: قوتار، نازاد، بهره لا. [زیگندراو، سربست]

ف: آزاد، آسا، آسوده، بارمَند، باریافته،
لهی یافته.

ع: مَرْحَص، مُجَاز، قَلْب، مَرَف.

مهره خه سی

[لک: مهرزه ی خَیْزَسَک. (تورک «کاکوتی» پینه تین.)]

ف: مامون، کالونی، خُلَندَر، اوشه، آوشَن،
آویشَن، آویشه، کَنکَتو، واشیبه، سَعَتَر، مهرزه ی
کوهی. (تُرک «کاکوتی» گوید.)ع: بَدَغ، شَطْرِیة، سَعَتَر، صَعَتَر، صَعَتَر بَرِی، صَعَتَر
جَبَلِی.**مهرزه نجوش**

لک: گریچه مله. [چَرِه ریحانه یکه.]

ف: باسبوش، شَمَشَرَا، خَرَنبَاش، مَرَزَنگوش،
غیسوب، عَنقَر. (قسمتی از ریحان است.)ع: عِترَة، اُنْزُ الْفَار، رِیحَانُ الشَّیْخُوخ، مَرَزَنجوش،
مَرْدَقوش.**مهرغوزار**

لک: میزگ، میزگزار، میزغوزار. [چیمَن، سرزه لانی]

ف: راغ، مَرغزار، چمن زار، سبزه زار.

ع: رَوْض، دَلْعَاء، خَصِیب.

مهرغوب

لک: په سن، دَلْعَا، رویازاری. [برَدَل]

ف: پَسَنْدیده، دَلْپَسَنَد، دلخواه، دَلْپَذِیر، دلاویز.

ع: مَرغوب، مَطْلُوب.

مهرقه شیشالک: کوچک نور. [درومانیک بوره بۆ چارمه کردنی نیشی
چار.]

ف: آوَشَد، سنگ روشنایی.

ع: مَرَقَش، مَرَقَشِیشَا، حَجَرُ الثُّور.

مهرکهز

لک: کورک، ناریاس. [کِرَک، چق، ترمه (خالی نارمستی

بازنه یا گۆ.)]

ف: دَنگ، کیار، وندسار. (نقطه ی وسط دائره یا

ل: قوتاری، نازادی، بهره لایی، دسور، بار. [سهریستی.

مزلت، روخت [

ف: آزادی، آسایی، لهی، بار، دُستور.

ع: رُخصه، اجازة.

مهره زه

ل: مهرخوز. [جزیره بزیتکه مورده کی میلوسوری

میده.]

ف: مَرخَز، مَرغَز.

ع: مَرعَز، مَرعِزِی، مَرعِزاء.

مهره زه

ل: چه تورو کجاری. [برنجبار]

ف: شالی، برنج زار، شلتوک زار.

ع: مَرزَة.

مهره بی

ل: پت، تەناف. [گوریسی گردنی تانجی.]

ف: مَرَس، ریسمان. (ریسمان گردن تازی)

ع: مَرَس، طُغاب.

مهره کف

ل: زوخاله، زوخالار. [مهره کب]

ف: زُگاله، زُگاله، زُگالاب، زُگاب، سیاهی، دوده.

ع: حبر، نَقَس، خضاض، مِداد، مَرکَب.

مهره وونه

ل: بارمته، گرم. [رهن]

ف: گَرُو، گروگان، شانهنگ، پایندان.

ع: مَرهونَة، رَهینَة.

مهری

ل: جزیره رهرتیکی نسه. (رهرتیکه له نیوان یوزغه و

هه لسه.)

ف: رفتاری است بین «یوزغه» و «هه لسه».

ع: اِرْتِجال.

مهریج

ل: بارام. [هساریدیکه له کومه لئی رَزْدا.]

ف: بَخون، بَهرام.

ع: مَرِخ.

مهریزخانه

ل: بیمارخانه، خه سه خانه، بیمارسان. [نموشخانه]

ف: مارستان، بیمارستان، مارسان، بیمارسان،

هروانگه، هروانه، خیش خانه، خسته خانه.

ع: مَصْح، مُسْتَشْفی، دارُ المَرْضی، مارستان.

بیمارستان

مهرات

ل: هدراج. [مزد، هراج]

ف: هراج.

ع: مَزاد، مُزایدَة، تَناجُش.

مهریووت

ل: زوک، زرنک. [چوست، چالاک]

ف: زَرَنگ، چابک، چالاک....

ع: جَلید....

مهرزا

ل: بکینگه. [کینگه]

ف: کُرد، کشت زار.

ع: مَرزَعَة.

مهرزوع

ل: کتلیگ. [کتلار]

ف: کشته، کاشته، کشمان.

ع: مَزوع.

مهرزه هه ← مهرزا

مهرزیج

ل: کهرسپر. [مزراح، قَوزقَوزِه]

ف: گردنا.

ع: مَزِیج.

وینه ← کهرسپر

مهرمه زه

ع: مَعَاك، مَذْهَب، دین.

مَزهَر

ك: دیارگه، دیارگا. [جنگای دمرکوترن.]

ف: آینه، نماینده، نمایشگاه، پیدایشگاه.

ع: مَظْهَر، مَجَلی.

مَزهَروللا

ك: خواجه. [نوتنری خودا، نایستوللا]

ف: خداجه، خواجه. (یعنی محل جهیدن خدا،

مانند باجه: یعنی محل جهیدن باد، که به

کردی «واجه» می‌گویند، به همین مناسبت

اولیاء الله و پیران ارشاد و بزرگان اسلام و داعیان

به سوی خدا را خواجه گفته‌اند، و آن غیر از

خاجه و خوجه است که اولی به معنی مظهر

خاج است که بر مسیحیان اطلاق می‌شود و

دومی به معنی مظهر خوی است که بر

کلیمی‌ها اطلاق می‌گردد.)^۱

ع: مَظْهَرُ اللهِ، آيَةُ اللهِ، مِرَاةُ الْحَقِّ.

مَزهَك

ك: مَهْز. [مِشْك (میشکی سر).]

ف: مَغْز. (مَغْز سَر)

ع: مَخ، دِمَاع، نَقِیة.

ك: به‌دسادان. [له دم را دان (وله: نار له دم وادان).]

ف: مَزْزَه، مَزْهَ مَزْه، غَراره. (آب مثلاً در دهن

گرداندن.)

ع: مَضْمُضَة.

مَزهَنوون

ك: گومانگه، روتزگه، دل‌نیکرمسزل، دل‌نیچه‌په‌ن.

په‌بریگ، په‌پیریگ. [گومان‌لنکراو]

ف: رویزیده، پیخسیده، گمان‌رفته.

ع: مَظْنُون، مَثْم.

مَزه

ك: چه‌شه، چه‌شكه. [تام، چِژ]

ف: خوا، خور، مزه.

ع: طَعْم، ذَوْق، لَذَّة.

مَزه

ك: چه‌شنی، تورشی. [نور ترشی‌می ده‌یگنه نار چِشْت.]

ف: چاشنی، تَرشی.

ع: حُمُوضَة.

مَزه

ك: دهم‌چور. [نوری بَز گزِزینی تامی دم ده‌غوریت، وله:

مَزهی شراب.]

ف: مَزَه. (چیزی که برای تغییر ذائقه خورند،

مَزهی شراب مثلاً.)

ع: نَقْل، عَقَبَة.

مَزه‌ننه

ك: گومانگه، روتزگه. [چاله‌گومان، مَزْمَده]

ف: گُمانگاه، رُویزگاه، پیخستگاه.

ع: مَظْنَة.

مَزه‌ه‌ب

ك: ناین، کیش. [رَبِیاز، دین، نایستزا]

ف: تَبَسْت، آیین، کیش.

۱- [«خواجه»ی فارسی واتنه جنگه‌ی هه‌لکردنی

[بهره‌ست برون] خردا، وله چَوَن «باجه»ی فارسی به

مانای جنگه‌ی هه‌لکردنی با [بابریز، باکیش، رُجنه]یه،

که به کوردی «واجه»ی پیته‌لین. نهم وشه‌یه (خواجه)

جیاوازه له دوو وشه «خاجه» و «خوجه»، که به‌که‌میان

به مانای نوتنری خاجه که به مه‌سیحیه‌کان دوترتیت و

دووه‌میان به مانای نوتنری «خوهی» که به جووله‌که‌کان

دوترتیت.])

مهژگه

ك: ناركه، ناركه گوز. [كاكلى گوز]

ف: مغز گرډو.

ع: لُبُ الْجَوْنِ.

مهس

ك: لورل، گيز، دنگ. [مست، سرخوش]

ف: مَسْت، مَلْدَنگ.

ع: سَكْر، سَكْران، نَشوان، مَخْمور، ثَمَل، طافح.

مهساجهت

ك: پترانه، پتران، گهز كردن. [روينو (پترانى زوى).]

ف: پيمائش. (زمين پيمايى)

ع: مِسَاحَة. مِقْيَاس، مَقْدَار.

مهسالج

ك: تفاق، نهسپار. [پيداويستى، نامراز]

ف: أَوْزَار، أَبْزَار، أَفْزَار، شَوْتَدَان.

ع: أَمْبَة، عُدَّة، مَصَالِح.

مهسانه

ك: تيزانگ. [ميزه لان]

ف: آبدان.

ع: مَنَاقَة.

وینه-پيزانگ

مهسټوره

ك: پزשיاگ، شاريگ، شاريگه. [داپوشرا، شاراره]

ف: پوشيده، پنهان، نهان.

ع: مَسْتَوْرَة، مَحْجُوبَة، مُحْذَرَة.

مهسټهكى

ك: مهسټهكى، كوروز رومي. [كتيبيدهكى سپى و نهر و

پوخوش و شيرينه.]

ف: رَمَاس، رَمَاسَت، كيه، سَكز، كُنْدُر رومي.

ع: مَصْطَفْكِ، عِلْكَ رومي.

مهسج

ك: دهس پيا هاوردن. [دستپيډاهيتان، دستپياساوين]

ف: بَرَمَاس، بَرَمُج، بَشَار، بَسَوْدن، پَسولن،

بَرَمَاسِيدن، بَرَمُجِيدن، دَسَت-سَايِيدن،

دَسَت-مَالِيدن، سَايش، مَالش.

ع: مَسَح. لَمَس، مَس.

مهسج

ك: گهريانهوه، ههنگهريانهوه، گوزيان. [گوزيانى گيان له

شيتوازي مريلاه، بوشيتوازي ناوهن.]

ف: چُمَسار، برگشت. (برگشتن روح از صورت

انسانى به صورت حيوانى.)

ع: مَسَج.

مهسخره

ك: بليمهت، تيتال، تهلمهيران، گزيه، گزلهز، مهسخره.

[سهرسهره، گالتهجا، گالته، جيفنگ]

ف: كُنْجَك، بولنجك، بُلْگُنْجَك، تتره بو، تتره بو،

تتره، خُجَارَه، لاغ، دنبال.

ع: مَسْخَرَة. مَسْخَر، ظَرَا فَة.

مهسخره بلز

ك: بليمهت، تيتالاز، تهلمهيران. [گالتهجي، جيفنگباز]

ف: تتره باز، بُلْگُنْجَك باز، بُلْگُنْجَك باز، لاغگر.

ع: مَسْخَرَة، سَخْرَة، هُزَة، ضَحْكَ، اُضْحُوكَة، هَارِج،

مَزَاح.

مهسټسى

ك: گيزى، ييغزى. [مستى، سرخوشى]

ف: مَسْتى، مَلْدَنگى، بى خودى.

ع: سَكْر، سَكْر، سَكْر.

مهسقل

ك: مهسقل، پهرداخ. [سافكر، لورسكى]

ف: پُرداخ، پُرداغ، زنگ‌زدا.

ع: مصقل، مصقلّة.

مهسکین

ل: مدلّون، لُور. [مدلبند، ژینگه]

ف: زیستگاه، آرامگاه.

ع: مَسکَن، مَوی.

مهسله‌جهت

ل: پرس. [ل: راورِژ، راپرسین]

ف: پُرسش، کُنگاش.

ع: مَصْلَحَة، مَشَوْرَة.

مهسله‌جهت

ل: نمرام، خاس، خاسی، دوروسی. [چاکه، شیاریون،

گورجان]

ف: ساز، سازگاری، رَواپی، سزاواری، درستی،

خوبی.

ع: مَصْلَاح، مَواب، سَداد.

مهسه ← مهسی

مهسه‌کی

ل: کورنَز رُومی. [مسته‌کی: کتیره‌یه‌کی سپی و نلرم و

بُزغُوش و شیرینه.]

ف: مَصطَکی، کُندَر رومی.

ع: مَصطَکی.

مهسه‌له‌ن

ل: بَز نمورنه. [نمورنه‌یلک ده‌هینموره.]

ف: برای نمونه.

ع: مَثَلًا.

مهسه‌ل ← مهله‌ل

مهسه‌له

ل: پرس، پرسکه. [پرسیار، بامتیک که جینگ‌ی پرسیاره.]

ف: پُرسه، پُرسشتان، پُرسش‌شتان، پُرسشگاه،

پرسیده.

ع: مَسْأَلَة، سَوال.

مهسی

ل: مه‌سه. [مه‌سیه (نام‌رازی‌کی نان‌کردنه) که پندی پی

ده‌کَرتِن.]

ف: مَسّه، بلسک، هَسْتَم. (افزار نان‌وایی است.)

ع: مَجْدَح.

وینه

هسته

ل: به‌ریان. [هیتلگ‌لی رُوشنی نار له کیتلگدا.]

ف: آبرو. (خطوط جریان آب در زراعت)

ع: بَثَق، بَثُوق.

وینه (۲)

مهشخ

ل: مه‌خش. [مشق، راهیتان]

ف: مَشَخ، مَخَش.

ع: مَشَق، تَمَرین.

مهشخ‌ل

ل: مه‌خش‌ل. [جینگ ناگرتک که به دست هه‌لده‌گیریت.]

ف: بَروازه.

ع: مَشْعَل، مِهْزَام، مَنَارَة.

وینه ← مه‌خش‌ل

مهشردوه

ل: ناو‌خوردی، گُزه‌له. [گُزه‌ی بچورکی ناو‌خوردنوه.]

ف: آب‌خوری.

ع: مَشْرِقَة.

وینه‌ی هه‌یه.

مهشریق

ل: خوره‌ه‌لات، خوره‌ه‌زان، رُژه‌ه‌لات، خاور. [خُزه‌ه‌لات:

جینگ‌ی هه‌لهاتنی خُز له ناسُزه.]

ف: خاور، بَتو، خوراسان، خُراسان.

ع: مَشْرِق، مَطْلَع، مَطْلَع.

وینه

مه‌شغورل

ك: موخشل، خه‌جَل، خه‌ریك، سه‌رگه‌رم، سه‌رجه‌نجان،

سه‌ریتیجاگ، ده‌سندرکار، [سرقان]

ف: سه‌رگرم، دست‌به‌کار، دست‌اندوکار.

ع: مَشْغُول، مُشْتَغَل، مُلْتَهِي.

مه‌شغه‌لەت

ك: كار، سه‌رجه‌نجان، سه‌ریتیجاگی، سه‌رگه‌رمی.

[سرقانی]

ف: كار، سه‌رگه‌رمی.

ع: مَشْغَلَة، شُغْل، وَطَر.

مه‌شق

ك: مه‌شخ، مه‌خش، [راهیتان]

ف: مَشْخ، مَخْش، وَزَن، مَرُوس.

ع: مَشَق، اِدْمان، تَعْمِین.

مه‌شکاله

ك: مه‌شكۆله، خه‌گۆلكه، [هیزی به‌جۆرك].

ف: مَشْكَ، مَشْكَچِه، خه‌گچِه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شَكْوَة.

مه‌شكۆله

ك: مه‌شكاله، خه‌گۆلكه، [هیزی به‌جۆرك].

ف: مَشْكَول، مَشْكَولَه، مَشْكَیزَه، مَشْكَچِه،

خه‌گچِه.

ع: سَعْن، عَكَّة، شَكْوَة، بَدْرَة، مَرُوب.

مه‌شكه

ك: مه‌لِز، [مه‌شكى ماست تیتداژمندن].

ف: مَشْكَ.

ع: وَطَب، مِخْضَة، بَدِیع، زَقِی، قَرِیة، (سِقَام)، مَسْكَ.

مه‌شكه‌به‌ره

[ك: میتروویه‌كه، (له‌تیری کولله‌ید).]

ف: كَچْكَ، كَچْجَل، مَشْكَ‌دَر، (از جنس ملخ است).

ع: حَرْشَف.

مه‌شكه‌دیره ← مه‌شكه‌به‌ره**مه‌شكه‌زه‌نن**

[ك: ژمننی مه‌شكه.]

ف: چَك، چَكیدن، مَشْكَ زَنَن.

ع: مَخْص، جَهَر.

مه‌شكه‌زه‌نی

[ك: یاره‌كه، (درو کس دست و پینی کسیتی تر ره‌کر

مه‌شكه ده‌گرن و ده‌پیر [یتنره].)]

ف: جُنْدَانِیْدَن، (کسی را دو نفر دیگر مانند

مَشْكَ دست و پا گرفته بجنبانند.)

ع: غَرَض.

مه‌شهوور

ك: مه‌نشوور، ناردار، ناسیگ، [ناسراو، بناریانگ (خاومنی

ناو و ناربانگ).]

ف: خَنِیده، شَهْره، نامدار، ناموَر، نام‌آور، نامی،

شناخته‌شده، (خداوند نام و آوازه)

ع: مَشْهُور، مَعْرُوف، مَطْنَان.

مه‌شیا

ك: نه‌بوا، [پیتوست بوو، ده‌بوايه]

ف: بایستی، می‌بایستی، می‌بود.

ع: لَابَدْ.

مه‌ه‌زه‌للا!

ك: په‌ناه‌خوا! [نمعوژی‌للا!]

ف: ژَكَس!، بَرِگَس!، پناه‌بَرخُدا!

ع: مَعَادُ اللهِ، نَعُوذُ بِاللّٰهِ، غِیَاذُ بِاللّٰهِ، نَسْتَعِیْذُ بِاللّٰهِ!

مه‌عاف

ك: تهرخان، نازاد، رسگار، [چاریشی‌لنکار، روزگار]

ف: رَسْتَه، وارَسْتَه، آزاد، رَسْتگار.

ع: مُعَاف.

مه عبود

ك: پهرسته. پهړسټياگ. [پهرستراو]

ف: پړسته. پړستيدده.

ع: معبود. مسجود.

مه عيه

ك: مزگت. [پهرستگا]

ف: مزگت، پرستشگاه، نمازخانه.

ع: معبد، مسجد.

مه عبود مه جووس

ك: هوړمزرگه، دهر. [پهرستگای زهرده شپه كان.]

ف: ناووس، ناوس، ډير.

ع: صومعة، ډير.

مه عبير

ك: رتيگه، راهبر، گوزبر، گوزهرگا. [راگوزهر]

ف: راه، راهزو، گذر، گذرگاه، زه گذر، راه گذر.

ع: معبر، طريق، ممر.

مه عجر

ك: نرده، تارمی. [ديواری نرمی ته پمان ناسا له دار يا خشت

يا نالن.]

ف: پښوك، نرده، طارم، طارمی، داربزين،

دارافزين، دارفرين، دارافرين.

ع: محجر، درېزين، درابزون.

ونه

مه عجر زياره ت

ك: نرده گوز، گوز نرده. [تارمی دهری مرقند.]

ف: لنگر.

ع: ضريح.

مه عدووم

ك: نيس، نابور، نيه. [نمبر، نمار]

ف: نيبست، نابود، تپاه.

ع: معدوم.

مه عده

ك: ماده، دل، گه دك. [گده]

ف: يمينه.

ع: معدة.

ونه «رله غو» (۱)

مه عده ن

ك: كان. [كاراك، كاره، چينگی كانزا نه زهریدا.]

ف: كان.

ع: معدن، منجم.

مه عرووف

ك: ناسياگ، شناسياگ، نادرار. [ناسرار، بناربانگ]

ف: شناخته شده، شناخته، نامی، نامدار، نامور.

ع: معروف، مشهور.

مه عره كه

ك: داوا، هډپدل، حوله سی. [شېره هرا]

ف: جنگ، هنگامه، گیرودار.

ع: عراك، نزاع، جدال....

مه عره كه

ك: كزيان قه جهری، قه جهری. [جزره كورتا نيكه.]

ف: پالان قه جری.

ع: بردعة، قر، رحانة.

مه عزوون

ك: هه لكښياگ، له كار كړياگ، له كار بوگ، دس له كار

دېر بوگ، بېكار كړياگ. [بېكار كړاو، لېسكار لاېر او]

ف: ژبه يده، بزكناو شده، بېكار شده.

ع: معزول، مفصل.

مه عزره ت

ك: پښه كړدن، پاسا كړدن، بيان له اوردن. [پاكانه كړدن،

بيان وړه تانه]

ف: پوزش کردن، بهانه‌گویی.

ع: مَعْدَرَة، معذار، عُذْر.

مدهشوقه

ك: خوشمرویس، دلدار، دلبر، یار، نازار، سازیز. [گراری،

ماشقه]

ف: اهور، دلبنده، دلبر، دلارام، دلدار، نازدار، یار،

نگار، تاز، ریکا، جانانه.

ع: مَعْشُوقَة، محبوبه.

مدهقول

ك: عدقلی، عدقلگی. [گونجار، عدقل‌پسند]

ف: دانسته، عقلی.

ع: مَعْقُول، عقلی.

مدهعلوم

ك: دیار، پیدایا، دیرکه‌فتگ، زانریاگ. [ناشکرا، برچار،

زانرار]

ف: پیدایا، هویدا، نمایان، دانسته.

ع: معلوم، واضح، ظاهر، باهر.

مدهعلوم

ك: میشه. [مالوم، مالم (مامزستای جورله‌كه).]

ف: میشته. (معلم جهودان)

ع: خَلِيفَة.

مدهعنا

ك: مانا، چه‌م، چه‌مك، چرپ، رنگه، بسه، گوزاره. [واتا،

راشه]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: مَعْنَى، فُحْوَى، فُحْوَاء، مَدْلُول، مَغْزَى، مِعْرَاض،

مِصْدَاق، مَذْهَب، تَفْسِیر، شَرْح.

مدهنوی

ك: چه‌مکی. [واتادار، واتایی]

ف: چمی، آرشی.

ع: مَعْنَوِی.

مدهمهود

ك: ناشا، ناسیاگ. [ناسرار]

ف: آشنا.

ع: مَمْهُود.

مدهغار

ك: غار، خار، ما. [نشکوت]

ف: غال، تَهاَل، تَهاَر، دَها، کاز، کازه، گاز، گازه،

گویه.

ع: مَغَار، غار، کَهَف، اُخْدُود.

مدهغازه

[ك: فَرُوشْگا (دروکانیک که له هممو بابستیک کالای

تَیْدایِد).]

ف: مَغَازَه. (دکانی که همه‌جور اجناس در آن

باشد).

ع: حَانُوت، مَغَازَه.

مدهغورور

ك: كه‌لله‌با، خویه‌سن، خُزْخَا. [لغزبایی]

ف: كه‌لله‌باد، خودپسند، خودخواه، خودبین،

خودستا، فُتُو، فُتُودَه.

ع: مَغْرُور، مَتَفَرِّعِن، مَتَجَبَّر، مَتَكَبِّر، مَتَعَطِّم، مُنْتَخِي.

مدهغریب

ك: خوهرنشین، رُزْنَشِین، رُزْزَاوا. [خزرنارا]

ف: باختر، خورنشین.

ع: مَغْرِب.

مدهغز

ك: مدزگ، میشك. [مژی، میژی]

ف: مَغْز، چشمه‌ی دانش، مَغْزِ سَر.

ع: دِمَاغ، مَغْ.

مدهغز

لە: مۆخ. [نەوی لێناو نیتقاندایە.]

ف: مَغَز. (مَغَز استخوان)

ع: مَغ، بَقِي، بَقِيَّة.

مه‌غز

لە: ناوکه، مه‌ژگ، مه‌ژگه. [ناوکه، کاکله (اوکه) کاکلهی

گۆزێ.]

ف: مَغَز، هه‌سته، (مَغَز گردو مثلاً.)

ع: لُب.

مه‌غز

لە: ناوکه، نه‌خ. [پوخته، کاکله (کاکلهی بابست، پوختهی

مەبەست.)]

ف: نَخ، هه‌ستو. (مَغَز مطلب)

ع: كُنْه، حَاق، حَقِيقَة.

مه‌غز

لە: کلفتی، قەلت، نار. [نەستوری، لێبارە (اوکه) نەستوری

فەرەفی یا پەشتی.]

ف: سَتَبَری، سَتَبَرناي، كَلْفَتی، میان. (کلفتی

كَلْفَتَك یا مَتَك مثلاً.)

ع: ثَخَن، قَطَر، غِلْظَة، ثَخَانَة، ضَخَامَة.

مه‌غزبردن

لە: وەرێدان، چناکه‌دان. [میشک‌بردن، هه‌راسان‌کردن به

فرمێسی.]

ف: مَغَز‌بردن، چانه‌زدن، پرگویی.

ع: تَصْدِيع.

مه‌غز دره‌خت

لە: ناوخری. [کرۆکی دار]

ف: جَدَب، آب‌خوری، پیه‌ درخت.

ع: خُلَب، جُمَار.

مه‌غلووب

لە: شکیاک، ژێرکه‌فتگ، ژێرده‌س. [شکار، به‌زیو،

ژێرکه‌وتو]

ف: شکست‌خورده، افتاده، زیردست.

ع: مَغْلُوب، مَغْلُوب، مَقْهُور.

مه‌غلووبه

لە: هه‌رکه‌به‌خوێ. [تێکه‌چێژانی دوژمنان له‌ شه‌ردا.]

ف: جَنَگ سَخَت.

ع: مَلْحَمَة، التَّحَام.

مه‌غله

لە: ته‌له، دار، داوکه، سوپکه. [بابەتی دژوار و چه‌توون که

زۆر هه‌لتی تێدا ده‌کێت.]

ف: لَغَزگاه، غَلَتگاه.

ع: مَغْلَطَة، مَزَلَّة.

مه‌غموون

لە: خه‌لتیاگ. [خه‌لتار]

ف: گول‌خورده، قُریب خورده زیان‌کار.

ع: مَغْبُون، مَهْزَر، هِزَر.

مه‌غیبات

لە: په‌نامان، په‌نامگه‌ل، پۆشیاگگه‌ل. [نادیارگه‌ل]

ف: پووشگان.

ع: مَغِيبَات، خَفِیَات.

مه‌فاسا

لە: کاغذ پاکی، نامه‌ی پاکی، پاکنامه. [(به‌لگه‌نامه‌ی

باله‌لێپاک بڕونی حساب.)]

ف: پاک‌نامه، نامه‌ی پاکی. (کاغذ پاکی حساب)

ع: مُلَاصَاة، صُورَة التَّفْرِيق.

مه‌فتوول

لە: ته‌ل، سیم. [تێل]

ف: سیم.

ع: سېلک.

مه‌فتوول

ل: لول، کرژ، کرژلول، [گرژ (موری تیک‌نالار)]

ف: پیچیده. (موی پیچیده)

ع: مفتول.

مه‌فتوول میتو

ل: تهرز، سهرتهرز. [لئی تهرچکی میتو که لورلی

خواردوره.]

ف: خوردستان.

ع: عَنَم، حَالِق، نَفُ الْکَرَم.

وینه-دالووت

مه‌فج

ل: مه‌حف، پورج، نابور. [سپاوه، تیاچور، نهما]

ف: نیست، نابود.

ع: مَحَو.

مه‌فروش

ل: بارگه. [جینگه رایه‌خ یا نوین تیندا‌ه‌لگرتن.]

ف: بارگه، بارگاه. (جای فرش یا رخت‌خواب)

ع: مَفْرَش.

مه‌فروقی

ل: چه‌ردن. [کانزایه‌که.]

ف: چَدَن.

ع: مَفْرَغ.

مه‌فسه‌ل

ل: جگه، بدن، ونگ. [جورگه، بندن]

ف: یَند.

ع: مَفْصَل، بَرَجَم.

مه‌فه‌ر

ل: فرگه. [جینگه مه‌لاتن، براری دهریازوون.]

ف: گُریزگاه.

ع: مَقَر، مَنَاص.

مه‌فهووم

ل: چه‌مَن، مانا. [راتا (نوری بۆ تینگ‌یشتن ده‌شیت).]

ف: چَم، هم‌رافته. (آنچه به فهم درآید.)

ع: مَفْهوم، مَدلول، مُسْتَدْرَك.

مه‌قاش

ل: ناگرگه، سکلگه. [مقاش (نامرزی سکل دهره‌تتان).]

ف: اَنَبَر، آتش‌گیره.

ع: مِلَقَط، کُتُوب، کُتَاب. مِیْنَقَش، مِیْنَقَاش. (ما

یُسْتَخْرَجُ بِهِ النَّاسُ

مه‌قام

ل: جینگه، ترنگ. [پله و پایه]

ف: خُهر، کاژ، کاژه، جا، جایگاه.

ع: مَقَام، مَنَصَب، رُتَبَة.

مه‌قه‌رسمان

ل: گُزِخانه، زیارتان. [زیارت‌ه‌لان، قهرستان]

ف: گورستان.

ع: قُبُور، مَقَابِر.

مه‌قه‌ره

ل: گُزِر. [مهرقد، قهر]

ف: گور، ستودان، دخمه.

ع: مَقْبَرَة، قَبْر، مَدْفِن، مَضْجَع.

مه‌قسوود

ل: خراس، کام، نیاز، نامانج، ههرس، دلتخواز، نارهرزور.

[مه‌یست، داخواز]

ف: ریز، ریژ، بژهان، وایا، وایه، آرمان، خواست،

خواست‌ه، نیاز، آهنگ، کام، کامه، آرزو.

ع: مَقْصود، مَطْلوب، مَروم، مَرام، غَرَض، بُغْیَة،

مَطْلَب، مَقْصَد، مُراد.

مه‌قسوود

ل: ناپه‌سەن، ناپەوا، ناشیرین، ناخاس. [ناشایست]

ف: پتتیره، ناپتسەند، نازوا.

ع: مَکروه.

مەکو

ل: دزکزشکه، پەنامگا، [حشارگی دزان].

ف: مَکو، دُزدگاه.

ع: کافیت، مَکَمَن، مَلَصَّة.

مەکو

[ل: مدکز، جینگى ماسرولکه. (نامرازیکی جزاییه.)]

ف: مَکو، ماکو، تەندە، (افزار جولاهی است.)

ع: مَکو، مَکوک، کافیت.

وینه

مەکه!

ل: وامەکه! [دستەلگیر!]

ف: مَکن!، چنان مَکن!

ع: مَآ، اَنكَفْ، لا تَفْعَلْ!

مەکن ← مەگنات

مەگنات

ل: مدگن، نایپریریا. [ناسنکیش]

ف: مَقناتیس، آهەن ریا.

ع: مَقناتیس، مَقنطیس.

مەگنوو

ل: هەردە، شەیدا، [هەردەیی، شیت]

ف: شیدایا، واله، شیفته.

ع: مَجنون، واله، آلە، وَلهان.

مەگەر

[ل: جگە لە (وشی دەرھاریشتە).]

ف: مگر. (کلمه‌ی استثنا است.)

ع: اَلَا، بَید، غَیر.

مەگەر

ل: نایا، [وشی پرسیاره.]

ف: مگر، آیا. (کلمه‌ی استفهام است.)

ع: هَل، ا.

مەگەر

ل: میتش. [میترویه‌کی بناریانگه.]

ف: مگس، میخ.

ع: ذباب، لَقاع، عُنتر، عُنتر، قَدوح.

مەگەر

[ل: نەغزشینکی چاره.]

ف: مَگسە، (مرض چشم است.)

ع: اِسْمِدرار. (اِسْمِدرُوت عَیْنَه.)

مەگەر

[ل: کوتکی سەر لورلی تەنگ] که بز نیشانه‌گرتن

که‌لکی لیتورده‌گرن.]

ف: مَگسە، (نیش قراول تەنگ)

ع: ذبابة. (ذبابة الغرض)

مەل

ل: پەلەور، بالدار. [بالندە]

ف: مَرغ، پَرندە، بالدار.

ع: طَیر.

مەلات

[ل: گلی نیران خشته‌کان] له دیواردا.]

ف: آژند، مَلات. (گل فاصله بین خشته‌ها)

ع: مَلاط.

مەلات ← مەلان

مەلاح

ل: ناگا، سەلیقه‌دار. [کارامه، کارزان]

ف: آگاه، دانا، باسروشته.

ع: ماهر، بارع، اَرِیب، بَصیر، خَییر، مُطْلِع.

مەلاقه

ع: مَلَك، مَلِك، مَلِكَة، مَلَكَة.

مەلزوومات

ك: تفاق. [پىتداۋىستىگەلى ناۋمال].

ف: خُور، زُبا، زُباي، زُبايىست، زُوايىست.

ع: مَلزومات، لُوزم، أَشائِيَّة. أَثاثُ البَيْت.

مەللاك

ك: دَيدار. [خارم دى].

ف: دَهدار، دَەخان.

ع: مَلَك، دَمَقان.

مەلەھەل

[ك: مەرمۇشا: (خامى ناسك) كە دەيكن بە كراسى

پيارانە].

ف: مەمل. [چلوار نازك]

ع: ...

مەلۇنك

ك: مەلۇنكە، بابۇلە، قۇناخە. [قۇنداخە]

ف: قۇنداغە.

ع: قماط.

وئە: بابۇلە

مەلۇنكە ← مەلۇنك

مەلووچك

ك: مەلىچك، پاسارى. [چۇلەكە]

ف: گۇنچىشك ...

ع: غُصُور ...

مەلە

ك: ئارىلى. [جىرۇلانىرى مۇژ لىسىر ئاردا بىلى ئىرى

رۇپىيت].

ف: شىنا، شىناپ، شىناۋ، شىنا، شىنا، شىناپ، شىناپ،

شىناۋرى، شىناغرى، آشنا، آشنا، آبورزى،

آببازى.

ك: رۇپۇش. [مىتىل: بىرگى نرىن. (ۈك: بىرگى لىنە و

پشتى).]

ف: مَلَفە، رۇپوش. (رۇپوش لىخاف يا مىكا مىلأ).

ع: مَلَفَة.

مەلاقە

ك: كەرجىز. [ئارگىردانى بچوركى دىلىندىرتى].

ف: مَلَقە.

ع: مِلْعَقَة، مِذْوَبَة.

وئە

مەلالەت

ك: پەژارە، خەمبارى، دلتەنگى، مەلالى. [خىفتارىون]

ف: تاسا، تاسە، دل تىنگى، افسردگى.

ع: مَلَالَة، كَلَالَة، تَعَب.

مەلال

ك: دلتەنگ، خەمىن. [خىفتارى]

ف: تَشْم، افسۇردە، دل تىنگ.

ع: مَلُول، مَهْمُوم، مَقُوم.

مەلالى ← مەلالەت

مەلاھەت

ك: دەمكۇ، سەرزەشت، پىتكردن. [لۇمە، دەمكۇت]

ف: ھىمجا، نكۇھش، سىزىنش، سىركوبى.

ع: مَلَامَة، لُوم، لُومَة، عَذْل، عَذِيْمَة، تَعْيِر، ثَوْبِيخ.

مەلان

ك: مەلات، پەلەۋەرگەل. [بالىندەگىل: كۇي «مەل»].

ف: مۇرغان، پۇندگان.

ع: طُيور.

مەلىكە

ك: فرىشتە، پەرى. [خىزمتگوزارى تايپىتى خودا. (گىيانى

پىتۇز).]

ف: فرىشتە، پۇرشتە، پۇرھىشتە، پۇرى. (جان پاك)

ع: غَمَج، غَوْم، سَبَاخَة.
مەلە

ك: وِسل. [غوسل: غۇشۇردى شەرى].

ف: باخویش، آبَتَتى.

ع: غُسْل، غُسْل.

مەلەكوت

ك: رومان كرد، رومان مۆزل. [جىنگاي گيانپىرئۆزەكان.]

ف: روان كرد، روان ژير.

ع: مَلَكُوت، مَحَلّ الْقَدِيسِينَ.

مەلەنگ

ك: مەس، لورل. [مەست، سەرخۇش]

ف: مەست، مەنگ.

ع: سَكْران، مَخْمور، طامع.

مەلەوان

ك: نارىاز. [مەلەزان]

ف: آشنا، آشناب، آشناو، آشناه، آشناور،

آشناگر، شناور، شناگر، آبورز، آبیان.

ع: سَبَّاح، غَوَّاص، قَمَّاس.

مەلچك

ك: مەلچك، پاسارى. [چۆلەك]

ف: گُنَجشك، بَنَجشك، چُگ، چُغوك، چُغَك،

چگوك، چُگُك، چُتوك، وُنج، مَرْتَكُو.

ع: غُصْفُور، نُفُور، فُرُفُر، صُفُف، رَهْدن، صَبِق.

مەلە

ك: خۇندەار. [مەلا، زاناى ئايىنى (قەسرەرا)]

ف: مَلَا، فَرَجاد، فَرَساد، كىياجو، سَرتىر، پىشمو،

دانشمند، آخوند، گُذراننده. (نافذ الامر)

ع: مَلَا، مَوْنلا، مَوْنى. مَضَاء.

مەلەن

ك: پەژارە، خەفەت. [خەم]

ف: آندوه، آفسوس.

ع: مَلال، كَلال.

مەللى

ك: پەژارە، ئەفسوس، خەفەت. [خەم]

ف: آندوه، آفسوس، پژهان، آرمان.

ع: مَلانە، مَضاهنە، حَسَرە، أَسَف....

مەللى نەرسا

ك: ئۆسكۈف. [زاناي ئايىنى مەسىھەكان كە پلىى لە قەشە

بەرژترە.]

ف: أَسْقُوف، سَقُف.

ع: جاثليق، أَسْقُف.

مەللى كەپرەكە

ك: ھىرپوت. [دادپەرسى زەردەشتىەكان.]

ف: ھىرپۇد، ھىرپۇد. (قاضى آتەش پرستان)

ع: ھىرپۇد.

مەللى مەوسىلى

ك: مەلوروم. [مالوروم: زاناى ئايىنى جۈولەكە.]

ف: مېشتە.

ع: مَعْلُوم، مَعْلَم، خَلِيفَة.

مەللى مەسىنى

ك: قەشە. [زاناي ئايىنى مەسىھەكان.]

ف: كەشيش.

ع: رَاهِب، قَبْسِيس، خَلِيفَة.

مەلەند

ك: مەلەن، سەرزەرىن. [نارچە، ھەرىم]

ف: سەرزەرىن.

ع: مَنطَقَة، مَنطَقَة، نَاحِيَة.

مەلۇمە

ك: ھەير، كۆرۈشكەن. [كانزاي توارەى تىكەن كرار لەگەن]

جېرەدا.]

ف: زَس، کُشته.

ع: مَنَعْمَة، مُنْعَم.

مه لکه زرهق

ل: مه قلن. [کَتهری درختیکه.]

ف: آله، خَشَل، کُنْکَل.

ع: خَضَلاف، مُقَل اَزَرَق، مُقَل.

مه لکه نی

ل: لک: جزره ده لریکی ده م گوشاده.]

ف: خفه کن.

ع: جَفَنَة، مِرْکَن.

رته

مه لو

ل: [لک: کُزَمای نالک له کِتر یا له گیاجاردا.]

ف: نَرزه. (توده ی علف در کوه یا در علفزار)

ع: وَثِیمَة.

مه لوون

ل: لُور، زَید، جِنگِه. [زاگه، نیشتمان]

ف: میهن، جایگاه، زادگاه.

ع: مَسْکَن، مَآوِی، مَثْوِی، مَفْنِی، مَحَلّ، مَکَان، مَعَان.

مه لهه م

ل: پد تپه تی. [مَدْلَحَم]

ف: لاپه، ملهم، مرهم.

ع: لَزَقَة، لَزُوق، لَازُوق، لَصُوق، لَبَخَه، ضِمَاد، مَرَهَم.

مه لیک

ل: شا، پاشا. [پادشا، سولتان]

ف: شاه، پادشاه.

ع: مَلِک، سُلْطَان.

مه م

ل: مه مَلِک، مه مکه. [ممه]

ف: چُچو، پستان.

ع: ثُدِی، ضَرَع، ثُودَل. نهد.

مه م

ل: [لک: پیستی «م» ای نه کمر چوتسیر «م» ای کسی یدکم،

رهک: مسمکوزده! برامبیری م.]

ف: میم نفی وارد میم متکلم شده: «مسمکوزده!»

یعنی: مزتیدم!، ضد «م».

ع: لا - نی. (لَا تُضَرِیْنِ!)

مه مات

ل: مهرگ، سهر مهرگی، مردن. [گیاندهرچورن]

ف: مرگ، مُردگانی، مُردن.

ع: مَمَات، وَفَات.

مه مک - مه مکه

مه مکه

ل: مه مَلِک، مَم، مَممه، مه مَزَلده، مه مله. [مسمی،

مسله]

ف: چُچو، پستان.

ع: ثُدِی، ضَرَع، طِیْبِی، خِلْف، نهد. ثَنُودَة، هَیدَب،

ثُودَل.

مه مکه بهن

ل: [لک: مسمکبند، سورتیان]

ف: شَمَاح، باژُرند، باژُرنگ، پستان بند.

ع: ...

مه مکه بهش

ل: [لک: ژَیتِک که شیر به هر مَنَالِیک بدات دهرت.]

ف: سیه پستان. (زنی که به هر بچه ای شیر

بدهد بمیرد.)

ع: أَسَوْدُ الثُدِی.

مه مکه فیره نگی

ل: [لک: مسمکشورده]

ف: شیرجامه، پستان دستی.

ع: ثُدِی صِنَاعِی.

مه مکه ی پیک

ك: مەمۇلە. [مەمكى پىار]

ف: پىستان مرد، چچولو.

ع: ئىدۇتە، ئىدۇتە.

مە مە ← مە مە

مە مە دە مە

ك: شىر خورە، [مەمكى خورە]

ف: شىر خوارە، شىر خوار.

ع: رۇضىع.

مە مە كە ت

ك: جاخ، زىد، سەرزەين، خاك، [زاگە، نىشتان]

ف: بوم، موز، ئىكا، كىشور، خاك، سەرزەين.

ع: مەلئە، مەلئە.

مە مە نە

ك: نارجوا، ناشايە. [قەدەغە]

ف: نارزوا، ناشا، ناشايەست.

ع: مەمنوع، مەمنوع. مەمنوع.

مە مە نە

ك: خەشور، دىغەش، پىزان. [سەپاسگوزار، نەكەس]

ف: خەششود، سەپاسگوزار، دل خوش.

ع: مەمنون، مەمنون.

مە مە نە

ك: خەششورە، دىغەشى، پىزانىن. [سەپاسگوزارى،

نەكەس]

ف: خەششودى، سەپاسگوزارى، دل خوشى.

ع: مەمنون، مەمنون.

مە مە

ك: مەمۇلە. [مەمكى پىار، مەمكى پىار]

ف: پىستانك، چچولو.

ع: ئىدۇتە، ئىدۇتە.

مە مە

ك: دايان. [دايەن، تايەن]

ف: ماما، مامك، دايە، تايە، مامزك.

ع: مەمۇلە، مەمۇلە.

مە مە ← مە مە

مە مە

ك: نەپەر، بولتۇنى. [مەنەپەر، دوانگە]

ف: پەندگە، پەنەشگە، افراز، بۇندى.

ع: مەنەپەر.

مە مە

مە مە

ك: بەشگا، سەرجارە. [جەنگى دابەشكەنى نار.]

ف: طراز، بەشگا، سەرجەشمە.

ع: قائم، مەقسە الماء.

مە مە

ك: رەگە، راپەر. [رەنگوزەر، راپەر]

ف: رە، رەگەر، رەگەر، رەگەر، رەزەر.

ع: مەنە، مەنە، مەنە.

مە مە ← مە مە

مە مە

ك: سەنگ. [كەشەنەكە. (لە شەرەد) ۱۸۰ مەقالە، مەنى

تەبىرىزى واتە هەشت مەراسى يا ۶۴۰ مەقال، مەنى تفاق

لەزىش نە مەراسى واتە ۸۰۰ مەقالە.]

ف: مەن، سەنگ. (شەرەد) ۱۸۰ مەقالە است. مەن

تەبىرىزى يەنى هەشت مەراسى ۶۴۰ مەقالە است،

و مەن مەقالى يەنى نە مەراسى ۸۰۰ مەقالە

مە مە (مە مە).

ع: مەن، مەن.

مە مە

ك: خەلەن. [پەشگەنە مەنە خەلەن و خەلەن دەگەمەنت. (بە

تەنە بەكار نەتەنت، وەك: دانەمەن.)]

ف: مَند، وُند، وُر، خداوند. (تنها استعمال نمی‌شود، «دانشمن» یعنی: دانشمند یا دانشور و...)

ع: دُو، صاحب، ت. (دُو فَم، صاحبُ الفهم، مُتَفَهَم)
مدن به قالی

ل: مدن نَز هراسی. [منی ناسایی. (۸۰۰ مقال)]

ف: مَن بَقالی، مَن نُه عَباسی. (هشتصد مثقال)
 ع: مَن العُرف.

مه نهم

ل: گرفتار، به‌سیاگه‌وه. [گیرده، بسراره]

ف: مَنَتَر، گرفتار، بسته‌شده.

ع: مُقَيَّد، مُحَبُوس، مَكْظُوط، كَاظ، مُلْجَم.
مه نهم

ل: خدَت مه‌نهر، مه‌نهل. [بازنمی‌ناماده‌کردنی روح]

ف: مَنْدَل، مَنْدَلَه. (دایره‌ی احضار ارواح)

ع: دَائِرَةُ الْإِحْضَار، دَائِرَةُ الْعَزَائِم.
مه‌ننه‌شه

ل: مه‌تره‌ق، چپوده‌س. [دارده‌س]

ف: مَنْتَنَشَه، مَنْتَنَشَا، چوب‌دست.

ع: مِطْرَاق، مِطْرَاق.

وُنه - «دوریش» (۲)

مدن ته‌وریزی

ل: مدن هشت هراسی. [منی تبریز^۱. (۶۴۰ مقال)]

ف: مَن تبریزی، مَن هشت عباسی. (ششصد و چهل مثقال)

ع: مَن الثَّبرین.

مه نیخ - مه‌نچوخ

مه‌نچوخ

ل: مه‌نخ، مایچه، تریکه. [اسری به‌یاخ] که به

شیره‌یکی کواندیی دروست‌کراره.

ف: مَنجُوق، ماهچه، مَهچه. (ماهچه‌ی بیرق)

ع: قُبَّة.

مه‌نجه‌ل - قازان

مه‌نجه‌نیق

ل: مه‌نگنه. [نامرازی هاریشتنی برودی گموره له شیری

جاراندا. (برزه‌لانی گموره).]

ف: قِرا، کُلْکَم، یَلْکَن، بَلْکَن، مَنگَنیک، مَنجَنیک،

مَنگَنه. (فلاخن بزرگ)

ع: قَذَافَه، قَذَافَه، مَنجَنیق.

وُنه

مه‌نجیل

ل: مه‌نجه‌ل، قازان، تیانه. [بروش: ده‌فرکی مسینه.]

ف: دیگ، قَزْغان، پاتیل، تیان، تنگیره...

ع: وَبْئَه، مِرْجَل، قَبِر، مِطْبَخ، قَطَان، طَنْجَرَه.

مه‌نچیه^۲

[ل: نم‌خوشینیکه پیستی لَش - بتایبیت ده‌سرجار - سور ر

و‌نهرشی ده‌کات.]

ف: کُنْجَدَه، کُنْجَدَک، کَنَمَک، بادَر، بادش.

ع: بَرَش، کَلَفَه.

مه‌ندیل

ل: که‌تان. [پارچی ناسکی می‌زور.]

ف: شوب، شَرَب، دِستار.

ع: مَنْدیل.

مه‌نزل

ل: ماز، مه‌لَوَن، لاده‌گا، مه‌نرگا. [جینگ‌ی مانره.]

ف: خُهر، خانه، کاشانه، سَرای، ارامگاه. پورکند،

پوزکند، ایستگاه، آرامگاه، فرودگاه.

۲- نهم وشه‌یه باش ناخوئیریتسه‌وه، به‌لام وا دیاره

«مه‌نچیه» بیت. (ر - ر)

۱- تبریز: شاریکی تورکشینه له تیران. (ر - ر)

ع: مَنزِل، دَار، رَیْع، مَحَلّ، مَكان، مَعان، مَثوی.
مَرَحَلَة، مَنقَلَة.

مه‌نزله‌گی

[ک: کمینک که شارمزی منزلگه‌لی کاروانه.]

ف: منزل‌بگی.

ع: رائد.

مه‌نزله‌گا

ک: لاگا، لاده‌گا، بارگا، مه‌ندرگا. [جینگه‌ی حسانه‌ری]

کاروان.

ف: غوشاد، باراندان، ایستگاه، آرمگاه، کاروانگاه.

ع: مَرَحَلَة، مَنزِل.

مه‌نزله‌مواره‌گی

ک: خورشاتن، خورش‌هاتن. [پیرزبایی کردن به بۆنه‌ی چورنه]

نار مالی تازه‌ی.

ف: خوش‌آمدن.

ع: لُهْنَة، خَیْر مَقْدَم.

مه‌نسوخ

ک: هه‌لەرگه‌ریاک، به‌تالهرگریاک. [پوچمن‌کراوه]

ف: وادیاب، فَرَحَنجیده، وَرافتاده.

ع: مَنسوخ، مُلغی، باطل.

مه‌نسوور

ک: سرکه‌فتگ. [سرکه‌رتو]

ف: پرویز، پیش‌رفته.

ع: مَنصُور، مُظَفَّر، فائِق، فائِج، مُوَفَّق.

مه‌نشوور

ک: ناردار، ناییاک. [ناسراو، بناریانگ]

ف: خَنیده، نامی، نامدار، نامور، نام‌آور، شُهره،

خداوند نام.

ع: مَشهور، معروف، مَعْنان.

مه‌نشوور

ک: سِیالو. [ناریزه]

ف: سه‌پهلو.

ع: مَنشور.

وینه—سِیالو A

مه‌نشووری ← مه‌نشوور

مه‌نشهر

ک: سهرچارکه. [سهرچاره]

ف: آسال، سرچشمه.

ع: مَنشأ، مآخذ، مَنبَع.

مه‌نشهر فیتنه

ک: کوله‌ریوا، کتکه‌نه‌فیتنه، بشیترنه. [مایه‌فیتنه،

ناژاره‌چی]

ف: سَرغَوغا، سَر‌آشوب.

ع: مَنشأ فُساد، أُمُّ الفُساد.

مه‌نج

ک: نه‌هیشتن، پەك خستن، پەل‌دان. سهرزشت. [ری‌لیگرتن،

پیشگیری کردن. لۆمه]

ف: شه، بَرَكَم، بَرَكَم، نگذاشتن، بازداشتن.

سهرزنش.

ع: مَنع، رَجَر، نَهی، صَدَّ، عَوَق، عَكَف، عَضَل، نَهْنَهَة.

مه‌نفوور

ک: نه‌گه‌ویس، بی‌زیاک. [بی‌زراو]

ف: رانده، وَرافتاده.

ع: مَنفُور، مَبْغُوض، مَطْرُود، مَلْعُون.

مه‌نفه‌ه‌ت

ک: سو، باره. [قازانج، سوو]

ف: آمَرغ، سوو، بَهره.

ع: مَنفَعَة، نَفْع، صَرَف، فائِدَة، عائِدَة.

مه‌نگ

ک: گنج، رِب. [حوّل، گیتز]

ف: دَنگ، گِج، دَبَنگ.

ع: خَدِر، خَبِل، نَمِه.

مەنگۆز

ل: مَانگۆز، گەرەكە نیشك. [گەرەك، قەیرەك]

ف: هیرساد، دُخْتَر مَانده.

ع: ثَرِیكَة.

مەنگۆله

ل: زەنگۆله، گۆلەنگ. [زۆزۆره، گۆلنگ]

ف: زَنگله، مَنگوله، مَنگله.

ع: جُلخَله، دُؤَابَة، فَش.

مەنگەل

ل: مەنەن. [مەنە]

ف: کولخ، لُکَن، آتشدان.

ع: مَنقَل، مَجَمَر.

وئە

مەنگەنە

ل: نەشار. [گیر (مەنگەنی گۆشین)]

ف: مَنگنه، (مەنگەنی فشار)

ع: مَعصَر، مَدَك.

مەنگەنە

ل: ماشین، مەکینه. [کۆمەتیک پارچە و نامراز کە بۆ

تەلەفون کارێک بیهێکەر بێسارون.]

ف: مَنگنه، ماکینه، ماشین.

ع: ماکِنَة.

مەنگەنە

ل: مەنجه نیت. [نامرازی هاریشتنی بەردی گەرە ئە شەری

جاراندا.]

ف: مَنگنه.

ع: مَنجَنیق، مَنجَنَق.

وئە—مەنجەنیق

مەنمانی

ل: ئەنۆتتی، ئەمینتی، ئەپسی. [دەردەخەیت، رێدەچیت،

دەشیت]

ف: مەنمانی، مەنمانی.

ع: ثُرِي، تَشْبَهُ.

مەنن

ل: سەرخۆ. [مەند، هیتن و دلقراوان.]

ف: سەرخۆد.

ع: وَقُور، مَوْقَر، مَقِين، وَسِيعُ الْقَلْب.

مەنن

ل: بێجۆرە. [مەند، مەنگ: ناری رارمستار (بەرامبەری

خۆپ).]

ف: کر، مات. (ضد «خۆپ»)

ع: رَاكِد، كُر، بَطِيء.

مەنۆل

[ل: پارچەبەکی بێناویانگی لە لۆکە چنارای زۆر پتەو.])

ف: مَندول. (پارچەبەکی است معروف نخی خێلی

مُحَكَم)

ع: مَندول.

مەنۆنی

ل: ئارکەر، سەبەتارین. [بۆتە مەتواندەو.]

ف: مَنوونی، سُرَب آبکُن.

ع: مَذُوبَة.

وئە

مەنە

ل: ئەراستی، ئاتەرایی. [مارە، مەند]

ف: دینا، مەندە، بازماندە.

ع: باقی، بقوی، بَقِيَّة، نَصِيَّة، مَتَّع، سُوَر.

مەنەر

ل: ئەنگ. گت، نوتراخ، رینکە، وچان، ويسان. [وستان،

مانەرە، خستن

ف: ايست، ماندن، ايستادن.

ع: وقوف، توقف، مكث، لبث.

مەنەل ← مەنكەل

مەنەم

ك: منم، منى. [منمن، خۇيزۇلزانين]

ف: مَنَم، منى.

ع: اُنَانِيَّة، كِبَر، غُرور.

مەنى

ك: نار، تَزَم. [شاوت]

ف: آب، آب پُشت، تَحْم.

ع: منى، نُطْفَة.

مەنى

ك: بەنا. [مەندى (گياھەكە ئە كەما دەچىت و دەخورت.)]

ف: بَنَّا. [علقى است خوردنى شېبە بە كَما]

ع: ...

«مەنباتىزەم»

ك: پەردىدار. [ئالچى جىزەگەر.]

ف: پُرى دار، پُرى گەرتە.

ع: كاهن.

مەۋات

ك: باھىز، نازاد. [زوى بى-خارەن. (زەرىكە كە ھەركەس

يىرەت دەۋانەت بېتە خارەن.)]

ف: خوليا، خُلُوليا. (زەمىنى كە ھەركەس بخواھد

بتواند آن را متصرف شود.)

ع: موات، مُسْبَل.

مەۋاليد

ك: زاگەل، زاكان. (كەرچەك و گياندار) [زادەكان،

سەزادەكە (مەبەست يىگيان و روھەك و گياندارە.)]

ف: زاكان، زادگان. (بۇرۇستگان، بۇرۇستگان،

جانداران)

ع: مَواليد، مَواليد ثلاث. (نَبات، جِمار، حَيوان)

مەۋبەت

ك: مېز. [مېھربانى]

ف: مېھەر، مېھربانى.

ع: مَحَبَّة، مَوَدَّة، رَافَة، شَفَقَة، عَطَوفَة.

مەۋج

[ك: تەنراۋىكە ئە خورۇ. (وھەك: مەۋجى نۆرتىن يا مەۋجى

بەسەرگۈرىدا كىتشار.)]

ف: موج. (موج رخت خواب يا روكرسى مثلاً.)

ع: مَلَاة، رِدَاة، رِبْطَة.

مەۋج

ك: لىبار، لۇچار، خىزار، شەپۇل، لىبە، ئاوخىز، زەغىر.

وشتار. [مۆنج]

ف: نَر، نَرە، مَوجە، كۈھە، كۈبە، ستونە، شَتُرَك،

خىز، خىزاب، آب خىز، كۈلاب، زنجىرە،

آشوب آب.

ع: مَوج، فِرَق، نَجَب، عُبَاب، ثِيَار.

مەۋج مەۋج

[ك: پارچەيەك كە بىرقىسى پەلەپەلى تىندايە. (پارچەي

مەۋجدار.)]

ف: موجدار. (پارچە موجدار)

ع: مُمَجَّج. (كەرمسوت)

مەۋج مېۋەلەكەن

ك: مەۋج دارتەكەن. [(مەۋجەك كە ئە ژىر دەرەختدا

رايدەخەن ھەتا مېۋە ورتىراۋ نەكەرتە سەر زوى.)]

ف: فُحْم. (مەۋجى كە زىر درخت نەگەھ دارىد تا

مېۋە روى زمين نىفتەد.)

ع: مَنَفاض، رِداء.

مەۋجۇد

ل: هەس، بوود، پەیدا، [هەبرو (بەرامبەری نەبرو).]

ف: هەستە، انبوسە، پەیدار. (ضد معدوم)

ع: مۆجود، کائۇن، ثابت، ظاهەر.

مەوجوودات

ل: هەسگەل. [بۆنەرەر]

ف: نیوز، هەستگان، انبوسگان.

ع: مۆجودات، کائونات، عالم.

مەوجوودیوون

ل: بوون، پەیداوون. [هەبرو، هاتەبرو، بەدیھاتن]

ف: هەستشدن، انبوسیدن، پەیداآمدن.

ع: تَکُون.

مەوجدا

ل: نوول، نشتەر. [لیتواری تیخ، نووکی خنجیر و شمشیر.]

ف: نیش، نَک، ناوک، نیشتر.

ع: رَاس، مَحْجَم.

مەورد

ل: بابەت، بارە، [سەبارەت، سەریاس]

ف: بارە، باب.

ع: مۆرد، شان، حَق، مَوْضوع.

مەوز

ل: هەغەیریار. [مۆز]

ف: مَوَز، آنجیر آدم.

ع: مَوَز، طَلَح.

وینە

مەوزووز

ل: زەوینە، بارە، [سەبارەت، بابەت، سەریاس]

ف: زەمینە، بارە.

ع: مَوْضوع، مَوْرِد.

مەوسم

ل: رەخت، سا، زەمان، [کات، رەز، هەرمەت]

ف: آمد، هەنگام، زمان.

ع: مَوَسِم، فصل، زمان.

مەوسووف

ل: نشتادار. [خارەنی تایبەتمەندی.]

ف: زابیدە، فروزیدە، ستودە.

ع: مَوْصُوف، مَنَعُوت.

مەوسووفبوون

ل: نشتاداروون. [بوون بە خارەنی تایبەتمەندیك.]

ف: زابیدن، فروزیدن. (موصوف شدن به صفتی

از صفات)

ع: اِئْصَاف، اِئْتِغَات.

مەوعیزە

ل: پەن، مۆجباری. [پەند، نامۆزگاری]

ف: پَند، آندرز، آموزش.

ع: مَوْعِظَة، نُصِيْحَة.

مەولوو

ل: زاگ، زایگ، پەیداووک. [لەدایلەبووگ]

ف: زابیدە.

ع: مَوْلُود، وَلِيد.

مەولوو

ل: جەژن زاین، شادیانە، کورانه، [جەژن و شایی بە بۆنی

منالەپرونەر.]

ف: زاگەسور، زاجەسور. (جشن ولادت)

ع: مَوْلُود، عِيدُ المَوْلُود، عِيدُ الوَلَادَة.

مەولهق

ل: واق، دەمەق. [مۆلت (وەك چاری مردوو كە نەبەسرا

ییت.)]

ف: خیره، باز. (مانند چشم مرده كه باز باشد.)

ع: باخَق، مَبخُوق، بَخِيق، أَبخَق، أَعور، مُتَحَيِّر العَيْن.

مەولید

ك: زادبوم، مه‌لۆن، [زاگه، زێد]

ف: زایشگاه، زادبوم، میهن، زادگاه.

ع: مَوْلِد، مَسْقَطُ الرَّأْس.

مه‌ویژ

[ك: میژ]

ف: مَوِیژ، مَمِیژ، ممیر، سنج، سنج.

ع: زَبِیْب.

مه‌ویژه

[ك: ده‌سروكانه (ده‌ئێكێ رَمَش مه‌یلوسوره و ناوکه‌كی

سپید.)]

ف: مَوِیژك، (دانه‌ای است سیاه رنگ مایل به

سُرخ‌ی مغز آن سفید است.)

ع: زَبِیْبُ الْجَبَل، مَوِیژج.

مه‌ویژه‌ره‌شه

[ك: میژره‌ره‌شه.]

ف: مَوِیژ سیاه.

ع: وَیْنَة.

مه‌هار

[ك: تَلَقَه و پَتِیك كه ده‌كرتته لوتی و شتر.]

ف: مَهار، ماهار، وُزَس.

ع: خِزَام، خِطَام، زَمَام، عَنَان، سِفَار.

مه‌هاریه‌ن

[ك: نۆر گۆرَسێ كه به‌سراوه به‌مه‌هاریه‌ن.]

ف: پَالَهَنگ، پالاهنگ، مه‌هاریه‌ن، كوئَل‌كُش.

ع: مَقوَد.

وئنه

مه‌هاریکردن

[ك: پێرده‌ی نێوان هه‌ردوو كۆنه‌لوتی تاوانبار كۆن ده‌كهن

و پَتِیكێ پێوه ده‌بستن و به‌م شێوه‌یه‌ به‌كۆلان و بازاردا

ده‌یگێرن.]

ف: مَهار کردن، (پێرده‌ی بین دو سوراخ بینی را سوراخ می‌کنند و ریسمان به آن می‌بندند و مقصر را به این شکل میان کوجه و بازار می‌گردانند.)

ع: خَزَم، خَزَم، تَخَزِیم، تَخْرِیم.

مه‌هاریکێش

ك: سوما. [نستێره‌یه‌كه.]

ف: سم آهو.

ع: سُهْی.

مه‌هه‌تاو

ك: مатар. [نامرازیکی ناگریازیه‌ن.]

ف: مَه‌تَاب، ماهتاب، (یکی از اسباب آتش‌بازی

است.)

ع: ...

مه‌هه‌ره‌یی

ك: ماره‌یی، میهریه، [نهری ناهه‌زی لاسه‌ر ماره‌ ده‌كرت.]

ف: كابین، مِه‌رِیه.

ع: صِدَاق، مَهر.

مه‌هه‌یه‌كه

ك: ترس، ترسكا، [جینگێ مفرسیدار.]

ف: بیمگاه.

ع: مَه‌لَکَة، مَقْتَلَة، مَوْتَقَة، مَوِیْقَة.

مه‌هه‌مِیز

ك: سامِیز. [سامز: ناسنیکێ چقڵداره له پشت پاژنسی

چه‌كه ده‌رێت بۆ لیخوڕینی ئاسپ.]

ف: مه‌مِیز، فَخِیز.

ع: شوکَة، کُتَاب، کَلَوَب، مَنخَس، مه‌هان.

وئنه (۲)

مه‌هه‌ودش

ك: ماره‌ش. [مانگ‌ناسا، ناوه‌ بۆ ژنان.]

ف: مهوش، ماهوش. (یعنی مانند ماه اسم زن است)

ع: ...

همی

ل: باده، شراب. [شراب]

ف: می، باده، شراب.

ع: خمر، مدام، صنباء، عقار، راج، رَحِیق ...

همیلان ← همدان

همیناوی

ل: باختر. [همیوانی سردانه‌پزشراو.]

ف: مهتابی. (ایوان سرنپوشیده)

ع: مَخَارِجَة، سَطَح، سَقِیْقَة، صَفَة.

ویند ← سَمَكُو/ ویند تری همیه.

همیتهر

[ل: خرم‌تکاری نسپ.]

ف: مهتر. (خدمتکار اسپ)

ع: ...

همیچی

ل: باده‌چی. [مدیگتی]

ف: سَرده، چمانی، باده‌چی.

ع: ساقی.

همیخانه

ل: شرابخانه، شرابخانه، [شرابخانه، عروقخانه]

ف: لَهَر، کُلبه، مَخور، میخانه، مَبْکَدَه، خَمخانه،

خَمکَدَه، خَمستان، شیرخانه، شرابخانه.

ع: خَص، حَان، حانوت، خَمَارَة، خَان، کُلبَة، کُریج.

همیخوش

ل: مزر، ترش‌مهزه. [میخوش، ترش‌دشیرین]

ف: مَلَس، مَرَس، کَشْتَو، میخوش، غَنجَال،

تُرَش‌مَزَه، تُرَش‌وَشیرین، نیم‌رَس.

ع: مَز، صَمَالِخ، مَلَس، مُتَشَكَّل.

همیدان

ل: مدیان، جهنگا، جهولانگا. [گَژِدِیان (جنگی سربلار،

جنگی شری.)]

ف: پَهَنه، رَزَمگاه، آوَرَدگاه، جُولانگاه، تاختگاه،

میدان. (جای گشاده، جای نبرد)

ع: عَرَصَة، سَاخَة، قَاعَة، بَاعَة، فضاء، مِضمار،

میدان.

همیدان نه‌سپ‌دهوانی

ل: تاختگا، دَوگا. [گَژِمَیانی غارغارتن.]

ف: لَرَد، کُزَنَد، کُزَنگ، کُزَنگه، گوراب، سپریس،

آسپریس، آسریس، دَوگاه، تاختگاه.

ع: مِضمار، مَرکَض.

همیرا!

ل: ماورِه! [معیته! مدینه!]

ف: میار!، میاور!، ماور!

ع: لا تُجِن!

همیزه!

ل: مَوِزِه! [مدل!]

ف: مگو!، نگو!

ع: لا تَقُل!، صَنَة!، اُسکَت!

همیشووم ← شووم

همیکوت ← میکوت

همیل

ل: مَرخ، هَم‌رَس، خواس، مدیلان، دَل‌خَراز، دَل‌پَرَدن،

لورَت‌خَوزِیان. [راز، مز]

ف: سَر، هَوس، یاسه، دَل‌دَغَه، گراه، گرای،

گرایش، پِیسایش، خواهش، خواستن، پِیسوَن،

نمیدن، خارخار.

ع: مَیل، اِرَادَة، خَلْجَان، خَلْجَانِ القَلْب، اِشْتِهَاء.

میدان ← میل

میل پیدا کردن

ك: هدوس کردن. [نارزود کردن، وازلیبون]

ف: نمیدن، پیسودن، هوس کردن.

ع: تمایل، تَوَجُّه.

میل!

ك: مهیلانده! ..... [معیله!، رنگه مده!]

ف: مگذار!، نگذار!

ع: لاثمیل!، اِثْمَع!

میلانده! ← میل!

میهمان

ك: میرفان، میزان. [میران، میخان]

ف: مهمان، میهمان، میز، سَپَنج.

ع: ضیف، نُزُل.

میهمانخانه

[ك: میراغانه، دیروخان]

ف: مهمانخانه.

ع: مُضِیف، مَقْصِف، خان.

میهمان نه خوهنه

ك: میتمان بی‌واده، سه‌روخه، توفه‌یلی. [میوانی]

د: عرواسته‌کراو، لاورگه]

ف: ایبرماد، مهمان ناخوانده.

ع: ضیفن، طُفیلی، غَیر مَدْعُو.

میهمانی

ك: میوانی، میرفانی. [میوانی]

ف: مهمانی، میهمانی، حَرام، سور.

ع: ضیافه، دَعْوَة، اُدْبَة، مَادْبَة، مَصْنَعَة، وَلِیمَة،

نَقْری، قَرِی، اِقْتِرَاء، اِنتِقَار، نَزَالَة، نُزُل، نُزُل، حَفْلِی.

میمون

[ك: گیانلبریکی بناروانگه.]

ف: چَر، کُپَی، بوزنه، بوزینه، بَهَنانه، پَهَنانه،

مَیمون.

ع: قَرْد، سَعْدان، حَمْدوْته.

وینه

میمون

ك: گول مَیمون. [گولیکی بناروانگه.]

ف: مَیمون، گُل مَیمون. (گُلِی است معروف.)

ع: ...

میهینه‌ت

ك: رهنج، جدا، ته‌مده، تالار، چوتورمه. [به‌لا، دِرد]

ف: سیج، جَسک، زَنج، تواس، کفار، زغار، ازار،

آزَرَنگ، پَشَنگ.

ع: مَحَنَة، مُصِیبَة، مَشَقَة، لاوَاء، بَلِیَة.

میهینه‌تی

ك: تالاری، ره‌گیش، مسیره‌تی. [جفاکیش، دِرد‌دار]

ف: آه‌نجان، جفاکش، جَسکی.

ع: مَحَنَتِی، بَلَوِی، مُصِیبَتِی.

هَی

ك: ما، ماینه. [مِیینه]

ف: ماده.

ع: انشی.

هیانه

ك: نارپاس. [نارپاست (واک: نارپاستی تنانه.)]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط، نِیْط. (وَسَطُ الْحَبْلِ)

هیانه

ك: به‌ین. [نیوان، ناز (واک: ناز خدایه‌که.)]

ف: میانه، میان.

ع: وَسَط، رَابِطَة. (وَسَطُ الْقَوْمِ)

۱- ندم دور و شیهه باش ناخوینرتیه‌ده، له‌وانمیه «ملا»

ملانه! بیت. (ر-ر)

میانہ

ل: شینایی، [شیتنہیی، میانہری، میانہریون]

ف: میانہ.

ع: وَسَط، مُعْتَدِل، اِعتِدَال.

میانہ

[ل: پارچہ بیکہ کی دارینہ لہ قعدی قلیاناریدا.] (میانہ و

دمنہ)

ف: میانہ، (میانہ و دمنہ)

ع: مِصْنَع.

وینہ—قیانوی (۲)

میانہ روی

[ل: ماسانارندی یون لہ رفلتار و هدلسو کو رتدا.]

ف: میانہ روی.

ع: اِعتِدَال، اِقتِصاد.

میلو

[ل: دنگی پشیلہ.]

ف: میو، مو، مَوَا. (صدای گریہ)

ع: مُوَاء، مُعَاء، مُغَاء، مُوَاغ، مُعَاء، نُقِیق.

میلاواتن

[ل: میارہ میار کردن.]

ف: مَوَمُو کردن.

ع: تَمَوَّء، قَعَم، تَنَعَم، تَمَعَم، تَمَعَم، تَمَوَّغ.

میلاوہ—میلو

میتان

[ل: سورکلمناری «موجہ غدا ٹمین» و پیتہ کانیشی

گژو دراوہ.]

ف: مخفف و محرف «محمد امین» است.

میتک

ل: میتکہ، میتؤل، میتزلہ. [رشکی سپی. (ٹسپیتی

رود.)]

ف: شپشک. (شیش ریز)

ع: ثَمَا، ثَمَا، ثَمَا.

میتؤل—میتک

میتؤلہ—میتک

میتچک

ل: می. [میتینہی بچورک.]

ف: ماجہ. (مادہ ی کوچک)

ع: اُنِیْتَه.

میتخراو

ل: میتراو. [میتخراو: جنگی پیتشورٹ لہ مزگورتا.]

ف: پیشگاہ، پیشگہ.

ع: مِحرَاب.

میتخراو

[ل: نیمام (دنکہ ہمزولہ کمی تفریح.)]

ف: مِحرَاب. (محراب تسبیح)

ع: اِمَام.

میتخوہر

ل: بولوسک، کورک. [تخوہر (میتلہ بیکہ گژی بہ سرورہ

دسروریتخوہر.)]

ف: بُلُسک، بُلُسک، میلہ، وِرنہ. (میلہ ای کہ کرہ

روی آن بچرخد.)

ع: مِحوَر.

وینہ—مکورہ (۲)

میخ

[ل: بزمار (ناسن یا دارین.)]

ف: میخ. (آہنی یا چوبی)

ع: وِتْد، سَکَی، دِسار، مِسمار.

میخ

[ل: ناسنکی موزناسایہ کہ نفخی سر درای کانزای ہی

لیندہ دن.]

۱- وِتْد، سَکَی: بزمار یا ناسن: میخ آہنی - دِسار،

مِسمار: بزمار یا دارین: میخ چوبی.

ف: میخ، ماره.

ع: ضَرْب، سِکَّة.

میخ ناخویر

[ك: سنگی ناسنی نه تقدار.]

ف: میخ آخور.

ع: اُخِيَّة.

وینده ← ناخویر (۲)

میخ طویل

[ك: سنگیکه بز بستن روی نَسَب.]

ف: میخ طویل، میخ طویل.

ع: رَزَّة.

وینده

میخ سفان

ك: سَنان. [نامرازیکه ناسنگوران کاری لَسَر ده کَن.]

ف: سَنده، سَنَدان.

ع: رُیْرَة، عَلَاة، سَنَدان.

وینده ← سَنان

میخه ك

[ك: گیاه که، گوتیکی بز نغزشی هیده.]

ف: میخک، قَرَنَقُل.

ع: قَرَنَقُل.

وینده ← قَرَنَقُل

میخه ك

[ك: برتکی رمش و بز نغزشه، درخته کئی له درخته یاس

ده پیِت.)]

ف: میخک. (ثمری است سیاه رنگ و معطر،

درخت آن شبیه است به درخت یاس.)

ع: قَرَنَقُل.

میداد

[ك: قه قلم (قه لَمَسی گِرا لیت.)]

ف: مداد. (قلم گرافیت)

ع: مَداد، قَلَم الرِّصاص.

میر

ك: گهروه، ناغه. [سِرَوَك، سِرَدار]

ف: بزرگی، آقا، فرمانده.

ع: اَمیر، رَئیس، زَعیم.

میر

ك: مهربت، میروانی. [میهربانی]

ف: مهر، مهربانی.

ع: مَحَبَّة، شَفَقَة، مَوَدَّة، رَافَة.

میرات

[ك: کدلیپور، نوری له مردور بمجی دمیتیت.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگ، گاوزاد.

ع: میراث، ارث، وِث، ثِراث، شَرکه، مَتْرُکَة، مُخَلَّفَة،

تَلید، تِلاد.

میرانی

[ك: کدلیپور، له مردور بهجیمار.]

ف: مُرده ری، مُرده ریگی، گاوزادی.

ع: ارشی، ورشی، ثِراثی، تَلیدی، تِلادی، مَتْرُکی،

مُخَلَّفَة.

میرا خویر

[ك: برتویمیری تریلی پیارگوران.]

ف: میر آخور، امیر آخور، آخور سالار.

ع: رَئیسُ اصْطَبَل.

میراس ← میرات

میراش

[ك: برتویمیری چیشته خانی پیارگوران.]

ف: میر آش، امیر آش، خوان سالار.

ع: رَئیسُ الطَّبْخ.

میراو

[ك: برتویمیری کاروباری ناوی کینلکه و باخ و ...]

ف: میر آب، امیر آب.

ع: امیرُ الماء، مُباشِرُ العیاء.

میراؤ

[لک: میحراب]

ف: پیشگاه.

ع: محراب.

میرد

لک: پیا، پیاک. [پیار]

ف: مُرد.

ع: مرء، رَجُل.

میرد دورژنه

لک: دورژنه. [پیری دورژنه.]

ف: بَنانچ، مُرد دورژنه، دورژنه.

ع: دُو رُوحین، دُو صُرَتین.

میرد مزمه

لک: حُزل، حُزلِ بیابان. [دیوی بیابان.]

ف: بَغامه، مُرد آزما، غول، غول بیابان.

ع: سَعلا، خِیعل، زُور، خِیال، صِنْدائنه، غول.

میرد مزمه

لک: زُور مزمه. [بُرد یا سنگینک که پالتوانان هیزی خُزینای

پی تاقی ده کُتوره.]

ف: مُرد آزما، زور آزما. (سنگ یا وزنه که

زورمندان زور خود را با آن می آزمایند.)

ع: رَبیعَه، مَرِیع.

میردی

لک: پیاهگتی. [پیاویتی، جوامیری]

ف: مُردی، مُردانگی.

ع: رُحُلِیَّه، رُجُولِیَّه، مُرُوءَه.

میرزا

لک: نویسنه، دویر. [نورسور، خورنوار]

ف: میرزا، نویسنده، نگارنده، دبیر. (مخفف

امیرزاده است.)

ع: مُحرَّر، کاتب، مُنشی.

میر شکار

[لک: بَریزومیری کاروباری رای پیارگوران.]

ف: میرشکار، بازیار، بازدار.

ع: امیرُ الصِنید، صِنیاد.

میرغوزار ← **میرک**

میرفان ← **مهمان**

میرک

لک: میرگزار، میرغوزار، چیمه نزار، چیمه نر، چیمه ن، چیم.

سهرزاتی. [گیاجار]

ف: مُرع، قُریر، پَریز، راغ، چَمَن، مُرعزار،

چَمَنزار، سبزه زار.

ع: رُوض، خُصیب، خُضیلَه، دُقراء، مُرع، مَرِیع،

مَرِج، مَرِغ.

میرگزیری

لک: قاپان. [جگین (یاربکی بناربانگه به جگ ده کرت.)]

ف: شاه وزیر، شاه وزیری، شاه بازی، قاپ بازی.

(بازی معروف است که با قاپ بازی می کنند.)

ع: لَعِبُ الكَعِب.

میرو ← **موزک** [وغمیه کی کرمایه.] [کرماهی است.]

میروچیر

لک: دُزس. [دُزست و ناشنا]

ف: مهربان، دوست.

ع: شُفِیق، رُفِیق، حُصیب، خُلیل، وُدود، خُدن.

میره

[لک: سرکه تلخای «نصیر نه محمد» یا «میر مره محمد»]

ناره بز پیاران.]

ف: مخفف «میر احمد» یا «میر محمد» است.

اسم مرد است.

میره ← **میره دی**

میرہ دی

ک: میرہ، قِتخا، گہرہ دی. [کوٹخا]

ف: خواجہ، میرہ، میرہ دہ، گدخدا، بزرگ آبادی.

ع: دِمقان، دِمخان، رئیسُ القریہ.

میرہوان

ک: خورشوزان، مدیرہ تدار. [میرہبان]

ف: مہربان، بامہر، خوش زبان.

ع: رُوف، عَطوف، ودود، حَفِی.

میرہوانی

ک: مدیرت، خورشوزانی، میرہوانی. [میرہبانی]

ف: مہربانی، خوش زبانی، نوازش.

ع: رَافۃ، عَطوفۃ، حَفَافۃ، مَوَدۃ، مَحَبۃ، لُطف.

میری

ک: مراج. [مورچہ]

ف: ورستاد، راستاد، مواجب.

ع: مُسْتَمِرّی، اِسْتِمْراری، وَطیفۃ، مواجب. (ما

وَجِب)

میری

ک: باج. [نہری دولت لہ ہارلاتیانی دسینیت.]

ف: باج، سا، پاڑ، واڑ، گزیت.

ع: خُراج، جباۃ، مَکس.

میریان

ک: شکیان. [شکان (رشید کی ہمرامیہ).]

ف: شکستہ شدہ. (اورامی است).

ع: اِنکِسا ر.

میر

[ک: تمدنی پیٹھکدار بڑ نان لسمر خواردن.]

ف: میر، خوان.

ع: سِماط، کُرسی، مائِدۃ، خوان.

میز

ک: گمیز. [میز، گمیز]

ف: میز، گمیز، کمیز، شاش، شاشہ، چمین،

چامین، پیشاب، زہر آب، میخ.

ع: بُول.

میزان

ک: ترازو. [شایم، نامرزی کیشانہ کردن. (کدلووی

حرتمی ناسمان).]

ف: ترازو. (برج ہفتم آسمان)

ع: میزان، بُرجُ السّاع.

میزان

ک: رہی، مدیرہ، سہنگاتی، نمانازہ. [نمنازہ، بر، وادہ]

ف: اندازہ.

ع: میزان، مِقْدار، مُعادل.

میزانوروتوویہ

ک: نمونین. [نامرازیکہ نمنازہی شی دیاری دہکات.]

ف: نَمُما.

ع: میزانُ الرُّطوبۃ.

میزانول نیرتفاع

ک: بدرزہ نونین. [نامرازیکہ نمنازہی ہمزایی دیاری دہکات.]

ف: فَرَا زَما، بُلُندی نما.

ع: میزانُ الارتفاع.

میزانول ہزارہ

ک: گرمانونین، گرماوڑ. [گرماپیرو (نامرازیکہ نمنازہی

گرما دیاری دہکات).]

ف: گرمانما، (اندازہی گرما)

ع: میزانُ الحرّارۃ.

میزانول ہموا

ک: بانونین. [بانیو]

ف: باد نما.

ع: میزانُ الهواء.

میزراب

میزیان

[ا:ک] میزنی ناش که گه‌گه‌کی دپژتته نار ژنر

[دژزه‌ده «کوه»]

ف: میزیدن. (شاشیدن آسیا که گندم میان زیر

دو‌خه می‌ریزد.)

ع: دلق.

میز

ا:ک: باس، تاریخ. [میزو]

ف: باستان، تاریک، تاریخ.

ع: تاریخ، حکایه، تعریف.

میسل

ا:ک: جور، جفت، تا، هاوتا، ندراخت، هاونه‌راخت، وهک، ورتنه.

[هارچمن]

ف: آرد، همال، همتا، تا، ماتند، جور، جفت،

نواخت، آنباز.

ع: مثل، مثیل، شبیه، شبیه، نظیر، قرین، زوج.

میش

ا:ک: مه‌گز. [مشی: میزویه‌کی بالداره.]

ف: میخ، مگس.

ع: ذباب.

میش

ا:ک: پمز. [مپ]

ف: میش، گوسفند.

ع: ضان.

میشان

ا:ک: گریزان، هلماتان. [میشین، مروشین: گمه به هلمات

یا به گریز.]

ف: گردوبازی، گلوله‌بازی.

ع: مساداة، مُحاساة.

میشک

ا:ک: دهنورکه. [نور نامیره‌ی ژنی تاری پی لیددهن.]

ف: زخمه، شکافه، سَکافه، سَکافزه.

ع: مضروب، مضروب.

میزن

ا:ک: ریزن، جورکن، میزه‌میزکهر، ریزه‌ریزکهر،

جورکه‌جورکهر. [گیزن]

ف: وزوزکن.

ع: خَنان، طَنان.

میزن

ا:ک: گیزکهر. [میزن، میزه‌میزکهر.]

ف: شاشو، میزو.

ع: سَلَسُ البُول.

میزه

ا:ک: ریزه، جورکه. [گیزه]

ف: وزوز.

ع: خَنین، طَنین.

میزه‌ر

ا:ک: میزه‌ر. [سریتج، شاشک]

ف: میزَر، دستار.

ع: سِبَب، عَصَب، عِمَابَة، کِوَارَة، مِکُورَة،

مِقْعَط، مِشَوْد، مِشَوْد، مِدْمَاجَة، مِثْرَة.

وینه

میزه‌ره‌سر

ا:ک: میزیه‌سر. [کسیتک که میزیه به سردا پی‌تجاره.]

ف: دستاره‌سر، دستاریند.

ع: مُعَمَّم، مُعْتَم، أَهْلُ الْعِمَامَة.

میزیان

ا:ک: گیزکردن. [میز کردن]

ف: میزیدن، شاشیدن.

ع: بُول، مَبَال، تَبُول.

ل: مه‌ژگ. [مژی، میژی]

ف: مَژز.

ع: دماغ. مَڭ، مَڭی.

میشله زهرگۆ

ل: پیچ. [دروینکه]

ف: نیژ، پیچ، پیچک، هَرشه، بَروانیا، شَنش بَندان،

سیاه‌دار.

ع: عَشَقَة، نَبلاب، جَلَبَلاب، حَبَلُ المَساکین، الکَرَم

الأسود، الکَرَمَة السَّوداء.

وینه

میشن

[ل: یستی دباغی کراوی مەر.]

ف: میشین. (پوست دباغی ش‌ده‌ی گوسفند)

ع: حَوَر.

میشووله

ل: تۆفانه. [پیشکه]

ف: پَشَه.

ع: بَق، بَعوضَة.

میشه

[ل: مالوم: زانای نایینی جورله‌که.]

ف: میشته.

ع: خَلِيفَة.

میشهره‌وی

[ل: میش قپاندن (له ی‌تکاریدا).]

ف: مگس‌رانی، مگس‌راندن. (از بیکاری)

ع: تَقَمَع.

میشهره‌وی

[ل: بگرگی کردن (له کاتی شه‌یدا).]

ف: مگس‌رانی، مگس‌راندن. (در هنگام جنگ)

ع: دِفَاع.

میشهره‌وین

[ل: نامرازی میش ده‌کردن که له پهری تارس و مووی

کلکی نَسپ و ... دروست ده‌کرتیت.]

ف: مگس‌ران.

ع: مَذْبَة.

وینه، هیه.

میشه سگانه

[ل: جزه می‌شینگی گنهریه.]

ف: سَگ مَگس.

ع: ذِبابُ الکَلب.

میشه‌سی

ل: هورره. [چیزگ: باتنده‌یه‌که.]

ف: أَهْرَة، هَوَیْرَة، تَوَزْه، جَرز، چَرز، شاست.

ع: حُبَارِي.

وینه

میشمگیره

ل: په‌سپه‌کۆله. [جالجالتۆکه]

ف: کلاش، کارتینه، زرزوره، مگس‌گیره.

ع: عَنكَبُوت.

وینه ← په‌سپه‌کۆله

میهمار

ل: گلکار، رهنگیرژین. [خانورساز، نهندازیار (ومستای

گلکاران که گه‌لانی خانوویه‌ه داه‌پرژیت).]

ف: گلکار، غلیگر، اندایشگر. راز، زاو، زاویل،

رنگ‌ریز. (استاد گلکاران که رنگ عمارت‌ها و

بناها را می‌ریزند.)

ع: بِنَاء، مِعمار.

میهمارباشی

ل: گلکارباشی، رهنگیرژین. [خانورساز، نهندازیار (ومستای

گلکاران).]

ف: ران، زاو، زاویل. (استاد گلکاران)

ع: ران، رئیس المعمارین.

میقدار

ل: نه‌ناه، س‌نگاتی. [ب، کیش، هارکیش]

ف: بلنج، اندازه.

ع: مقدار، قدر، زُهاء، لُهاء، مُساری، مَلْع، وُزن.

میقرّاز

ل: ق‌دیچی. [مقست]

ف: دوکارده، دوکارو، جامه‌بُر.

ع: مِقراض، مِقراضین، جَلم، جَلَمَان، مِقَص، مِجَر،

مِقلام.

میتن

ل: قَلْع، رِخت، قمراره. [بیچم، نه‌لانت]

ف: ریخت، پیکر، کالبد.

ع: جُتّه، ترکیب.

میقنه‌هه

ل: ر‌ویوش، سه‌ریوش. [پارچی سر و رو دپوش.]

ف: روپوش، رُیوشه، رُبوسه، سَریوش، شامه.

ع: مَقْنَعه، قَناع.

میکانیل

ل: ر‌ز‌ز‌ی‌ر‌سان، فرشته‌ی ر‌ز‌ز‌ی. [پ‌ری ر‌ز‌ق و ر‌ز‌ز‌ی.]

ف: تَشْتَر، بَشْتَر، فرشته‌ی ر‌و‌ز‌ی.

ع: میکانیل، مَلَكُ الْأَرْزَاق.

میکروب

ل: میتکه، خاکشیر. [میکروب]

ف: خاکشیر.

ع: جُرْثُوم، نُقَاعِیَات.

میکوت

[ل: کوتکی دارین.]

ف: کوبه، تَخْمَاح، تَخْمَاق.

ع: مِدْقَه، مِقْمَعه، مِیتَدَه، مِیثَاة، مِیْلَعه، مِطْرَقَه،

مِطْراق، مِطْلاس.

وِئنه

مینکونه

[ل: میرکوت (زیبکه‌گ‌لینکه له منداڤ د‌وردیت و خارشی

له‌گ‌ل‌دایه.)]

ف: سَر، دَلَم. (جوششی است با خارش عارض

بچه می‌شود.)

ع: نَمَعه.

میلهوره

ل: مرزچه. [میتورله]

ف: مورچه، مور.

ع: نَمَل.

میتل

[ل: داریکی د‌ر‌ز‌ز‌کی د‌س‌ل‌داره و‌ر‌ز‌شی پ‌ر‌ده‌کن. (میتلی

ز‌ز‌رخانه.)]

ف: میل. (میل زورخانه)

ع: ...

میتن

[ل: میل، کلچ‌ز‌ک (میلی کلدان.)]

ف: میل. (میل سرمه‌دان)

ع: میل، م‌ر‌و‌د، م‌م‌ل‌ول، م‌ک‌ح‌ل، م‌ک‌ح‌ال.

وِئنه—کَلَمَان «۱»

میتل

ل: پایه، میله. [ستون، ک‌ز‌له‌که (وله): ک‌ز‌له‌کی نینوان در

درگا.])]

ف: میل، پایه. (پایه‌ی بین دو در مثلاً.)

ع: سَنَد، دِعمه، دِعامه.

وِئنه—پیه

میتل

ل: میله. [مناره‌ی باریک.]

ف: میل، میله، ستون. (مناره‌ی باریک)

ع: میل، مِسَلَّة.

وینَه

میلَن

ك: میلَن جهرآجی. [نامرازتکی نشتیرگریه.]

ف: میل، میل جَرَأَجی.

ع: مِسبار، مِحجاج، مِحراف، مِسمار، قَضیب.

میلَاك

ك: چه شكه. [چیرَه، چشه]

ف: چشه، مَزَه، مَزیدن، چَشیدن.

ع: دَوَق، تَدَوَق، طَعم.

میلَاو

[ك: لاسکی قلیاناری] که سَرَتکی ده گاته نار نارَه کَمی.

ف: میلاب، میلَاو. (میلاب قلیان آبی)

ع: ...

میلَن ترازوو

ك: زوانه. [زمانی شایین.]

ف: رُبانَه، رُفانه، ناژَه، نازَه، نارَه، ناروه، تاره.

ع: نَقیب، عَمود، لِسَان، لِسَانُ المیزان.

وینَه «ترازو» (۱)

میلَن جهرآجی ← میلَن

میلَن جهر جهره

[ك: نَر ترمه ریمی که نامرازی هه لگوزینی ناری به دورده]

دسوریتتوره.]

ف: میل چرخ.

ع: قَعو، قَعود، جُزَع، قُطَب، مِحور.

میلَن میلَن ← رَاوَا

میلَن و کله ددان

[ك: میل و کلدان، کلچیر و کلترور.]

ف: میل و سرمه ددان.

ع: مِخْطَه، اَلْمَرَوْدُ وَ المِخْطَه.

میلَه ← میلَن

میم ← میمَك

میمَك

ك: میم، میمی، مه تیَه، خاماجی. [پورر (خوشکی

دایك.)]

ف: توریَا، خامباجی، خانمباجی، خواهر مادر.

ع: خَالَة.

میمَك

ك: ناییا، نایی، ناباجی. [پورر (خوشکی بارك.)]

ف: توریَا، آباجی، آغاباجی، خواهر پدر.

ع: عَمَة، صَبوَة.

میمَك

ك: ملوژم، خوازیار، نارمزومه ن. [دژ، بهرنگار. بتاسه]

ف: دَشَمیر، دَشَمَن، خواهان، آرزومند.

ع: ضِد، نَقیض، مُخَالِف، عَدُو، مُؤَمِّل، مُشْتاق.

میمی ← میمَك

مینَا

ك: گول مینا. [ك: گولتکی بناربانگه.]

ف: مینا، گل بیتا. (گُلی است معروف.)

ع: ...

مینَا

ك: شیشه. [شوشه]

ف: مینا، آبگینه.

ع: مینَا، رُجاج.

مینا کاری

[ك: شوشینلی]

ف: مینا کاری.

ع: صَنْعَة المینَا.

مینای دیان

ك: نار دیان. [توژی بریقهداری سر ددان.]

ف: آب دندان، مینای دندان.

ع: ظلم.

مینبه‌ر

ك: مدمهر، نیه‌ر، بولوننی. [دوانگه]
ف: پَندگاه، پیشگاه، بلندى.

ع: مَنبَر.
وینه-مَسَر
میتو

[ك: رمز]

ف: مَو، میو، ماو، وَز، تاك، سارونه.

ع: كَرَم، جَفَن، حَبَل.
میتو

ك: مَزَم. [شم (وشه‌یه‌كى گرماجیه).]
ف: موم. (كرم‌جی است).

ع: شَمع.
میتوان

ك: مدمیان. [میران، میغان (وشه‌یه‌كى گزرائیه).]
ف: مهمان، میهمان... (گورانی است).

ع: ضَیْف...
میتوانی

ك: مدمیانی. [میرانی]
ف: مهمانی، میهمانی.
ع: ضَیَافَة، دَعْوَة...
میتوه

ك: بار. [میره، بار]
ف: میوه، شایه، بار.
ع: هَاكِهَة، اَكْل، ثَمَر.
میتوه‌خوهركه

[ك: گیاهه‌كه خزی له دار ده‌تالینیت و همدلی جار وشكى
ده‌كات.]

ف: اَرغَك، اَرغَز، اَرغَنج.
ع: فُشاغ، عَشَقَة.

میتوه‌زَل

ك: میتوه‌چَل، شاخمیتو. [لقی مه‌پاچارای میتو].
ف: زَغَاك، اَرغ، اَرغ، اَرغون، مَو اَرغ.

ع: جَلَمَة الكَرَم.
میتوه‌ی بی‌شكوفه

[ك: میره‌یه‌ك كه له گوتی دار په‌یدا ناییت. (ارك: ترو كه
گوتی نیه).]

ف: باشتین، میوه‌ی بی‌شكوفه. (مانند توت كه
شكوفه ندارد).

ع: لا تَوَدِ.
میه‌روه‌وانی

ك: میتوه‌وانی، نوازشت، دل‌نوازی، دل‌لاری. [میه‌ره‌بانى،
دل‌دانعه]

ف: مهر‌بانى، دل‌دارى، نوازش.
ع: رَافَة، شَفَقَة، عَطُوفَة، مَحَبَّة، مَرَحْمَة.
میه‌ریه ← ماره‌یى
میه‌همان

ك: مدمیان. [میران]
ف: مهمان، میهمان.
ع: ضَیْف.
میه‌همان ناخونه

ك: مدمیان بی‌واده، سه‌ره‌خمر. [میرانی ناوه‌خت]
ف: ایرمان، سَرخَر، مهمان ناخوانده.
ع: ضَیْفَن، غَیْر مَدْعُو.
میه‌همانی

ك: مدمیانی. [میرانی]
ف: مهمانی، میهمانی.
ع: ضَیَافَة.

ن

[ل: نشانی کسی دردم و کسی سیمی کزیه: نیره]

بکن، نمران بکن.)

ف: ند، ید. (علامت جمع غایب و جمع مخاطب

است: بکنند، بکنید.)

ع: وا. (لِیَفْعَلُوا، اِفْعَلُوا)

نا

[ل: بی، نه] (ناپاس)

ف: نا. (ناراست)

ع: غَیْرُ. (غَیْرُ مُسْتَقِیْم)

نا

[ل: نامرازی نه گره.] (ناکاه)

ف: نه. (حرف نفی است: نمی‌کند.)

ع: لا، ما. (لَا یَفْعَلُ، مَا یَفْعَلُ)

نا

[ل: نن (ننی ناش).]

ف: نا، ناو، نای. (ناو آسیا)

ع: ناوَقی.

نا نُوْمِیْدَ ← ناهمی

نا نِهْمَلِ ← ناکه‌س

نابا

ل: نه‌شیگ، نایانت. [نشیار، نبرو، محال]

ف: نابای، تَرَفَنْد، زاوَر.

ع: مُمْتَنِع، مُتَعَسِّر، مُتَعَذِّر، مُحال.

نابلو

ل: ناپه‌سن. [دور له داب و دستوری کزمن.]

ف: ناباب.

ع: غَیْرُ مَعْمُول، خِلَافُ الْمَرْسُوم.

نابوو

ل: نه‌دار، پینه‌وا، ناتهارا، گه‌دا، پهرتشان، بی‌ته‌وا.

ناجه‌سه. [له دارایی کورتو، هژار]

ف: نابود، ناچیز، بی‌نوا، پریشان، گدا.

ع: مُفْلِس، فَقِیر، لَاشِی، مِسْکِین، سُبُوت، سِیرِیت،

صِغْرِیت.

نابوو

ل: تهر، نه‌ماگ، نسک. [نمار، تیاچور]

ف: نابود، نیست، تباه، تَبَه، تَوَه، تَوَاه، تَوَا.

ناچیز.

ع: فانی، معدوم، لَاشِی، فاسد.

نابوو

ل: هیچ. (بور و نابور) [نبرو، نشت]

ف: هیچ، نیست. (هست و نیست)

ع: معدوم، غَیْرُ مَوْجُود.

نابویی

ل: نه‌بونی، نه‌داری، بیته‌وایی، گه‌دایی، ناتراوی. [نه‌بوند.

له‌داری کورتن، هم‌زاری]

ف: نابودی، نیستی، تباهی، تَوَاهی، ناچیزی، گدایی.

ع: فناء، عَدَم، فَقْر، الْفِلَاس، مَسْكَنَة.

نابه‌ل‌د

ل: ناشادزا، [بهرام‌بری شادزا].

ف: نابلد، ناآگاه.

ع: غَیْرُ مُطْلَع، غَیْرُ مُسْتَحْضِر، غَیْرُ بَصِير.

نابینا

ل: کوتر، [کُز، بی‌چار]

ف: کور، نابینا.

ع: أَعْمَى، أَعْمَه، أَعْوَر، فَاقِدُ الْبَصَر.

نابارازی — **ناباریزی**

ناباریزی

ل: نابارازی. [خزنده‌پاراستن له‌مترسی.]

ف: نابرهیزی.

ع: عَدَمُ احْتِیاط.

ناباک

ل: چه‌پن، [پیس، بد‌فکر]

ف: ناباک، پلشت، دغا، نابکار.

ع: ثَجَس، شَقِي.

نابه‌سه‌ن

ل: نابار. [دور له‌داب و دستوری کزمن.]

ف: ناباب، ناپسند، ناوسند.

ع: غَیْرُ مَرْغُوب، غَیْرُ مَطْلُوب، غَیْرُ مَقْبُول، غَیْرُ

مُسْتَحْسَن، مَذْمُوم، غَیْرُ مَعْمُول، غَیْرُ مَرْسُوم.

ناتلو

ل: نادوروس، نه‌پوخت، [کسوکور، پوخت‌نبود]

ف: نادرست، ناپخت.

ع: غَیْرُ سَالِم، غَیْرُ مَطْبُوع.

ناتوان

ل: ناگونا، بی‌گونا، بی‌تاوان. [بی‌گونا، روسور]

ف: بی‌گناه، بی‌تاوان.

ع: مَعْصُوم، غَیْرُ مُجْرِم، لَا ذَنْب.

ناتوان

ل: زه‌بون، دام‌گ. [بی‌ترانا، دامار]

ف: ناتوان، زبون، فرومانده، درمانده.

ع: عاجِز، غَیْرُ قَادِر، غَیْرُ مُقْتَدِر.

ناتواو

ل: کورت، پچریاک، نیمه‌چل، ناقز. [ناتواو، کسوکورت.

پچراو، نیره‌چل]

ف: آنگاره، آهمه، ناهمه، بش، ناتمام، نادرست.

کاسته، کاهیده.

ع: نَاقِص، بَخْس، ضِیْزِی، ضِیْزِی، غَیْرُ تَام. (قِسْمَة

ضیْزِی)

ناتواو

ل: ناهمه، نابور، نه‌دار، بی‌ته‌نوا، نسک، گه‌دا، دام‌گ.

[هم‌زار، له‌دارایی کورتو.]

ف: ناتوان، نابود، ناچیز، بی‌نوا، پریشان.

فرومانده، درمانده.

ع: مُلْس، فَقِير، مُسْكِن، مُضْطَرَّ، صِفْرِيَت.

ناتواوی

ل: ناقری، نسکی، ناهمه‌یی، نابویی، نه‌داری، نه‌بونی.

[کسوکورتی، هم‌زاری]

ف: ناهمگی، آهمگی، ناتمامی، نابودی، ناچیزی.

پریشانی، بی‌نواپی، درماندگی، ناتوانی.

ع: نَقْص، فَقْر، مَسْكَنَة، الْفِلَاس.

ناتواړی

ل: مډنه. [ساره، پاشماره]

ف: دینا، مانده، ناتمامی.

ع: باقي، بقیه، تَتَمَّة، تَكْمِلَة.

نانه میس

ل: چه پل. [پس]

ف: چَلَنچو، ناپاک. (ناتمیز)

ع: حَبِیث، غَیْرُ طاهر.

ناتیفه

ل: گزیایی، ریږه، ریږه هیز. [هیزی ناخارتن.]

ف: کُرویز، زَرْتَشْت، تَهْمورث، نوراسپهید،

گویایی، نیروی گفتار.

ع: ناطِقَه، قُوَّة ناطِقَة، نَفْس ناطِقَة.

ناجوړ

ل: ناجفت، تاوړتا. [لیدلننچوړ، تا کورتاک]

ف: ناجور، ناجفت، لنگه به لنگه، تابه تا.

ع: غَیْر مُمَاتِل.

ناهجه سه

ل: نابو، ناتوار، نسک. [همزار، لیدارایی کورتو.]

ف: نابود، ناتوان، زیون، پریشان، درمانده.

ع: فانی، عاجز، فقیر، مُضْطَرّ، غَیْر مُقْتَدِر، مُفْلِس.

ناچار

[ل: مجبور، زور لیکراو]

ف: ناچار، ناگزیر، ناگزور، ناگزران.

ع: لَا بُدَّ، لَا عَلاَجَ، لَا جَرَمَ، مُلْجَا، مُجْبور، مُضْطَرّ.

اضطراراً.

ناهجه

ل: کووړه، نادزل. [کروړولی ناش.]

ف: ناوچه....

ع: ...

وینه-وژلوان

ناچی

ل: ناکا. (له نمر ناچی.) [هاروشیوهی نیه، برامبری

«دمشبن» یا «دچیته».]

ف: نَمی مَانْد.

ع: لَا یُشْبِه.

ناچی

ل: ناپړی. (ناچی بز بازار.) [ناروات، ناچیت.]

ف: نمی رود.

ع: لَا یَذْهَبُ، لَا یُروِحُ.

ناهه سوا

ل: ناحق، ناروا، ناچیتګه، ستم، نادوروس. [ناهنق،

نابعی

ف: خَنج، فَرَحَنج، ستم، ناهده، ناهوده،

ناداوری، ناګوار، نادرست.

ع: جَنَف، جَوْر، عُنُوْد، عِناد، غَیْرُ حَقّ، غَیْرُ صواب،

خِلَافُ عَدَل. باطل.

ناههق-ناهه سوا

ناهه وونی

[ل: به هیچ دانانیت.]

ف: آدم نمی داند، نمی شمارد، هیچ می شمارد.

ع: لَا یَعْبَأ.

ناخ

[ل: لان، پاشګره و مانای جیتګه ددهات. (به تنیا به کار

ناچیت.)] [سخناخ]

ف: لاخ. (سنگلاخ: تنها استعمال نمی شود.)

ع: ندارد. [هارواتای عمرمی نیه.]

ناڅار

ل: ناهاڼ، ناراس، نادوروس. [ناقولا، تروش، چننرون]

ف: نادرست، ناراست.

ع: غَیر سالم، غَیر اَهل، شَریر، شَدید. مُتَقَلِّب.

مُتَعَدِّي.

ناخاس

ل: خِراو. [خراب]

ف: ناخوب، ناپسند، بد.

ع: غَیر مُسْتَحْسَن، رَدِيء.

ناخلاف

ل: کوتیر، ناگا، ناخودور. [لپ، ناخافن]

ف: سَوِیس، سیویست، ناگاه.

ع: غَفْلَة، بَغْفَة، دَفْعَة.

ناخوا

ل: کهشتیان، خفتان. [سرزکی کشتی.]

ف: راموز، نابان، ناوبان، ناخدا، ناوخدا،

کَشَنبِیان. (کشتی را ناو گویند.)

ع: رُبَّان، سَفَّان، قَبْطان. (مَلَّاح)

ناخوون

[ل: نینزک]

ف: شَم، ناخُن.

ع: ظُفَر، فُسیط، بُرُش، مِخْلَب.

ناخوون شهبان

[ل: شهبانز که]

ف: کُزْک، کُجَک، قُصَبَک.

ع: حَلَزُون، مِیْقَب، وَدَع. (بِرَّاق)

وَتَه

ناخوون فیل

[ل: نینزکی فیل.]

ف: سَیْل، ناخُن فیل.

ع: مَنسَب.

ناخوون وِشتر

[ل: نینزکی وِشتر.]

ف: سُول، ناخن شتر.

ع: فُرسَن، مَنسَب.

ناخوون گرون

[ل: نینزک کردن]

ف: ناخُن گرفتن.

ع: قَص، تَقْصِیة.

ناخوونه

[ل: نمزوشه کی چارو. (گوشه یکه له گوشه ی چارو) پیدا

دمیت.)]

ف: ناخُنَه. (گوشتی است که در گوشه ی چشم

پیدا می شود.)

ع: ظُفَر، ظُفْرَة.

ناخوونه

[ل: پرزی دوری ترون که پوی تیره نادریت. (بشیکه له

پارچی چتراو.)]

ف: ناخُنْک. (قسمی از بافته است.)

ع: مُظْفَرَة.

ناخوونه ک

ل: تانه. [ناخونه (نمزشینکی چارو.)]

ف: ناخُنَه. (علتی است در چشم پیدا می شود.)

ع: ظُفْرَة، ظُفَر، ظُفْرَة.

ناخوونه ک

[ل: هه لگرتنی شتیک به دور پنجه.)]

ف: تَنْبَک. (با دو انگشت چیزی برداشتن)

ع: نَخْتُ، رَمَش، قَبْص. نَتْفَة، اِنْتِثاف.

ناخودش

ل: بیمار، خسه، ناساز، ناساق، نه خروش، دورددار، نازاردار.

[نمزش، لشریبار]

ف: مار، بیمار، مُده، خُسته، ناخوش، ناساز،

دردمند، دردناک، درددار.

ع: مَرِیض، غَلیل، سَنَقِیم، نَوِی، دَاشِی، حَرَض، دَبَف،

وَصَبٍ وَصَبٍ.

ناخویش

ل: ناگوار، ناپسند. [ناخوش، ناپسند]

ف: شبست، ناگوار، ناپسند.

ع: غَيْرُ مَقْبُولٍ، غَيْرُ مُسْتَحْسَنٍ، غَيْرُ مَرْغُوبٍ، مَقْفُورٍ.

ناخویشی

ل: درد، نازار، نه‌خویشی، ناساقی، ناسازی، نه‌خوشین،

ناخویشین. [نه‌خوشین]

ف: ناخوشی، بیماری، مُدگی، خَسستگی،

دردمندی.

ع: مَرَضٌ، حَرَضٌ، دَنَفٌ، وَصَبٌ، وَصَمٌ، سَقَمٌ، سَقَمٌ،

سَقَامٌ، سَقَامَةٌ، دَوَى، ضَنْى، دَاءٌ، عِلَّةٌ.

ناخویشی

ل: تنگی، سه‌ختی، تنگانه. [ناخوشی]

ف: ناخوشی، سَخَتی، تنگنا، تَنگ‌دستی.

ع: ضَرَاءٌ، ثَعَبٌ، مِحْنَةٌ، مُصِيبَةٌ.

ناخویشین-ناخویشی

نادان

ل: نمران، نفاق. [بی‌تأمر، تینده‌گیشور]

ف: کانا، کالوس، برناس، فُفاک، خَوِله، خَوِله،

نادان.

ع: جاهِلٌ، أَبْلَهٌ، أَحْمَقٌ، لَا يَشْعُرُ.

نادانی

ل: نمرانی، نفاسی. [تینده‌گشتن، نمارزان]

ف: کانایی، کالوسی، برناسی، فُفاکی، نادانی.

ع: جَهَالَةٌ، بَلَاهَةٌ، حِمَاةٌ.

ناذر

ل: هه‌لکه‌فتگ، نایافت. کم، یه‌که، ته‌نیا. [هه‌لکه‌وتور،

نایاب. تال]

ف: تَنگ، تَنسُخ، مانی. کَم، تَک، تَنها، بی‌همتا.

ع: نادرٌ، وَحیدٌ، أَوْحَدٌ، مُتَفَرِّدٌ، تَنسُوقٌ، عَدِيمُ الظِّلِّ.

نادوایی

ل: هه‌میشه. [بی‌کوتایی]

ف: همیشه، ناگسیختگی.

ع: أَبَدٌ، سَرْمَدٌ، لَا يَزَالُ، لَا يَنْقَطِعُ.

نادوروس

ل: ناهال، ناراس. ناتهارار. [مرزئی چورت. هه‌روه‌ها:

کموکورت، نیوچل]

ف: نادرست، ناراست. ناتمام.

ع: خَائِنٌ، كَاذِبٌ، مُنَافِقٌ، مُتَقَلِّبٌ، مُتَهَوِّرٌ، نَاقِصٌ.

فادول

ل: نابه، کورژه. [گمرو له‌یلا که گه‌نی لیتو، دمرژته

گمرویی ناشوره.]

ف: ناوک، ناوه، ناو، ناوچه. (ناوچه‌ای که گندم

از آن به گلوی آسیا می‌ریزد.)

ع: ...

وینه-نویهان

فادیار

ل: ناپه‌یدا، گوچورگ. [بهریوار، ونبور]

ف: وید، ویدا، نیدا، ناپیدا، ناپدید.

ع: مَخْفِيٌ، مَسْتُورٌ، مَجْهُولٌ، غَائِبٌ، غَيْرُ مَعْلُومٍ، غَيْرُ

مَرْشِيٌ، غَيْرُ مَحْسُوسٍ.

فادیاری

ل: ناپه‌یدایی، گوچورن. [دنبورن]

ف: ویدی، ویدایی، نیدایی، ناپیدایی، ناپدید.

ع: خِفاءٌ، اخْتِفاءٌ، اسْتِتَارٌ، غَيْبَةٌ، عَدَمٌ مَعْلُومِيَّةٌ،

غیب.

فادراس

ل: نادوروس، ناهال، ناپاک، ناقزلا. [چمرت، نابار]

ف: نَعا، ناراست، نادرست، ناپاک، ناقلا.

ع: خائن، کاذب، مُناقِب، مُتَقَلِّب، مُتَهَوِّر.

ناراو

ل: تالار، زووخار، مسیوَت، مهینهت، بدهبختی، سهختی.

[کارسات، بدهبختی]

ف: نلج، تلخی، سَخْتی، بُدبَخْتی، نامَد.

ع: مجنّه، مَشَقَّة، ذَلَّة، نَکَبَة، مُصِیْبَة، اِدبار، حُزَن، غَم، هَم، غُصَّة.

نارجیل

[ل: گوتزی هیندی.]

ف: نارگیل، رانج، بادنج.

ع: نارَجیل، جَوَز هِنْدی.

ناردن

ل: همدانردن. [روانه کردن]

ف: گُسیل، فرستادن، روانه کردن، گُسیل کردن، گُسی نمودن.

ع: اِرسال، اِعزام، بَعث، تَسفیر، تَرجیه.

نارگیل ← **نارجیل**

نارنج

[ل: میوه که له پرتقال دهیت.]

ف: نارنگ.

ع: نارَنج، نَرَنج.

نارنهی

ل: زرد. [به رنگی نارنج. (زردی ترخ).]

ف: زرد، زرد سیر، نارنجی.

ع: اَمُغَر.

نارنگی

[ل: میوه که له تری نارنج به لام بچوکت و شیرین.]

ف: نارنگی. (میوه ای است از جنس نارنج اما

کوچکتر و شیرین.)

ع: نارَنجی.

ناروان

[ل: ناروان (وه: ناروان برونی درس).]

ف: ناروان. (درس مثلاً.)

ع: غَیْر مَحفوظ.

ناروه

ل: دارتوفانه. [درمختیکه.]

ف: گُژم، گَنجک، سَده، لاشکر، لاشگر، ناژین،

ناروتد، نارون، ناروان، دردار، سارشکدار،

سارخکدار، پشه دار، پشه غال، دارکیسه.

ع: نَشم، بُوقیصا، صَنَدَق، نَرِدَار، شَجَرُ البَق.

ناره نه

ل: بانگ، ناله، نره، نرکه، شریمه. [گورین به دهنگی

بهرز.]

ف: بانگ، گُلبانگ، گُلبام، دَته، غریو، خروش.

ع: جُوار، خُوار، نَعْرَة، صَیْحَة، شَهَقَة.

ناره نهتی

ل: گلزار. [بن تاراسی]

ف: ناسودگی، ناآسودگی، نَیاسودگی.

ع: نَصَب، نَعَب، عَدَم اِسْتِراحة.

نارها

ل: نره دز، بی مهیل. [نابذل]

ف: نخواه، ناخواستار، ناخوشنود.

ع: ساخط، غَیْر راضی، اَنوَف، کاره.

نارهی

ل: نه گیک. [نه گیر]

ف: نارَس، نَرسیده.

ع: فِج، غَض، غَضیض.

نارهو

[ل: فریفتل، دسیرین]

ف: نارو.

ع: حَيَاة، خُدعة، خُدِيعَة.

نارهوا ← قلب

ناریک

ک: هه نارباگ، فرستاده. [نیردوار، روانه کرلو]

ف: پیک، فرستاده.

ع: رَسُول، مُرْسَل، مَبْعُوث.

نار

ک: خَمْزَه، خَنْجَه، قَهْلِبِر. [نداء، لَهْجَرَلار]

ف: ناز، غَنْج، قَنْج، خَنْج، غَمْز، شَنْ، گَرْشَمه،

شَكْنَه، تِیْباش.

ع: عِشْوَه، شَكْل، دَلال، تَسْحُب، غَنْج، غَمْزَه، شِكْل.

نار ← سَهْوِهَر

نازار

ک: خورشه ریس. [خوشه رست، نازیز]

ف: نازدار.

ع: غَزِین، مَحْبُوب.

نارِز

ک: چاریار. [چاردیر]

ف: چشمدار، دیده دار، دیده وَر، دیده بان. پاسدار.

پرستار.

ع: ناظِر، مُراقِب.

نارز نهوقاف

[ک: چاردیری مرقوق نهوجات.]

ف: جاوَنگو.

ع: ناظر الاوقاف.

نازشت

ک: شه کوار. [ره بان، دلگران برون]

ف: آزیغ، شکراب.

ع: کُدُورَة، اِغْبِرار.

نارک

ک: ناسک، تهرچک. تهنک. [پیتچیرانی سخت. مهره ها:

پیتچیرانی ناستور.]

ف: نازکی، پاز، تاز، باریک. تُنک.

ع: لَطِیف، رَخِیص، رَخْص، غَض، سَبَب، سَخِیف.

رَق، رَقِیق، شَف، شَفِیف، شَفاف، مَهْفاف، دَقِیق.

نازکردن

ک: خَمْزَه کردن، قَهْلِبِر کردن. [نازفرشتن]

ف: خَنْجیدن، گَرْشَمه کردن.

ع: تَغْمَز، تَدَلل، تَسْحُب.

نازککار

ک: گه چپ. [روستایک که به گچ نخشونیکار له خانودا

دروست ده کات.]

ف: نازکی کار، گچ بُر، گچ کار.

ع: زَوَاق، بَناء.

نازکه

ک: باریکه. ناسکه. [بارچیده کی ناسک له شتیک.]

ف: باریکه، تیکه ی نازک.

ع: شَرْحَة.

نازکمر

ک: خَمْزَه کمر، قَهْلِبِر باز. [نازفرزش]

ف: خَنْجِگَر، گَرْشَمه گر ...

ع: غَمَاز، مُتَغَمَز، مُتَسَحِب ...

نازنامه ← نازنامه

نازنامه

[ک: نازناو: ناره تئاری باش.]

ف: پاژنامه، پاچنامه، پاشنامه، نازنامه.

ع: لَقَب.

نازونهوز

ک: خَمْزَه برون. [نازکردن به مینگه و فینگه.]

ف: غَمْزَه و ناز، ناز و گَرْشَمه.

ع: غَنْج و دَلال، شَكْل و تَغْمَز.

ناره

ل: زینگی. (نازه‌ی ناخوون) [زینووی: گزشتی ژیر
نینۆك.]

ف: پَنزجا، پِن ناخن، بیخ ناخن.

ع: نئش، أصل الظفر.

نازه ریف ← ناشیرین

نازه نین

ل: قه‌شەنگ. [شەخوشەنگ. بِناز]

ف: نازنین، قَشَنگ، شیک.

ع: طریف، طُرفه، لَطیف، عَبْقَرِي، غَمَان، غُنَاج.

نازه‌ی ناخوون ← نازه

نازی

ل: نازکەر، خەمزەکەر. [نازفرۆش]

ف: نازو، غَنجی، غَنجگر، گرشمەکر، نازکَن.

ع: مُتَعَجِّج، مُتَعَبِّر، مُدَلِّل.

نازی

ل: پشی، كُك، [پشیلە (ناره‌لاره).]

ف: نازی، نازو، پشی، گریه. (لقب است.)

ع: هَبْرَة، قَبْط، سَبُور.

نازین

ل: خۆه‌لکێشان. [شانازی‌کردن]

ف: نازیدن، تازش، هارش، نازکردن، خودنمایی.

ع: تَدَلِّل، تَفَخَّر، تَفَاخَّر، مَبَاهَة، تَعَاظَم، تَكَبَّر.

ناساخته

ل: دوروس‌نه‌روگ، دوروس‌نه‌بروگ. [دوروس‌نه‌برو،

سهرنه‌گرتوو]

ف: ناساخته، درست‌نشده.

ع: غَيْرُ مَقْضِي، غَيْرُ نَاجِح، غَيْرُ مَعْمُول. غَيْرُ مَصْنُوع.

ناساز

ل: ناسازگار. [نەگونیار، ناپۆك]

ف: ناساز، ناسازگار.

ع: غَيْر صالح.

ناساز

ل: ناساق، ناخوش. [نەخۆش، نەشەبار]

ف: ناسان، ناخوش، بیمار.

ع: سَقِيم، مَرِيض، غَلِيل.

ناسازکار ← ناساز

ناساق ← ناساز

ناسزا

ل: خراو، دروژن، ناشایس. [جۆرین]

ف: بَد، دشنام، دژنام، قَوَش، ناسزا، ناشایسه.

ع: شَتَم، شَتِيمة، قَذَح، قَذَح، إِهْكَ، سَبَّ، رَفَث، فُحْش،

خَنِي، قَذِيعة.

ناسك ← نازك

ناسكۆله

ل: نازكۆله. [بەجۆر كێراوەی «ناسك»].

ف: نازکچه. (تصغیر «ناسك» است.)

ع: رُخِيصَة، لُطِيْفَة.

ناسك

ل: نازکه. [پارچەمەکی ناسك له شتێك].

ف: نازکه، باریکه، تنکه.

ع: شَرخَة.

ناسكۆر

ل: تیراوی. [برینی تەشەنە کردوو. (برینێك كه كۆن بووینت و

هێشتا كیم و زووخی لێ بیت.)]

ف: ناسور. (زخمی که کهنه شده باشد و از آن

چرک بیاید.)

ع: غَيْر، ناصور، ناسور.

ناسه‌و‌او

ل: ناشایس، ناشایسه. [ناپەر]

ف: خَنج، فَرخَنج، ناهۆده، ناشایسته، نادرست.

ع: باطل، غَيْر صَوَاب، غَيْر حَق.

ناسیاگ

ل: شناسیاگ، شناس، نه‌شناس. [ناسراو، ناشنا]

ف: شناخته، شناخته‌شده، شناس، آشنا.

ع: معروف.

ناسین

ل: شناسین. [ناس‌کردن]

ف: شناختن.

ع: عرَقه، مَعْرِقه، عرفان.

ناشوره‌زا

ل: نابه‌ده. [ناناگدار، برامبری شاروا.]

ف: نابَد، ناآگاه.

ع: قُرْحان، قُرْحِی، غَیر مُطْلَع، غَیر بَصیر.

ناشاین

ل: ناشایسه، ناروا، بی‌جنگه. [نابجی، برامبری شیار.]

ف: ناشایسته، قُرْخَنج، ناروا، بی‌جا، بیهوده،

نادرست.

ع: باطل، غَیر حَق، غَیر صَوَاب.

ناشاینس — ناسزا

ناشاینسه — ناشاینس [همردور ماناکس.] (به هر دو معنی آن)

ناشتا

ل: د(غالی). [کستک که له به‌دیانیهو هیچی نه‌خواره‌دیتت.]

ف: شتا، ناشتا، ناشتاب، ناهار، ناخوار، ناخواره،

نَخاره.

ع: نَشِیطَة، رَیق، رَیق، عَلی الرَیق.

ناشتا

ل: به‌ردن، پش‌قلیان، [به‌رجایی]

ف: ناشتا، ناهاره.

ع: سُلْفَة، سُكْفَة، صُبْجَة، لُهْجَة، لُهْئَة، عُلْقَة ...

ناشزه

ل: نافرمان، خوسر. [ناچیزه: ژتیک که له فرماتی شوی

سرینچی ده‌کات.]

ف: نافرمان، خودسر.

ع: طامَخَة، ذائِرَة، ناشِرَة، ناشِصَة، غَیر مُمَكَّنَة،

سَطِیْئَة.

ناشور

[ل: محال، نستم]

ف: ناشو، ناشدتی، تَرَفَنَد، زاوَر.

ع: مُتَنَع، مُتَعَسِر، مُتَعَذِر، مُحال.

ناشور

[ل: جلبرگیگ که به پاکی هه‌لده‌گیریت بۆ کاتی یتوست.

(جلبرگیگ که له بری جلیکی تر لبر ده‌کرت، واته:

جلیکی تر ده‌شۆن و نهم لبر ده‌کمن.)]

ف: ناشور. (جامه‌ی عوضی، که دیگری را

می‌شویند، آن را می‌پوشند.)

ع: ...

ناشوکری

ل: ناپاسی، سپله‌ی، پیتنه‌زانی. [ناشوکری، ناسویاسی]

ف: ناسپاسی.

ع: غَمَص، غَمَط، بَطَر، قَنَد، کُنود، کُفران. سَفَالَة،

نَذَالَة. (کُفرانُ النُّعْمَة)

ناشی

ل: کۆلی، نه‌زاتکار، نه‌پوخت. [له کار نه‌زان]

ف: ناشی، ناپخت، ناپخته، نادان، ناآزموده.

ع: غَمَر، غَمَر، غَمَر، جَاهِل، غَر، مُتَعاطِی، غَیر دَرَب.

ناشی

ل: نارئ، ناگرگی. [نابیت، ناکرت.]

ف: نمی‌شود. شایسته‌نیست.

ع: لا یَکُون، لا یَلِیق.

ناشیرین

ل: نازریف، به‌دگل، به‌دچیره. [ناحز، برانبری جوان.]

ف: ناشایسته، پست، بچیز، کهنه، کمینه،
کمترین، کهن.

ع: ذبی، ذبی، غیر لائق.
نقز

ک: ناتهوار، کم، نیمه‌چل. [کمکورت، نیوه‌چل]
ف: ناتمام، آهسته، نادرست، کم، نیمه‌کاره، کمبود.
ع: ناقص.

نقزی

ک: ناتهواری، کم‌می. [کمکورتی]
ف: ناتمامی، آهنگی، نادرستی، کمی، کمبود.

ع: نقص، نقصان.

نقزیک-ناق

نقوة

ک: زرنک. [نازا، لیزان]
ف: ناقلا، زرنک، کاری.

ع: فَعَال، طَلَّاع، شدید.
ناک

[ک: پاشگرکه. (مانای «خارن» دودات و به تنیا به‌کار
ناهیترت.)] [خمناک]

ف: ناک، گین. (خمناک، غمگین: صیغه ی نوکذا
است، تنها استعمال نمی‌شود).

ع: ...

ناکا

[ک: نغباخادات، بمبی‌تاهیتیت.
ف: نمی‌کند.

ع: لا یفعل.
ناکا

ک: ناچی. (له تهر ناکا.) [هارشیر، نیه، برامبری
«دهشیت» یا «دهیت»].

ف: نمی‌ماند. (به او نمی‌ماند).

ف: زشت، گست، آوارین، پُرغونه، آنگل، بدگل،
نازیبا.

ع: کره، قبیح، شانه، بشع، سوما.
ناعوره

ک: چهرخار. [نامرازیکی ناره‌لگوزینه. (چهرخی
ناره‌لکیشان).]

ف: ناعور. (چرخ آب‌کشی)

ع: ناعور، ساقیه، سانیه.
وینه

نافرمان

ک: سرکیش. یاخی. [سروشق، سریزوی]

ف: نافرمان، سرکش. یاخی.

ع: ناشیز، ناشیص، طامع، ذائر، ساطی. باغی،
مُتَمَرِّد.

نافرمانی

ک: سرکیشی، یاخی‌گیری، خزهری. [سروشقی،
سریزوی]

ف: نافرمانی، سرکیشی، یاخی‌گری، خودسری،
گردن‌کشی.

ع: نُشُوز، نُشُوص، طُمُوح، ذَر، تَمَرُّد، عَدَم تَمَکین.
نَفَهَنَک

[ک: پارچی س‌سودچی ناوراستی دریی.]

ف: نافک.

ع: حِدَل، حَقْو، نِیْلَق.
ناق

ک: قورگ، گه‌لور، نالورگ. [گورو]
ف: نای، گلو.

ع: حُلُقُوم.
ناقابل

ک: ناشایسته، پروج، پس. [ناشایست، کم‌قدر]

ع: لَا يُشْبِهُهُ، لَا يُمَازِلُ، لَا يُشَابِهُهُ.

نلکام

ل: جوانه مرگ. [نامراد] [بی مراد، به ناراسته گیشتر].

ف: ناکام، ناخواست. جوانه مرگ.

ع: خَائِبٌ، مَحْرُومٌ، مَایُوسٌ، مُنْقَطِعُ الْأَمَلِ.

نلکلو

ل: کوتوپر، ناگا. [کتوپر، لپر]

ف: ناگاه، ناگهان، ناگاج، ناگرفت.

ع: فَلْتَةً، فُجَاءَةً، بَغْتَةً.

نلکولؤکلر

ل: قولور، قهلبه، نه پوز. [ناتولؤ (روک) گابرد، هرمن]

کینله. [

ف: ناتراشیده، ناهموار، قلمبه، کلنبه، پک و لک،

رُخْخْت، خَر. (خَرَسَنَگ، خَرَامِرود)

ع: غَضَبَةٌ، غَیْرُ صَالِحٍ.

نلکه س

ل: جه لمر، جه لوب، به دتورؤم. بزره پیاک. [ناجنس، ناروسن.

بزره پیلار]

ف: ناکس، جلب، کَسَنَدُر، بَدَنَزَاد، بَنَزَاد، پَسْت.

ع: حَفَالَةٌ، مُتَفَخِّلٌ، دَنِيٌّ، دَنِيَّةٌ، خَسِيسٌ، نَذَلٌ، رِذْلٌ،

مَزْدَمِي، غُنْدُورٌ، مُلْکَسٌ، اَوْبَاشٌ.

نلکا

ل: کوتوپر، ناکاو. بی ناگا. [کتوپر، لپر. ناخلاف]

ف: ناگاه، ناگاج، ناگهان، ناگرفت. بی آگاه.

ع: إِذَا، غَهْبًا، بَغْتَةً، فَلْتَةً، فُجَاءَةً، صَدَفَةً، غَفْلَةً.

نلکوار

ل: ناخویش، ناروا. [ناخوش، ناسازگار]

ف: ناگوار، ناگوار، ناگوزد، ناخوش، نازوا،

ناچسپ.

ع: رَدِيءٌ، مُتَخَمٌ، غَیْرُ مَطْبُوعٍ. (بَطِيءٌ الْهَضْمِ)

نلکونا

ل: ناتوان، بیتوان، بیگونا. [پاک، روسور]

ف: بی گناه، بی تاوان، پاک.

ع: طَاهِرٌ، مُتَّقِيٌّ، مُقَدَّسٌ، غَیْرُ مُذْنِبٍ، غَیْرُ مُجْرِمٍ، بِلَا

ذَنْبٍ.

نلکه هان — **نلکا**

نالایق

ل: ناشایس. [نه گونجاو، برامبری شیوا.]

ف: ناشایست.

ع: غَیْرُ لَاقٍ.

ناله

[ل: سوکه لئار و گزودراوی «نادر».]

ف: مخفف و محرف «نادر» است.

نالین

ل: نهنا. [نکولی کردن، حاشا کردن، نه چونه ژیر]

ف: کیبید، اژتدان. نالش، نگرانی.

ع: نُكُولٌ، تُحَاشِي، تُبَاعِدُ، اِنْكَارٌ.

نالن

[ل: پیتلوی ناسینی یه کم.]

ف: نعل.

ع: نعل.

نالن

ل: ناله، نکه. [کپوزانوه لپر دورد و خم.] [نک و نال]

ف: نیوه، ناله، فغان، فغان، نال.

ع: أَنِينٌ، حَنِينٌ.

نلن

ل: نالین. [ناله کردن]

ف: نالیدن، نیویدن، ناویدن، انویدن.

ع: أَنِينٌ، حَنِينٌ، رَنِينٌ، زَفِيرٌ، شَهِيْقٌ.

نالبه کی

ل: گزشتاپ. [ژزیبانه]

نالبین

ك: نالائین، ناله کردن، نکین، نکائن، نکه کردن. [ناله کردن]
ف: نالیدن، نوالیدن، نَواییدن، نَوانیدن، ناویدن،
نوییدن، آنویدیدن، نیوه کردن، فغان کردن.

ع: اَن، اَنین، حَنین، حَنین، رَنین، رَفیر، شَهیق.

نامارک

ك: ناخروش، ناخوشتان. [شوم، نامویارک]

ف: شور، نافرُخ، ناخُجسته.

ع: شُوم، مَشُوم، مَشوم، غَیر مُبارک، غَیر مَسعود،
غَیر میمون. مَنحوس.

نامدار

ك: ناردار. [بناربانگ (خاوهی نار و شورت).]

ف: نامدار، نامور، نام آور، نامی. (دارای نام و

آوازه)

ع: مَشهور، مَعروف، نَبیه.

ناموارهك-نامارک

ناموخته-كۆلی

نامووس

ك: ندرز. [شرف]

ف: ناموس، آرز، آرج.

ع: ناموس، شَرَف، عِرْة، عِصْمَة، عَرْض.

نامه

ك: كاغغز، نورشته، دسنوس. [نوسراو، دسنورس]

ف: اَلام، نامه، خوشته، كاغذ، دَسْتینه.

ع: مَكْتوب، مَرْقومَة، مَرْسولَة، رَسِيلَة، قِرطاس،
كاغذ.

نامه خوا!

[ك: ماشه لالا! (وشه ده كه بَز پسن کردن یا رخنه گرتن به کار

دبریت.)]

ف: نام خدا!، به نام خدا! (در مقام تمجید یا انتقاد

ف: نالبکی، نعلبکی، بُشقاب، زیر فنجان.

ع: مَحْیِفَة، طاس، ظَرْف.

وینه (۲)

نالبین

[ك: كَسیتك كه نال بَز یه كم ده كات.]

ف: نَعْلَبند.

ع: نَعَال.

نال کردن

[ك: نال بَز یه كم کردن.]

ف: نَعْل کردن، نَعْل بستن.

ع: نَعْل، نَعْمیل.

نال کردن

ك: نالِ ساف کردن، تاشین. [دادان (تاشینی بنی تیر، یا

ساف کردنی نملارلای تیر).]

ف: تراشیدن. نال کردن، هموار کردن. (تراشیدن

ته تیر. یا هموار کردن پهلوی تیر)

ع: نَسوِیَة، نَسطیح، نَحْت، بَری.

نال کردن

[ك: (بهره ورتنی كسوكورتی كَسیتك).]

ف: نعل کردن. (عیب کسی را تو صورتی گفتن)

ع: طَعَن.

ناله

ك: نكه. [دنگی نمخوش.]

ف: ناله، نیوه، قُغان، افغان، لای، داموغ.

ع: اَنین، حَنین، حَنین، رَنین، نَلیت. رَفیر، شَهیق.

ناله کی

ك: پاژنه. (پاژنه ی كهوش) [بشی ژتر پاژنه ی پی له

پیلاردا.]

ف: نعلکی، پاشنه

ع: مَنَعَل.

می‌گویند.)

ع: ماشاء الله! باسمه تعالی!

نامه‌د

ل: نامت، نه‌گه‌تی، به‌دبه‌ختی، به‌دنگینی، نه‌هات.

[چاربرشی]

ف: نامد، نیامد، بدبختی، بدنگینی.

ع: ادبار.

نامه‌ریووت

ل: ناساز، بی‌سه‌قام، بی‌ریاسا، نه‌پۆر. [ناریک، نه‌گوته‌جار]

ف: ستخسان، ستخسن، بی‌ریاسا.

ع: مُشَوُش، غیر مربوط، غیر فصیح.

نام‌مرد

ل: ناپیاک، میز. [ناییار]

ف: آلف، حیز، نام‌مرد.

ع: مُزْدَه‌مِی، غندور، مُخْثُث، مُتَفَخِّل.

نام‌هی

ل: بنچک، چلامک^۱. [گیا، رووړک]

ف: رَسْتَنی، بَرَوَسْتَه، بالنده.

ع: نامی، ثبات، شَجَر.

نامه‌یه

ل: خیز، خیزایی، هیز خیز. [هیزی رووان.]

ف: شَسَن، رویا، رویایی، بالنده. (نیروی

رویدن)

ع: نامیه، قوّه نامیه.

نان

[ل: هوبری به‌ناگر برژار.]

ف: چروک، نان، نون.

ع: خُبَن، رُقَاق، صَبیره.

نان‌بدی

[ل: دهنده، به‌خشنده]

ف: نان‌بده.

ع: طعام.

نان‌پوسه

[ل: خواردنیک که له تازیددا به‌خه‌لک ددرت.]

ف: سوگ‌نان، نان سوگ.

ع: وَضِیْعَة، طَعَامُ الْعَائِم.

نان‌نه‌نووړی

[ل: نانی که تفروردا برژار.]

ف: نان تنوری، نان تَفْتُونی.

ع: تَنُورِی، خُبَر التَّنُور.

نان‌تیری

[ل: نانی به‌تیرۆک پانده‌کراو.]

ف: نان تیری.

ع: طَمِیل، رُقَاق.

نان‌جو

ل: نان جوین. [نایتیک که نارده‌کسی له‌جویه.]

ف: نان جو، نان جوین.

ع: غَلِیْث.

نان‌جه‌ژن

[ل: خواردنیک که له‌جه‌ژندا لینه‌شیت.]

ف: نان جشن.

ع: طَعَامُ الْعَیْد.

نان‌چایی

ل: کاله. [جوره‌نایتیکی شیرینه.]

ف: کاک، سوخاری، نان‌چایی.

ع: کَعْک، خُبیر.

نان‌چله

[ل: خواردنیک که چل روژ پاش میرگی مردور به‌خه‌لکی

ددرت.]

۱- نووسه «چلامک»ی نووسیوه، به‌لام وا دیاره‌مه‌به‌ستی

«چلامک» بوود. (ر-ر)

ف: نان چله. (طعامی که چهل روز پس از مرده به مردم دهند.)

ع: اطعام الاربعین.

نان حنّنه

[ك: خواردينك که پاش گواستنه‌وی بوبک تا حوت رژژ به نیویروان و نیواراندا بز مائی زارای دنیرن.]

ف: نان هفته. (نانی که پس از بردن عروس تا هفت روز نهار و شام برای خانه‌ی داماد فرستند.)

ع: عقیبة.

نان خله‌یی

[ك: نانیکی سپی و بنرخ بروه که ناردکسی له میلمک دراره.]

ف: شمذ، نان خاصگی.

ع: درمک، سمیذ.

نانخوا

ك: زیری رومی. [جزره زیریه‌که.]

ف: زینان، زینیان، نیفتیا، نانخواه، زیره‌ی رومی.

ع: کَمُون مَلوکی.

نان خوه‌رشت

ك: پیخور. [پینخور]

ف: سباغ، تَرَنانه، نان خورش.

ع: اُدم، اِدام، صباغ.

نان خه‌ته‌نه

ك: خه‌ته‌سورران. [نامنگ و بانگه‌یشتن به بزنی]

خه‌ته‌کردنی مندا‌لوه.]

ف: خه‌ته‌سوران، نان خه‌ته‌نه.

ع: عذیرة، خِتان.

نان‌دان

[ك: خَزْراك بَنشین.]

ف: نان دادن.

ع: اطعام، خَبَن.

نان ره‌وغه‌نی

ك: بزوه. [خوارده‌مه‌یه‌که به نان و رزن درست ده‌کریت.]

ف: بوزک، نان روغنی.

ع: بَسِیسة، قَطِیفة.

نان زایین

[ك: خواردينك که به بزنی منال‌پرونوه لینه‌نریت.]

ف: زاگسور، نان زادن.

ع: خُرس.

نان زه‌ملوه‌ن

[ك: خواردنِی شایی.]

ف: نان بیوگانی، نان سور.

ع: إِعْذار، عَذِیرة، وَلِیمة، وَلِیمة العُروس، طَعَام الرِّفاف.

نان سففر

[ك: خواردينك که به بزنی گفرانوه له سففر لینه‌نریت.]

ف: نان سفر.

ع: نَقِیعة، شَنْدُخِیة.

نان سه‌نگه‌ک «سه‌نگه‌کی

نان سیر

ك: قارلومه. [خواردنِی سیران. (توتشویک که دپین بز

سیران یا بز رار.)]

ف: بَروازه، پَروازه. (نوشه‌ای که برای سیر و تفریح یا شکار همراهِ بَرنَد.)

ع: رَلة، کُلِیة.

نان کویر

ك: دژنان. [رژد، دسروشك]

ف: کورنان، نان کور.

ع: مُعَسِك، لَنِيم، خَسِيس.

نان‌گان

ك: گالینه. [ناتيك كه ناره‌كی له گاله.]

ف: ژغاره، ژغاله، آرژنین، نان آرژن.

ع: لَعِيعَة.

نان كه نم و جو

[ك: ناتيك كه ناره‌كی له گهم و جۆیه.]

ف: وِرهمین.

ع: عَلِيعَة.

نان له‌وزینه

[ك: جۆره شیرینه‌كه.]

ف: فَرخْشَه.

ع: قَطِيفَة.

نان مان قزّه

[ك: خواردنیک كه له كاتی كپینی خانوی تازه‌دا بز

خه‌لكی لیدنن.]

ف: بوریاكوبی. (نانی كه هنگام خریدن خانه‌ی

تازه به مردم دهند.)

ع: وَكْرَة، وَكِرَة، شَنْدُخِيَة.

نان مالی

[ك: نانی پانی تنك كه له مالددا دهنورت.]

ف: نان خانگی.

ع: رُقَاق، خُبُرُ الْبَيْت.

نان وشکی

[ك: نانی خالی. (نانی بریتخورد.)]

ف: نان تهی، نان خشک. (نان بدون نان‌خورش)

ع: أَشَر، قَفَر، قَفَار، قَفِير، غَفِير، بَحْت، رَقِيق.

نان وموی

ك: نان حفته. [خواردنیک كه به شترین بوكددا له مالی

باركه‌وه بز مالی زاوی دهئین.]

ف: نان بیوگ. (نانی كه پشت سر عروس از خانه‌ی پدر به خانه‌ی داماد می‌فرستند.)

ع: عَقِيبَة.

نانه‌رده

[ك: لته‌ریستی رشك و رمقی نان.]

ف: خُنْشَك‌نانه، نان خُنْشَكه.

ع: عَشْمَة، عَشُوم، جَبِيْزَة. كَشَر.

نانه‌شان

[ك: شتیکی سینی‌ناسایه كه له لقی داری ده‌یچن.]

ف: تریان، تَرْدیان، تَرِنان، نوین، چَپین، چَبَین،

کوبین، کورابین، چَلَوِیالا. (طبق مانندی است

كه از شاخه‌ی درخت بید می‌تند.)

ع: مَعْدَل، صَنْ، نُفِيَة، نُفِيَة، خَصْفَة، اِشْرَارَة. قَنَع،

قَنَاع، طَرِيَان.

نانه‌شان زه‌لین

ك: زمبیل. [ك: شتیکی سینی‌ناسایه كه له قامیش

ده‌یچن.]

ف: تَك، تَكّه. (طبق مانندی است كه از نی

می‌بافتند.)

ع: مَعْدَل.

نانه‌له‌م

[ك: نان‌سکی (كسیتك كه تنیا به خُزراك به‌كری گه‌اره.)]

ف: نانی. (كسی كه فقط با نان اجیر شده

باشد.)

ع: عُضْرُط، لَعْمُوط، مَقْتَى، مَقْتُوی، خُبْزِي.

نانه‌وا

[ك: كسیتك كه پیشمی‌نان‌كردنه.]

ف: نانوا، نان‌پَز.

ع: خَبَار.

نانه‌واپی

[ك: دورگانی تایستی نان کردن.]

ف: ناتوایی، نان پزی.

ع: خبازة.

نانه وشكه

[ك: لستریستی وشكه بوری نان.]

ف: خُشك نانه، نان خُشكه.

ع: عَشَمَة، عَشوم، جَبیز.

نانه وکردن

[ك: پان کردنوی هوریر بز نان کردن.]

ف: نان پهن کردن.

ع: حَلَج.

نلو

[ك: نان، نام.]

ف: نام.

ع: اِسْم.

نلو

[ك: له رو، بهوامبری لمبر] (به نار خورتن)

ف: رو، (از رو خواندن)

ع: نُظَرَأ.

نلو

[ك: بهوامبری دم] (نارمال مسله لن.)

ف: میان، تو، توی، درون، اندرون.

ع: داخِل، جَوَف، یَن، فی.

نلو

ك: نارکه، مدژگه پیتشه. [دنگ. کاکل]

ف: هسته، جَنجه، مغز.

ع: لُب، نَوی، عَجَمَة.

نلو

ك: ناراخن. (کرای نارداو مسله لن.) [شتیک که نمخرتته

نار شتیکی تریه.]

ف: آگنه، آگن، چَغَبوت، چَغسوت، چَنغسوت،

چَغفوت، چَغَبُت، چَغَبُت، چَغَبُت، اَنپارش.

ع: حَشو.

نلو

ك: نارچه، ناران. [مه لبند]

ف: بلوک.

ع: کُوزَة، ناحیَة، صَفَحَة.

نلو

ك: گوشت. [نوی له نیوان پینست و نارکی میوه دایه.]

(نار کاله ك)

ف: گوشت. (گوشت خربزه)

ع: لَحْم. (لَحْمُ البَطِيخ)

نلو

ك: تۆم. (نار خیار مسله لن.) [تۆ]

ف: تخم، مَغز، (مَغز خیار)

ع: حَب، پَز.

نلو

ك: دژ، دژه می، دوری، نوبه یَن. [نیوان، سودا]

ف: میان، میانه.

ع: یَن، فاصِلَة، اَثناء.

نلو نلو چوون

[ك: رَچوون به نلدا.]

ف: میان آب رفتن، توی آب رفتن.

ع: خَوْض.

نلو ابردن

ك: له ناربردن. [تیاربردن، لنواربردن]

ف: از میان بردن.

ع: اِفناء، اعدام.

نلو اخن ← له فله

نلو اخن ← نلو

نلو ان

ك: نار، نارچه. [مدلېند (كزی «نار».)]

ف: پلوك، سامان. (جمع «نار» است.)

ع: محال، فواحي، منفحات. كورة، اقليم، حوزة. ناوبار

ك: سربار. [نروی ده‌خسته سرباری باربر.]

ف: تمليت، تذبليت، پكياسا، میان‌بار، سربار.

ع: نوط، علاوة، ضمیمه.

ناوبردن

ك: نارېگير. [باس‌کردن]

ف: نام‌بردن.

ع: ذكر، تسميه.

ناوبردن

ك: دس‌گرتن، دس‌گيران. [خوازينی]

ف: نامزد‌کردن، نامزدی.

ع: خطبه.

ناوبردن

ك: ناوابردن، له‌ناوبردن. [تيا‌بردن]

ف: ازمیان‌بردن.

ع: افناء، اعدام، احاء.

ناوبردن

ك: خوسپ، خوسپ‌کردن. [خرابه‌گوتن له پاشملدا.]

ف: پرتاد، دشتنياد، زشتنياد.

ع: غيبة، ذكر.

ناوبرو

ك: [نيوان هردو نبرو.]

ف: میان‌ابرو.

ع: بين الحاجبين.

ناوبريگ

ك: ناوبار، باس‌کراو]

ف: نامبرده.

ع: مذکور، موسوم.

ناوبريگ

ك: دم‌زیران. [خوازينی‌کراو]

ف: نامزد، دست‌سوزه، دست‌گرفته.

ع: مخطوبه، خطيبه، مدعوة.

ناوبگير

ناوبه‌ين

ك: به‌ين، دژ، دوری. [نيوان، مراد]

ف: بين، میان، میانه، دوری.

ع: بين، فاصله.

ناوپا

ك: نارگل، نارلنگ. [نارگل، نيوان هردو ران.]

ف: میان‌پا.

ع: بين الرجلين، بين الفخذين.

ناوپاره

ك: ناوشار. [ناو‌ندی باؤزپ.]

ف: میان، میان‌شهر.

ع: وسط، بحبوحة.

ناوبشته

ك: بنه‌تزم، تروم. [ره‌گمز، ره‌ه‌لک]

ف: پروژ، نژاد، ويژه.

ع: اصل، نسب. قح، كح، خالص.

ناوتوتيل

ك: توتيل. [توتيل]

ف: پيشانی، پُتجه، میان‌پيشانی.

ع: ناصية.

ناوتوتيل

ك: خالومتيل. [رنگ‌کردنی توتیلی منداڻ هئا له چاری

پيس به دور بيت!!]

ف: لامچه، لام. (نقش‌کردن پيشانی بچه که از

چشم‌زخم محفوظ باشد!!)

ع: ئدسیم.

ناوتیلانه

ل: بارانی، خهلاتی، جیازی، دیاری. [ئو که لریه لوی له گیل
بو رکدا ده نیردیت بۆ مالی زاوا.]

ف: وُرِدک، وُرِدوک. (اشیانی که همراه عروس
به خانه ی داماد فرستاده می شود.)

ع: جَهَازی.

ناوچی

[ل: ناوِیژی]

ف: میانجی، میانه داری.

ع: وَسَاطَة، حَکَمِیَة، اِصْلَاح.

ناوچیکر

[ل: ناوِیژیکر]

ف: میانجی، میانه دار، بابیزان، پایندان،
میانجی کن.

ع: وَسیط، وَسیطَة، مُصلِح، حَکَم.

ناوچال

ل: کاس، چال. [تَپار، کَلز]

ف: میان گود، گود.

ع: مَقْعَر.

ناوچال

[ل: نِتوان چالایی.]

ف: میان چاله، میان گودی.

ع: داخِل الحَفْرة، فِی الحَفْرة.

ناوچلو

ل: تَوِیْل، ناوِتَوِیْل. [تَوِیْل]

ف: پیشانی، میان پیشانی.

ع: ناصِیَة.

ناوچلو

[ل: نارووی چال.]

ف: میان چشم، توی چشم.

ع: داخِل العَین. فِی العَین.

ناوچاو پاک

ل: خورِشرو، خورشیده خت. [رووخوش. بهخیار]

ف: پاک رخسار، روشن چهره. نیک اختر،
خوش بخت.

ع: نَقِیُّ الخَدَّ، سَعِید.

ناوچاو تورشان

ل: تورشان، دژ کردن. [ناچار گرژ کردن]

ف: چهره به هم زدن، ترش روشن شدن.

ع: بُسُور، بُسُول، قُطُوب، سُهَوم، عُبُوس، کُلُوح،
ثَجَم، ثَقْبُض، تَکْرُش، تَرَوِی، قَبْط، اِشْمِزَان،
اِکْفِهَار.

ناوچاو تورشیگ

ل: تورشیگ، چروچار دژ. [ناچار تاز]

ف: ترش رو، چهره به هم زده.

ع: بَاسِر، بَاسِل، قَاطِب، قَاطِب، قُطُوب، سَاهِم،
عُبُوس، کَالِح، جَهَم، مَقْرَوِی، مَبْرَطَم ...

ناوچاو چهره نک

ل: مارز. [قشان، ناچار سپی]

ف: سفید پیشانی.

ع: اَشْدَخ، اَقْرَح، اَغَر.

ناوچاو روشن

ل: ناچارپاک. [روپاک. ده موچار نورانی.]

ف: روشن چهره، پاک رخسار.

ع: صَبِیحُ الوَجه، نَقِیُّ الخَدَّ.

ناوچه

ل: نار، نار. [مهلبند]

ف: سامان، بلوک.

ع: حَوْرَة، صَفْحَة، نَاحِیَة، کُورَة، مَحَال، نَواحِی ...

فلوچه - کوزه

فلوخالی

ل: پرته‌ن، پرچه‌ن، پرته، پرک. [پوچ، بۆش]

ف: پوک، کاواک.

ع: آجوف، مُجوف.

فلوخوا!

ل: نامه‌خوا! [بۆ دور برۆن له چاری پیس دوتریت.]

ف: نام‌خدا! به نام‌خدا! (در مورد چشم زخم

گویند.)

ع: باسم الله! بِعَوْنِ الله!

فلوخوان

ل: خوان. [قرلایی زین.]

ف: خانه‌ی زین، میان زین، میزه.

ع: ذنبه.

فلوچار

ل: نارخیاگ. [نارخن تیخرا.]

ف: ساویس، چقبوتی، آگنده، کژاگند، قزاغند.

ع: مُحَشَو، مُضَرَّب.

فلوچار

ل: به‌ناریاتگ. [خارن‌نار، شۆرتی (خاومی نار

شۆرت.)]

ف: نامدار، نامور، نام‌آور، نامی، شهره، خنیده.

(دارای نام و آوازه)

ع: شهر، مشهور، معروف، نبیه، سامی.

فلودار

[ل: خارن‌نار]

ف: نام‌دار، نام‌بردار.

ع: مُسَمّی.

فلوچار

[ل: قندی دار. (بشی نارمراستی دار.)]

ف: میان‌دار، تنه‌ی درخت. (قسمت وسطی

درخت)

ع: ثانیه.

فلوجان

ل: پلور، پلورسک. [لورسارک]

ف: ناودان، نیو، ناوه.

ع: میزاب، میزاب، مَثْعَب.

فلوده‌س

ل: له‌پ، نارله‌پ. [بری دست.]

ف: هتیک.

ع: کف، راحه.

فلوده‌م

ل: دم. [نارم‌ری زار.]

ف: پوچ، میان‌دهن، دهن.

ع: قَم، باطنُ الخَذ.

فلوایس

ل: کورک. [نارم‌راست، کرۆک]

ف: میان، شُرک، وندسار، میانگاه، فرهنگاج.

ع: وَسَط، قَلْب، عَقَر، عَقَر، أُسْطَم، مَرْکَز، کَبِد،

بُحیوَحَة، بَؤیوَحَة، مُنْصَف، مُنْصَف، سَوَاء.

فلوزک

ل: زیق، هیلگ، هورگ، رتله‌خۆ. [هناو، جیق]

ف: برانداف، روده.

ع: مُصْران، حَشَا، حَشَى، أَحْشاء.

فلوزک

ل: زک، هورگ. [نارم‌ری سک.]

ف: اندرون شکم، شکم.

ع: جُوف، بَطْن، باطن.

فلوزین

ل: سه‌رزین. [زینپۆش]

ف: سه‌رزین.

ع: صَفَةُ السَّرَج، غِشَاءُ السَّرَج.

ناوساجی

[ل: نایتنکه له نار تاوه دا له گڼل روزندا سووری ده کنهده.]

ف: بَبَر، چَلَبَک، غَرماسَنگ، غَریاسَنگ، رَوغینه.

[نایستی است توی تاوه با روغن سرخ کنند.]

ع: بَسِيسَة.

ناوسار

ل: سمرنا، سمرناوسار. [سمرنیای ناش.]

ف: ناوسار، سَرناو. (سَرناو آسیا)

ع: ناوَقَسار.

ناوشاخ

ل: نیزکه، کورهک شاخ. [کروکی نار شاخی حدیوان.]

ف: مغز شاخ.

ع: مَرِیخ.

ناوشان

ل: کوزلیبگا، حهجامه تگا. [نیوان هر دور شان.]

ف: میان دوش.

ع: كَبِج، كَتَد، زُبْرَة، زَالِرَة، مَحْجَم، كَاهِل، بَينَ

الكَتَفَين.

ناوولیکان — **ناوولهان**

ناوک

[ل: نالک]

ف: ناخ، ناف، ماناف.

ع: سُرَة، بُجْرَة، مَانَة، جَابَة.

ناوک

ل: نار، نارکه، پیشه. [دەنکی رهقی نار میوه.]

ف: هسته، جَنجه.

ع: نُوی، لُب، عَجَمَة.

ناوکردن

ل: دورر موکه فتن. [دورر کورتنهده]

ف: دورافتادن، دورشدن.

ع: تَسَابُق، تَبَاعُد.

ناوکوز

[ل: ناروی زتی میینه.]

ف: درون کس.

ع: کَين.

ناوکویزهووک

ل: گومار. [نارکرتیزرووه، لسیزچرووه]

ف: گُم نام.

ع: مَجْهولُ الاسْم.

ناوکویی

ل: هاربهشی. [ناربهشی، شریکی]

ف: همبخشی.

ع: شَرِکَة.

ناوکویی

ل: نارگشت، بهین گشت. [هاریش]

ف: میان همه.

ع: مُشْشَرَك، مُشَاع.

ناوکه

ل: نارک، پیشه. مدغز. [دەنکی رهقی نار میوه. همرهها:

کاکله]

ف: هسته، جَنجه. مغز.

ع: نُوی، عَجَمَة. لُب.

ناوکهپر

[کچینک که کاتی لیدایلیکپورن خوازیینی ده کمن بز

کورپان.]

ف: نامزد. (نامز دی که هنگام تولد برای فرزند

خود خواستگاری می کنند.)

ع: خطب.

ناوکه خوهشه

ل: پیتشه‌خوشه، [دمنکی رقی شیرینی نار میره].

ف: شیرین‌هسته، هسته‌ی شیرین.

ع: حُلُو النوی، نَوی حُلُو.

ناوکه‌ریشه

[ل: نمزوشینیکی یه‌کسه. (ناری نمزوشینه‌کیده).]

ف: پُشت‌ریشه، افگاری، آوگاری. (اسم مرض

است.)

ع: صَرَد، جَزَل، دَبَرَة.

ناوکه‌ریش

[ل: یه‌کسمیک که نارکه‌ریشی همیده. (ناری نمزوشه‌کیده).]

ف: پُشت‌ریش، آفگار، آوگار. (اسم موصوف

است.)

ع: دَبَر، صَرَد، جَزَل.

ناوگ

ل: نارگین، نارنجی، نارندی.

ف: میانه، میانین.

ع: وَسَط، وَسْطَی، مُوَسَّط.

ناوکل ← ناوکلک

ناوگوچکه

ل: کوناگرچیکه، کاسه‌ی گوتیچکه. [کونه‌گوتی. نارموی

گوتی]

ف: توی گوش، سوراخ گوش. کاسه‌ی گوش.

ع: ثَقَبَةُ الْأُذُن، صَحْنُ الْأُذُن.

ناوکه‌ره

ل: مَدَغَز، [کاکل].

ف: مَغَز.

ع: لُب، وَسَط.

ناوکه‌ره

ل: بره. [نارگمر (بیاری نیران در کینگه).]

ف: میانه. (بین دو شخم)

ع: فاصِلَة.

وینه (۲)

ناولنگ

ل: ناربا، نارگه‌ن. [نیران هر دور ران.]

ف: میان پا.

ع: بَيْنَ الرَّجْلَيْنِ، بَيْنَ الْفَخْذَيْنِ.

ناولهپ

ل: لهپ، نارمشت. [بری دست.]

ف: هَبْک، توی دست، توی مُشت.

ع: راحَة، کَفْ، صِغَو الْکَفْ.

ناولهپان

ل: ناربه‌لان، نارله‌قان، نارفلیقان، دروفلیقان. [نیران لقی

دروچاهه. (ره‌ل نیران درو لقی درخت).]

ف: میان دو شاخه. (بین دو شاخه‌ی درخت

مثلاً.)

ع: بَيْنَ الشَّعْبَيْنِ، بَيْنَ الصَّوْتَيْنِ، بَيْنَ الْفُصَيْنِ.

ناولهقان ← ناولهپان

ناوماال

[ل: نارموی خانرو.]

ف: درون خانه، میان خانه.

ع: دَاخِلَ الْبَيْتِ، صَحْنُ الْبَيْتِ.

ناوماال

ل: کدلپریر. [کدلرله‌لی مال.]

ف: مان، مانه، سپار، کاجار، کاجال، خَنُور، توب.

ع: مَاعُون، بَقَات، عَقَار، عَقَار، سَفَاطَة، ظَهْرَة، أَثَاثِيَة،

أَثَاثُ الْبَيْتِ، مَتَاعُ الْبَيْتِ.

ناومشت ← ناولهپ

ناونشان

ل: دیاری، نشانی. [نارنیشان]

ف: نشانی، نشانه، نام‌ونشان.

ع: عَلَامَة، آيَة.

ناونشان

ل: شنایی. [ناسنامه، پیتاسه]

ف: نام‌ونشان، شناسنامه.

ع: تعریف، سبجَلْ احوال.

ناونشان‌دان

ل: نشانی‌دان. [نارنیشان‌ه‌ل‌دان، پیتاسه‌کردن]

ف: نشانی‌دادن.

ع: انشاء، تعریف، توصیف.

ناونویس

ل: نارنوسین. [پشک]

ف: نام‌نویس، نام‌نوشتن.

ع: قُرْعَة.

ناوینیان

[ل: نارنان]

ف: نام‌نهادن، نام‌گذاشتن.

ع: تسمیة.

ناوینیرۆك

ل: نیرۆك، ناوخره‌ری، كوره‌ل. [كرۆك، ئارخره‌ری دار.

(كرۆكی ره‌قی نار دره‌خت و گیتزر و شتی له‌و چشنه.)]

ف: جذب، آب‌خوری. (مغز سختی كه توی

دره‌خت و گزر و امثال آن هست.)

ع: خُلب، جُمَار. مَرِیج، مَرِیج.

ناوینیرۆك

ل: نیرۆژن. [ناوینیرۆك، ناویرۆك (داری ناویرۆستی مشكه.)]

ف: نَره، نارَه. (چوب وسطی مَشك)

ع: خَشْبَة الْمَسْك.

وینده‌یه.

ناوه

[ل: جوژه ده‌فرێکی تاییه‌ته بۆ وشك كرده‌وه‌ی شیاكه و

شتی له‌و چه‌شنه به‌كار هینراوه.]

ف: ناوه.

ع: نَقیر.

وینه

ناوه ← ده‌سه‌كه‌شتی

ناوهاوردن

ل: په‌رساری، په‌ناوهاوردن. [پاره‌یتان]

ف: پـَـرۆـش، پـَـرـسـتـاری، پـَـرۆـشـدادن،

پـَـرـسـتـاری‌کردن.

ع: حَضَانَة، تَرْبِیَة.

ناوه‌هت

ل: کوتوپر، ناگا. [کتوپر، لپپر]

ف: ناگهان، بی‌گاه، ناهنگام.

ع: فُجَاءَة، بَغْتَة، غَیْر مَوْقِع.

ناوه‌گیش

[ل: كسیتك كه كار به نارَه ده‌كات.]

ف: ناوه‌گش.

ع: نَقیر.

ناوی

ل: ناویت. [ناویت.]

ف: نمی‌شود.

ع: لَا يَكُونُ.

ناوی

ل: ندی‌گه‌ره‌كه، گه‌ره‌کی نیه، بایسمی نیه. [نایموت،

پیتستی نیه. (وشه‌یه‌کی کرماجیه.)]

ف: نمی‌خواهد. (کرماجی است.)

ع: لَا يَحْتَاجُ.

ناوین

ل: سواخ، ساوین، تالان. [سواخ. تینه‌لسارین]

ف: آندودن، آلودن.

ع: طَلَى. سَلَف، نَطَخ.

ناوینه‌وه

ل: سراخ‌دان، هه‌ل‌نارین. ساوین. تالان. [سواخ‌دان.

تیه لږندن (به هر شتیک.) [

ف: اندودن، آلودن. (با هر چیز)

ع: مټلي، سلف، لطح.

ناوینهوه

ل: سواخ‌دان. [سواخان (به تور).]

ف: اندودن. (با گل)

ع: سڅ.

ناهار

ل: ناخار، ناراس، ناقولا، چه‌تون، نه‌بره. [تروش، بدفر]

ف: ناراست، نادرست، ناقلا، نبرد، شینتون.

ع: شدید، شریر، جسور.

ناهمی

ل: نا‌تومی، ده‌سهره، دلسره. [نا‌تومید، هیواپراو]

ف: نا‌امید، نومید، دل‌سره.

ع: آیس، قنایط، خایط، یایط، مایوس، مقطوع
ال‌امل.

ناهمیدی

ل: نا‌تومیدی، دلسره‌دی. [هیواپراوون]

ف: نا‌امیدی، نومیدی، دل‌سره‌دی.

ع: یاس، قنوط، خیبة.

ناهه‌موار

ل: زوب، ناساف. [زیر، نارپک]

ف: کیوس، گیان، ناهموار، زیر.

ع: خشین، وعر، غیر متساوي.

ناهه‌موار

ل: گتې، گتې و وړ، کهچ، چه‌فت. [لارولویز، چورت]

ف: شفت، کژ، کج، ناهموار، ناراست.

ع: مغوج، معوج، منعطف، منصور، منحني، ملتوي.

ناهه‌موار

ل: نا‌کولوکار، ترلومه، نه‌پژې. [ناقولا، نارپک]

ف: ناهموار، قلمبه، قلمبه، کُند، کُندر،

نا‌تراشیده، لک‌ویک، ناساز.

ع: غُضْبَة، غَيْرُ صَالِح، غَيْرُ مُتَنَاسِب.

ناهه‌موار ← نک‌موار

ناهه‌نجلر ← ناهه‌موار [امسرو ماناکانی.] (به تمام معانی)

نایافت

ل: دهرنه‌که‌فتگ، که‌س‌نده‌دار، نیکسیر. [نایاب]

ف: نایاب، نایافت، تنسوق، تنسوخ، اکسیر.

ع: عزیز، غَيْرُ مَيَسُور، غَيْرُ مَوْجُود، عَدِيم الوجود.

نایاب‌سسته‌نه

ل: جینگ‌نشین شا. [جیتشین پاشا.]

ف: پوران، جانشین شاه.

ع: رافد، نَائِبُ السُّلْطَانَة.

نایی

ل: ناهی. [زهره، ناهید (به‌کنکه له حرارت هساره

گیر‌که‌که.)]

ف: ناهید. (از سبعة‌ی ستاره)

ع: زُهْرَة.

فتق ← نق

نچ

ل: نک، نکه، نچه. [نچونال] (د‌نگی نم‌خز.)]

ف: نک، (نک‌ونال)

ع: آنین.

نچونال

ل: نچه‌رناله، نک‌رناله. [د‌نگی نم‌خز.)]

ف: نک‌ونال، نک‌ونه‌اله.

ع: آنین...

نچه ← نچ

نچه‌نچ

ل: نک‌ه‌نک. [نچی ززر. (دوبار‌ه‌رونه‌ده‌ک‌می لب‌سر

ززر‌و‌نیم‌تی.)]

ف: نچ نچ، نک نک، جگاری. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: آنین. نُکول. نُجَنجَة.

نخون

ک: سه روخوار، دهه روخوار. [روگرپاو، نوخون]

ف: نگون، سرازیر.

ع: مَنکوس، مَعکوس.

نخوه شهر

ک: نوخوشهر. [لنکه (لنکراری نوله)]

ف: لَپه.

ع: مُقَشَّر، مُفَلَق، مُشَقَّق. (مُصَدَّع الحَمَص، مشقوق

الحَمَص)

نرخ

ک: نه رچس. [بایی، بها]

ف: نرخ، آرج، آرجش، آرزش، آخش، آخش.

ع: سِعر، قِیمَة.

نرخه

ک: لرخه. [دنگی تورگه]

ف: خَرَاخَر. (صدای گلو)

ع: خَریر.

نرفه

ک: مرفه. [دنگ له تورگره هیتان]

ف: غُرغُر.

ع: شَخیر.

نرکانن

ک: گرمائن، نرپائن. [نرکه کردن]

ف: غَویدن.

ع: تَزَوُّد، اِزْءار، تَقْعُر... .

نرکه

ک: گرمه، نره. [گوره (دنگی زل یا دنگی تورگی نمپ

له کاتی غاردا.)]

ف: غو. (صدای گنده یا صدای گلوی اسپ در

هنگام دویدن)

ع: رَئیر، نَعیر، نَعْرَة. ضَبَح، ضُبَاح، عَوَاق. قَبَقَبَة.

نرفیش

ک: دهله دیو. [ژنی زبه لاهی ناتولا]

ف: سَنَنبِه. (زن گنده ی بدهیکل)

ع: قَلَعَم، عِبَهْرَة، عَفْرِیْتَة.

نزا

ک: نَزولِه، نَزولَه. [دزعا]

ف: نَرون، سَمیز. سَمیراخ.

ع: دُعَاء، اِسْتِغَاثَة، اِیْتِهَال.

نزانسی ← **نزکانسی** [روشه کی گزانیه.] [گورانی است.]

نزاو

ک: نَزیک. [نزیک (روشه کی مهرامیه.)]

ف: نَزَدیک. (اورامی است.)

ع: قَرِیب.

نزاو

ک: زناو، گه یگ. [نارتینگپاو، گه یو]

ف: رَسیده.

ع: وَاصل، وَاوِد. نِرْ، نُرْ.

نژک

ک: زینگی، زینگانی، نسک. [ژیان]

ف: سیاب، زندگی، زندگانسی.

ع: حَیَاة.

نژگهره

ک: نسگهره، نسکه نسک. [نژگه]

ف: نَکِه، هَکِه، هَکَچِه، هَکَک، زَغَنگ، زَغَک،

زَاغَن، سَکَسَکِه، سَیکَسَیکِه، اسَکَرک، کَلیچِه،

سَنجَک.

ع: فَوَاق، فَوَاق، لُهاَد. (حَازِوَقَة)
نرم

ك: پەس. [برامبەری بەرز].
ف: پست. (ضد «بەرز»)

ع: مُنْخَفِض.
نزووله

ك: نزووله، نزا، زوزوه. [دۆعای مرۆفی هەناسارد. (نالەى خەمگین)]

ف: سَمِيْز، زوزه، مویه، ذرون. سیمراخ. (نالەى غەمگین)

ع: نِيَّاح، نُوْحَة، ضَرَاغَة، اِبْتِهَال.
نزووله ← نزووله
فسار

ك: ... نـسـرم، سـیـتـور، خـورنـهـوـزان. [نـسـزار، بـهـرـسـیـتـهـر (برامبەری بەرزچە)]

ف: نَسَار، نَسَا، نَسِيْرَم، نَسَر، سايه، آفتاب‌نگیر.
(ضد آفتاب‌گیر)

ع: ظَلِيل، مَقْنَاة، مَقْنَاة، مَقْنَاة.
نسبهات

ك: خَوَاشِي، نَاشَانِي، هَاوَكـرـى. [خـزمايـتى]
ف: خويشى، هەمگەرى.

ع: نَسْبَة، اِبْتِسَاب، عَزْوَة، عَزْوَة، اِعْتِزَاء.
نسرهم ← فسار
نسف

ك: نِسم، نِمْ، نِمْه، دَوِيه‌لە. [نِبر، نِبرە]
ف: نِمْ، نِمْه، دَوِيك، دَوبوو.

ع: نَصَف، شَطَر.
نسك

ك: نَزْگ، زَنْگى. [زَيان]
ف: سِيَاب، زَنْدگى.

ع: حَيَاة.
نسك

ك: ناھى، پەرتشان، نك. [ناھمید، هەناسارد]
ف: نَوَمید، ناأمید، پەريشان.

ع: قَانِط، خَائِب، آيِس، مَايُوس، مَقْطُوعُ الْوَسَائِل.
نسك

ك: تەوا، نابور، گەدا. [فەقير، هەزار]
ف: نىست، نابود، گدا.

ع: فَاھى، مِسْكِيْن، مَفْلِس.
نسك ← نيسك
نسك و ناھمى

ك: نك و ناھمى. [هەناسارد، هېواپار]
ف: نابود و ناھمید.

ع: قَانِط، خَائِب، مَايُوس، مَقْطُوعُ الْوَسَائِل.
نسك

ك: نـزگـهـرى دـواى گـريانى زـلـز. (بە زۆر هەناسدان بەھۆى تەوژمى گریانەر.)

ف: نوسته، غەرنگ، خەرازه، هەك‌هەك، خەويله.
(فَوَاق گريه، يعنى: نفس كندن از زور گريه)

ع: مَاقَة، مَاق، شَهاق، نَحِيْط. حَنْين. زَفِير، وَهْوَة.
نسكه نسك ← نسك [دەريارەو نەو، كەى لەبەر زۆر بونىستى].
(تەكرار بـراى تەكـثـير اـست.)

نسكيان

ك: نـسكـه كـردن. [بە زۆر هەناسدان بە ھۆى تەوژمى گریانەر.]

ف: غەرنگىدن، خەرايەدن، نوستەكەردن، هەك‌هەكەدن.

ع: مَاق، شَهاق، وَهْوَة، تَشْهاق، شَهاق، حَنْين. زَفِير.
نسكه‌ره ← نـزگـهـره

نسیان

ك: لەبەرچوون، لەھۆش‌چوون. [لەيادچوون]

ف: فراموشی، یادرفتن، یادنداشتن.

ع: نسیان، ذُھول.

نسیب - نسیو

نسیو

ل: سرنوشت. [چارنوس، قسمت]

ف: سَمَنای، سَنگول، دربا، سَرنوشت.

ع: قَضاء، قَدَر، مُقَدَّر، نَصیب.

نسیو - نه‌نسیب

نسیه

ل: کم‌زور، کم‌پرشت. [زوری کم‌دروامد.]

ف: کم‌زور، کم‌پُرش. (زمین کم‌زور)

ع: کادِئَة.

نسیه

ل: دسرام، ماوَز. [دمستوار، دستیوار، لعز]

ف: پادِست، پَسادِست.

ع: نَسِیْنَة، کَلَاة، کالِب، کالِی. عِیْنَة، اِعتِیان، زُرْئَة،

ثُرْزُوق، قُرْض.

نشاسه

[ل: نیشاسته: تزویکی سپه له گهم یا پخته ده‌گیدریت.]

ف: آمولن، آبگون، نشاسته.

ع: نَشَاء، نَشاسْتِج، عَصِیدَة، لُبَابُ الْقَمَح، لُبَابُ

الْحِنْطَة.

نشان

ل: نشانه، نامای، نشان. [نیشانه]

ف: نشان، نشانه، دَفک، نَموی، تَموی، تَلوی،

تُکوی، بکوی، آماج، نیشان، اِزَم.

ع: غَرَض، هَدَف، وَدَع، اِرم (در زمین) [ا-ه]

زوریدان. [، بَرجاس، قِرطاس. (در هوا) [ا-ه]

ناسمانده.]

نشان

ل: نشان، نشانه، دیاری، یافت، شَوَن، نه‌هر، قهره.

[دروشم، نیشانه]

ف: نشان، نشانه، بُنْک.

ع: عَلَامَة، اَمَارَة، اَیْنَة، مَنَیْنَة، سِیْمَة، سِیْمَة، سِوَمَة،

سِیْمی، سِیْماء، وَسَم، رَسَم، اَثَر، شِعار. قَرِیْنَة.

صِبْغَة.

نشان

ل: نشان، نشانه، نیشانه، دیاری. [مدالیا، ميدال]

ف: نشان، نیشان، نشانه، مدال.

ع: وسام، نشان، نیشان.

نشان

ل: داخ، دیاری. [شوتن‌واری داخ‌کردن.]

ف: نشان، داغ.

ع: سِیْمَة، عَلَامَة، نَار، کَی. (اَثَرُ الْکَی)

نشان

ل: جقه، نشانه. [جوقتی سری دسه‌لاتداران.]

ف: نشان، جقه.

ع: عَلَامَة، نیشان، نیشن.

نشان‌دان

ل: نیر کردن. [بیشان‌دان، تیگیان‌دان]

ف: نشان‌دادن، آموختن.

ع: تَعْلیم، تَفهیم.

نشان‌دان

[ل: خسته بر چار.]

ف: نمودن، نشان‌دادن.

ع: عَرَض، اِبْرَاقَة، تَلْوِیع.

نشانکرد

ل: نشانه، دیاری. [دروشم، دیاری‌کراو]

ف: نشانی، نشانه، نشان‌شده.

ع: عَلَامَة، سِیْمَة، اَمَارَة.

نشان کردن

ک: دیاری کردن. داخ کردن. [دروشم لیدان]

ف: نشان کردن. داخ کردن.

ع: تَوسیم، تَعْلیم، کَي.

نشان گرفتن

ک: قهرولاً زَودین. [نیشانه لیتگرتن، سیره گرتن]

ف: نشان گرفتن، قراول گرفتن.

ع: تَوجیه، تَسدید، تَصویب.

نشانه

ک: نشان، نامانج. [نیشانه، کیتلک]

ف: نشانه، نشان، دَفک، اَرَم، اَمَاج، نَموک، تَموک،

تَکوک، تَلوک، بَکوک.

ع: هَدَف، غَرَض، وَدَع، اَرَم. [در زمین] (ا-ه)

زمریدان. [بَرَجاس، قِرطاس. در هوا] (ب-ه)

نامانمود. [

نشانه

ک: نشان، خال. [نیشانی سر پیت.

ف: نشانه، تیل، چَخک، بادامه، خال.

ع: شِیة، شامَة، خال.

نشانه - نه نه

نشانه - چقه

نشانه - داخ

نشانه - مه دال

نشانه ی ریگه

ک: رَتَنما، دیاری، فرسَه قِشمار. [تابلوی مریدا نیشاندو له

سر پریدا.]

ف: رهنما، راهنما، کرگَز، کرکوز، فرسنگسار،

فرسنگ شمار.

ع: بُرت، لُجَمَة، ثَوَّة، صَوَّة، نُصَبَة، اَرَم، اَمَرَة، عَلم،

مَعلَم، عَلامَة الطریق، عَلامَة الفَرَسَخ.

نشانای موسایی

ک: رسله، بان شانی. [پارچه یه کی زرد که یهودیه کان

بسر شانیاندا دهروری بز ناسرانوه.]

ف: گرده، عَسَلی، سَر دوشی، زردپاره، پاره ی

زرد. (پارچه ی زردی که یهودی برای

شناسایی بر دوش می دوختند.)

ع: غِیارَة، غِیار.

نشانی

ک: رَسپ، نشانه. [ناریشان، پیتاسه]

ف: نشانی، نشانه، فروزه.

ع: صِفَة.

نشانی - نلو نشان

نشتر

ک: مهراد. [نشتر]

ف: نیشتر، نیشو، شَسْت، گُزار، گُزار، دروش،

آدر، کَلک.

ع: مِیزَغ، مِیْضَع، مِشْرَط.

نشتمان

ک: نیشتمان، نشیمن، مَد لَوَن. [جیگی دانیشتن. مهرها:

زَید، ولات]

ف: پند، نشیم، نشیمن، نشیمنگاه، نشستنگاه.

میهن

ع: مَقْعَد، مَجْلِس، وَطَن.

نشتن

ک: نیشتن، دانیشتن. [رویشتن، مانره]

ف: نشتن، نشستن.

ع: جُلُوس، قُعود، سُکُنی، سُکُونَة.

نشتن

ک: نیشتن، پناهگرتن. [ناوابون (رهک: نیشتنی خور).]

ف: فرورفتن، فرونشستن، پنهان شدن. (آفتاب

مثلاً.)

ع: اُقُول، غُرُوب.

نشتن

ل: نِشْتَن، بِنِشْتَن. [کوتنه بنوعی خلته.]

ف: تَه نَشْتَسْتَن، تَه نَشِین شَدَن.

ع: رُسُوب، اِسْتِیْال، اِنْحِطاط، مُرُول.

نشتن

ل: نِشْتَن، خواروچرون. [داچرون (ره): نِشْتَنی ناری

بی.]

ف: فَرورفتَن، پاییین رفتَن. (آب در چاه مثلاً.)

ع: نُضُوب، اِنْحِطاط.

نشتن

ل: نِشْتَن، رِیان. [دستبندارگی یاندن.]

ف: نَشْتَسْتَن، رِیدَن.

ع: دَفَع.

نشمس

ل: نَمِرِین، دانه رِین، چال داکه فتن. [قویان، رُچوون (ره):

چال بوونی سربانی مال.]

ف: نَشِست، پاییین آمدن، گودشدن. (سقف خانه

مثلاً.)

ع: اِنْخِبار، اِنْخافاض، عَوَز، مُرُول.

نشمس

ل: دَانِشْتَن. [دانشتن، دامه زران (ره): دانیشتنی سوار له

چالایی زیندا.]

ف: نَشِست، نَشِستَن. (سوار در خانه ی زین

مثلاً.)

ع: وَقَع، جُلُوس.

نشیمه

ل: نَشْتَمان، نِشْتَمان. [شورتی دانیشتن.]

ف: نَشِیمَن، پُند، نَشِیمَنگاه، نَشِستَنگاه.

ع: مَقْعَد، مَجْلِس.

نشیمه نکا - نشیمه

نشین

ل: پاشگری که مانای شورتی دانیشتن دهات. (ره):

شانشین، به تنیا به کار نابرتت.)

ف: نَشِین. (شاه نشین، خواجه نشین، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: مَحَلُّ الْجُلُوس.

نفت

ل: نو، تازه. [نور، نو]

ف: نَو، تازه.

ع: جَدِید.

نفرین

ل: نَه عِلَت. [نفرین، نعلت]

ف: شَنَه، سَنَه، فَرَنَه، بُسور، پُسور، بُسول،

پُسول، پُشور، نفرید، نفرین.

ع: لَعْن، لَعْنَه، بَهْلَه.

نق

ل: نَك، نَكه، نوروک، نَقه، نَتَق. [دمنگی هیواشی کسیك

که زور له غوی ده کات.) هیروها: رسته.]

ف: نَك، نَكه، سَخَن، گفتار.

ع: نَبْسَه، رَحْرَه، رَجْمَه، نَطَق، حَرَف، تَكَلَم، تَقْوَه.

نقاب

ل: رَوِیَنَه. [روبیند، پیچه]

ف: زَریو، آیازی، رَوَبَنَد، رَوَبَنَدَه، پیچک، پیچه.

ع: نَقاب، لَعَم، بَرَقَع.

نقائن

ل: ... نَكائِن، زور کردن، نَقِین. [نقه کردن]

ف: نَکِیدَن، زور کردن، نالیدن.

ع: رُحار، اَنِین.

نقن

ل: نكن. (نكه كبر) [نكه كبر]

ف: نكن، نكين، نالان.

ع: اُنْكَه، اُنْكَه.

نقوهر

[ل: به دم نقانند و تړلیدانوه.]

ف: نك وگوز، نال وگوز.

ع: زاحراً حَقّاً.

نقه

ل: نكه. نچه، نوكه، نق. [دښځي هيراش كه دپوټ زړ

له خزي بكات.]

ف: نكه، ناله. (صدای آهسته كه بخواهد زور

كند.)

ع: رَحْرَۃ، رَجْمَة، ثَبْسَة. اُنْكه، اُنْكه.

نقه نك—نقه [دروبارپرونه كې لېس زړپوټي.] (تكرار

برای تكثير است.)

نقيم

ل: نكين. [نقيم]

ف: نكين.

ع: فَصَن.

وټنه—نه گوسيله (A)

نقین—نقائن

نك

ل: نكه. ناله. [دښځي نخوش.]

ف: نك، نكه، نال، ناله.

ع: اُنْكه، اُنْكه، اَطِيط.

نك—نسك

نكائن

ل: نقائن، نوكانن، نالین. [نكه كردن]

ف: نكیدن، نالیدن.

ع: اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه.

نكن

ل: نوكن، نېن، نكن. [نكنككبر]

ف: نكن، نكين، نالان. (نك و نال گن)

ع: اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه.

نكوال

ل: نكوال، نكه و ناله. [دښځي نخوش.]

ف: غرنګ، نكوال.

ع: اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه.

نكوناھمی

ل: نسكوناهمی، ناهمی. [هناساسارد، هیوایراو]

ف: ناأمید، نومید.

ع: خائب، مایوس، قانط، مَقْطُوعُ الوَسَائِل.

نكول

ل: نالین، لاموجیم، لام هارودن، کوتایی، خزگی، نچه نچ.

[نچونوژیر، کشانوه]

ف: کبیید، اژندان، نالش. نگرانی.

ع: نُكول، نُكوص، اِحْجَام، قُصُور، تَكْفُف،

اِسْتِنْكَاف.

نكه

ل: نوكه، نچه، نكه، ناله. [«نكه»، «ناله» دښځي

نخوش. «نچه» دښځي سره پای نخوشین. «نوه» دښځي

گريانلوی. «نقه» دښځي زړ له مخو کړدن.]

ف: نك، نال، ناله، غرنګ. «نكه»، «ناله»، صدای

بیمار. «نچه» صدای مقدمه ی بیماری. «نوه»

صدای گریه آمیز «نقه» صدای زور کړدن.)

ع: رَحْرَۃ، رُحار، رَجْمَة، ثَبْسَة، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه.

اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه، اُنْكه.

نكه نك—نكه [دروبارپرونه كې لېس زړپوټي.] (تكرار

برای تكثير است.)

نكين—نالین

نگاداری

ك: چاریاری، خویاری^۱، به‌وساری. [چاودیری]

ف: پاساد، دارش، نگاه‌داری، نگه‌داری، نگاه‌بانی،

نگه‌بانی، چشم‌داری، پرستاری.

ع: جفظ، حُرَاسَة، وقایه، صیایه، رعایه، استبدامه، نظاره.

نگاداری

ك: گرتن، دوساخ‌کردن، گله‌ودان. [دست‌بسر‌کردن]

گل‌دانم‌و. بند‌کردن]

ف: نگاه‌داری، گرفتاری، نگه‌داشتن، بازداشتن، گرفتن.

ع: حَبَس، شوقیف، سَجَن.

نگاه‌اشتن - **خویباری**

نگاداشتن - **نگرن**

نگار

ك: نه‌خش، شیوه. [نیگار (نم‌شونیکار)]

ف: نگار. (نقش‌ونگار)

ع: نَقَش، رَسَم، صُورَة.

نگار - **قه‌له‌م نه‌نقاشی**

نگن

ك: نمرگل، نورسکه، بَرِیش. [لاوی ده‌مروت. (منداتیک)

که هیشتا ختی نمداره.]

ف: نَگل، نُوگل، نُوَرَسیده. (بچه‌ی خط نادمیده)

ع: اَمَرْد، وَصِیف، غُلام.

نگم - **نوقم**

نگمه‌سار

ك: نوقمه‌سار. [غورن]

ف: نگو‌نسار.

ع: مَنكوس.

نگین

ك: نقیم. [نقیم]

ف: نگین، بادامه.

ع: فُصَن.

وَنَه - **ننگینه** (A)

نگین

ك: به‌خت، نامه‌د. ناپورو. [شانس: تاله. ناپورو]

ف: شگون، بخت، اَمَد، ماراب. آبرو.

ع: اقبال، طالع، بَخت.

نم

ك: شو. [نمایی، شی]

ف: نَم، نَمَج.

ع: رُطُوبَة، نَدی، نَدَاوَة.

نما

[ك: پاشگریکه مانای «نیشاندرا» ده‌ات.] [کلک‌نما]

ف: نَما. (انگشت‌نما)

ع: عُرْضَة، مُشَار. (مشار آلیه)

نما

ك: نوین، نشاند. [پیشاند، درخبر]

ف: نَما، نَماینده، نشان‌دهنده.

ع: مُعَيِّن، مُشَخَّص.

نما

[ك: روکاری خانور. (زاراوی بنایانه).]

ف: نَما، نَماییش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: مِعْرَاض.

نما

ك: بسال، گه‌شه، خیزیان، به‌رزپورون. [هه‌ل‌چورن،

بهرزپورنرد]

ف: بالش، فزایش، گوالش، گوال، بلندشدن.

ع: نِماء، نُمُو، نَشُو، نَشوء.

نما - **نویژ** [ریشه‌ی گزاتیبه.] [گورانی است.]

نماکردن

۱ - نوسر نم وشیه‌ی بهم شیره نویسه: خویاری. (ر - ن)

ك: گه شه كردن، بالا كردن، خيزيان، ببرزو برون. [مه لچرون،

برزو برونوه]

ف: بالیدن، بالودن، گوالیدن ...

ع: نماء، نمو، نشو، نشو، ترقي، تعالي.

نمانا - نوموونه

نماو

[ك: ناري نيران توتكل و نيستان - بشي رقي ژير

توتكل - ي روك.]

ف: نم، بر رسته نم. (آبي كه در بين پوست و

استخوان نباتات مي باشد.)

ع: نسغ.

نماوي

ك: زونگ، ناروا، شزار. [شيدار، زونگ]

ف: آغار، زغار، نمناك.

ع: ندي، ثري، مرطوب، خاضل، مستنقع.

نمايان

ك: ديار، ناشكرا، پيدا. [ببرده، ررون]

ف: نمايان، نمودار، هويدا، پيدا، پديدار، آشكار.

ع: ظاهر، واضح، مشهود، مرئي، محسوس.

نمايشت

ك: خوزماي. [خوزانان، خوزريش]

ف: نمايش، نمود، پيدايش.

ع: عرض، استعراض، تجلي، رزاة. جلالة المنظر.

نمايشنگا

ك: توشاخانه. [پيشانگا]

ف: انگامه، نمايشگاه، تماشاخانه.

ع: معرض، مسرح، ملعب، منظر، مشهد، ممثل.

نماينه

ك: نرينه، نرينه. [بريكار]

ف: نماينده.

ع: جبري، وكيل، ميعوث، مناب، منتخب.

نمناك

[ك: تپايي دادان.]

ف: نم چكه، تراو، تراوش.

ع: بضاضة، بذعة، رشحة، قطرة، رطوبة.

نمراه

ك: ژماره، شمار. [ژميره، پله]

ف: شماره، شمار.

ع: عدد، رقم، نمره.

نمسي

ك: مشكه خوره. [گيانداركي ميسره كه مشك و مار

ده خوات.]

ف: نمس، موش خوره. (جانوري است مصري

كه موش و مار را مي خورد.)

ع: نمس، اكل الغار.

ويته

نمونه

ك: نمانه. [نمرده، نمانا]

ف: نمونه.

ع: نمعة، رامون، مسطرة، مثال، مقطع، قاطع.

نمودج، نمودج.

نمده

ك: نهرك. [لهاد]

ف: كيز، ساگيز، سياگيز، شاكمند، نمند.

ع: لبند، لبدة، لبند.

نمده زين

ك: ته كه لور. [ناره لگري ژير زين.]

ف: پون، ترمه، ادرم، تگلتو، نمدرين، كون پوش.

ع: جلس، جلس، جدية، كنبوش.

ويته - زين (۱)

نمده مال

ك: نمرگمان: [لباد دروستكر.]

ف: نَمَدَمال، كيزمال... .

ع: نَبَادَة، بَناس.

نَهَك

ك: مهك، خوا. [خوئ]

ف: سَنَخ، نَمَك.

ع: مَلَح.

نَهَك

ك: خوا، دَلَنِي. [دلکيتشى، جوانى]

ف: سَنَخ، نَمَك، زيبايى.

ع: مَلَاخَة، بَهَاجَة، حُسَن.

نَهَك به هرام

ك: نمك نهناس. [بى نهمگ، سپله]

ف: كور نَمَك، نَمَك ناشناس.

ع: غُش، خَائِن، مُؤَالَس.

نَهَكِين

ك: باهمك، دَلَنِي، بامهزه. [دلکيتش]

ف: نَمَكِين، بَانَمَك، خوش مزه.

ع: مَلِيح، نَهِيح، ظَرِيف.

نُؤ

[ك: ژماره پاش هشت.]

ف: نَم.

ع: تَبَسَعَة.

نُؤ

ك: نوئ، تازه. [نو، بهرامبرى كزن.]

ف: نُو، تازه.

ع: جَدِيد، حَدِيث.

نُؤ

ك: خت. [خهت كيشان به مهر نوسرودا بر پودج

كردنهوى.]

ف: نَم، كَش، كَشَه، كَشْمِيدَه، تَرْقِين.

ع: شَطْبَة، خَط بَطْلان.

وَنَه

نَوَارِين

ك: روانين، تواشا كردن. دين. [سهير كردن. بينين]

ف: نَگَرِيدَن، نَگَرِيستَن. ديدن، نگاه كردن،

نَماشَا كردن.

ع: رَاي، رُؤْيَة، رِئِيَان، بَصَر، بَصَارَة، تَبَصُر، ابصار،

نُذَار، مُعَايَنَة.

نَوَازِشْت

ك: دلنوایی، دلدارى. [دلنوایی، لارادن، نوازشت]

ف: نوازش، دلنوایی، دلدارى.

ع: اِسْتِمَالَة، تَدْلِيل، مُلَاطَفَة.

نَوَالَه

ك: تيكه. [بازوله هوير كه سدرتت به حديوان. (نوالهوى

وشترا.)]

ف: نَوَالَه. (نوالهوى شتر)

ع: نُقْمَة.

نَوَان

ك: نشان دان. [نواندن، پيشان دان]

ف: نمودن، نشان دادن.

ع: اِرَاقَة.

نُؤْبَه

ك: نَزْگه، رُؤْهَرَة، [نَزْه، رُؤْهَرَة]

ف: نُوبَه، روزافكن.

ع: غَيْب.

نُؤْبَه هَت

ك: مارار. [كَمِيَتَك كه تازه بهخت روى تينكردره.]

ف: ماراب، نُوْبَخْت.

ع: حَدِيثُ الْعَرَّة، جَدِيدُ الْاِقْبَال.

نُؤْبَهَر

ل: نَزیَمَس. [نَزیَمِه: میوه‌ی تازه پَیگه‌یشتور.]

ف: بَلْک، تَرَوَند، تَرَاهی، اِبَرَه، نَوَبَر، نَوِباوه،
نَوَرَس، پِیش‌رَس.

ع: بَاکُورَه، بَکیر، سَبَبِق.
نَویَمَن

ل: نَزَرَن، گُورَه‌کِه، نَوِیَن. [گُورَه‌کِه‌یلا کِه تازه خِراوتَه
بِر نِی.]

ف: نَوِیَند، گُوسالَه، (گُوسالَه‌ای کِه تازه بِه نِیره
بِستَه باشند.)

ع: حَسِیل، عَجَل.
نَوهَنه

ل: تَؤَم، نَار. [شارَهت]
ف: تَخم، زِه، آب.

ع: نُطْفَه، مَنی.
نَولُق

ل: قَسه، وَاته، وِتار، نَق، تَتَق. [ناخوَتَن، دِه‌رِیَرِن]
ف: کَرَوِیَن، گُفتار، گُفتَن.

ع: نُطُق، بَیان، قَریر، تَکَلَم، تَقُوَه.
نَولُوبول

ل: دِه‌رِماشَوَر. [شَوَرَدَنی نِندامی لِمَش بِه جُوشانَه.]

ف: پَختِگار، پَختَه‌گاو. (شِستَن عَضو بَا
جُوشانَه)

ع: نُطُول.
نَوه

ل: نِیانه، پاشَه‌کَهت. [پاشَه‌کُوت]

ف: اَمَرغ، بَلْخَفْتَه، کَوَالِیدَه، فَلَنجِیدَه، تَرُومِیدَه،
تَرُوهِیدَه، اَندُوخْتَه، پَس‌انداز.

ع: ذُخَر، ذَخِیرَه، اِدْخار، تَمکیر، اِحْتِکار.
نَوه‌کُردَن

ل: نِیاته‌کُردَن، پاشَه‌کَهت خِستَن. [پاشَه‌کُوت کُردَن]

ف: بَلْخَفْتَن، فَلَنجِیدَن، کَوَالِیدَن، تَرُومِیدَن،
تَرُوهِیدَن، اَمَرغِیدَن، اَندُوخْتَن، اَندُوخْتَه‌کُردَن،
پَس‌انداز کُردَن.

ع: ذُخَر، اِدْخار، تَمکیر.
نَوه‌کُره

ل: نِیاته‌کُره. [پاشَه‌کُوت‌کُره]
ف: اَندُوز، اَندُوخْتَه‌کُن، پَس‌انداز.

ع: ذُخار، ذَاخِر.
نَوجَوان

ل: نَکَل، نَکَل. [تازه‌لار (گَنجی خِستندار).]
ف: نَوجَوان، نَوزَسِیدَه، نَوجَه. (جَوان خِط
نداده)

ع: فَتی، فَتی، شَاب، مُرامِق.
نَوجه

ل: نَوجَوان. [تازه‌لار]
ف: نَوجه، نَوجَوان، اَپَرناک، جَوان، نَویَه‌لَوان.

ع: فَتی، فَتی، شَاب، حَذَث، غَلام.
نَوجه

ل: نَزیَمِه (نَزیَمِی تَورَتَن).
ف: نَوجه. (تَنبَاکوی نَوجه)

ع: بَاذَرَه.
نَوه‌وِست

ل: شَومِی، قَزه‌ی، کُوتُلِی. [بَدِیَومِی، چارِبَرِشی]
ف: شَومِی، مِیَشَومِی، شَوری، شَناری،
مَرخَشی، بَدشَگونِی.

ع: شَنامَه، نُحُوسَه، شَقَاوَه.
نَوه‌اغ

ل: مَرَاخَه، مَؤَرخَه. [بَرِیَرِ مَؤَرخ]
ف: مَخ مازَن، رَگ مازَن.

ع: نُخاع.
نَوه‌اله

ك: نيفت. [خوشوخال]

ف: افت، ته گربالي.

ع: نُخالة، قُصارَة، سَقاطَة.

نوخائن

ك: نوخوون كردن، نوخائنهوه، دمه نوخوون كردن،

دمه روخوار كردن، سهره روخوار كردن، سهره روخوار كردن.

[نخوون كردن، ره گيژانهوه]

ف: نگوون كردن، سرنگون كردن، نگوونسار كردن،

نگوونسر كردن.

ع: تَمَكيس، تَنَكيس.

نوخائنهوه — **نوخائن**

نوخته

[ك: بهلای زور بچكزلی قهلم لاسر كاغز.]

ف: پُنده، فُنده، فُند، وُكته، نُكته، حَجَك، تيل،

ديل.

ع: نُقَطَة، نُكْتَة.

نوختهوخال

ك: نارايشت، نينه و نينهجه. [رازانهوه]

ف: آرايش، پيرايه.

ع: زينه، حشو.

نوخسه

ك: رورنويس. [رورنويس، ليمر نوسراو]

ف: رونويس، رونوشت، وانويس، وانوشت.

ع: نُسخَة، مُسَوَّدَة.

نوخسه

ك: درمر. [كاتی پيگيینی دهغل.]

ف: درو. [هنگام رسيدن محصول]

ع: حَصَاد، جَزَان.

نوخسه — **نوخه** — **نوخه**

نوخده

ك: نورويت، ده گمه، ده لگه فت، كه م. [ده گمين، ده لگه فت]

ف: كَم، گام.

ع: نُدرَة، شَاد.

نوخده

ك: نهر ده لگه. [نابديل]

ف: ناخشنودانه، خواه ناخواه، خواه ناخواه.

ع: كاريه، كرهه. مُتَرَدَّد.

نوخده

ك: نزگه. دهس. [سهره. جارينكي كايه.]

ف: بُنايه، پستنا. دست.

ع: نُويَة. دَسْت.

نوخده — **نوخده**

نوخده

[ك: ژماره ي پاش ميژده.]

ف: نوزده.

ع: تِسْعَة عَشْر.

نوخده

ك: بهرزه. [ي ده كمين مندا.]

ف: نوزاد.

ع: بَكِر، بَكِر.

نوخسن — **نوخسن** [وشه يكي كرمايهه.] [كرماجي است.]

نوخسه

ك: نوخسه، رورنويس. [رورنويس]

ف: رونويس، وانويس، رونوشت، وانوشت،

بازنويس، بازنوشت.

ع: نُسخَة، سَوَاد.

نوخ!

ك: گوارا، نوش گيان! [عانيت بيت!]

ف: نوش!، گوارا! سازگار! نوشنجه!، نوش جان!

نوش باد!

ع: هَنِيءٌ!، نُوْش!

نُوشاتر

ل: نُوْشادر. [کاتزایه کی سپیه مسیان پی سپی ده کرده.]

ف: نُشادر، نُوْشادر، قاتون.

ع: نُشادُر، نُوْشادر، قاطون.

نُوشادر ← نُوشاتر

نُوشدارو

ل: ... بازار، شراب. [درمانی شیفابخش. دژوار. شراب]

ف: نوشدارو. پادزهر. شراب.

ع: مُفْرِحُ الْقُلُوبِ، مَعْجُونُ الْمُلُوكِ. فَاَنْهَرِ خَمْر.

نُوش کردن

ل: نُوشِن، هه نُوْشین، هه لُوْزِئان. [خواردنوه]

ف: نوشیدن، آشامیدن، سرکشیدن.

ع: شَرِب، شَرَب، شَرَب، جَرَع، اِجْتِرَاع، عَبَّ، بَلَعَ،

تَبَلَّع، اِبْتَلَاع.

نُوشووز

ل: بی تهیی، نافرمانی. [سرپیچی کردن.]

ف: نافرمانی.

ع: نَشَوُز، نَشَوُص، طُمُوح، تَمَرُّد.

نُوشین

ل: هه نُوْشین، نُوش کردن. [خواردنوه]

ف: نوشیدن، آشامیدن، سرکشیدن.

ع: شَرِب، شَرَب، شَرِب، شَرِب ...

نُوشووم ← نه فم

نُوشووس

ل: گیانان، گیانگه ل، کسان. [رۆحگه ل. تاکه کسگه ل]

ف: جانان، روانان، کسان.

ع: نُفُوس، أرواح، أَشْخاص.

نُوشته

ل: نُوشته. [بهدی زرد بچکولی قه لثم لسه کاغز.]

ف: پَنده، وکته، خَجَک، قَنَد، تیل، دیل.

ع: نُقْطَة، نُکْطَة، رِکْطَة.

نُوقتمی بهرگار

ل: کورک، نارپاس. [چلق]

ف: دَنگ.

ع: مَرکَز.

نُوقره

ل: زیو. [زیف: کاتزایه کی بهرخه.]

ف: نُقره، سیم.

ع: فِضَّة، لُجَّة، لُجَين.

نُوقره کفت

[ل: رازینر به زیو.]

ف: بشار، نُقره کوب.

ع: مُفَضِّل، مُلْجَج.

نُوقسان ← نه قس

نُوقل

ل: شیرینی. [شه کرزکه]

ف: نُقل، شیرینی.

ع: نُقل.

نُوقل

ل: ترولی. [قولایی. زاراری بشایانه.]

ف: نُقل، ژرف. (اصطلاح معماران است.)

ع: عُمق، غُور.

نُوقلانه

ل: مزگانی. [نوخشانی باش. شیرینی مژده خوش.]

ف: نُوید، مژده، مژدگانی. فال نیک.

ع: بِشارة، تَفْؤُل.

نُوقل بادهام

[ل: نُوقلک که کاکله کی بادهام.]

ف: نُقل بادهام، نقل بادهامی.

ع: مُلْبَس، لَوْن مُلْبَس.

نُوقم

ك: گوم. [ون-نوم، وژنار كوتن].

ف: گُم. نگوون، فُرو، فُروفتن، زیرآب رفتن، گُم شدن.

ع: فُقد، بَوص، اِختِفاء. غوص، اِنغماس. غرق.
نومسار

ك: نكمسار، گومسار. [بی-سروشترین، وركراو، رۆچو]
ف: گُم شده. نگوئسار، فرو رفته.

ع: اِفتقاد. اِختِفاء. مَنكوس. مَنخَسِف.
نوقورچك

ك: ناخونده. [تقوچ]

ف: نشكُنج، اِشكُنج، شَكُنج، پَنج، پَنگ، خَلنج،
خَلنگ، نَخچَل، نَخچیل، نیلَك، شَخود.

ع: قَرَن، قَرص، لَمص، مَرَن، مَرَن، ثَجْمِيش.
نوقورچكانه

[ك: (ك) نافره تيك كه جلویبرگی تازه ی لبیر كرده ره له باتی
نوی شتیکی لی-دوگرن تقوچی لی-ده گرن.]

ف: داشاب، داشاد، داشَن، نودارانه، نودارانی،
نوداران. (زنی كه لباس تازه پوشیده به جای

اینكه چیزی از او بگیرند او را نشكُنج
می گیرند.)

ع: قَرزِي، داشَن.
نۆك

[ك: (ك) دانوئله یه كه. [نۆكه رده. نۆكه چدرنگه]

ف: نخود.

ع: جَمص، فوم.
نوكته

ك: نوخته، تيكه. [به لای زۆو بچووكی قه لَم لاسر كاغز.

مروها: قسای كورتی خوش.]

ف: وكنه، نُكته، تَكه، تيكه.

ع: نُكته، دَقِيقَة، لَطِيفَة.
نوكته باف

ك: تيكه وژ، تيكه باف. [قسه خُش، نوكته وژ]

ف: نُكته سَنج، نُكته باف، تيكه گو.

ع: ظَرِيف، ظُرَاف، خُرَاف، ظُرَاف.
نۆكه

ك: هَزَكَل، خَزمه تكار. [خولام]

ف: چاكِر، نَوَكِر، بُد، زوار.

ع: خادِم، عامِل، ماهِن، ناصِف، مُلازِم.
نۆكه زُورده

[ك: (ك) نریكه نزل.]

ف: دَكَمَل.

ع: بَغَوَة. (بَغَوَة الحِمَص)
نۆكه قه نی

[ك: (ك) نۆکی برژای شیرین کراو.]

ف: نَخودچی، نَخودقندی.

ع: قُضامة.
نۆكه ن

ك: تازه كن. [تازه مهلكنراره.]

ف: نَوَكُند، تازه كُند.

ع: جَدیدُ الحَفر.
نۆكيسه

[ك: تازه بیاكوترو، تازه كیه]

ف: نَوَكيسه.

ع: جَدیدُ الكيس، جَدیدُ الثَمُول.
نَهكه

ك: نۆره. [سره]

ف: پَستَا، پَنابه، تِبابه، واره.

ع: نُوبَة، عُقَبَة، فُرْزَة، فُرْصَة، فُرْیَصَة، عِذَان.

نۆكه

ك: دس، چهل، نزره. [جاریکی کایه.]

ف: دست. (نوبت بازی)

ع: نوبه، دور، لُعبه، دَسْت.
نُوبَه

ك: روزنروز. [نوبه، روزنروز (نوبتی)]

ف: نوبه، روزافگن. (تب نوبه)

ع: نَابِه، غِب، حُمِي الغِب، دور.
نُوبَه

ك: نوره نار. [سروی نارداشتنی زوی.]

ف: بَسْت، پَسْتا، پَسْتاب، پَسْتاو، نوبه آب.

ع: عَدَان، مُهَابَه، شَرِب، سَقِي، سَقِيَه.

نُوبَه چي - پاسهوان

نُوبَا

[ك: جوانوئسپی می.]

ف: كُره‌ی ماده.

ع: فُرُوسَه.

نُوبَال

[ك: كسك كه تازه، مال پيكره دهيت.]

ف: نُوخانه.

ع: مُسْتَبِيَت.

نُوبَك

ك: سَوَاح. نشانه. [سَوَاح، شَرِيَن. نيشانه]

ف: سَوَاح، نشانه.

ع: اَثَر، عَلامَة. وَجَد، اِبْرَاك، اِصَابَة.

نُوبَكه

[ك: سَوسَه (دبریرینی هتواشی سورچيك له نهيتی له ژتر

لیروه.)]

ف: سَوسَه، چاو. (زَمَزَمَه كردن از مطلبی به

طور آهسته)

ع: رَضَح، نَغِيه. زَمَزَمَة، سُمْعَة، رَسَو، رَسَن. (كَشَفَتُ

رَسَا مِنَ الْخَبَرِ.)

نُوبَك

ك: يه‌واش. (سَرا لَیْدَن به نوبگه.) [هتواش، سورك]

ف: آهسته، يه‌واش.

ع: خَفِي، خَفِيَه.

نُوبَه ك

ك: تاريك. [تاريك‌نورتهك] [تاريكايی زَر.]

ف: تاريك، تار.

ع: مُظْلِم، ظُلُمَاء.

نُوبُوج

ك: خَمْ، خَمْ، چه‌ميان، چه‌ميانه‌وه. [چَمِين. رَهت]

ف: خَمْ، چَمْ، چَمِيدَن، خَمِيدَن.

ع: عَثَار، اِنْجَاء، رُكُوع.

نُوبُوج دان

ك: توجیهانه‌وه، به‌سه‌ره‌رژين. [چَمِينه‌وه. رَهت‌دان]

ف: خَمِيدَن، سَكْرِفِيدَن، شَكْرِفِيدَن، شَكُوخِيدَن،

سَكْخَنْدَرِي خَوَرْدَن، به‌سَرْدَر آمدن،

زانوبه‌زمین‌زدن.

ع: عَشَر، كَبُو، بَرَكَة، رُكُوع.

نُوبُوج دهر

ك: سهره‌نگریدر. [رَهت‌دهر]

ف: شَكُوخَنْدَه، شَكْرِفَنْدَه، سَكْرِفَنْدَه،

به‌سَرْدَر آيند، سَكْخَنْدَرِي خور.

ع: عَاثُور، عَاثِر، كَابِي.

نُوبُوجانه‌وه

ك: چه‌ميانه‌وه، دانه‌وين. [چَمِينه‌وه، داهاتنه‌وه. رَهت‌دان]

ف: چَمِيدَن، خَمِيدَن، شَكُوخِيدَن، سَكْرِفِيدَن،

شَكْرِفِيدَن، به‌سَرْدَر آمدن.

ع: تَكْبِي، تَجْبِي، اِنْجَاء، رُكُوع.

نُوبُوج

ل: حال. (خویشنورد) [پاشگریکه مانای «باردوخ»
ددمات.]

ف: نود، حال، جاوژ.

ع: حال، حالت، بال، وُضع.
نووَر

ل: شوق، رزشایی. [رووناکی]

ف: شید، شیده، تَو، تاو، تاب، خوره، خُره،
روشنایی، پرتو.

ع: ضو، ضیاء، ثنا.

نووَر همق

ل: شوق خوایی. [رووناکی خودایی.]

ف: خُره، خوره، کیاخوره.

ع: نُورِ الهی، نُورِ حق.

نووَر خوایی ← **نووَر همق**

نووَر ره‌ببانی ← **نووَر همق**

نووَره

ل: قوریه. [زوریه (دنگی گریان).]

ف: مویه، زوزه، نیوه، خُرویله. (صدای
گریستن)

ع: نُوحَة، عویل، ضَرَاة، بُکاء، حَنین، ضُغَاء.

نووَره نووَر ← **نووَره** [نووَره‌ی زور. همروها: بلس بنوړینه!

(دوربارمرونه‌کسی لیسر زورونیشی. بز پوگری کردن له نووَره‌ش به‌کار

ده‌چیت.) [تکرار برای تکیه است، هنگام نهی از «نووَره» هم استعمال

می‌شود.]

نووَر

ل: ناز. [عیشه «ناز نووَر» به یه‌کوره به‌کار ده‌نتریت.)]

ف: ناز. «ناز نووَر» با هم استعمال می‌شوند.

ع: غَم.

نووَران

ل: نووَران، قورپان. [نووَره کردن]

ف: موبیدن، نیویدن، نیوه کردن، مویه کردن،
زوزه کشیدن.

ع: ضُغَاء، ضَرَاة، حَنین.

نووَره

ل: نووَره، قوریه. [دنگی لیسرخوژی گریان. (ره‌ل: دنگی

می‌واشی سگ یا گورگ).]

ف: زوزه، زنویه، نیوه. (صدای نازک سگ یا
گورگ مثلاً.)

ع: ضُغَاء، عَواء، عَوْهَة، تَضَوُّر، تَلَعُف، وَآوَة.

نووَره نووَر ← **نووَره** [نروزی زور. (دوربارمرونه‌کسی لیسر

زورونیشی.) [تکرار برای تکیه است.]

نووَسان ← **لکیان** [وشه‌یکی کرماجیه.] [کرماجی است.]

نووَسخانه

ل: نویسخانه. [نویسنگه]

ف: نگارستان، نگارخانه، نگارش‌خانه،
دبیرستان.

ع: دَارُ الْاِنْشَاء، دَارُ التَّحْرِیر.

نووَسنه‌ک

ل: په‌نوشکه. [نوسه‌ک]

ف: سَنَک، أَجْهَره.

ع: خَرَشُون.

وینه ← پدَرشکه

نووَسیان

ل: لکیان، نورسان، چه‌سپیان. [نورسان، لکان (وشه‌یکی

کرماجیه).]

ف: چَسپیدن. (کرماجی است.)

ع: التَّصَاق، التَّرَاق.

نووَسیان ← **نووَسین**

نووَسین

[ل: نورسان، نویسین]

ف: نُوشتَن، نِیشتَن، نگاشتن.

ع: رَقَم، رَقَن، ثَمَق، خَط، سَطَر، صَطَر، سَطَر، رَسَم،
تَحْرِیر، تَرْزِی، اِزْدِیَار، کِتَابَة.

نُوسین

ل: لَکاشَن، چَمپانَن. [نورساندن، لکاندن (وشه‌ی کی
کرماجیه).]

ف: چَسپانَدَن. (کرماجی است.)

ع: اِلصاق، اِلزاق.

نُوسین ← نُوسَتَن [(وشه‌ی کی کرماجیه).] (کرماجی است.)

نُوهک

ل: چَر، سَر، تِیژ. [تِیژایی سَر نورکی شت.]

ف: تُک، نُک، نوک، ناوک، موک، نیش، سَر،
تِیژی.

ع: اِبَرَة، حُمَة، شُوک، رَاس.

نُوهکانن

ل: نَکاشَن. [نَکَه‌کردَن]

ف: نَکیدَن، نالیدَن.

ع: اَنین، رَجم، نَبس.

نُوهک نه‌نکوس

[ل: سَری پَنجِه.]

ف: سَرانگِشَت.

ع: بَنان، بَنانَة.

نُوهک لهج

[ل: تِیژایی لِنو. (التری سَمروه).]

ف: نُک لَب، (لَب بالایی)

ع: حُرَقَة.

نُوهک لُوهوت

[ل: پَژی لُوت.]

ف: بَجَس، بَجَش، سَر بَیژی.

ع: حَتَمَة، خِتابَة، اَطخَم، اَوْبَة.

نُوهکن

ل: نَکَن. [نَکَه‌کَر]

ف: نَکَن، نَکین، نَکونال‌کَن.

ع: اُنَنَة، اَنان.

نُوهکن

ل: نَورکدار، چَردار. [تِیژ، دِرکدار]

ف: نُکدار، نُکدار، نیشدار.

ع: حاد، شادک، ذو شُوک.

نُوهکه

ل: نَکَه، نالَه، نَچِه. [(نالای هِتِراش).]

ف: غُرَنگ، نَک، نَکَه، نالَه، نال. (نالَه‌ی آهسته)

ع: اَنَه، اَنین، رَحَرَة.

نُوهکه

ل: رَکَه، فَرَه، نَقَه، نَق. [رَستَه]

ف: نَک، نَکَه، راه.

ع: حَرَف، نُطَق، نَبَاَة، تَقَوُه، تَلْفُظ، رُجَمَة، نَبَسَة.

نُوهکه قه‌لَم

ل: چَر. [تِیژایی سَری قه‌لَم.]

ف: نیش، سَر قَلَم.

ع: سِن.

نُوهکه نُوهک

ل: نَکَه‌نَک. [نَکَمی زَر. (دروبار بَیرونه‌کَمی لَیبر

زَر بَیرونیت‌ی).]

ف: نَک‌نَک. (تَکْراَر بَرای تَکْثِیر است.)

ع: اَنین.

نُوهه‌ن

نُوهن

ل: نَوَهَن، نَویدَن، نَوین. [(گَوِیَره‌کَیَمک کَه تازَه خَراوتَه بَی

نَید).]

ف: نوبند، گوساله. (گوساله‌ای کَه تازَه بَه شُخَم

بسته باشند.)

ع: حَسِيل، عَجَل.
نوهوم

ك: تهرقه. [تات، نهوم]

ف: آشكو، آشكوب، آشكوبه، پوشه.

ع: مَرْتَبَة، نَرَجَة، طَبَقَة.
نوی

ك: تازه. [نور، برامبری كۆن.]

ف: تَو، تازه.

ع: جَدِيد، حَدِيث.
نویرده

ك: نویرده. [داشكاندنوی لیتواری چلوسرگ بز
دورینی.]

ف: نَوْرده، نَوْرْدی، نَوْرْدیده. (واشکستن دامن
جامه که بدوزند)

ع: حَبْن، غَبْن.
نویرده

ك: نویرده. [داشكاندنوی لیتواری پارچه له دروماندا.]

ف: نَوْرده، نَوْرْدی. (تَب جامه را تو گرفتن)

ع: غَبْن، حَبْن، كَفْ.
نویژ

ك: نما. [نمیز]

ف: نماز.

ع: صَلَاة.
نویژ باران

[ك: نویژ بارانه: نویژی تاییت بز باران بارین.]

ف: آب ریزان، نماز باران.

ع: اسْتِسْقَاء، صَلَوَة الاسْتِسْقَاء.
نویژکا

ك: مزگت. [مزگوت]

ف: مَزگَت، مَزْدگاه، نَمازگاه.

ع: مَسْجِد، مُمْسَلَى.
نویس ← فِت

نویسن ← نویسنه
نویسخانه

ك: نورسخانه. [نورینگه]

ف: نگارستان، نگارش خانه، دبیرخانه،
دبیرستان.

ع: دَارُ الثَّحْرِیر، دَارُ الْاِنْشَاء.
نویسنه

ك: بنورس، دویور. [نورسر]

ف: نویسنده، پناغ، دوویر، دبیر، نگارنده.

ع: مُحَرَّر، مُنْشِي، رَاقِم، رَاقِن، نَامِق، کَاتِب، زَابِر...
نویشته

ك: دِزعا، مِروچه. [نوشته]

ف: پیچیده، درنور دیده.

ع: دُعَاء، تَعْوِیْذ.
نویشته

ك: نویسیگ، دسنویس. [نوسراو، دسنورس]

ف: نوشته، بیله، تَرده، چَک، کُشسه، نامه.

ع: رَقِیْمَة، رَقِیْئَة، زَبِیْرَة، نَمِیْقَة، مَرَقوم، مَرَقون،
مَسْطور، مَسْطور، مَصْطور، مَزِیور، مُحَرَّر، مَكْتُوب،
رَقْعَة، صَكْ.

نویشته ← دُعَا

نویشته ← نامه

نویژ

ك: دیلهم، بهیرم، چل میترده. [باری، نوسه]

ف: آخرم، میتین.

ع: مُخْل، عَقْلَة.
وَنَه

نویژن

ك: رۆشن. (نه نویژن.) [دروخو، دیودیار]

ف: نماینده، روشن.

ع: شفاف.

نویسن-نوهن

نویسنه

ك: نویسن، نماینده. [بریکار]

ف: نماینده.

ع: وکیل، مبعوث، منتخب، مُناب، جری.

نویسنه-نویسنه [ارشدیکی کرمایه] [کرمایه است].

نویسنك

[ك: یك بش له نژ بش.]

ف: نَهیک، نَه‌بوده.

ع: نُسع.

فَه

[ك: نامرازی نه‌کمره، وک: نه‌کمی!]

ف: نه، مه، نَی. (حرف نفی است: نکن!، مکن!،

نیاریدا)

ع: لا، نَم، نَن.

فَه

ك: بیائك (نه‌ی تته‌اررد)، لام. (لامی تته‌اررد.)

[بیانوهیتانه‌وه بز نه‌کردنی شتیك.]

ف: نه، نَهانه.

ع: نَفی، عُنر.

نَه‌اد

ك: نیاز، خه‌یال، دَل. [خواستی دهرود، رست، بریار]

ف: نَه‌اد، خیال، دل.

ع: نَهی، ضَمین، باطن، قَصد، خیال، عَزم.

نَه‌ایه‌ت

ك: پەر، دواپی. [کوتایی، نَه‌جام]

ف: کران، پایان، قُرناد، اَنجام.

ع: نَه‌ایه، غایه، خاتمه، عاقبه، آخره، آخر.

نه‌بات

ك: گیا، بنچك. [رووهك]

ف: گیاه، رَسَنَتَنی، رَوِیدَنی، بَرِرسَنگَه.

ع: نَبات.

نه‌باتات

ك: گیاگل، بنچكگل. [روده‌گل]

ف: گیاهان، رَسَنَتَنیها، بَرِرسَنگان.

ع: نَباتات.

نَه‌بز

ك: نه‌مز، نه‌زم، فرین، جوین، لیتان. [پل‌دان (وك: لیتدانی

ره‌گ).]

ف: نَیز، زَنن، جُنَیدَن. (جَنَیدَن رگ مثلاً.)

ع: نَبْذ، نَبْض، نَبْض، حَبْض.

نه‌بیش

ك: نه‌تسه‌کائن، دانسه‌وه. [هه‌لدانسه‌وه (وك: هه‌لدانسه‌وهی

قبر).]

ف: شکافتن، کندن. (شکافتن گور مثلاً.)

ع: نَبْش.

نَه‌بیش

[ك: پیتگی دور دور له دهرود، كه له ناروه‌وه گوتشی رستار

پیتك دیتن. (زاراره‌ی بِنَاگَه‌له.)]

ف: نَبْش. (اصطلاح بنایان است.)

ع: ...

نَه‌بهرد

ك: ناوَزلا، کاری، نه‌ترس، دلیر. [نازا]

ف: نَبَرَد، نَبَرَدَه، دلیر، دلاور، کاری، نَقَرَس.

ع: شدید، شجیع، زَییر، فَعَال، مَقْهَوَر.

نه‌بیز

ك: ناوَجَو. [بیره (شیرابی ناردی جو).]

ف: بوزه، باره، مَزَد، اکسیه، بگنی. (شراب آرد جو)

ع: نَبِيذ.
نهپا

ك: ندوتس، بېدهوام. [ناچيگير]
ف: ناپايدار.

ع: فاني. زابل، غير دائم، غير باقي.
نهپوس

ك: غوسر. ندرس. [سرمېږ، بېرېروا]
ف: نئوس، خودستر. نئوس.

ع: مُسْتَبِدٌ، مُتَهَوِّرٌ.
نهپوخت

ك: خام، نكولياگه. [نكولار]
ف: ناپخت، ناپخته، خام.

ع: نِي، نِيءٌ، فَنِي، نِيءٌ ...
نهپوپر

ك: نه گرنج، نساژ. [نه گربار، ناساز]
ف: ناساز، نادرست، ناهموار.

ع: غَيْرُ صَالِحٍ، غَيْرُ مُتَنَاسِبٍ.
نهپوپريان

ك: نه گربيان، نساژيان، نه چليان. [نه گربان، نساژان]
ف: نگنجيدن، نساختن، ساخت نيامدن، درست نيامدن، درست نشدن، سازنيامدن.

ع: عَدَمُ صَلَوحٍ، عَدَمُ تَنَاسُبٍ.
نهتاشياك

[ك: نتاشراو]

ف: نتراشيده، ناتراشيده، ناهموار.

ع: غَيْرُ مَنَحُوتٍ، غَيْرُ مُتَنَاسِبٍ، غَيْرُ صَالِحٍ.
نهتاتين

ك: نديترانين. [بېدهسلائي]

ف: نتوانستن، ناتواني، زبوني، فروماندگي.

ع: عَجَزٌ، عَدَمُ قُدْرَةٍ.
نهتاتين

ك: نديترانين. [بېدهسلائي، برون].

ف: نتوانستن.

ع: عَجَزٌ، عَدَمُ قُدْرَةٍ، عَدَمُ اسْتِطَاعَةٍ.
نهتقاق

ك: شاپر، بوږ، زواندار. [زماندريژ]

ف: كارتنگ، سخنور، زباندار، ترزيان.

ع: نَطَاقٌ، حَرَافٌ، مُتَكَلِّمٌ.

نهترانشيده - نهتاشياك

نهترس

ك: بيبياك، دلير، دلدار، جهنگي. [نازا]

ف: نترس، دلير، دلدار، دلاور، بېباک، جنگي، سَلَحْشُور.

ع: شُجَاعٌ، نُجِيدٌ، مِقْحَامٌ، أَلَيْسَ، أَمْوَجٌ.
نهتقل

ك: ملزوم. [برگر، لمپر]

ف: مُس، بازدارنده.

ع: مانع، رادع، مُخَالِفٌ، ضِدٌّ.
نهتريوق

ك: زل، زلام، نهتره، بوق. [زهلاخ]

ف: نَطْرَبُوقٌ، گنده.

ع: فِيلْمٌ، جَلَنَدَحٌ، ضَخِيمٌ.

نهتره، بوق - نهتريوق

نهتروه

ك: نوره، رولهزا، توخم. [تورمه، بره]

ف: نوه، نواده، نواسه.

ع: نَيْبَرَةٌ، نَسْلٌ، نَشَا.

نهتيجه

ك: زره، باره، بمر. [ننجام، دره، نجام]

ف: زهه، تزديده، پديده، زاييده، بهره، بار.

ع: نَتِيْجَةٌ، ثَمَرَةٌ، حَاصِلٌ، مَوْلُودٌ.

نهجابت

ك: گه‌بردی، كه‌سداری، كه‌سدیاری. [رهن‌برون،

ره‌جاخزاده‌بون]

ف: بزرگی، بزرگواری، نژادی، نژادگی.

ع: نجابة، ثبابة، أصابة، شرافة، ثبل.

نه جات

ك: رسگاری، نژادی، رسین، پهرینه‌ره، برهس، له‌داره‌ره‌اتن.

[رزگاری]

ف: پرماس، شگاله، ره‌یایی، رستگاری، رستن،

آزادی، آسایش، فیروزی، آسوده‌شدن.

ع: نجاة، نجاء، نجو، نجابة، فلاح، خلاص، نقد.

نه چار

ك: چیتاش. [دارتاش]

ف: دُرگر، دروگر، درودگر، کتگر، کتکار،

چوب‌تاش، چوب‌تراش.

ع: نجار، فیثن.

نه چاری

ك: چیتاشی. [دارتاشی]

ف: دُرگری، درودگری، کتگری، چوب‌تاشی...

ع: نجارة، فِثنة.

نه چاسه‌ت

ك: چه‌پدتی. [پیسایی]

ف: وژن، پاچایه، پلیدی، پلشتی.

ع: نجاسة. (بول، غانظ)

نه چد - نه‌شت

نه چدی

ك: دربرپایگ، کلله‌کریاگ. [کلله‌بار]

ف: کبچه، بکنگ، بگنگ، نَجدی، دُم‌بریده.

ع: آبش.

نه چس

ك: چه‌پدل، ناپاک. [پیس]

ف: وژن، پلیدی، پلشت، ناپاک.

ع: نجس.

نه چم

ك: ویسیاگ، نه‌جور. [ره‌ستار، نه‌جور]

ف: نجذب، اجذب، اجنجان، ایستاده.

ع: غير متحرك، ساكن، ثابت، لا يتحرك.

نه چمه

[ك: نستیزی قوتب.]

ف: گاه. (ستاره‌ی قطبی)

ع: قطب، جدی.

نه چمه - قوتب

نه چوا

ك: چه، سرکه. [چه، سرته]

ف: بیخ‌گوشی، سرگوشی، رازگویی.

ع: نجوی، سر.

نه چوولیان

ك: نه‌چوولیانه‌ره، نه‌جورین، ویسان. [نه‌چوولان، ره‌ستان]

ف: نجنیدن، ایستادن.

ع: غَدَم الحركة، سکون، ثبات.

نه چوولیانه‌مه - نه‌چوولیان

نه چیب

ك: گهره، كه‌سدار، كه‌سدیار، بهگ، به‌گزاده. [ره‌جاخزاده،

رهن]

ف: کی، بیگ، بیگ‌زاده، نژاد، نژاده، بزرگ،

بزرگوار.

ع: نجيب، نسیب، نبیل، شریف، اصیل، حَتَد،

طرف.

نه چلیان

ك: نه‌پوریان، نه‌گورجیان. [نه‌گورجیان، نساژان]

ف: درست‌نشده، درست‌نیامدن، نگنجیدن،

راست‌نیامدن.

ع: عَدَمَ صَلُوح.

نه چوون

ل: نه روین. [نمرزشتن]

ف: نه رفتن.

ع: عَدَمَ ذَهَاب.

نه چوون

ل: نه کړدن. (له تهره ناچۍ). [رتنه چوون، لپته کړدن]

ف: نه ماندن. (به آن نمی ماند).

ع: عَدَمَ شَبَاهَة.

نه چیر

ل: شکار، راو. [نیچیر]

ف: نه چیر، شکار، شبانگ.

ع: صَیْد، قَنَص.

نه چیروان

ل: نه چیروان، راوچی، راوکر، شکارچی، شکاروان. داويز.

[نیچیروان]

ف: نه چیریربان، شکارچی. دامی.

ع: صَيَاد، قَنَاص، نَجَاش، نَاجِش. حَاطِل. جَرَّاف.

نه حیس

ل: نه شوم، ترشه، کولژ. [بدیروم، چاره‌ش]

ف: نه شوم، شور، شنار، می‌شوم، مَرَخَش، مَرَخْشَه،

خری، بدشگون.

ع: مَشْهُوم، مَشْهُوم، شَقِي، نَحْس، مَنَحُوس.

نه هه‌واتن

ل: نه چیتن‌زاین. [بهمچ‌ماردن، گوی‌پیتندان]

ف: نه چیتن‌شمردن، هیچ‌شمردن، آدم‌ندانستن.

ع: عَدَمَ اِعْبَاء، عَدَمَ اِعْتِنَاء.

نه هفت

ل: نه پوړ. [پاره (کرماج پیتی ده‌تین: «دراو».)]

ف: نه پوړ، نقد، درم. (کرماج «دراو» گوید.)

ع: نقد، عَيْن، دِرْهَم.

نه هفت

ل: ده‌ریه‌دهس، پیتشه‌کی. [دهستی، حازری (برامبیری

تفرز.)]

ف: نقد، پیدش، پیتشکی، پیتشادست. (ضد نسیه)

ع: نَقْد، نَاجِر. (ضد دین)

نه هفت

ل: کم، تَوَز. [تَوَزَقَال]

ف: نه خ، کم، نَخْت، آندکی، پاره...

ع: قَلِيل، یَسِير، زَهید، نَبَذ، نَزَر، نَزَر، نَزَر، بَعْض،

رَزَه، بُرَاض، مَاصِل، لَطِخ...

نه هفت

ل: نه زردار. [زوری بییت، برامبیری کم‌پرشت.]

ف: نه پُرزور. (زمین حاصلخیز، ضد نسیه)

ع: قُصَارَة، مِثْغَة، مُنْبِت.

نه هخته‌ویوون

ل: نه پوړ، پوړ، [پوړه پاره، توانوه]

ف: نه پوړ، پوړ، نقد‌شدن.

ع: نَض.

نه هختی

ل: نه کمی، تَوَزِي، نه ختیک... [تَوَزَقَالِيک]

ف: نه کمی، نه خی، نه ختی، پاره‌ای، اندکی.

ع: قَلَا، رَزَه، نَبَذ، نَزَر، نَزَر، قَلِيلَا، بَعْضَا، بُرَاضَا،

لَطِخَا.

نه خش

ل: نه چشن، دروژم. [نیگار: رنگ و شکلی به دست

دروست‌کرار.]

ف: نه گار. نگاشته، نقش.

ع: نَقْش، رَقْش، وَشِي، وَشَم، وَصَم، رَسَم، رَشَم.

طبع.

نه‌خشه

ك: چشن. [شیره، شكل]

ف: نگار، نقشه.

ع: نقش، رسم، خریطه، تصویر، مُصَوِّر.

نه‌خه‌لی! - نه‌وا!

نه‌خوازه

[ك: نه‌خوازه‌لا، بتاییتی]

ف: بویژه، ویژه، ویژ.

ع: خُصوصاً، بِالْخُصوص.

نه‌خوازیك

ك: گه‌لنه‌ررگ. [نه‌خوازوار، نه‌رستار]

ف: نه‌خواستنه، ناخواستنه.

ع: غَیر مَدْعُو. غَیر مَطْلوب.

نه‌خوازیك

ك: بی‌زاده. [نه‌خوازواره، بانگنه‌كرا (شایستی نه‌خوازوار).]

ف: ایرمان، نه‌خواستنه، ناخواستنه. (نطلبیده.

شاهد نطلبیده)

ع: غَیر مَوْعود، غَیر مَدْعُو، طُفْلِي. حَسْبَة، حَسْبِي.

نه‌خوه‌ش

ك: ناخوش، ددرده‌دار. [نه‌خوش]

ف: بیمار، خسته، ناخوش.

ع: مَرِيض، سَقِيم، عَلِيل.

نه‌خوه‌شی

ك: ناخوشی، نازار، درد. [نه‌خوشی]

ف: بیماری، ناخوشی.

ع: سَقَم، سَقَم، سَقَام، سَقَامَة، مَرَض، حَرَض، دَلَف،

ضَنَى، وَصَب، وَصَم، دَاء، دَوِي.

نه‌خوه‌نه

ك: تزمی، بیسه‌راد. [نه‌خوتن‌رادر]

ف: ناخوانده، بامی، بی‌سواد.

ع: اُمّی، عامل، جاهل.

نه‌خ و هه‌ورتشم

[ك: پارچدیک که تانه‌کی هه‌ورتشمه و پزکی بنه.]

ف: نه‌خ‌وابریشم.

ع: مُلَحَم.

نه‌خه‌فتن

[ك: نه‌خوتن]

ف: نه‌خوابیدن، بیداری.

ع: تَنَقُّط.

نه‌خه‌فتن - شه‌ونه خوسمی

نه‌خه‌یر

ك: نه، خه‌یر. [نه‌خیر (وشی نه‌کیره).]

ف: نه، نَخِیر، خَیر. (کلمه‌ی نفی است.)

ع: لا، کَلَّا.

نه‌چار

ك: گه‌دا، بی‌نه‌نوا، نابور، ناتوار. [ه‌زار، نه‌چار]

ف: نابود، ناچیز، بی‌چیز، ندار، گدا، خسته،

ه‌شتنگ، لیتک، تپاه، ته‌ی‌دست، ناداشت.

ع: مُفْلِس، فَقِير، عَسِير، مُحْتَاج.

نه‌چار

ك: نیس، نابور. (دارونده‌دار) [ن‌بور (وشی «دارونده‌دار» به

تنیا به‌کار ناهیت‌رتت).]

ف: نیستی، نیست، نابو، ندار. (دارونده‌دار، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: مَعْدوم، غَیر مَوْجود.

نه‌چار

ك: گه‌دا. [ه‌زار]

ف: ندار، ندار، ناچیز، گدا.

ع: فَقِير، مُحْتَاج، مُفْلِس، مُعْسِر.

نه‌چار

ك: نيس، نيس. [نيه (دارونددار: نوى هديه و نيه).]

ف: نىست، نابود، ندار. (دار و ندار)

ع: معدوم، غير موجود.

نەڤارى

ك: نەبونی، بى-نەنوايى، گەدايى. [هېڤارى]

ف: ئدارى، ناداشتى، هەشتىنگى، خەشتىنگى، لىتىنگى،

تەباھى، ناچىزى، تەھى-دەستى، گدايى، بى-چىزى.

ع: إفلاس، فقر، فاقه، عُسرة، فقر، مَترَبَة، مَسْكَنَة.

نەڤامەت

ك: نەگەتى، گەنارەت. [نامەد، نەمات]

ف: نامەد، نيامەد، خوارى.

ع: ذَلَّة، تَكْبَة، ادبار.

نەندان

[ك: نەبەخشىن]

ف: ندادن.

ع: عَدَم اعطاء، اِمْتِناع.

نەندان ← نەزان

نەڤى بڭى

[ك: نەدى-بىدى (مەژى تازىياكەرتو).]

ف: نەدىدەبىدىد. (كەسى كە تازە بە عزت رسیده

باشد).

ع: جَدِيدُ الْعِرَّة.

نەدىگ

ك: نەشەنەگ، نەشەنە. [نەدىو، نەنەسراو]

ف: نادیدە، ناشناختە، ناشناس.

ع: غَیْر مَعْرُوف.

نەدیم

ك: هارەد، هارپاز، هارنشین. [ناردەنگ، هەمدەم]

ف: هەمەدەم، هەمەدەم، هەمەراز، هەمەسەخەن، هەمەنشین.

ع: نَدِيم، أَتِيس.

نەوانن

ك: سەوانن، گەمانن. [گەوانن]

ف: غَویدن، دادزدن.

ع: تَنَوَّر، صَرَ، صَرِير، صَبَاح.

نەرد

[ك: تارە]

ف: نرد.

ع: كُوبَة، طَاوِلَة، نَرْد.

وینە-تەتە

نەردان

ك: نەردەن، نەرد. [تارە-کردن]

ف: نَرْد، بازى نَرْد، نَرْدبازى.

ع: طَاوِلَة، لَعِبُ الطَاوِلَة.

نەردە

ك: دىوارە. [دىوارى بچەركى نزم].

ف: نَرَا، نَرَة، نَرْدە. (دىوار كوچك پست)

ع: حاجز، حائط.

نەردە ← پەینجە

نەردە ← مەعجەر

نەردەن ← نەردان

نەوانن

ك: ناو شان، بان شان. [نەوى شان، ناویراستى شان. سر

شان.]

ف: میان دوش، بالای دوش.

ع: مَنكَب.

نەركەش

[ك: نیرگز، گولیکە.]

ف: نرگس.

ع: عَجَبَر، نَرَجِس.

وینە

نەركەسە

ك: سەر در. [سەرى كلك. (دەك: سەرى كلكى نەسپ).]

ف: نَرگسه، سَرِ دُم. (سَرِ دُم اسب مثلاً).

ع: رَأْسُ الذَّنَبِ.

نرم

ل: شَل. [پیچرانی رمق و زیر].

ف: نَرَم، شَل، سُسْت، نَسُو، غَزِیده.

ع: لَدِن، مَرِن، لَین، لَیْن، لَدِن، رَخو. مَنید. ناعم.

رَخَص، رَخِف، دَمِث، هَش.

نرم

ل: نارام. [هیواش (بارانی نرم، رفتاری نرم، گزافی نرم،

مرزئی نرم...]

ف: آرام، آهسته، نرم‌خوی. (باران آهسته، رفتار

آهسته، آواز آهسته، آدم آهسته...)

ع: رَهو، لَین، لَکْن، حَلیم، مَکسور.

نرم‌ان

[ل: زوی بی‌نرمه. (برامبری ره‌ان).]

ف: رُس، رُسْت، زمین نرم. (ضد «ره‌ان».)

ع: سَهْل، بَرْت، شَبْرَة، قاع، رَقاق، رَها، مَیْشاء،

غَضراء.

نرم‌کردن

ل: شله‌کردن. [شل‌کردنره]

ف: نرم‌کردن، شل‌کردن.

ع: تَلْبِین، تَوْدِین، تَدْمِیث...

نرم‌کردن

ل: نارام‌کردن، هاله‌کردن، رام‌کردن. [هیواش‌کردنره.

کوی‌کردن]

ف: نرم‌کردن، آرام‌کردن، رام‌کردن.

ع: مَسَا، اَلَانَة، اِرْقاق. تَذْلِیل، تَصْخِیر، تَصْخِیر.

نرم‌وشل

ل: شولمل. [برانبیری ره‌رتنق. (وله: لشی نرم‌وشل).]

ف: نرم‌وشل، نَشَن، لَمَس. (بدن نرم مثلاً).

ع: ناعم، نَضِیض، رَخِیص، رَعَاء، نَضِیضَة.

نرم‌وینان

ل: نرم، نارام. [مرزئی به‌مرسدله.]

ف: آرام، نرم‌خوی.

ع: حَلیم، لَیْن، لَیْنُ العَرِیکَه.

نرمه

ل: شلکه. [گوشتی بی‌تیسقان.]

ف: نرمه، تباهجه. (گوشت بی‌استخوان)

ع: عَرَم، هَبَر، هَبْرَة، لَفِیْطَة، لَفِیْطَة.

نرمه‌بیر

ل: زوانباز. [زمانلوس (فیل‌باز)]

ف: نرم‌بَر، زَبَرَبَر، زبان‌باز، چاپلوس. (حیله‌باز)

ع: مَلْسُون، مُحِیل، خَدَاع.

نرمه‌بِز

ل: نِتله‌له. [هِنلَهک (بیژنگی وردیژ).]

ف: نَرَم‌بِیز، اَلِک، اِلِک، (غربال ریز بیز)

ع: مَنخَل، غَرِیال.

وَنَه-هِنلَهک

نرمه‌زین

ل: نارنگیر. ته‌که‌لش. [پارچه لیادی ته‌نکی ژیر زین.]

ف: غَرَقِگیر. نرمه، اَدْرَم، اَدْرَم، نَمَدزین.

ع: حَلَس، لَبَد، عَرَاقَه، لَبْدَة، مَرشَحَة.

وَنَه-زَین «»

نرمه‌غار

ل: نیم‌غار. [غارِی لَسَر خوی نَسپ.]

ف: نرم‌تاخت، نیم‌تاخت. (آرام دویدن اَسپ)

ع: رَوِی، اِمِجَاج، تَقْرِیب، حَنْب. (العَدُو حَنْباً)

نرمه می گویند که

ل: به‌لنگ گویچه. [شلکی گزی.]

ف: خاج، نرمه می گوش، بلگ گوش.

ع: شَحْمَة، شَحْمَة الأُذُن.

نهرمه‌ی لروت

ل: به‌لگ لروت. [شلکی سهری لروت.]

ف: بَجَس، بَجَش، نرْمه‌ی بیئی، سَر بیئی، بَلگ بیئی.

ع: مارِن، اَرَبَّة، عَرَبَّة، عَرْمَة.
نهرمه‌ی

ل: شلی. [پتچوانی زبری و رقی.]

ف: نرْمی، شَلی، سُسْتی.

ع: لَبَنَة، لَبَانَة، لَبَان، نَعْمَة، رُعُونَة...
نهره

ل: زوانه. [زمانه (زمانی شایم یا قپان).]

ف: ناره، تاره، نازه، ناژه، رِبانه، رُفانه. (زبان‌ه‌ی ترازو یا قلیان)

ع: نَقِیب، عُمود، لِسَان.
وینه-ترازو^(۱)

نهره

ل: گرمه، نرکه. [گروه]

ف: غو.

ع: زَنَبی، نَعْبی، ضَبَح، ضَباح، عَواق، مَنَحَب، صَحِیحة، صَرَة.

نهره‌دییو

[ل: پیاری زبه‌لاهی ناقلو^(۱).]

ف: نَر دیو. (مرد گنده‌ی بدهیکل)

ع: یَفَن، عَفْرِیت.

نهره‌کهر

ل: دَهنگ‌بهرز، دَهنگ‌زل. [کَسِیک که به ده‌نگی بهرز کسه

ده‌کات.]

ف: بُلندگو، بُلندگُفتار.

ع: مَنَیاح، صَرَار، نَعَار، مِجْهَار.

نهره‌نهر

ل: سهره‌سهر، گرمه‌گرم. [نهری زور. (دوباره‌ی نهره‌کسی

لبر زوریو نیستی.)]

ف: غَوَغُو، غَوَغا. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: زَنَبی، نَعْبی، شَهیق، صَباح، صَنَح.
نهری

ل: نه. [برامبری «نهری».]

ف: نه. (ضد «نهری»)

ع: لا، لَن.

نهرزا-نهرزک

نهرزان

ل: خهریله، گهرج، نهرام. [بی‌تاروز]

ف: لَهَنه، لَهَبَله، نادان، بی‌خرد، نافهم.

ع: اَبَله، جاهل، عامی، لا یَفْهَم، لا یَشْفَر.
نهرزانست

[ل: له بری بی‌تاگایسره.]

ف: ندانسته.

ع: سَهو، سَهوْ، غَفَلْتَا.

نهرزانسته

[ل: له نهرانست]

ف: ندانسته.

ع: جَاهِلْ، غَافِلْ، جَهْلْ، غَفَلْ، مَن غَیر عِلْم، سَهوْ.

نهرزانکلر

ل: ناشی، کزلی، نه‌پرخت. [برامبری کارامه.]

ف: نادان، ناشی، نا‌پخت.

ع: مَنعاطی، غَر، غَمَر، جاهل.

نهرزانی

ل: نه‌زانین، نه‌فامی. [بی‌تاروی]

ف: نادانی، ندانستن.

ع: جَهْل، غَمَارَة.

نهرز

کُتَب، اُزوف.

نمژاد

ل: روهن، تَرَم، تَوَرَم، تَوَرَم، ريشه، روتوره، توخم، رگد.

[رگنز]

ف: نژاد، پَرُوژ، گوهر، تَبَار، ريشه، تُخَم.

ع: اَصَل، نُسَب، عِرَق.

نمژد

ل: لیتق، چَرچ، کَنهفت. [گۆشتی لیچق و لیر].

ف: نُسْت، پَرَمُرد.

ع: ذَاوِي، ذَابِل، غَضِن، قَدَر.

نمژنموا

ل: سَهَننه، بِن گَرِيچک. [بِن گَرِي، گَرِي تَه گَر].

ف: سَکَاچِه، گُوش تَدِه، نُسَنوَا، سَتِيهَنده.

ع: فُؤِيَت، مُفَاتَات، مَاسِي، مُسْتَوِزِي، مُسْتَهْج، لُجُوج.

نمژنموا

ل: کَرِي. [گَرِي کَپ].

ف: نُسَنوَا، نَاشَنوَا، شَوَا، کَر، کَلِيَاوِه.

ع: اَهَم، اَطَرِش، اَطَرُوش.

نمژنموايی

ل: کَدَرِي. [گَرِي کَپِي].

ف: نَشَنوَايِي، نَاشَنوَايِي، شَوَايِي، کَرِي، کَلِيَاوِگِي.

ع: صَمَم، طَرَش.

نمساخ

ل: جَوَلَا، بَاکَار. [شَالِيَا، چَنَر]

ف: جَنشِير، جُوشِير، بَافنَدِه، بَاکَار.

ع: نُسَاچ، حَاک.

نمساژ

ل: نَاسَاژ. [نَاسَاژگَار، نَه گَر بَیَا]

ف: نَاسَاژ، نَاسَاژگَار.

ع: غَیر صَالِح.

نہ سب

ل: دَسَه نِيَا. [دَامِيزَانْدَن]

ف: دَسْت نَشَان، دَسْت گُذَار.

ع: نَصَب، وَضَع.

نہ ستو

ل: پَشْتکَارِدَار. [مَانِدوَرِي نَخَاس (کَمِيَتک کِه وِپَرز

نَايِيَت).]

ف: نُسْتَوِه، پَشْت کَارِدَار. (کَسِي کِه بَه سَتَوِه

نِيَايِد).

ع: صَعَب، حَرُون، جَمُوج، مُبَرَم.

نہ سترهه

ل: نَه سَرِيَن. [گَرِي تَه کِه].

ف: نُسْتَر، نُسْتَرَن، نُسْتَرُون، نُسَرِيَن، تَرَن.

ع: نِسَرِيَن.

وَنَه

نہ سچ

ل: چَنِين، بَاڤِيَن، تَه نِيَن. [تِيَه لَكِيَتِش کَرْدَنِي تَان و پَر].

ف: بَاڤَتَن، بَاڤِيَدَن، تَنِيَدَن.

ع: نُسُج.

نہ سچ

ل: بَه رَه شَسْت، هَه لَه رَه گَه رَانَن. [پَرُوچ کَرْدَنَه رَه،

هَه لَه مَاشَانَن رَه]

ف: وَاڊِيَاپ، بَر گُشْت، بَر گَر دَانْدَن. فَر هَنگَسَار.

ع: نُسُخ، اِلْقَا، اِبْطَال.

نہ سر

ل: سَايَه، سَادَه. [بِيخْشَان (بِرَامِيَرِي هَزَارَوَه).]

ف: سَادَه، اَفْشَان، پَرِيَش، پَرَاگَنْدَه، نَاپِيُو سَتَه.

(ضد نظم)

ع: نَثَر، مَنَثُور.

نہ سرت

ع: غَضَبٌ، ضائع، خَراب.

نه شناس

ك: نه ناس، ناشناس، نه ناسیگ، نه دیگ، بیگانه. [نه ناسراو.

غوراء، بیانی]

ف: آشوغ، نَشْناس، ناشناس. بیگانه.

ع: نَكْرَة، مَجْهول، غَيْرُ مَعْرُوف. أَجْنَبِي.

نه شناسین

ك: نه ناسین. [ناس نه كردن]

ف: نَشْناختن.

ع: نُكْر، نُكْر، نُكُور.

نه شُور ← نه زُوك

نه شه

ك: نشانه. [نیشانه.]

ف: نشانه.

ع: بَدَاوَة.

نه شه

ك: مه سسی. [مستی]

ف: مَسْتی.

ع: نَشْوَة، نَشْو، سُكْر.

نه شه

ك: شِراو. [شِراب، تاروق]

ف: شِراب.

ع: مُسْكِر.

نه عره نه

ك: نارته، بانگ. [گِرِه، نعره.]

ف: دنه، غریو، خروش، بانگ.

ع: نَعْرَة، شَهَقه، نِدَاء، أَذَان، صِیَاح، إِیْذَان، تَأْذِین.

نه عَش ← لاش

نه عله ت

ك: نفرین. [نفرین، نعلت]

ف: سَنَه، شَنَه، فَرَنه، بُسُور، پُسُور، نفرین.

نفرید....

ع: نَعْنَة، بَهْلَة.

نه عفا

ك: هیزا. [گیاه كه.]

ف: هیزار، نَعنا.

ع: نَعناع، نَعْنَع.

نه عووز

ك: یسهرق، رَقِیسون، [ره پیسون (همستانی نندامی

نیزینه.)]

ف: یَرَق. (راست شدن آلت رجولیت)

ع: نُعُوظ.

نه عووز و بیلا!

ك: خَوانه خَوابه!، خَوانه كا!، پَه نابه خَوا! [خَوابه پَنا به تَوا!]

ف: بَرگَس!، بَرگَسْتا!، پَناه بر خَدا!، خَدا نَکَند!

ع: نَعُوذُ بِاللّٰه، الْعِیَاضُ بِاللّٰه

نه عهم

ك: به لئی. [رایه، نرئی، به لئی]

ف: بَهْم، بَلی.

ع: نَعَم، بَلی.

نه عی

[ك: سور که لغاری «نعمیم»، ناره بز پیاران.]

ف: مخفف نَعیم است، اسم مرد.

نه غم

ك: نه قم، قورمش، کونا، توغۆم. [رینگناری کاریز له ژیر

زوریدا.]

ف: نَعَم، أَهون، أَهون، فَرکَند، سوراخ.

ع: نَقَب، ثَقَب، خَرَق.

نه فمه

ك: ناراز، سه دا. [ناهنگ، دنگی خَرَش.]

ف: نوا، آواز، سرود، بانگ، ترانه، خُنیا، خینا.

ع: نَفَمَة، غَناء، رُناء، غَرَد، صَوْت.

نه‌فام — نه‌زان

نه‌فنت

[ك: نه‌رت]

ف: نَفَت.

ع: نَفَط، نَفَط.

نه‌فهرت

ك: نِفَتِيس، رَه، نِفَزاري، نِفَزِيان، دِروِي، گِروِيژ.

[نِفَن‌لِي، برون، نِفَزان]

ف: شَم، رِيغ، آزيغ، رَم، گِرِيژ، دورِي، كِيئِه، دورِي كرْدن.

ع: نَلَرَة، نَلُور، نِلَار، نَفِي، عِراض، شِروُد، اِسْتِكراه، تَباعُد.

نه‌فسي

ك: نه‌وس، دَل، گِيان، [هَز، مَدِيل، رَذ، دَل و دِروون]

ف: جِيئِن، رِوان، جَان، دَل.

ع: نَفَس، قِشِب، هَرَم، رِوح، وَجْدان، قَلَب.

نه‌فسي

ك: كَس، نه‌فَر، [تاكه‌كَس]

ف: دِيئِسه، كَس، تَن، نَفَر.

ع: نَفَس، شَخْص، دَمَس، جُئَة، هَامَة، نَفَر، جَسَد.

نه‌فسي نه‌مملاره

ك: دَل، نه‌وس، [دِرووني خِراپ‌نِواز]

ف: جِيئِن، دَل.

ع: نَفَس اَمَارَة.

نه‌فسي ناطيقه

ك: گُزايِي، [نه‌فسي يِيئِگه يِشتو كه له ماما و اتا

گَشِيه‌كان ده‌گات^۱]

ف: گِروِيژ، تَه‌مورث، نوراسپهيد، زَرْتَشْت.

ع: ناطِقة، نَفَس ناطِقة، قُوَة ناطِقة، تَه‌مورث.

نه‌فسي گولل

ك: گِيان گِيانان، [گِياني گَشْتِي كه پله‌يه كه له ژورر

نارمزي گَشْتِيه^۲]

ف: مانيسسار، مانستار، مانيسستار، زَرْتَشْت،

روان بُد، جَهَن، جَان جَانان.

ع: نَفَس الكَل، النَفَس الكَلِي، رُوح الأرواح.

نه‌فج

ك: سور، باره، [سورد، قازانج]

ف: سوود، بهره، آمُرغ، خُسْت، خَنج، خَفَنج،

فَرخَنج.

ع: نَفْع، خَيْر، فائِدَة، عائِدَة، حاصِل، مَنفَعَة.

نه‌فهر

ك: كَس، [تاكه‌كَس]

ف: نَفَر، تَن، كَس.

ع: نَلَر، نَفَس، شَخْص، نُسَمَة.

نه‌فه‌بي

ك: هه‌ناسه، يِيئِنگ، پِيئِنگ، ناھ، بای دهم، [كُزەبايلك كه له

نار دهم و سِيپه‌لکدا دِيَت و ده‌جِيَت.]

ف: دَم، دَم، دَمار، زَه‌شْت، آه.

ع: نَفَس.

نه‌فه‌بي

ك: پورک، [مُ (مژدان له قليان).]

ف: پُک، [پک زدن به قليان]

ع: اِسْتِشاق.

نه‌فه‌قه

ك: بُوِيو، گُزەران، [مايِي ژيان].

ف: تَور تِيژ، هَژِيئِنه، رَوز مَرَة.

ع: نَفَقَة مَعاش، كَفا، خَرَج.

نه‌ف‌ی

ل: دەر کردن، لابر دن. [دورر‌خستنوه]

ف: راندن، دور کردن، در کردن، بیرون کردن.

ع: نفی، تبعید.

نه‌ف‌ره

ل: دهرن، دهول، [تپلی گهرو].

ف: کوس، کاس، دبداب.

ع: نقارة، کوس، طبل.

نه‌ف‌ره‌چی

ل: دهرلزن، دهولچی... [دهول‌لیندر]

ف: کاسه‌نواز، کوس‌نواز، کوسچی، (نقاره‌چی)

ع: نقار، ضارب الکوس.

نه‌ف‌ره‌خانه

ل: دهولگا، دولخانه. [جینگی دهول‌لیندان]

ف: کوسگاه، کوس‌خانه.

ع: منقّرة، مضرب الکوس.

نه‌ف‌زه‌ت

ل: قه، حه‌چهل، قین، نالوزی، دژه‌نی. [دژایتی]

ف: دش‌میری، آخش‌یچی، دش‌منی.

ع: نقاضة، مناقضة، تضاد، ضدیة، اختلاف، نزاع.

نه‌ف‌اش

ل: نه‌خسه‌کیش، شیره‌ساز. [نیگار‌کیش]

ف: زما، نگارنده.

ع: نقاش، رسام، مصوّر.

نه‌ف‌اش‌ی

ل: نه‌خسه‌کیشی، شیره‌سازی. [نیگار‌کیشان]

ف: زمودن، نگارش، نگاشتن.

ع: نقش، رسم، تصویر.

نه‌ف‌اش‌ی‌کریک

ل: نه‌خسه‌کاری کریک، شیره‌سازی کریک. [نخ‌شونیکار

تیندا کیش‌رار.]

ف: زموده، نگاشته‌شده، نگاشته.

ع: منقوش، مرسوم، مصوّر.

نه‌ف‌ان

ل: رازوژ، باسوژ، باسخوان. [چیز‌کبیژ]

ف: باس‌خوان، داستان‌گو، داستان‌سرای.

هنگامه‌گیر، آنگامه‌گیر.

ع: نقال، قاص، حاکی، قصاص، حدّاث.

نه‌ف‌اه‌ت

ل: بی‌هیزی، کم‌هیزی. [ستی تازه هستانه له پاش

نخ‌وشین.)]

ف: درواخ، دژواخ. (تازه از بیماری پا شدن)

ع: نقاهة.

نه‌ف‌د

ل: نه‌خت، دهر‌ده‌س، پیشه‌کی. [دستی، حازری

(برانبهری قمرز.)]

ف: پیش‌دست، پیش‌دست، پیش‌کی، پیش.

ع: نقد، یدأ بید.

نه‌ف‌د

ل: نه‌خت، پول، درار. [پاره]

ف: پول، درم.

ع: نقد، فلوس.

نه‌ف‌ره‌س

ل: جگه‌درد، جگه‌نیش، دهره‌جگه. [جورم‌گزان:

نخ‌وشینیکه.]

ف: پک‌درد.

ع: نقوس، وجع المفاصل.

نه‌ف‌ز

ل: تَنَكَّدَان، هه لَروشانن، به یه گادان، شکائن.

[هه لَروشاننره، پورچهل کردنره]

ف: بههم زدن، برگرداندن، شکستن.

ع: نَقَض، خَفَر، نَسَخ، الْغَاء، اِبْطَال.

نمقز - نمقیس

نمقیس

ل: نه قز، نا قزی، ناتهرای. کمی. [کسرکورتی]

ف: قَمی، کاستنی، نادرستی، کمبودی، اهمگی.

آک: زیان.

ع: نَقَص، نَقِیصَة، عَیْب.

نمقیس

ل: نه خش، شیره. [نیگار، شکل]

ف: زموده، نگار، نگاشته.

ع: رَسَم، نَقَش، صُورَة، مَنقُوش، مَرسُوم، مُصَوَّر.

نمقشه

ل: نه خشه، شیره، رنگ. [شکل، پلان، گه لاله]

ف: زموده، نگار، رنگ.

ع: نَقَش، رَسَم، تَصْویر، نَقْشَة، خَرِیطة، طَرَح.

نمقل

ل: باس، راز، سرگزشت. [چیزك، بسمراحت]

ف: باس، داستان، افسانه، سُرود، سرگذشت.

ع: قِصَة، اُحدُوثَة، سَمَر، حِکَايَة، نَقْل.

نمقل

ل: راگو، گه رانشیره. [گترانه]

ف: واگو، واگویی، بازگویی، بازگفتن.

ع: نَقْل، اِثَارَة، رِوَايَة، تَحْدِیث.

نمقم

ل: نه غم، ترمش، نفوم. [رنگناری کاریز له ژیر زوریدا]

ف: آهون، آهون، فَرکندن.

ع: نَقَب.

نمقیب

ل: چارش، سهردهسه، گهروره. [سهردهسته: سهرزکی

کزمه لیلک.]

ف: چاوش، پیشوا، پیش آهنگ، سردسته،

بزرگی.

ع: نَقِیْب، رَعِیم، ضَمِین، مُقْتَدِی، سَیِّد.

نمقیز

ل: دژمن، برچهپ، میل، ملوژم. [دژمن، دژ،

برهه لست]

ف: دَشْمِیر، آخشیخ، همخوند.

ع: ضِدّ، نَبْ، نَقِیض، مُخَالِف، مُعَاوِد.

نمقیزه

[ل: داریکی نورکتیزه کور و گای پی لیده خورین.]

ف: سَک، سَیخ، سَخَنگ، ناکوزه، عیازه،

کاوشنگ، غاوشنگ.

ع: مِئْخَس، مِئْخَاس، مِئْخَان، مِئْخَان، مِئْخَان، مِئْخَان.

ناکوزه

وینه

نمقیزه دان

[ل: نقیزه له هه یوان دان بز لینخو پینی.]

ف: سیخ زدن، اَنگَلک کردن.

ع: نَخَس، نَخَر، وَخَر، خَذَق. تَهْیِیج، تَحْرِیک، اِغْرَاء.

نهک

ل: نهوا، نهکرو، نهکوا. [مبادا، نهبادا]

ف: مبادا، نکند.

ع: لَعْل.

نهک

[ل: نه نسی.]

ف: نه ایخکه.

ع: لَا اَنْ، لَيْلَا. [بَان لَا]

نمکردن

[ل: پیک نه میتان]

ف: نه کردن، خودداری.

ع: كَفَّ، اِبَاء، اِمْتِنَاع، اِسْتِنكَاف، اِحْجَام، عَدَمُ فِعْل.
نه کردن

ل: نه چوین، (له نه واکا). [وینچوین، لینه کردن]

ف: نه اندن. (به او نمی کند.)

ع: عَدَمُ شَبَاهَةِ، عَدَمُ تَمَاطُل.

نه کو**نه کوتلیک**

ل: نه پوخت، خام. [نه کولار، کال]

ف: بَشْمَه، خام، نَبْخَه، نا پخته.

ع: نَبِي، نَبِي، نَبِيء، نَبِيء، فَنَبِي، مُلْهَوَج.

نه کیره

ل: نه نشان. [نه ناسارو (برامبری ناسارو، ناری نه ناسارو

بو تاکی نادیار به کار دهریت به لام ناری ره گبز بو هممو

ره گبز ده که.]

ف: آشوغ. (ضد معرفه، نکره بر فرد مجهول

اطلاق می شود، اسم جنس بر کل.)

ع: نَكْرَةٌ، مَجْهُول.

نه کیلیک

ل: باهتر، به یاز [نه کیتلار، بایر]

ف: ناکشته.

ع: بَاطِل، بَيَاض.

نه کبه ت

ل: که فارهت، نه گریسی، به دبه ختی، نه دامهت. [نهعات،

شورمی (برامبری خوشبختی).]

ف: سَك، پَلاَسَك، خواری، نامد، نیامد، بدبختی.

(ضد خوشبختی)

ع: نَكْبَةٌ، فَلَآكَةٌ، ذِلَّةٌ، اِدْبَارٌ، مُصِيبَةٌ، مِحْنَةٌ.

نه کبه ت

ل: که فارهت، چه پهل، نیباری، نه گریسی، به دبه خت، رَزْزُوش،

به دنکین. [چارموش، بهرنی]

ف: هَوْلَشْک، مَنْدَبُور، پِلَشْت، پَلِید، خِوَار،

بَدَبَخْت، بَدَأَخْتَر.

ع: شَقِي، ذَلِيل، مَنكُوب، مَلْکُوك، كَثِيف، دَنَس،

ادباری.

نه کبه تی — به دبه خت [خاوینوسفه که به وصفه که ناوروار.]

(تسیمی ذی وصف به وصف)

نه کبه تی — به دبه ختی**نه کرتن**

[ل: ههاته گریان (واک: ههاته گریانی ناگر).]

ف: نه گرفتن. (آتش نه گرفتن مثلاً.)

ع: كُوب.

نه گریسی

ل: چه پهل، چلکن. [پیس]

ف: پِلَشْت، هَوْلَشْک، پَلِید، کرفت، چرکین.

ع: دَنَس، كَثِيف، اِدْبَارِي.

نه گریسی

ل: رَزْد، لَمِیچِم، [چروک]

ف: رُفْت، رُکُور، رُکُور.

ع: قَرَم، لَتِیم، مُمَسِك، خَسِیس.

نه کویه

ل: بی هیز، نیفلج. [شلوول، شبله لیدراو]

ف: چنگلوک، ناتوان، فرومانده.

ع: كَسْحَان، عاجز، مُسْتَرْخِي، فَاقِدُ الْقُوَى، مَسْلُوب

القوی.

نه گونجیان

ل: نه پزریان، نه چلیان، دروس نه وین. [نه گونجان،

سازنه وین]

ف: نه گنجیدن، درست نشدن، درست نیامدن،

راست نیامدن.

ع: عَدَمٌ صُلُوحٌ، عَدَمٌ نَجَجٌ.

نه‌گه‌ویس

ك: له‌به‌رچار كه‌فتگ. [له‌به‌رچار كه‌وتور، كس‌نه‌ویست

(به‌رامبیری خوش‌ویست.)]

ف: شَبِیست، كَنفَت، وَرَأْفَتاده، اَزْجَشِمَأْفَتاده. (ضد

«خوش‌ویس»)

ع: مَنفُور، مَبْغُوض، مَكْرُوه، مُسْتَكْرَه، مُمْتَهَن.

مُبْتَذَل.

نه‌گه‌ویک

ك: نارِس. [نه‌گه‌یو، كال]

ف: أَشْنَه، خَام، نارِس، نارَسیده.

ع: فَجْ، غَضْ.

نه‌گه‌ویک

ك: جاش، پی‌ته‌کریاک. [نه‌گه‌یو (جوان‌ونه‌سپی

زین‌نه‌کراو.)]

ف: تَجَار، تَجَارَه. (کره‌اسپی که‌زین‌نشده

باشد.)

ع: قَلَو، قَلَو، مَهَر.

نه‌ه‌گ

ك: نابور. [نماو، تیاچو، نه‌وتار]

ف: نابود، نمانده.

ع: فانی، مَعْدوم، غَیَر موجود.

نه‌هام

ك: چَلاک، لا‌کِیش. [ریشی‌ناشتن. ه‌روه‌ها: داری‌بی‌پ‌ریشه

بو‌ناشتن.]

ف: نَهال، نَهاله، قَتال، دارخال، دالخال.

ع: غَرِیسه، فِسل، فِسیل، فِسیله، وَدِی، قَلعه، نَصَبه،

تَغْرِیز. (غُرس، فِصیل)

نه‌هان

ك: له‌ناوچون، تیاچون. [نه‌وتان]

ف: نماندن، ازمیان‌رفتن.

ع: فَناء، دُئور، اِنعدام، عَدَم بَقاء. زَوَال.

نه‌هان

ك: نه‌نِشتن، دانه‌نِشتن، نه‌وِستان. [نه‌روستان]

ف: نماندن، نه‌ایستادن.

ع: عَدَم لَبِث، عَدَم قَوْفٌ ...

نه‌هر

[ك: ه‌رمار]

ف: نه‌میر.

ع: باقی، دائِم، ثابت، حَی، لا‌یَموت.

نه‌هر

[ك: ه‌رمار]

ف: نه‌میر.

ع: لا‌یَموت.

نه‌ه‌ز ← **نه‌ب‌ز**

نه‌ه‌یانه‌وه

ك: نه‌ویانه‌وه، چه‌میانه‌وه، دانه‌وین، چه‌میانه‌وه، خه‌مه‌ویبون.

[داهاتنه‌وه، چه‌مینوه]

ف: چَمیدن، خَمیدن، خَم شدن.

ع: اِنحِواء، اِنعطاف، تَنُئِی.

نه‌ناس

ك: نه‌شناس، بی‌گانه. [نناسراو، بیانی]

ف: ناشناس، بی‌گانه.

ع: نَكْرَه، اَجَنَبِی.

نه‌نک ← **نه‌نه**

نه‌نگ

ك: رسوایی، به‌دناوی. [شوره‌یی]

ف: نَنگ، کُهَب، رسوایی، بدنامی.

ع: شَنار، عار، عَیَب.

نه‌نگنامه

ك: نامه‌ی رسوایی. [ه‌وتراوه یا په‌خشانیك که‌بو‌داشو‌دین

نوسراوه.

ف: نَنگ‌نامه، کهب‌نامه، نامه‌ی رسوایی.

ع: هَجَوِيَّة، اُهَجَوَّة، اُهَجِيَّة، كِتَابُ العار.
نه‌نگین

ك: رسوا، به‌دنار. [بی‌تابی، تری]

ف: نَنگین، نَنگ‌آگین، رسوا، بَدنام.

ع: مَعِي، مَعِيوب، عَيُوب، شَيْئٌ مَشْهُرَةٌ.
نه‌نَو

ك: به‌چكه مه‌میرون. [بی‌چوری مه‌میرون]

ف: نَنو، بچه‌ی میمون.

ع: قَشَّة.

نه‌نوو سیلک

ك: به‌باز، چهرمگ. [ننوسرا، سپی]

ف: ننوشتنه، سفید.

ع: بَيَاض، غَيْر مَرْقُوم.
نه‌نهك: نهن، نهنك. (دايك دايك، دايك بارك^۱) [دایه‌گوره]

ف: نَنه، مادربزرگ. (مادر مادر، مادر پدر)

ع: جَدَّة. (أُمُّ الْأُمِّ. أُمُّ الْأَبِّ)
نه‌نیشتن

ك: دانه‌نیشتن. [رۆ‌نیشتن]

ف: ننشستن.

ع: عَدَم جُلُوس.

نه‌نیشتن

ك: مه‌نهرنه‌گرتن. [نهمانه‌ره]

ف: ننشستن.

ع: عَدَم تَوَقُّف، عَدَم سَكُون، عَدَم مَكْت.

نه‌نیشتن

ك: نارانه‌رون، په‌نانه‌گرتن. [دانه‌چورن]

ف: ننشستن، فرونرفتن.

ع: عَدَم غُرُوب، عَدَم أَقُول.
نه‌نیشتن

ك: تانشین نه‌رون. [نه‌کورتنه بن]

ف: تَه‌نشین نشدن.

ع: عَدَم رُسُوب.
نه‌و

ك: نه‌بور. [بهرامبری «بور»]

ف: نبود.

ع: مَكان، لَم يَكُنْ.
نه‌وا

ك: ناراز. [ناهمنگ، گزرائی]

ف: نوا، آواز، سرود.

ع: غَناء، رُناء، نَغْمَةٌ، صَوْتُ.
نه‌وا

ك: نه‌نوا، نه‌واخوا، چت، دارایی. [شت، مولك، سامان]

ف: نَوا، چیز، دارایی.

ع: مال، ثَرَوَةٌ، شَيْء.
نه‌وا

ك: مه‌بادا. [نعبادا]

ف: زَنهار، زینهار، مبادا.

ع: الْحَذَر، حَذَارٍ، حَذَرًا.
نه‌وا

ك: نه‌ك، نه‌كو. [نهره‌كو]

ف: مَبادا.

ع: لَعْلٌ، يُمْكِنُ، يَحْتَمِلُ.
نه‌وا

ك: نه‌كو، نه‌کوا. نه‌خه‌له‌تی! [نعبادا. نه‌خه‌لتابی!]

ف: مبادا، نكند. زَنهار!

ع: لَعْلٌ، حَذَارًا، إِحْذَرُ!، اَلْحَذَرُ!

۱ - نوسه‌ری به‌ریز «باوک باوک» ی نوسیه‌ره، به‌لام به‌ه‌ره‌بی و فارسیه‌که‌دا وا دیاره «دایک باوک» راست بی‌ت. (ر - ر)

نہوات

[ک: نبات]

ف: نَبَات، پانیڈ.

ع: فانیڈ، فانیڈ.

نہواخت

ک: چشن، هارِتا، هارنمواخت، هارچشن، جُور، جفت، تا.

[هارشیره]

ف: نَواخت، نَورَد، جُفت، جَور، تا، لنگه، مانند،

همتا، همتوس.

ع: مِثل، شِبِه، مَثیل، شَبیه، نَظیر، عَدیل.

نہواجه—نہوه

نہوار

ک: بافته. [شریت، باریکه، قیتان]

ف: نَوار، بافته.

ع: وَضَن، طَرِيقَة، طَرِیدَة، شَرِیط.

نہوهه

ک: لارائَن، گریان، شیرون. [لاراندنره، شینگیران]

ف: رَنج، موش، مویه، نیوه، گریه، شیون، ناله،

زنجیدن، بَهانستن، گریستن.

ع: نَوحَة، نِیاح، ضَراعَة، بُكاء. رَثو، رَثی، نُدبَة.

نہوهه خوان

ک: بلار، بویر. [شینگیر]

ف: موشگر، مویهگر، زَنجان. (عزاخوان)

ع: راثی، نَواح، نَداب.

نہورؤز

ک: سر سال. [رؤزی سری سال]

ف: نوروز، سَر سال، مهرگان.

ع: نَیروز، نَوروز، مهرجان.

نہورهس

ک: نهریر. [نیزیره]

ف: نَورَس، نَوبَر، نَوباوه.

ع: باکورَة، سَبیق.

نہوزوهوور

ک: تازه، تازه داهاتگ. [نوی، تازه داهاتو]

ف: غُبَاد، کُنَجک، نَور، تازه، نو.

ع: بَدیع، طَرَفَة، جَدیدُ الظُّهور.

نہوس

ک: دل. [نفس]

ف: جین، دل، روان.

ع: نَفَس، نَفَس، نَفَس اَمَارَة.

نہوسان—هاتوچو

نہوسن

ک: زکن، چلیس. [سکن، زورخورد]

ف: چلاس.

ع: نَواس، جَشع، شِرِه.

نہووع

ک: جز، تَرَم، تَورَم. [توخم، چشن]

ف: گونه، سُرده، پاک، نَر.

ع: نَوع، صِنف، ضَرِب، شَرَج، قِسم، لَوْن.

نہووعگل

ک: جزرگه، ترزمگه. [تورمگه، چشنگه]

ف: گونه ها، پاکها، سردگان.

ع: اَنواع، اَصناف، ضُرُوب، اَقسام، اَلوان.

نہووک

[ک: لباد]

ف: نَمَد، کیز، ساکیز، سیباگیز، لُکین، شاکَمند.

ع: لَبَد، لَبَد، لُبَدَة.

نہوه

ک: نهریره، ندهره، رَولِه، رَولِه زَا، وِچِه، وِچِه زَا. [نمئی]

[مندالی مندال].

ف: نوه، نَواده، نواسه، نَباسه، نَبیسه، نَبیره،

نَبیر، نوندول. (فرزندزاده)

ع: نَجَل، حَفید، حافِد، نَسَل، اولاد، نَبیره.

نوهالان

ك: نهرجهوان، نهررسیده. [تازه‌لار]

ف: نونْهال، نوجوان، نورسیده.

ع: فَتی، فَتی، شاب.

نوهالان

ك: نهرجوانگه‌ل، نهررسیده‌گه‌ل. [تازه‌لاران]

ف: نونْهالان، نوجوانان، نورسیدگان.

ع: فِتیان، شَبان، شَباب.

نوه‌چ

[ك: ژماره‌ی پاش هشتارون.]

ف: نوک. (نُهده)

ع: تَسعین.

نوه‌دانه

ك: بی‌هوسانه. [نابدل]

ف: نخواستانه، بی‌هوسانه، ناخوشنودانه.

ع: عُنْفا، کُرْها، سُخْطا.

نوه‌رد

[ك: نو داری که جزا ده‌یکات به ریشی پارچدا.]

ف: نورد. (چوبی که بافکار از ریشه‌ی جامه رد

کند.)

ع: ...

نوه‌رد

ك: ناقرلا، دلیر. [نازا، نمبرد]

ف: نَبرد، دلیر، دلاور.

ع: شُجاع.

نوه‌رد

ك: جه‌نگ. [شیر]

ف: نَبرد، رَزَم، جَنگ، کارزار.

ع: حَرْب، قِتال، جِدال.

نوه‌رد ← **وه‌ردینه**

نوه‌ن ← **شائر**

نوه‌ی

[ك: وتاری تاسمانی. قورئان]

ف: نَوی، نَبی، نَبی، آسمانی‌زبان، آسمانی‌گفتار.

ع: نَبی، قُرآن.

نوه‌یره ← **نوه‌ه**

نوه‌یسی

ك: نه‌پا. [ناجینگ، بی‌ده‌وام]

ف: ناپایدار.

ع: زائِل، ذاهِب، لای‌دوم.

نوه‌ین

ك: داکه‌فتن، چال‌که‌فتن، چال‌داکه‌فتن. زل‌دان. [داجرون،

چال‌بورن، قریان]

ف: فرورفتن، نشستن، نشست‌کردن. خمیدن.

ع: اِنْخِفاض، اِنْخِطاط، اِنْخِصاف. تَقَعَّر، هُبُوط.

نوه‌ین

ك: بی‌سَوما. [نمین، کویر]

ف: نابینا، نبیننده.

ع: ضَریر.

نوه‌ینی

ك: بی‌سَومایی. [نمین، کویری]

ف: نابینایی.

ع: ضَرارة.

نوه‌ات

ك: به‌دبه‌ختی. [نامد، چاره‌رشی (برامبیری «هات» و

«نامد».)]

ف: نامد، نَیامد، بَدبَختی. (ضد «هات» یعنی:

آمد.)

ع: ادبار، میا‌ط.
نه‌هات.

ك: نه‌گه‌یشته به‌روه.

ف: نیامد.

ع: ما جاء.

نه‌هار

ك: چاشت، قاره‌تروین. [فراوین، نانی نیو‌پژ].

ف: نه‌ار، ناهار، نَخاره.

ع: غداء، ضحَاء، تَرْوِيقَة، هَجُورِي. (تَغْدِي تَضَحِي)

نه‌هج

ك: رینگه، روست. [شیتراز، داب]

ف: راه، رَوش.

ع: نَهَج، مَنهَج، صِرَاط، طَرِيق، طَرِيقَة، رَوِیَة،

اَسْلُوب، نَمَق.

نه‌هر

ك: چه‌م، رۆخانه. [روبار]

ف: زوغ، رود، رودخانه.

ع: نهر، طبع، وادي.

نه‌هزات

ك: عمرش، شۆریان، ناشۆ. [راپهرینی گشتی].

ف: جَنبِش، شورش، آشوب. (جَنبِش عمومی)

ع: نَهْضَة، قِیام، هَيِجان، اِنْقِلاب.

نه‌هه‌نگ

ك: گاماسی. (نه‌هه‌نگ ده‌ریایی) [جۆزه ماسیه‌کی

گم‌ره‌یه].

ف: نَهْهنگ، گاو‌ماهی. (نه‌هنگ دریایی)

ع: غَنَبَر، بال.

وینه—ماسی نِیزه‌دار (۱)

نه‌هه‌نگ

ك: نه‌ژده‌ها، حدی. [هه‌ژده‌ها (نه‌هه‌نگی وشکائی).]

ف: نه‌هنگ. (نه‌هنگ بری)

ع: تَمَساح.

نه‌هی

ك: قه‌ده‌خه، جله‌وگری. [قه‌ده‌غه، یاساغ، به‌رگری کردن]

ف: بَرَكَم، بَرَكَم، قَدَغَن، نگذاشتن، بازداشتن،

جلوگیری.

ع: نَهِي، مَنع، زَجَر.

نه‌هیتشتن

ك: جله‌وگرتن، قه‌ده‌خه‌کردن. [به‌رگری کردن]

ف: بَرَكَم، بَرَكَم، نگذاشتن، قَدَغَن‌کردن،

بازداشتن.

ع: نَهِي، مَنع، زَجَر، عَوَق.

نه‌ی

ك: زه‌ل، نه‌یغه. [قامیش]

ف: نی.

ع: قَصَب.

نه‌ی

ك: پلور. [پلور]

ف: نَی، نای، نال، لَبَك، غرو.

ع: مَزمَر، یَرَاع، نای.

نه‌یت

ك: نه‌یت. (بلی نه‌یت). [بیژه نه‌یت].

ف: نیاید. (بگو نیاید).

ع: لا یاتی، لَن یَأتی.

نه‌یچه

ك: زه‌ل. [قامیش]

ف: نَی، نای، نِیژه، نِیژه، نایژه.

ع: قَصَب.

نه‌یچی

ك: نه‌یژهن، پلورژهن. [پلورژیندر]

ف: نَیْزَن، نایزَن، لَبْکَزَن.

ع: رَمَار.

نهیرهنگ

ک: حوقه. [فیل، تله که]

ف: نَیْزَنگ، حُقه.

ع: شَعْبَدَه، سِحْر، حیلَه.

نهیزار

ک: زلکز. [قامیشه لَن]

ف: تیماس، نَیْزار، نَیْستان.

ع: غَیْضَه، غَابَه، زَارَه، أَجْمَه، أَجَم، غَرِیف.

نهیزه

ک: رَم. [نَیْزَه]

ف: بَیْغال، نَیْزَه، نایْزَه.

ع: رُمح، قَنّا، قَنّا، سَنان، اَسَل، نَیْزَک، نَیْزَق. مَزِراق،

مَطَرَد.

وئنه

نهیزه باز

ک: رَمباز. [نَیْزَماز: کسِیک که له رم به کارهیناندا نازایه.]

ف: نَیْزَه باز.

ع: رَمّاح.

نهیزه دار

ک: رجه دَس. [نَیْزَه دار]

ف: نَیْزَه دار، بَیْغالدَار.

ع: رَامِح.

نهیزه ن

ک: نه یچی، پلوریزه ن. [پلوریزیدر]

ف: نَیْزَن، نایزَن، لَبْکَزَن.

ع: رَمَار.

نهیشه کهر

[ک: قامیشی شه کر.]

ف: خوز، نَیْ شکر.

ع: مُصَنّان، قَصَبُ السُّکَر.

نهیل

ک: گهین، شادبورن. [گهشتنه مبهست.]

ف: جَمَتود، شادشدن، رسیدن. (به کام رسیدن)

ع: نَیْل، وَصُول بِالْمَقْصود.

نهیودان

ک: شاتان. [شالار، هلمت]

ف: سته، نَهِیب، نَهِیو.

ع: تَرغِیب، تَرهیب، ذَمَر، اِفْزاع، تَفْزِیع.

نهیودان

ک: شاتالِدان، ترسانن. [شالار بَر بردن، هلمت لیدان]

ف: ستهیدن، نَهِیب زدن، ترساندن.

ع: ذَمَر، تَرغِیب، تَرهیب، تَفْزِیع، اِفْزاع.

نیاته

ک: نَوته، پاشه کفَت. [پاشه کورت]

ف: بَلَحْخَفته، فَلَنجیده، اَندوخته، کَوالیده، نهاده،

پسر انداز...

ع: ذُخَر، ذَخیره. اِنْخار، تَمْکیر.

نیاته کهر

ک: نَوته کهر، پاشه کفَت خەر. [پاشه کورت کهر]

ف: اَمْر غَگر، فَلَنجیده گَر، اَندوخته گَر،

کَوالیده گَر...

ع: ذُخار، مَکار.

نیاز

ک: هروس، مهرار، نارَه زور. [خواست، مرام]

ف: کامه، هوس، مَلْچکا، نیاز، آز، آرزو، خواست.

ع: نَیْءَه، مَیل، خَیال، قَصْد، عَزَم، ضَمیر.

نیاز

ک: کدل. [ناتاجی، پَنداوِستی]

ف: تَلَنگ، تَلَنه، نیاز، کار.

ع: حَاجَة، اِحْتِیاج، اِفْتِقار.

نیازمهن

[ك: ناتاج]

ف: نیازمندا.

ع: مُحْتَاج، مُفْتَقر.

نیان

ك: دانیان. (نیامه نار جدعبه.) [نان، دانان]

ف: نهادن، گذاشتن.

ع: وَضَع.

نیان

ك: چان، دانیان، داچهقائن. [ناشتن (وهك: ناشتنی نسام).]

ف: نهادن، نشانندن. (نهال نشانندن مثلاً.)

ع: غَرَس، غَرَز.

نیان

ك: کیشان، لیتیان. [پیراندنی نیر له می.]

ف: کشیدن.

ع: اِنزَاء، اِیْداق، اِسعاب.

نیان

ك: نهرم. (نهرمونیان) [هَیْمَن، بهموسهله]

ف: نرم، آرام.

ع: حَلِیم، وَقور، مَتَین، لَیْن.

نیانه سهرو

ك: لیتیان. [نانسهرو، لیتان (وهك: لیتانی چیتشت).]

ف: بارکردن. (آش مثلاً.)

ع: طَبَخ.

نیانه سهرو

ك: هه لکروشان. [بسرویهان، خواردنوه]

ف: سرکشیدن، نوشیدن.

ع: قَمَع، تَنَفُّس.

نیانه شُون

ك: تهره دوانیان. [کورتشمشین، بدواداچوین]

ف: دُنْبال کردن، پُی رفتن.

ع: تَعْقِیب.

نیانه لای یهك

[ك: خستنیپازیهك]

ف: پُیوستن، پهلوی هم گذاشتن، پی کردن.

ع: ضَمَم، جَمَع.

نیانه مل

ك: گهرده نیان. [خستنه ئستو]

ف: گردن گذاشتن.

ع: تَحْمِیل، تَكْلِیف، اِلْزام.

نیانه وه

[ك: دانان، نانوه (وهك: نانوهی تهله یا نانوهی سهروی

قابلمه).]

ف: گُذاشتن. (تله یا دَر دیگ مثلاً.)

ع: وَضَع.

نیانه وه

ك: نونگ کردن، سوراخ کردن. [نانوه، به شویندا گهران و

دیاری کردن]

ف: سَوراخ کردن، پَییدا کردن.

ع: اِصَابَة، اِدْرَاك، وَجود.

نیانه وه

ك: هه لُخستن. دارکیشان. (شه له می نهگاه سهرو. تهونی

نهگاه سهرو.) [دانان لبر خور یا لبر بادا. ههروه:

هه لراسین و به داروهه بستن.]

ف: گُذاشتن. دارکشیدن.

ع: شِراء، اِشْرار، تَنْوِیط، تَعْلِیق. وَضَع.

نیانه یهك

[ك: نانیهك، تیکنان]

ف: هم‌گذاشتن.

ع: ركم. ضَمّ.

نیاوه‌زیان

ك: لى‌ته‌هاتن. سه‌لیقه‌پینه‌شكیان. [نستوانین. نمانوزان

(عنقل‌بی‌تشان).]

ف: نَتوانستن. ندانستن. (عقل نرسیدن)

ع: عَدَم قُدْرَة. عَدَم رُشد، عَدَم عِلْم.

نیجه

ك: نیخه، حینه. [حیله]

ف: شَیخه، شَییه، آشییه، شَنّه، شَلِیخ، شَلِیخه.

ع: صَبیل، صُهال، صَنیل. لَجَب، مَجْهَجَة.

نیخه ← **نیجه**

نیډا

ك: سه‌دا، قار، دنگ. [بانگ]

ف: صدا، بانگ، آواز.

ع: صَوْت، فِداء، فُداء.

نیر

ك: مه‌مهر. [دوانگه، مینبهر]

ف: پیشگاه، پندگاه.

ع: مَنبَر.

وینه ← **مهر**

نیر

[ك: برامبیری «می».]

ف: نَر. (ضد «ما»)

ع: نَكر، مُذَكَّر، فَحْل.

نیر

ك: پیر، سه‌خت. [اله‌روه‌کدا] نو‌گیایمی که پیر بووه و

گوتی کرده‌وه.]

ف: پیر، سخت. (از نباتات)

ع: نَكر.

نیره‌لوکی

ك: نیره‌ژن، نیره‌بی‌کیره. [ژنیک که لاسایی پیان

ده‌کاتوره.]

ف: نَرَه‌ژن.

ع: نَكره، مُذَكَّرَة، فَحْلَة.

نیره‌گه

ك: قلیان، قلیاناری. [نرگیله]

ف: قلیان، نارگیل.

ع: نارگیله.

وینه

نیره‌وما

ك: نیره‌موک. [ننیره‌نمی، نیره‌مندوک]

ف: کُماسه.

ع: خُنْش.

نیره‌وک

ك: نارخوژی. [کروکی درخت. (داری ره‌قی نار‌پراستی

درخت و شتی لور چشنه.)]

ف: جَدب، آب‌خوری. (چوب سختی که میان

درخت و امثال آن می‌باشد.)

ع: خُلَب، جُمَار، مَرِیج، مَرِیخ.

نیره‌وک

ك: نیره‌ژن، ناویره‌وک. [ناویرک، ناوده‌وک (داری نار‌پراستی

مشکه.)]

ف: نَره، نارِه. (چوب و سَطی مَشک.)

ع: خَشْبَة المَسك.

وینه‌ی هیه.

نیره

[ك: نیر بۆ غه‌یری مرژ. (نیره‌کر)

ف: نَره. (نَره‌خر)

ع: فَحْل، نَكر، مُذَكَّر.

نیرہبی کیرہ ← نیرہ لۆکی

نیرہ ژن

ک: سالارہ. نیرہ لۆکی، سالاری. [ژنیک که رهفتاری

پیاوانهیه.]

ف: نرّه زن، مرد آسا. (زنی که دارای اخلاق مرد باشد.)

ع: فحلّة، بَرزّه، نَکَرّه، مُدْکَرّه.

نیرّه ژهن

ک: نیرۆک، ناونیرۆک. [ناودۆک (داری ناوهرستی مشکه).]

ف: نرّه، نارہ.

ع: خَشْبَةُ الْعَسْک.

ویننه میه.

نیرّه کهر

ک: خه پمه. [کری نیر.]

ف: نرّه خَر.

ع: فحل، حمار.

نیرّه کهو

ک: بهق. [کری نیر.]

ف: نرّه کَبک، کَبک نَر.

ع: حَجَل.

نیرّه مووک

ک: نیروما. [ننیرنمی، نیرمنندۆک]

ف: کُماسه.

ع: خُنْش.

نیرینه

[ک: برامبری مینینه.]

ف: نرینه.

ع: مُدْکَر، دَکَر، دُکور.

نیرینه

ک: ناوهراس. [ناوهراست (ناوهرستی روبار).]

ف: نرّه، نَراب، غَرقاب. (وسط آب)

ع: لُجّة، جُمّة، خُبّة، أُسْطُم، کَوکَب.

نیزاع

ک: قَره، حه چهل، ده مقبره، کیشه، بهر بهر ده کانی، شپۆزان،

گُزاجوون، جهنگ. حوله سی. چهنه به چهنه. [مشتومر]

ف: آردب، جَنگ، کَشْمَکَش. دادوبیداد. درافتادن.

ع: نِزاع، نِزاز، جِدال، خِصام، هِراش، تَناع،

مُنازَعَة، مُناقَسَة، مُناقَشَة، مُجادَلَة، مُخاصَمَة،

مُناقَضَة، مُناقَسَة، مُناقَحَة، مُماحَكَة، مُشاحَة،

مُباراة، حُدُیّا، اِختِلاف. اغیرار، کُدورّه.

نیزام

ک: یاسا، سامان، سه قام. [ریکریکی]

ف: دَهناد، نیوارد، یاسا، سامان.

ع: نَظْم، نِظام، نَسَق.

نیزام

ک: سپا، له شکر، قوشن. نوردو. [سوپا. هزردو]

ف: سپاه، لشکر، قشون، آرتش.

ع: عَسْکَر، نِظام، جَیش، جُنْد، جَحْفَل، لَجِب،

خَمِیس.

نیزک ← نه زیک

نیس

ک: نابور. [نهبور، تیاجور، نمار]

ف: نیست، نابود.

ع: مَعْدوم، فانی. زائِل.

نیس پاک

ک: گیان رووت. [کسیتیک که به تلواری خوی به خوا

سپارده ره. نئافیللا (نهبوری پلته).]

ف: زریوه، نیست پاک، روان پاک. (نیست

محض)

ع: فانی فی الله، فانی محض.

نيسك

[ك: دانوړتله يه كه.]

ف: نَسَك، نَرَسَك، بَزَسَك، بُلَسُن، وانج، دانج،
دانجه، دانژه، انژه، مَچَك، مَرَجَمَك، استَرار.

ع: عَدَس، بُلَسُن.

نيسكين

[ك: نيسكېته]

ف: نَسَكبا، آش نَسَك، آش خليل.

ع: مَرَق العَدَس، طَبِيخ العَدَس.

نيسم ← نيمه

نيش

ك: سَو، چز، [چزو]

ف: نيش، موک.

ع: شَوَكَة، حَمَة، لَذَعَة.

نیشان ← نشان [مسرو ماناکانی.] (به تمامی معانی.)

نیشانه ← نشانه

نیشتاو

[ك: كشانروی ناری دریا.]

ف: آب نشین.

ع: جَزَب.

نیشنگ

ك: تانشین. [نیشتر، خلتی بن کوتور.]

ف: تَه نشین.

ع: راسِب.

نیشتمان

ك: نشتمان. [نشینگه]

ف: پند، نشیمن، نشیمنگاه، نشستنگاه.

ع: سَكَن، مَسْكَن، مَقْعَد، مَجْلِس.

نیشتن

ك: نشتن، دانیشتن. [رویشتن]

ف: نشستن.

ع: جُلوس، سَكُون.

نیشتن

ك: نشتن، ناوابون، په ناگرتن، خواروچوون، پهرین.

[داچوون]

ف: فرورفتن، فروشدن، پزیدن.

ع: غُرُوب، اُقُول، دُلُوك، وَقُوب، غُور، اِتِّیَاص،

اِقِمَاس، اِنْقِمَاس.

نیشتن

ك: خواروچوون. [كه پورونه (وهك) نیشتنی ناری حموز.]

ف: پایین رفتن. (آب حوض مثلاً.)

ع: هُبُوط، نُزُول.

نیشتن

ك: ریان. [پیسایی کردن، دس به نار گدیاندن]

ف: ریدن، نشستن.

ع: دَفَع، تَقْوَط.

نیشتن

ك: تاخستن. [کوتنبنی خلته.]

ف: تَه نشین شدن.

ع: رُسُوب.

نیشتنگا

ك: ناردهس، كه نارار. [پیشاور]

ف: آب ریز، آب خانه، جایی.

ع: مَبَرَز، مَبَال، مَذْهَب.

نیشتنه مل يهك

ك: گزیه کاپوون. [به گزیه کداچوون، دستوری خبروون]

ف: با هم گلاویز شدن.

ع: نَزَاع، تَنَارُع.

نیشتنه مل يهك

ك: نشتنه بان يهك. [نیشتنه سر يهك، بسریه کدا]

ع: هُج، مَقَرَن، نِير، نِيرَج، نُوْرَج.

نیم - نیمه

نیمبرژ

ك: دۆلَه مه، نیمرو. [نیمبرژ، نیوهبرژاوار]

ف: نیمبند، نیمرو، نیمبرشت.

ع: جَوَازِق، نِمِرِشْت، نِمِرِشْت.

نیمبوخت - نیمپوز

نیمپوز

ك: نارپهز، نیمبوخت. [نیوهكولار]

ف: روده، روده شده، روده کرده.

ع: سَمِیْط.

نیمتهخت

ك: نیمكهت. [کورسی پان بز دانیشتنی چند کس.]

ف: نیم تخت، نیمکت.

ع: تَخْت، صُفَّة.

نیمته نه

ك: سه لته، سوخمه، که مەری. [کواوی کورت.]

ف: سَنَلَخ، کَمَری، نیم تَنه، کُرتِه.

ع: کُرْتَه، سَلْطَه.

وینه - سوخمه

نیمچه

ك: پیاله. [پیالی بهرک.]

ف: نیمچه، پیاله.

ع: غَمَر، جُفِیْتَه.

نیم چهکمه

[ك: جزمی کورت. (پوتین)]

ف: نیم چهکمه. (پوتین)

ع: جُرِیْمَه.

وینه ی هیه.

نیم داشت

ك: ... کوزه. [نیمچه تازه (نه تازه و نه زور کوزه).]

ف: نیم داشت. کهنه. (نه تازه نه خیلی کهنه)

ع: شَرْیَه، شَرْیَب.

نیمرو

ك: نیمبرژ، دۆلَه مه. [نیمبرژ]

ف: نیمرو، نیمبند، نیمبرشت، کَوازه، کَوازه،

خاگینه.

ع: جَوَازِق، نِمِرِشْت، نِمِرِشْت.

نیمسوز

ك: چولوسک. [چلۆسک: داری نیروسوتار.]

ف: آسُفده، آسُفته، نیم سوخته.

ع: مسعار، قَبَس، جَذوَه.

نیمکهت - نیمتهخت

نیمگرم

ك: ملایم، شیرتین. [شَلَتِیْن (وهك: ناری نیوه گرم).]

ف: باگل، بلکل، بلکک، یکدک، نیم گرم، شیرگرم.

(آب نیم گرم مثلاً.)

ع: فاتر، سَخین.

نیمگرم

[ك: نیوگز (هشت گری که نزیکسی ۴۸ سانتیمتره).]

ف: جَشان، نیم گز. (۸ گره تقریباً ۴۸ سانتیمتر)

ع: نَرع، نَرع.

نیمه

ك: نیم. [نیوه، نیو]

ف: نیمه، نیم.

ع: نَصَف، نَصِیْف، نَشْ، شَطَر، شَطِیر، فِلِج، شِقْ،

شَقِیق، صِدَع، فِلَقَه.

نیمه چل

ك: نیمه کاره، ناتهار. [نیوه چل، نیوه کاره]

ف: نیم کاره، نیمه کاره، ناتمام.

ع: ناقص، غَیر تام، غَیر کامل.

نیمه‌ریژ

ل: نارپاس رزژ، نیمه‌ریژژ. [نیوه‌ریژ]

ف: پیشین، نیم‌روز.

ع: ظهیر، ظهیره، هَجَر، هاجره، غائره، مَلِيساء،

نصفُ النهار، قائلة، زوال.

نیمه‌ریژژ ← نیمه‌ریژ

نیمه‌سه‌وه

[ل: جرژنك ده‌فری نار تیاخواردن‌ویه له سوالنت.]

ف: نیم‌سَبو، كوزه.

ع: جَرَّة.

ویندی‌ه‌یه.

نیمه‌سه‌وه

[ل: نیوه‌شیر]

ف: نیمه‌سَب، نیم‌سَب.

ع: هُتَك، هاذل، نَصْفُ اللیل.

نیمه‌کار

ل: نیمه‌بهر. [هاریش، شریك، نیوه‌کار]

ف: نیمه‌کار، نیمه‌بَر.

ع: ناصف، شَرِيك.

نیمه‌کاره ← نیمه‌چل

نیمه‌گیان

[ل: نیوه‌گیان (وهك: نیوه‌گیانیکی تیا‌ماره).]

ف: نیم‌جان، نیمه‌جان. (نیم‌جانی باقی دارد.)

ع: طِنء، ذماء، خُشاشة.

نیمه‌مه‌س

ل: سه‌رخ‌وه‌ش، شترمه‌س. [نیوه‌مست، سه‌رخ‌وه‌ش]

ف: نیم‌مست، شیر‌مست، شیر‌گیر.

ع: مُكَيَّف.

نیم‌نوك

ل: ناخوون. [ناخو (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: ناخُن. (کرماجی است.)

ع: ظُفَر.

نیو

ل: نار. [نیوان (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: میان. (کرماجی است.)

ع: وَسَط، جَوَف، داخل.

نیو

ل: نار. [ناث (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: نام. (کرماجی است.)

ع: اسم.

نیوار

ل: تیار، روالدت. [بیچم (بهرام‌بری ماك و بنه‌وت).]

ف: ناوَر، تاوَر، ناگوهر، اُفتانی. (مقابل جوهر)

ع: ...

نیوان ← نالوان [(کوی «نار»).] (جمع «نار» است.)

نیوک

ل: نارک. [نافك، ناثك (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: ناف. (کرماجی است.)

ع: سُرَّة.

نیوک

ل: نارک، نارکه، نار، پیشه. [ده‌نکی ره‌قی نار میوه.

(وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: هسسته، جَنجه. (کرماجی است.)

ع: نَوی، عَجْمَة، لُب.

نیوکه ← نلوهک [(وشه‌یه‌کی کرماجیه).] (کرماجی است.)

نیونجی

ل: ناوجی. نارگین. [ناویژی. ناوه‌ندی]

ف: میانجی. میان‌ه‌ای، میانین.

ع: واسِطَة، وَسَطی.

نیه

[ل: بهرام‌بری «ه‌یه» .]

ف: نیست.

ع: نَیس، لا، ما، مَافیش.

نیهات

ك: نیاز، نهاد، هه‌ره‌س. [خواستی دروژن].

ف: نیاز، اندیشه، نهاد، مَلْچَكا، آهنگ.

ع: نِيَّة، قَصْد، عَزَم، ضَمِير، طَيِّه، طَوِيَّة.

نیه‌س

ك: نیه‌ن. (هه‌سونیه‌س) [نیه، نبوو، نشتت]

ف: نیست، نین، نابود. (هست و نیست)

ع: معدوم، غَیر موجود.

نیه‌ن

ك: نیه‌س. (هه‌نونیه‌ن) [نیه، نبوو]

ف: نیست، نین، نابود. (بود و نابود)

ع: معدوم، غَیر موجود.

وینہ کانی پیتی ن

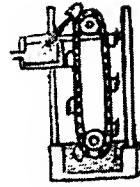
ناوہ

ناوگرہ

نابہکی

ناعوورہ

ناخوون شہیتان

نہستہرن

نہرگس

نویل

نؤ

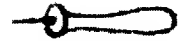
نمس

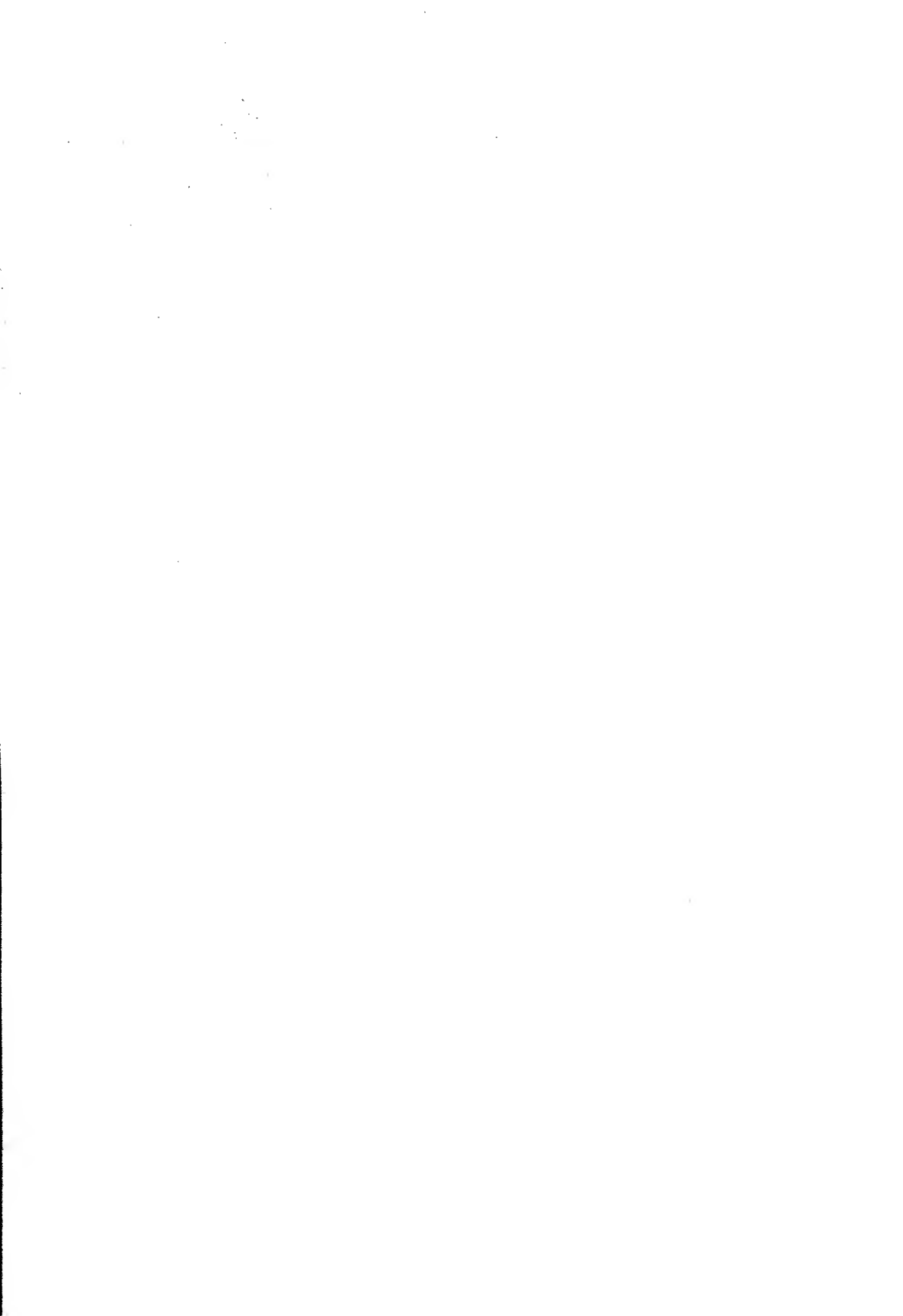
نہرگالہ

نہیزہ

نہقیزہ

و

وا

ل: ره‌ها. [ناره‌ها، بهم‌جزره]

ف: چُنان، چُنین.

ع: کَذَا، كَذَلِكَ.

وا

[ل: که (وَلَكِ) تو که که هات.] [تو که که وا هات.]

ف: که. (آن کس که آمد.)

ع: الَّذِي.

وا

ل: دورباره. (واگۆ) [پیشگریکه مانای «دورباره» ده‌دات.]

ف: وا، باز، دوباره.

ع: تَجَدِيد، أَيْضاً.

وا

ل: واده. (وای هاتن) [کات، وه‌خت]

ف: هنگام. (هنگام آمدن)

ع: وَعْد، وَعْدَةٌ، مَوْعِد.

وا

ل: با... [جموجوولی توندی هه‌را.]

ف: باد.

ع: رِيح.

وا

ل: ها. (وا له مالا. - ها له مالا.) [نوه‌تا، نوه‌یه]

ف: است، هست.

ع: فِي، كَائِنْ.

وا

ل: کردنه‌وه. (درگام واگرد.) [بهرامبهری داخستن.]

ف: واز، وا، باز، گُشودن، گُشادن.

ع: فَتَح. مَفْتُوح.

وايزا

ل: وایزانه. [وای‌دانن.]

ف: انگارگُن، آرنگ‌گُن، پندارگُن، چنان پندار،

چنان انگار.

ع: هَبْ، هَبْنِي، أَحْسِبْ، أَحْسِبْ، تَصَوَّر.

وايزانه-وايزا

وايه‌سه

ل: به‌سه. [کسورکار، خزم]

ف: هاوش، بسته، وابسته.

ع: مَنَسُوب، مُتَعَلِّق، أَقَارِب.

وات

ل: وتی. [گۆتی (وشیه‌کی گۆزانیه).]

ف: گفت. (گورانی است.)

ع: قَالَ.

وات

ل: وهات، واته، وهاته. (وات تیرم.) [ناوهات «ت» کس]

بۆ کسی دووهمه.) [

ف: چنانت. (چنانت می آورم. تا برای خطاب است.)

ع: کذاک، کذلک.

واتر

ل: وهاتر. [زیاتر لسه.]

ف: چنانتز، آتچنانتز.

ع: آولی.

واتر

ل: دواتر، دورتر. [لهه بهولاهتر، وهک: واتر یچۆ!]

ف: واتر، دورتر، آن سوتر.

ع: وړاء. آخر. أبعد.

واتوویت

ل: واته رویته. [قسه و باس]

ف: گفتگو.

ع: قال و قیل.

واته

ل: وته، ویته، واژه، قسه. [گوته]

ف: وات، واته، گُفته، گُفتار، سَخَن.

ع: کَلِمَة، کَلَام، کَلِمَة، قَوْل، قِصَّة، نُطْق، لَفْظ.

واته

ل: واسه. [بهم جزیره.]

ف: چنان است.

ع: کذلک.

واته—وات (واته وت.)

واتهوویره

ل: پهژاره. [خفیت. بیر و خهیاڵ]

ف: سگال، سگالش.

ع: وَسْوَسة. فکر، خیال.

واتهوویره

ل: وتوویره، وتوویره. [گوفتوگو، راوریز]

ف: خَوِیسه، نَوِسیره. گفتگو.

ع: بَحْث، مَباحِثَة، مُشاوَرَة، مُناظَرَة.

واجب

ل: فەرز، بایس، پتویس، پتویست. [بریاردارو]

ف: سَمناک، سَنگول، بایسته، بایست، بایا، دَرِبا.

ع: واجب، واصب، حَتَم، فَرَض.

واجب

ل: نەمر، هەمیشەیی. [هەرمەر، کەسیک کە پتویستە بییت

(بەرامبەری «مومکین».)]

ف: بوباش، گروز، جاوید. (ضد ممکن)

ع: واجب، دائِم، سَرَمَد، باقی.

واجبی

ل: دارو. [دەرمان حەمام، کە بۆ لابردنی مسو بەکار

دەچیت.]

ف: واجبی، دارو.

ع: نورة.

واجب—واجب [بهکردی کراوی «واجب».] [کردی واجب است.]

واجه

واجیبولوجود

ل: خوا، نەمر. [نەمری کە پتویستە بییت و ناكریت نەیییت.]

ف: خدا، بوباش، فَر تاش، نوتاش، نَراك.

ع: واجبُ الوجود، مُمْتَنِعُ الْفَناء.

واچه!

ل: بیژە! [بلی! (رشه یه کی ههرا میه.)]

ف: واج!، واج!، بگو! (اورامی است.)

ع: قُلْ، تَكُنْ!

واخوا

ك: دست‌پیکر روی دارا، کسیك كه له دارا كیدا

تیه‌لد، چیتوره.

ف: واخواه.

ع: مُسْتَأْنِف.

واخواهی

ك: دست پیکردن روی دارا، تیه‌لدچورنوه له دارادا.

ف: واخواهی.

ع: اِسْتِیْناف، اِسْتِعَادَة.

واخوین

ك: هارخوین. [کسیك كه له گمل گزانییژدا هارده‌نگه.]

ف: واخوان، همخوان، بازخوان. (کسی که با

آوازه‌خوان هم‌نوا باشد.)

ع: غَنِي، مُعِيدُ الْغِنَاءِ.

واچار

ك: رادار کریاک. هاندیریگ، هه‌لخریگ، داسپیریگ.

[ناچار کرار. هاندرار]

ف: وادار، وادار شده، گُماشته.

ع: مُهْرُش، مُحَرَّض، مُرْغَم.

وادار کردن

ك: هه‌لخران، داسپاردن. هان‌دان. واداشت کردن. [ناچار کردن.

دندان]

ف: وادار کردن، گُماشتن.

ع: حَضّ، تَحْرِيك، تَحْرِیص، تَهْرِیص، اِرْغَام، اِغْراء.

اغواء.

واداشت—وادار

واداشت کردن—وادار کردن

واژه

ك: بانگ، دنگ، چرین. [خواستن، بانگ‌گهشتن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِخْبَار، اِحْضار.

واژه

ك: مارن، ماره. [مزلت]

ف: هنگام، مول.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، وَاي، نَحْب، اَجَل، مُهْلَة،

نَظَرَة، مَوْقِت، مِیقات، وِقت.

واژه

ك: گفت. [به‌لین]

ف: گُفت.

ع: قَوْل، وَعْد، وَاي.

واژه‌دان

ك: گفت‌دان. [به‌لین‌دان]

ف: گُفت‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، وَاي، قَوْل، عِدَة.

واژه‌دانیان

ك: ماره‌دان، مارل‌دان، ماره‌دانیان... [مزلت‌دان، ماره‌دانان،

كات دیاری کردن]

ف: مول‌دادن، هنگام‌دادن.

ع: وَعْد، مَوْعِد، مِيعَاد، مَوْقِت، مِیقات، مُدَة، اَجَل،

نَحْب، وِقت، ثَوَقِیف، تاجیل... .

واژه‌سه‌ن

ك: دنگ کردن، بانگ کردن، چرین. [به‌لین سفندن،

بانگ‌گهشتن کردن]

ف: خواستن.

ع: دَعْوَة، اِحْضار، اِخْبَار.

واژه‌ی درو

ك: دسه‌سر کردن، دسه‌شکینه کردن. [دسخره کردن]

ف: گُفت دروغ، دست‌به‌سر کردن.

ع: بَرَقْلَة.

واران

ك: باران. [دلتپی نار که له همره دپته خوار.]

ف: باران.

ع: مَطَر، وَدَق، غَيْث.

وارائن

ك: بارائن. [باراندن]

ف: باراندن.

ع: امطار، ايداق.

وارد

ك: وارس، رسیده، بهر و گه یگ. مه‌مان. [هاتو، گه‌یشتر.

میوان]

ف: رسیده. مهمان، میهمان.

ع: وارد، قادم، نُزِل.

وارد بھون

ك: ره‌مین، گه‌یین، بهر و گه‌یین. [هاتن، گه‌یشتن،

گه‌شتمجی]

ف: رسیدن.

ع: قَدی، قُدوم، وُرود، نُزول.

واردن

ك: خواردن. [خستنه دهم و قورت‌دان. (وشه‌یه‌کی

گُزرائیه.)]

ف: خوردن. (گورائی است.)

ع: اَكل. شرب.

وارس

ك: وارپس، میراتبهر. [میراتگر]

ف: وارس.

ع: وارث.

وارس ← وارد

وارش

ك: بارس. [شوینه‌وار (شوینه‌واری دیوار پاش رمان و

تتیه‌پینی کات.)]

ف: آس، وارش. (آثار دیوار بعد از خراب شدن و

مرو زمان)

ع: آثر، آثرُ البناء.

وارو

ك: چه‌په‌رانه، چه‌پیوانه، هه‌له‌وگه‌ریاگ. [پت‌چه‌په‌رانه،

هه‌لگیراوه]

ف: وارو، وارون، وارونه، واژون، واژونه، واژگون،

واژگونه، باژگون، باژگونه، بازگون، بازگونه،

باشگون، باشگونه، برگشته.

ع: مَقْلُوب، قَلْب، مَعكُوس، عَكس.

وارۆك

ك: جورجه‌له. (یه‌كساله.) [بارۆكه (جورجه‌ئی یه‌كساله.)]

ف: جوجه، جوجه‌ی بهاری.

ع: دُجِیْجَة، فَرْج، فَرْخ.

واره

ك: قهرز، ده‌سقرز. [ده‌ستیار، ده‌ستیار]

ف: وام، دست‌وام.

ع: دَین، قَرْض.

واره

ك: كه‌شه، جار، جاره. كه‌م. [كه‌رته. هیند، بر]

ف: بار، بهر، بهره. كه‌م.

ع: دَفْعَة، قِسْط، بَعْض.

وارپس

[ك: میراتبهر، میراتگر]

ف: وارس.

ع: وارث، لَجَا.

واره‌سہ

ك: گُزه‌گیر، كه‌ناره‌گیر. [دنیانیریست (ترک‌دونیای)]

ف: سیامک، زی‌بن، ساسان، زهیده، رسته،

واژه‌سته.

ع: زاهد، تارك، مُنْزَوِي، تاركُ الدُّنْيَا.

واژه‌سی

ك: ره‌سیده‌گیری، پی‌اگه‌یین. [نیکوژین‌نوه]

ف: واژه‌سی، رسیدگی.

ع: تحقیق، تَفْحُص.

واژه‌واره

ك: پیته‌پیته، كه‌شه‌كه‌شه، جاره‌جاره، برکه‌برکه، رده‌رده.

ك: كم‌كم. [كم‌بوت‌كم‌بوت، تَوَزَن‌تَوَزَه]

ف: باربار، بَهرَبَهر، خورده‌خورده، كَم‌كَم.

ع: دَفْعَات، اَقْصَاط، اَبْعَاض، مُتَدَرِّجًا، مُتَنَابِئًا.

واژه

ك: واك. [پاشگری‌كه مانای «و‌ه‌كو» نهدات. (به تمنیا به‌كار

ناهیت‌رت، و‌ه‌ك: بیگانواری.)]

ف: واری، سان، هم‌چو، هم‌چون، چون، مانند.

(بیگانه‌واری، کاشی‌واری، تنها استعمال

نمی‌شود.)

ع: ك، مِثْل.

واژه‌ین - بلوین

واژه

ك: تاك، کریاگه‌ره. [کراهه]

ف: واژه، باز، گُشوده، گُشاده، گُشُرده، گُشاده،

گُشَفته.

ع: مَفْتُوح، مُنْفَتِح، مُتَفَتِّح.

واژه

ك: وِیل، مارَل. (واژه‌هاردن) [نیگه‌بان، مَوَلت]

ف: رها، ویل. (رها کردن)

ع: كَرَك، وَدَع، وَدَر، مُهَلَّة.

واژه‌انی

ك: و‌ه‌ک‌زانسی. [ب‌ه‌ر‌اورد کردن و ه‌ه‌ل‌س‌ن‌گ‌ان‌دن‌ی دور ش‌ت

پینک‌ره.]

ف: آدگر، چنان‌دانی.

ع: قیاس، مُقَايَسَة، تَشْبِيه، تَقْدِير.

واژه‌این

[ك: ناوا بیر‌کردنوه، وا بۆچون]

ف: چنان دانستن.

ع: تَصَوَّر، تَوَهَّم، تَخَيَّل.

واژه‌او

ك: واژه، لو‌واژه. [ناوی سرریژ‌کردور. (ناوی زیاده‌كه

سرریژ ده‌كات، بۆ نمونه له حمزه‌ره.)]

ف: واژه، واژه‌اب. (آب زیاده‌كه از حوض مثلاً

لبریز می‌شود.)

ع: فَاضِل، فَضْل، فَاضِلُ الْمَاءِ، طُفَاحَة.

واژه‌یون

ك: کرانه‌ره، شکوفیه‌ره. [کرانه‌وه، پشکوتن]

ف: باز‌شدن، شکفتن.

ع: اِنْفَتَاح، تَفْتُّح.

واژه‌ین - خواستن

واژه

ك: رَوَشَن، ناشکار، نافتاری، دیار. [روین، ناشکرا]

ف: رَوَشَن، آشکار، آفتابی، تابان، پدیدار، هویدا،

پیدا.

ع: وَاضِح، لَاحِظ، ظَاهِر، بَيِّن، مُنْجَلِي، مُنْكَشِف.

بادی. یَقِيْن، مُتَقَيِّن.

واژه

ك: زریاگ، ترسیاگ. [بازره‌کرا، ترساو (نیچیریک‌كه زووتر

راوچی ترساندویتی.)]

ف: انگيخته، ترسیده. (شکاری‌كه سابقاً

برانگیخته شده باشد.)

ع: مُسْتَنْجَش، مُثَوَّر.

واژ کردن

ك: تاك کردن، كرده‌ور، [برامبیری بستن].

ف: واژ کردن، باز کردن، گشودن، گشودن.

ع: فتح.

واژن

ك: نه‌واژن، [گنپکه دهر گردن‌بوی دیوباری درخت].

ف: بازتَنَز.

ع: تَجْدِيدُ الْبَرَعَةِ، بُرْعُوم جَدِيد.

واژ هاوردن

ك: رِیل کردن، دس‌کِیشان، مارلُدان، [لینگ‌ران

مؤلتیتیدن]

ف: زها کردن، ویل کردن، دست‌کشیدن،

دست‌برداشتن، زنهاردادن.

ع: وَدَع، وَنَر، تَرَك، كَفَّ، اِنْصِرَاف، اِنْحِرَاف، اِمهال،

اِنْظَار.

واژ

ك: هاژ، هاج، واج، واق، دسه‌پاچه، [سراسام]

ف: تیب، شیب، هاژ، آسیون، آسیمه، سراسیمه،

كَلَاوَه، كَلالیوه، خَلَاوَه، دروا، دستپاچه.

ع: هائِج، حَیران، مُتَحَيِّر، مُتَزَمِّر.

واژاو

ك: واژاو، [فازلار] [ناری سرپرِژ‌کردو].

ف: واژاو، واژاب، پایین‌آب.

ع: طُفَاخَة، دُسَاقَة، رُدَا مَة، فَضْلَة، فَاضِلُ المَاء.

واژه

ك: واتِه، واچه، [روشه]

ف: گُفْتَه، گُفْتَار.

ع: كَلِمَة، كَلِمَة، كَلَام، لَفْظ، قَوْل، قَا لَة.

واژه‌به‌بین

ك: واتِه‌وَس، [نامرازی پدید‌ندی].

ف: گُفْتَارِ بِنْد.

ع: رَابِطَة، حَرْف رِبْط.

واستن ← خواستن

واسته

ك: نارِجی، [ناریژی]

ف: میانجی، میانه‌دار.

ع: واسِطَة، وَسِيط.

واسته

ك: بَوْن، بَوْنَه، به‌هانه، [هَو، هاندِر، بیانور]

ف: شَوَه، اَنگیزَه.

ع: سَبَب، عِلَّة، بَاعِث، مُوَجِب، مُسْتَلْزِم.

واصل

ك: گه‌یِگ، [گشتور]

ف: رسیده.

ع: واصل، نائل.

واصل به‌حق

ك: پیَاگ خوا، خواناس، به‌خواگه‌یِگ، [پیاری خودا، به

خودا گه‌یشتور، فنا‌فیللا]

ف: نَرسِی، مرد خدا، خداشناس، به خدا رسیده.

ع: واصل بالحق، واصل الی الله، فَنَا فِي الله.

واسه

[ك: وه‌ایه، رایه]

ف: چنان است.

ع: كَذْكَ.

واشور

[ك: ← ناشر (جلوبیرگیتك كه لبري جلیکی تر لبر

ده‌کریت.)]

ف: واشور، (جامه‌ی عوضی)

ع: بَدَل، عَوْض.

واشه

[ك: باشو: بالنده‌ی‌کی راوپیه.]

ف: واشه، باشه.

ع: واشَقْ، باشَقْ.

وینه

وافر

ك: فره، فراوان، بیش، مشه‌مر. [زذر]

ف: بسیار، نهمار، فره، فروت، فراوان، سَناد،

وَسناد، فزون، افزون.

ع: وافر، کثیر، زیاد، مُتَعَدَّد.

وافور

[ك: نامرازی تلیال‌کیشان.]

ف: وافور، بافور.

ع: فور.

واق

ك: ماق، زاق، دهمق. [مَزَلَق، سرسام]

ف: ذَمَق، خیره.

ع: شُخُوص. مَبْهُوت، مُتَحَيِّر، مُحَدَّج.

واق‌بوون

ك: ماق‌بوون، دهمق‌مان. [مَزَلَق‌بوون]

ف: خیره‌شدن، ذَمَق‌ماندن.

ع: سُهَو، حَدَج، تَحْدِيج، تَحْيِر، اِنْبِهَات.

واق‌پهرین—واق‌بوون

واقواق

[ك: جزره‌ی‌ماسی‌گریده‌ی‌کاک‌لداره.]

ف: واک، وکواک. (مرغی است ماهی‌خوار

کاکلدار.)

ع: واق، وقواق.

واقوویق

ك: واروویی، قوریه‌تسور. [زاق‌وزیق (گریانی منالی

شیرخزده.)]

ف: وَقْ‌وَقْ‌کردن. (گریستن شیرخواره)

ع: اِسْتِهْلال، عویل.

واقه

ك: ویره، قوریه. [زیه (گریانی ساوای تازه لدایک‌بوو.)]

ف: وَقْ‌وَقْ. (گریستن بچه‌ی‌نوزاد)

ع: اهلال، اِسْتِهْلال، عویل، رَزمَة.

واقه—قیتره

واقیعه

ك: قَزمَة، تموره. [رورده‌او. کارسات]

ف: پیش‌آمد، شده.

ع: واقعة، حادثة، فادحة. فاجعة، نايبة، نازلة،

كارثة، بليّة.

واقیعه‌نگار

ك: هدرالچی، باسنویس. [راپوزتچی، پیام‌نیر. شرفار]

ف: شده‌نویس، شده‌نگار، شده‌بند، باس‌نویس،

باس‌نگار، باس‌گیر.

ع: مُخْبِر، مُفَشِّش، جاسوس.

واقیعی

ك: راسی، راسه‌قانی. [راسته‌قینه]

ف: آمیغی، راستین، راستینه.

ع: واقعی، حقیقی.

واکس—بوویه

واکت

[ك: گپ‌انبری‌نم‌خوشی.]

ف: بازافتادن. (دوباره آمدن بیماری)

ع: رُداع، اِنْتِکاس.

واگل

ك: نراگل، همر، هاتنه‌ره. [گپ‌انبره]

ف: بازگشت، برگشت.

ع: رَجعة، عَوْدَة، عَواد، مُعَاوَدَة.

واکو

لک: واویژ، وتنه ره. [دورپات کردنه]

ف: واگو، بازگفتن.

ع: تکرار، تجدید. (القول)

واگزار

لک: دوسدان، دانه دوس، سپاردن. [پتسپاردن،

دهسه لاتیتدان]

ف: واگذار.

ع: تفویض. تخلیه.

وال

لک: گوشاد، بلاو، ولاژ. [فراوان]

ف: گشاد. افشان، تنک.

ع: وعیب، رَحیب، رَحراج، واسع، مُنْفَرَج، مُتَخَلِّل.

والا

لک: بیژن، که تان. [نالآ (پارچی تنک بۆ داییزان).]

ف: والا، کتان، نر مه بیژ. (پارچه ی نازک افشان)

ع: مَلْهال، مَنخَل. منديل.

والامنه

لک: گوشته گیر. [زیبکه گه لیکه له سوریزه دهچیت.]

ف: جوش. (جوششی است شبیه به سرخجه).

ع: بُئور.

والاویت

لک: پالفته. [والاویژ (داییزوا به پارچی ناسک).]

ف: بیخته، نته بیژ، والا بیژ. (چیزی را از

پارچه ی نازک در کرده باشند)

ع: مَنبوع، مَنخول.

واله

لک: ورده. (ورده وواله) [برامبه ری درشت.]

ف: خورده، ریزه.

ع: نَخالة، سَقاطة.

والی

لک: خویشک. [خوشک (رشمه کی گزرائیه).]

ف: خواهر، واهر. (گورانی است.)

ع: اُخت.

وام

لک: واره، قهرز. [قمرت، دهین]

ف: وام.

ع: دَین، قرض.

وام-وهم

واماک-داماک

وامه

لک: وهامه. [نارامه، وهام]

ف: چُنانم، چُنینم.

ع: انا کذا.

وان

لک: هان. (وان له مالا). [همن، نره تان]

ف: هستند.

ع: کائون.

وان

لک: چی. گمر. (ناسیوان) [پاشگره و مانای چاودیر یا

«خارنیشیورون» ددات.]

ف: بان، چی. گر. (آسیابان، حمامچی)

ع: ندارد. [هارواتای عربی نیه.]

وانگای

[لک: له گمل نره شد.]

ف: وانگاه، وانگهی.

ع: مَعَ أَهْ.

واوا

لک: زهم، خویناوتین. [برین. خوینین (زمانی مندا لانه).]

ف: زحم، خون آلود. (زبان بچه گانه است.)

ع: جَرَح، جَرِیح، مُدَمی.

واوهیلا!

ك: تدی هاوارا، هدی هاوارا! [مدی داد!]

ف: هایاهای!، هایهای!

ع: وَلَوْلَه، وَلَوَال، وَاوِيلَه، وَاَمَصِييتَه!

واوهیلاکردن

ك: هاوارکردن. [داد و هاوار]

ف: هایهای کردن، فریادکردن، دادزدن.

ع: وَلَوْلَه، وَلَوَال.

واویز

ك: واگژ، وتنهوه. [درریات کردنهوه]

ف: واگو، بازگویی، بازگفتن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد. تَرْجِيع.

واویز

ك: جوار. [ودهلام]

ف: باسَخ.

ع: جَوَاب.

واهمه

ك: سام، كَوهِيژ، هدراسه، ترس. [مترسی، هیژی

مترسی.]

ف: تَرَس، تَرَسَه، هَرَّاس، هَرَّاسَه. بيم.

ع: وَاَهْمَة، تَوَهْم. خَوْف. الْقُوَّةُ الْوَاهِمَة.

واهر ← خوهیشك

وايافت

ك: تَنِيگَه يگ، باهوش. [تینگهیشتور، هزشیار]

ف: باهوش، وایافت، هوشیار.

ع: مُلْتَفِت، مُنْتَقِل، ذَكِي، فَعْلَن، سَرِيعُ الْإِنْتِقَال.

وايته

ك: وهایته. [ناوههایته، ناوایته]

ف: چنانی، چنینی.

ع: أَنْت كَذَا.

واينه

ك: وهاینه. [ناواینه، ناوههاینه]

ف: چنانیم، چنینیم.

ع: نَحْنُ كَذَا.

وايه ← واسه [رشدیدی کرماجیه.] (کرماجی است.)

وتاخ ← نوتاخ**وتار**

[ك: گوتار، گوftar]

ف: گفتار.

ع: قَوْل، كَلَام.

وتنم

[ك: قسم کرد. هزناوهم دانا.]

ف: گفتم. سرودم.

ع: قُلْتُ، تَكَلَّمْتُ. أَنْشَأْتُ.

وتن

ك: درین. [گرتن]

ف: گفتن، گپتن، سُرودن، سُراییدن، نُراییدن.

ع: قَوْل، تَكَلُّم، نُطْق، نُطُوق، بَيَان، تَقْرِير. تَعْلِيم،

تَلْقِين.

وتن

ك: وته، وتار. [ناخواتن، قسه]

ف: گفتار، گپتار، سرود، سرایش، سروا، نُرایش،

نَم، رَند، چَك، چَخ، نوله، سَخَن.

ع: قَوْل، كَلَام، نُطْق، بَيَان، قِيل، قَالَ.

وتنهوه

ك: واويز، واگژ. [درریات کردنهوه]

ف: واگو، بازگو، بازگویی، بازگفتن، واگوکردن.

ع: تَكَرَّار، تَجْدِيد، إِعَادَة. مُنَاكَفَة، مُعَاوَرَة.

وتو

ك: دهقاق. [نوترو]

ف: تله، اتو.

ع: مِكْوَاة.

رتوکیشان

ل: ده قات دان. [نوتور کردن]

ف: تله دادن، اُتوکشیدن.

ع: کُمود.

رتوویره

ل: راته ویره، په ژاره، ده قده قه، وته ویره، هه زاره. [خفت،

بیروخیال]

ف: خویسه، نوسیره. خواب و بیداری، خواب و

یادآوری.

ع: وِسْوَسَة. بَيْنَ النّومِ وَ السَّهَرِ.

وته

ل: واته، رتار. [گوته، قسه]

ف: گُفته، گُپته، گُفتار، گُپتار، چَک، چَخ، دَم، رَند،

سخن، نوله، سُرود، سُرِوا، سُرایش، دُرایش.

ع: قَوْل، قال، قیل، نُطق، کلام، لَفْظ، تَلْفُظ.

وته

ل: خمو. [نوسن (وشه یکی هورامیه).]

ف: خواب. (اورامی است).

ع: نَوْم.

وته

ل: خهفتگه. [خوتروه. (وشه یکی هورامیه).]

ف: خوابیده. (اورامی است).

ع: نَام، نائم.

وته ووویره - ووتوویره

وتی

[ل: گوتی، قسبی کرد.]

ف: گُفت.

ع: قال، تَكَلَّمَ، نَطَق.

وواج

ل: نواج، کوانگ. [کوانو]

ف: اُجاق، آلاوه، آتشدان.

ع: جَوْب، عُنَّة، بُورَة، اُطیمَة، مَدَخَن، مَوَقِد، کانون،

وُجاق، اُجاق.

ووچوو

ل: برون، بونی. [هسیون (هرامبری نهیون).]

ف: فرتاش، هیی، هستی، بود، بودن، خویش.

(ضد عدم)

ع: وُجود، کیان، کینوئه، کَوَن.

ووچووی رووت

ل: برون پاک. [هسیون پتی، بونی رها]

ف: گوهر، هستی، هستی پاک، پاک فرتاش.

ع: وُجود مُطْلَق.

وچان

ل: مهنر. [پشور (پشوردان)]

ف: آرام گرفتن. (نفس دادن)

ع: اِسْتِراحة، تَنَفُّس. فُرَاغَة، فُرَصَة، مَجال.

وچ

ل: چناکه. (رپلیدان) [چینه، چناکه]

ف: نَسَباس، وَر، ژاژ، ژاژه، نوگفاره.

ع: هَذَر، بَزایان، حَطْلَبَة، نَقْنَقَة.

وچ

ل: گنج، مەنگ. [حزل]

ف: تیب، سیب، گنج، کَرخ.

ع: حَیْل، حَذِر، وَسِن، مُسَبِت.

وواج

ل: رپلیدر، هه رزه چهنه. [چنبار، ززربلی]

ف: وراج، پُرگو، درازگو، بسیارگو.

ع: هَذار، هَمَار، ثَرثار، مِهمار، مِهمار، رَغاف، هَمَات،

هَذارم، قَبَقاب، بَقَباق، وَعَوا، حَذَلق، هُراء.

ورازین

ك: دوررانش. [دورین، دورین (وشه‌یکه گزانیه).]

ف: دوختن. (گورانی است).

ع: خیط.

وِراق

ك: گرشاد، گهره. [فراوان]

ف: گشاد، بزرگ.

ع: فسیح، وسیع، وعیب، قوراء.

وِراوه

ك: وِینه. [پاتهران (تسه کردن له خودا).]

ف: یاوه، بیدلا. (در خواب حرف زدن)

ع: هَجَر.

وِرتَه

ك: رِه، سرکه، سروه. [سرتَه]

ف: شرفاک.

ع: دَنَدَنَه، هَجَس.

وِرتَه‌وِرت

ك: دورور، سرکه‌سرك، موقوموقو. [سرتَه‌ی زور].

ف: شرفاک، پیچپچه.

ع: دَنَدَنَه، هَجَس.

وِرج

ك: هَش، خرس. [هَرَج]

ف: خرس.

ع: دُب.

وِینه

وِورد

ك: وِیز. [وِرت، برامبیری درشت.]

ف: خورد، ریز.

ع: دَقِیق، ذَر، مُنَمَل، صَغِير.

وِوردِبوون

ك: رِیزه‌ریزه‌بوون، شکیان. [لِتَرِبِت‌بوون، شکان]

ف: ریزریزشدن، خوردشدن، شکستن.

ع: اِنْفِتَات، اِرْتِضَاض، اِنْدِاق، تَدَقُّق، تَكْسَر.

وِردِکردن

ك: هارین، شکان. [لِتَرِبِت‌کردن]

ف: خوردکردن، ریزریزکردن، شکستن.

ع: فَت. رَض. دَق. جَرَش، جَش، دَعَك. سَحَق.

فَصَخ. قَصَع. دَمَك. مَضَم. هَشَم. قَت. لَت. كَس.

كَس. تَفْنِیخ، تَدَقِیق.

وِردِکَه

ك: ورده، ورده‌له، ورده‌رواله. [وِرتِکَه]

ف: خورده، ریزه‌پیزه، خوردک.

ع: جُذَاذَه، کُسَاَرَه، فُتَاذَه، رُضَاضَه، جُشَاشَه.

وِردِوِخان

ك: پراش‌پراش. [وِردِوِخاش]

ف: خُرد، ریزریز.

ع: مُتَقَتَّت، مُتَرَضَض، مُتَكْسَر، مُنَسَحَق، مُنَقَّصَع....

وِرده

ك: خاکه، راله. [لِتَرِبِت‌ی همر شتیک.]

ف: خورده، خُدره، ریزه، خُرد، ریز.

ع: فُتَات، رُفَات، رُضَاض، فُضَاض، حُطَام، حُطَامَه.

كُسَاَرَه. طَهی.

وِرده

[ك: کله‌پله‌لی ورد، خرتوبِرت (وله: شانه و تارینه و مرور

ر...)]

ف: خورده، خرده. (از قبیل شانه و آینه و مهره

و غیره)

ع: خَرَز.

وِرده

[ك: حمیوان‌نورده (ناژله‌لی وردی وله بز و مپر).]

ف: خُرده. (حیوان خورد از قبیل بز و گوسفند)

ع: دَقِيقَةً، غَنَم.

ورده

ك: چَت. (ورده‌يك) [شت]

ف: خُرده، چيز. (چيزی)

ع: شيء...

ورده‌بين

[ك: ورده‌بين، بيريتز، ليكولر]

ف: خُرده‌بين، باريك‌بين، ژرف‌بين، نازك‌بين.

ع: مُدَقَّق، مُحَقِّق، مُتَأَمِّل، مُحْتَاط.

ورده‌له‌ريب

[ك: تَمَقَّلِي رِد و نَزِيك لِه يَك.]

ف: خُرده‌دوخت، دُوخت ريز.

ع: تَلْزِيْن، الْخِيَاطَةُ الْمُتَلَزِّزَةُ، نَرَز.

ورده‌دان

ك: دانه‌وتله. [نازووخنی وشك. (وهك: نۆك، نيسك، برويش،

شهلم و...)]

ف: خُرده‌دانه، خُشِك‌افزار. (نخود، عدس،

بلغور، شلغم و امثال آن.)

ع: حُبوبات.

ورده‌فروش

[ك: ورده‌والفروش.]

ف: پيله‌ور، خُرده‌فروش.

ع: خَرَزِي، خَرَاي، خُرْدَجِي.

ورده‌قنه

ك: خاكه‌قنه. [نوهی له كاتی شه‌كرشكاندندا دوه‌ريت.]

ف: خاك قند.

ع: فُضَاضَة.

ورده‌كوچك

ك: ريخ. [ورده‌برد]

ف: سنگ‌ريزه، ريگ.

ع: حَصَبَاء، حَصَى.

ورده‌كير

ك: ده‌تگير. [ره‌خنه‌گر]

ف: خُرده‌كير، سَخْن‌كير.

ع: نَقَاد، مَعْتَرِض، مُورِد، عِيَاب.

ورده‌له

ك: خرته‌ك، جگه، گرده‌له. [جومگه، بندی تيسقان]

ف: پك، بتد، خُرده‌گاه، مُچ.

ع: بُرْجَم، سُلَامَى، رُسْخ، كُوع، كَعْب، وَظِيف،

مَفْصَل.

ورده‌له—ورده‌كه

ورده‌مorde

ك: ورده‌واله. [ورده‌ومرده («مرده» وشه پميروده.)]

ف: خورده‌مُرده، ريزه‌پيزه. (اتباع است.)

ع: حُطَامَات، كُسَارَات...

ورده‌وېوون

ك: سه‌نجه‌دان، تواشاكردن، روانين. [سهرنج‌دان، ورد‌بونوره]

ف: باريك‌شدن، ژرفيدن، نگاه‌کردن، باريك‌بينی،

خورده‌بينی، پاييدن.

ع: دَقَّة، تَعَمُّق، تَعَوُّر، تَفَكُّر، تَدَقِّق، مُطَالَعَة، تَبَصُّر.

نَظَر، رُؤْيَة.

ورده‌ورده

ك: كه‌م‌كه‌م. [توزه‌توزه]

ف: خُرده‌خُرده، رفته‌رفته، جسته‌جسته، كم‌كم.

ع: شَوِي شَوِي، مُنْدَرَجَا، مُتَنَابَا.

ورده‌وواله

ك: ورده‌ومورده، ريزه‌پيزه. [خرتويرت]

ف: خُرده‌مُرده، ريزه‌پيزه.

ع: حُطَامَة، سُقَاطَة، فُتَاتَة، رُضَاضَة، فُضَاضَة،

كُسَارَة، كُسَارَات، فُضَاضَات...

ورده‌ه‌ویر

[ك: گزموړلعبير]

ف: ژواله.

ع: فَرَزْدَاقَه.

وردیکلانه

ك: بووچلانه، بووچكلانه، وړیکلانه، بووچك. [بچكولانه]

ف: كوچك، ریز، خورد.

ع: صَغِير.

وړژان

ك: برژان. [براشتن، برژاندن]

ف: برشتن، برشته کردن.

ع: نَداء، شَيءٌ، صَلي، حَسَنٌ، اِنْصَاح، تَضْهِيب.

وړك

ك: گریان. [اگریان توری منداڼ.].

ف: سخت گریستن. (سخت گریه کردن بچه)

ع: حُبُوع، تَضْرُع.

وړك

ك: رك، بیانك. [په‌لپ، گړو]

ف: سخت‌گیری، بهانه.

ع: سَمَاجَة، اِبْرَام، اِصرار.

وړكه

ك: نكه، نوروک. [نكه (دنگی سوړك).]

ف: نكه. (صدای آهسته)

ع: نَبَسَه، رَجَمَة.

وړكه

ك: لټوه، ده‌دغه، وړكه‌ی دل. [كوره (ختلوی دل).]

ف: خارخار. (گفتار دل)

ع: خَلْجَان، دَعْدَغَه، كَلَام نَفْسِي.

وړكه-وړك-وړكه [وړكه‌ی زذر. (همه‌روماناکی،

دوړیات‌بونو، کشتی لېبر زذروونیښتی.]. [په هر دو معنی و تکرار

برای تکیه است.]

وړكه‌ی دل-وړكه

وړم‌ی

ك: باره. [رتپندان، روخست]

ف: بهره، بار.

ع: اِجَازَة، رُخْصَة، اِذن.

وړم‌ی‌چار

ك: باره‌دار، باره‌دریاگ. [رتپندراو]

ف: بهره‌دار، باریافته.

ع: مُجَاز، مَازُون.

وړنگ

ك: ورینگ، هدرت، فرست. [مزلت، دهرفت]

ف: رُستى، فُرست.

ع: مَجَال، مُهَلَة، فُرْصَة، فُرْزَة... .

وړوړه

[ك: پړوړی زذربلی.].

ف: ژاژه. (پیرزن پُرچانه)

ع: هَذَارَة، ثَرَاة، بَقْبَاقَة.

وړوړه‌ی جادوو

[ك: پړوړی فیل‌از.].

ف: داغوله. (پیرزن مکاره)

ع: مَكَاَرَة، خُدَاعَة، شَيَاذَة، مُحِيلَة، كَيَاذَة.

وره

ك: سروه، ورته، وړكه. [سرته]

ف: سَروا، شَرَفَاك، دَمُور، شَرَفَانْگ.

ع: هَسَنٌ، هَلَسٌ، نَدَسٌ، رِکَن، دَنَدَنَة، زَمَرَمَة، هَتَلَمَة،

هَتَمَلَة، هَيْمَمَة، هَمَمَة، دَوِي. مُنَاجَاة.

وره

ك: برس، برسیه‌تی. [ورگ‌بتالی، بهرام‌بری تیری.].

ف: گرسنگی، گشنگی.

ع: خَفَع، جُوع.

وږه

ك: چه نه، چنه دان. [زږېږي، چنېبازي]

ف: چانه، چانه زدن.

ع: هفا، هذر، ثرثرة...

وره وړ

ك: سروه سړو، سرکه سړك، وركه ورك، موقوموقو.

[سرتسرت]

ف: دمور، سړوا، شرفاك، شرفانگ.

ع: دندنه، زمزمه، مهمه، هيڼمه، هسهسه.

وريا

ك: خه وړ، بيدار، هوشيار. [وشيار، زيرهك]

ف: بيدار، هوشيار.

ع: يقظ، ارق، سهد، ساهر، سهران، يقظان، متنبه.

وريابي

ك: خه وړي، بيداري، هوشيارۍ، خه وړيوون. [وشيارۍ،

زيرهكۍ]

ف: بيداري، هوشيارۍ.

ع: سهد، سهاد، سهر، يقظة، تيقظ.

وريښ

ك: درژښ. [بريقدار، ورښدار]

ف: درخشان، درفشان، تابان، درخشنده،

درفشنده، رخشان.

ع: براق، لامع، ساطع، متشعشع، متلألئ، مضيء، منير.

وريښه

ك: دروزه، بريکه، تريفه، زړيوه. [بريقه، ورشه]

ف: پړنگ، گنځت، فروغ، درخشندگۍ،

درفشندگۍ.

ع: بريق، سطيع، سطوع، تالؤل، لمعان.

وريکلانه وړديکلانه

وړين

ك: پړين. [بيړه!] [لټ كړدن]

ف: بريدن، گسيختن.

ع: قطع، صرم، حر...

وړينگ

ك: نارام، وږه، تاوشت، وړينگه. فرسدت. [نورقه.

دورفت

ف: تاب، تابش، نيناد، ژكفرۍ، شكيب، آرام،

آرامش، رستۍ.

ع: طاقة، صبر، تحفظ، فرصة، مجال، مهلة.

وړينگه وړينگ

وړينه

ك: وړاوه. [ياتوران (تسه كړدن له خه وړا).]

ف: ياره. [حرف زدن در خواب]

ع: هجر.

وړاق

ك: پدرت. [وړاقۍ دا، وړاقۍ بست]. [فيچقه، بازرهقه]

ف: پرت، پرتاب، جستن.

ع: رمي، ارتقاء، قذف، القاء.

وړاۍ وړاۍ وړاۍ [وړه يه كۍ گورانيه]. [گوراني است].

وړاۍ وړاۍ وړاۍ

وړم

[ك: داروېش، ناروېند]

ف: ناژين، سياه درخت.

ع: نشم.

وړه

ك: دسپرس، تيرپرس. [نموي له توانا و دسه لاتي

مروتيكدايه].

ف: دسترس، تيررس.

ع: غلوة.

وزدنگی

[ك: نارزدنگی]

ف: وزدنگی، آرچین، پاشیب، لاتو، زین‌پایه،
زینه‌پایه.

ع: رِکاب، غَرز.

وینه

وزدنگی تیجه لکړان

[ك: رکیف کوت: تاودانی نَسپ له لایمن سواره ده.]

ف: وزدنگی زدن، برانگیختن.

ع: نُحز، رکض، تهییج، طَاطَاة.

وزین

ك: خستن، فریدان، پهرت کردن. [فری‌دان، هاریشتن]

[وشه‌یک‌گزاریه.]

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (گورانی
است.)

ع: القاء، قَذف، رَمي.

وژاردن ← پژاردن

وژانن

ك: بژانن، هه‌لچنین. [هه‌ل‌بژاردن]

ف: گزیدن، برگزیدن.

ع: اِنْتِخاب، اِصْطِفَاء، اِخْتِيار.

وژانن

ك: ورژانن، برژانن. (کوله‌وژ، یه‌عنی: کوله‌بریژ) [براشتن]

ف: برشتن.

ع: نَدء، حَسْء، شَيء، صَلِيء، تَضْهِيْب... .

وژنک

ك: ززانی. [نژوژو]

ف: زانو.

ع: رُكْبَة.

وس!

ك: بی‌دهنگ! [وست! (وسکت!)]

ف: وایس!، وایست!، وایسه!، دم‌مزن! (بی‌حرف!)

ع: صَنء، اُسْكُت!، صَمَام!

وسا

ك: نوسا. [وستا، فیرکمر]

ف: اُسْتا، اوستا، اُستاد، آموزگار.

ع: مُعَلِّم، اُسْتَاذ.

وستن

ك: خستن، وژتن، پهرت کردن. [فری‌دان، هاریشتن]

ف: انداختن، پرتاب کردن.

ع: قَذَف، رَمي، القاء.

وسه‌ت

ك: گوشادی، ده‌رتان، دریژی و پانایی. [فراوانی]

ف: فراخا، فراخنا، گُشایش، گُشادی، گُشادگی،
پهناوری.

ع: رُسْعَة، فُسْحَة.

ك: وسکت! ← وِس! [«اُسْكُت» و پسته‌کاتی گزیده‌راوه.] (عرف

«اُسْكُت» است.)

وسل

ك: مه‌له. [خزشتنی شرعی.]

ف: باخویش، آب‌تنی، شستوشو.

ع: غُسْل، غُسْل.

وسمه

[ك: رانگیکی ره‌ش که نافرمان به‌کاری ده‌یتن.]

ف: وِسْمه، کَتم.

ع: خَطَر، کَتم، وِسْمَة.

وسه‌وسه

ك: واره‌واره، پسته‌پسته، ورده‌ورده، که‌م‌که‌م. [توز‌توزده]

ف: کم‌کم، خورده‌خورده.

ع: اَبْعَاضاً، مُتَدَرِّجاً.

وشر

[ك: حوشر]

ف: شُتر، اُشتر، سار. (ساربان)

ع: جَمَل، بَعير. ناقة.

وینه ← کُزپاره

وشرانه قولقولى

[ك: ياربه كى مندا لانه.]

ف: بازى بچه ها است.

ع: ...

وشراو

ك: لُچاره، لُچار، لُپاره، لُپار، وشره. [شپزل، مزنج]

ف: كوهه، شُترَك، اُشترَك.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة.

وشرخوار

[ك: وشرخزكه (گياهه كى بناربانگه كه ترنجبين دنيشيتته

سرى.)]

ف: راويز، شُترخار، اُشترخار، اُشترغار، كرنه.

(علقى است معروف كه ترنجبين بر روى آن

مى نشيند.)

ع: رَمَث، غَلِيض، طَرُوث، حاج، شُوك الجمال.

وشر دوو كُزپاره

[ك: جزره وشرَك كه دوو بهرزاى له پشتيدايه.]

ف: بُختى.

ع: يَعلول.

وینه ← کُزپاره

وشرديانه

[ك: وشردانه (جزره گه نيكه.)]

ف: شتر دندان. (نوعى از گندم است.)

ع: قَمَح، سِنُ الجَمَل.

وشرتين

ك: قينهون. [رقبون، رُقلسك]

ف: اُشتردل، شُتر كينه، كينه در، كينه توز،

كينه جو، كينه كش.

ع: غَلِيظ، مُغْتَاط، مُنْتَقِم، غَلِيظ الغَيْظ، مُتْرَصِد

الانتقام.

وشرگاپله نگ

[ك: زبرافه]

ف: شترگاوپلنگ، شترگاو.

ع: زَرَاْفَة.

وینه ← شترگاوپلنگ

وشرما

[ك: حوشرى ميتينه.]

ف: شتر ماده.

ع: ناقة.

وشرمر

ك: شوتور مورغ. [بالتنديه كى زمه لاهه.]

ف: شتر مرغ.

ع: نَعَامَة، هَرْد، هَوْدَع، ظَلِيم.

وینه ← شتر مورغ

وشر فتر

[ك: حوشرى نيزينه.]

ف: شُتر نَر.

ع: بَعير. جَمَل.

وشره

ك: وشراو. [شپزل، لُپار]

ف: شُترَك، اشترَك، كوهه.

ع: حَدَبَة، حَدَب، مَوْجَة، مَوْج.

وشرهوان

[ك: سارموان: شوانى وشر.]

ف: ساربان.

ع: جَفَالَ.

وشر

ك: خَوْنَبَايِي. [قربوری خوینی مردوری كوژراو.]

ف: پَالغَر، خُونَبَهَا، سَرَبَهَا.

ع: دِيَّة، غِيْرَة، غَوْر، اَرش، شَنْق، عَفْوَه، مَعْقَلَة.

وشر

ك: ده بلك. [«عوش» و پسته كانی گزوده راوه، يلك بش له

ده بشی خوینبایی كه دادگا گلی ده داتره بژ خوی.]

ف: پَالغَر، ده يك. (محرف عشر است؛ ده يك ديه

كه به ديوان می رسد.)

ع: عَشْر.

وشك

[ك: برامبیری تیر.]

ف: رَف، خوش، خُشك.

ع: يَابِس، يَبِيس.

وشك

ك: رَه، رَهَق، سَهخت، وشكه و بروج. [وشكه و بروج.]

ف: خُشك، خُشكیده، سَهخت.

ع: يَابِس، مُتَبِيس، صَلَب، خُشِي، حَلِي. جاف.

قاجل، شَر، شَرِيژ.

وشك

[ك: يَبِگان.]

ف: بَرَبَسْتَه.

ع: جامِد.

وشك

ك: پاك، پەتي. [عميارتموار (زیر یا زیری پەتي).]

ف: خُشك، ناب، ژاو، ويژه. (زیر یا نقره‌ی

خالص)

ع: خَالِص، صِرَف، مَحْض، بَحْت.

وشكاه

[ك: برامبیری «نارنیا»، ببی نار وه شانندی گهفی

ناری.]

ف: خُشكاهه. (ضد «نارنیا»، كه گندم آبی را بی

آب می پاشند.)

ع: مَظْمَنِي.

وشكان

ك: وشكایی. [وشكایی، بژ.]

ف: خُشکی، جای خشک.

ع: يَابِس.

وشكایی، وشكان

وشك بوون

[ك: تیرایی تیدانمان. رهق بوون.]

ف: خوشیدن، خُشکیدن، پَخسیدن.

ع: جَفاف، يَبِس.

وشك بوون

ك: رِسان. [رستان، لهجوره كورتن.]

ف: خُشك شدن، ایستادن.

ع: نُزوح، نَزَف، نَقْد، نَقَاد.

وشك بوون

ك: رهق بوون، نیفلیچ بوون. [رهق بوون و لهکار کوتنی

نندامی لش.]

ف: خُشك شدن.

ع: زَنْ، قَلَج، خَدَر، تَشْنُج.

وشكه

[ك: به كری گرتنی كسیك به بی خوراك.]

ف: خُشكه. (كسی را بدون خوردنی اجیر كردن)

ع: نَقْدِي، نَقْدَا، نَقْد.

وشكه

ك: پەیین، رشكه پەیین. [زیل، پەیینی وشكه و بروج.]

ف: پَهِن، خُشكه.

ع: زَبَل.

وشكه بار

ك: ميسوى وشكه كراو. (وَك: ميژر، قيسى وشك،

كاكلى بادم، كاكلى گوز، توتن.) [

ف: خُشكه بار. (از قبيل: مويژ، زردآلو خشكه،

مغز بادم، مغز گردو، تنباكو.)

ع: يَبِيس.

وشكه پلاو

ك: كه ته، كه ته پلاو. [پلارِك كه له گمَل لَيناندا روتى

تيناكِرِت.]

ف: كَته، بَته، بَده، كته چلو.

ع: كَئِه.

وشكه چين

[ك: وشكه كه لك (ديوارى بى تور).]

ف: خشك چين، سنگ چين. (بدون گل)

ع: ضَفَر، تضفير.

وشكه سال

ك: ره شه سال، سياسال. [سالى كه پاران. (برامبرى

«تير سال».)]

ف: خشك سال، سياه سال. (ضد «تير سال»)

ع: شِصَب، كَحَل، جَدَب، مُجَدِبَة، جَدَباء، شَهَباء،

قَحِيط، قَاحِطَة، مَاحِطَة، أَفَكَة، قَاشور.

وشكه سى

ك: وشكه. [به كرى گيراو به پاره بيمى خِزراك.]

ف: خُشكه. (اجير با پول بدون نان)

ع: نَقْدِي، نَقْدَاء، بالنقد.

وشكه ل

[ك: هه لپاچراوى وشكه بور. (وَك: لنگه لى وشكى دار.)]

ف: خُشكیده. (شاخه هاى خشكیده ی درخت

مثلاً.)

ع: شَذَب.

وشكه ويووك

ك: ره قه لاتنگ. [ره قوتق، وشكه لاتور، له رولاواز]

ف: خُشكیده، لاغر.

ع: يابِس، يَبِيس، جافي، قاحل.

وشكه ويوون

ك: ره قه لاتن. وشكه بورن. [وشكه لاتن، وشكه لگيران]

ف: خوشيدن، خُشكيدن، پُخسيدن.

ع: جَفاف، يَبِس، بَلَح، قَحَل، قُحول، قُفوف، قُبوب،

تَيُّس، تَجْفَل، تَجْفَف ...

وشكه ويوون

ك: وشكه بورن. [وشكه بورنى لير.]

ف: هواسيدن. (خشكيدن لب)

ع: عَصَب، جَفاف، يَبِس.

وشكه وكردن

[ك: وشك كردنره. وشك كردن]

ف: خُشكاندن، خُشكانيدن، خُشك كردن.

ع: تَنشيف، تَجْفيف، تَيَبِيس، اَيباس.

وشكه هه لاتن

ك: وشكه بورن، ره قه لاتن. [وشكه بورن]

ف: خُشكيدن، خوشيدن، پُخسيدن.

ع: يَبِس، بَلَح، جَفاف، قَحَل، قُحول، قُبوب، قُفوف،

تَيُّس، تَجْفَل، تَجْفَل.

وشه - وِه [وشه يكى كرمجيه.] [كرمجى است.]

وقوع

ك: قَزمان. [روردان]

ف: شدن، پيش آمدن.

ع: وَقُوع، حَدُوث.

ول

ك: خرَنجه، شَكْرَه. [خرنجه]

ف: وُل، غُنچه، شكوفه، غوزه.

ع: بُرْعوم، قَمْعُولَة، قَفَر، زَهْر، نُور، زَهْر، وَشَع، قُقَاح.
وینه - خونهچ

ول

ك: شل. (شلوول) [سست]

ف: شُل، سُسْت.

ع: قَشَل، خَذِر، لَدِن، رَخو.

ول

ك: گول. [خونچمی پشكوتور.]

ف: گُل.

ع: وِرْد.

ولجه

ك: شكوفه خنده، فنقچه. [خنه گرتنه دست و پی له

شكلی خونچمدا.]

ف: شكفچه، بَرناچه.

ع: تَطْرِيف.

ولحي

ك: كه مته رخم، سي، گیل. [گوتندهر، كه مته رخم]

ف: سُسْت كار، گول، كالیو.

ع: قَشَل، خَبِل، بَلِيد، اَهْمَل، اَبَله.

ولیره

ك: خَلیره. [دمنکیکی خپی رمشی مایلوزمرده.]

ف: هرول، مَشُو، مَشَنگ، شَهَنگ، گاومَشَنگ،

بَنقه، بَرچاف، بَسله. (دانه ای است سیاه مایل به

زردی و مدور.)

ع: خُلُر، سِنَف، مُك، بَسِیلَة.

ولآت

ك: شار. [سرزمینی جیگی ژبانی خه لك.]

ف: شهر، شهرستان، سامان، دیار.

ع: بَلَد، بَلْدَة، ولایَة.

ولاخ

ك: نولاخ، كه، چاروا. [گوتندریژ، چواری]

ف: أَلَاغ، خَز، چارپا.

ع: حِمَار، دَابَّة، مَطِيَّه.

ولاشم

ك: نه و هسیاگ، نه بهسیاگ، نه پیچیاگه ره. [شلی نیچ چاروا،

نیمسراو]

ف: نابسته.

ع: غَيْر مَضْبُوت. [غَيْر مَضْبُوط]

ولام - وهلام

ولّو

ك: بلاو، پرژ، پیرش، پژاو]

ف: وَلَو، وِلَو، پَخَش، پَخَج، پَخْت، پَرَاکنده،

پاشیده.

ع: شَعَث، شَتِيت، مُنْتَثِر، مُنْتَشِر، مُنْبَث، مُتَفَرِّق،

مُتَوَرِّع.

ولاوین

ك: مَالِین، مَالِشْتَدَان، سَارِین. [دهستپاهینان به

گوشارمه.]

ف: مَالِیدن، مَالِش دادن، سَابِیدن.

ع: تَلْبِید. دَلَك، دَعَك.

ولایهت - ولآت

ولحي - ولحي

ولك

ك: گورچك. [گورچله]

ف: گرده، قُلوه، قُلِیه.

ع: كُلِیَة، كُلُوَة.

وینه

ولك به ساجه و دان

ك: جهرگسورتان. [دهر و ژان پیدان.]

ف: جگرسوختن، جگرسوزاندن.

ع: ایلام، تالیم، تاثیر.
ولمه

ك: كوله، نمره، شلکه، كه‌فەل. [زه‌قایی سر‌پان].
ف: كَپَل، كَفَل، سُرین، نَرمه.

ع: أَلِيَّة، عَرَم، وَرَك، وَرَك.
وینه-پران (۳)

ولنگه‌واز

ك: ده‌سه‌پاچه. [سراسیمه، پش‌زکار]

ف: پَلَمَسسه، دَس‌تپاچه.

ع: مُعْطَل، مُتَحَيِّر، عَاجِز، مُحْتَبِي.

ولنگه‌واز

ك: كه‌له‌ت‌ره، هه‌لیت. (ولنگه‌واز قسه نه‌كا). [قسه‌ی

بی‌سر‌ویر.

ف: چَرَنَد، قَلماش، وَلنگوواز، پَریشان.

ع: شَدَر، هَدَر، سُمَهَاء، صَحاصِح، مَزْخَرَف،
مُشَوُش، غَیر مَرْبُوط، غَیر مَضْبُوط.

ولو

ك: گولَن. [گولیتنه (بابویری تن‌وور).]

ف: گُلوهِ، بَرینه. (باد‌کش تن‌وور)

ع: مَنفَذ.

ون

ك: خورین. [هورن (رشه‌یه‌کی هورامیه).]

ف: خون. (اورامی است.)

ع: دَم... .

ون

ك: گوم، نادیار. [بهرام‌بری دیار (رشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: گُم، پنهان، ناپیدا. (کرماجی است.)

ع: مَفْقُود، مَمْحُوق، مَخْفِي.

ونار

ك: سی‌هتسه. [شیتفی سی‌گاسنه.]

ف: شَدیار، باسرم.

ع: فَلَاح.
وؤش!

ك: هۆش! (فرمانه به وه‌ستانی گون‌دیرت).

ف: وش! (امر به ایستادن الاغ است.)

ع: سَأَا
وه

ك: كه به، وه. (وه‌تۆ، به‌تۆ) [نامراز‌کی په‌یوه‌ندیه.]

ف: به، به. ب.

ع: ل، ب.
وه

ك: به. (وه به‌رز) [نامراز‌که به زۆری ده‌که‌ریته پیش

رش‌و.

ف: به، به. ب. (به بلندی)

ع: ب. (بَارْتِفاع)
وه‌با

ك: رشان‌وه، چاره‌قورله. [نەخۆشی چاره‌قورله‌کە.]

ف: وِبا.

ع: قَرَّة، وِبا، وِبا.

وه‌بزا

ك: وابزا، وابزانه. [وایدانی.]

ف: چنان‌بدان، چنینه‌بدان، انگار‌کن، چنان‌انگار،

پندار‌کن، چنان‌پندار.

ع: هَب، هَبَنِي، أَحْسِب.

وه‌نه

ك: گون. [باتور]

ف: گُند، تُخم، خایه.

ع: خُصِيَّة، بِيضَة.

وه‌نه‌با

[ك: قُزِي، نارسانی باتور.]

ف: گُند‌باد.

ع: فَتَق.

وده‌ن

ک: زَید، مه‌لَرَن، بوم. [نیشتمان]

ف: خُهر، بوم، میهن، زانیخ، آرامگاه.

ع: وَطَن، مَوْطَن، مَوْلِد، سار، مَسْکَن، مَوْقِف.

وده‌ن مه‌لَووف

ک: زَید، مه‌لَرَن. [زاگه، نیشتمان]

ف: زانیخ.

ع: وَطَن مَالُوف.

وده‌نیره

ک: ردرشت، رتگه، جۆر. [شیتواز، داب]

ف: وتیره، پیکره.

ع: وَتِیرَه، رَوِیَه، طَرِیقَه، اُسْلُوب.

وده‌جابه‌ت

ک: زهرینی، قه‌شه‌نگی، کدیلاتی. [جوانی]

ف: زیبایی، قَشَنگی، خوشکلی، خوب‌رویی.

ع: حُسن، جَمال، شَکَل، رَعُوْنَه، وَجَاهَه.

وده‌جهب

ک: بَنگُس، وِژِب. [بست]

ف: وژَه، بدست، گدست، اودَس، اودَسِت، وَجِب.

ع: شِبِر.

وده‌جه‌عول مه‌فاسیل

ک: جگه‌تیشه، دهرده‌جگه، تیراوِژ. [جومگزان]

ف: پک‌نرد.

ع: وَجَعُ الْمَفَاصِل. نِقَرِس.

وده‌جی

[ک: سوکه‌لغناوی «وده‌جیه» به، ناره بۆ ژنان.]

ف: مخفف (وده‌جیه) است، اسم زن.

وهج

ک: خاره، شاخه، وه‌جه. [لکی له لق دهرچور. (لکی تازهی

درخت یا روه‌ک.)]

ف: استاخ، شاخه، خامه. (شاخه‌ی تازهی

درخت یا نبات)

ع: شَطَا، شَکِر، مَشَرَه، غُصْن، شُعْبَه، خَامَه.

وهج

ک: چورزه، چورز، چه‌کهره. [چمقهره]

ف: تَنزَه، نیش.

ع: وَشَم، نَشَش، بَارِض، شَطَا، فَرَخ.

وهج

ک: سو، باره. [سوود، قازانچ]

ف: سو، سود، بَهره، سره.

ع: رِبِیح، صَرَف، صَرَفَه، نَفْع، مَنفَعَه، رِبَا.

وه‌چه

ک: وه‌ج، شاخه، خاره. [لکی له لق دهرچور.]

ف: استاخ، شاخه، خامه.

ع: شَکِر، شَطَا، مَشَرَه، شُعْبَه، غُصْن، خَامَه.

وه‌چه

ک: فرزند. [رژله، منداڤ]

ف: فرزند.

ع: وِلَد، این.

وه‌چه‌وه‌چه ← شاخه‌شاخه [(هردو ماناکسی.)] (به هر دو

معنی.)

وه‌ده‌ت

ک: یه‌که‌تی. [یه‌کیتی، تالعبون]

ف: یگانگی.

ع: وَحْدَه.

وه‌خش

ک: کینفی. [کینوی، همدی]

ف: کوهی، رَمَنده، بَدرام، نَد.

ع: وَحْش، وَحْشِي.

وه‌خشیگه‌ری

ک: کینفیکه‌ری، نه‌فامی. [نمناوزان]

ف: درشتی، درندگی، نادانی.

ع: طغوی، شراسة، خُشَوَة.
و ده‌ه!

[ك: روح! (وشی گالینورین).]

ف: و ح! (کلمه‌ی راندن گاو است!)

ع: و ح!

و ده‌ه و ده

[ك: و ح روح (دوربار موبونه‌کی لمبر ززربوینستی).]

ف: و ح و ح. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: و ح و ح.

و ده‌ی

ك: دَلْ خَورِیان، خَورِیان. [سروش، کوتندل]

ف: فَر تَاب، فَر دَاب.

ع: و حِی، اِلْهَام.

و ده‌خت

ك: کات، سا، دم، رَژ. [سات]

ف: گاه، گه، هنگام، اَنگام، دَم، دَمان، زَمان،

خُسَک، روز.

ع: و قَت، حَین، هِنو، اَوان، مِیلَة، مَوسِم، زَمان، یَوم.

و ده‌ختاری

ك: کاتی، زه‌مانی. [ساتیک، زه‌مانیک]

ف: هنگامی، اَنگامی، دَمانی، زَمانی.

ع: و قَتاً، حَیناً، هِنو، فِی و قَت، عِنْدَما.

و ده‌ختاو و ده‌خت

ك: کات و کات. [جاریه‌جاری]

ف: هنگام به هنگام، دمان به دمان.

ع: مِین حَین الی حَین.

و ده‌خته

ك: نه‌زیکه، نه‌یماگه، چتیکِی نه‌ماگه. [نَزیکه، شتیکِی]

نَساره.

ف: نزدیک است، چیزِی نمانده.

ع: قَریب.

و ده‌خسیره

[ك: تَوِی گیای «خیلال مه‌ککه».]

ف: و خَشِیرَک. (تخم بستیباج، که به کُردی

«خیلال مه‌ککه» گویند.)

ع: و خَشِیرَک.

و ده

[ك: پاشگریکه مانای «خاوه‌ن» ددهات.] (جانمور، په‌لمور)

ف: وَر، دار. (جاندار، پرداز)

ع: ذو، صاحب.

و ده

ك: ته‌خته‌ده‌رز. (ته‌خته‌ی دهرس) [تته‌له]

ف: پَلمه، سَلم، سَبَق، وَر.

ع: لَوْحَة.

و ده

ك: بَهر. (ده‌روور) [پاشگریکه مانای «ئملارلا» و

«بهرده» ددهات. (به‌تغیا به‌کار ناهینریت).]

ف: وَر، بَر، پیش، جلو. (کنار و جلو، تنها

استعمال نمی‌شود.)

ع: اَطراف، حَوَالی. جانب، اَمام، قَبِل.

و ده‌رامین

ك: نان گَه‌م و جَو. [نانی له‌گَه‌م و جَوِی تیکه‌لار.]

ف: وَر هَمین، نان گندم و جو.

ع: عَلیث.

و ده‌رائن

ك: رَزائِن. [رَزائِدن، داوهراندن]

ف: رِیختن، وِیزاندن.

ع: نَفَض، نَثَر.

و ده‌رَب—به‌فَر [روشه‌کی همرامیه.]) [اورامی است.])

و ده‌رجس

ك: وهرزشت. [وهرزش]

ف: وُرزش، بَرزش.

ع: مَرَن، زَوَف، مَلَكَة، رِياضَة، عَادَة، مُدَاوَمَة، اِدَمَان، تَزَاوُف، ثَمَرِين.

وهرد

ك: دورهيښه. (شيڼوورد) [دور جار كيتلان].

ف: خسته، آبسته، خيشاوه.

ع: فَلَج.

وهردهك

ك: پَتَه.ك. ترفه يلى. [جيازي پوك. حرف، نامراز.

مشخړ، لاروگه]

ف: وُردوك، وُردك. اَنگَل.

ع: جِهَازِي، حَرَف، مُعَاوِر، رَاشِن، ضَيْفَن، طُفَيْلِي.

وهردينه

ك: وهردينه.ك. [تيرك]

ف: وُردَنَه، گُردَنَه، وَاَرَدَن، نُوَرَد.

ع: مِدَمَك، مِطْلَمَة، ثُوِينَا، مِحْوَر.

وهرز

ك: ... سال. [كاتي چانندن. هروها: دوازه مانگ]

ف: وُوز، بُوز، بَزُر، كشت. سال.

ع: زُرْع، عام، سَنَة.

وهرزشت

ك: وهرجس. [وهرزش]

ف: وُرزش.

ع: رِياضَة، مُدَاوَمَة، عَادَة، تَزَاوُف، ثَمَرِين.

وهرزيار< وهرزير

وهرزير

ك: وهرزيار. [جورتيار]

ف: وُززي، وُزگر، وُززيگر، وُزركار، بُزركار،

بُززه كار، بُززيگر، بازيار، شَمِين، شُورِيَز، نُسودي،

خيشكار، كشتكار، كشاورز، كشتگر، دهقان،

دهخان.

ع: زَارِع، حَارِث، حَرَاث، زَرَاَع، اَكَار، دِهقان.

وهرشكس

ك: وهرشكسه، بهرشكسه. [مايپوچ]

ف: وُرشكست، وُرشكسته.

ع: مُنَكْسِر، مُضَرَم، مُفْلِس. (غُرماء)

وهرك<گورك [(رشه يكي هوراميه.)] (اورامي است.)

وهرگان

ك: گورگگل. [گورگل، شينزگل]

ف: گُركان.

ع: ذَناب، اَسِياد....

وهرگه شهوي

[ك: گورگيك كه شوانه دپته نار ناويي و بز نيچير

ده گپرت.)]

ف: گرگ شَب گُرد. (گرگي كه شبها ميان آبادي

مي آيد و براي طعمه گردش مي كند.)

ع: ذَنْبُ اللَّيْلِ.

وهرگيران<هه لكرين [(رشه يكي هوراميه.)] (اورامي است.)

وهرگيران

ك: هه لگه ريان، هه لچه رحيان، هه لگه ريانوه،

هه لچه رحيانوه. [گپرانوه، وهرچرخان (وشه يكي

كرماجيه.)]

ف: برگشتن. (كرماجي است.)

ع: اِنْعِطَاف، رُجوع، اِرْتِجَاع.

وهرگيرانه وه<وهرگيران [(رشه يكي كرماجيه.)] (كرماجي

است.)

وهرم

ك: خمر. [نوست، خا (وشه يكي هوراميه.)]

ف: خواب. (اورامي است.)

ع: نۆم.

وه‌ره‌ر

ك: شه‌ش‌ناگر، شه‌ش‌لورل. [جزره ده‌مانچه‌یه‌كه.]

ف: وُرۆز، شش‌لورل.

ع: مُسَدَّس.

وینه-شش‌ناگر

وه‌رۆتړك

[ك: وهرگړي كه (منالتي تازه‌بینگرتور).]

ف: پایا. (بچه‌ی تازه پا گرفته)

ع: دارج.

وه‌ړه

ك: گه‌فه، حده‌په. [حجوحوی سډگ.]

ف: نوفه، عف‌عف، عوغو.

ع: نُبْحَة، نُبّاح، نُبّاج، نُبّیح، وَعَواع، وَعَوَعَة، وَآوَة،

وَقَوَعَة، هَبْهَبَة.

وه‌ره‌ستا

[ك: مهورته، وه‌ف]

ف: وُرستاد، وُرستاد، نُواخته.

ع: وَف.

وه‌ره‌ق

ك: وهره‌فه، پهره، په‌له. [روپره، لاپره (كاغز).]

ف: پَره، وُرَق. (كاغذ)

ع: وَرَق، صَحِيفَة.

وه‌ره‌ق

ك: زهره‌ره‌ق. [جزره به‌ردی‌کی لووسی توت‌تویه.]

ف: بَرَقَك، زَرَك، وُرَق، زُرورَق.

ع: طَلَق، طَلَق مَسْحُوق.

وه‌ره‌ق

ك: سیخوار، ته‌لماشه. [زوقم (که له همواره ده‌بارت).]

ف: لَشَك، بَر، پَر، سَر‌ماریزه. (بیخ ورق که از هوا

ریزد.)

ع: بَشم، فَش، صَقِيع، ضَرِيب، جَلِيد.

وه‌ره‌ق

ك: وهره‌ك، دِرَك. [دِرکی ده‌شت.]

ف: وُرَك، خَار. (خار بیابان)

ع: شَوَك.

وه‌ره‌قه

ك: په‌له، پهره، وهره‌ق. [روپره، لاپره]

ف: پَره، وُرَق.

ع: صَحِيفَة، وَرَقَة، وَرَق.

وه‌ره‌قه

ك: روخه، روخه‌ك، داپوخیان. [داوهرین]

ف: ریزش.

ع: اِنْهَلال.

وه‌ره‌ك

ك: وهره‌ق، دِرَك. [دِرکی ده‌شت.]

ف: وُرَك، خَار. (خار بیابان)

ع: شَوَك.

وه‌ره‌وه‌ر-وه‌ره [وهری زور. (دوربارمونه‌وه‌کی لب‌بر

زوربونیتس).] [تکرار برای تکثیر است.]

وه‌ره‌هم

ك: په‌نام، ماس. [ناوسان]

ف: سام، آماس.

ع: وَرَم، اِنْتِفَاح.

وه‌ره‌ش

ك: گورس. [گورس (وشه‌یه‌کی هورامیه).]

ف: ریس‌مان، رَسَن. (اورامی است.)

ع: رَسَن، حَبَل، رِشَاء... .

وه‌ره‌ین

ك: وهریشه‌وه، رزیان. داپوخیان. [داوهرین]

ف: ریزش، ریختن.

ع: تَنَاضُر، تَفَقُّت، اِنْهَلال، قَضَم، لَطَط.

وهرین ← بهرکین [(وشه یکی گوزانیه.)] (گوزانی است.)

وهرین ← قه‌دیم

وهرین

ك: گه‌فین، حه‌پین، پاس‌کردن. [حموحوکردن]

ف: نوفیدن، لاییدن، عَف‌عَف‌کردن، عَوَعَو‌کردن.

ع: نُباح، نُبیح، عَواء، وَعَوَعَة، وَقَوَعَة، مِهَبَة.

وَهزاره‌ت

ك: وه‌زیری، گزیری، پشیکاری. [شالیاری]

ف: وزیر، کارداری، پیشکاری. کشورداری.

ع: وَزارَة.

وَهزن

ك: سه‌نگینی، قورسی. [کیشانه، قورسایی]

ف: سَنگ، سَنگش، سَنجش، سَنگینی.

ع: وَزن، وَزَنَة، ثِقَل، ثِقَالَة.

وَهزن

ك: کیشان. [برآورد کردن به ترازو.]

ف: کشیدن، سَنجیدن.

ع: وَزن، وَزَنَة.

وَهزن

ك: ریکی. [کیش و روتی شیعر.]

ف: وَزن، دم. (وزن شعر)

ع: وَزن.

وَهزندهار

ك: قورس، سه‌نگین. [به‌کیش]

ف: چگال، سَنگین.

ع: وَزین، ثَقیل.

وَهزنه

ك: سه‌نگ. [کیش: سنگی ترازو که شتی بی‌ده‌کیشن.]

ف: سَنگ، سَنگه، سَنجه.

ع: وَزَنَة، مِثقال. (آله ثقل)

وَهزه

ك: چزان، چزه‌شائن. گازگرتن، پسه‌ودان. [پیتوه‌دان (وله):

پیتوه‌دانی مار و درویشك.]]

ف: نیش‌زدن. گازگرفتن، آژردن. آزار. (مار عقرب

مثلاً.)

ع: لَدَغ، لَذَع، نَهِس، نَهِش. عَض، أَذِيَة.

وَهزه

[(ك: برینی دمی مندان.)]

ف: آزار. (زخم دهن بچه)

ع: ...

وَهزه‌نی

ك: نازار کردن. (هاوسا وه‌زنی) [نازاردان، نزیبت کردن]

ف: آژردن، آزار کردن. (همسایه آژردن)

ع: أَذِيَة. ایذاء.

وَهزیر

ك: گزیر، پیشکار. [شالیار]

ف: وزیر، دُستور، کاردار، پیشکار. کشوردار.

ع: وَزیر، ناظر، دُستور.

وَهزیه

ك: راتو، رَوَژِب. [مروچه، جیره‌نانی رَوَژانه.]

ف: راستاد، وَرستاد، وَرشتاد، جامکی،

بیستگانی.

ع: راتِب، یَوْمِيَة، وَظِيْفَة، مُقَرَّر، إِسْتِمْرار.

وَهزین

ك: به‌زین. (هه‌لوه‌زین، داه‌زین) [پهرین]

ف: بَزین، جَهِیدن، جَستَن.

ع: وَثوب.

وَهزین

ك: هاتن، هه‌ل‌کردن. [هاتنی با.]

ف: وَزیدن، بَزیدن، آمَدن. (آمدن باد)

ع: هُبوب، نُفوخ، نُفحان، نُفجان، فُوخان، فَيخان.

وهزین

ك: كهفتن، هه‌تهاتن. [كهوتن (هه‌لاتنی خۆر).]
 ف: تابیدن، برآمدن، دمیدن. (برآمدن آفتاب)
 ع: طلوع، شروق، بزوغ، صُعود.

وهزین

ك: به‌زین، چادرلێدان. [خێوت هه‌لێدان]
 ف: خیمه‌زدن، چادر زدن، بارگاه زدن.
 ع: اقامه.

وهزین

ك: سه‌نگین، قورس. [به‌گیش]
 ف: چگال، سنگین.
 ع: وزین، ثقیل.

وهزاره

ك: په‌ژاره. [خه‌مخه‌یال]
 ف: آندمه، آندیشه، آندوه.
 ع: فکر، خیال. وِسْوَسَة، لَهف، بَث.

وهژه‌ب

ك: بنگس، وه‌ج‌ب. [بست]
 ف: وژه، گدست، بدست، وَّجِب.

ع: شَب.

وهس!

ك: به‌س! [چیتنا!، کافیه! (وشه‌یه‌کی گۆزانیه).]
 ف: بَس! (گورانی است).

ع: حَسب!، کافي!

وهسپ

ك: خاسه‌ویژی. شناسانن، نشانوتن. نشانه، خاسه.
 [پیاه‌لێدان، ناساندن، پسن]
 ف: ستایش، ستودن، نشان‌دادن، شناساندن،
 درود، زاب، آباد، نشانه.

ع: وَّصف، حَمَد، مَدَح، مَدَه، ثناء، تَوْصِیف،

تَعْرِیف. نَعَت، مَدِیح، اُمْدُوْحَه، صِفَة.
 وه‌سپ‌کردن

ك: خاسه‌وتن. [پیاه‌لێدان، پسن‌کردن]
 ف: درود، ستایش، ستودن، زاب‌گویی.
 ع: تَعْرِیف، تَوْصِیف، مَدَح، ثناء، اِطراء...
 وه‌سته

ك: خوازیاگ. (ناواته‌سته) [خوازراو، وِستراو]
 ف: خواسته.

ع: مَطْلُوب، مَدْعُو، مامول... .

وهسپ

ك: وه‌سپ. [پیاه‌لێدان (به‌رامبه‌ری «خوسپ».)]
 ف: زاب، فروز، نشان. (ضد «خوسپ»)
 ع: وَّصف، صِفَة، نَعَت.

وهسل

ك: لکیان، په‌یرس، به‌ستن. [لکان، نورسان]
 ف: پێوند، پێوستن، بَستن.
 ع: وَّصل، اِتِّصال. رَبط، راب. اِلِحاق، اِتِّصاق،
 اِلْتِحاق.

وهسله

ك: نشانه‌ی مووسایی. [پارچه‌یه‌کی زه‌رد که جووله‌که‌کان
 ده‌یاندرور به‌ سه‌ر شانیاندا.]

ف: گرده، غَسَلی، سَر‌دوشی.

ع: غیار.

وهسله

ك: پینه. [پنر]
 ف: وژنگ، پینه، پاره.

ع: وَّصلَة، رُقعة.

وهسواسه

ك: په‌ژاره. [خه‌یالات، خه‌فت]
 ف: آندمه، سگال، آندوه، پِژم، موژه.

ع: وَسَوْسَ، هَمْسَ، هَمَزَ، نَزَع.

وہ سوسہ ← وہ سواسہ

وہ سہ

ک: وِسْتَه، خوازیاگ. (ناواتوسہ) [خوازوا، رستراو]

ف: خواستہ.

ع: مَدْعُو، مَطْلُوب، مَامُول.

وہ سہ

ک: وِہاسہ. (وسہ نهر. وسہ وایی) [دہیتی، وہکرو]

ف: چنان، بسان، مانند. (به انضمام است. «وسہ

نهر.» بسان او است. «وسہ وایی»: چنان است کہ

چنین باشد.)

ع: مِثْل، ک، کَأَنَّ.

وہ سیج

ک: گُوشاد، دہرتاندار. [فراوان]

ف: فراخ، گُشاد، پُہناور.

ع: وَسِيع، فَسِيع.

وہ سیلہ

ک: بُونَه، بُون، گہزک، بیانک، دساریز. [ہز]

ف: دَسْتاوِیز، دَسْتیاری، بَہانہ، اَنگیزہ.

ع: وَسِيلَ، واسِلَ، واسِطَہ، ذَرِیعَہ.

وہ سیہات

ک: نہسیت، سپاردن. [راسپیتری]

ف: اَنذَرَن، سپارش، سپردن.

ع: وَصِيَّہ، وَصایَہ، اِیْصاء، قَوْصِيَّہ.

وہ ش

ک: خُوشہ. (وہش نامای.) [خُوش، خِیَر (وشیہ کی

گُزرائیہ.)]

ف: وِش، خُوش. (گورانی است. «وہش نامای»:

خُوش آمدی.)

ع: خِیر.

وہ ش

ک: وِہک. (ماوہش) [ہاوچشن (ماوہش: وِہک مانگ.)]

ف: وِش، سان، مانند. (ماوہش: ماہمانند.)

ع: ک، مِثْل، مَثیل، شَبِیہ.

وہ ش!

ک: دُش!، وِش! [(فرمانہ بہ دستانہ کمر.)]

ف: وِش! (امر بہ ایستادن الاغ است.)

ع: سَأ!

وہ ش!

ک: چشہ!، وشہ! [ہمچہ! (وشی لیخوپی نی کرہ.)]

ف: وِش! (کلمہ ی راندن الاغ است.)

ع: شَأ!، سَأ!

وہ شائن

ک: شائن، چائن، شاندن، کِیلائَن. [چاندن (ی توڑ لہ

زہیدا.)]

ف: اَفْشاندن، اَوْشاندن، پاشاندن، پاچاندن،

پاچیدن، پاشیدن، افکندن. (تخم در زمین)

ع: نَزَع، بَذَر، طَرَحُ الرُّعَہ.

وہ شائن

ک: پُژانَن. [پُژانَدن، (وِہک: پُژاندنی نار بہ ناند.)]

ف: پاشیدن، پاچیدن. (پاشیدن آب بر نان مثلاً.)

ع: رَش، نَضَح، نَضَح.

وہ شائن

ک: پُژانَن. [پُژاندن (وِہک: پُژاندنی دہرمان بوسر بریندا.)]

ف: پاشیدن، افشاندن. (پاشیدن دوا بر زخم

مثلاً.)

ع: ذَر، ذَرذَرَہ، نَثَر، نَثار.

وہ شائن

ک: لیدان. [پیاکیشان (بہ شمشیر، بہ کوتک، بہ لقمہ)]

ف: زدن، یازیدن. (شمشیر، چوب، لگد)

ع: ضَرَب.

وهشائڻ

ڪ: شائڻ، ههڻوهشائڻ. [شهڪاندنبره]

ف: بادزدڻ.

ع: اهتزاز.

وهشائڻ

ڪ: دان. (شهپڙل وهشائڻ) [لڏيان، ڪيٽشان؛ وهڪ: شهپڙل داني]

دريا. [

ف: ڙدن، ڪشيدين، بيازيدن.

ع: مڌ، لطم.

وهشائڻ

ڪ: پهريٽ ڪردن، فريه دان. [فريه دان، هاريشتن (وهڪ: فريه داني]

بهره و گلموٽ. [

ف: انداختن، پرت ڪردن، پرتاب ڪردن. (سنگ،

كلوخ مثلاً.)

ع: رمي.

وهشت

ڪ: باران. باران نهره. [نهره باران. واران]

ف: اُرڪاڪ، باران نوم. باران.

ع: طَل، رُهام، مَطَر.

وهشله

ڪ: خوزهگه. [خوزهگه (وهشيه ڪي گوزانيه).]

ف: خوشا. (گوراني است.)

ع: طوبى.

وهشه!

ڪ: وهش!، جشه! [ههجه! (وهشي ليٽه وري گويندريزه).]

ف: وش! (ڪلمه ي راندين الاغ است.)

ع: شَأ!، سَأ!

وهشهق

ڪ: ڪتڪه ڪيفيله. [پشيله ڪيوي.]

ف: بپر، ڏله، گربه ي کوهي.

ع: وشق، عناق.

وڻهه—ڪتڪه ڪيفيله

وهشيا لي.

ڪ: تي وهشيا، وهشيا لي. [خوي تينا. تيني بهريو]

ف: افتاد توش.

ع: اِشْتَقَل به، اِشْتَقَرَق فيه.

وهشيا لي—وهشيا لي.

وهشياڪ

ڪ: ڪيٽياڪ. [روهيتراو (زهري چانديراو).]

ف: ڪشمان، ڪشمنده، ڪشته. (زمين پاشيده

شده)

ع: مزدوع.

وهشيان

ڪ: داوهشيان. [وهشيتراو، چيتراو]

ف: پاشيده شدن.

ع: زرع. (مصدر مجهول و معلوم يڪي است.)

[چاويگي نمناسراو و ناسراوي وهڪ يهڪه.]

وهشيان

[ڪ: تيبيريون. [تبهوشيان. ليئوهشيان]

ف: افتادن.

ع: اِشْتِغَالَ. اِشْتِغْرَاق. غارة.

وهعهده

ڪ: وا، واده، وهخت. [ڪاتي چارينڪوتن.]

ف: فَنُور، هنگام.

ع: وَعَد، وَعْدَة، ميعاد، وَقْت، حين.

وهعهده

ڪ: واده، گفٽ، وا. [بهلين]

ف: گُفٽ، نَويد.

ع: وَعَد، وَعْدَة.

وهفا

ڪ: بهيندهت. [نمدهگ]

ف: وفا، دوستداری، پیمان نگاهداشتن، درست پیمانی.

ع: وفاء، حِفْظُ الْعَهْدِ، اِتِّمَامُ الْوَعْدِ.
وهفادار

ك: بهینه تدار. [به نمدگ]

ف: وفادار، دوستدار، درست پیمان.

ع: وفی، میفاء، حَافِظُ الْعَهْدِ.
وهفلكردن

ك: بهینه تبه سر بردن، بهینه تبه جی هارودن. [ره فاداری]
ف: وفاكردن، پیمان به سر بردن، پیمان به جا آوردن.

ع: ايفاء، اِتِّمَامُ الْوَعْدِ، اِنْفَاذُ الْعَهْدِ.
وهفایع نكار

ك: هوالچی، باسنوس. [پدیامنیتر، راپورتچی، شرفار]
ف: شده بَند، شده نویس.

ع: مُخْبِر، مُفْتَش، جاسوس.
وهقت

ك: رخت، دم، زمان، سا. [كات]
ف: دَم، دَمان، زَمان، گاه، خُسَك، هنگام، انگام، آمد.

ع: وقت، هنو، حین، اوان، زَمان.
وهقر- وبقار
وهقره

ك: نارام، ستار، ورینگ. [نقره، داسه كنان]
ف: تاب، آرام، آرامی، آرامش، آسایش.

ع: طاقة، سكون، سَكينة، وقرة...
وهقف

ك: وره رستا. [مورقره]

ف: ورستاد، نواخته.

ع: وقف، حبس.

وهقفه

ك: گت، لنگ، مندر، وِسه. [وچان، وهستان]
ف: ایست، لنگ، درنگ.

ع: وقفة، مَكث، تَوَقُّف، وَقُوف، سكون. سَكوت.
وهك

ك: وینه، وار، ناسا. چه شن، نهواخت، جور، وه كر. [چون، لهچشن، لهرتنه]

ف: وَن، وَش، پَش، سَن، سان، سار، سا، آسا، وار، واره، سون، چون، چو، همچو، مان، مانا، مانند، دیس، جور، جفت.

ع: ك، مِثْل، مَثِيل، عَدِيل، نَظِير، شَبَه، شَبِه، شَبِیه، شَبِيع، شَعْب، شَرِيع، شَرُوی، لیم.
وهك نهو

ك: وینهی نهو، نهو ناسا، چه شن نهو، نهواخت نهو، جفت نهو. [چون نهو، هارشیتهی نهو]

ف: چَنو، چون او، مانند او، همچو او، نواخت او، بهسان او، او سان، او آسا، جفت او.

ع: مِثْلُه، مَثِيلُه، نَظِيرُه، شَبِهُه، شَرِجُه، عَدِيلُه.
وهك بیوون

ك: هارچه شنی، هارنهواختی، هارجفتی، هاروینهی.
[هارشیتهی]

ف: مانستن، مانند بودن، همچونی، هم آسایی، همتایی، همدیسی، همساری.

ع: مُعَاثَلَة، مُشَابَهَة، مُشَاكَلَة، مُشَاهَاة، مُضَاهَاة، تَمَاطِل، تَشَابُه... .

وهكرانی

ك: وازانی، وازانین. [براورد کردن و هدلسنگاندنی دوو شت به یه کوره].

ف: ادگر، چنان داننی، چنان دانستن.

ع: قیاس.

وہ کو - وہ ک

وہ کیل

ک: نوٹنہر، نمائندہ، کاربہ دہس، دہسہ لاتدار، [بریکار]

ف: نمایندہ، کارپرداز.

ع: وکیل، جری، مبعوث، مناب.

وہ ک یہ ک

ک: وہ کو بہ ک، جفت یہ ک، چہش یہ ک، نہ واخت یہ ک،

بہرانبہر، [ہارشیوہی یہ ک]

ف: چون ہم، مانند ہم، جفت ہم، نواخت ہم،

مانند ہم دیگر، برابر.

ع: مُماثل، مُشابہ، مُشاهی، مُشاکل، مُضاهی،

شعبان، مُتساوی، مُتوازی، مُعادل، نُظیر... .

وہ لام

ک: جوار، ولام، [وہ لام]

ف: پاسخ، جواب.

ع: جواب.

وہ لامہ

ک: سہ میرہ، گوزارہ، مانا، [واتا]

ف: وستی، تمیرا، سمیرہ، گزارہ، سفرنگ.

ع: شرح، تفسیر، تفصیل.

وہ لوهله

ک: ہاوار، [داد و ہاوار کردن]

ف: ہنگامہ، [واویلا گفتن]

ع: وکوۃ.

وہ لہ!

ک: ودھ!، وژلہ! [وشی لیخوری گویہ کیدہ].

ف: وح! [کلمہ ی راندن گوسالہ است].

ع: وح!

وہ لی

ک: ولینکان، بہ لام، [بدلان، ثما]

ف: ین، ولی، لیک، لیکن.

ع: اَمّا، لکن.

وہ لیعہ ہد

ک: جینگہ نشین، جادار، [جینشینی دہسہ لاتدار دوی

مرگی].

ف: پیرہ، پوران، جانشین، جادار، پادر رکاب.

ع: وکیٰ العہد.

وہ لیکان - وہ لی

وہ لی

ک: پاک، پاریزگار، [وہ لی، پیاری خوا].

ف: نرسی، آبتین، پارسا، پرهیزگار، نیکوکار،

خوش کردار.

ع: وکیٰ، وایع، زاهد.

وہ لی

ک: خورینرس، کہس، دوس، [خارہن خورین، دزست،

خوشدیرست]

ف: خون رس، خویش، پرستار، سرپرست.

دوست.

ع: وکی.

وہ لک

ک: گہلا، [بدلگ]

ف: برگ.

ع: ووق.

وہ لیفہ ت

ک: مفتہ، مفتہ کی، [خوڑابی، بہلاش]

ف: پروہ، مفت.

ع: غنیمہ، مُعْتَم.

وہ لیفہ ت

ک: نیاز، سہرقہ لہ مانہ، [اکری چیڑکیٹڑ].

ف: نیاز، پارہ، ارمغان، بخشش، پیشکش.

ع: ہدیۃ، ثحفۃ، عطیۃ، فیض، تعارف، جباہہ.
[جباۃ القصاص]
وہم

ک: وام، وہام، (وہمزانی)، [نارام (واری لیکچواندن لہ گمل)
میمی کسی یدکمی تاکدا،]
ف: چنانم، چینیم، (واو تشبہ بہ انضمام میم
متکلم) (چنان دانستم)
ع: کذا، (کذا فہمت،)

وہن

ک: قہسخوان، وہنہنق، [قہزوان]

ف: وَن، بَن، بَہن، کن.

ع: بَطَم، بِن.

وہن

ک: ہن، (بازیرون) [بس]

ف: ہند، (بازوبند)

ع: مَشَد.

وہن ← وہنڈ

وہنڈ

ک: جینگہ، وہن، [پاشگریکہ مانای «شورین» و «کڑی»

دہدات، (وہک: دہماوند، سہ گوہند)]

ف: جای، خواندنگاہ، (ذماوند، سگووند)

ع: مَحَل، مَحْفِل.

وہنڈ

ک: خوان، وہن، (زہماوند) [پاشگریکہ مانای «بانگہیشتن»

دہدات،]

ف: خوان، خواند، (دامادخوان)

ع: دَعَوۃ.

وہنٹ

ک: جگہ، (سی وہنگی) [جومگہ]

ف: ہند، (سہ بندی)

ع: مَفْصَل، مُتَقٰی.

وہنگہ

ک: ہدنگہ، (ہنہوہنگہ) [ہندار]

ف: وَرَغ، بَرَغ، دَرَغ، بَند، بَندگہ، بَندگاہ.

ع: حاجور، سَد.

وہنہتہق

ک: وہن، قہسخوان، [قہزوان (تورک «چاتلانقوش» و

«چتلاقوچ» ہی پتہ لٹین،]

ف: وَن، بَن، بَہن، کن، وندانہ، بانقش، نانکش،

خنجک، بوکک، (تُرک «چاتلانقوش» یا

«چتلاقوچ» می گویند،)

ع: بَطَم، بِن، الحَبۃ الخَضراء.

وہنہدیگ

ک: شیشہ، [تہبقی شورشہ،]

ف: شیشہ، جام.

ع: رُجَاج، لُوح.

وہنہوز

ک: پینہ کی، چورت، خور، [خوبردنہوہ]

ف: ناو، خواب.

ع: سَنۃ، وَسَن، حَثَاث، نَعاس، سَہاد، غَمَض، غَدَن،

اغفاء، نَوم.

وہنہوش

ک: ہنہوش، [رہنگی وہنوشہی،]

ف: بَنَفَش.

ع: بَنَفَسَجِی.

وہنہوشہ

[ک: گولیکہ،]

ف: قَرْمہ، کاکوش، بَنَفَشہ.

ع: قَرَفِی، بَنَفَسَج.

۱- [بہ درہختہ کھشی دوتریت،] [دارودن،] (بر درخت آن

ہم اطلاق می شود: «شَجَرُ الْبَطَم».)

وډنه‌وشه فېره‌نگی

[ک: چۆره وډنه‌وشه‌یه‌که.]

ک: کاکوش، بَنَفَشه فرنگی.

ع: بَنَفَسَج الافرنج.

وډولیه

ک: وډیله، وډی. [بورکته، بورکشوروشه (لامی نیشانی

بجړولېورنی پتړه لکاره).]

ف: افچه، سدیسه، عروسک، لَهْفَه. (لام تَصْغیر

به آن ملحق شده.)

ع: لُعبَة، عروسَة.

وډولیه‌بارانی

ک: وډیله‌بارانی. [بورکبیارانی]

ف: افچه باران، عروسک‌باران.

ع: لُعبَة المَطَر.

وډوی

ک: بورک. [نافرته‌ی تازه‌شورک‌درو.]

ف: وُیو، بَیو، بَیوک، وِیو، سَنه، سَنار،

سُهَنار، دُغد.

ع: عَرَس، عَرِيس، عَرُوس، هَدِي، خَطِيبَة، مَخْطُوبَة.

وډوی

ک: کوپه‌ژن. [بورک (ژنی کوپه).]

ف: پِسَرَزَن، زَن پِسَر.

ع: کُتَة.

وډوی—وډولیه

وډوی پشته‌په‌رده—کاکنج

وډوی دورسکه‌ر

ک: ررومه‌تگی. [رازتندری بورک.]

ف: پیرا، پیراینده، پیرایه‌گر، بَیوپیرا.

ع: نَامِصَة، مَشَاطَة.

وډویلـه—وډولیه

وډویلـه—وډوی [لامی نیشانی بجړولېورنی پتړه لکاره).] (لام

تَصْغیر به آن مُلحَق شده.)

وډها

ک: وا. [ناو‌ها، ناوا، ناو‌وا]

ف: چُنین، چُنان.

ع: کَذَا، هَذَا، كَذَلِكَ.

وډهات

ک: وات، واتسه، وهاته. (وهات وت. وهات لیتم.)

[ناو‌هات]

ف: چنان. چنانت. (چنان گفتی. چنانت بزئم.)

ع: كَذَا، كَذَلِكَ.

وډهار

ک: به‌هار. [وهرزی یه‌کمی سال. (وشه‌یه‌کی گوزانیه).]

ف: بهار. (گورانی است.)

ع: رَبِيع.

وډهاسه

ک: واسه. [وايه]

ف: چنان است، چنین است.

ع: كَذَلِكَ، كَذَاكَ.

وډهام—وډهم

وډهم

ک: وډهمه، ترس، هراس، کز. [مسترسی]

ف: بیم، هراس، ترس.

ع: خَوْف، وَهَم، وَاهِمَة.

وډهم

ک: گومان. [بۆچورن، خه‌يال]

ف: سَمَراد، پُن‌دار، گُمان.

ع: وَهَم، وَهْل، تَوَهَّم، تَصَوَّر، تَخَيَّل.

وډی

ک: قسپ، قُورَت، ناسیو. [به‌لا، کاره‌سات]

ف: آسیب، زیان، آزار.

ع: وَيل، وَيلَة، بَلِيَة، مَضَرَة، مُصِيبَة، صَدْمَة.

حادثه... .

وهی!

ک: نای!، نؤف! [رتمی دهر و ژان دهرینه.]

ف: وی!، وای!، وه!، واه!

ع: وی!، وای!، واه!، اوْه!، اُف!

وه یخِر

ک: شمر خِر. [شمر فَرَش]

ف: آسیب جو، جنگ جو، هنگامه جو.

(ماجراجو)

ع: دیبوب، مُفسِد، مسعار.

وه یشووه

ک: بشتونه، کوئره یوا. [مایغیتنه، ناژاره چی]

ف: شورشانگیز، سر آشوب، آتش افروز.

ع: مسعار، اُمُ الفساد.

وه یلان

ک: ویل، تورنا، سرگردان، دهریه دهر. [ناراره و بی دهرتان]

ف: ویلان، سرگردان، آواره، آباره، سرگشته،

دربذر.

ع: شاذب، دوار، هائم، حیران.

وه یهوه پرتن

[ک: قزازه گیت]

ف: آسیب گردان، بلاگردان.

ع: فدیة، صدقة.

وی

ک: بی. [داری (رشمیه کی گزانیه).]

ف: بید. (گورانی است).

ع: خلاف.

وهی!

ک: نای! [رتمی سیرمانه.]

ف: وی!، وای!، دی!، جگی!

ع: وی!، وای!، واه!

ویالون

ک: تارچه. [ژیولون: نامرازیکی موسیقاییه.]

ف: ویالون.

ع: مِزهر، عود.

ویته

ک: ویت. [رتنه، وتراو له بن لیتوره.]

ف: وات، واتنه، گُفته.

ع: قیل. رَضِع، رَمَزْمَة، قال. مَشْطَة، خَبَر.

ویجدان

ک: زیل. [ورژدان، هستی دهررون.]

ف: دزیابی، آگاهی، دریافتن.

ع: وجدان، شعور.

ویلر

ک: ییر. [هوش، یاد]

ف: یاد.

ع: حفظ، خاطر.

ویلر

ک: ریره، سپه، سپ. [گریان به دهنگی برز.]

ف: نیوه، مویه. (بلند گریستن)

ع: ضَرَاعَة، نُوحَة.

ویلر

ک: مانا، گوزاره. [واتا]

ف: چم، آرش، خواسته.

ع: مَعْنی، فَحْوِی، فَحْوَاء، شَرَح، تَفْسیر، مَدْلُول،

مَصْدَاق... .

ویران

ک: کارل، خاپورر. [رمار]

ف: ویران، بَیران، آوار، آواره. خاپور.

ع: خَراب، خَرَب، خَاوِی، یَباب، مُنْهَدِم.

ویران

ك: زات کردن، زاور کردن. [نترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْأ، اجْتِرَاء.

ویران بوون

ك: كاول بوون، خاپور بوون، روخیان. [رووخان، رمان]

ف: ریهدن، ویران شدن.

ع: خراب، تَخْرُب، انهدام، اندكاك.

ویران کردن

ك: كاول کردن، خاپور کردن، روخائن. [رووخاندن، رماندن]

ف: ویران کردن، زیهانیدن، زیهاندن، رُخاندن.

ع: هدم، دك، تخریب، تیبیب.

ویرانن

ك: ویران، زات کردن، زاور کردن. [نترسان]

ف: یارستن، یارا کردن.

ع: جُرْأ، اجْتِرَاء.

ویرانه

ك: كه لاره. كارل. [خاپور، كاول بود]

ف: ویرانه، بیرانه. (خرابه)

ع: خَرِیة.

ویرت

ك: یورت، چه راگا. [جی لومپ]

ف: یورت، چَرَاگاه.

ع: مَرْتَع.

ویرد

ك: كارد. [تیخی دسكداري بچووك.]

ف: كارد.

ع: سَكین، شَقْرَة، مُدِیة.

ویره

ك: ره ژاره، بیره کردن. [بیركوتنوه، كوتنه یاد]

ف: ویره، بیره، یادآوری، یادکردن، یادآوردن.

ع: تَذَكُّر، تَفَكُّر.

ویره

ك: ویر، سیپه. [گریان به دهنگی ببرز.]

ف: نیوه، مویه. (گریستن بلند)

ع: ضَرَاعَة، نَوَحة.

ویرهكه

ك: نِتواره. [درهنگان، ویرهگا (وشهیه کی هورامیه).]

ف: ایوار، سَر شَب. (اورامی است).

ع: غُرُوب، مَغْرِب.

ویره ویسر ← ویسه [ریزی زذر. (دوبارمبونوه کی لبر

زذربونیتی.)] (تکرار برای تکثیر است).

ویزه

ك: میزه. [دهنگی هیواش یا گریانی لسهوخ.]

ف: وَز. (صدای آهسته یا گریستن آهسته)

ع: دَنین، طَنین. خَنین.

ویزه ویز

ك: میزه میز. [ریزه ی زذر. (دوبارمبونوه کی لبر

زذربونیتی.)]

ف: ووز. (تکرار برای تکثیر است).

ع: طَنین، دَنین. خَنین.

ویژ

ك: بوژ. (قسه ویژ) [پاشگرتکه مانای «قسه کمر» دهات.

(به تنیا به کار ناهیترت.)]

ف: گو، گوینده، سُرای. (سخن سُرای، تنها

استعمال نمی شود.)

ع: لَفْظ مستقل ندارد. [وشی سریمخزی نیه.]

ویژامیهر

[ك: كه تمببند (كمیه کی بچووكه دارهیشی پنه

دهبسترت.)]

ف: سَبَنج بند. (چنبر کوچک که تیر خیش به آن

وصل می‌شود.)

ع: رباطُ المیس.

وینه

ویژنه

ل: بوټ. [بگډ. قسه‌کر]

ف: گوینده. گویا.

ع: قائل. ناطق. مُتَكَلِّم.

ویژه

ل: گزیایی. [میزی ناخارتن و تیغه‌بشني گشپه‌کان.]

ف: کرویز، زرتشت.

ع: ناطقة، القوة الناطقة، النفس الناطقة.

ویژه

[ل: رتار]

ف: سخترانی. «کنفرانس»

ع: انذار، وعظ.

ویژه

[ل: سیمیه‌کی درټره له تنگی نسپ ده‌چیت، که

یدکیکه له نامرازی جورت‌کردن.]

ف: تسمه. (تسمه‌ای است بلند مانند تنگ اسب

که جزو اسباب یوغ است.)

ع: سیر.

ویژه—شیر

ویژه

ل: چاچکه. [بنيشت]

ف: ژاژه.

ع: علك.

ویژیک

[ل: وتراو، وته]

ف: گُفته، گُفته‌شده.

ع: مقول، قول.

وېسان

ل: سره‌وین، نارام‌گرتن. [وستان، سره‌وتن]

ف: ایستادن، رُموک. آرام‌گرفتن.

خاموش‌شدن.

ع: قیام، وکب، رُتوب، طُمَانِيَّة. سُکوت.

وېسان

ل: وه‌ره، مهنه‌ر، له‌نگ، به‌ن‌پرون، له‌نگ‌کردن،

مهنه‌رکردن، وه‌ره‌گرتن. [وستان، نۆره‌گرتن]

ف: ایست، ایستادن، وایستادن، لنگ‌کردن،

درنگ‌کردن.

ع: وُقوق، وُوقُف، مَكْث، عَوَج، لَبْث، مَكْد، رَوَف

عَكِي، سُكون، حُتود، هُدوء، رُكود، وُكود، قَرار،

دَوام، ثَلْبُث، ثَمَكْث، ثَرْبُص، ثَرْبُث، ثَارِي، اِقَامَة،

اعتكاف.

وېسان

ل: مهنه‌رکردن. [وستان، پنگ‌خواردنوه (وهك: وستانی

نار.)]

ف: ایستادن. (آب مثلاً.)

ع: مَكْث، رُكود.

وېسان

ل: سره‌وین. [جینگیربون (وهك: راوستانی کوله‌که.)]

ف: ایستادن، ستادن، پابرجاشدن. (ایستادن

ستون مثلاً.)

ع: اِنْتِصَاب، اِسْتِقْرَار، ثَبَات، ثُبوت.

وېسان

ل: سره‌وان. [وستاندن، جینگیرکردن]

ف: ایستانییدن، ایستادنن، برپاداشتن.

ع: اِقَامَة، تَرْتِيب.

وېسان

ل: نگاه‌داشتن. [وستاندن، راگرتن]

ف: ایستاندن، بازداشتن، نگاه‌داشتن.

ع: اِقَامَة، تَوْقِیف، تَلْبِیْث، اِلْبَاث. ...
وِیستن

ك: خوازتن، گهره‌لبیون. [خواستن (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]
ف: خواستن، پیسودن. (کرماجی است).

ع: اِرَادَة.
وِیتسه

ك: مدنر، گت، له‌نگ. [روستان، نیست]
ف: ایست.

ع: وَقْفَة، وَقُوف، سُكُون. ...
وِیتسیك

ك: سرویایگی. [روستار، سروتور]
ف: ایستاده، آرام، خاموش.

ع: ساكن. هادئ. مُقِیم. ساكِت.
وِیقار

ك: سه‌نگینی، گرانی، نارامی. [هیمنی، شكزمندی]
ف: هنگ، زیور، سن‌گینی، آرامی، آرامیدگی،
آرمیدگی، لنگر، گران‌گوشی.

ع: وَاكْر، وَاقار، اَنَاة، حِلْم، هِیْئَة، هُدُوء، تَوْدَة، دَعَة،
وَدَاعَة، سَكِیْنَة، طُمَأْنِیْنَة، رَزَاة، كَفْ نَفْس.
وِیكُول

ك: بیکزل. [کۆتبی: جۆزیک داری بی].
ف: بید.

ع: خلاف.
وِیتنگه

[ك: وِیْرَنگه: گیایه‌کی شیرداره. (تالفیکه له نینوان «لۆ» و
«چنور»ا).]
ف: جاشیر. (علفی است در بین «لۆ» و «چنور».)

ع: جاشیر.
وِیل

ك: وهیلان، بهره‌زه، تورنا. [سرگردان، دهریدەر]

ف: وِیل، یِل، یِله، وِیلگرد، سرگشته، سرگردان،
دِرِیدَر.

ع: تَائِه، طَائِح، سَاكِع، حَیْران، دَوَار، هَائِم.
وِیل

ك: بهره‌لا، هه‌له، بهره‌زه، نازاد. [رها]
ف: زها، آزاد، وِیل، یِله.

ع: مُنْطَلِق، مُنْساق، سَاكِع، سُكْع، مُهْمَل، مُهْمَل.
تَرِیک.

وِیل
ك: پەرت. [بی‌تامانج (گوللی وِیل).]

ف: وِیل. (گولله‌ی وِیل)

ع: عَائِر، طَائِح، غَرَب، غَرَب.
وِیل

ك: پەرت، بی‌پا. [بی‌مانا (قسی بی‌مانا).]
ف: وِیل، بادِرْم. (سخن لغو)

ع: واهي، لغو، لاطائل.
وِیلخیری

ك: پەرتسینی. [کرین بۆ خەلکی به بی‌ره‌زامندیان].
ف: مشتته، پَرت خَری.

ع: بَیْع فُضُولی.
وِیل کردن

ك: بهره‌لاکردن، بهره‌زه‌کردن. [رهاکردن (وهك: بهره‌لاکردنی
چواری).]

ف: وِیل کردن، یِله کردن، رهاکردن. (رها کردن
چارپا مثلاً).

ع: تَرِك، تَسْبِیْب، اِمهال، اِطلاق.
وِیل کردن

ك: بهره‌لاکردن. [لینگه‌ران، مۆلتیتیدان]
ف: رهاکردن، آزادکردن.

ع: اِذْن، اِجَازَة، اِطلاق.

وَيْلَة

ك: هَارَار، قَارَهْقَار. [زَهْنَارَنَا، چَهْقَرَهْمَرَا]

ف: وَيْلَه، غَوَغَا، هَنْگَامَه، قَرِيَاد.

ع: وَيْلَة، وَاوِيلَاه.

وَيْنَا

ك: بِيْنَا. [چَاوَسَاغ، بِيْنَمَر]

ف: بِيْنَا، دِيْدَهْوَر.

ع: بَصِيْر.

وَيْنَا

ك: سَوْرَاخ، شَنَاسِيْن، بِيْرَهَاتَن. [بِيْسِنِيْن وَ نَاسِيْنَه.

(هَاتَنَهْوِيَاد.)]

ف: سَوْرَاخ، شَنَاسَايِي، يَادْآمَدَن. (بِهْ نَظَرْ آمَدَن)

ع: ذَكْر.

وَيْنَاكَرْدَن

ك: سَوْرَاخْكَرْدَن، بِيْرَهَاتَن، شَنَاسِيْن، نَاشَنَابَهْرَچَاهَاتَن. [بِيْسِنِيْن

وَ نَاسِيْنَهْو، بِهْ نَاشَنَا كَمُوتَنَه بِهْرْ چَاو، شِيْوَهْكَرْدَن]

ف: شَنَآخْتَن، يَادْآمَدَن، آشَنَا بِهْ چِشْمْ آمَدَن.

ع: تَذَكَّرْ، تَرَسْمْ.

وَيْنَاو

[ك: كَشَفْ: دِيْتَنِيْ نَادِيَارِيْ بِهْ دَلْ.]

ف: بِيْنَاب.

ع: مَكَاشَفَة، رَفْعُ الْحَجَاب.

وَيْنَايِي

ك: بِيْنَايِي. [هِيْتَرِيْ بِيْنِيْن، چَاوَسَاخِيْ، چَاوَكِرَاوِيِي]

ف: بِيْنَايِي، دِيْدَهْوَرِيْ، بِيْنَش.

ع: بَاصِرَة، قَبْصُرْ.

وَيْتَايِي

ك: شِيْوَه. (وَيْتَايْ نَهْ نَهْدَا.) [شَكْلْ، شِيْوَاز]

ف: دَسِيْ، تَنْدَسِيْ، تَنْدِيْسِيْ، مَآنْدِيْ.

ع: شَبَاهَة، تَمَآثُلْ ... .

وَيْنَه

ك: وَك، چَوْن. [چَوْن، لَهْ چِشْمَن (وَشَهِيْدَكِيْ گُورَانِيَه.)]

ف: مَآنْدَن، چَوْن. (گُورَانِيْ اسْت.)

ع: مَثَلْ، شَبَه، عِدَلْ، شَبَهْ، شَبِيْه، مَثِيْل، عَدِيْل،

نَظَرِيْ، شَرِيْح، رَصِيْف، عِسَن.

وَيْنَه

ك: قَوْرَلِيْنَه. [قَوْرَلِيْنَه، قَمَرَتَالِيْ بِچَوْرَك]

ف: تَبَنْدُگُو، تَبَنْدَگَه، سَرَاچَه، نَوِيَان.

ع: خَصَفَة، سَلَة، قَفَة، صَابُورِيَة.

وَيْهَرْدَن

ك: بَگَرْدَن. [تَبِيْهَرِيْن، رَابَرْدَن (وَشَهِيْدَكِيْ گُورَانِيَه.)]

ف: گُذِشْتَن. (گُورَانِيْ اسْت.)

ع: مُضِيْ.

وَيْهَرْدَه

ك: بَگَرْدَگ. [رَابَرْدَرُو]

ف: گُذِشْتَه.

ع: مَاضِيْ.

وینه‌کانی بیتی و

وِزَرامِهر

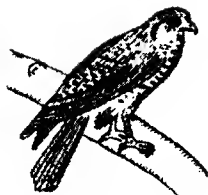
ولک

وزه‌تی

ورچ

واشه

ه

ها!

ك: هانی!، بگروه! [ویرگروه!]

ف: بگیر!

ع: ها، ها، هاء، خُذ!

ها

ك: نه‌مه‌سه، نه‌مه، [نمسته، نائممه]

ف: ها، اینک، این است.

ع: هذا.

ها

ك: نه‌های، هار. [هتی، هوی (نامرزی بانگ‌کردنه).]

ف: آهای. (حرف نداست).

ع: یا، آیا، هیا.

ها

ك: وا، هس. (ها له‌ینه، وا له‌ینه). [پتچوانه‌ی نیه].

ف: هست.

ع: کائین، موجود.

هابه‌ده‌سو

[ك: نریكه]

ف: دم دست است.

ع: بَيْنَ الْيَدَيْنِ.

هات

ك: نامده، هاته. [بهخت (برامبری نامده).]

ف: آمد. (ضد نیامد)

ع: اقبال، هیاط.

هات

[ك: گه‌شته برمه، ناما. (کرداری رابردوه).]

ف: آمد. (فعل ماضی است).

ع: آتی، جاء.

هات بؤم.

[ك: به دلمدا تیپیری. هسروه‌ها: هه‌لمتی بز هینام.]

ف: آمد برایم.

ع: اُلهْمْتُ، خَطَرَ بِبَالِي. صَالَ عَلَيَّ، حَمَلَ عَلَيَّ.

هانکه‌خوه‌یا.

ك: ژورژیا‌گه‌سدر. [بورژاوه‌توره.]

ف: حال آمده.

ع: حَصَا.

هاتن

[ك: گشتن‌بهره. به‌خت‌هینان. به‌ده‌سوچورن]

ف: خُل، آمدن.

ع: آتی، اِتيان، مَجِيء، قُدوم، قُبُول، اِقْبَال، هِياط.

اِجَابَة، اِنْجَاد.

هاتن

هاتنه وه هال

ل: حال هاتن، خوه شه یوون، هاتنه وه سهرخو. [چالیه یوونه]

ف: حال آمدن، سرخود آمدن، بهیود شدن.

ع: عافیة، عفاء، إفاقة، نَقَه، صِحَّة.

هاتنه وه سو

ل: تازم یوونه، هه لگه ریانه وه. [هاتنه یوژان (وه) هاتنه وه]

سوی برین یا نمخوشین. [

ف: تازه شدن، برگشتن. (زخم یا بیماری مثلاً.)

ع: نَمَقَر، زَرْف، نُكاس، اِنْتِکاس، اِنْتِقاَض، عَوْد.

هاتنوچو

ل: هاتن وچوون، هه لژرکه، نه رسان، شه کوشوکل. [لهرینه وه]

به حمراوه. [

ف: آمد و رفت، نوسان.

ع: كَرْدَد، تَذَبُّب، اِهْتِزَاز، نَوَسان، نَوَسان، نَوَغان،

تَنَوُّع، تَنَوُّج، تَطَوُّج، عِیر، تَذَبُّبَة.

هاته

ل: هات، نامهد. [بهخت (برامبری «نامهد».)]

ف: آمد. (ضد «نامهد».)

ع: هیاط، اقبال.

هاته

ل: لیته. [خستره، خوریه]

ف: نیرنود.

ع: هاجِس، واجِس، خاطِرَة، خُطور.

هاچووچ

ل: هاژوواژ، سرگردان. [سرسام، گیتروژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژو، واله، سرگشته، هاژواژ،

آج وچ، تیپ وشیب.

ع: مَبْهوت، حَیران، مُتَرَمِّز.

هار

ل: شیت. [لیته (وه) سه گی هار.]

ف: دیوانه، هار، گزنده. (سگ هار مثلاً.)

ل: وه زین. [هه لکردن (وه) هاتنی با.]

ف: آمدن. (باد مثلاً.)

ع: هُبوب، فِیحان، فِیحان، نَفْحان، نَفُوح.

هاتن

ل: رمیان، روخیان. [رمان، رووخان]

ف: آمدن، رهیدن، رَخیدن.

ع: هَوَر، هُجور، هُجوم، اِنهجام، اِنهدام، خَر، خُرور،

تَهْدُم، تَهوَر، تَهیر، اِنهیار.

هاتن وچوون

ل: هاترجو، نامشو. گه ریان. هاتن وچوین. [سرله یللدان.

گه ران. گشتنبریره و رشتن]

ف: آمَدورفت، آمَدوشد، گُردش. آمدن و رفتن.

ع: تَرَدَد، مَراوَدَة، سَیر، سَیران، مَجيء و ذِهاب.

هاتنه دیل

ل: هاتنه دین. [هاتندی، براست گران]

ف: راست آمدن، درست شدن، انجام رسیدن.

ع: قَضاء، حَقَّق.

هاتنه ریگه

ل: تورشیار یوون. [تورشیار یوون، گیده یوون]

ف: پیش آمدن، دُچار شدن، گرفتار شدن.

ع: حَقِیق، حَوَظ.

هاتنه لاد

ل: لاریوون. خزیان، سورپیان، چلیان. [به لاد هاتن.

هه تلخیصکان

ف: لغزیدن، کچ شدن.

ع: مَیل، تَمایُل، اِنحراف، اِنزلاق.

هاتنه وه

ل: گه ریانه وه، هه، نه راگل. [گه ریانه وه]

ف: برگشتن، باز آمدن.

ع: اَوْب، اِیاب، اَوْل، نَوْب، نِیاب، قُفول، رُجوع،

رَجَعَة، عَوْدَة، عَوْد.

ع: مَجْنُون، أبله. حان، هار.
هار

ك: هاره. [بپرداش]

ف: آس، سنگ آسیا.

ع: رَحَى، طاحونَة، غِضَارَة، جَرَجَارَة.
هارتوهوورت

ك: شاتوشورت، هاشوهروش، هوشه، قومپوز،

خزه لكيشان. [فشفش، فوفیشال]

ف: شاتوشوت، لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَلَف، طَرَمَة، تَفَاخُر، تَبَاهِي، تَكْبُر. أُسْرُجَة.
هارو

ك: پړوك. [گوشتی دهوروبری ددان.]

ف: آره، آرواره، گوشت دندان.

ع: لُئَة، مَوْرِم.

هاروهاج

ك: هار، چالاخ، هدرزه. [نۆقرهنگر، بزینو]

ف: دیوانه، هرزه، چالاخ.

ع: أبله، بَزِيَان.

هاره

ك: گرمه. [دەنگی زل. (وهك: دەنگی ئار یا هەر.)]

ف: گُرنَبه، غُرنَبه. (صدای آب یا آبِ مثلاً.)

ع: نَاضِحَة، غَطْمَطَة، هَزَج، هَزِين، أَزِين. هَدِيد.

هاره

ك: گرمه. [دەنگی ئاش.]

ف: گُرنَبه، غُرنَبه. (صدای آسیا.)

ع: سَحِيف، هَدِيد، هَزِيم.

هاره—هار

هاره‌ی ده‌سی

ك: ده‌سهار. [دهسار]

ف: دست‌آس.

ع: جَارُوش، فَيْلَخ، مِلطاط، غَرِيبَة.

وینه—دهسهار

هارپاك

ك: وردبوگ، ئاردكریاك. [هاردراو]

ف: خوردشده، آردشده.

ع: مَسْحُوق، مَطْحُون، طَحِين.

هارپان

ك: وردبوون، ئاردبوون. [هاردران، بوونه‌نارد]

ف: خوردشدن، آرژدشدن.

ع: اِنْسِحَاق، تَطْلُح.

هارپن

ك: وردکردن، ئاردکردن، کړه‌کردن. [کردنه ئارد.]

ف: خوردکردن، نَرم‌کردن، ساییدن. آردکردن،

آسیاکردن.

ع: سَحَق، طَحْن، كَرَكَة.

هارپن

ك: شه‌لومارکردن، وردکردن. [وردوخاش‌کردن،

شه‌لپاته‌کردن]

ف: له‌کردن، خوردکردن.

ع: بَكَع.

هارپه

[ك: هاری: جزره کرم‌تیکه.]

ف: لیسسه، دیوه، پیلله، کرم درخت.

ع: سُرْفَة، يَرْقَة، جَارِسَة، قَاضِمَة، دَوْدَة، دَوْد

الْقَرَاشَة، مَنّ الثَّقَاح.

وینه—کرم هورنشم

هاز

[ك: گیاه‌کی تیزه..]

ف: گیاهی است تند.

ع: ...

هازیه

ك: گوارایی، بگتیرایی، هه‌زم. [هه‌رسکمر (هیزی تیپه‌پاندنی

خُزَاك به گندهدا. [

ف: گوارایی، آتش. (قهوی گذراندن غذا از معده)

ع: هاضِمَة، مُحَلَّة.

هاژ

ك: واژ، واق، سراسیمه. [سراسام، گیتژ]

ف: هاژ، هاژو، هاژه، شیب، تیب، واله، سرگشته،

هاژواژ، آجواج.

ع: حیران، مُتَحیر، مُتَرَمِّز، مَبْهُوت.

هاژوواژ ← هاجوواج

هاژه

[ك: دهنگیكه. (وهك: دهنگی با، دهنگی تافگه، دهنگی بالی

بالتند). [

ف: صدای باد. صدای آبشار. صدای بال پرند.

ع: هَزِيز. حَفِيف.

هاژینه

ك: كورژه كه. [جُورَه مووروویه كه. (كورژه كهی ورد). [

ف: كُژَك. («كورژه كه» ی ریز)

ع: حَرَج.

هاشوهوش ← شاتوشووت

هاشه

ك: هروشه، گوره، قومپوز. [فرویشان، خُوه لکیشان]

ف: لاف، گزاف، بادپیمایی.

ع: صَلَف، طَرَمَدَة، ثَفَاخُر، تَكْبُر، ثَبَاهِي، اِعْجَاب.

اُسْرُوجَة.

هاكا

ك: نهزیکه. (هاكا هات). [نزیکه]

ف: نزدیک است.

ع: اَوْشَك، دَنَى، قَرَب. (اَوْشَك اَنْ يَأْتِي).

هاكؤ

ك: سراسه‌ری، هه‌روا. [سهرینیی، کتوپری (بسی خُز

ناماده کردن). [

ف: ژبوده، سراسری، نااندیش. (بی تأمل،

بی قصد)

ع: رَجِيل، مُرْتَجِل، اِرْتِجَالاً، بَدَاهَة، بَدِيهَة، بِلَا تَأْمُل،

بدون قصد.

هاكؤ

ك: دلّه بارې مه كه. [بسی بیرلیکردنوه، هرلخزوه.]

ف: زبانی، سراسری.

ع: لَعَم، لَعَم، رَجَمًا بِالْغَيْب.

ها لهینه.

ك: لهینهسه. [لوتیه.]

ف: آنجا است، در آنجا است.

ع: هُنَاكَ، فِي هُنَا.

هال

ك: پدرتگه. [هه‌لدیرگه (جینگه‌یک له کتودا که به هوی زور

لیژبونوه مرؤژ گیتژ ده‌کات). [

ف: هال، پرتگاه. (جایی از کوه که به علت تنندی

سرگیجه بیارد).

ع: وَرْطَة.

هال

ك: سه‌راو. [تراویلکه، سه‌راب]

ف: سه‌راب، کوراب، کورابه، گوراب، کتیر، گویر،

گویر، واله.

ع: آل، آباب، هال، قاع، عَسَقَل، هَبْهَبَاب، لَعْلَع، يَلْمَع،

يَهِيَز، سَرَاب.

وینه ← سه‌راو

هال

ك: غار، خار. [نَشْكُوت]

ف: تَهال، دَهار.

ع: غار، مَغار، كهف. . .

هال

ك: حال، ژيوار، جیوار. [بارودخ]

ف: جاور، چگونگی، نود.

ع: حال، بال، وضع، کیفیت.

هالا

ك: هارار، هانا. [داد و فرباد، سكال]

ف: داد، فغان.

ع: فزع، استغاثه، شکایه، شکوی.

هالا - هوال

هالو

ك: شوربای برسیله تیکراو.

ف: هلاو، آش غوره.

ع: هلام، مرق الحصرم، سكباج.

هالو

ك: تار. [اگر و تینی ناگر.]

ف: آلاو، آلاو، علو، خدره. (شعله و حرارت آتش)

ع: لیب، و هج، شَرَر، شَرارة، حَرارة. شواظ.

هالو

ك: تیکله. [دیزه: ده فَرَنكه.]

ف: دیزی، کوزه.

ع: جَرَّة، کوز.

وینه

هالو بلا لئوک

ك: نالو بلا لئوک، بلا لئوک. [نالو بلا لئوک: میوه بکه.]

ف: آلوبالو، آلی بالی. (آلوی بوعلی)

ع: قراصیا.

وینه - بلا لئوک

هالو هوال

ك: دهنگریاس. [باسو خواس، خبیر]

ف: گزارش.

ع: أوضاع، أحوال. أخبار.

هاله

ك: قوره. [برسیله]

ف: کَنشو، کَنشتو، باغنج، غوره.

ع: حصرم، کحب. (بُس)

هاله پرووز

ك: پرووزاو (سوتانی دهره‌وی گوشت - بز نمونه - له

کاتیکدا له ناره‌وه کاله.)

ف: پخسیده. (سوختن روی گوشت مثلاً که زیر

آن خام باشد.)

ع: مُنکَرِش.

هاله پرووز بیون

ك: پرووزان

ف: پخسیدن.

ع: انکراش.

هاله ژیر - هاله ژیل

هاله ژیل

ك: ژیل. [گولی بهرسيله.]

ف: شکوفه‌ی غوره.

ع: قُعال، قُعال الکحب.

هاله کۆک

ك: ناله کۆک (گیایه‌کی بناربانگه.)

ف: علفی است معروف.

ع: ...

هاله ویوون

ك: کول بیون. [هال بیونوه (ی ددان).]

ف: کُندشدن. (دندان)

ع: ضرس، کلّ.

هاله ویوون

ك: هیدیه و بیون، له سه‌رده‌رچوون. [هیمن بیونره، سببوری

بز هاتن]

ف: از سر در رفتن، آرام شدن.

ع: كُظوم، اِنِيخاخ، سَكُون، تَسْلِي.

هاله و کردن

ك: هِنْدِيه و کردن، نه سه رده ر کردن. [هِنَمَن کردن نه، سه رده ر]

بۆ هِنَتان.

ف: از سر در کردن، آرام کردن، آب زدن،

فرو نشاندن.

ع: تَسْلِيَة، تَسْكِين.

هاله ی خورما

[ك: خورمای نه گِیو، فَرِيكه خورما]

ف: سراو.

ع: بُسر، خَلال.

هالی

ك: خالی. [بِتال، بۆش، بَرَامبِری پر.]

ف: تهی.

ع: خَالِي، فارغ.

هام

ك: هَم، [وام، نِهَتام]

ف: هِنَسْتَم.

ع: كائِن، مَوْجود. (أَنَا كَائِنٌ)

هامار

ك: ساف، رِيك، تَدَخْت. [بِي نِه رُزُومِي]

ف: هاموار، هموار، تَحْت، بَرَابَر.

ع: مُسَطَّح، مُسْتَوِي، سَهْل، صَعِيد، رَهَاء، صَفْصَف.

هاماری

ك: تَدَخْتایی، سافایی. [تَدَخْتان]

ف: همواری.

ع: صَفْصَف، رَهَاء.

هاملو

ك: گشت. [هَمَمُور]

ف: هَماد، هَمه.

ع: كُل.

هامرای

ك: ... كُزْمه کی. [هَوَرْتِي. یارمَتِي دان]

ف: همراهی. كُمَك، یاری.

ع: اِعَانَة، حِمَايَة. رَفَاقَة.

هان

ك: وان، نِه ران. (هان نه مالا). [هَمَن، نِه رَتان]

ف: هِنَسْتند.

ع: كائِنُون، مَوْجودون.

هان

ك: هَش، گال. [دنه]

ف: آغال، آغالش.

ع: تَحْرِيش، اِفْرَاء، تَحْرِيك ...

هاننا

ك: هالا، هارار. [داد و فَرِياد. سَكالا]

ف: فَرِياد، دادخواهی.

ع: اِسْتِغَاثَة، شِكَايَة، شَكْوَى.

هاننا

ك: لاله، پاره. [لَبِیر پارانِه]

ف: زَنهار.

ع: اَمَان، دَخِيل.

هاننا

ك: هَمِي. [هِيوا، نِه مِيْد]

ف: اَميد.

ع: رَجَاء.

هاننا

ك: سَوما، وِينایی. (چاری هانای نه ماگه). [بِيْنایی، هِيْزِي]

بِيْنين.

ف: بِيْنایی.

ع: باصِرَة.

هانا

ك: نَدَلْها، كَدَلْكَه، ناره زور. [خولیا]

ف: درخواسِت، خواهش، آرزو.

ع: تَمَعِّي، تَقاضی.

هان دان

ك: هَش دان، گالِ دان، هَدَلْخِران، تَبِزِر كردن. [دندان]

ف: آغالیدَن، آغال دادن، برانگیختَن.

ع: تَحْرِیش، تَحْرِیک، تَحْرِیص، تَحْدید، اِغراء، اِغواء.

هانوهوون

[ك: پَشْتِگِرِی خَسْتَنی كار.]

ف: مَوَلَش، اِهَن و تَلَب.

ع: تَسامُح، تَساهُل، تَبَذُّة.

هانه

ك: كانی، كاتیار. [سرچاره]

ف: چَشْمه.

ع: عَین، یَنْبوع.

هانای!

ك: ها!، بَگَره! [ویرگره!، فرمور!]

ف: بَگیر!

ع: ها!، خُذ!

هانین

ك: هارَدَن. [هِنان (وشهیه کی کرماجیه).]

ف: آوَرَدَن. (کرماجی است.)

ع: اِجائَة.

هاو

ك: نَدِهار. [هَی، هَو (نامرازی بانگ کردنه).]

ف: هَای، اِهای. (حرف ندا است.)

ع: هَیا، اَیا.

هلو

[ك: نام، هام: وشِی هاویش بوونه.] [هانوار]

ف: هام، هم. (همنام)

ع: ی. (سَمِی)

هاوار

ك: داد، بسانگ، نالسه. [داد و فریاد. هرروها:

دهنگبِرز کردنوه لِمِیر نِیش.]

ف: بانگ، خروش، فَریاد، داد، غَریو، دَهار، دَهاز،

دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ، دَهاژ،

وِیلَه، خَرویلَه، ناله.

ع: صَیْحَة، صَیّاح، صَریْحَة، صُراخ، اُذان، نَقِیع،

نُعرَة، صُرة، ضَجِیع، جَلَبَة، اَنین، فَرَع.

هاوارا

ك: نای!، هدی هاوارا!، ندی هاوارا! [نایش!، ناخوداخ! (وشی

نازِحمِتی دِهَرپِنه).]

ف: وای!، ای وای! (کلمه ی تَضَجَر است.)

ع: وا!، وِی!، وِیب!، وِیل!، واه!، واه!

هاوارکمر

ك: هاناكمر، هاناهاور. [دهنگبَلتدكمر بَرِ هاوکاری.

هرروها: سکا لاكمر]

ف: دَمان، دَمَنده، دادكَننده، فَریادكَننده.

دادخواه.

ع: مُنادی، صَیّاح، صَزار، صَراخ، مُخیر، شاکی،

مُتَظَلِّم.

هاوارهاوار

ك: هاوار. [هاواری زور. (دروباره بوونه کسی لِمِیر

زوربوونیستی).]

ف: غَوغا، غَواغو، خَرویلَه، چَغَبَلْغ، وایاوی،

دادبیداد. (تکرار برای تَکثیر است.)

ع: ضَوضاء، جَلَبَة، ضَجّه، ضَجِیع، وِکولَة، وایولاه.

هاو بازو

ل: هاردهس. [هارباز، هارکار]

ف: هم بازو، هم دست.

ع: مُعاضِد، مُعِين.

هاو بازو

ل: هارگمه: هارپئ له گمه و کایدا.

ف: هم بازو.

ع: حَرِيف، نَعِيب.

هاو به ش

ل: به شېهر، به شه بهر. [شېريك]

ف: آنباژ، بَخش بَر، هم بخش.

ع: شَرِيك، سَهِيْم.

هاو بيا

[ل: هارشان (هارهنگار)]

ف: هم پيا. (هم قدم)

ع: مُسايِر، مُتساوي السَّيْرِ.

هاو پشت

ل: هارپشته، شَوْن. [درو مندان كه يه كيكيان له دواي

نوربان له دايك بوويټت.]

ف: هم پُشت. (دو فرزند كه يكي پشت سر آن

دگر آمده باشد.)

ع: صَوغ، خَلِيف، طَرِيد.

هاو پشت

ل: پشتی، دوپشته کی. [درو کس كه سواری يه کسميتك

بووين. (له سواریدا.)]

ف: هم پُشت. (درو سواری)

ع: رَكِيب، رَدِيف، زِمَل، كِفَل.

هاو پشته—هاو پشت [(مردرو ماتاکی.)] (به هر دو معنی.)

هاوتا

ل: جفت، جوړ، لف. هارال، هارماژ. هارنده واخت. هارسهر.

هارچه شن. [جروت. هارشيته. هاروشان]

ف: جُفت، جوړ، هُماس، هُمال، هامال، همباز،

آنباژ، هَمبَر، مانند، هم لنگه، هم جُفت، هم جوړ،

همتا.

ع: زَوْج، كُفُو، كُفِي، كُفُو، كُفُو، كُفُو، كُفُو، كُفِي،

كُفِيج، كِفَل، مَثَل، مَثِيل، شَبَه، شَبِيه، قَرْن، قَرین،

عَدَل، عَدِيل، نَظِير، مُشَابِه، مُضاهي، مُساوي.

هاوتا جر

ل: هارپیشه. [هارپیش]

ف: هم پیشه.

ع: كَسِيب.

هاوته رازوو

ل: هارسنگ، پدرانېر. [هارسان، يه کسان]

ف: هم ترازو، هم سَنگ، همبَر، بَرابَر.

ع: مُعادل، موازن، مُوازي، مُساوي.

هاوته ك

ل: ته كيدك، هامر. [هارپئ]

ف: همپا، همراه.

ع: رَفِيق، مُسايِر.

هاوتيره

ل: هارسان. هاربالا، هارپَر. [هارتسمن. هارند]

ف: هم تير، هم سال. هم بالا.

ع: لَدَة، عَدِيل.

هاوجفت

ل: هارسهر، ژوشو، هارخهف. [هارجوت]

ف: هم جُفت، همسر، زن وشوهر، هم خوابه.

ع: زَوْج، ضَجِيع.

هاوجفت—هاوتا

هاو جلهو

ل: هارلغار، له غار به لغار. [درو سوار كه ولاخه کی

ژیربان له تنیشت يه کدان.]

ف: هم جلو، هم کجام، هم گام، همسر. (هم عنان،

عنان بر عنان)

ع: سَحِيل، مُتَوَازِي العنان.

هاوچناس

ك: هاوننه ژاد، هاونتوړم، هاونتیه. [هاوړه گنډ]

ف: هم ګونه، هم نژاد.

ع: رَهِيْط، بَطِيْن، مُجَانِس، مُتَجَانِس.

هاوچارشو

ك: هارله چك. [درو ژنی هاشان.]

ف: هم چادر، هم لچك.

ع: قَرِيْن، كُفُو.

هاوچاو

ك: ملوژم، هاوخوا. [كسټيك كه ركبيري ده كات.]

ف: هم چشم، هم خواه.

ع: رَقِيْب.

هاوچاوی

ك: ملوژمی، هاوخوايی. هوسه ری. [ركبیری]

ف: هم چشمی، هم خواهی. هم سړی.

ع: رَقَابَة.

هاوچړه

ك: واوړې، بښنه وه. [وه لاملدې دهی گزانی.]

ف: واگو، هم آواز، هم صدا.

ع: مُرْجِع، مُرْدَد، مُنَاغِم، مُغَانِي.

هاوچه شن

ك: هارچوړ، لف، هارنواخت، چوړ. [هارتا]

ف: نوړد، جوړ، جفت، لنگه، هم نوړد، هم لنگه،

هم رنگ.

ع: شَبِيْه، نَظِيْر، بَدِيْد، مَثِيْل، عَدِيْل، تَن... .

هاوڅاك

ك: هاوسا، هاوكه وشنه، څاكوبسا. [ناوسی، دراوسی،

هاوسنور]

ف: همسايه، هم مرز، هم څاك.

ع: مُتَاخِم، مُكَاسِر، مُكَاشِر.

هاوخوا

ك: ملوژم، هاوچار. [كسټيك كه ركبيري ده كات.]

ف: هم خواه، هم چشم.

ع: رَقِيْب.

هاوخواړاك

ك: هاوكاسه، هاوخوان، هاسفره. [هاوچم، هاوخواړاك]

ف: هم خور، هم كاسه، هم سفره.

ع: اَكِيْل.

هاوخواه

ك: هاسدر، هاسدرنگيا. [هاوخوا، هاسدرين]

ف: هم خواب، هم خوابه، هم بالاش.

ع: صَدِيْع، صَدِيْغ.

هاوده سی

ك: هاتا، هارچه شن... . [هاوشپوه]

ف: دست، جوړ، جفت، لنگه، هم لنگه، هم دست.

ع: تَن، مَثَل، شَبِه، شَبِيْه، مَثِيْل، نَظِيْر... .

هاوده سی

ك: هاوكار. [شريك له پيلاندا.]

ف: هم دست، همكار، هم داستان، هم آهنگ.

ع: رَفِيْق، مُوَافِق، مُعَاوِذ، شَرِيْك.

هاوده م

ك: هاردهنگ. [ناردهنگ، هامدم]

ف: همدم، همراز.

ع: صَاْحِب، مُصَاْحِب، اَلِف، اَلِيْف، اَنِيْس، نَدِيْم،

كَلِيْم، مُعَاشِر، مُلَازِم، مُجَالِس، جَلِيْس، قَعِيْد، قَرِيْن.

هاودهنگ ← **هاودهم**

هاوړاز

ك: رازدار، هاردهم. [دوستی ژور نزيك.]

ف: همراز، باهم، رازدار، همدَم.

ع: نَجِيّ، مَحَرَم، مَع.

هاورد

[ك: هيناي. (كرداري رابردوه.)]

ف: آوَرْد. (فعل ماضی است.)

ع: آتَى، اَجَاءَ.

هاورد

[ك: پیت و فِر] (سال‌هاورد)

ف: آوَرْد. (سال آورد)

ع: هِياط.

هاوردن

[ك: هيتان، هانين]

ف: آوَرْدَن.

ع: اِجَاءَةٌ، تَأْتِيَةٌ، تَزُولُ. قَوْلُ. جَلْبُ، اِحْضَارُ. اِيرَادُ.

هاوردن

[ك: گوترايلى كردن] (دلى تيرى، زوانى نايى.)

ف: آوَرْدَن.

ع: طَوَعَ، مُتَابَعَةٌ. (لِسَانُهُ لَا يَطْوَعُ بَكَذَا.)

هاوردنه‌وه

[ك: هينانوه، هانينوه]

ف: باز آوَرْدَن.

ع: اِعَادَةٌ، اِرْجَاعُ.

هاوردنه‌وه سَو

ك: تازه كردن. [تازه كردنه (وهك: هينانوه سَو برين.)]

ف: تازه كرده. (زخم مثلاً.)

ع: نَكَسَ.

هاوردى

[ك: هيناي، هانى]

ف: آوَرْد.

ع: جَاءَ بِهِ، آتَى بِهِ، اَقْبَلَ بِهِ.

هاورده‌فنيق

ك: هارتك، هاورىگه. [هاورى]

ف: سَنگَار، سَنگَم، سَنگَمَبَر، هَامَرَاه، هَمَرَاه،

هَمَتَك.

ع: رَفِيق، رَسِيل، مُرَافِق.

هاورده‌فنيق

ك: دسه‌ره‌فنيق، دَس، يار. [هاورده‌م، هاوراز]

ف: يار، دوست، همراز، همدَم.

ع: خَدَن، خَلِيل، اَنيس، اَلِيف، مُصَاحِب، مُعَاشِر،

قَرين.

هاورىگه

ك: هَامَرَا، هارتك، هاورده‌فَر. [هاورى]

ف: سَنگَار، سَنگَم، سَنگَمَبَر، هَمَرَاه، هَمَتَك،

هَم‌سَنَفَر.

ع: رَفِيق، رَسِيل، لُغَةٌ.

هاوزا—هاوزكه

هاوزاوا

[ك: ناوه‌لزاوا]

ف: هَم‌جَنَاح، باجَنَاح.

ع: ظَاف، ظَام، سَلَف، سَلَف. (سَلَفَان)

هاوزكه

ك: هاوزا. لَه‌دوانه. [هارتسمن. هرودها: جِك]

ف: هَمزاد. دوغلو، تاوَتَك...

ع: تَرَب، تَرَب، لِدَة. تَوَام.

هاوزقور

ك: هارشاخ، هارنه‌برد. [هارشان له يارى يا له شپردا.]

ف: هَم‌نَبَرْد، هَم‌زور، هَم‌اويز.

ع: قَرين، مُبَارِز، كُفُو، حَرِيف.

هاوزى

ك: هاورمه‌لوه‌ن. هارشارى. [هاوزند، هارولاتى، هارلاتى]

ف: هَم‌بوم، هَم‌خُهر، هَم‌مِيهَن، هَم‌شهرى.

ع: مُوَاطِن.

هاوسا

ك: دهر اوسا، دهر هاوسا، درگاهه درگا. [دراوسى، ناوسى]

ف: همسايه، همساده.

ع: جار، مجاور، مجامد، مكاشير، مكاسير.

هاوسال

ك: هاوزا، هاسهر. [هاوتنمن]

ف: همسال، هم زاد، هم ستر.

ع: سن، ترب، لدة.

هاوسنف

ك: هاپيشه، هاركار. [هاپيشه، هاونيش]

ف: هم پيشه، همكار.

ع: زميل، كسيب، حريف... .

هاوسهر

ك: هارتا، هارفت. [هاجورت]

ف: همستر، همباز، انباز، همتا.

ع: تن، ترب، كفؤ، مثل، قرن، قرين، عدیل، نظير،

مساوي.

هاوسهركه مى

[ك: .....^۱]

ف: همسر كمى.

ع: نكس.

هاوسه فهر ← هاوړنگه

هاوسه نگ

ك: هاوترازو، بهرانبهر. [هاوكيش]

ف: هم سنگ، هم ترازو، برابر.

ع: موازن، موازي، معادل، مساوي.

هاوشاخ

ك: هاوزو، هاسهر، هاوندهرد. [هاوسان له يارى يا له

شپردا.]

ف: هم شاخ، هماورد، هماويز، هم نبرد، هم زور.

ع: قرن، كفؤ، مبارز، حريف.

هاوشارى

ك: هاوولاتى. [هاوزند]

ف: هم شهرى.

ع: مواطن.

هاوشان

ك: هاسهر، هارما، هاوترازو. [يهكسان له پله و پايدا.]

ف: همسر، هم پايه، هم جاه، هم باره، هم داب،

هم داراب.

ع: كفؤ، كفؤ، قرن، مساوي... .

هاوشهريك

ك: هاربش، هارپشك، بهشهر. [شريك]

ف: هم بخش، بخش بر، انباز... .

ع: شريك، شفيغ، سهم.

هاوشيره

ك: خويشك، برا. [دور كس كه شيرى ژنيكيان مژبيت.]

ف: همشيره، خواهر، برادر.

ع: بزى، رضيع، مراضع، اُخت، اخ.

هاووعومر ← هاوسال

هاوقسه

ك: هاوراز، هاووم. [دوستى زور نزيك. هدره ها: يهكسقه،

هاردنگ]

ف: همراز، همدم، همداستان.

ع: نجى، مُجَد، مُثَقِّق. كليم، مُصاحِب. مُثَقِّقُ الْقَوْل.

هاوقه تار

ك: هاوكار. [پتكوه بشدار له كار كدا.]

ف: هماور، همكار، هم قطار، هم خوند، خواجه

تاش.

ع: زميل، حريف، رديف.

۱- بهداخوه مانای نهم وشهیم بو ساخ نه کرایه وه. (ر - ر)

هاریقه د

ل: هاریالا، هاریته، هاریت، هاریتوز. [وهك يدك له بالادا].

ف: شابالا، همبالا، هم تیر، هم دوش، هم توس.

ع: قرن، مُساوي القامة.

هاریقه دهم

ل: هاریا، هاریتگه. هاریاز، هاریکار. [هاریسفر. هیره ها:

هاریمبست]

ف: سَنگار، سَنگم، سَنگمیر، همپا، همراه،

همکار، هم آهنگ.

ع: رَفیق، رَسیل لُمة، مُتَحِد العَزم.

هاریکار

ل: هاریتسه. [هاریش، هاریشه]

ف: همکار، هم پیشه.

ع: زَمیل، حَریف، شَفیل، رَصیف، کَسیب.

هاریکاسه

ل: هاریوان، هاریتروق، هاریسفر، هاریخوداک. [هاریجهم،

هاریخزاک]

ف: هم خور، هم خوراک، هم کاسه.

ع: اکیل.

هاریکوشه ن

ل: هاریخاک. [هاریسنور، هاریخاک]

ف: هم کفش، هم خاک، هم مرز.

ع: مُتَاحِم، مُجَار.

هاریکا

ل: جفت، هاریتله، لف. [درو گا که پیکره جوت ده کن.]

ف: هم گاو، هم سر، هم یوغ، جفت، لنگه.

ع: قرن، مُنایر، قَدان،

هاریکر

ل: به سه. [بهسته، سر به]

ف: بَسته.

ع: مَنسوب.

هاریکهری

ل: به سه گی. [پدیوهندی]

ف: بَستگی.

ع: نَسیه.

هاریله چک

[ل: درو نافرته هاریشان.]

ف: هم لَچک، هم چارقَد.

ع: قرن، کُفُو.

هاریله

ل: هاریله. [نارله]

ف: آبله، آنک، اینک.

ع: جُدری، مامه.

هاریمال

ل: هاریسر. [هاریخانور. هاریجوت. هاریش]

ف: هم خانه، همسر. اَنباز.

ع: قرن، کُفُو. شَریک.

هاریمونس

ل: هاریدنگ. [ناردهنگ، هاریراز]

ف: همدم، همراز.

ع: اَنیس، جَلیس، مُجالِس، موانِس، مُصاحب،

مُعاشر، نَدیم، کَلیم، اَلیف، اَلِف.

هاریناو

[ل: درو کس که ناریکیان لیتراو.]

ف: بنام، هم نام، آداس. (ترک هم «آداس»

می گوید.)^۱

ع: سَمی.

هاونشین

ل: هاونشس. [ناردهنگ، هاردهم]

۱- [تورکیش ده «تین: «ناداش»].

ف: هم نشین، هم نبر، هم نشست.

ع: جلیس، جلیس، مجالس، قعید.
هاونگه

ل: هارتزده. [هارتزه]

ف: هم نستا، هم نوبه، هم نیابه، هم بنابه.

ع: مناب، منارص، منارز.
هاونگه ناو

ل: هارتزگه. [هارتزه له نارداشندا.]

ف: هم نوبه، آب هم نوبه.

ع: شریب.
هاونه بهرد

ل: هارنمورد، هارزور. [هارشان له یاری یا له شپردا.]

ف: هم نبرد، هم زور، همورد، هموین.

ع: مبرز، قرین، کفؤ، حریف.
هاونه واخت

ل: هارچه شن، نمرخت، هارتا. [هاوشیره]

ف: لنگه، نورد، همتا، هم توس، هم رنگ، درخور.

ع: مثل، شبه، شبیه، مثیل، نظیر، عدیل. مناسب.
هاونه وورد—هاونه بهرد
هاونته

ل: هارگا، هارزور. [دورگا که پیکره جوت ده کمن.]

ف: هم یوغ، هم لنگه، هم زور.

ع: منایر، قرین، فد، فدآن.
هالواتی

ل: هارشاری. [هارزند]

ف: همشهری.

ع: موطن.

هالووه زن—هالوسه نگ
هالوها

ل: هارهار، قاره قار، قار قار. [قره قار]

ف: های های، هایهای، غوغا، غوغو.

ع: ضوضاء، جَلَبَة.

هاوهاو

ل: هار، نه هارار، نه هایای. [هاهاو (نامرازی

بانگ کردند).]

ف: های، آهای، آهایای. (حرف ندا است.)

ع: آیا، هیا، یا.

هاوین

ل: خستن، پهرت کردن، فیه دان. [هاریشتن، فیه دان

(وشه یکی کرماجیه).]

ف: انداختن، پرت کردن، پرتاب کردن. (کرماجی

است.)

ع: رمی.

هاویژتن—هاوین [وشه یکی کرماجیه. (کرماجی است.)

هاویشتن—هاوین [وشه یکی کرماجیه. (کرماجی است.)

هاوین

ل: تارسان. [هرزی دوه می سال. (وشه یکی کرماجیه).]

ف: تابستان. (کرماجی است.)

ع: صیف، قَیظ.

هاها

ل: نه هاها. [هاها (وشه یکه بز بانگ کردن).]

ف: آهایای. (برای ندا است.)

ع: یا، هیا، ایا.

هاها

ل: ها. [ل: وشی تاگادار کردنویه. (

ف: آهاها. (کلمه ی تنبیه است.)

ع: ها.

هاهاو

ل: نه هاها. [نه هایای (وشی بانگ کردنی دورده).]

ف: آهایای. (ندای دور)

ع: یا، هیا.

های

ك: نای. [نایش، وای (وشی ناراحتی دهرپرینه).]

ف: های، وای. (حرف تَضَجَر است.)

ع: وِی، اَوَه.

هرا!

ك: شرا! [شیر! (وشی گاتنه پیکردنه).]

ف: جرا! (کلمه‌ی تمسخر است.)

ع: هرا!

هش!

[ك: (وشی دندانه).]

ف: هش! (کلمه‌ی تهریش است.)

ع: هَرش، حَرش.

هش دان

ك: هان دان، تیهردان. [دندان، ورروژاندن]

ف: هَش دادن، هَش کردن، رَهاکردن.

ع: مَتش، هَدش، تهریش، تحریش.

هَلین

ك: بَلین. [«هَلین و بَلین» یا ناوی دیوه یا نیدیومه له

دیو.].

ف: «هَلین و بَلین» یا اسم دیواند یا کنایه از دیو.

ع: ...

هَلین تی، بَلین نهوا.

[ك: چۆل و هۆله. (نیدیومه له خانووی خالی، بۆ نمونه:

خانووی ههژار.].

ف: دیو می آید و دیو می برد. (کنایه از خانه‌ی

خالی است، یعنی خانه‌ی گدا مثلاً.)

ع: یَجِیْءُ الْجِنُّ، یَذْهَبُ بِالْجِنِّ.

همی

ك: ههید، نومید، هانا، نهرجو، چاره‌نواری. [ناوات، تما]

ف: آوس، محت، پیوس، رو، پَرَمَر، پَرَمور،

آنچخت، امید، چشم‌داشت.

ع: رَجِیْءٌ، رَجَاءٌ، مُنِیَّةٌ، مُنِیَّةٌ، بُغِیَّةٌ، تَمَنّی،

تَوَقُّعٌ، اِبتِغَاءٌ.

همیج-همی

هنگ!

ك: چشه! [ههجه! (وشی لیخوڕینی كره).]

ف: هن، چشه! چش! (کلمه‌ی راندن الاغ

است.)

ع: سَأ!

هۆ

ك: بۆنه، بیانك. [سۆنگه، بیانور]

ف: بهانه.

ع: وسیله، سَبَب.

هۆبه

ك: ههوارگه. [نۆبه، هۆب، خهوارهگا]

ف: اوبه، چادرگاه.

ع: مُحْخِیم، مَنَزِل.

هۆپهل

ك: پهل، كوچك. كولۆ. [بهرد یا گلمزتی گهر، بۆ

هاریشتن.].

ف: سنگ. كلوخ.

ع: مَدَرَّة، خَذَفَة.

هۆپهل

ك: تۆپهل. [پرتك به‌فرای به دست خه‌ركراو.].

ف: توپال. (مقداری از برف)

ع: جَعَو، كُثْبَة.

هۆپهلان

ك: هۆپله‌شه‌ری، تۆپله‌شه‌ری، تۆپهلان. [شه‌رتۆپهلان]

ف: توپال بازی.

ع: مُجَاعَة، مُتَالَجَة، مُكَاثَبَة.

هوجووم

ك: ههژووم، ههروژ، یهژرش. [هه‌رش، شالار (کتیرپ

گه‌یشتن.]

ف: یُرش، فوز، تَک، تاخت، فرارسیدن. (یکباره رسیدن)

ع: هُجوم، اِغارة، اِعتِراك. حَمَلَة. رَحف. هُوجه‌نه

ك: شوالیه‌س. [بنمخوین]

ف: نیفه، بَند شلوار.

ع: تَکَة، حُبَکَة، حَباك. هُوجه‌نه‌کیش

[ك: بنمخوین‌تیکیش]

ف: نیفه‌کش.

ع: مَتَك.

هُوجه‌نمكا

[ك: جینگى بنمخوین له شپړالدا.]

ف: نیفه‌گاه.

ع: حَقاء، حُجْرة، مُحْتَجِز، مَحَبَك، حُبَکَة. هُوده

ك: مال. [خانور]

ف: خانه.

ع: بَیت، دار، مَنزِل.

هُوده—که‌زاوه هُور

[ك: برې بار که ده‌کوو خورج به یه‌کوره لک‌تیراییت.]

ف: هور. (گلیم بار که مانند خُرج به هم پیوسته باشند.)

ع: سَفِيحان.

هَور

ك: کلفت. (ملهور) [نستور]

ف: سَطَبِر، کَلَفَت. (گردن کلفت)

ع: ضَخيم.

هوزلمان

ك: گلیته. [کزن: دانوینله‌یه‌که.]

ف: کُرسنه.

ع: هُرطمان.

هوزوؤ

ك: یُرش. [هوزوؤم، هیرش، شالار]

ف: یُرش، تَک، تاخت، فوز، فرارسیدن.

ع: هُجوم، اِغارة، تَکالِب، تَواثِب، اِعتِراك، رَحف، حَمَلَة.

هَوره

ك: گُزانی. [مقامیکه. (گُزانی برز، هاما)]

ف: آواز. (آواز بلند، هاما)

ع: نَقْل، غِناء، تَغْنِي.

هَوره

ك: پراز. [سنگیکه بۆ قلیشانندی دار. (وشه‌یه‌کی

کرماجیه.)]

ف: پُغاز، پِهانه. (کرماجی است.)

ع: سَفین.

وینه—پواز

هَوز

ك: تیره، گورز. [تایفه، خیل]

ف: گُروه، تیره، دوده، دودمان، خاندان، خانواده.

ع: جیل، حَی، رَهط، قوم، قَبیلَة، طائِفَة، عَمیرَة، عَمارة، عَشیرَة، هُوز.

هوزم

ك: ته‌کان. [هاتوچوی «دیله‌کانی.»]

ف: تکان. (رفت و آمد «دیله‌کانی.»)

ع: رَج، رَجَة، هَر، هَرَة.

هوزووم

ك: هوزوؤ، یُرش. [هیرش، په‌لامار]

ف: یُرش، فوز.

ع: هُجوم، اِغارة، اِعتِراك.

هۆش

[ك: يِر، هزر]

ف: نيوئند، هُشو، هُش، هوش، آگاهى.

ع: ذهن. فِهْم. عَقْل. فِكْر. فُطائَة. ذُكاوَة.

هۆش!

ك: چۆش!، وۆش!، وهش! [فرمانه بۆ راومستانى

گوڤرېژ.]

ف: وۆش! (امر به ايستاندن الاغ است.)

ع: سَأ!

هۆش بېندان

[ك: تېرامان، لىڤرديرونه]

ف: هوش دادن، بارىك شدن.

ع: دَقَّة. تَأَمَّل. تَفَكَّر. تَعَقُّل. تَفْهَم. تَدْقِيق.

هۆشنگ

ك: منالەمردگ، كورمردگ. [منالەمردو]

ف: هوشنگ، بچه مۇردە.

ع: فَقِيدُ الْوَلَد، مُسِيف، ئُكْلان. (ئكلى)

هۆشه

[ك: بۆل، رشور (وك: بۆلشئى).]

ف: خوشه، غوشا، غرشه، بَرِيغ، سَرِيغ، سَپَرِيغ،

شَنَك، باشنگ، شوخط، كوڤك، (خوشه‌ى

انگور مثلاً.)

ع: عَذَق، قَطَف، شُمُورَخ، عُنُقُود، خُصْلَة.

هۆشه دهشتن

[ك: بۆل گرتن]

ف: خوشه بىستن.

ع: اعتذاق.

هۆشه لَوو

[ك: بۆلى بى تىرى.]

ف: اورنج، اولنج، پاشنگه. (خوشه‌ى بى انگور)

ع: عُمُشُوش، كَشَر، تَرِيك، عُنُقُود.

هۆشه‌ى كه‌نم

ك: هۆشه، تېلاخه. [گوله‌گه‌م]

ف: سوک، واس، سپارى، خوشه‌ى گندم.

ع: بُضْم، سَبَلَة، سَبُوله، سُنْبَلَة.

هۆشيار

ك: زيرەك، وريا. [وشيار، نازار]

ف: هُشيار، هُشوار، هوشيار، هُشيوار،

هوشمند، هُشومند، خردمند.

ع: فُطْن، ذِكْي، ذُهْن، يَقِظ، مُنْتَبِه، فَراس، فُهيم،

عاقِل.

هۆشيار

ك: وريا، خەوير. [بيدار، خبر]

ف: هُشيار، بيدار.

ع: أَرَق، يَقِظ، صَاحِي، مُنْتَبِه.

هۆشيارى

ك: وريايى. [بيدارى، وشيارى، زيرەكى]

ف: هُشيارى، هوشيارى، بيدارى.

ع: صَحْو، يَقْظَة، يَقَاطَة، تَنْبُه، اِتْتِبَاه، أَرَق. فُطائَة،

فَراسَة، ذُكاوَة ...

هۆك

ك: هەرس. [حز، تاسه]

ف: پُژهان، هوس، پيسايش، پيسودن.

ع: مِيل، هَوَى، شَهْوَة، اِشْتِهَاء، مَشْرَب.

هۆك

ك: هەرس. [نارەزوى جورت‌بون.]

ف: هوس. (اشتها، جماع)

ع: غُلْم، شَبَق، شَهْوَة، ثَوَقان.

هۆكه‌ل

ك: نۆكه‌ر. [خزمەتكار]

ف: نۆكِر.

ع: خادىم، مُسْتَحْدِم.

هۆكى

ك: بلەدرەس. [ھەرسىياز، تىلار]

ف: جۇكارە، جۇلكارە، آژور، ھۆسناك، ھۆسەران،
بۇلھوس.

ع: لَاقِس، أبوالھوى. شَبِيق.

هۆلۈۋ

ك: ھەشتالۋ. [تۆخ (جۆرە تۆخىك كە كوركى نىيە).]

ف: شەقتىرنگ، ھلۋ، خُلۋ. (نوعى از شفتالو است
كە كرك ندارد.)

ع: سَفْتَرَنج.

هۆل

ك: چۆل. [چۆلۈھۆل] [ھەزالى، خالى و ھەزالى]

ف: چول، تەھى.

ع: خالى.

هۆل

ك: ھەس. (ھەسھۆل) [خۆل، خەسوخۆل]

ف: خَس، سفت، اُنْبَسْتە.

ع: غَلِيظ، خاش.

هۆلۈل

ك: قوبۇل، پىرت. [كلۇر]

ف: كاواك، پوك.

ع: خالى، مُجَوَّف.

هۆلۈنچ

ك: قورپ. (ھۆلۈنچ دان) [ھىلنچ]

ف: ھەراش، جىستىنگلو.

ع: هَع، هُواع، هِياج، جَشَا، جُشوع، شُور، تَشُور،
تَهْج، تَهْوع.

هۆلە

ك: گىترە. [خەرمەن كوتان بە سى ئاۋەل].

ف: خەرمەن كۈبى.

ع: دۈس.

هۆلى

ك: كۈرۈك، ھۆلىكەر. [جاش]

ف: كُورە، ھولى، تاول، تاوك، كُورە آلاغ.

ع: قَوْلَب، جَحَش، عَفَو، عَفَاء، قَلَو، فَرِيش، وَلَد
الْحِمَار.

ھوما

ك: روخ، پىشە خورە. [بالئەدە كە. (—پىرۈز)]

ف: ھۇما، ھۇماي، ھۇمايون، رُخ.

ع: رَحْمَة.

ۋىنە ← پىشە خورە

ھۇمە ← ھۇمە

ھۇمە

ك: ھومە، ھوم، خوم، خومە. [ھومە، كۈرپە]

ف: حُم، حُنَب، حُمب، حُمبە، حُنَبە، حُمەرە،

حُمبەرە، حُنْبِرە، دَسِين، دَسِينە، شَكِينە.

ع: دَنْ، خَابِيَة، كَافِرَة، رَاقُود، حُمَرَة.

ۋىنە

ھۇمەلىترە

ك: گۆشتە نۈرى. [جۆرە دىزەدە كە.]

ف: حُمەرە، حُمبەرە، حُنْبِرە، حُمچە، بَشَنك،

مَرطبان.

ع: خَرَس، بُرْمَة، جَرَّة.

ۋىنە

ھۇمەي خەسرەۋانى

[ك: كۈرپى زل.]

ف: حُم، حُمب، حُنَب، حُم خُسروانى.

ع: زِير، دَنْ، رَاقُود.

ۋىنە ھەيدە

ھۆن

ك: بافت. [ۋەن، تەنن، چىن]

هه‌وون

ك: خوین. [خوون، خین (وشه‌یه‌کی هه‌ورامیه).]

ف: خون. (اورامی است).

ع: دم.

هه‌ووناو

ك: خویناو. [ناوی قاورمه كه سویر و چور و به‌لزه‌ته.]

ف: خوناپ. (آب قاورمه كه شور و چرب و

خوش‌مزه است).

ع: ماء الحَمِيس.

هه‌ووناوه

ك: خویناوه، ژاراو. [ئارتك كه له كاتی سورتاندا له داری

تر دیتهدر.]

ف: سرشك، آیبِد، آیبِد، آیبِر، آیبِر، ژابیر،

خوناپ. (آبی كه هنگام سوختن از چوب تر

می‌تراود).

ع: دُماع، نَسِيس، نَضِیض.

هه‌وه‌ره — میشه‌سی**هه‌وه‌كه‌ره**

[ك: جُزه كوندیکه.]

ف: ...

ع: خَبَل.

وینه

هه‌ویه‌ت

ك: نه‌وه‌یی. [پێناسه (راستیتی هه‌رشتیک به پیتی

دیاری‌دانی).]

ف: اوچیزی. (اویت) (حقیقت شخصیه)

ع: هُویَّة، حَقِیقه، ماهیَّة.

هه‌هه‌و

ك: بوو. [به‌رامبیری نه‌بوو. (وشه‌یه‌کی کرماجیه).]

ف: بود. (کرماجی است).

ع: كان.

ك: هاشه، شاته، گوره، توپوز، خۆه‌لکیشان. چاو،

شاتوشوت. [فرویشان]

ف: لاف، گزاف، خودستایی، بادپرانی،

شاتوشوت. چاو.

ع: صَلَف، طَرَمَذَة، أُسْرُوجَة، ثَفَاخُر، فَرِیَة. شُهْرَة،

شائعه.

هه‌وشه‌ك

ك: كتكه كیفیله. [ررشك (پشیلای کتیی).]

ف: دكه، گریه‌ی کوهی.

ع: وَشَق، عَنَاق.

وینه — كتكه‌کیفیه

هه‌وشه‌كه‌ر

ك: هاشه‌كه‌ر، شاته‌كه‌ر، گوره‌كه‌ر، خۆه‌لکیش.

[لاف‌لیدر]

ف: لاف‌زن، گزاف‌گوی، خودستا، بادپران، بالنده.

ع: صَلَف، طَرِمَان، زَنَاح، فَنخِیرَة.

هه‌وه‌کردن

[ك: هه‌لای دهم پیا‌کردن.]

ف: هه‌کردن، دمیدن.

ع: نَكه.

هه‌وول

ك: شل، سور‌هه‌ول. [سور‌هال (مرۆڤی ده‌موچاوسوری

مورز‌مرد).]

ف: سُرْخَن، سُرْخ، مو زرد. (آدم سُرْخ چهره‌ی

مو زرد)

ع: فَقِيع، نَكع، أَنْكَع، أَقْشَر، أَحْمَر.

هه‌وه‌له

[ك: جۆپ‌كه: می‌ترویه‌كه.]

ف: آب‌نژدك.

ع: مالوش، حالوش.

وینه

ههت

ك: هـش. [وشمی دندانه.]

ف: ههش.

ع: هَرش، حَرش.

ههتا

ك: ههرتا، تا. [بۆ: وشمی دیاری کردنی ئوسیری ماره و

نیوانه.]

ف: فایده، تا.

ع: حَتّی، اِلی.

ههتار

ك: بازو، لاتار، تاریر. [بهردێك كه له بهرزاسیره بهرو خوار

تلیڕ ده كرتیهوه.]

ف: فندیره.

ع: دُهدووه.

ههتارمككل ← ههتار

ههتاو

ك: خوهرهتار، خوهر. [خۆر (وشهیهکی کرماجیه).]

ف: آفتاب. (کرماجی است.)

ع: شَمس.

ههتادان

ك: ههش دادن، تیههردان. [هازدان، وهك: دندانی سهك.]

ف: ههش كردن، ههش دادن.

ع: هَدَش، هَهش، هَهریش، تَحْرِيش.

ههتك کردن

ك: بی تارپوو كردن، پهرده پێن. [هتك کردن، ریسوا کردن]

ف: بی آبرو كردن، پرده دریدن.

ع: هَتَك، هَتَر، هَت، مَزَق، اِنْتِهاك.

ههتۆل

ك: ههتهل. (ههتۆل مهتۆل) [ههلوور، ههتۆل: وشمی

سهرهتای ههلووریلوور.]

ف: ههتل.

ع: حَهتل.

ههتۆل مهتۆل

ك: ههتهل مهتهل. [ههلوور بِلوور (یاریهکی بگناوبانگه،

منداڵان له پاڵ یهكدا دادهنیشن و یهكێك دهیته سهردسه و

ئهم رستانه یهك له دوا یهك بهسر قاچه كاندا ده خۆیتیتیهوه،

وشمی کوتایی كه «ههتیلووش» بهر هه قاچێك كهوت ئه

قاچه ههلهده كیشریت، ههتا یهك قاچ ده میتیتیهوه، ئهمهش

رسته كانه: [(ههتۆل مهتۆل، سهیی گهڕۆل، ئارده كێ،

ئارده كێ، میخهم كوتا، میخ ههلبهزی، تیهكی چهیم، لهینه

بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهنه خوام دا، كاسی ماس، پر

له پووش، خوی دای، ههتیلووش.)

ف: ههتل مهتل. (بازی معروفی است كه بچه ها

پهلوی هم نشسته پاها را دراز می کنند. و یکی

استاد می شود و این کلمات را یکی یکی بر پاها

می خواند، آخرین کلمه كه «ههتیلووش» باشد به

هر پا افتاد آن را جمع می کند تا يك پا باقی

بماند. کلمات از این قرار است: «ههتۆل مهتۆل، سهیی

گهڕۆل، ئارده كێ، میخهم كوتا، میخ ههلبهزی،

تیهكی چهیم، لهینه بهزی، بهن سوور بام دا، عایلمهنه خوام

دا، كاسی ماس، پر له پووش، خوی دای، ههتیلووش»)

ع: حَهتل مَهتل.

ههتهتهل ← ههتهل (ههتهتهل تروته مهتهل)

ههتهك

ك: ناههك. [یارچهی سی سووچی ناره پاستی ده ری.]

ف: ناهك.

ع: حَدَل، حَقَو، نَیْفَق.

ههتهل

ك: مهتهل، ههتۆل، مهتۆل، مهتهل. [لیچار، له گز]

ف: ههتل، مهتل، كۆدك.

ع: حَتَل، مَتَل.

ههتیه

[ك: پارچه ناسنیکه کونی گهره و بچوکی تیندایه و تەلی

لیره دهره کیشن هتا باریک بیتهوه.]

ف: شاخسار، شفاشاهنگ، شفاشاهنج،

شففتاهنج. (پارچه‌ی آهن است دارای

سوراخ‌های مختلف الاتساع، که سیم را از آن

بیرون کشند تا باریک شود.)

ع: حَدِیْدَة.

ههتیم

ك: ههتیه، سه‌وی، بی‌کەس، بی‌یارك. [ستوی]

ف: بی‌کەس، بی‌پدر.

ع: یَتِیم.

ههتیه ← ههتیم

ههجب

ك: خوشپ، خراوتن. [داشۆرین، زەم‌کردن]

ف: جَرسفت، پَرتاد، نکوهش، دشتیاد، زشتیاد،

بَدگفتن، بَدگویی.

ع: هَجَو، هَجَن، ذَم، تَهجین، تَغییب، تَقبیح.

ههجو ← ههجب

ههجووجهك

ك: ههجووجهك. [تۆری هه‌رمی.]

ف: ههجوچك. (تخم امروز)

ع: حَبُّ الْكُمَثْرَى، حَبُّ الْإِجَاصِ.

ههچکوچی

ك: هه‌ویژ. [میژ (وشه‌ی‌کی گزانیه).]

ف: مویژ. (گورانی است.)

ع: ذَبِيب.

هه‌ده‌ر

ك: فیتیه. [زایه، پوچ]

ف: هه‌رژ، تباه.

ع: هَدَر، هَدَم، تَلَف، طَلَف، طَلِيف.

هه‌دیان

ك: هه‌لێت، وراوه، وپ. [پاتهران، وپتنه]

ف: یان، یاوه، یافه، بیدلا. بیهوده، بیخود.

ع: هَذِیان، خُرَافَة.

هه‌دییه

ك: نیاز، دیاری. سه‌وقات. [پیشکشی]

ف: سَفْتَه، فرسته، سوغه، گزیت، اَرَمَغان.

ع: هَدِیْه، ثَحْفَة، لَطْفَة، لَطْف، ثَقْدِمَة.

هه‌ر

[ك: به‌شۆرینه‌کدا. (هه‌ر هات.)]

ف: هه‌ی. (هه‌ی آمد.)

ع: تُم.

هه‌ر

ك: ته‌نیا. (هه‌ر نه‌مه‌د هات.) [بەس، هه‌ر]

ف: هه‌مان، به‌س. (همان احمد آمد.)

ع: فَقْط.

هه‌ر

ك: هه‌میشه. (هه‌ر به‌یئێ!) [به‌رده‌وام]

ف: ویر، هه‌ماره، هه‌مواره، هه‌میشه. (همیشه

به‌ماند!)

ع: دَائِم، سَرَمَد، أَبَد.

هه‌ر

[ك: هه‌ج، هه‌مرو] (هه‌رکەس)

ف: هه‌ر. (هه‌رکەس)

ع: آي، کُل.

هه‌ر

ك: هه‌ره، سه‌ره، سه‌پ. [زه‌ره‌ی کەر.]

ف: غَر، عَنگ.

ع: صَنَر، نَهِيَق.

هه‌پ

ك: هه‌پگ، قو‌پ. [حه‌پ]

ف: گل.

ع: طين.

هه‌پ-كه‌ر [دشه‌په‌كى مه‌راميد.] [اورامى است.]

هه‌را

ك: هوررا، قووله، قورو، زله، قان، خوئو، خوئخوئه،

كه‌پوره. [قه‌ق]

ف: دن، نوفه، هه‌را، هه‌را، غوغا، گوگا، كوكا، آژير،

آژيراك، هه‌لالوش، هه‌ياهو، غه‌رنه، غه‌رونه،

غه‌رونه، هه‌نگامه، غه‌رونه.

ع: وعى، وعى، صَخَب، قُبُوب، ضَجِيج، ضَاضاء،

ضَوْضاء، ضَوْضَى، جَلْبَبَة، نَدَادَة، هُراء، وَكُولَة،

هَمَمَة.

هه‌را

ك: را، فِه، ده‌چوون. [غار، هه‌لاتن]

ف: دو، گه‌ريز، نويدن، گه‌ريختن.

ع: فِه‌را، عَدُو، رَكْض، سَعْي.

هه‌راچ

ك: مه‌زات. [مه‌زاد]

ف: هه‌راج.

ع: مَزاد، مَزَايِدَة، تَقَاوي، تَنَاجُش.

هه‌راژ

ك: هه‌راش. [ره‌شانوه (هه‌لته‌نانه‌وى خواردن).]

ف: هه‌راش. [به‌رگه‌دانندن طعام]

ع: خَلْفَة، قَي.

هه‌راس

ك: ترس. [مه‌ترسى]

ف: ترس، بهيم، هه‌راس.

ع: دَعَر، رُعَب، خَوْف.

هه‌راس

ك: به‌زار، هه‌راسان، به‌ستو، به‌ته‌نگ، مانگ، مانه‌ياگ.

[ره‌پز، مانورو]

ف: ستوه، خسته، مانده، افسرده، هه‌راسان،

تنگ آمده.

ع: عَي، عاي، عاجز، كال، مَكُول، مَيُوس.

هه‌راسان

ك: هه‌راسياگ، ترسيگ. [ره‌پزيو، ترسار]

ف: ترسان، ترس‌زده، هه‌راسان، بهيمناك.

ع: خائف، مَذْعُور، مَرْعُوب.

هه‌راسان

ك: مانگ، مانه‌ياگ، به‌ستو، به‌ته‌نگ، به‌زار. [ره‌پز،

مانورو]

ف: هه‌راس، هه‌راسان، خسته، مانده، افسرده،

ستوه آمده، تنگ آمده.

ع: عاي، عاجز، كال، مَكُول، مَيُوس.

هه‌راسه

ك: سام، كزه‌تر، ترس. [مه‌ترسى]

ف: ترس، ترسه، بهيم، هه‌راس، شكوه.

ع: واهمه.

هه‌راسه

ك: داهه‌ژ. [داهه‌ژ]

ف: مه‌ترس.

ع: داهول.

هه‌راش

ك: به‌شدار، زه‌ردار. [به‌پيت (كه‌شتوكالى به‌پيت).]

ف: ياز، يازوه، باليده، بالنده، زوه‌مند، زورمند،

زوردار، به‌رزور. [زه‌راعت به‌ر قوت]

ع: سامِق، سَرِيحُ النُّمُو.

هه‌راش-هه‌راژ

هه‌را کردن

زنده بمانادا!

ع: اَدَامَهُ اللهُ! اَبْقَاهُ اللهُ! طَوَّلَ اللهُ عُمُرَهُ! اَبَدَهُ اللهُ!
ههريوگه.

ك: هه ميشه بوگه. [ههريوه، بي سهره تايه.]

ف: هي بوده، هه ميشه بوده، بي آغاز است.

ع: اَزَلِي، قَدِيم، لَا اَوَّلَ لَهُ.

ههريوون

ك: هدرمان، هه ميشه مان. [نمري، تيانه چورن]

ف: بوياش، نوتاش، پايدار بودن، پاينده ماندن،

ديرزيستن، دير ماندن.

ع: اُبود، خُلود، سَرَمَد. قَدَم. دَوام.

ههريووني

ك: هدرماني، هه ميشه ماني. [نمري، تيانه چورن]

ف: بوياش، نوتاش، پايداري، پايندگي، ماندن.

ع: اَبَدِيَّة، سَرَمَدِيَّة، دَوام. خُلود. قَدَم.

ههريتا

ك: ههتا، تا. [بو: رشيدياري كردني نوسري ماره و

نيترانه.]

ف: تا.

ع: حَتَّى، مَهْمَا، اِلَى.

ههريتاكه

ك: تاكه، تاركو، هدرتاوكو. [هتاكو]

ف: تاكه.

ع: اِلَى اُنْ.

ههريتاوكو ← ههريتاكه

ههريتك

ك: هدرلك. [ههريرو]

ف: ههريرو.

ع: كَلَا، كَلَّتَا.

ههريكيان

ك: ههريكيان. [ههريويكيان، ههريوانيان]

ك: ههريواكردن، قوولائن، هاواركردن، قواكردن، قووله كردن،
زله كردن، قووكردن، خوولوو كردن، كه پوره كردن. قال كردن.

[قري قري كردن، بانگ كردن]

ف: غوغا، ههياهو كردن، غرُنبيدن، غريويدن،
نوفه كردن. صداكردن، دادكردن.

ع: ضَوْء، جَلْبَة، دَوْدَاة، مَهْمَة. نداء.

ههرياكردن

ك: راكردن، فري كردن، دهريوون. [ههلائن، غاركردن]

ف: گريختن، دويدن، شتافتن.

ع: فَرار، عَدُو، رَكْض، سَعْي.

ههرياله

ك: ههلاله، جاري، بانگهواز. [راگهياندين به دهنگي ببرز]

ف: جاري، صلا.

ع: نداء، اذان.

ههري نهونه

ك: له تهك، ههركاتي. [ههري هيندي]

ف: ههريتهكه.

ع: اِذَا، بِمَجْرَدٍ.

ههري نهونه زاني

ك: له تهك زانيت، ههركاتي زانيت. [ههري هينده زاني]

ف: ههريتهكه دانستي.

ع: بِمَجْرَدٍ اِنَّكَ عَلِمْتَ، بِمَحْضٍ اِنَّكَ عَلِمْتَ.

ههري نيسه

ك: نيسه. [ههري نيسا]

ف: ههريديون، ههريدم، هم اكنون، اكنون.

ع: اَلآن، اَلْحَال.

ههري بهيتي!

ك: ههري بهيتيت، ههري نه مرئي، ههري نه مرئيت! [ههريزي!]

ف: هي بماندا، ههريشه بماندا، دير زيادا، دير

پايدا، همواره بمانادا، زنده بادا، پاينده بادا،

ف: هردو تاشان.

ع: كِلَاهُمَا، كِلتاهما.

هه‌رجن

ك: تالەبادام. [دره‌ختی بادام‌تالە.]

ف: مَنج، مَزگ، بَخِرَك، آرَجَن، آرژَن. (درخت

بادام تلخ)

ع: أَرِزَن.

هه‌رجۆر

ك: هه‌رجلۆن، هه‌رچۆنه، هه‌ركولۆج. [هه‌رچۆنێك بێت.]

ف: هه‌رجور.

ع: حَيْثُمَا، أَيُّ وَجْهِ.

هه‌رجولۆن—هه‌رجۆر

هه‌رچۆنه—هه‌رجۆر

هه‌رجهن

ك: هه‌رجی. [هه‌ر نندازه]

ف: هه‌رچند.

ع: كَلَّمَا، مَهَمَا.

هه‌رجهن

ك: نه‌رجی، هه‌رجی. [گه‌رجی]

ف: اگه‌چه.

ع: وَان.

هه‌رچه‌نه به‌دێتره

ك: هه‌رجی خراوتره. [نه‌وی خراب‌تره]

ف: آنچه نه‌ بدتر است، آنچه بدتر است.

ع: كُلُّ سَيِّئٍ، كَلَّمَا هُوَ سَيِّئٌ.

هه‌رچه‌نه به‌دێتره

ك: قَنگ. [كۆم]

ف: کون، بَتَرَجَا.

ع: اِسْت، مَقَعَد.

هه‌رجی

ك: هه‌رچهن. [هه‌رنندازه]

ف: هه‌رچند.

ع: كَلَّمَا، مَهَمَا.

هه‌رجی

ك: هه‌رچتی. [هه‌رشتێك]

ف: هه‌رچه، هه‌ر چیز، هه‌ر چیزی.

ع: كُلُّ، كُلُّ شَيْءٍ، أَيُّ شَيْءٍ.

هه‌رجی

ك: نه‌رجی. [گه‌رجی]

ف: اگه‌چه.

ع: وَان.

هه‌رجی به‌رجی

ك: هه‌رکه هه‌رکه. [خه‌لکی جۆراوجۆر.]

ف: أَبَاش، اوباش، أَبَاشَه. (مردمان

مختلف‌الجنس)

ع: رَذَم، مُخْتَلَفٌ، مُخْتَلَطٌ، بَوَش، اوباش.

هه‌رد

ك: کینف، سه‌خناخ. [شاخی سخت و پڕ به‌رد.]

ف: کوه، سَنگِلَاخ.

ع: جَبَلٌ، طَوْدٌ، حَرَّةٌ، غَدَر.

هه‌رڤه

ك: هاری. [کردی به‌ نارد، وردی کرد. (کرداری وایردویه.)]

ف: آسیا کرد. (فعل ماضی است.)

ع: طَحَنَ.

هه‌ردك—هه‌ردك

هه‌ردکیان

ك: هه‌ردکیان، هه‌ردواییان. [هه‌ردوکیان]

ف: هه‌ردوشان، هه‌ردوتاشان.

ع: كِلَاهُمَا، كِلتاهما.

هه‌رده

ك: دهیری، كیفی، شیت. [شیتیک كه بدات به كیردا.]
ف: كوهی، دیوانه. (دیوانه‌ای كه به كوه بزند.)

ع: جَبَلِی، هائم، مَجْنون.
همرده‌بانان

ك: كهژ، كیف. [كُزاران]
ف: كوهسار.

ع: قلی، جبال.
همرده‌بانان

ك: هم‌روژه، جاران، له‌م‌م‌ب‌ر. [روژگارانِ پیشین.]
ف: هر روزه، پیشینه.

ع: سَوابق.
همرده‌م‌ب‌ر

ك: راپایی. [راپایی، دیودل]
ف: جگاره جگاره.

ع: مُتَلُون، مُتَرَدَد، قَبَضَةُ رُقَضَة.
هم‌روژه

ك: هم‌ده‌جان. [کاری روژانه.]
ف: پَدیسار، همیش، هرروزه. (کار هر روزه)

ع: ورد، وَطِیْقَة.
هم‌روژه

ك: گ‌روژ، گشت‌روژ. [هم‌روژیک]
ف: هرروزه، هم‌روزه.

ع: كُلْ یوم.
هم‌رز

ك: ویل، به‌ره‌لا، فیتِر. [خسار، زایه (وك) به‌فیتِرچوونی
نار.]

ف: هرز، ول، رها. (آب مثلاً.)

ع: سائح، ساك، رائه، غائر، مُنْطَلِق.
هم‌رز

ك: بزار. [گیای بن‌كدلکی نار باخ.]

ف: خَتار، خشاره، خَو، پَرخَو، فَرخَو. (گیاه
هرزه توی باغ)

ع: نَقّاء. (واوی)
هم‌رزان

ك: ته‌روال. [پترک (تمخت‌بندی ناوخانو).]
ف: تَلیب‌ار، تَلیوار، تلمبار. (چوب بندی)

ع: عِرْزال.
هم‌رزان

[ك: كم‌بایی، كم‌نرخ]
ف: شَفَت، اَرزان، كم‌بها.

ع: رَخِیص.
هم‌رزانی

[ك: سالی خوش و پیر به‌ر‌كدت.]
ف: شَفَتی، اَرزانی. (سال اَرزانی)

ع: خَصَب، رُخص.
هم‌رزبوون

ك: ویل‌بوون، به‌ره‌لابوون، فیتِر‌بوون. [ره‌هابوون،
به‌خسارچوون (وك) به‌فیتِرچوونی نار.]

ف: هرزرفتن، ول‌رفتن، رهاشدن. (آب مثلاً.)

ع: سَيَحان، سَكَّان، روه، رُواه، غُور.
هم‌رزه

ك: قرت، یارمباز. [سور‌كس‌ر، بلخ]
ف: هرزه، بَسباس، خیره، خیر.

ع: عَتَل، مُغْشَمِر، بَرِیان.
هم‌رزه‌چنه

ك: وِراج، دهلو، هم‌ره‌وِژ. [فریتس، زوریل]
ف: ایغده، ایغده، پُرچانه، ژازگوی، سَبْكسار.

ع: هُدْرة، مهذار، بَقْباق، قَفْفاق، نَرذار.
هم‌ره‌كار

ك: تولونگی، هم‌رزه. [بیشموم، لوتی]

ف: نَرَعَسْت، جَنْدَال، هَرزَه‌کار، تَلَنگی.

ع: عَرِیف، لوطی، أَلَوَاط.
هه‌رزه‌گی

ك: له‌ده‌فی، قرتسی، قرتیگه‌ری، یارمبازی. [هه‌رزهبی،

سووکسهری]

ف: زیف، هه‌رزگی.

ع: عَتَل، غَشْمَرَة، جَسَارَة.
هه‌رزهل

ك: هه‌رزال، هه‌رسال، [جەژنی هه‌رزالتی یه‌مه‌ودییه‌كان.]

ف: میوه‌بندان. (عیید میوه‌بندی کلیمیه‌ها)

ع: مَظَال، عَیْدُ المَظَال.
هه‌رزه‌وه‌هه‌رزه

ك: نه‌لۆجه‌لۆ. [هه‌رجی و په‌رجی]

ف: اوباش، لَفْتَرَه.

ع: رَعاع، سَفَلَه، أَرَاژِل، اوباش.
هه‌رزه‌ویژ ← هه‌رزه‌چه‌نه
هه‌رس

ك: فرمیسك. [نمسرین]

ف: آرش، آشك.

ع: دَمَع.
هه‌رسال

[ك: هممو سالتیک]

ف: همه‌ساله.

ع: كَل عام.

هه‌رسال ← هه‌رزهل
هه‌ركاتی

ك: هه‌ره‌ختی. [هه‌رساتیک]

ف: هه‌رگاه، هه‌رگاهی، هه‌ره‌نگام.

ع: أَيُّ آن، أَيُّ حَین.
هه‌رکاتی

ك: هه‌ره‌نه‌نه. [هه‌ره‌ینه‌دی]

ف: هه‌مینکه.

ع: اَذَا.
هه‌ره‌کولۆج

ك: هه‌ره‌چالۆن، هه‌ره‌جۆر، هه‌ره‌چۆنه. [هه‌ره‌چشیتیک،

هه‌ره‌کلۆجیتیک]

ف: هه‌ره‌جور.

ع: حَیْثَمَا، أَيُّ وَجْه.
هه‌ره‌کوی

ك: هه‌ره‌کوینه. [هه‌ره‌کویتیک، هه‌ره‌جیتیک]

ف: هه‌ره‌ججا، هه‌ره‌جا.

ع: أَيْنَمَا، أَنَّى، حَیْثَمَا، أَيْنَ.

هه‌ره‌کوینه ← هه‌ره‌کوی
هه‌ره‌که ← هه‌ره‌که‌س
هه‌ره‌که‌به‌هه‌وه‌ی

[ك: هه‌ره‌کی هه‌ره‌کی (هه‌ره‌کس له‌بیری خۆیدایه).]

ف: جکاره، هه‌ره‌کس برای خود. (هه‌ره‌کس برای
خود کار می‌کند.)

ع: قَوْضَى، وَأَنْفَسَى.
هه‌ره‌که‌س

ك: هه‌ره‌که. [هه‌ره‌کسیتیک، هه‌ره‌نیاده‌میتیک]

ف: هه‌ره‌کس، هه‌ره‌که.

ع: مَنْ، أَيُّ، كُلُّ مَنْ، كُلُّ وَاحِد، كُلُّ أَحَد.
هه‌ره‌که‌هه‌ره‌که

ك: هه‌ره‌جی‌په‌رجی، هه‌ره‌مه. [مه‌ژنی جۆراوجۆر. (له‌ره‌گه‌زی

جیاجیا).]

ف: جکاره، آباش، اوباش، آباشه. (نژاده‌های

مختلف)

ع: رَذَم، هَمَج، رَعاع، هُباشَة، اوباش، ابواش، بوش.

هه‌ره‌که‌هه‌ره‌که ← هه‌ره‌که‌به‌هه‌وه‌ی
هه‌ره‌که

ك: قور، خه‌ره‌گ، قورپا، چله‌پا، لیته. [هه‌ره‌ی]

ف: گِل، لای، خَرْد، خَرَه، رُمُو، تَفُور، تَفُوز،
تَفُوزَه. گِلابَه، لَجَن.

ع: طین. سیاح. کُتَعَه، کُرمُطَه، مَسِیط، مِلاک. وَحَل.
مَدَر.

هرگا

ل: هدرکاتی. [مهرساتیک]

ف: هرگاه، هرهنگام.

ع: مَهما، اذا، اَيان، اَي اَن، اَي حِين.
هرگا

ل: قوپاو، چلپاو، لیته. [زلیتار، جلیتار (ول: قوپای بن
حرز:)]

ف: لَجَن، خَر، خَرَه، خَرْد، آژند، گِلابَه. (گِلابَه ی
بیخ حوض مثلاً.)

ع: وَحَل، لُثِق، طَفیل، حَمَاه، رَییکَه، وُتَخَه، رُتَخَه،
رَدَغَه.

هرک سفت

ل: پاخوا. [پیتخو، قوی خست.]

ف: لوس، پاگیر.

ع: مَغَرَه، مَدَر، لَزَب.

هرک سووره و بووک

[ل: قوی سووره و بووک]

ف: دَس.

ع: فَخار.

هرک مهلات

ل: مهلات. [قوی نیزان خشت و برود له بناییدا.]

ف: کُیوخ، آژند.

ع: مَلَط.

هرک وشک

ل: ... کوژ. [گلموت، قوی وشک و بووک.]

ف: رُمُو، کُلوخ، گِل خشکیده.

ع: مَصْناَل، مَدَر، رِمْص، کُتَلَه.

هرک و لیته

ل: لیته. [چلپاو]

ف: گِل ولای، خَرَه، خَرْد، لَجَن.

ع: حَمَاه، وُتَخَه، رُتَخَه، رَدَغَه، رَییکَه. وَحَل ... .
هرکه ره شه

[ل: قوپر شه]

ف: شلک، شلکا، بَزَن، لای.

ع: حَمَا، حَمَاه، حَبَاه، حال، طَلخ، ثاطَه.

هرکه سووره

[ل: قوپر سووره]

ف: سُرَخ گِل، گِل سُرَخ.

ع: مَغَرَه.

هرکیز

ل: هدرگس، هیچوخت. [هیچ کاتیک، قست]

ف: هرگز، بنیز، هیچگاه.

ع: قَط، عَوْض، حاشا، کَلَا.

هرکیس ← هرکیز

هرکینه

[ل: سواتل]

ف: گلینه، گلین، سَفالین، سُو فال، سُو فار.

ع: خَرَف، فَخار.

هروله

[ل: کوره کوره: میرویه که.]

ف: خَر خاکی، خَر خدا، پُرمایه، پُریا، چهل پا.

ع: هَدَبَه، بِنَت وِرْدان، اُم اَرِیع و اَرِیعین.

وینه

هرمان

ل: فرمان، کار. [نیش (وشمیده کی گزانیه).]

ف: کار. (گورانی است.)

ع: شغل.

هـرمان

ك: هـربورن. [نـمـری، هـمیشـمان]

ف: دیرماندن، پاینده بودن، همواره ماندن ...

ع: اُبود، خُلود، دَوام.

هـهـر مـی

ك: هـهـمـرۆ. [هـارمـی (وشه یه کی گزائییه).]

ف: اـمـرود. (گورانی است).

ع: كُـمـثـری.

هـهـر وـا

[ك: هـر بـهـم شـیـوه]

ف: هـمـین، چـنـین، چـنـان، هـمـچـنـین، هـمـچـنـان،

هـمـین جـور.

ع: كَـذـا، كـذـك.

هـهـر وـا

ك: خـوـرپـایی، مـفـته، مـفـت. [خـوـرپـایی، بـهـلـاش]

ف: راییگان، مفت.

ع: مَـجـان، پـلا عـوـض.

هـهـر وـیـف

[ك: بارود زخی پشيله له کاتی شپ و ههراڤا.]

ف: عـرـوـپـف. (حال گریه در هنگام نزاع)

ع: مـُـغـاء، مـُـواغ.

هـهـر وـهـك

ك: وـهـك. [تـهـوا وـهـكـو («هـر» وـشـی پـاوان كـردنـه).]

ف: چـون، هـمـچـون، هـمـانـا، هـمـچـو، مـانـند. («هـر»

كـلمـه ی حـصـر اسـت).

ع: كَـ، مـِثـل، مـَثـیـل ...

هـهـر وـهـك نـهـمـه

ك: وـهـك نـهـمـه. [تـهـوا وـهـكـو نـمـه («وـهـك نـمـه» لـه گـمـل

نـامـرازی پـاوان كـردنـا).]

ف: چـنـین، چـون اـین، مـانـند اـین، هـمـچـنـین. («وـهـك

نـمـه» بـه انـضـمـام حـرف حـصـر)

ع: كَـذـا، كَـهـذـا، مِثـل ذـا، هـكـذـا.

هـهـر وـهـك نـهـوـه

ك: وـهـك نـهـوـه. [تـهـوا وـهـكـو نـهـو («وـهـك نـهـو» لـه گـمـل نـامـرازی

پـاوان كـردنـا).]

ف: چـنـان، چـون آن، هـمـچـنـان، مـانـند آن. («وـهـك

نـهـو» بـه انـضـمـام هـای حـصـر)

ع: كَـذـا، كَـذـاك، مِثـل ذـاك.

هـهـر هـه

ك: مـشـار. [نـامـرازی دـارپـرنـه.]

ف: آـزـه، آـز.

ع: مـنـشـار، مـیـشـار، مـنـشـار.

وینـه

هـهـر هـه

ك: تـیـغـه. [دـیـوازی نـاسـك.]

ف: آـزـه. (دـیـوازی نـازـك)

ع: سـمـیـط، سـمـیـط، حـاجـز.

هـهـر هـه

ك: دـهـسه. [خـشـت لـسـر زـوی هـهـلـدهـكـنـن و لـای یـهـكـدا

رـیزی دـهـكـن هـتا وـشـك بـیـتـهـوـه.]

ف: خـرَـه، رَـده. (خـشـت را از زـمـین كـنـده لـای هـم

رـدیف مـی كـنـند تا خـشـك شـود.)

ع: رَـدیف.

وینـه

هـهـر هـه

ك: نـهـر، سـهـر، وـهـر. [دـهـنگـی مـرۆژ یـا كـر یـا سـگ.]

ف: عـرَـه، عـرـعـر. (صـدا ی انـسـان یـا خـر یـا

سـگ)

ع: صـرَـه. نـهـیـق. هـریر، هـر.

هـهـر هـه پۆیه

[ك: كـهـلـشـیری پۆیـمـشـار. (جـیاوازه لـه كـهـلـشـیری

هه‌زاره‌پۆ. [

ف: آزه‌پوب. (غیر از هه‌زار پوب)ع: آعرَف، ذو العُرف.وینه که‌له‌شیر

هه‌ڕه‌ت

ک: وه‌خت، ده‌م، گا. [جنگه: کاتی زۆریونی شتێک].ف: هنگام، دم، گاه، زمان.ع: وقت، حین، موقع، زمان.

هه‌ڕه‌ت

ک: فرسەت، پەردۆ، دەسپەرۆ. [دەرفەت، هەل]ف: رُستى.ع: مَجَال، مُهَلَّة، فُرَصَة، فُرْزَة.

هه‌ڕه‌ی

ک: هه‌سه‌م. [کلتیله (داریوخانی به‌فر له‌ کتیره‌).]ف: بِهَمَن.ع: قَلْعَة، هَرَس، أَبْهَامَن. [تَهَافَتُ الثَّلْجِ مِنَ الْجَبَلِ]

هه‌ڕه‌شه

ک: گوپه‌شه، تاپان، گاله، هه‌شه‌که، ترسانن. [گف،

ترساندن به‌ قسه‌]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن، توپ بستن،

ترساندن.

ع: ذمر، وَعِيد، تَوَعُّد، إِعَاد، إِعَاد، تَهْدِيد، تَهْدُد،إِرْعَاب، تُرْعِيب، بُرُوق، إِبْرَاق. إِنْذَار.

هه‌ڕه‌کان

[ک: «هه‌ڕه‌کان، مه‌ڕه‌کان» یاره‌کی تایبیتی منداڵانه‌].ف: «هه‌ڕه‌کان، مه‌ڕه‌کان» بازى مخصوصبچه‌هاست.)

هه‌ڕه‌که‌ت

ک: هیتز، زۆر، جووله. [وزه، بزوتن]ف: نیرو، زور، جنبش.ع: قُوَّة، حَرَكَة، حَرَكَ.

هه‌ڕه‌ماسی

ک: کۆسه. [جۆره‌ماسیه‌که].ف: آزه‌ماهی.ع: کُوسَج، مِنْشَار.

وینه

هه‌ڕه‌مه

ک: ناریته. [تیکیل، هه‌مه‌رنگ]ف: دَرهَم، هَمه‌جور، هَمه‌رنگ.ع: هَمَج، هَوش، بَوش، شَذَرَات، شَذَان، مُفَرَّقَة،مُخْتَلَط، مُخْتَلِفُ الْجِنْس، مُخْتَلِفُ اللَّوْن، تَهاوِيل.

هه‌ڕه‌هه‌س

ک: نهمر. [هه‌میشمار، هه‌مار]ف: بویاش، نوتاش، جاوید، پایدار، هی‌هست.ع: باقی، دائم، أَبَدِي، سَرْمَدِي.

هه‌ڕه‌هه‌ڕ

ک: نهمر-نهمر، سه‌ڕه‌سه‌ڕ، وه‌ڕه‌وه‌ڕ. [هه‌ڕه‌ی زۆر.

(دووباره‌بوونه‌که‌ی لبعر زۆریونیستی).]

ف: عَرَعَر، عَرَعَر، عَفْ عَف. (تکرار برای تکثیر

است.)

ع: تَصَرَّصَر، تَعَرَّعَر، تَهَرَّهَر.

هه‌ڕه‌یز

[ک: گیای چیمه‌ن که‌ بژارکی زۆر دژواره.]ف: کوم، کوهم، کوهیه، کوهین، کوهیم.ع: ثِيل.

هه‌زار

ک: ده‌سه‌د. [ژماره‌ی پاش نۆسه‌د و نه‌وه‌د و نۆ.]ف: هزار، ده‌ صد.ع: ألف.

هه‌زاران

ک: هه‌زاره‌گل. [هه‌زارها]

ف: هزاران، هزارها.

ع: أُلُوف، أَلَف.

هزاریه هزار

ل: بمرز، بولون. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفِيع، مُرْتَفِع.

هزاریا

ل: خَشَك. [هزاری: میرویه که.]

ف: هزارپا، صدپا، صدپایه، گوش خَزَك،

گوش خَز، خَبَزِدوک.

ع: حَرِيش، عُقْرِيَان.

وینه ← عَشَك

هزاریه

[ل: جَزَر، که تشیری که. (جیاوزه له که تشیری هریزه.)]

ف: هزارپوپ. (غیر از خروس اوه پوپ است.)

ع: أَفَرَق.

وینه

هزارپهک

ل: زَزَل. [حرامزاده.]

ف: نَه رَگه، خشوک، آشوغ، داغول. (حرامزاده)

ع: وَلَدُ الْجَمَاعَةِ، وَلَدُ الرِّثَا. (ابْنُ الْجَمَاعَةِ)

هزارلوهانه

[ل: هزار لوی: شتیکی توی لمر تویه (له گمل و رگی

میر دایه.)]

ف: هزارخانه، هزارتوی، سی توی. (با شکنبه ی

گوسفند است.)

ع: حِفْث، فَحْث، قَبْه.

هزاره

ل: لَیْزَار، لَیْوَار، که راخ، که راخ. [بدری لیواری حمز که

به قنچی دایه دین.]

ف: ازاره، ایزاره، لَیه. (سنگ لیه ی حوض که

قائماً نصب کنند.)

ع: شَفِير، حَافَة، عَضُد، أَعْضَادُ الْحَوْض.

هزاره

ل: و تهریره، هه ساره شماردن، شهویداری، شهونده خفتن.

[خمرزان]

ف: شب بیداری، ستاره شمردن، شب نخوابیدن.

ع: سَهَر.

ههزاره

ل: قهراخ دیوار. [قراخی دیوار هتا لیواری تاق.]

ف: ازاره، ایزاره، کَناره. (کَناره ی دیوار تالاب

تاقچه)

ع: عَضُد.

ههزیه

ل: نه زیه، سه رزی، هه زیه. [ههزیله (سه رزی رشک که

دهیکنه نارچشت.)]

ف: ازیبه، بوزاری، سَبْزِی. (سبزی خشک که

توی آش کنند.)

ع: أَدْوِيَة.

ههزیه کیفیله

ل: نه زیه کیفیله، مهرزه کیفیله. [نمنا کیفیله]

ف: نعنای کوهی، مرزه ی کوهی.

ع: سَعْتَر، صَعْتَر.

ههزم

ل: گوارایی، گوارا کردن، بگیتان، بگاردن. [هرس کردن]

ف: گوارایی، گوارش، گوارانیدن، گذراندن.

ع: مَضْم، تَحْلِيل.

ههزیه ← ههزیه

ههزیه یان ← هه ده یان

ههزار

ك: گه دا، بێ ته نوا. بێ كهس. [فقیڕ، نedar]

ف: هژیر، هژاك. بێ نوا، زیون. بێ كس.

ع: فقیر، مُفلس، مسكین.

هه ژده

[ك: ژماره ی پاش حه ده.]

ف: هژده، هه ده، هه یه ده.

ع: ثمانیة عشر.

هه ژگ

ك: پژگ، متك. [قامیش و خاشاک که سهربانی پی

داد بۆشن.]

ف: آنبیره، بته. (نی و خاشاک که با آن بام را

می پوشانند.)

ع: قُضاية.

هه ژهار

ك: دیان زیادی، هه ژیار. [دوانی زیادی نسیپ یا

مرژ.]

ف: هه ژهار، هه ژیار. (دندان زیادی که اسپ یا

انسان درمی آورد.)

ع: رائل، راول.

هه ژیلر—هه ژهار

هه یی

ك: سفت. [خس، خست]

ف: خَس، سفت، أَنْبَسْت، أَنْبَسْتَه.

ع: غَلِيظ، رَائِب، خَائِر، خَيْر.

هه یی

[ك: هه ده، هه یو (برامبیری نیه و نه یو).]

ف: هه یست، هه ن. (ضد نیست)

ع: موجود.

هه سار

ك: هه سار. [شوره]

ف: بارو، باره، گلناک، پیواسته.

ع: حَصار، حائط، سیاج، ردم.

هه سار—هه سینگ [وشه یه ی گۆزانیه.] [گۆزانی است.]

هه سارگه له

ك: كۆتان. [شیرکا (زنجی تاییتی می و گاکل).]

ف: خَبَاک، خَبَاک، شَبگاه، شَوگاه، شَوگا، شَوغا،

شَوغا، شَوغار، شَوغاره، شَبغا، شَبغاره، شَبغار،

شَبغاز، شَبغازه، شَبغاد، غوشا، غوشاد، غوشاک،

غوشای، کَمرا، دیل. (محوطه ی گاو و

گوسفندان)

ع: حَرِيْصَة، حَظِيْرَة، عُنَّة، كَنِيْف.

هه ساره

[ك: نَسْتِيْره. هه ساره گه یو.]

ف: ستاره، ستار، تار، ألوا، أَخْتَر.

ع: كَوْكَب، نَجْم.

هه ساره زه رینه

[ك: په لک زه رینه]

ف: تویه، تویه، تیراژ، تیراژه، تَرِيْسه، سَوِيْسه،

سَرَوِيْسه، نوسه، نوس، ايرسا، آدِيْتَد، آدِيْتَدَه،

آفَنْدَاک، آفَنْدَاک، آفَنْدَاک، رَخْش، کَرکَم،

کَمَرْدُون، سَرگِيْس، سَدگِيْس، شَدگِيْس، کمان

رستم، کمان بهمن، کمان شیطان، رنگین کمان.

ع: قُستَان، قُستَانَة، قُستَان، قُستَانِي، قُستَلَانِي،

قُوس قُرْج، نَدِي.

وینه

هه ساره گه پێن

ك: هه ساره ناس، هه ساوگه ر. [نَسْتِيْره ناس]

ف: أَخْتَر شَنْناس، ستاره شناس، حَسَابْگَر،

اخترشمر.

ع: مُنْجَم.

هه ساره ناس - هه ساره گه رین

هه ساره ی جوو چکه دار

[ک: ناستیره ی کلکدار]

ف: ستاره ی دنباله دار.

ع: مُدَنَب، ذُو دَنَب، ذُو ذَوَابَةِ.

وینه

هه ساره ی سو هیل

ک: سو هیل. [ناستیره ی سو هیل (ناستیره یه که لاسر شکلی

لنگری کشتیدایه.)]

ف: پُرک، بَرک، اَگست. (ستاره یی است بر لنگر

سفینه)

ع: سُوَیل.

هه سان

ک: هه سگه ل. [بوونبر، هه بر گه ل]

ف: نیور، هه ستگان.

ع: موجودات، کائنات.

هه سان

[ک: سان، برده سان]

ف: سان، فُسان، پُسان، آپسان، آفسان، سامیز،

سامان، سَپاره.

ع: مِشَحَذ، مِسنَ، سِنان، فُسان، فُسنَ.

هه سهه م

ک: سهور. [ناستم، سهبر، یه که مین پژمین، خراپ بۆ هاتن

(برامبهری «جهخت».)]

ف: صبر. (ضد جَحد)

ع: صَبَر.

هه سس

ک: هیس، هیز، ترانا. [هست، رزه]

ف: نَیرو، تَوان، توانایی.

ع: حَس، قُوَّة.

هه سهکه

ک: هه نه که. [هه نسک]

ف: خَنجه، سونانک.

ع: تَنفُوس، تَزْفَر، تَنحُط، تَنخَر. نَهَج، نَهیج.

هه سهکه هه سک

ک: هه نه که هه نه ک. [هه نسکه هه نسک (دو بار بوونیه که لاسر

زوریو نیستی.)]

ف: خَنج خَنج، رَخیدن، شَمیدن. خَنجان،

خَنج زَنان. (تکرار برای تکثیر است.)

ع: نَهج، نَهیج. تَنفیس، تَزفیر، تَنخیر، تَنحیط.

مُنْفَساً، مَزْفَرًا، نَاهِجًا.

هه سکیان

ک: هه نه کیان، هه لَکیان، هه لَکیان. [هه نسکه دان]

ف: خَنجیدن، رَخیدن، شَمیدن.

ع: نَهج، نَهیج. تَنفیس، تَنحیط، تَزفیر، تَنخیر.

هه سو نیه یس - هه سو نیه یس

هه سو نیه یس

ک: هه سو نیه، دار نه دار. [نهری هیه و نیه، هه سو شتیک]

ف: هه ست و نیست، هه ونین، دار و نه دار، زاد و بود.

ع: مَوْجود و غَیر مَوْجود، ما وَجِدَ و ما لَمْ یُوجِدَ، ما

مَلَکَ و ما سَیَمَلَکَ، حَاضِر و غَائِب.

هه سووره

ک: خه زوره. [(بارکی شو یا بارکی ژن. وشه یه کی

گوزانیه.)]

ف: خه سو، خه سو ره. (پدر شوهر، پدر زن،

گوزانی است.)

ع: حَمًا، خَتَن.

هه سو هۆل

ک: سَفَت سَوَل، هه س، سَفَت. [خه سو خۆل]

ف: خَس و سَفَت، خَس، سَفَت.

ع: غَلِیظ، خَثَر، خَاثِر، رَاثِب.

ههسه ← ههسینه

ههسه

ك: هِيسَر، قَاتِر. [نِيسَتَر (وشه يه كي هوراميه).]

ف: استَر، قَاطِر. (اورامي است).

ع: يَغَل.

ههسه ي

ك: پاسوان، پاسهوان، ههسههس. [حسهس: نيشكگري

شور.]

ف: پاسبان، گُزمه، عَسَس، شَبْگُرد، شَحنه.

ع: عَسَس، عَاس، طُوف.

ههسه ل

ك: ههنگرين. [هنگرين]

ف: اَنگِين.

ع: عَسَل، طِرَم، ضَرَب... .

ههسه م

ك: هههس. (كَلِئِي تِر).

ف: بَهْمَن. (بهمن آبدار)

ع: قَلْعَة، أَبَهْمَان.

ههسه نيهنگي

ك: ههسه نهگي. [گياناده: گياهه كه.]

ف: اَسْتَرَنگ، سَتَرَنگ، سَابِيژَك، سَابِيژَج،

سَنگَكَن، مِهَرگياه، مَرْدَمگياه.

ع: لُفَاح، أَصْلُ اللُّفَاح، يَبْرُج الصَّنَم، يَبْرُج الصَّنَم،

شَاهِييَزَج.

وینه

ههسه ويوون

ك: سَفْتِه ويوون. [خسته ويوونه]

ف: اَنبِيسْتَن، خَس شَدَن، سَفْت شَدَن.

ع: خُثُور، تَقْلُظ.

ههسه ي

ك: هههس، پاسوان، پاسهوان. [حسهس: نيشكگري

شور.]

ف: پاسبان، عَسَس، شَبْگُرد، گُزمه.

ع: عَسَس، عَسَس، عَاس، عَسَس، طُوف، طَائِف.

هههسي

ك: ههسه، سَفْتِي. [خستِي]

ف: خَسِي، سَفْتِي، اَنبِيسْتَنگي.

ع: غَلْظَة، خُثُور.

هههسي

ك: بوون. [ههيوون، بوونِيَتِي (برامبوري نبوون).]

ف: ههسْتِي، ههني، ههِيِي، فَرْتاش. (ضد نيهسْتِي)

ع: وَجُود، مَوْجُودِيَة.

هههسي

[ك: ههيهْتِي]

ف: دَارَد.

ف: لَه.

هههسِيَرِه

ك: ههساره. [نِهسِيَرِه (وشه يه كي كرماجيه).]

ف: سَتاره، اَخْتَر. (كرماجي است).

ع: كَوَكَب، نَجْم.

هههسِيَل

ك: چالَار، ههسار. [نِهسِيَر]

ف: سَتَخَر، اسَتَخَر، اسَتَلَخ، سَتَل، اسَطَخَر،

اسَطَرخ، اسَطَلَخ، اصَطَلَخ، لِيلُو، تالاب، آبگاه،

آبگير.

ع: طَرِخَة، اصَطَخَر.

هههسِيَنه

ك: ههسه. ههسي. [خسهه. خهسْتِي، خهسْتِيوونه]

ف: خَهسه، سَفْتِي، اَنبِيسْتِه. اَنبِيسْتَنگي.

ع: غَلْظَة، خُثُور.

هه شپشی ← اسپێ [وشیه کی ههوامیه.] [اورامی است.]

هه شت

[ک: ژماره ی پاش حوت.]

ف: هشت.

ع: ثمانیه.

هه شت

ک: هشتی. [بشیکه هشت گوشه بوه له پشت دهره زه ی

خانوری جاراند.]

ف: هشت، هشتی، گریاس.

ع: گریاس.

هه شتا

[ک: ژماره ی پاش حلتا و نز.]

ف: هشتاد.

ع: ثمانین.

هه شتالوو

ک: قوخ. [خوخ: میوه کی بهناویانگه.]

ف: فرسک، مالانک، رتگینا، رتگینان، شفت رنگ،

شفتالو. هلو.

ع: خوخ، کز، شعراء، نراق.

هه شتالوو کوک

[ک: لبتک قوخ]

ف: کشته، شفتالو خنکه.

ع: قلیف الخوخ، یبیس الخوخ.

هه شتییه ک

[ک: یهک بش له هشت بش.]

ف: هشتیک، هشت بوده.

ع: ثمن.

هه شه که

ک: هه ره شه، گوهره شه، تاپان، ترسانن. [گف، ترساندن به

تسه.]

ف: شاخشانه، توپ، توپیدن.

ع: تهیدید، تهدد، توعد، وعید، دمر، ترعیب، ارعاب،

ایعاد، ارعاد، ابراق، انذار.

هه که

ک: نالوش، کنگه خورزکه. [نالوش (خوروی کوم).]

ف: خارش. (خارش مقعد)

ع: حکه.

هه ل

ک: فرست، هه رت، پا. [دبرفت]

ف: رستی، پا، ویل، پُرسِت.

ع: نویه، نهرة، شریه، فرزه، فرسه، موقع.

هه ل

ک: نزکه، نوره، دس. [نویه، سهره (سهری یاری، به تاییدت

له هه لروکیندا).]

ف: دست، پستا، بنابه. (نوبت بازی مخصوصاً

در آک دو لک)

ع: نویه.

هه ل

ک: هه لهره. [یلکجار له «پل» دان له یاری هه لروکیندا].]

ف: لک، ژدن. [یک مرتبه «پل» را ژدن، در بازی

آک دو لک]

ع: ضریه.

هه لا!

[ک: ناگاداره! (نامرازی ناگادار کردنه).]

ف: هه لا! (حرف تنبیه است.)

ع: ها!

هه لا ← هه لار

هه لاج

ک: شیه وکهر، لۆکه شیه وکهر. [شیکه ووه، لۆکه

شیکه ووه.]

ف: الباد، پنبهوز، پنبهيز، پنبهزن.

ع: حَلَّاج، نَجَاد، نَدَاف.

ههلاجان

ك: شه كوشوك، ههلووكه. [لهرينه به حواره.]

ف: لَرَزَش، جَنْبِش، نَوَسَان.

ع: اِرْتِعَاش، اِضْطِرَاب، دَبْذَبَة، ذَعْدَعَة، زَعْرَعَة،

تَطْوُح....

ههلاجی

ك: شير كردن. [پيشی ههلاج.]

ف: واخیدن، فَلَخِیدَن، زَنَن، شیت کردن،

پَنْبِه‌وَزِي، پَنْبِه‌زَنِي.

ع: حِلَاجَة، نِجَادَة، نِدَافَة.

ههلاجی کردن

ك: شير كردن. [شی کرنه]

ف: فَلَخِیدَن، واخیدن، پَنْبِه‌زَنَن، پَنْبِه‌وَزَانْدَن،

شیت کردن.

ع: حَلَج، نَدَف، مَرَق، حَرَن، مَزَع، نَسَل، نَدَش،

نَفَش، مَشَع، ذُحِي، تَزْبِيد، تَسْبِيح، تَفْدِيك، تَشْعِيث،

اِجْتِرَاد.

ههلاز

ك: ههلا، ههتار، شه قار، ورد. لی. [وردهان]

ف: خورد، پاره. له.

ع: مُتَكَسِّر، مُتَفَكِّت، مُنْدَهَك، مُدَقَّق. مَهَرِي.

ههلاز ههلاز ← ههلاز [(دو باره برونه کوی لبر زوریو نیستی.)]

(تکرار برای تکثیر است.)

ههلاک

ك: نیس، نابور. شهق، گیانه سهر. [تیاچور، لهرتار.

گیانه]

ف: آدرنگ، از رنگ، نیست. نابود. جان گن.

جان گنش.

ع: هَلاک، هُلوک، تَعَس، قَلَّت، وَدِي، بَیْد، اِنْعِدَام،

اِنْقِصَام. هَالِك....

ههلاهه

[ك: گیایه که سهره کوی دیار نیه) ده یکنه ناو چِشت.]

ف: علفی است که سر آن معلوم نیست.

ع: ...

ههلاهه

[ك: بنه گیایه که له ولاتی چین دهرویت.)]

ف: بیش، کَبِست، ههلاهه. (بیخی است که در

چین می روید.)

ع: هُلاهل.

ههلاهه ← ههلاز ههلاز [(دو باره برونه کوی لبر

زوریو نیستی.)] (تکرار برای تکثیر است.)

ههلووک

ك: له لَز، جَزَلَنِي. [جَزَلانه]

ف: نَنو، نَنِي، هَلو، چَنْجُولِي، بانوج، بادرنگ،

گازه.

ع: اَرْجُوخَة، دَوْدَكَة، مَضْجَع.

ههلووک

ك: هاتوچو، دِله کانی. [لهرينه به حواره.]

ف: جَنْبَلَو، چَنْجَلِي، آمَدورفت، نَوَسَان،

رَقَت و آمَد.

ع: نَوَسَان، دَبْذَبَة، اِهْتِرَاز، اِرْتِجَاج، تَدَكْدُل.

ههلووک

[ك: داره بچووک که له ههلوو کیندا.] (ههلووک و

داره لووک)

ف: پِل، پَله، چَلَك.

ع: قُلَة.

ههلووک

ك: دسهك. [(تمخته بچووک کانی سهر داره پرای خانوو که

پەردو هه‌له‌گریت.) [

ف: ئزوک، ئسوک، ئستک، پرواز، پروازه، فَروار.
(چوبک‌های روی تیر که فدره را نگاه می‌دارد.)

ع: عائِقَة، مَقَرِبَة.

هه‌لورکان

[ک: هه‌لورکین: یاریه‌که.]

ف: خَفْتِه، دیمین، کال چنبه، دوواله، پله چوب،
آلک‌دولک، چالیک، چالیک‌بازی.

ع: مَقْلَا، مَقْلَا قَلَة.

هه‌لووک و داره‌لووک

[ک: هه‌ردو داره‌کی یاری هه‌لورکین.]

ف: آلاوه، چُنک، چالیک، غوک‌چوب.

ع: مَقْلَا قَلَة.

هه‌له‌ره

ک: هه‌ل. [هه‌ر جارێک که له هه‌لووک ده‌دریت.

(«هه‌لووک» سی «هه‌ل».) [

ف: زدن. («هه‌لووک» سه «هه‌ل» است.)

ع: ضَرْبَة.

هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق

ک: هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق، هه‌قلی‌مه‌قان. [هه‌نهرۆ: یاریه‌که.]

ف: اَلَاكَلَنگ.

ع: دَوْدَا، زُحْلُوْفَة.

وینه «هه‌له‌ق‌هه‌له‌ق»

هه‌له‌که

ک: تورومته، هه‌له‌که‌سه‌ما. [مشک‌گه: بالنده‌یه‌که.]

ف: سَنگگ، تَرُمَتا.

ع: جَلَم.

وینه «تورومته»

هه‌له‌که

ک: سه‌ما، ره‌خس. [دیلان، چۆیی.]

ف: شار، وشت، پاکوفتن، دست‌افشاندن،

چرخ‌زدن.

ع: رَقص، تَقْرُس، تَفْرِيش.

هه‌له‌که‌سه‌ما - تورومته

هه‌له‌که‌وره

ک: هه‌ره‌گه‌ره. [هه‌ره‌گه‌ره، گه‌ره‌ترین]

ف: غَرَاوَرَنگ، مه‌تَر، بَزُرگ‌تَر، بَزُرگ‌تَرین،
کَلانتَرین.

ع: اَعْظَم، اَكْبَر، اَفْخَم، اَرْفَع، اَجَل، اَكْرَم.

هه‌له‌له

ک: هه‌له‌له. [میوه‌ی دره‌خێکه له هه‌ندوستان ده‌وێت.]

ف: بَدیج، هه‌له‌له.

ع: هَیْلَیج، اَهْیْلَیج.

هه‌ل

[وشی «هه‌روسەرچرون»، وه‌ک: هه‌له‌په‌رین، به‌یته‌چوانه‌وه

«دا» وشه‌ی به‌ره‌وخوارچونه، وه‌ک: دا‌په‌رین.) [

ف: پَر، وَر. (کلمه‌ی صُعُود است: «هه‌له‌په‌رین»

یعنی بالا رفتن به عکس «دا» که کلمه‌ی نزول

است، «دا‌په‌رین» یعنی پایین آمدن.)

ع: نِدارد. [هارواتای عبریه‌ی نیه.]

هه‌لا

ک: هه‌را، داد، خولور، زله. [قره]

ف: غوغا، هنگامه، هه‌یا‌هو.

ع: جَلْبَة، ضَوْضاء، هَهْلَة.

هه‌لاتن

ک: هه‌له‌هاتن، که‌فتن، وه‌زین. [ده‌رکه‌وتن له ناسۆره. (وه‌ک:

هه‌لاتنی خۆز و مانگ.) [

ف: ده‌میدن، به‌رآمدن، تابه‌یدن. (خور، ماه مثلاً.)

ع: طُلوع، تُلُوع، بَزُوع، شُرُوع.

هه لائن

ل: راڪردن، ڊهرچون، هه لٽائن. [تيتتقاندن]

ف: گُريختن.

ع: فرار، هَرَب، اَبَق، هَيْف، هُرُوب.

هه لائين

ل: پال ڪهفتن، دريڙ ڪيشيان. خهفتن. [پال ڪهوتن، راڪشان.

نوسٽن]

ف: آستان، دراز ڪشيدين. خوابيدن.

ع: اضطرِجاع، اسْتِلقاء. نَوم.

هه لائن

ل: هه ناسه پر ڪي. [پشوسواربون.]

ف: رَخ، شَم.

ع: اضطرِرام، بَلَهْسَة، اِنْهَيار.

هه لائن

ل: دوان، هه لاله لاه، هه ناسه پر ڪي. [به دم

پشوسواربونو.]

ف: شَمان، نَمان، دَم زَمان.

ع: مُنْبَهَرًا، مُبْلَهَسًا، مُضْطَرَمًا.

هه لائن

ل: سه ختي. تياچون. [گارسات. تياچون، فوتان]

ف: اَدَرَنَڪ، اَدَرَنَڪ، اَزَرَنَڪ، سَخَتِي. نابودي،

نابودشدن.

ع: دُمور، دَمار، مِحَنَة، مُصِيبَة. هِلَاكَة.

هه لائن

ل: هه نڪه هه نڪ، هه لاکان، هه ناسه پر ڪي، هه لادوان،

هه لادوان. [هه لادوان]

ف: رَخِيدَن، شَمِيدَن، دَم زَدَن، تَنَد آمدَن،

هول آمدَن. شَمان، نَمان، دَم زَمان.

ع: بَلَهْسَة، اِنْهَيار، اضطرِرام، نَهيج. ناهِجًا، مُنْبَهَرًا،

مُضْطَرَمًا، مُبْلَهَسًا.

هه لائن

[ل: جيگهي گه نيني پيسه له دهباخانهدا.] ف:

فَرغال. [گنديدنگاه پوست در دباغ خانه]

ع: عَطَن، عِطَان.

هه لائن

ل: هه رال، بانگهواز، چار. [راگهياندن به دهنگي برز.]

ف: چار، صلا.

ع: نداء، اَذَان.

هه لائن

ل: گولاله. [ميتلاقه]

ف: لاله، آلاله، آلاله.

ع: شَقَائِق.

هه لائن

ل: شڪوفه. [چري (شهيد ڪي گزرائيه).]

ف: شڪوفه. (گوراني است.)

ع: نَور.

هه لائن

ل: ڪشڪش، هه لکه، سه ما، چڙي. [ديلان]

ف: شار، وِشت، وَرْجِهيدَن، پاڪوفتن، چوپي.

ع: رَقص، رَفَن، فَرْتِج، فَنَرَج، دَعْكَسَة.

هه لائن

ل: نه لامهت، درم، پهتا. [پسيرو]

ف: هنگ، کاتوره، پَنتا.

ع: رُكَام.

هه لائن

ل: ناويزان. [هه لاسراو]

ف: آوَنَگ، آوَن، آوَنگان، آگسه، آويخته.

ع: مُدَلِي، مُعَلَق.

هه لائوڀسٽن

ل: ناويستن، ناريزان ڪردن. [هه لاسين]

ف: آويختن، آگستن، آونگ ڪردن.

ع: ادلاء، ثعلیق.

هه لاهه لا

ك: نهلانله لا (دوباره كړنموى «نه لاه» كه دهيتت به

«هه لاهه لا».)

ف: الله الله. تكرار الله كه مبدل به «هه لاهه لا»

مى شود.

ع: هلهة.

هه لاهه لا ← هه لا (دوباره برونه كى لېمر زړوونىتى.) [تكرار

براى تكتى است.]

هه لېژين

ك: هه لته كانن، هه لته شائن، بديه كادان. [هه لته شاندموه،

تېكدان]

ف: به هم زدن، واكردن.

ع: نقض.

هه لېژين

ك: به رزه وكړدن. [هه لېژين، به رزه كړنموه]

ف: بلند كړدن.

ع: رفع، شق، إقناع.

هه لېژان

ك: برژانن، كزانن، هه لكزانن، تووزاننموه. [توزاندموه،

برژاندموه (بژ نمونه: بهموى قامچى ليدانموه.)]

ف: سوزانندن. (با شلاق زدن مثلاً.)

ع: لَسَب، قَرَص، لَذَع، اِيلَام، اِيْجَاع.

هه لېژيان

ك: هه لكزيان، كزيان، برژيان، تووزيانموه. [توزانموه،

برژانموه. (بژ نمونه: بهموى قامچى ليدانموه.)]

ف: سوختن. (از زدن شلاق مثلاً.)

ع: التِسَاب، اِلْتِذَاع، اِنْقِرَاص، تَأْلَم، تَوَجُّع.

هه لېژنگانن

ك: بلاهوبوون، روهانموه، لاهوون، هه لېژنگيان، روهيانموه.

[روينموى (روينموى همور، وستانى باران.)]

ف: باز شدن، بلند شدن. ايستادن. (باز شدن ابر،

ايستادن باران)

ع: صَفَو. صَفَوَ الجَوَ

هه لېژيان

ك: به رزه بوون. [هه لېژان، به رزه بوونموه]

ف: بلند شدن.

ع: ارتفاع، تصاعد.

هه لېژين

ك: هه لېژانن، به رزه وكړدن. [به رزه كړنموه، بلند كړدن]

ف: بلند كړدن.

ع: رَفَع، ثَرَفِع، تَصْعِيد.

هه لېژانن

ك: برژانن، برژين، چنين، هه لچين، گولچين. [هه لېژاردن]

ف: گزیدن، برگزیدن، به گزیدن، برچييدن،

پسنديدن.

ع: اِنتِخاب، اِختِيَار، اِنْقَاء، اِجْتِيَاء، اِصْطِفَاء، اِيشَار،

اَثَر، اِقْتِيَاب.

هه لېژنيك

ك: برژياك، چنياك، هه لچنياك، ته ل، گولچين، برژياك،

هه لېژياك. [هه لېژيراو]

ف: گزیده، گزیننه، جلیوز، برگزیده، برچيیده،

پسندیده.

ع: مُنْتَخَب، مُخْتَار، مُقْتَاب، مَنَقَى، نِقَايَة، نِقَاوَة،

نُخْبَة، صَفَى، مُصْطَفَى، مُجْتَبَى.

هه لېژنين ← هه لېژانن

هه لېژياك ← هه لېژنيك

هه لېژين

ك: برژين، هه لچين. [هه لېژير (ناوى بکړه.)]

ف: گزین، گزیننده، برگزین. (اسم فاعل است.)

ع: مُنْتَخَب، مُتَخَيَّر، مُنْتَقَى، مُصْطَفَى.

هه‌لېگاردن

ك: بگاردن، هه‌لېگيرائښ. [تيپېراندن (وهك: تيپېراندنن]

قايش له نازوونه. [

ف: ردكړن، گذراندن. (تسمه را از برازوانه مثلاً رد كړن.)

ع: ازلاج، امرار.

هه‌لېگيرائښ ← هه‌لېگاردن

هه‌لېپروزانن

ك: هه‌لوه‌زانن. به‌رزوه‌كړن. [به‌روسر جوولاندننوه.

به‌رزكړننوه]

ف: بالابردن. بلندكړن.

ع: تَصْعِيد، رَفْع. جَذَب.

هه‌لېپوزين

ك: هه‌لوه‌زين، به‌رزوه‌بوون. [به‌روسر خوځوډادان.

به‌رزبووننوه]

ف: بالارفتن، بلندشدن.

ع: صُعُود، تَصَاعُد، اِرْتِفَاع.

هه‌لېه‌ستن

ك: هه‌لوه‌ستن. [دابه‌ستن، قايځم كړن. هه‌لواسين (وهك:

هه‌لېستننن دستي شكار.)]

ف: بَرَبَسْتَن. (دست شكسته مثلاً.)

ع: تَعَصِيب. تَعْلِيق، اِدْلَاء.

هه‌لېه‌ستن

ك: هه‌لوه‌ستن، وټن. (شيعر وټن) [هونينوه]

ف: بَسْتَن، گُفْتَن. (چامه گفتن)

ع: نَظْم، نَسْج، حَوَك.

هه‌لېه‌ستن

ك: بادان. [پيچ‌دان (وهك: هه‌لېستننن ريشي پارچه.)]

ف: تاب‌دادن. (ريشه‌ي جامه را مثلاً.)

ع: اِحْدَار، قَتْل.

هه‌لېه‌سه

ك: هه‌لېه‌سياگ، به‌سه. [بسته، هونراوه]

ف: بَرَبَسْتَن، چامه، چكامه.

ع: مَنظُومَة، شِعْر، غَزَل، قَصِيدَة.

هه‌لېه‌سياگ

ك: به‌سه. به‌سياگ، ناوريزياگ، ناوريزان. [بسته. دابه‌سراو.

هه‌لواسراو]

ف: بَرَبَسْتَن، چامه، چكامه. بَسْتَن. آويخته،

آوټنگ.

ع: مَنظُوم، شِعْر. مَوْقُوف، مَشْدُود، مَرِيوط. مَعْلُوق،

مُدلى.

هه‌لېاچين

ك: له‌پز كړن. تاشين. [بېرښ به مقست. همروه‌ها: لاپردن

به تينخ. (وهك: هه‌لېاچيننن درخت يا تاشيننن سر.)]

ف: پاچيدن. تراشيدن. (پاچيدن درخت يا

تراشيدن سر مثلاً.)

ع: جَز، تَشْدِيب. حَلَق.

هه‌لېپروچانن

ك: هه‌لېپروچانن، پټانن. [فراندننن شتيك كه له دستي

كسيكدايه. (]

ف: از دست ربودن، درېودن، ربودن. (چيزي را

از دست كسي ربودن)

ع: دَغَف، اِسْتِلاب، اِخْطِاط.

هه‌لېروانن

ك: پروانن. [پرواننن، به گوشادي دست وردكردن و رڼاندن

خوار. (وهك: وردكړننن نان به دست.)]

ف: مالاندن، خوروكړن. (نان را با دست خُرد

كړدن مثلاً.)

ع: تَثْرِيد، حَتّ.

هه‌لېپرووزانن

هه‌لپه‌ڕین

ك: [بهره‌سه‌ر پهرین، پهرین به‌هوادا.]

ف: وێڕیدین، ڕۆجستن، بالا‌پۆردین، بالا‌جستن.

ع: طمەر، طمەر، نَقَز.

هه‌لپه‌ڕین - داچله‌کیان

هه‌لپه‌نه‌مانن

ك: هه‌لپه‌ڕائش، خه‌ره‌په‌رائش، داچله‌كائش، خه‌ره‌وه‌كردن.

[راچله‌كاندن، خه‌به‌ركردن]

ف: از خواب پڕاندن، بیدار کردن.

ع: ایقاز، تارق، تنبیه.

هه‌لپه‌نه‌مین

ك: داچله‌کیان، هه‌لپه‌ڕین، خه‌ره‌وه‌په‌ڕین. [راچله‌کین،

داچله‌کین]

ف: از خواب پڕیدن، بیدارشدن.

ع: تَیْقَظ، اِتِّراق، تَنْبَه.

هه‌لپه‌نه‌مین

ك: ماسین، په‌نه‌مین، هه‌لائش. [ئاسان]

ف: برآمدن، بادکردن، آماسیدن، بلندشدن.

ع: تَوْرَم، حَبَط، تُوْب، تُوْء، اِتِّفَاح.

هه‌لپه‌تچان

ك: هه‌لکردن، پێچانسه‌وه. [پێچانه‌وه، کو‌کردسه‌وه. میوه

ده‌ركردن. (وه‌ك: هه‌لپه‌تچاندنی یه‌ن، تۆمار، شكوفه و ...)]

ف: پێچیدن، نۆردیدن. باربستن. (نخ، طومار،

شكوفه مثلاً.)

ع: لَف، طَيَّ. عَقَد، تَعْقِید.

هه‌لپه‌تچان

ك: زۆر بز هارردن. [زۆر بز هێنان، گه‌رتیه‌لاندن]

ف: فشار آوردن، زور آوردن.

ع: جَرَّ، ضَغَط، تَضْيِيق.

هه‌لپه‌تچیاك

ك: هه‌لكریاك، پێچیاكه‌وه. [هه‌لپه‌تچراو، هه‌لكراو، پێچراو.

میوه ده‌ركردو]

ف: پێچیده، نۆردیده. بسته‌شده.

ع: مَلْفُوف، مَطْوِي، مَعْقُود.

هه‌لپه‌تچیان

ك: هه‌لكریان، پێچیانه‌وه. [هه‌لپه‌تچران، هه‌لكران،

پێچرانوه. قیت بوون و بونه‌میوه.]

ف: پێچیده‌شدن، نۆردیده‌شدن. بسته‌شدن،

باربستن.

ع: التِّفَاف، اِنطواء. اِنْعِقَاد.

هه‌لپه‌تکین

ك: هه‌لپه‌تکائش، په‌ستن. [داخستن (بستنی نه‌له‌په‌ریزی

ده‌رگا.)]

ف: چفت‌کردن، بستن. (بستن چفت‌دَر)

ع: عُنَكَ، رَجَج، اِرْتِاج، اِزْلاَج، اِزْلاَخ، اِغْلَاق، تَغْلِيق،

تَسْكِر.

هه‌لپه‌تکین

ك: به‌یه‌كا‌کردن، هه‌لپه‌تکائش. [له‌یه‌ك تپه‌په‌رائدن (تپه‌په‌رائدنی

په‌نجی هه‌ردو ده‌ست له‌یه‌ك.)]

ف: بَشیلیدن، پَشیلیدن، قَلاب‌کردن. (هر دو پنجه

را از هم رد کردن.)

ع: تَشْبِيك، تَنْشِيب.

هه‌لپه‌تکائش - هه‌لپه‌تکین [هه‌ردو ماته‌کی.)] (به هر دو

معنی.)

هه‌لپه‌تکین

ك: په‌سیان. (دركا) [هه‌لپه‌تكران، په‌سران، داخرا]

ف: چفت‌شدن، بسته‌شدن.

ع: اِعْتِنَاك، اِرْتِجَاج، اِزْلاَج، اِزْلاَخ، اِغْتِلاَق، اِنْسِكاَر.

١ - نخ: لَف. طومار: طَيَّ. شكوفه: عَقَد.

هەلتۆقین

ك: بەرزەویوون، سەرزویوون. [قیستەوونەو (بۆ نمونە

هەلتۆقینی قارچەك لە زویدا).]

ف: دمیدن، برآمدن، سبزشدن. (برآمدن قارچ از زمین مثلاً).

ع: انفلاق.

هەلتۆقین ← هەلتۆقیان

هەلتووکیان

ك: قنجكان، جنجكان، جنجكەدان، قنجكەکردن.

[چپكان کردن]

ف: چُنْباتمه زدن.

ع: تَقْرِص، قُرْفِصاء.

وینە ← چپكان

هەلتووڕان

ك: توڕپان، ریان. [فرپاندن]

ف: ریخیدن، ریدن.

ع: اطلاق.

هەلتووژان

ك: هەلتیزان، هەلتوژان. [جووتەوشاندن و سلەمینەو.]

ف: اسكیزیدن، رَمیدن.

ع: رَفَس، لَطع، نَكف، رَم، سَام، تَشْمُج، تَنْفُر، سَخَط.

هەلتەكان

ك: هەلتەپران، هەلتەقائن. [رەقساندن، هەلتەزاندن (وەك:

هەلتەكاندنی مندال).]

ف: وَرْجەاندن. (بچه مثلاً).

ع: تَرْقِص، تَنْفِيز، زَقَرَقَة.

هەلتەكان

ك: هەلتپان. [هەلتپین، بلندکردن (وەك: برۆهەلتەكاندن).]

ف: انداختن. (ابرو مثلاً).

ع: إِخْلَاج.

هەلتەكان

ك: تەكان. [راوشاندن (وەك: هەلتەكاندنی قالی).]

ف: تكاندن، تكان دادن. (فرش مثلاً).

ع: نَفَض.

هەلتەكان

ك: هەلتەشان. هەلتەچرین. [تیکدان (وەك: هەلتەشاندنی

سەربانی خانو یا هەلتەچرینی پیتراوێك).]

ف: بەهەمزدن. شکافتن. (بەهەمزدن سەر خانە یا

بەستە مثلاً).

ع: نَفَض، تَقْوِیض. فَتَق.

هەلتەكان

ك: بادان. [داتەقاندن (وەك: هەلتەكاندنی برنج).]

ف: بادزدن. (برنج مثلاً).

ع: ذرو، ذری، تَذْرِیة.

هەلتەكان

[ك: هەلتەكاندن، زیان گەیاندن (ی سەوما بە زەویوزار).]

ف: برانداختن. (سەومازمین را)

ع: حَص، إِحْراق.

هەلتەکوڵاتهك

ك: لۆقه. [دۆمانە، بە هەنگاری گۆره و بە پەله رۆشتن.]

ف: لوکه، لُكَلُک.

ع: نَعْلَة، رَهْبَة، هَرَوَة، رَتکان.

هەلتەکیان

[ك: هەلتەکین: (مەلداڤە لە بەرامبەر «هەلتەکاندەن» بە

هەموو ماناکانیوە).]

ف: مَطَاوِع «هەلتەکان» بە تمام معانی.

هەلتیزان

ك: جفته وەشان، جفته هەلتەستن. [جووتە وەشاندن]

ف: آبیژیدن، اسكیزیدن، جُفَتَك انداختن.

ع: ضَفَن، لَطع، رَفَس.

هه‌تیقان

ك: كایه، كایه‌كلی. [هه‌لېزین بۆ یاری كردن.]

ف: بازی، اسكیزه.

ع: قَلَن، تَقَلَن.

هه‌لجووزان- هه‌لجووزان

هه‌لچرچان

ك: چرچان. سیسان. [چرچ کردن. ژاكاندن]

ف: پَخساندن، پَلاساندن، پَژمُرده‌کردن.

ع: اِذواء، اِذبال، تَذیب.

هه‌لچرچیک

ك: چرچیاگ، سیسیاگ. [سیس، ژاكار]

ف: پَخسیده، پَخسیده، پَلاسیده، پَژمُرده.

ع: ذَوِي، ذَابِل، ذَبِيب.

هه‌لچرچیان

ك: چرچیان، سیسیان. [سیسیوون، ژاكان]

ف: پَخسیدین، پَخسیدین، پَلاسیدین، پَژمُردن،

پَژمُرده‌شدن.

ع: ذَوِي، ذُبُول، ذَبَب.

هه‌لچنیک

ك: هه‌لېژنیاگ. [هه‌لېژرډار]

ف: جَلوِز، بَرچیده، بَرگُزیده.

ع: مُنتَخَب، مُختار، مُقتاب، مُجْتَبِي، مُصْطَفَى،

مُنْقَى، نُقْيَة، نُقَايَة، نُقَاوَة، صَفِي.

هه‌لچنیک

ك: بانیه‌لفریاگ، دهسه‌کریاگ. [هه‌لچنراو، سهریک‌خراو]

ف: بُلغده، بُلغنده، بَرچیده، روی‌هم‌چیده.

ع: مَنصُود، مَرشُود، رَکد....

هه‌لچنین

ك: چنن، هه‌لېژنن، بژنن. [هه‌لېژاردن]

ف: بَرچیدن، بَرگُزیدن، چیدن، گُزیدن، به‌گُزیدن.

ع: اِنتِخاب، اِختِيار، اِقتِياب، اِجتِباء، اِصْطِفاء،

اِثْقاء، اِيثار.

هه‌لچنین

ك: چینه‌وه. [هه‌لگرتسه‌وه و کۆکردسه‌وه. (بۆ نمونه:

چینه‌وه‌ی شتی رژار.)]

ف: چَنیدن، چیدن، برچیدن. (چیز ریخته شده

را برچیدن مثلاً.)

ع: لَقَط، اِلْتِقاط، اِجتِباء.

هه‌لچنین

ك: فیزیوون. [راهاتن، تالیم‌دین]

ف: واچیدن، آموختن، یادگرفتن.

ع: لَقَط، اِجتِباء، تَعْلَم.

هه‌لچنین

ك: ته‌خته‌کردن، به‌ستن. [داخستن (وهك: داخستنی بازار و

دوكان.)]

ف: برچیدن، بستن، تخته‌کردن. (بستن بازار و

دكان مثلاً.)

ع: رَدَم.

هه‌لچنین

ك: بانیه‌لنیا، دهسه‌کردن. [خستنه‌سهریک،

كه‌له‌كه‌کردن]

ف: آنبودن، روی‌هم‌چیدن، دسته‌کردن.

ع: نَضَد، رَضَد، ضَبَر، رَکد، لَکد، عَکَل، دَکن، شَرَج،

نَص.

هه‌لچنین

ك: هه‌لېژنن، مژنن. [نار کیشانه نار خۆ. (وهك: هه‌لېژنی

نار له لایین زهریه‌وه.)]

ف: خوردن، درخودچیدن، فروبردن. (فروبردن

زمین مثلاً آب را.)

ع: نَشَف، رَشَف، بَلَع.

هه‌لجۆرائێ

ك: چۆرائێ، داچۆرائێ. [بهرز كردن بۆ خوربك - بۆ نمونه -

كه لىناو ئاردايه و ناوه‌كى لى ده‌تكتێ.]

ف: چكاندن. (بى‌لند كردن پشم مثلاً از آب كه آب آن فرو چكد.)

ع: تَقَطَّر.

هه‌لجۆریان

ك: چۆریان، داچۆریان. [هه‌لجۆریان]

ف: چكیدن.

ع: تَقَطَّر.

هه‌لجۆوون

ك: به‌رز بپوون، بالا كردن. [گه‌شه‌كردن، هه‌لكشان (وهك):

بالا كردنى درخت يا هه‌لكشانی جلویرگ.]

ف: بالیدن، بالا رفتن. [بُ‌لندشدن. (درخت يا لباس مثلاً.)

ع: نُ‌مُو، نُ‌شُو، تَشْمُر، تَصَاعُد، اِرْتِقا، اِرْتِقاء.

هه‌لچهرخانێ

ك: هه‌له‌وگه‌پرائێ. (رووه‌له‌چهرخانێ) [وهرچهرخاندن،

هه‌لگێرانیوه]

ف: بَرتافتن، بَرتابیدن، بَ‌رگرداندن.

ع: عَطَف، حَرْف، صَرْف، لَوِي، اِخَارَة، اِمَالَة.

هه‌لچهرخیان

ك: هه‌له‌وگه‌پریان. [هه‌لگێرانیوه، وهرچهرخان]

ف: بَرتافتن، بَ‌رگشتن، بَ‌رگردیدن.

ع: اِنْعِطاف، اِنْحِراف، اِنْصِراف، اِنْصِيار، اِلْتِواء،

تَلَوِي، تَمَايل، صَوَر.

هه‌لخۆرائێ

ك: هه‌لئۆرنگانێ، هان‌دان، ختکی‌دان، تیرکردن، به‌ریاکردن،

پاک‌له‌نیان، تێژبو‌کردن. [دندان، روژاندن]

ف: آغاردن، آغالیدن، آغالییدن، وژولیدن،

فژولیدن، بَ‌رانگیختن، بَ‌رانگیزانیدن، وادار کردن،

تیرکردن.

ع: حَضَّ، حَضَّ، تَحْرِيك، تَحْرِيش، تَهْرِيش، تَحْرِيص،

تَهْيِيج، تَارِيح، تَارِيش، تَشْجِيع، تَغْرِير، تَوْغِير،

تَرْغِيب، تَجْرِيه، اِغَارَة، اِسْتِثَارَة، اِغْواء، اِغْراء، اِيلاع،

اِنْخاء.

هه‌لخۆریك

ك: هه‌لئۆرنگیك، هاندیریك، ختکی‌دیریك، تیركیریك،

تێژو‌كیریك، پاك‌له‌نریك. [دندار، روژتێزار]

ف: آغاریده، آغالییده، وژولیده، فژولیده،

وادار شده، انگیخته‌شده، بَ‌رانگیخته‌شده.

ع: مَغْوي، مَحْرَش، مَهْرَش، مَهْجَع ...

هه‌لخۆریك

ك: هه‌وادیریك، به‌رخو‌ه‌ریك. [هه‌لخۆرا (البیر) یا

خۆ‌دا هه‌تا وشك بیتتوه.) هه‌روه‌ها: فێ‌تێ‌زار به‌ هه‌وادا.]

ف: انداخته‌شده. (جلو باد یا آفتاب كه خشك

شود.)

ع: مَشْروور، مُلقی، مَرْمِي.

هه‌لخۆریان

ك: هه‌وا دریان، به‌رخو‌ه‌ریان. [هه‌لخۆرا (البیر) یا

خۆ‌دا، یا فێ‌تێ‌دان به‌ هه‌وادا.]

ف: انداخته‌شدن. (جلو باد یا آفتاب یا به‌ هه‌وا

انداخته‌شدن)

ع: اِنْشِيار، اِرْتِقاء.

هه‌لخۆریان

ك: هان‌دریان، هه‌لئۆرنگیان... [دندان، روژتێزار]

ف: آغالش، فژولش، آغالییدن، فژولیدن،

بَ‌رانگیخته‌شدن.

ع: تَهْيِيج، تَهْرَش، تَحْرَش، تَشْوَر، تَارُج ...

ك: هه‌لۆزائن، هه‌لپه‌زائن، هه‌لپین. [بهرۆسەر كێشان].
ف: بالاكشییدن، بالادادن، بالا بردن، بالا آوردن.

ع: اصعاد، اعلاء، رفع.

هه‌لخۆزتن

ك: هه‌لخۆزین، هه‌لخۆست، هه‌لۆزین، هه‌لپه‌زین،

روینه‌سەر. [بهرۆسەر هه‌لچۆرن].

ف: بالا رفتن.

ع: صعود، تصاعد، اعتلاء.

هه‌لخۆزین—هه‌لخۆزتن

هه‌لخۆستن—هه‌لخۆزتن

هه‌لخوه‌تن به‌یه‌كا

ك: خراوتن به‌یه‌كترین. [قسی خراپ گوتن به‌یه‌كتر].

ف: بد گفتن به‌همدیگر.

ع: تلاقب، تلاقس، تئادس، تئارب، تئابز، تئاب.

هه‌لداشتن

ك: هه‌لدیران، خواربوخستن، خلیسكانن. [له‌ به‌رزاییه‌وه‌

فرۆدان، له‌ به‌رزاییه‌وه‌ خزانن].

ف: لغزانن، پرت‌کردن.

ع: ازلاق، ادحاض.

هه‌لدان

ك: به‌هرزه‌و‌کردن، به‌ه‌ریا‌کردن. [ب‌ل‌ن‌د‌کردن، هه‌ل‌کردن.

دامه‌زانن (وه‌ك: هه‌لدانی پ‌ه‌ده، چادر، شه‌روانی)].

ف: افراشتن، اورا‌شتن، به‌ه‌ریا‌کردن، بالا‌زدن،

بالا‌بردن، و‌رمالیدن. (پ‌ه‌ده، چادر، شلوار مثلاً)

ع: رفع، ضرب، اسداف، تشمیر.

هه‌لدان

ك: تپه‌لدان. [لیدن، به‌شق‌لیدن]

ف: زدن، آردنگ‌زدن.

ع: ضرب، ركل، كع، كسع.

هه‌لدان

ك: تپه‌لدان، تپادان. [تپ‌دادان (وه‌ك: ناو له‌ كاسه‌ پ‌ادان)].

ف: گرداندن. (آب گرداندن توی كاسه‌ مثلاً).

ع: خَضَخَضَة.

هه‌لدان

ك: هه‌لشاردن، ناو‌بردن. [ژماردن، گوتنی ناو].

ف: ب‌رشمردن، نام‌بردن.

ع: عَدَّ، تَعَدَّ، ذَكَر.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: هه‌ل‌ه‌ودان. [ب‌ه‌ره‌و‌و‌ر راکێشان و‌ به‌رگێران. (وه‌ك:

هه‌لدانه‌وه‌ی فرش و‌ لینه‌)].

ف: به‌رگرداندن، بالا‌زدن. (فرش، لحاف مثلاً)

ع: ركس، قَلَب.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: كۆ‌گا‌کردن، هه‌ل‌ه‌ودان. [كۆ‌ما‌کردن]

ف: توده‌کردن، خ‌رم‌کردن.

ع: كَرَض، كَویم، كَتكیل، تَقْصَع.

هه‌لدانه‌وه‌

ك: شاخه‌ده‌ركردن. [ل‌ق‌ده‌رد‌کردن]

ف: شاخه‌ده‌ركردن.

ع: انْشَاع، تَفْرُع.

هه‌لداریك

ك: به‌ره‌زه‌و‌بو‌و‌گ. [هه‌لدراو]

ف: ب‌ل‌ن‌د‌ش‌ده‌، بالا‌رفته‌، افراشته‌ش‌ده‌.

ع: مَرْفُوع، مُسَدَف.

هه‌لداریك

ك: ده‌ریا‌گ، به‌ره‌بو‌و‌گ. [ده‌راو، به‌ره‌بو]

ف: شكافته‌ش‌ده‌، پا‌ه‌ش‌ده‌.

ع: مُنْخَرَق، مُنْشَق، مُنْبَعِج، مُنْثَقِص، مُشَقُوق.

هه‌لداریان

ك: به‌ره‌زه‌و‌بو‌و‌ن. [هه‌لدراو]

ك: جۆشیان، شێویان. [بۆزان، فەرتنە، هه‌ئێچوون]

ف: جوشیدن. به‌هم‌خوردن

ع: هیاچ، انقلاب، اضطراب.

هه‌ئۆلێریان

ك: هه‌ئۆلێتیان، پێچ‌خواردن. [پێچ له‌خۆدان]

ف: چخیدن، پێچ‌خوردن.

ع: انقلاب، التوی، دَحَض، دُحُوض.

هه‌ئێسان

ك: ئاخیز، راسه‌ریبون، به‌ره‌زهبوون. [هه‌ستان،

راسته‌ریبون]

ف: پاشدن، برخاستن، بلند شدن.

ع: قیام، انتصاب. هُوض، هُضَة، شُش، انتعاش،

انتعاش. انتماء.

هه‌ئێسان

ك: به‌ریابوون. (ته‌پۆژ) [هه‌ستان، به‌ریزبونوه]

ف: برخاستن، بلندشدن، برانگیختن. (گردد و

غبار مثلاً.)

ع: سَطُوع، ثُورَان.

هه‌ئێسان

ك: ده‌رجوون. [له‌لان ده‌رجوون (وه‌ك: هه‌ئێسانی نیچیر).]

ف: بلندشدن، گریختن. (گریختن شکار مثلاً.)

ع: نَفَج، ثُور، شُرُود، فِرَار، نَفْجَان، ثُورَان.

هه‌ئێسان

ك: سه‌ره‌یه‌زه‌وکردن. [سه‌ره‌ئێڕین (وه‌ك: هه‌ستانه‌ره‌له‌

سوژده).]

ف: سه‌ربلندکردن، نشستن. (از سجده مثلاً.)

ع: قُعود.

هه‌ئێسان

ك: به‌ل‌بوون، به‌له‌ریبون، راسه‌ریبون، یه‌ره‌ق‌بوون. [هه‌ستان،

ره‌پ‌بوون]

ف: برخاستن، بلندشدن، راست‌شدن.

ع: نُعُوض، قیام، انتِشار.

هه‌ئێسان

ك: روین. [هه‌ستان: به‌ریزبونوه‌ی ناستی ئار و به‌خوڕبوونی

به‌جۆزێك كه‌ (شوێنێكی تر بگرتیه‌وه‌).]

ف: نشستن، رفتن. (نشستن آب به‌جای دیگر)

ع: جَرِیان، ذهاب، دُهُوب.

هه‌ئێسان

ك: به‌زه‌وه‌وکردن، راسه‌ركردن. [هه‌ستاندن، راست‌کردنه‌وه‌،

به‌زه‌ركردنه‌وه‌]

ف: بلندکردن، برخیزاندن، برانگیختن.

ع: اِقَامَة، اِسْتِاقَالَة، اِنْهَاض، بَعَث، حَنْش، طَرْد.

هه‌ئێسان

ك: ده‌ركردن، تارائین. [له‌لان ده‌ركردن (وه‌ك: هه‌ستاندن]

نیچیر یا باندە).]

ف: بلندکردن، گریزاندن، پراندن، پرواز دادن.

(بلند کردن شکار یا پرندە مثلاً.)

ع: اِنْفَاج، حَزِي، اِثَارَة، اِطَارَة، اِسْتِطَارَة.

هه‌ئێسان

ك: خه‌وه‌وه‌وکردن. [خه‌یه‌ركردنه‌وه‌، راپه‌رائدن (له‌خه‌وه‌).]

ف: بیدارکردن. (از خواب)

ع: اِيقَاض، تَارِيق، تَنْبِیه، بَعَث.

هه‌ئێسان

ك: دان‌شتائین. سه‌ره‌یه‌زه‌وکردن. [دان‌یشاندن. سه‌ره‌

په‌یه‌زه‌وکردنه‌وه‌ (بۆ نمونه‌له‌ سوژده‌وه‌).]

ف: نشان‌دن، نشان‌یدن. سه‌ربلندکردن.

ع: اِقْعَاد، اِجْلَاس.

هه‌ئێسپاردن

[ك: هه‌ئێسپاردن]

ف: بۆ‌سه‌پاردن، سه‌پاردن.

ع: دَعَم، اِيكَاء، اسناد، تَسْتِيد.

هەڵسپێریك

[ك: هەڵسپێردار]

ف: سپرده شده.

ع: مُوكَا، مُسْنَد.

هەڵسپێریان

[ك: هەڵسپێردار]

ف: سپرده شدن.

ع: اِدْعَام، اِكْءَاء، اِسْتِنَاد.

هەڵسپێرین

ك: هەڵلووشائـن. [هەڵلووشـین(ی چـلم، بەرامبـەری

«داسپـین»].

ف: بالا کشیدن. (عن دماغ، ضد «داسپـین».)

ع: اِنْتِخَاط، اِنْتِشَاق، تَنْشِق.

هەڵسووڕان

ك: گەڕائـن. [گەڕائـنی كـسێك یـا ناوڕادان لە دەفـرێك].

ف: گرداندن. گردش دادن. (كسی را گردش دادن

یا آب توی ظرف گرداندن)

ع: اِسَارَة، تَسِير. خَضْخَضَة.

هەڵسووڕیان

ك: خول خواردن. گەڕیان. [هەڵخولان. گەڕان (یا رادرائی ناو

لە دەفر)].

ف: گردیدن. (یا آب توی ظرف)

ع: سَر، جَوَل. تَخْخُض.

هەڵسەكائـن

ك: سەكائـن، دوژین دان، خراو وتـن. [بەر جوژین دان (تـسی

خراپ وتـن بە مردوو)].

ف: دشنام دادن، بد گفتن. (بد گفتن به مرده)

ع: قَذَع، قَزَح، شَتَم، سَبَا.

هەڵسەنگائـن

ك: بەرزەو كردن. [بەرورد كـردنی كـیش. (كـیشان)]

ف: برسنجیدن، بلند کردن. (وزن کردن)

ع: رَوَن، رَوَن، ثَقُل، وَزَن، رَطَل.

هەڵشلەپائـن

هەڵشلەپائـن

ك: شلەپائـن. [جوولانـدنێ شـتێك لە ناوـدا.].

ف: در آب جنباندن.

ع: نَزَع، قَرَص، تَغْمِيس.

هەڵشلەپیان

ك: شلەپیان. [جوولانـەر لە ناوـدا.].

ف: جَنبِیدن در آب.

ع: اِنْعِمَاس.

هەڵشماردن

ك: هەڵدان، شماردن، ژماردن. [دانەدانە باس كـردن، بژاردن]

ف: بَرشمُردن.

ع: عَدَّ، تَعَدَّ، اِحْصَاء.

هەڵشێوان

ك: هەڵشێتائـن، بەیە كـادان، شێوانـن. [تێكـهـڵ كـردن و

لێكـدان].

ف: شێوانیدن، شیبانیدن، برهم زدن، آشوردن،

به هم زدن.

ع: جَدَح، عَيْث. خَلَط، مَزَج، تَخْلِيط، تَرْكِيب. تَرْوِغ.

هەڵشێوان

ك: شێریان، هەڵشێقیان. [تێكـهـڵ بوون و لێكـدان].

ف: شێویدن، شیبیدن، برهم خـوردن،

به هم خوردن، آشوریدن.

ع: تَجَدُّح، تَعَبُّث، اِعْتِبَاث. اِخْتِلَاط، اِمْتِزَاج، تَرْكُوب.

تَرْوُغ، تَمَرُّغ.

هەڵشێویان دڵ

ك: دڵشێریان، دڵ بەیە كا هاتـن. [دڵ تێكـچوون]

ف: هه‌راش.

ع: جَبَش، جُشوء، ثُوران. تَهَوُع.
هه‌لقراڤان

ك: خستنه ناسمانا. [باله‌گرتنهوه].

ف: پِراندن، پِرواز دادن، هه‌وادادن، ره‌ها کردن.

ع: اطَارَة، اسِطِطَارَة، تَطِير.
هه‌لقراڤان

ك: هه‌لپرتانن. [ره‌واندن]

ف: وِر جُنْباندن.

ع: تَنفِيز، تَنقِيز. اِهْراب، اِفْزار.
هه‌لقراڤان

ك: هه‌لپرتيان. [ره‌و کردن]

ف: وِر جُنْديدن.

ع: تَنفُز، تَنقُز. هَرْب، فِرار.
هه‌لقراڤان

ك: ناسمانا چوون، باله‌وگرتن، فرين. [باله‌گرتنهوه]

ف: پريدن، پرواز کردن.

ع: طَيْران. تَطِير.
هه‌لقراڤان

ك: هه‌لشيوانن، فليقانن. [تيكهل کردن و ليكدان]

ف: شيوانيدن، به‌هم‌زدن، برهم‌زدن.

ع: دَعَك، تَرَوِيع، تَمْرِيع.
هه‌لقراڤان

ك: هه‌لشليقانن، شليقانن. [فليقانن، پليشانن]

ف: جَكْكاندن، له‌کردن.

ع: افلاق.

هه‌لقراڤان

ك: شيرياگ، هه‌لشيورياگ. شليتياگ، هه‌لشليتياگ.

[هه‌لقليقار، هه‌لشيوار. فليقاره، پليشاره]

ف: شيويده، شيببيده، به‌هم‌خورد. حكاك،

جَكْكیده، له‌شده.

ع: مَجْدُوج، مَعْبُوث، مَخْلُوط، مَمْنُوج. مَرْكَب. مَرْوَع،
مُمرَع، مُنْفَلِق، مُنْكَسِر.

هه‌لقليتيان

ك: هه‌لشليتيان، شليتيان. [فليقانوه، پليشانوه]

ف: جَكْكیده، له‌شدن.

ع: اِنْفِلَاق، ثَقْلَق، اِنْكَسار، تَكْسِر.
هه‌لقليتيان

ك: هه‌لژلتيان، پيچ‌خواردن. [پيچ له‌خو دان]

ف: چَخيدن، پيچ‌خوردن.

ع: اَلتَوِي، اِنْقِلَاب، دُحُوض، دُحُوص، تَمْلَمُل.
هه‌لقليتيان—هه‌لشيويان

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لكرچانن، پروازانن. [چرچ و لُوج تِيخستن. (بو نمونه:
به‌هزی ناگروه).]

ف: بَخساندن، بَخسانيدن. (از آتش مثلاً).

ع: سَبَا، لَذع، تَكْرِيش.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لكرچيان، پروزيان. [هه‌لقراڤان (سروتنای دیوی

دبروی چرم، گوشت، ...)]

ف: بَخسيدن، پَخسيدن. (سوختن ظاهر چرم
يا گوشت مثلاً).

ع: اِنْسِباء، اِنْكِماش، اِسْتِنْشَاط، اَلتِذَاع، اِنْكِراش،
تَكْرُش، تَكْمُش، تَقْلُص، تَقْبُض.

هه‌لقليتيان

ك: قلتيان، جوشيان. [قوله‌کردنی ناری گهرم].

ف: جوشيدن.

ع: غَلِيان، نَشيش.

هه‌لقراڤان

ك: هه‌لنوشي. [هه‌لقراڤانن: خواردنوهی يه‌كسره].

ف: سەركەشیدن، دزكەشیدن، نوشیدن.

ع: عَب.

هەلقورتائەن

ك: هەلەوگەرپائەن. [دەرگەراندنەوی لیۆ.]

ف: بەرگەرداندن. (لەب)

ع: ظَبْطَاب، قَلْبَة، تَقْلِيب.

هەلقورتیان

ك: هەلەوگەریان. [دەرگەراندنەوی لیۆ.]

ف: بەرگشتن. (لەب)

ع: قَلْبَة، اِنْقِلَاب.

هەلقولتائەن

[ك: هەلقولتائەن (كۆزگەردنەوی هەردوو لیۆ بە هۆی ییزارى

یا رەوانەیینەنەو.)]

ف: غنچه کردن. (جمع کردن هر دو لب بر

سبیل نفرت یا حسد)

ع: نَفْس. اِشْطاف.

هەلقولتائەن

ك: جۆشائەن. [مێتائە قووت.]

ف: جوشاندن.

ع: اِنْشاش، اِغْلاء، تَغْلِية.

هەلقولتیان

ك: جۆشیان، قلیان، قولیان. [قوتەکردنی ئاری گەرم.]

ف: جوشیدن.

ع: غَلِي، غَلِيان. قَورَان. آزیز. جَیش، جُیوش،

جَیشان، عُكوب. هِیاج، هِیجان. نَش، نَشیش.

هەلقولتیان

ك: هەلقولیان. [لەپەر دەرگەوتن. سەردەرھێنان لە ئار.]

ف: سەردەرآوردن، پیداشدن. (ناگەه پیداشدن، از

آب سەردەرآوردن)

ع: اِطْلَاع، اِطْلَاع.

هەلقولیان

ك: هەلقولتیان، هەلخەستەنەو، هەلخەستن. [بە تەوژم

دەرچوونی تراو بەرەوسەر. (وێك: هەلقولانی ئاو لە فواره.)]

ف: جَستَن، پَرَجَستَن. پیداشدن. (آب از فواره

مثلاً.)

ع: نَع، قَورَان، اِنْبِجاس، اِنْفِجار. اِطْلَاع، اِطْلَاع.

هەلقونەلقون

ك: قونە. [قونەلقون (دووبارەبونەرەكەى لەبەر

زۆربوونەیتى.)]

ف: وَرْجەوَرْجە. (تكرار برای تكثیر است.)

ع: اُبوز، تَأْبِز، كَشَح، حَجَلان.

هەلقونیان

ك: هەلقولیان، هەلقولتیان. [لەپەر سەرھەلەدان. قونەکردن]

ف: پیداشدن، سەردەرآوردن. چُنبا تەمەزدن.

ع: اِطْلَاع، اِطْلَاع. اُبوز. اِلْقاء.

هەلکەلیان—کەلیان

هەلکەرائەن

ك: كرائەن. [هەلکەندن بە شتی تیژ.]

ف: خراشیدن، ستردن.

ع: حَك، نَفْض.

هەلکەرائەن

ك: رۆزەنگی لێدان. [ناوڕۆزەنگی لێدان]

ف: ركاب زدن.

ع: ركض، هَمز.

هەلکەرجائەن

ك: هەلکەرجائەن. [چەرچ و لۆچ تیخستن.]

ف: پَخساندن، پَخساندن، پَخسانیدن....

ع: سَبَا، تَكْرِيش.

هەلکەرجیان

ك: هەلکەرجیان. [چەرچ و لۆچ تێكەوتن.]

ف: بَخْسِیدن، پَخْسِیدن.

ع: اِنْسِباء، اِنْکِراش.

هه‌لکردن

ک: داخستن. [هه‌ل‌پێن (ی ناو).]

ف: روان کردن، وها کردن، بستن. (آب)

ع: اِجْراء، اِرسال، اِسالَة.

هه‌لکردن

ک: هه‌ل‌تالین. [به‌رووسهر بردنی داوێن و سه‌رقۆڵ و ده‌ره‌لنگ.

(وه‌ک: هه‌ل‌کردنی ده‌ره‌لنگ).]

ف: و‌رمالیدن، ب‌رمالیدن، بالا‌زدن. (پاچه‌ی شلوار

مثلاً.)

ع: تَشْمِیر.

هه‌لکردن

ک: هه‌ل‌پێچان، هه‌ل‌پێچانن، گول‌وله‌کردن. [به‌سه‌ر یه‌کدا

پێچان و خ‌ه‌م‌ل‌دان. (وه‌ک: هه‌ل‌کردنی تناف).]

ف: ب‌پێچیدن، و‌ز‌پ‌پ‌چ‌یدن، گول‌وله‌کردن. (ر‌ی‌سه‌مان

مثلاً.)

ع: لَف.

هه‌ل‌کریان

[ک: هه‌ل‌کرانی ده‌ره‌لنگ و...]

ف: و‌رمالیده‌شدن.

ع: تَشْمِیر.

هه‌ل‌کریان

ک: هه‌ل‌پێچیان. [هه‌ل‌کرانی ب‌ن و...]

ف: ب‌پ‌چ‌یده‌شدن.

ع: تَلْف.

هه‌ل‌کریان

[ک: هه‌ل‌کران]

ف: خ‌راشیده‌شدن.

ع: اِنْحِکاک، اِحْتِکاک.

هه‌ل‌کزانن

ک: ک‌زانن، پ‌ر‌و‌زانن، سو‌ر‌و‌کردن. [سو‌وتان‌دنی خو‌ری یا

سو‌ر‌و‌کرد‌ن‌و‌ی گوشت.]

ف: سو‌زان‌دن، خ‌ن‌ج‌یر‌ان‌دن، سه‌رخ‌کردن.

(سو‌زان‌دن پ‌شه‌م یا سه‌رخ کردن گوشت.)

ع: تَشْوِیط، اِک‌راش، تَحْمِیش، تاج‌یر.

هه‌ل‌کزیان

ک: ک‌زیان، پ‌ر‌و‌زیان، سو‌ر‌و‌بو‌ون. [هه‌ل‌ک‌زان. سو‌ر‌و‌بو‌ونه‌

(وه‌ک: سو‌وتانی خو‌ری یا سو‌ر‌و‌بو‌ونه‌ی گوشت.)]

ف: سو‌ختن، خ‌ن‌ج‌یر‌یدن، سه‌رخ‌شدن. (سو‌ختن

پ‌شه‌م یا سه‌رخ‌شدن گوشت مثلاً.)

ع: تَشْوُط، اِنْکِراش، تَحْمُش، تَأْجُر.

هه‌ل‌کشان

ک: هه‌ل‌ته‌ک‌اش، هه‌ل‌پ‌ه‌را‌نن. [ره‌ک‌سان‌دن، سه‌مای‌ت‌کردن]

ف: ج‌ن‌ب‌ان‌یدن، پ‌ن‌ج‌ان‌دن، پ‌ن‌زان‌دن، و‌ر‌ج‌ه‌ان‌دن،

و‌شتان‌دن.

ع: اِر‌ق‌اص، تَنْفِیز، تَنْقِیز.

هه‌ل‌کشی هه‌ل‌کش — **هه‌ل‌کشیان** [دوو‌بار به‌و‌ر‌و‌نه‌ک‌ی له‌به‌ر

ژ‌و‌و‌و‌و‌ن‌یه‌تی. (ت‌کرار ب‌رای ت‌ک‌ثیر است.)]

هه‌ل‌کشیان

ک: ته‌کیان، هه‌ل‌پ‌ه‌ر‌ین. [سه‌ما‌کردن]

ف: و‌ر‌ج‌ه‌ید‌ن، و‌شت‌یدن، ج‌ن‌ب‌ید‌ن، پ‌ن‌ج‌ید‌ن،

پ‌ن‌ز‌ید‌ن.

ع: تَرْقُص، تَنْقُر، تَنْقُر.

هه‌ل‌کفانن

ک: که‌فو‌کو‌ل کردن. [به‌ن‌سه‌ک‌زی هه‌ل‌شه‌تران‌دنی چ‌یشه‌ت‌یک که

هه‌ل‌ده‌ج‌یت.]

ف: که‌ف‌گ‌رف‌تن.

ع: تَشْکِئَة.

هه‌ل‌کفیان

ک: کەف کردن، کەف کردن. [هه‌لچوون و کەف لێژدان].
ف: کەف کردن.

ع: مَزِيد، تَكْفُخ، تَكْمُل ...
هه‌لکلاشین

ک: کلاشین، خۆزان. [خۆزانن]
ف: خراشیدن، خراشاندن، خارانن.
ع: حَک.

هه‌لکلاشین

ک: کلاشیان، خۆریان. [خۆریان]
ف: خراشیده‌شدن، خاریده‌شدن.

ع: اِحْتِکَاک، اِنْحِکَاک.
هه‌لکینیک

[ک: (ک: ناری بمرکاری «هه‌لکشن»، هه‌ر سێ ماناکێ.)]
ف: مفعول «هه‌لکشن» به هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌لکینیان

[ک: (ک: چارگی تێنێپێری «هه‌لکشن»، هه‌ر سێ ماناکێ.)]
ف: مصدر لازم «هه‌لکشن» به هه‌ر سه‌ معنی.

هه‌لکوت

ک: لۆقه. [جۆره‌ ره‌رتیکی تونده‌].
ف: وێجه‌، لۆکه‌.

ع: وکری.
هه‌لکوتان

ک: هه‌لکیتشان. [ده‌رکیشان (وه‌ک: ده‌رکیشانی بزماری).]
ف: کندن، بڕکندن. (میخ مثلاً).

ع: قَلَع.
هه‌لکوتان

ک: شاتال‌دان. (هه‌لکی کوتا سه‌ری.) [په‌لاماردان]
ف: نهبیدن.

ع: عُكُور، تَغْلِب، تَسْلُط ...
هه‌لکوت هه‌لکوت

ک: لۆقه. [لۆقه‌لۆق (دووباره‌بوونه‌کی لێسه‌ر
زۆریونیستی).]

ف: وێجه‌ وێجه‌، لۆک، (تکرار برای تکثیر
است).

ع: وکری، ره‌هینه‌، هه‌روته‌.
هه‌لکوتیان

ک: هه‌ل‌به‌زین. [به‌ره‌سه‌ر ده‌رچوون، هه‌ل‌گه‌رنان (وه‌ک):
هه‌ل‌به‌زینی بزماری].

ف: بڕجستن، کهنده‌شدن. (میخ مثلاً).

ع: خُروج، اِنْقِلَاع.
هه‌لکولان ← هه‌لکولۆشان
هه‌لکولۆشان

ک: هه‌ل‌کولان. [هه‌ل‌کولان]
ف: کاویدن، کابیدن، کولیدن.

ع: حَفَر، فَقَا، بَخَر، تَقْویر.
هه‌لکولۆشیان

ک: هه‌ل‌کولیان. [هه‌ل‌کولیان]
ف: کاویده‌شدن، کابیده‌شدن، کوبیده‌شدن.

ع: اِنْحِفَار، اِنْبِخَان، تَقْوَر، تَقْفُو.
هه‌لکولۆشین ← هه‌لکولۆشان
هه‌لکولین ← هه‌لکولۆشین
هه‌لکه‌فت

ک: ده‌گه‌. [هه‌ل‌کوت، به‌ ده‌گه‌ن روودان].
ف: ژبووه‌، گمیب، ناگه‌ان، پیش‌آمد.
ع: نُدْرَة، نُدُود، شُدُود، صِدْقَة، تَصَادُف، اِثْقَاق.
هه‌لکه‌فت

[ک: (ک: رابردوی «هه‌ل‌کفتن».)]
ف: ماضی «هه‌ل‌کفتن» است.

هه‌لکه‌فتگ

[ک: هه‌ل‌کوترو]

ف: مانى، تَنسُخ، بَرَجَسْتَه، تَنگ، بَرگَزیده.
وِرافتاده.

ع: نادى، نادره، نَاد، شاد، نَابِغَة، مُجید، وَحید،
غریب، مُستَکَره... .

هه‌لکه‌فتن

[ل: هه‌لکوتن]

ف: برجستن.

ع: نُدَره، نُدود، شُدود، صِدَقَة، اِنْفَاق.
هه‌لکه‌فتن

ل: په‌رین. [نار په‌رینه توپگ.]

ف: پریدن. (پریدن آب به گلو)

ع: زُلُوج، غَصَص، شَرَق، شَجَى.

هه‌لکه‌فتن

ل: سه‌ره‌نگۆ. [ره‌دان، هه‌لنگۆرتن]

ف: شُکوخ، شُکوخیدن، سَکَندری،

سکندری خوردن.

ع: زَلَة، عَثَرَة، كَبُوبَة، نُكُوب.

هه‌لکه‌فتن

ل: بێزبان. [بێزبان، لێه‌رجاو‌کۆرتن]

ف: وِرافتادن، بېزار شدن، ازچشم‌افتادن.

ع: نَفَرَة، اِسْتِکراه.

هه‌لکه‌فتن

ل: چلیان. هاتنه‌لادا، گلیان. [رێکۆرتن. گلان]

ف: پافتادن، پېش آمدن، لغزیدن. راست آمدن.

ع: صُلُوج، تَصَادُف، عِثَار، اِنْزِلَاق.

هه‌لکه‌فتن

ل: کەئَن، هه‌لکیشان. [ده‌رکیشان (وه‌ل: هه‌لکەئەندى

مور).]

ف: کندن، برکندن. (مو مثلاً.)

ع: نَتَف، نَتَش، نَزَع، قَلَع، رَبِق، قَض، قَعَف، قَعَر،

حَلَت، مَتَح، مَتَح.

هه‌لکه‌فتن

ل: کەئَن. [کۆاندن و لا‌بردنى بش‌گه‌لى زیادەى شتێک.

(وه‌ل: هه‌لکەئەندى مور).]

ف: کندن، برکندن، خراشیدن. (مُهر مثلاً.)

ع: حَك، نَقَر.

هه‌لکه‌فتن

ل: شکاَن. [شکست‌پێدان، له‌ سنگ‌ر وه‌ره‌نان.]

ف: از سنگر کندن، شکست‌دادن.

ع: قَلَع.

هه‌لکه‌هه‌لک

ل: هه‌نکه‌هه‌نک. [هانکه‌هانک (دو‌باره‌به‌رونه‌کەى لێه‌ر

زۆر‌به‌رونەتى).]

ف: خنجان خَنجان، خَنجیدن، رخیدن. (تکرار

برای تکثیر است.)

ع: مَبْهَساً، بَلْهَسَة، اِنْهَار، نَحِيط، زَفِير.

هه‌لکیشان

ل: هه‌لکه‌ئَن. ده‌رکیشان، ده‌ره‌وردن. [به‌ تەوژم ده‌ره‌ینانى

شتى بارێک. (وه‌ل: هه‌لکیشانى مور).]

ف: برکندن، کندن، برکشیدن، درآوردن. (مو

مثلاً.)

ع: نَتَف، نَقَش، نَتَش، نَزَع، قَلَع، حَلَت، مَرَط، تَمْرِيط،

هَمَرَمَة... .

هه‌لکیشان

ل: هه‌لخەستَن، دارکیشان، نیا‌هه‌ره. [نانه‌وه (وه‌ل: تەوژن

نانه‌وه).]

ف: دارکشیدن. (تَوژن مثلاً.)

ع: نَصَب، اِنْشاء، تَعْلِيق.

هه‌لکیشان

ل: هه‌لگۆزان، هه‌لگۆزانن. [هه‌لگۆزین (وه‌ل: هه‌لگۆزینى

نار له بیه.

ف: بالا کشیدن، بیرون کشیدن، در آوردن. (آب از چاه مثلاً).

ع: جَذَب، نَشَط.

هه‌لکیشان ← هه‌لکیشان [(هه‌ر سی ماناکێ).] (به هه‌ر سه معنی).

هه‌لکیشانه دار

ل: هه‌لکیشان، ناریزان کردن. [له‌داردان، هه‌لواسین به دارد].

ف: دار کشیدن، آویختن.

ع: نَوَط، تَنوِیَط، تَعْلِیق.

هه‌لگرتن

ل: که به‌رزمو کردن. [به‌رزکردنوه (ی خرممان یا شتی تر).]

ف: برداشتن، بلند کردن. (خرمن یا چیز دیگر).

ع: رَفَع، رِفَاع.

هه‌لگرتن

ل: که گرده‌و کردن. [کوژکردنوه، پیکه‌وه‌نان، پاشه‌کووت کردن]

ف: برداشتن، نگاه‌داشتن.

ع: اِخْأَر، اِقتِنَاء، اِحْتِکَار، تَجْبِیَّة.

هه‌لگرتن

[ل: قبول کردن، رهبانین، وه: خوا هه‌لناگری.]

ف: برداشتن، پذیرفتن.

ع: قَبُول.

هه‌لگرتن

[ل: هه‌لگرتنوه، داینی (وه‌ل هه‌لگرتنوه‌ی بی‌چو‌ی مرۆڤ

یا نا‌وه‌ل).]

ف: برداشتن، پذیرفتن، پرستاری کردن. (بچه

یا حیوان مثلاً).

ع: حَضَاة، كَفَاة.

هه‌لگرتان

ل: روشن کردن، داگرتان. [گه‌ل‌په‌یدا کردن]

ف: برافروختن، افروختن، روشن کردن.

ع: نَجَش، اِیقَاد، اِضْرَام، اِحْمَاش، اِلْهَاب، تَاجِیج،

تَاریَّة، تَذْکِیَّة.

هه‌لگرتانوه

ل: داگرتانوه، روشن کردنوه. [گه‌ل‌په‌یدا کردنوه.]

ف: بازافروختن، دوباره‌روشن کردن.

ع: تَجْدِیدُ الاِضْرَام. ...

هه‌لگرتان

ل: داگرتان، روشن‌بوون. [گه‌ل‌په‌یدا بوون.]

ف: روشن‌شدن، برافروخته‌شدن، افروخته‌شدن.

ع: اِضْطِرَام، اِئْتِقَاد، اِلْتِهَاب، اِشْتِعَال، نَکَاء، نَکُو،

أَجِیج، تَأْجُج، تَلْفَع.

هه‌لگرتانوه

ل: داگرتانوه، روشن‌بوون، روشن‌بوونوه.

[گه‌ل‌په‌یدا بوونوه.]

ف: بازافروخته‌شدن، دوباره‌روشن‌شدن.

ع: تَجْدِیدُ الاِئْتِقَاد. ...

هه‌لگۆزان

ل: هه‌لکیشان، هه‌لگۆزین، ده‌ره‌ا‌بردن،

هه‌لگۆزتن، هه‌لگۆستن. [هه‌لگۆزین]

ف: بیرون کشیدن، بیرون آوردن، در آوردن،

بالا کشیدن، بیرون ریختن.

ع: نَشَل، نَزَع، اِنْزَاح، اِنْتِشَال، اِسْتِخْرَاج.

هه‌لگۆزان

ل: هه‌لجوزان، هه‌لتیزان، توزیان. [سڵه‌مینوه، توزان]

ف: تولیدن.

ع: اِنْتِکَاع، زَم، سَام، نَکَف، قَهَر، أَنْف.

هه‌لگۆزتن ← هه‌لگۆزان

هه‌لگۆزین ← هه‌لگۆزان

هه‌لگۆستن ← هه‌لگۆزتن

هه‌لگوشان

ك: هه‌لگوشین، گروشین. [كوشین به توندی.]

ف: فشردن، گوشاندن.

ع: شَد، عَصِر، اِعصار، اِيسار.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پانن. [پوچ‌کردنوه، هه‌له‌وشاندنوه]

ف: وادیاب، فره‌نگسار، برگرداندن.

ع: نَسَخ.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پانن. [وهرگیران، هه‌لگیرانهوه]

ف: برگرداندن.

ع: قَلَب، رَكس، عَطَف، تَقْلِيب، تَنكِيس. خَنْث،

اِعَادَة. تَثْنِیَة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌چهرخیانهوه، باخواردنوه. [هه‌لگیرانهوه، گه‌پانهوه]

ف: برگشتن، برگشته‌شدن.

ع: اَوَّل، عَوْد، عَوْدَة، رَجْعَة، مُرَاجَعَة.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پریان. [وهرگیران]

ف: برگشتن، بازگونه‌شدن، واژگون‌شدن.

ع: كَفَت، اِنكِفَات، اِنْقِلَاب، اِنْعِطَاف، اِنْتِكَاس،

اِنْعَکَاس.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: په‌شیمان‌بروون. [په‌ژیوان‌برونهوه]

ف: په‌شیمان‌شدن، بازگشتن، برگشتن،

اَوگنجیدن.

ع: تَنْدَم، تَقْنَد، تَهْکُن، تَهْکَم، تَعُوْج، تَبْدِي، تَسْدَم،

رُجوع.

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پریاگ، پشته‌بروو. [گه‌پاره، وهرگیراو، په‌شیمان]

ف: برگشه، برگشته‌شده. بازگونه، بازگونه،

واژگونه، وارونه، وارون، وارو.

ع: راجع. مَرْجوع، مُعاد. مَقْلُوب، مَعْطُوف، مَنكُوس،

مَعكُوس، مَكْفُوت. نادِم ...

هه‌لگه‌پانهوه

ك: هه‌له‌وگه‌پریاگ. [پاشگیز]

ف: برگشته، روگردان.

ع: مُرْتَد.

هه‌لگیر

[ك: هه‌لگر (ناوی بکیره).] [کۆل هه‌لگیر.]

ف: بردار، بردارنده، پذیرنده. (اسم فاعل است.)

ع: رافع. قابل. حَاضِن، مُتَكَلِّل.

هه‌لگیریاک

[ك: هه‌لگیرا]

ف: برداشته‌شده، پذیرفته‌شده، اندوخته‌شده.

ع: مَرْفُوع، مَقْبُول. مَحْضُون. مُحْتَكِر، مُدْخَر.

هه‌لگیریاک

ك: رادو، ریاگ. [نافرته‌ی رهرت‌نارو. ژنی هه‌لگیراو که

ده‌کووته‌ی شوین نام‌هرم.]

ف: برداشته‌شده، دنبال‌افتاده. (ژنی که دنبال

نام‌هرم افتاده باشد.)

ع: سَيِّقَة، قَيِّدَة، عَاهِرَة.

هه‌لگیریان

[ك: هه‌لگیران]

ف: برداشته‌شدن. پذیرفته‌شدن. اندوخته‌شدن.

بلندشدن.

ع: اِرْتِفَاع، قَبُول، تَقْبُل. حَضَاة، تَكْفُل. اِحْتِکَار،

اِنْخَار. اِنْسِیاق، اِسْتِیاق. عَاهَرَة، عُهُورَة.

هه‌للوشان

ك: هه‌للوشین. [ددم‌پیتومان و خستنه‌ناو‌گه‌روو به مژین.]

ف: درک‌شیدن، بالا‌کشیدن، فرو‌کشیدن،
فرو‌بردن.

ع: عَبَّ، بَلَع، اِبْتَلَعَ، اِتَّقَام.
هه‌ل‌ل‌ووشان

ک: هه‌ل‌س‌رین. [هه‌ل‌ل‌ووشین (ی چلم).]
ف: بالا‌کشیدن. (عن دماغ)

ع: تَنَشَّقُ، اِنْتِشَاقُ، اِتِّخَاطُ.
هه‌ل‌ل‌ووشین ← هه‌ل‌ل‌ووشان
هه‌ل‌م

ک: تهم، بۆق. [مژ. بۆخ]
ف: وشم، خوزم، تَف.

ع: عُكَاب، بُخَار.
هه‌ل‌مات

[ک: که‌لا]

ف: پَک، نُسە، پَژول، تشیره، گولە.
ع: بُنْدَقَ.
هه‌ل‌ماتان

[ک: هه‌ل‌ماتین، که‌لایم، مروشین]
ف: تشیره‌بازی، گولە‌بازی.
ع: مُخَاسَاةٌ، لَعِبُ الْبِنَادِقِ.
هه‌ل‌ماسان

ک: هه‌ل‌په‌نه‌مائن، ماسان. [نارساندن]
ف: برآوردن، بلندکردن، آماساندن.

ع: قَوْرِم، تَخْزِيبُ.
هه‌ل‌ماسیان

ک: هه‌ل‌په‌نه‌میان، هه‌ل‌په‌نه‌مین، هه‌ل‌ماسین، ماسین،
په‌نه‌مین. [نارسان]

ف: برآمدن، بلندشدن، باکردن، آماسیدن.

ع: قَوْرِمُ، تَخْزِيبُ، اِنْتِفَاحُ.
هه‌ل‌ماتان

ک: هه‌ل‌کردن، درۆژین‌دان. [بهره‌سەر‌بردن و کۆ‌کردن‌ه‌وی
دهره‌لنگ و دارپن و سەر‌قۆل، بهره‌ها: جوتین‌دان.]

ف: ورمالاندن، بالا‌زدن. دشنام‌دادن.

ع: تَشْمِيرُ، سَبُّ، شَتْمُ.
هه‌ل‌مالیان

ک: هه‌ل‌کریان، ئالۆ‌زیبون. [هه‌ل‌مالران، هه‌ل‌کران.
تورپ‌ه‌بون]

ف: ورمالیده‌شدن، آلیزیدن.

ع: تَشْمُرُ، اِحْتِدَادُ.
هه‌ل‌مالین

ک: هه‌ل‌گوزین. [بهره‌سەر‌دەر‌کیشان. (وه‌ک: هه‌ل‌مالینی
[خۆ‌لی] تنور).]

ف: بیرون‌کشیدن. (تنور مثلاً.)

ع: نَزَحُ.
هه‌ل‌مالین ← هه‌ل‌مالاندن
هه‌ل‌م به‌ده‌سا‌کردن

[ک: گوم‌کردن‌ه‌وی ده‌ست به‌هه‌ل‌می دم (ل‌بهر‌س‌رما).]
ف: بر‌دست‌دمیدن. (از‌س‌رما)

ع: اِكْهَاءُ، كَهْكَهَةٌ، وَحَوَاحَةٌ.
هه‌ل‌ه‌زین

ک: مژین. [هه‌ل‌ه‌شتن (بۆ‌نمونه: هه‌ل‌ه‌زینی مە‌مە‌ک).]
ف: م‌کیدن. (پستان را مثلاً.)

ع: مَكَ، مَرَّ، مَصَّ، اِمْتِصَاصُ.
هه‌ل‌ه‌زین

ک: هه‌ل‌چنین، مژین. [نار‌کیت‌شانه‌ناو‌خۆ. (وه‌ک: هه‌ل‌ه‌زینی
ناو‌له‌ل‌این‌زوی‌ه‌وه‌).]

ف: فرو‌بردن. (زمین آب را)

ع: رَشَفٌ، بَلَعٌ، تَشْرُبٌ، تَشْتَفٌ، تَغَوْرُ.
هه‌له‌مه‌ت

ك: تار. [چركه، هینده‌ی چار ترووكانیک].

ف: دَم.

ع: لَحْظَة، طَرْفَة الْعَيْن.

هه‌لمه‌ت

ك: په‌لامار. شنگ. شاتاز. [شالار، هێرش]

ف: جَهَش، پَرَش، گرای، نَهیب، یُرش.

ع: حَمَلَة، صَوْلَة، جَوْلَة، بَطْشَة، عَكْرَة، كَبَة، كَرَة،

كُزَي، سَطْوَة، سَطو، وُثوب.

هه‌لمه‌ت‌دان

ك: په‌لاماردان، شاتازدان. شنگدان. [شالابردن،

هێرش‌کردن]

ف: جَسْتَن، جَهیدَن، پَریدَن، گراییدَن، نَهیب‌زدَن.

یُرش‌بردَن.

ع: وُثوب، حَمَلَة، صَوْلَة، كَر، كُور، عَكور، بَطْشَة،

سَطْوَة، سَطو.

هه‌لمه‌ت‌ده‌ر

ك: شاتالده‌ر... [شالابهر، هێرش‌كەر]

ف: دَمَان، گراه، گرای، نَهیب‌آور.

ع: صَاوِل، كَزَار، عَكَار.

هه‌لمه‌قوو‌ت

ك: قووت. [به‌رێ‌کردنی خُزراکی گَرم به‌گَرم‌رودا.]

ف: قووت. (چیز گَرم را بلعیدن)

ع: بَلَع، سَرَط.

هه‌لمه‌له

ك: هێژ. [هه‌رمه‌له، گول‌هێژ]

ف: آنجل، خيرو، خيلو، دَبوسَك.

ع: حَطَمِي، عَضْرَس، غَسَل، غاسول.

وینه

هه‌لوا‌یین

ك: ناوین، سارین. [تی‌ه‌تسارین، تیتسارین]

ف: آندودن، ساییدن.

ع: لَطَخ، طَلَي، سَج، تَطْلِيخ، تَطْلِيَة، تَسْيِيع، تَطْيِين.

هه‌لوا‌یین

ك: هه‌لگُزین، دهردان. [ته‌نورره‌كه‌ی هه‌لوا‌یی. [به‌روس‌ر

دهر‌كیشان.]

ف: دهردان، دهر‌كشیدن، بی‌رون‌آوردن،

بیرون‌ریختن.

ع: نَزَح، اسْتِخْرَاج.

هه‌لوا‌شین

ك: نۆشین، سه‌رونیان. [به‌سه‌رومان، به‌جارتك‌خواردن‌هه‌]

ف: نوشیدن، سر‌كشیدن، آشامیدن.

ع: عَب، شَرَب، قَمَع.

هه‌لوا‌شیتَن

ك: راکردن. روین. [خاردان. رۆشتن]

ف: دویدن. رفتن.

ع: عَدو، سَعِي، ذهاب.

هه‌لوا

[ك: هه‌لوا: بالت‌ه‌یه‌كه‌ی راونیه‌]

ف: ألوا، آله، آله، مود.

ع: عَقَاب، عَثْر، لِقَوَة، شِفَواء، صَوَمَة.

وینه

هه‌لوا

[ك: هه‌لوا]

ف: آفروشه، بَر‌غول. پيش‌پاره.

ع: حَلَوِي، حَلْواء. شَفَارَج.

هه‌لوا‌ی شو‌مه‌رك

[ك: هه‌لوا‌ی یه‌ك‌م شیری مرد‌رو.]

ف: شب غَرِيب. (حلوا‌ی شب اول میت)

ع: لُهْنَة.

هه‌لوا‌یی

ك: قاوه‌یی. [رەنگی هه‌لۆایی.]

ف: قهوه‌ای. (رنگ حلواویی)

ع: ادبس.

هه‌لۆوچه

[ك: هه‌لۆوژه]

ف: آلتج، آلوچه، ادرك.

ع: اجاص، ادرك.

هه‌لۆوچه ره‌شه

[ك: هه‌لۆوژمپشه]

ف: آلوی سیاه.

ع: اجاص آسود.

هه‌لۆه‌زان

ك: هه‌لبه‌زان، هه‌لۆه‌زان. [بهره‌زور جولا‌ندنه‌وه.]

ف: بالابردن.

ع: رفع، ترفع، تصعيد، ترقية.

هه‌لۆه‌زیان

ك: هه‌لۆه‌زین، هه‌لۆه‌زین، هه‌لبه‌زین، هه‌لبه‌زیان.

[بهره‌زور جولا‌ندنه‌وه.]

ف: بالارفتن.

ع: رقي، ترقی، صعود، تصاعد، ارتفاع.

هه‌لۆه‌زین—هه‌لۆه‌زیان

هه‌لۆه‌ستن

ك: هه‌لبه‌ستن. [دابستن، قایم کردن. بادن. هۆنینه‌وه]

ف: برێستن.

ع: تصيب، اِحْدَار، قَتْل، حَوْك، نَسَج، نَظْم.

هه‌لۆه‌سیان

ك: هه‌لبه‌سیان. [دابهران، قایم کران. بادران. هۆنانه‌وه]

ف: برێسته‌شدن.

ع: اِنْعِصَاب، اِحْدَار، اِنْفِتَال، اِنْتِسَاج، اِنْتِظَام.

هه‌لۆه‌شان

ك: هه‌لۆه‌شان، هه‌لۆه‌ش، هه‌لۆه‌ش. [تیکدان (و‌ك):

هه‌لۆه‌کاندنی سهربانی خانوو.]

ف: به‌هم‌زدن. (بام خانه مثلاً.)

ع: نَقْض، نَقْض.

هه‌لۆه‌شان

ك: هه‌لۆه‌شینه‌وه، هه‌لۆه‌شانینه‌وه، هه‌لۆه‌کائن.

[هه‌لۆه‌شانینه‌وه، دپینی جی تەقەڵ (و‌ك) هه‌لۆه‌شانینی

تەقەڵی کراس.]

ف: به‌هم‌زدن. (دوخت جامه را مثلاً.)

ع: نَقْض، فَتَق، فَسَخ.

هه‌لۆه‌شان

ك: وه‌شان. (با شه‌ته‌ك‌دی هه‌لۆه‌شان.) [راوه‌شاندن]

ف: بادزدن.

ع: هَز، تَهْزِيز.

هه‌لۆه‌شان

ك: هه‌لۆه‌شینه‌وه، جفته‌ه‌شان. [جوت‌ه‌شاندن]

ف: آلیزیدن، اسکیزیدن، لگ‌زدن، جَفَتَک‌زدن،

جَفَتَک‌انداختن.

ع: ضَفَن، رَفَس، لَطَع.

هه‌لۆه‌شیان

ك: هه‌لۆه‌شیان. [هه‌لۆه‌شانه‌وه]

ف: به‌هم‌خوردن، به‌هم‌زده‌شدن، به‌هم‌زده‌شدن.

ع: اِنْتِقاَض، اِنْتِفاَض، اِنْتِفاَق، اِنْفِساخ.

هه‌لۆه‌شیانه‌وه—هه‌لۆه‌شیانه‌وه

هه‌له

ك: ده‌له، وێل. [خوێری، گه‌ڕال]

ف: ویل‌گرد، ویل.

ع: ساكع، عِسیف، دَوَار، جَوَال، طَوَاف، طَبَاس،

هائِم، طائِح.

هه‌له

ك: هه‌لۆ. [پشۆکار]

ف: هول.

ع: مُضْطَرِب.

هه‌له

ك: په‌له، په‌له. (هه‌له‌په‌له) [ده‌سیرد، لهر]

ف: شتاب.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌هاتن

ك: وه‌زین، به‌زین، هه‌لاتن. [ده‌ركوتن له‌ناسۆه]

ف: برآمدن، دمیدن، تابیدن.

ع: طُلُوع، ثُلُوع، شُرُوق، بُرُوع. صُعُود.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، ماسین، په‌نه‌مین، به‌رزو‌بوون. کیس کردن.

[نارسان. ئه‌ستوربوون]

ف: برآمدن، بلندشدن، آماسیدن، کیس کردن.

ع: نَتَا، اِنْتَفَاح، اِنْتِفَاش، اِنْتِبَار، قَوْرَم، شَخْوص.

هه‌له‌هاتن

ك: به‌رزو‌بوون. [به‌رزو‌بنوه (ی‌ده‌نگ).]

ف: بلندشدن، برآمدن. (صدا)

ع: اِرْتِفَاع، صُدَاح.

هه‌له‌هاتن

ك: توره‌شیان. [ترشان (وه‌ك هه‌له‌هاتنی هه‌ریه).]

ف: برآمدن، ورآمدن، ترشیدن. (خمیر مثلاً.)

ع: ئُتُو، ئُبُوخ، ثُخُوخَة، اِنْتِفَاح، اِخْتِمَار، ثَحْمَض.

هه‌له‌هاتن

ك: هه‌لاتن، راکردن، ده‌رچوون. [غارکردن]

ف: دروشتن، گریختن.

ع: اَبَق، هَيْف، هَرَب، فِرَار.

هه‌له‌هاتن

ك: سه‌ره‌هاتن، سه‌رچوون. (هه‌یه هه‌لاتن) [کۆتایی‌هاتن،

ته‌راو‌بوون]

ف: سه‌رآمدن.

ع: اِنْحِلَال، اِخْتِمَام، اِنْقِضاء.

هه‌له‌هاتن

ك: جووه‌له‌بوون. (هیلکه) [تروو‌کانی هیلکه و ده‌ره‌هاتی

جووه‌له‌ه].

ف: جووه‌شدن، ترکیدن.

ع: تَفْرُخ، تَنْقُف، تَقُوب، اِنْقِیَاب.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: برین، جیاوه‌کردن. [لەت‌کردن. هه‌له‌واردن، جیا‌کردنوه]

ف: بُریدن، جداکردن.

ع: جَر، قَطْع، اِقْتِیَار، اِقْتِوَار، اِسْتِثْنَاء.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: زانین. [هه‌له‌هاتن، په‌په‌ی‌بردن (وه‌ك: هه‌له‌هاتینی

مستل).]

ف: برآوردن، دانستن. (معماً مثلاً.)

ع: كَشَف، فَهَم.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: هه‌له‌ه‌واردن. (قه‌یه‌و‌کردن) [هه‌له‌هاتنوه، ره‌شانه‌وه]

ف: برگرداندن.

ع: سَقَق، دَسَع، ثَغ، قَيء، اِسْتِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: تروو‌كائن، جووه‌له‌کردن. [تروو‌كاندن (ده‌ره‌هاتنی

جووه‌له‌ه هیلکه).]

ف: برآوردن، درآوردن، ترکاندن، جووه‌کردن.

[بیرون آوردن جووه‌ه از تخم]

ع: قُوب، حَضَن، تَنْقِیْف، اِفْرَاح.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: سه‌ره‌ه‌وردن، ته‌راو‌کردن. [کۆتایی پته‌هاتن]

ف: سه‌رآوردن، آنجام‌رانییدن.

ع: خَتَم، اِكْمَال، اِتْمَام.

هه‌له‌ه‌وردن

ك: به‌رزو کردن. [به‌رزو‌کردنوه (ی‌ده‌نگ، ئاواز).]

ف: برآوردن، بلندکردن. (برآوردن صدا، آواز)

ع: رَفَع، صَدَح، صُدَّاح.

هه‌له‌ه‌وردنه‌وه

ك: هه‌له‌ه‌واردن. (قه‌یه‌و كردن) [هه‌له‌ه‌یتناوه، رشانوه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَع، كَيْد، قَيَّاء، قِيَاء، هُوَاع، اِنْشَاع،

اِسْتَفْرَاغ.

هه‌له‌ه‌وردنه‌وه

ك: هه‌له‌ه‌وگه‌پراڻن. [هه‌وگه‌پراڻ (هه‌وگه‌پراڻی لیو بۆ گریان).]

ف: برگرداندن، برگردانییدن. (برگرداندن لب

برای گریه)

ع: قَلَب.

هه‌له‌ه‌ت

ك: سه‌خناخ، سه‌خت. په‌رتگه، په‌رتگا. بۆزگه. [هه‌له‌ه‌ت.

هه‌له‌ه‌رتگه]

ف: سخت، سنگلاخ. پرتگاه. بی‌راهه.

ع: غَدَر، قَذَف، مَقَذَفَة، مَزَلَقَة، مَعْسِف.

هه‌له‌ه‌خوهر

[ك: هه‌له‌ه‌خوهر، دژخوهر]

ف: ویل خوراک، بدخوراک.

ع: مَخْشَاب.

هه‌له‌ه‌خه‌رج

ك: ده‌سبا. [ده‌سبلاو]

ف: دست‌باد، ویل خرج.

ع: مُسْرِف، مُبْذِر، تَبْذَار.

هه‌له‌ه‌شه

ك: ... توندوین. [به‌یه‌له، خیرا. هه‌روه‌ها: به‌یه‌له رۆزیشتن.]

ف: توندۆۆ. توندۆۆفتن.

ع: مَلَق، مُعْنِق، خَبِيب، خَبَب، عَنَق.

هه‌له‌ه‌شه

ك: هه‌له‌ه‌گه‌پ، هه‌له‌ه‌سر. [گه‌پراڻی سه‌رگه‌ردان.]

ف: ولگه‌رد، هه‌رزه‌گه‌رد.

ع: سَنَب، دَوَار، جَوَال.

هه‌له‌ه‌گه‌پ

[ك: گه‌پراڻ]

ف: ویل‌گه‌رد.

ع: دَوَار، جَوَال.

هه‌له‌ه‌ویه‌له

ك: هه‌له‌ه‌وداوان، په‌له‌یه‌ل. [هه‌له‌ه‌داوان، په‌له‌ی زۆر.]

ف: شتاب، چلبه‌له.

ع: عَجَلَة.

هه‌له‌ه‌ودان

ك: به‌ره‌زبوکردن، هه‌له‌ه‌دانه‌وه. [به‌ره‌زکردنه‌وهی به‌شی ژیره‌وهی

شتیتك به‌سه‌ر به‌شی سه‌ره‌یه‌دا. (وه‌ك: هه‌له‌ه‌دانه‌وهی لیقه‌ه،

ناگر، گه‌ه‌م.)]

ف: بالا‌زدن، بلندکردن. (لحاف، آتش، گندم مثلاً.)

ع: رَكْس.

هه‌له‌ه‌ودان

ك: هه‌له‌ه‌دانه‌وه، كۆگا‌کردن. [كۆما‌کردن]

ف: توده‌کردن، خه‌رم‌کردن.

ع: تَكْوِم، تَكْثِيل.

هه‌له‌ه‌ودین

ك: هه‌له‌ه‌دینه‌وه، هه‌له‌ه‌وشانن، هه‌له‌ه‌وشانن. [هه‌له‌ه‌وشانننه‌وه.

دیرینی جی ته‌قن.]

ف: به‌هه‌م‌زدن.

ع: نَقْض، نَقْض، نَقْض.

هه‌له‌ه‌وگه‌پراڻن

ك: هه‌له‌ه‌پراڻنه‌وه. [هه‌ره‌گه‌پراڻدن]

ف: برگرداندن.

ع: عَكْس، عَزَج، قَلَب، كَرْب، كَبَب، شَتَر، تَعَكِيس،

۱- غَدَر: سخت، سنگلاخ. قَذَف: پرتگاه. مَعْسِف: بی‌راهه.

تَنكيس، تَكويس، تَقليب ...

هه‌له‌وه‌گه‌پاڤان

ك: په‌شيمانه‌موكردن. [په‌ژيان‌كردنوه (له‌مبستتاك)]

ف: برگرداندن، پشيمان‌كردن. (رأى زدن)

ع: صَرَف، تَصْرِيف، تَرْجِيح، اِرْجَاع، اِنْدَام. (رَدُّ
الْمَرْءِ عَنْ قَصْدِهِ)

هه‌له‌وه‌گه‌پاك

ك: هه‌لگه‌پاگه‌ره. په‌شيمانه‌ريووك. [وه‌گه‌پاو. په‌ژيان.

پاشگنز]

ف: برگشته، بازگشته. واژونه، واژگونه.
پشيمان‌شده.

ع: مَقْلُوب، مَعكُوس. نَادِم، مُنْصَرَف. مُرْتَد.

هه‌له‌وه‌گه‌پايان

ك: هه‌لگه‌پايانه‌ره. [وه‌گه‌پايان]

ف: برگشتن، بازگشته، بازگشتن، واژگونه‌شدن.

ع: اِنْقِلَاب، اِنْكَفَات، اِنْعِكَاس.

هه‌له‌وه‌گه‌پايان

ك: هه‌لگه‌پايانه‌ره، په‌شيمانه‌ريوون. [په‌ژيان‌ريوونه]

ف: برگشتن، برگشت، بازگشت، بازگشتن،
پشيمان‌شدن.

ع: نُدَامَة، نُدَمَان، اِنْصِرَاف.

هه‌له‌وه‌هاوردن

ك: هه‌له‌واوردنوه. (قه‌يدو كردن) [هه‌له‌پناوه، رشانوه]

ف: برگرداندن.

ع: سَنَق، دَسَع، ثَغ، قَيء.

هه‌له‌هه‌ل

ك: به‌به‌ل. [په‌له‌پل قسه‌كردن.]

ف: تَنَدَغَفْتَن، تَنَدَغَوِي.

ع: تَمَمَّة.

هه‌له‌هه‌له‌كه‌ر

ك: به‌به‌لكه‌ر. [سك‌ل‌ده‌م، خي‌را له‌ قسه‌ كردندا.]

ف: تَنَدَغَو، تَنَدَسَخَن.

ع: تَمَتَام.

هه‌له‌يت

ك: چه‌رن، په‌رن، كه‌له‌په‌ره. [قسه‌ پرپروچ.]

ف: چَرَنَد، پَرَنَد، ياوِه، يافِه، قَلْمَاش، بِيَدَلا،
بِيه‌وده، لَكَلَكه، كَلِپْتِه‌ره.

ع: شَنَر، مَنَر، هَذي، هَذَو، هَذا، هَذيَان، لُوي،
سَمِيه‌اء، شَطَحَات، خَرافات، شَمَارِيح، أَباطِيل.

هه‌له‌يتِر< هه‌له‌يتِرَك

هه‌له‌يتِرَك

ك: هه‌له‌يتِر. [گيايه‌كه له‌ قاميش ده‌چيت، نه‌گه‌ر ناژه‌ن

بيخوات ده‌يكوژيت.]

ف: شېرم. (گياهي است شبیه به نی، اگر حيوان
آن را بخورد بمیرد.)

ع: ثِيل.

هه‌له‌يتوپه‌له‌يت

ك: چه‌ره‌نوپه‌ره‌ن، شېروژ، په‌رت، كه‌له‌په‌ره، هه‌له‌يت.

[قسه‌ پرپروچ.]

ف: چَرَنَدَوِپَرَنَد، پَرَتَوِپَلا، لَكَلَكه، كَلِپْتِه‌ره، قَلْمَاش،
بِيَدَلا، يافِه، ياوِه.

ع: شَنَر، مَنَر، خَرافات، شَطَحَات، أَباطِيل، شَمَارِيح،
هَذيَان، سَمِيه‌اء. تَجَاوُف، مُجَاوَفَة، لُوي، هَذَر ...

هه‌له‌يز

ك: مه‌شكه. [مشكى ماست تيتاژه‌ندن.]

ف: مشك.

ع: زِق.

ويته‌ي هه‌يه.

هه‌م

ك: نيتِر، دوريساره، ديسان، هه‌ميسان. [هه‌مديس،

همديسان

ف: هم، نيز، ديگر، دوباره.

ع: اَيضاً، مُجَدِّداً، مَرَّةً أُخْرَى.
هم.

[ك: له بورن بشدارم، بگرامبري نيم.]

ف: هستم.

ع: كائِن، مَوْجود.

همه‌ار

[ك: عسبار (جنگي پاشه كوت كردن).]

ف: اَنبار، اَمبار. (جاي ذخيره)

ع: مَنوِيَّة، شَوْنَة، مِرْحَة، حُوطَة، خِرَائَة، مَخْزَن،

هُرَي، شَصِيص، فداء، نَبَر، اَنبار.

همه‌اراو

[ك: عسباري نار.]

ف: اَوْشال، آب‌انبار.

ع: مَخْزَن المَاء، مَخْزَن.

همه‌ارکردن

[ك: عسبار كردن، پاشه كوت كردن]

ف: اَنبَاشَتَن، اَلْفَاشَتَن، اَندوختن، اَنبار كردن.

ع: خَزَن، اِنخار.

همه‌اره پو

[ك: عسارمپز (رزبوي نار همسار).]

ف: پوسيده در انبار.

ع: مَنخُورُ المَخْزَن.

همه‌ايي

ك: گشت. (هممايي هم‌دَرسَم) [همسرو، تَيَكُرا]

ف: هَمگي، هَمگان، همادي، جُمَلگي.

ع: كُل، عُموم، جَميع.

همه‌رايي

ك: هامرايي، ياري، كَرمه‌ك. [هارپَيِي، يارمَتِي]

ف: همراهي، ياري، كُمَك.

ع: رَفَق، حِمَايَة، اِعاَنَة.

همه‌رو

ك: هم‌رَمِي، مورز، گولاري. [ميرويه‌كه.]

ف: مَل، لَكَل، اَم‌رود، اَرمود، اَرَبو، گُلابي.

ع: كُمَتَرِي، اِجاص.

وَيَنَه

همه‌رو كوچكينه

[ك: كرَوسَك، هم‌رَمِي، كِتَويله.]

ف: خَرَمَل، خَر‌اَم‌رود.

ع: بَرقوق.

همه‌كه

ك: هم‌كه، گشت. [همسرو]

ف: همه.

ع: كُل.

همه‌وار

ك: گوارا. [سازگار، لبار، بوردن]

ف: هموار، گوارا، پذيرا.

ع: مَقْبُول، قَابِل تَحْمَل.

همه‌وارکردن

ك: گوارا كردن. [سازگار كردن]

ف: هم‌وار كردن، گوارا كردن، پَذيرفتن،

پَذيرا كردن.

ع: قَبُول، تَحْمَل.

همه‌مه‌مه

ك: هم‌را، خولو، گدله‌كُزِمه. [هم‌را و هم‌ريا]

ف: غُوغا، هنگامه، شورش.

ع: هَممَة، خَممَة، ضَوْضاء، جَلَبَة، اِجماع.

همه‌ميسان

ك: هم‌ميسانو، ديسان، دوباره. [همديسان]

ف: باز، نيز، دوباره، ديگر، دُگربار، بار ديگر.

ع: أَيضاً، مُجَدِّداً، مَرَّةً أُخْرَى.

هه میسانوه ← هه میسان

هه همیشه

[ك: ببرد هرام، بی برانهوه]

ف: هَمیشَه، هَماره، هَمار، هَمواره، هاموار،

پَیوَسْتَه. جاوید، جاویدان، بدرام.

ع: دَائِم، مُدام، عَلَى الدَّوام، مُتَّصِل، مُسْتَمِر، سَرَمَد،
أَبَد.

هه همیشه بهار

[ك: گوژیکه.]

ف: میشا، زراوِشان، آردَم، آبرون، آدرگون،

بیش بهار، همیشه بهار، همیشه جوان. (در

«بُرهان»، «هیری» و «خیری» را همیشه بهار

نوشته، ولی در «تحفه‌ی طب» «خیری» را به

معنی شب‌بو نوشته است.)^(۱)

ع: عُصْفَر، عُصْفِرَة، أَتْرَبُون، خَیْرِ، حَیُّ الْعَالَمِ.

وینه

هه همیشه وهوی

[ك: ئافره‌تیک که هر رۆژی شویله ده‌کات.]

ف: جاف. (زنی که هر روز شوهری بگیرد.)

ع: اَمْعَة.

هه همیشه یی

ك: نه‌مر، بی‌سه‌روین. [هتا هتا، هریرو و همرار]

ف: بوپاش، جاوید، همیشه‌گی، بی‌انجام و آغاز.

ع: دَائِم، باقی، سَرَمَدِی، اَزَلِی و اَبَدِی.

هه ن

ك: هان. [ران (کۆی کسی سییمه).]

ف: هَند، هَستَند. (جمع حاضر است.)

ع: کائنات، موجودین.

هه ن

ك: ههس. (هه‌نویهن) [ههیه (وشه‌یه‌کی هه‌رامیه).]

ف: هه‌ن، هه‌ست. (هه‌ست و نیست.) (اورامی

است.)

ع: مَوْجود.

هه‌نار

ك: داره‌نار. [داریکی میوه‌داره.]

ف: نارین، درخت آنار.

ع: مَظَّ، عَثْرَب، شَجَرُ الرُّمَّان.

هه‌نار

[ك: بهرمی داره‌نار.]

ف: نار، آنار. (ثمر آنار)

ع: رُمَّان، مَرَمَر، مَرمار.

هه‌ناردان

[ك: ده‌کی هه‌نار.]

ف: ناردان، اناردان، اناردانه.

ع: حَبُّ الرُّمَّان.

هه‌ناردن

ك: ناردن. [روانه‌کردن]

ف: فرستاندن، گُسی‌کردن، گُسیل‌کردن،

روانه‌نمودن.

ع: بَعَث، شَعَب، رِسانَة، اِرِسال، تَسْفیر، تَوْجیه،

اَلوَكَة، مَلَكَة، مَلَكَة، اِذْهاب.

هه‌ناردنه‌وه

ك: ناردنه‌وه. [گِترانه‌وه، دانه‌وه]

ف: پس‌فرستاندن، پس‌دادن.

ع: رَدَّ، اِعَادَة، اِرْجاع.

۱- [له‌کتیبی «برهان» دا دوو وشه‌ی «هیری» و «خیری»

فارسی به «همیشه‌بهار» مانا کراوه‌ته‌وه به‌لام له‌کتیبی

«تحفه‌ی طب» دا وشه‌ی «خیری» به «شه‌ویژ» مانا

کراوه‌ته‌وه.]

هه ناسه

ك: دهم، ناه. [پشوو، نسو ههرايمى كه گياندار

هه ناسه مژيت..]

ف: زهشت، دم، دما، آه.

ع: زُفَرَة، زُفِير، نَفَس. نَخِير، نَحِيط.

هه ناسه بركى

ك: هه لاکان، هه لاک هه لاک، هه نكه هه نك. [پشوو سواربون]

ف: رَخ، شَم، رَخِيدَن، شَمِيدَن.

ع: اُنُوَه، نُهَج، نُهِيَج. رَحِير، اِنْبِهَار.

هه ناسه دان

ك: ناه كيشان، هه ناسه كيشان. [نفس كيشان، ههرا

هه لَمَزِين]

ف: دم كَشِيدَن، آه كَشِيدَن، زاره، غَرَنگ.

ع: زُفِير، نَخِير، نَحِيط، تَنَفُّس.

هه ناسه كيشان

هه ناسه هه لَكِيشان

هه نجل

ك: ناکام، مهرگ. [نجل، نجل، کوتايى ژيان.]

ف: مَرگ.

ع: أَجَل، حَيَن، نَيْط، مَوْت، حَتَف....

هه نجلووهك

ك: دان هه مرز. [تۆرى ههرمى.]

ف: اَنجُوچَك، تَخُم اَمرود.

ع: حَبُّ الكُمُثْرِ.

هه نخير

[ك: ههزير: ميوه كه.]

ف: انجیر.

ع: تين.

هه نخير يلاوا

ك: مهروز. [مۆز: ميوه كه.]

ف: موز، انجیر آدم.

ع: طَلَح، مَوَز.

ويته—موز

هه نخير سان

[ك: چيگايك كه ههغیری زۆره.]

ف: انجیرستان.

ع: مَتَانَة.

هه ناسه

ك: نه نازه، نه نازه زانی، پیتوانه. [نمندا زه زانی (زانیاری

نمندا،).]

ف: اندازه، پیماننه، گَری، گَری شناسی،

اندازه دانی، پیماننه دانی.

ع: هِنْدَسَة، هِنْدَرَة، هِنْدَا زَة، عِلْمُ الهِنْدَسَة.

هه نك

ك: شوخی. رشقه ن. [هه نك، سوعیت، گالتوگرپ

(وشه یكى كرماجیه).]

ف: شوخی، ریشخند. (كرماجی است.)

ع: مَزَح، مَزَاح، سُخْرِيَة، اِسْتِهْزَاء.

هه نك—هه نكه

هه نكه

ك: هه نك، هه نكيان، هه سكه، هه سكيان، هه سك.

هه ناسه بركى. [پشوو سواربون]

ف: رَخ، شَم، خَنج، سونانك.

ع: زُفِير، رَحِير، نَحِيط، نُهِيَج، نُهَج، اِنْبِهَار.

هه نكه هه نك

ك: هه سكه هه سك، هه لكه هه لك، هه نه نه ن، هه لاک هه لاک،

هه لاکان، هه نكيان، هه سكيان، هه ناسه بركى. [هه نكى

زۆر. (دوباره برونه كى لىبر زۆر بونیستی.)]

ف: خَنج، خَنجِد، رَخ، شَم، سونانك، خَنجَان،

خَنج خَنج، خَنجِيدَن، رَخِيدَن، شَمِيدَن. (تكرار

برای تکتیر است.)

ع: نُهچ، نُهچ، زَڤیر، زَحیر، نَحیط، اِنبهار.

هه‌نکیان—هه‌سکیان

هه‌نگ

[ا: (میشنگرین.)]

ف: مَنگ، مَنج، رَسمو، پَرمور، پَرموز، کلِیز،

کَنبَت، کَبت، زَنبور. (زَنبور عسل)

ع: نَحَل، نُوب، خَشَرَم، رُنبور.

ویننه—شان

هه‌نگ

ل: دسه. (سهره‌نگ) [دسته، کۆمل]

ف: هنگ، دَسته، توده. (سره‌نگ)

ع: جَمع، جَمعیة، لِف، حِزب، صِنف، فِئَة، فِرَقَة. قۆم.

هه‌نگ

ل: خورزه، خورزگه، مۆل. [شۆینی کۆیوونوه.]

ف: اَنجَمَن، اَرسَن، اَرش، کُنگره، کانون. (محل

اجتماع)

ع: مَجَمع، مَجْتَمع، مُحْتَفَل.

هه‌نگامه

ل: که‌پوره، هور، خولسور. [هه‌را، قه‌قه‌ر (کۆز)

هونرمندان و چیدان‌بازان و زۆزان‌بازان.]

ف: هنگه، هنگامه، انگامه. (انجمن بازگران یا

کشتی‌خوایان)

ع: مَعَرکَة، مَحْفَل النُّقْل.

هه‌نگو

[ل: شقار]

ف: گام.

ع: رَتوة، خَطوة، خُطوة.

هه‌نگدان

ل: هه‌نگه‌ژال. [پلوره]

ف: کَلِیز، آغال، کَلِیزدان، خانه‌ی زَنور.

ع: کُواره، عَمِیرَة، عَسَالَة، غَنِیَّة، خَشَرَم.

هه‌نگفت

ل: زَل، هِیَم، گموره، کَلَفَت. [زبه‌لاح، نستور]

ف: هه‌نگفت، سَتَبَر، گُنده، کَلَفَت.

ع: ضَخِیم، عَظِیم.

هه‌نگل

ل: پالو، خالِگا. [کله‌که]

ف: پَهلو، تَهیگاه.

ع: اِطِل، خاَصِیرَة.

هه‌نگل خِیگه

ل: هه‌نگۆل. [(دست و پتی خِیگه.)]

ف: پاچه. (دست و پای خِیگ)

ع: زَعَنَقَة، قَواِم.

هه‌نگه‌شه‌لی

[ل: هه‌نگشه‌لی]

ف: شَبَتک، شَبَنک.

ع: عَتَب، حَجَل، حَجَلان، عَقَبان، رَدِیان.

هه‌نگوان

ل: سۆل. [گیاه‌که.]

ف: اَنگوان، اَنگدان.

ع: اَنجَدان.

ویننه—سۆل

هه‌نگۆل

ل: پاچه، هه‌نگل، چه‌قەل. [پیتیکه]

ف: پاچه.

ع: زَعَنَقَة، قَواِم.

هه‌نگوور

ل: رمز. [تری]

ف: انگور، انگیر، تَرَبک، شیمه، سَتَه، رَز.

ع: عَنَب.

ههنگوڕ توروشو شیرین

ل: نیم‌پس. [تری ترش‌شیرین].

ف: باغج، باغنج، نیم‌رس.

ع: حصرم.

ههنگوړه

ل: روتیل. [جزره جالب‌الزکیمه‌که].

ف: دلمه، دلمک، دیلمک، غنده، آغنده، انگورک،

رتیل، خایه‌گیر.

ع: رُطیلَاء، رُتیلَاء.

وینه-روتیل

ههنگوړه^۱

[ل: .....]

ف: انگورک.

ع: جَرْدَة.

ههنگوړه په‌شه

[ل: تری رشه.]

ف: سُنْسَه.

ع: وَین، غریب، عیون البقر.

ههنگوړی مه‌نگوړی

[ل: یاری‌کی منداڵانه که یه‌کیکیان به پنی پش‌خستن

چاری یه‌کیکی تریان به دست ده‌گرت و نهم رسته‌گه‌له

ده‌لێت: «هه‌نگوړی مه‌نگوړی، سیام به بان کوړی، نه

ته‌قه بوو نه ره‌قه، زه‌ده‌واله بدا به جی‌گی هه‌قومه‌قانیسه‌ره

هه‌قه.» له کاتی وتنی وشه‌ی «هه‌قه» دا منداڵیکی تر

پلتۆک له لسووتی چاره‌سراوه‌که ده‌دات، نه‌گهر

پلتۆلومشینه‌که‌ی ناسی خیرا رزگاری ده‌یت و ده‌چیته‌ کوژی

و به دست هه‌ردو چاری ده‌گرت و رسته‌گه‌لی پیتشوو

ده‌لێت‌مه‌ و به‌م جوړه تا کوتایی یاریه‌که.)]

ف: چشم‌بندک. (بازی بچه‌ها است، و آن چنین

باشد که یکی به حکم قرعه چشم دیگری را با

دست می‌بندد و این کلمات را می‌خواند:

«هه‌نگوړی مه‌نگوړی، سیام به بان کوړی، نه ته‌قه بوو

نه ره‌قه، زه‌ده‌واله بدا به جی‌گی هه‌قومه‌قانیسه‌ره هه‌قه.»

هنگام گفتن کلمه‌ی «هه‌قه» دیگری با تلنگور

بینی چشم بسته را می‌زند، اگر زننده را

شناخت فوراً رها شده زننده را سوار می‌شود و

چشم او را با دست می‌بندد و کلمات مذکور را

می‌خواند، به همین قرار عمل می‌شود تا بازی

ختم گردد.)

ع: ...

ههنگوړه

ل: جبری. [کتیره.]

ف: شلم، انگوزه، آنقوزه.

ع: صمغ.

ههنگوړه‌ی هه‌رجن

[ل: کتیری بادامه تاله.]

ف: آزدو.

ع: صمغ الآرن.

ههنگوړه‌ی هه‌نکوان

ل: به‌ره‌زه. [کتیری سۆلان]

ف: آنگژه، آنگژد، انگوزه، آنقوزه، کسنی.

ع: حلتیت.

هه‌نگوړین

ل: هه‌سه‌ل. [هه‌نگرین]

ف: آنگبین.

ع: طرم، مزج، آری، خو، شرو، شوب، شهد، دبس،

ظنی، ظیان، ضرب، غسل، مادی.

هه‌نگوړین خورما

[ل: دژشاری خورما]

۱- به داخله‌وه مانای نهم و شه‌یم بۆ ساخ نه‌کرایه‌وه. (ر- ر)

ف: سَقَن.

ع: دېس.

ههنگه بۆله

[ك: ههنگوره: ههنگی ده غهسل كه ههنگرين ناكات

(ههنگه شهكه.)]

ف: سَنَسه، دُرُخَف. (زنبور سياه)

ع: سُرمان.

ههنگه زال

ك: ههنگدان. [يلوره (هیلانی ههنگ.)]

ف: غَنِيْنه، كليزدان، آغال. (لانهی زنبور)

ع: كُواره، عَمِيْره، عَسَالَة، خَشْرَم، غَنِيْنَة.

ههنگه زال

ك: ههنگ. [قَلِيْشِي كِيْو كه ههنگ هيلانی تيدا

سازكرده.]

ف: ههنگ. (شكاف كوه كه در آن زنبور لانه كرده

باشد.)

ع: قَتَع، خَشْرَم.

ههنگه مال - شان

ههنگه وچه

ك: كه نه سمه. [بالتديه كه.]

ف: سَبِيْرَك، زنبور گيره.

ع: شَقْرَاق، خُضَارِي.

وینه

ههنگه نونه - ههنگه سونه

ههنگه - ههنگه

ههنگه زاك

ك: كۆله وهس، سۆره. [ههنگزا (زېكوپ، زېكچ)]

ف: پَسَنْدَر، ناپسری. دُخْتَنْدَر، ناخُخْتَرِي.

ع: هَرَل، رَيْيِب، رَيْيِيَة.

ههنگه ههنگ

ك: ههنگه ههنگ، ههسكه ههسكه... [ههنگی زۆر.]

ف: خَنْجَان، سَوَنانَك، خَنْج خَنْج، هَنْ هَنْ،

خَنْجِيْدَن، رَخِيْدَن، شَمِيْدَن.

ع: رَفِيْن، رَحِيْن، نَحِيْط، نَهَج، نَهِيْج. لُهَات، اِنْهَار.

ههنگی

ك: شامی. [شورتی (تورك «قارپوز» پتده تین.)]

ف: ههنگوانه. (ترك «قارپوز» گوید.)

ع: دابوغة، هَنْدِي، بَطِيْخ، شامِي.

ههنگی

ك: برون، برون. [برونیتی، ههرون (بهرامبری

«نبرونی».)]

ف: بود، هستی، فرتاش. (ضد «نبرونی»)

ع: وُجود، كُون، كِيَان، كِيْنوْتَة.

ههنگی

ك: نيسه. [نيسا (وشهیه کی گۆزانیه.)]

ف: كنون، اكنون. (گورانی است.)

ع: حالاً، أَلْهَال.

ههنگی

ك: نیت. [نیدی، جا (وشهیه کی گۆزانیه.)]

ف: دیگر، سپس. (گورانی است.)

ع: بَعْدُ، بَعْدَ ذَلِك. ف.

ههنگی

ك: کوتوپر. [لپي (وشهیه کی گۆزانیه.)]

ف: ناگاه، ناگهان. (گورانی است.)

ع: اِذَا، بَعَثَ، غَفَلَة.

ههنگی

ك: پرو! [سیرکه! بنواره! (وشهیه کی گۆزانیه.)]

ف: هان!، بنگرا! (گورانی است.)

ع: اُنْظُرْ!، تَنْبَهْ!

ههنگی

ك: سهر، سهره. (یه کههه) [پاشگریکه مانای «کهرت»

دەدات.]

ف: بار، باره، سر، سره. (یکسره، یکباره)

ع: دَقْعَة، مَرْتَبَة.

هه

ک: راگل، ئهراگل، گه‌ریانه‌وه. [گه‌ریانه‌وه]

ف: برگشت، بازگشت، برگشتن، بازگشتن،

بازآمدن.

ع: عَوْدَة، رَجْعَة.

هه

ک: حمر، هه‌ی. [روشی گاتییکردن یا سهرمانه.]

ف: هه‌ی. [کلمه‌ی استهزا یا تعجب است.]

ع: هه‌ی.

ههوا

ک: حه‌وا. تاسمان. با. [بۆشایی ده‌وری‌ری زوی، عاسمان.

هه‌وه‌ها: گازگه‌لیک که ده‌وری‌ری زوی گرتوه.]

ف: نوده، پناد، باد، هوا.

ع: هَواء، مَهْوَى، مَهْوَء، هَوَّة، هَاوِیَّة، سُكَاك، سَحَاك،

سُحَاك، شُجَاك، سُمُهَى، لَوْح، اِیَاد، نَقْف، جَو.

ههوا

ک: هه‌وه‌س، تاره‌زوو، کام، ناوات. [تاسه، حه‌ز]

ف: پُژهان، کام، هه‌وه‌س، آرزو.

ع: اَمَل، مَامُول، هَوَى، شَوْق، اِشْتِیاق، مُنَى، مُنِیَّة،

أَمْنِیَّة، بَغِیَّة، رَجَاء.

هه‌واپ

ک: به‌رز، به‌رزن. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: مَرْتَفَع، مُتَصَاعِد، رَاقِی، رَفِیع، صَاعِد، مَرْتَقِی.

هه‌واخوا

ک: لاکۆشکه، کۆمه‌ک، لاگیر، ده‌سگیر، دۆس. [لاینگر]

ف: هه‌واخواه، کۆمک، دوست. [طرفدار]

ع: حامی، مُعِین، مُدَافِع، مُجِيب.

هه‌واخواه

ک: باخوهر، مارش. [بابۆز، کونبا]

ف: باغر، بادغَر، بادخور، بادخَن.

ع: مَنفَذ، فاصِلَة.

هه‌واچار

ک: به‌رزن، به‌رز. [بلند]

ف: بُلُند.

ع: رَفِیع، رَاقِی، صَاعِد، مَرْتَفَع....

هه‌واچار

ک: بادار. [به‌ده‌یه، فیزن]

ف: ده‌میادادار، شگفت‌دار، باشگفت، شگفت‌مَند.

ع: مَغْرُور، مُتَغَرِّب، مُتَكَبِّر، مُعْجِب، عَاتِی، عَتِی،

غَطْرِیس.

هه‌وار

ک: هه‌واگا، ده‌واگا، چادرگا. [جینگه‌ی ناروه‌ه‌واخۆش له

ده‌وه‌ی ناوایی.]

ف: هه‌وار، آوار، هواگاه، چادرگاه، کوهستان،

سردسیر. [جای دور از آبادی که خوش آب و

هوا باشد.]

ع: مَصِیْف، مَقِیْظ، مَقَاط، مُصْطَاف، مَرِیع، مَنزِل.

هه‌واره

ک: هه‌زه، هه‌زار. [هارینگه، هه‌زه]

ف: هه‌زارگاه.

ع: مَصِیْف، مُصْطَاف، مَقِیْظ، مَقَاط.

هه‌واری

ک: خه‌یرت. [خه‌یه‌ی گه‌ره.]

ف: هه‌واری، خرگاه. [خیمه‌ی بزرگ.]

ع: خِیمَة، فَازَة، سُرَادِیق.

هه‌واکیشان

ل: په شام، په نام. [باکردن (ناوسانی برین).]

ف: هواکشیدن، بادکشیدن. (زخم)

ع: جَرَد، اِنْتَبَار.

همولکا ← **هموار**

هموال

ل: باس، دنگ، هالا، خمره. [خبیر]

ف: پژواک، آگاهی.

ع: خَبَر.

هموالپرسی

ل: باسپرسی، خوره‌پرسی. [پرسینی خبیر یا پرسینی

حالی کستیک.]

ف: پُرسه، چَغَر.

ع: اِسْتِخْبَار، تَفَقُّد، عِيَادَة.

هموام

ل: جانمور. [میرو (وړک: کرم، میثوروله، میث، خشوک

بن یا بالدار).]

ف: خَسَنده، جانَوَر. (از قبیل: کرم، پشه، مگس،

خواه خزنده باشد یا پرنده.)

ع: هَوَام، حَشَرَات.

هموانچه

[ل: همنانزکه]

ف: چَبْتَن، اَنبَانچه.

ع: صُفِيَّة.

هموانه

[ل: همنبانه، هسانه]

ف: اَنبَانه، اَنبَان، هَنبَانه، هَنبَان.

ع: صُفْن، جِرَاب.

وینه

هموای تاریک

[ل: بهرامبری «هموای روشن»]

ف: مزگه، هوای تیره، هوای گرفته.

ع: مُعْتَم، مُظْلَم.

هموایک

ل: که می. (هموایک گموره‌تر) [تَزْزِک]

ف: گَمی، اندکی.

ع: قَلِيلًا، نَزْرًا.

همور

[ل: نر تمومزه‌ی که بارانی لیو، دبارتت.]

ف: تَوَان، اَبَر، میخ.

ع: ناهور، غَیم، غَمَام، سَحَاب. رُکام.

همور

[ل: نیسَنج.]

ف: اَسِنْدَنگ، اَسِنْدَن، اَبَرک، اَبَر.

ع: رَغَوَة، هِرْشَفَة، غَمَامَة، اَسْفَنج.

همور

ل: کل. [کاسه و گزهی گلین.]

ف: آوندان. (کاسه و کوزه‌ی گلی.)

ع: اَخْزَاف. (خَرْف)

هموراز

ل: به‌رموروره، سهره‌رموروره. [رکه]

ف: افزاز، سرابالا.

ع: ثَلَعَة، صَعُود.

همور باران

ل: تهرهمور. [هموری پر]

۱- نووسر له پال نهم وشه‌ی‌دا به فارسی نویسیویتی: (که

هنوز آتش نکرده باشند.) واته: که هیشتا

ه‌لته‌گرست‌نراوه. که نهم مانایه له‌گه‌ل مانا فارسی و

عمریه‌که‌دا ناته‌بایه. ده‌کریت ناواش مانا بکریته‌ود: که

هیشتا نه‌خراوته ناو ناگر. که نهم مانایه‌ش له‌گه‌ل وشه‌ی

کلدا ناته‌بایه!

ف: ژفاک، ابر بارنده.

ع: صَيِّب، غَیم، سَحَاب مُمَطِّر.

همور بی باران

[ک: هموری تنک]

ف: خُشک‌ه‌ابر، ابر خشک، ابر بی باران.

ع: جَهاَم، خُلب.

همور جه‌هانگیر

[ک: هموری تال و ناسان‌داگر.]

ف: اُبر جهانگیر.

ع: دَجَن، مُطَبِق. (غَیم مُطَبِق)

هموریشور

[ک: کاسه‌شور: پرزیدک که قاپ و قاچاخی پی‌ده‌شورن.]

ف: کاسه‌شور.

ع: هِرِشَفَة، مِفْسَلَة.

هموریکمر

ک: هموریکمر. [کسیک که ده‌فری سواتلت درست ده‌کات.]

ف: گُلال، آوندگر، کوزه‌گر، کاسه‌گر.

ع: خَزَاف، خَزَفِي، فَخَار.

همورنگ

ک: برنگ، برینگ. [مقستی خوری مه‌لپاچین.]

ف: دوکارده، دوکاری. (قیچی پشم‌بری)

ع: مِجَر، جَم.

هموره‌بروسکه

ک: بروسکه، چه‌خاخه. [بروسکی همور.]

ف: دَرخَش، آدرخَش...

ع: بَرَق.

هموره‌تریشفه

ف: تریشفه. بروسکه. [هموره‌گرمه. هموره‌بروسکه]

ف: تَنَدَر، آسمان غُرَبِه. دَرخَش.

ع: رَعَد. بَرَق.

هموری

[ک: پارچه‌یه‌کی ناسکه.]

ف: هوله.

ع: مندیل، مَنَشَقَة.

هموریشم

[ک: ناریشم]

ف: اُبریشم.

ع: حَرِير، قَر، قَهَر، قَهِيْز، اُبرِيسَم.

هموریشم چه‌رمنگ

[ک: ناریشمی سپی.]

ف: دمسه، اُبریشم سفید.

ع: دَمَسَق، اُبرِيسَم.

هموریشه ← که‌وریشک [روشیده‌کی گزرتیه.] [گورانی است.]

هموسار

[ک: جلور]

ف: فسار، اُفسار.

ع: قِيَاد، مِقَوَد، زِمَام، جِنَاب، رَسَن.

هموش

[ک: حوشه، حصار]

ف: خَپَاک، سَرَا، پَرهون.

ع: حَوْش، حَيَاط، مُحَوَّطَة.

هموش باخ

[ک: باخی پرزین‌کرار.]

ف: باغچه.

ع: کَرَم.

هموشه

ک: حوچه، ناوختن. [دیورگتن، گمارز]

ف: بَرهون، میان گرفتَن.

ع: حَصَار، مُحَاصَرَة، إِحَاطَة.

هموشه‌دان

ك: هه‌وه‌دان، ناو‌خستن. [ده‌رگرتن، گه‌مارزدان]

ف: به‌وه‌ون‌زدن، میان‌گرفتن.

ع: احاطه، مُحاصَرة.

هه‌وه‌ك

ك: گه‌ردن. [نهرگ، گه‌رو، به‌رمل (وه‌به‌كه‌ی كرم‌جیه).]

ف: گه‌ری، گه‌ردن. (كرم‌جی است).

ع: جید، عُنُق، مُراد، رَقَبه، قِرْدَعه.

هه‌هول

ك: هه‌له، ده‌سه‌پاچه. [په‌شوكار]

ف: هه‌ول، آسیمه، ده‌سه‌پاچه.

ع: مَهْهوك، مُضطَرِب، قَلِق، عاجز، مُنْزَعِج.

هه‌هول

ك: ترس. [ده‌لهره‌كی]

ف: غه‌له، ترس، هه‌ول، بی‌آرامی، تا‌پاك، ته‌پش.

ع: خَوْف، رُخْشَه، دَهْشَه، هَوْل، هوك، قَلِق، تَضَجُّر،

تَبَرُّم، اِنْزَاج، اِضْطِرَاب، رِعدَة.

هه‌هول

ك: كۆش، ته‌قالا، ده‌سپا. [كۆش، ته‌كۆشان]

ف: كۆشش.

ع: سَعِي، جَهْد، فَشَق.

هه‌هول لیهاتن

ك: هه‌له‌به‌رون، ده‌سه‌پاچه‌به‌رون، تار لیهاتن. [په‌شوكان]

ف: هه‌ول‌شدن، تا‌پاكیدن، بی‌آرام‌شدن.

ع: قَلِق، هوك، اِرْتِخَاش، اِضْطِرَاب، اِنْزَاج.

هه‌هوله

ك: نارله. [نخۆشینكه].

ف: آنك، ایته‌ك، شه‌رك، آبه‌له.

ع: ماهه، جُدْری.

هه‌هوله

ك: مه‌رحه‌مه. [خارلی، حه‌وله، په‌شتمان]

ف: هه‌وله.

ع: مه‌دیل، مَهْشَقَه، مَهْشَقَه، خَمَلَه، قُوَطَه.

هه‌هوله‌لزلزه

ك: نه‌گه‌ره، هه‌وله‌نه‌ره‌نگی. [نه‌گه‌رك: زیه‌كه‌ی چه‌ناكه و

ده‌سه‌چار.]

ف: آتَشَك، آبه‌له‌ی ده‌رشت، آبه‌له‌ی فره‌نگی.

ع: جَمَرَة، النَّارُ الْفَارِسیَّة.

هه‌هوله‌نه‌ره‌نگی ← **هه‌هوله‌لزلزه**

هه‌هوله‌كه‌وتان

[ك: كه‌وتان، ده‌ری‌لیدان ده‌ری‌ناره‌له.]

ف: آبه‌له‌كه‌وبیدن.

ع: تَلْقِیح.

هه‌هوه

ك: هه‌ره‌گ، هه‌نه. [هه‌ری]

ف: هه‌وو، آه‌سنی، آه‌وسنی، آه‌وسنی، آه‌وسنی، وه‌سنی،

یار، نَباج، نَباج، بَنانج، بَنانج، نَبانج، نَبانج، نَبانج، نَبانج.

ع: ضَرَّة، عَهَة.

هه‌هوه‌س

ك: هه‌ره، نه‌ره‌وو، كه‌له‌كه‌له. هه‌رك، هه‌ز، مه‌رخ. [تاسه،

مه‌یل. با. قه‌رم]

ف: پُزْهان، هه‌وس، آه‌زو، كام.

ع: هه‌وی، مه‌یل، اِه‌اده، شه‌وه، اِشْتِه‌اء، مَشْرَب.

هه‌هوه‌سار

ك: هه‌ره‌گه‌ره، هه‌نه‌دار، هه‌ره‌ره. [هه‌ره‌سار، هه‌ره‌یه‌ره.

هه‌ره‌یه‌ره]

ف: هه‌وه‌دار، هه‌مه‌هه‌وو.

ع: ذات ضَرَّة، ضَریره.

هه‌هوه‌سدار ← **راه‌ب**

هه‌هوه‌سپان

ك: هه‌ركی، هه‌سه‌ره، به‌له‌ره‌س. [هه‌سه‌سپاز، ته‌لاه، ده‌ره‌ته‌یه‌ره]

ف: آژور، ترغاره، هۆسێران، هۆسناک، بِلَه‌هۆس، خودستر.

ع: لَقَس، أَبُو الْهَوَى.

هه‌وه‌سیاگ

ك: شپزیاگ، په‌شۆکیاگ، هه‌ژ. [حه‌پساو، په‌شۆکار]

ف: شکیده، آشفته، هول‌شده، ناستپاچه.

ع: مُضْطَرَب، مُنْدَهَش، مُنْبَهَت، دَهْشَان، دَهْش، مِه‌هوت.

هه‌وه‌سیان

ك: شپزیاو، په‌شۆکیان، شه‌پۆکیان، هه‌ژ-یرون،

ده‌سه‌پاچه‌یرون. [حه‌پسان، په‌شۆکان]

ف: شپلیدن، آشفتن، آشفته‌شدن، هول‌شدن، دستپاچه‌شدن.

ع: اضْطِرَاب، اِنْهَات، اِنْدهاش.

هه‌وه‌هو

[ك: دنگ‌دنگ.]

ف: هوه‌هو.

ع: صیاح.

هه‌وه‌هو و به‌ریهر

[ك: زاراوی جو‌ریارانده.]

ف: اصطلاح جفت‌بنده‌ها است.

ع: ...

هه‌ویر

[ك: هه‌ویر.]

ف: خَمیر.

ع: عَجین.

هه‌ویرتورش

[ك: هه‌ویرتورش، مایه‌ی هه‌ویر.]

ف: خَمیرمایه، خَمیرتورش.

ع: نَخ، فِتاق، خَمیرة، خَمیر.

هه‌وێرده ← **كه‌وه‌واله** [(وشه‌یه‌ی كرماجیه.)] (كرماجی است.)
هه‌ویرکردن

[ك: هه‌ویر شێلان.]

ف: آشوردن، خمیرکردن.

ع: تَعَجین.

هه‌ی

ك: هه‌و. هه‌و. [(وشه‌ی سهرمان یا ناگادارکردن‌ه‌یه.)]

ف: هه‌ی. (كلمه‌ی تعجب یا تذهیه است.)

ع: هَی، یاهَی.

هه‌ی

[ك: هه‌یت، به‌رامبه‌ری نیت.] [تۆ هه‌ی.]

ف: هه‌ست‌ی. (تو هه‌ستی)

ع: كائِنْ. (أَنْتَ كائِنْ)

هه‌ی!

[(ك: وشه‌ی گالتیه‌ی‌کردنه.)]

ف: هه‌ی! (كلمه‌ی استه‌زا است.)

ع: هَی، هَی!

هه‌یه‌یه‌ت

ك: گلاله، چلۆنایه‌تی. [شکل، شێوه، چۆنییه‌تی]

ف: یازند، گلاله، چگونگی.

ع: هَیئَة، صُورَة، شَکْل. کَیْفِیَّة.

هه‌یه‌یه‌ت

ك: ده‌سه. [ده‌سته، لیژنه]

ف: ده‌سته.

ع: جَمْع، جَمَاعَة، لَجْنَة، عُصْبَة.

هه‌یه‌یه‌ت

ك: حیوَت، تار. [سام]

ف: غَرَم، غَرَم، غَرَم، تاب.

ع: هَیئَة، سَطْوَة.

هه‌یه‌یه‌ت

ك: حیوَت، ترس. [خۆف، مەترسی]

ع: جُمعة.

ههینه - ههینی

ههییولا

ك: قهواره، قه‌لافه‌ت، كه‌لافه‌ت، ته‌شك، نه‌كوت، قُلخ.

[بیجم، قه‌باره (بهرام‌پری شیوه).]

ف: پذیرایی، یازند، نۆند. (مقابل صورت.)

ع: هَيُولَى، المادّة الأولى، ما يَتَرَكَبُ مِنْهُ الشَّيْءُ وَ

يَقُومُ بِهِ، الَّتِي يَحْصُلُ الشَّيْءُ مَعَهَا بِالْقُوَّةِ.

ههییولی

ك: مانگ. [ههیش]

ف: ماه.

ع: شَهْر.

هه‌ی هه‌لوار!

ك: نه‌ی هه‌لوار! [هه‌ی داد و بیداد!]

ف: ای دادا! هه‌ی دادا!

ع: واقَرَعاه، وایلاه!

هه‌یهۆ

ك: نه‌یهۆ. [هه‌یهۆ! وشه‌ی بدوری‌زانینه.]

ف: آ‌ی‌ه‌ای، ه‌ی‌ه‌ای.

ع: هَیهات، آیهات، هَیهان، آیهان، هَیهات، هَیهان،

هَیهاه. (به سکون آخر اخیر و تثلیث آخر بواقی)

[پستی کوتایی درواین وشه‌ی ب‌ی‌زازه و پستی کوتایی

وشه‌کانی تر هه‌رسی ب‌زازه که «ئ» ورده‌گیرت.]

هه‌ی‌هه‌ی

[ك: وشه‌ی گالتین‌کردنه.]

ف: ه‌ی‌ه‌ی. (کلمه‌ی استهزا است.)

ع: ه‌ی‌ه‌ی.

ه‌ی

ك: ه‌ین، ئ‌ی. [ه‌ینی: وشه‌ی تایبست‌کردنی شتیكه به

كستی‌كود.]

ف: چیز.

ع: ل، مال.

هه‌یجۆی

ك: خوازمه‌نی. [ه‌یج‌بی، خوازینی]

ف: خواستگاری.

ع: خطبة.

هه‌یج

ك: زاد، نابور. [بوشایی. نه‌شت، نه‌بورن]

ف: ایج، هه‌یج، هه‌یش.

ع: افر، آثر. عَدَم، قَناء، لاش‌ی.

هه‌یج

ك: هه‌رگ‌یس. [تت، هه‌رگ‌یز]

ف: ایج، هه‌یج، هه‌رگ‌یز.

ع: قَط، أَصلاً، آ‌ی.

هه‌یهتا

ك: هه‌شتا، هه‌تا. تا نیسه. [هه‌شتاكر. تانیسته]

ف: هه‌نۆز، تاكنۆن.

ع: إلى الآن، إلى الحال.

هه‌یه‌تایکی - هه‌یه‌تا

هه‌یج جۆر

ك: هه‌یج کولۆن، هه‌یج کولۆج. [به هه‌یج شێره‌یلک]

ف: هه‌یج جور، هه‌یج گونه.

ع: مُطْلَقاً، آ‌ی وَجِه، كُل وَجِه.

هه‌یهك - چاگله [وشه‌یه‌کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هه‌یج کام

[ك: نه‌یك له‌مانه.]

ف: هه‌یج ک‌دام.

ع: لا أَحَدًا.

هه‌یج کولۆج - هه‌یج جۆر

هه‌یج کولۆجی - هه‌یج کولۆج

هه‌یج کەس

[ک: نه کسیتک]

ف: هیچ کس.

ع: طوئی، اَحَد، لا اَحَد.

هتیدی

ک: هیتن، نارام، ... [لسرخو، هتیر، هتواش]

ف: رام، آرام، نَرغال، ایمن.

ع: امین، مَجْرَس، هین، هین.

هتیدی بوونهوه

ک: هیتنهوون، نارام گرتن، هیدیوون. [هتوربوونه]

ف: آرام شدن، آرام گرفتن، ایمن شدن.

ع: بَوخ، مَوخ، سَکون.

هتیدی کردنهوه

ک: هیدیو کردن، هیتنهو کردن. [هتواش کردنهوه]

ف: ایمن کردن، آرام کردن.

ع: تَامین، تَهبین، تَهبین، تَجْرِیس.

هتیدی کردنهوه

ک: هالو کردن، هیتنهو کردن. [هتور کردنهوه، داسه کناندن]

ف: آرام کردن، فرو نشاندن، آب زدن.

ع: اِبَاحَة، اِمَاحَة، تَسکین.

هتیدیوون ← هتیدی بوونهوه

هتیدیو کردن ← هتیدی کردنهوه

هتیرک ← هتیه کوچنک

هتیر

ک: هه لئه له. [هیرمه له: گر لیکه.]

ف: اَنجَل، خیرو، خیلو.

ع: خَطَمی، عَضْرَس.

وینه ← هه لئه له

هتیری!

ک: هیدی، گرهه! [برژا، وزبه!]

ف: ایدی، گُم شوا!

ع: هَذَا، اُبْعَدَا، تَبَاعَدَا، اِذْهَبَا، اِلَيْكَ!

هتیز

ک: گور، گوریک، گۆ، توانا، گتیر. [وزه]

ف: وزر، توان، توانایی، گتیر، نیرو.

ع: حَسَن، بُنْيَة، قُوَّة، نَامة.

هتیزا ← نه عنا

هتیزم

ک: چیتلگ. [نغینه، نیتزنگ]

ف: جیبا، هیمه، هیزم، چوب.

ع: حَطَب.

هتیزمدان

ک: چیتلگدان. [جینگنیتزنگ]

ف: جیبگاه، هیمدان، هیزمدان.

ع: مَحَطَبَة.

هیزهوهیزهاتن

ک: ماسین، باکردن، پنه مین. [ناوسان]

ف: آماسیدن، آماهیدن، باد کردن.

ع: تَوْدَم، اِنْتِفَاح.

هتیزیانهوه ← ژووژیانهوه

هینس ← هتیز

هتیسر

ک: هدر، قاتر. [نیتستر]

ف: چمن، آستَر، سَتَر.

ع: بَقْل، نَقْل.

هتیش

ک: گارسن، گارسن. [گاسن]

ف: هیش، خیش، خویش، خیج، آیمَد، آیمَر.

سپار، گاواهن.

ع: لُؤْمَة، سِکَة، سِکَة، مان، مِحرَاث، مِکَعَة، نِیرَج.

نُورَج. (نیرج و نورج مُعَرَّب «نیل» یعنی «نیر» اند

۱ - نهم و شمیم بز راست نه کرایهوه، وا دیاره کسیتک به سهر
 وشه کی نووسردا چوتهوه و کردویهتی به «ناوام»! (ر - ر)

به معنی یوغ، اهل لغت اشتباه کرده‌اند.) [دور]

وشی «نیرج» و «نورج» تمعرب‌کرایی «نیلَه» به و

زمانورانان به همدادا چون.) [

هیشتا

ل: هیچتا، تائیس. [هیشتاکو، تائیتسا]

ف: هنوز، تاکنون.

ع: اَلِی الان.

هیشتامه‌کی «هیشتا

هیشتن

ل: ناستن، تلین. [رنگدان، لینگران]

ف: هیشتن، گذاشتن، گزاردن، گساردن، هلیدن.

ع: تَرک، اِهمال، اِمهال.

هیشخان

[ل: خلوتی، ژوری نازوقه.]

ف: آوندخانه، پستو، تَو.

ع: خادَعه، بَیتُ المُوْتَه.

هیشته‌مال

[ل: خاکنازکی بچوکه گاسنی پی پالا ده‌کنوره.)]

ف: خیش‌مال. (خاک‌انداز کوچکی است که

خیش را با آن پاک کنند.)

ع: ...

هیشته

هیشتم

ل: زل، گهره، بولون. [زبه‌لاح، ببرز]

ف: گنده، بزرگ، استبیر، ستبیر. بلند.

ع: ضَخیم، کبیر، عالی، رَفیع.

هیلال

ل: داسه‌مانگ، مانگ تازه، مانگ ید‌کشموره، داسه. مانگ

کونه. [مانگی کوانهیی.]

ف: ماه نو، ماه یک‌شبهه. ماه کهنه.

ع: هِلال. اِزمیم.

هیلله

هیلال

ل: هیلالی، تاق. [کوانهیی، سرمیچی کوانهیی.]

ف: هِلال، بلالی، خُنْب، طاق.

ع: هِلال، طاق، قوس، قَنْطَرَه.

هیلانه

[ل: لانه]

ف: لانه، آشیانه، آشیان، کاشانه، کابوک، کابُک،

کاوَرک، بَگَند، تَکَند، آموت، تیغال.

ع: عُش، وکر، وکن، مَوکِن، وَقَنَه، اقَنَه، قُرموص،

مَحَضَنَه.

هیلانه

هیلانه زهرده‌واله

[ل: لانی زمرگته.]

ف: غال، گواره، کباره، لانه‌ی زنبور.

ع: کور، وکر الزنبور.

هیلانه هروچه

ل: شاره مرّچه، شار. [شاره‌میروله.]

ف: شهر، شهر مور، لانه‌ی مور.

ع: قَرِیَه، قَرِیَه، جُرْثُومَه.

هیلکه

[ل: هیلکه، هیک]

ف: خاگ، خواگ، خایه، آستینه، آستینه،

آشینه، آشتینه، تُخم، تُخم‌مُرخ.

ع: قَائِیَه، کِیکَه، بَیضَه.

هیلکه ریوی

[ل: گیایه که میوه‌کی له باتور ده‌چیت.]

ف: تخم روباه. (علفی است که ثمر آن شبیه به

خایه است.)

۱- نهم وشیه به خه‌تیک زیادکراوه که له خه‌تی نووسر

ناچیت. (ر - ر)

ع: قُعُوبٌ، خُصِي الثَّلَعَب.

هیلکەشکانی

[ک: یاریە کە.]

ف: تخم‌بازی.

ع: مُقَابِضَةٌ، لَعِبُ الْبَيْض.

هیلکەگون

ک: روتە. [باتور]

ف: خایە، تَخَم.

ع: خُصِيَّةٌ، بَيْضَةٌ.

هیلکەگونکەل

ک: روتە گەل. [هەردوو باتور.]

ف: خایگان، تخمگان.

ع: خُصِيَّتَان.

هیلکە و روڤن

ک: نيمرو. [هیلکە لمرێزێ کرار.]

ف: خاگینه، خایەریز.

ع: عَجَّةٌ (خَبِيص).

هیلکە چەپەل

[ک: هیلکە پيس.]

ف: لَغ، لَق، تَخَم لَغ، تَخَم لَق، پَلْعَدە.

ع: فُفْسَاء، فُفْسِيَّةٌ، بَيْضَةٌ فُفْسَاء، كَيْكَةٌ فُفْسِيَّةٌ.

هیلکە نيمبەن

ک: نيمرو. [هیلکە نيمبرژاو.]

ف: نيم‌بند، نيم‌پرشت، آب‌پز.

ع: نيم‌پرشت.

هیلکە

[ک: توك (و.ک: توكی قالی).]

ف: ايلمه. (ايلمه‌ی قالی مثلاً.)

ع: حَلْمَةٌ، خَمْلَةٌ، نِير، زَنْبُورَةٌ.

هیلکە ساو

ک: مۆرە. [بەردێکە کاغەز یا کاسە و گۆزی سۆلتی - بۆ

نمونه - پێ لوس دەکن.]

ف: انداوە، مَهره. (سنگی کە کاغەز یا کاسە و

کۆزە‌ی گلی را مثلاً با آن صاف می‌کنند.)

ع: مَلَقَةٌ، مِصْقَلَةٌ، مِصْقَل.

هیل

ک: شۆن گاراسن. [خەتی جووت، شۆنەواری گاسن.]

ف: شیار.

ع: تَلَم، خُدَّةٌ، أَخْدُوْدَةٌ.

هیلک - ههورک

هیتا

ک: هیشتا، هیچتا، تا نيسه. [هیشتاكو]

ف: هەنوز، تا كنون.

ع: الى الآن.

هیتا

ک: ئە بهام، سەریه‌سته. [ناماژە، شاراوە]

ف: دندش، سەریه‌سته.

ع: ايماء، ايهام، اشارة، كناية، رمز.

هیتا - هیشتا

هیممەت

ک: دلداری. [بەریار، پيارەتی، دلارایی]

ف: مَنَش، کَر تاخ، مَلچکا، آهنگ.

ع: هِمَّةٌ، هِمَةٌ، عَزَم، جَوَد، سَخَاوَةٌ، سَخَاء، كَرَم.

هێمن

ک: هیدی، نارام. [لەسرخۆ، هینواش]

ف: دَرغال، ایمن، آرام، رام.

ع: آمين، هَيِّن، مُجَرَّس. حَلِيم.

هێمنیه‌تی

ک: هیدیه‌تی. [هێمنی، ناسودەیی]

ف: دَرغالی، ایمنی، آرامش.

ع: اَمْنِيَّةٌ، هَوْن.

هین

ل: پَت، هس، نسی. (هین منه.) [شت، هینی: وشعی

تایبستدانی شتیکه به کسیتکوه.]

ف: چیز، پرموده، پرموته، آخریان، آن. (آن من است.)

ع: هَنْ، هَنْةٌ، شَيْءٌ، مُلْكٌ، مَمْلُوكٌ، مَخْصُوصٌ، مُخْتَصٌّ. (مُلْكِي، مَمْلُوكٌ لِي.)

هیتا

ل: ویتا، هیتوا، یاد. [بیرکوتنوه، شتیه کردن]

ف: یاد.

ع: تَذْكُرُ، ذِكْرٌ، خِیَال.

هیتان ← هِلوردن [وشیدیه کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتنده ← نهونه [وشیدیه کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتندی ← بری [وشیدیه کی کرماجیه.] [کرماجی است.]

هیتوا ← هیتا

هیتواش

ل: یواش، نارام. [لسرخز]

ف: یواش، آهسته، آرام.

ع: رَهْو، هَوْن.

هیتوان

[ل: همیان (سه کزی سرداپزشراو.)]

ف: رَسَتْ، بَشَكَمْ، پَشَكَمْ، بِيْگَمْ، سَتَاوَنْد، بَساره،

ایوان، پورکند. (سکوی سرپوشیده)

ع: رِوَاق، رُواق، ساباط، هَنْفَةٌ، لِيْوان، اِيْوان.

هیتوهر

ل: براشور. [برای شور.]

ف: برادر شوهر.

ع: أَخَ الرَّوْج.

هیتوهرزُن

ل: زُنْ برای شور. [برازنی شور.]

ف: زن برادر شوهر.

ع: زَوْجَةُ أَخِ الرَّوْج.

هیتوهرزا

[ل: برازای شور.]

ف: فرزند برادر شوهر.

ع: وَلَدُ أَخِ الرَّوْج.

وینه‌کانی پیتی هه

هوهوکه‌ره

هوهوله

هۆمه‌لیڤه

هۆمه

هه‌لۆ

هه‌ساره‌زه‌رینه

هه‌زارپۆیه

هه‌ره‌ماسی

هه‌ره

هه‌رله

هه‌مه‌رۆ

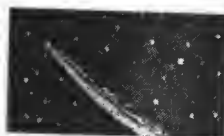
هه‌لۆ

هه‌لمه‌له

هه‌سه‌نبه‌گی

هه‌ساره‌ی چووکچه‌دار

هه‌یلانه

هه‌یلال

هه‌نبه‌مال

هه‌وانه

هه‌نگه‌وچنه

هه‌میشه‌به‌هار

ی ←

[ل: رانای لکای کسی سیتی تاکه.] (نسی)
ف: ش. (ضمیر غایب است.) (آسپش)

ع: ه. (قَرَسُهُ)
یا

ل: یام. [نامرازی بادانویه و به زوری بۆ هَلْئِئارَدَنه: من یا
تو؟]

ف: یا.

ع: آم، او، اما.
یا

ل: که. (ئو کهسه یا هات.) [نامرازی پیته‌ندیه].
ف: که. (آن کس که آمد).

ع: الَّذِي.
یا

ل: چینگه. [شوتن (سورکه‌لای «یاگه» به.)]

← واته: یه‌ک نسیپ. هندی جاریش نیشانه‌ی ناسراو
بوونه: «دوو سئی نسیپ» واته: دوو سئی نسیپ
(ناسراو.)

هروه‌کو له روون‌کردنه‌وه‌کی نووسری به‌پِژوهه دهرده‌که‌وِیت
مه‌به‌ستی نووسر له «ی» ناسراو پییتی «ی» کوردیه و
مه‌به‌ستی له «ی» ناسراو پییتی «ی» (ر - ر)

۱- «ی» دو قسم است: مجهول و معلوم. در لفظ «شیر»
اگر «ی» مجهول خوانده شود به معنی حیوان درنده‌ی
معروف است که عرب «أَسَد» می‌گوید.

و اگر معلوم خوانده شود به معنی مایع دوشیده‌ی نوشیدنی
است، که عرب «لَبَن» می‌گوید به فتح «باء».

یای معلوم در هر سه زبان علامت نسبت است: بغدادی،
همدانی. اما در کردی فقط ضمیر غایب است که ذکر شد.

یای مجهول در کردی علامت وحدت است: «نسیپ» یعنی:
یک اسپ. گاهی برای تنکیر هم می‌آید: «دوو سئی نسیپ»
یعنی: دو سه اسپ غیر معلوم.

[«ی» دوو جزره؛ ناسراو و ناسراو. له وشه‌ی «شیر» دا]

نه‌گهر «ی» به شتیوه‌ی ناسراو [واته: شیر] بخوئرتته‌وه به
مانای گیاندارى درنده‌ی به‌ناویانگه که عه‌ره‌ب پیتی ده‌لَین:

«أَسَد». به‌لام نه‌گهر به شتیوه‌ی ناسراو بخوئرتته‌وه به مانای

ئو شله دۆشراوه‌یه که بۆ خواردنه‌وه ده‌شیت [واته: شیر]

که عه‌ره‌ب پیتی ده‌لَین: «لَبَن».

«ی» ناسراو له ههر سئی زمانه‌که‌دا نیشانه‌ی خستنه

پاله، وه: به‌غدادی، هه‌مه‌دانى. به‌لام ته‌نیا له کوردیدا

نهم وشه‌یه رانای کسی سیتی‌مه، هه‌روه‌کو باس‌کرا.

«ی» ناسراو له کوردیدا نیشانه‌ی تاکه: «نسیپ»

ف: جا، جاه، جای. (مخفف «یاگه» است.)

ع: مکان.

یابوو

ک: باره کی. (نسبی بارکیشان.)

ف: یابو، بارکی، اسپ باری.

ع: هجین، بردون، کودن.

یابراخ

ک: دزلمه. [ناپراخ (وشیده کی کرمایه).]

ف: دولمه. (کرماجی است.)

ع: ملفوفه.

یاپنجی

[ک: دیوجامه]

ف: خُشوانه، دیوجامه، یاپونجی.

ع: یافونجی.

یاداخ

ک: به ننی. [گیاو (وشیده کی تورکیه).]

ف: بندی. (ترکی است.)

ع: محبوبس.

یاداخگه

ک: نیستگا. [نیسگه، جینگى رستان.]

ف: ایستگاه، آرامگاه.

ع: مَوْقِف.

یاخو

ک: یا، یام، یامه کی، یا تمه. [یاخود]

ف: یاخود، یا اینکه، یا.

ع: او، آم.

یاهی

ک: ملهوپ، سه رکیش، گهرده نکیش. [سربزیر]

ف: بَرْمَخ، بَرْمَخیده، یاغی، سَرکَش، گَرْدَن کَش،

نافرمان.

ع: باغی، طاغی، عاصی، مُمَرِد.

یاد

ک: هینا، هینا. [شیره کردن]

ف: یاد.

ع: ذِکر، ذِکر، ذِکر، تَذْکَر، تَذْکَر، خَیال.

یاد

ک: بیر. [فکر، خهیا]

ف: یاد، بیر.

ع: خاطر، فکر، خَیال.

یادداشت

ک: یادنویس، یادنامه، برنامه. [نویسنی مبعست بز]

لیرینه چورنوه.

ف: یادداشت، یادنامه.

ع: ذاکرة، تذكرة، خاطرة. قبض، سَدَد.

یادآورى

ک: یادهاوردن، بیرهاوردن. یادخستن، بیرخستن. [بیرکوتنوه.

بیرخستنوه، بیرهینانوه]

ف: یادآورى، یادآوردن. یادانداختن.

ع: تَذْکَر، تَذْکَر، اِذْکَر، تَذْکیر.

یاددان

ک: فیرکردن، مزچپاری کردن. [راهیتان، تیگه یاندن]

ف: یاددادن، آموختن، آموزش، آموزگاری.

ع: تَعْلیم، تَدْرِیس، تَلْقین، تَفهیم.

یادگار

ک: یادگاری. [نوهی دهیته مایمی بیرهینانوهی شتیک یا

کسیتک. هروها: شوتنوارى نوسراى پیشینیان.]

ف: یادگار. نگاشته.

ع: تَذْکَرَة، تذکار. کَتیبَة.

یادگاری — **یادگار**

یادگرتن

ف: مخفف «یار احمد» یا «یار محمد» است.

یاره‌ها

[ک: پرکیستان (وک: پرکی کاتلک یا شوتی).]

ف: ویره، بیاره، چلونک، چلونک، اسیورک، بُته.
(بیاره‌ی خربزه یا هندوانه مثلاً..)

ع: سَنخ.

یاری

ک: بروایی. [روایتین]

ف: گرایش، یاری، گراه.

ع: مَیل، رَغَبَة، قُتوی القلب.

یاری-یاریه

یاریه

ک: کُزَمک، یارمَه‌تی، ده‌سیاری. [هاریکاری]

ف: یاری، کمک، همراهی، دست‌گیری،
دست‌یاری.

ع: نَصْر، اِمْداد، اِعائَة، مُعاوَنَة، مُساعَدَة.

یازی

ک: یاروان، بیایوان، دشت. (یازی و یایوان: ده‌شودر) [بیابان،

چَرنَگه

ف: بیابان، دشت، هامون.

ع: صَحراء، بَیداء، فِیفاء، قَفَر، مَرْت، قَراح، بَراح....

یاس

ک: تاشه‌کوچک. [تاشبرد]

ف: تَخْتَه‌سَنگ.

ع: قَضَف.

یاس

[ک: گولینکی بَزغَوشی بناوربانگه.]

ف: یاس، یاسَم، یاسَمون، سَیال. (گل معطر

معروف است.)

ع: ظَیان، شَمسَق، یاسَمین، یاسَم.

ک: فِیرِسون، خُز کردن، خُزگرتن. [راهاتن، تینگ‌یشتن،

خو کردن]

ف: یادگرفتن، آموختن، خوگرفتن.

ع: تَعَلَّم، تَفَهَّم، تَدَرُّس، تَلَقُّن، اِعتیاد.

یادنامه-یادداشت

یادنویس-یادداشت

یار

ک: دَوس، یاره، کُزَمک. [خُش‌رِست، دَلبَر. یارمَتیدر]

ف: یار، دوست، نگار، دلداری، رایگا. یاوَر، کُمک.

ع: خُدن، مَحَبوب، مَعشوق، رَفیق، صَدیق. مُعین.

یارا

ک: زَور، زات، زار، توانا. [ویران، هِیز، رزه]

ف: یارا، توان، توانایی، زور، نیرو.

ع: جُرْأَة، قُوَّة، قُدْرَة.

یاران

ک: دَوسگدل، دَوسه‌کان. [خُش‌رِستگدل]

ف: یاران، دوستان.

ع: اَحباب.

یاره‌باز

ک: تولونگی، همرزه. [بلخ، بَیشَرم (ملهور)]

ف: بَسیاس، لُکام، هَرزَه، هَرزَه‌کار، قُلدَر.

(قُلچُمَاغ)

ع: عَترِیف، مُغشَمِر، اَلواط، بَزیان.

یارمَه‌تی-یاریه [رَشیدکی کرمانیه.]: [کرمانی است.]

یارق

ک: کاررا، کاربرا. [فلانی]

ف: یارو.

ع: المَعهود.

یاره

[ک: سووک‌لناری «یارمَه‌حمد» یا «یارمَه‌محمد».]

یاسا

ك: ره‌وشت، ناین، شیره. بار. سامان. [شینوار، ناکار. داب]

ف: یاسا، یاسه، روش.

ع: شرع، رویه، رسم، قاعده، قانون. عاده. نظم، نسق. (← رویه)

یاساغ

ك: قده‌خه. [رتندراو]

ف: یساغ، یاساغ، قدغه، قدغن.

ع: منع. ممنوع.

یاساول

ك: ناردل. [نیشکر]

ف: یساول، ترفوزن.

ع: خفیر، طرفوزن.

یاشا

ك: یاخوا! [رشی میواداربه.]

ف: یا خدا! [کلمه ترجی است.]

ع: یاالله!

یافت

ك: نشان، نشانه. [شوتنوار]

ف: نشان.

ع: علامه، اثر.

یافت‌برین

ك: نشان‌برین، نشانه‌نه‌یشتن. [شوتنوار سربنده.]

ف: نشانه‌بریدن، نشانه‌نگذاشتن.

ع: قطع آثار، اِمحاء علائم.

یاقو

[ك: سوره‌لناری «یعقوب».]

ف: مخفف «یعقوب» است.

یاقووت

[ك: بردیکی بنرخه.]

ف: باگند، پاکند، باگیده، یاگند، بهرمان، بهرمَن،

بهرامن، سیرمان، یاقوت.

ع: یاقوت.

یاقووتی

ك: زورپس. [جزیره تریه‌که زور پیته‌گات.]

ف: یاقوتی، (نوعی از انگور است که زودتر

می‌رسد.)

ع: سبّیق، بکور.

یلکه

ك: جیگه. [شَرین (وشیده‌کی هورامیه).]

ف: جایگه، جایگاه، جای. (اورامی است.)

ع: محلّ، مَسکَن، مکان، معان، مقام، مَثوی.

یال

[ك: تورکی ملی هندی نازله. (وله: مووی گوردنی

نسپ.)]

ف: یال. (مووی گردن اسب مثلاً.)

ع: عُرف، عُذرة. لُبده.

یالان

ك: شان، تیرشان. [ملی کیر.]

ف: یال، تیغه، سر کوه.

ع: سَراة، شِش، شُوبوب، مَنکِب، حَرف، رَاس، حَرف

الجَبَل، حَدّ الجَبَل، رُؤوس الجِبَال.

یالانچی

ك: درۆزن. [درۆکر (وشیده‌کی تورکیه).]

ف: یالانچی، دروغگو. (ترکی است.)

ع: مَقْلَد.

یالانچی

[ك: مرواری ده‌سکرد و نانسِل.]

ف: یالانچی، مروارید دروغی.

ع: ثُومَة، خَضَل، مَشخَلَة.

یال شیر

[ك: (ك: موی گردنی شیر.)]

ف: یال شیر، پشم گردن شیر.

ع: لُبْدَة.

وینَه

یال کهله شیر

[ك: (ك: پیری گردنی که تیاب.)]

ف: پر گردن خروس.

ع: عُرْفُ الدِّيك.

یال گز کردن

[ك: (ك: راست کردن موی پیری گردن.)]

ف: پرگردن راست کردن.

ع: تَجَفَّل.

یال گه نیک

ك: که چهل. [كسیتك که قز به سر پیوه نید.]

ف: گَجَل.

ع: اقْرَع.

یام

ك: یا، یان. [نامرازی باد اندوید.]

ف: یا.

ع: أو، أم، اِمّا.

یان

ك: هوش، ندیگ وتن. [خبر دادن له نهینی.]

ف: یان، واژن، هوش. (غیب گویی)

ع: كَشَف، مُشَاهَدَة.

یان- یام

یانزه

[ك: ژماره ی پاش ده.]

ف: یازده.

ع: أَحَدَ عَشَرَ، وَاحِدِ عَشَرَ.

یا نه

ك: یام نه، یان نه. نه گرنه. [یا نا، یان نا. دنا، نه گینا]

ف: یانه. اگر نه.

ع: أم لا. وَا لا.

یانه

ك: ماژ. [خانور (وشید کی گزانیه.)]

ف: خانه. (گورانی است.)

ع: بَیت، دار.

یانِی

[ك: مانای واید، واته (له «یان» یوه وهر گیاره که مانای

بینینی نهینی ددهات.)]

ف: تیو. (از «یان» آمده، به معنی کشف.)

ع: أي، یَعْنِی.

یاو

ك: تار، تن. [لرزوتا]

ف: جَشَن، تَب.

ع: حُمَى، صَالِب، نَافِض، وَعَك، طَبَاخَة، سَبَاط.

یاوا

ك: گدی. [هات. پیگه یشت (وشید کی گزانیه.)]

ف: رسید. (گورانی است.)

ع: وَصَلَ، یَنَع.

یلاوان

ك: یلاوان، یازی، دهشت. (یازی و یلاوان) [بیابان، چولگه]

ف: بیابان، دشت، هامون. (در و دشت)

ع: صَحْرَاء، بَدَاء، قِیَاف، مَرْت، قَفَر، فَوَاح، بَرَاح...

یاویر- ده زنگ یاو

یاویر

ك: یادریو. [بیریری]

ف: یادبود.

ع: تَذْکِرَة.

یاونشان

[ک: یارمز، تامیسک]

ف: تبخال، تبخاله.

ع: عُقبول، حَنَّا.

یاووتلو

[ک: گرمای تا.]

ف: تب و تاب.

ع: حَرَارَةُ الْحُمَى.

یاووله‌رز

[ک: لبر و تا]

ف: تب و لرز.

ع: عُرَواء.

یاوه

ک: هدایت، رِیَاده. [وَرِینه، هاتیران]

ف: یاقه، یاوه، بیدلا.

ع: حَجَر، هَذِیان ...

یاوهر

ک: یار، یاریدر، کُزَمَدک. [یارمَتیدر]

ف: یاور، یار، یاری‌دهنده، کُمَک (مَدَدکار)

ع: عَوْن، مُعِین، مُعِدّ، ناصِر، مَدَد، حَامِی، غَوْث،

مُنْجِد، مُسَاعِد.

یاوهره

ک: پزدان، جفت، لف. [پِرِوَل]

ف: یازک، شمه، جُفت.

ع: سَلَى، حِوَاء، خِلاص، مَشِیمَة.

یاوه‌یاو

ک: یی‌واش‌یی‌واش، خاره‌خار، ندرمه‌ندرم، نارام‌نارام. [هی‌واش

هی‌واش]

ف: آهسته‌آهسته، آرام‌آرام، یِواش‌یِواش،

نَرم‌نَرم‌ک.

ع: دُلُوف، دَمَلان، رَأَبِی، غَطْشان. رُویدَا، مُتَبَطَّنَا،

مُتَأَنِّیاً، مَهَلًا، رَهْوا.

یای

ک: یایه، خانم. [خات، خاتون]

ف: خاتون، خاتو، خانم.

ع: سَيِّئَة، سَيِّدَة، خاتون.

یایسه

ک: قِسر، نَه‌شَوَر، نَه‌زَلک. [نَافَرَتی لَی‌بووه، ژنی

لَی‌روستاره]

ف: سَتَرَوَن، نَشو.

ع: یائِسَة، آیسَة، عَقِیمَة.

یچ

[ک: یش (نیشانی بادنوویه، به‌لام به تنیا به‌کار

ناهی‌تَرتَ.)] [نَریچ هاترو. [هاتِبوو.]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است، اما تنها

استعمال نمی‌شود: «نَریچ هاترو»: او هم آمده

بود.)

ع: اَیضاً، حَتّی.

یچه

[ک: یشه (نیشانی بادنوویه له‌گَمَل پیتی هیتی نیشانی

ناسراودا.)] [نَریچه]

ف: هم، نیز. (علامت عطف است با های عهد:

«نَریچه» آن هم)

ع: اَیضاً، حَتّی.

یخ!

[ک: فرمانه بَرِ بَسِر‌چَز‌کداهاتی حوشت، واتِه:

دانیشه!]

ف: یخ! (امر به خوابیدن شتر است یعنی:

بخواب!)

ع: یخ!، یخ!، یخ!

بخ!

ل: کس! [فرمانه بزدنگدانی مېرو بزن.]

ف: بخ! (امر به راندن گوسفند و بز است.)

ع: هُزَا، شَا، شُوَا، فَخَا

بخدان

ل: خهفائن. (بخدان و شتر) [خواندن (بسرچزکدا) هیتانی

حوشتر.]

ف: بخ دادن، خواباندن.

ع: اِنَاخَة، اِبْرَاك.

ین

ل: پاشگریکه مانای «خاوَن» ده‌دات. [خسین]

ف: گین. (غمگین)

ع: لَفْظ مفرد ندارد. [هاوواتایه‌کی سریمخوی نیه.]

ین

ل: (ک: پیتی «ی» ی قورس له گمل پیتی «ن») x نیشانی

چارگی تینپیره) [فرین، لورپن]

ف: دن. (بیای سنگین با نون علامت مصدر لازم

است: «فرین، لورپن»: پریدن، چریدن)

ع: ...

ین

ل: (ک: پیتی «ی» ی سووک نیشانی بکری تینپیره.)

(فرین، لورپن)

ف: نخده. (بیای سبک با نون علامت فاعل متعدی

است: «فرین، لورپن»: پراننده، چراننده.

ع: ...

یو-یه ک [وشمیه‌کی گزانیه.] [گورانی است.]

یورت

ل: ویزت. [جی لورپ، لورپگ]

ف: یورت، چراگاه.

ع: مَرِش.

یورش

ل: هوروش. [هیرش، شالار]

ف: یُرش، فوز.

ع: هُجُوم، اِعْتِرَاك، حَمَلَة.

یورغه

ل: وِزْغِه: جزره روتیکی یه کسمه.

ف: یُزْغِه، یورغه، یُزْغ.

ع: هَمَلْجَة، خَبَب. هِمَلَاچ، مُرْهِي.

یوز

ل: (ک: هاس، تولپنگ)

ف: پارس، یوز.

ع: قَهْد، نَمَر.

وینیه‌یه.

یوسر

ل: (ک: وِسر (بهری داری یوسر که تیزیتی لی دروست

ده‌کن.)

ف: یُسِر. (ثمر درخت یُسِر است که از آن

تسبیح می‌سازند.)

ع: یُسِر، عودُ الیُسِر. ثَمَرُ الیُسِر.

یولغار

ل: شه‌یولغار، شه‌نوغورن. [هیرش کردن له شه‌دا.]

ف: شَبَبِیخُون، شَبَبْخُن.

ع: تَبَبِیت.

یومن

ل: نگین. [ردم، مریاره‌کی (برامبری شوم).]

ف: شگون، شُگن.

ع: یُمن، مِیْمَنَة، سَعَادَة، بَرَكَة. (ضدُ الشُّؤْم)

یونجه

ل: رَنجِه: نالقیکه.

ف: سَپِست، اَسَپِست، اَسپی، اَسپَرَس، قَت.

ع: قَضِبَة، رَطْبَة، بِرْسِیم، فِصْفِصَة، اِسْفِست، قَت.

یونجهی وشك

ك: وشك، یونجه. [رونجهی وشك.]

ف: قَت، قَت.

ع: قَضِبَة، عَف، قَت.

یه

ك: نه‌مه، یدمه، نه. (یه چه‌س؟) [نامازه بۆ نزیك.]

ف: این. (این چیست؟)

ع: هَذَا، ذَا، ذَاك، ذَلِك.

یه‌نجووج مه‌نجووج

ك: گلیم‌گوش. [تیره‌یك مرؤفی نانا‌ساین که له قورناندا

ناریان براره.]

ف: گلیم‌گوش، گوش‌بَسْتَر، یا‌گوگ‌ما‌گوگ.

ع: **یَا‌جوج مَاجوج**.

یه‌نس

ك: نامیدی. [هیواب‌ابوون]

ف: ئومیدی، نا‌امیدی.

ع: یاس، قَنوط.

یه‌خ

ك: خوئس، سه‌هۆ. [ناوی به‌ستور.]

ف: یَخ، خَسَر، مَسَر، هَسَر، هَسیر، جَمَس،

دِر‌گاله، دِر‌کاله.

ع: جَمَد، جَلید، جَسء، قَرَت، صَبَر، صَقیع، ثَلج،

یَخ.

یه‌خلو

[ك: سه‌هۆلار]

ف: یخاب، آب‌یخ.

ع: قَرور، ماءُ الثَلج.

یه‌خته‌ره

[ك: نَسپی تالانی که له دست دوزمن دهرده‌هینریت.]

ف: پَروه. (اسپی که از دشمن گرفته می‌شود.)

ع: غَنیمَة.

یه‌خ‌دان-یه‌خ‌دان

یه‌خ‌کردن

ك: رچیان. [بستن، برون‌سه‌هۆل]

ف: فسردن، افسردن، یخ‌کردن، بسته‌شدن.

ع: تَجَمُد، اِنْجَماد.

یه‌خنی

[ك: چِشتِی‌کی بناریان‌گه.]

ف: یخنی. (آشی است معروف.)

ع: یَخْنی، یَخْنَة.

یه‌خه

ك: ملیوان. [یاخه]

ف: کِرْج، کِرْج، نوژه، گریوان، گریبان، یخه، یقه.

ع: زَبَق، فُقْرَة، لَبِن، لَبَة، جَرِیان، بَنِیقَة.

یه‌خه‌به‌ر‌گه‌ردان

[ك: کراس یا پالتوی‌ک که ملیوانه‌کی پانه و بستر سنگدا

ه‌لیده‌گیره‌نره.]

ف: نَوَرْدی، یخه‌بر‌گردان.

ع: غَبِن، کَبِن، کِفاف.

یه‌خه‌چال

[ك: چال‌بفر]

ف: یخ‌چال.

ع: مَثَلْجَة.

یه‌خه‌کیشیاگ

ك: به‌یه‌خ‌دا کیشیاگ. (فهره‌یدرون هوشه‌نگی کیشاگ به

یه‌خ‌دی خو‌یا.) [به‌کوری وهر‌گیاو]

ف: پسر‌خوانده.

ع: دَعِی، مَتَبِی.

یەدەك

[ك: ئەسپی یەدەك. (ئەسپی سپێر كە جیاوازه لە ئەسپی كۆتەڵ).]

ف: یەدك. (اسپ عوضی و آن غیر «كوتل» است)
ع: قود، جَنیب، جَنیبی، غاشیة.

یەدەكی

[ك: یەدەك، سپێر]

ف: یەدكی.

ع: بَدَل، عَوْضی.

یەرهقی

[ك: هەرزەشمی بە سیم نەخشێنراو.]

ف: یراق، بافتەى سیمین. (ابریشم سیم پیچیدە)

ع: حَبِیک، رُخُوف.

یەرهقی

ك: بەل، راس. [هەستار، رەپ (هەستانی نەندامی زازۆزی نێرینە).]

ف: یرَق، راست. (راست شدن ذكر)

ع: قَائِم، مُتَعَطِّظ.

یەرهقی

ك: گاوەسن، گاواسن. [گاسن]

ف: خەیش، گاو آھن.

ع: مَحَرَاث، سِنَّة.

یەرهقی

[ك: هەواجی، ناموور (تێكپای نامرازی جەوت كەردن).]

(۱- نێلە، ۲- كەلمە، ۳- رێژامبەر، ۴- گاینجە، ۵- تیر، هێش، ۶- چەرم وێژ، ۷- شمشیر، ۸- دەسەكوشە، ۹- دەسەمشتە، ۱۰- سەرھێش، ۱۱- هێش.)

ف: یراق. (کلیه‌ی اسباب شخم‌بری)

ع: لُؤْمَة، أَهْبَة الْحَرث.

وینه

یەرهق—رەخت

یەرهق—سیان [(وشەیه‌کی گۆرانیدە). (گۆرانی است.)

یەزە

ك: زاوا، شوری‌خویشك. [هاسەری خوشك.]

ف: یَزَنە، داماد، شوهر خواهر.

ع: صِهَر، خَتَن، زَوْجُ الْأَخْت.

یەشەم

[ك: بەردێکی بناربانگە.]

ف: یَشَم، یَشَب، یَشَف. (سنگ معروف است.)

ع: یَشَم، یَشَب، یَشَف، یَصَب، یَصَف.

یەعنی

ك: یانی. [واتا، واتە]

ف: تیو.

ع: یَعْنی، آي.

یەغان

ك: یەغدان، گاسنَق. [سنووقی گەورە.]

ف: یَخْدان، گاوصندوق.

ع: صُؤان، صیان، تَخَت، تابوت، عِبَة.

یەفەدان—یەغان

یەقین

ك: باور. [دەئیایی]

ف: واخ، آوَر، باوَر.

ع: یَقین، ایمان، اِعْتِقَاد، اِطْمِینان، اِعْتِمَاد.

یەقینی

ك: راس، باورکریاگ. [راست، بی‌دوودلی، حەقی]

ف: آوَری، راست.

ع: یَقِینِی، قَطْعِی، صِدْق.

یەك

[ك: ژمارە‌ی پێش دوو. (بە هەورامیش - وەك فارسی -

دەلێن: «یۆ».)]

ف: یك، یو. (اورامی هم یو می گوید.)

ع: واحد، اَحد.

یەكادان

ك: هەڵروشان، هەلته كائن. [بەيەكادان، تێكدان]

ف: بەهم زدن، برهم زدن.

ع: نَقْض، هَدَم، تَخْرِب.

یەكاله

ك: يەكلا. [يەكالا، يەكلاڤه]

ف: يەك لا، يەك تېكە.

ع: شَقَّ واحِداً.

یەكانه

ك: تاكانه، تالك. [تاقانه، تاق]

ف: يگانە. بى همتا، بى مانند.

ع: وَحْد، فَرْد، وَحِيد، فَرِيد، مُنفَرِد.

یەكانه

ك: بەئەخە. [بەرەك (نێرەبەراز)]

ف: ساد، كاس، گراز. (خوگ نر)

ع: رَت، عَفَر، دَوْبَل، خَنْزَوَان.

وینه

یەكاوه

ك: دەمپوخت. [شلەى برنج که تا راده بەك خەست بێت.]

ف: يَكاوه، دَم پُخت.

ع: دَم فُخت.

یەكویەك

ك: يەكرايەك، يەكە يەكە. [يەكەيەك]

ف: يَكايتك، يەك يەك، يەكان يەكان، يەگان يەگان.

ع: فَرْداً فَرْداً.

یەك بولون

ك: گشت. [هەموو، تێکرا]

ف: همه.

ع: کُلّاً، جَمَعاً، جَمِيعاً.

یەکتەر

[ك: نێكتەر، يەكتەرين] (يەكتەريان تۆپان.)

ف: يەكديگر، يەكدگر.

ع: کُلّ، آخَر. (کُلّ آمات الآخر.)

یەکتەرين ← **یەکتەر**

یەكجار ← **یەكجارەكى**

یەكجارەكى

ك: يەكەەر، پاچا. [يەكجاری، يەكجارە، بەجارتك]

ف: يەكسەرە، يەك بارە، يەك بارەكى.

ع: دَفْعَةً، بِالْمَرَّةِ.

یەكجۆر

ك: يەكدەس. [يەكەتوخم، رەلەيەك، هارشيەر]

ف: يەكجۆر، يەكدەست، يەكنواخت.

ع: مُتَمَاثِل، مُتَشَابِه، مُتَشَاكِل، مُتَضَاهِي.

یەكجاو

[ك: كەسيك که هەر چارتيكى دەبينيت.]

ف: يەكچشم.

ع: أَبْصَق، أَعَوْر، مَعَوْر.

یەكجاو

[ك: كەسيك که يەکلایى بووەتەر و لە بېرەلایى رزگار

بووە.]

ف: يەکاندیش.

ع: وَحِيدُ الْفِكْرِ، وَحِيدُ الْإِرَادَةِ.

یەك چوون

ك: چوونە يەك. [هاتنەويەك (کرژيون، کۆبونەر)]

ف: بەهم رفتن. (جمع شدن)

ع: تَقْبُض، تَشْتِج، تَجْمُع.

یەك خستن

ك: رێكخستن. [چاکسازی]

ف: سازش دادن، با هم کردن.

ع: اصلاح، ایدام.

یەكەدان

ك: بەدیه كادان، ھەلپروشانن. [تێكدان]

ف: بەھەمزدن، بڕھەمزدن.

ع: نَقْض، مَدَم، تَخْرِيب.

یەكەدان

ك: دانە یەك. [بەستن، پێوەدان (وەك: بەستنی كتێب).]

ف: ھەمگذاشتن. (كتاب مثلاً.)

ع: صَكَ، سَكَ.

یەكەدل

ك: ھامرا. [ھارپێ، دۆستی راست.]

ف: یەكدل، ھەمرا، ھەمراز، رایگان.

ع: مُوَافِق، مُتَّفِق، مُجَد.

یەكەدلی

ك: ھامرای. [ھارپێی]

ف: یەكدلی، ھەمراھی، رایگانی.

ع: مُوَافَقَة، اِتِّفَاق، اِتِّحَاد.

یەكەدەس

ك: دەسپێگ. [دەسپێاو]

ف: یەكدەست، دەستبەریدە.

ع: أَقْلَع، وَاحِدُ الْيَدِ، مَقْطُوعُ الْيَدِ.

یەكەدەس

ك: یەكجۆر. پەتی. [ھاوشێوە. ناتێكەلار]

ف: یەكدەست، یەكجۆر. وێژە.

ع: مُتَمَاثِل، مُتَشَابِه، مُتَشَاكِل، مُتَضَاهِي. خالص.

یەكەراس

ك: یەكسەر، یەكشەق. [راست بێ ئارێدانووە.]

ف: یەكراست، یەكسەر، یەكسەرە.

ع: مُسْتَقِيمًا.

یەكەرنگی

ك: دۆسی، یەکیەتی. [راستی و دروستی.]

ف: یەكرنگی، ییگانگی، دوستی، نەشت.

ع: وَحْدَة، مَوْدَة.

یەكسان

ك: بەرابەر، ھاوان. [ھارسنگ، ڕەك یەك]

ف: یەكسان، یەكسو، یەكسۆنە، بڕابەر.

ع: مُسَاوِي، مُعَادِل.

یەكسەر

ك: یەكسەرە، یەكھەر. یەكراس. [بە یەكجاری. ھەروھا:

راست بێ ئارێدانووە.]

ف: یەكسەر، یەكسەرە، یەكبارە، یەكبارگی. یەكراست.

ع: دَفْعَة. رَأْسًا، مُسْتَقِيمًا.

یەكشەق

ك: گشت، بە یەكەر، گ لای. [یەكجاری، تێكرا، ھەسرو

پێكەر]

ف: ھەمە، سەر ھەم، باھەم. پێوستە.

ع: كُلًّا، جَمِيعًا، مَعًا. مُتَّصِلًا.

یەكشەق—یەكراس

یەكشەمە

[ك: یەكشەم، یەكشەمە]

ف: یەكشەنبە.

ع: أَحَد، يَوْمَ الْاِحَدِ.

یەكەقسە

[ك: كەسێك كە لە قەسێ خۆی پەشیمان نایێتووە.]

ف: یەكسەخن.

ع: بَذِيم.

یەككەفتن

ك: رێككەفتن. [رێككوتن، سازان]

ف: ساختن، باھەمشدن.

ع: تَصَالَح، تَسَالُم.

یەكگرتن

ك: بە یەك گە یین، یەكتر دین. [بە یەك گە یشتن، دیدار]

ف: بەهمرسیدن، همدیگر را دیدن.

ع: مُلاقاة.

یەكلا

ك: یەكلانە، یەكلۆ، یەكلۆنە. [یەكان]

ف: یەكلا، یەكلا، یەكلا، یەكلا، یەكلا.

ع: شَقًّا وَاحِدًا.

یەكلا

یەكلا

[ك: کرداری تێنێپر]

ف: یەكلا، یەكلا، یەكلا، یەكلا، یەكلا.

ع: لازم. (غیر مُتَعَدِّي)

یەكەم

ك: بەرگین، بەرگ، [یەكەم، هەول]

ف: نَحْسَتَيْن، نَحْسَت، نَحْسَتَيْن.

ع: أَوَّل، أَوَّلِي.

یەك نەسبەت

ك: یەكنەواخت. [هاریژە]

ف: یەكنەواخت، یەكنەواخت.

ع: مُحَدِّدُ النِّسْبَةِ.

یەكوا یەك

ك: یەكایەك، یەكایەكە. [یەكایەك، یەكایەك]

ف: یەكایەك، یەكایەك.

ع: تَتَرَى.

یەكە

ك: تەنیا. [تاك]

ف: یەكە، تەنیا.

ع: وَحِيد، مُنْفَرِد.

یەكە

ك: چلەكە. [سەلمە]

ف: یەكە، زەم، واخوردن.

ع: شُرُود، زَعَقَة.

یەكە یان یەك

ك: سەریەك، بانیەك. [یەكەلسەریەك]

ف: سەریەك، رۆی هەم.

ع: رَئِید، نَضِید، مُتَرَاكِم، فَوْقِ الْآخِر.

یەكەتی

ك: یەكەتی. [تالەبۆن]

ف: یەكەتی.

ع: وَحْدَة.

یەكە شۆن یەك

ك: پەشتەسەریەك، یەكە یەكە. [یەكەلسەریەك]

ف: پەشتەسەریەك، یەكە یەكە، یەكە یەكە.

ع: تَتَرَى، أَحَاد، أَحَادان، وَاحِد، مَوْحَد، تَتَالِي.

مُتَتَالِيًا، مُتَتَالِيًا، مُتَتَالِيًا.

یەكە وە یەزەران

[ك: یاریەکی بناویانگی منداڵانە.]

ف: بازی معروف بچه هاست.

یەكە و نیان

ك: گەردەر کردن. [گەردەر، پاشەگەرد کردن]

ف: گەردەر کردن، رۆی هەم گەردەر.

ع: جَمْع، إِدْخَار.

یەكە و

ك: پاچا، یەكەسەر. کوتوپر. [بەجەجاری. لێپر]

ف: یەكەسەر، یەكەسەر، هەوازی.

ع: مَرَّةً، دَفْعَةً، بِالمَرَّةِ، مَرَّةً وَاحِدَةً، بَقَعَةٍ.

یەكە هێشە

ك: شیف، كالهەیش. [یەكەگاسە]

ف: شەخەم، یەكەشە.

ع: حَرَث، أَكْر.

یەكە یەك

ل: یہ کہ شَوْن یهك. [یك لدوای یهك]

ف: یكان یكان، یگان یگان، یک یک.

ع: تَتَری، فُرادی، وَحاد، اُحاد، مَوْحد، اُحدان، فُرْدا فُرْدا، مُمْتَلِیّا، مُمْتَسَلّا، مُمْتَعَقِبّا. یه کی

ل: یهك. [یهك یك، دانیهك، كسیتك]

ف: یك، یكی.

ع: اَحد، واحد.

یه کی بَوو یه کی نهو.

[ل: شاید قانی سمرده می پیش نیسلام بوه که له تالابوونوه بوهو فرهی ده چن و پاشان له فرهیسوه بوهو تالابوون ده گوتنوه، بم شیره یه: «یه کی بوه یه کی نهو.» واته: بنچینه ی بوهو یه کیتک بوه، به لام یه کیتک هیچی پیناکریت و هاتندی بوهو یه پتوستی به فرهیبه. «له خوا گوره تر کسی نهبو.» واته: له نار فرهیدا کس له خوا گوره تر نهبو چونکه به سر هموو شتیکدا زال و بدمه لات بوه. «کۆسه مرد کفنی نهو.» مبهست له کۆسه باوه داده که له کاتی مردندا کفنی نهبو، چونکه «کفن له کاشان بوه.» واته: کفن له دوایاندا له شاری کاشان دروست ده کرا و لهو کاتدا کاشان و...^۱ له نارادا نهبو. «کاشانیچ ریگبه نان بوه.» واته: ریگه یهك نهبو که به پتتوه سر کاشان. «دایانیا جیگه نهو.» ناده میان له سر زوی دانا به لام جیگه یهك نهبو که نادم بیارتزت. «هه لیان گرت ریگه نهو.» واته: هه لیان گرت که بیبن بۆ شورتیک به لام شارفزی ریگه که نهبو، ناچار «نیانه تاق چاری زاق.» واته: له ناو تاقدا دایاننا و چاوه کانی زاق بون. مبهست له رستانه ناشکرا کردنی دمه لاتی خرد و بته یزی و پتدسه لاتی مرزفه که له سهرتای هموو چیز کیکدا دووپاتیان کردوه توه.]

ف: یکی بود یکی نبود. (شهادت و ایمان زمان جاهلیت بوده که از وحدت به کثرت آمده سپس از کثرت به وحدت بازگشت نموده اند، از این قرار: «یه کی بوه یه کی نهو.» یعنی: منشأ آفرینش یکی بود اما از یکی کاری ساخته نیست کثرت لازم است تا آفرینش صورت بندد. «له خوا گوره تر که سی نهو.» یعنی: در میان کثرت از خدا بزرگتر کسی نبود که بر همه مسلط و مقتدر بود. «کۆسه مرد که فنی نهو.» مقصود از «کۆسه» آدم ابوالبشر است که هنگام مردن کفن نداشته، زیرا «کفن له کاشان بوه.» یعنی: کفن اخیراً در کاشان درست می شده و در آن زمان کاشان و...^۲ وجود نداشته. «کاشانیچ ریگبه نان بوه.» یعنی: راهی به کاشان نبود. «دایان نیا جیگه نهو.» آدم را زمین گذاشتند جایی برای او نبود که محفوظ بماند. «هه لیان گرت ریگه نهو.» یعنی او را برداشتند که به جایی ببرند راه بلد نبودند که به کجا ببرند. ناچار «نیانه تاق، چاری زاق.» یعنی: ناچار او را میان تاقچه گذاشتند چشمه اش زاق شد. مقصود روشن کردن قدرت خدا و عجز و انکسار بشر است که در آغاز هر داستانی تکرار کرده اند.

یه گانه کی

ل: یه کرهنگی. [راستی و دروستی.]

ف: یگانگی، یک زنگی، دهشت.

ع: وَحدَة.

یه ل

۱- به داخوه نهم وشه یه م له روون کردنه وه فارسیه کی نووسه ردا بۆ راست نه کرایه وه. (ر - ر)

۲- به داخوه نهم وشه یه م بۆ راست نه کرایه وه. (ر - ر)

ل: پالەوان. زەلام. [قارەمان. زەبەلاح]

ف: یل، پهلوان. تَنوَمَند.

ع: بَطَل. جَسیم.

یه‌لان

ل: دالبر. [برشتی قۆنگرەیی لە پارچەدا.]

ف: یلان، دالبر.

ع: عَشْکَوَ.

وینە—دالبر

یه‌لەک

ل: کۆت. [هێلەک (سوخمی ژنانە).]

ف: یل، یلک، کُت. (نیم‌تنە ی زنانە)

ع: ...

یه‌لخی

ل: روه‌کی، روه‌کی. [ناژەلێک کە بە بێ خاوەن لە چیادا

دەلەوێت.]

ف: ایلخی، ایلقی، رَمَکی. (حیوانی کە خودسەر

در کوه چرا کند.)

ع: جَشَر، جُشار، عَیار، سائِبَة، رَمَکە.

یه‌لدا

ل: شوو زۆسان. [یەلدا، یەکم شەوی زستان کە درێژترین

شەوی سالت.]

ف: یلدا، شەب یلدا، شەب زمستان.

ع: یلدا، لَیلة الشَّتاء.

یه‌هه—هه [روشیەکی گەروسیه.] [گروسی است.]

یه‌ند

ل: چەن، ئەوێ. [نەوێ]

ف: چەند، این اندازه.

ع: اَنَد، مِقْدَاراً، هَذَا المِقْدَار.

یه‌نگیجەری

[ل: تیه‌ارژ.]

ف: یینیچەری. (تیرانداز)

ع: اَنکشاری، قَواس، رَیانِیَة، نَبال.

یهو—جۆ [روشیەکی گۆزانیه.] [گۆزانی است.]

یه‌واش

ل: هێواش، ئارام، سەر. [لەسەرخۆ.]

ف: یواش، یواش، آرام، آهسته.

ع: رَهو، رَیث، بَطو. اِبطاء، تَأثی، اَخَرَة. بَطی.

یه‌واش روین

ل: سنگەسنگ، درەنگ کردن. [خاوەخاوەردن]

ف: سُسُت راه رفتن، درنگ کردن.

ع: فَنجَلَة، رُویدا.

یه‌واش وین

ل: سرو، سرکه، چپە، روتە. [سرتە]

ف: شرفاک، شرفانگ.

ع: هَجس، هَمس، هَسيس، دَنَدَنَة، زَمَزَمَة، حَسيس.

یه‌واش یه‌واش

ل: لەقە لەق، گۆلە گۆل، یاه‌یار، سنگەسنگ. [خاوەخاوە

دروبارە برونەوێکی لەبەر زۆربوونی.]

ف: یواش یواش، آرام آرام، آهسته آهسته. (تکرار

برای تکثیر است.)

ع: تَفَلُّل، فَنجَلَة، رُویدا رُویدا.

یه‌وییه

ل: رۆژانە. [سۆچە، کۆبی رۆژبەرێژ.]

ف: رَستاد، راستاد، روزانه، باروزه، بادروزه،

هرروزه.

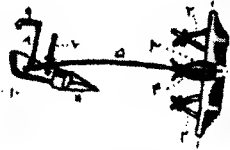
ع: یَوْمِیَة، راتِبَة، وَطیفَة.

یه‌یی—جۆ [روشیەکی گۆزانیه.] [گۆزانی است.]

وینہ کانی پیتی ی

پہ کانه

پہ رقی

پال شیر

«به شیک له دوايين لاپهړه دی فهرهنگی مه ردوخ»

ليکفر: فقدان کړم ردیت
 هېڅ نه پېش ازاین نیتونه
 جمع آوری لغات کړی و
 مراد نهی آتیا در فارسی و ژبو
 پردازد ختن یک مضاعف کړ
 بهانه برای آیندگان تیره
 که در سبب کتب لغت فارسی و ژبو
 معانی و موارد و اختلافات و
 تناسبات و کنایات و کلیه
 وجهه لغات را شرح و توضیح
 کرده که بالغ بر هجده مجلد
 خواهد شد -

هرالا فهرستی برای لغات
 فارسی و فهرست دیگر برای
 لغات عربی تنظیم کرد
 فارسی و عربی هم از این کتاب
 استفاده خواهند کرد -
 (الاحقر محمد مردوخ)
 محمد مردوخ

یک نفر با فقدان وسایل
 در مدت هجده ماه بیش از
 این نمی تواند به جمع آوری
 لغات کردی و مرادف های
 آن ها در فارسی و عربی
 بپردازد. منتهی یک مفتاح
 گران بهایی برای آیندگان
 تهیه شده که به وسیله ی
 کتب لغت فارسی و عربی
 معانی و موارد و اختلافات
 و تناسبات و کنایات و
 کلیه ی وجوه لغات را شرح
 و توضیح بدهند که بالغ بر
 چند مجلد خواهد شد.

هرگاه فهرستی برای
 لغات فارسی و فهرست
 دیگر برای لغات عربی
 تنظیم شود، فارسی و عرب
 هم از این کتاب استفاده
 خواهند کرد.

[اتا که که سیک - له
 بارود و څیکدا که ئامرازی
 پیوستی له بهر ده ستدا نیه و
 له ماوه ی هه ژده مانگدا -
 ناتوانیت له وه زیاتر
 سه رقالي کو کړدنه وه ی
 وشه گهلی کوردی و هاوواتا
 فارسی و عهره بیه کانی بیت.
 نه وه ننده هه بیه که کلیلیکی
 به نرخ خراوه ته بهر ده ست
 نه وه گهلی دهاوتو هه تا به
 یارمته ی فهرهنگه فارسی و
 عهره بیه کان مانا گهل و
 مه به ستگهل و جیاوازیگهل و
 ته باییکهل و ئیدیو مگهل و
 هه موو لایه نگهلی وشه کان
 راغه بکهن و روون بکهن وه
 که له چهند بهرگ
 تیده بهریت.
 نه گهر پېرستیک بو وشه
 فارسیه کان و پېرستیکی تر
 بو وشه عهره بیه کانی هم
 فهرهنگه دابنریت، فارسی و
 عهره بیش سوود له
 فهرهنگه وه رده کړن.]